DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ 2008

Kerbelâ MERSİYELERİ

Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Mehtap ERDOĞAN

Grafiker YAYINLARI

TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ 2008

Kerbelâ MERSİYELERİ

Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Mehtap ERDOĞAN

Grafiker YAYINLARI

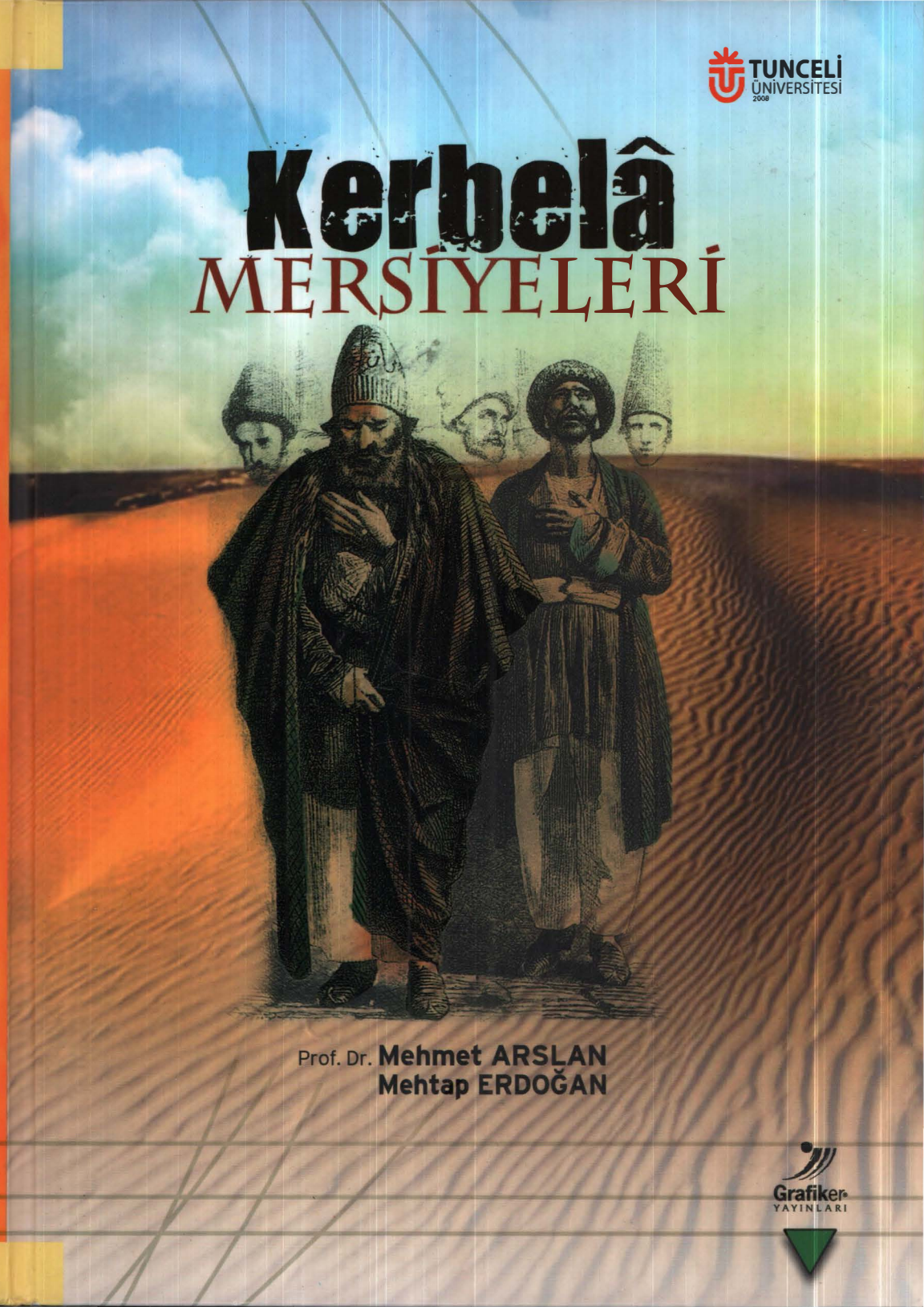

TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ 2008

Kerbelâ MERSİYELERİ

Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Mehtap ERDOĞAN

Grafiker YAYINLARI

TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ
2008

Kerbelâ MERSİYELERİ

Prof. Dr. **Mehmet ARSLAN**
Mehtap ERDOĞAN

ANKARA, 2009

Kerbelâ Mersiyeleri

Yazarlar
Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Mehtap ERDOĞAN

ISBN: 978-975-6355-52-7

1. Baskı
Ekim, 2009 / Ankara
3000 Adet

Raportörler
Prof. Dr. Ömer DEMİREL
Prof. Dr. Hüseyin AKKAYA
Doç. Dr. Hüseyin YILMAZ

TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ
Alevilik Uygulama ve
Araştırma Merkezi Yayınları
Yayın No: 1

Grafiker
Yayınları
Yayın No: 48
Web : grafikeryayin.com

Kapak ve Sayfa Tasarımı
Grafiker
Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
1. Cadde 1396. Sokak No: 6
06520 (Oğuzlar Mahallesi)
Balgat-ANKARA
Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx
Faks : 0 312. 284 37 27
E-mail : grafiker@grafiker.com.tr
Web : grafiker.com.tr

Baskı, Cilt
Grafiker
Ofset Yayıncılık Ltd. Şti.
Kazım Karabekir Caddesi
Ali Kabakçı İşhanı 85/3
İskitler-ANKARA
Tel : 0 312. 384 00 18
Faks : 0 312. 342 16 52

Yazılı metinden yasalar uyarınca alıntı yapılabilir.

YAZAR TANITIMI

Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

1953 yılında doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Amasya'da yaptı. 1978 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Sekiz yıl muhtelif liselerde "Edebiyat Öğretmeni" olarak görev yaptıktan sonra 1986 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde "Araştırma Görevlisi" olarak göreve başladı. 1987 yılında aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Yüksek Lisans"ını, 1990 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Doktora eğitimini tamamladı. Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde 1991 yılında Yrd. Doç. Dr., 1994 yılında Doç. Dr., 1999 yılında Prof. Dr. oldu. Halen aynı üniversitede "Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü" ve "Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı" olarak görev yapmaktadır.

Yazarın Divan Edebiyatı, Osmanlı Tarihi ve Kültürü konularında muhtelif bilimsel dergilerde yayımlanmış çok sayıda araştırma ve incelemesi ile elinizdeki eserle birlikte yirmi dört (24) kitabı bulunmaktadır.

Yayımlanmış Kitapları

1- Zîver Paşa - Divan ve Münşe'ât, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas 2009, 960 s.

2- Sivaslı Gulâmî Dîvânı, Asitan Yayınları, Sivas 2009, 246 s.

3- Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri III Vehbî Sûrnâmesi (Sûrnâme-i Hümâyûn), Çamlıca Yayınları Sarayburnu Kitaplığı, İstanbul 2009, 407 s.

4- Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri II İntizâmî Sûrnâmesi (Sûrnâme-i Hümâyûn), Çamlıca Yayınları Sarayburnu Kitaplığı, İstanbul 2009, 650 s.

5- Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri I Manzum Sûrnâmeler, Çamlıca Yayınları Sarayburnu Kitaplığı, İstanbul 2009, 850 s.

6- Türk Edebiyatında Hamseler ve Subhî-zâde Feyzî'nin Hamsesi, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2008, 593 s.

7- Mihrî Hâtun Divanı, Ankara 2007, 400 s.

8- Sıdkî Paşa - Gazavât-ı Sultân Murâd-ı Râbi' (IV. Murad'ın Revan Seferine Dair), Kitabevi Yayınları, İstanbul 2006, 154 s.

9- Bursalı İffet Divanı, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2005, 130 s.

BEHİŞTİ / 186
BELİĞ (MEHMED EMİN) / 189
CA'FERİ BABA / 195
CEMÂLİ (CEMÂLEDDİN UŞŞÂKİ) / 196
CEMÂLİ BABA (TEKİRDAĞLI) / 198
CEM'İ / 209
CEVÂBİ / 212
CEYHÛNİ / 213
CÛDİ / 213
DÂNİŞ (MEHMED BEY) / 214
DERDLİ (ÂŞIK DERDLİ) / 218
DÜRRİ / 220
EDHEM / 221
EDİB HARÂBİ / 222
EMİN (KIRATOĞLU EMİN) / 223
EMRİ (MURÂD EMRİ) / 227
ENDERİ (MEHMED MÛNİB ENDERİ) / 232
EŞREF / 233
EŞREF PAŞA (BURSALI MUSTAFA) / 235
FAHİMİ / 246
FÂHİR (SEYYİD YUSUF NİZÂMEDDİN) / 250
FÂHİR (YUSUF FÂHİR BABA) / 254
FÂ'İZİ (KAF-ZÂDE) / 258
FASİH (AHMED DEDE) / 262
FASİHİ / 265
FÂZIL (BOSNALI) / 267
FAZLİ (KARA FAZLİ) / 269
FEHİM-İ KADİM / 271
FENNİ (YOZGATLI MEHMED SÂ'İD) / 280
FERİDÛN / 281
FEVZİ (MUSTAFÂ FEVZİ) / 283
FEYZİ / 285
FİGÂNİ (GEREDELİ ÂŞIK) / 298
FU'ÂDİ (ÖMER) / 299
FUZÛLİ / 300
GEDÂ'İ (BEŞİKTAŞLI) / 302
GÜL BABA (MİSÂLİ) / 305
HÂDİ (OSMAN ZEKİYÜCEBİLGİÇ) / 307
HÂFIZ (HASİRİ-ZÂDE HÂFIZ MEHMED) / 308
HÂKÂNİ (MEHMED BEY) / 310
HAKKI (EBULKEMÂL İBRÂHİM HAKKI KEMÂHİ) / 311
HAKKI BEY / 314
HÂLİD / 316
HAMDİ / 317
HAMDİ (SERBEST-ZÂDE AHMED HAMDİ İSKİLİBİ) / 319
HAMDULLAH HAMDİ / 320
HÂŞİM BABA (ÜSKÛDÂRİ BANDIRMAVİ) / 321
HÂŞİMİ / 326
HAYDAR / 327
HAYRETİ / 328
HAYRİ / 330
HAZMİ (KANBALAK-ZÂDE HAZMİ) / 334
HIFZİ (ÂŞIK HIFZİ) / 335
HİLMİ (ABDÜLMÂLİK HİLMİ) / 336
HİLMİ (MEHMED ALİ HİLMİ DEDE BABA) / 337
HULÛSİ (ÖMER AYDINİ) / 344
HULÛSİ / 344
HÜZNİ (YOZGATLI) / 346
IYDİ (HACI MEHMED) / 349

İBRET (MEHMED EFENDİ) / 350
İFFET (BURSALI MEHMED EMİN) / 353
İLHÂMİ (ALİ İLHÂMİ DEDE) / 354
İSMÂ'İL HAKKI (BIÇAKÇI-ZÂDE) / 356
İSYÂNİ / 357
İZZET BEY (BEYLİKÇİ) / 358
İZZET MOLLA (KEÇECİ-ZÂDE) / 362
İZZİ / 376
KADİMİ / 380
KALBİ / 385
KÂMİ (EDİRNELİ) / 386
KÂMİ-İ ÂMİDİ / 387
KÂMİL (HOCA-ZÂDE AHMED KÂMİL EFENDİ) / 393
KANBERİ / 393
KÂNİ / 394
KARÂRİ / 395
KÂZIM (İBRÂHİM ÇELEBİ) / 395
KÂZIM PAŞA (KONİÇELİ), MAḲÂLİD-İ AŞK / 396
KELÂMİ / 464
KEMÂL (KEMAL EDİB KÜRKÇÜOĞLU) / 467
KEMÂLİ (OSMAN KEMÂLİ) / 468
KEMTERİ / 471
KEN'ÂN (KEN'ÂN RİFÂ'İ) / 474
KENZİ (KIBRISLI ÂŞIK) / 475
KUDDÛSİ / 478
LEBİB / 479
LEYLÂ HANIM / 503
LUTFİ (MUHAMMED LUTFİ) / 509
MÂHİR ABDULLAH / 512
MAHMUD NEDİM PAŞA / 512
MEBNİ BABA / 514
MEHMED CELÂL / 516
MEMDUH (MEHMED MEMDUH PAŞA) / 518
MİHRÂBİ (MİHRÂBİ İBRÂHİM BABA) / 522
MUALLİM NÂCİ / 523
MUHARREM EFENDİ / 524
MUHTÂR / 530
MUHYİ (NAZİF BEY-ZÂDE ŞERİF YAHYÂ BEY) / 531
MURÂD (MOLLA MURÂD) / 533
MUSTAFA RÛMİ (GEREDELİ ŞEYH) / 536
MÜŞTÂK BABA / 538
NÂ'İLİ / 539
NÂMIK KEMÂL / 542
NÂZIM (KAYTAZ-ZÂDE MEHMED NÂZIM EFENDİ) / 543
NAZİF / 544
NAZİM (YAHYÂ) / 545
NECMİ ALİ / 547
NECEF / 551
NESİMİ / 551
NEŞÂTİ / 553
NEŞ'ET (HOCA SÜLEYMÂN) / 555
NEVRES / 556
NÛREDDİN / 562
PERTEV (MUVAKKİT-ZÂDE MEHMED EFENDİ) / 566
RACÛLİ / 570
RÂ'İF / 573
RÂSİH / 574
REFİ'-İ KÂLÂYİ / 574
REMZİ (AHMED REMZİ AKYÜREK) / 575

REMZİ (ÂŞIK MUSTAFÂ REMZİ-İ KIRKAĞACİ) / 576
RİF'AT (HACI RİF'AT MEHMED KARSLI) / 581
RİYÂZİ / 584
RUHSATİ / 585
RÜŞDİ (HASAN RÜŞDİ) / 585
SABÜHİ (ŞEYH AHMED DEDE) / 587
SA'Dİ (HÂFIZ SA'Dİ) / 587
SA'Dİ (MU'ALLİM SA'Dİ) / 588
SÂFİ / 589
SAFVET (MUSTAFA GALATAVİ) / 590
SÂKIB DEDE / 594
SALACIOĞLU (GİRİTLİ MUSTAFÂ CELVETİ) / 598
SÂMİ / 598
SÂMİ (ŞEYH SÂMİ) / 603
SÂMİH RİF'AT / 605
SEBÂTİ (HÂFIZ MEHMED SEBÂTÜDDİN) / 607
SELÂMİ / 608
SENİH-İ MEVLEVİ / 609
SERMEST (KİLİSLİ ABDULLAH HÂLİS) / 639
SERVET (AHMED SERVET BEYBABA) (NEVHA-İ DİL) / 640
SEYFİ (SEYYİD SEYFULLAH NİZAMOĞLU) / 654
SEYRÂNİ (EVEREKLİ) / 657
SEZÂYİ-İ GÜLŞENİ / 657
SIDKİ BABA / 658
SIRRİ (EGRİBOZLU MEHMED EMİN) / 661
SÛZİ (AHMED SÛZİ) / 664
SÜKÛTİ / 666
ŞÂKİR (ÇUHADAR-ZÂDE HOCA SEYYİD MEHMED) / 669
ŞEFİK / 675
ŞEKİB (TOKÂDİ-ZÂDE ŞEKİB) / 676
ŞEMSEDDİN MISRİ / 677
ŞEMSİ (OSMAN ŞEMSİ) / 679
ŞEMSİ (HÜSEYİN ŞEMSİ ERGÜNEŞ) / 689
ŞEMSİ (KARA ŞEMSİ) / 690
ŞEMSİ PAŞA / 693
ŞEREF HANIM / 693
ŞEVKET (URFALI MEHMED ŞEVKET) / 719
ŞEVKİ (İBRÂHİM EFENDİ) / 721
ŞİRZÂD / 721
TÂHİR / 742
TÂHİRÜ'L-MEVLEVİ (TÂHİR OLGUN) / 742
TÂ'İB (TÂ'İB MEHMED ÇELEBİ) / 744
TEVFİK / 748
TEVFİK (HASAN TEVFİK) / 752
TEVHİDE HANIM / 762
TURÂBİ (YANBOLULU ALİ BABA) / 762
VEHHÂC / 765
VİRÂNİ ABDAL BABA / 766
VUSLATİ / 767
YAZICIOĞLU MEHMED / 768
YESÂRİ (CEMAL KANDEMİR) / 771
ZAHMİ (ÇANKIRILI) / 772
ZARİFİ (RUSÇUKLU ÖMER) / 774
ZEKÂYİ / 776
ZİHNİ-İ ÇERMİKİ / 793
ZİYÂ PAŞA / 798
ZÜHDİ (ABDÜLMECİD) / 800
MÜELLİFİ BİLİNMEYEN MERSİYE I / 804
MÜELLİFİ BİLİNMEYEN MERSİYE II / 808

Kerbelâ
MERSİYELERİ

TAKDİM

Kerbelâ; yüzyıllardır insanlığın unutamadığı, Alevî Sünnî herkesin hüzünle hatırladığı, gönül sızlatıcı acı bir facianın simgesi haline gelmiştir.

Hz. Hüseyin ve yakınlarının zulme karşı mücadelesi olarak tarihe geçen Kerbelâ ile ilgili bu güne kadar binlerce eser yazılmış, bu vahim olay romanlara, şiirlere konu olmuştur. Günümüzde de Kerbelâ'yı anlatan eserler yazılmakta, antolojiler meydana getirilmektedir. İşte elinizdeki eser de bu geleneğin devamı olarak meydana getirilmiştir. Bu tür eserlerle tarihte yaşananlar hatırlatılmakta, barış ve kardeşliğin bozulması halinde bizi bekleyen felaketlere karşı günümüz insanları uyarılmaya çalışılmaktadır.

Bu kitaptan önce 20'den fazla önemli kitaba imza atan değerli bilim adamı Prof. Dr. Mehmet ARSLAN ile asistanı Arş. Gör. Mehtap ERDOĞAN tarafından hazırlanan elinizdeki kitap uzun yıllar süren bir çalışmanın ürünüdür. Bu önemli eserin giriş kısmında Kerbelâ olayı ve bu olayın yankıları çevresinde gelişen kültür, bu kültürün günümüze yansıması gibi birçok önemli konu hakkında bilgiler verilmiş; Kerbelâ olayının dünya milletlerinin edebiyatlarına yansımaları üzerinde durulmuştur. Kitabın ağırlık noktasını ise Kerbelâ üzerine aruz vezniyle ve divan edebiyatı nazım şekilleriyle yazılan şiirler oluşturmaktadır. Altı yüz yıllık bir dönemi kapsayan 204 şaire ait 517 manzumenin yer aldığı elinizdeki kitap, günümüze kadar bu konuda hazırlanmış en geniş antoloji olma özelliğini de taşımaktadır.

Yöresel özellikler de düşünülerek yeni kurulan üniversitemizin ilk kitabı olarak yayımlamayı uygun gördüğümüz bu eser, bundan sonra yayımlayacağımız bilim ve kültür eserlerine öncülük edecek, her konuda olduğu gibi yayın konusunda da üniversitemizin yapacağı atılımlara örnek teşkil edecektir.

Bu kadar zahmetli bir işin altından kalkarak böyle önemli bir eseri hazırlayan Prof. Dr. Mehmet ARSLAN ve Arş. Gör. Mehtap ERDOĞAN'a, bu eserin basılması konusunda maddî ve manevî yardımlarını esirgemeyen Sn. Cengiz HORTOĞLU (Irmak Alevi-Bektaşi Eğitim ve Kültür Derneği) ve Sn. Abdullah ARIKAN'a, ayrıca bu eseri bu kadar güzel bir şekilde hazırlamak ve basmak konusunda her türlü titizliği gösteren Grafiker Yayınevi sahibi ve çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Durmuş BOZTUĞ
Tunceli Üniversitesi Rektörü

ÖNSÖZ

İnsanlık tarihinin "en korkunç, en hazin, en ibret verici, en çok gözyaşı döktüren, en çok anılan, üzerine en çok eser yazılan" olaylarının başında "Kerbelâ Hâdisesi" gelmektedir. Hz. Muhammed'in omzunda gezdirdiği sevgili torunu, Hz. Ali ve Fâtıma'nın gözbebeği, cennet gençlerinin efendisi, Ehl-i Beyt dostlarının üçüncü imamı, Pençe-i Âl-i Abâ'nın beşincisi olan Hz. Hüseyin'in Hicrî 10 Muharrem 61 (Mîlâdî 10 Ekim 680) tarihinde Kerbelâ'da fecî bir şekilde şehit edilmesi o günden bugüne bütün insanlığın kapanmaz bir yarasıdır. Hem dînî hem de kültürel alanda Hz. Hüseyin'e duyulan muhabbet hiç azalmamış hatta günden güne daha da artmıştır. O fecî hadisenin cereyan ettiği günden günümüze gelinceye kadar dünyanın muhtelif bölgelerinde dîn, sanat, kültür, folklor, tarih ve edebiyat bağlamında Hz. Hüseyin ve Kerbelâ olayı ile ilgili muhtelif çalışmalar yapılmış, eserler verilmiştir ve bu çalışmalar günümüzde devam ettiği gibi belki kıyamete kadar da devam edecektir. Çünkü bütün Müslüman toplumlar Ehl-i Beyt'e karşı duyulan sevgi ve saygıyı Hz. Muhammed'e duyulan sevginin bir yansıması, bir gereği saymışlardır. Çünki Kerbelâ Sultânı'na "Hüseyin" adını veren, "Hüseyin bendendir. ben de ondan; Allah onu seveni sever, ona kin besleyene kin güder; o torunlarımdan biridir." diyen Hz. Muhammed'dir. Çünki Hz. Hüseyin çocukluğunu Resûl-i Ekrem'in dizlerinin dibinde, ilim şehri babasının kucağında, gelmiş geçmiş kadınların en erdemlisi olan anası Fâtıma'nın bağrında ve kendi gibi "cennet gençlerinin efendisi" olan kardeşi Hz. Hasan'ın yanında geçirmiştir.

Bu üzücü hadise o günden beri her yıl ve her mekanda dünyadaki bütün Müslüman toplumlar tarafından anılmış, bu konuda eserler yazılmış, her ulus kendine göre törenler düzenlemiş; bu vesileyle Kerbelâ Hadisesi'nin unutulmaması, gönüllerde yer etmesi sağlanmıştır. Çünkü Hz. Hüseyin bize; mazlumluğuyla zulme karşı durmayı, izzet-i nefsiyle izzet-i nefsimizi korumayı öğretmiş; şerefli vefatıyla şehadet şerbeti içmesi, şerefle yaşamanın bir hak ve görev olduğunu göstermiş ve bildirmiştir.

Ehl-i Beyt sevgisi islam tasavvufunda ve Türk edebiyatında da ayrı bir anlam ve önemle ele alınmıştır. Bu terennümler Hz. Muhammed'e karşı duyulan aşktan ilhamını alan Ehl-i Beyt muhabbetinin asırlar boyunca bu topraklarda ne derece önemsendiğinin bir göstergesidir. Belirttiğimiz gibi bu hadise birçok sanat alanına yansıdığı gibi edebiyata da yansımıştır. Kerbelâ hâdisesi ve onun çevresinde gelişen kültür, taziye merasimleriyle teatral bir gösteri niteliği kazanmasının yanında Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında "Maktel, Maktel-i Hüseyin, Mersiye, Muharremiye vb." isimlerle hâdiseyi muhtelif yönleriyle anlatan yüzlerce edebî esere de konu olmuştur. Başından sonuna kadar hadisenin detaylarının edebî bir lisanla anlatıldığı "Maktel" türü eserler genellikle uzun soluklu "Mesnevî" tarzıyla kaleme alınmıştır. Bunun yanında hem hadiseyi kısaca anlatan hem de ağıt yönünü ön plana çıkaran ve nazım-nesir karışık eserler de yazılmış olmakla beraber bunların sayısı fazla değildir. Hadisenin insanların ruhlarında bıraktığı derin izlerin yansımaları, ağıt formunda ve hadiseyi canlı tutmak adına genellikle "Mersiye ve Muharremiyeler"de ifadesini bulmuştur. Daha çok Kasîde, Gazel, Terkîb-i Bend, Muhammes vb. nazım şekilleriyle yazılan ve Mesnevî nazım şekline göre nisbeten kısa olan bu tür eserlerde yoğun bir fikir örgüsü, felekten şikayet, dünyanın geçiciliği ve zâlimliği, övgü, yas, ağıt, duâ ve özellikle duyulan acıya diğer insanların ve tabiatın ortak edilme kaygısı ön plana çıkmaktadır.

Bu tür eserler genel kanının aksine sadece Alevî-Bektâşî şairlerince değil sünnî şairler tarafından da çok sayıda yazılmıştır. Bu konuda bir tarikat ve mezhep bağnazlığı söz konusu değildir. Çünkü bu konu bütün tarikat ve mezhepleri ilgilendirmekte, içinde Ehl-i Beyt sevgisi olan erkek, kadın her şâir bu hadisenin acısını duymakta ve eserlerine de bunu yansıtmaktadır. Örneğin Mevlevî tarikatına mensup bir kadın şair olan Şeref Hanım "Kerbelâ Mersiyeleri" ile tanınmıştır. Şeref Hanım Âl-i Abâ'ya, Hz. Ali ve evlatlarına olan aşırı derecedeki bağlılığı ve özellikle kendisini çok etkileyen Kerbelâ Hâdisesi ve bu hâdisenin ruhunda açtığı derin yaraların ve çektiği ıztırapların bir ifadesi olmak üzere her sene Muharrem ayında bir mersiye yazmayı istediğini, bunu bir görev olarak kabul ettiğini söylemektedir. Gerçekten de Şeref Hanım bu

sözünü yerine getirmiştir ve divanında toplamı 689 beyit tutan 16 adet Kerbelâ Mersiyesi yer almaktadır. Bu tür örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Divan şairlerinin yanında özellikle Alevî-Bektâşî halk şairlerinin ayrıca diğer âşıkların ve ozanların da Kerbelâ Hâdisesi'nden duyulan üzüntüyü anlatan, Hz. Hüseyin'in çektiği sıkıntıları yansıtan, onu öven çok sayıda şiirleri bulunmaktadır. Bu tür şiirlerde bazen aşırılığa kaçılıp Hz. Hüseyin'in şehâdetine sebep olanlara lanetler yağdırılmakta, küfürler savrulmakta hatta Tanrı'ya isyan derecesinde ifadelere rastlanmaktadır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi muhtelif yönleriyle edebiyata yansıyan Kerbelâ Hâdisesi ve Hz. Hüseyin'in hazin şehâdeti Divan şairlerince de konu edinilmiş bu hususta çok sayıda eser kaleme alınmıştır. Biz bu tür eserlerden Mesnevî nazım şekliyle yazılmış bulunan "Maktel-i Hüseyin" tarzındaki ve her biri bir kitap hacminde olan eserleri daha sonra üzerlerinde çalışma yapmak üzere şimdilik bir kenara bırakarak "Aruz Vezni" ile ve daha kısa nazım şekilleriyle yazılmış olan manzûmeleri bir araya toplamaya çalıştık. Ayrı bir çalışmanın konusu olabilecek bu konuda "Hece Vezni" ile yazılmış şiirleri de bu çalışmamızın dışında tuttuk. Yıllar süren çalışmalarımız sırasında Ulaşabildiğimiz 400 civarında el yazması, Osmanlıca matbû ve Latin harfleriyle yayınlanmış dîvanları; mersiye mecmualarını; Hz. Hüseyin ve Kerbelâ ile ilgili eski ve yeni harfli kitapları; bu konudaki tezleri; bu konuyla ilgili antolojileri hatta Osmanlıca bazı gazete ve dergileri taradık. Böylece ortaya "Kerbelâ Mersiyeleri ve Muharremiyeler" adıyla elinizdeki hacimli eser ortaya çıktı. Eserin Bibliyografya kısmında taranılan ve faydalanılan eserler görülecektir. Bu Bibliyografya kısmı aynı zamanda bugüne kadar adı geçen konuda yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğunu da kapsamaktadır. Böylece Bibliyografya'nın bundan sonra yapılacak buna benzer çalışmalara da ışık tutacağı kanaatindeyiz.

Hazırladığımız bu eserin baş kısmında Kerbelâ Hâdisesi ile direkt veya dolaylı olarak ilgili birçok konuda da detaylı bir inceleme sunduk. Elinizdeki eserde 204 şâire ait, hepsi de Aruz Vezni ile ve 15 farklı nazım şekliyle yazılmış 517 manzûme bulunmaktadır. Bu manzûmeler incelendiğinde bu konuda yazılan eserlerde hangi nazım şekillerinin tercih edildiği de görülecektir. Bu 517 manzûmenin nazım şekillerinin dökümü yoğunluk sırasına göre şöyledir: "142 Gazel, 97 Müseddes, 89 Kasîde, 52 Muhammes, 49 Terkîb-i Bend, 40 Murabba', 11 Müsemmen, 10 Mesnevî, 9 Tercî'-i Bend, 6 Kıt'a, 5 Mu'aşşer, 3 Müsebba', 2 Tahmîs, 1 Müstezâd, 1 Bahr-i Tavîl."

Böyle önemli bir eseri yeni kurulmuş olan Tunceli Üniversitesi'nin ilk kitabı olarak yayımlamak lütfunda bulunan ve bu konuda her türlü desteği veren Sayın Rektör Prof. Dr. Durmuş BOZTUĞ'a ve bu yayının her aşamasında ilgilerini esirgemeyen rektör yardımcısı Sayın Prof. Dr. Ömer DEMİREL'e teşekkürlerimi sunuyor, başarılarının devamını diliyorum.

Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Eylül 2009 - SİVAS

KERBELA NERESİDİR?

Bağdat'ın yaklaşık 100 kilometre güneybatısında yer alan Kerbelâ'nın İslam tarihindeki şöhreti Hz. Hüseyin ile ailesi fertlerinin 10 Muharrem 61 (10 Ekim 680) tarihinde Emevilerce şehit edildikleri yer olması ve kabirlerinin burada bulunmasından kaynaklanmaktadır. Hz. Ali'nin medfun olduğuna inanılan Necef'ten sonra ikinci atebedir[1]. Kerbelâ isminin Akkadca "sivri külah" anlamındaki "karballatu" kelimesinin Orta İbranice ve Âramîce'de aldığı "Karbalâ" şeklinden; Arapça "Bâbil Çevresi" anlamına gelen "Küver Bâbil"den; ve yine Arapça "ayakların yumuşak zemine batması" anlamındaki "kerbele" kökünden geldiği yolunda bazı görüşler ileri sürülmüşse de kesin bir sonuca varılamamıştır. Hicrî 12 (634) yılında Hâlid b. Velîd'in Hîre'nin fethinden sonra ordusuyla Kerbelâ'ya indiği ve burada birkaç gün konakladığı bilinmektedir. Hz. Ali'nin de Enbâr yahut Sıffîn'den Kûfe'ye dönüşünde buraya uğradığı ve beraberinde bulunanların susuzluktan endişe ettikleri, ancak bir kuyu bulup su içtikleri rivayet edilir. Bu bilgiler, Kerbelâ'nın İslam öncesinde kurulmuş bir belde olduğunu göstermektedir. Hz. Hüseyin ile beraberindeki yetmiş kadar muhâribin şehit edilmelerinden ve Emevî ordusunun onun kesik başıyla esir alınan haremi mensuplarını Dımaşk'a (Şam) götürmek üzere yola çıkmasından sonra açıkta bırakılan şehit cesetleri Benî Esed kabilesi mensubu Gâdıriye köylüleri tarafından Hâ'ir denilen yerde toprağa verildi. Hz. Hüseyin'in başının ise Halife I. Yezîd'e sunulduktan sonra nereye gömüldüğü bilinmemektedir. Bu hususta çeşitli rivayetler bulunmakta ve en kuvvetli ihtimalin Medîne'de "Bâkî Mezarlığı" olduğu sanılmaktadır.

Hz. Hüseyin'in başsız cesedinin gömüldüğü Hâir mevkii kısa zamanda bir ziyâretgâh halini almış, onun bir süre Dımaşk'ta tutulan ailesi fertleri de Medîne'ye dönmek üzere serbest bırakıldıklarında burayı ziyaret etmişlerdir. Rivayete göre Hz. Hüseyin'i Kûfe ahâlisi adına davet edenlerin lideri olan Süleyman b. Surad el-Huzâî de adamlarıyla birlikte ziyarete gelmiş ve onu Emevîler'in karşısında yardımsız bırakmanın utancı içinde bir gün bir gece kabrin başında kalmıştır.

Zeynelâbidîn, Muhammed el-Bâkır ve Ca'fer es-Sâdık'tan gelen rivayetler Hz. Hüseyin'in kabrini ziyaret etmenin meşrûiyet ve faziletine dikkat çekmiş ve Şiîler'in ziyaretlerini artırmalarına yol açmıştır. Şiîler'in Hz. Hüseyin'in türbesine olan düşkünleri zamanla aşırı boyutlara ulaşmış ve Kerbelâ kutsal (harâm) belde sayıldığı gibi burayı ziyaret de hac ile kıyaslanmıştır. Kerbelâ'nın suyu ve toprağı, Hz. Hüseyin ve yakınlarının kanı ile karışmış olduğuna inanıldığından mübarek ve şifalı sayılır.

Abbâsîler'in ilk devirlerinden itibaren Hz. Hüseyin'in türbesine özen gösterilmesine, hatta gidlerini karşılamak üzere halife Mehdî-Billâh'ın annesi Ümmü Mûsâ bint Mansûr tarafından bir vakıf kurulmasına rağmen Mütevekkil-Alellâh 236 (850-51) yılında şî'aya olan düşmanlığı sebebiyle türbeyi ve çevresindeki binaları yıktırarak araziyi tarla haline getirdi; ayrıca ziyarete gelenlerin en ağır şekilde cezalandırılacağını ilan etti. Ancak Mütevekkil'in koyduğu bu yasağın pek etkili olmadığı ve bir süre sonra türbe ile diğer binaların tekrar yapılıp ziyarete açıldığı, İbni Havkal'ın 366 (977) yılında burada her yanında birer giriş kapısı olan kubbeli geniş bir türbe bulunduğu ve pek çok insan tarafından ziyaret edildiği şeklindeki kaydından anlaşılmaktadır. Aynü't-Temr'de çeşitli kabilelerin başına geçen Dabbe b. Muhammed el-Esedî, 369'da (979-80) diğer atebelerle birlikte burayı da tahrip ederek türbede bulunan kıymetli eşyayı yağmalayıp çöle döndü. Olayın arkasından Büveyhî sultanı Adüdüddevle gereken tamiratı yaptırdı. Daha sonra yine Büveyhîlerden Sultânüddevle'nin veziri Hasan b. Fazl er-Râmhürmüzî 413'te (1022) türbenin etrafını bir duvarla çevirtti. Selçuklu sultanı Melikşah burayı ve Necef'i ziyaret etti

[1] "Atebe" eşik anlamına gelmektedir. Çoğulu olan "Atebât" Irak'ta Şiîler'ce mukaddes sayılan ziyaret yerlerine verilen isimdir. Daha çok "atebât-ı mukaddese" ve "atebât-ı âliye" diye anılan bu yerler Necef, Kerbelâ, Kâzımiyye ve Sâmerrâ'da bulunmaktadır. Necef'te Ali b. Ebû Tâlib'in defnedildiğine inanılan yer, Şiîler tarafından ilk mukaddes mekan olarak kabul edilmektedir. İkinci önemli atebe olan Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'daki türbesi Necef'teki türbeden önce tanınmaya başlanmış ve ilk defa Kerbelâ olayından yaklaşık kırk gün sonra Câbir b. Abdullah tarafından ziyaret edilmiştir. Kâzımiyye'de bulunan atebe, yedinci imam Mûsâ el-Kâzım ile dokuzuncu imam Muhammed et-Takî'nin türbeleridir. Sâmerrâ'da ise onuncu imam Alî el-Hâdî ile onbirinci imam Hasan el-Askerî'nin türbeleri bulunmaktadır. On ikinci imam Mehdî'nin kaybolduğuna inanılan yer de (serdâb) Hasan el-Askerî'nin gömülü olduğu binadadır.

(479/1086). İlhanlı hükümdarı Gazân Han, Kerbelâ ziyareti sırasında türbeye çok miktarda hediye bıraktı (703/1303). Rivayete göre Kerbelâ'nın su ihtiyacını karşılamak maksadıyla Fırat nehrinden açılan ve günümüzde Hüseyniyye adıyla bilinen kanal İlhanlı hükümdarı Gazân Han yahut babası Argun Han tarafından inşa ettirilmiştir. 727 (1327) yılında buraya gelen İbni Battûta şehrin hurmalıklar içinde, Meşhed-i Hüseyin'in de şehrin tam ortasında bulunduğunu, yanında büyük bir medrese ile ziyaretçilerin barınması için bir zâviyenin mevcut olduğunu ve su ihtiyacının Fırat nehrinden karşılandığını belirtir. Aynı yüzyılda Kerbelâ'ya uğrayan Hamdullah el-Müstevfî de şehrin çevresinin 2400 adım olduğunu söyler.

Timur 795 (1393) yılında ordusuyla Bağdat'a geldiğinde Hille'ye kaçan Ahmet Celâyir ile Kerbelâ ovasında karşılaştı. Kesin netice elde edilemeyen bu savaştan sonra Fırat kenarına çekilen Timur ve askerleri meşhede saygı gösterdiler. Bu tarihten sekiz yıl sonra Bağdat'ı işgal edip katliam yapan Timurlular Kerbelâ'ya dokunmadılar. Şah İsmail'in 914'te (1508) Bağdat'ı ele geçirmesinin ardından Kerbelâ'ya gittiği ve türbenin tezyînini emrettiği, ayrıca on iki adet altın kandil koydurduğu, 932 (1526) yılında II. İsmail'in buraya gelip kabrin üzerine gümüş bir şebeke yaptırdığı bilinmektedir. Kânûnî Sultan Süleyman Bağdat'ı aldıktan sonra Kerbelâ'yı ziyaret etmiş (941/1534) ve Hüseyniyye su kanalını onartarak kumla dolan sahaların tekrar bahçe haline getirilmesini sağlamıştır. II. Murat da zamanla harap olan türbeyi 991'de (1583) yeniden yaptırmıştır. Bağdat'ın İran yönetimine geçmesinin ardından 1156 (1743) yılında Nâdir Şah Kerbelâ'yı ziyaret etmiş, Şah Hüseyin'in kızı Radiyye Sultan Begüm türbenin giderlerini karşılamak maksadıyla bir vakıf kurmuş, Ağa Muhammed Han da kubbe ile minare külahlarını altınla kaplatmıştır.

1801 yılı Nisan ayı başlarında Vehhabîler Kerbelâ'yı yağmalayıp 3000'in üzerinde Şîî'yi öldürdüler; bu arada Hz. Hüseyin'in sandukasını tahrip ederek türbedeki kıymetli eşya ve hediyeleri alıp götürdüler. XIX. yüzyılın ortalarına doğru Kerbelâ'ya sığınan bir kısım isyancının devlete baş kaldırma hareketi 1843 yılında Bağdat valisi Necip Paşa tarafından bastırıldı. 1857'de Bağdat valisi Ömer Paşa zamanında telgraf şebekesi kurulurken Kerbelâ bu hatta bağlandı. Midhat Paşa da Bağdat valiliği sırasında burada imar faaliyetlerinde bulunmuş ve bazı resmî binalar yaptırırken çarşı alanını genişletmiştir. XX. yüzyılın başlarında 50.000 civarındaki nüfusuyla Irak'ın Bağdat'tan sonra ikinci önemli şehri olan Kerbelâ, özellikle ziyaretçilerin bıraktığı gelirler, türbenin vakıfları, Necef ve Mekke yolları üzerinde bulunması gibi etkenler sebebiyle bölgenin en zengin ve mâmur şehriydi. Ayrıca Bağdat-Basra demiryoluna Hille'nin kuzeyinden bağlanan tâlî bir hat ulaşımını daha da kolaylaştırmıştı.

Günümüzde aynı adı taşıyan 5034 km2 genişliğindeki 455.868 (1987'de) nüfuslu bir idarî birimin (muhâfaza) merkezi olan Kerbelâ şehri, eski Kerbelâ'nın etrafında daha çok batı yönünde gelişen yeni mahallelerden oluşmuş modern bir yerleşme merkezidir. 300.000 civarındaki nüfusun büyük çoğunluğunu İran, Pakistan ve Hindistan'dan gelip buraya yerleşen Şi'îlerle Arap asıllı Şiîler teşkil etmektedir.

Hz. Hüseyin'in türbesi, etrafı eyvanlar ve hücrelerle çevrilmiş 108 x 82.5 m. boyutlarında bir avlunun içindedir. İki tarafında iki minare bulunan ve çok gösterişli olan kubbe cephesindeki giriş kapısından yaldız süslemeli bir dehlizle ulaşılan dikdörtgen şeklindeki harem, ziyaretçilerin tavafı için kullanılan üzeri kemerli bir koridorla çevrilidir.[2] Buranın ortasında yaklaşık 2 m. yüksekliğinde ve 4 m. genişliğinde gümüş şebeke ile çevrili Hz. Hüseyin'in sandukası ile ayak ucunda oğlu Ali el-Ekber'in daha küçük sandukası yer almaktadır. Türbenin doğusunda üçüncü bir minare ve güneyinde avluya bitişik, içinde bir de mescit olan büyük bir medrese vardır. Yaklaşık 600 m. kadar kuzeydoğuda ise Hz. Hüseyin'in üvey kardeşi Abbas'ın türbesi bulunmaktadır. Şehirden batı istikametinde giden yol üzerinde de kafilenin çadırlarını temsîlen çadır şeklinde yapılmış "Haymegâh" denilen bir bina göze çarpar. Çevrede Şîa arasında Hz. Hüseyin'in türbesi civarına gömülmek büyük bir üstünlük olarak kabul edildiğinden, son günlerini burada geçiren çok sayıda yaşlı ve sakatla uzak yerlerde ölen ve mâlî durumları buraya nakledilmeleri uygun olan kişilerin gömüldüğü büyük bir mezarlık teşekkül etmiştir."[3]

[2] Necef, Kâzımiyye ve Kerbelâ'daki türbe-mescidler fevkalade ihtişamlıdır. Hepsinin kubbeleri altın kaplı, minareleri altınla bezelidir. Çok uzaklardan bile parıltıları göz kamaştırır. Türbe-mescidlerin içindeki sandukalar, çepeçevre hâlis gümüş parmaklıklarla diğer mekanlardan ayrılır. Bu mekanlar Şiîler'in bilhassa Muharrem ayındaki ihtifallerinin yapıldığı çok geniş avlular ile çevrilidir. Mustafa ÖZ. "Kerbelâ". TDV İslam Ansiklopedisi C. XXV, s. 271-272; Avni İLHAN, "Atebât", C. IV, s. 49-50.

Hz. HÜSEYİN KİMDİR?[4]

Hz. Peygamber'in torunu, Hz. Fâtıma ile Hz. Ali'nin küçük oğlu olan Hz. Hüseyin'in künyesi "Ebû Abdillâh el-Hüseyn b. Alî b. Ebî Tâlib el-Kureşî el-Hâşimî eş-Şehîd"dir. 5 Şa'bân 4 yılında (10 Ocak 626) salı gecesi Medine'de doğmuştur. Doğumundan kısa bir süre önce Abbas b. Abdulmuttalib'in zevcesi Ümmü'l-Fadl bir rüya görmüş, Hz. Peygamber'e gelip "Ey Allah'ın elçisi, bu gece rüyamda gördüm, senin uzuvlarından bir uzuv evime düştü" deyince, Hz. Peygamber "Hayır olsun, rüyan doğruysa Fâtıma bir oğlan doğuracak ve emzirmen için sana verecek" demişti. Gerçekten de Hz. Hüseyin doğunca Hz. Fâtıma onu süt anne olarak Ümmü'l-Fadl'a vermişti.

"Şehîd" lakabıyla meşhurdur. Göğsünden aşağısının dedesine yani peygamberimize çok benzediği rivayetedilir. Doğduğu zaman Hz. Peygamber ağabeyi Hasan'a yaptığı gibi o güne kadar Araplarca pek bilinmeyen "Hüseyin" adını kulağına bizzat ezan okuyarak koydu ve doğumunun yedinci gününde akîka kurbanı olarak iki koç kestirdi. Hz. Fâtıma'dan Hüseyin'in saçını kestirip saçının ağırlığınca fakirlere sadaka vermesini buyurdu. Tartılan saçın ağırlığı bir dirhem geldi, Hz. Fâtıma da kesilen saçın ağırlığınca gümüşü fakirlere dağıttı. Hz. Hüseyin'e babası Hz. Ali tarafından "Harb" adı konulması düşünülürken bunun Hz. Peygamber tarafından "Hüseyin" diye değiştirildiği söylenir. Rivayete göre bu ismi Cebrail bildirmiş; Hüseyin, Harun Peygamber'in üç oğlundan biri olan Şebir'in Arapça karşılığı imiş.[5] Bunun gibi "Hasan ile Hüseyin" isminin cennet ehli isimlerinden olduğu ve Câhiliye devrinde bu isimlerin bilinmediğine dair de bir rivayet vardır. Kezâ Hz. Peygamber'in "onlara Hz. Harun'un çocuklarının adlarını verdiği"ne dair de bir bilgi nakledilir. Hz. Hüseyin doğumunun yedinci günü sünnet ettirildi. Hüseyin ağabeyi Hasan ile birlikte tâbiînden Ebû Abdurrahman es-Sülemî'den kırâat öğrendi. Dedesiyle annesinden ve babasından, ayrıca Hz. Ömer'den ve diğer bazı sahâbîlerden sekiz hadis rivayet etti.

Hz. Hüseyin de ağabeyi Hasan gibi ilk iki halife döneminde cereyan eden önemli olaylarda fiilen yer almadı. Hz. Osman zamanında Saîd b. Âs'ın Kûfe'den Horasan'a yaptığı sefere (30/651) ağabeyi ile birlikte katıldı. Daha sonra Hz. Osman'ın evini kuşatan isyancılara karşı babası Hz. Ali tarafından yine ağabeyi ile birlikte halifeyi korumak ve evine su taşımak üzere görevlendirildi.

Babasının halifeliği sırasında Hz. Hüseyin Kûfe'ye giderek onun bütün seferlerine, Cemel ve Sıffîn'e katıldı; babasının yanı Hz. Ali'nin şehadetinden sonra da yine onun vasiyetine uyarak ağabeyine itaat etti. Ağabeyinin Muaviye lehinde hilafetten vazgeçişini uygun bulmadıysa da saygısı sebebiyle ona itaat ettiği söylenir. Bu arada Hz. Hasan Muaviye ile anlaşmaya karar verdiği zaman ona karşı çıkmak istediyse de itirazının reddedilmesi üzerine vazgeçti ve onunla beraber Medine'ye gitti. Daha sonra Hz. Hüseyin bu anlaşma dolayısıyla Muaviye'nin tahsis

---

[4] Bu bölüm hazırlanırken şu çalışmalardan yararlanılmış, bazı bölümler ise aynen alınmıştır: Ethem Ruhi FİĞLALI: "Hüseyin" maddesi, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 18, s. 518-521; Hüseyin ALGÜL: Kerbelâ - Kanayan Bir Yara Gönül Sızlatan Bir Facia, İstanbul 2009, s. 15-34; Abdülbaki GÖLPINARLI: Gülzâr-ı Hasaneyn - Kerbelâ Vak'ası, İstanbul 2005, s. 33-39; Gülgün UYAR: Ehl-i Beyt - İslam Tarihinde Ali-Fatıma Evladı, İstanbul 2008, s. 53; M. Asım KÖKSAL: Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası, s. 25-34.

Bu konuda Hz. Ali şöyle demektedir: "Ben harbi, darbı sever bir adamdım, Hasan doğduğu zaman ona Harb ismini koymuştum. Resûlullah Aleyhisselâm geldi, "Gösteriniz oğlumu bana, ne isim koydunuz ona?" diye buyurdu. "Harb ismini koydum" dedim. "Hayır o Hasan'dır" buyurdu. Hüseyin doğduğu zaman da ona Harb ismini koymuştum. Resûlullah Aleyhisselâm geldi, "Gösteriniz oğlumu bana, ne isim koydunuz ona?" diye buyurdu. "Harb ismini koydum" dedim. "Hayır o Hüseyin'dir" buyurdu. Üçüncü oğlan doğduğu zaman yine ona Harb ismini koymuştum. Resûlullah Aleyhisselâm geldi, "Gösteriniz oğlumu bana, ne isim koydunuz ona?" diye buyurdu. "Harb ismini koydum" dedim. "Hayır o Muhassin'dir" buyurdu. Sonra da "Ben bunlara Hârun Aleyhisselâm'ın oğulları Şebber, Şebir ve Müşebbir'in isimlerini koydum" buyurdu. Rivayete göre Peygamberimizin her üç torununun doğumunda Cebrail gelip onlara koyacağı ismi Peygamberimize bildirmişti. Nitekim Hz. Hüseyin doğduğu zaman Cebrail gelip "Yâ Muhammed, Rabbin sana selam söylüyor, oğluna Hârun'un oğlunun ismini koy, diyor". Peygamberimiz, "Ey Cebrâil, Hârun'un oğlunun ismi nedir?" diye sordu. Cebrâil, "Şebir" dedi. Peygamberimiz, "Benim dilim Arapça" dedi. Cebrâil, "Öyleyse bunun Arapça karşılığı olan Huseyin ismini koy" dedi.

ettiği yıllık iki milyon dirhemi onun vefatına kadar aldı ve daima ağabeyinin yanında bulundu. Hz. Hasan'ın vefatından (49/669) sonra ise I. Yezid'in hilâfet makamına gelişine kadar kendini ibadete vererek zühd ve takvaya dayalı bir hayat sürdü. Hz. Hüseyin'e ağabeyinin vefatı üzerine imam sıfatıyla biat edildiğine veya onun Muaviye aleyhine faaliyette bulunduğuna yahut kendi imameti için harekete geçtiğine dair ilk Sünnî ve Şiî kaynaklarda herhangi bir rivayete rastlanmaz; aksine bu hususta bir takım kıpırdanışlara fırsat vermediği söylenir. Mesela Hz. Hasan'ın vefat haberi Kûfe'ye ulaşınca taraftarları Hz. Hüseyin'e, babasıyla ağabeyinin intikamını almak için emrini beklediklerini bildiren bir mektup göndermişlerdi. Hucr b. Adî'nin, Muâviye'nin emriyle başlatılan câmilerde Hz. Ali'ye hakaret etme faaliyetine karşı çıktığı için öldürülmesi üzerine (51/671) Kûfe'nin ileri gelenlerinden bir kişi hem bu haberi iletmek hem de Hz. Hüseyin'i Kûfe'ye getirmek amacıyla Medine'ye gitmiş, durumdan haberdar olan Muâviye Hz. Hüseyin'e, fitne çıkarmak isteyen kimselere fırsat vermemesi konusunda tavsiyede bulunmuş, o da cevâbî mektubunda "seninle savaşmak ve sana karşı çıkmak niyetinde değilim" demiştir. Bununla birlikte Hz. Hüseyin'in Muâviye'ye karşı takındığı olumlu tavrı 56/676 yılından sonra değiştirdiği bir gerçektir; çünkü bu yılda Muâviye'nin oğlu Yezîd'e biat edilmesini istemesi, pek çok müslüman gibi Hz. Hüseyin'i de fazlasıyla rahatsız etmiştir.

Medine valisi Mervan, Muâviye'nin yerine halef tayin ettiği oğlu Yezid'e kendi adına biat almasını isteyen mektubunu Mescid-i Nebevî'de okuyunca halk feveran etti. Abdurrahman b. Ebû Bekir, Mervan'a, daha başlangıçta gerek kendisinin gerek Muâviye'nin yalan söylediğini ve saltanatı babadan oğula intikal ettiren Bizans sistemini müslümanların başına getirmek istediklerini söyleyerek bu teklife karşı çıkarken Abdullah b. Ömer Yezid'in fâsıklığını, Abdullah b. Zübeyr ise Allah'a karşı gelene itaatin câiz olmadığını öne sürerek açıkça itirazda bulundular ve biata yanaşmadılar. Hz. Hüseyin de onlarla aynı fikirdeydi. Mervan'ın bu durumu bildirmesi üzerine Muâviye, hemen Medîne'ye gitti ve muhalefet eden kişileri çeşitli tehditlerle biata zorladı fakat başaramadı. Muâviye'nin ölümü üzerine (60/680) hilâfet mevkiine gelen Yezid, Medîne valisi Velid b. Utbe b. Ebû Süfyan'dan her ne şekilde olursa olsun Hz. Hüseyin ve diğerlerinden biat alınmasını istedi. Velid, henüz Muâviye'nin ölüm haberi duyulmadan Hz. Hüseyin ile Abdullah b. Zübeyr'i Mervan ile de istişare ederek yanına çağırttı. Fakat onlar Muâviye'nin öldüğünü ve haberin halk tarafından duyulmasından önce biatlarının alınmak istediğini anladılar. İbnü'z-Zübeyr Mekke'ye kaçtı; Hz Hüseyin ise Velid ile görüşmeye gittiğinde, "Benim gibi bir adam gizlice biat edemez; zaten sen de halk katında açıkça yapmadığım bir biata razı olmazsın" diyerek ertesi gün halkın önünde biat edeceğini bildirdi. Mervan Velid'e, yanından ayrılmadan önce Hz. Hüseyin'in biatını sağlamasını veya boynunu vurdurmasını tavsiye etti; ancak Velid, "Sen benim için dinimi yıkacak bir şey tavsiye ediyorsun. Yemin ederim ki Hüseyin'i öldürmek suretiyle dünyanın her yanına, üzerine güneşin doğup battığı bütün mal ve mülküne sahip olacağımı bilsem yine de bunu istemem" diyerek tavsiyesini reddetti. Velid'in yanından ayrılan Hz. Hüseyin 28 Receb 60 (4 Mayıs 680) gecesi, kendisine şu anda böyle bir harekette bulunmasının yanlış olduğunu söyleyen baba bir kardeşi Muhammed b. Hanefiyye hariç bütün aile fertlerini yanına alıp Mekke'ye doğru yola çıktı.

Hz. Hüseyin'in Yezid'e biat etmeyip Mekke'ye gittiğini haber alan Kûfelilerden Şebes b. Rib'î ve Süleyman b. Surad gibi bazı ileri gelenler onu hilâfete getirmek için kendisine davet mektupları yazdılar, ayrıca Ebû Abdullah el-Cedelî başkanlığında bir heyet gönderdiler. Bunun üzerine Hz. Hüseyin, durumu yerinde incelemesi için amcasının oğlu Müslim b. Akîl'i Kûfe'ye yolladı. 5 Şevval 60 (9 Temmuz 680) tarihinde şehre ulaşan Müslim, İbni Avsece'nin evine indi ve Hz. Hüseyin adına biat almaya başladı. İlk aşamada 12.000 ile 30.000 kişinin biat ettiği ve hatta Müslim'in Kûfe Mescidi'nde açıkça bir konuşma dahi yaptığı rivayet edilmektedir. Yezîd, Müslim'in bu faaliyetini öğrenince Kûfe valisi Nu'mân b. Beşîr el-Ensârî'yi görevden alarak yerine Basra valisi Ubeydullah b. Ziyâd'ı tayin etti ve ondan Müslim'i şehirden çıkarmasını veya öldürmesini istedi. Ubeydullah'ın Hz. Hüseyin taraftarlarını ürküten tedbirler alması üzerine Müslim, daha nüfuzlu bir kişi olan Hânî' b. Urve el-Murâdî'nin evine yerleşti ve halkı ayaklanmaya çağırdı; hatka Ubeydullah'ın kasrını kuşattı. Ancak Ubeydullah'ın safında yer alan Kûfe ileri gelenlerinin nasihat ve tehditleri üzerine ayaklanan halk dağılmaya başladı ve geceye doğru Müslim'in yanında sadece otuz kişi kaldı; daha sonra onlar da dağıldı. Bu gelişmeler üzerine

geceleyin Kinde kabilesine mensup Tav'a adlı bir kadının evine saklanan Müslim, ihbar üzerine yakalanarak öldürüldü (8 veya 9 Zilhicce 60/9 veya 10 Eylül 680). Bu yüzden Kûfeliler'den biat aldığını daha önce mektupla haber verdiği Hz. Hüseyin'e onların sözlerinden döndüğünü bildiremedi.

Hz. Hüseyin yeni gelişen olaylardan haberi olmadığı için Kûfe'ye hareket etmeye karar verdi. Her ne kadar Abdullah b. Abbas ona, Kûfeliler'in babasıyla ağabeyine yaptıklarını hatırlatıp sözünde durmayan bu insanların davetine uymamasını ve eğer Mekke'de kalmak istemiyorsa Yemen'e gidip orada Müslim'in hakimiyet kurmasını beklemesinin daha iyi olacağını söylediyse de Hüseyin kararından dönmedi. Yezid'in halifeliğini tanımayan Abdullah b. Zübeyr ise Mekke'de kalmasını teklif etti ve biat almasına kendisinin de yardımcı olabileceğini bildirdi. Abdullah b. Ömer ve Ömer b. Abdurrahman b. Hâris gibi şahıslar da kesinlikle Kûfe'ye gitmemesini istediler, İbni Abbas ise hiç değilse yalnız gitmesini önerdi. Fakat Hz. Hüseyin 8 Zilhicce 60 (9 Eylül 680) tarihinde umresini tamamladıktan sonra ailesi ve bazı taraftarlarıyla birlikte Kûfe'ye hareket etti. Birkaç gün sonra bütün ailesini yanına aldığı için başlarına bir şey gelirse bunun soyunun tükenmesi demek olacağı endişesine kapılan amcasının oğlu Abdullah b. Ca'fer önce bir mektup yazarak durmasını istedi; sonra da Mekke valisi Amr b. Saîd b. Âs el-Eşdak'dan onun adına eman alarak kendisine gönderdi. Ancak Hz. Hüseyin rüyasında Resûlullâh'ı gördüğünü ve ister lehine ister aleyhine sonuçlansın başladığı işi tamamlamakla emrolunduğunu söyleyerek geri dönmeyi reddetti. Yolda şair Ferazdak ile karşılaşıp Kûfe'deki durumu sorunca, "Halkın kalbi seninle, kılıçları Benî Ümeyye iledir; İlâhî takdir ne ise gökten iner ve Allah dilediğini yapar" cevabını aldığı halde, "Doğru söyledin, Allah'ın dediği olur, Allah dilediğini işler ve Rabbimiz her gün yeni bir iştedir. Takdir hoşumuza gidecek şekilde olursa nimetlerinden dolayı Allah'a şükrederiz; O şükredenlerin yardımcısıdır. Eğer takdir umulandan başka türlü çıkarsa niyeti hak ve takvâsı da teneşir tahtası olan kimse elbette taşkınlık göstermez" diyerek yolculuğunu sürdürdü. Ancak daha sonra Sa'lebiyye'de karşılaştığı iki yolcudan Kûfeliler'in biatlarından caydığını ve Müslim b. Akîl ile Hânî' b. Urve'nin öldürüldüğünü öğrenince geri dönmek istedi; fakat bu defa da Müslim'in oğulları ve kardeşlerinin ısrarı üzerine yola devam etmeye mecbur oldu. Bu arada taraftarlarına isteyenlerin ayrılabileceğini söyledi, onlar da ayrıldılar; yanında sadece aile fertleriyle birlikte yaklaşık 72 kişi kaldı. Böylece sayısı azalan kâfile Nineva bölgesindeki Kerbelâ'ya vardı (2 Muharrem 61/2 Ekim 680).

Hz. Hüseyin'in hayatının bu günden şehadetine kadar olan kısmı elinizdeki eserin "Kerbela Hadisesi Nasıl Olmuştur" başlıklı bölümde genişçe anlatılacaktır. 10 Muharrem 61/10 Ekim 686 tarihinde şehit olan olan Hz. Hüseyin'in çocuklarından Ali el-Ekber kendisiyle birlikte şehit olmuş; Ca'fer ve Abdullah adlı oğullarından devam etmeyen soyu, diğer oğlu Ali Zeynelâbidin'den devam ederek "Seyyid" unvanıyla anılmıştır. Hz. Hüseyin'in ayrıca Fâtıma ve Sekîne adlı iki kızı da vardı.

Hz. Hüseyin faziletli bir insandı; cesurdu, cömertti; orucu, namazı, haccı, sadakası ve hayır işleri çoktu. Hz. Hüseyin Resûlullah'ın sevgili torunu, emaneti ve reyhânesi (çiçek demeti) denilerek müslümanlardan daima saygı, şefkat ve bağlılık görmüş, böylece altı yaşında kaybettiği dedesinin ve annesinin yokluğunu fazlaca hissetmemiştir. Ayrıca ağabeyi Hasan ile birlikte bütün İslam dünyasında olduğu gibi Türkler arasında da Resûlullah'ın sevgili torunu sıfatıyla daima sevilmiş, sayılmış ve adları çocuklara verilen en yaygın isimler arasında yer almıştır.

Kaynaklar Resûlullah'ın iki torununu çok sevdiğini, isteklerini tereddütsüz yerine getirdiğini, onlarla oyun oynadığını, sırtına bindirip gezdirdiğini, hatta secdede iken sırtına çıktıklarında inmelerine kadar beklediğini yazar ve onlara olan düşkünlüğünü gösteren birçok rivayet nakleder.

Bir gün Hz. Peygamber minberde iken Hasan ile Hüseyin'in düşe kalka kırmızı elbiseler içinde mescide girdiklerini görünce konuşmasını yarıda keserek aşağı inip onları kucaklamış ve "Cenâb-ı Hak, 'Mallarınız ve çocuklarınız sizin için birer imtihan vesilesidir' derken ne kadar doğru söylemiş; onları görünce dayanamadım" dedikten sonra konuşmasını sürdürmüştür.

Ashâb-ı kirâmın tanıklığına göre Resûl-i Ekrem'in bilhassa Hz. Hasan ve Hüseyin'e beslediği ilgi, şefkat ve muhabbet çok derindi. Onların ağlamasına bile üzülürdü. Bir gün Hz. Hüseyin'in ağladığını duyunca kızı Fâtıma'ya, "Onun ağlamasına üzüldüğümü bilmiyor musun" buyurdu.

Hz. Hüseyin doğduktan sonra sütanne olarak Abbas b. Abdülmuttalib'in zevcesi Ümmü'l-Fadl'a verilmişti. Ümmü'l-Fadl şöyle anlatıyor: "Bir gün Hüseyin'le Peygamber'in yanına gitmiştim. Peygamber Hüseyin'i kucağına aldı, öptü. sevdi. O sırada Hüseyin abdest bozdu ve bir damlası Peygamber'in elbisesine damladı. Çevreden Hüseyin'i işaretle, al şunu, dediler. Ben biraz sert bir şekilde Hüseyin'i Peygamber'in kucağından aldım, Hüseyin ağlamaya başladı. Peygamber sanki biraz kızdı ve "yavaş ey Ümmü'l-Fadl, bu oğlumu ağlattın da incittin beni, elbisem yıkanınca temizlenir, arınır" dedi. Peygamber Hz. Hüseyin'in bir katrecik göz yaşına tahammül edememişti; acaba onu Kerbelâ'da kanlara bulanmış, vücudu kılıç, ok, mızrak yaralarıyla paramparça görseydi ne hale gelirdi? Hüseyin'i bu derece seven Peygamber, acaba onun için ağlayana kızar mı?

Hz. Peygamber bir gün çarşıya gitmişti, orada bir süre kaldıktan sonra dönüp kızı Fâtıma'nın evi önünde oturdu, torunlarını kastederek, "Çocuk orada mısın" diye seslendi. Çocuklardan bir cevap alamadı. Bu sırada ilginç bir gelişme oldu, çocuklardan biri yani Hüseyin, koşarak gelip dedesinin kucağına atıldı. İşte bu esnada Hz. Peygamber sevinç içinde onu kucağına alıp öptü ve "Allahım, sen bu çocuğu sev, onu seveni de sev" diye dua etti. Başka bir rivayette Peygamberimizin Hz. Hasan ve Hüseyin'e bakıp, "Allahım ben bunları seviyorum, sen de sev bunları" dediği nakledilir. Bu duanın tek tek Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'le kayıtlı olduğu da rivayet edilir.

Peygamberimiz Hz. Hüseyin ile ilgili olarak şöyle buyurmuştu: "Hüseyin bendendir, ben de Hüseyin'denim, Hüseyin'i seveni Allah da sevsin"

Ashâb-ı Kirâm tarafından nakledildiğine göre bir defasında Hz. Peygamber, "Hasan ile Hüseyin dünyada kokladığım iki reyhanımdır" buyurdu. Bununla ilgili bir başka rivayet daha vardır. Nakledildiğine göre Ebû Eyyûb El-Ensârî hazretleri bir gün Resûl-i Ekrem'in huzuruna girmişti. O esnada Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin onun yanında oynuyorlardı. Hz. Peygamber'e, "Onları seviyor musun ey Allah'ın Resûlü" diye sordu. Hz. Peygamber bu soruya şöyle cevap verdi: "Nasıl sevmem, o ikisi benim dünyadaki reyhanlarımdır".

"Hasan ile Hüseyin cennet gençlerinin iki seyyidi (beyefendisi)dir" hadisi de Hz. Peygamber'in torunları hakkında verdiği müjdelerdendir.

Nakledildiğine göre bir gün Hz. Peygamber bir yemeğe davetliydi. Ashâb-ı Kirâm ile yolda iderken gözü torununa ilişdi. Hüseyin oralarda oynuyordu. Bu sırada Hz. Peygamber birlikte yürüdüğü arkadaşlarından ayrılarak Hüseyin'in yanına ulaşmak istedi. Hüseyin hareket halinde olduğunudan onu yakalamak için biraz uğraştı. Nihayet ona ulaştı, yakalayıp kucakladı, şefkatle bağrına basıp öptü ve "Hüseyin bendendir, ben de Hüseyin'den" buyurdu.

Ashâb-ı Kirâm'ın nakline göre bir gün Hz. Peygamber Hasan ile Hüseyin'in ellerinden tutmuş, onlardan "evlatlarım" diye bahsederek şöyle diyordu: "Hasan ile Hüseyin benim evlatlarımdır; onları seven beni sevmiş, onları gazaplandıran (öfkelendiren / kızdıran) beni gazaplandırmış olur"

Bir gün Hz. Hüseyin mescide girmişti. Bunu gören Hz. Peygamber'in şöyle dediği duyuldu: "Cennet gençlerinin seyyidine (ileri gelenine, beyefendisine) bakmak isteyen buna baksın".

Bir gün ağabey kardeş Hasan ile Hüseyin arasında çocukken bir küçük tartışma çıkmıştı. İş biraz ileri gidip de tartışma büyüyünce Hz. Peygamber'in "Ha gayret Hasan, göreyim seni, yakala Hüseyin'i" diyerek Hasan'a cesaret verdiği görüldü. Babaları Hz. Ali ise yaşı daha küçük olduğu için Hüseyin'in kayırılacağını umuyordu. Halbuki Resûl-i Ekrem'in haber verdiğine göre o sırada Cebrail de Hüseyin'i arkalıyor, onu cesaretlendiriyordu.

Bu hadisin bir başka varyantına göre bir gün Hz. Hasan ile Hüseyin Resûl-i Ekrem'in huzurunda güreşiyorlardı. Bu sırada Hz. Peygamber "Haydi Hasan, ha gayret Hasan" diye Hasan'ı cesaretlendiriyordu. Hz. Fâtıma meraklanarak "Ey Allah'ın Resûlü, niye böyle diyorsun?" deyince Hz. Peygamber, "Çünkü Cebrâil de haydi Hüseyin, ha gayret Hüseyin, diye Hüseyin'i cesaretlendiriyor" buyurdu.

Resûl-i Ekrem'in torunlarına sevgisi samimi, yürekten ve devamlı idi. Bunun tabiî bir sonucu olarak Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin çocukken bazen ikisi birden dedelerini görünce ona koşarlardı, o da ikisini birden kucaklayıp şefkatle bağrına basardı. Resûl-i Ekrem'i, Hz. Hüseyin'i omzunda

taşırken gören bir şahıs, "Ey çocuk, binmiş olduğun binitin ne güzeldir" diye nükte yapınca Hz. Peygamber de "Binitin üstündeki de ne güzel binicidir" diye nükteye karşılık verdi.

Umumiyetle görgü tanıkları belirli yönleriyle Hz. Hasan'ın, belirli yönleriyle de Hz. Hüseyin'in dedelerine çok benzediğini söylerler. Bununla beraber Ashâb-ı Kirâm'dan bazıları Hz. Hasan'ın, bazıları da Hz. Hüseyin'in genel olarak Hz. Peygamber'e fizikî yapı itibariyle çok benzediğini ileri sürerler. Bu rivayetlerden her iki torununun da Hz. Peygamber'e benzedikleri sonucu çıkarılmaladır. Yine rivayetlere göre Hz. Hasan'ın göğsünden yukarısı, Hz. Hüseyin'in ise göğsünden aşağısı Peygamberimize çok benzermiş.

Hz. Ali'den nakledilen bir habere göre Hz. Peygamber bir gün Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'in ellerinden tuttu ve şöyle dedi: "Bir kimse beni severse ve şu ikisini (Hasan ile Hüseyin'i) bir de bunların anasını ve babasını (Fâtıma ve Ali'yi) severse, kıyamet gününde dereceleri benimle beraber olur"

Bunun gibi Hz. Peygamber; Hz. Ali, Hz. Fâtıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i bir arada anarak, "bunların barışta olduklarıyla barış içinde olacağını, savaştıklarıyla da savaşta olacağını" belirtmiştir.

Hz. Hüseyin yaşadığı dönemde insanların en cömertiydi. Bir gün Üsâme b. Zeyd'i ziyarete gitmişti. Üsâme hastaydı, inliyordu ve sürekli "ah başıma gelen dert" diye söyleniyordu. Hz. Hüseyin, "derdin nedir" diye sordu. Üsâme, altmış bin dirhem borcum var, ödeyemeden öleceğim, ondan korkuyorum" dedi. Hz. Hüseyin, ben veririm, kabul ediyorum" deyince Üsâme, "ölmek üzereyim" dedi. Hz. Hüseyin, "merak etme, sen ölmeden öderim" buyurdu ve hemen Üsâme'nin borcunu ödedi.

Hz. Hüseyin der ki: "Padişahların en kötü huyları; düşmandan korkmak, zayıflara karşı şiddetle davranmak; kerem ve ihsanda cimrilik etmektir"

Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'in sırtının gömgök çürümüş olduğunu gördüler. İmam Zeynelâbidin'e sebebini sordular. Zeynelâbidin, "Dullara, yetimlere, yoksullara sırtında ekmek, erzak taşırdı, onun izleridir" dedi.

Hz. Hüseyin'in cömertliğine sınır yoktu. Bir gün çocuklarına Fâtiha suresini belleten hocayı çağırmış, bin dinar vermiş, bir kat da elbise vermiş, ağzını da inciyle doldurmuştu.

Hz. Hüseyin tam bir takvâ sahibiydi. Tam yirmi beş kere ve her defasında yaya olarak hac görevini ifa etmişti. Bir gün kendisine, "Rabbinden ne kadar da kokuyorsun" dediler. "Dünyada Rabbinden korkmayan, âhiret günü hiçbir şeyden emin olamaz" buyurdu. Abdest alınca Hz. Hüseyin'in rengi sararır, eli ayağı titremeye başlardı. Bu hususta kendisine, "neden böyle oluyorsun?" dediler. "Kudret sahibi Tanrı'nın huzurunda bulunanın benzi sararır, eli ayağı titrer" buyurdu.

Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şehit edileceğine dair bilgilerin daha önceden Peygamberimize bildirildiği söylenir. Enes b. Mâlik'ten rivayete göre şöyle bir hadise gerçekleşmiştir: Cebrâil (bir rivayete göre de yağmur meleği) Rabbinden izin alarak Peygamber Aleyhisselâm'ın yanına gelir. Peygamber Aleyhisselâm zevcesi Ümmü Seleme'ye, "Ey Ümmü Seleme, kapıyı üzerimize kapa, yanımıza kimseyi bırakma" buyurur. O sırada Hz. Hüseyin koşarak kapıya gelir, Hz. Ümmü Seleme onu içeri bırakmaz, fakat Hz. Hüseyin kapıyı zorlayıp içeri dalar, kendisini Peygamberimizin kucağına atar. Peygamberimiz onu boynuna, omuzuna alır; öper, sever. Melek Peygamberimize, "Onu çok mu seversin?"diye sorar. Peygamberimiz "Evet" buyurur. Melek, "İyi ama ümmetin onu öldürecektir" der. Peygamberimiz, demek onu öldürecek olanlar müminler ha!" buyurur. Melek "Evet, istersen onun öldürüleceği yeri de sana göstereyim" der. Peygamberimiz "Olur" deyince, melek getirdiği bir avuç ıslak, kızıl toprağı Peygamberimize gösterir. Peygamberimiz o toprağı alır, Ümmü Seleme'ye verir, Ümmü Seleme de eteğine koyar. Peygamberimiz Ümmü Seleme'ye toprağı verirken, "Bu toprak kan haline gelince Hüseyin şehit edilir" buyurur. Hz. Ümmü Seleme o toprağı sırça bir çanak içinde saklar. Hz. Hüseyin'in şehit edildiği gün toprağın kan haline geldiğini görür. Cebrâil'in getirdiği toprağın Kerbelâ toprağı olduğu, Peygamberimizin bu yeri "Kerb ü Belâ (tasa, keder, üzüntü)" diye vasıflandırdığı da rivayet edilir. İşte Peygamberimizin bu ve buna benzer ihbar ve müşâhedeleri, vefatlarından elli yıl sonra, hicretin 61. yılında Kerbelâ'da cereyan eden fâcia ile gerçekleşmiştir.

KERBELÂ HÂDİSESİ NASIL OLMUŞTUR?[6]

Muaviye, hicretin 60. yılı Receb ayının on beşinci günü öldü (21 Nisan 680). İmam Hasan'la bağladığı sulh şartları arasında kendisinden sonra kimseyi yerine bırakmaması da vardı. Fakat öbür şartlara nasıl riayet etmediyse bu şarta da riayet etmemiş, ölümünden önce yerine oğlu Yezîd'i halife olarak tayin etmiş ve halktan biat almıştı. Oğlu Yezîde de, "sanırım ki Ebû Bekir oğlu Abdurrahmân, Zübeyr oğlu Abdullâh, Ömer oğlu Abdullâh ve Alî oğlu Hüseyin biat etmez. Ebû Bekir oğlu Abdullah'ın üzerine hiç düşme, ondan sana hiçbir zarar gelmez. Ali oğlu Hüseyin'in de üstüne düşme, çünkü o ölür, yine de sana biat etmez. Ömer oğlu Abdullah ne de olsa sana karşı duramaz, nihayet biat eder. Ancak Zübeyr oğlu Abdullah'a inanma, onun üstüne düş, mutlaka biat ettir, hilesine kanma, biat etmemekte ısrar ederse hiç acımadan öldür.

Yezîd babasının bu nasihat ve vasiyetleriyle halifelik makamına oturdu. O sırada Medine'de Velid b. Utbe, Mekke'de Amr b. Said b. el-As, Basra'da Ubeydullah b. Ziyad, Kûfe'de Numan b. Beşir vali olarak görev yapmakta idiler.

Yezid iş başına geçtiğinde Mekke-Medine dışındaki bütün bölgeler valileri kanalıyla biat ve itaat haberlerini iletiler. Muâviye'nin oğluna vasiyetinde de belirttiği gibi Yezid için önemli olan Abdullah b. Ömer b. el-Hattab, Abdullah b. Zübeyr b. el-Avvam ve Hüseyin b. Ali'nin biatları idi. Bu şahısların irade beyanı tüm Hicaz halkını derinden etkileyebilirdi. Çünkü müntesip oldukları aileler (Hz. Ömer, Hz. Zübeyr ve Hz. Ali ailesi) ve İslâmî hizmetlerdeki kıdemleri itibariyle bu zatların toplumdaki tesirleri zannedildiğinden daha çoktu. Bu sebeple Yezid, derhal bazı tedbirler düşünerek bu şahısların biatlarını hızla almayı plânladı ve hemen Medine valisi Velid b. Utbe'ye bir mektup gönderdi.

Mektubunda, babasının vefat ettiğini, bölgelerden biat haberlerinin geldiğini belirtiyor ve bu üç zatın biatinin alınmasının büyük önem taşıdığını hatırlatıyordu. Bunun üzerine Velid, Benî Ümeyye ileri gelenlerinden Mervan'a ulaşarak Abdullah b. Ömer b. el-Hattab, Abdullah b. Zübeyr b. el-Avvam ve Hüseyin b. Ali'nin biatlarının kolaylıkla nasıl alınabileceğini istişare ve müzakere etti. Mervan, meselenin iç yüzünü öğrendikten sonra valiye, "Abdullah b. Ömer b. el-Hattab'ın insanlar kendisini zorlamadığı sürece siyasî bir dava gütmeyeceğini, buna karşılık Abdullah b. Zübeyr b. el-Avvam ile Hüseyin b. Ali'nin derhal huzura çağrılmasını ve bütün imkânların seferber edilerek kendilerinden biat alınmasını, aksi hâlde Muâviye'nin öldüğünü öğrenir öğrenmez başka bölgelere giderek birtakım siyasî girişimlerde bulunabileceklerini" ima etti.

Yezid'in mektubunda biatları derhal alınması istenen bu üç şahıstan Abdullah b. Ömer umumun biati ortaya çıktıktan sonra kendisinin de biat edebileceğini düşünüyor, şu anda biat için zorlanmaktan hoşlanmayacağını ifade ediyordu. Nitekim Medine valisi onunla görüşmüş, halk biat edince kendisinin de biat edeceği cevabını almış ve rahatlamıştı. Hiç kuşkusuz Benî Ümeyye iktidarı için hatırlı birinin biatını almak her zaman birinci derecede önem taşırdı. Bu anlamda

[6] "Kerbelâ Vak'ası" eski-yeni, yerli-yabancı birçok kaynakta çok detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Sünnî ve Şiî kaynakların olayın anlatımında, üslubunda, tarihi bilgilerin kullanımında ve hadiseye yaklaşım tarzlarında farklılıklar gözlenmektedir. Biz bu konunun uzmanı olmadığımız ayrıca bu kitabın amaç ve kapsamının sadece "Kerbelâ Vak'ası" olmadığı düşüncesiyle bu olayı Türkçe yazılmış kaynaklar vasıtasıyla bu bölümde tarafsız bir şekilde verme ye gayret gösterdik. Belirttiğimiz gibi bu konuda özellikle son yıllarda yayımlanmış birçok eser mevcuttur. Bunları inceledik ve bu konudaki en detaylı ve tarafsız bilginin diğer kaynaklarda da olmasına rağmen özellikle sayın hocam Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL'ün "Kerbelâ - Kanayan Bir Yara, Gönül Sızlatan Facia, Ensar Yayınları, İstanbul 2009" künyeli eserinde olduğunu tespit ettik. Dolayısıyla sayın hocamızın da izniyle - aşağıda görüleceği gibi diğer kaynaklardan da faydalanmakla beraber - bu bölümü adı geçen eseri temel alarak yazdık. Bu eserden birçok bölüm aynen alınmıştır. Bu izin konusunda ve hazırladığı adı geçen bu güzel kitap için sayın hocam Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL'e teşekkürediyorum. Bkz. adı geçen eser, s. 85-171.

Abdullah b. Ömer b. el-Hattab, duruşu itibariyle biat konusunda fazla problemli görünmüyordu. Çünkü ondan, iktidarı hedefleyen siyasî bir eylem beklenmiyordu.

Medine valisi Velid, biatı istenen diğer iki şahısla hemen temasa geçti. Hatta halkla ilişkilerde mutadı olmayan bir zamanda Hüseyin b. Ali ve Abdullah b. Zübeyr'i valiliğe çağırdı. Çağrılan her iki şahıs da bu ani çağrılışın ilginç bir sebebinin olabileceğini tahmin ederek tedbirli davrandılar. Hz. Hüseyin, çevresiyle istişare ettikten sonra hükümet konağına yakınlarıyla birlikte gitti. Kendisi vali ile görüşürken bir gürültü duyarlarsa tedbir için geride bıraktığı yakınlarına derhal içeriye girmelerini tenbih etti ve peşinden valinin huzuruna girdi. Mervan da oradaydı. Hz. Hüseyin, selâm verdi, uygun bir yere oturdu. Vali, Hz. Hüseyin'e, Muâviye'nin vefat ettiğini haber verdikten sonra yerine geçen Yezid'den biat konusunda kendisine gelen mektubu okudu. Hz. Hüseyin, "İnnâ lillâh ve innâ ileyhi râciûn. Allah rahmet eylesin!" diye taziyede bulunduktan sonra biatla ilgili olarak kendisine halktan ayrı ve farklı davranılmasını doğru bulmadığını, buna karşılık halkın toplandığı bir yere kendisinin de çağrılabileceğini belirtti. Velid, yumuşak huylu, barışsever bir insandı. Meselenin şiddete başvurulmaksızın halledilmesinden yana idi. Bu münasebetle Hz. Hüseyin'i serbest bıraktı. Gerçi Mervan, "şu anda biatinin alınmaması durumunda ortaya büyük sıkıntıların çıkabileceğini, bu sebeple bütün imkânlar kullanılarak biatinin derhal alınmasının siyasete daha uygun olacağını" hatırlattıysa da Velid böyle düşünmüyordu. Ona göre Mervan'ın teklifini dikkate alarak Hz. Hüseyin'e herhangi bir baskı uygulayacak olsa manevî dünyası zarar görebilirdi. Bu sebeple üzerine güneşin doğup battığı bütün dünyanın malına mülküne sahip olacağını bilse bile yine de Hz. Hüseyin'e böyle bir şey yapamazdı. Zira bu işi yapmamaktan doğacak sorumluluk, kıyamet gününde Allah katında mizan'da (öteki dünyada günah ve sevapların tartılacağı terazide) Hüseyin'in kanına girmenin hesabını vermekten daha hafif, daha kolaydı. Dolayısıyla Velid, Hz. Hüseyin'e biat konusunda rica ettiyse de Mervan'ın kastettiği anlamda onu zorlamaktan kaçındı. Böylece Hz. Hüseyin biattan kurtulmuş oldu.

Görüldüğü gibi Benî Ümeyye'ye mensup veya taraftar olanlardan bazıları diğer bazılarına göre Ehl-i Beyt'e karşı daha merhametli idiler. Yaşanan gelişmelerden Mervan b. el-Hakem'e göre Medine valisi Velid b. Utbe'nin, Küfe valisi Ubeydullah b. Ziyad'a göre selefi Numan b. Beşir'in Ehl-i Beyt'e biraz daha yumuşak davranma eğilimi gösterdikleri anlaşılmaktadır. Bu durum her şeye rağmen Ehl-i Beyt mensuplarının o günkü İslâm dünyasında yaygın bir ilgiye eriştiğini göstermektedir.

Diğer taraftan Abdullah b. Zübeyr de yakınlarıyla istişare etti ve valinin yanına hemen gitmenin uygun olmayacağı sonucuna ulaştı. Ancak aynı anda valiye bağlı silâhlı güçler, evinin çevresinde mevzilendiler. Bunun üzerine Abdullah, siyasî bir tedbir olarak kardeşi Cafer'le valiye, ertesi gün gelebileceği haberini iletti. Böylece, Abdullah da rahatladı ve muhtemelen 27 Recep 60 (3 Mayıs 680) tarihinde geceleyin, kardeşi Cafer'le birlikte gizlice Mekke'ye doğru yola koyuldu. Vali bundan gecikmeli olarak haber aldı. Durdurmak için peşine adamlarını gönderdiyse de bu mümkün olmadı. Hz. Hüseyin de bu karışıklıktan yararlanarak ertesi gece (28 Recep 60 / 4 Mayıs 680) baba bir kardeşi olan Muhammed b. Hanefiyye dışında geri kalan aile fertleriyle birlikte Mekke'ye gitti. Giderken kardeşi Muhammed b. Hanefiyye'nin ilginç tavsiyeleri oldu. Buna göre:

Hz. Hüseyin, Yezid'e biat veremezdi. Düşünce yapısı biat vermemeyi gerektiriyordu. Bununla beraber hilâfet konusunda bir ihtiras göstermesi de uygun olmazdı. Ancak, toplumun bütünüyle reylerinin Hüseyin'de odaklanması durumunda bu mümkün olabilirdi. Reylerin / biatların farklı insanlar arasında parçalanması ihtilâf doğururdu. İhtilâfın getireceği iç karışıklıkta en büyük zararı Hüseyin görebilirdi. Böyle bir durumda Ehl-i Beyt, ilgisizliğe maruz kalır, horlanır ve zarar görürdü. İşte Hüseyin, bu ince noktalara dikkat etmeli ve insanların bu konudaki düşünceleri netleşinceye kadar Mekke'de beklemeliydi. Hüseyin o şartlarda Mekke'de rahat bulamazsa Yemen taraflarına gidebilirdi. Şartlar Yemen'de de serbest ve rahat davranmasına imkân vermezse gerekirse dağ başlarında inzivaya çekilmeli ve vaziyeti kontrol altında tutmalıydı.

İstikbal karanlıktı ve çeşitli karışıklıklara gebe görünüyordu. Muhammed b. Hanefiyye, kardeşine, ortamın tehlikelerine işaret eden yapıcı bir öğüt sunmuştu. Hz. Hüseyin de tedirgindi. Çünkü görünenlerden yola çıkarak, meydana gelebilecek hadiseler hakkında net bir tahminde bulunmak oldukça zordu. Yezid'e biat etmeyeceği kesindi. Biat etmediği sürece de Benî Ümeyye

iktidarının yakın takibi altında olacaktı ve hayatı her an tehlikede sayılırdı. O, İslâm toplumunun iyiliğini istiyordu. Dolayısıyla emr bi'l-ma'rûf nehy ani'l-münker görevinin sorumluluğu içinde iyiliği emredip, kötülüğü engellemeyi düşünüyordu. Dedesinin ve babasının yolunda yürümenin bunu gerektirdiği kanaatini taşıyordu.

İşte bu duygu ve düşünceler içinde Medine'den ayrılan Hz. Hüseyin, 3 Şaban 60 (9 Mayıs 680)'de Mekke'ye ulaştı ve Abdullah b. Abbas'ın evinde misafir oldu. Gerek Hz. Hüseyin, gerekse Abdullah b. Zübeyr, Mekke'de Harem-i Şerif'e gidip Beytullâh'a sığınarak biat baskısını kırmayı düşündüler. Başlangıçta bu durum, bu zatlara zaman kazandırdı. Nitekim valiliğin biat için ilk teşebbüsüne, "Beyt-i Şerif'e sığınmakla" karşılık verdiler. Bu arada Benî Ümeyye yönetimi, Abdullah b. Zübeyr ile Hüseyin b. Ali'nin Mekke'ye gizlice gidişinde kusurlu bulduğu Medine valisini görevden aldı, yerine Amr b. Said el-Aşdak'ı getirdi. Bu kişi, şiddete eğilimli sert biriydi. Adı geçen vali, Abdullah b. Zübeyr'in kardeşi Amr b Zübeyr'i ona olan zıddiyetinden dolayı derhal güvenlik güçlerinin başına getirdi. Amr b. ez-Zübeyr de kardeşi Abdullah'a taraftar olan bazı kimseleri valinin huzuruna getirterek kırbaç cezası uygulamak suretiyle gözdağı verdi. Bu durum, Medinelileri rahatsız etti. Amr b. Said'in, görevi devraldıktan sonra hemen yaptığı işlerden biri de Amr b. Zübeyr'i, iki bin kişilik askerî birlikle, gözdağı vererek insanların biatlarını sağlamak üzere Mekke üzerine göndermesidir. Abdullah b. Zübeyr, bu orduyu Mekke dışında silâhlı bir halk kitlesiyle karşıladı (60/680). Bu olayda -yukarıda da belirtildiği gibi- Abdullah b. Zübeyr'in karşısına, öteden beri, yıldızlarının bir türlü barışmadığı kardeşi Amr b. Zübeyr çıkarılmıştı. Emevîler bu çeşit ihtilâfları, hedeflerine erişmek için rahatça kullanıyorlardı. Abdullah, Beyt-i Şerîf yanında çarpışmaktan yana değildi. Fakat yetki ve gücü artırılmış durumda olan vali Amr b. Said, Benî Ümeyye iktidarının kendisine beslediği ümidi boşa çıkarmak istemiyordu. Dolayısıyla verilen talimata göre Amr b. Zübeyr kumandasındaki ordu, Kabe avlusunda bile olsa biat vermeyenlerle savaşacaktı. Halk nezdinde Emevîlerin itibarının sarsılmasını önlemek için Mervan b. el-Hakem ve daha bazılarının uyarıları sonucu değiştirmedi. Bunun üzerine iki kardeş liderliğindeki iki grup, şiddetli bir savaşa giriştiler. Bu iç savaşın sonunda Benî Ümeyye tarafında yer alan kumandanlardan bazıları öldürüldü. Amr b. Zübeyr de esir alındı. Böylece Abdullah b. Zübeyr'e destek veren Mekkeliler bu çarpışmada galip geldiler. Abdullah, Kabe'nin hürmetine uygun davranılmadığı, kamu yararı zedelendiği ve insan hakları çiğnendiği için kardeşini kurtarmaya bir formül bulamadı ve rivayete göre kardeşi Amr, ölünceye kadar mahpus kaldı.

Abdullah b. Zübeyr'in Benî Ümeyye askerlerini bozguna uğratarak Mekke'yi saldırıdan koruması bir an dikkatlerin onda toplanmasına sebep oldu. Ancak, Hz. Hüseyin, karizmatik yapısı itibariyle, Yezid'e karşı bir harekette asla ikinci sırada olamazdı. Çünkü o, Hz. Muhammed'in torunuydu, çok sevdiği kızı Fâtıma'nın aziz evlâdıydı. Dolayısıyla halk üzerindeki tesiri daha fazla idi.

Hz. Hüseyin, ibadet ve taatla meşgul oluyordu. Olup bitenleri gözden geçiriyor, bir hataya düşmemek için hassasiyet gösteriyordu. "Mufassal Tarîh-i İslâm" adlı eserin müellifi Mehmed Hâlid bu hususta şöyle bir yorum yapıyor:

Mazlum olan İmam Hüseyin'in Mekke'ye girişi, halkta hüzün ve sevincin bir arada toplanmasından oluşan bir duygu uyandırdı. Çoktan beri Resûlullah'tan ve onun ev halkından ayrı olan bu mübarek belde, şimdi, torununun gelişiyle sanki göklere yükseliyordu. Resûl-i Ekrem'in muhabbetiyle dolu olan Mekke halkı, sevinç gözyaşlarıyla Hz. Hüseyin'i karşılamaya koştular. Bu muhterem şahsiyete kavuştukları için sevine sevine ona muhabbet, saygı ve itaatlarını sundular. Hz. Muhammed'in ev halkından (Ehl-i Beytinden) böyle şanlı biri varken, Yezid'e yüz vermek hiç kimsenin hatırından bile geçmezdi... Hz. Hüseyin'in yüksek gayesi, hakkını, Yezid gibi müslümanlığına güç inanılır ve hilâfeti haksızlıkla gasbeden fasıka isteyerek terk etmiş görünmekten kaçınmaktı. Bundan başka bir gayesi yoktu. Zira Medine-i Münevvere'de kendi hâlinde oturmakta iken Yezid'in tehdit ve zorlaması orada güvenlik, rahat ve huzurunu ortadan kaldırdığı için çaresiz Mekke-i Mükerreme'ye gitmiş, güvenlik ve huzuru orada aramıştı. Şimdi burada kendi hâlinde ibadet ve taat içinde günlerini geçiriyordu. Fakat Mekke-Medine ahalisinin kendisine samimi bağlılığı ve sıcak ilgisi karşısında Benî Ümeyye ileri gelenlerinin ve valilerin telâşı tabiatıyla Yezid tarafından Hz. Hüseyin'in -hâşâ- bozgunculuğa teşvikçilikle suçlanmasına yol açmıştı."

Hz. Hüseyin'in Kûfe'ye Davet Edilişi:

Kûfeliler, şehrin ileri gelenlerinden Süleyman b. Surad'ın evinde bir araya gelerek Muâviye'nin ölümünden sonraki siyasî durumu tartıştılar. Onlara göre:

Muâviye, iktidarı toplumun (ümmetin) rızası olmaksızın zorla ele geçirmiş, hayırlı kişileri cezalandırmış, işe yaramayan hayırsızlarla işbirliği yapmıştı. Bu sebeple İslâm toplumunu bu acıklı durumdan kurtaracak bir lider gerekiyordu. Eğer Hüseyin liderliği kabul ederse Kûfeliler onun etrafında toplanırlar, böylece doğruyu, hakkı yakalarlardı. Yezid'in halifeliğini kabul etmiyorlardı. Kûfe'de vali olan Numan b. Beşir'in çevresinden uzaklaşmışlardı, arkasında namaz kılmıyorlardı. Benî Ümeyye yönetiminden bütünüyle kopup ayrılmayı düşünüyorlardı. Ne var ki bunun için Hz. Hüseyin'in Kûfe'ye gelerek aralarına katılması gerekiyordu.

Kûfelilerin, bu ilk toplantıda, bu mesele ile ilgili düşüncelerinin özünü bunlar oluşturuyordu. En başta Süleyman b. Surad ve Şebes b. Rib'î, bu toplantıda konuşulanların bir özetini ihtiva eden mektuplarını Mekke'de bulunan Hz. Hüseyin'e gönderdiler. Bu ilk mektupların 60 Yılı Ramazan'ında (680 Haziran) Mekke'de Hz. Hüseyin'e ulaştığı sanılmaktadır. Daha sonra Kûfe ileri gelenlerinden diğerlerinin gönderdiği torbalar dolusu yüzlerce mektup birbirini takip etti.

Mehmed Hâlid'in, "Mufassal Tarîh-i İslâm"ında o nefis üslubuyla belirttiğine göre Kûfeliler sonuç olarak şöyle diyorlardı:

"Ey ümmetin gözbebeği! Biz ne âsi, ne mücrim kimselermişiz ki, Hz. Ali ve Hasan'a yardımda kusur ettik, kıymetlerini bilemedik, yüzümüz siyah oldu, kalbimiz yaralandı, isyanımız bize ne acılar çektiriyor! Yezid'in mihnet yükü altında eziliyoruz. Ey değerli kişi! Suçumuzu kabul ediyoruz, affını bekliyoruz. Merhamet ve inayet eyle, bizi me'yus ve ümitsiz bırakma!".

Hz. Hüseyin'e gelen mektuplarla ilgili olarak bazı kaynaklarda geçen, "Bir heybe dolusu" gibi haberlere bakılırsa bunların sayısının yüzleri aştığı söylenebilir. Bunların hepsi farklı üslup taşısalar da hemen hemen ortak bir düşünceyi seslendiriyorlardı.

Hz. Hüseyin, bu mektupların muhtevasını ciddi bir şekilde değerlendiriyordu. Buna göre:

Iraklılar, kendisine muhabbetlerini arz ediyorlardı. Iraklılar, geçmişteki hatalarına pişmanlık duyuyorlardı. Iraklılar, Hz. Hüseyin'i hasretle beklediklerini söylüyorlardı. Iraklılar, şayet Hz. Hüseyin gelip başlarına geçerse sadâkatten asla ayrılmayacaklarını belirtiyorlardı. Görüntüye bakılırsa ortada geçmişteki hatalarına pişmanlık duyup, sadâkat için imkân ve fırsat gözetleyen insanlar vardı. Bu durumda ne yapmalıydı? Bunları hiç olmamış gibi farz etmek, davetlerine karşılık vermemek mürüvvete uygun düşer miydi? Hz. Hüseyin bu tür soruların cevabını bulmaya çalışıyordu.

Hz. Hüseyin'in Meseleyi Yakınlarıyla İstişaresi:

Hz. Hüseyin, gerek sayısal olarak, gerekse içerik itibariyle mektuplar kendisini etkileyecek bir noktaya ulaşınca tespit ve yorumlarını yakınlarının bilgisine sundu. Konuyu istişare etti. İstişarede başlıca şu görüşler ortaya çıktı:

Kûfeliler daha önce zor günlerde Hz. Ali ve Hz. Hasan'ı yalnız bırakmışlardı. Davranışlarıyla onlara sıkıntı vermişlerdi. Bu yönüyle şaibeli sayılırlardı. Geçmişteki hadiselerde zor günlerde kişilik sınavında başarılı olamayan ve her zaman menfaatlerini ön plânda tutan, baskılar karşısında kolayca irade zaafına düşerek eğilebilen Kûfelilerin bugün yazdıklarına ne derece güvenilebilirdi? Bugün mektuplarında belirttikleri kişilik ve düşünce çizgisinde ne kadar sağlam durabilirlerdi. Yarın zor günde Hz. Ali ve Hasan gibi Hz. Hüseyin'i de yalnız bırakmayacaklarından, ahitlerini bozmayacaklarından, çıkar ve menfaat duygusuna kapılmayacaklarından, nifak ve riyaya düşmeyeceklerinden nasıl emin olunabilirdi? Ehl-i Beyt muhipleri böyle sürpriz bir sıkıntıda Hz.Fâtıma'nın bu aziz evlâdının talihsiz bir olayda mahvolup gitmesine nasıl dayanabilirlerdi? Hâlbuki Hz. Hüseyin, kendisini sevenlerin gözünde Ehl-i Beyt'in göz bebeği idi. Tüm acılarını onun muhabbetiyle unutuyorlardı. Resûl-i Ekrem'in dilinde o, dünyada ağabeyi ile birlikte Hz. Peygamber'in reyhanlarından (hoş kokulu güzel çiçeklerden) biri idi. Cennet gençlerinin efendilerindendi. Bu sebeple Kûfelilerin sözlerine hemen inanılmamalı, mesele etraflı bir şekilde araştırılmalı, tahkik edilmeliydi.

Görüldüğü gibi istişareye katılan yakınları, Hz. Hüseyin'e Kûfelilerden gelen mektuplar konusunda emin ve iyimser değillerdi. Bu durum karşısında Hz. Hüseyin bu konuda daha dikkatli davranması gerektiğine kani oldu.

Müslim b. Akîl'in Meseleyi Tahkik İçin Kûfe'ye Gönderilmesi ve Bu Süreçte Olup Bitenler:

Sözkonusu istişarelerden çıkan sonuca göre Hz. Hüseyin kendisini ısrarla davet eden Kûfelilere bir mektup yazdı ve konunun iç yüzünü anlayıp kendisine rapor etmek üzere amcası oğlu Müslim b. Akîl'i Kûfe'ye yolladı. Hz. Hüseyin, Kûfelilere hitaben yazdığı yazıda, "aile yakınlarından, sevdiği ve güvendiği birini kendilerine gönderdiğini, mektuplarında kendisine arz olunan muhabbet ve sadâkat sözlerinin içyüzünü öğrenerek izlenimlerini bir rapor hâlinde yazacağını, şayet mektuplarda seslendirilen görüşlerle Müslim'in raporu örtüşürse davete icabet için Kûfe'ye gelebileceğini" belirtiyordu. Hz. Hüseyin, amcası oğlu Müslim b. Akîl'i de meseleyi iyice araştırması, mektuplardaki görüşe uygun bir ortam varsa hemen raporunu bir mektupla iletmesi, aksi bir durumla karşılaşırsa derhal geri dönüp gelmesi doğrultusunda uyardı.

Müslim, muhtemelen 5 Şevval 60 (9 Temmuz 680) tarihinde Kûfe'ye ulaştı. Hz. Hüseyin'i davet eden Kûfeliler onu misafir ettiler. Müslim, onlara Hz. Hüseyin'in mektubunu okudu, Kûfeliler ona yakın ilgi gösterdiler, Hz. Hüseyin'in mektubu okunurken bir yandan gözyaşlarını tutamayanlar olduğu gibi diğer yandan çok sayıda kişi Hz. Hüseyin adına Müslim'e biat veriyordu. Müslim, mevcut valinin yumuşak huyluluğundan ve müsamahasından yararlanarak Hz. Ali taraftarlarıyla yaptığı toplantılarda Hz. Hüseyin'e coşkulu bir desteğin var olduğunu müşahede etti. Bunu takip eden günlerde Hz. Hüseyin'e, endişe etmeksizin Kûfe'ye gelebileceğine dair bir haber gönderdi.

Ancak bu süreçte Kûfelilerin Müslim'in konuk olduğu evlere sık sık kitleler hâlinde girip çıkması onun adının ve yürüttüğü bu gizli faaliyetin ortaya çıkmasına yol açtı ve nihayet valilik bundan haberdar oldu. Ne var ki Numan b. Beşir, yapı olarak mülayim, barış yanlısı biri idi, Müslim ve ona destek verenlere hemen ceza vermek istemedi. Bir hutbe okuyarak, "halk arasında fitne ve ayrılık tohumu ekmekten kaçınılması, böyle karışık işlere girişenlerin başlarına sıkıntıların gelebileceği" doğrultusunda Kûfelileri uyardı ve vaktiyle halifeye verdikleri biattan dönmemeleri gerektiğini hatırlattı. Ancak, Benî Ümeyye taraftarları, bu uyarılarla tatmin olmadılar. Yezid'e mektuplar yazarak, Müslim b. Akîl b. Ebî Talip'ten bahisle, bunun etrafında oluşan gruplaşma ve muhalefet hareketine karşı Numan b. Beşîr'in zayıf kaldığını, gereken cezaî tedbirlere başvurmadığını, bunun yerine meseleyi daha ciddiyetle ele alacak yeni bir vali atanmasının uygun olacağını iilettiler. Yezid bu haberi alır almaz Numan b. Beşîr'i Kûfe valiliğinden aldı ve yerine Ubeydullah b. Ziyad'ı getirdi.

Ubeydullah aslında Basra valisi idi. Şimdi Kûfe de onun valiliğine eklenmiş ve Hüseyin engelini aşma işi ona havale edilmişti. O esnada Basra'da da bazı karışıklıklar yaşanıyordu. Hz. Hüseyin, Basralılara gönderilmek üzere bir mektup kaleme almış ve vaktiyle babasına muhabbet besleyen eşraftan bazılarına göndermişti. Esasen bu sıralarda Basralılar da toplantılar yaparak hararetli bir şekilde aralarında bu meseleyi konuşuyorlardı. Bu mektupta Hz. Hüseyin özetle, "ortalığı bidatların kapladığını belirtiyor, onları Allah'ın Kitâbı'na, Resûlü'nün Sünnetine uymaya, hakkı yüceltmeye ve adaleti hâkim kılmaya davet ediyordu. Basra ileri gelenleri kendilerine yazılan mektubu gizledilerse de Münzir b. Carud, Basra valisi Ubeydullah b. Ziyad'ın günün birinde haberdar olunca kendilerini sert bir şekilde cezalandıracağından korkuyor ve onun bir hilesine kurban gitmek istemiyordu. Ayrıca, vali onun damadı oluyordu. Bu sebeple mektubu ve elçiyi ona götürdü. Tabii ki vali mektubu okuyunca oldukça hiddetlendi ve Hz. Hüseyin'in elçisini derhal öldürttü. Böylece, Hz. Hüseyin'in görüşlerini paylaşanlara gözdağı verilmiş oldu. Vali bu olayı takiben Basra ileri gelenlerini de bir araya toplayarak, "Kûfe'ye gitmekte olduğunu, kardeşi Osman b. Ziyad'ı yerine bıraktığını, itaattan uzaklaşmamalarını, aksi hâlde en sert şekilde cezalandırılacaklarını, şehirde karışıklık çıkaranların tüm yakınlarını ve dostlarını da bundan sorumlu tutacağını..." hatırlattı ve en başta bazı sâdık adamları olmak üzere, yaklaşık beş yüz kişilik bir askerî birliği de yanına alarak Hz. Hüseyin taraftarlarını yola getirmek amacıyla Kûfe'ye gitti. Yüzü sarılı ve ağzı burnu örtülü idi, sadece gözleri görünüyordu. O günlerde Hz. Hüseyin'in beklendiği haberi el altından şehirde yayıldığı için belirli bir

grupla gelen kişinin bir an Hz. Hüseyin olduğunu sanan Kûfeliler, "Hoş geldiniz, şeref verdiniz, merhaba ey Allah Resûlü'nün torunu!" diye sevinçlerini ifade ediyorlardı. Ubeydullah, içten hiddetlendikçe hiddetleniyor ama dıştan belli etmiyordu. Bu şekilde valilik binasına ulaştığında eski vali Numan b. Beşir de aynı şekilde geleni Hüseyin sanarak, henüz kapıyı açmadan, "ey Resûlullâh'ın torunu! Benim beldeme niçin geldin? Niçin burayı seçtin? Ben seninle karşılaşmak ve çarpışmak istemem, valiliği de kaybetmek istemem!" gibi lâflar ediyordu. Ubeydullah buna iyice sinirlendi ve "aç kapıyı ey uykuya dalmış kör adam! Aç kapıyı ey açamaz olasıca!" diyerek hiddetini dışa vurdu ve üzerindeki örtüyü açtı. Gelmekte olan kişinin Ubeydullah b. Ziyad olduğu anlaşılınca halk telâşla, "eyvah! Bu kişi Mercane'nin oğlu imiş!" diyerek tepki gösterdi ve büyük bir üzüntü ve kızgınlıkla oradan dağılıp gitti. Ertesi gün yeni vali, halkı Kûfe Camiinde toplayarak şunları söyledi:

"Halife tarafından Kûfe valiliğine getirilmişti. İtaat edenler mükâfatlandırılacaktı. Aykırı davrananlar ise en sert şekilde cezalandırılacaktı. Şehirde karışıklık çıkaranlara karşı gerekirse kılıç ve kamçı kullanmaktan kaçınılmayacaktı. Hüseyin'in elçisini barındıran ev sahipleri ölüm cezasına çarptırılacaktı. "

Özellikle bu son tehdit, öteden beri kozmopolit bir oluşum içindeki değişken mizaca sahip Kûfelilerde Müslim'e sahip çıkma hususunda tereddütler uyandırmaya yetmişti. Müslim, o güne kadar faaliyetlerini Muhtar b. Ebî Ubeyde'nin evinden idare etmişti. Ancak, Ubeydullah b. Ziyad'ın tehditlerini duyunca bir tedbir olarak oradan ayrıldı ve Kûfe ileri gelenlerinden Hani b. Urve'nin evine gitti. Orada da Muhtâr'ın evinde olduğu gibi Hz. Hüseyin adına biatları almayı sürdürdü, ama eski rahat ve huzur ortamı yoktu. Anlatıldığına göre bu günlerde Basralı Ehl-i Beyt taraftarlarının ileri gelenlerinden Şerik b. A'ver de o günlerde Kûfe'de Hani b. Urve'nin evinde olup, ağır hasta idi. Müslim'in oraya gelmesi üzerine Şerik, bir plân düşündü. Buna göre, vali kendisini ziyarete gelebilirdi. O geldiği zaman Müslim, mahzene saklanabilir, daha sonra fırsat kollayarak ani bir saldırı ile onu ortadan kaldırabilir, böylece Ehl-i Beyt'in azılı düşmanı ve Hüseyin'in işini engellemek üzere kılıçlarını bileylemiş olan birinden hem kendisi hem de İslâm toplumu kurtulabilirdi. Her ne kadar ev sahibi olarak Hani b. Urve bunu uygun bulmadıysa da Şerik, fikrinde ısrar etti. Müslim ise dinlemekle yetindi, muhtemel ziyaret gerçekleşince Müslim hemen mahzene saklandıysa da vali geri gidinceye kadar oradan hiç çıkmadı. Şerik, sözü uzatıp mısralarla göndermeler yaptığı hâlde sonuç değişmedi. Valinin ayrılışından sonra Müslim gizlendiği yerden ortaya çıkınca Şerik onu korkaklıkla itham etmeye kalkıştı. Hâlbuki o, konuk olduğu evde böyle bir şeyin doğru olmayacağını düşünüyordu, ayrıca imanın, ansızın adam öldürmek için fırsat kollamaya engel teşkil ettiğine dair dinî bir kanaate sahipti. Bu sebeplerle bu işten uzak durmuştu.

Vali, hiç zaman kaybetmeden Müslim'i bulmaya girişti. Kısa zamanda nerede olduğunu öğrendi ve gizlendiği evin sahibi olan Hani'yi valiliğe çağırdı. Onu, Müslim'i saklamak, gizli faaliyetlerine ve halifeye karşı isyan girişimine destek vermekle itham etti. Hâlbuki o, evine gelen Müslim'i konuk etmişti, yoksa hususiyle davet etmiş değildi. Bu durumda evinden çıkması hususunda ricada bulunabilirdi, fakat valiye teslim konusunda istekli olamazdı. Bu, onun kişiliğiyle bağdaşmazdı. Nitekim vali Müslim'in kendisine teslim edilmesinde ısrar ettiyse de Hani bunu kabul etmedi. Bunun üzerine vali, Hani'yi tutukladı. Böylece Hani, valilik köşkünde gözaltına alındı. Bunu duyan Müslim, kendisine Hz. Hüseyin adına gizlice biat veren on binlerce Kûfeliyi valilik köşkünü kuşatmak üzere harekete geçirmeye çalıştı. Bu maksatla heyecanlı nutuklar iradetti. Bunun üzerine binlerce silâhlı kişi Müslim'le birlikte valilik köşkünü kuşattılar. Vali, kapıları kilitledi ve içeride mahsur kaldı. Diğer taraftan Kûfe'nin her yanından kuşatma mahalline sel gibi insan akıyordu. Hz. Hüseyin lehine yapılan tezahürat ve söylenen sloganlarla ortalık çınlıyordu. Ne var ki babasından idarecilliğin sırlarını birer birer almış olan Ubeydullah (vali), kendine bağlı Kûfe eşrafından bazı kişilere hızla ulaştı. Bunlar Mezhicoğulları, Kindeoğulları, Esedoğulları gibi çeşitli kabilelere mensup kimseler olup, derhal harekete geçmek suretiyle valilik köşkünü kuşatmış olan insanları bu işten vazgeçmeleri için uyardılar, aksi hâlde başlarına büyük felâket gelebileceğini söylediler.

Bilindiği gibi, Kûfeliler, Arap Yarımadası'nın farklı bölgelerinden gelmiş yığma bir topluluktu. Entegre bir sosyal bütünlüğe, ortak anlayış, ideal ve heyecana sahip değildiler. Bu

sebeple onların parlayıp toplanması da, sönüp dağılması da saman alevini andırıyordu. Böylece Hz. Hüseyin'i yüzlerce mektupla davet edenler onu siyasî bir lider olarak başlarında görmek isteyenler ve başlangıçta temsilcisi olan Müslim'e onun adına biat verenler şimdi Hz. Hüseyin henüz gelmeden Müslim'in çevresinden çil yavrusu gibi dağılıverdiler. Aslında bu durum, ileride meydana gelecek olan Kerbelâ faciasının bir habercisi sayılırdı. Müslim'in çevresinde on binlerce kişiden sadece otuz kadar (bazı rivayetlere göre daha az sayıda) insan kalmıştı. Oradan telâş içinde Mescid'e gittiğinde bunlar da kaybolmuştu. Artık o, Kûfe sokaklarında bir yabancı gibiydi. Eş'as b. Kays'ın azatlısı olan Kinde'ye mensup Tav'a adlı bir yaşlı hanımdan su istedi. Kadın ona su ikram ederken, başından geçenleri öğrendi merhamete gelip onu gizledi. Bir yandan da vali, tüm şehirde Müslim'i arıyor, herkesi Mescid'e toplayarak onu saklayanlar için tehditler savuruyordu. Bu iyi niyetli ve cesur hanımın oğlu Bilâl, bu tehditlerden korkarak annesinin ısrarlarının aksine, gidip durumu valiye bildirdi; bunun üzerine valinin askerleri Müslim'i kıskıvrak yakalayıp getirdiler. Öldürüleceğini hisseden Müslim b. Akîl, -kaynaklarda nakledildiğine göre- o sırada Ubeydullah'ın ordusunda yüksek rütbeli bir subay olan Ömer b. Sa'd b. Ebî Vakkas'ı yetkililerden müsaade almak suretiyle bir kenara çekerek akrabalığı sebebiyle kendisinden şunları rica etti:

"Kul hakkına riayet için bazı kimselere olan borçlarımın ödenmesinde lütfen yardımcı olunuz. Öldükten sonra defin konusunda hassasiyet gösterilmesini sağlayınız. Lütfen müsle yapılmasını (bedenim üzerinde tahribat yapılmasını) önleyiniz. Lütfen rica ediyorum, Kûfe'ye gelmemesi doğrultusunda Hüseyin'e bir haber iletilmesine yardımcı olunuz. Lütfen bu haber sebebiyle Hüseyin'i uyarınız: Hüseyin bilsin ki, özlem ve istekle / hararetle davet mektubu yollayan Kûfeliler şu anda ona ihanet etmişler, verdikleri sözden dönmüşlerdir."

Ayrıca misyonu ile ilgili sözleri, Müslim'in kişiliği hakkında ipucu vermektedir. Nitekim öldürülmeden önce İbn Ziyad tarafından bozgunculukla suçlanan Müslim, ona karşı verdiği cevapta, asla bozgunculuk için gelmediğini kesin bir dille belirttikten sonra mevcut yönetimi eleştirmekten kaçınmadı. Ona göre:

"Şu andaki yönetim baskıcı bir anlayışı sürdürüyor, insanları gönülden desteklemedikleri şeylere katılmaya zorluyordu. Bu tür bir anlayış daha çok Kayser ve Kisra'ların yönetim biçimini (krallık yönetimini) andırıyordu. Şu gün, farklı görüşlere müsamaha / anlayış gösterilmiyordu. Adaletli bir yapı sözkonusu değildi, haksızlıklar giderek yaygınlaşıyordu. Bu olumsuz gidişata seyirci kalınamazdı. Yönetimde, görev ve sorumlulukların dağılımında İslâm'ın özüne uygun biçimde liyakata ve adalete önem vermek gerekirdi." Müslim, işte bunun için Kufe'ye gelmişti, bozgunculuk için değil!

Müslim'in başı valinin askerlerinden Bukeyr adlı biri tarafından vuruldu. Nakledildiğine göre Müslim, ölürken tekbir getiriyor, istiğfar ediyordu. Son nefesini verirken ise, kendisine önce destek verir görünen sonra desteksiz bırakarak düşmana teslim eden Kûfelileri Yüce Allah'a havale ediyordu. Zilhicce 60 (Eylül 680).

Müslim b. Akîl'i bir süre evinde saklayan Hani b. Urve el-Murâdî de hapsedildiği yerden alınıp hayvan pazarına götürülmek suretiyle idam edildi. Bu zatın, gerek Mezhic, gerekse Murad Oğulları'ndan beklediği yardımlar maalesef boşa çıktı, korku ve dehşete kapılan halk, sanki gayret ve hamiyet duygusunu yitirmişti. Öte yandan, hem Müslim'in hem de Hanı'nin başları Ubeydullah tarafından Yezid'e gönderildi. Bu iki zatın başlarını getirenler Yezid tarafından mükâfatlandırıldı. Bunun peşinden Yezid, Kûfe valisine şu talimatı gönderdi:

"Hüseyin'e karşı onu durduracak silâhlı kişiler görevlendirilecektir. Hüseyin'le mücadeleden geri duranlara müsamaha edilmeyecek, böyle davrananlar gerekirse cezalandırılacaktır. Takip ettiğimiz bu iş etrafında şüphe uyandıran işler yapan şahıslar üzerine sert bir şekilde gidilecek, gerekirse böylelerinin hapsedilmesi cihetine gidilecektir. Olan biten her şeyden zamanında haberdar edilmesi hususunda duyarlı davranılacaktır."

Netice itibariyle Yezid, Müslim ve Hani'nin öldürülmesiyle Benî Hâşim taraftarlarına gözdağı vererek kısmen rahatlamıştı. Bununla beraber Hz. Hüseyin'in Kûfelilerle buluşmasının önüne geçmek için her tedbire başvuruyordu.

Uyarılar ve Hz. Hüseyin'in Konuya Yaklaşımı:

Kûfe'de bu olup bitenlerden Hz. Hüseyin'in haberi yoktu. O, Kûfelilerin heyecanla kendisini beklediğini zannediyordu. Çünkü -daha önce de belirtildiği gibi- kendisine yüzlerce mektup gelmişti, mektuplarda baştan sona bağlılık, sadâkat, itaat ifadeleri yer alıyordu. Üstelik Hz. Hüseyin'in, durumu tetkik için görevlendirdiği amcası oğlu Müslim de öldürülmesinden yaklaşık yirmi gün önce bir nevi rapor olarak gönderdiği mektubunda binlerce Kûfelinin itaat ve sadâkat duygularıyla taraftarlıklarını ifade ediyor, hararetle beklendiğini belirtiyordu. Hz. Hüseyin, insanların, istekleri dışında kılıç zoruyla biata zorlanmalarını yönetimin haksız yere işgal edilmesi olarak telakki ediyordu. Dolayısıyla işgale uğrayan ve biat / oylar baskı ile, zorla sağlandığı ve kerhen (isteksiz olarak) verildiği için siyasî terminolojinin ifade ettiği anlamda meşru sayılmayan bu yönetim, Yezid'in tasallutundan / haksız işgalinden kurtarılmalıydı. İslâm toplumunun idaresinde Hz. Peygamber ve raşid halifeler örnek alınmalıydı. Yönetimin Sasanî-Bizans Kisra ve Kayserlikleri'ndeki gibi aile idaresine benzetilmesi önlenmeliydi.

Şüphesiz, başta Hz. Hüseyin olmak üzere o günkü İslâm dünyasının her yanında çok sayıda insan böyle düşünüyordu. Ancak, mesele Hz. Hüseyin'in Kûfe'ye gitmesine gelince durum değişiyordu. Çünkü Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Ömer b. el-Hattab, Ebu Said el-Hudrî, Ebu Bekir b. Haris ve Ömer b. Abdurrahman b. Haris gibileri Hz. Peygamber'in aziz torunu ve Hz. Fâtıma'nın aziz evlâdı Hüseyin'in başına bir felâketin gelmesinden endişe ediyorlardı. Onlara göre:

"Kûfeliler, vaktiyle Hz. Ali ve Hasan'ı yardımsız bırakmışlardı. O dönemde yapıp ettiklerine bakılırsa Kûfe halkı ahitlerinden kolayca dönmekle tanınıyorlardı. Çünkü en gerekli zamanlarda onları desteklememişlerdi. Biatlarını çiğnemişlerdi. Verdikleri sözün gereğini yerine getirmemişlerdi. Bu sebeple, bugün de böylelerinin vaatlerine, sadâkat ve itaat göstereceklerine dair verdiği sözlere güvenilemezdi. Bugün, şu mektupları yazan Kûfelilerin, yarın, verdikleri sözü ve davetlerini gözardı edeceklerinden, üstelik Hz. Hüseyin'e silâh çekeceklerinden endişe edilirdi."

Cevdet Paşa, Hz. Ömer'in oğlu Abdullah'ın diğer bazı sahâbîlerle genel uyarılar yanında Hz. Hüseyin'i bu seyahatten döndürmek için özel olarak uğraştığını ve Hz. Peygamber'in vefatından önce dünya ve âhiret (Allah'a kavuşmak) arasında muhayyer kılındığında âhireti (Allah'a kavuşmayı) tercih ettiğinden bahisle "... Sen de ondan bir parçasın. Şu gün, düşündüğün anlamdaki dünya isteklerine erişemezsin! Sakın Kûfe'ye gitme! Sana zarar verirler" dediğini kaydeder ve bunun üzerinde önemle durur.

İşte bu noktada mizaçlar, olayları okuma ve değerlendirme biçimleri, tutum, davranış ve eylemlerde de farklılıklar doğuruyordu. O zaman Mekke'de bulunan ashab arasında Hz. Hüseyin'e yakın düşünen bir kişi vardı: Abdullah b. Zübeyr. Bu zat da siyasî iktidarın Yezid'den muhakkak alınmasından yana idi ve bunun için eylem yapılması gerektiğine inanıyordu. Ancak, Hz. Hüseyin varken kendisi veya bir başkasının herhangi bir siyasî eyleme liderlik yapması sözkonusu olamazdı. Kaynaklarda bu iki zat arasındaki görüşüp konuşma, fikir alış verişi ve istişare konusunda tam bir netlik görünmemektedir. Bununla beraber Abdullah b. Zübeyr'in, Hz. Hüseyin'in bu siyasî eylemini bir şekilde desteklediği söylenebilir. Ama onun da Kûfe yolculuğunun tehlikelerine dikkat çektiğinde hiç kuşku yoktur. En azından ona gitmeye çalıştığı yerin insanlarının geçmişte babasının ölümüne, ağabeyinin de yaralanmasına sebebiyet verdiklerini hatırlatarak uyarıda bulunduğuna dair rivayetler vardır.

Hz. Hüseyin'e yapılan uyarılar arasında bir tanesi çok önem taşımaktadır. Bu önemli uyarı, Abdullah b. Abbas Hazretlerine aittir. İbn Abbas Hazretleri bu önemli uyarısında şunları söylüyordu:

"Allah seni rahmetiyle esirgesin. Söyle bakayım: Yanlarına gideceğin kavim, valilerini bir şekilde uzaklaştırmışlar, memleketlerini onun elinden geri almışlar, düşmanlarını sürüp çıkarmışlar mıdır? Eğer böyle yapmışlarsa onların yanına git. Böyle valileri başlarında duruyor, onlara hükmünü yürütüyor, zekat ve haraç âmilleri (vergi memurları) de onların zekât ve haraçlarını (vergilerini) topluyorken seni yanlarına çağırıyorlarsa, onlar seni ancak silâhlı bir

çarpışmanın kucağına atıyorlar demektir. Onlar babanı ve ağabeyini zor zamanlarda yalnız bırakmışlar idi. Onlara verdikleri sözde durmamışlardı, onları aldatmışlardı. Şahsen ben seni de yalnız bırakmayacaklarından, korkakça davranarak civarından dağılıp gitmeyeceklerinden, hatta sana karşı halkın en şiddetli davrananı, düşman kesileni olmayacaklarından emin değilim. Senin bu yönelip gideceğin yerde helak olacağından, kökünün kazınacağından korkuyorum. Çünkü Iraklılar gaddar, vefasız, sözlerinde durmaz bir kavimdir. Sakın onlara yaklaşma. Sen şu beldede otur. Çünkü sen Hicaz halkının seyyidi ve ulususun. Eğer burada oturmayacaksan, buradan ayrılacaksan Kûfe'ye değil de hiç değilse Yemen taraflarına git. Çünkü orası, içinde kaleler ve vadilerin bulunduğu bir topraktır. Hem, orada, babanın taraftarları da vardır. Orada münzevî bir hayata kavuşmuş, halktan ayrılıp bir köşeye çekilmiş de olursun, halka yazılar yazar, davetçilerini her tarafa gönderirsin. Böyle yaparsan, istediğin selâmet ve afiyetin sana vâsıl, böylelikle muradının hâsıl olacağını umarım. Eğer Kûfe'ye mutlaka gideceksen, ne olur, aile fertlerini yanında götürme. Vallahi, Osman b. Affan'ın, aile fertlerinin gözleri önünde öldürüldüğü gibi senin de öldürüleceğinden korkuyorum."

Tüm bu genel ve özel istişarî toplantılarda öğüt ve uyarılarda, rica ve ıstırhamlarda Hz. Hüseyin'i bu seyahatten döndürme ısrarı ön plâna çıksa da Hz. Hüseyin, sürekli, Kûfelilerin mektuplarını ve amcası oğlu Müslim'in onları doğrulayan raporunu öne alıyordu. Onların gereğine göre davranmazsa makul bir hizmet için yapılan davete icabetten geri durmuş veya kaçmış olacağını düşünüyor, böyle bir durumu mürüvvetiyle, kişiliğiyle bağdaştıramıyordu.

Hz. Hüseyin, Müslim'in, Kûfelilerin coşku ile kendisini beklemekte olduğunu ifade eden raporundan haberdardı, başına gelenlerden ise haberdar değildi. Demek ki, öldürülmeden önce Müslim'in, Ömer b. Sa'd'dan rica ettiği, "son durumdan Hz. Hüseyin'in bilgilendirilmesi işi" henüz gerçekleşmiş değildi.

Hz. Hüseyin'in Kûfe'ye Hareketi:

Hz. Hüseyin, işte bu duygu ve düşünceler içinde Mekkeli dostlarıyla vedalaştı ve aile fertlerini (Ehl-i Beyt'i) de yanına alarak Irak'a doğru yola koyuldu 60/680 (Zilhicce/Eylül). Henüz ilk saatlerden itibaren Mekke valisi Amr b. Said b. el-As'ın adamlarının oldukça cılız bir engellemesiyle karşılaştı. Güya onlar Hz. Hüseyin emeline erişir de Kûfelilerle buluşursa o bölgede Benî Ümeyye aleyhine bir güç odağının ortaya çıkacağından endişe ediyorlardı. Hz. Hüseyin'i engellemek istemelerinin sebebi buydu. Fakat o, pek de ciddi olmayan bu engeli aşarak yola devam etti. Tarih, Zilhicce ayının başlarını gösteriyordu. Kurban bayramı yaklaşmıştı. Hz. Hüseyin, yolda (muhtemelen es-Sıfah denilen yerde) şair Ferazdak ile karşılaştı. Ferazdak ona, "Allah, isteğine eriştirsin, emeline kavuşturusun!" diye iltifatta bulundu. Hz. Hüseyin ise Kûfe'de olup bitenleri merak ediyordu. Bu sebeple Ferazdak'tan bu konuda bildiklerini haber vermesini rica etti. Bunun üzerine Ferazdak, "üzülerek belirteyim ki, Kûfelilerin kalpleri seninle, kılıçları ise Ümeyyeoğulları iledir. Ancak, takdir Allah'tandır. O, dilediğini yapar" dedi. Hz. Hüseyin, Ferazdak'ın söylediklerini dinledikten sonra "haklısın, doğru söylüyorsun; takdirin tecellisine uyacağız, şayet isteğimize uygun işler olursa Allah'a hamd ü sena ederiz... Şayet beklemediğimiz şeylerle karşılaşırsak iyi niyetli ve takva sahibi kişi buna gam yemez, ümitsiz olmaz ve böyle oldu diye hak yoldan sapmaz" şeklinde bir yorum yaptı. Bu arada akrabasından Abdullah b. Cafer'in Allah aşkına geri dönmesini ifade eden bir mektubuyla Mekke valisinin şehre derhal geri dönmesini, döndüğü takdirde güvenlikte olacağını belirten mektubu Hz. Hüseyin'e ulaştıysa da o, kararından vazgeçmedi.

Ayrıca, bugünlerde Emevî ileri gelenlerinden Mervan b. el-Hakem ile Velid b. Utbe, İbn Ziyad'a birer mektup yazarak Hz. Hüseyin'in Kûfe'ye doğru hareket ettiğini iletmişler ve ona karşı şiddet kullanmaktan, fevri davranmaktan kaçınması gereğini hatırlatmışlardı. İhtimal ki bu kişiler, Ubeydullah'ın da, babası Ziyad gibi bu kabil durumlarda sertlik yanlısı olduğunu biliyorlardı ve onun elinden Emevîleri maşerî vicdanda mahkum edecek tarihî bir hatanın ortaya çıkmasını arzu etmiyorlardı. Yoksa onlar da Hz. Hüseyin'in susturulması ve hakkından gelinmesinin lüzumuna inanıyorlardı. Ne var ki İbn Ziyad bu kabil mektuplarla yumuşayacak bir mizaca sahip değildi. Nitekim derhal emniyet müdürü Husayn b. Numeyr kumandasındaki bir askerî birliği Hz. Hüseyin'in gelişine engel olmak için tedbir almakla görevlendirdi. O da

askerlerini Kadisiye taraflarında pusuya yatırıp Hz. Hüseyin'i beklemeye başladı. Ayrıca, Hürr b. Yezid komutasında yaklaşık bin kişilik bir askerî birlik, Hz. Hüseyin'i özel takiple görevlendirildi. Keza, bir tedbir olarak hac ve umre yapmak isteyenler dışında şehirden ayrılmak isteyenlere izin verilmedi. Şüphelilerin çıkışına ise hiç müsaade edilmedi.

Aynı günlerde Hz. Hüseyin, Rumme vadisine ulaştığında Kays b. Müshir'i mektupçu / elçi (haberci-ulak) olarak Kûfelilere gönderdi. Bunu yapmasının sebebi, aile fertleriyle birlikte Mekke'den çıkıp Kûfe istikametinde yola koyulduğunu onlara bildirmekti. Ulaştırmak istediği haber özetle şöyle idi:

"Hz. Hüseyin, Müslim b. Akîl tarafından kendisine ulaştırılan raporu dikkatle ele almış, inceden inceye tetkik etmişti. Sözkonusu raporda belirtildiğine göre Kûfeliler Hz. Hüseyin'i, haksızlıkları ortadan kaldırmak üzere başlarına geçecek bir önder olarak harareti bekliyorlardı. Hz. Hüseyin, bu beklentiyi boşa çıkarmamak için şu anda yola çıkmış bulunuyordu. Hz. Hüseyin mektupçusu olan Kays b. Müshir'in yakında yanlarına geleceğini ümit ediyordu. Hz. Hüseyin, selâm ve hamd ile başladığı mektubunu yine selâmla bitiriyordu."

Kays b. Müshir, Hz. Hüseyin'in mektupçusu olarak bu haberleri Kûfelilere aktarabilmek amacıyla Kûfe'ye ulaştıysa da emniyet müdürü Husayn b. Numeyr tarafından yakalanıp valiye teslim edildi. Kûfe valisi onu sarayının en yüksek burcuna çıkardı ve ondan Hz. Hüseyin'e hakaret etmesini, küçük düşürücü sözlerle onu karalamasını istedi. Fakat o baskılara boyun eğmedi, bunun tam aksini yaptı: Yüce Allah'a hamd ü sena ettikten sonra Hz. Hüseyin'in Allah'ın hayırlı bir kulu olduğunu söyledi. Hz. Hüseyin'in salih bir insan olduğuna şahitlik etti. Hz. Hüseyin, üstün kişiliğiyle öne çıkması bir yana Hz. Fâtıma'nın aziz evlâdı idi. Kays, bu düşüncelerin sahibi olarak Hz. Hüseyin'in elçisi sıfatıyla gelmişti. Kays, elçiliğin ötesinde Hz. Hüseyin'in davetine uymanın İslâm toplumu için yararlı olacağını düşünüyordu. Kays'a göre Ubeydullah b. Ziyad ve babası ise pek de hayırlı işler yapan kişiler değildi."

Kays, valinin huzurunda bunu da söylemekten çekinmedi. Bunun üzerine Kays b. Müshir, valinin emriyle burçtan yere atıldı ve adamcağız paramparça olarak can verdi.

Bu olup bitenden henüz haberi olmayan Hz. Hüseyin, bu zamana kadar hep Kûfelilerin dönekliği ile uyarılmıştı. O bölgenin ve Kûfe ahalisinin yakın geçmişini bilenler, tarihî tecrübeyi göz önüne alarak meseleyi soğukkanlı bir biçimde değerlendiriyorlar ve onların Hz. Hüseyin'e bağlılığını devam ettiremeyeceklerini, hatta zoru görünce eğilebileceklerini tahmin ediyorlardı. Çünkü bölge ahalisinin yakın geçmişte yapıp ettikleri dikkate alındığında, her zaman gücün ve menfaatlerinin yanında yer aldıkları ve hakikati çıkarlarına feda ettikleri görülüyordu. Bu doğrultuda yorum yaparak Kûfelilere karşı Hz. Hüseyin'i uyaranlardan biri de yolculuk sırasında bir subaşında karşılaştığı Abdullah b. Muti idi. Bu zat, Hz. Hüseyin'e şunları hatırlattı:

"Hz. Hüseyin, Emevî iktidarına karşı siyasî bir çıkış/bir kıyama girişmesi hâlinde asla hoşgörü ile karşılanmayacaktı. Emevîler, tüm gücüyle ve acımasızca ona saldıracaklar ve onu susturmak için her şeyi deneyebileceklerdi. Emevîler, onun gelişine seyirci kalmayacaklar ve onu asla bağışlamayacaklardı. Emevîler, iktidarı onunla asla paylaşmayacaklardı. Böyle bir gelişme vuku bulursa İslâm toplumu akla hayale gelmeyen sıkıntılara maruz kalabilirdi."

Bu hatırlatmaları yapan Abdullah b. Muti, bu işten vazgeçmesi doğrultusunda Hz. Hüseyin'e iyi niyetle istirhamda bulundu. Fakat bu istirhamlar da Hz. Hüseyin'i yolundan döndürmedi.

Hz. Hüseyin'in, Müslim b. Akîl'in Ölüm Haberini Alması:

Nihayet Hz. Hüseyin, es-Salebiye denilen yere ulaştığında karşılaştığı kişilerden, Müslim b. Akîl ile onu evinde barındıran Hani b. Urve'nin acımasızca öldürüldüğünü öğrendi. Bu haber Hz. Hüseyin'le Akîloğulları'nın dünyasını karartmaya yetti. Şimdi, bir durum değerlendirmesi gerekiyordu. Çünkü araya kan girmiş, mesele ciddiyet kazanmıştı. Üstelik Hz. Hüseyin'i bizzat davet edenlerin, Benî Ümeyye yönetiminin tehdidiyle ondan uzaklaştıkları, hatta can korkusuyla karşısında yer alabilecekleri ortaya çıkmıştı. Bu ortamda kafiledekilerden bazıları bundan böyle yola devam etmenin uygun olmayacağını, geri dönmenin daha doğru olacağını söylemeye başladılar. İhtimal ki, Hz. Hüseyin de şu anda derin bir analiz yapmak durumundaydı. Akîloğulları ise,

Müslim'in öldürülmesinin acısı içinde asla geri dönmeyeceklerini, ölünceye kadar onun peşinden gideceklerini söylüyorlardı. Bu durumda Hz. Hüseyin, daha ziyade kendi aile fertlerinin dönmek düşüncesi ile amcası oğlu Müslim'in yakınlarının "dönüşü olmayan yolculuk" düşüncesi arasında kaldı. Müslim'i görevli olarak gönderen de bizzat Hz. Hüseyin idi. Bu münasebetle Hz. Hüseyin, Müslim'in hunharca öldürülmesine seyirci kalamayacağı gibi, hamiyet duygusu, onun ardından kanlı gözyaşı döken kardeş ve çocuklarının hissiyatına karşı ilgisiz kalmaya da elvermezdi. En azından Ehl-i Beyt'ini yani aile fertlerini geri göndermeyi ciddi olarak düşündü. Ama onlar Hz. Hüseyin'i asla bu yürüyüşte kendi başına bırakmayı akıllarından bile geçirmiyorlardı.

Böylece, yolculuk, kaldığı yerden devam etti. Hz. Hüseyin'in gönlünde bazı Kûfelilerin kendisine sahip çıkacakları ümidi hâlâ bitmiş değildi; kendisini böylesine yürekten davet edenlerin, sahiplenmekten bu kadar hızlı bir şekilde uzaklaşacaklarına inanmak istemiyordu. Bu münasebetle elçi olarak sütkardeşi Abdullah'ı göndermek suretiyle kendisini davet eden Kûfelilerle temas kurmayı tekrar denedi. Fakat Abdullah'ın akıbeti de Kays b. Müshir'den farklı olmadı. O da hemen yakalanıp ibret için öldürüldü. Kays b. Müshir'den sonra Abdullah'ın da öldürülmüş olması Hz. Hüseyin'i perişan etti. O, muhtemelen Zübâle'de aldığı bu acı haberler karşısında çaresiz kederler içinde eziliyordu. Kendi davası uğruna hayatlarını feda eden bu yürekli insanların başına gelenler onu kahrediyordu. Hz. Hüseyin bu son durumdan sonra bu seyahata özellikle farklı sebeplerle çevreden katılanları bilgilendirmek zorunluluğunu hissetti. Evet, yolculuk sürüyordu. Ama Kûfelilerin kendisinden desteğini çektiklerine dair duyduğu haberler kesinlik kazanmıştı. Herkes bundan sonrası için bu acı gerçeği bilerek yola devam edebilir veya geri dönebilirdi. Bu durum karşısında aile fertleri, akraba ve yakın dostları dışında herkes dağılıp gitti. Yol boyunca kafileye katılan bazı bedeviler istikballerini Hz. Hüseyin'in Kûfe'deki muhtemel başarısı üzerine planlamışlardı. Böyle bir istikbalin suya düşmesi onların dağılmasına yetti. Mümkündür ki, kimilerinin kafileden koptuğu bugünlerde Hz. Hüseyin'in oğlu Aliyyü'l-Ekber, babasına Kûfelilerin acımasızlıklarını, vefasızlıklarını, sözlerinde durmadıklarını hatırlatarak onu yolculuktan döndürmeyi düşündürmüştü. Bunu, yakınlarından diğer bazıları da yapmış olabilir. Ancak bütün bu girişimler zaman zaman Hz. Hüseyin'i ciddi bir durum değerlendirmesine sevketmiş olsa da en başta Müslim b. Akîl'in ardından feryat eden Akîloğulları olmak üzere Kays b. Müshir ve Abdullah'ın ölüm acıları, davayı, hep, "yürüyüşe devam" noktasına getiriyordu. Kader ağlarını örüyordu. Takdir ne ise tecelli edecekti.

Kafile'nin Zûhusum Suyu Yanında Hürr b. Yezid Tarafından Kuşatılması:

Kafile, vadinin iç kısımlarında bir yer olan Şiraf (Şeraf)'ta bir subaşında kısa süre istirahat etti. İstirahatten sonra kafile oradan kalkıp Zûhusum suyu kenarına ulaştı, subaşını tuttu, arkasını Zûhusum çölü ve dağlarına dayadı. Burası herhangi bir düşman saldırısına karşı korunmak için stratejik bir öneme sahipti. İşte bu esnada Hürr b.Yezid, bin kişilik süvari birliği ile oraya ulaşmış bulunuyordu. Bu kişi, vali Ubeydullah b. Ziyad ve Kadisiye'de pusuda olan Husayn b. Numeyr tarafından Hz. Hüseyin'i, çevre irtibatı, su ve erzak temini güç olan bir yerde kontrol altında tutmakla, takiple ve yakalayıp İbn Ziyad'a teslim etmekle görevlendirilmişti. Hürr, Hz. Hüseyin'le çarpışmayacak, sadece kontrol altında tutacaktı. Onların bu niyet ve tutumlarının aksine Hz. Hüseyin müsamahakâr ve cömertti. Adamlarına, karşı tarafın süvarilerinin, sahip oldukları kaynaktan istedikleri kadar su alabilecekleri doğrultusunda talimat verdi. Bu sırada öğle vakti olmuştu. Hz. Hüseyin'in işaretiyle ezan okundu, kamet getirildi. Hem Hz. Hüseyin hem de Hürr b. Yezid tarafında bulunanlar namazı birlikte kıldılar. İmam, Hz. Hüseyin idi. Hüseyin, ikindi vaktine kadar çadırında istirahat etti. Sonra tekrar ezan okundu, kamet getirildi, namaz yine birlikte cemaat hâlinde kılındı. Namazdan sonra Hz. Hüseyin, davete icabet anlamında bir yolculuk yaptığını karşı tarafa iletti. Ancak karşı taraf, mektuplardan habersiz olduklarını iddia ediyorlardı. Bunun üzerine Hz. Hüseyin, bir torba dolusu mektubu önlerine serdiyse de tutumlarında herhangi bir değişiklik olmadı. Hz. Hüseyin, mektupları hatırlattıkça bunun kendilerini bağlamayacağını tekrarlayıp durdular. Onlar, kendilerine verilen görevin peşindeydiler. Yukarıda da geçtiği gibi onların görevi, Hz. Hüseyin'i, Ubeydullâh b. Ziyad'a teslim etmek üzere çevre irtibatıyla, su ve erzak temini zor olan bir yerde kontrolde tutmaktan ibaretti. Hz. Hüseyin'in ise teslim olarak İbn Ziyad'a gitmesi mümkün değildi.

Kafilenin İkinci Bir Emre Kadar Kûfe ve Hicaz Dışında Bir Cihete Zorlanması:

Bu durumda Hürr b. Yezid, Hz. Hüseyin'e, hedefi Kûfe ve Hicaz olmayan üçüncü bir yol tutmasını, valilikten ikinci bir emir gelinceye kadar bu şekilde yol almasını teklif etti. Hz. Hüseyin, bu yeni duruma göre yola koyuldu. Hürr b. Yezid de onu takip ediyor, kafile Kûfe'yi hedeflediğce onları farklı bir yere çeviriyordu. Hz. Hüseyin, belki ikna olurlar ümidiyle zaman zaman Kûfelileri uyarıyor, yaptıklarının yanlış olduğunu hatırlatıyor, ama sonuç değişmiyordu. Bununla beraber sözkonusu uyarılardan bazıları belki de Hz. Hüseyin'in bu yürüyüşteki gayesinin özünü anlamak, tarihe dipnot düşebilmek ve olayı doğru okuyabilmek için önem taşımaktadır. Bu uyarılarından birinde Hz. Hüseyin, bir nebevî ölçüden yola çıkarak karşı tarafa şunları hatırlatıyordu:

"Allah'ın dinini tahrif eden/bozup yıkan yöneticiye destek verilemezdi. Helâli haram, haramı helâl sayan bozgunculara seyirci kalınamazdı. Yönetim mevkiinde bulunup da Resûl-i Ekrem'in Sünneti'ne aykırı davrananların yapıp ettikleri tasvip edilemezdi. Zulmü önleme çabasına katılmayıp seyirci kalanlar, zulmü işleyen ve ona destek verenle aynı akıbeti paylaşmış olurdu. Bütün bu olumsuzluklara ilaveten, Allah'ın kulları arasında haksızlık yapan zalim yöneticiye, durumunu değiştirip düzeltmesi için tavır konulmalıydı."

Hz. Hüseyin bu uyarılarının devamında ise şöyle diyordu: "Bugün sorumluluk mevkiinde olan Ümeyyeoğulları idarecileri, Allah'ın yolunu çiğneyip şeytanın yoluna uymuşlardır. Yeryüzünde fitne ve fesadı yaymışlardır. Ganimetleri zimmetlerine geçirmişlerdir. Helâl-haram ilkelerini gözardı etmişlerdir."

Hz. Hüseyin, sözkonusu hatırlatmalardan sonra İslâm toplumunu bu kötü durumdan kurtarmaya en çok kendisinin liyakatli ve hak sahibi olduğunu belirtiyordu. Bu sebeple Kûfelileri, davete icabet suretiyle kendisine verdikleri sözde durmaya davet etti. Hz. Hüseyin, daha önce babası Ali, ağabeyi Hasan, amcasının oğlu Müslim ve elçileri Kays ile Abdullah konusunda vefasız davrandıklarının da altını çizdi ve bugün yeni bir imtihanla başbaşa olduklarını unutmamaları gerektiğini onlara ısrarla söyledi. En sonunda da Fetih sûresi'nden "...Kim ahdini bozarsa, ancak kendi aleyhine bozmuş olur..." mealindeki âyeti okudu. Bu âyetin tamamında, 6 (628) yılında Mekke civarında Hudeybiye denilen yerde Müslümanların, Hz. Peygamber'e verdikleri biata işaret edilmekteydi. Müslümanlar, umre niyetiyle orada bulunuyorlardı. Ancak, Kureyş müşrikleri, kendilerine gönderilen İslâm elçilerine teamüle uygun davranmadıkları gibi en son gönderilen Hz. Osman'ın da öldürüldüğü veya hapsedilip işkence yapılmakta olduğu söylentisi yayıldı. Müslümanların hayatına son derece önem veren Hz. Peygamber, bu durum karşısında şartlar ne kadar ağır olursa olsun gerekirse düşmanla savaşmak üzere Müslümanlardan biat aldı. İşte bu âyetin son kısmında Yüce Allah, sözkonusu biatı bozmak isteyenler olursa kendi aleyhlerine bir iş yapmış olacaklarını hatırlatıyor, sözlerinde duranlar içinse büyük mükâfatlar verileceğini müjdeliyordu. Böylece Hz. Hüseyin, verilen sözde durmanın İslâm'ın önemli bir ilkesi olduğunu Kur'ân-ı Kerim'den delil göstererek Kûfelilere hatırlatmış oluyordu. Bu bir sahabe geleneğiydi ve bu anlayışa uygun olarak Kûfeliler sözlerinde durmalıydılar. Hz. Hüseyin'in tarihe dipnot olarak geçen bu hatırlatmasından konuya bakışının özünü okumak mümkündür. Bunu doğru okuduğumuz zaman ortaya şunlar çıkabilir:

"Hz. Hüseyin, zalim yöneticinin baskı, zulüm ve haksızlığına, uygun bir yöntemle karşı çıkılması gerektiğine inanıyordu. Aksine davranan ise, zalim idarecinin ürettiği kötülüklere seyirci kalmış olacak ve bunun vebaline ortak olacaktı. Hz. Hüseyin'e göre, Ümeyyeoğulları, Allah'ın çizdiği hududu çiğnemişler, şeytanın yoluna gitmişler, fitne ve fesat çıkarmışlar, helâl-haram dinlemeksizin Beytülmâl-i müslimîni (devlet hazinesini) şahsî menfaatları doğrultusunda kullanmışlardı. İslâm toplumunu bu kötü durumdan ancak adalet, liyakat ve hakkaniyet üzere çalışan yararlı ve hayırlı bir idare kurtarabilirdi. Söz konusu bu kötü yönetime son vererek Müslümanların adalet ve liyakat prensipleri doğrultusunda desteğini sağlayacak meşru bir idareyi tesise en ehil ve lâyık olan ise bizzat Hz. Hüseyin'in kendisi idi."

Bütün bunlardan anlaşıldığına göre Hz. Hüseyin, Yezid'in temsil ettiği iktidarı meşru saymıyordu. Dolayısıyla hak bildiği davada kendi yanında yer alacaklarını söyleyen Kûfelilerin vereceği destekle bu yola çıkmıştı. Belki de tüm olumsuzluklara rağmen Hz. Hüseyin'i uzunca bir süre Kûfe yolundan geri döndürmeyen şey, meseleye bu tür bakışıydı.

Elçilerinin ölüm haberlerini aldıkça adeta yüreği parçalanmış ve Ehl-i Beyt'inin huzurunu dikkate alarak zaman zaman geri dönüşü düşünmüş olsa da meseleye ana bakışı onu hep Kerbelâ gününe doğru yürütüyordu. Esasında Hz. Hüseyin, Benî Ümeyye'nin konuya yaklaşımına ve Kûfelilerin sözlerinden dönmekte olduklarına bakarak bir siyaset geliştirmeyi uygun bulsa belki dünyanın hazineleri onun önüne serilecekti. Ancak o, eyyamcılıktan ve menfaat merkezli davranmaktan kaçındı, bu sebeple önüne serilen dünya imkânlarını elinin tersiyle itti. Diğer yandan Hz. Hüseyin, kendisini davet edenlerin bu derece azimsiz, sabırsız, korkak ve bencil olabileceklerini, mektuplarında verdikleri sözden bu denli dönebileceklerini kabul edemiyordu. Allah adına söz veren ve bu sözle davet yazısı çıkaranlar, verdikleri sözü nasıl unutabilirlerdi? Belli ki Kûfeliler döneklik yapmışlardı. Kûfelilerin sözlerinde durmayacakları anlaşıldığında ise iş işten geçmişti, araya Akîloğulları'nın kanı girmiş, yolculuk geri dönülmesi çok zor ve girift bir safhaya ulaşmıştı.

Hz. Hüseyin'in Yola Devam Edişi:

Hz. Hüseyin ve yanındakiler, bulundukları noktadan yola devam ettiler ve Uzeybu'l-Hicânat denilen yere ulaştılar. Hürr de emrindeki süvarilerle onları takip ediyordu. O sırada Kûfe'den gelen birkaç kişi Hz. Hüseyin'le görüşmek istedi. Hürr, bunlara engel olmayı düşündüyse de Hz. Hüseyin'in araya girmesiyle bundan vazgeçti. Hz. Hüseyin, başta Adiy b. Hatem'in oğlu Tırimmah olmak üzere, gelenlerden Kûfe'de olup bitenleri sordu. Onlar da ileri gelenlerin rüşvetle susturulduğunu, halkın ise gönüllerinde Hüseyin olsa bile Ümeyyeoğullarının yanında göründüklerini, bu sebeple Kûfe'ye gitmekten vazgeçmesinin uygun olacağını söylediler. İki elçiden her birinin (Kays ve Abdullah'ın) davaya sâdık kalarak kahramanca hayatlarını feda ettiklerini de aktardılar. Hz. Hüseyin, anlatılanlardan çok duygulandı, davası uğrunda Kûfe'de canlarını feda edenlerin başına gelen acıklı hadiseler üzerine gözyaşlarını tutamayarak, "Müminler içinde Allah'a verdikleri sözde duran nice erler var. İşte onlardan kimi, sözünü yerine getirip o yolda canını vermiştir, kimi de (şehitliği) beklemektedir. Onlar hiçbir şekilde (sözlerini) değiştirmemişlerdir", anlamındaki âyeti okudu ve o sâdık dostlarla cennette buluşmak için dua etti.

Hz. Hüseyin, sanki şehitliğin kokusunu alıyor gibiydi. Gerçekten de Kûfe valisi İbn Ziyad, biat etmediği takdirde Hz. Hüseyin'i ortadan kaldırmaya çoktan karar vermişti. Bu sonuca daha kolay ulaşabilmek için her zamanki Benî Ümeyye taktikleriyle Kûfe ileri gelenlerini mizaçlarına / psikolojilerine uygun tedbirlerle kendi yanına çekmeyi başardı. Kimine para dağıttı, kimine mevki verdi / ikbal vadetti, kimini tehdit etti. Verilen emirlere uymayacak olanların ise valiliğin sağlayacağı güvencenin dışına çıkarılacağını, böylelerinin hayatlarının tehlikede olacağını duyurdu. Zaten Hz. Hüseyin'in Kûfelilere gönderdiği elçilerini de yakalatmış ve halkın gözlen önünde feci şekilde öldürtmüştü. Bütün bunlardan sonra Kûfelilerden bazıları menfaat duygusuyla, bazıları öldürülerek malına mülküne el konulacağı endişesiyle, bazıları da nemelazımcı / eyyamcı bir yaklaşımla Ümeyyeoğulları yönetiminin / Kûfe valisinin yanında yer almıştı.

Kûfe Valisinden Gelen Bir Emirle Kafilenin Su ve Yiyecek Temininde Zorlanacağı Bir Yerde Kuşatılması:

Hz. Hüseyin kafile olarak yola devam etti. Uzun bir süre yol aldıktan sonra Fırat nehri kenarında Nineva'ya doğru yaklaştı. Oraya vardığında Kûfe valisinden gelen haberciler Hürr b.Yezid'e valinin mektubunu verdiler. Mektubun muhtevası Hz. Hüseyin ve yakınlarının acıklı sonunu haber verir gibiydi. Çünkü Kûfe valisinin görüşü değişmemişti. Mezkur vali, Hz. Hüseyin'in, su ve yiyecek temininde zorlanacağı, kendisini savunmakta zorluk çekeceği etrafı açık bir yerde kuşatma altına alınmasında ısrarlıydı. Valinin bu talimatını yazılı olarak getiren haberci de Hürr b. Yezid'in bu mektubun gereğini yerine getirip getirmeyeceğini denetleyecekti. Bu yeni durum, hemen etkisini gösterdi. Nitekim Hz. Hüseyin'in, Gadiriyye veya Şufeyye denilen yerde konaklamaya müsaade edilmesi için yaptığı rica, Hürr b.Yezid tarafından reddedildi. Çünkü Hürr, Hz. Hüseyin'in sözkonusu yerde konaklamasına izin verdiği takdirde denetleme görevini yürütecek habercinin kendisini valiye ihbar edeceğinden ve buna bağlı olarak valilikçe cezalandırılacağından korkuyordu. Böylece Hz. Hüseyin, Kerbelâ denilen yerde konaklamaya mecbur edildi. 2 Muharrem 61 (2 Ekim 680).

Hz. Hüseyin'ın bu esnada Yüce Allah'a şöyle bir yakarışta bulunduğu nakledilir:

"Allahım! Bütün sıkıntılarda güvencem ve bütün zorluklarda ümidim sensin. Başıma gelen bütün musibetlerde Sana güvendim, Sana dayandım. Üstesinden gelme konusunda kalbimin zorlandığı, gücümün yetmediği, dostlarımın yardımdan uzak durduğu, düşmanlarımın ise bana karşı gurura kapılarak sevindiği nice sıkıntılı ortamlarda hep Sana yalvardım. Hâlimi Sana arzettim. Derdimi Sana açtım. Kurtarıcı olarak hiç kimseye değil, sadece Sana yöneldim. Böyle durumlarda Sen beni sıkıntılardan her zaman kurtardın, beni selâmete çıkardın. Sen, sahip olduğum tüm nimetlerin de sahibisin, onları veren Sensin. Her iyilik Senin eserin olarak bana gelmiştir. Nihaî gaye de Senin rızana erişmektir. Gayelerin gayesi Sensin."

Ömer b. Sa'd'ın Kerbelâ'ya Hareketi:

Sa'd b. Ebî Vakkas Hazretlerinin oğlu Ömer, o sırada Kûfe'de olup Emevî ordusunda üst rütbeli bir subaydı. Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da muhasara / kuşatma altına alındığı günlerde Deylemlilerin isyanı üzerine dört bin kişilik süvari ile Rey şehrine gitmek üzere görevlendirildi. Rey valiliğine atandığına dair atama yazısını ona bizzat İbn Ziyad verdi. Ancak, Hüseyin meselesi çıkınca İbn Ziyad, "Önce Hüseyin engelini aş, sonra Rey'e git!" demek suretiyle, Ömer b. Sa'd'a aile yapısı ve kişiliğiyle hiç de bağdaşmayan bir görev yükledi. Zor durumda kalan Ömer, bir gün mühlet istedi. O gece konuyu yakınlarıyla istişare etti. Her biri bu görevi kabul etmemesini ısrarla belirttiler, hatta yalvardılar, "Şayet Hüseyin'e karşı yürürsen, mahşer gününde bunun hesabını veremezsin!" dediler. Kızkardeşinin oğlu Hamza, özellikle şu hatırlatmayı yapmak durumunda kaldı:

"Dayıcığım! Allah adına senden şunu istiyorum: Sakın Hüseyin'in üzerine gitmeyesin. Şayet gidersen bundan dolayı büyük günahlara dalmış ve akrabalık bağlarını da koparmış olursun. Allah'a yemin ederim dünyayı, malı-mülkü ve dünya mevkilerini (etkili makamları) terk etmek senin için Allah'ın huzuruna Hüseyin'in kanıyla çıkmaktan daha hayırlıdır."

Zaten Ömer b. Sa'd'ın kendisi de böyle düşünüyordu. O, Hz. Hüseyin'e karşı kılıç sallayacak biri değildi. Bu münasebetle ertesi gün İbn Ziyad'a giderek, "Ne olur beni Rey'e gönderin, Hüseyin meselesine beni bulaştırmayın" dedi. Demek ki, Hz. Hüseyin'e karşı silâhlı birliğin başında bulunmayı arzu etmiyor, ancak mevkiini korumak da istiyordu. Rey valiliğinin sağlayacağı imkânlardan vazgeçemiyordu. İbn Ziyad, Ömer'e çok sert cevap verdi: "Biz seninle istişare edecek değiliz, ya görevi kabul edersin ya da emirnamemizi (görevlendirme yazısını) geri verirsin!" dedi. Rey valiliğinden vazgeçemeyen Ömer b. Sa'd, vazifeyi kabullenmekten kendini kurtaramadı. Bu konuyu tahlil / analiz eden Cevdet Paşa, "mal ve makam düşkünlüğü, insanı ne kadar şaşırtıyor ve nasıl felâket çukuruna düşürüyor" dedikten sonra şöyle devam ediyor:

"Sa'd b. Ebî Vakkas Hazretleri, dünyayı ayaklarının altına almıştı. Onun yanında mal ve makamın hiçbir kıymeti yoktu. Üstelik hayatta iken cennetle müjdelenmiş olduğu hâlde toprakta gezerdi / mütevazı idi. İşte Ömer, o babanın oğlu idi. Fakat kısa zamanda fikirler başkalaşmış, âlemin ahvalinde (dünya ve insanların gidişinde, olaylara bakışında ve değerlendirme biçiminde) değişme olmuştu. Bunun sonucu olarak Ömer b. Sa'd, Hz. Hüseyin'in şan ve şerefinin yüksekliğini bildiği hâlde Rey valiliğinden vazgeçememiş ve göz göre göre kendini cehennem ateşine atmaya cesaret edebilmiştir."

İbn Ziyad'ın bu görevlendirmede niçin ısrar ettiği konusunda ise şöyle bir yorum yapılabilir:

Ömer b. Sa'd, bir Kureyşlidir. Hz. Hüseyin de Kureyşli olduğu için Ömer b. Sa'd'ın Hz. Hüseyin'in karşısında yer alması geleneksel anlayışa uygun düşmemektedir. Üstelik de Ömer, Sa'd b. Ebî Vakkas'ın oğludur. Sa'd ise Aşere-i Mübeşşere'dendir. Ayrıca Kûfe valisi İbn Ziyad, Ömer b. Sa'd'da ısrar etmekle bu tip görevlendirmeleri ön sıralarda bekleyen Kûfe'deki bazı kabileler arasında da mevcut rekabeti önlemiş, dengeyi korumuş oluyordu. Çünkü Kûfe'deki yerleşim itibariyle Rebîa ile Güney Arapları arasında yoğun rekabet vardı. Bunlardan biri bu göreve getirilseydi öteki tepki koyabilir ve ciddi sıkıntılar doğabilirdi. Buna göre İbn Ziyad, hem geleneğe göre kabile yapısı denk olan hem de manevî mertebesi itibariyle Müslümanlar arasında tanınan bir zatın evlâdı olarak bilinen bir şahsı Hz. Hüseyin'in karşısına koymayı siyaseten uygun görmüş ve belki de Rey valiliğini bunun için baskı unsuru olarak kullanmıştı.

Ömer b. Sa'd'la Hz. Hüseyin Arasında Görüşmeler:

Ömer b. Sa'd, dört bin kişilik askeriyle 61 yılı Muharrem (680 Ekim) başlarında Kerbelâ'ya ulaştı. Yukarıda belirtildiği gibi esasen Kûfe valiliğince görevlendirilmiş bulunan öncü askerî birlikler, Hz. Hüseyin'i o bölgede kuşatma altında tutuyorlardı. Ömer b. Sa'd gelince yetki ve kumanda Hürr b. Yezid et-Temimî'den ona geçti. Ömer'in vazifesi, gerekirse zor kullanarak Hz. Hüseyin'in Yezid'e biatını sağlamaktı. Bununla beraber Ömer b. Sa'd, zora başvurmaksızın bu meseleyi halletmek niyetinde idi. Bu sebeple Kerbelâ'ya varır varmaz araya Kurre b. Kays'ı elçi koyarak Hz. Hüseyin'e bazı sorular yöneltip sonuçlarını da öğrenmek istedi:

Hz. Hüseyin acaba buralara niçin gelmişti? Buralarda işi neydi? Hüseyin, Hz. Peygamber'in torunu olarak halk nezdindeki itibarını düşünmeli ve buna halel getirecek bu kabil eylemlerden uzak durmalıydı. Hüseyin'in bu kabil eylemlerden uzak durması hem kendisi hem de yakınları hakkında hayırlı olurdu. Aksi durumda başına bir felâket gelmesinden endişe edilirdi. Hüseyin, Yezid'e biat ederek kendisini ve Ehl-i Beyt'ini tehlikeden ve felâketten kurtarabilirdi.

Ömer b. Sa'd, bir yandan Hz. Hüseyin'e bu haberleri gönderirken öte yandan da valinin talimatına uyarak beş yüz kadar askerini Hz. Hüseyin ile su kaynağı (nehir) arasına yerleştirmek durumunda kaldı. Bu gelişmenin Hz. Hüseyin'in şehâdetinden üç gün önce olduğu sanılmaktadır. Gerçekten de Hz. Hüseyin ve yakınları bu andan itibaren su temininde zorlandılar ve büyük ihtimalle son günlerde yeterli su bulamama ve susuz kalma durumu ile karşı karşıya kaldılar. Kırbalarla su temini esnasında karşı tarafla çarpışmak zorunda kalıyorlardı. Çünkü Ömer b. Sa'd, valinin emri gereğince Hz. Hüseyin tarafının suya ulaşmasına engel olmak için 500 kişilik bir süvari birliğini görevlendirmek durumunda kalmıştı. Hz. Hüseyin tarafını sudan engellemekle görevli birliğin başında Amr b. El-Haccâc bulunuyordu. "Yine bu birlik içinde bulunanlardan Abdullah b. Ebû Hâsin-i Ezdî, "Ey Hüseyin, uzaktan suya bakarsın fakat susuzluktan ölünceye kadar bir yudum içemezsin." diye bağırdı. Hz. Hüseyin bu sözden müteessir olarak "Yâ Rabbi bunu susuzlukla öldür" diye dua etti ve duası kabul edilmiş olmalı ki bu kaba adam şiddetli bir hastalığa tutulup bir yudum su içse çıkarıyor, hararet basıp yine su içtikçe kusarak suyu çıkarıyordu. Sonunda bu şekilde susuzlukla can verdi."[7]

Hz. Hüseyin, meselenin giderek karmaşık bir hâl aldığını hissedince geceleyin, Ömer b. Sa'd'la özel bir görüşme yaptı. Ömer b. Sa'd da böyle bir görüşmeyi arzu ediyordu. Bu görüşme esnasında karşı tarafa üç alternatifli bir teklifte bulundu:

Hicaz'a geri dönmeye izin verilmesi. Şam'a gidip bizzat Yezid'le görüşmesinin sağlanması. Bir sınır şehrine gönderilmesi, İslâm için ölünceye kadar cihada fırsat verilmesi.

Şemir (veya Şimr)'in Valiyi Tahriki:

Ömer b. Sa'd, Hz. Hüseyin'le vuruşmayı, ona karşı zora başvurmayı hiçbir vakit aklından geçirmediği için şahsen bu alternatiflerden üçüne de açıktı. Bu sebeple Hz. Hüseyin'in bu yeni isteklerini Kûfe valisi Ubeydullah'a iletti. Bunun üzerine Ubeydullah, meseleyi çevresindeki ileri gelenlerle istişare etti. O esnada mecliste bulunanlardan Şemir b. Zilcevşen, "Hüseyin senin eline düşmüşken, onun bu teklifine evet mi diyeceksin? Şayet biat etmeden kurtulursa onun kuvvet ve itibarı artar, siz ise zayıflayabilirsiniz. Ben işi sıkı tutmanı, eline fırsat geçmişken, Hüseyin'in de, yanındakilerin de biatının alınmasını tavsiye ederim. Gerek Hüseyin, gerekse adamları senin hükmüne razı olarak teslim olmalıdırlar. Gerçi iş senin elindedir, dilersen affedebilirsin. Ama şunu da bilesin ki, ben, Ömer ile Hüseyin'in geceleyin iki karargâh arasında gizli gizli konuştuklarını duydum" diyerek valiyi kışkırttı. Ubeydullah b. Ziyad, haddi zatında babası gibi sert mizaçlı bir vali idi. Dolayısıyla bu tip kışkırtmalar onun en sert tedbirleri düşünmesine ve uygulamaya koymasına yol açıyordu. Bu sefer de öyle oldu. Şemir'i dinledi ve Ömer b. Sa'd'a ulaştırılmak üzere şiddetli emirleri ihtiva eden bir mektup yazdı. Sözkonusu mektupta şunlardan söz ediliyordu:

Ömer b. Sa'd, hiçbir şekilde Hz. Hüseyin lehinde şefaat girişiminde bulunmayacaktı. Ömer b. Sa'd, Hüseyin ve adamlarına mühlet tanımayacaktı. Ömer b. Sa'd, Hüseyin ve adamlarının biatını

[7] Ahmed Cevdet Paşa, Kısas-ı Enbiyâ, Haz. Mahir İz, C. III, Ankara 2000, s. 241.

almak üzere derhal harekete geçecekti. Ömer b. Sa'd, Hüseyin ve adamlarının biatlarını sağlayabilirse onları Kûfe'ye valinin yanına sevkedecekti. Şayet biat vermemekte direnirlerse onlarla savaşacaktı. Üstelik su ile aralarına engel koyacak, onları susuz bırakacaktı. Çünkü İbn Ziyad'a göre, "Hz. Hüseyin ve çevresinde ona taraftar olanlar, birliği bozucu hayırsız bir iş peşindeydiler, akrabalık bağlarını gözetmiyorlardı, zulüm işlemekteydiler." Ömer b. Sa'd, bu talimata uyarsa mükâfatlandırılacaktı, aksi hâlde kumandanlığı Şemir'e devretmek mecburiyetinde idi.

Valilikçe olağanüstü yetkilerle donatılmış olan Şemir, mektubu alıp Ömer b. Sa'd'a götürdü. Bu esnada takvim 9 Muharremi gösteriyordu. Ömer b. Sa'd, bu zamana kadar az da olsa Hz. Hüseyin'le sulh yapmak ve işi tatlıya bağlamak umudunu taşıyor ve buna uygun bir siyaset uygulayarak valiyi de yumuşatmaya çalışıyordu. Belki bunda muvaffak da olacaktı, fakat Şemir, işi karıştırmıştı. Bunu hissetti ve mektubu okuduktan sonra hiddetlenerek, "Allah kahretsin, şu getirdiğin mektup nedir böyle? Yemin ederim ki valiyi benim tekliflerim istikametinde iş yapmaktan sen döndürdün. Biz işi düzeltmeye çalışırken, sen karıştırdın. Muhakkak ki Hüseyin babasına çekmiş! Aynen onun karakterini taşıyor. Bu sebeple o, asla teslim olmaz ve biat vermez!" dedi. Bu durum karşısında Ömer b. Sa'd, bu gelişmeye canı sıkılmakla beraber gevşek davranırsa kendi ikbalinin, istikbalinin, canının, malının, evinin ve ailesinin de tehlikeye gireceğini fark etti. Böylece, bu karışık duygular içinde meseleyi, ulaştığı bu olumsuz şartlarda kabul etmek mecburiyetinde kaldı.

İbn Ziyâd Ordusunun Harekete Geçişi:

Günlerden 9 Muharrem Perşembeydi. Vakit, ikindi vaktiydi. Ömer b. Sa'd, bu yeni gelişmeyi iletmek gayesiyle yanına birkaç asker alarak Hz. Hüseyin'e doğru hareket etti. Bu esnada Hz. Hüseyin, çadırının önünde ellerini kılıcının üzerine, başını da dizleri üstüne koymuş dalgın bir vaziyetteydi, belki uyurla uyanık arasında tefekkür halindeydi. Karşıdan bazı atlıların gelmekte olduğunu gören kız kardeşi Zeynep onu uyandırdı. Hz. Hüseyin, elleri kılıcının kabzasında, başı da dizleri üstünde iken birazcık uykuya dalınca rüyasında Hz. Muhammed'i görmüştü. Hz. Muhammed (sav) ona kendi yanına gelmekte olduğunu söylüyordu. Bu rüyayı Hz. Hüseyin'in ölümünün yaklaştığı şeklinde yorumlayan Zeynep, "Vay başımıza gelen!" diye feryat etmek istediyse de Hz. Hüseyin böyle feryat etmenin doğru olmadığını söyleyerek onu sakinleştirmeye çalıştı. Bu sırada Hz. Hüseyin, kardeşi Abbas kumandasında yirmi kadar adamını, durumu öğrenmek üzere Ömer'e doğru gönderdi. Ömer gelen şahsa, validen gelen mektuptan bahsetti ve bunu Hüseyin'e iletmesini rica etti. Abbas, karşı tarafın rahatsız edici haberlerini Hüseyin'e arz edince durumun vehametini anlayan Hz. Hüseyin, Abbas'ı karşı tarafa tekrar göndererek Ömer'den dokuz Muharremi on Muharreme bağlayan gece sabaha kadar mühlet istedi. Hz. Hüseyin'in sabaha kadar mühlet istemesinin sebebi son geceyi Allah'ın Kitâb'ını okuyarak, Allah'ı zikrederek, namaz kılarak, dua ederek, tövbe ve istiğfar ederek geçirmekti. Çünkü o, Kur'an okumayı, namaz kılmayı, Yüce Allah'ı zikri, duayı, tövbe ve istiğfarı çok severdi. Yakınlarıyla son bir kez durum değerlendirmesi yapabilmek için de buna ihtiyacı vardı. Ömer b. Sa'd, Hz. Hüseyin'in isteğini kabul etti.

Hz. Hüseyin o gece bütün adamlarını topladı, şu anda yaşadıkları sıkıntılar için de daha evvel yaşadığı ferahlık için de (yani her hâl üzere) Yüce Allah'a gereği gibi hamdetti. Peygamberlik gibi şerefli bir görevin verildiği bir aileye mensubiyetinden dolayı da Hak Teâlâ'ya şükretti. Kendilerine Hakk'ı işitecek kulak, Hakk'ı görecek göz, Hakk'ı anlayacak kalp verdiği, Kur'ân-ı Kerim'i öğrettiği ve dinde derin bilgi sahibi kıldığı için de Cenâb-ı Hakk'a tekrar hamdetti. Bütün bunların şükrünü eda edebilme gücünü ihsan etmesi için Allah'a dua etti. Sonra akrabalık haklarının gereğini içtenlikle yerine getirmelerinden dolayı aile fertlerini ve yakınlarını saygı ile andı. Vefakârlıklarından duyduğu memnuniyeti belirterek onlara şükranlarını sundu ve Hak Teâlâ'dan hepsine hayırlı mükâfatlar diledi. Daha sonra şu içinde bulundukları durumu ele alarak, "Düşman benimle ilgilenmektedir. Onlar beni ele geçirmek istiyorlar. Sizinle bir alışverişleri yok. Her biriniz şu gece karanlığında benim aile fertlerimle birlikte buradan gidiniz, köylere ve şehirlere dağılınız, aksi hâlde ziyanları size de erişir" dedi. Özellikle Benî Akîl'e hitaben, "Ey Akîloğulları! Müslim'in, önce şehit olması bir fedakârlık olarak yeter. Ne olur, sizler, aynı akıbete düşmeden şuradan çekip gidiniz. Hepinize müsaade veriyorum!" dedi.

Hülâsa Hz. Hüseyin, aile fertlerinin ve öteki yakınlarının gece karanlığından yararlanarak gitmelerini rica etti, adeta yalvardı. Fakat gerek aile fertleri, gerekse kardeş çocukları ve amca çocukları bunu kabul etmediler. Hz. Hüseyin'i tek başına ölüme terk ederek kaçıp gitmeyi insanlığa ve mürüvvete uygun bulmadılar. Bu yola can ve başlarını koyduklarını, kılıç ve ok kullanmadan Hz. Hüseyin'i düşmana terk etmeyeceklerini, aziz bir kardeş, saygıdeğer bir amcazade olan Hüseyin'i asla bırakmayacaklarını, Hüseyinsiz bir hayatın önem taşımayacağını kesinlikle ifade ettiler. Onlara göre bu durumda keder ve sıkıntılar içinde Hz. Hüseyin'i yapayalnız bırakmak vefa anlayışıyla bağdaşmazdı. Böyle bir şey yaptıkları takdirde bu, Allah katında asla cevap veremeyecekleri ve herhangi bir özür bulamayacakları çok büyük bir hata olurdu. Hakikaten Hz. Hüseyin'in yakınları bu değerlendirmeleri ile fedakârlık hisleri ne kadar kuvvetli insanlar olduklarını göstermiş oluyorlardı. Böylece kendilerinden neredeyse elli misli daha fazla olan bir askerî güce karşı vuruşmayı Hz. Peygamber'in torununa karşı vefakârlığın bir eseri olarak göze alıyorlardı. Büyük bir ideal ve kalpten bir bağlanma olmaksızın böyle bir fedakârlığı göze almak mümkün olamazdı. Nitekim -yukarıda da değinildiği gibi- Hz. Hüseyin de, "Aile fertlerim ve yakınlarım akrabalık bağlarının gereğini hakkıyla yerine getiriyorlar." diyerek onların vefakârâne ve sâdıkâne duruşlarını takdir ile nice hayırlara erişmeleri için haklarında Cenâb-ı Zülcelâl Hazretlerine dua ediyordu.

Hz. Hüseyin'le yakınları arasında o gece geçen konuşmalar iyice incelenirse aşağıda sıralanan hususlar her araştırmacının dikkatini çeker:

Hz. Hüseyin, kesinlikle Yezid'e biati düşünmüyordu. Hz. Hüseyin, biat ederek canını kurtarmayı ve dünya nimetlerine garkolmayı hiç hayal etmedi. Biatı, dünyevî çıkar aracı olarak kullanmayı denemedi. Hz. Hüseyin, hak ve adalet adına yola çıkmıştı. Hz. Hüseyin, İslâm siyaset geleneğine aykırı bir yapılanmanın önüne geçmek için mücadele veriyordu ve bu gayede sabitkadem idi, gayeden uzaklaşması söz konusu değildi. Hz. Hüseyin, biata zorlanmak için Emevî ordusunun kendisiyle vuruşacağının farkındaydı. Hz. Hüseyin, şu ana kadar yakınlarının, kendisine son derece bağlı kaldığını ve bundan sonra da bağlı kalacağını görüyor, biatı arzulanan sembol kişi kendisi olduğu için aile fertlerini ve akrabasını ölüme sürüklemek istemiyor, çekilip gitmelerine izin veriyor, hatta bunu yürekten istiyordu. Hz. Hüseyin'in aile fertleri ve yakınları, "Senin varacağın yere varıncaya, menzil-i maksûduna / hedefine-gayene ulaşıncaya kadar düşmana karşı seninle birlikte vuruşacağız." diyorlar, yani onunla tam bir gaye birliği içinde olduklarını belirtiyorlar, onun kıyamına / dava için yürüyüşüne, cân ü gönülden katılıyorlardı. Hz. Hüseyin'in yakınları, dâvasında onu haklı buluyorlardı. Onların ortaklaşa bakışlarını yansıtan, "Şayet seni yalnız bırakıp gidersek yarın mahşer gününde Cenâb-ı Hakk'a beyan edecek meşru bir özrümüz bulunmaz!" değerlendirmesi bunu gösteriyordu.

Hz. Hüseyin'in Son Gecesi:

Yukarıda da değinildiği gibi Hz. Hüseyin şehâdetinden önceki dokuz Muharrem'i on Muharrem'e bağlayan son geceyi Kur'an okuyarak, namaz kılarak, istiğfar ederek, zikir ve dua ederek geçirdi. Bir tedbir olarak da çadırların birbirlerine yaklaştırılmasını, çadır iplerinin de yandaki çadırlara bağlanmasını, muharebe anında kadın ve çocukların ortadaki çadırlarda toplanmasını, eli silâh tutanların ise, çadırların çevresinde düşmana karşı uygun yerlerde hazır olmalarını hatırlattı. İlâve bir tedbir olarak çadırların civarında bir hendeğe odun ve kamış doldurarak bir nevi barikat kurdu. Böylece geceleyin Emevî ordusunun herhangi bir saldırıda bulunmasına karşı gereken tedbirleri almış oldu. Hz. Hüseyin'in bir felâketin eşiğinde olduğunu hisseden yakınları ve özellikle kız kardeşi Zeynep, gözyaşlarını tutamıyordu. Her ne kadar Hz. Hüseyin sükûnete davet ederek onu teselliye çalışsa da Zeyneb'in gözyaşları durmuyor, yarı baygın vaziyette kendisinden geçiyordu. Geceleyin yine Zeyneb'in acı içinde kıvranıp feryat ettiği bir anda Hz. Hüseyin ona şöyle diyordu:

"Bacı! Allah'tan kork, teselliyi Allah'ın merhametinde ara! Her insan ve yaratılmış her canlı bir gün ölecektir. Bu dünyada her şey ölümlü iken, ölüm düşüncesiyle bunca üzüntü ve keder niye? Peygamber'in hayatı, her Müslüman için bir örnektir. Bu örnek, bize neyi öğretiyor? Sabır ve metanet sahibi olmamız gerektiğini, Allah'a güvenmemizi ve Allah'ın iradesine teslim olmamızı öğretiyor. Biz bu prensipten ayrılmayız."

İki Tarafın Adamlarını Konuşlandırması ve Hz. Hüseyin'in Kûfe Ordusuna Bazı Hatırlatmaları:

10 Muharrem 61/10 Ekim 680 günü sabah namazını müteakip Ömer b. Sa'd, emrindeki askerleri Hz. Hüseyin'in karşısında şu şekilde yerleştirdi:

Amr b. Haccâc ez-Zübeydî'yi sağ kanada sevketti. Şemir (veya Şimr) b. Zilcevşen'i sol kanada görevlendirdi. Urve b. Kays el-Ahmerî'yi süvarilerin başına koydu. Şebes b. Rib'î el-Yemenî'yi de piyadeler için görevlendirdi. Ömer b. Sa'd'ın askerlerinin sayısı hakkında muhtelif rivayetler vardır. 1000 kişilik Hurr b. Yezîd ordusuna 4000 kişiyle katılan Ömer b. Sa'd ordusunun toplam 5.000 kişiden oluştuğu bildiriliyor. Fakat bazı Şiî kaynaklarda bu rakamın 35.000'den 80.000'e kadar artırıldığı görülmektedir. Ağırlıklı görüş 6.000 kadar olduğudur. Hz. Hüseyin'in toplam askeri ise otuz iki süvari ve kırk piyade fedaiden ibaretti. Hz. Hüseyin'in bir avuç askerinin üzerine zikredildiği kadar büyük sayıda bir ordunun gönderilmesi pek makul görülmemektedir.

Buna karşılık Hz. Hüseyin de geceleyin alınan tedbirleri sıklaştırdı. Önemli yerlere adamlarını yerleştirdi:

Züheyr b. Kayn'ı sağ kanada görevlendirdi. Habîb b. Mutahhir'i sol kanada kumandan olarak yerleştirdi. Genel olarak bayrağı kardeşi Abbas'a verdi. Kampın gerisindeki engeli de yeniden gözden geçirdi. Ortalıkta harp hâli vardı. Hz. Hüseyin ve adamları ölümle aralarında incecik bir perdenin olduğunu ve şehâdete doğru yürüdüklerini hissediyorlardı.

Bu sırada Hz. Hüseyin, karşısındaki askerlere, "kendisinin son Peygamber Hz. Muhammed Mustafa (sav)'nın torunu ve babasının da Allah ve Resûlü'nü ilk tasdik edenlerden olduğunu..." hatırlattıktan sonra, "şehitlerin efendisi Hamza ile şehit düştükten sonra kendisine cennette iki kanat ihsan edilen Ca'fer-i Tayyar benim amcam değil midir?" dedi ve Resûl-i Ekrem'in, Hz. Hasanla kendisi hakkında, "Cennet gençlerinin iki beyefendisi" buyurduğunu belirtti. Böylece, insafa gelirler ümidiyle karşısındakileri düşündürmek istedi. Hatta bu maksatla dedi ki:

"Bütün bunları gözardı etseniz bile benim, Peygamberimizin kızının oğlu olduğum hakkında kuşku duyabilir misiniz? Vallahi ben, Peygamberimizin kızı Fâtıma'nın öz ve has oğluyum."

Hz. Hüseyin, şu anda karşısında yer alıp kendisine kılıç çekenlerin canlarına ve mallarına herhangi bir saldırıda bulunmamıştı. O hâlde kendisine niçin hücum ediliyordu? Bu husumet niçindi?

Sonra Kûfelilere döndü ve kaçıncı kez, "Siz bana mektup göndermediniz mi?" diye sordu. Çünkü karşısındaki ordunun ön saflarında Hz. Hüseyin'e mektup yazmış kişiler de vardı. Onlara, "Ey Şebes b. Rib'î, ey Haccar b. Ebcer, ey Kays b. Eş'as... Siz, Kûfe'ye gelmem için bizzat bana kendi ellerinizle mektup yazmadınız mı? Beni yanınıza çağırmadınız mı?" diye sordu. Fakat inkâr ettiler, "Biz böyle bir mektup yazmadık." dediler.

Züheyr b. Kayn'ın Sözleri:

Hz. Hüseyin'in kumandanlarından Züheyr b. Kayn'ın karşı cepheye yani Kûfelilere bazı hikmetli hatırlatmaları oldu. Çünkü nasihat ve uyarı, Müslümanların üzerine düşen bir haktı. Züheyr'e göre bu meydanda bulunan herkes aynı dine mensuptular. Dolayısıyla araya kılıç girecek olursa farklı fırkalara ve gruplara bölünmek kaçınılmaz olarak gündeme gelebilirdi. Yüce Allah şu anda şurada bulunan her iki cephedeki Müslümanları Hz. Muhammed (sav)'in soyundan gelmiş kişilerle imtihan ediyordu. Bu durumda imtihanı kazanmak için Hz. Muhammed'in soyundan gelen zata yardımcı olmak gerekirdi. Eğer Ubeydullah b. Ziyad'ın yanında yer alırlarsa bu millet Ziyad'dan da oğlu Ubeydullah'tan da kötülükten başka bir şey görmemişti.

Züheyr, burada, daha evvel Hucr b. Adî ve arkadaşlarıyla Hani b. Urve'nin başına gelenleri de ibret için hatırlattıktan sonra bundan böyle de buna benzer faciaları görmek ihtimalinden söz etti.

Ne yazık ki Kûfeliler, bu güzel öğüt ve uyarılarla "emr bi'l-ma'rûf nehy ani'l-münker: İyiliği söyleyip açıklamak, kötülüğe engel olmak" görevini yapan Züheyr'e hakaretlerle cevap verdiler, saygısızca davrandılar. Buna rağmen Züheyr, Hz. Fâtıma'nın oğlu Hüseyin'in, Sümeyye'nin oğlundan (yani Ubeydullah'tan), sevilmeye ve yardıma daha lâyık olduğunu tekrarladı. Yardım etmeyecek işeler bile hiç değilse Hz. Hüseyin'i ve yakınlarını öldürmekten uzak durmalarını, amcası oğlu Yezid'le onu baş başa bırakmalarını rica etti. Fakat başta Şemir olmak üzere karşı tarafın önde gelen isimleri, hâlden anlayan kimseler değildi.

Uzayıp giden bu karşılıklı konuşmanın bir safhasında Şemir onu ölümle tehdit edince Züheyr, Hz. Hüseyin'le birlikte ölmenin hainlerle birlikte sonsuza kadar yaşamaktan daha hayırlı olduğunu belirtmekten kaçınmadı. Ayrıca Züheyr, karşı tarafta Hz. Hüseyin'e hasımlık yapmaya zorlanan Kûfelileri de "Katı yürekli Şemir'in sözlerine aldanmamaları..." doğrultusunda uyardı, "Yanlış düşünüyorsunuz, yanlış yönlendiriliyorsunuz. Yapmayın, etmeyin, kendinize gelin, özünüze dönün." gibi şeyler söyledi. Nihayetinde onları daha derin ve düşündürücü bir tespitle, "Hz. Hüseyin'e kılıç kaldıranların Allah Resûlü'nün şefaatinden mahrum kalacaklarını unutmayınız!" diyerek uyarı vazifesini hakkıyla yerine getirdi. Züheyr b. Kayn'ın uyarıları arasında bir tanesi var ki oldukça anlamlıydı. Züheyr, karşısında Allah Resûlü'nün torununa karşı saf tutmuş olanlara diyordu ki:

"Kûfeliler olarak nasıl olur da seherlerde uyanık olup ibadet ü taaatla meşgul olduğunuz ve Allah'ı zikrettiğiniz hâlde Allah Resûlü'nün sevgili torunu üzerine onu öldürmek niyetiyle yürüyebiliyorsunuz?"

Bu hadiseyi Kısas-ı Enbiya adlı eserinde Ahmed Cevdet Paşa şöyle anlatıyor:

"Hz. Hüseyin'in sağ kol kumandanı olan Kayn'ın oğlu Züheyr bir kısrak üstünde silahlı olarak meydana çıkıp, "Ey ahâli, biz sizi zalim oğlu zalim olan Ziyad'ın oğlu Ubeydullah'ın aleyhine yürümeğe davet ediyoruz" dedi. Eşkiya, Züheyr'e sövdüler ve Ziyad'ın oğlunu övdüler, "Biz senin arkadaşını ve onunla beraber olanları öldürmedikçe yahut tutup Ziyad'ın oğluna teslim etmedikçe buradan ayrılmayız" dediler. Züheyr de "Ey Allah'ın kulları, Fatıma'nın oğlu yardım edilmeye Sümeyye'nin oğlundan (Abdullah b. Ziyad) daha layıktır. Eğer ona yardım etmeyecekseniz onu öldürmekten sakınınız, onun yolunu açınız. Hiç olmazsa Şam'a gitsin. Şüphe etmem ki amcazâdesi Muaviye'nin oğlu Yezid bundan memnun olmasın" dedi.

Bunun üzerine Ömer b. Sa'd'ın sol kol kumandanı olan Şimr ona bir ok attı ve Züheyr de ona karşı, "Ben sana hitabetmiyorum, sen bir hayvansın, zannetmem ki Allah'ın kitabında iki ayeti doğru dürüst okuyabilesin. Kıyamet günü seni çok elemli bir azap ile müjdelerim" deyince Şimr, "Allah seni de arkadaşlarını da kahretsin" deyince Züheyr, "Sen beni ölümle mi korkutuyorsun, Allah'a kasem ederim ki seninle beraber ebedî kalmaktansa ölümü tercih ederim." dedikten sonra yüksek sesle, "Ey Allah'ın kulları, bu alçak ve cânî herif sizi aldatmasın, Allah'a yemin ederim ki Muhammed'in zürriyetinin kanını dökenler Muhammed'in şefaatına nâil olmazlar" dedikten sonra Hz. Hüseyin'in emriyle geri döndü."[3]

Bu denli etkili hatırlatmalara rağmen Kûfelilerde bir değişme olmadığım fark eden Hz. Hüseyin, Züheyr'i geri çevirdi. Bunun üzerine o da geri döndü. Bu arada Hz. Hüseyin'in adamları karşı tarafın hakaret içeren sataşmalarından rahatsızdılar. Bu sebeple ok menziline girenlere ok atmak için izin istediler. Hz. Hüseyin, "Hayır! Vuruşmayı ilk başlatan biz olmamalıyız!" diye onlara izin vermedi.

Hürr b. Yezidin Hz. Hüseyin Tarafına Geçmesi:

Vaktiyle Hz. Hüseyin'i ıssız ve susuz bir yerde konaklamaya mecbur etmekle askerî bir birliğin başında görevlendirilmiş olan Hürr b.Yezid, Emevî ordusunun kumandanı Ömer b. Sa'd'a, "Hz. Hüseyin'le vuruşup vuruşmayacağını" sordu. Ömer, "Gönlü istemese de aldığı emir gereğince vuruşmak mecburiyetinde kalacağını" bildirince Hürr, "Onun tekliflerinden birini kabul etseniz daha hayırlı olmaz mı" diye hatırlattı. Ömer b. Sa'd buna da, "Yemin ederim, bu dediğine uyarak Hüseyin'in tekliflerini dikkate almak bence de iyi olur. Ancak Kûfe valisi İbn Ziyad bunu kabul etmiyor" cevabını verdi. Fakat Hürr'ün eli bir türlü kılıcına gitmiyor, vicdanı buna bir türlü razı olmuyordu. O esnada ondaki değişikliği sezen Muhacir b. Evs, "Kûfelilerin en kahramanı kimdir, deseler seni gösterirdim. Hâlbuki şu anda sende bir gariplik görüyorum." demekten kendini alamadı. Hakikaten Hürr'de bir gariplik vardı. Hz. Hüseyin'i geri dönmesine fırsat vermeden o ıssız yerde abluka altına alan sanki o değildi. Nitekim Muhacir b. Evs'e şu cevabı verdi:

[3] Ahmed Cevdet Paşa, Kısas-ı Enbiyâ, Haz. Muhlis İz, C. III, Ankara 2000, s. 245-246.

"Allah'a yemin ederim ki, kendi öz canımı cehenneme atacak değilim, elbetteki (yapacağım işle) cenneti tercih ediyorum."

Hürr, bunu dedikten sonra atını sürdü ve Hz. Hüseyin'in yanına geldi, Allah Resulü Hz. Muhammed (sav)'in aziz torunu Hüseyin'in yanında saygı ile durdu. Esasen vaktiyle onun geri dönüşüne engel olan ve onu tevkif eden / hedefe gitmesini engelleyen bizzat kendisiydi. Fakat muhtemelen o, Hz. Hüseyin'in taleplerinden birisinin er geç kabul edileceğini ümit ediyordu. Kûfe tarafının bu kadar katı, müsamahasız ve şiddet yanlısı olacağını tahmin etmiyordu. Bunu anlar anlamaz yaptıklarına tövbe etti, hatasından döndü, geç de olsa haklının yanında bulunma kararını verdi. Artık o, ölünceye kadar Hz. Hüseyin'in yanında yer alacaktı. Bununla beraber Allah katında tövbesinin kabul edilip edilmeyeceği hususunda tereddüdü vardı. Hz. Hüseyin, "Umulur ki, Allah seni affeder." diye onu rahatlattı. Bunun üzerine Hürr, Kûfelilere doğru ilerledi ve "Ey cemaat! Hüseyin'in tekliflerinden birini kabul ediniz de Allah sizi bağışlasın." dedi.

Buna karşılık Ömer b. Sa'd, "Buna bir çare bulabilsem ben de böyle olmasını arzu ederdim" dedi. Belli ki Ömer b. Sa'd, meselenin suhuletle halledilmesinden yana idi. Ama yukarısı buna izin vermiyordu. Bu esnada Hürr, Kûfelilerin vicdanlarına şöyle seslendi:

"Ey Kûfeliler! Siz, Hüseyin'i davet ettiniz, uğrunda canımızı feda ederiz dediniz, şimdi ise elleriniz silâhlarınıza uzanmış, onu öldürmekten bahsediyorsunuz... Etrafı sarılmış vaziyettedir, aile fertleriyle birlikte susuzluktan bitkin hâle geldiler. Hz. Muhammed (sav)'in torunlarına ne fena davranıyorsunuz. Onu ve beraberindekileri Fırat'ın akan suyundan mahrum ettiniz. Hâlbuki o sudan her dinden insan yararlanmakta, bu bölgede yaşayan her canlı ondan su içmektedir. Eğer tövbe edip de bu hâlden vazgeçmezseniz bir damla suya muhtaç olunacak mahşer gününde Allah (c.c.) size su vermesin!"

Bu sözlerin sahibi olan Hürr'ün peşinden Kûfe cephesinden yaklaşık otuz kişinin onu takip ederek Hz. Hüseyin tarafına geçtiği söylenir. Bunların geçiş gerekçesi, Peygamber (sav)'in torununun üç şıklı isteğinden hiç birinin yetkililerce dikkate alınmayışıydı.

Çarpışmaların Başlaması:

Ömer b. Sa'd cephesinde yer alan İbn Ziyad askerlerinin attığı oklarla 10 Muharrem 61 (10 Ekim 680) sabahı çarpışma fiilen başladı. Geleneğe göre başlangıçta teke tek vuruşmalar vuku buldu. Başta Hürr b. Yezid olmak üzere Hz. Hüseyin'in adamları teke tek vuruşmalarda çok etkili ve kararlı olduklarını gösterdiler. Karşı tarafa haylı kayıp verdirdiler. Bundan sonra toplu hücum başladı. Karşı taraf, Amr b. Haccâc, Şemir b. Zilcevşen, Urve b. Kays el-Ahmerî, Şebes b. Rib'î ve Husayn b. Numeyr gibileriyle sağ cenahtan ve sol cenahtan çadırların bulunduğu merkeze doğru hücuma geçtiler. Buna karşılık Hz. Hüseyin tarafında ise Züheyr b. Kayn, Habib b. Mutahhir ve bilhassa sonradan katılan Hürr b. Yezid, saldırılara kahramanca direndiler ve savaştılar.

İbn Havze'nin İbretli Ölümü:

Kûfeliler arasında İbn Havze diye cahil, ahmak bir adam vardı. İşte bu ahmak adam o sırada ortaya çıkarak, Hz. Hüseyin'e hitaben, "Ey Hüseyin, seni cehennemle tehdit ederim." demek hamakatini gösterdi. Hz. Hüseyin ona karşı, "Sen yalan söylüyorsun, mesele, senin dediğin gibi değildir. Aksine ben çok merhametli, şefî' (şefaat eden) ve kendisine itaat ve ibadet olunan Rabbimin huzuruna gitmekteyim..." diyerek asıl cehennem yolcusunun kendisi olduğunu söylemek durumunda kaldı. İbn Havze, birden hiddetlendi, öldürmek niyetiyle atını Hz. Hüseyin'e doğru sürdü. Ne var ki atı ürktü, kendisi yere düştü. At koştu, İbn Havze ise ayağı üzengide asılı olarak süründü. Bedeni taş parçalarına çarptı, kolu bacağı koptu ve feci bir şekilde can verdi. Yöneticilerin yanında mevkiini kuvvetlendirmek gayesiyle Hz. Hüseyin'e saldırmayı düşünen Mesruk b. Vâil el-Hadramî adlı biri de İbn Havze'nin başına gelenleri görünce korku ve telaş içinde bundan vazgeçmek zorunda kaldı.

Çarpışmaların Şiddetlenmesi:

Şemir'le birlikte Kûfeliler saldırılarını giderek şiddetlendirdiler. Hz. Hüseyin'in yanında yirmi üç civarında atlı vardı. Bu atlılar karşı cephede yer alan Kûfeli süvarileri sürekli püskürtüyorlardı.

Kûfeli süvarilerin komutanı Azre b. Kays, Ömer'e özel bir ulak göndererek piyade ve okçuların da takviye olarak saldırıya destek vermelerini istedi. Bu konuyu müzakere edip söz konusu isteğe cevap vermek üzere Husayn b. Numeyr görevlendirildi. Yeni taktik, hemen tesirini gösterdi ve Kûfeli okçular bir süre sonra topluca hücuma geçtiler. Okçuların hücumu neticesinde Hz. Hüseyin'in çevresindeki süvarilerin atları vuruldu ve böylece hepsi piyade kaldılar. Dolayısıyla çarpışma daha da şiddetlendi. Hz. Hüseyin taraftarları, çadır aralarına girerek safları yarıp yağmalama arzusu taşıyan Kûfelileri engellemeye çalışıyorlardı. Hatta Kûfe askerlerinin çadırlara hücumunu önlemek için daha evvelden bir tedbir olarak barikatı oluşturan odunlar ateşe verildi.

Bu gelişmeyi takip eden Benî Ümeyye cephesi de karşı tedbir olarak çadırları ateşe verdi. Esasında bu durum Hz. Hüseyin cephesinin işine yaradı, düşmanın hedefine ulaşmasına bir süre engel oldu. Fakat çadırlar yanınca içinde korunmakta olan kadın ve çocuklar da meydana çıktı. Bu safhadan sonra zaman zaman kadın ve çocuklar da Kûfelilerin (Benî Ümeyye askerlerinin) ok ve kılıç darbelerine maruz kalıyorlardı. Hatta bu saldırılar neticesinde kadın ve çocuklar arasında ölenler vardı.

Nakledildiğine göre çadırlar yakıldıktan sonra Ümmü Veheb adlı hanım, kocasını çadırın dışında ölmüş vaziyette görünce yüzündeki toprakları silerek, "Ne mutlu sana! Cennet nimetine kavuştun, mübarek olsun" diyordu. Düşman cephesinden Şemir, buna hiddetlendi ve derhal askerlerden birini yollayarak zavallı kadını öldürttü. Böylece, Ümmü Veheb de kocasının yanı başında toprağa düştü. Bu hanımın kocası, Abdullah b. Umeyr el-Kelbî olup, Kûfe'de yerleşmişti. İnsanların Allah Resûlü'nün aziz torunu Hüseyin'le savaşa hazırlandıklarını duyunca hislendi ve hemen hanımıyla da istişare ederek karşı hazırlığa girişti. Hazırlıklarını tamamladıktan sonra hanımıyla birlikte Kerbelâ'ya ulaştı. O sırada Ömer b. Sa'd'ın askerleri mübareze (teke tek vuruşma) için adam istemişlerdi. Abdullah, çıkıp vuruşmak isteğini Hz. Hüseyin'e iletti. Hz. Hüseyin izin verdi. Bunun üzerine Abdullah, sağ elinin parmakları kesilmekle beraber karşı taraftan iki kişiyi öldürdü. O sırada hanımı elinde bir sopa ile gelerek kocasına "Anam babam sana feda olsun, Allah Resûlü'nün bu tertemiz zürriyeti uğruna savaş!" diyordu. Abdullah ve Hz. Hüseyin, hanımların yanına gitmesini ısrarla söyleyerek onu çarpışma alanından güçlükle ayırabilmişlerdi. Abdullah el-Kelbî şehit düşünce hanımı kadınların arasından çıkıp kocasının yanına gelince Şemir'in görevlendirdiği bir şahıs tarafından hunharca / zalimce öldürülmekten kurtulamadı. Böylece Resûl-i Ekrem'in torunu uğrunda önce kocası sonra kendisi canını feda etti. Cevdet Paşa, bunu naklettikten sonra şöyle der:

"Müşriklerin kadın ve çocuklarına bile saldırmak dînen yasaklanmış, aklen kötü görülmüşken, bir müslüman kadın hakkında bu çirkin muamelenin yapılması mel'unun kalbinin ne kadar kararmış ve kızgınlıktan ne derece gözü dönmüş olduğuna yeterli bir delildir."

Karşı tarafta yer alanlar bununla da yetinmediler. Özellikle Şemir gibileri Hz. Hüseyin'in aile fertlerinin bulunduğu büyük çadırı da içindekilerle birlikte yakmayı düşündüler. Bunu hisseden Hz. Hüseyin, "Allah seni ateşle yaksın" diyerek ona beddua etti. Güç belâ Kûfelilerden Şebes b. Rib'i gibi bazıları Şemir'i bu fikrinden vazgeçirdiler. Bu sırada Züheyr b. Kayn da bir grup savaşçıyla Şemir'e hücum ederek onu Hz. Hüseyin ailesinin çadırı civarından uzaklaştırdı. Hz. Hüseyin'in adamları birer birer şehit oluyordu ve bu durum, onun korunmasını giderek zorlaştırıyordu. Dolayısıyla civarındakiler azaldıkça taktik gereği farklı yerlerde savaşanlar Hz. Hüseyin'in yanına gelerek bir yandan savaşa devam ediyorlar, bir yandan da üzülüyorlardı. Çünkü öldürücü kılıç ve ok darbelerinin giderek ona doğru yaklaştığını görüyorlardı. Hz. Hüseyin de bu kahraman ve yılmaz taraftarlarına Yüce Allah'ın müttakilere ihsan edeceği mükâfatın benzerlerini ihsan etmesini diliyordu. Fakat sevenlerinin birer birer ölümüne tanık olması onu derinden müteessir ediyordu. Onu sevenlerden biri olan Habib b. Mutahhir, Hz. Hüseyin ve adamlarının namaz için kendilerine ilişmeme dileğine karşı, "onların namazı kabul olmaz" diyen Kûfelilerin kumandanı Husayn'a çok tepki göstermiş, "Allah Resûlü'nün torunu ve adamlarının namazı değil de senin kıldığın namaz kabul olacak öyle mi?" dedikten sonra aralarında şiddetli çarpışma başlamış ve Husayn'ın yanındaki birçok Kûfelinin hücumu neticesinde Habib öldürülmüştü. Bunun peşinden Hz. Hüseyin'in güçlü savaşçılarından Hürr ve Züheyr b. el-Kayn da fedakârca savaştılar ve peşpeşe öldürüldüler. Nafi b. Hilâl ise onlarca Kûfeliyi öldürdükten sonra mecalsiz kalıp esir düştü ve

Ömer b. Sa'd'ın huzuruna götürüldü. Orada Şemir tarafından öldürüldü. Bunun peşinden Hz. Hüseyin'in taraftarlarından Gıfarlı Abdullah ve Abdurrahman, Cabirli Seyf b. Haris ve Malik b. Abd, Şibamlı Hanzale b. Esad ve diğerleri Hz. Hüseyin'i giderek koruyamaz duruma düşmenin acısı ve onun da ok ve kılıç darbelerine maruz kalabileceği endişesi ve ızdırabı içinde gözyaşı dökerek ve fedakârca savaşarak canlarını feda ettiler. Amaçları, Hz. Hüseyin'e uzanan kılıçların bir süre daha geciktirilmesiydi. Hz. Hüseyin'in oğlu Ali ile yakını olan Cafer'in, Akîl'in, Müslim'in ve ağabeyi Hasan'ın oğulları da şehitler kervanına katıldı. Kasım da bunlardan biriydi. Bir kılıç darbesi alınca, "amcacığım!"diye Hz. Hüseyin'e seslendi. Hüseyin oraya bir atmaca gibi koşup yetişti ama ortalık toz duman içindeydi, Kasım'a ulaştığında ise çoktan şehâdet şerbetini içmişti.

Bugün Kerbelâ meydanında görülen bazı olayların çarpıcı yanlarını Tarih-i Taberî biraz da masal havasında şöyle anlatmaktadır:

"O gün hava çok sıcaktı. Hz. Hüseyin'in adamları susuzluktan bunaldılar. Ömer b. Sa'd, "bunlara topluca hücum edelim" dedi. Ok atıcılar öne çıktılar. Hz. Hüseyin'in askerine saldırıp yirmi kişiyi şehit ettiler. Birçoklarını da yaraladılar. Hz. Hüseyin atını düşman üzerine sürmek istedi ise de kendi adamları onu bırakmadılar. "Bizim canımız sağ oldukça seni cenge bırakmayız" dediler. Hz. Hüseyin'in gözleri yaşlarla doldu. Atının başını çekip durdu. Adamları yanına gelerek, "sen yeter ki sağ kal, işte biz gidiyoruz" dediler. Hz. Hüseyin de "işte biz de ardınızdan yetişiyoruz" dedi. Böylece o yüz kırk kişi Hz. Hüseyin'in önünde birer birer şehit oldular. En sonunda Hz. Hüseyin, "artık şehit olmak sırası bana geldi" dedi. Yalnızca kız kardeşleri, oğulları ve amcasının oğulları ile kalmıştı. Atını sürüp ileri atılmak istedi. Büyük oğlu Ali Ekber, babasından önce meydana at sürdü. Düşman askerine on kez saldırdı. Her saldırısında üçer dörder zalimi yere serdi. Susuzluktan ağzında dili kurumuştu. "Ey baba, susuzluktan nerede ise bayılacağım, ağzım kurudu" dedi. Hz. Hüseyin, " ey ciğer köşem oğlum, elimden ne gelir, suya çarem yoktur" diyerek kendi mübarek dilini çıkardı ve oğlunun ağzına verdi. Ali Ekber, babası Hz. Hüseyin'in dilini emdi, susuzluğu gitti, yeni hayat buldu. Düşmana yine saldırdı, yine nice zalimi yere serdi. En sonra Ömer b. Sa'd askerinden Harb b. Sa'd, Hz. Ali Ekber dalgın bulunduğu bir sırada ona ardından bir kılıç çaldı. Hz. Hüseyin bu durumu görünce bir feryat kopardı ki o vakte kadar Hz. Hüseyin'den böyle bir feryadı kimse işitmiş değildi. Hz. Zeyneb bile bu feryadı duyunca çadırdan ağlayarak dışarı fırladı. Ali Ekber'in üzerine kapaklandı. Bütün kadınlar ve çocuklar bağırıp feryad ettiler. Hz. Hüseyin onları susturdu.

Ali Ekber'in ardından Abdullah b. Müslim b. Akîl meydana at saldı. Amr ibni Sahih ona karşı çıktı. Ona Sa'd b. Ömer'in askerleri ok attılar. Abdullah b. Müslim b. Akîl arkasını döndüğünde sırtından bir okla vurdular. Öyle ki ok sırtından girdi, göğsünden dışarı çıktı. Şehit oldu. Onun ardından da Hz. Ca'fer b. Akîl'i bir okla vurup şehit ettiler. Öyle ki Hz. Hüseyin'in yanında ancak beş kardeş kalmıştı. Abbas, Abdullah, Ebû Bekir, Ca'fer ve Osman. Öteki kardeşlerinden Muhammed Hanefiyye Mekke'de kalmıştı.. Kerbelâ'da hazır bulunamamıştı. Yalnız oğlu Ali Asgar sağ kalmıştı ki o da hastaydı ve çadırda yatmaktaydı. Hz. Hüseyin'in başka bir kardeşi daha vardı ki henüz on yaşındaydı. Adına Kâsım b. Ali derlerdi. Hz. Hüseyin'in çaresizliğini görünce kılıç kuşandı, savaşa girmek istedi. Hz. Hüseyin, "sen daha küçüksün, gitme oğul, savaş edemezsin sen" dedi. Hz. Kasım, "babamın oğlu Hüseyin, Allah hakkı için ki geri dönmem" dedi, ileri yürüdü. Bir mel'un karşısına çıktı. Kılıncını çaldı. Onu iki parçaya böldü. Sonra beş kardeş birlikte saldırdılar. Birkaç mel'unu tepeleyince mel'unlar onları ortalarına aldılar. Beşini de şehit ettiler. Hz. Hüseyin susuzluktan öyle zayıf düşmüştü ki yere oturdu. Kimse yanına gelmeye cesaret edemezdi.

Hz. Hüseyin'in beşikte süt emen Abdullah adında bir çocuğu vardı. Onun ağlayışını işitti. Görmek diledi. Çocuğu getirdiler, onu bağrına bastı. Yüzüne şefkatle bakıyordu ki Esatoğullarından bir mel'un o oğlancığın kafasına nişan alarak bir ok attı. Yaydan çıkan ok oğlancığın kulağı tozuna saplandı. Oğlancık oracıkta can verdi. Emîrü'l-mü'minîn Hüseyin "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'ûn" deyip ciğer paresi çocuğunu yere bıraktı ve "Yâ Rab sen sabır ver" dedi.

Susuzluk Hz. Hüseyin'in canına tak etmişti. Fırat ırmağının yanına gitmek istedi. Düşman askerleri önünden çekildiler ve suya kadar da vardı. Irmaktan su içmek için yüzükoyun yattı. Şimr mel'un alçağı, "bu, su içerse yine hayat bulur, su içmeye fırsat vermeyin, bırakmayın" dedi.

Hz. Hüseyin avucu ile içmek için biraz su aldı. Mel'unun biri Hz. Hüseyin'e bir ok attı. Ok Hz. Hüseyin'in ağzına saplandı. Hz. Hüseyin eliyle o oku hemen çekti, ağzındaki su da döküldü. Yine döndü, fakat mübarek ağzından kanlar akıyordu. Çadırının kapısına geldi, durdu. Ömer b. Sa'd onu öldürmek için ilerledi. Hz. Hüseyin onun yüzüne baktı ve "beni öldürmeye sen mi geldin?" dedi. Ömer utandığından geri döndü, ilerleyemedi. Duran adamlarına, "ne duruyorsunuz, öldürmeye bakın, çabuk olun, işi uzatmayın" dedi. Yayan olanlar Hz. Hüseyin'e saldırdılar. Çılgınlar gibi evlâd-ı Resûl'e kastettiler. Hz. Hüseyin de onlara saldırdı. Onlardan birçok mel'unu öldürdü. Ömer ile Şimr - Allah onların bu dünyada yüzlerini kara ettiği gibi öteki dünyada da yüzleri kara olsun - uzakta durmuşlar, Hz. Hüseyin'in cengine bakıyorlardı. Birbirlerine, hiç bunun gibi bir er gördüğümüz yoktur, gözünün önünde bunca ehlini katlettiler, bunca günden beri susuzdur ve bunca yerinde yarası var, yine de gör ki bunca erlik olamaz" dediler. O vakitte Hz. Hüseyin'in göğsünde otuz dört yerinde kılıç ve mızrak yarısı vardı ve otuz üç yerinde de ok yarası bulunuyordu.

Hz. Hüseyin susuzluktan bîzar olmuş ve kanı da çok aktığından kuvvetsiz düşmüştü. Oturdu. Şimr mel'unu kendi has adamlarından altı kişi ile Hz. Hüseyin'in üstüne saldırdılar. Zer'a adında bir mel'un Hz. Hüseyin'in bir kılıç darbesiyle mübarek kolunu yere düşürdü. Hz. Hüseyin tek kalan kolu ile ona hücum etti, ama ona kılıç vurmaya mecali kalmamıştı. Çadırına girmek diledi. O mel'un da ardından yetişti, süngüsünü Hz. Hüseyin'in mübarek vücuduna sapladı. Süngü göğsünden dışarı çıktı. Sonra Hz. Hüseyin yere düştü. O mel'un göğsünden kılıcını çektiği an Hz. Hüseyin'in tertemiz ruhu Hak Ta'âlâ Hazretleri'ne uçtu.

Hz. Hüseyin şehit olunca Şimr alçağı ilerledi. Onun mübarek başını kesti. Kays b. Eş'as adında bir bedbaht da gömleğini çıkardı. Harb b. La'b öteki giysilerini çıkardı. Ahes b. Yezid sarığını aldı. İbni Budeyl kılıcını aldı. Sonra Şimr çadırın içine vardı. Çadırı yağmalattı. Hz. Hüseyin'in hatunları bağırıp feryâd ettiler. Bu feryadları işiten Ömer b. Sa'd ilerleyip çadıra geldi. Şimr alçağı kılıcını çekip Hz. Hüseyin'in oğlu Ali Asgar'ı ki Zeynel Abidin'dir, o masum çocuğu hasta yatağında öldürmek üzere olduğunu gördü. Ömer bağırarak, "sen utanıp ar etmez misin ki, hasta yatağında yatan bir masum oğlan çocuğunu öldürüp ne yapaçaksın?" dedi. Ömer böyle deyince Şimr, "bana Ubeydullah b. Ziyâd Ali sülalesinin her erkeğini öldürmem için emir verdi" dedi. Ömer, "müslümanlar, kafirlerin üzerine böyle bir fırsat bulsalar masum çocukları hiç öldürmezler, sen de bu çocuğu al, ona götür, ne isterse o yapsın" dedi. Sözün kısası Ömer b. Sa'd, Ali Asgar'ın öldürülmesini engelledi."[9]

O gün ortalıkta zulüm ve acımasızlık bir fırtına gibi esiyordu. Hz. Hüseyin, zalimlerin saldırıları altında canlarını veren yiğitlerin yardımına koşamamaktan, koşsa da onları kurtarma imkânı bulamamaktan dolayı tarifsiz acılar içinde kıvranıyordu. Bu tarifsiz acılar arasına oğlu Abdullah'ın öldürülüşü de eklenmişti. Abdullah, henüz üç yaşlarında idi. Hz. Hüseyin şefkatle onu kucağına almıştı. O zor saatlerde her şeye rağmen çok derin şefkat ve muhabbet duyguları ile kucaklaşmış olan baba ile oğulu zalim bir ok ayırdı. İnsafsız düşmanın acımasız oku savrulup küçük Abdullah'ın boğazına saplandı. Babanın yapabileceği bir şey yoktu, bu ne büyük zulümdü! Onu davet edenler şimdi çoluk çocuk demeden herkesi insafsızca öldürüyorlardı. Hz. Hüseyin'in avuçları, küçük yavrusunun boğazından akan kanlarla dolup taştı, bir bez parçasıyla sarmaya çalıştı ama o şartlarda ne yapılabilirdi?

Yine belki aynı günlerde, hatta aynı saatlerde Hz. Hüseyin'in etrafındaki kuşatma çemberinin giderek daraldığı sırada çadırlar arasından bir çocuk ona doğru koşmak istiyor, halası Zeynep buna engel olmaya çalışıyor, Hz. Hüseyin de seslenerek kız kardeşine çocuğu bırakmamasını tembih ediyordu. Buna rağmen çocuk hızlı bir hareketle halasından kurtulup Hz. Hüseyin'e doğru koşunca olan oldu, bu masum çocuk da bir kılıç saldırısına maruz kaldı ve eli kesildi. Hz. Hüseyin'in yeğeni olan bu çocuk can havliyle, "halacığım!" diye feryat etmekten kendisini alamadı. Ama sonuç değişmedi. Çünkü Hz. Hüseyin'in dediği gibi o gün gerçekten de zalimi çok bir gündü.

İşte böyle bir ortamda Hz. Hüseyin'in yapmış olduğu şu yakarış çok anlamlıydı:

"Allahım! Eğer gökten bir zafer ihsan etmeyeceksen, bunu daha hayırlı bir şeyin sebebi kıl ve bu zalimlerden sen intikam al.

[9] Târîh-i Taberî, Terc. M. Faruk gürtunca, İstanbul, Tarihsiz, C. IV, s. 107-110.

Hücumların Hz. Hüseyin etrafında yoğunlaşması ve Şehit Edilmesi:

Çarpışma giderek Hz. Hüseyin'in çevresinde yoğunlaşmaya başladı. Hz. Hüseyin'in oğulları Ebu Bekir, Abdullah, Cafer, Osman da babaları uğruna canlarını feda ettiler. Çember giderek daralıyordu. Hz. Hüseyin ise susuzluktan kıvranıyordu. Bu durumda bir yudum bile olsa suya kavuşabilmek umuduyla Fırat'a doğru yöneldi, oldukça da yaklaştı, ama Husayn b. Numeyr'in attığı okla ağzından yaralandı. Hz. Hüseyin, akan kanı durdurmaya çalışıyor ve Allah Resulü (sav)'nün kızının oğluna (kendisine) bunu reva görenleri Cenâb-ı Hakk'a şikayet ve havale ediyordu. Hz. Hüseyin daha sonra yaralı vaziyette ailesinin yanına döndü.

Bu esnada Şemir b. Zilcevşen adlı azılı katil, on adamı ile birlikte Hz. Hüseyin'i ve ailesini kuşattı. Hz. Hüseyin, onurlu bir şahsiyet olarak, ailesine ve eşyasına dokunmamalarını onlardan rica etti. Şemir, sonuca gitmeye niyetlendi, hedefine Hz. Hüseyin'i aldı, yanındaki gözü dönmüş canilerle birlikte ona saldırdı. Gözü dönmüş saldırganlar arasında baştan beri Hz. Hüseyin'e husumette aşırı gidenlerden Sinan b. Enes en-Nehaî ve Haveley b. Yezidel-Asbahî de bulunuyordu. Saldırganlar bir sağdan, bir soldan hücum ediyorlar, Hz. Hüseyin ise karşı hamlelerle hücumları dağıtıyordu. Hz. Hüseyin, tarife sığmaz ve dayanılmaz acıları yaşadığı hâlde metaneti elden bırakmıyordu. Bu sırada kız kardeşi Zeynep bir ara çadırdan çıktı, bu acıklı manzarayı görünce dehşete kapıldı, "Keşke gökyüzü yerin üzerine düşse!" demekten kendini alamadı.

Hüseyin bundan sonra ne yapabilirdi? Aç kurtlar gibi saldıran düşmandan tek başına ne kadar korunabilirdi? Cübbesiyle, kınalı saçlarıyla ve başındaki sarığıyla kurbanlık bir koçu andırıyordu. Hz. Hüseyin umuyordu ki, Yüce Allah, kendisine saldıranlara gazap edecek, onları alçaltacaktı ve işlediği cinayetler onların alçaklığını artıracaktı. Hz. Hüseyin ve davası uğrunda can verenler ise umulur ki Allah (c.c.) katında şerefli kimseler arasına gireceklerdi. Nihayetinde caniler, cinayetlerinin bedelini bir gün kat kat ödeyeceklerdi.

Hz. Hüseyin'in bu acıklı, fakat metanetli duruşu düşman saflarında yer alan bazılarını sarsmış ve endişeye sevk etmiş olmalıydı. Fakat Şemir gibileri böyle durumlarda adamlarında oluşabilecek tereddütleri gidermek için anında müdahale ediyorlardı. Bu seferde öyle oldu. Şemir, etrafındakilere, "Size ne oluyor? Ne duruyorsunuz? Öldürsenize!" diye bağırıyordu. Bunun peşinden Hz. Hüseyin'e her yandan hücuma geçtiler. Zür'a b. Şerik et-Temimî ile Sinan b. Enes en-Nehaî ve Mâlik b. Nusayr gibileri bu esnada öne atılarak Hz. Hüseyin'e birer darbe indirdiler. Yukarıda değinildiği gibi Husayn b. Numeyr'in attığı bir ok da Hz. Hüseyin'in boğazına saplanmıştı. Bu yüzden Hz. Hüseyin'in ağzı, yüzü ve boynu kanlar içinde kalmıştı. Böylece Hz. Hüseyin, kılıç, ok ve mızrak darbeleriyle yaralı bir ceylan gibi yere düştü. Sinan, hemen hamlesini sürdürdü, sağa sola talimat yağdırdı, Haveley b. Yezid el-Esbahî'ye Hz. Hüseyin'in başını kesmesini söyledi.

Bu nasıl bir anlayış, nasıl bir zihniyetti? Haveley'i bir titreme tuttu, bunu yapamadı. Buna karşılık hiddetinden atının üstünde duramayan Sinan, homurdanarak atından indi, Hz. Peygamber'in göz bebeği olan Hz. Fâtıma'dan dünyaya gelen, dünyadaki reyhanlarından ve cennet gençlerinin beyefendilerinden biri olan aziz torunu Hz. Hüseyin'in başını kesti ve Havelî'ye teslim etti. 10 Muharrem 61/10 Ekim 680.

Hz. Hüseyin'in ayakkabıları, elbiseleri, sarığı, çadırlardan arta kalan bütün eşyalar Kûfeliler tarafından yağmalandı. Bazı müdahaleler olmasa Sinan b. Enes en-Nehaî ve Şemir b. Zilcevşen gibi zalimler, Hz. Hüseyin'in aile fertlerini ve hatta hasta yatmakta olan Ali el-Asgar'ı bile öldüreceklerdi. Elli yedi yaşında şehit düşen Hz. Hüseyin'in bedeninde otuz üç mızrak yarası ve otuz dört kılıç darbesi tespit edildi. Ok yaraları bunların dışındaydı.

Hz. Hüseyin'in adamlarından yetmiş iki kişi şehit düşmüş; Kûfeliler ise seksen sekiz kayıp vermişlerdi. Hz. Hüseyin'in adamlarından şehit düşenlerin yirmi üçünün Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Akîl, Müslim b. Akîl, Cafer ve Abdullah b. Cafer evlâdından olduğu sanılmaktadır. Bazı kaynaklarda Kûfelilerden on süvarinin Hz. Hüseyin'in başı alındıktan sonra üzerinde ne varsa çıkarılarak cesedini büyük bir çılgınlıkla neredeyse tanınmaz hâle gelinceye kadar atlarının ayaklarıyla çiğnettiklerine dair akıllara durgunluk veren, inanılması zor bir rivayet nakledilmektedir. İbn Kesîr gibi bazı tarihçiler bunun gerçekleşme ihtimalini zayıf görseler de Kerbelâ sürecinde yetişkin erkeklere değil, kadın ve çocuklara bile reva görülen muamele bilinince bunu yapanların

bunu aşan bazı çılgınlıkları da yapabileceklerini tahmin etmek zor değildir. Diğerlerinin de başları alınarak soyuldular ve karargâhta bulunan her şey yağma edildi. Hanımların parmaklarındaki yüzükler dahil bütün zînetleri alındı. Esasında hiçbir araştırmacının vicdanı, caniliğin bu kadarını olmuş gibi algılamaya elvermiyor. Fakat herhalde Hz. Hüseyin'in katillerinin kalbi, Kerbelâ Faciası'nı duyan Müslüman gönüllerin bu acıyı kaldıramayacak olduğunu idrakten de yoksun idi.

Nakledildiğine göre İbn Ziyad'ın askerleri kendi adamlarını defn ile oradan ayrıldıktan sonra Fırat sahilinde Kerbelâ'ya yakın bir yerde Benî Esed'den Gâdiriyye köylüleri Hz. Hüseyin'i ve öteki Kerbelâ şehitlerini defnettiler.

Kerbelâ Vak'ası'ndan bir gün sonra şehitlerin başları Ömer b. Sa'd'ın ordusunda bulunan Hevâzin, Kinde, Temîm, Esed, Ezd, Sakîf kabileleri arasında taksim edilerek mızrakların ucuna geçirilmiş halde; Hz. Hüseyin'in yakınlarından hayatta kalanlar ise bazı Şiî kaynaklardaki rivayetlere göre perişan köleler gibi Kûfe'ye götürülmüştür.

Kerbelâ Vak'ası'nda Hz. Hüseyin'le Birlikte Kerbelâ'da Bulunan Ali-Fâtıma Evladı ve Diğer Tâlibîler:

"Kerbelâ vak'asında Ali b. Hüseyin (Zeynü'l-Âbidîn), dört yaşındaki Ömer b. Hüseyin, Ukbe b. Sim'ân isimli bir köle ve Benî Esed'den Murakkâ b. Sümâme'den başka erkeklerden kurtulan olmadı. Bazı rivayetlere göre de Ali b. Hüseyin (Zeynü'l-Âbidîn)'in dışında kimse hayatta kalmadı. Kayıtlara geçtiği şekliyle Kerbelâ'da hazır bulunan Hz. Hüseyin'in ailesine mensup erkeklerin isimleri şöyledir:

1- Ebû Bekir b. Hasan b. Ali b. Ebû Tâlib (annesi Ümmü Veled).
2- Kâsım b. Hasan b. Ali b. Ebû Tâlib (Annesi Ümmü Veled, Ebû Bekir'in ana baba bir kardeşi).
3- Abdullah b. Hasan Ali b. Ebû Tâlib (annesi Ümmü Veled).
4- Abdullah b. Hüseyin Ali b. Ebû Tâlib (annesi Rebâb).
5- Ali b. Hüseyin Ali b. Ebû Tâlib (annesi Leylâ).
6- Ali b. Hüseyin Ali b. Ebû Tâlib (annesi Leylâ).
7- Ca'fer b. Ali b. Ebû Tâlib (annesi Ümmü'l-Benîn).
8- Osman b. Ali b. Ebû Tâlib (annesi Ümmü'l-Benîn)
9- Abbas el-Asgar b. Ali b. Ebû Tâlib (annesi Lübâbe)
10- Muhammed el-Asgar b. Ali b. Ebû Tâlib (annesi Lübâbe).
11- Ueydullah b. Ali b. Ebû Tâlib (annesi Rebâb bint İmrı'ü'l-Kays).
12- Ebû Bekir b. Ali b. Ebû Tâlib (annesi Leylâ).
13- Ca'fer b. Ali b. Ebû Tâlib (annesi Ümmü'l-Benîn).
14- Osman Ali b. Ebû Tâlib (annesi Ümmü'l-Benîn).
15- Abbâs Ali b. Ebû Tâlib (annesi Ümmü'l-Benîn).
16- Abdullâh Ali b. Ebû Tâlib (annesi Ümmü'l-Benîn).
17- Muhammed Ali b. Ebû Tâlib (annesi Ümmü Veled).
18- Abdullâh Ali b. Ebû Tâlib (annesi Ümmü Veled).
19- Ca'fer b. Akîl b. Ebû Tâlib (annesi Ümmü'l-Benîn
20- Abdurrahman b. Akîl b. Ebû Tâlib (annesi Ümmü Veled)
21- Ubeydullah b. Akîl b. Ebû Tâlib.
22- Müslim b. Akîl b. Ebû Tâlib (annesi Ümmü Veled).
23- Abdullah Müslim b. Akîl b. Ebû Tâlib (annesi Rukiyye bint Ali b. Ebû Tâlib).
24- Muhammed b. Ebu Sa'îd b. Akîl b. Ebû Tâlib (annesi Ümmü Veled).
25- Muhammed b. Abdullah b. Ca'fer b. Ebû Tâlib (annesi Havsâ).
26- Avn b. Abdullah b. Ca'fer b. Ebû Tâlib (annesi cümâne).
27- Ebû Bakir b. Abdullah b. Ca'fer b. Ebû Tâlib.
28- Amr b. Hasan b. Ali b. Ebû Tâlib (amcası ile beraber Irak'a çıkmış, Ali b. Hüseyin'le Dımaşk'a getirilenler arasında yer almıştır).
29- Hasan b. Hasan b. Ali b. Ebû Tâlib (annesi Havle, öldürülmemiştir).

Yukarıda 1, 2, 3, 4, 5, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 26. sırada bulunanların başları Yezîd'e götürülmüş, Yezid bu başları Şam'da asmak suretiyle sergilemiştir. Hz. Hüseyin'in başını ise Medîne'ye göndermiş ve orada astırmıştır."[10]

Kerbelâ Şehitlerinin Sayısı:

"Kerbelâ şehitlerinin sayısı hakkında ihtilaf vardır. Bazı rivayetlerde Ehl-i Beyt ve İmam Hüseyin de dahil olduğu halde otuz iki atlı kırk yaya olmak üzere 72 erdir. Bazı rivayetlerde şehitler 84 serverdir. Bazı rivayetlerde 32 süvari, 82 piyade olmak üzere 114 kişidir. İmam Muhammed Bâkır'ın rivayetine göre ise 55 süvari 100 piyade olmak üzere toplam 155 kişidir. Adları bilinen şehitler şunlardır:

1- Abudllah b. Amr, 2- Abdullah-ı Gıfârî, 3- Abdurrahmân ibni Urve, 4- Abdurrahmân ibni Abdullâh-ı Yezenî, 5- Abdurrahmân-ı Gıfârî, 6- Âbis ibni Şebîb-i Şâkirî, 7- Alî ibni Hurr, 8- Amr ibni Cenâde, 9- Amr ibni Hâlid-i Ezdî, 10- Amr ibni Hâlid-i Saydavî, 11- Amr ibni Kurta-i Ensârî, 12- Amr ibni Matâ'-ı Cu'fî, 13- Büreyr ibni Hudayr-ı Hemdânî, 14- Câbir ibni Urve, 15- Cenâdet ibni Hârıs-i Ensârî, 16- Cevn (Ebû Zerr-i Gıfârî'nin azatlı kölesi), 17- Ebû Amr-ı Nevşelî, 18- Ebû Sümâme-i Saydavî, 19- Habîb ibni Mezâhir, 20- Haccâc-ı ibni Mesrûk, 21- Hâlid ibni Amr, 22- Hanzalat ibni Es'ad-ı Şâmî, 23- Hâşim ibni Utbet ibni Ebû Vakkâs, 24- Hilâh ibni Haccâc, 25- Hilâl ibni Nâfi'ı'l-Becelî, 26- Hurr ibni Yezîdi't-Temîmî, 27- Kırrat ibni Ebû Kırra-i Gıfârî, 28- Mâlik, 29- Mâlik ibni Abdullâh-ı Serî', 30- Mâlik ibni Enes-i Mâlikî, 31- Mıs'ab ibni Yezîd-i Temîmî, 32- Mu'allâ ibni Mu'allâ, 33- Mu'allâ ibni Hanzala, 34- Muhammed ibni Beşîri'l-Hadramî, 35- Nâfi' ibni Hilâl-i Becelî, 36- Sa'd (Hz. Hüseyin'in azatlı kölesi), 37- Sa'd ibni Hanzala-i Temîmî, 38- Sa'îd ibni Abdullâh, 39- Seyf ibni Ebu'l-Hâris, 40- Süveyd ibni Ebu'l-Mata', 41- Şevzeb, 42- Tırmâh ibni adiyy ibni Hâtem-i Tayy, 43- Umeyr ibni Abdullâh, 44- Urve (Hurr'un kölesi), 45- Veheb ibni Abdullâh-ı Kelbî, 46- Yahyâ ibni Kesîri'l-Ensâlî, 47- Yahyâ ibni Mâzenî, 48- Yezîd ibni Hasîn-i Hemdânî, 49- Yezîd ibni Muhâcir, 50- Yezîd ibni Ziyâd, 51- Zahîr ibni Hassân, 52- Züheyr ibni Kayn, 53- Savaşta babası da şehit düşmüş bir genç (bazılarına göre Avsece oğlu Müslim'in oğlu), 54- İmâm Zeynü'l-Âbidîn'in Türk kölesi, 55- Veheb-i Kelbî'nin zevcesi.

Ehl-i Beyt Şehitleri:

Ukayl Evlâdı:

56- Abdullâh ibni Müslim, 57- Mûsâ ibni Ukayl, 58- Muhammed ibni Müslim, 59- Ca'fer ibni Ukayl, 60- Abdurrahmân ibni Ukayl, 61- Abdullâh ibni Ukayl, 62- Muhammed ibni Ebû Sa'îd ibni Ukayl, 63- Alî ibni Ukayl, 64- Ahmed ibni Muhammed-i Hâşimî.

Ca'fer-i Tayyâr Evlâdı:

65- Muhammed ibni Abdullâh ibni Ca'fer, 66- Avn Abdullâh ibni Ca'fer, 67- Ubeydullâh Abdullâh ibni Ca'fer.

İmâm Hasan Evlâdı:

68- Ebû Bekir, 69- Abdullâh-ı Ekber, 70- Ahmed, 71- Ebu'l-Kâsım, 72- Kâsım, 73- Abdullâh-ı Asgar.

Emîrü'l-Mü'minîn Ali Evlâdı:

74- Ebû Bekir, 75- Ömer, 76- Osmân, 77- Ca'fer, 78- Abdullah, 79- Muhammed, 80- Asgar, 81- Fazl, 82- Ebu'l-Fazl Abbâs, 83- Avn, 84- İmâm Hüseyin.

İmâm Hüseyin Evlâdı:

85- Alî Ekber, 86- Ca'fer, 87- Muhammed, 88- Abdullâh, 89- Abdullahi'r-Radî (Alî Asgar)."[11]

Hz. Hüseyin'in Başının Kûfe'ye Gönderilişi:

Ömer b. Sa'd, Hz. Hüseyin'in başını Haveley ile Kûfe'ye gönderdi. Haveley, geç vakit Kûfe'ye vardığında hükümet konağını kapalı bulunca kendi evine gitti, Hz. Hüseyin'in başını bir tencere

[10] Gülgün Uyar, Ehl-i Beyt - İslam Tarihinde Ali-Fatıma Evladı, İstanbul 2008, s. 66-68.
Abdülbaki Gölpınarlı, Gülzâr-ı Hasaneyn - Kerbelâ Vak'ası, İstanbul 2005, s. 87-88.

altına koydu. Güya bununla siyasî iktidardan sağlayacağı maddî kazancı hayal ederek hanımına, "sana dünyalar değerinde bir servet getirdim" diye bu meş'um cinayetten haber veriyordu. Buna karşılık kadıncağız, kocasının bu cür'etkârtavrını hoş karşılamadı, "sen Allah Resûlü'nün torununun başını getirmişsin, yazık sana! Artık, ben, bundan sonra seninle asla birlikte olamam" diyerek dışarı çıktı. Kaynaklarda yer alan bilgilere göre Nevvar adlı bu hanım, Hz. Hüseyin'in başının muhafaza edildiği yere baktığında bir nur parıltısının göklere doğru yükseldiğini görüyordu.

Sabahleyin Hz. Hüseyin'in başı, Ubeydullah b. Ziyad'a götürüldü. Az sonra Kerbelâ şehitlerinin başları da oraya getirildi. İbn Ziyad, bir değnekle Hz. Hüseyin'in dudaklarına dokunup duruyordu. Rivayete göre elindeki sopayla Hz. Hüseyin'in dudaklarının üzerine vuran Ubeydullah, yanında bulunan Enes b. Mâlik, Ebû Berze el-Eslemî veya Zeyd b. el-Erkam tarafından ikaz edilmiştir. Ashâb-ı Kiram'dan Zeyd b. Erkam (r. a.), "değneği kaldır! Vallahi ben, Allah Resulü (sav)'nü bu yanakları öperken gördüm" diyerek ağlamaya başlayınca İbn Ziyad, "şayet bunamış bir ihtiyar olmasaydın seni öldürürdüm" diyerek tehdit etti. Hz. Zeyd, oradan ayrılırken şunları söylüyordu:

"Ey Arap cemaatı! Bundan sonra siz köle durumuna düşeceksiniz. Çünkü Hz. Fâtıma'nın oğlunu öldürdünüz. Mercâne'nin oğlunu (İbn Ziyad'ı) ise üzerinize emîr / yönetici tayin ettiniz. O, sizin hayırlılarınızı öldürüyor, şerlilerinizi de kendisine köle yapıyor, siz böylesine bir aşağılığı (mezelleti) kabul ettiniz. Zillete ve aşağılığa razı olanlar, Allah'ın rahmetinden uzak olsunlar!

"Hz. Hüseyin'in kesik başına hakaret eden, onun dudaklarıyla oynayan kişinin İbni Ziyâd değil de Yezid olduğunu bildiren kaynaklar da vardır. Bu konudaki rivayetler birbirini tutmamaktadır. Hz. Hüseyin'in başının Şam'a yani Yezid'e hiç götürülmediğini bildiren kaynaklardan İbni Teymiyye'ye göre "Hz. Hüseyin'in başının Yezid'e taşınması ve onun elindeki sopayla başa hakarette bulunması iddiası asılsızdır, yalandır. Aslı yoktur. Bu rivayetlerin uydurma olduğuna işaret eden hususlar vardır. Çünkü söz konusu rivayetlerde "Yezid'in Hz. Hüseyin'in dişlerini çubukla dürttüğü, orada bulunan Enes b. Mâlik ve Ebû Bereze gibi sahabilerin bu harekete karşı çıktıkları..." belirtilmektedir. Bu bir iltibas (karıştırma)dır. Zira bunu yapan Yezid değil İbni Ziyâd'dır. Bu işin İbni Ziyâd tarafından yapıldığını gösteren diğer bir husus da rivayetlerde adı geçen Enes b. Malik ve Ebû Bereze gibi sahâbîlerin Şam'da değil de Irak'ta bulunmalarıdır. Dolayısıyla böyle bir iddiayı dile getirenler neyi delil olarak kullandıklarını bilmemektedirler." Görüldüğü gibi Hz. Hüseyin'in başının ve esirlerin Yezid'in huzuruna getirilmediğini söyleyen İbni Teymiyye, bunların Kerbelâ'dan Kûfe'ye oradan da Medine'ye gönderildiğini söylemektedir. Buna rağmen Ubeydullah b. Ziyâd'ın daha önce öldürülen Müslim b. Akîl ve Hânî b. Urve'nin kesik başlarını Yezid'e göndermesi ve bu dönemde mevcut olan âdet, Hüseyin'in başının da Yezid'e gönderilmiş olabileceği ihtimalini güçlendirmektedir. Ancak Hz. Hüseyin'in başı Şam'a götürülmüş olsa bile bu durum Yezid'in, Hz. Hüseyin'in başını sopayla dürttüğünü ispat etmez. Genel olarak İslam tarihçileri bu hadiseyi İbni Ziyâd'ın yaptığına hükmetmişlerdir".[12]

Daha sonra İbni Ziyâd, Hz. Hüseyin ve taraftarlarının başlarını mızrakların uçlarına takılarak Kûfe sokaklarında teşhir ettirdi. Öyle anlaşılıyor ki İbni Ziyâd, böylece kendisine karşı gelecek kimselerin sonunun nasıl olacağını göstermek istiyordu. Belki de Kûfelilerin çabucak değişebileceğinden endişelenen İbni Ziyâd, kesilen başları ve Hz. Hüseyin'in hayatta kalan yakınlarını hemen başından sevketmek istedi. Baş ile diğer Ehl-i Beyt mensuplarının Kûfe'de kalmasının insanların kalplerinde nefret uyandıracağını hisseden İbni Ziyâd, bunların daha fazla Kûfe'de kalmasının tehlikeli olabileceğini düşünerek bunları Şam'a gönderdi.

Hz. Hüseyin'in öldürülmesine Ubeydullah b. Ziyad'ın ailesinden de tepkiler görülmüştür. İbni Ziyad'ın kardeşi Osman, "keşke kıyamete kadar Ziyad oğullarının burunlarında birer halka olaydı da tek Hüseyin katlolunmayaydı" demiş; İbni Ziyâd'ın annesi Mercâne de "ey habîs, Peygamber oğlunu öldürdün, ebediyen cennet yüzü görmeyeceksin" demiştir.

Hz. Hüseyin'in Ehl-i Beyti ile İbn Ziyad Arasında Tartışma:

Ömer b. Sa'd, Kerbelâ'da birkaç gün kaldıktan sonra Hz. Hüseyin'in sağ kalan yakınlarını da alarak Kûfe'ye gitti. Yanında Hz. Hüseyin'in kız kardeşleri, kızları ve küçük çocukları da

[12] Ünal Kılıç, Tartışmaların Odağındaki Halife Yezid b. Muaviye, İstanbul 2001, s. 265-268.

vardı. Giderken Hz. Hüseyin'in kız kardeşi Zeynep, Hz. Hüseyin'in, başı ve diğer bazı organları kesilmiş kanlı cesedini ve öteki şehitleri görünce fenalaştı. Sonra kendisini biraz toplayarak şu içli sözleri söyledi:

"Ah ey Muhammed! Sana gökteki melekler salât ü selâm etsin! İşte, Hüseyin, kana boyanmış ve azaları / organları kesilmiş vaziyette yatıyor! Kızların esir alınmış, zürriyetin öldürülmüş, rüzgâr onların üzerine toprak savuruyor." Zeynep, hem söylüyor hem ağlıyordu. Onu görenler de gözyaşlarını tutamıyorlardı.

Ömer b. Sa'd Kûfe'ye varınca Hz. Hüseyin'in Ehl-i Beyt'ini İbn Ziyad'ın huzuruna iletti. Bu esnada Hz. Hüseyin'in kızları ve kız kardeşleri en eski elbiselerini giymişlerdi. Tanınmak istemiyorlardı. Zeynep de böyle davranmıştı. İbn Ziyad, Hz. Zeyneb'e bakarak, "Bu kimdir?" diye sordu. Hz. Zeynep hiç konuşmuyordu. Ancak, İbn Ziyad, sorusunu üç kere tekrarlayınca hizmetçi hanımlardan (cariyelerden) biri, "Bu, Hz. Fâtıma'nın kızı Zeynep'tir" demek durumunda kaldı. Bunun üzerine İbn Ziyad sertleşerek, " Sizi alçaltan, öldüren ve iddialarınızı yalanlayan Allah'a hamdolsun" dedi. İşte o zamana kadar hiç konuşmayan Hz. Zeynep, bu küstahça sataşmaya karşı şu meşhur cevabını verdi:

"Allah'a hamdolsun ki bizleri, Hz. Muhammed (sav) ile şereflendirdi ve maddî manevî bütün pisliklerden temizledi. Senin sözünün aslı yoktur. Fâsık olan düşkün, fâcir olan da yalancıdır!"

İbn Ziyad, intikam alırcasına, sözünü, "Allah'ın ailene yaptıklarını nasıl buldun?" diye sürdürdü. Hz. Zeynep de pervasız cevap verdi:

"Onlar için ölüm mukadderdi. Allah, seni ve onları huzurunda bir araya getirecek ve muhakeme edileceksiniz!"

İbn Ziyad, gazaplandı ve Hz. Zeyneb'in aile fertlerinin başına gelenlerden sonra kin duygusunu yeterince tatmin ederek rahatladığını söyleyebilecek kadar alçaldı.

Bu konuşma, bir süre daha devam ettikten sonra İbn Ziyad'ın gözü, Hz. Hüseyin'in sağ kalan oğlu Zeynelâbidin diye bilinen Ali'ye takıldı. Ona adını sordu. O da kendini tanıttı. Bu sefer İbn Ziyad alaylı bir üslupla, "Allah, Ali b. Hüseyin'i öldürmedi mi?" dedi.

Ali, başlangıçta hiç konuşmamayı düşünüyordu. Ama mecbur kaldığı için, "adı Ali olan başka bir kardeşim vardı, işte onu öldürdüler" demek durumunda kaldı.

İbn Ziyad, "Onu, Allah öldürdü!" diye yorumlamak istedi. Ali yine sessiz kalmayı tercih etti. Ancak İbn Ziyad, "konuşsana çocuk!" diye sıkıştırınca Ali Zeynelâbidin, ona iki âyet okuyarak cevap verdi ki, mealleri şöyledir:

"Allah, (ölen) insanların ruhlarını öldüklerinde ölmeyenlerinkini de uykularında alır. Ölümüne hükmettiklerinin ruhlarını tutar, diğerlerini belli bir süreye (ömürlerinin sonuna) kadar bırakır. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır".

"Hiçbir kimse Allah'ın izni olmadan ölmez. Ölüm belirli bir süreye göre yazılmıştır. Kim dünya menfaatini isterse, kendisine ondan veririz. Kim de âhiret mükâfatını isterse, ona da ondan veririz. Biz şükredenleri mükâfatlandıracağız."

Ali Zeynelâbidin, okuduğu âyetlerle nükteli olarak, "ölenlerin Allah Teâlâ tarafından ruhlarının kabzolunacağını, canı ancak Allah'ın aldığını, Allah'ın izni olmaksızın hiçbir canın ölmeyeceğini, ama katillerin, cinayetlerinin hesabını vereceklerini" hatırlatmış oluyordu.

Buna sinirlenen İbn Ziyad, Ali b. Hüseyin'i de öldürmek üzere çevresindekilere emirler yağdırmaya başladı. Ne var ki, o sırada Zeynep binti Fâtıma (r. anhâ) Ali b. Hüseyin'i şefkatle kucakladı ve İbn Ziyad'a, "Ali'yi öldürdüğün zaman beni de öldürmelisin!" diye haykırdı. İbn Ziyad, yakını uğrunda canından vazgeçen bu hanımın davranışı karşısında hayretler içinde kaldı ve Ali'yi öldürmekten vazgeçti. Ali o günlerde hasta olduğu için savaşa katılamamış ve esir edilmişti.

Abdullah b. Afif el-Ezdî'nin Akıbeti:

Ubeydullah b. Ziyad bu esnada insanların camide toplanmasını sağladıktan sonra minbere çıkıp onlara hitap etti. İbn Ziyad'ın zihniyetine ve değerlendirmesine göre:

Allah, bozgunculara karşı kendilerine yardım etmişti. Allah, ülkenin birliğini bozmak isteyenlere karşı kendilerine muhteşem bir zafer ihsan etmişti. Hüseyin'den kurtulmuş olmak, birliği ve huzuru sağlamak adına kendileri için önemli bir zafer sayılırdı.

Görüldüğü gibi -ashâbdan Hz. Zeyd b. Erkam'ın deyimiyle- Mercane'nin oğlu (İbn Ziyad), yaşanan faciayı kendileri adına önemli zafer ve başarı gibi algılıyordu.

Bu olayların peşpeşe cereyan ettiği günlerde Abdullah b. Afif el-Ezdî'nin idam edilmesi de tarihe ilginç bir dipnot olarak geçmiştir. İbn Ziyad, Ali b. Hüseyin ve Zeynep bint Ali arasında geçen konuşma tamamlandıktan sonra halkı camiye topladı ve minbere çıkarak:

"Allah'a hamdolsun ki hakkı ortaya çıkardı. Mü'minlerin emiri Yezid'e ve adamlarına yardım etti, yalancı oğlu yalancı, Hüseyin b. Ali'yi ve onun taraftarlarını öldürdü" dedi.

Cemaat arasında bulunan Abdullah b. Afif el-Ezdî adlı zat da bunu duyanlar arasındaydı. Bu zat, geçmişte cereyan eden siyasî hadiselerde Hz. Ali cephesinde yer almış ve meydana gelen iç karışıklıklarda bir gözünü Cemel'de, diğer gözünü de Sıffin'de kaybetmişti. Gözleri görmeyen bu kişi, gün boyunca camide kalır, akşamleyin evine giderdi. İbn Ziyad'ın iftira dolu sataşmalarını işitince yerinde duramadı ve şöyle seslendi:

"Ey Mercâne'nin oğlu! Asıl yalancı oğlu yalancı sen ve babandır, seni buraya vali tayin edenle babasıdır. Bir yandan Peygamber'in torunlarını öldürüyorsun, diğer yandan sıddîkler gibi konuşuyorsun, öyle mi?"

Tabii ki İbn Ziyad, buna tahammül edemedi ve onu öldürterek, Kûfe camiine astırdı.

Kafilenin Şam'a Gönderilmesi:

İbn Ziyad, Hz. Hüseyin'in başını bir sopa üzerine yerleştirerek şehirde bir süre dolaştırılmasını emretti. Bu yerine getirildikten sonra Hz. Hüseyin'le diğer Kerbelâ şehitlerinden 18 şahsın başlarını, ayrıca Ali b. Hüseyin'le kadın ve çocukları Zahr b. Kays başkanlığında bir hey'etle Şam'a yolladı. Bunlar, Hz. Hüseyin'le birlikte ağabeyi Hasan'ın ve diğer kardeşlerinin oğulları ile Akîl ve Ca'fer'in oğullarının başları idi.

Kafile Şam'a ulaştığında Zahr b. Kays, Yezid'in huzuruna girdi ve güya Allah'ın kendilerine ihsan ettiği (!) Kerbelâ zaferini (!) yana yakıla süslü cümlelerle anlattı. Hüseyin ve taraftarlarının kısa zamanda nasıl perişan edildiğini, cesetlerinin Kerbelâ'nın kızgın toprağına nasıl düşürüldüğünü... tasvir etti.

Yezid'in Konuya Yaklaşımı ve Hz. Zeynep'le Arasında Geçen Tartışmalar:

Zahr, verdiği haberin Yezid için önemli bir müjde olacağını düşünüyordu. Yezid, bu konudaki ihmalkâr tavrıyla, tarihe en büyük suçlu ve zalimlerden biri olarak geçecekti. Fakat bazı kaynaklar bize bu haber karşısında Yezid'in pek sevinmediğini, hatta gözlerinin yaşardığını " Allah Sümeyye'nin oğluna (İbn Ziyad'a) lanet etsin! Bana gelseydi vallahi onu affederdim" diyerek Hz. Hüseyin'e rahmet dilediğini kaydederler. Nakledildiğine göre Yezid'in hanımı Hind de, Hz. Hüseyin'in başını görünce, "...Allah, İbn Ziyad'ın belâsını versin! Acele edip Hüseyin'i öldürdü" diyerek üzüntüsünü dile getirdi. Yezîd'in bu tavrı ve Kerbelâ katliamında suçu olmadığını iddia etmesi onun haklı veya bu tutumunda samimi olduğunu göstermez. Öncelikle bir devlet adamı olarak Yezîd, valilerinin tasarrufundan sorumludur. Öte yandan daha önce üzerinde durulduğu gibi şiddetli tedbirler alması için Ubeydullah'ı Kûfe'ye o göndermiştir. Dolayısıyla Müslim b. Akîl ve Hânî b. Urve'yi katlederek ortadan kaldıran Ubeydullah'ın Hz. Hüseyin'e karşı takınacağı tavrın boyutlarını en azından tahmin etmiş olması gerekirdi. Böylece olay mahallinde bulunmaması veya kılıç sallamamış olması onun sorumluluğunu azaltmaz ve suçlu olmadığını da göstermez. Ayrıca Yezîd, bütün sorumluluğu Ubeydullah'ın üzerine yüklediği halde onun cezalandırılması için herhangi fiilî bir harekette bulunmamış ve onu Irak valiliğinde bırakmakla bir bakıma hareketini tasvip ettiğini göstermiştir. Bu durum da onun samimiyetsizliğinin bir göstergesidir. Belki de Yezîd, suçunu hafifletmek için ilk anda üzüntüsünü bildirmiş, yaptıkları sebebiyle valisini kınamıştır. Daha sonra da aynı yaklaşımla Hz. Hüseyin'in hayatta kalan yakınlarına karşı Dımaşk'ta (Şam) bulundukları sürece şefkatli davranmış, gasp edilen mallarını Medîne'ye giderken kendilerine fazlasıyla iade etmiştir. Ayrıca Yezîd, Dımaşk'ta kalmasını teklif ettiği Ali b. Hüseyin'den olumsuz cevap alınca

ihtiyacı olan şeyleri yazarak kendisine bildirmesini istemiş ve Medîne'ye güven içinde yolculuk için gerekli tedbirleri alarak Hz. Hüseyin'in yakınlarını muhafız birliği refakatinde yolcu etmiştir.[13]

Daha sonra halk arasında ileri gelenler, yeni haberleri öğrenmek üzere Yezid'in huzuruna girdiler ve Hz. Hüseyin'in başının kesilerek Şam'a getirildiğini esefle öğrendiler. Yezid, belki de halkın reaksiyonlarını hafifletmek için, "vallahi ey Hüseyin, seninle bu şartlarda ben karşılaşsaydım, seni öldürmezdim" gibi o an için faydası olmayan lâflar ediyordu. Huzurunda toplanan ahaliye şöyle bir açıklama yaptığı da İbnü'l-Esîr'de naklolunur:

Bu durum neden oldu biliyor musunuz? Bu zat, "benim babam Ali onun babasından, annem Fâtıma onun annesinden, ceddim Resûlullah onun ceddinden hayırlıdır, ben de ondan hayırlıyım ve halifeliğe daha lâyığım" dedi. "Onun babası ile benim babam işi hakemlere havale ettiler, hangisinin kazandığı bellidir..." "Allah için, onun annesi Fâtıma binti Resûlillâh benim annemden hayırlıdır. Ceddine gelince, Allah'a ve âhiret gününe iman eden kişi, Resûlullâh'a kimseyi muadil göremez." Lâkin Hüseyin kendi bilgi ve içtihadına göre hüküm vermiş ve: "(Resulüm!) De ki: Mülkün gerçek sahibi olan Allahım! Sen, mülkü dilediğine verirsin, dilediğinden geri alırsın..." mealindeki âyeti düşünmemişti.

Buna karşılık Hz. Hüseyin'in Ehl-i Beyt'i ise başlarına gelenle ilgili olarak şu âyetleri delil getiriyorlardı:

"Hiçbir kimse Allah'ın izni olmadan ölmez. Ölüm, belirli bir süreye göre yazılmıştır...",

"Yeryüzünde ve kendi nefislerinizde uğradığınız hiçbir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce, bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da) yazılmış olmasın. Şüphesiz bu, Allah'a göre kolaydır."

Daha sonra Hz. Hüseyin'in yakınlarından Zeynep ile diğer kadınlar, çocuklar ve Zeynelâbidin, Yezid'in yanına getirildiler. Oraya girdiklerinde Hz. Hüseyin'in başını orada görmeleri, onların ızdırapla ağlamalarına yol açtı. Üstelik Yezid'in aile fertleri ile Muâviye oğullarına mensup diğerleri de bu acıklı tablo karşısında ağlayıp feryat ediyorlardı. Bu facia yetmiyormuş gibi üstüne üstlük Şamlı biri Hz. Hüseyin'in kızlarından Fâtıma'nın kendisine verilmesini istedi. Zavallı kızcağız korkusundan Hz. Zeyneb'in elbisesine tutundu. Zeynep manen tevarüs ettiği asaletine uygun bir cesaretle karşı tarafa bunun mümkün olamayacağını söylemeye çalıştı. Ancak bu, Yezid'den tepki gördü. Ne var ki Zeyneb bundan yılmadı. Ona göre ağabeyinin kızı Fâtıma hakkında böyle bir tasarrufta bulunmak isteyen kişinin İslâm'dan çıkmış olması gerekirdi. Bu yorum karşısında Yezid daha da sinirlendi, Hz. Hüseyin'i ve babasını uygunsuz ifadelerle kötülemeye çalıştı. Hâlbuki Hz. Hüseyin'in dedesinin dinine girmekle Muâviye ve oğulları hidayet bulmuşlardı. Yezid, söylediği her söze Hz. Zeynep'ten susturucu ve düşündürücü bir cevap almakta gecikmiyordu. En nihayet Hz. Zeynep, siyasî otoriteyi arkasına alarak baskı mı uygulamak istediğini ona hatırlatınca Yezid susmaya mecbur kaldı."

Bundan sonra Yezid kısmen yumuşadı, onlara esir muamelesi yapmadı; kendilerine misafir gibi davranılmasını, harem kısmına alınmalarını ve ihtiyaçlarıyla ilgilenilmesini sağladı, görevlilere, maddî ihtiyaçlarının karşılanması talimatını verdi. Ümeyyeoğullarına mensup kadınlar da onlara başsağlığı diliyorlar ve onların acısına ortak oluyorlardı. Yezid, Zeynelâbidin'in ellerindeki ve boynundaki zincirleri çözdürdü. Onu özel bir odada misafir etti. Bir süre sonra da yol hazırlıklarını yaparak hepsini askerlerin himayesinde Medine'ye gönderdi.

Zeynelâbidin ile vedalaşırken Yezid daha evvel söylediği sözlerini tekrarlıyordu:

"Allah, Sümeyye'nin, oğlu İbn Ziyad'a lanet etsin! Vallahi ben olsaydım babanın tekliflerini kabul ederdim, fakat Allah'ın takdiri böyle imiş. Her ne ihtiyacın olursa bana haber iletirsen hemen karşılanacağını bilmelisin!"

Hz. Hüseyin'in Başı Nereye Defnolundu?

Acaba Hz. Hüseyin'in başı nerededir? Nerede toprağa verilmiştir? Ebu'l-Fidâ İbn Kesîr, "el-Bidâye ve'n-Nihâye" adlı eserinde bu konudaki rivayetleri şöyle sıralamaktadır:

[13] Elnure Azizova, Kerbela Vak'ası (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001, s. 89-91.

"Hz. Hüseyin'in başı, İbn Ziyad tarafından Yezid'e, Yezid tarafından da Medine valisi Amr b. Said'e gönderilmiş ve Medine'de Bâkî mezarlığında annesi Fâtıma'nın yanına defnedilmiştir."

"Hz. Hüseyin'in başı, Yezid'in ölümüne kadar sarayda muhafaza edilmiş, Yezid'in ölümünden sonra kefenlenip Şam da "Bâbü'l-Ferâdis"te toprağa verilmiştir."

"Hz. Hüseyin'in başı, Emevî halifelerinden Süleyman b. Abdülmelik'e kadar sarayın silâh deposunda korunmuş olup, bu zat tarafından yıkanıp kefenlenmiş, namazı kılınarak Şam'da İslâm mezarlığına defnolunmuştur."

"Fatımîler, çok sonraları Hz. Hüseyin'in başının Mısır'a nakledildiğini iddia etmişler ve orada "Tâcü'l-Hüseyin" diye bir meşhed yaptırmışlardır. Hâlen Kahire'de "Hz. Hüseyin Camii" diye anılan yer burası olsa gerektir. Bu iddiayı ileri sürenler, Hz. Hüseyin'in başının Filistin'de Askalan'a gömülüp daha sonra oradan Mısır'a nakledildiğini ileri sürerler."

"El-Bidâye ve'n-Nihâye" müellifine göre bu konuda kuvvetli görüş, "Hz. Hüseyin'in başının, Medine'ye gönderilerek Bâkî Mezarlığı'nda annesinin kabri yanında toprağa verilmiş olduğu"dur. Fakat bunun hemen değil, hayli gecikmeli olarak gerçekleştiği sanılmaktadır. Çünkü Emevî yöneticileri uzun bir süre Hz. Hüseyin'in başının halktan gizlenmesinde siyaset açısından yarar görmüşlerdir.

Medîne'lilerin Olaydan Haber Almaları:

Medîne'liler olayı daha önceden haber almışlardı. Çünkü Kûfe valisi Ubeydullâh b. Ziyâd "şecâ'at arzederken merd-i kıbtî sırtatın söyler" fehvâsınca Medîne'ya müjdeci göndermişti. Müjdecinin müjdesi de Hz. Hüseyin ve yakınlarının öldürüldüğü haberi idi. Bu nasıl bir zihniyetti? Can yakan, gönül sızlatan böyle bir fâcia Medînetü'n-Nebî'ye / Peygamber şehrine müjde adı altında nasıl iletilebilirdi? Vicdanlar bu kadar kararmış ve katılaşmış olabilir miydi. Kendilerine Müslüman ünvanını yakıştırabilenler; iz'ân, irfân, ferâset, basîret ve idrakten bu denli uzaklaşmış olabilirler miydi?

Maalesef tarih, Ümeyyeoğulları adına bir utanç belgesi olarak bunu da kaydetti. Nitekim Medîne vâlisi Amr b. Sa'îd, tellallarla olayı halka duyurdu. Yayılan bu haber üzerine Medîne, âdeta alevler içinde kalmıştı. Sanki kıyâmet kopmuştu. Bilhassa Benî Hâşim kadınları, feryâd u figân ile ağlıyorlardı. Hadiseden müteessir olan Medîne ahalisi de onların bu halini görünce gözyaşı dökülüyordu. Özellikle Hz. Peygamber'in Hz. Hüseyin'i çok sevdiğini, onun "kisâ" ehlinden Ehl-i Beyt-i Hâssa'dan biri olduğunu bilen ve bu alandaki nebevî müjdeleri işitmiş olanların ağlayışı daha derindi. Vicdanı temiz duygularla beslenmiş hangi insan bu fâcia karşısında hissiz kalabilirdi ki!

Abdullah b. Ca'fer'in iki oğlu da Hz. Hüseyin'le birlikte Kerbelâ'da öldürülmüştü. Bazı kişiler ona ta'ziye için gelmişlerdi. İçlerinden biri bu acının Hüseyin yüzünden yaşandığını îmâ edince Abdullah buna çok sinirlendi, kendisi de onun yanında olsaydı ölünceye kadar onun davası uğrunda mücadele edeceğini belirterek yakınlarından bazılarının savaşarak Kerbelâ'da hayatlarını kaybetmiş olmasını teselli edici bir gelişme olarak ifade etti ve kendisi yapamamış olsa bile yakınlarının bu fedâkarlığı yapmış olduklarını iftiharla belirtti.

EHL-İ BEYT

Ehl-i Beyt, Hz. Peygamber'in aile fertleri için kullanılan bir tabirdir. "Ev halkı" anlamına gelen Ehl-i beyt (ehlü'l-beyt) terkibi ev sahibiyle onun eşini, çocuklarını, torunları ve yakın akrabalarını kapsamına alır. Câhiliye devri Arap toplumunda kabilenin hâkim ailesini ifade eden Ehl-i beyt tabiri, İslâmî dönemden itibaren günümüze kadar sadece Hz. Peygamber'in ailesi ve soyu manasına gelen bir terim olmuştur. Daha çok Şiî kaynaklarda bunun yerine "itre" kelimesi de kullanılır.

Kur'ân-ı Kerîm'de "Ehl" ve "Beyt" kelimeleri birçok âyette geçer. Bu âyetlerden anlaşıldığına göre "ehl", "sâhip, taraftar" gibi sözlük anlamlarının yanında "aynı mekanı paylaşanlar, bir dine yahut peygambere inananlar, zevce"; "Beyt" de "ev, Allah evi (camı) ve aile" anlamlarında kullanılmıştır. "Ehlü'l-Beyt" terkibi ise üç ayette geçmektedir. Bunların birinde Hz. İbrâhim'in, birinde Hz. Mûsâ'nın, birinde Hz. Peygamber'in Ehl-i Beyt'i zikredilerek Hz. Mûsâ'nın ev halkı, diğerlerinin de hanımları kastedilmiştir. Hz. Peygamber'in hanımlarına hitap eden âyette Allah'ın onları buyruklarına itaat etmeye çağırdığı ve böylece kendilerini günahlardan temizlemeyi dilediği anlatılmıştır.

Hadis olarak nakledilen çeşitli rivayetlerde de Ehl-i Beyt tabiri yer almaktadır. Bunların bazısında ashâbın, birçoğunda ise Hz. Peygamber'in ev halkından bahsedilmiştir. Resûl-i Ekrem'in ev halkından söz eden rivayetlerin bir kısmında belirtildiğine göre Resûlullâh ashâba, Kur'ân ile Ehl-i Beyt'inden ibaret olan iki değerli kaynak bıraktığını söylemiş ve onlar hakkında dikkatli olmalarını istmiştir. Ancak daha yaygın olan rivayetlerin bir kısmında - meselâ veda hutbesinde - sadece Kur'ân zikredilmekte, bazılarında ise onunla birlikte sünnete sarılma hususuna önem verilmektedir.

Hz. Peygamber'in Ehl-i Beyt'ine kimlerin dahil olduğu meselesinde farklı görüşler mevcuttur. Bazı rivayetlere göre Resûl-i Ekrem, Zeyneb ile evlendiği gün başta Âişe olmak üzere bütün hanımlarının odalarını dolaşmış, her birine, "Allah'ın selamı üzerinize olsun ey Ehl-i Beyt" diye hitap etmiş ve onların Ehl-i Beyt'in asıl mensupları olduğunu vurgulamıştır. Diğer bazı rivayetlere göre ise Ehl-i Beyt'e ilişkin âyet Hz. Peygamber hanımlarından Ümmü Seleme'nin odasında iken nâzil olmuş, Resûlullâh da orada bulunan veya sonradan gelen Alî, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin'i abâsının altına alarak, "Allâhım, bunlar benim Ehl-i Beyt'imdir, onları günahlarından temizle" diye dua etmiş, bunun üzerine Ümmü Seleme kendisinin Ehl-i Beyt'ten olup olmadığını sormuş, Peygamber ona, "sen zaten kendi yerindesin, sen hayır üzeresin" şeklinde cevap vermiştir. Diğer bir telakkiye göre sadaka almaları haram kılınan "Ebû Tâlib, Akîl, Ca'fer ve Abbas'ın ailesine mensup olanlar yanında Abdullah b. Mes'ud ile Selmân-ı Fârisî gibi sahâbîler de Ehl-i Beyt'e dahildir.

İslam alimleri, Hz. Peygamber'in hanımlarına ilişkin ilâhî emirlerin açıklandığı âyette geçen Ehl-i Beyt tabirinin yorumu konusunda farklı görüşler benimsemişlerdir. Özellikle Ehl-i Beyt'in kapsamına kimlerin girdiği ve bunların hangi niteliklere sahip olduğu hususunda Şîa ile Ehl-i Sünnet alimleri arasında erken devirden itibaren günümüze kadar süren ihtilaflar meydana gelmiştir.

Şiî ve bilhassa İsnâaşerî alimlerine göre Ehl-i Beyt kapsamına ilk olarak Hz. Peygamber, Alî, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin girer; ayrıca imam kabul edilen diğer dokuz kişi de Ehl-i Beyt'e dahildir. Resûl-i Ekrem'in hanımlarıyla Fâtıma dışındaki çocukları, Hasan ve Hüseyin dışında kalan torunları ise Ehl-i Beyt'e dahil değildir. "Ehl-i Kisâ, Pençe-i Âl-i Abâ veya Hamse-i Âl-i Abâ" diye de anılan ilk beş kişinin Ehl-i Beyt'ten oldukları tevâtür derecesine ulaşan hadislerle sabittir. Her ne kadar ilgili âyetin öncesinde ve sonrasında Peygamber hanımlarına hitap edilmesinden - umumi ve zâhirî manada - onların da Ehl-i Beyt'e dahil oldukları anlaşılabilirse de Ehl-i Beyt'in geçtiği ayetin Hz. Peygamber'in hanımları hakkında değil Alî, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin hakkında nâzil olduğu çeşitli hadislerde belirtilmiştir. Bu hadisler, Ehl-i Beyt âyetinin

öncesi ve sonrasıyla irtibatlı olmadığını gösterdiği gibi Ehl-i Beyt'in söz konusu beş kişiye tahsis edildiğini de ispat etmekte ve umumi manasını hususi hale getirmektedir. Ayrıca söz konusu âyette müzekker çoğul zamirinin kullanılması da bu görüşü desteklemektedir. Hz. Peygamber'in Necranlı Hıristiyanları "mübâhale"ye davet etmesi sırasında yanına sadece Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin'i alması, yine ona, nübüvvet görevine karşılık yakınların sevilmesi dışında bir ücret istemediğini ifade etmesinin emredilmesi, hadislerde de burada sözü edilen yakınlarının Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin olarak gösterilmesi, Ehl-i Beyt'in yalnız bunlardan ibaret olduğu görüşünü teyit etmektedir. Dokuz imamın Ehl-i Beyt'e dahil olmasına gelince, on ikinci imam olan ve zuhûru beklenen Mehdî'nin Ehl-i Beyt'ten olduğu hadislerle sabittir. Onunla Hz. Hüseyin arasında yer alan sekiz imamın Ehl-i Beyt kapsamına girdiği hususuna"sekaleyn" hadisiyle birlikte başka rivayetler işaret etmektedir. Hüseyin'den sonra gelen imamların bizzat yaptıkları açıklamalar da birer delil oluşturur.

Ehl-i Sünnet âlimlerinin Ehl-i Beyt kapsamına dahil olanlara ilişkin görüşlerini iki noktada toplamak mümkündür: 1- Ehl-i Beyt kapsamına sadece Hz. Peygamber'in hanımları dahildir. Zira İbn Abbas'tan nakledildiğine göre Ehl-i Beyt ayeti onlar hakkında nâzil olmuştur. Nitekim âyetin öncesiyle sonrasında Peygamber hanımlarına hitap edilmekte ve sadece onlarla ilgili bazı ilâhî emirlerden bahsedilmektedir. 2- Söz konusu âyet Hz. Peygamber'in hanımlarına hitap ettiğine göre Ehl-i Beyt'ten öncelikle onlar anlaşılmakla birlikte, müzekker zamiri kullanılmak suretiyle Ehl-i Beyt'in Hz. Peygamber'in bütün çocuklarını, kadın erkek bütün torunlarını, amcalarını ve onların torunlarıyla çocuklarını, hatta bütün akrabalarını yani Benî Hâşim'i kapsamına alacak şekilde geniş bir muhtevaya sahip bulunduğu ileri sürülmüştür. Ehl-i Beyt'in bu derece geniş kapsamlı olduğunu bildiren rivayetlerin varlığı da bunu ispat etmekte, örfen de Ehl-i Beyt bu mânada anlaşılmaktadır. Ehl-i Sünnet alimlerinin çoğunluğu bu görüştedir.

Ehl-i Beyt'e mensup olanların vasıfları konusu da ihtilaflıdır. Şiî âlimleri bu hususta oldukça aşırı sayılacak bir tutum takip etmişlerdir. Onlara göre söz konusu âyette geçen "tathîr" kelimesi, Ehl-i Beyt mensuplarının günah işlemekten korunmuş (ma'sûm) olduklarını gösterir. Zira âyetteki "innemâ" edatı tahsis ifade eder. Bu da diger müminlerden farklı olarak Ehl-i Beyt'ten her türlü kötülüğü ve günahı gidermek suretiyle Allah'ın kendilerini sürekli temiz kılması, inanç ve amel konusunda her türlü hatayı onlardan giderip yerine doğruyu ve hakikatı ikâme etmesi demektir. Ehl-i Beyt mensuplarının diğer müminlerde bulunmayan başka vasıfları da vardır. Hz. Ali ve onun soyundan gelen on bir imam Hz.Âdem'den itibaren bütün peygamberlere verilen ilme sahiptirler; onlar insanların öğrendiği bütün gerçek bilgilerin kaynağıdır. Onlara itaat eden Hz. Peygamber'e itaat etmiş olur, onları seven Allah'a ibadet etmiş sayılır. Zira dünya ve ahiret onlar için yaratılmıştır.

Sünnî âlimlerine göre ise Ehl-i Beyt mensupları Hz. Peygamber'in neslinden gelme şerefini taşımakla birlikte hiçbir zaman hatâ ve günah işlemekten korunmuş değillerdir. Zîrâ "ismet" sıfatı sadece peygamberlere mahsustur. Ehl-i Beyt'in tathîrinden bahseden âyet onların ma'sûm olduklarını degil ilâhi emirlere uydukları takdirde günahlardan temizleneceklerini belirtmektedir. Nitekim tathîr, Kur'ân-ı Kerîm'de diğer müminler hakkında da kullanılmaktadır. Eğer Ehl-i Beyt mensupları günahsız olsalardı temizlenmelerinden bahsetmenin de bir anlamı olmazdı. Buna göre onlar da diğer insanlar gibi İlâhî emirlere uydukları takdirde Allah nezdinde değer kazanırlar; aksi halde Hz. Nûh'un oğlu, Hz. Lût'un hanımı ve Hz. Muhammed'in amcası örneklerinde olduğu gibi peygamber soyundan olmaları kendilerine bir üstünlük sağlamaz.

İslam tarihinde Hz. Hasan neslinden gelenlere "şerîf", Hz. Hüseyin soyundan gelenlere "seyyid" adı verilmiş, kendilerine hürmet ve muhabbet göstermek Hz. Peygamber'i sevmenin bir tezâhürü kabul edilmiş, halk arasında tanınmaları için farklı kıyafetlerle dolaşmaları sağlanmıştır. İsimleri, şecereleri ve ahlâkî durumlarını tespit eden teşkilatlar kurulmuş, sadaka almaları haram kılındığı için kendilerine beytülmâlden tahsisat bağlanmış, menfaat elde etmek amacıyla Peygamber soyundan geldiklerini iddia eden yalancılar cezalandırılmıştır."[14]

[14] Mustafa ÖZ, "Ehl-i Beyt", TDV İslam Ansiklopedisi, C. X, s. 498-501.

"Şiîlere göre "Âl-i Abâ, Ehl-i Abâ, Ehl-i Kisâ, Pençe-i Âl-i Abâ, Hamse-i Âl-i Abâ" da Ehl-i Beyt anlamına gelmektedir. Şiîler çok erken bir tarihte Âl-i Abâ'yı kutsallaştırmış daha sonra bazı mutasavvıflar da aynı görüşü paylaşmıştır. Hatta bazı Bâtınî ve Hurûfîler Âl-i Abâ'yı bir el şeklinde resmetmişler, bunun orijinal harfleriyle "Allâh" lafzının remzi olduğuna inanmışlar ve

"Nâm-ı Ahmed nüsha-i îcâda bismillâhdır
Pençe-i Âl-i Abâ ayniyle bir Allâh'dır"

demişlerdir. El şeklindeki "Hamse-i Âl-i Abâ"ya bazı İran sancaklarında da rastlanmaktadır. Yezîd'i lanetlemek ve Âl-i Abâ'yı tebcîl etmek için bahis konusu zümrelerin "muhabbetnâme, selâmnâme ve destân" adıyla yazdıkları manzumelerde de sık sık Âl-i Abâ tabirine rastlanır. Ehl-i Sünnet âlimleri Âl-i Abâ anlayışının Şiî zümreler arasında aldığı şekli tasvip etmemiş, hatta ona cephe almışlardır. Fakat bir kısım mutasavvıfların Şiîlik'ten kaynaklanan bu telakkinin etkisinde kaldıkları da bilinen tarihî bir gerçektir.[15]

[15] Süleyman ULUDAĞ, "Âl-i Abâ", TDV İslam Ansiklopedisi, C. II, s. 306-307.

ARAP EDEBİYATINDA KERBELÂ[16]

Hz. Hüseyin'in Emeviler tarafından Kerbelâ'da şehit edilmesi bütün Müslüman milletlerin edebiyatlarını etkilemiş, bu alanda mensur ve manzum birçok eser kaleme alınmıştır. Kerbelâ hadisesi ve bunu izleyen olaylar üzerine yazılan şiirler Arap edebiyatında önemli bir yer tutar. Ca'fer es-Sâdık gibi Ehl-i Beyt imamlarının konuyu işleyen şiirler hakkında teşvik edici sözler söylemeleri bu tür eserlerin yaygınlaşmasında etkili olmuştur.

Kerbelâ hadisesiyle ilgili şiirlerde insanların, tabiat olaylarının, cinlerin ve meleklerin Hz. Hüseyin'in şehadetinden duydukları üzüntü yanında Ehl-i Beyt'in faziletleri dile getirilmiş, olay bütün ayrıntılarıyla ve dramatik sahneler halinde tasvir edilmiş, Kerbelâ kelimesindeki "kerb (gam, keder, üzüntü)" ve "belâ" sözcükleriyle olay arasında bağlantı kurulmuştur. Ayrıca Kerbelâ toprağı şehitlerin vücutlarını barındırdığı için sevilen bir toprak olarak tasvir edilmiş, sevgi ve üzüntünün bir arada dile getirildiği ağıtlara konu olmuştur. Kerbelâ bir yandan belalı yer, öte yandan büyük kahramanlıkların gösterildiği kutsal mekan olarak tanıtılırken şairler şiirlerinde Kerbelâ için yağmur ve bereket duasında bulunmuşlardır.

Arap edebiyatında Kerbelâ hadisesine dair bilinen ilk şiir Ebü'l-Esved ed-Düelî'ye (öl. 69/688) ait bir gazeldir. Koyu taraftarı olduğu Hz. Ali ve soyuna karşı haksızlık eden kimseler olarak gördüğü Emevîler'e nefretini hemen her fırsatta belli eden şair, Kerbelâ Vak'ası üzerine yazdığı bu şiirinde Resûl-i Ekrem'in ailesine yapılanlardan duyduğu derin hüznü ifade etmiş ve Hz. Hüseyin'in katlini emreden İbni Ziyâd'ın hakimiyetinin Semûd ve Âd kavimlerindeki gibi sonuçlanması için bedduada bulunmuştur. Süfyân b. Mus'ab'ın (öl. 120/738) Ehl-i Beyt hakkındaki şiirinde de olaya temas edilmiştir. İmam Muhammed el-Bâkır ile görüşen ve onun övgüsüne mazhar olan Kümeyt el-Esedî'nin (öl. 126/744) Hâşimoğulları (Ehl-i Beyt) üzerine nazmettiği, bu sebeple "el-Hâşimiyyât" adıyla tanınan kasideleri arasında Kerbelâ hadisesiyle ilgili güzel örnekler yer almaktadır.

Maktel olarak ise kaynaklarda adı anılan ve günümüze ulaşmayan ilk eserin hicrî ikinci asrın başlarında el-Asbag b. Nebâte el-Mücâşi'î tarafından yazıldığı bildirilmişse de ne eser ne de müellif hakkında fazla bilgi bugüne ulaşmıştır. Bir görüşe göre de Câbir b. Yezîd el-Câbî'nin (öl. 128/746) "Kitâbu Makteli'l-Hüseyn" adlı eseri ilk maktel sayılmaktadır. Konuyla ilgili en önemli eser ise hiç şüphesiz klasik İslam tarihçilerinin de alıntı yaptıkları Ebû Mihnef Lût b. Yahyâ'nın (öl. 157/773-74) "Maktelü'l-Hüseyn'idir. Ebû Mihnef'ten başka daha sonraki yüzyıllarda yazılmış Nasr b. Müzâhim el-Minkârî (öl. 202/817), Muhammed b. Ömer el-Vâkıdî (öl. 208/823), Ali b. Muhammed el-Medâinî (öl. 245)845), İbrâhim b. Muhammed es-Sakafî (öl. 283/896), Muhammed b. Zekeriyyâ el-Gallâbî (öl. 308-940), Mahmud b. Mübârek (öl. 509/1195), Muvaffak b. Ahmed el-Harizmî (öl. 568/1173), Mûsâ b. Ca'fer İbn Tâvûs (öl. 664/1266) ve Dildâr Ali gibi çok sayıda müellifin de Arapça "Maktelü'l-Hüseyn"leri vardır. Bunlardan da günümüze intikal edenleri azdır.

İsmi geçen makteller arasında en önemlisi hiç şüphesiz vak'anın anlatıldığı İslam tarihi kaynaklarının hemen hemen tamamında esas râvî olarak görülen Ebû Mihnef'in eseridir. Bu eserin çok sayıda el yazması mevcuttur. Ebû Mihnef'in makteli ile klasik İslam tarihçilerinin aynı müelliften aktardıkları rivayetler arasında mühim farklar bulunmakta, birincisinde daha çok hayal ürünü olan abartılı ve menkıbevî rivayetlerin yer aldığı görülmektedir. Anlaşıldığı kadarıyla eserin asıl nüshası günümüze intikal etmediğinden zamanla değişikliğe uğramış ve günümüze orijinal nüshadan farklı

[16] Bu bölüm hazırlanırken ağırlıklı olarak şu eserlerden yararlanılmıştır: Rıza KURTULUŞ, "Arap Edebiyatında Kerbelâ", "Fars Edebiyatında Kerbelâ"; Mustafa Uzun, "Türk Edebiyatında Kerbelâ", TDV İslam Ansiklopedisi C. XXV, s. 272, 273, 274, 275; İlyas ÜZÜM, "Hüseyin-Literatür", TDV İslam Ansiklopedisi C.XVIII, s. 521-524; Elnure AZİZOVA. Kerbelâ Vak'ası (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, İstanbul 2001, s. 96-117.

şekiller intikal etmiştir. Arapça maktellerden bir diğeri de el-Hârizmî'nin "Maktelü'l-Hüseyn"idir. On beş fasıldan oluşan bu kitapta Hz. Peygamber'in, Hz. Hatice'nin, Hz. Ali'nin, Hz. Fâtıma'nın, Hz. Hasan ve Hüseyin'in faziletlerine birer fasıl ayrılmış, sekizinci fasıldan itibaren kronolojik olarak Yezîd'in hakimiyete gelmesinden Kerbelâ Vak'ası ve Muhtar es-Sakafî harekatına kadar olan gelişmeler bazen ilk kaynaklardaki rivayetlere uygun şekilde, zaman zaman da bu sınır aşılarak anlatılmıştır. Esasen Ebû Mihnef ve Hârizmî'nin eseri hakkındaki değerlendirmeyi Arapça yazılmış maktellerden günümüze ulaşmış olan İbnî Tâvûs'un makteli hakkında da yapmak mümkündür. Bu kitapta da menkıbevî ve destansı birçok rivayetin mevcudiyeti maktel türü bu eserlerin tarihi gerçeklerin anlatımından daha çok edebî mahiyette olduğunu göstermektedir.

Seyyid el-Himyerî'nin belalardan kurtulmak ümidiyle Ehl-i Beyt imamları hakkında yazdığı şiirler içinde de Kerbelâ olayını söz konusu eden kasidelere rastlanmaktadır. İmam Şâfiî, Hz. Hüseyin'in şehadetinden duyduğu üzüntüyü bir şiirinde "Ehl-i Beyt'i sevmekle suç işledimse bu pişman olmayacağım bir suçtur" diyerek ifade etmiştir. Dı'bil el-Huzâî de Hz. Hüseyin'in şehadetini şiirine yansıtmış olan önemli şairlerdendir.

Kerbelâ olayını dile getiren ilk dönem Arap şairleri siyasi iktidarlar tarafından tepkiyle karşılanmış, bazıları cezaya çarptırılmıştır. Kümeyt el-Esedî, "el-Hâşimiyyât"ından dolayı Hişâm b. Mâlik tarafından öldürülmek üzereyken kaçarak kurtulabilmiştir. Hârûnurreşîd, Mansûr en-Nemerî'nin Hz. Hüseyin mâtemiyle ilgili şiirini duyduğunda çok hiddetlenmiş ve şairin öldürülmesi için emir vermiştir. Dı'bil el-Huzâî de duyduğu bu korkuyu şiirlerine yansıtmıştır.

Emevî dönemi şairlerinden Ubeydullâh b. Hürr el-Cu'fî, Kerbelâ hadisesi sırasında Hz. Hüseyin'e yardımı kabul etmemesine rağmen şiirlerinde onun şehadetinden duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir. Onun Kerbelâ Vak'ası'nı ele alması sadece olaya karşı duyduğu üzüntüden değil aynı zamanda Hz. Hüseyin'i yardımsız bıraktığı için çektiği vicdan azabından da kaynaklanmaktaydı. Böylece Hz. Hüseyin'in kendisinden istediği desteği zamanında kabullenmeyen şair daha sonra bu tavrından dolayı duyduğu pişmanlığı Kerbelâ hadisesi üzerine yazdığı şiirine yansıtmıştır. Süleyman b. Katta' el-Adevî et-Teymî, olaydan üç yıl sonra Kerbelâ'dan geçerken yazdığı şiirde Hz. Hüseyin'in şehadeti sırasında Kays ve Ganî kabilelerinin gösterdiği vefasızlıkları anlatmıştır. Kerbelâ olayı üzerine yazılmış mersiyelerin en meşhurlarından sayılan bu şiirde Hz. Peygamber'in ailesinin feci âkibetini Müslümanların büyük felaketi olarak tarif etmiş, Hz. Hüseyin'in şehadetinden dolayı bütün yeryüzünün mateme girdiğini ifade etmiştir. Fazl b. Abbas b. Utbe, Hz. Hüseyin'in şehadetinden duyduğu üzüntüyü ifade etmiş ve onu öldürenleri lanetlemiş, Kerbelâ olayını birçok yönüyle ele alan Fazl b. Abbas b. Rebî'a, Ehl-i Beyt'in başına gelen daha sonraki acılı hadiselere temas etmiştir. Ebû Dehbel Vehb b. Zemea el-Cumahî de şiirlerinde Emevî döneminin aşırı lüksünü ve iktidarın Ehl-i Beyt taraftarlarına uyguladığı baskıyı dile getiren şairlerdendir. Emevî döneminde Hz. Hüseyin ve Kerbelâ şehitleriyle ilgili şiirlerde samimi bir üzüntü ve açık bir öç alma duygusu hakimdir. Bu sebeple o dönem şairleri Emevî iktidarı için tehlikeli görülmüştür.

Abbâsîler devrinde de Kerbelâ hadisesiyle ilgili şiirler yazılmıştır. Bu dönem şairleri, Ehl-i Beyt'in haklarını savunacaklarını umdukları Abbâsî iktidarından bekledikleri gayreti göremeyince hayal kırıklığına uğrayarak onları vefasızlık, Emevîler'in devamı olmak ve intikam sancağını terk etmekle suçlamışlardır. Ayrıca aralarında Mansûr en-Nemerî (öl. 190/806), Kâsım b. Yûsuf b. Subeyh (III/IX. yüzyıl), Dı'bil b. Alî el-Huzâî (öl. 246/861), Abdullah b. Mu'tez (öl. 296/909), Bısâmî (öl. 302/914) ve Kâdî Ebu'l-Muhsin et-Tenûhî'nin (öl. 302/914) bulunduğu bazı şairlerin de zaman zaman Ca'fer es-Sâdık (öl. 148/765), Alî er-Rızâ b. Mûsâ (öl. 183/8118) ve diğer Hz. Hüseyin'in soyundan gelenlerin teşvik ve takdiriyle kendi şiirlerinde bu duyguları dile getirdikleri ve Kerbelâ Vak'ası'nın intikamını canlı tuttukları bilinmektedir.

Hz. Hüseyin'in şehadetiyle Kerbelâ hadisesinin tasvirine Emevîler ve Abbâsîler'den daha çok doğal olarak Fatımîler dönemi şairlerinin şiirlerinde yer verildiği görülmektedir. Nitekim aralarında Halife Mu'ız'ın oğlu Temîm'in (öl. 375/985) de bulunduğu dönem şairlerinden Muhammed b. Hani b. Sadun el-Endelüsî (öl. 362/973), Ebu'l-Hasan Alî Ahmed el-Cürcânî (öl. 380/990), Sâhib İsmail b. Abbâd (öl. 385/995), Hammâd el-Basrî (IV./X. Yüzyıl), Şerif er-Rızâ Mu'înüddîn Yahyâ b. Selmâne (IV./X. Yüzyıl), Ebû Firâs el-Hamdânî gibi şairler Kerbelâ olayına karşı duydukları acıyı şiirlerine yansıtmışlardır.

FARS EDEBİYATINDA KERBELÂ

Başlangıçta doğal olarak Arap edebiyatına konu olan Kerbelâ Vak'ası itikâdî, siyâsî, sosyo-kültürel sebeplerden dolayı Fars edebiyatında da mühim bir yer tutmaktadır. Farsça edebiyata ilk defa kim tarafından ve ne zaman dahil edildiği kesin olarak bilinmeyen bu konu hakkında özellekle Şiîliğin resmî mezhep kabul edildiği Büveyhîler (320/932-454/1062) ve Safevîler (905/1499-1164/1750) dönemi hükümdarlarının tasvip ve teşviki sonucunda manzum ve mensur çok sayıda eser telif edilmiştir. Fars edebiyatında konuyla ilgili ilk örnekler daha çok manzum ürünlerle ortaya çıkmıştır. İran'da Şiî mezhebinin yaygınlık kazanmasından sonra Kerbelâ hadisesine verilen önem artmış ve düzenlenen yas törenlerinde mersiye okuma geleneğine bağlı olarak birçok şiir yazılmıştır. Dînî mersiye türünün en önemli bölümü haline gelen Kerbelâ edebiyatı, başta Hz. Hüseyin olmak üzere onun yakınlarının şehadeti etrafında odaklanmış, şehitler yüceltilip katiller şiddetle yerilmiştir. İlk örnekleri VI. (XII.) yüzyılda görülen bu şiirler arasında Cemâleddin Abdürrezzâk İsfahânî'nin "Lagzâb" adlı kasidesi zikredilebilir. Aynı yüzyılda Senâî, divanında Hz. Hüseyin'i bütün şehitlerden üstün tutarken "Hadîkatü'l-Hakîka"sında onun Kerbelâ'da yaptıklarını bir cesaret ve özveri örneği olarak gösterir. Özellikle Büveyhîler döneminden itibaren âşûrâ günlerinde Kerbelâ şehitlerinin resmî törenlerle anılmaya başlanması Kerbelâ ile ilgili edebî çalışmaların da artmasına yol açmıştır. İlk Farsça Kerbelâ mersiyesi VI. (XII.) yüzyılda Kavvâmî-i Râzî tarafından yazılmıştır. Mes'ûd-i Sa'd-i Selmân'ın divanında da Kerbela şehitleri ile ilgili manzumeler bulunmaktadır. VII. (XIII.) yüzyılda Sa'dî-i Şîrâzî kasidelerinde Kerbelâ şehitlerini methetmiş, çağdaşı Ferîdüddîn Attâr ve Fahreddin Irâkî de divanlarında bu konuya bir bölüm ayırmışlardır. VIII. (XIV.) yüzyılda Hâcû-yı Kirmânî'nin Hz. Hüseyin'in şehadetini anlatan mersiyesi de önemlidir. Ayrıca Selmânı Sâvecî, Hâfız-ı Şîrâzî, Sa'îd-i Herevî'nin divanlarında da bu konuda manzumeler yer almaktadır. Bu yüzyılda Kerbelâ Vak'ası ile ilgili Farsça şiir yazanlardan çoğu Şiî olmakla birlikte aralarında Ehl-i Beyt sevgisini şiirlerine yansıtan Sünnî şairler de bulunmaktaydı. Örneğin Hanefî mezhebine mensup Seyfüddin Muhammed Fergânî Kerbelâ Vak'ası üzerine yazdığı kasidesinde "Mustafâ'nın Kalbi, Murtazâ'nın cevheri" olarak adlandırdığı Hz. Hüseyin ve diğer Kerbelâ şehitleri için halkı mateme ve ağlamaya davet etmiştir.

X. (XVI.) yüzyıldan itibaren Şiîliğin devlet dini olduğu Safevî döneminde bilhassa hükümdarların dînî şiirler yazılmasını teşvik ve bu tür şiir yazan şairleri himaye etmeleri Kerbelâ ile ilgili edebî çalaşmaları arttırmıştır. Hüseyin Vâ'ız-ı Kâşifî'nin bu alanda en önemli eser sayılan "Ravzatü'ş-Şühedâ"sı Kerbelâ şehitlerini anmak için düzenlenen ve "Ravza" denilen meclislerde yüzyıllardır okunagelmiştir. Halk "Ravza" denilen bu meclislere katılır, Hz. Hüseyin ve onun dostlarının şehadetinin hüznünü paylaşırdı. İran'da taziye meclislerinde en çok okunan metin olup tertibi bakımından daha sonra yazılan maktellere örnek teşkil eden bu eser birçok defa basılmış, üzerine şerh vb. çeşitli çalışmalar yapılmış ve Gelibolulu Câmî tarafından "Sa'âdetnâme" adıyla Türkçeye çevrilerek Kânûnî Sultan Süleyman'a sunulmuştur. Zamanında beliğ bir vâiz ve edip olarak tanınan Hüseyin Vâ'ız-ı Kâşifî, eserleri arasında en meşhuru olan Ravzatü'ş-Şühedâ'yı Ebu'l-Ganî Sultan Hüseyin Baykara'nın torunu Seyyid Mirza Müşîrü'd-Devle Abdullah'ın isteği üzerine yazdığını ve daha önce yazılmış maktelleri eksik bulduğunu ifade ederek enbiyâ, asfiyâ, şühedâ, çeşitli bela ve musibetlere maruz kalmış diğer şahısların ve Âl-i Abâ'nın durumunu ayrıntıları ile anlatan bir esere ihtiyaç olduğu için bu kitabı kaleme aldığını belirtmiştir. On bölüm ve bir hâtimeden oluşan eserin diğer maktellerden farkı Resûl-i Ekrem dahil diğer peygamberlerin çektikleri cefaların, Hz. Hamza ve Ca'fer b. Ebî Tâlib'in şehadetinin, Hz. Fâtıma, Hz. Alî ve Hz. Hasan'ın hayat hikayelerinin müstakil bablarla anlatılması, Hz. Hüseyin'e ve onun şehadetine ise son dört bölümde yer verilmesidir. Sahasının en meşhur eseri olan Ravzatü'ş-Şühedâ, sırf onu okudukları için "Ravzahânî" diye isimlendirilen şahıslar tarafından Hz. Hüseyin'in taziye

meclislerinde okunmaktadır. Farsça maktellerin en mükemmeli olan bu eser kendi sahasındaki şöhreti sebebiyle Lahor, Lucknow, Bombay, Cawnpore ve Tahran'da defalarca basılmış, muhtasarları ve şerhleri yapılmıştır.

Bu dönemde İmam Herevî, Fahreddîn-i Irâkî, Selmân-ı Sâvecî, Baba Figânî, Damîr-i İsfahânî, Sa'îd-i Herevî, Hasan-ı Kâşî gibi şairler, Hz. Peygamber ve Ehl-i Beyt'e dair şiirlerinde Kerbelâ hadisesini işlemişlerdir. Nizâm-ı Esterâbâdî, Ehlî-i Şîrâzî ve Lisânî-i Şîrâzî gibi şairler de Ehl-i Beyt ve onlarla ilgili olaylar hakkındaki şiirleriyle şöhret bulmuşlardır. Daha sonra gelen Hayretî-i Tûnî ve Muhteşem-i Kâşânî, Ehl-i Beyt'e dair menkıbeleri anlatan şiirlerin en iyi örneklerini vermişlerdir.

Belirttiğimiz gibi Fars edebiyatında özellikle Şiîliğin resmî mezhep kabul edildiği Büveyhîler ve Safevîler döneminde idarecilerin de teşvikiyle pek çok müellif çeşitli Maktel-i Hüseyin'ler kaleme almıştır. Bunların başlıcaları arasında Mirza Muhammed İbrâhim, Hüseyin el-Bâfkî, Mirza Muhammed Ali el-Müderris el-Çârdehî, Feth Ali ez-Zencânî, Muhammed Nâsır en-Nâinî'nin "Maktel-i Hüseyin"leri ile Mirza Hidâyetullah b. Şeyh Sâdık el-Kazvînî'nin "Maktel-i Ebî Abdillâh el-Hüseyn" adlı eseri zikredilebilir.

XI. (XVII.) yüzyılın ortalarından itibaren Muharrem törenleri sırasında muhtelif tâziye oyunları ortaya çıkmış, XIII. (XIX.) yüzyılın ikinci yarısında tâziyeler Nâsıruddîn Şâh'ın desteğini almakla kalmamış, bütün milletin en çok önem verdiği temel bir ritüel haline gelmiştir. Tekye ve Hüseyniyye denilen binalar da bu dönemde yapılmıştır. Söz konusu tâziyeler sâdece Muharrem ve Safer aylarında değil bütün aylarda yapılırdı.

Kaçarlar döneminde (1170/1786-1310/1925) Ravza meclislerinin çoğalmasıyla birlikte mersiye yazımı da artmış, bunda Nâsıruddin Şâh'ın emir ve teşviklerinin büyük rolü olmuştur. Safevîler devrinde pek uygun görülmeyen Kerbelâ olayının sahnelenmesi bu dönemde yaygınlaştırılmıştır. Devlet adamları bu işin öncülüğünü yapmış, her yıl Gülistan Köşkü'nün güneyindeki Tekye-i Devlet'te olay sahnelenmiştir. Bu dönem şairlerinin çoğu Kerbelâ olayına dair mesnevî, tercî-i bend, müstezâd, kıt'a ve rubâîler yazmıştır. Visâl-i Şîrâzî'nin (öl. 1262/1846) mersiyesi, Sürûş-ı İsfahânî'nin (öl. 1285/1868) "Ravzatü'l-Esrâr"ı, Yagmâ-i Cendekî'nin (öl. 1377/1860) "Zübdetü'l-Esrâr" adlı mesnevisi bu dönemde kaleme alınan önemli mesnevilerdir. Sâfî Alî Şâh (öl. 1316/1898), Ceyhûn-ı Yezdî (XIX. Yüzyıl), Hâkim Kaânî (öl. 1270/1854) gibi mersiyecilikte ünlü olan şairler de Ravzahânî meclislerinde okunmak üzere çok sayıda şiir yazmışlardır. Bu devrin mersiye şairlerinden olan Cûdî-i Horasânî ve Kuttâb-ı Cevherî'nin şiirleri ise halen İran'da mersiyehanlar tarafından okunmaktadır. Bunlardan başka Muhammed Nakî b. Ahmed Burûcirdî'nin "Âyînü'l-Bükâ"sı, Muhammed Hüseyin b. Muhammed Ali Kırmânî'nin Feth Ali Şâh'a sunduğu "Ravzatü'l-Hüseyniyye"si, Mevlevî Muhammed Sıbgatullâh b. Muhammed Gavs'ın "Destân-ı Gam"ı ve Gulâm Ali Mûsevî Cihângîrnegârî'nin "Hamle-i Hüseynî"si zikredilmelidir.

Fars edebiyatında Maktel-i Hüseyin'lerden başka "Kerbelâ-ı Gam, Kerbelâ fi't-Târîh, Kerbelâ yâ Kânûn İnkılâb, Kerbelânâme, Kerbelâ-i ke min Dîdem, Destân-ı Kerbelâ, Kerbelâ-i Mu'allâ" gibi ismini doğrudan olaydan almış çok sayıda eser telif edilmiştir. Ayrıca Kerbelâ Vak'ası üzerine yazılmış olup "Envârü'ş-Şehâde, Esrârü'ş-Şehâde, Cenknâme-i Hüseynî, Muhrıku'l-Kulûb, Mecâlisü'l-Ahzân, Müheyyicü'l-Ahzân, Müsîrü'l-Ahzân, Tûfân-ı Bükâ, Destân-ı Gam" gibi farklı isimler altında kaleme alınmış eserler de vardır. İster Kerbelâ adıyla, isterse farklı isimlerle anılsın, bu eserlerin büyük çoğunluğunun yazılma sebebi, olayın târihî rivayetler çerçevesinde anlatılmasından ziyade duygusal ögelerin ön plana çıkarıldığı dramatik, aynı zamanda de genelde Şiî olan Farsların ideolojisine uygun edebî eser telif etmek olduğu söylenebilir.

Görüldüğü gibi Arap ve Fars edebiyatında yukarıda zikredilen müstakil şiir ve Maktel-i Hüseyin'lerin yanında çoğu Şiî şairlerce yazılan ve "Mâtemgede, Destân-ı Gam, Cengnâme-i Hüseynî, Mecâlisü'l-Ahzân, Tûfân-ı Bükâ" gibi adlarla anılan pek çok eser bulunmakta ve bunlar içerisinde özellikle hadisenin cereyan ettiği Kerbelâ'ya izafetle anılanların yaygın olduğu görülmektedir. Türk müelliflerinden Asım Köksal'ın klasik İslam tarihi kaynaklarına göre yazdığı "Kerbelâ Fâciası" (Ankara 1979) ile Rikâbî'nin Şiî kaynaklarına göre yazdığı "Vak'atü Kerbelâ" (Kum 1406) gibi az sayıdaki eser hariç bunların hemen hemen tamamına yakını olayları

tarih bilinciyle değil "Maktel-i Hüseyin"lere benzer şekilde duygusal öğeleri ön plana çıkararak etkili, dramatik ve romantik bir üslupla vermektedir. "Hâdisetü Kerbelâ, Kerbelâ fi't-Târîh, Kerbelânâme" gibi adlar taşıyan Arapça ve Farsça eserlerden başka bir kısmı Sünnîler tarafından yazılmış Ehl-i Beyt sevgisi çerçevesinde Hz. Hüseyin'in şehadetini yarı roman üslubuyla halka yansıtan Türkçe kitaplar da mevcuttur.

Belirttiğimiz gibi Hz. Hüseyin'in şehadeti üzerine yazılan mersiye ve makteller Arap ve Fars edebiyatında oldukça yaygındır. Bunların üslupları ve telakkileri bazı çalışmalara da konu olmuş ve bunlardan yola çıkarak bu konuda bazı tahliller de yapılmıştır. Mesela Muhammed Kâmil Süleyman, "el-İdıyûlûciye'ş-Şi'riyye fî Riesâ'i'l-Hüseyn" (Beyrut 1981) adlı eserinde mersiyelere yansıyan Şiî telakkiyi tahlil eder. İranlı şair Senâî hem divanında hem de "Hadîkatü'l-Hakîka" adlı eserinde Hz. Hüseyin'i insanlığın rûhen gelişmesi için kendini adamış bir kahraman olarak gösterir. Fars edebiyatında ise özellikle Muhteşem-i Kâşânî'nin Kerbelâ hadisesini işlediği Terkîb-i Bend'i bu açıdan anılmaya değer.

BAŞKA MİLLETLERİN EDEBİYATLARINDA KERBELÂ

Sadece Türk, Arap ve Fars edebiyatlarında değil başka İslam milletlerinin edebiyatlarında da bu konu işlenmiştir. Örneğin Hint-Pakistan alt kıtasında da bazı meşhur şairler çeşitli mersiyeler yazmışlardır. Bunlardan Muhammed Muhsin, Hz. Hüseyin'in kahramanlığını içli bir şekilde anlatırken Şah Abdüllatif, Hint dilinde kaleme aldığı "Risâlô" adlı eserinde Kerbelâ Vak'ası'nı sûfî geleneğinde ifadeye dökmüştür. Yine Mevlânâ Ebu'l-Kelâm Âzâd, Zâkir Han, Mevdûdî ve Muhammed İkbal'in de bu konuda eserleri olup bunlardan yapılan bir derleme Abdullah Gürel tarafından Türkçeye çevrilerek "Hz. Hüseyin: Bir Uyarı Bir Sembol" adıyla yayımlanmıştır.

"Yukarıda da belirttiğimiz gibi İslâmî edebiyatın önemli üç dili olan Arapça, Farsça ve Türkçeden başka Hint-Pakistan alt kıtasında konuşulan dillerde de Kerbelâ Vak'ası üzerine manzum ve mensur eserler kaleme alınmıştır. Bunlar arasında Urduca ve Hintçe olanlar önemli yer tutmaktadır.

Kerbelâ Vak'ası ile ilgili bu dillerdeki ilk manzum eserler mersiyelerdir. Kerbelâ üzerine yazılmış Urduca mersiyelerin tarihi X/XVI. asrın sonlarına kadar uzanmaktadır. Konu itibariyle genellikle Türkçe tasavvufî bakış açısıyla yazılanları andıran Urduca mersiyelerin en güzel örnekleri ise Urdu şairleri Anis (öl. 1874) ile Dâbir (öl. 1877) tarafından sunulmuştur. Urduca yazılanlara nispetle Hintçe yazılan mersiyelerin tarihi daha yenidir. Bunun ilk örneği daha sonrakilerin selefi olan Şah Abdüllatîf'in (öl. 1752) Hint dilinde yazdığı "Risâlô"sunda Hz. Hüseyin'in şehadetine hasrettiği "Sur Kedaro" isimli mersiyede görülmektedir. Bu mersiyesinde Hz. Hüseyin'in "Kâlû Belâ"da vermiş olduğu sözü yerine getirmek için acılara katlandığını ve kendini feda ettiğini bildiren şair, konuyu tasavvufi açıdan ele almıştır. Kerbelâ Vak'ası hakkında yazdığı mersiyelerle meşhur olan diğer bir şair ise Sâbit Ali Şah'tır (öl. 1810). Hz. Peygamber'in, torunu için söylemiş olduğu "ne güzel binicidir" sözünden hareketle şiirini Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'daki kahramanlığı etrafında odaklayan şairin getirdiği "süvârî" tipi daha sonra bu konu üzerine yazılmış mersiyelere tema olmuştur.

Kerbelâ Vak'ası, Hz. Hüseyin'in şehadetinin inkılâbî boyutlarına ağırlık veren son dönem İslam düşünürlerinin Urduca, Hintçe ve bazen Batı dillerinde yazdıkları manzum ve mensur eserlere de konu olmuştur. Panislamist fikirleri ve Hindistan'ın bağımsızlığı için verdiği mücadele örneği ile son dönem İslam ve Hindistan tarihinin en önemli simalarından olan Mevlânâ Ebu'l-Kelâm Âzâd'ın (öl. 1958) Urduca kaleme aldığı Şehâdet-i Hüseyin (Destân-ı Kerbelâ, Karaçi 1956) isimli mensur eseri konu üzerine yazılmış müstakil çalışmalardandır. Yezîd'in iktidara gelmesinden Hz. Hüseyin'in şehadetine kadar olan olayları tarihî rivayetler müvacehesinde anlattığı bu eserinde Ebu'l-Kelâm Âzâd, Hindistan'ın içinde bulunduğu siyasi duruma uygun olarak Hz. Hüseyin'i Emevîler'in zalim rejimini kabullenmeyip ona karşı cihad eden özgürlük savaşçısı olarak değerlendirmiştir. Müellife göre İlâhî hukuku hiçe sayan, Müslümanların hürriyeti pahasına egemenliğini sürdüren ve onlar üzerinde keyfî kararlarını uygulamaya kalkan yönetime boyun eğilmemesi gerektiği yolunda Hz. Hüseyin'in yaptığı mücadele örneği, onun gelecek nesillere bıraktığı kutsal bir mirastır.

Benzer düşünce ile Kerbelâ konusunu işleyenlerden bir diğeri Mevlânâ Seyyid Ebu'l-Âlâ Mevdûdî'dir (öl. 1979). "Hüseyin'in Şehadeti Üzerine" isimle eserinde Kerbelâ Vak'asının sadece kişisel nedenlerle Yezîd'e karşı yapılmış bir ayaklanma sonucu olmadığını söyleyen müellif, Hz. Hüseyin'in hurûcunun İslâmî yönetimin sürüklenmekte olduğu felaketi önleme amacına matuf olduğunu bildirmiştir.

XX. yüzyılın önde gelen İslam düşünürlerinden bir diğeri Muhammed İkbâl (öl. 1938) de konuyu benzer bir bakış açısıyla ele alanlardandır. "Bâl-ı Cibrîl (Lahor 1935)" isimli eserinde

Hz. İsmail ile Hz. Hüseyin'i Ka'be'nin iki kurbanı olarak adlandıran müellif, "Rumûz-ı bî-Hodî" adlı mesnevisindeki "İslam hürriyeti ve Kerbelâ hadisesinin esrarı hakkında" isimli şiirinde Hz. Hüseyin'in Müslümanlar arasındaki yerini İhlas Sûresi'nin Kur'an'daki yeri ile aynileştirmiştir. Hz. Hüseyin-Yezîd arasındaki tezadı Hz. Mûsâ-Firavun ilişkisiyle kıyaslayan İkbâl, şiirini İlâhî hukuk ve özgürlüğü yaşatmak uğruna şehit olan Hz. Hüseyin için gözyaşı döktüğünü ifade eden mısralarla bitirmiştir.

Hindistan Cumhuriyeti'nin ilk Müslüman cumhurbaşkanı Zâkir Hüseyin (öl 1969) de "Hüseyin'in Şehadetinin Anlamı" isimli eserinde yukarıda zikredilen düşünürlerin görüşlerine benzer şekilde, Kerbelâ vak'asının hak ve bâtıl arasındaki mücadelenin sonucu olduğunu belirtmiştir. Müellif tarihî rivayetlerden daha çok felsefî yorumlar yaptığı bu edebî eserinde Hz. Hüseyin'in şehadetini şöyle değerlendirmektedir: "İnsan zihni Allah korkusundan başka tüm korkulardan kurtulduğu zaman Hüseyin'e layık olduğu saygı gösterilecek ve insanlar, Fâtıma'nın sevgili oğlunun hayatını seve seve feda ederek Allah'a karşı ne kadar yüce bir itaat örneği sergilediğini düşünüp duracaklardır".[17]

Hemen hemen bütün maktel ve mersiye kitaplarında Hz. Hüseyin'in şehadetiyle ilgili tasvirler tarih kaynaklarının verdiği bilgileri çok aşmış, hayâlî sahnelerle farklı bir mahiyete bürünmüştür. Konuyla ilgili müstakil bir eser yazan Murtazâ Mutahharî ("Hüseynî Yiğitlik" adıyla Hasan Kanaatlı tarafından Türkçeye çevrilmiştir), Şiîler'in yaşadığı diğer bölgeler bir yana başta İran olmak üzere Necef ve Kerbelâ'da olay hakkında pek çok yalanın uydurulduğunu belirtmekte ve âşûrâ gününde Hz. Hüseyin o gün şehit edildiği için değil kimsenin önünü alamadığı onca yalan uydurulduğu için ağlanması gerektiğini söylemektedir.

Arap ve Fars edebiyatlarında Maktel, Kerbelâ ve Mersiye kitaplarından başka adı itibariyle doğrudan Hz. Hüseyin'in hayatını konu alan eserler de vardır. Ancak farklı başlıklarla yazılan kitaplarda olduğu gibi bunlarda da onun hayatı ile birlikte daha çok şehâdetine ağırlık verilmiştir. İlk dönemlerden beri örneklerine rastlanan bu eserlere yakın zamanlarda yenileri de eklenmiştir. Muhammed Rızâ'nın "el-Hasan ve'l-Hüseyn Sıbtâ Resûlulâh"ı, Muhammed Beyyûm Mehrân'ın "el-İmâm el-Hüseyin b. Alî"si, Bâkır Şerîf el-Kureşî'nin "Hayâtü'l-İmâmi'l-Hüseyin"i, Mûsâ Muhammed Alî'nin "Seyyidü'ş-Şühedâ el-İmâmü'l-Hüseyn"i, ve Fehmî Üveys'in "Şehîdü Kerbelâ el-İmâm el-Hüseyin b. Alî b. Ebî Tâlib"i bu gruba örnek verilebilir. Başka bir önemli eser de Abbas Mahmûd el-Akkâd'ın "el-Hüseyin b. Alî Ebü'ş-Şühedâ"sıdır. Akkâd, Hz. Hüseyin'in başına gelenleri İslam öncesinde Hâşimoğulları ile Ümeyyeoğulları arasında yaşanan çekişmelerle ilişkilendirir ve olayları sadece tarihi açıdan değil sosyolojik açıdan da ele alır. Şiî müellif İbrâhim ez-Zencânî ise "Vesîletü'd-Dâreyn fî Ensâri'l-Hüseyn" adlı eserinde bütün Şiî müellifler gibi olayları tamamen kendi kaynakları doğrultusunda açıklar. Ayrıca Takıyyüddîn İbn Teymiyye'nin Hz. Hüseyin'in başının defnedildiği yerle ilgili tartışmaları ele aldığı "Re'sü'l-Hüseyin" ile Ebû Abdullâh Muhammed b. Alî'nin Şiî kaynakları çerçevesinde Hz. Hüseyin'in kabrini ziyaretin faziletiyle ilgili "Fazlu Ziyâreti'l-Hüseyin" adlı eserini de anmak gerekir.

İran'da İslam Cumhuriyeti'nin kuruluşundan (11 Nisan 1979) az önce veya sonra yazılan bazı eserlerde de Hz. Hüseyin'in hayatı ve şehadetiyle ilgili tarihi rivayetlerden çok onun inkılâbî bir boyut atfettikleri tutum ve hareketine ağırlık verilir. Esed Haydar'ın "Ma'a'l-Hüseyin fî Nahdatih", Hibetüddîn eş-Şehristânî'nin "Nehdatü'l-Hüseyin"i ve Ali Şerefeddîn'in "Dirâsât fî Sevrâti'l-İmâmi'l-Hüseyin" adlı çalışmaları bu türün başlıca örnekleridir. Bu gruba giren kitapların bir kısmı Türkçeye de tercüme edilmiştir: Muhammed Yezdî, "İmam Hüseyin'in Misyonu", Muhammed Müderrisî, "İmam Hüseyin Şehâdet Zamânı", Âyetullah Destgayb, "Kerbelâ Katliamı ve Zeyneb'in Mesajı", Murtazâ Mutahharî, "Hz. Hüseyin'in Emr-i Ma'rûf ve Nehy-i Münker"i.

Batı dillerinde de Kerbelâ Vak'ası hakkında yayınlanmış bir çok eser bulunmaktadır. Bu konuda tespit edilmiş literatürü Elnure Azizova'nın tezinden aynen aşağıya alıyoruz:

[17] Elnure AZİZOVA, Kerbelâ Vak'ası (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, İstanbul 2001, s. 117-122.

"Bunlar arasında olayın anlatıldığı veya Hz. Hüseyin'in şehadetinin ele alındığı çalışmaların bazıları şunlardır: A. Nöldeke, Das Heiligtum al-Husayins zu Kerbelâ, Berlin 1909; Frederic Maatouk, La representation de la mort de l'Imam Hussein a Nabetieh (Libansud), Beirut 1974; Mahmoud Ayoub, "The Martyr of Karbala", Al-Serat 4/IV (1978) 3-17; a.g.m., "Why do we commemorate Imam Husayn?"Al-Serat, 10/II (1984) 19-20; M. Ali Azhar, "Al-Husayn, the martyr and his ideology", Al-Serat 5/III-IV (1979) 24-29; Karim Crow, "The impact of the Sufferings and death of Imam al-Husayn b. Ali on the Twelver doctrine of the Imamate", Al-Serat 10/II (1984) 24-29; A. A. Haidari, "The Uniqueness of Imam Husayn", Al-Serat 10/II (1984) 21-23; Salman Tawhidi, "Martyrdom and real message of Karbala", Al-Serat, 9/II (1983) 3-9.

Doğrudan Kerbelâ Vak'asını konu alan çalışmaların yanında Aşure günü başta olmak üzere Muharrem ayında Şiîlerin gerçekleştirdikleri yas merasimleri hakkında da çok sayıda eser bulunmaktadır (Örneğin bk. Ivan J. Lassy, The Muharram Mysteries among the Azerbeijan Turks of Caucasia, Helsingfon 1916; Chelkowski, Ta'ziyeh, ritual and drama in Iran, New York 1979; Mahmoud Ayoub, "Redemptive suffering of Islam"; A stady of the devotional aspects of Ashûrâ in Twelver Shiism. The Hague etc.: Mouton, 1978 (Religion and society, 10); Murtada Mutahharî, "Ashûrâ: histoire et legende", Aux Sources de la Sagesse, 3/XII (1997), 49-66; a.g.m., "The meaning of Ashûrâ", Al-Tawhîd, 12/II (1977), 27-38; J. Calmard, "Muharrem ceremonies and diplomacy" (a preliminary study) Edinburgh University Press. 1983, 213-228; J. Hjarpe, "The Taziye ecstasy as political ewpression Reigious ecstasy" Ed. N. G. Holm. Stocholm: Almqvist and Wiksell, 1982 (Scriptanst. Donneriani Abocusis, XI) 167-177; I. K. A. Howard, "The developing view of the fast of Ashura in early Imami-Shi'i juridical teaching" Al-Serat, 1/II (1975) 30-32; W. Ende, "The Flagellations of Muharram and the Shi'ite Ulama" Der Islam 55 (1978) 19-36; P. Heine, Rossohne Reiter, "Überlegunden zu den Ta'ziya-Feiernder Schiiten des Irag" ZMRW 63 (1979) 25-33; J. Knappert, "Al-Husain ibn Ali in the epic tradition of the Swahili" Al-Serat 2/I (1976), 20-27; G. Thaiss, "Religious symbolism and social change: the drama of Husain" Scholars, saints and Sufis, ed. N. R. Keddie, U. California Press, 1972, 348-366; E. H. Waugh, "Muharrem rites: community death and rebirth. Religious encounters with death" Ed. By F. E. Reynolds and E. H. Waugh, Pennsylvania State U. Press, 1977, 200-213; G. E. Von Grunebaum, Muhammadan Festivals, New York 1958, 85-94).

Batı dillerinde Kerbelâ Vak'ası üzerine yapılmış çalışmalardan dikkate değer bir kısmı ise olayın yansıdığı literatür hakkındadır. (Örneğin bk. Annemarie Schimmel, "Karbala and the Imam Husayn in Persian and Indo-Muslim Literature" Al-Serat, 1986, XII, 29-42; Lynda Clarke, "Elegy on Husayn: Arabic and Persian", Al-Serat, 1986, XII, 13-28; H. Masse, "Poemes Funebres Consacres aux Imams" Le Shi'isme Imamete, (1970), 271-279; C. Shackle, "The Multani marsiye", Der Islam 55 (1978) 281-311; Mahmoud Ayoub, "Marâthi and the Shi'i ethos", Al-Serat, 6/III-IV (1980), 22-29) Ayrıca Şiî müellifler tarafından Hz. Hüseyin'in şehadeti üzerine yazılan eserlerin tercümeleri de Kerbelâ konusu üzerine yapılmış çalışmalar arasında zikredilebilir. (Örneğin bk. Abdullah Yusuf Ali, Imam Husain and his Martyrdom, Lahore 1978; Muhammed Barkad Ali, The tragedy of Karbala and martrydom of Imam Hussain (trc. Ahmad Bashir Faisalabad 1984; Abu'l-Qasim Faizi, Prince of martyrs: a brief account of the Imam Husayn. Oxford 1977; Mohammad Bahrululoom, The tale of the martyrdom of Imam Hussain: The Kerbela epic (trc. Najim Khafaji, London 1997)".[18]

[18] Elnure AZİZOVA, Kerbelâ Vak'ası (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, İstanbul 2001, s. 120-122.

TÜRK EDEBİYATINDA KERBELÂ

Hz. Hüseyin'in şehit edilmesini anlatan manzum ve mensur eserlerle bu konuda yazılmış mersiyeler başta olmak üzere Kerbelâ adı Türk edebiyatında önemli bir motif olarak yer alır. Türk muhayyilesinde Kerbelâ, Hz. Hüseyin'le ailesinin ve yakınlarının topluca şehit edildiği bir yerin adı olmanın dışında bu elîm vak'ayı ifadelendiren pek çok şair ve edip tarafından âdeta bir remiz ve mazmuna dönüştürülerek "Vak'a-i Dil-sûz-i Kerbelâ, Haber-i Kerbelâ" gibi adlarla da anılan acıklı bir konunun adıdır.

Hz. Hüseyin'in başsız bedeninin gömüldüğü bir meşhed iken sonraları üzerine bir türbe yapılan, ardından suya kavuşturulup çöl ortasında güzel bir vâhaya dönüştürülen Kerbelâ, Osmanlı tarihi boyunca Türk hacılarının uğrak yeri olarak Âl-i Abâ sevgisini tazelemiş, özellikle Türk tasavvuf kültürünü derinden etkilemiştir. Mezheb farkı gözetilmeden bütün Müslümanlarca rağbet edilerek bir nevi kutsallık kazanan Kerbelâ hakkında git gide özel bir ziyaret kültürü oluşmuş, bilhassa Şiî müelliflerce "Fazlu Ziyârâti'l-Hüseyn" gibi kitaplar, "Hz. Hüseyin Ziyâretnâmesi" gibi tercüman ve gülbanklar yazılması geleneği teşekkül etmiş, "Kâmilü'z-Ziyârât" gibi eserlere konu olan ziyâret âdabı gelişmiştir. Halk kültürü ve folklor açısından da zenginleşen Kerbelâ, edebiyatta adı sıkça anılan bir yer haline gelmiştir. Ayrıca Arap, Fars ve Türk kültürünün hakim olduğu İslam dünyasında sünnî çevreler yanında bilhassa Şiîlik, Ca'ferîlik, Zeydîlik gibi mezhebî; Kızılbaşlık, Alevîlik ve Bektâşîlik gibi zümrevî anlayışlara sahip şair ve yazarlar için bir ilham kaynağı telakki edilir olmuştur (Bu hususta geniş bilgi için bkz. Hüseyin Mücîb el-Mısrî, Kerbelâ beyne Şu'arâ'i'ş-Şu'ûbi'l-İslâmiyye, Kahire 1421/2000).

Kerbelâ hadisesinin meydana geldiği asırdan itibaren Hz. Hüseyin'in hayatı efsânevî ve menkıbevi bir hüviyet kazanmıştır. Özellikle Şiî müelliflerinin mezhebî gayretleriyle abartılarak anlatılan şehâdetinin hikayesi yüzyıllarca yazılarak okunmuş, anlatılmış ve dinlenmiş, ismi etrafında yeni birtakım inançlar gelişip yayılmıştır. Bu gelişme, giderek olayda bazı sırların ve hikmetlerin bulunduğu yönünde tecessüslere ve bunların bâtınî yorumlarına da kapı aralamıştır. Bu sebeple bazen hadis bile uydurulmuş, hattâ Ahzâb suresinin 33, Şûrâ suresinin 23. ayetleri zorlama yorumlarla Ehl-i Beyt hakkında tefsir edilmeye çalışılmıştır. Böylece Kerbelâ adı âdeta bir kült halini almış, Hz. Hüseyin'in şehadeti için matem tutmak ve bu konuda eser vermek sevap kazanmaya bir vesile kabul edilmiştir.

Muharrem ayının ilk gününden başlayarak en muhteşemi onunda (yevm-i katl, yevm-i âşûrâ) olmak üzere Şiî ve Ca'ferî çevrelerinde "ta'ziye, şebih" adlarıyla anılan çeşitli törenler tertip edilmesi, bilhassa Safevîlerden itibaren devlet protokolüne girecek kadar önem kazanmıştır. Bu olaylardan çok sonra İslamiyeti kabul eden Türk kavimleriyle Endonezya ve Jamaika'ya kadar Müslüman toplulukları da içine alacak kadar geniş bir alana yayılan şiirler, özel mersiye ve makteller kaleme alınmıştır. Bu sebeple Kerbelâ Türk edebiyatının da en çok ilgilendiği konular arasında yer almış, müstakil mersiyeler dışında mecaz ve teşbihlerin konuları arasına da girmiştir.

Genel olarak dînî-tasavvufî Türk edebiyatında, özellikle de Alevîlik-Bektâşîlik gibi zümre edebiyatlarıyla divan, halk ve âşık edebiyatında Kerbelâ hadisesiyle ilgili olarak müstakil eserler, mersiye ve manzumeler telif edilmiş, ayrıca başta divan şairleri olmak üzere konuya eğilen sanatkârların, halk âşıklarının his ve hayal dünyalarının ortaya konmasında Kerbelâ adı önemli bir mazmûna dönüşmüştür. Türk edebiyatında Kerbelâ olayını ele alan lirik eserlerin pek çoğu manzum olmakla birlikte manzum-mensur karışık ve sadece mensur eserler de kaleme alınmıştır. Bunlar arasında mesnevî, kaside, gazel, terci-i bend, terkib-i bend, murabba', muhammes, müseddes, rubâî, tuyuğ, ilâhî vb. nazım şekillerinde aruzla yazılanlar önemli bir yer tutmaktadır.

Gerek "Maktel-i Hüseyin"lerde gerekse aynı konuyu işlemekle beraber farklı isimlerle anılan eserlerde Hz. Hüseyin ve diğer Kerbelâ şehitleri için yer yer mersiyelere rastlanır. Bunların

dışında Hz. Hüseyin için yazılmış müstakil mersiye kitapları da bulunmaktadır. Bazılarında mensur bölümlerin de yer aldığı bu eserlerde, genellikle târihî sıraya uyularak Hz. Hüseyin'in Kûfe'ye gitmek üzere yola çıkışından Kerbelâ vak'ası sonrasında alınan esirlerin Şam'a götürülmesine kadar bütün olaylar son derece hüzünlü bir üslupla anlatılır. Büyük çoğunluğu Şiî, Alevî ve Bektâşîlerce bir kısmı da Sünnî şair ve müelliflerce yazılan bu eserlerin Türk, Arap ve Fars edebiyatlarında önemli bir yeri vardır. Türkçe mersiyeler içerisinde şairi Muhammed Nakî'nin mahlasına nisbetle "Kumru" diye anılan "Kenzü'l-Mesâ'ib", sadece Anadolu Türkleri arasında değil Âzerîlerle Irak ve İran Türkmenleri arasında da çok yaygındır.

Gerek divan şiiri gerek tekke ve saz şiiri geleneğinde Hz. Hüseyin'e revâ görülen muamelenin lirik ve trajik bir üslupla anlatıldığı bütün eserlerin ortak özelliklerinde biri Kerbelâ'nın kutsal bir bölge olarak anılması, diğeri de Ehl-i Beyt ve Kerbelâ arasında bir bütünlük oluşturulmaya çalışılmasıdır. Şairlerin bu olayla ilgili duygu ve düşünceleri halk nazarında Kerbelâ'nın faziletli bir mekan olması fikrini beslemiş, hakkında efsânevî ve menkıbevî rivayetlerin teşekkül etmesini sağlamıştır. Kerbelâ için şiir yazan, buradaki tarihî hadiseleri mersiye yahut ağıta dönüştüren her şair manzumesinin sonunda Kerbelâ için de bir duada bulunmayı ihmal etmez. Zaman zaman "deşt, sahrâ, çöl" gibi olumsuz adlandırmalar ön palana çıkarılıp bir mahrumiyet bölgesi olarak ifade edilen Kerbelâ aynı zamanda Hz. Hüseyin ile Ehl-i Beyt'in kanını taşıdığı için gözlere sürme diye çekilecek bir toprak olarak da anılır.

Türk edebiyatında Kerbelâ üzerine yazılıp daha ziyade Muharrem ayının ilk on gününde yapılan toplantılarda okunarak yaygınlaşan eserler arasında Kastamonulu Şâzî'nin sade bir Türkçe ile 763 Zilhiccesinde (Ekim 1362) telif ettiği "Dâstân-ı Maktel-i Hüseyin" adlı 3313 beyitlik eseri önemli bir yer tutar. Mesnevi tarzında bir nevi destan olan bu eser genellikle gece toplantılarında okunmak için kaleme alındığı için olayların akışı ve şahsiyetler realiteye uygun olmakla birlikte vakalar efsanevi hale getirilmiş, hissiyatı kolayca tahrik etmesi için mübalağalı şekilde anlatılmıştır. İsmail Hikmet Ertaylan, Şâzî'den bir yıl önce Yûsufî mahlasını kullanan bir şairin Candaroğlu hükümdarı Bayezid'e sunduğu 3000 beyitlik bir makteli olduğuna işaret etmektedir. Yahyâ b. Bahşî'nin 905 Şa'ban'ında (Mart 1500) tamamladığı "Maktel-i İmam Hüseyin" ise 976 beyit olup 938'de (1532) istinsah edilen bir nüshası Ankara'da DTCF kütüphanesinde bulunmaktadır. Bu manzum eser de pek çok maktel gibi gece meclislerinde okunmak için kaleme alınmıştır. Eser, Hz. Peygamber'in torunları Hasan ve Hüseyin'e sevgisini anlatan mısralarla başlamaktadır. Lâmi'î Çelebi'nin (öl. 938/1532) "Maktel-i Âl-i Resûl" adlı eseri de 989 beyitlik bir makteldir. Bu eser Kanuni Sultan Süleyman'ın defterdarı Sinan Bey'in isteği üzerine yazılmıştır. Hz. Osman'ın şehadeti, Hz. Ali'nin hilafeti, Muâviye'nin muhaleffeti, Hz. Ali ve Hz. Hasan'ın vefatı, Muâviye'nin Yezîd'e biat alması, Yezîd'in hakimiyeti döneminde Hz. Hüseyin'in itaat etmeden Mekke'ye gitmesi, Irak ehlinin daveti ile Müslim b. Akîl'in gönderilmesi ve Kerbelâ faciasının yer aldığı on üç bölümlük bu eseri diğerlerinden ayıran özelliklerden biri de Muhtar es-Sakafî'nin Hz. Hüseyin'in intikamını almak için Tâif'ten çıkışının anlatılmasıdır. Yer yer âyet ve hadislere de yer veren müellif İslam tarihinin en çok tartışılan mevzusu olan Kerbelâ Vak'ası'nı ehl-i sünnet alimlerinin görüşünü benimseyerek hakikati öğrenmek isteyenlere kaynak olabileceği düşüncesi ile yazmıştır. Bu eserin kütüphanelerde çok sayıda nüshası bulunmaktadır. Hacı Nûreddin Efendi'nin 940'ta (1530-31) sade bir Türkçe ile telif ettiği, zayıf bir nazım tekniğine sahip olmakla birlikte kahramanlıkla ilgili beyitleri çok beğenildiği için bir kısmı taşbaskı olarak yedi defa basılan "Vak'a-i Kerbelâ"sı da sevilen bir eserdir. Gelibolulu Câmî'nin sanatkarâne bir üslupla kaleme aldığı "Sa'âdetnâme" ile Âşık Çelebi'nin "Maktel"i, Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifî'nin "Ravzatü'ş-Şühedâ adlı eserinin tercümesinden ibarettir. Bu makteller arasında her bakımdan en mükemmeli Fuzûlî'nin "Hadîkatü's-Sü'edâ"sıdır. Mensur kısımları Türkçeye aynen aktarmasa bile genellikle Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifî'nin Ravzatü'ş-Şühedâ'sını takip eden Fuzûlî, on babtan oluşan kitabında aynı mevzuu yeniden işlemiş ve kendi tarzında bir eser vücuda getirmiştir. Büyük şairin nazım gibi nesir sahasında da kudretli bir sanatkar olduğunu gösteren Hadîkatü's-Süedâ Türk edebiyatının özelde maktel nev'inin, genelde ise XVI. asır nesrinin bir şaheseri olarak telakki edilmektedir. Bu eser Türk dünyasında Muharrem ayında Sünnî ve Şiî çevrelerce sevilerek okunmuş, dünya kütüphanelerinde bulunan 225'ten fazla yazma nüshasının yanı sıra defalarca basılmış ve manzum kısımları bestelenmiştir.

Adında Kerbelâ kelimesinin yer aldığı halk için sade bir dille hikaye ve roman üslubunda kaleme alınmış manzum ve mensur eserler de vardır. Edhem Efendi'nin "Vak'a-i Kerbelâ"sı, Sâfî'nın "Kerbelânâme"si, Sâmî'nın "Mersiye-i Cenâb-ı Şehenşâh-ı Kerbelâ"sı, Hayrullah Tâceddin'in "Mersiye-i Seyyidü'ş-Şühedâ"sı, Senîh'in "Vak'a-i Kerbelâ"sı, Süleyman Eğribozî'nin "Mersiye-i İmâm Hüseyin"i, Kâmî''nin "Mersiye-i Hasan ve Hüseyin"i, Hâlis Efendi'nin "Vak'a-i Kerbelâ"sı, İbnürreşad Ali Ferruh'un "Kerbelâ"sı, Hilmizâde İbrahim Rıfat'ın "Vak'a-i Dil-sûz-ı Kerbelâ"sı, Mehmed Nâzım'ın "Kerbelâ"sı, Ahmed Sâbit'in "Kerbelâ Vak'ası", Mîr Câferzâde Mîr Mehmed Kerîm'in "Kerbelâ Yankısı", Kemâleddin Şükrü'nün "Kerbelâ: İslam Tarihinde Nifak Hasan-Hüseyin Muaviye-Yezid"i, Ziya Şakir'in "Kerbelâ Vak'ası" ve "Kerbelâ'nın İntikamı", Remzi Korok'un "Kerbela Şehitleri", Kemal Pilavoğlu'nun "Ah Kerbelâ!", Necmi Onur'un "Kanlı Kerbelâ", Murat Sertoğlu'nun "Kerbelâ", Mehmed Nazım Özgünay'ın "Kerbelâ"sı, Selami Münir Yurdatap'ın "Kerbelâ Fâciası", Semih Tufan Gülaltay'ın "Kerbelâ" adlı eseri bunlardan bazılarıdır. Ayrıca kütüphanelerde "Vak'a-i Kerbelâ" vb. başlıklar taşıyan müellifi belli olmayan manzum, mensur, manzum-mensur pek çok eser mevcuttur.

Öte yandan Alevî ve Bektâşî şairleri "on iki imam" türü şiirler yanında müstakil olarak da Hz. Hüseyin'in şehit edilişiyle ilgili pek çok nefes ve deyiş söylemişlerdir. XIII. yüzyıldan günümüze kadar yaşayan Alevî şairlerin hemen tamamının Hz. Hüseyin'le ilgili nefes ve mersiyeleri mevcuttur. Bunların büyük bir çoğunluğu hece vezniyle çok az bir kısmı da aruz vezniyle yazılmıştır. Bunlardan aruzla yazılanlardan tespit edilebilenler elinizdeki kitapta mevcuttur.[19]

[19] Mustafa Uzun, "Türk Edebiyatında Kerbelâ", TDV İslam Ansiklopedisi, C. XXV, s. 274, 275; Mustafa İsen, Acıyı Bal Eylemek - Türk Edebiyatında Mersiye, Ankara 1993; Elnure AZİZOVA, Kerbelâ Vak'ası (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, İstanbul 2001, s. 110-117; Bünyamin Çağlayan, Kerbela Mersiyeleri (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997.

MERSİYE NEDİR?

Mersiye, en basit şekliyle "birinin ölümü üzerine duyulan teessürü anlatmak için yazılan manzumeye verilen addır" şeklinde tarif edilebilir. Mersiye kelimesinin lugat anlamı ise "Ölen birinin iyiliklerini sayarak, acıyıp ağlamak" demektir. "Mersiyehân, Mersiyehânî, Mersiyekâr" terimleri de kültür tarihimizde ve gelenekte dînî günler veya ölüm törenlerinde bu tür mersiyeleri okuyan kimseler hakkında kullanılan kavramlardır. Mersiye, Arapça "risâ" kökünden gelen bir kelime olup ölenin iyiliklerini sayıp dökmek demektir ki sözlükler Mersiye kelimesinin karşılığını şöyle veriyorlar: "Ölmüş bir adamın evsâf-ı cemîlesini ta'dâdla vefâtından dolayı te'essüfi mutazammın olarak tanzîm olunan nazın veya bu bâbda îrâd olunun nutuk, sagu"; "Ölen birine övgü dolu mâtem şarkısı söyleme, ağıt, özellikle Ali'nin oğulları Hasan ve Hüseyin'in ölüm yıldönümlerinde yapılan törenlerde okunan şiirler"; "Vefât eden birinin mehâsinini ta'dâd ederek acıyıp ağlamak. Bu suretle yazılan şi'r-i hüzn-engîz" Kelimenin çoğulu "Merâsî"dir. Terim olarak ise mersiye, "ölen birinin ardından duyulan üzüntüyü dile getirmek, o kişinin iyi taraflarını anlatmak ve ölene karşı şairin ilgisini ifade etmek üzere yazılan lirik şiirlere verilen addır".[20]

Ahmed Bekir Bey de mersiyeyi, "Ölen bir adamın arkasından onun sehâ (cömertlik) ve mezâyâsına dair nimetini gören, fazlını takdir eden veyahut muhabbet sâikasıyla iftirâk acısı duyan bir şairin teessürlü ve hüzünlü şiir söylemesidir" şeklinde tarif ederek şöyle devam ediyor: "Mersiye denilince hemen hatıra Kerbelâ şehîdi Hüseyn-i Mazlûm gelir. Hakikaten en güzel ve en yanık mersiyeler ona ve Kerbelâ Vak'ası'na ait yazılanlardır. Vâkıâ dünyâ tarihinde bundan feci', bundan şenî' hadiseler de yok değildir. Lâkin Hüseyin'in Hz. Muhammed'in hafîdi (torunu), İmam Ali'nin ve Peygamber'in kızı Fâtıma'nın ciğer pâreleri olmasından Kerbelâ Vak'ası İslam âlemendi en sûzişli bir fâcia addedilmiştir. Buna siyâsî cereyanların ve Tekke edebiyatının da çok tesiri olmuştur. Basılan ve basılmayan Şeyh divanlarının büyük bir kısmında Âl-i Abâ'ya medhiyeler, Kerbelâ fâciası ve Seyyidü'ş-Şühedâ hakkında müessir şiirler, mersiyeler vardır. Tekke edebiyatının tesirlerinden hâriç ve âzâde kalmış Türk şâirlerinden mersiye yazanlar da yok değildir".[21] Mert bir delikanlının, genç bir kızın ölümü, büyüklerden birinin kaybı için söylenen şiirlere eski Türklerde "Sagu" denilirdi. "Sagu sağmak", mersiye söylemek demekti. İslamiyet öncesi Türklerde bu türün tanınmış ilk örneği "Alp Er Tunga Sagusu"dur.

"Arap edebiyatında Mersiye'nin başlangıcı Câhiliye devrindeki cenaze törenlerinde kadınlar tarafından terennüm edilen secili ve âhenkli sözlere kadar uzanır. Bunların daha sonra manzum kalıplara dökülmesiyle Arap edebiyatında bugün bilinen mersiyeler ortaya çıkmıştır. Câhiliye döneminde ölüye ağlarken kadınlar saçlarını keser, yüzlerini tokatlar ve yakalarını yırtarlardı. İslamî dönemde bu tür davranışlar Hz. Peygamber tarafından yasaklanmıştır. Klasik Arap mersiyelerinde üç ana bölüm vardır. Bunlar ölen kişinin yitirilmesinden duyulan acı ve üzüntünün dile getirildiği ağlama bölümü (nedb, nevh), erdemlerinin anlatıldığı övgü bölümü (te'bîn) ve duyulan acılara katlanmanın tavsiye edildiği bölümdür (sabır, azâ'). Öldürülen kardeşleri için ağlamaktan gözleri kör olan Arap kadın şairlerinin en büyüğü Hansâ'nın mersiyesinin ilk bölümünde yer alan ağlama ve gözyaşı tasvirleri bu alandaki en başarılı örnektir. Geleneğe göre mersiyelerde ölenin cömertlik, konukseverlik, güçsüzleri koruma, cesaret ve kahramanlık gibi meziyetleri, ilim ve irfanı yanında dünya hayatının faniliği anlatılarak geride kalanlar sabra davet edilir ve konu hikmetli sözlerle desteklenirdi. Câhiliye devrinde ve İslam'ın ilk zamanlarında nazmedilmiş mersiyelerde öldürülen kişilerin intikamını almaya yemin etme ve düşmanı korkutma temalarına da yer verilmiştir. Ölünün arkasından ağlamayı yasaklayan hadislerin tesiriyle Hz. Peygamber için nazmedilmiş mersiyeler kısa olmalarının yanı sıra fazla da değildir. Hassân b.

[20] Mustafa İsen. Acıyı Bal Eylemek - Türk Edebiyatında Mersiye. Ankara 1993, s. XII, XIII.
Ahmed Bekir Bey, "Mersiyeler", İkdâm, 31 Kânûn-ı Sânî 1341.

Sâbit'in bu konudaki beş kasidesinden en uzunu kırk dört beyitten meydana gelmektedir. Hz. Peygamber için kadınların nazmettiği mersiyelerden kızı Fâtıma'ya ait üç, halası Safiyye'ye ait yedi, diğer halası Âtike'ye ait üç kaside dışında çoğu yakınları olan hanımlara ait mersiyelerden parçalar çeşitli kaynaklarda zikredilmiştir. Hz. Ali ve Hz. Hüseyin'in şehit edilmesi sebebiyle ise Ehl-i Beyt için gerek o devirde gerekse sonraki dönemlerde çok miktarda mersiye kaleme alınmıştır. Kümeyt el-Esedî'nin bu konudaki şiirleri "el-Hâşimiyyât" adıyla bilinir".[22]

"Mersiyelerde ölenlerin matemi, yakınların veya dostların tâziyesi, toplumun önde gelen kişilerinin vefatına duyulan üzüntünün dile getirilmesi, din ulularının özellikle de Hz. Hüseyin ve Kerbelâ şehitlerinin anılması, ölenin övülmesi, kadere rıza gösterilmesi, dünyanın geçiciliğinin vurgulanması, cenaze sahiplerinin sabır ve metanete davet edilmesi gibi konular ele alınır. Bu arada dikkati çeken şudur; mersiyeler, yazılışları belli olayların, daha açık bir ifadeyle bir ölüm hadisesinin meydana gelmesine bağlı olduğu için, bir anlamda şartlı şiirlerdir. Ayrıca şairle mersiye yazılan kişi arasında bir alakanın var olması da mersiyenin ortaya çıkmasının şartlarından biridir. Çok sevilen bir yakının artık geriye döndürülmesi mümkün olmayacak şekilde yitirilmesi karşısında tüm insanların benzer tepkiler göstermesi, bu türün, adı ne olursa olsun ilk örneklerini meydana getirmiştir. Bir anlamda tür, derûnî bir elemin dışa vurulmasıdır. Nitekim kaynaklar insanoğlunun manzume olarak söylediği ilk ürünün de bu türe ait olduğunu ifade etmektedirler."[23]

Mersiyeler, insan ölümleri çevresinde oluşmuş türler olmasına karşılık, savaşlarda kaybedilen yerleşimler (Şehir Mersiyeleri), kedi ve at gibi çok sevilen hayvanlar için yazılmış az sayıda örnekleri de vardır. Mersiye metinlerinde hakim anlatım tarzı övgü olmakla birlikte özellikle hayvanlarla ilgili metinlerde mizahi anlatım tarzı da dikkati çeker. Mersiyelerde ölen kişinin olumlu özellikleri ve değeri anlatılarak övgüsü yapılır; ölenin arkasından bıraktığı acı duygusal bir üslupla anlatılır. Kaynaklar insanoğlunun ilk söylediği şiirin mersiye olduğunu, en eski mersiyenin de Kâbil'in Hâbil'i öldürmesi üzerine Hz. Âdem tarafından söylendiğini kaydeder. Osmanlı edebiyatında mersiyeler daha çok padişah, şehzâde, vezir, diğer devlet adamları; şeyhler, eş-dost, akraba ve özellikle evlat için yazılmışlardır. Kerbelâ Mersiyeleri dışında kalan klasik mersiyelerde tercih edilen nazım şekilleri genel olarak tercî-i bend, terkîb-i bend, kasîde, mesnevî, müseddes, muhammes ve az da olsa gazeldir. Bu tür mersiyelerde konunun işleniş düzenine en uygun nazım şekilleri terkîb-i bend ve tercî-i bend'dir, denilebilir. Her bir bend konuya giriş, gelişme ve sonuç için uygun bir bölüm oluşturur. Buna göre mersiyenin geleneksel sunuş biçiminde dünyanın geçicilliği; haksızlık ve adaletsizliklerle dolu olması nedeniyle huzur yeri olmadığı; kadere boyun eğme; ölenin değeri, meziyetleri vb. olumlu özellikleri anlatılarak eserin sonunda hayır dua ve yakınlarına taziyet içerikli sabır dilekleri yer alır. Bu başlıklar için en uygun bölümleme de terkiple yapılmıştır.

Klasik mersiyenin ilk örnekleri de Arap edebiyatında görülmüştür. Fars edebiyatında ise bu anlamdaki ilk mersiye şairi Rûdekî'dir. Anadolu sahasında ilk örnekler XV. yüzyılda görülür. Ahmedî'nin "Süleymân Şâh Mersiyesi" bu konuda ilk örneklerdendir. En çok mersiye XVI. yüzyılda kaleme alınmıştır ki bu yüzyılda devlet ileri gelenleri için yazılan mersiye, sonraki yüzyıllarda aile çevresi ve dostları konu alacak şekilde genişlemiştir. Şahıs olarak en çok mersiye Kanuni'nin oğlu Şehzade Mustafa için yazılmıştır. Osmanlı edebiyatında "Ahmedî, Şeyhî, Kemal Ümmî, Cem Sultan, Ahmed Paşa, Aynî, Fırdevsî, Necâtî, Mesîhî, Kıvâmî, Türâbî, Revânî, Lâmi'î, Kemal Paşazâde, Hayretî, Mahremî, Usûlî, Aşkî, Arşî, Yetîm, Nazmî, Hayâlî, Fazlî, Rahmî, Yahyâ Bey, Şevkî, Kâdirî, Selîmî, Sâmî, Fünûnî, Mahremî, Nisâyî, Mu'înî, Fevrî, Ubeydî, Ulvî, Hüdâyî, Cinânî, Mânî, Nev'î, Bâkî, Alî, Rûhî, Zihnî, Bahtî, Nâdirî, Hâletî, Nergisî, Atâyî, Riyâzî, Nakşî, Nâ'ilî, Neşâtî, Fevzî, Kelîm, Râmî, Fâzıl, Birrî, Hâmî, Kânî, Şeyh Gâlib, Leylâ Hanım, Şeref Hanım, Yenişehirli Avnî" klasik mersiyenin temsilcileridir.[24] Bâkî'nin "Kânûnî Mersiyesi", Yahyâ Bey, Sâmî, Fünûnî, Rahmî, Fazlî, Nisâyî, Müdâmî ve daha bir çok şair tarafından yazılmış "Şehzâde Mustafa Mersiyeleri"; Şeyh Gâlib'in "Esrâr Dede Mersiyesi" Türk edebiyatında türün tanınmış örnekleridir.

[22] Ömer Faruk Toprak, "Mersiye", TDV İslam Ansiklopedisi, C. XXIX, s. 215-217.
Mustafa İsen, Acıyı Bal Eylemek - Türk Edebiyatında Mersiye, Ankara 1993, s. XIII.
Mustafa İsen, Acıyı Bal Eylemek - Türk Edebiyatında Mersiye, Ankara 1993, s. XIX-XXI.

Mersiyelerin en önemli özelliği ölenin övülmesidir. Bu övgü mübalağalı bir biçimde sunulur. Ölenin geride bıraktığı insanların zor durumunun tasviri de mersiyelerin bir diğer özelliğidir. Özellikle zamansız ölümler, mersiyelerin en önemli konusudur. Mersiyelerde divan edebiyatının klasik bakış açıları kullanılmakla birlikte müşebbehün-bihlerin benzetme yönleri türün özelliğine göre değişiklik arz etmektedir. Klasik edebiyat geleneğinde ölenin arkasından ağlanırken ölüm sorgulanmaz. Oysa Tanzimattan sonra ölüme bakış ve yaşam felsefesinin değişmiş olması nedeniyle, mersiye konusu şekil ve içerik değiştirerek bireyselleşmiş ve ölüm de sorgulanmaya başlanmıştır. Abdulhak Hâmid'in "Makber" örneğinde olduğu gibi Servet-i Fünûn dönemi ve ardından gelen dönemlerde şairler artık toplumun ortak acısını değil, kendi bireysel acılarını ön plana çıkarır.

Gelenek içerisinde kişilerin ölüm tarihlerine düşürülmüş ve genellikle kıt'a nazım şekliyle yazılan manzumeler de mersiye türüyle bağlantılı metinlerdir. Bu manzumelerin bazılarında "Mersiye" başlığı da görülmektedir.[25]

Klasik mersiyeler Mustafa İsen'in tespitine göre en çok Terkîb-i bend nazım şekliyle yazılmıştır (eldeki mersiyelerin yarısından fazlası). Sayın İsen'e göre 138 mersiyede kullanılan nazım şekillerinin yoğunluğu açısından şöyle bir sıralama yapılabilir: "Terkîb-i Bend (80), Kasîde (16), Tercî'-i Bend (15), Murabba' (11), Müseddes (7), Gazel (2), Kıt'a (2), Mu'aşşer (2), Muhammes (2), Tahmîs (2), Müsemmen (1), Mesnevî (1)".[26] Görüldüğü gibi klasik mersiyelerde 12 ayrı nazım şekli kullanılmıştır. Bizim çalışmamızda ise (sadece Kerbelâ mersiyeleri) 15 nazım şekliyle yazılmış 517 manzume değerlendirilmiş ve şu tablo ortaya çıkmıştır: "Gazel: 142; Müseddes 97; Kaside 89; Muhammes 52; Terkîb-i Bend: 49 Murabba: 40; Müsemmen 11; Mesnevî 10; Tercî'-i Bend: 9; Kıt'a: 6; Mu'aşşer: 5; Müsebba': 3; Tahmîs: 2; Müstezâd: 1; Bahr-i Tavîl: 1". Görüldüğü gibi bu değerlendirmede Gazel ilk sırayı almakta, neredeyse divan şiirinde kullanılan her nazım şekliyle hatta Müstezâd ve Bahr-i Tavîl şekilleriyle dahi Kerbelâ Mersiyesi yazılabilmektedir.

[25] Mehmet Zeki PAKALIN, "Mersiye Maddesi", Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü C. II, İstanbul 1983, s. 482; Metin AKKUŞ, Klasik Türk Şiirinin Anlam Dünyası - Edebi Türler ve Tarzlar, "Mersiye Maddesi", Erzurum 2007, s. 153; Mustafa İsen, Acıyı Bal Eylemek - Türk Edebiyatında Mersiye, Ankara 1993.

[26] Mustafa İsen, Acıyı Bal Eylemek - Türk Edebiyatında Mersiye, Ankara 1993, s. XIV; "Mersiye - Türk Edebiyatı", TDV İslam Ansiklopedisi, C. XXIX, s. 218-219.

AĞIT NEDİR?

Mersiye ile aynı yahut yakın anlamlı kabul edilen "ağıt" kelimesinin anlamı "ağlama"dır. Bu anlamından dolayı yas törenine katılanları ağlatmak amacıyla ölünün arkasından ağlanarak söylenen sözlere ve bu sözleri söyleme fiiline "ağıt" denilmiştir. Ağıt bütün eski kültürlerde yaygın bir gelenek halinde mevcuttur ve bu eski geleneğin çeşitli izlerini bugün hem iptidai kabilelerde hem de gelişmiş cemiyetlerde görmek mümkündür. Ölen kişinin arkasından onun sosyal durumuna göre, hatırasını yâdetmek üzere yapılması gerekli görülen yas törenine "ağıt töreni" de denir. Ağıt törenlerinin düzenli bir merasim özelliğine sahip bulunanları olduğu gibi, sade ve gösterişsiz olanları da vardı. Aynı şekilde ağıtların da basit ve sanatsız ifadelilerinden sanatkârâne söylenmiş ve bestelenerek belirli formlara sokulmuş olanlarına kadar değişik şekilleri mevcut olup pek çok kültürde başlı başına bir ağıt edebiyatı ortaya çıkmıştır. Ağıtlar hemen bütün toplumlarda genellikle kadınlar tarafından söylenmekte ve "ağlayıcı" anlamına gelen kelimelerle adlandırılan bu kadınların teşkilatlanmış bir meslek oluşturdukları dahi görülmektedir.

Belirttiğimiz gibi "ağıt"ın tarihçesi çok eskilere dayanmaktadır. Sümerlerde ölünün arkasından ağıt düzen grupların varlığı bilinmektedir. Eski Çin'de ölenlerin ardından yedi gün yedi saatlik bir yas merasimi icra edilirdi. Tibet'te ise ölünün başında Budizm'in kutsal metinlerinden parçalar okunur ve bu esnada ağıt da yakılırdı. Eski Yunan'da "Koraînal" denilen ağlayıcı kadınların toplum içinde belirgin bir yerleri vardı. Yahudilerde ağıt ve yas merasimi ölü gömme âdetlerinin önemli bir parçası olarak görülmektedir. Yedi günlük yas müddetince "şarkıcı kadınlar", "ağlayıcı kadınlar" ve "hünerli kadınlar" adları verilen bu işi meslek edinmiş kadınlar, ölen kişinin önemine göre uzun veya kısa şiirler söylerler ve koro halinde haykırarak ağlarlardı. Bu bilgilerden, ölünün arkasından yas tutma ve ağıt yakma merasimlerinin Doğu'da ve Batı'da önemli bir yere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Eski Türklerde de ölü için durumuna uygun defin ve yas törenleri tertiplemek ve bu törenlerde ağıt yakmak, haykırarak ağlamak, yüz yırtma, saç yolmak, elbise parçalamak ve ölü aşı hazırlamak gibi değişik adetler vardır. Matem âyinlerine "yûğ", ağıtlara "sagu", matem yemeğine "yuğ basan" denirdi. Orhun Kitabeleri'nde, Dede Korkut Hikayeleri'nde ve Divânü Lugati't-Türk'te bu hususlarla ilgili geniş bilgiler ve sagu örnekleri yer almaktadır. Çeşitli Türk lehçelerinde yasla ilgili "ağıt, deşek, sagu, sığıt, şivan, bayatı, ağı, sazlamağ, madras, tavsa, köris" gibi elli kadar kelimenin bulunması, bu geleneğin Türk kültüründeki yerini göstermektedir.

İslam'dan önce Araplar arasında ağıt yakma ve yas tutma merasimlerinin varlığı bilinmektedir. Araplar bu çeşit merasimlere "niyâhet-nevha", "nedb-nüdbe", "resâ-mersiye", "mâtem, bükâ ve na'y" gibi isimler verirlerdi. Eski Araplarda ölülerin arkasından ücretle elbiselerini yırtıp saçlarını yolarak ağlayan birtakım kadınlar vardı. Ağıtçılığı meslek haline getirerek geçimlerini bu yoldan temin eden bu kadınlara "nâiha-nâihât" deniliyordu. Ağıt sırasında yaptıkları hareketlere göre "sâlıka (çığlık atan)", "ressâe (mersiye söyleyen)", "hâleka (saçlarını yolan)" ve "şâkka (üstünü başını yırtan)" gibi isimler alan bu kadınlar "menâha" denilen ağıt söyleme mahallinde toplanarak hep birlikte ölünün iyiliklerini ve kahramanlıklarını anlatan ezgiler okur, ses ve hareketleriyle çevredekileri elem ve ıstıraba boğan hazin bir matem havası meydana getirirlerdi. Bu şekilde bazen kabile ihtilafları ve kan davaları körüklenir, ölüm olayı ve cenaze kaldırma meselesi bir güç gösterisi ve bir öç alma hareketi haline getirilirdi. Bu törenlerde İslam'ın şiddetle yasakladığı itikad ve amelle ilgili pek çok unsur da bulunmaktadır. Bu yüzden ağıtçılık kınanmış ve lanetlenmiş, hatta ilk devirlerde, Müslümanlığa yeni giren kadınlardan ağıtçılık yapmayacaklarına dair söz dahi alınmıştır. Ancak bütün bu tedbirlere rağmen ağıtçılık devam etmiştir.

Yaptığı iyilikleri ve fedakarlıkları bir bir sayarak ölünün üzerinde ah vahla ağlamaya "nedb" veya "nüdbe" denir. Kaderi kınama ve İlâhî takdire karşı çıkma şeklindeki nüdbelerle İslam

âdab ve erkanına yakışmayan feryat ve figanlar yasaklanmıştır. Fakat taşkınlık yapmadan inleyip sızlanarak ağlamanın mubah sayıldığı görülmektedir. Nitekim Hz. Peygamber vefat edince Hz. Ebu Bekir, "Vah nebî, ah benim dostum, vah vah canciğer kardeşim" diye ağlamış, Hz. Fâtıma ise "vah benim babacığım" diye gözyaşı dökmüştü. Feryat ederek ve çığlıklar koparârak ölüye ağlamak anlamına gelen "nevha-niyâhe" ise hadislerde şiddetle yasaklanmış, Câhiliye âdeti sayılmış ve ölünün azap görmesine yol açacağı haber verilmiştir. Ağıt ve ağlama konusuyla ilgili değişik hadislerden anlaşıldığına göre ölüye üzülmek, iyi huylarını ve güzel davranışlarını yâdederek ağlamak, eğer İlâhî takdire razı olmama ve kadere isyan etme manasına gelen ifadelerle birlikte bulunmazsa mubahtır. Üstünü başını yırtma, saçını yolma, dizini veya başını dövme gibi el hareketleri ise caiz görülmemiştir.

Sünnî âlimlerin sürekli karşı çıkmalarına rağmen ağıtçılık, Ehl-i Sünnet muhitinde her zaman varlığını muhafaza etmiştir. Bugün Anadolu'nun her yerinde ve bütün İslam âleminde, bilhassa köylerde ağıt yakma, ağıtçılık yapma âdetleri devam etmektedir. Fakat ağıtçılık en aşırı şekilde Şiî-Alevî zümreler arasında yaşama ve gelişme imkanı bulmuştur. Bütün Sünnî kaynaklar ağıtçılığı menettiği halde, Şiî-Alevî uleması bunu teşvik etmiş, çok nadir hallerde ise aleyhinde bulunmayıp sadece sükut etmişlerdir. Hz. Ali'nin şehit edilmesi dolayısıyla ramazanın onsekiz, ondokuz ve yirminci günlerinde, Kerbelâ fâciası vesilesiyle de 10 Muharrem'de Şiîler çeşitli yas törenleri tertip ederek ağıt söyler, içlerini döker, başka bir ifadeyle dertlerini tazelerler. Bu suretle imamların çektikleri acılara ve işkencelere katıldıklarını, onların ıstırabını paylaştıklarını iddia ederler. Bu günlerdeki yas törenlerinde "mûyeger" ve "nevha-künende" denilen ağıtçılar bıçaklarla başlarını yarar, yüzlerini keserler; "zincîr-zenler" zincirlerle sırtlarını döverler ve "sîne-zenler" göğüslerine vurur, ah vah edip çığlıklar atarlar. Ayrıca bu törenler sırasında "şebîh" denilen Kerbelâ fâciası sorumlularının kuklaları da yakılır. Şiîler, diğer imamların katledildikleri günlerin yıl dönümlerinde de buna benzer yas âyinleri düzenlerler. Bu suretle âyinler, Şiîler'in saflarını sıklaştırmaları ve birliklerini perçinlemeleri için bir vasıta olarak kullanılmaktadır. Yine Şiî tesirlerle bazı Sünnî tekkelerde de muharrem ayında Kerbelâ hadisesinin yıl dönümü için âyin ve zikir meclisleri tertiplenerek hadiseyi hatırlatan ilâhiler (muharremiyeler) okunması âdet haline getirilmiştir.

Anadolu'da ve diğer Türk boylarında ağıtlar genellikle hece vezniyle söylenmekte ve mâni, koşma, türkü, destan şekillerinde olmaktadır. Bazı araştırmacılar ağıtın divan şiirindeki "mersiye" karşılığı olduğunu ileri sürerlerse de bunlar hüzün ve keder i ortak tema olarak kullanmalarının dışında yapı, mahiyet ve söylenişleri bakımından birbirlerinden tamamen ayrıdır. Yüksek sesle, ağlayarak ve belirli bir törenle okunan ağıtların çoğu anonim olduğu halde mersiyelerin şairleri bellidir ve bunlar genellikle aruz vezniyle yazılırlar. Ayrıca mersiye yalnızca ölen biri için söylendiği halde ağıt, tabiî bir felaket, gelin olan kız veya hapse düşen biri için de söylenebilir".[27]

[27] Süleyman ULUDAĞ, "Ağıt", TDV İslam Ansiklopedisi, C. I, s. 470-472; Süleyman ŞENEL, "Ağıt", TDV İslam Ansiklopedisi, C. I, s. 472-473.

MUHARREM AYI VE MUHARREMİYELER

Sözlükte "haram kılınan, yasaklanmış, kutsal olan, saygıduyulan" anlamlarındaki "Muharrem", savaşmanın haram kabul edildiği dört aydan birinin adıdır. "Muharremü'l-Harâm" şeklinde de bilinen bu ay Osmanlı belgelerinde "mim" kısaltmasıyla gösterilmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'de "Muharrem" kelimesi ay ismi olarak geçmemekle beraber saldırıya uğrama durumu hariç savaşın haram olduğu aylardan söz edilerek bu aylara saygı gösterilmesi emredilmiştir. Resûl-i Ekrem haram ayları "Zilka'de, Zilhicce, Muharrem ve Receb" olarak açıklamıştır. İbni Abbas'tan, Fecr suresinde üzerine yemin edilen "fecr"den maksadın Muharrem ayı olduğu şeklinde bir yorum rivayet edilmiştir. Aynı sûrede yine üzerine yemin edilen on gecenin Muharrem ayının ilk on gecesi kabul edildiği de belirtilmiştir. Resûl-i Ekrem, Muharrem ayını "Allah'ın ayı" olarak nitelendirip Ramazan'dan sonraki en faziletli orucun bu ayda tutulan oruç olduğunu ifade etmiştir.

Muharrem ayının onuncu günü "âşûrâ" diye adlandırılır. Sâmî dinlerde özel bir yere sahip bulunan âşûrâ gününde Câhiliye Arapları da oruç tutardı. Hz. Peygamber risaletten önce ve Medine'ye hicretinden sonra bu günde birkaç defa oruç tutmuş, Müslümanlara da tutmalarını emretmiş, ramazan orucunun farz kılınmasıyla birlikte bu orucu isteğe bırakmıştır. Resûl-i Ekrem Muharrem'in sadece onunda değil dokuz ve on birinci günlerinde de oruç tutulmasını tavsiye etmiştir. Hanefî mezhebine göre Muharrem'in sadece onuncu günü oruç tutulması Yahudileri taklit etme anlamına geleceği için mekruhtur. İslam'ın ilk yıllarında muharrem ayında icra edilen kurban ibadeti daha sonra neshedilerek zilhicce ayında yapılmaya başlanmıştır.

Hz. Hüseyin ile aile fertlerinin 10 Muharrem 61'de Kerbelâ'da şehit edilmesi üzerine muharrem ayı başka bir anlam kazanmış, Şîa için bu tarih Hz. Hüseyin'in intikamını alma ahdinin tazelendiği bir matem günü olmuştur. Özellikle İran'da 10 Muharrem'de "tâziye" adı verilen törenlerin düzenlenmesi, yas merasimlerinde ağıtların söylenmesi ve Maktel-i Hüseyin türü eserlerin okunması gelenek halini almıştır. Muharrem ayındaki matem âyinlerinin en meşhuru "âyîn-i sûkvârî"dir. Şiîlikte büyük önem taşıyan bu âyin Büveyhîler döneminde resmî bir hüviyet kazanmıştır. Muîzüddevle 352 (963) yılında muharrem ayının ilk on gününü Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'daki şehadeti için matem zamanı olarak ilan etmiş, Şiîlerin bu günlerde toplu olarak ağlayıp yas tutma, zincirlerle kendilerini dövme şeklindeki matem törenleri günümüze kadar devam etmiştir.

Anadolu'daki Alevî-Bektâşî geleneğinde de muharem ayının özel bir yeri vardır. Bazı peygamberlerin kurtuluş günleriyle dördüncü imam Zeynelâbidîn'in kurtuluşu için tutulacak oruçlar ve Kerbelâ'da Hz. Hüseyin ile diğer şehitlerin yasının tutulması amacıyla yapılacak faaliyetler bir erkânla düzenlenmiştir. Bu ayın ilk on veya on iki gününde oruç tutulması gerekir. Bu günlerde traş olunmaması, çamaşır değiştirilmemesi ve yıkanılmaması, cinsel ilişkide bulunulmaması, eğlenceden uzak durulması, ağıtlar, mersiyeler ve nefesler okunması gibi uygulamalar yaygındır. Bazı yerlerde su içilmemesi şeklinde su orucu âdetine de rastlanmaktadır. Ayrıca bu günlerde Fuzûlî'nin Hadîkatü's-Süedâ adlı eserinin okunması da yaygın bir gelenektir.

Hz. Ömer'in halifeliği devrinde 17 (638) yılında Resûl-i Ekrem'in Mekke'den Medine'ye hicretinin resmî takvim başlangıcı olarak kabul edilmesiyle muharrem hicrî yılın ilk ayı olarak belirlenmiştir. Arap hükümdarları yeni yılın ilk gününe saygı gösterir ve tebrikleri kabul etmek üzere törenler düzenlerlerdi. Osmanlılar döneminde de muharrem ayında devlet erkânı padişahın huzuruna çıkarak yeni yılı tebrik eder ve padişahtan "muharremiye" denilen hediyeleri alırlar, kendileri de maiyetlerindeki kişilere "muharremiye" verirlerdi. Ayrıca şairler tarafından yeni yıla ait manzumeler yazılırdı. Muharrem ayında bilhassa tekke ve camilerde okunan Kerbelâ vak'asına dair ilâhîler, "muharremiyye" olarak adlandırılmıştır. Günümüzde Mısır, Tunus, Cezâyir, Fas gibi ülkelerde bu ayda çeşitli kutlama törenleri düzenlenmektedir."[28]

[28] M. Kamil YAŞAROĞLU, "Muharrem", TDV İslam Ansiklopedisi C. 31, s. 4, 5.

"Muharremiye" ise Türk edebiyatında Kerbelâ Olayı'nı anlatan mersiyelerle bunların bestelenmiş şekillerinin ve yeni yıl tebriki için yazılmış şiirlerin genel adıdır. Hz. Hüseyin ile aile mensupları ve taraftarlarından yetmiş kadar kişinin 10 Muharrem 61 tarihinde Emevî halifesi Yezîd kuvvetlerince Kerbelâ'da şehit edilmesi sebebiyle duyulan üzüntüyü ifade etmek, bu vesileyle Ehl-i Beyt sevgisini gönüllere yerleştirmek için yazılan şiirlere "Muharremiye" denilmiş, ayrıca Hz. Ali, Hasan ve Hüseyin sevgisini işleyen manzumeler de bu kapsamda değerlendirilmiştir. Bunların ilâhî veya tevşîh formuyla bestelenmiş şekillerine de "Muharrem ilâhileri" veya "Muharemiyye" adı verilmiştir.

Hz. Hüseyin'e yapılan zulümleri anıp ağlayanların cennete gireceğine dair Şiî kaynaklı rivayetler ve onun için ağlayanları taklit ederek ağlar görünenlerin de aynı şekilde mükâfâtlandırılacağına inanılması, halkı Kerbelâ olayını anmaya ve şairleri bu konuda şiir yazmaya özendirmiştir. Bu şiirler, Şiîlerin düzenlediği matem törenlerinde ve Ehl-i Beyt muhabbetine önem veren Sünnî tarikat çevrelerinin Muharrem ayında yaptıkları zikir ve âyinlerde besteli veya bestesiz olarak okunagelmiştir. Şairler bu şiirlerle itibarlarının artacağına ve mağfirete nail olacaklarına inanmıştır. Fuzûlî bu hususu,

"Tekrâr-ı zikr-i vâkı'a-i deşt-i Kerbelâ
Makbûl-i hâs u âm u sıgâr u kibârdır
Takrîr edenlere sebeb-i izz ü ihtişâm
Tahrîr edenlere şeref-i rûzigârdır"

kıt'asında ve,

"Yâd et Fuzûlî âl-i abâ hâlin eyle âh
Kim berk-i âh ile yakılır hırmen-i günâh

İnlemek âl-i Nebî vü Müslümân'a şübhesiz
Bende-i âl-i abâya mûcib-i gufrân olur"

şeklindeki beyitlerinde ifade etmiştir.

Türk edebiyatında muharremiyelerin ne zamandan itibaren yazılmaya başlandığı bilinmemektedir. Ancak gerek Orta Asya gerekse Anadolu sahasında çoğu bâtınî ve Şiî telakkilere sahip derviş zümrelerinin muharrem törenleri yaptıkları ve bu törenlerde Kerbelâ Olayı'nı anlatan şiirler okudukları söylenebilir. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî de Farsça bir Kerbelâ Mersiyesi kaleme almış ve Mesnevî'de bu vesileyle yapılan törenleri tasvir ederken taşkınlıklardan sakınılmasını tavsiye etmiştir. Dolayısıyla Türk edebiyatında bu manzumelerin XII. yüzyıldan itibaren yazıldığını söylemek mümkündür.

Muharremiyeler XV. yüzyıldan itibaren gelişmeye ve XVI. yüzyılda yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Bu konudaki en eski örneklerden birisi Yazıcıoğlu Mehmed'in (öl. 1451) Muhammediye'sindeki "Vefâtu'l-Hasan ve'l-Hüseyn" başlıklı manzumedir. Kerbelâ olayını Sünnî yaklaşımla Hz. Peygamber'in olayı vukuundan önce haber veren bir mucizesi şeklinde ele alan, Ancak Yezîd'e laneti de içeren bu manzumenin bazı kısımları "Muhammediyehân" denilen sanatkarlar tarafından muharrem ayında yapılan toplantılarda mûsikî eşliğinde okunmuştur. Bunu Sinan Paşa'nın Tazarru'nâme'sindeki "Na't-ı Emîrü'l-Mü'minîn Hüseyin Radiyallâhu anh" başlıklı mensur mersiye takip eder. Halk arasında Yunus Emre'ye nispet edilmekle birlikte aslında Âşık Yunus'a ait olan,

"Şehidlerin ser-çeşmesi
Enbiyanın bağrı başı
Evliyanın gözü yaşı
Hasan ile Hüseyin'dir"

mısralarıyla başlayan ve asırlardır okunagelen dokuz kıtalık manzûme de ilk örnekler arasında yer alır. Daha sonra XX. yüzyıla kadar birçok Sünnî, Alevî, Bektaşi şair Muharremiye yazmışlardır. Bazılarında "Muharremiye", bazılarında sadece "Mersiye" bazılarında da konuyla ilgili muhtelif başlıklar bulunan ve 15 muhtelif nazım şekliyle yazılmış bu tür manzumelerden elinizdeki kitapta XV. Yüzyıldan XX. Yüzyıla kadar tespit edebildiğimiz 197 şaire ait 515 manzume yer almaktadır. Bu manzumelerin hepsi aruz vezniyle yazılmış olup heceyle yazılanlar alınmamıştır.

Klasik bir Muharremiye'de Kerbelâ Olayı'nın ayrıntılı tasvirini, matem zamanı olan muharrem ayının geldiğini belirten ifadeler takip eder. Feleğe sitem, Hz. Hüseyin'in yasını tutmanın gerekliliği vurgulanıp soyunun övülmesinin ardından manzûme, Ehl-i Beyt'e zulmeden Yezîd, Şimr ve diğer isimlere lanetle sona erer. Bu manzumelerden bazılarında lanetin yanında az da olsa gerçekten haddi aşan ağır ifadeler ve galiz küfürler de görülmektedir.

Kerbelâ Olayı âşık ve halk edebiyatında da yaygın olarak işlenmiş, bu tür şiirlere mersiyenin yanısıra "muharremlik" adı da verilmiştir. Bilhassa Alevî ve Bektâşî çevrelerinde bu konuya dair hece vezniyle yüzlerce manzume yazılmıştır. Âşık Yunus'tan başlayıp günümüze kadar devam eden bu tür şiirlerin en tanınmışları "Dedemoğlu, Kalbî, Noksânî baba, Deli Boran, Mir'âtî, Hüznî, Hilâlî, Fakîrî, Sefil Ali, Döne Sultan, Seyyah Dede, Rızâ, Ârif Abdal, Derviş Kemal, Hüseyin Çırakman" gibi şairlere aittir.

Divan edebiyatında Muharrem ayının ilk günü başlayan yeni yıl dolayısıyla şairlerin padişaha ve devlet büyüklerine sundukları tebrik kasidelerine de "Muharremiye" denilmiştir. Bu vesileyle sarayda yapılan törenlerde padişahın kaside takdim eden şairlere ve devlet adamlarına verdiği hediyelerle devlet adamlarının yanında çalışanlara dağıttıkları ihsanlar da aynı isimle anılmıştır. Zamanla gelenek haline gelen bu uygulamada, senenin ilk günü ele geçen para veya hediye sebebiyle o yılın bolluk ve bereket içinde geçeceğine inanılmasının önemli rolü vardır.[29]

[29] Mustafa UZUN, "Muharremiyye", TDV İslam Ansiklopedisi C. 31, s. 8, 9; Bünyamin ÇAĞLAYAN. Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997.

MUSİKİDE KERBELÂ VE MERSİYEHÂNLAR

Hz. Hüseyin ve diğer Ehl-i Beyt mensuplarının 10 Muharrem 61 tarihinde Emevîler tarafından şehit edilmesinin yıl dönümlerinde düzenlenen matem törenlerinde bu olaydan duyulan üzüntüyü dile getiren, sorumlularına lanetler yağdıran Arapça, Farsça ve Türkçe manzumelerin "mersiyehân" ve "nevhahân" denilen sanatkârlar tarafından besteli veya irticâlî olarak okunması, dînî Türk musikisinde mersiye adı verilen bir icrâ tarzının doğmasına sebep olmuştur.

İlk defa Irak Büveyhî hükümdarı Muizüddevle'nin 10 Muharrem 345'te (8 Şubat 963) Bağdat'ta başlattığı matem törenleri, daha sonra İran bölgesi başta olmak üzere Şiî çevrelerinde ve silsileleri Hz. Ali'ye ulaşan Sünnî tasavvuf ve tarikat çevrelerinde yaygınlık kazanmıştır. İslam dünyasının çeşitli bölgelerinde matem, ta'ziye, şebîh (şebeh) gibi adlarla anılan bu törenler muharrem ayının ilk on gününde, özellikle onuncu gün ve gecesinde yoğunlaşmış ve muharrem giderek bütünüyle bir matem ayına dönüşmüş, bazen törenlerin süresi safer ayının ilk on gününü de içine alacak şekilde genişletilerek kırk güne kadar çıkarılmıştır. Ehl-i Beyt muhabbeti bütün Müslümanları birleştiren ortak duygu olduğu için muharrem törenleri birçok Müslüman devlet ve topluluğun resmî veya hususi merasimleri arasında yerini almıştır. Bu törenlerin Osmanlı devletinin geniş hakimiyet bölgelerinde farklı din, mezhep ve tasavvuf telakkilerine göre çeşitli uygulamaları ortaya çıkmıştır.

Türk edebiyatında bilinen en eski Kerbelâ mersiyeleri Âşık Yunus ve Yazıcıoğlu Mehmed tarafından kaleme alınmış ve besteli olarak yüzyıllardan beri okunagelmiştir. Bundan hareketle Osmanlı sahasında mersiye okuma geleneğinin XV. yüzyılda başladığı söylenebilir. Ancak Osmanlılardan önce Anadolu'da varlıkları bilinen gayri Sünnî derviş zümrelerinin muharrem törenlerinden uzak durmaları mümkün olmadığından bu gelenek Anadolu'da XIII. yüzyıllara kadar götürülebilir. Nitekim Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî de Farsça bir Kerbelâ Mersiyesi yazmış ve Mesnevî'sinde Muharrem törenlerini tasvir ederek bu törenlerde taşkınlıklardan sakınılmasını tavsiye etmiştir.

XV. yüzyıldan itibaren mersiye metinlerinin artmaya başladığı görülmektedir. Bunların bestelenmiş örnekleri günümüze ulaşmıştır. Tarihî kayıtlardan muharrem ayı süresince başta Bektâşî tekkeleri olmak üzere bütün tekkelerde Kerbelâ mersiyeleri okunduğu anlaşılmaktadır. Bazı dergâhlarda ve evlerde muharremin ilk on gecesinde Fuzûlî'nin Hadîkatü's-Süedâ'sı bir nevi beste ile okunur. Onundan otuzuna kadar süre içinde tekkelerin âyin gün ve gecelerinde sofralar kurulup aşure dağıtılır, yapılan âyinler arasında mersiyehânlar ve zâkirbaşılar Kerbelâ mersiyeleri, Ehl-i Beyt ve on iki imam sevgisini terennüm eden manzume ve kasideler okurlardı. Ağır ve hüzünlü bir hava içerisinde başlayan muharrem zikirlerinde "perde kaldırılmaz" kıyam ve devran zikrinin tavır ve seyrine uygun muharrem ilâhileri okunurdu.

Tarikat çevrelerinde, avlusunda Hz. Hasan ve Hüseyin'in "çifte sultanlar" diye anılan birer kızının medfun olduğuna inanıldığı için İstanbul'da muharrem törenleri Kocamustafapaşa'daki Sünbül Efendi Dergâhı'nda (bugün Sünbül Efendi Câmii) yapılırdı. Nitekim Sadeddin Nüzhet Ergun 10 Muharrem'de burada öğle namazından sonra on iki rekat "husemâ namazı" kılındığını ve Yazıcıoğlu Mehmed'in mersiyesinin okunduğunu, gece de yüz rekat nâfile namazın ardından 70.000 Kelime-i Tevhid çekildiğini kaydetmektedir. Cemâleddin Server Revnakoğlu, Sünbülî Dergâhı'nda Sünbülî salâtından sonra okunan Yazıcıoğlu Mersiyesi'nin ardından bütün İstanbul şeyhlerinin iştirakiyle üç halkalı devranların yapıldığını, çocukluğunda Çemberlitaş'taki Rifâ'iyye'nin Ulvâniyye kolundan Karababa Dergâhı'nda vakit namazının ardından evrâd-ı şerîf yerine salât-ı kemâliyye ve mihrap duasının ardından mersiye okunduğuna ve mersiyenin sonunda Hz. Hüseyin'in sembolik görmeklerinin hürmetle öpüldüğüne şahit olduğunu anlatır. Sünbül Efendi Câmii'nde 10 Muharrem'de mevlid ve mersiye okutma geleneği bugün de sürdürülmektedir. Ayrıca Zeytinburnu Seyyid Nizam Dergâhı'nda (bugün Seyyid Nizam Câmii) 10 Muharrem'de Muharrem töreni düzenlenip mersiyeler okunmaktadır.

Muharrem ayında İstanbul'daki kıyâmî zikir yapılan dergâhlarda sırasıyla mersiye okunmak üzere günler tespit edilir, o gün yapılan âyinlerde evrâd okunmaz, hemen salât-ı kemâliyyeye geçilip ardından mersiye okunurdu. Tophâne'deki Kâdirîhâne Tekkesi'nde ise mersiye yerine mersiye mahiyetinde bestlenmiş Kerbelâ manzumelerinin cumhur halinde okunması âdetti.

İstanbul'daki Bektâşî tekkelerinde Niyâzî-i Mısrî'nin halifelerinden Azbî Mustafa Çavuş'un mersiyesiyle divanındaki na't-ı Alî'lerin okunması âdet olmuştu. Ayrıca Mebnî Baba, Misâlî Baba, Sâfî Baba ve Mehmed Ali Hilmi Dedebaba gibi Bektâşî şairlerinin mersiyeleri de okunmaktaydı. Özellikle Sâfî Baba mersiyesinin ayakta ve makam postunun önünde dergâhın babası veya mûsikiye âşina diger bir baba tarafından okunmasına dikkat edilir, mersiye gece okunuyorsa babanın sağına ve soluna büyük şamdanların konulmasına özen gösterilirdi. XIX. yüzyılın ikinci yarısında Meclis-i Meşâyih, Kerbelâ Vak'ası'nın sorumluları hakkında sövgüye varan ifadelerin bulunduğu mersiyelerin tekkelerde okunmasını yasaklamış, sadece Yazıcıoğlu mersiyesinin okunmasına müsâade etmiştir.

Eski devirlerde muharrem münasebetiyle mevlid de okutulurdu. Cumhuriyet öncesine kadar Anadolu'nun bazı şehirlerinde devam eden bu geleneğin XVI. yüzyıla kadar götürülebileceği Hâşimî Divanı'ndaki "Şeb-i Âşûrâda Mevlid Okunup Tevhîd Olunduğudur" başlıklı bir tarih manzumesinden anlaşılmaktadır. Yakın yıllara kadar süren uygulamaların bir örneği Kastamonu'da Nasrullah Câmii'nde gerçekleştirilmekteydi. Namazdan sonra meydanda iki sıra halinde toplanan cemaatin arasında sebilciler mersiye ve ilâhi okuyarak su dağıtır, cemaat, Hz. Hüseyin'in hatırasına hürmeten içinde esmâ-i hüsnâ ve Yâsin suresinin yazılı olduğu bakır taslarla dağıtılan sudan birer yudum alırdı.

Bedri Noyan Dedebaba, Bektâşî dergahlarındaki muharrem törenlerini anlatırken çoğunlukla sabâ makamındaki mersiyelerin güneş doğmadan ellerinde birer şamdan bulunan iki derviş veya muhibbin eşlik ettiği bir mersiyehân tarafından okunduğunu ve ardından mürşid baba tarafından gülbank çekildiğini söyler.

Mersiyeler, tekkelerde mersiyeye has tavır ve eda ile bestelenmiş şekliyle veya irticâlen okunurdu. Bestelenmiş mersiyelerin en eskilerinden biri sözleri Yazıcıoğlu Mehmed'e ait, "Rivâyetde gelir bir gün Resûlullâh olup dilşâd" mısraıyla başlayan Hatîb Zâkirî Hasan Efendi'nin nühüft makamındaki bestesidir. Muharrem ayında tekkelerde yapılan zikirlerde okunmak üzere muharrem ilâhileri adıyla pek çok eser bestelenmiştir. Bir kısmı günümüze ulaşan bu ilâhiler arasında güftesi Hasan Sezâî'ye ait, daha çok devrân zikirlerinde okunan, "Ey Şehîd-i Kerbelâ'ya ağlayan" mısraıyla başlayan Edirneli Sâlihzâde'nin nişâbur; çoğunlukla Halvetî tekkelerinde cumhur olarak okunan güftesi Seyyid Nizamoğlu'na ait, "Yâ Resûlallâh bize gör netdi âsî ümmetin" mısraıyla başlayan Şikârîzâde Ahmed Efendi'nin hicaz; sözleri Ömer Fu'âdî'ye ait, "Şâh Hüseyn'in fırkatine aglayan gelsin beri" mısraıyla başlayan hüseynî ve râst; güftesi Yûnus Emre'ye ait, "Şehidlerin serçeşmesi enbiyanın bağrı başı" mısraıyla başlayan hicaz makamındaki ilâhilerle sözleri Kahyâzâde Ârif'e ait "Kurretü'l-Ayn-ı Habîb-i Kibriyâ'sın yâ Hüseyn" mısraıyla başlayan Bolâhenk Nûri Bey'in hüseynî; Eyyûbî Ali Rızâ Bey'in hümâyûn; "Mahzen-i esrâr-ı şâh-ı Murtazâ'sın yâ Hüseyn" mısraıyla başlayan Hacı Ârif Bey'in hüseynî; zikrin en coşkulu yerinde okunan, "Dâver-i aşk-ı muharremdir Hüseyn-ı Kerbelâ" matla'lı, Sermüezzin Rıf'at Bey'in hicaz ilâhileri en meşhurlarındandır.

İstanbul'da yetişmiş mersiyehânlar hakkında kayıtlara ancak XVIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ulaşılabilmektedir. XIX. yüzyılla XX. yüzyılın ilk yarısında özellikle mersiyehân olarak şöhret bulmuş pek çok mûsikişinâs yetişmiştir. Bunlar arasında Kastamonulu Zâkir Turşucuzâde Hâfız Mehmed Efendi, Beylerbeyili Hakkı Bey, Üsküdar'daki Vâlide-i Atik Tekkesi şeyhi Hâfız Şerâfeddin Efendi ve kardeşi Âgâh Bey, Beylerbeyi Câmii imamı Hâfız Hamdi Efendi, Bestekâr Hacı Fâiz Bey, Nezih Bey, Sa'îd Bey, Hâfız Receb, Arab Ahmed, Hacı Hakkı, Kasımpaşa'da Hâşimî Dergâhı şeyhi rubâbî Mehmed Süreyyâ, Aksaraylı Âmâ Hâfız Hasan, Cerrahpaşa Câmii imam ve hatîbi na'thân Hâfız Kemâl, Hâfız Hüseyin Tevfîk Bey, Bedevî şeyhi Ali Baba, Mollagürânili Münîb, Hasan Yümnî, Hâfız Hamdi Efendi, zâkirbaşı Yaşar Baba, İbrahim Erkal, Karababa Şeyhi Haydar Efendi, Hâfız Mehmed Ârif Efendizâde, Na'thân Hâfız Kemâl, Karababa Dergâhı

son postnişîni Hakkâkzâde Ali Haydar Bey bilhassa zikredilmelidir. Son dönem mersiyehânları ise Hüseyin Sebilci ve Celal Yılmaz'dır. Ayrıca XIX. yüzyılda İstanbul'da "goygoycular" adıyla anılan ve muharrem aylarında sokaklarda aşure erzakı toplayan gruplarla sokaklarda Kerbelâ şehitleri için su dağıtan sebilcilerin mersiye, kaside ve muharrem ilâhileri okuyarak dolaştıkları bilinmektedir. Son yılların tanınmış zâkirlerinden Hüseyin Sebilci bunlardandır.

İran sahasında muharrem törenleri ve mersiye okunması tekkelerde veya Hüseyniyye adıyla anılan özel yerlerde icra edilmektedir. Bunun dışında her türlü dînî toplantı sırasında vâiz veya mersiyehân tarafından mersiye okunması, bu sırada katılanlarca sîne dövülerek ağlanması da yaygın bir gelenektir. Evliyâ Çelebi 10 Muharrem'de Tebriz ve civarında yapılan matem törenlerinden, bu törenlerde okunan mersiye ve Maktel-i Hüseyin'lerden söz etmektedir. Bu törenlerin küçük çapta benzerleri İstanbul'da İranlıların oturduğu Valide, Vezir ve Yıldız hanlarıyla Karacaahmet civarındaki Seyitahmetderesi'nde gerçekleştirilirdi. Halılar, şallar, pençeli bayraklarla donatılan bu mekanlarda desteler tertip edilir, devrin tanınmış mersiyehânları tarafından mersiyeler okunurdu. Destenin ortasında yer alan mersiyehânların daha çok Kâzım Paşa'nın,

"Düşdü Hüseyn atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl var haber ver Sultân-ı Enbiyâya"

nakaratlı mersiyesini okurlardı. II. Abdülhamid devrinde (1876-1909) sınırlama getirilen bu törenlerin hanlarda yapılanları zamanımızda ortadan kalkmışsa da Seyitahmetderesi'nde İranlılar mescidindeki uygulama hâlen sürdürülmektedir.

Günümüzde mersiye okuma geleneği her yıl Muharrem'in onuncu günü özellikle Şîî-Ca'ferî Müslümanların çoğunlukta olduğu İran, Azerbaycan, Irak, Lübnan, Ürdün, Yemen gibi ülkelerde, Türkiye'de Iğdır'da ve İstanbul Halkalı'da Ca'ferî vatandaşlarca icra edilen matem törenlerinde ve bazı tasavvufî çevrelerde sürdürülmektedir."[30]

Mersiyehânlar ve Bunların Okudukları Mersiyeler:[31]

Alevî-Bektâşî tarikat ve tekkelerinin yanında tarikat taassubuna girmeden hemen bütün tarikatlarda ve bu tarikatların tekkelerinde muharrem ayında Kerbelâ mersiyeleri okunup bir merasim havasında diğer bazı ritüeller de icra edilmekteydi. Konu tek, ortak ve aynı zamanda hüzün ve elem verici olduğu için bu duyguyu en iyi ifade eden şairlerin şiirleri tercih edilir, mersiyelerin şairlerinin mezhep ve meşrebine bakılmaz, aralarında Alevî-Sünnî ayırımı da yapılmazdı.

"Kaynaklardan, tasavvuf çevrelerinde şu mutasavvıfların mersiyelerinin okunduğu bilinmektedir: "Bayramî Yazıcızâde başta olmak üzere, Sinânî Seyyid Seyfullah, Mevlevî Fasih Dede, Gülşenî Sezâyî, Halvetî Zekâyî, Nakşbendî Selâmî, Bedevî Kâzım Paşa, Kâdirî Osman Şems Efendi ve Muallim Feyzî" Bunların yanında Bektâşî tekkelerinde daha çok Niyâzî-i Mısrî'nin halifelerinden Azbî Mustafa Çavuş, ayrıca Mebnî Baba, Mehmed Ali Hilmi Dedebaba, Misâlî Baba, Sâfî Baba ve Beşiktaşlı Gedâî'nin mersiyeleri okunurdu.

Yine tasavvuf çevrelerinde sıkça okunan ve besteleri elimize ulaşan mersiye şairleri arasında "Yunus Emre, Azîz Mahmud Hüdâyî, İbrahim Hakkı Erzurumî, Hasan Sezâyî, Seyyid Nizamoğlu, Ömer Fuâdî, Kahyâzâde Ârif, Âşık Niyâzî, Hakkı Efendi, Leylâ Hanım, Kâzım Baba, Muhyiddin, Hayrullah Tâceddin Efendi, Kul Himmet, Fasih Ahmed Dede, Kethudâzâde Hacı Mehmed, Ken'an Rıfâ'î, Seyyid Nesîmî, Pir Sultan Abdal, Münîre Bacı, Şeyh Şâkir Efendi, Dede Ömer Rûşenî, Âdil Çelebi, Şeyh Gâlib Dede, Alvarlı Efe, Şeyh Ahmed Kuddûsî" yer almaktadır.

Aslında Âşık Yunus'a ait olmasına rağmen Yunus Emre'ye atfedilen aşağıdaki şiir o kadar yaygınlaşmıştır ki bu şiirin birçok makamda bestesini görmekteyiz. Bu güfte Dede Efendi

[30] ÖZCAN, Nuri: "Mersiye (Musikî)", TDV İslam Ansiklopedisi, C. XXIX, s. 219-221.

Bu bölüm hazırlanırken "Mehmet Yalçın YILMAZ: Türk Din Musikisinde Mersiyeler ve Mersiyehanlar (yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006." künyeli eserden büyük ölçüde faydalandık, bazı yerleri aynen aldık bazı yerlerdeki bilgileri de özet olarak verdik. Bu güzel tez ve faydalandığımız bilgiler için kendisine ve tez hocası sayın Nuri ÖZCAN'a ("Mersiye-Musikî" maddesini de aynen aldık) teşekkür ediyoruz.

tarafından hicaz, Selahaddin Gürer tarafından sabâ ve segâh ayrıca bestekârı bilinmeyen hüseynî ve arazbar makamlarında bestelenmiştir:

"Şehidlerin serçeşmesi
Enbiyânın bağrı başı
Evliyanın gözü yaşı
Hasan ile Hüseyin'dir

Hazret Ali babaları
Muhammed'dir dedeleri
Arşın iki küpeleri
Hasan ile Hüseyin'dir

Kerbelâ'dır yazıları
Şehîd olmuş gâzileri
Fatma Ana kuzuları
Hasan ile Hüseyin'dir

Kerbelâ'nın tâ içinde
Nur balkır siyah saçında
Yatar al kanlar içinde
Hasan ile Hüseyin'dir

Kerbelâ'da bile taşlar
Okur Kur'ân kesik başlar
Şehîd olan o kardaşlar
Hasan ile Hüseyin'dir

Dedesiyle bile varan
Kevser ırmağında duran
Susuz ümmete su veren
Hasan ile Hüseyin'dir

Derviş Yunus dünyâ fânî
Bizden evvel gelen kanı
İki cihânın sultânı
Hasan ile Hüseyin'dir"

Ayrıca kaynaklarda belirtildiğine göre Ömer Fu'âdî'nin,

"Şâh Hüseyn'in fırkatiyle ağlayan gelsün berî
"Âh u vâh idüp demâdem inleyen gelsün berî"

matla'lı altı beyitlik gazeli râst ve hüseynî makamında bestelenmiş ve hüseynî makamındaki bestesiyle çok yaygın olarak okunmuştur. Şikârîzâde Ahmed Efendi'nin bestelediği güftesi Şeyh Seyyid Seyfullah Nizamoğlu'na ait olan ve "Yâ Resûlallâh gör bize nitdi âsî ümmetin" mısraıyla başlayan hicâzhümâyun mersiyesi de bilhassa Halvetî tekkelerinde çok okunmuştur.

"Eski Muharremlerde Mersiye ve Aşure" adlı yazısında yaşadığı devrin geleneklerini bizi teferruatla anlatan Cemaleddin Server Revnakoğlu'ndan edindiğimiz bilgilerle Muharrem ayında hangi makamdaki mersiyelerin okunduğunu öğrenmekteyiz. Mersiyelerden bahsederken okunduğu makamların "ekseriyâ râst ve uşşâkdan fakat daha ziyade nühüft makamında usulden ve an'ane iktizâsından bulunan mersiyelerden" seçildiğini belirtip örnek şiirler veren Revnakoğlu'ndan anladığımız kadarıyla sadece makam ve usule riayet edilerek irticâlen okunan mersiyelerin bir kısmının besteli olmadığı sonucuna varabiliriz.

XX. yüzyılın başlarında hangi mersiyelerin okunduğunu yine Revnakoğlu'ndan öğrenmekteyiz. "Meselâ ashâbın a'yânından Hassân b. Sâbit'ten başlayarak Fuzûlî'den, Habîbî'den, Yazıcıoğlu'ndan, Kastamonulu Şâdî'nin Maktel'inden parçalar ve Nevres-i Cedîd'in,

"Demdir ey dil alayım destime levh u kalemi
Sûr-ı mâtem ile tecdîd ideyim köhne gamı"

beytiyle başlayan terkîb-i bendi ve buna benzer mersiye edebiyatımızın emsalsiz kıymetteki diğer mahsulleri, pek tabiî ve yerinde olarak ön plana alınırdı. Revnakoğlu şöyle devam ediyor:

"İran'ın büyük şair ve nevhageri Muhteşem-i Kâşânî'nin nâmını da unutmamak lazım gelir. Daha sonra Kule Kapısı Mevlevîhânesi şeyhi Fasîh Dede'nin, Hazret-i Mısrî'nin, Ümmî Sinân'ın, Şa'bâniyye ve Sinâniyye'den Üsküdarlı Şeyh Mustafa Zekâyî'nın, İzmirli Şeyh Mustafa Selâmî'nin, Rıfâiyye büyüklerinden Kabûlî'nin; Tanzimat'tan sonraki devirlerde ise Ziyâ Paşa'dan başlayarak Ali Rızâ'nın "Hâdise-i Kerbelâ"sı, İbnürreşâd Ali Ferruh Bey'in "Kerbelâ" kitabı, gayet meşhur ve ateşli bir şair olan Konyalı Musa Kazım Paşa'nın fasıl fasıl hazırlanmış Makâlîd-i Aşk'ı, yine onun mersiye edebiyatına dair bastırılmış tutunmuş eserlerinden Rıyâz-ı Asfiyâ'sı, Acem Feyzî nâmıyla da mâruf Muallim Feyzî'nin "Meded yâ Hüseyn İbni Alî İbni Ebî Tâlib" redifli sanki arşa çıkan Vâveylâ'sı, kezâ Ziyâ Paşa, Nâmık Kemal ve Eşref'in de şeyhi ve mürşidi bulunan Kâdiriyye ve Üveysiyye'den Üsküdarlı meşhur Osman Şemseddin Efendi'nin, Macarzâde Beşiktaşlı Şeyh Rızâ'eddin Efendi'nin, Kethudâzâde Mehmed Ârif Efendi'nin, Beşiktaşlı Gedâî Baba'nın, Tâhirü'l-Mevlevî'nin, Tokadîzâde Şekîb'in, Sâmih Rıf'at'ın, Kırklarelili Ahmed Servet Beybaba'nın, Arapkirli Mehmed Hazmî Efendi'nin "olmaz" redifli mersiyesi, Manisalı Kadıoğlu Şeyh Abdurrahman Sâmî Niyâzî Efendi'nin Nâme-i Muharrem'i, Vâmık Şükrî'nin Girye-i Mâtem'i gibi eserlerinden seçme parçalar alınır ve dinletilirdi.

İstanbul'da Bektâşî tekkelerinde okunan mersiyeler hakkında da şu bilgilere ulaşmaktayız: "Sayısı ancak sekizi bulan İstanbul Bektâşî tekkelerinde ise mücerret kol'un âsitânesi ve eskilik bakımından ikincisi sayılan Merdivenköyü'ndeki Şahkulu Tekkesi'nin şeyhi ve Mısrî Niyâzî'nin de tanınmış halifelerinden Azbî Baba'nın yanı Azbî Mustafa Çavuş'un mersiyesi ile divanındaki Na't-ı Alî'ler evrâd-ı şerîfe kadar takdîs ve teberrük olunarak kırâat edilmekte idi. Sonraları mâruf Bektâşî şairlerinden Mebnî Baba, Misâlî Baba, husûsiyle Sâfî Baba ve son devrin büyük şöhreti yine Merdivenköyü Tekkesi'nin şeyhlerinden Hâfız Mehmed Ali Hilmi Dede Baba gibi başlıbaşına bir devri temsil ve teşkil etmekte olan mühim Bektâşî şair ve münevverlerinin elden ele dolaşan mersiyeleri hemen her Bektâşî tekke ve zâviyesinde son günlere kadar daima tercih edilmiştir. Hele Sâfî Baba'nın mersiyesi başkalarından tamamiyle ayrı bir şekilde ayakta ve makam postunun önünde tertîl olunurdu. Fakat bu mersiyenin içinde Kerbelâ hâilesinin müsebbiblerini söğüp sayan bir hayli taşkın ve ölçüsüz sözler, tabirler bulunduğundan, Meclis-i Meşâyih'in tekkelere gönderdiği tezkire ile bir zamanlar okunması menedilmiş, ağza alınamaz olmuştu.

AŞURE VE AŞURE TÖRENLERİ

Âşûrâ, çeşitli din ve mezheplerin önem verdiği, Muharrem ayının onuncu günüdür. Âşûrâ'yı "on" sayısı ile ilgili olan "aşr ve âşir" veya develerin güdülmesiyle ilgili "ışr" kökünden türemiş Arapça bir kelime kabul edenler olduğu gibi, bu dilde "fa'ûlâ" vezninin bulunmadığını ileri sürerek İbrânice'den geldiğini söyleyenler de vardır. Fakat âlimlerin çoğu bu görüşe katılmamakta, kelimenin Arapça asıllı olduğu benimsenmektedir.

Âşûrâ'nın menşei hakkında kaynakların belirttiği görüşleri iki noktada toplamak mümkündür: 1- Âşûrâ, Hz. Mûsâ ve kavminin Firavun'un zulmünden kurtulduğu ve Yahudilerin oruç tutmakla mükellef olduğu bir gündür. Daha çok müsteşriklerin benimsediği bu görüşe göre Müslümanların mübarek bir gün olarak kabul edip oruç tuttukları Âşûrâ Yahudi geleneğine dayanmaktadır. 2- Âşûrâ, Hz. Nuh'tan itibaren bütün Sâmî dinlerde mevcut olan ve Câhiliye devri Arapları arasında da Hz. İbrahim'den beri önemli görülüp oruç tutulan bir gündür. Bu görüş Hz. Âişe ile Abdullah b. Ömer'in rivayetlerine dayanır. Hz. Aişe'nin rivayeti şöyledir: "Âşûrâ, Kureyş'in Câhiliye devrinde oruç tuttuğu bir gündü. Resûlullah da buna riayet ediyordu. Medîne'ye hicret edince bu orucu devam ettirmiş ve başkalarına da emretmişti. Fakat Ramazan orucu farz kılınınca kendisi Âşûrâ gününde oruç tutmayı bırakmış, bundan sonra Müslümanlardan dileyen bu günde oruç tutmuş, dileyen tutmamıştır. Abdullah b. Ömer'in aynı konudaki rivayeti de şöyledir: "Âşûrâ, Câhiliye devri insanlarının oruç tuttuğu bir gündü. Fakat Ramazan orucu farz kılınınca Resûlullâh'a Âşûrâ konusu sorulmuş, o da "Âşûrâ Allah'ın günlerinden bir gündür, dileyen bu günde oruç tutsun, dileyen tutmasın" buyurmuştur" Ashap arasında ilimleriyle temayüz etmiş bu iki sahâbînin rivayetlerinden, Âşûrâ'nın Câhiliye devri Araplarınca önemli sayıldığı açıkça anlaşılmaktadır. Hz. Aişe'nin Âşûrâ gününde Kabe örtülerinin değiştirildiğini anlatan diğer bir rivayeti de bunu desteklemektedir. Arapların Âşûrâ günü doğduğu rivayet edilen ve Kabe'yi inşa eden ataları Hz. İbrahim'in hatırasına hürmeten bu günü yaşatmış olmaları uzak bir ihtimal değildir. Hz. Musa ile İsrailoğulları'nın Firavun'un elinden Âşûrâ günü kurtulduğunu ve Hz. Nuh'un gemisinin Cûdi dağına aynı gün oturduğunu söyleyen Yahudileri Hz. Peygamber'in tekzip etmemesi, hatta "Biz Musa'ya sizden daha lâyıkız" diyerek bu günde oruç tutulmasını emretmesi, Âşûrâ'nın Nûh'tan itibaren semavi dinlerde önemli bir yer işgal ettiğine işaret etmektedir.

Âşûrâ'nın menşeiyle ilgili bu iki yorum dışında bazı tarih, hadis ve fıkıh kitaplarında yer alan haberler, bu günü Hz. Âdem'in tövbesinin kabul edildiği, Hz. Yunus'un balığın karnından çıkarıldığı, Hz. Mûsa ve İsa'nın doğduğu, Hz. Süleyman'a mülkün verildiği, Hz. Davud'un tövbesinin kabul edildiği, İbrahim Peygamber'in ateşten kurtulmuş olduğu, Yakup Peygamber'in oğlu Yusuf'a kavuştuğu, Nûh'un gemisinin tûfandan halâs olduğu (Nûh'un gemisinin tûfandan halâs olduğu vakit, bir şükran âyini olarak gemide bulunan hububat ve sâireden mürekkep tatlı bir çorba pişirilmiş), Mekke'de Kabe'nin kapısının ziyaretçiler açıldığı, Hz. Peygamber'in geçmiş ve gelecek bütün günahlarının affedileceğine dair kendisine Allah tarafından teminat verildiği ve Mekke'den Medine'ye hicret ettiği gün olarak tavsif ederler. Ne var ki bunları ilmen doğrulama imkanı olmadığı gibi bir kısmının yanlışlığı da ortadadır. Mesela Hz. Peygamber'in Medine'ye hicreti 10 Muharrem'de değil 12 Rebîülevvel'de gerçekleşmiştir. Bunun dışındaki rivayetlerin ise "İsrâiliyât"a dayandığı kabul edilmektedir.

Âşûrâ'da oruç tutmanın fazileti konusunda sahih hadislerin bulunmasına karşılık o gün yıkanmak, gözlere sürme çekmek, süslenmek, kına yakmak, bayramlaşmak, hububat karışımı aş (aşure) pişirmek, sadaka vermek, mecsitleri ziyaret etmek, kurban kesmek gibi fiiller hakkında sahih bir rivayete rastlanmamıştır. Hadis olduğu öne sürülen metinlerin bir çoğunun gerçekte hadis olmayıp Câhiliye âdetlerine ve Yahudi geleneklerine dayanması kuvvetle muhtemeldir. Zira bu âdetleri Resûlullah ve ashabının yaptığına dair herhangi bir kayıt yoktur. "Meselâ, "Âşûrâ

günü sürme çeken helak olmaz", "Âşûrâ günü gusleden o yıl hasta olmaz" tarzındaki rivayetler son devir kitaplarında yer almış ve İbn Teymiyye'nin ifadesine göre bu gibi hususlar Ehl-i Beyt'e buğzeden Nâsıbîler tarafından uydurulmuştur.

Âşûrâ'nın İslam tarihinde siyasi bir yönü de vardır. Hz. Hüseyin'in 10 Muharrem 61'de Kerbelâ'da şehit edilmesinden sonra Şîa için bu tarih önem kazanmış ve Hz. Hüseyin'in intikamını alma ahdinin tazelendiği bir matem günü olmuştur. Şiîler'in her yıl dövünerek, kendilerine işkence yaparak tutmaya başladıkları bu matem orucu Şiî-Fâtımî devletinin himayesinde devlet merasimleriyle icra edilmiş, daha sonra bu merasimler İran'da gelenek halini almıştır. Esasen dinin yasakladığı bu nevi bir matem, Şiî inancın canlı tutulmasında ve mezhep bütünlüğünün sağlanmasında önemli rol oynamıştır. Âşûrâ'yı Şîa'nın yas günü ilan etmesine karşılık Emeviler Kerbelâ faciasını unutturmak için bir vesile sayarak o günü âdeta bir bayram kabul etmişlerdi. Hatta Fâtımî devletinin yıkılmasından sonra şenlikler düzenlenmiş, tatlı yiyecekler pişirilmiş ve bu konudaki bid'atların haklı gösterilmesi maksadıyla çeşitli hadisler uydurulmuştur.

Müslüman Türklerin dînî halk geleneğinde önemli bir yer tutan Âşûrâ, aynı zamanda, Muharrem'in onuncu günü başlamak üzere daha sonraki günlerde de özel merasimlerle pişirilip dağıtılan tatlıya (aşure) ad olmuştur. Çok eskiden beri devam eden aşure aşı, Osmanlılar döneminde sarayda da pişirilirdi. Helvacıların nezaretindeki aşçılar ve kiler ağaları tarafından hazırlanan aşure, Muharrem'in onundan itibaren "aşure testisi" adı verilen özel kaplarla saray dairelerine ve halka birkaç gün süreyle dağıtılırdı. Anadolu'da zengin aileler ve esnaf teşkilatları tarafından pişirilen aşure sebilciler, duâgûlar ve halkın iştirak ettiği merasimlerle dağıtılır, bazı bölgelerde aşure dağıtımından sonra kurban kesilirdi. Günümüzde de aşure orucu tutmak ve aşure tatlısı pişirmek bütün canlılığıyla devam etmektedir.

Muharrem ayında[32] Sünnî olsun Alevî olsun hemen herkes tarafından aşure pişirilirdi. Osmanlının son dönemlerinde İstanbul'da bu geleneğin nasıl uygulandığını görelim: Aşure pişirme bir gelenekti ve bu gelenek bir nevi ritüel çerçevesinde icra edilirdi. Hicret senesinin başı olan Muharrem ayının onuncu gününden başlamak üzere Muharrem sonuna kadar İstanbul'un hemen bütün evlerinde iki kâse de olsa aşure pişirmek uğur ve bereket sayılırdı. Her sınıftan kimseler buna özen gösterir ve özellikle onuncu gün pişirmeye dikkat ederdi. Aşure pişirilmesi Nuh Peygamber'in sünneti olarak da herkesçe kabul olunmuş ve İslam'ın ortaya çıkmasından sonra da buna uyulmuştur. Ekseriya hayır sevenler aşure pişirip halka ve bilhassa fukaraya dağıtmak için imaretler ve vakıflar yapmış ve masrafı karşılayacak gelir bırakmışlardı.

Aşureye bir nevi tatlı, yemişli bir çorba denebilir. Kimi kaynaklarda yedi, kimisinde on, kimisinde de aşurenin kırk bir çeşit malzemeden meydana gelmesi gerektiği anlatılır. Bu sayılara ulaşmak için aşureye pirinç, tuz, yağ, mercimek, baharat vs. katılırdı. İçine konanlar buğday, pirinç, nişasta, nohut, fasulye, ceviz içi, badem, portakal gibi şeylerdir. Bazıları bunlara kuru incir, bir cins kuru beyaz hurma, çekirdeksiz üzüm de ilave ederler. Bunun "Süzme" denen kibar bir nevi de vardır. Bu yalnız döğülmüş buğday, biraz pirinç ve badem, bir miktar nohut ile pişirilir. Soğumaya başlayınca içine yeterince "misk" eklenir. Her iki tip aşurenin buğday ve diğer malzemesi ayrı ayrı pişirilir, sonra birbirleriyle karıştırılır, yeterince şeker ilave edildikten sonra tekrar pişirilerek hazırlanır. Eskiden imkanı olmayan ailelerin şeker yerine pekmez kullandıkları da görülmüştür. Bu suretle yapılan aşure pişince hane sahibine haber verilir. Evden bazıları mutfağa iner, kazanın etrafında oturur, bir Yâsin suresi ve bir Mülk suresi okunur, hasıl olan sevabı o haneden gelmiş geçmiş ölmüşlerin ruhlarına hediye edilir. Kazanın üzerine kapatılan tepsi kaldırılır, herkes buhar suyunu uğurludur diyerek gözlerine sürer. Bir tabağa alınan ilk aşure dışarı gönderilmez, bereket getirsin diye hanede alıkonur. Daha sonra aşure çeşitli renklerdeki Saksonya testilere, kapaklı ve tabaklı kıymetli kâselere boşaltılır, üstlerine şam fıstığı, çam fıstığı,

[32] Muharrem ayı Müslümanlar için yılbaşıdır. Bu ayda akran olanlar el sıkışarak birbirlerini tebrik ettikleri gibi herkes büyüklerinin ellerini öper, "Muharremiye" denilen bir harçlık alırlardı. Bu para bereketli sayılarak sene sonuna kadar saklanırdı. Bu tebrikler saray erkanı arasında daha şatafatlı yapılırdı. Kırmızı atlas çıkınlar içerisinde yılbaşı hediyesi dağıtılırdı. Muharrem ayının onuncu günü İmam Hüseyin'in susuz şehit edildiği gün olduğu için halktan bazıları evlerde değerli cam bardakları kaldırarak bakır veya toprak taslardan su içer, fakat kana kana içmezlerdi. Muharrem orucunun yanında bu günlerde düğün dernek yapmayanlar, gülüp eğlenmeyenler de vardı.

kuş üzümü, mevsimi ise bir miktar nar tanesi serpilerek kapakları kapatılır, her birinde birer çift kase olmak üzere süslü tepsilere konur, tepsilerin üstü beyaz örtü ile bağlanarak kibar ahbaplara gönderilirdi. Getiren adama bahşiş verilip kaplar iade edilirdi. Geri kalanı büyük kaselerle yakın ahbap ve komşulara dağıtılır. Kâselerin yıkanmadan geri verilmesi ayıp sayıldığından güzelce yıkanıp öyle verilir. Eve ayrılan aşureden ilk defa hane sahibine ufak bir kase konur. Hane sahibi yedikten sonra aşureyi pişiren aşçıbaşı ve çıraklarına bahşiş gönderir. Böyle Muharrem'de pişirilen aşureden şayet ilk kaşığa bakla tanesi isabet ederse bunu pek çok kimse "bereket getirir" diye ayırır, siler, para kesesine koyardı. Bakla tanesi bir yıl kesede kaldıktan sonra hükmü geçmiş sayılır, bir yere gömülürdü.

Diğer halk evlerinde de kazan başına gelen evin en yaşlısı üç ihlas ve bir fatiha okuyup aşureye bir bardak gülsuyu katar, kepçe ile yavaşça karıştırır. Kenar köşe yerlere azıcık aşure serpiştirir. Kazan kapağı kapatılıp beş-on dakika beklenir, yine kepçe ile kazanın sağ, sol ve ön tarafına vurup, kepçe ile aldığı biraz aşureyi ocağa dökerdi.

Aşure pişirme usulü Bektâşî ve Alevîlerde adeta bir ritüele dönüşürdü. Önce bunun gerekli malzemesi alınır, ayrı ayrı pişirilir ve hazırlanır (buğday, kuru fasulye, nohut, kuru bakla, kestane vs.), ayrıca bunlara kuru incir, kuru kayısı, kuru üzüm gibi tatlılık verecek meyve türleri de eklenirdi. Buğdayı bir büyük kazana koyup dergahın aşçıbaşısı (Aşçı Baba) eline büyük bir kepçe alıp kazan başına gelir ve "Destûr yâ İmâm!" deyip kepçeyi kazana daldırır, o sırada yanında bulunanlar hep bir ağızdan "Yâ Hüseyin!" derler. Aşçı babadan sonra sıra ile herkes kazanı kepçe ile karıştırır. Her eline kepçe alan "Destûr yâ İmâm!" diyecek ve orada hazır bulunanlar da "Yâ Hüseyin" diye karşılık vereceklerdir. Bu şekilde saatlerce aş pişinceye kadar işleme devam edilecektir. Arada bir çeşnisine bakılır, tadı az ise şeker katılırdı. Buğdayı iyice yumuşamış, eriyip helmeleşmiş olmalıdır. Aşurenin iyice piştiği anlaşılınca Mürşid'e haber götürülür. Aşçı Baba, kendisine: "Buyurun erenler, rûh-ı şühedâ ta'ziyesine meşgul olalım, aş hazırlandı" der. Mürşid de "Eyvallâh!" deyip kazan başına gelir ve "Hz. Hüseyin Ziyaretnâmesi" adlı ibare okundukdan sonra aşçıbaşı, mürşidi kazan başına davet eder. Buraya gelen mürşid "Ve nünezzilü mine'l-Kur'âni ..." diye başlayan "Aşure Gülbankı"nı okur. Bundan sonra kepçeyi eline alıp "Yâ İmâm!" yahut "Yâ Hüseyin!" diye kazanları karıştırır. Bu esnada hazır bulunanlar da yine "Yâ Hüseyn!" diye mukabele ederler. Aşureyi Arap harfleriyle çifte vav çizer gibi karıştırır. Böyle yapılması Allah'ı zikretmek gibidir.[33] Karıştırırken de "Selâmullâhi Ale'l-Hüseyin, La'netullâhi alâ kâtil-i Hüseyin" der. Mürşid kepçeyi öperek niyazla diğerlerine verir. Onlar da aynı şekilde karıştırırlar. Bu iş bitince Mürşid kepçeyi Aşçı Baba'ya geri verip makamına döner. Mersiye okunmaya hazırlanılır. Mürşidin gülbankından sonra "Esselâmu aleyke yâ Resûlallah..." diye başlayan "Selâmnâme" denilen parçayı yine mürşid veya onun görevlendirdiği bir dervişi okur. Bundan sonra mersiyeler okunur. Daha sonra da yine belirlenmiş ritüeller çerçevesinde aşure orada bulunanlara ve çevredekilere dağıtılır. Yine eskiden dergahlarda 1-12 Muharrem arasında yerlere serilen sofra bezlerinde çatal bıçak ve kaşık kullanmadan "lokma" edilirdi. 12 Muharrem günü ise mersiye okunduktan sonra yine yere yalnız sofra bezi serilir, aşure bunun üzerinde yenilirdi. Sonraları sofra tahtaları konularak da aşure sofraları kurulmaya başlandı.

Aşure evlerin ve dergahların dışında bazı esnaf teşkilatlarınca da pişirilip dağıtılırdı. Esnaf teşkilatları aşure pişirmek için büyük hayrat kazanlarını geniş avlulara koyar, aşure burada pişirilir ve buradan dağıtılırdı. Dört tane sebilci tutulur, bal veya şekerden şerbetler yapılıp sebilcilerin omuzlarına asılan kırbalara konurdu. Herkese açık olarak yapılan bu merasimlerde duâgûlar tarafından dua okunurdu. Fatihadan sonra sebilcilerin ikisi bir tarafa ikisi de karşı tarafa otturarak mersiye okurlar ve halka şerbet veya su ikram ederlerdi. Aynı zamanda herkese taslarla aşure ikram edilirdi. Aşure pişirildiği gün oruç tutma adeti de yaygın olduğu için ertesi gün kurban kesip dağıtma adeti de vardı.[34]

[33] "Allah" lafzının ebced hesabıyla karşılığı 66'dır (Elif 1, lam 30, lam 30, he 5). Vav harfi de ebced hesabıyla 6 sayısını verir. İki vav yanı iki 6 yanyana gelince 66 olur ki bu da yine "Allâh" demektir.

[34] Yusuf Şevki YAVUZ, "Âşûrâ", TDV İslam Ansiklopedisi C. 4, s. 24-26; Abdülaziz Bey, Osmanlı Âdet, Merasim ve Tabirleri, Haz. Kâzım ARISAN, Duygu Arısan GÜNAY, C. I, İstanbul 1995, s. 246; Bedri NOYAN, "Bektaşi ve Alevilerde Muharrem Âyini, Aşure ve Mâtem Erkanı", Halk Kültürü, İstanbul 1984/1, C. 1, s. 90, 91; Mehmet Yalçın YILMAZ: Türk Din Musikisinde Mersiyeler ve Mersiyehanlar (yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006, s. 38-40.

Matemin bitiminde Aşure kazanının başında okunacak dua şöyledir:

"Bismi Şâh, Allah Allah; Yüce Allah'ım sana şükürler olsun ki bizlere bu Muharrem orucunu, Kerbelâ matemini tutmamızı nasip ettin. Tuttuğumuz oruçları, yaptığımız ibadetleri, Kerbelâ'da susuz şehit düşenlerin yüzü suyu hürmetine kabul eyle. Esselâmu aleyke yâ Muhammed Mustafa, Esselâmu aleyke yâ İmam Aliyye'l-Murtazâ, Esselâmu aleyke yâ Hatîcetü'l-Kübrâ, Esselâmu aleyke yâ Fâtımatü'z-Zehrâ, Esselâmu aleyke yâ İmâm Hasan-ı Müctebâ, Esselâmu aleyke yâ İmâm Hüseyn-i deşt-i Kerbelâ, Esselâmu aleyke yâ İmâm Zeyne'l-Abâ, Esselâmu aleyke yâ İmâm Bâkır-ı Bahâ, Esselâmu aleyke yâ İmâm Ca'fer-i Sâdık, Esselâmu aleyke yâ İmâm Mûsâ-yı Kâzım, Esselâmu aleyke yâ İmâm Rızâ-yı Cefâ, Esselâmu aleyke yâ İmâm Muhammed Takî, Esselâmu aleyke yâ İmâm Aliyye'n-Nakî, Esselâmu aleyke yâ İmâm Hasan el-Askerî, Esselâmu aleyke yâ İmâm Muhammed Mehdî sâhib-i zamân.

Ey yüce Allâh'ım. Üçlerin, beşlerin, yedilerin, on iki imamların, on dört ma'sûm-ı pâkların, on yedi kemerbestelerin, kırkların aziz ruhları hürmetine, gönüller şahı, erenler sultanı Hünkâr Hacı Bektaş Velî'nin aziz ruhunun hürmetine; erenlerin, evliyaların aziz ruhlarının hürmetine; tuttuğumuz oruçları, yaptığımız duaları, pişirdiğimiz aşurelerimizi, lokmaları dergâh-ı izzetinde kabul eyle. Emeklerimizi boşa verme. Hizmetlerimizden dolayı bizleri Hz. Muhammed'in şefaatinden, Ehl-i Beyt'in katar-ı dîdârından mahrum etme. Gerçeğe Hû!"

Aşure yendikten sonra şu dua okunur:

"Bismi Şâh, Allah Allah. Elhamdülillah, Elhamdülillah, sümme Elhamdülillah. Nimet-i Celîlullâh, Bereket-i Halîlullâh, şefaat kıl yâ Resûlallah. Erenler sofrası olsun, pîr lokması olsun; yiyene helal, yedirene delil olsun. Bu gitti ganisi gele, Hak Muhammed Ali bereketini vere. Gittiği yere gam keder getirmeye. Kazanıp getirenlerin, pişirip hizmet edenlerin elleri ayakları dert görmesin, gönülleri keder görmesin. Kerbelâ'da susuz şehit düşen şühedâların ruhları şâd olsun. Onların ruhlarının aziz hürmetine emeklerimiz boşa gtmesin. Pişirdiğimiz aşûre çorbanızı, verdiğimiz lokmalarımızı dergâhında kabul etsin.

Ey yüce Allâh'ım, Hz. Muhammed'in soyuna ilk zulüm eden zâlimden son zulüm eden zâlime kadar hepsine lanet olsun. Ehl-i Beyt'e ve onun soyuna rahmet olsun. Bizleri de Hz. Muhammed'in şefaatinden mahrum etme. Yâ Rabbim, lokma hakkına, sofra hürmetine, erenlerin keremine, cömertlerin demine Hû diyelim![35]

[35] Metin BOZKUŞ. "Aşûre Günü, Muharrem Matemi / Orucu ve Sivas'ta Aşûre Uygulamaları". Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. XII/1, Sivas 2008, s. 57, 58.

MÂTEM KÜLTÜRÜ VE SU ORUCU[36]

Bektâşî ve Alevîler Kerbelâ'da susuz kalan Hz. Hüseyin ve yanındakilerin sıkıntılarını paylaşmak ve hatırlamak adına Muharrem ayının birinci gününden onuncu günü öğle vaktine kadar "su orucu" tutmaktadırlar. Bu orucu Ramazan orucu gibi hiç gıda almadan tutanlar olmakla birlikte; su orucunda asıl kaide su içmemektir. Ancak sulu gıdalar (hoşaf vb.) alınabilmektedir. Hastalar, yaşlılar ve hamile kadınlar bu orucu tutmayabilirler. Ayrıca Muharrem matemi içinde sakallar tıraş edilmez, şehadet gününe kadar eğlence yapılmaz, karı-kocalık ilişkileri kesilir, hatta çamaşır bile değiştirilmez. Bu günlerde sakal kesmeme adeti diğer bazı tarikatlarda da görülmektedir.

Muharrem ayında, matem günlerinde Bektâşîler birbirlerine rastlayınca, ziyarete gidince karşılıklı niyaz etmezler, yalnız "Yâ İmam!" derler. Karşısındaki de "Yâ Ḥüseyin!" diye karşılık verir. Bugünlerde birbirlerine mektup da yazmazlar (zâhirlere yazılabilir). Bazı yerlerde on Muharrem günü akşamı aynü'l-cem'ler başlar. Tâlipler varsa nasip verilir. Hem de o gece nasip almak makbul sayılır. Matem içinde eğlence hoş görülmez. Sakalları uzamış olarak da dolaşmak günümüzde, ictimâî durumu uygun görülmeyecek şekilde olanlar için zordur. Bunlar tıraş olmak zorunluluğundadırlar. İşin gereği bu dış görünüşte değil, gönülde Hz. Hüseyin'in uğradığı haksızlığın ve zulmün uyandırdığı saygıyı duymaktır. Şehâdet anına kadar su orucu sürer. Yani onuncu günü öğle vakti artık suya iftar edilir, fakat matem on ikinci günü sabahına kadar sürer. Bunun nedeni olarak Hz. Hüseyin'in cenazesi bu zamana kadar defnedilmeden kalmış, on ikinci günü defnedilmiş, derler. Muharremin on ikinci günü öğleden önce mersiye okunur, aşure yenir ve matem de biter. Aşure on birinci günü akşamından ateşe vurulur, sabaha kadar pişirilir ve hazırlanmış olur.

Bedri Noyan ayrıca su orucu hakkında şu bilgileri vermektedir: "Aslında Kerbelâ olayında su, ayın yedinci gününden onuncu günün öğlesine kadar kesilmiştir. Aslı budur, fakat hürmeten on gün içilmiyor. Ağır işçi, toprak işçisi suyu hoşaflandırarak içebilir, çay içebilir. Hasta, zayıf yaşlılar da böyle yaparlar. Bu hususta Bakara sûresinde 184-185. ayetlerde kayıt vardır. Savaş zamanlarında, yorucu askerî talim ve manevralarda bulunulması halinde olduğu gibi gebelik, süt emzirme zamanlarında sonradan kaza etmek üzere oruç bırakılabilir. Çocuklar, çok zayıf olanlar, esirler ve mahkumlar için de mecburiyet yoktur.

Muharremin on ikinci günü akşamından itibaren meydan açılır. Tarikat gerekleri yerine getirilip erkân uygulanır. İsteyenlere nasip verilir. Hizmetler görülmeye başlanır. Hatta bu günde nasip almanın makbul olduğuna inanılır. Bu faaliyetler Muharrem ayının sonuna kadar sürer. Ondan sonra safer ayı içinde aynü'l-cem, hizmet erkânı ya da başka bir tören yapılmaz.

Bektâşî ve Alevîler Safer ayı içinde dört günlük bir matem tutmaktadırlar. Ancak bunun hangi günler olduğu bilinmediği için bütün ay boyunca matem sürer. "Söylendiğine göre, Muâviye'nin oğlu Yezid, yaptığı cinayetin halk tarafından da beğenilmediğini görür. Bir yandan da bir cinayetin günahını ve bunun cezasını düşünür. Bunların yok edilmesi için ne yapılması gerektiğini bazı din bilginlerine sorar. Onlar da Ehl-i Beyt mensuplarından bir kadın alırsa hem halkın yatışacağını, hem de işlenen cinayetin suçlarının affolunacağını söylerler. Bunun üzerine o da Hz. İmam Hüseyin'in kızı Zeyneb ile evlenmek ister. Buna kimse razı olmazsa da kız, "siz bana bırakın, razı olun, yeni bir zulme uğramayalım", der. Kararlaştırılan gün Zeyneb'i Hakk'a yürümüş olarak bulurlar. İşte bu olay sebebiyle günü de bilinmediği için, bütün bir Safer ayında hiçbir

[36] Bu bölüm "Mehmet Yalçın YILMAZ: Türk Din Musikisinde Mersiyeler ve Mersiyehanlar (yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006." künyeli eserden aynen alınmışur. Sayfa 43-47.

resmî işlem yapılmaz diye söylerler. Muharrem'in başında oruç ve matem, on ikisinden sonra da hizmet görmeler gibi sürekli bir çalışma ve yorgunluktan sonra böyle bir ay kadar dinlenme de bu durumun bir nedeni olabilir.

Su orucu hakkında başka bir değerlendirme de şöyledir: "Bazı Alevî köylerinde su orucunu on iki gün tutarlar ve on iki imam için böyle yaptıklarını söylerler. Az yukarıda söylediğim gibi bunlar gereksiz eklemelerdir. Bunlar oruçlarını on iki Muharrem günü öğleyin bozarlar. Mehdî'nin de Muharrem'in on ikinci günü öğle vakti geri geleceğine inanırlar. Oruçlarını Mürşid Evi'nde (Dergâh'ta) aşure ile açarlar. Hele bazı yerlerde de on beş gün su orucu tutarlar. Bunlar da şehit edilen Müslim b. Akîl'ın oğulları içindir. Su orucundan sonra aşure yenilip bayram edilmesi de Kerbelâ fâciasından İmam Zeynelâbidîn'in sağ olarak kurtulması nedeniyledir."

Bektâşî ve Alevîler su orucuna başlarken şu niyeti ederler:

"Niyyet-i Sıyâm-ı Mâtem: Bism-i Şâh, Allâh Allâh! Erenler himmetine, er Hakk Muhammed Alî'nin aşkına, Hazret-i İmâm Hüseyin Efendimizin savm-ı atşânına ve Kerbelâ'da şehid olanların ervâh-ı tayyibelerine ve niyyet-i mâtem Hazret-i Fâtımatü'z-Zehrâ'nın şefâ'atına. Ve on iki imam, on dört ma'sûm-ı pâkân efendilerimizin şevkine. On yedi kemer-bestegân Hazretlerinin hürmetine. Hâzır, gâib gerçek erenlerin yüce himmetleri üzerimize hâzır ve nâzır ola. Yuf münkire, la'net Yezîd'e, rahmet mü'mine. Gerçek erenler demine. Dost erenler Hû, sekâhum yâ Hüseyn. Allâh eyvallâh Hû dost".

"İftar zamanı ise saat ve dakika ile belirlenmiş olmayıp, bu genellikle akşamın geç dakikalarına tekabül etmektedir. Gecenin on ikisinden önce ve aşırı derecede yenmemek üzere sadece bir kez yenir, tâ ertesi gün aynı zamana kadar devam eder. Bu bir "iftar" olarak değil de "ağız mühürü" olarak adlandırılır. "Ağız Mührü"nü bozmak ya da iftar için genellikle şu tercüman okunur:

"Bismi Şâh, Allah Allah, İmam Hüseyin'e, O'nun soyuna ve dostlarına selam olsun. Yezîd'e, soyuna ve yandaşlarına yüz bin lanet olsun. Yüce Allah İmam Hüseyin aşkına tuttuğumuz matem oruçlarını kabul eylesin. Gerçeğe Hû!"[37]

Bektâşî ve Alevîlerde Muharrem mâtem günlerinde okunan tercüman ve onuncu gün okunan salavât:

Hemen bütün tasavvuf çevrelerinde olduğu gibi Bektâşîler ve Alevîler de mateme girdikten sonra Fuzûlî'nin Hadîkatü's-Sü'edâ adlı kitabından Hz. Hüseyin'in Kerbelâ olayı bölümünü okurlar. Bunu bir araya gelerek toplu okudukları da olur. Daha ziyade okuma bilmeyenler bir okuyanı dinlerler. Onuncu günü şehâdet zamanı Hadîka'nın da şehadet bahsi okunur ve Hz. Hüseyin'in şehit olduğu bölümde "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'ûn" âyetini okuyup, orada keserler. Bunu dinlerken ağlayanlar olur.

Bektâşî ve Alevîlerde Muharrem ayında her gün gündüz ve gece aşağıdaki ibare okunur:

"Bismi Şâh, Allâh Allâh.

Esselâmu aleyke yâ şemse'l-kamer. Esselâmu aleyke yâ bedre'd-dücâ. Esselâmu aleyke yâ Muhammed yâ Alî. Yâ Seyyid Mûse'r-Rızâ. Ve rahmetullâhi ve berekâtüh. Esselâmu aleyke yâ sâhibe'z-zamân. Esselâmu aleyke yâ halîfete'r-Rahmân. Esselâm yâ "insün velâ cânn". Ve rahmetullâhi ve berekâtüh. Eyvallâh."

Bedri Noyan'ın arşivinde bulunan yazmada "Münâcât" olarak geçen şu tercüman ise Muharrem'in son matem günü olan onuncu günü sabah okunur:

"Bismi Şâh, Allâh Allâh.

Bismi Şâh, ism-i Şâh, cism-i Şâh. Esselâmu aleyk yâ ebâ Abdullah. Esselâmu aleyk yebne Rasûlallâh. Esselâmu aleyk yebne Rasûlallâh. Esselâmu aleyk yebne Aliyye'l-Murtazâ. Esselâmu

[37] Metin BOZKUŞ, "Aşûre Günü, Muharrem Mâtemi / Orucu ve Sivas'ta Aşûre Uygulamaları", Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. XII/I, Sivas 2008, s. 56, 57.

aleyk yebne Hadîcete'l-Kübrâ. Esselâmu aleyk yebne Fâtımatu'z-Zehrâ. Esselâmu aleyk yâ Ahî-i Hasan Hulku'r-Rızâ. Selâmullâhi alâ ehle'l-Hüseyn ve alâ âl-i ve etbâ-ı Hüseyn. Allâhümme'l-ân anı'l-Yezîd. La'net el-ân. Tâ ki encâm-ı zamân la'net. Ubeydullâh İbni Ziyâd'a la'net. La'net Sa'd ve Şımr-ı Zü'l-Cevşen'e. La'net alâ ehl-i Süfyân ve ehl-i Mervân ılâ yevmi'l-kıyâme. La'netullâhi alâ kavmi'z-zâlimîn. Rahmetullâhi alâ kavmi'l-mü'minîn. Yâ İmâm Hüseyin. Allâh Eyvallâh. Tekabbel minnâ bi-hakk-ı Muhammedin ve Haydar. Hû Dost."

Su ıftarı yapılırken ise aşağıdakı ibare okunup oruç açılır:

"Bismi Şâh, Allâh Allâh.

Selâmullâhi alâ evlâd-ı Hüseyn ve alâ ashâb-ı Hüseyn. La'netullâhi alâ Yezîd ve alâ ashâb-ı Yezîd. Sad hezâr la'net. Yâ İmâm Hüseyn. Hû Dost."

GOYGOYCULAR

Kanuni Sultan Süleyman, oğlu şehzade Sultan Mehmed için yaptırmış olduğu meşhur Şehzâde Câmii'nde İstanbul'daki fukara âmâların iskan ve iaşesi için "Tabhâne (Tavhâne)" adıyla bir bina inşa ettirmişti. Vezneciler semtinde Dârü'l-Elhân caddesi üzerindeki Şehzadebaşı külliyesinin içinde yer alan mekânda iskan ettirilen âmâlara sabah akşam imaretten yemek verilirdi. Burada körlerden başka Anadolu'dan topal ve sakatlar da bulunurdu. Bunlar her sene Muharrem ayında, başlarında bulunan gözleri gören bir rehberle beraber İstanbul sokaklarına dağılırlardı. Birbirlerinin birer adım arkasından öndekinin sol omuzuna veya değneğine tutunarak genellikle altışar kişilik gruplar halinde çıkarlardı. Altışar kişi olmalarının sebebi her birinin omuzundaki torbanın iki ucunun biri önde biri arkada olarak ikişerden on iki imam esasına dayandırılması idi. Başlarına ince beyaz yemeni sarılı bir külah (sarık), arkalarına "boy abası" denen ince beyaz cübbe giyer; ellerinde ise uzun bir asâ ile gezerlerdi. Başlarına, boyunlarına, omuzlarına ikişer üçer kör heybe şeklinde birçok gözü olan (genellikle on iki gözlü) torbaları takarlardı. Bu erzaklar torbaların gözüne şu şekilde yerleştirilirdi: İlk iki göze yağ; üçüncü ve dördüncü gözlere pirinç, bulgur; beşinci ve altıncı gözlere un, irmik; yedinci ve sekizinci gözlere şeker, sabun; dokuzuncu ve onuncu gözlere fasulye, mercimek; son iki göze de tarhana, çay ve kahve konurdu. Goygoycular ayrıca sadaka olarak para da alırlardı. Ellerinde değnek olduğu halde altışar kişilik kafileler halinde elleriyle birbirlerinin omuzlarına tutunarak ve Muharrem ayında şehit olan Hz. Hüseyin hakkında mersiye okumak gücünde olanlar özellikle güftesi Şeyhoğlu'na ait şu mersiyeyi,

"Hasan Hüseyin'e olan işlere
Gökde melek yerde her cân ağladı
Görün görün Yezîdler'in hâlini
Bağladılar hep suların yolunu

Soldurdular Fatma Ana gülünü
Ya hoy goy goy canım

Medine şehrinden kalkıp göçdüler
Nice nice susuz yerler aşdılar
Kerbelâ sahrasında şehit düşdüler
Ya hoy goy goy canım

Şeyhoğlu tatlı canına kıymadı
Ol Yezid oğlu Mervan'a uymadı
Gökde melek yerde her cân ağladı
Ya hoy goy goy canım"

yahut Âşık Yunus'a ait şu ilâhiyi,

"Kerbelâ'nın yazıları
Şehîd olmuş gâzileri
Fatma Ana kuzuları
Hasan ile Hüseyin'dir

Kerbelâ'nın tâ içinde
Nûr balkır siyah saçında
Yatur al kanlar içinde
Hasan ile Hüseyin'dir"

ya da Yunus Emre'nin meşhur "Dolap niçin inilersin" nakaratlı ilk dörtlüğü,

"Beni bir dağda buldular
Kolum kanadım kırdılar
Dolaba layık gördüler
Anın için inilerim"

şeklinde olan ilahisini okuyarak İstanbul mahallelerini dolaşır, her kapının önüne geldikçe bir çeşit ilahi olan bu mersiyeyi kendine mahsus bir makam ile hep bir ağızdan tekrarlarlardı. Bu mersiyenin her üç mısrasının sonunda mersiye okuyanın dışında kalan âmâlar "Hayyu'l-Kayyûm"dan (veya "hey kaygulu canım"dan) bozularak meydana gelen "yâ hoy goy goy canım" cümlesini hep bir ağızdan nakarat olarak makamla çağırışırlardı. "Hoygoycular" da denilen bu topluluk bir sokağın başına gelince halka olup durur ve mersiye bitince asıl okuyan âmâ kişi şu gülbangı çekerdi: "Allah Allâh, bir Allâh, Kadîm Allâh, şühedâ-yı Kerbelâ İmâm Hasan, İmâm Hüseyin aşkına ve cemî'-i enbiyâ ve evliyâ keremine, cümle merdler (cömerdler) demine ve gelip geçmiş müminlerin ervâhına hu diyelim hûû". Buna karşılık diğerleri de hep bir ağızdan "hû" çektikten sonra kısa bir dua okurlardı. Duanın her cümlesinde diğerleri "âmîn" dedikten sonra, bu esnada önünde bulundukları evin ya da konağın kapısı açılıp da para veya erzak verilince duaya geçilirdi. İstanbul'da aşure denilen, muhtelif cins erzaktan şeker ile yapılan bir nevi tatlı çorba, Muharrem ayında her hanede pişirildiği için hanelerden bunlara aşure harcı olmak üzere bir miktar pirinç, buğday, fasulye ve nohut gibi şeyler verilirdi. Onlar da bu verilenleri omuzlarına asılı torbalarına koyar, bir ay bu şekilde mahalleleri sokak sokak dolaşırlardı. Ayın sonunda bu erzakın bir miktarı ile imarette aşure pişirerek İmam Hüseyin Hazretleri'yle Ashâb-ı Kirâm'a duâ eder, geri kalan erzakı satıp bedelini aralarında taksim ederek el harçlığı yaparlardı. Ağırlıklı olarak Muharrem'in başından onuncu gününe kadar "Goygoyculuk" devam ederdi. Bunların İstanbul sokaklarında söylediği "yâ hoy goy goy canım" ibaresinden dolayı halkın bunlara "Goygoycu" adını verdiği düşünülmektedir.

Goygoycular topladıkları erzakla pişirttikleri aşureyi hem kendileri yer hem de başkalarına dağıtırlardı. Genellikle sekiz on gün kadar devam eden bu dilenciliğin sadece İstanbul'a mahsus bir âdet olduğu söylenmektedir. Goygocuların hangi tarihten itibaren İstanbul sokaklarında görülmeye başlandığı bilinmemekte, ancak II. Mahmud'un Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmasından (1826) sonra ortaya çıktıkları sanılmaktadır. 1909'da II. Meşrutiyetin ilan edilmesiyle dilenmeleri yasaklanmıştır.[38]

[38] Nuri ÖZCAN, "Goygoycular", TDV İslam Ansiklopedisi, C. XIV, s. 121; Abdülaziz Bey, Osmanlı Âdet, Merasim ve Tabirleri, Haz. Kâzım ARISAN, Duygu Arısan GÜNAY, C. II, İstanbul 1995, s. 320; Musahipzâde Celal. Eski İstanbul Yaşayışı. İstanbul 1946, s. 98.

TAZİYE[39]

Arapçada genellikle "Birini, başına gelen bir felaketten dolayı sabır ve tahammül etmeye teşvik", Türkçede, "yakını ölen bir kimseyi teselli etme, baş sağlığı dileme" anlamlarına gelen "taziye" kelimesi, Farsçada bu anlamlarından başka Şiîler arasında "kendine cefa etme şeklinde ortaya çıkan dînî temsil" anlamına da gelmektedir. Diğer taraftan kelime, Şiîlerde önce, Muharrem ile Safer aylarında ve bunların dışında Hz. Ali'nin ölüm günü olan 21 Ramazan'da veya diğer imamların ölüm günleri ile tarihi hadiseleri anma merasimlerinde ve nihayet bir adağın yerine getirilmesi zamanında, türbelerde veya bu iş için tahsis olunan dînî bina veya ziyaretgahlarda ve hatta evlerde tertip edilen dini temsile işaret etmektedir. Özel olarak da taziye, Hz. Hüseyin için tutulan matem, demektir. Halk dilinde Kerbelâ'daki kabrin bir taklidinden ibaret olan "tâbût" veya "na'ş"a da "taziye" adı verilmektedir. Fakat taziye herşeyden önce bizzat "dînî temsil" anlamına gelmektedir. Bu oyunun zamanı Muharrem'in ilk on gününde bilhassa Hz. Hüseyin'in katledildiği onuncu günü "rûz-ı katl" veya "âşûra" günüdür. Son olarak taziye, asıl "kendine eziyet oyununu temsil" anlamına gelmektedir. Bu oyun için sahneler umumî mahallerde, kervansaraylarda, ziyâretgâhlarda, bazen camilerde ve bu âyinler için özel olarak düzenlenmiş "imâmbâre" veya "takiya" adı verilen dînî binalarda kurulur. "Takiya", bir cami yanında üzeri çadırla örtülü dört köşe veya yuvarlak bir avludan ibaretti. Sahne avlunun ortasında ve yerden bir metre kadar yükseklikte idi. Bunlardan başka temsilin verildiği yerde siyah ve mavi renkli kumaşlar, bayraklar, yalın kılıçlar, içerisinde susayanlara verilmek üzere su ile buz bulunan "keşkül" adı verilen kaplar, kaplan ve pars postları, dişli bıçaklar, çalmak üzere boynuzdan yapılmış borular, millî armalar bulunurdu. Ayrıca Fırat nehrini temsilen içi su dolup büyük bir kap, çölün kumlarını temsilen de ufalanmış ot parçaları, salıncakta aşağı yukarı sallanan ve görevi imamların ruhlarını cennet bahçesine götürmek olan Cebrâil'i temsil eden bir bebek vardı. Seyirciler bu temsillere genellikle bayramlık kıyafetleriyle gelirlerdi. Sahnede temsilcilere ilaveten "mersiye okuyan" anlamına gelen "ravzahân" da bulunurdu. Ravzahân açışı yapar ve kederli yüz ifadeleri göstererek bir çok hadiselerle birlikte bir hutbe ile halkı mateme davet ederdi. Seyirciler kadın ve erkek olmak üzere iki zümreye ayrılmıştır. Bunlara Kerbelâ toprağından misk emdirilip pişirilmiş topraktan yuvarlak tabletler (mühr) verilir ve onlar baş eğerek hüzünle bu mühr'ün üzerine alınlarını koyarlar. Şehîd, sahnede açlık ve bilhassa susuzlukla, gittikçe daha gerçek bir şekilde acı çekip dikkati çektiği sırada seyirciler arasında su ve diğer serinletici şeyler dolaştırılırdı.

Seyirciler üzerindeki tesire bakıldığında taziyeler bütün temâşâ oyunları arasında en etkilisidir. Özellikle Kesikbaş'ın başlıca hatip ve oyuncu olduğu sahnelerdeki abartılı gerçekçilik izleyenleri aşırı bir şekilde teessüre gark eder. Bu oyunlar Şiî görüşlerle teyit edilmiş akîdelerle doludur. Şüphesiz bu oyunlarda sahnelenen tesirli ve yakıcı vakalar bizzat izleyenleri bu vakanın unutulmaması konusunda uyarma görevi görür. Sahnelenen bu oyunlar bir noktada da günahlardan kurtuluş akîdesidir. Günahları bağışlansın diye başkaları için maruz kalınan bu ölüm (Kerbelâ Vak'ası) ve bunun sahnelenmesi bunun gibi birçok hizmette de bulunmaktadır.

Bu tür temsilî taziyelerin dışında İran'da özellikle Tebriz ve havalisinde İmamlar için hali vakti yerinde olanların evlerinde cuma günleri veya vefat günlerinde de taziye merasimi yapılmaktadır. Cuma günleri yapılacak merasimler muhtelif kimseler tarafından üstlenilmek üzere sıraya konulur.

[39] "Taziye" bölümü hazırlanırken ağırlıklı olarak "R. STROTHMANN - Tahsin YAZICI: "Ta'ziye", M.E.B. İslam Ansiklopedisi, C. 12/1, s. 73-76; Metin AND. "Taziye". Türk Ansiklopedisi, C. XX, s. 12-15"; Metin AND: Ritüelden Drama. Kerbelâ - Muharrem - Ta'ziye, İstanbul 2002" künyeli eserlerden yararlanılmış, bazı kısımlar son eserden aynen aktarılmıştır.

Bu sıralamadan dolayı bu merasime "sıra" adı da verilir. Bu "sıra"lardan sabah namazından sonra yapılanlar "subh sırası", öğleden sonra yapılanlar ise sadece "sıra" adını alır. "Subh Sırası"nda aslında kırtlama içilen çay yerine içine şeker atılmış çay ile yağlı pideden müteşekkil bir kahvaltı verilir. Kahvaltıdan sonra dua edilir ve Molla, Kerbelâ Vak'ası veya imamlardan birinin vefatına da temas eden bir duada bulunur ve orada bulunanların içinden bazıları göğüslerini döverler.

Bu küçük taziye merasimleri yanında bahsi geçen büyük taziye merasimleri ise "Eyyâm-ı Azâdârî" denilen Muharrem ve Safer aylarında yapılır. En büyük taziye merasimlerinin yapıldığı zamana kadar (7-13 Muharrem) geçen günlerde taziye merasimi daha çok camilerde, sonunda Kerbelâ Vak'ası'na da temas eden vaazlar şeklinde görülür. Büyük merasimin yapıldığı 7-13 Muharrem'de her mahallede "deste" denilen halk zümreleri, bulundukları yerin camilerinde toplanır ve "nevhalar" okunur. Burada büyük merasimin yapıldığı yere (bâzâr) ne suretle gidileceği ile alem ve tuğ taşıyanlar tespit edilir. Sonra en önde "destebaşı" ve onu takiben de sırasıyla alem ve tuğ taşıyanlar, Hz. Hüseyin'in çocuklarını temsilen ellerinde küçük taşlar bulunup "el-ataş el-ataş" diye çağıran ve "Tıflân" denilen küçük çocuklar, aralarında diğer "desteler"deki "nevhahânlar"ın da başı olan bir "nevhahân" bulunan ve ayaklarına kadar uzanan siyah renkli sırtları açık elbiseler giyinmiş ve sırtlarına saplı kamçı şeklinde zincir vuranlar, Araplar tarzında sarık sarmış ve göğüsleri açık uzun siyah cübbeler giyinmiş ve elleri ile göğüslerine vuran Araplar, yine vücutlarına elle vurmak üzere yakalarının bir tarafı açık siyah elbise giymiş 50-100 kişilik diğer bir zümre gelir. Bu "desteler"de önce "nevhahânlar" "nevha" söylemeye başlar, diğerleri ona katılırlar. Bu şekilde normal bir yürüyüşle "bâzâr"a gelinir. Burada yol kenarlarında veya dükkanları önünde birikmiş olan halk arasında merasime başlarlar. Zincir vurma ve nevha okuma daha muntazam ve heyecan verici bir şekilde devam eder. Bir müddet sonra dağılırlar. Akşam yemeğini müteakip umumiyetle camide, bazan da ileri gelenlerin "Hüseyniyye" adı verilen odalarında çay ve nargile içildikten sonra, tekrar zincir vurma veya göğsü dövmeler başlar ve gecenin geç saatlerine kadar devam eder.

Bu tür gösteriler bir noktada Hz. Hüseyin'in yanında hemen hepsi eziyet ve cefaya uğramış, büyük bir çoğunluğu elîm cinayetlere öldürülmüş 12 İmam'ın da taziyesi niteliğindedir. Hz. Alî, Abdurrahman b. Mülcem eliyle Kûfe'de sabah namazında zehirli kılıçla yaralanarak öldürülmüştür. Hz. Hasan birkaç zehirleme girişiminden sonra karısı Cu'de'ye para karşılığında zehirlettirilmiştir. Hz. Hüseyin sevenlerin gönüllerinde günümüze kadar en önemli yeri almış ve ezilmişlerin en büyük güç kaynağı olmuştur. Kerbelâ'da susuz bırakıldıktan sonra ailesinin erkekleri ve yardımcılarıyla birlikte kılıçtan geçirilerek öldürülmüştür. İmâm Zeynelâbidîn, Kerbelâ olaylarında hasta olduğu için babası tarafından savaşa katılmasına engel olunmuş, Şimr onun yattığı çadıra saldırıp onu öldürmek isteyince annesi, bir rivayete göre de Ömer b. Sa'd tarafından engellenmiştir. Sonunda o da Yezîd'in girişimiyle karısı eliyle zehirletilmiştir. İmâm Bâkır, üvey oğulları eliyle zehirlenerek şehit edilmiştir. İmam Kâzım önce zindana atılmış, sonra zehirli hurma ile halife Hârun tarafından öldürtülmüştür. İmam Rızâ'nın ise zehirli yemekten mi yoksa doğal olarak mı öldüğü kesinlik kazanmamıştır. İmâm Takî bir söylentiye göre karısı kandırılarak onun tarafından zehirletilmiş ve öldürülmüştür. İmâm Nakî, bir rivayete göre halife Mu'temid tarafından zehirlettirilmiştir. İmâm Askerî, önce zindana atılmış yine rivayete göre o da halife Mü'temid tarafından zehirle öldürtülmüştür. Onikinci İmâm Mehdî'nin ise bilindiği gibi doğumu ve adı herkesten gizlenmiştir.

Yukarıda niteliklerini gördüğümüz İran'daki gösterilerden başka Azerbaycan'daki "deste-ezâdârî" denilen bir gösteri de şöyle cereyan etmektedir: Âşûrâ'nın ertesi günü Muharrem ayının en önemli günüdür. Şurup dağıtıldıktan sonra meydanda erkek dizileri belirir; bunlar birbirlerini sol elleriyle bellerinden kavrarlar, sağ elleriyle sırayla hem göğüslerine hem dizlerine vururlar, aynı zamanda ileri geri hızlı adımlarla dans eder ve alanda bir daire biçiminde ağır ve aşamalı hareket ederler. Aşağı yukarı on kişiden oluşan her sıranın ucunda bir baş bulunur. Oyunun ölçüsü dans adımlarıyla kesilmeden, vuruşlar düzenli, tempo çabuk ve bağırışlar kısa ve sesli olmak üzere baş ve ötekiler arasında karşılıklı olarak "Şahsey (Şah Hüseyn'in kısaltılmışı), Vahsey (Vah Hüseyn'in kısaltılmışı), Hasan, Hüseyin, Alî, Haydar, Yâ imâm, mazlûm, Kerbelâ" şeklinde seslenişlere geçilir. Bu durum dans sonuna kadar pek çok kez yinelenir. Ara verilmeden

değişik gönüllü sıraları sağdan sola doğru aşağı yukarı yarım saat dönerler. Sonra yürüyüşleri daha çabuk ve vurgulu olmak üzere yukarıdaki bağırışların yerini "Hasan, Hüseyin, yâ Hasan, yâ Hüseyin" bağırışları alır. Bunların arkasında Âşûrâ töreninde "masala (kendine kıyanlar)" diye adlandırılan yirmi otuz kadar erkek ve delikanlı meydana girer. Birbirlerine dönük iki sıra halinde dizilirler. Erkekler birbirlerini sol elleriyle kuşaklarından tutarlar, sağ ellerindeki bıçak ve kılıçları sallarlar. Üzerlerinde etekleri yere kadar uzanan beyaz gömlekler vardır. Kafaları ya tam ya da ortasından yuvarlak bir biçimde tıraş edilmiştir. Meydana yaklaşınca Masala'lar başlarına bıçak ve kılıçlarla vurmaya başlarlar. Başlarını bıçakla yaralama işiyle beraber sıraların ortasında duran önderlerinin yüksek sesle bağırışları işitilir. Tören boyunca aynı zamanda dans hareketleri gösterilir. Uzun Âşûre alayı tamamen meydana girince bir yaşlı adam gönüllülerin başına keder işareti olarak kepek veya arpa taneleri serper. Masala'lar vuruşlarla derilerinin çok kesilmemesi için başlarının üzerine tahta parçaları yerleştirirler. Bu gösterinin sonunda kesici aletler ortadan kaldırılır, sonra davul ve ziller eşliğinde yine çılgınca dans ederler, başlarındaki yaraların üzerine avuçlarının içi ile vururlar ve kan dört bir yana sıçrar; bu şekilde gösterileri de sona erer.

İran ve Azerbaycan'da yapılan gösterilerde değişik türde gösteri yapanların özel adları da vardır. Bunlardan göğsüne vurarak gösteri yapanlara "sîne-zen"; sırtını zincirlerle dövenlere "zencîr-zen"; taşları yahut "taht" denilen yuvarlak tahta parçalarını vücutlarına vuranlara ya da bunları birbirlerine vurup yüksek ses çıkmasını sağlayanlara da "seng-zen" denilirdi. Bu gösteriler de "sîne-zenî" denilen bir nevi şarkı eşliğinde yapılırdı.

İran'da Muharrem ya da Âşûre töreninde önemli bir öge de "Nahıl"dır. İran'da Muharrem'de Nahıl, Kerbelâ'da İmam Hüseyin şehit olduktan sonra ölüsünün taşındığı katafalkı simgeler. Hurma ağaçlarının dalları üzerine hasır serilir, İmam Hüseyin'in simgesel ölüsü bununla taşınırdı. Bir nahılın hem yerde durması hem de taşınabilmesi için dört ayağı olurdu. Yine sedye gibi taşınması için tahtadan dört kolu vardır, cenazede tabutların taşındığı gibi bunlarla Nahıl omuzlarda taşınır. Biri arkada öteki önde olmak üzere "kâtibe" denilen iki cephesi vardır. Arkası biraz daha küçük olan bu iki cepheye bağlı gövde kafes gibidir. Ön yüzün çerçevesine madenden, gümüşten plakalar konulmuş, üzerine âyetler kazınmıştır. Bunların hepsi tahtadan bir iskelettir, her yıl Muharrem'de bu iskelet süslenir. Bunun üzerine renkli ipekli ya da pamukludan hayvan resimleri ya da dînî yazılar basılmıştır. Demirden ya da bakırdan zırhlı başlıklıdır. Üzerine imamların adları yahut âyetler kazınmıştır. Gümüşten ya da demirden bir el, bronzdan küçük vazolar, maden çerçeveli aynalar, imamların resimleri, nahılın önünde ve arkasında "alem" denilen ve üzerinde yazılar bulunan sancaklar, rengarenk bezler konulmuştur ki bu bezleri hastalıktan iyileşmek veya bir dileğin yerine gelmesi için halk da koyar. Nahıl taşınmadan önce pastalar, şuruplar, helva, hurma ve diğer bazı meyveler dağıtılır. Bundan sonra nahıl taşınır. Genellikle dört farklı nahıl geçirilir. Nahıllar geçerken bunlar arasında önemlerine göre bir aşama düzeni vardır. Hz. Muhammed'in soyundan gelenler ve imamlar için "saâdet" denilen nahıllar vardır, öteki nahıllar gidecekleri yere gitmeden yere konmazken "Nahl-ı Hüseyn" adı verilen ikincisi yere konur ve burada bir kurban kesilmesi gerekir; üçüncüsü halkın nahılı, dördüncüsü ise değirmencilerin nahılıdır. Nahıl üzerine bazı inançlar oluşmuştur. Nahılın hazırlanmasında katkısı olanlara bu sağlık ve mutluluk getirir. Nahıl taşınırken yan yatar ya da düşerse mahalledeki önemli bir kişi yakın bir tarihte ölecektir. Eğer nahılın örtüsünü verenlerden biri, tören bittikten sonra bu örtüyü kişisel olarak kullanırsa bu, ona mutluluk getirir. Nahıl ekili bir topraktan geçirilirse bu oraya bolluk getirir, hastalıkları sona erdirir. Kızamık olmuş bir çocuğu iyi etmek için nahıldan alınan kırmızı bir bez çocuğun üzerine örtülür. Küçük çocuklar nahılın içine oturtulur. Böylece çocuklar kazalara karşı korunur ve uzun ömürlü olurlar. Nahılın gezdirildiği yerler kutsanmış olur, bolluk getirir. Biri eğer kutsal bir nesne niyetiyle nahıldan bir parça alırsa ve bunun yerine başka bir parça koymazsa, aldığı parçanın olumlu etkisi görülmez vs. İran'daki Yezd şehri büyük boy nahıllarıyla ve nahıl törenleriyle ünlü bir kent olarak bilinmektedir.

Türkiye'deki Bektâşîler, Alevîler, Şiîler ve Ca'ferîler tarafından da muhtelif âyin, tören ve merasimlerle Muharrem taziyeleri yapılır. Örneğin Iğdır bölgesinde yapılan taziyeler Metin And'a göre şu özellikleri taşır ve aşağıda anlatıldığı şekilde uygulanır:

"Halk arasındaki yaygın inanca göre İmam Hüseyin ve yandaşları yolunda dökülen her damla gözyaşı onların bu dünyada işlediği günahların silinmesi için bir nedendir. Muharrem törenlerinin en görkemlisi olan ve 10 Muharrem'de yapılan ritüelleri altı grupta toplayabiliriz:

1- Elem (alem) Bezeme.
2- Kâsım Otağı.
3- Baş Çırttırma.
4- Şerbet Verme.
5- Nezir (Adak).
6- Nezir Yemekleri.

Bunları aynı sırada kısaca açıklayalım:

1- Elem (Alem) Bezeme: Abbas, Kerbelâ'da İmam Hüseyn'in alemini (sancağını) taşıyordu. Abbas'ın kolunun kesilmesi sonucu "elem" yere düşer. Şîîlerin şimdi yeniden elem bezemeleri yere düşen elem'in tekrar kalkmasını gösterir.

2- Kâsım Otağı: İmam Hasan'ın oğlu Kâsım, İmam Hüseyin'in kızı Zeynep ile evlenecektir, fakat araya savaş girer ve Kâsım da Kerbelâ'da şehit olur. Halk da şimdi o olayı yeniden canlandırmak için Kâsım Otağı'nı (evini) her yıl yeniden canlandırır. Halk, kurulan bu otağı sırtında taşır, bu da olaya dramatik bir nitelik kazındırır.

3- Baş Çırttırma: Yaşları 0 ile 15 arası çocukların başları töreni yöneten şıh, seyit veya ahunt tarafından jiletle kesilir ve kan çıkarılır. Yapılmasının nedeni o gün kan gölüne dönen Kerbelâ'nın çağrıştırılması ve gösteriye katılan seyircilere her yıl Kerbelâ Çölü'nün ve olayının yeniden hatırlatılmasıdır.

4- Şerbet Verme (Tatlı Su): Muharrem'in onuncu günü suya şeker katılarak şerbet yapılır ve halka sunulur. Şerbeti içenler suya özlem duyarlar, çünkü tatlı onları susatmıştır. İşte şerbet vermenin amacı Kerbelâ'da susuz ölen Hüseyin ve yandaşlarının yeniden anılmasıdır.

5- Nezir: Muharem'in son günü bezenen "Kâsım Otağı"na ve "elem"e eşarplar veya kumaşlar bağlanır ya da kumaşların, eşarpların arasına para bağlanır ve adak adanır. Yalnız bunu yaparken eğer adak "elem"e bağlanacaksa "elem"in, "Kâsım Otağı"na bağlanacaksa onun altından geçilir. Böyle yapılmazsa olaydan beklenen sonuç alınamaz.

6- Nezir Yemekleri: Muharrem'in onuncu günü yörenin ileri gelen zengin kişileri, fakir halkı evlerine veya camiye davet ederek onlara çeşitli yemekler, helvalar sunar; onları sevindirir, gönüllerini hoş ederler.

Muharrem ayı başlamadan on, on beş gün önce yöre İmam'ının görevlendirdiği kişilere (Destebaşı gibi) Şiî şairler tarafından yazılan şiir ve ağıt metinleri verilir. Metni alan kişiler genellikle ses tonu iyi olan ve iyi ağıt okuyan kimselerdir.

Destebaşılar çalışma yöntemlerine göre on, on beş kişi toplarlar, ilk olarak eldeki şiir metinleri ezberlenir, ezberlendikten sonra şiire bir tonlama verilir, tonlama yaparken yarattıkları müziğin tonu ve zincirin ritmi arasında bir uyum sağlanır. Bu arada koroda bulunan kişiler kendilerine özel matem giysileri diktirirler. Bu giysilerin renkleri siyahtır, sırt tarafı açıktır. Korodaki kişilerin başlarında siyah bir fes vardır, fesin üzerinde "mâşallah" yazılıdır.

On, onbeş günlük çalışma dönemi bittikten sonra ağıtlar ezberlenmiş, yeni zincir vuranlar zincir vurmaya alışmış, iş sadece akşamları camiye gidip orada ağıt söyleyip sîne ve zincir vurmaya kalmıştır. Muharrem'in dokuzuna kadar sadece bulundukları yörenin câmilerinde bu işi yaparlar. Muharrem'in dokuzuncu günü bu işi yapanlar öteki köylere giderler. Ağıtlar söylenir, Yezîd ve yandaşlarına lânetler okunur. Destebaşı o köyde hangi ağıtların söyleneceğini saptar ve kısa bir yolculuktan sonra Iğdır'a dört kilometre mesafede olan Alkamer Köyü'ne varılır. Destebaşı ve korosu ikili bir sıra oluşturur, köy câmiine doğru ezgiler söyleyerek yürürler. Câminin önüne gelince burada 15-20 dakika sîne vurup ağıt söylenir, bu sırada köy hanımları "elem"e para ve kumaş bağlayarak adak tutarlar, daha sonra câmiden içeri girerek ikili bir sıra

yapılır, önce üzerlerindeki giysileri çıkarırlar ve giysilerinin altına giymiş oldukları özel matem giysileriyle zincir vurmaya başlarlar. Camide bulunan halk onlara (zincir vuranlara) "Hüseyin kömeğiniz (yardımcınız) olsun" diye moral vermeye başlarlar, kadınlar içeride hüngür hüngür ağlarlar. Zincir sesi, "Hüseyin" nidâları ve ağlama sesleri câmiyi tamamen kaplar, bu süre 20 ile 30 dakika arasında değişir, zincir vurma işlemi biter, câmiyi bir sessizlik kaplar, koro normal giysilerini giyer, câmi görevlileri çocuklara ve büyüklere bisküvi ve şerbet sunar, destebaşı ve koro şerbeti içtikten sonra başka bir köye yönelir.

Ertesi gün Muharrem'in onuncu günüdür, daha doğrusu törenin toplu olarak yapıldığı son gündür. Sabahın erken saatlerinde yaklaşık saat beşte câmiye gidilir. Yöre halkı câmiye akın akın gelmeye başlamış, gün ağarmadan câmi tıklım tıklım dolmuştur. İmam minbere çıkmış, halk yere bağdaş kurarak oturmuş, kadınlar daha çok bir çarşafla ayrılmış olan balkona yerleşmiştir. İmam konuşmaya başlamadan önce üç kişi ayağa kalkar, her birinin elinde bir şapka vardır, bunlardan birisi mikrofonu eline alarak câmiye yardım yapılacağını söyler, sonra da şapkasını eline alarak halktan para toplamaya başlar, para toplama işi aşağı yukarı bir saat sürer. Toplanan paraların bir kısmı câmi imamına, bir kısmı câmi bekçisine, bir kısmı da câmi sandığına verilir. İmam halka, bulundukları ihsandan ötürü teşekkür eder ve günün önemini belirten bir konuşma yapar. Daha sonra birkaç deste grubu içeri girerek câminin ortasında kendilerine ayrılan yerde sîne ve zincir vurup ağıt söyledikten sonra ya câmide kalırlar ya da başka câmilere gitmek için dışarı çıkarlar.

Bütün bunlardan sonra sıra yine câmi imamına gelmiştir ki câmi imamı aynı zamanda "rûzehân (ravzahân)"dır, Kerbelâ olayını acıklı bir dille anlatır. Halk ağlamaya başlamıştır, imam da halka katılır, imamın dışında herkesin başı yere eğiktir, gözlerini mendille kapamışlardır. İmam bundan sonra bir dua okur, halk gözlerini silip başlarını yukarı doğru kaldırarak imamın Yezîd'i lânetleyen sözlerine "âmîn" diye karşılık verir; vatanın ve milletin selâmeti için Tanrı'ya dua edilir. Artık câmideki tören bitmiştir, halk yavaş yavaş câmiyi boşaltmaya başlar, dışarı çıkarken imamın yazıp bastırdığı bildirileri alıp câmiyi terk eder.

Câmiden çıkan halk, genellikle kadınlar, câmi bahçesindeki "deste"yi seyretmek ve bezenmiş olan "elem"e, kurulmuş olan Kâsım Otağı'na altından geçerek adaklarını bağlar, adak tutarlar, daha sonra zincir vuran destecilerin yanına gelirler. Korodaki kişilerin hepsinin sırtlarında zincir darbesiyle yaralar oluşmuştur, kanayan yaralara pudra döküp kanı durdururlar ve bunlar yeniden zincir vurmaya devam ederler, kadınlar da bu olay karşısında "Vah Hüseyin" diyerek ağlamaya başlarlar.

Görevini bitiren koro ve destebaşı yerini başka korolara terkeder, başka yöreye giderler. Bu olay öğlene kadar devam eder, artık toplu olarak yapılan Muharrem töreni öğlen olduğu için bitmiştir. Buindan sonra zenginler yoksullara yemek verirler.

Bu gün halkın giydiği giysilerden söz edecek olursak, hiç kimse yeni elbisesini giyemez, hiçbir surette koku sürülmez, cinsel ilişki olmaz, su içilmez, tıraş olunmaz, radyo çalınıp müzik dinlenilmez, işe gidilip dükkan açılmaz; çünkü bunların aksi yapılırsa, örneğin koku sürülüp eğlenilirse bayram yapılıyor durumuna düşülür, oysa bugün yas tutma günüdür.

Câmiye gelen halk destecilerin ağıtlarını dinledikten sonra, imam o gün Kerbelâ'da ne olmuşsa o olayı anlatır, bunu yaparken de sözlerinin doğruluğunu kabul ettirmek için söz arasında Peygamber, Hz. Ali, İmam Hüseyin vb. kişilerin söylemiş olduğu sözlerden yararlanır".

BİBLİYOGRAFYA

Abdülhak Efendi: Mersiye, Mecmû'a-ı Mersiye-i Hażret-i İmâm Hüseyin, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Bölümü, No: 4737.

Abdülmâlik Hilmî Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Hüseyin ÖZCAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1991.

Aciz Baba Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Hüsniye KORO, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003.

AÇIKEL, Yusuf: Hadislerde Ehl-i Beyt (Doktora Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İsparta 1999.

AÇIKEL, Yusuf: Kur'an ve Hadisler Işığında Geçmişten Günümüze Ehl-i Beyt, Ankara 2009.

Âdile Sultan Divanı: Haz. Hikmet ÖZDEMİR, Ankara 1996.

Afyonkarahisarlı Şâir Ali Feyzî Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Yusuf İLGAR, A.K.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 1997.

Ahmed Safâ: İlâveli Vâveylâ Yâhud Mesâ'ib-i Kerbelâ, İstanbul 1327.

Ahmed Servet Beybaba: Nevha-i Dil, İstanbul 1311.

Ahmed Tevfik El-Hüseynî (Seyyid): Mevâlid-i Ehl-i Beyt, İstanbul 1339, 1341.

Ahmet Cevdet Paşa: Kısas-ı Enbiyâ, Haz. Mahir İz, C. III, Ankara 2000.

Ahmet Remzi Akyürek ve Şiirleri: Haz. Hasibe MAZIOĞLU, Ankara 1987.

Âişe Abdurrahman: Kerbelânın Kahraman Kızı Zeynep, Çev. Selami Münir YURDATAP, İstanbul 1970.

AKA, İsmail: "X. Yüzyıldan XX. Yüzyıla Kadar Şiîlik", Uluslararası Tarihte ve Günümüzde Şiîlik Sempozyumu, İstanbul 1993.

AKKUŞ, Metin: Klasik Türk Şiirinin Anlam Dünyası - Edebi Türler ve Tarzlar, Erzurum 2006.

AKPINAR, Ali: "Hazret-i Peygamber'in Âlinden Olmak", Ehl-i Beyt Sevgisi, Ankara 2006.

ALGÜL, Hüseyin: Kerbelâ - Kanayan Bir Yara Gönül Sızlatan Bir Facia, İstanbul 2009.

Ali Emîrî Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Sefer SERİN, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep 2007.

Ali Ferruh: İlâveli Vâveylâ Yâhud Mesâ'ib-i Kerbelâ, İstanbul 1328.

Ali Handî Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Ayten ŞENYURT, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2004.

Ali Nizâmî: Risale-i Ehl-i Beytiyye, İstanbul 1990.

Ali Rıza Bey: "Goygoycular", Bir Zamanlar İstanbul, Haz. Niyazi Ahmet BANOĞLU, İst. Tarihsiz, (Tercüman 1001 Temel Eser), s. 85.

Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Cengiz TOSUN, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006.

Ali Rızâ: Hâdise-i Kerbelâ, İstanbul 1294.

Ali Şâdî: Sirişk-ı Mâtem, İstanbul 1326.

Ali Vasfî: Mersiye, Osmanlıca Matbû, (Basıldığı tarih ve yer yok).

Ali Zâkî: Medhiye ve Mersiye, İstanbul 1301.

Allame Seyyid İbn Tavus: Kerbela Şehitlerinin Ardından, İstanbul 1997.

AND, Metin: "Çağcıl Tiyatroya Geleneksel Bir Kaynak: Ta'ziye", Türk Tiyatrosu, S. 422, İstanbul 1976, s. 55-60.

AND, Metin: "Eski Edebiyatımızda Yarı Dramatik Bir Tür: Maktel ve Minyatürlü Maktel Yazmaları", Türkiyemiz Dergisi, Haziran 1990, C. 20, S. 61, s. 4-12.

AND, Metin: "İslam Folklorunda Muharrem ve Taziye", Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı, S. 3, İstanbul 1976, s. 1-34.

AND, Metin: Minyatürlerle Osmanlı-İslam Mitologyası, İstanbul 1978.

AND, Metin: "Muharrem Törenleri ve Sanat: Drama Dönüşen Ritüeller, Danslar ve Sözlü Edebiyat Gelenekleri", Milliyet Sanat Dergisi, Aralık 1978, S. 303, s. 9-11, 31.

AND, Metin: Ritüelden Drama Kerbelâ - Muharrem - Ta'ziye, İstanbul 2002.
AND, Metin: "Sanat ve Kerbelâ, Muharrem Ya Da Taziye Gösterileri Pek Çok Minyatüre Konu Olmuştur", Milliyet Sanat Dergisi, Eylül 1978, S. 289, s. 10-12.
AND, Metin: "Taziye", Türk Ansiklopedisi, C. XX, s. 12-15.
ARAZ, Nezihe: Hazret-i Muhammed'in Torunları, İstanbul 1960.
ARI, Ahmet: "Sâliyye", Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü (TDEAS). C. V, Ankara 2006, s. 204.
ARSLAN, Mehmet - AKSOYAK, İsmail Hakkı: "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Kerbelâ Mersiyelerini Muhtevî Bir Risâlesi: Subḥatü'l-Abdâl", Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, S. 2, Sivas 1996.
ASLANOĞLU, İbrahim (Haz.): Sivas Meşhurları, 2 Cilt, Sivas 2006.
Âşık Derdli Hayâtı, Divanı: Haz. Çankırılı Ahmed Tal'at, Bolu 1928.
Âşık Ruhsatî: Haz. Doğan KAYA, Sivas 1999, s. 144.
Aşkî Divanı: Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü, No: 3934.
ATALAY, Adil Ali: Kerbela ve Matem, İstanbul 1991.
ATALAY, Adil Ali: Ehl-i Beyt'in Mucizeleri, İstanbul 1997.
ATAY, Hüseyin: Ehl-i Sünnet ve Şia, Ankara 1983.
Aydî Divanı: Haz. Ö. Asım AKSOY, Ş. S. YENER, A. N. ÜNLER, Gaziantep 1937.
Ayetullah Murtaza Mutahhari: Hz. Hüseyin'in Emr-i Maruf ve Nehy-i Münkeri, Çev. Hasan Elmas, İstanbul 1995.
Azbî Baba Divanı (Doktora Tezi): Haz. Mehmet EROL, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale 2002.
Azîz: Mersiye-i Mahsûsa-i Fürkat-nâme Der-Hakk-ı Cenâb-ı Hüseyn-i Şehîd-i Kerbelâ, Osmanlıca Matbu, (Basıldığı yer ve tarih yok).
AZİZOVA, Elnure: Kerbelâ Vak'ası (Yüksek Lisans Tezi): Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001.
Bağdatlı Rûhî Dîvânı: Haz. Coşkun AK, C. I-II, Bursa 2001.
BALIM, Ali: Kerbela Çöllerinde, Ankara (Tarihsiz).
BALİ, Muhan: Ağıtlar, Ankara 1997.
BATİİSLAM, Dilek: "Kıbrıslı Şair Kaytazzâde Mehmed Nâzım Efendi'nin Mersiyeleri Üzerine Bir İnceleme", III. Kıbrıs Araştırmaları Kongresi Bildirileri, 13-17 Kasım 2000, Gazimagusa.
Behiştî Divanı: Haz. Yaşar AYDEMİR, Ankara 2000.
Belîğ Mehmed Emin Divanı (Doktora Tezi): Haz. H. Gamze DEMİREL, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2005.
BENDER, Cemşid: 12 İmam ve Alevilik, İstanbul 1993.
Beşiktaşlı Gedâî: Haz. Sadeddin Nüzhet ERGUN, İstanbul (tarihsiz).
BORATAV, Pertev Naili: "Türk Ağıtlarının İşlevleri, Konuları ve Biçimleri", Sinan Yıllığı, İstanbul 1973, s. 240-243.
BOSKOV, Vanco: "Türk Edebiyatında Şehir Şiirleri ve Şehir Mersiyeleri", Ankara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, Ankara 1980.
Metin BOZKUŞ, "Aşûre Günü, Muharrem Mâtemi / Orucu ve Sivas'ta Aşûre Uygulamaları", Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. XII/I, Sivas 2008, s. 33-61.
BULUT, Faik: "Kerbela", Atlas Dergisi, S. 108, Mart 2002, s. 30-49.
Bursalı İffet Divanı: Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2005.
BURSALI, Mustafa Necâti: Peygamber Çiçekleri Hz. Hasan ve Hüseyin, İstanbul 1978.
Ca'ferî Baba Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Zehra BEDİR, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004.
Cem'î Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Birgül KOPARAN, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1995.
Cemâleddin Uşşâkî Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Kemal ÜÇÜNCÜ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 1998.
CEYLAN, Ömür - Ozan YILMAZ (Haz.): Bir Sürgün Şâheseri Mihnetkeşân - Keçecizâde İzzet Molla, İstanbul 2007.
CEYLAN, Ömür - Ozan YILMAZ (Haz.): Hazâna Sürgün Bahâr - Keçecizâde İzzet Molla ve Dîvân-ı Bahâr-ı Efkâr, İstanbul 2005.
ÇAĞLAYAN, Bünyamin: Kerbela Mersiyeleri (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997.

ÇAVUŞOĞLU, Ali: "Ehl-i Beyt Sevgisinin "Tercüman"ları", Marife, Yıl 4, S. 3, Kış 2004, s. 319-340.
ÇELEBİOĞLU, Âmil (Haz.): Yazıcıoğlu - Muhanunediye, C. II, İstanbul 1996.
ÇIKAR, Hasan: "Hz. Hüseyin", Cem Dergisi, Yıl 34, S. 110, Haziran 2001, b. 32-35.
ÇIRAKMAN, Âşık Hüseyin: Kerbelâ'da İmam Hüseyin, Ankara 1961.
ÇİFTÇİ, Cemil (Haz.): Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları, İstanbul 2008.
Çuhadar-zâde Hoca Seyyid Mehmed Şâkir Divanı, Ankara Milli Kütüphane, No: Yz. FB, 329.
Dânîş Mehmed Bey Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Süreyyâ ÖZAVAR, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 1993.
DEDE, Fırat: Derin Yara Kerbela, Ankara 2002.
DEDEBABA, Bedri Noyan (Haz.): Bütün Yönleriyle Bektâşîlik ve Alevîlik, 7 Cilt, Ankara 2001.
DEDEBABA, Bedri Noyan: "Bektaşi ve Alevilerde Muharrem Ayini, Aşure ve Matem Erkanı", Halk Kültürü, I. Kitap, Haz. M. Sabri Koz, İstanbul 1984, s. 81.
DEDEBABA, Bedri Noyan: Bektaşilik Alevilik Nedir?, İstanbul 1995.
DEMİRCAN, Adnan: "Arap Siyasi Geleneğinin Ehl-i Beyt Tamlamasının Kavramlaşma Sürecine Etkisi", Marife, Yıl 4, S. 3, Kış 2004, s. 93-110.
DEMİRCİ, Ali: "Hz. Ali-Hz. Fatıma Kızları ve Kız Torunlarının Alevi-Bektaşi Kültüründeki Yeri (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2006.
Derdli Divanı, İstanbul 1329.
DESTGAYB, Âyetullah: Kerbelâ Katliamı ve Zeyneb'in Mesajı, Çev. Hasan Elmas, Ankara 1982.
Dîvân-ı Gülzâr Li-Ḥâfız Sa'dî: İstanbul 1284.
Dîvân-ı Hâşim Efendi: İstanbul 1252.
Dîvân-ı İzzet Bey: İstanbul 1258.
Dîvân-ı Kâmil: Hoca-zâde Ahmed Kâmil Efendi, İstanbul 1889.
Dîvân-ı Molla Murâd: İstanbul 1290.
Dîvân-ı Refî'-i Kâlâyî: İstanbul, 1284.
Dîvânçe-i Kara Şemsî: İstanbul 1305.
EBU ZEHRA, Muhammed: İslam'da Siyasi ve İtikadi Mezhepler Tarihi, Çev. Hasan Karakaya - Kerim Aytekin, İstanbul 1983.
Edhem: Vak'a-ı Kerbelâ (mensur), İstanbul 1291.
Edib Harâbî Divanı: Süleymaniye Kütüphanesi, İhsan Mahvî No: 98.
Edirneli Kâmî Divanı (Doktora Tezi): Haz. Gülgün Erişen YAZICI, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1998.
Efdalüddin: "Aşura (Halkiyat)", İslam Türk Ansiklopedisi, İstanbul 1941, C. I, s. 605.
Efdalüddin: "Aşure Goygoycuları", İslam Türk Ansiklopedisi, İstanbul 1941, C. I, s. 614.
Egribozlu Mehmed Emîn Sırrî Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Sıddık CANSEVER, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2005.
Ehl-i Beyt Davası: Gülbay Yayıncılık, İstanbul 1989.
ELÇİN, Şükrü: Türkiye Türkçesinde Ağıtlar, Ankara 1990.
EMİR, Enis: Fazilet-i Ehl-i Beyt-i Resulullah, İstanbul 1991.
Enderî Divanı: Mehmed Münîb Enderî, İstanbul 1959.
ER, Pırı: Geleneksel Anadolu Aleviliği, Ankara 1998.
ERDOĞAN, Kenan: "Manisalı Bir Şair: Mustafa Nüzûlî Efendi ve Taziyet-nâmesi", A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 13, Erzurum 2003, s. 213-217.
ERDOĞAN, Kenan: "Âşık Mustafa Remzî-i Kırkağacî'nin Çeşitli Manzumelerinde Ehl-i Beyt Sevgisi, Kerbelâ Hâdisesi ve Bununla İlgili Yazdığı Şiirler", II. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik Bilgi Şöleni, C. I, Ankara 2007, s. 238-244.
ERDOĞAN, Mehtap: "Sivaslı Şair Ali Şâdi ve Kerbelâ Mersiyelerini İhtiva Eden Sirişk-i Mâtem Adlı Eseri", Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 2, Adıyaman 2009, s. 54-72.
ERGÖLEN, Nuray Orak: İslam Tarih ve Geleneğinde Kerbela (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2002.
ERGUN, Sadeddin Nüzhet (Haz.): Bektaşi-Kızılbaş Alevi Şairleri ve Nefesleri, İstanbul 1956.
ERÖZ, Mehmet: Eski Türk Dini (Gök Tanrı İnancı) ve Alevilik Bektaşilik, İstanbul 1992.
ERÖZ, Mehmet: Türkiye'de Alevilik ve Bektaşilik, Ankara 1990.
ESEN, Ahmet Şükrü: Anadolu Ağıtları, Haz. Pertev Naili Boratav - Remy Dor, Ankara 1982.

Eşref Paşa Divanı, İstanbul 1277.
EVREN, Burçak: "Aralık İlçesinde Kerbela", Güneş Pazar Dergisi, S. 11, Ağustos 1990, s. 33-37.
Fahîmî Divanı: İsmet Çetin Özel Kütüphanesi.
Fâhir Baba (Yûsuf Fâhir Baba): Mersiye-i Şerîfe, İstanbul 1952.
Fâhir, Seyyid Yûsuf Nizâmeddin Efendi: Mersiye, İstanbul 1339.
Faruk Ömer Fevzi, "Ehl-i Beyt Kavramı Üzerine", Çev. M. Bahaüddin Varol, S.Ü.İ.F.D. Sayı 9, Konya 2000.
Fasîhî Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Haluk GÖKALP, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana 2001.
Fasih Ahmed Dede Divanı (Doktora Tezi): Haz. Mustafa ÇIPAN, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1991.
Fasih Divanı: Haz. Mustafa ÇIPAN, İstanbul 2003.
Fâzıl Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Mehmet Âkıf DUMAN, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 2005.
Fazlullah Rahîmî: Gülzâr-ı Hasaneyn, İstanbul 1987.
Fehîm-i Kadîm Divanı: Haz. Tahir UZGÖR, Ankara 1991.
Fennî (Yozgatlı Mehmed Said) Divanı: Haz. Ali Şakir ERGİN, Ankara 1996.
Ferîdûn Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Kadriye ŞİMŞEK, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya 2002.
Feyzî: Mâtem-nâme, İstanbul 1289.
FIĞLALI, Ethem Ruhi: İmâmiye Şiası, İstanbul 1984.
FIĞLALI, Ethem Ruhi: Türkiye'de Alevilik ve Bektaşilik, İstanbul 1996.
FIĞLALI, Ethem Ruhi: "İslam Tarihinde Hz. Hasan ve Hüseyin Dönemleri", A. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. 26, S. 353, Ankara 1983, s. 353-370.
Gelibolulu Mustafa Âlî - Divan I, Haz. İ. Hakkı AKSOYAK, Harvard Üniversity 2006.
Gelibolulu Mustafa Âlî ve Divanı (Vâridatü'l-Enîka): Haz. Kudret ALTUN, Niğde 1999.
Geredeli Âşık Figânî (Cûdî Bölümü): Haz. Hayrettin İVGİN, Ankara 1994.
Geredeli Âşık Figânî: Haz. Hayrettin İVGİN, Ankara 1994.
Giritli Aşkî Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Kadir ALPER, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2005.
Giritli Salacıoğlu Mustafa Celvetî Divanı: Haz. Cemal KURNAZ - Mustafa TATÇI - Yaşar AYDEMİR, Ankara 2000.
GOLDZIHER, Ignaz: "Ehlü'l-Beyt", M.E.B. İslam Ansiklopedisi, C. IV, s. 207.
GOLDZIHER, Ignaz: "Âl", M.E.B. İslam Ansiklopedisi, C. I, s. 278.
GÖÇGÜN, Önder (Haz.): Nâmık Kemâl'in Şairliği ve Bütün Şiirleri, Ankara 1999.
GÖKTAŞ, Uğur: "Goygoycular", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, C. III, s. 404.
GÖLPINARLI Abdülbâkî: Ondört Masum, Hz. Peygamber, Hz. Fatıma ve On İki İmam, İstanbul 1979.
GÖLPINARLI Abdülbâkî: Tarih Boyunca İslam Mezhepleri ve Şiilik, İstanbul 1979.
GÖLPINARLI Abdülbâkî: Yeni Gülzâr-ı Hasaneyn, Kerbela Vak'ası, İstanbul 2005.
GÖLPINARLI, Abdülbâkî: Alevi-Bektaşi Nefesleri, İstanbul 1963.
GÖLPINARLI, Abdülbâkî: 100 Soruda Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatlar", İstanbul 1969.
Gül Baba (Misâlî) Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Mehmet DEDE, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2001.
GÜLALTAY, Semih Tufan: Kerbelâ, İstanbul, Tarihsiz.
GÜNEŞ, Musa - BENDİDERYA, Cafer: Kerbela Şehitlerine Ağlamak, İstanbul 1997.
GÜNGÖR, Şeyma (Haz.): Fuzûlî, Hadîkatü's-Süedâ, Ankara 1987.
GÜZEL, Abdurrahman: Dînî-Tasavvufî Türk Edebiyatı, Ankara 2006.
HACIMEYLİÇ, Kazım (Haz.): Hasan Basri Taptık Baba Nefesleri, İstanbul 2001.
Hâdî (Osman Zeki Yücebilgiç) Divanı: İstanbul 1965.
Hâkânî Mehmed Bey Divanı (Doktora Tezi): Haz. Abdülkerim GÜLHAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1996.
Hakkı Bey: Terkîb-i Bend (Osmanlıca Matbû, Basıldığı Yer ve Tarih Yok).
Hamdî (Serbestzâde Ahmed Hamdi İskilîbî) Divanı: Haz. İsmail GÜLEÇ, İstanbul 2004.
Hamdullah Hamdî Divanı: Haz. Ali Emre ÖZYILDIRIM, Ankara 1999.

HANÇERLİOĞLU-KILIÇ, Filiz: "Muharremiye", Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü (TDEAS). C. IV, Ankara 2006, s. 425.
Harputlu Abdülhamid Hazmî Divanı: Haz. Hayrettin AYAZ, İstanbul 1998.
Hasan Rüşdî Divanı: Haz. M. Adnan BAŞOĞLU - Necdet OKUMUŞ, Manisa 2003.
Hasan Tevfîk: Ravza-ı Âl-i 'Abâ, İstanbul 1293.
Hasîrî-zâde Hâfız Mehmed Divanı: Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Efendi, Manzum, No: 93.
Hâşım Baba Divanı: Ankara Millî Kütüphane, No: Yz.A 399.
Hâşım Baba: Mersiye-i Bandırmalızâde Hâşım Baba, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi No: 4721.
Haydar Divanı: Ankara Millî Kütüphane, No: Yz. FB 168.
Hayretî Divanı: Haz. Mehmet ÇAVUŞOĞLU - M. Ali TANYERİ, İstanbul 1981.
Hayrî Dîvânı (Doktora Tezi): Haz. Hasan ŞENER, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 1999.
Hazret-ı Hüseyin ve Kerbelâ: Şahkulu Sultan Külliyesi Mehmed Ali Hilmi Dedebaba Araştırma Eğitim ve Kültür Vakfı Yayını, İstanbul 1998.
Hoca Neş'et Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Rıza OĞRAŞ, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1991.
HOURANİ, Albert: Arap Halkları Tarihi, Çev. Yavuz Alogan, İstanbul 1997.
Hulûsî Ömer Aydınî Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Emine ALTINTAŞ, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya 2007.
HUYUGÜZEL, Ömer Faruk - Şerîfe ÇAĞIN (Haz.): Eşref - Bütün Eserleri, İstanbul 2006.
Iydî Hacı Mehmed Divanı: Ankara Millî Kütüphane, Yz. A. 4167.
İbnülemîn Ali Haydar İlmî: Hâ'ile-i Kerbelâ, İstanbul 1329.
İbnürreşâd Ali Ferruh: Kerbelâ I. Kısım, Paris 1305.
İbrahim Rif'at (Hilmizâde): Hazret-i Hüseyin ve Vak'a-i Dil-sûz-ı Kerbelâ (mensur), İstanbul 1326.
İbrahim Vâsıf: Şehâdet-ı Hüseyn b. Ali, İstanbul 1327.
İbrâhim Hakkı Kemâhî Ebu'l-Kemâl Divanı: Ankara Millî Kütüphane, Yz. A. 2401.
İbrâhim Hakkı Kemâhî Ebu'l-Kemâl Divanı: İstanbul 1326.
İbret Mehmed Efendi Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Niyazi ADIGÜZEL, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2000.
İlâhiyyât-ı Ken'ân: Haz. Yusuf ÖMÜRLÜ - Dinçer DALKILIÇ, İstanbul 1988.
İNAN, Yusuf Ziya: Ehl-i Beytin Kutsal Kadınları, İstanbul 1965.
İPÇİ, Hasan: Gülşen-i On İki İmam, İstanbul 1962.
İSEN, Mustafa: Acıyı Bal Eylemek, Türk Edebiyatında Mersiye, Ankara 1994.
İSEN, Mustafa: "Mersiye ve Mersiyehân" Maddeleri, Dergah, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C. VI, İstanbul 1986, s. 274.
İsmail Hakkı Bursevî: Risâle-i Hüseyniyye, (Baskı yeri ve tarihi yok).
İsmail ÖZMEN (Haz.): Alevi-Bektaşi Şiirleri Antolojisi, 5 Cilt, Ankara 1998.
İVGİN, Hayrettin: "Âşık Baba Ceyhûnî ve Hakkında Bilenenler / Bilinmeyenler", Hüsne Mağrûr Olma, İstanbul 2005.
İzzî: Mersiye, Ankara Millî Kütüphane Hk. No: 3752, v. 36a-37b. (Mecmua içinde).
KABACALI, Alpay: Gül Yaprağın Döktü Bugün, Ağıtlar, İstanbul 1997.
Kafzâde Fâ'izî Divanı (Doktora Tezi): Haz. Halil İbrahim OKATAN, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1995.
KAHRAMAN, Hüseyin: "Şi'a'da Bir Hidayet Rehberi Olarak Ehl-i Beyt ve "Nuh'un Gemisi" Benzetmesi, Marife, Yıl 4, S. 3, Kış 2004, s. 175-187.
Kâmî-i Âmidî: Hadîka-i Ma'neviyye, İstanbul 1279 (Taşbasma).
Kanbalakzâde Hazmî Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Hayrettin AYAZ, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 1987.
Kânî Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Bilal ELBİR, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1997.
Kara Fazlî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Mustafa ÖZKAT, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2005.
KARA, İsmail: "Muharrem", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yayınları, C. VI, İstanbul 1986, s. 424.

KARACA, Mevlût: Cennet Gençlerinin Efendileri Hz. Hasan ve Hüseyin, İstanbul 2005.
KARAHAN, Abdülkadir: Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyinler (Mezuniyet Tezi İÜEF), İstanbul 1939.
Karamanlı Aynî Divanı: Haz. Ahmet MERMER, Ankara 1997.
Kâşânî (Muhteşem-i): Mersiye, Farsça, (Taşbaskı, Basıldığı yer ve tarih yok).
KAYA, Bilge: "Muharrem Ayı ve Kerbela Mersiyeleri", Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, S. 33, Ankara 2005, s. 501-519.
KAYA, Haydar: Bektaşi İlmihali, Ankara 1989.
KAYA, Haydar: Kurban-Kevser ve Ehl-i Beyt, İstanbul 1989.
KAYA, Haydar: Alevî-Bektâşî Erkânı, Evrâdı ve Edebiyatı, İstanbul 1993.
KAZAN, Şevkiye: "Üsküdarlı Osman Şems Efendi ve Kerbelâ Mersiyesi", II. Üsküdar Sempozyumu, C. II, İstanbul 2005.
Kâzım İbrahim Çelebi: Mersiye, Mecmû'a-i Eş'âr, Ankara Millî Kütüphane, No: Yz. A 793, v. 31a.
Kâzım Paşa Divanı: İstanbul (Tarihsiz), 49 s.
Kâzım Paşa Divanı: İstanbul (Tarihsiz), 93 s.
Kâzım Paşa: Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301.
Kâzım Paşa: Mersiye, İstanbul (Osmanlıca Matbû, Tarihsiz), 5 s.
Kâzım Paşa: Mersiye, İstanbul (Osmanlıca Matbû, Tarihsiz), 6 s.
Kâzım Paşa: Mersiye, İstanbul 1279.
Kâzım Paşa: Riyâz-ı Asfiyâ, İstanbul 1296.
Kelâmî Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Mustafa KARLITEPE, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.
Kemâleddin Şükrî: İslam Tarihinde Nifak-ı Kerbelâ, Hasan, Hüseyin, İstanbul 1928.
Kemâlî, Kemâlî Divanı'ndan Aşk Sızıntıları: İstanbul 1977.
Kerbela ve İmam Hüseyin'in Kıyamı Üzerine, (Heyet), İstanbul 1998.
Kıbrıslı Âşık Kenzî Divanı: Haz. Harid FEDAİ, 3 Cilt, Kıbrıs 1993.
KILIÇ, Ünal: Tartışmaların Odağındaki Halife Yezîd b. Muâviye, İstanbul 2001.
Kıratoğlu Emîn Divanı: Haz. Mehmet Veysi DÖRTBUDAK, İzmir 2003.
Kilisli Abdullah Sermest (Hâlis) Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Abdullah ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 1998.
KİRAZLI, Ali: Ehl-i Beyt'e Doğru -2-, Çourm 1996.
KOCA, Turgut: Bektaşi Alevi Şairleri ve Nefesleri, İstanbul 1990.
KORKMAZ, Esat: Ansiklopedik Alevilik-Bektâşilik Terimleri Sözlüğü, İstanbul 1994.
KOROK, Remzi Daniş: Kerbela Şehitleri, İstanbul 1967.
KOROK, Remzi Daniş: Yezid ve Kerbelâ Fâciası, İstanbul 1948.
KÖKSAL, M. Asım: Hz. Hüseyin ve Kerbela Facıası, İstanbul 2008.
KÖPRÜLÜ, M. Fuad: "Bizde Mersiye ve Mersiyeciler", Yeni Mecmua 1917, S. 16, s. 305-308; S. 17, s. 324-328; S. 18, s. 344-348; S. 19, s. 364-367; S. 20, s. 384-386.
Kuddûsî Divanı: Haz. Ahmet DOĞAN, Ankara 2002.
Kumrî (Mîrzâ Mehmed Tâgî): Kenzü'l-Mesâ'ib, Gülzâr-ı Hüseynî (Mersiye, Nevha ve Kasideler), İstanbul 1312.
KURTULUŞ, Rıza: "Kerbelâ (a. Arap Edebiyatında Kerbelâ; b. Fars Edebiyatında Kerbelâ)", TDV İslam Ansiklopedisi, C. XXV, s. 272.
KUTLU, Sönmez: "Ehli Beyt Sembolik Kapitalinin Tarihi Süreç İçinde Semerelendirilmesi", İslamiyat 3/3, Temmuz-Eylül 2000, Ankara 2000.
KÜRKÇÜOĞLU, Kemal Edib (Haz.): Edebiyat Lügati: Tâhir Olgun (Tâhirü'l-Mevlevî), İstanbul 1973.
Lebîb: Mersiye, (Osmanlıca Matbû, Baskı yeri ve tarihi yok).
Lebîb: Mersiye, İstanbul 1275.
Lebîb: Mersiyeler, (Osmanlıca Matbû, Baskı yeri ve tarihi yok).
LEVEND, Agah Sırrı: "Dînî Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri", TDAY Belleten, Ankara 1972.
Leylâ Hanım Divanı: Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2003.
Mâhir Abdullah Dîvânı (Doktora Tezi): Haz. Hasibe KAYHAN, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1999.

Mahmûd Nedîm Paşa Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Mehmet Akif KÜRKÇÜOĞLU, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2004.

MAKAL, Tahir Kutsi: "Anadoluda Ağıtçı Kadınlar", III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi (Bildiriler), Ankara 1986, II, s. 245.

Maktel-i Hüseyin - Kerbelâ Mersiyeleri, Horasan Bülten, Yıl: 3, S. 5, Ocak 2008, 63 s.

MAZLUMOĞLU, Seyfeddin (Yayınlayan): Hulâsatü'l-Hakâyık: Muhammed Lutfî, İstanbul 1996.

Mebnî Baba Divanı, Ankara Milli Kütüphane, No: Yz. FB 169/4.

Mecmû'a, Ankara Milli Kütüphane, No: Yz. A. 2191/2.

Mecmû'a-i Eş'âr, Ankara Milli Kütüphane, No: Yz. A. 3508/1.

Mecmû'a-i Merşiye-i Ḥażret-i İmâm Ḥüseyin: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Bölümü, No: 4737.

Mecmu'a: Ankara Milli Kütüphane, Yz. A. 3958.

Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı: İstanbul 1327.

Mehmed Celâl: Zâde-i Şâ'ir, İstanbul 1311.

Mehmed Memduh Paşa, Dîvân-ı Eş'âr: İstanbul 1332.

Mehmed Nâzım: Kerbelâ, İstanbul 1329.

Mehmed Sâlih, Yeşilzâde: Kerbelâ Mezâlimi ve İman Figanı, İstanbul 1947.

Mehmed Şâkir Efendi Enîsü'l-Uşşâk Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Cihat EROL, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1995.

Mehmed Şemseddin Mısrî Divanı: Mustafa Tatçı Özel Kütüphanesi.

MENEKŞE, Ömer (Derleyen): Ehl-i Beyt Sevgisi, Ankara 2006.

MENGİ, Mine: "Eski Edebiyatımızın Mersiyelerine Toplu Bir Bakış", Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, İzmir 1983, S. 2, s. 91-101.

MERMER, Ahmet - KESKİN, N. Koç: Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, Ankara 2005.

MERMER, Ahmet - KESKİN, N. Koç: Eski Türk Edebiyatına Giriş, Ankara 2006.

Mevlânâ Ebu'l-Kelâm (v.d): Hz. Hüseyin Bir Uyarı Bir Sembol, Çev. Abdullah Gürel, İstanbul 1982.

Mîr Mehmed Kerîm: Kerbelâ Yankısı, Bakü 1329.

Mu'allim Nâcî: Yâdigâr-ı Nâcî, İstanbul 1314.

Mu'allim Sa'dî, "Meded Yâ Şâh-ı Kerbelâ", Cerîde-i Sûfiyye, 19 Eylül 1329, Sayı: 64.

Mu'allim Sa'dî, "Nevha-i Me'yûsâne", Cerîde-i Sûfiyye, 5 Kânun-ı Evvel 1329, Sayı: 75.

Muharrem Efendi (Agribozî): Mersiye-i Ḥażret-i İmâm Ḥüseyin, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü, No: 3484/1.

Muhammed Sadık Necmi: Hicretten Şehadete Sözleriyle İmam Hüseyin, Çev. Fahrettin Altan, İstanbul 1993.

Muharrem Efendi: Mersiye-i Muharrem Efendi, İstanbul 1290.

Muhyî (Nazîf Bey-zâde Şerîf Yahyâ Bey): Mersiye, (Osmanlıca Matbû, Basıldığı yer ve tarih yok).

Murâd Emrî Divanı, Bursa 1329.

Murtazâ Mutahharî: Hüseynî Yiğitlik, (Trc. Hasan Kanaatlı), İstanbul 1991.

Mustafa Fevzî: "Meşher-i Re's-i Şerîf-i Cenâb-ı Hüseyn'e Karşu", Cerîde-i Sûfiyye, Sayı 74, s. 275.

Mustafa Rûmî Efendi (Şeyh-Geredeli) Divanı: Haz. Abdulkerim ABDULKADİROĞLU - Mustafa TATÇI, Ankara 1998.

Mustafâ Âsım (Küçük Filibeli-zâde): Nâle-i Uşşâk, İstanbul 1301.

Muvakkıt-zâde Mehmed Pertev Divanı (Doktora Tezi): Haz. Mehmet ULUCAN, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2005.

Müştak Baba Divanı: İstanbul 1264.

NADİR, Semih: "İslam Dünyasında Asırlar Süren Bir Kavgaya Yol Açan Kerbelâ Olayı", Hayat Tarih Mecmuası, S. 4 (Mayıs 1971), s. 33-40; S. 5 (Haziran 1971), s. 68-71.

Nâilî Divanı: Haz. Haluk İPEKTEN, Ankara 1990.

Nâzım (Kaytaz-zâde Mehmed Nâzım Efendi): Rûh-ı Mecrûh, Şiirler, Haz. Harid FEDAİ-Bekir AZGIN, İstanbul 1993.

Nazîf Divanı: Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Manzum No: 562.

Nazîm Dîvânı: İstanbul 1257.

NECEFZÂDE, Yakup Kenan: Ehl-i Beyt ve 12 İmam - Gerçek ve Bilinmeyen Yönleriyle İslam Tarihi, İstanbul 1966.

Necmî Alî Dîvânı: Milli Kütüphane, Yz. A. No: 1842.

Nesîmî Divanı, Haz. Hüseyin Ayan, C. II, Ankara 2002.
Neşâtî Divanı: Haz. Mahmut KAPLAN, İzmir 1996.
Nevres: Mersiye, (Taşbasma, Baskı yeri ve tarihi yok).
NOYAN, Bedri: "Bektaşi ve Alevilerde Muharrem Âyini, Aşure ve Mâtem Erkânı", Halk Kültürü (Birinci Kitap), Haz. M. Sabri KOZ, İstanbul 1984, s. 61-101.
NOYAN, Bedri: Bektaşîlik Alevîlik Nedir?, İstanbul 1995.
Nûreddîn: Vak'a-i Kerbelâ, İstanbul 1285, 1300, 1341.
Nureddin: Vak'a-i Kerbelâ, Taşbaskı, İstanbul, Tarihsiz.
OCAK, Ahmet Yaşar: Türk Folklorunda Kesikbaş, Ankara 1989.
OKUMUŞ, Necdet: "Manisalı Hasan Rüşdî ve Âşık Tevhide'nin Bilinmeyen Kerbelâ Mersiyeleri", Manisa Dergisi, S. 21-22, Manisa 2001.
OLGUN, Tâhir: Mersiye: , İslam Yolu Mecmuası, 18 Kasım 1948, Sayı 7, s. 4.
ONAY, Ahmed Talat (Haz.): Çankırı Şâ'irleri, 2 Cilt, Çankırı 1930.
ONUR, Necmi: Kanlı Kerbelâ, İstanbul 1968.
ORHAN, Muharrem Naci: "Muharrem Orucu", Cem Dergisi, S. 14, İstanbul 1967, s. 4-5.
Osman Nevres Divanı: İstanbul 1290.
Osman Şems Divanı: Süleymaniye Kütüphanesi, Arslan Kaynardağ bölümü, No: 198.
Osman Şems: Mersiye-i Cenâb-ı Seyyidü'ş-Şühedâ, İstanbul 1327.
Osman Şemsî: Mersiye, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar, No: 5310.
OVALIOĞLU, Ayşegül: "Senih'in Vâkıa-i Kerbelâ Mukaddimesi'nin Kerbelâ vakası Açısından Tanıtımı", MÜ, TAYM, Uluslararası Türk Kültüründe Ölüm Sempozyumu, (25-26 Kasım), İstanbul 2004.
ÖGE, Ali Rıza (Derleyen): Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131.
Önder GÖÇGÜN (Haz.): Ziyâ Paşa'nın Hayatı, Eserleri, Edebi Şahsiyeti ve Bütün Şiirleri, Ankara 1987.
ÖZ, Mustafa: "Kerbelâ", TDV İslam Ansiklopedisi, C. XXV, s. 271.
ÖZCAN, Hüseyin: "Bir Katliamın Şiiri, Maktel-i Hüseyin", MÜ, TAYM, Uluslararası Türk Kültüründe Ölüm Sempozyumu, (25-26 Kasım), İstanbul 2004.
ÖZCAN, Nuri: "Goygoycular", TDV İslam Ansiklopedisi, C. XIV, s. 121.
ÖZCAN, Nuri: "Mersiye (Musiki)", TDV İslam Ansiklopedisi, C. XXIX, s. 219-221.
ÖZDAMAR, Mustafa: Âl-i Abâ Ehl-i Beyt ve Âl-i Resul Aleyhisselam, İstanbul 2008.
ÖZDEMİR, Fuat: "Kesik Baş Destanı", Türk Folklor Araştırmaları, S. 329, Aralık 1976, s. 7852-7854.
ÖZGÜNAY, Abidin: Hz. Hüseyin'in Şehadeti ve Kesik Başı", Cem Dergisi, Yıl 2, S. 14, Temmuz 1992, s. 12-15.
ÖZGÜNAY, Abidin: "Kerbelâ", Kızıldeli Dergisi, Yıl 1, S. 3, Nisan 2001, s. 3-7.
ÖZKIRIMLI, Atilla: Alevilik Bektaşilik ve Edebiyatı, İstanbul 1985.
PAKALIN, Mehmet Zeki: "Dilenciler (Goygoycular)", Türk Ansiklopedisi C. XIII, s. 271-272.
PAKALIN, Mehmet Zeki: "Goygoycular", Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C. I, İstanbul, 1983, s. 673-674.
PAKALIN, Mehmet Zeki: Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, 3 Cilt, İstanbul, 1983.
PALA, İskender: Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Ankara 1989.
PEKOLCAY, Necla vd.: İslamî Türk Edebiyatında Şekil ve Nev'îlere Giriş, İstanbul 1996.
PİLAVOĞLU, M. Kemal: Ah Kerbelâ, Ankara 1967.
Resul Caferiyan: Masum İmamların Fikrî ve Siyâsî Hayatı, Çev. Cafer Bayar, İstanbul 1994.
REVNAKOĞLU, C. Server: "Eski Muharremlerde Mersiye ve Aşure", En Son Dakika, 5-6 Kasım 1951, İstanbul.
Rıza Tevfik: "Asrî Goygoycular", Aydede, S. 46, İstanbul 1338.
Rif'at Mehmed Karslı Divanı: Ankara Milli Kütüphane, Yz. FB. 234.
Riyâzî Divânı: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. No: 5536.
Sabûhî (Şeyh Ahmed Dede) Divanı (Doktora Tezi): Haz. Mehmet SARI, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
Safvet Mustafa Galatavî Divanı, Ankara Milli Kütüphane, Yz. A. 3672.
SAKALLIOĞLU, Nazmi (Nizamî): Ehl-i Beyt Davası, Ankara 1995.
Sâkıb Dede ve Dîvânı: Haz. Ahmet ARI, Ankara 2003.
SALCI, Vahit Lütfi: "Kızılbaş Şairleri", Halk Bilgisi Haberleri, Temmuz 1941, S. 117.

Sâmî (Şeyh): Nâme-ı Muharrem: İstanbul 1327.
Sâmî: Mersiye, İstanbul 1290.
Sânihât-ı Seyrânî: Haz. Ahmed Hâzım, İstanbul 1340.
SARICIK, Murat: "Hür b, Yezîd", DİA, C. XVIII, s. 494.
SARICIK, Murat: Kavram ve Misyon Olarak Ehl-i Beyt, İstanbul 1997.
SARICIK, Murat: "Kerbelâ Olayında el-Hürr b. Yezîd ve Hz. Hüseyin'le Mücadelesi", Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 2, 1995, s. 103-148.
Sebâtî (Hâfız Mehmed Sebâtüddîn) Divanı: İstanbul 1309.
Selâmî Divanı: İstanbul 1287.
Senîh-ı Mevlevî Divanı: İstanbul 1275.
Senîh: Mersiye, İstanbul 1273.
Senîh: Mersiye, İstanbul 1281.
Senîh: Mersiye, İstanbul 1290.
Senîh: Mersiye-i Şerîf, İstanbul 1288.
Senîh: Vâkı'a-ı Kerbelâ Mukaddimesi, İstanbul 1289.
Senîh: Vâk'a-ı Kerbelâ Mukaddimesi, Süleymaniye Kütüphanesi, Nâfız Paşa No: 1040.
SERTOĞLU, Midhat: "Goygoycular", Tarih Lugatı, İstanbul 1986, s. 124.
SERTOĞLU, Midhat: "Kerbelâ Olayı ve Mâtem Âyini", Hayat Tarih Mecmuası, S. 146, İstanbul 1977, s. 46-52.
SERTOĞLU, Murat: Kerbelâ'dan Sonra Onıkı İmam, İstanbul 1965.
SERTOĞLU, Murat: Kerbelâ, İstanbul 1963.
SEVİN, Hasan: 2000 Yılında Ehl-i Beyt Gerçeği ve Alevilik, İstanbul 2003.
Seyyid İmam Ruhullah Musevi: Kerbela Mesajı, Çorum 1993.
Seyyid Seyfullah (Nizamoğlu): Şeref-i Siyâdet, İstanbul 1326.
Seyyid Süleymân Aşkî El-Alevî El-Hüseynî: Hülâsa-ı Vâveylâ Seyyidü'ş-Şühedâ-ı Kerbelâ, İstanbul 1327.
Sezâyî-i Gülşenî Dîvânı: Kâhire 1256.
SEZGİN, Abdülkadir: Hacı Bektâş-ı Velî ve Bektâşîlik, İstanbul 1995.
Sıdkî Baba Hayatı ve Şiirleri: Haz. Muhsin GÜL, Ankara 1984.
SOKO, Ziya Şakir: Kerbelâ Vak'ası ve Kerbelâ'nın İntikamı, İstanbul 1981.
SOYER, Yılmaz: Sosyolojik Açıdan Alevî Bektâşî Geleneği, İstanbul 1996.
Sûzî (Ahmed) Divanı: İstanbul 1290.
Sükûtî Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Nurgül ÖZCAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2001.
ŞAKİR, Ziya: Mezhepler Tarihi, Şiilik - Sünnilik - Bektaşilik - Alevilik, İstanbul 1953.
ŞEBRAİ, Muhammed Amir: Peygamberimizin Torunları: Ehl-i Sünnet İnancına Göre Onıkı İmam, Çev. Ali Kemal Saran, Ankara.
Şefîk Dîvânı: Fâtih Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Manzum, No: 229.
Şekîb (Tokadîzâde): Neşîde-i Vicdân, İzmir 1325.
Şekîb (Tokadîzâde): "Şehîd-i Kerbelâ'ya", Mahfil Dergisi, Sene 1340, S. 15, s. 45.
Şemsî Divanı, Hüseyin Şemsi ERGÜNEŞ: Derleyen: Muhiddin Ergüneş, Ankara 1976.
Şemsî Paşa Divanı (Doktora Tezi): Haz. Ahmet AKKAYA, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1992.
ŞENEL, Süleyman: "Türk Edebiyatında Ağıt", TDV İslam Ansiklopedisi, C. I, s. 472-473.
ŞENER, Cemal: Alevilik Olayı, Toplumsal Bir Başkaldırının Kısa Tarihçesi, İstanbul 1993.
ŞENER, Cemal: Bihatayık Evladı Kerbelayık Kerbela'dan Seyit Rıza'ya, İstanbul 1995.
ŞENER, H. İbrahim - Yıldız Alim: Türk İslam Edebiyatı, İstanbul 2003.
Şeref Hanım Divanı: Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002.
Şevkî İbrâhim Efendi Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Esma TEZCAN, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya 2007.
Şeyh Hâlid Divanı: Haz. Alim YILDIZ, Sivas 2004.
ŞIKTAŞ, H. Fazıl: Kerbelâ Mezalimi, Ehl-i Beytten İmam Hüseyin, İstanbul 1982.
ŞİMŞEK, Selâmi: "Bandırmalı Şeyh Yûsuf Nizâmeddin Efendi ve Mersiye-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ'sı", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 30, Erzurum 2006, s. 65-81.

Şirzâd: Mersiye, (Osmanlıca Matbû, Baskı yeri ve Tarihi yok), 45 sayfa.
ŞÂKİR, Zıya: Kerbelâ Vak'ası ve Kerbelânın İntikamı, İstanbul 1974.
ŞÂKİR, Zıya: Kerbelâ Vak'ası, İstanbul 1981.
Tâ'ib Mehmed Çelebi Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Güler DOĞAN, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003.
Tâhirü'l-Mevlevî: "Muharrem ve Mâtem", Mahfel Mecmuası, Muharrem 1340, C. II, S. 15.
Tâhirü'l-Mevlevî: "Muharremü'l-Harâm", Mahfel Mecmuası, S. 3, İstanbul 1339, s. 45-49.
TALU, Ercümend Ekrem: "Goygoycular", Resimli Tarih Mecmuası III/36, İstanbul 1952, s. 1928-1930.
Tarih-i Taberî, Taberî: Çev. Faruk Gürtunca, C. 4, İstanbul 2007.
TAŞTAN, Abdulvahap: "Azerbaycan'da Dini Yaşayışın Geleneksel Tezahürü: Muharremlik Merasimleri", Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. S. 11, Kayseri 2001, s. 105.
TAVUKÇU, O. Kemal: "Türk Edebiyatında Firâk-nâme Adlı Eserler", Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi / The Journal of Turkish Cultural Studies, S. 10, 2004, s. 89-122.
TECRÜBEKÂR, Nusret Banu: İran Edebiyatında Şiir: Kaçarlar Dönemi, (Trc. Mehmet KANAR), İstanbul 1995.
Tevfîk: Kasâ'id-i Tevfîk: İstanbul 1304.
Tevhîde Hanım ve Dîvânı: Haz. Gürol PEHLİVAN - Bülend BAYRAM - Mehmed Veysi DÖRTBUDAK, Manisa 2007.
Tokadîzâde Şekip: Haz. Sabahattin ÇAĞIN, İzmir 1998.
TOPAL, Ahmet: "Klasik Türk Edebiyatında Muharrem Ayı Etrafında Yazılan Şiirler", A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 35, Erzurum 2007, s. 89-104.
TOPRAK, M. Faruk: "Mersiye" TDV İslam Ansiklopedisi, C. XXIX, s. 215-217.
Tuhfetü'l-Mesnevî Alâ Hubbi'l-Haydarî ve Dîvânçe-i Kara Şemsî, İstanbul 1305.
Turâbî Dîvânı: Ankara Milli Kütüphane, HK. No: 485.
Turâbî Dîvânı: Haz. Bâkı Yaşa ALTINOK, İstanbul 2006.
TÜRCAN, Galip: "İmâmî Ehl-i Beyt Tanımının Dînî-Târihî Temelleri", Marife, Yıl 4, S. 3, Kış 2004, s. 66-70.
UÇAR, Ramazan: Alevîlik-Bektâşîlik, Ankara 2006.
UĞURLU, Ali Rıza: "Muharrem Ayı ve Orucu", Cem Dergisi, Yıl 34, S. 108, Nisan 2001, s. 7-10.
ULUÇAY, Ömer: Alevilikte Cem Nefesleri, Adana 1996.
ULUDAĞ, Süleyman: "Ağıt", TDV İslam Ansiklopedisi, C. I, s. 470-472.
Urfalı Mehmet Şevket ve Şiirleri: Haz. Abdülkadir KARAHAN, Ankara 1991.
Urfalı Şâir Abdî: Haz. Mehmed Emin ERTAN, Şanlıurfa 1997.
UYAR, Gülgün: Ehl-i Beyt - İslam Tarihinde Ali-Fatıma Evlâdı, İstanbul 2008.
UZUN, Mustafa: "Kerbelâ (Türk Edebiyatında Kerbelâ), TDV İslam Ansiklopedisi, C. XXV, s. 274.
UZUN, Mustafa: "Muharremiye", TDV İslam Ansiklopedisi. C. XXXI, s. 8.
ÜÇER, Cenksu: "Geleneksel Alevîlikte Ehl-i Beyt Anlayışı "Tokat Yöresi Örneği", Marife, Yıl 4, S. 3, Kış 2004, s. 269-285.
ÜÇOK, Bahriye: İslam Tarihi: Emevîler, Abbâsîler, Ankara 1979.
ÜNER, Ragıp: "Kerbelâ Vak'asına Dair", Hayat Tarih Mecmuası, S. 9 (Eylül 1974), s. 74-78.
Üsküdarlı Hakkı Bey Divanı: İstanbul 1292.
ÜZÜM, İlyas: "Hüseyin (Literatür)", TDV İslam Ansiklopedisi, C. XVIII, s. 521-524.
Vâmık Şükrü (Toplayan): Girye-i Mâtem, İstanbul 1327.
VARLIK, Ali Ağa: Hanedan-ı Ehl-i Beyt Neden Hor Görüldü, İstanbul 1993.
VAROL, M. Bahaüddin: Ehl-i Beyt Gerçeği, İstanbul 2000.
VAROL, M. Bahaüddin: "Ehl-i Beyt Sevgisi Nedir? Nasıl Olmalıdır?" İstem (İslam Sanat, Tarih ve Müsiki Dergisi), Y. 1, S.2, 2003, s. 109-128.
VAROL, M. Bahaüddin: Ehl-i Beyt ve Siyasi Faaliyetleri (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1999.
VAROL, M. Bahaüddin: Hilafet Mücadelesinde Ehl-i Beyt Nesli, Konya 2004.
VAROL, M. Bahaüddin: "İslam Tarihinin İlk İki Asrında Ehl-i Beyt'e İdeolojik Yaklaşımlar" Marife, Yıl 4, S. 3, Kış 2004, s. 73-92.
Vîrânî Abdal Baba Divanı: Süleymaniye Kütüphanesi, Ali Nihat Tarlan Bölümü, No: 4.
YALSIZUÇANLAR, Sadık: Her Yer Kerbela, İstanbul 2008.

YAMAN, Ali: Muaviye, Yezid, Hz. Hüseyin ve Kerbela, İstanbul 1998.
YAMAN, Mehmet: "Kerbela ve Sonrası", Cem Dergisi, S. 50, Temmuz 1995, s. 20-22.
YAMAN, Mehmet: Alevîlik İnanç-Edeb-Erkân, İstanbul 1994.
YAMAN, Mehmet: Kerbelâ, Emevilerin Batıl Davalarını Ortaya Çıkaran Olay", Kızıldeli Dergisi, Yıl 1, S. 3, Nisan 2001, s. 33-36.
YAŞAROĞLU, M. Kamil: "Muharrem", TDV İslam Ansiklopedisi, C. XXXI, İstanbul 2006, s. 4.
YAVUZ, Adil: "Ehl-i Sünnete Göre Ehl-i Beyt'in Konumu - Sekaleyn Hadisi Üzerine Bir Değerlendirme", Marife, Yıl 4, S. 3, Kış 2004.
YAVUZ, Salih Sabri: "İmamet-İsmet İlişkisi Çerçevesinde İbn Teymiyye'nin Ehl-i Beyt'e Yaklaşımı", Marife, Yıl 4, S. 3, Kış 2004, s. 189-198.
YAZAR, M. Neceti: Kerbela Faciası, İstanbul 1968.
Yenişehirli Avnî Divanı (Doktora Tezi): Haz. Lokman TURAN, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1998.
YILDIZ, Bekir: Ve Zâlim Ve İnanmış Ve Kerbelâ, İstanbul 1986.
YILDIZ, Harun: Ehl-i Beyt İnanışının Anadolu Alevileri Üzerindeki İzdüşümleri", Marife, Yıl 4, S. 3, Kış 2004, s. 297-317.
YILMAZ, Mehmet Yalçın: Türk Din Musikisinde Mersiyeler ve Mersiyehanlar (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006.
Yozgatlı Hüznî Divanı: Haz. Mustafa GÜNEŞ, Yozgat 2000.
YURDATAP, Selami Münir: Kerbelâ Faciası, İstanbul 1959.
YURDATAP, Selami Münir: Kesik Başın İntikamı, İstanbul 1982.
Yusuf Fahir Baba: Kerbela'ya Dair Bir İki Söz ve Mersiye-i Şerîf, İstanbul 1952.
YÜKSEL, Ahmet Turan: İhtirastan İktidara Kerbelâ, Konya 2001.
ZAHİR, İhsan İlâhî: eş-Şîa ve Ehlü'l-Beyt, Lahor 1984.
Zâkir Hüseyin: Hz. Hüseyin Bir Uyarı Bir Sembol, "Hüseyin'in Şehadetinin Anlamı", (Trc. Abdullah GÜREL), İstanbul 1982.
Zarîfî Dîvânı: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. No: 3863.
ZAVOTÇU, Gencay: "Mersiyenin Tarihçesi Hakkında", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 13, s. 169-173, Erzurum 1999.
Zebîhullâh-ı Safâ: İran Edebiyatı Tarihi, Çev. Hasan ALMAZ, 2 Cilt, Ankara 2002, 2005.
Zekâyî (Şeyh Mustafa) Divanı: İstanbul 1288.
ZELYUT, Rıza: Öz Kaynaklarına Göre Alevîlik, İstanbul 1992.
Zihnî-i Çermikî Divanı (Yüksek Lisans Tezi): Haz. Nale ERDEMİR, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2005.
Zühdî Abdülmecid Divanı: Ankara Milli Kütüphane, No: Yz. FB 340.

MERSİYE
ve
MUHARREMİYE
METİNLERİ

ABDİ (SEYYİD MUSTAFÂ) (1857-1941)

1- (Murabba') Mersiye[40]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Mâh-ı mâtemdir Muḥarrem dîdeler ḳan aġlasun
Ḳaralar geysün ser-â-pâ ehl-i îmân aġlasun
Mâcerâ-yı Kerbelâ'dan 'arş-ı Raḥmân aġlasun
Cennet-i a'lâda her dem ḥûr u ġılmân aġlasun

2 Ḫânedân-ı Muṣṭafâ'ya ḫaşm-ı cân oldı Yezîd
Nûr-ı çeşm-i Fâṭıma Zehrâ'yı itdirdi şehîd
Olmasun aṣlâ Ḫudâ'nıñ raḥmetinden müstefîd
Uġrasun ḳahr-ı Cenâb-ı Ḥaḳḳ'a her ân aġlasun

3 Şımr-ı mel'ûnuñ elinden ḳopdı tûfân-ı belâ
Al kızıl kana boyandı çün zemîn-i Kerbelâ
Dehşetinden ditredi 'arż u semâvât-ı 'alâ
'Âlem-i 'ulvîde rûḥ-ı Şîr-i Yezdân aġlasun

4 Ekmel-i Âl-i Resûl-i Kıbrıyâ'dandır Ḥüseyn
Cevher-i ferd-i 'Aliyyü'l-Murtażâ'dandır Ḥüseyn
Böyle bir pâk-i nesebdir etḳıyâdandır Ḥüseyn
Ḥâline gökde melekler yerde insân aġlasun

5 Vaḳ'a-i şâh-ı şehîdânı hemân itdikçe yâd
İltihâb-ı zaḥm-ı dil eyler dem-â-dem izdiyâd
Ḥaşre dek bu yâre bir ân zâ'il olmaz yâ 'İbâd
Aġlarım 'Abdî benimle dîde-i cân aġlasun

2- (Gazel) Mersiye[41]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Mâtem-i şâh-ı şehîdân içün ehl-i 'ırfân
Eylesün mâh-ı Muḥarrem'de hemân âh u fiġân

2 Sînelerde ne ṣaġalmaz yaralar açdı Yezîd
Nûr-ı 'ayn-ı Muṣṭafâ'ya virmedi emn ü emân

3 Ceyş-i gümrâh-ı 'adû-yı ekber-i İbni Ziyâd
Kerbelâ'da gönderüp ḳıldı Ḥüseyn'e ḳaṣd-ı cân

4 Serini tenden cüdâ eyledi ol Şımr-ı la'în
Oldı bu fâci'adan arż-ı İlâhî lerzân

5 Ne belâdır bu belâ Âl-i Resûl'e yâ Rab
Eyledi rûḥ-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ'yı nâlân

6 Çekilir mi bu felâket unudulmaz aṣlâ
Böyle bir vaḳ'aya olmaz mı cigerler sûzân

[40] Urfalı Şâir Abdî, Haz. Mehmed Emin ERTAN, Şanlıurfa 1997, s.63.

[41] Urfalı Şâir Abdî, Haz. Mehmed Emin ERTAN, Şanlıurfa 1997, s. 64. (Bu gazelin bazı mısraları "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün", bazıları da "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" kalıbına uymaktadır).

7 Teşne-leb dâr-ı fenâdan gitdi ol pâk-neseb
Olmayan var mı anıñ ḳâtiline la'net-ḫân

8 Ḳalemim ḥüzn ile bu nazmı yazarken 'Abdî
Aġlamaḳdan çatladı ḫâme gözünden dökdi ḳan

3- (Gazel) Merşiye[42]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Gösterüp şâh-ı şehîdâna ṣadâḳat a'dâ
Ḳaṣd-ı cân eylediler Âl-i Resûl'e ḫayfâ

2 Ne ḳıyâmet ḳopdıġın melḥame-i kübrâda
İşidenler ḳanlı yaşlar döker aġlar ḥâlâ

3 Kerbelâ'da ırtıkâb-ı cürm iden ẓâlimler
Âb-ı Kevşer içemez dest-i 'Alî'den aṣlâ

4 Rûz-ı maḥşerde cenâb-ı Fâṭıma Ḫayru'n-nisâ
Ḥaḳ divânında ider ḫûn-ı Ḥüseyn'i da'vâ

5 Pençe-i Âl-i 'Abâ'ya müntesibdir 'Abdî
Ḳaldı mâtemler içinde çaġırır vâveylâ

4- (Gazel) Merşiye[43]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Ḫaşm olup Şâh-ı Şehîdân'a Yezîd
Kerbelâ'da Şımr'e ıtdırdı şehîd

2 Dôstlar geydi libâs-ı mâtem
Düşmenân ṭâ'ifesi eyledi 'îd

3 Nesl-i pâke ẓulm iden ẓâlimler
Yoḳ mı âyâ ṣandılar yevm-i va'îd

4 Ne belâdır bu belâ-yı mübrem
Elem-i âdemi eyler tezyîd

5 Ḳanlı yaş aḳsa gözümden 'Abdî
Dilde sönmez 'alev-i nâr-ı şedîd

[42] Urfalı Şâir Abdî, Haz. Mehmed Emin ERTAN, Şanlıurfa 1997, s. 65. (Bu gazelin bazı mısraları "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün", bazıları da "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" kalıbına uymaktadır).

[43] Urfalı Şâir Abdî, Haz. Mehmed Emin ERTAN, Şanlıurfa 1997, s. 66.

ABDÜLHAK MOLLA (1786-1853)

(Kıṭ'a) Ṣudûr-ı 'İzâmdan Esbaḳ Ser-Eṭıbbâ-ı Ḥażret-i Şehriyârî Merḥûm 'Abdülḥaḳ Efendi'niñ Kerbelâ'da Şârib-ı Şehdâbe-ı Şehâdet ve Ârâm-gâh-ı Gülzâr-ı Cennet Olan Ḥażret-i İmâm Ḥüseyn'e Dâ'ır İnşâd Eyledikleri Merşiyyedir[44]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Şâmlınuñ birisi men' itdi Yezîd'e la'nı
Vaḳ'a-ı Âl-i Resûl'den ḫaberi yoḳ ya 'anîd

2 Cedd-i mel'ûnı Resûl'üñ dişini itdi şikest
Ceddesi 'amm-ı Nebî'nüñ cigerin yedi Yezîd

3 Kendüsi eyledi dâmâd-ı Nebî'ye 'işyân
Veledi daḫi Ḥüseyn ḫażretini itdi şehîd

4 Utanur müslim olan la'net ider 'Abdu'l-Ḥaḳ
La'anallâhu Yezîden ve 'alâ âl-i Yezîd

ACZÎ (ABDÜLBÂKİ GÖLPINARLI) (1900-1982)

(Terkîb-i Bend) Mersiye, Muhteşem-i Kâşânî'nin "Düvâzdeh Bend"inin Tercümesi[45]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Yâ Rab nedir bu ġam ki nevâ ṣaldı 'âleme
Ḫalḳ-ı cihân girdi bütün yâs u mâteme

2 Bir resṭîzdir ki zemînden ḳıyâm idüp
Bî-nefḫ-i sûr varmadılar 'arş-ı a'ẓama

3 Yâ Rab bu ṣubḥ-ı tîre doġup hangi fecrden
Ṣaldı cihâniyânı bütün vâdî-i ġama

4 Gûyâ ṭulû' eyledi maġribden âfitâb
Âşûb girdi cümle-i zerrât-ı 'âleme

5 Dirsem eger ḳıyâmet-i dünyâ 'aceb degil
Girdi çü çarḫ mâteme irdi Muḥarreme

6 Cây-ı melâldir diyemem bârgâh-ı ḳuds
Baş ḳoydı ḳudsiyân velî zânû-yı ġama

[44] Abdülhak Efendi, Mersiye. Mecmû'a-ı Merşiye-i Ḥażret-i İmâm Ḥüseyin, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Bölümü, No: 4737, s. 2.

[45] Abdülbâkî GÖLPINARLI, Yeni Gülzâr-ı Hasaneyn, Kerbela Vak'ası, İstanbul 2005, s. 193. Not: Abdülbaki Gölpınarlı'nın "Remzî Aczî" mahlasıyla yazdığı "Gülzâr-ı Hasaneyn - Vak'a-ı Kerbelâ" adlı 1955 yılında basılan bir eseri vardır. Bu eserde kapakta da Abdülbaki Gölpınarlı adı değil "Remzî Aczî" adı görülmektedir. Bu eser 2005 yılında bu defa "Remzî Aczî" değil de Abdülbâki Gölpınarlı adına "Yeni Gülzâr-ı Hasaneyn, Kerbela Vak'ası" adıyla yeniden basılmıştır. Kerbela hadisesinin baştan sona kadar edebi bir lisanla mensur olarak anlatıldığı bu eserde yer yer manzum parçalar da vardır. Gölpınarlı bu eserin sonunda Muhteşem-i Kâşânî'nin Terkîb-i Bend nazım şekliyle yazılmış olan 12 bendlik ve toplam 96 beyitlik meşhur Farsça Kerbelâ Mersiyesini aynı vezinle Türkçeye çevirmiştir. Muhteşem-i Kâşânî'nin bu meşhur mersiyesi tahminimize göre 19. yüzyılın sonunda İstanbul'da taşbaskısı olarak basılmıştır. Baskı tarihi ve yerinin belirtilmediği bu 6 sayfalık küçük risalenin başında şöyle bir bilgi verilmiştir: "Muhteşem-i Kâşânî Ḥażretleri'niñ Bâfte-i Mâkû-yı Ḫâme-i Mu'cız-nigârları Olan Ḥarîr-i Siyâh-fâm-ı Taḥrîr Naẓîre Nâ-pezîr Mersiyyesiniñ Nüsḫası Nâdir Oldığı Cihetle 'Âşıḳân-ı Cigerı-sûzân İçün Ṭab'ı Sezâ-vâr Görülmüşdür". İlk beyti "Yâ Rab çı şûrişest ki der-ḫalk-ı 'âlemest / Bâz în çı nevḥa vü çı 'azâ vü çı mâtemest" şeklinde olan ve "Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün" kalıbıyla yazılan bu manzumeyi belirttiğimiz gibi Abdulbaki Gölpınarlı aynı aruz kalıbıyla Turkçeye çevirmiştir.

7 Cinn ü melek fiġân idiyor arż u âsumân
Girmiş 'azâ-yı Eşref-i evlâd-ı Âdem'e

8 Ḫurşîd-i âsumân u zemîn nûr-ı maşrıḳayn
Perverde-i kınâr-ı Resûl-i Ḫudâ Ḥüseyn

II

9 Oldı şikest keştî-i ṭûfân-ı Kerbelâ
Âġuşte oldı ḳan ile meydân-ı Kerbelâ

10 Fecr ü şafaḳ ẓuhûr iderek âsumânda
İrdi semâya ḫûn-ı şehîdân-ı Kerbelâ

11 Ġayrı gül-âb virmedi virdi sirişk-i ġam
Ol gül ki mehdi oldı gülistân-ı Kerbelâ

12 Bir ḳaṭre âbı daḥi dirîġ itdi Kûfıyân
Geldi yerine ḫürmet-i mihmân-ı Kerbelâ

13 Sîr-âb olurdı dîv ü 'afârît ey göñül
Ḫâtem emerdi lîk Süleymân-ı Kerbelâ

14 Arż u zemîni lerzeye virmekdedir henüz
Feryâd-ı el-'aṭaş ile efġân-ı Kerbelâ

15 Âh ol zamân ki leşker-i kem şerm ḳılmayup
Ġâret ḳılındı ḫayme-i Sulṭân-ı Kerbelâ

16 Ân dem felek ber-âteş-i ġayret sepend şud
Kez ḫavf-ı ḫaşm der-ḫarem efġân bülend şud

III

17 Ḫân-ı belâya şaldılar 'âlemde çün ṣalâ
Evvel belî belâya dıdı cümle enbiyâ

18 Tîġ-ı belâya virdi serin Murtażâ 'Alî
Nevbet gelüp velîlere lerzân olup semâ

19 Âteş döküp de rîze-i elmâsa virdiler
Nûş eyledi cenâb-ı Ḥasan şâh-ı Müctebâ

20 Ol bârgâh-ı pâk ile 'âlemde ey göñül
Ḳan aġladı Medîne vü zeyn oldı Kerbelâ

21 Ṣad âh fitnesin ḳılup izhâr rûzgâr
Coşdı o deşt-i pâkde çün lücce-i belâ

22 Rûḥ-ı şerîf-i Aḥmed-i Muḫtâr'ı lerzeye
Virmekde nâle-i ḫalef-i pâk-i Murtażâ

23 Ehl-i ḥarem derîde-girîbân güşâde-mûy
Feryâd idince ditredi tâ 'arş-ı Kibriyâ

24 Rûḥu'l-Emîn eyledi bu ḥâlden ḥicâb
Târîk oldı gördi bunı çeşm-i âfitâb

IV

25 Kâş ol zamân 'avâlim olaydı hemân tebâh
Bu ḫargeh-i bülend-sütûn maḥv olaydı âh

26 Kâş ol zamân ẓulmet irüp cümle 'âleme
Mülk-i 'adem olaydı bu ekvâna cilve-gâh

27 Kâş ol zamân ki nâle ḳılarlardı Ehl-i Beyt
Ol şu'leden yanaydı bu nüh çetr ü bâr-gâh

28 Kâş ol zamân ki ḳıldı bu âyîni rûzgâr
Rûy-ı zemîn bataydı taḫassürle âh u vâh

29 Kâş ol zamân ki cismi nihân oldı ḫâkde
Cân ḳalmasaydı 'âlem-i hestîde âh âh

30 Kâş ol zamân ki keştî-i Âl-i Nebî batup
Deryâ-yı ḫûn ġarîḳi olaydı bu ḫân-kâh

31 Bu intiḳâm ḳaldı faḳat rûz-ı maḥşere
Şâr-ı Ḫudâ'yı eyledi bu nâleler penâh

32 Âl-i Nebî taẓallüme geldikde bî-gümân
'Arş-ı Ḫudâ'ya lerze virür âh-ı bî-kesân

V

33 Ḫûn-ı Hüseyn düşdi o dem kim zemîne dek
Coşdı irişdi zirve-i 'arş-ı berîne dek

34 Yaklaşdı kim ḫarâb ola îmân u dîn bütün
Ol ḍarbeler irişmede erkân-ı dîne dek

35 Ol dem ki naḫl-i ḳâmeti düşdi zemîne âh
İrdi ġubâr-ı ġam felek-i heftümîne dek

36 Bâd ol ġubârı rûḥ-ı Cenâb-ı Risâlete
İrgürdi nâle ḳıldı cihân ḫûr-ı 'îne dek

37 Geydi libâs-ı nîlî bütün ehl-i âsumân
İrdi ḫaber çü 'İsî-i gerdûn-nişîne dek

38 Geldi cihân ġulġuleye nevbet-i ḫurûş
İrdi o dem ki ḫażret-i Rûḥu'l-Emîn'e dek

39 Vehm itmeseñ dir idim irişdi bu ḫâk ü ḫûn
Tâ dâmen-i celâl-i cihân-âferîne dek

40 Gerçi melâlden berîdir ẕât-ı Ẕü'l-celâl
O dildedir gönüllere dolmuş ġam u melâl

VI

41 Ḫavfım cezâ-yı ḳatline çün ursalar raḳam
Raḥmet cerîdesine çekerlerse ger ḳalem

42 Nâ-çâr olup cemî'-i şefî'ân-ı rûz-ı ḥaşr
Baḳmazlar ise mücrime rûz-ı nedem nidem

43 Ben gibi müznibîne olur mı penâh 'aceb
Cûş eyler ise ḳahr u celâl-i Ḫudâ o dem

44 Âh ol zamân ki ḫûn-çekân ekfânla bütün
Âl-ı 'Alî o 'arṣaya çekdikde çün 'alem

45 Feryâd ol zamân ki cüvânân-ı Ehl-i Beyt
Gül-gûn kefenle 'arṣa-i ḥaşre ḳoyar ḳadem

46 Dûşında câme-i gül-i gülzâr-ı Muṣṭafâ
'Arşa el urdığında o bânû-yı pür-himem

47 Kimden ümîd-vâr-ı şefâ'at olur 'aceb
Evlâd-ı Muṣṭafâ'ya cihânda ḳılan sitem

48 Bir başı ṭaḳdı nîzeye a'dâ ki Cebre'îl
Gîsûsını yıḳarken alur âb-ı selsebîl

VII

49 Ol gün ki dikdi nîzeye ol re'si Kûfiyân
Baş açdı çıḳdı dağlara ḫurşîd-i âsumân

50 Cinn ü melek döğündi semâ geydi ḳaralar
Ḳan ağladı bu ḥâlete sükkân-ı kün-fekân

51 Geldi tamâm zelzeleye ḫâk-i muṭma'în
Devrin şaşurdı çarḫ-ı felek encüm-i cihân

52 'Arş-ı Mecîd lerzelenüp ṣandı çarḫ-ı pîr
Eyyâm-ı resṭḫîz ḳıyâm itdi nâgehân

53 Ol ḥaymeyi ki gîsû-yı ḥûrân ṭınâbıdır
Bâd-ı muḫâlefetle felek yıḳdı ṣad-figân

54 Bî-maḥmil ü kecâve ḳılup hep şütür-süvâr
Bir cem'ı kim ġulâm aña Rûḥu'l-Emîn hemân

55 Rûḥu'l-Emîn rûḥ-ı Nebî'den ḥicâb ider
Kim ümmetinden oldı bu ẓulm ü cefâ 'ayân

56 Ol demde 'azm-ı Şâm ḳılup zümre-i cehûl
Düşdi yola ḳıyâm-ı ḳıyâmet didi 'uḳûl

VIII

57 Ol dem ki ḳatl-gâha düşüp râh-ı kârbân
Şûr-ı nüşûra düşdi bütün kevn ile mekân

58 Hem bâng-ı nevḥa ġulġule ṣardı zemîni hem
Efġân u âh u vâha ḳıyâm itdi ḳudsiyân

59 Çâk itdi sînesin yine ol Ḫayretü'n-nisâ
Baş açdı cennet içre yine Seyyid-i cihân

60 Feryâd ol zamân ki göñül çeşm-i Ehl-i Beyt
Düşdi o küştegâna amân âh el-amân

61 Ḫançerler ile her biri ṣad-pâre bî-kefen
Bî-ser henûz yâreler olmaḳda ḫûn-feşân

62 Nâ-gâh oldı duḫter-i Zehrâ'ya el-meded
Manẓûr cism-i pâk-i Ḥüseyn Seyyid-i cinân

63 Bî-iḫtiyâr na'ra-ı hâzâ Ḥüseyn ile
Hevdecden atdı kendini ol ḳuds-âşiyân

64 Feryâd ḳıldı sîne dögüp biż'atü'l-Betûl
Yüz ṭutdı Yeṣrib'e didi yâ eyyühe'r-Resûl

IX

65 Bu küşte-i vaḥîd Ḥüseyn'iñ degil mıdır
Bu ṣayd-ı nâ-ümîd Ḥüseyn'iñ degil mıdır

66 Ṣolmuş cihânda âh 'aṭaşdan bu naḫl-ı ter
Bu server-i sa'îd Ḥüseyn'iñ degil mıdır

67 Zaḫmı füzûn sitâre-i eflâkden şehâ
Bu nâ-emel şehîd Ḥüseyn'iñ degil mıdır

68 Bu ġarḳa-i muḥîṭ-i şehâdet ki rûy-ı deşt
Ḫûnıyladır mecîd Ḥüseyn'iñ degil mıdır

69 Bu ḫuşk-leb ki ḳanı ile dehrde ḳılar
Ceyḥûn-ı ḫûn bedîd Ḥüseyn'iñ degil mıdır

70 Âb-ı Furât'a teşne baḳan şâh-ı kem-sipâh
Bu seyyid-i ḥamîd Ḥüseyn'iñ degil mıdır

71 Bî-ġasl u bî-ḥanûṭ u kefen bî-mezâr âh
Bu cism-i ser-bürîd Ḥüseyn'iñ degil mıdır

72 Döndi Bakî'ye mâderine ḳıldı ḫitâb
Yandı bütün semâ vü zemîn mâh u âfitâb

X

73 K'ey mûnis-i şikeste-dilân gel bu ḥâle baḳ
Biz bî-kes ü ġarîbe vü bî-âşinâya baḳ

74 Rûz-ı cezâ şefî'i olan Âl-i Beytiñiñ
Düşdükleri 'uḳûbet-i ehl-i cefâya baḳ

75 Ṣaḥnı cinânda ḥâlımıze bir neẓâre ḳıl
Üftâdeyiz cihânda ne derd ü belâya baḳ

76 Luṭf eyle yıkma ḫâṭırımız Kerbelâ'ya gel
Ṭuġyân-ı seyl-i fitne vü mevc-ı belâya baḳ

77 Serverleriñ ru'ûsı bütün nîzelerdedir
Ebdân-ı bî-ru'ûsı görüp eşkıyâya bak

78 Ol ser ki dûş-ı Aḥmed-i Muḫtâr zîneti
Yükseldi nîzelerde bu 'ızz ü 'alâya bak

79 Perverde-i kınârıñ olan cism-i pâki gör
Âġuşte ḫâk u ḫûna bu gün Kerbelâ'ya bak

80 Feryâd u dâd 'adâvet-i İbn-i Ziyâd'dan
Yâ biż'ate'r-Resûl fiġân bu fesâddan

XI

81 Ey çarḫ bilmezem ki ne bî-dâd eylediñ
Dünyâyı cevr ile sitem-âbâd eylediñ

82 Oldı Yezîd ḳatl-i Ḥüseyn ile şâd-kâm
Gör ḳatl-i Şâh ile kimi dil-şâd eylediñ

83 Ta'nında bes durur bu ki Âl-i Muḥammed'iñ
A'dâ-yı bed-nihâdına imdâd eylediñ

84 Ey zâde-i Ziyâd bu ẓulm ü cefâları
Nemrûd eylemezdi sen îcâd eylediñ

85 Şoldurduñ âh ol gül-i bâġ-ı Risâleti
Bir ḫâs içün o gülşen-i berbâd eylediñ

86 Ḫulḳûm-ı pâki bûse-geh-i Muṣṭafâ iken
Ḫayfâ ki ṭa'n-ı ḫançer-i pûlâd eylediñ

87 Bâ-düşmenân-ı dîn ne-tüvân gerd ânça tû
Bâ Muṣṭafâ vü Ḥaydar u evlâd kerde'i

88 Ḫavfım budur ki maḥşere geldikde sen hemân
Dûd-ı 'azâbıñ ile ṭolar arż u âsumân

XII

89 'Aczî sükût eyle dil-i seng oldı âb
Bünyâd-ı ṣabr u ḫâne-i ṭâḳat olup ḫarâb

90 'Aczî sükût eyle bu ḫûnîn ḳażiyyeden
Murġ-ı hevâ vü mâhî-i deryâ olur kebâb

91 'Aczî sükût eyle bu sûz-ı elemle çün
Sâmi'leriñ sirişk-i ġamı oldı dürr-i nâb

92 'Aczî sükût eyle ki bu şi'r-i Muḥteşem
Rûy-ı zemîni eşk-i cigerle ḳılar ḫıżâb

93 'Aczî sükût eyle ki merşiyye-i Ḥüseyn
Ol ḫażrete virildi budur eslem-i cevâb

94 İsm-i şerifi Muḥteşem o şi'r-i muḥteşem
Reşk eyliyor bu merşiyeye mâh u âfitâb

95 'Aczî sükût eyle ki ḥaddiñ degil seniñ
O şi'ri terceme o ki bir lücce sen ḥabâb

96 Dünyâ olalı kimse bu ṭarz itmedi ḥatâ
Ḥiç kimseye ḳılınmadı bu gûne bir cefâ

ÂCİZ BABA (19. Yüzyıl)

(Gazel) Merşiye[46]

(Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün)

1 İñle gönül agla gözüm derd-i Şehîd-i Kerbelâ
Derd ile her mâtemlerin nitdi aña ehl-i cefâ

2 Ḥaḳ yolına cân u başın virdi Şehîd-i Kerbelâ
İdenler şâfi' ..... Şehîd-i Kerbelâ

3 Ol ṣâḥib-i Bedr ü Ḥuneyn cedd-i Ḥasan ile Ḥüseyn
Olmuş saña ḳurretü'l-'ayn ṣâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

4 Raḥm eylemek oldı dîn 'âṣıḳlara farż-ı 'ayn
Bedrin çeşm-i ehl-i dîn ṣâbir Şehîd-i Kerbelâ

5 Virdim ṣalât ile selâm her dem ola ṣubḥ u ṣâm
Evlâd u aḥbâbı tamâm ṣâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

6 Ey mü'min-i Âl-i 'Abâ sırr-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ
Cedduñ iken ḫayrü'l-verâ oldı Şehîd-i Kerbelâ

7 Ey kevkeb-i derrî-i dîn nûr-ı çeşm-i râh-ı mübîn
'Âṣıḳlara 'ayne'l-yaḳîn ṣâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

8 Uydı saña ehl-i vefâ saña uyan buldı ṣafâ
Ḳıydı saña ehl-i cefâ ṣâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

9 Saña uyan raḥmet bulur seni seven 'izzet bulur
'Âṣıḳlaruñ rif'at bulur ṣâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

10 Mâh-ı Muḥarrem oldı sensin ehl-i şuhûd ṣâhı
Hâdî-i adına sen emîr ṣâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

11 İñle gönül agla gözüm bu mâteme diñle sözüm
İde şefâ'at manẓarı 'Âciz Şehîd-i Kerbelâ

[46] Âcız Baba Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Hüsniye KORO, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul 2003, s. 32. Not: Bu manzumenin bazı mısralarında vezin tutmamaktadır.

ÂDİLE SULTAN (Öl. 1898)

(Murabba') Mersiye Der-Hakk-ı Hazret-i İmâm Hüseyin Radiyallâhu 'Anhu[47]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Geldi bu 'aşr-ı Muharrem ey Hüseyn-i Kerbelâ
İşbu demdır vakt-i mâtem ey Hüseyn-i Kerbelâ
Kanlı yaş aksun gözimden sen susuz olduñ şehîd
Nûr-ı çeşm-i Fahr-ı 'Âlem ey Hüseyn-i Kerbelâ

2 Şardı etrâfuñ 'adû mesrûr u şâdân oldılar
Kâfirâne buldılar maksûdı handân oldılar
Hânedân-ı Mustafâ 'aşkuñla giryân oldılar
Nûr-ı çeşm-i Fahr-ı 'Âlem ey Hüseyn-i Kerbelâ

3 Durdılar ehl-i şekâ ashâb-ı müsteşnâ gibi
Karşuña ok atdılar küffâr-ı bî-pervâ gibi
Dökdiler hûn-ı sirişkin 'âşıkuñ deryâ gibi
Nûr-ı çeşm-i Fahr-ı 'Âlem ey Hüseyn-i Kerbelâ

4 Söylenilmez âh ol hâlet Hudâ hakkı için
Rûz-ı menhûs u şabâh-ı yevm-i mahşerdi o gün
Kâfirân handân oldı agladı mü'min bütün
Nûr-ı çeşm-i Fahr-ı 'Âlem ey Hüseyn-i Kerbelâ

5 Vâliduñ ya'nî 'Aliyyü'l-Murtazâ'nuñ 'aşkına
Cedd-i pâkuñ ol Muhammed Mustafâ'nuñ 'aşkına
'Âdile ağlar kazâ-yı Kerbelâ'nuñ 'aşkına
Nûr-ı çeşm-i Fahr-ı 'Âlem ey Hüseyn-i Kerbelâ

ÂGEHİ (Öl. 1914)

1- (Müseddes) Mersiye[48]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Geldi çün mâh-ı Muharrem giyelim kara siyâh
Yalıñız biz degiliz cümle cihân girye vü âh
Mâteme bezl-i vücûd it eyle gel 'ömrüñ kütâh
Teşne-leb şâh-ı şehîd oldığı mâh işte bu mâh
Yâ nasıl ağlamayım inlemeyim itmeyim âh
Yâ niçün bağrımı ben dögmeyeyim âh bana vâh

2 Evvelâ âb-ı Furât'ın yolını bağladılar
Durdular saf saf ile mevce gelüp çağladılar
Cümlesi zehr ile hançerlerini zağladılar
İtdiler kasd Hüseyn'e arz semâ ağladılar
Yâ nasıl ağlamayım inlemeyim itmeyim âh
Yâ niçün bağrımı ben dögmeyeyim âh bana vâh

[47] Âdile Sultan Divanı, Haz. Hükmet ÖZDEMİR, Ankara 1996, s. 223.
[48] Âgehi, Cönk, Doğan KAYA özel kütüphanesi.

3 Yezîd'in vardı on iki biñi tecâvüz neferi
Ḳaplayup kerb ü belâ ṣaḥrâsını her biri
Yetmiş üç kimse idi cân viren başı seri
Cümlesi içdi şehâdet yalıñız ḳaldı biri
Yâ naṣıl aġlamayım iñlemeyim itmeyim âh
Yâ niçün baġrımı ben dögmeyeyim âh baña vâh

4 Ḳâsım'ıñ ṭutdı elinden didi ki aña İmâm
Bu ḳızımı saña virdim vaṣiyyetdir baña hem
Nâ-murâd 'âşıḳ idi ma'şûḳından almada kâm
Düşicek orta yere 'ömrini itdiler tamâm
Yâ naṣıl aġlamayım iñlemeyim itmeyim âh
Yâ niçün baġrımı ben dögmeyeyim âh baña vâh

5 Ol İmâm'ıñ ulu evlâdı 'Alî Ekber idi
Mâh-veş ḥüsn ü cemâli hemi gürbüz er idi
Anı görüp Yezîd'iñ 'askeri birden yürüdi
Hemi çoḳ ḳanları aḳdı hemi ṣusuzlar idi
Yâ naṣıl aġlamayım iñlemeyim itmeyim âh
Yâ niçün baġrımı ben dögmeyeyim âh baña vâh

6 Geldi nevbet kendine hem ayrılıḳ demlerine
Ḥüseyin vedâ'laşıp girdi o meydân yerine
Anı görüp de Ehl-i Beyt ṣarılur birbirine
Didiler kim yeñi düşdüñ felegiñ çenberine
Yâ naṣıl aġlamayım iñlemeyim itmeyim âh
Yâ niçün baġrımı ben dögmeyeyim âh baña vâh

7 Düşicek ḫâk-i siyâha Şimr'iñ gör işini
İtmedi Ḥaḳ'dan ḥayâ kesdi Ḥüseyn'iñ başını
O dem Zeyneb bu ḥâl içre görünce ḳardaşını
Ümmü Gülşûm ḳapanup yerlere dökdi yaşını
Yâ naṣıl aġlamayım iñlemeyim itmeyim âh
Yâ niçün baġrımı ben dögmeyeyim âh baña vâh

8 Ehl-i Beyt anı görüp eyledi hep âh u fiġân
Titredi arż u semâ yere geçecekdi hemân
Ma'şûmânı şu deyüben çaġrışurlar el-amân
Bir tefekkür idelim gel dayanır mı buña cân
Yâ naṣıl aġlamayım iñlemeyim itmeyim âh
Yâ niçün baġrımı ben dögmeyeyim âh baña vâh

9 Ne geyeydim bu cihâna ne göreydim bu yeri
Ḳapanaydı ḳulaġım âh duyucaḳ bu ḫaberi
Ha nolaydı ḳırılaydı felegiñ bu çenberi
'Alî Zeynü'l-'Abâ körpe idi sırr-ı pederi
Yâ naṣıl aġlamayım iñlemeyim itmeyim âh
Yâ niçün baġrımı ben dögmeyeyim âh baña vâh

10 Geliñ ey Ḥüseynîler ṣıdḳ ile bir âh idelim
Mâcerâ-yı Kerbelâ'yı ḫalḳa âgâh idelim
Ḳaralar baġlayalım mâtem yası bir idelim
Ey Âgâhî yine bir nâle-i pençgâh idelim
Yâ naṣıl aġlamayım iñlemeyim itmeyim âh
Yâ niçün baġrımı ben dögmeyeyim âh baña vâh

2- (Murabba') Merşiye[49]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bugün mâh-ı Muḥarrem'dir yâs-ı Âl-'Abâ evlattır
Ḥüseyn'iñ mâtemidir aġlayacaḳ vaḳt ü sâ'atdır
Ṭutar mâtemin ol şâh-ı şehîdânı dirîġ itmez
Ḥüseyn'iñ mâtemin ṭutmaḳ muḥibb-i âle 'âdetdir

2 Derildi Kerbelâ'ya Kûfe ehli 'asker-i Şâm ile
Ḥüseyn'iñ âl ü evlâdın şehîd eylediler cümle
Şusuz ḳoyup nihâyetde o şâha kıldılar ḥamle
Naẓar ḳıl yâ Muḥammed gör bu ümmetler ne ümmetdir

3 Ḥelâlleşüp vedâ' ḳıldı girüp meydâna ol merdân
Yezîd'iñ 'askeri gördi hücûm itdi aña birden
Ḥüseyn'e yâre urdılar tamâm yetmiş iki yerden
Mecâli ḳalmadı şâhıñ didi 'ömrüm tamâmetdir

4 Atından yerlere düşdi hemân bir nûra ġarḳ oldı
Münâfıḳlar anı gördi hemân ḳatl itmeye geldi
Didi kim bir münâcât eyledim mühlet viriñ noldı
Didiler virmeyiz mühlet bugün bu eyi fursatdır

5 Şimir mel'ûn çeküp ḫançer Ḥüseyn'iñ başına ḳasdı
O murdâr pâyını şâhıñ mübârek baġrına başdı
Ḥicâb eylemeyüp Ḥaḳ'dan o nâzük tenini kesdi
Naṣıl ḳıydıñ behey ẓâlim bu evlâd-ı Muḥammed'dir

6 Fiġân itdi İmâm Zeynel yetîm ḳaldı didi yâ Rab
Hemân ḳatl itmeye geldi anı gördükde Şimr-i kelb
İmâm'ıñ üstüne düşdi o demde Ḥażret-i Zeyneb
Gel inṣâf it behey ẓâlim elin çek ġayri mürüvvetdir

7 Ḥüseyn'iñ başın alup Ehl-i Beyt'iñ yanına vardı
Baḳup çoḳ Ḥażret-i Zeyneb Ḥüseyn'iñ başıdır gördi
Dizıniñ üstine aldı yüzini yüzine sürdi
Didi kim vâh ciger-gûşem bu ḥâletler ne ḥâletdir

8 Ümmü Gülşûm ḳapanup yerler çün baġrı ṭutuşdu
Gelüp feryâda Şehribân gözinden ḳanlu yaş saçdı
Ḥüseyn'iñ Ehl-i Beyt'in içine bir vâveylâ düşdi
Naṣıl âh itmesün insân bu feryâdlar ne feryâddır

9 Ol İbni Mu'âviye Şâm'da duran Yezîd degil midir
Ki bunca âl ü evlâdı ḳıran Yezîd degil midir
Ḥüseyn'iñ ḳatline fermân viren Yezîd degil midir
Yürı ẓâlim hezâr olsun saña ceddiñe la'netdir

10 Anıñ emrine itbâ'en bu ẓulmi İbni Ziyâd itdi
Ne itdiyse anı da ol serdâr-ı 'Amr-ı naḥs itdi
Şusuz ḳoydı bunuñla ḳalmayup bir dı şehîd itdi
Ne ẓâlimdir bunlar dînsiz îmânsız böyle bir itdir

[49] Âgehî, Cönk, Doğan KAYA özel kütüphanesi.

11 Âgâhî eyle fıġânı Ḥüseyn'iñ derdine aġla
Gice gündüz dime durma hemân yana yan aġla
Tefekkür eyle ol şâhı uyu aġla uyan aġla
Cihânda derdli çoḳ ammâ Ḥüseyn'iñ derdi ḳat ḳatdır

ÂLİ (GELİBOLULU) (1541-1600)

1- (Terkîb-i Bend) Merşiye Berây-ı Ḥażret-i İmâm Ḥüseyin İbni İmâm 'Alî Raḍıyallâhu Anhumâ[50]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

I

1 Gel ey nevk-i ḳalem mâtem ser-encâmın beyân eyle
Döküp evrâḳa derdüñ ḳara baḫtuñdan fıġân eyle

2 Midâd-âsâ siyeh ḳanlar saçılsun yine çeşmüñden
Liḳâ gibi müşevveş ḳıṣṣalar şerḥin 'beyân eyle

3 Ḳażâ levḥine vâfır serzeniş ḳıl dest-i kâtibden
Ḳader mecmû'asın yırtup perîşân dâsitân eyle

4 Kül eyler mermeri âteş gibi kem ḥarfini yazsañ
İnanmazsañ bir âhen levḥa evvel imtiḥân eyle

5 Ḥużûr erkâmını ḥakk eyleyüp levḥ-i ḥavâṭırdan
Meserret-nâmeler zevḳin göñüllerden nihân eyle

6 Siyeh gey ehl-i beytüñ Ka'be-veş rûz-ı ġazâsından
Bu mâtem ḫıdmetinde sen de dâmen-der-miyân eyle

7 Yazarsañ Kerbelâ vâdîsinüñ müşkil belâsın yaz
Şehâdet şehdin içmiş teşne-diller mâ-cerâsın yaz

II

8 Niçün ey çarḫ-ı ẓâlim naḳd-i kevneyni hebâ ḳılduñ
'Aliyyü'l-Murtażâ'nuñ nûr-ı çeşmin bî-żiyâ ḳılduñ

9 Güm itdüñ Kerbelâ ḫâkinde anuñ gevher-i 'ömrin
Ne kendüñden ḥicâb itdüñ ne ceddinden ḥayâ ḳılduñ

10 Zülâl-ı pâk aḳan gülzâra zehr-âb eyledüñ cârî
Resûlüñ bûse-gâhın tîġ-ı ḳahra mâ-cerâ ḳılduñ

11 Ḳoparduñ ġonca-i nev-restesin gülzâr-ı Zehrâ'nuñ
Zehirler yutdurup pejmürde-ḥâl itdüñ cefâ ḳılduñ

12 Rêsûlüñ âlini şerm itmedüñ mı ġarḳ-ı ḫûn itdüñ
Girüp ḳanına ol mazlûmuñ ey ġâfil ḫaṭâ ḳılduñ

[50] Gelibolulu Mustafa Âlî - Divan I, Haz. İ. Hakkı AKSOYAK, Harvard University 2006, s. 340; Gelibolulu Mustafa Âlî ve Divanı (Vâridatü'l-Enîka), Haz. Kudret ALTUN, Niğde 1999, s. 176. Not: Terkîb-i Bend şeklindeki bu mersiye yanlış olarak Bağdatlı Rûhî Divanı'nda da yer almaktadır. Ancak 35 beyitlik mersiyenin Bağdatlı Rûhî Divanı'nda ilk 25 beyti bulunmakta ve devamı yani kalan 10 beyit yer almamaktadır. Bkz. Bağdatlı Rûhî Divanı, Haz. Coşkun AK, Bursa 2001, C. I, s. 168.

13 Söyindürdüñ risâlet ḫânedânında yanan şem'i
Melâmet ẓulmetin ta'yîn-i beyt-i Muṣṭafâ ḳılduñ

14 Serin ol serverüñ dûr itdügüñ yetmez mi efserden
Mürüvvetsizlük itdüñ niçün ayırduñ tenin serden

III

15 Ne yazıdur ki deşt-i Kerbelâ pür-derd ü miḥnetdür
Meger kerb ü belâlardan mürekkeb bir muṣîbetdür

16 Niẓâmın bozdı çünkim ehl-i beyt-i Murtażâ'nuñ ol
Ne naẓm-ı bî-selâsetdür ne nâ-mevzûn ḥikâyetdür

17 Ḳopar bir demde ġavġâ-yı ḳıyâmet lîk 'âṣûruñ
Dem-i mâtemde her bir rûzı üç nevbet ḳıyâmetdür

18 Yatur gül gibi gül-gûn perdesinde ravżanuñ ol gül
Gezen merṣiyye-ḫânlar bülbülân-ı bâġ-ı ḥayretdür

19 O gül-gûn ṭurfe sancaḳlar ki ṣaf bağlar ḥarîm içre
O bâġuñ serv-i ḫûnîn oldığından bir 'alâmetdür

20 O ḳâmet düşdigi sâ'at ḳıyâmet ḳopmamaḳ maḫżâ
Anuñ tâ ḥaşr olınca mâtemin her yıl iḳâmetdür

21 Dögün ṭaşlarla sen ey sîne ḳan aġla sen ey dîde
Dem-i mâtem durur nehr ile yaşuñ çaġla ey dîde

IV

22 Şehidân ḳanı ol dem ki Furât'ı ġarḳ-ı ḫûn itdi
'Adû hem ḳanmasun andan diyü aḫker-nümûn itdi

23 Felek ḳanına girdi bir içim ṣu virmedi añа
Anuñ-çün kûzesin dest-i selâmet ser-nigûn itdi

24 Ṣıdı ceng içre çengin öyle şîrüñ çarḫ rûbâhı
İdüp ṣad ḥîle yetmiş zaḫm-ı mühlikden zebûn itdi

25 Ṣadâ-yı el-'aṭaşdan ḫuşk-leb ḳaldı melekler
Ḥarâretden felek mâtem libâsın nîl-gûn itdi

26 Hele bir ḳaṭre ḳanı ḳalmayupdur yerde ol şâhuñ
Ḳapup ḫurşîd anı tâc-ı serinde la'l-gûn itdi

27 Ṣanurlar dest-i pâkı kûze-veş dolmışdı ḳanından
Ecel câmın ṣunup sâḳî-i ġam bağrını ḫûn itdi

28 Kesilmiş gerden-i kâfûr-gûn peyveste akmış ḫûn
Şebistân-ı şehâdet şem'i virmiş şu'le nûr-efzûn

V

29 Bu ġam bir özge ġamdur bu mâtem özge mâtemdür
Bu eyyâm içre ḫurremlik ḥarâm oldı Muḥarremdür

30 Ḳapansun çıḳsun ol gözler ki zehr aḳıtmayup andan
Dem-i mâtemde îṣâr itdügi bilsem ya ḫod demdür

31 Bu ġam ḳanın ḳurutdurmuş velî aṣḥâb-ı temkînüñ
Anuñ-çün ekşeriyyâ dem degüldür dökdügi nemdür

32 Ġażâ vaḳtinde el ḳarşup gülen etfâli 'ayb itme
Bu şöhretler añadur kim yeri çâh-ı cehennemdür

33 Mübârek başlarına nûr inüp durur 'alem ṣanma
Degüldür sürḫ sancaḳlar birer maḳtûl-i 'âlemdür

34 Yolında şerḥa çekseñ yol yol itseñ cismüñ ey abdâl
Libâs-ı cismi cândan ṣoymayan ḥayrân u ebkemdür

35 Bu mâtemden delüp ney gibi baġruñ iñle ey 'Âlî
Benüm bu naẓm-ı pür-sûzum ḳulaḳ ṭut diñle ey 'Âlî

2- (Gazel) Merṣiye[51]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Ciger ḳan dîde giryân sîne büryân bir bölük zâruz
Muḥaṣṣal mâtem-i 'âşûra gelmiş niçe züvvâruz

2 Göz açmaz aġlaruz ḫâlî degüldür çeşmümüz nemden
Ġubâr-ı Kerbelâ ḫâkine açmazdan ṭaleb-kâruz

3 Şeb-i 'abbâsa âh âteşlerinden meş'al-efrûzuz
Ẓalâm-ı mâtemi pür-şevḳ iden mişkât-ı envâruz

4 Senüñ 'aṭşânuñuz ey nûr-ı çeşm–i Sâḳi-i Kevṣer
Şarâb-ı ḫûn-ı mâtem neşvesinden mest-i evgâruz

5 Ṣanurlar âl içün ṣad-pâre ḳılduḳ cismi ey 'Âlî
Ṭutup mâtemlerin her 'uẓvumuzdan ḳanlar aġlaruz

3- (Gazel) Merṣiye[52]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 'İd-i mâtem-zedegân ṣoḥbet-i 'âşûrâdur
Ni'met-i derd ü belâ anda 'aceb yaġmâdur

2 Şeb-i 'abbâs ile gûyâ şeb-i ḳatl ey 'âşıḳ
Şâhid-i mâteme zülfeyn-i 'abîr-âsâdur

3 Nâ-terâşîde dikilmiş şühedâ kellesidür
Şeb-i râvende ṭuran ṣanına meh-i ġarrâdur

4 Giceler şem'a yaḳup mâtem iderler gûyâ
Encüm-i çerḫ ışıḳlar gibi bezm-ârâdur

[51] Mehmet ARSLAN, İsmail Hakkı AKSOYAK, "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Kerbelâ Mersiyelerini Muhtevî Bir Risâlesi: Subḥatü'l-Abdâl", Türkiük Bilimi Araştırmaları Dergisi, S. 2, Sivas 1996, s. 63.

[52] Mehmet ARSLAN, İsmail Hakkı AKSOYAK, "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Kerbelâ Mersiyelerini Muhtevî Bir Risâlesi: Subḥatü'l-Abdâl", Türkiük Bilimi Araştırmaları Dergisi, S. 2, Sivas 1996, s. 64.

5 Kerbelâ şehri sevâdındakı mâtem-kedeler
Beytlerdür ġam aña lafẓ-ı belâ ma'nâdur

6 Ḳana ġarḳ itdüre maḥbûbı ciger-gûşesini
Cânıb-ı 'âşıḳa nisbet bu ne istiġnâdur

7 Sûziş-i mâteme 'Âlî nola cân râġıb ise
Şem'a per yaḳmada pervâne çü bî-pervâdur

4- (Gazel) Mersiye[53]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 'Âşıḳuñ ma'şûḳa iḥsânıyla istiġnâsıdur
Bilmeyen şanur anı kim Kerbelâ ġavġâsıdur

2 'Âlemi ol teşne-lebler derdi bîmâr eyledi
Bî-ṭarâvetlik anuñ gûyâ ḥayât-ı mâsıdur

3 Kerbelâ'dan yanḳulanmış bir ḥazîn âvâzedür
Ehl-i Rûm'un şanma ol günlerde vâveylâsıdur

4 Metni mâtem şerḥi ġam cedvel o ḫûnîn şerḥalar
Cildi miḥnetdür her abdâluñ melâl imlâsıdır

5 Faṣl-ı bî-ma'nâ şanup ḥarf atma mâtem-gerlere
Hem şehîdüñ dâlı dâldur hem Ḥüseyn'üñ yâsıdur

6 Gerçi kim birḳaç pelîd ol naḫlı sîrâb itmedi
Ḥâṣılı berriyye ammâ maġfiret ḫurmasıdur

7 'Aşrına yitmez 'aşîrân u ḥicâz ol nâlişüñ
Añla ey dil kim 'Irâḳ'uñ rûz-ı 'âşûrâsıdur

8 Bir ġazâlıdur şehâdet deştinüñ gûyâ İmâm
Her şehîd-i Ḥaḳ Ġazâlî'nüñ hemân İḥyâ'sıdur

9 'Azl ile bîmârdur 'Âlî bu gün ey şehriyâr
Ḫastenüñ ḫâṭırcığın yapmaḳ ṣevâb inşâsıdur

10 Aç gül-i maḳṣûdı yâ Rab ol şehîdân ḥaḳḳı-çün
Her biri gülzâr-ı âlüñ ġonce-i Zehrâ'sıdur

5- (Gazel) Mersiye[54]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Nola ḳan aġlar isem mâh-ı Muḥarremdür bu
Dîdeden ġam yirine dem gelecek demdür bu

2 Açıl ey şerḥa baña dil ġamını şerḥ eyle
Şaçıl ey ḳanlu yaşum kim dem-i mâtemdür bu

[53] Mehmet ARSLAN, İsmail Hakkı AKSOYAK, "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Kerbelâ Mersiyelerini Muhtevî Bir Risâlesi: Subḥatü'l-Abdâl", Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, S. 2, Sivas 1996, s. 64.

[54] Mehmet ARSLAN, İsmail Hakkı AKSOYAK, "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Kerbelâ Mersiyelerini Muhtevî Bir Risâlesi: Subḥatü'l-Abdâl", Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, S. 2, Sivas 1996, s. 65.

3 Ḫuşk-leb teşnelere şehd-i şehâdet yidürüp
Âl ü evlâdına ḳan yutdurıcı demdür bu

4 Maḥremân-ı ḥarem-i 'işmet olan müşfiḳeler
Ne cefâ çekdiler ol yerlere maḥremdür bu

5 Göz yaşı ḫâkümi taḫmîr idicek didi ḫired
Müjde kim ma'şiyetüñ zaḫmına merhemdür bu

6 Ser-i ḫûnîn-i şehîdân içün eşküm ki yağar
Cennetüñ nâleleri mâ'il-i şebnemdür bu

7 Ḳadr-i 'âşûrı bil ey 'Âlî aḳıt ḳanuñı kim
Câm-ı mey keyfî virür meclis-i mübhemdür bu

6- (Gazel) Mersiye[55]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Şerḥa ḳanın baḥr iden ṭûfân-ı mâtemdür bugün
Kerbelâ'nuñ her taşı la'l olduġı demdür bugün

2 Başını ṭop eylemiş çevgân-ı tîġ almış ele
Niçe yüz biñ çâr-ḍarb abdâl sersemdür bugün

3 Dîde pür-ḫûn şerḥa gül-gün ehl-i mâtem pür-sükûn
Güller açılmış velî bülbüller ebkemdür bugün

4 Kerbelâ cem'iyyeti rûz-ı ḳıyâmet kendidür
Ḥüzn ü mâtemle o vâdî özge 'âlemdür bugün

5 Aña nisbet 'aşr-ı 'âşır gelmeye dünyâ ġamı
Mâtem it 'Âlî ki âşûr-ı Muḥarremdür bugün

ALİ EMİRİ (Öl. 1924)

(Kasîde) Ḥażret-i Ḥüseyn Efendimiz Ḥaḳḳında[56]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Merd-i yegâne şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ
Yektâ-süvâr-ı sâḥa-i ġufrân-ı Kerbelâ

2 Ḫurşîd-i âsumân u zemîn Ḥażret-i Ḥüseyn
Nûr-ı ezel güzîde-i meydân-ı Kerbelâ

3 Aṣl-ı kerem miṣâl-i himem sürûr-ı ümem
Ser-defter-i cemâ'at-ı yârân-ı Kerbelâ

4 Perverde-i reyâḥîn-i ezel nûr-ı Kıbrıyâ
Şeh-ġonca-i ferîd-i gülistân-ı Kerbelâ

[55] Mehmet ARSLAN, İsmail Hakkı AKSOYAK, "Gelibolulu Mustafa Âlî'nın Kerbelâ Mersiyelerini Muhtevî Bir Risâlesi: Subḥatü'l-Abdâl", Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, S. 2, Sivas 1996, s. 66.

[56] Ali Emîrî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Sefer SERİN, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep 2007, s. 47.

5 Necl-i necîl-i ḥażret-i sulṭân-ı kevneyn
Dürr-i celîl-i ma'den-i zî-şân-ı Kerbelâ

6 Revnaḳ-fezâ-yı ḳubbe-i ḥaḍrâ-yı maşrıḳayn
Pertev-nişâr-ı encüm ü erkân-ı Kerbelâ

7 Nûr-ı 'uyûn-ı Ḥażret-i Kerrâr u Fâṭıma
Şâhân-ı âfıtâb-ı dıraḫşân-ı Kerbelâ

8 Âl-i ḥafîd-i Aḥmed-i Mürsel delîl-i Ḥaḳ
Şem'-i ebed-feşân-ı şebistân-ı Kerbelâ

9 Ol cedve-i cemâ'at-ı 'âlem ki zâtıdır
Ḫurşîd gögüne meh-i tâbân-ı Kerbelâ

10 Ol fırḳa-i münîre o ebnâ-yı Ehl-i Beyt
Oldı o dem ki encüm-i raḫşân-ı Kerbelâ

11 Oldı o reh-revân-ı mu'allâya sedd-i râh
Ḳavm-i Yezîd o zümre-i fettân-ı Kerbelâ

12 Âh o zamân ki ḥamle-i a'dâ-yı şûm ile
Ġarḳ oldı ḫûn-ı dehşete meydân-ı Kerbelâ

13 Tûfân-ı rüstaḫîz ile âh ol zamân ki âh
Deryâya döndi sâḥa-i eyvân-ı Kerbelâ

14 Âh ol zamân ki beñzedi ṣaḥrâ-i maḥşere
Fıryâd-ı el-'aṭaşla beyâbân-ı Kerbelâ

15 Oldı o demde ḳudret ile Ḥażret-i Ḥüseyn
Bir ḳahramân-ı 'âl-i ḫırâmân-ı Kerbelâ

16 Ḥayrân iden cihânı şecâ'atlar eyledi
A'dâ-yı şûmı eyledi perîşân-ı Kerbelâ

17 Bir ḳaṭre â b virmedi ol şâha Kûfiyân
Bundan ṣıḳıldı âşına ol ḫâḳânı-ı Kerbelâ

18 Żât-ı celîl-i leşkeri nûş eyleseydi âb
Bir başḳa şekl alırdı ḫıyâbân-ı Kerbelâ

19 Kendi ṣusuz cünûdı ṣusuz neylesin o şâh
Yüz mişli var idi ol tîcân-ı Kerbelâ

20 Teşkîl iderdi naḳş-ı fi'âl-i semend ile
Cevlân deminde gülşen-i seyrân-ı Kerbelâ

21 Lâyıḳ mıdır yanında ḫurûşân iken Furât
Şu içmeden şehîd ola merdân-ı Kerbelâ

22 Ḳur'ân Cebre'îl gibi indi o dem ki âh
Gerdûn-ı raḫşeden yere sulṭân-ı Kerbelâ

23 Yardı bütün cünûdını a'dâ-yı ebterîñ
İrdi Furât'a ol şâh-ı zî-şân-ı Kerbelâ

24 Dest-i mübârekiyle şuyı aldı aġzına
Oḳlarla oldı şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ

25 Birleşdiler serîr-i sarây-ı na'îmde
Sulṭân-ı enbiyâ ile sulṭân-ı Kerbelâ

26 Şu içmege muvaffaḳ olaydı o ḳahramân
A'dâ olurdı yine maḥv u perîşân-ı Kerbelâ

27 Her dem faẓîlet ehline ey 'özr iden felek
Ey nâ-sezâ müretteb-i tuġyân-ı Kerbelâ

28 Ey cevher iden hemîşe sezâ-vâr ḥürmete
Ey nâ-bahâ müseyyeb-i ḥırmân-ı Kerbelâ

29 Żayf-ı celîle böyle mi eylerler iḥtirâm
Lâyıḳ mıdır şu vaḳ'aya mihmân-ı Kerbelâ

30 Âġûş-ı Muṣṭafâ'dakı ma'ṣûm-ı 'izz ü nâz
Olmaḳ revâ mı çâk-i girîbân-ı Kerbelâ

31 Ey ins ü cinne ḫâk-i deri kuḥl-i iftiḫâr
Bedr-i dücâ cenâb-ı Süleymân-ı Kerbelâ

32 Pâyiñ turâbını öpeli böyle ḫoş ḳoḳar
Nesrîn ü sünbül ü gül ü reyḥân-ı Kerbelâ

33 Ey reh-nümâ-yı kâfile-i etḳıyâ Ḥüseyn
Les' itdiler vücûdiñi mârân-ı Kerbelâ

34 Ey bedr-i a'ẓam-ı ufuḳ-ı istivâ Ḥüseyn
Ledġ itdi cism-i pâkiñi şu'bân-ı Kerbelâ

35 Ey ḫâmis-i mübârek-i Âl-i 'Abâ Ḥüseyn
Manẓûruñ oldı cevr-i fırâvân-ı Kerbelâ

36 Ḫâmûş ol ey Emîrî ki bu naẓm-ı âteşîn
Dehşetle oldı âteş-i sûzân-ı Kerbelâ

37 Açdıñ yeter yeter dil-i nâlâna tâze derd
Żâten yaḳar gönülleri destân-ı Kerbelâ

38 Muḥtâcdır bu çâkeri imdâda yâ Ḥüseyn
Ey server-i yegâne-i meydân-ı Kerbelâ

39 Raḥm it 'inâyet-i kerem eyle şaḥâbet it
Maḥşer gününde ey şeh-i zî-şân-ı Kerbelâ

ALİ FERRUH (Öl. 1904)

(Serbest Müseddes) Vâveylâ[57]

(Mef'ûlü Mefâ'ilün Fa'ûlün)

1 Bir pâdişeh-i celîl-fıtrat
Maḥrûm oluyor ḥükûmetinden
Bir taḫt-nişîn-i ġâṣıbiyyet
Alkışlanıyor cinâyetinden
Yâ Rab bu ne şûrîş ü ḳıyâmet
Hengâme-i ḥaşra mı 'alâmet

2 Bir necl-i aṣîl-i bî-ḳabâḥat
Mehcûr-ı vaṭan esîr pâ-mâl
Bir şaḥṣ-ı ḫalî'-i pür-feżâḥat
Maġrûr-ı zamân ḳarîn-i iḳbâl
Ḳânûn-ı ḳader degilse muḫṭî
Kim ḳoydı aña bu ḳanlı şarṭı

3 Maḥv itdi felek muẓafferâne
Hicrânlı elemli ḫânumânı
İtdi bu zaferle ḫâk-dâna
Biñ ḳahr-ı 'aẓîm-i âsumânî
Altında anuñ ezildi ġabrâ
Pür-şerm ḳızardı ḫâk-i Baṭḥâ

4 Ḳâbil'le ẓuhûr iden cinâyet
Yûsuf'da tekerrür eylemişdi
Yûsuf ile başlayan esâret
Sulṭân'da tekarrür eylemişdi
Tîmûr eger eylediyse tecdîd
Cengîz anı ẓulmen itdi te'yîd

5 Ḥükkâmı esîr idüp de Ḳayṣer
Gerdûnesine ḳılardı sâ'iḳ
Bir ḳıṭ'ayı żabṭ idince 'asker
Görmez idi ḳatl-i 'âma lâyıḳ
Vaḳtâ medeniyyet oldı îcâd
Âsâyiş idildi maḥv u berbâd

6 Âġâz ideli şu ḫâk seyre
Bir miṣli görülmemişdi ḥayret
Bilmem ne cefâ naṣıl cinâyet
Mescidden atıldı ḫalḳ deyre
Bir milleti gör ki ḫâ'inâne
Ḳaṣd itdi kerîm-i ḫânumâna

7 İ'dâm olunurdı gerçi aḳdem
Biñlerce kes "avturâfe"lerde (???)
Ḥaḳḳâ ki boġulmamışdı bir dem
Evlâd-ı Resûl ḫâfelerde
Bu fi'le de cür'et itdi gerdûn
Yâ Rab bu ne dürlü engizisyon

[57] Ali Ferruh, İlâveli Vâveylâ Yâhud Meşâ'ib-ı Kerbelâ, İstanbul 1328, s. 43; Kerbelâ, Kitâb-ı Evvel, Paris 1305, s. 224-228 (Bu eser 32 sayfalık bir mensur girişten sonra Kerbelâ hadisesini manzum ve çok detaylı olarak anlatan 228 sayfalık bir eserdir. Eserin son kısmında ise yukarıya aldığımız "Vâveylâ" başlıklı ve özel olarak yazılmış bir mersiye bulunmaktadır).

8 'Ayb itdi 'Arab ḫulûḳ-ı millet
Ḳadr eylədi ol zekâ-yı rûşen
Bilmez idik itmesek mi ḥayret
Gürg mi ṭoġar âhû-yı Ḫuten'den
Yırtıldı da ḳalb-gâh-ı A'râb
Meydâna ṣaçıldı bi'r-i zehrâb

9 Tedvîre eger ẓafer bulaydım
Destimde şu ḫâk-i mültecâyı
Ṭartardım anıñla şöyle kendim
Bir ḳabża türâb-ı Kerbelâ'yı
Ol ḳabżayı her çi bâd-â-bâd
Bir başḳa cihân iderdim îcâd

10 Ta'dîle eger olaydı ḫâdim
Pençem şu muzaḥrafât-ı dehri
Dünyâdan elimle ḳaldırırdım
Âlât-ı veġâ-yı berr ü baḥri
Efrâdı ḳarışdırırdım öyle
Ḳardaş gibi birbiriyle şöyle

11 Ḫâricden ider idim temâşâ
Aḥvâl-i nevîn-i sâfilîni
Fehm eyler idim unutmuş aḥibbâ
Seyyâle-i ḥarbi ġadri kîni
Hem-cinsi ile bir uġraşan yoḳ
Hengâme-i fitneden nişân yoḳ

12 Olsaydım eger şu ḥalde ḳâdir
İnsânları imtiḥân iderdim
Bir mûcid olunca anda ẓâhir
Bir ḳıṭ'aya hükm-rân iderdim
Fikr-i beşeri idüp de imḥâ
Bir fikr-i cedîd iderdim imlâ

ALİ FEYZİ (Öl 1893)

1- (Gazel) Mersiye[58]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Her kim olduysa cihânda âşinâ-yı Kerbelâ
Yapdı cân mülkinde bir mâtem-sarây-ı Kerbelâ

2 Sûzişin hicrân ile çarḫuñ bükûldi ḳâmeti
Dehre bir 'uḳde bıraḳmışdur o cây-ı Kerbelâ

3 Şunma kevşer olsa da nûş eylemem âbuñ senüñ
İçmedi bir ḳaṭresin şân u 'alâ-yı Kerbelâ

4 Bunca ġam bunca miḥen bunca elem bunca keder
Cümlesi senden içün kerb-i belâ-yı Kerbelâ

[58] Afyonkarahisarlı Şâir Alı Feyzî Dîvanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Yusuf İLGAR, A.K.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 1997, s. 12.

5 Kâ'ınât mâtemle çeşminden hemîşe ḳan döker
Aġlamaz mı 'âşıḳ-ı derd-i fezâ-yı Kerbelâ

6 Nevḥa giryândur bütün ins ü melâ'ık rûz u şeb
Ḳıldı maḥzûn hem imâmü'l-enbiyâyı Kerbelâ

7 Ṭurma ḳan dök Şâh Ḥüseyn'üñ 'aşḳına Feyzî gibi
Bâ'iş-i endûh-ı ġamdur mâ-cerâ-yı Kerbelâ

2- (Gazel) Merşiye[59]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Sen ḥafîd-i zât-ı Maḥbûb-ı Ḫudâ'suñ yâ Ḥüseyn
Sıbṭ-ı Aḥmed hem Muḥammed Muṣṭafâ'suñ yâ Ḥüseyn

2 Şân-ı pâküñ bilmedi âh o pelîd ibni pelîd
Nûr-ı 'ayn-ı Şâh 'Aliyyü'l-Murtażâ'suñ yâ Ḥüseyn

3 Pençe-i ẓulme düşürdi şânuñı ġaddâr felek
Seyyid-i taḥte'ş-şerâ fevḳa'l-'alâsuñ yâ Ḥüseyn

4 Ol la'îne nice lâyıḳdur ḫilâfet meslegi
Mülk-i dîne bi'l-vücûh ḥaḳḳâ sezâsuñ yâ Ḥüseyn

5 Ehl-i Beyt'üñ teşne-dil itsün fiġân u nâleyi
Buña Ḥaḳ râżî mıdur ḫayru'l-verâsuñ yâ Ḥüseyn

6 La'net olsun cânına Şımr ü Yezîd'üñ ṣad-hezâr
Pâk-gevher dâver-i ḫulḳ-ı rıżâsuñ yâ Ḥüseyn

7 Feyżî'yi rûz-ı cezâ dûr itme Şâh-ı Kerbelâ
Şâfi'-i mücrim ü maḳbûlü'r-recâsuñ yâ Ḥüseyn

3- (Muhammes) Merşiye-i Kerbelâ[60]

(Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ilün)

1 Yaz felek kılk-i melâmetle bizim kârımızı
Sînemizde bulunan yâre-i dil-zârımızı
Ḥüzn ü mâtemle geçen ḥâlet-i düşvârımızı
Ṭaşa çal neyleyim ol baḫt-ı sitem-kârımızı
Bozmazız âh-ı melâmetde olan râzımızı

2 Biz Ḥüseyn İbn-i 'Alî râhına ḳoyduḳ cânı
Baş virüp olduḳ anuñ dergehinüñ ḳurbânı
Olmuşuz rûz u mesâ 'aşḳ ile mâtem-ḫânı
İki 'âlemde Yezîd'üñ benim öz düşmânı
Çün şehîd itdi o ḫar ḳible-i esrârımızı

[59] Afyonkarahisarlı Şâir Ali Feyzî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Yusuf İLGAR, A.K.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 1997, s. 12.
[60] Afyonkarahisarlı Şâir Ali Feyzî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Yusuf İLGAR, A.K.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 1997, s. 13.

3 Şanma 'uşşâḳ Muḥarremde ey ıḥvân aġlar
Ġam u endûh ile her sâ'ati geçer ḳan aġlar
Kim bilür vaḳ'a-yı 'uzmâyı o 'ırfân aġlar
Kâ'ınât geydi siyâh el-yevm ey cân aġlar
Biz de gel gösterelim mâtem-i âşârımızı

4 Kerbelâ balışine ṭurma birâder aġlayalım
Sînemiz nâr-ı melâmetle hemîn daġlayalım
Var ise dilde maḥabbetden eser şaġlayalım
Çek bugün tîġ-i teberrâyı dilâ yaġlayalım
Pâre pâre ḳılalım düşmen-i bed-kârımızı

4- (Müseddes) Mersiye[61]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Cân ḳulaġuñla hele diñle bizim âhımızı
Saña şerḥ eyleyeyim mâtem-i dil-ḫâhımızı
Râżı ḳılmaklıḳ içün Ḥażret-i Allâh'ımızı
Âh u ġamla geçire sâl-i dehr-i mâhımızı
Ol Yezîd İbn-i Yezîd itdi şehîd şâhımızı
Ḫâke şaldı la'în eyvâh ki şehen-şâhımızı

2 Bir içim ṣuya fedâ ḳıldı o ḫayr-ı ḫalefi
Bilmedi şâh-ı velâyetdeki şân u şerefi
Gerçi ol dürr-i yetîm bint-i Resûl'dür ṣadefi
Ḳoymayız ḥaşre ḳadar mâtem ü âh u esefi
Ol Yezîd İbn-i Yezîd itdi şehîd şâhımızı
Ḫâke şaldı la'în eyvâh ki şehen-şâhımızı

3 Ol Yezîd İbn-i Yezîd'üñ cânına la'net her bâr
Şımr-i bî-dîn ferâmûş eyleme oldur idbâr
İşte bu Şâh-ı şehîd'üñ ḳâtili ḫınzîr ebed-kâr
Gelüñ ey ḳavm-i muḥibbân idelim âh ile zâr
Ol Yezîd İbn-i Yezîd itdi şehîd şâhımızı
Ḫâke şaldı la'în eyvâh ki şehen-şâhımızı

4 Kerbelâ ḫâkine irdikde o Ceddü'l-Ḥaseneyn
Geldi bâ-'izz ü şeref Ḥażret-i Faḫru'ş-şeḳaleyn
Ḳıldı tebşîr-i şehâdet aña Ṣâḥib-ḥaremeyn
Ḳaldı 'uşşâḳda bu fürḳat ü derd ü elemeyn
Ol Yezîd İbn-i Yezîd itdi şehîd şâhımızı
Ḫâke şaldı la'în eyvâh ki şehen-şâhımızı

5 Ḫâric-idrâk-i beşerdür bu vuḳû'ât ey dil
Ḥıtaşılı böyle ımış ḥikmet-i esrâr-ı Celîl
Lîk bâdî olup ol Şımr ü Yezîd ḳavm-i rezîl
Feyżiyâ âh-ı melâletle ḳadîm oldı melîl
Ol Yezîd İbn-i Yezîd itdi şehîd şâhımızı
Ḫâke şaldı la'în eyvâh ki şehen-şâhımızı

[61] Afyonkarahisarlı Şâir Ali Feyzî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Yusuf İLGAR, A.K.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 1997, s. 15.

5- (Müsebba') Mersiye[62]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Terk it ey dil neş'eyi cem' eyle âlâm u ġamı
Bu fırâḳ ġamda bıraḳdı cümle nev'-i âdemi
Sıyyemâ Şîr-i Ḫudâ Maḥbûb-ı zât-ı ḥâtemi
Ol Şehîd-i Kerbelâ'nuñ 'aşḳına ṭut mâtemi
Ḳoydı miḥnet içre bu mâh-ı Muḥarrem 'âlemi
Ḳoyma la'netden dem-â-dem rûḥ-ı İbn-i Mülcem'i
Şimr-i Zü'l-cevşen Yezîd'üñ Fır'avundur hem-demi

2 Ṣad-hezârân cânına la'net Yezîd'üñ ṣad-hezâr
Şimr-i bî-dînüñ daḫı her bâr ger leyl ü nehâr
Ḳıldıġı cür'et la'înüñ ḫânedâna âşıkâr
İtdi merdûd baḥr-ı raḥmetden oları Kirdgâr
'Âşık-ı ṣâdıḳ iseñ ol yâre sen ey yâr-ı ġâr
Ḳoyma la'netden dem-â-dem rûḥ-ı İbn-i Mülcem'i
Şimr-i Zü'l-cevşen Yezîd'üñ Fır'avundur hem-demi

3 Da'vet itdi keyd ile çün Kerbelâ meydânına
Bir içim şu virmedi sâdâta âh ṣıbyânına
Teşne-dil ḳoydı o mażlûmı girüp hem ḳanına
La'net olsun dâ'imâ ibn-i la'înüñ cânına
Rûz-ı maḥşer şanma kim kalmaz Yezîd'üñ yanına
Ḳoyma la'netden dem-â-dem rûḥ-ı İbn-i Mülcem'i
Şimr-i Zü'l-cevşen Yezîd'üñ Fır'avundur hem-demi

4 Ḫâke ṣaldı nûr-ı zâtullâhı şems-i enveri
Ḳıldı cisminden cüdâ Şimr-i la'în pâk-i seri
Ḥüzn ü mâtemde bıraḳdı rûḥ-ı zât-ı Ḥaydar'ı
Ḫânedân-ı 'işmeti Ca'fer 'Alî vü 'Askeri
Bilmedi şân-ı Ḥüseyn'i Ḥażret-i Peyġamber'i
Ḳoyma la'netden dem-â-dem rûḥ-ı İbn-i Mülcem'i
Şimr-i Zü'l-cevşen Yezîd'üñ Fır'avundur hem-demi

5 Bu vuḳû'at virdi erbâb-ı dile âh u fezâ
Ḥasretâ vâ fürḳatâ mâtemle her rûz u mesâ
Raḥmet-i Ḥaḳ'dan o ḫınzîrler olup âḫir cüdâ
Lîk ġamda ḳaldı bu kevn ü mekân ehl-i recâ
Feyżiyâ yaḳdı fırâḳ u ḥüzn-ı Şâh-ı Kerbelâ
Ḳoyma la'netden dem-â-dem rûḥ-ı İbn-i Mülcem'i
Şimr-i Zü'l-cevşen Yezîd'üñ Fır'avundur hem-demi

ALİ HANDİ (19. Yüzyıl)

(Terkîb-i Bend) Mersiye-i Ḥażret-i İmâm Ḥasan ve Ḥüseyn[63]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Ḫûn-pâş-ı dîdedir ki virürdi hevâya şu
Bir çeşmedir ki ḳan aḳıdur yoḳ beḳâya şu

2 Fevvâre-i ciger ki ḫurûş itdi giryeden
Bir ḳırbadır ki ḳan dolu virmez saḳâya şu

[62] Afyonkarahisarlı Şâir Ali Feyzî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Yusuf İLGAR, A.K.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 1997, s. 41.

[63] Ali Handî Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Ayten ŞENYURT. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul 2004, s. 104. Not: Bu manzumenin bazı mısralarında vezin tutmamaktadır, sanki manzume hece veznine daha yakındır.

3 Nehr-i mubâḥ iken cereyân eylemişdi yem
Yâ nice ḳaṭreler ki vire Kerbelâ'ya ṣu

4 Yuḥyı'l-'ıẓâm-ı ṭab'-ı felekden remîm olup
Biñ pâre oldı almadı câm-ı fezâya ṣu

5 Leb-teşnelikle merdûm-ı çeşmim şarâb-ı kevn
Zehr-âb olup aḳıtdı bu mâ-cerâya ṣu

6 Ey dil güzâr-ı bâdiye-i Kerbelâ mısıñ
Yoḳsa şehîd-i ġamze-i şûḫ-ı cefâ mısıñ

II

7 Reşḥât-ı ḳaṭre ḳaṭre semâdan döküldi ḳan
Her renge girdi dil gibi her cânibe revân

8 Fevvâre-i sipihrde bir ebr-i sürḫ-vâr
Rengîn-i la'l oldı ki gör heft-âsumân

9 Gehvâre-i zemîni bütün ḳana itdi ġarḳ
Seyl-âbeler döküldi aḳup oldı Nehrevân

10 Zebḫ-i 'aẓîm terk olunmuşdı âḫire
İsmâ'îl'e 'araż olaraḳ râz-bı'l-beyân

11 Tîġ-ı cefâ-yı çarḫ ki seyyâf elinde gör
Kâr eylemezdi ol 'ameli de girân girân

12 Dest-i 'adûda kan dökici oldı bî-meded
Bu sırra âşıkâre beyânında yoḳ 'aded

III

13 Şarardı ḳaldı ṣadef içre zehr-veş incü
Ḳarardı ḳaldı kehrübâr-ı rîkde ġam-cû

14 Elmâs şîşeye girdi yâḳût-ı mercâne
Gûyâ ki gîne içinde kesildiler hep ṣu

15 Zeberced ile zümürrüd 'ûd-ı ġarîb gibi
Zehr-âba döndi nişâne 'aks eyledi her sû

16 Ṣad pâre pâre kesildi ḥayât-ı mürvârîd
La'l ile düşdi pîrûze ḫân içre miḥnet-cû

17 Zerrîn ipler ile sim-sıyâh olup beste
Tâb-ı ḥarâret ile düşdi ṣu deyü deyü

18 Ne zer-ger añladı ḳadrin ḥayrân ḳalup ṭaraf
Oldı cevâhir nâdân elinde gör itlâf

IV

19 Ḳanlar aḳıtdı hezârân çeşme-sârı belâ
Ḫurşîdi gör ki geyindi libâs-ı tâb-efzâ

20 Ḳamer ziyâsını naḳş itdi tâḳ-ı mînâda
Görince işbu muṣîbâtı ṭutdı anda ġarrâ

21 Gör müşterîyi k'aḥkâm-ı çarḫı ġayb itdi
Zühre nuḥûsetini itdi ol zamân icrâ

22 Zühal ne fenne girişdi ki şemsi ḳızdurdı
Devrin şaşurdı ḳamer reng virmedi gûya

23 Behrâm çifte ḳılıç elde kelleler kesmiş
'Uṭârid'iñ ḳalemi derd-i ġam ider inşâ

24 Her biri bir ṭarafa çekdi ḥükmini eżdâd
Kimisi ẓulm ḳılar ekşeri ider feryâd

V

25 Ol ḫânedân-ı nübüvvet bozuldı ol sâ'at
Her biri ḫûn döküp buldı cânıyla raḥmet

26 Ey çarḫ-ı bed-bîn işdir ki eylediñ kendi
'İndiñde yoḳ mı idi Muṣṭafâ'ya hiç ḥürmet

27 Ey bed-Yezîd niçün ḳıydıñ âl-i muḥtereme
La'net hezâr saña her nefesde ṣad la'net=

28 Aṣlıñ ne aṣl idi bilmem rücû'ın 'arż itdiñ
Hep böyle mi ide 'âlemde kim ki bed-ḫaṣlet

29 La'net-i hezâr seniñ tâbi'iñe kim mel'ûn
Raḥmet sülâle-i ṣâḥib-sa'âdete elbet

30 Raḥmet Mu'âviye İbn-ı Yezîd'e ser virdi
Ḫandî ḳarışdı güher ḳana ḫûb eşer virdi

ALİ RIZÂ ERHAN (1900-1981)

1- (Gazel) Mersiye[64]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Kerbelâ'nıñ mâteminden aġlıyor arż u semâ
Durma 'âşıḳ eyle efġân rûz u şeb ṣubḥ u mesâ

2 Kim ki efġân eylemez bil mâyesinde var şirâr
Âh idenler vâh idenler görmesün hergiz cezâ

3 Âh idince dökülür cümle günâhı şübhesiz
Kirpiginde olsa bir ḳıl gözyaşından ger cilâ

4 Gülmesün itsün fiġânı her Muḥarrem mü'minân
Devr-i Âdem'den berü olmuş mı böyle bir belâ

5 Çoḳ ezâlar çoḳ cefâlar çekdi evlâd-ı 'Alî
İns ü cin bilmez melâ'ık maḥrem-i râz-ı Ḫudâ

[64] Ali Rıza Erhan Dıvanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyon 2006, s. 21. Not: Ali Rıza Erhan Şiirlerini "Rızâ" ve daha çok "Fezâ" mahlasıyla yazmıştır.

6 Añla idrâk eyle ġâfil bil Ḥüseyn'iñ rütbesin
Gör ne çekmiş Kerbelâ'da Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ

7 Bitmedi bitmez bu derdiñ mâ-cerâsı ḥaşre dek
Bu Fezâ'nıñ derdiniñ dermânı ancaḳ bir rıżâ

2- (Gazel) Merşiye[65]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 İşte mâtem mâhı geldi ḳıpḳızıl arż u semâ
Teşnegân-ı âl u evlâd-ı 'abâya ḳıl bükâ

2 Bir bölük gümrâh-ı dîn ṭuġyân idüp hep geldiler
Ehl-i Beyt'iñ ḥayme-gâhıñ ġâret itdi eşḳıyâ

3 Kesdiler Şaṭṭ u Furât'ı der-'aḳab ḳavm-i Yezîd
Bir yudum şu bulmadı içsün yetîmân-ı 'alâ

4 Hiç teraḥḥum itmedi ẓâlım ḳılınçlar zaġladı
Âl u evlâd-ı Resûl'üñ ḳaṣdına ol bî-vefâ

5 Her ṭarafdan leşker-i a'dâ miṣâl-i yedgerân
Kerbelâ deştinde ḳopdı bir ḳıyâmet Kibriyâ

6 Âh u vâveylâ diyüp cümle melâ'ık ins ü cân
Kim vücûdından Ḥüseyn'iñ re'sin itdiler cüdâ

7 Ey Fezâ bir göz ki mâtem sırrını bilmezse ger
Yâ baḳar yâ ḥar gözinde farḳ yoḳ itmez ḥayâ

3- (Gazel) Merşiye[66]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Nâle-i feryâdımızdan ditriyor arż u semâ
Dem-be-dem tecdîd ider mâtem gibi ḥükm-i ḳażâ

2 Ney gibi sînem delik baġrım yanıḳ hem bî-serim
Vâriş-i derd-i belâyız bende-i Âl-i 'Abâ

3 Geçdi vâhım ḳaldı âhım ḥaşre dek 'âşıḳlara
Gün-be-gün tekrâr ider kim mâ-cerâ-yı Kerbelâ

4 Ḳalmadı iṭfâsına çâre bu nâr-ı ḥasretiñ
'Âşıḳa sermâye oldı âteş-i kerb-i belâ

5 Artdı feryâdı Fezâ'nıñ ṭurmayup leyl ü nehâr
Ehl-i Beyt'iñ ḥüznine yanmaḳdayım ṣubḥ u mesâ

[65] Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006, s. 22.

[66] Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006, s. 33.

4- (Müseddes) Merşiye[67]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Geldi feryâd u figânıñ vakti ey bâd-ı şabâ
Kim Muharremdir figân eyle eyâ subh u mesâ
Titreyüp 'arş u semâvât u zemîn eyler nidâ
Âl-i evlâd-ı Resûlullâh içün eyler bükâ
Es-selâm ey mâder-i bint-i Resûl-i Kibriyâ
Hüzne gark itdi cihânı bil Hüseyn-i Kerbelâ

2 Râh-ı Hak'da cânını a'dâya kurbân eyledi
Çekdigi cevr ü cefâya cümle 'âlem inledi
'Arş kürsî ins melâ'ik beyt-i Rahmân çınladı
Ravza-i pâkinde ceddi gör ne mâtem eyledi
Es-selâm ey mâder-i bint-i Resûl-i Kibriyâ
Hüzne gark itdi cihânı bil Hüseyn-i Kerbelâ

3 Ne belâdır bu belâ Hâlık-ı Kayyûm-ı Kadîm
Ehl-i Beyt-i Mustafâ lâyık mıdır olsun 'akîm
Böyle mi râh-ı şerî'atda tarîk-ı müstakîm
Âl ü evlâd-ı Resûlullâh ola böyle sakîm
Es-selâm ey mâder-i bint-i Resûl-i Kibriyâ
Hüzne gark itdi cihânı bil Hüseyn-i Kerbelâ

4 Hiç çıkar mı kalbimizden zulmi Sûfyânîleriñ
Bî-mürüvvet bî-hayâ siz kavm-i murdârîleriñ
Birbirinden merhametsiz vahşî hayvânîleriñ
Nefs-i şûmuñ pîşvâsı tâ ki şeytânîleriñ
Es-selâm ey mâder-i bint-i Resûl-i Kibriyâ
Hüzne gark itdi cihânı bil Hüseyn-i Kerbelâ

5 Eyleriz mâtem dem-â-dem hânedân-ı Haydar'a
Cân-fedâyız haşre dek evlâd u hem Peygamber'e
Seyyidân-ı Ehl-i Beyt'i şorsañız bir Kanber'e
Bir Fezâ'dır maksadım ancak cenâb-ı servere
Es-selâm ey mâder-i bint-i Resûl-i Kibriyâ
Hüzne gark itdi cihânı bil Hüseyn-i Kerbelâ

5- (Muhammes) Merşiye[68]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Hüseyn-i Kerbelâ'nıñ mâtemi bitmez devâm eyler
O issı âteşîn çöller bu mihnetden hazer eyler
Degil çöller bütün vahş u tuyûr âh u figân eyler
Bu müşkil hallerin hüzni ciger-gâhım kebâb eyler
Seven Âl-i 'Abâ'yı rûz u şeb durmaz figân eyler

2 Bu dil-sûz vak'anıñ ahvâlini bilmek ise maksûd
Oku sîretin añlarsın bulursun rahmet-i Ma'bûd
Gice gündüz döküp eşkin buna eyler ne var mevcûd
Bu müşkil hallerin hüzni ciger-gâhım kebâb eyler
Seven Âl-i 'Abâ'yı rûz u şeb durmaz figân eyler

[67] Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006, s. 40.

[68] Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006, s. 76.

3 Ḳamu ‘âşıḳlarıñ ḥüzni bu yüzden rû-nümâ buldı
Resûl’üñ ḳurretü’l-‘aynı bu yüzden rû-nümâ buldı
Ṣabî ma‘ṣûmlarıñ vechi ṣararup gül gibi ṣoldı
Bu müşkil ḥalleriñ ḥüzni ciger-gâhım kebâb eyler
Seven Âl-i ‘Abâ’yı rûz u şeb durmaz fiġân eyler

4 Ḫudâ senden murâdım rûz-ı maḥşerde bütün tevfîḳ
Dileriz hep Ḥüseyn’iñ da‘vâsın her bir nefer taḥḳîḳ
Nice ḳıydıñ behey ẓâlim diye şimdi idem ta‘mîḳ
Bu müşkil ḥalleriñ ḥüzni ciger-gâhım kebâb eyler
Seven Âl-i ‘Abâ’yı rûz u şeb durmaz fiġân eyler

5 Ki yılbaşı Muḥarremde ḳamu maḥlûḳ bükâ eyler
Bilen bu remz-i esrârı nice bezm-i şarâb eyler
Bu ebyâtı ne ḥayretle Fezâ söyler fiġân eyler
Bu müşkil ḥalleriñ ḥüzni ciger-gâhım kebâb eyler
Seven Âl-i ‘Abâ’yı rûz u şeb durmaz fiġân eyler

6- (Gazel) Mersiye[69]

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Söyledikçe Kerbelâ’nıñ mâtemi ikşâr olur
Aġladıḳça ṭâlibânıñ gözyaşı ‘ummân olur

2 Nice ‘ummân olmasın çeşmi yaşı ‘âşıḳlarıñ
Rûz u şebde anlarıñ zikri hemân efġân olur

3 Sevmeyen Âl-i Resûl’i oldı a‘vân-ı Yezîd
Ol gürûhuñ meskeni çün âteş-i nîrân olur

4 Kim severse ḫânedânı cân u dilden ey ‘azîz
Her Muḥarrem mâtem eyler zikri fikri sulṭân olur

5 Ey Fezâ eyle maḥabbet seyyidâna her zamân
Anlarıñ müştâḳı her dem ṭâlib-i ‘aṭşân olur

7- (Gazel) Mersiye[70]

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Aġlasam yârân bulunmaz oynasam il ṭa‘n ider
Yüregimden ḳan gider ammâ göñül seyrân ider

2 Kerbelâ deştinde ḳaldıḳ kimse ṣormaz ḥâlimiz
Başımızdan her dakîḳa biñ belâ ṭayrân ider

3 Çevremiz aldı ‘adûlar ṣad hezârân biñ çeri
Birbirinden merḥametsiz bizleri tâlân ider

[69] Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006, s. 78.

[70] Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006, s. 86.

4 Bunca mıydı ḳalbiñizde kîn ʻadâvet bed-liḳâ
Ẓulmüñüzden hep ṣabîler rûz u şeb nâlân ider

5 Ceddime îmân iderken ins ü cin cümle perî
Bir bölük gümrâh-ı Süfyân bizlere ṭuġyân ider

6 ʻAhdi nâḳıṣ fikri fâsid eşirrâ-yı bed-ḫayâ
Rûz-ı maḥşerde bular kimden kime bühtân ider

7 Bu Feżâ bilmez Ḫudâ'nuñ ḥikmet-i esrârını
Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ'yı bî-günâh ḳurbân ider

8- (Gazel) Merşiye[71]

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

1 Açıldı bâb-ı efġânlar bugün mâh-ı Muḥarremdir
Ṣaçıldı al ḳızıl ḳanlar bugün mâh-ı Muḥarremdir

2 Selâmlar ravża-ı Aḥmed der-âġûş eyleyüp re'si
Döküp eşkin bükâ eyler bugün mâh-ı Muḥarremdir

3 Daḫı ins ü melâ'ik hep bugün mâtem-şinâs olmuş
Ḳamusı âh u vâh eyler bugün mâh-ı Muḥarremdir

4 Hele eşcâr u aḥcârıñ fıġânın gûş iden cânlar
Bütün vaḥşî ṭuyûr aġlar bugün mâh-ı Muḥarremdir

5 Durup çarḫı bu dünyânıñ felek âh u enîn eyler
Semâda ay güneş aġlar bugün mâh-ı Muḥarremdir

6 Ne mümkindir ola teskîn bu âteş ḥaşre dek sönmez
Feżâ çün rûz u şeb aġlar bugün mâh-ı Muḥarremdir

9- (Gazel) Merşiye[72]

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Ben Şehîd-i Kerbelâ'dan âşinâyım öldürüñ
Anlarıñ zikriyle her dem rûşenâyım öldürüñ

2 Âh u feryâdı gelince yâdıma ṣubḥ u mesâ
Ḫûn-ı eşkimle perîşân Kerbelâ'yım öldürüñ

3 Aġlamaḳdır sızlamaḳdır rûz u şeb mu'tâdımız
Çün muḥibb-i Ehl-i Beyt-i Murtażâ'yım öldürüñ

4 Gûş iden feryâdımı elbette ṭa'n eyler beni
Derd-i ġamla ḫâk-sârım bî-devâyım öldürüñ

5 Vâriş-i derd-i belâyız tâ "kasemnâ"dan beri
Gülmedim gülmek muḥaldir bir Feżâ'yım öldürüñ

[71] Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006, s. 95.

[72] Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006, s. 135.

10- (Gazel) Mersiye[73]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Kerbelâ'nıñ derdi bitmez yazmaġa çoḳ cân gerek
Âh idüp cân u göñülden gözleri giryân gerek

2 Nice 'âşıḳ yazmış ammâ zerresi bil nâ-tamâm
Külli ḳudret olsa kâfî ġayriye burhân gerek

3 Ṣabr güç taḥammül güç bir mâ-cerâdır çün bu ḥâl
Bu ḥuṣûṣda la'net itmek bize de her ân gerek

4 Nice ḳıydıñ âl ü evlâd-ı Resûl'e ey pelîd
Anlarıñ şânı cihânda cümleden yek-sân gerek

5 Âh u feryâdı Feżâ'nıñ yaḳd-ı rûy-ı 'âlemi
Anlarıñ âh u fîrâḳı derdlere dermân gerek

11- (Gazel) Mersiye[74]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)
(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Tezekkür eyledikçe Kerbelâ'nıñ ḳanlı aḥvâlin
Kesâda uġradır zâhidleriñ fi'l-cümle aḳvâlin

2 Anıñ zikr-i celâsıdır cihânı mest iden ey cân
Firâḳ-ı câna eşfâdır işit gör şimdi eşkâlin

3 Resûl'üñ ḳurretü'l-'aynı 'Alî'nıñ cân ciger-gâhı
Bütün 'âlem anıñ meftûnı olmuş anla icmâlin

4 Mâderi Ḫayru'n-nisâ'dır Fâṭıma bint-i Resûl
Medḥine yoḳdur nihâyet o şeref-zâd eṭfâlin

5 Böyle olmuşken neler çekdi o zât-ı muḥterem
Kerbelâ'da ol Yezîd'iñ leşkerin ṣorma bed-ḥâlin

6 Bulmadılar bir içim şu içmege ol ḫayme-gâh
Aradılar her ṭarafı baş açıḳ ayaḳ yalın

7 Aġlıyor gülmez Feżâ hiç Kerbelâ aḥvâline
La'nete lâyıḳ sezâsın ey Yezîd kem iḳbâlin

[73] Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006, s. 138.

Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006, s. 183.

12- (Müseddes) Merşiye[75]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Geldi 'âşûr-ı Muḥarrem 'âşıḳ-ı şeydâlara
Bağrımız ḫûn itdi ṣaldı başımız ġavġâlara
Deldi bağrım aḳdı ḳanım ṣığmayam ṣaḥrâlara
Kim teşâdüf eylemişdir bu müşkıl da'vâlara
Ehl-i Beyt'iñ mâlı cânı gitdi hep yağmâlara
Noldı furṣat virdi Rabbim bed-liḳâ a'mâlara

2 Kerbelâ deştinde ḳopdı bir ḳıyâmet el-amân
Çeşm-i 'ibretle naẓar ḳıl yoḳ mıdır sende îmân
Ḳapladı şarḳ ile ġarbı şöyle kim siyâh duman
Bu mıdır emr-i İlâhî böyle mi naṣṣ-ı Ḳur'ân
Ehl-i Beyt'iñ mâlı cânı gitdi hep yağmâlara
Noldı furṣat virdi Rabbim bed-liḳâ a'mâlara

3 Ne felâketdir naẓar ḳıl ma'ṣûmânıñ âhına
Bir işâret eyle bârî şu Muḥarrem mâhına
Yılda bir kerre selâm vir Kerbelâ'nıñ şâhına
Sa'y idüp irmek dilerseñ ehl-i îmân râhına
Ehl-i Beyt'iñ mâlı cânı gitdi hep yağmâlara
Noldı furṣat virdi Rabbim bed-liḳâ a'mâlara

4 Yâ İlâhî Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ'nıñ ḥürmeti
Şol ṣusuzluḳla yanan hep ma'ṣûmânıñ ḥürmeti
Ehl-i îmân ehl-i Ḳur'ân Murtażâ'nıñ ḥürmeti
Sıbṭ-ı Ekrem mâderi Ḫayru'n-nisâ'nıñ ḥürmeti
Ehl-i Beyt'iñ mâlı cânı gitdi hep yağmâlara
Noldı furṣat virdi Rabbim bed-liḳâ a'mâlara

5 Ey Feżâ yandırma ġayrı 'âşıḳ-ı şeydâları
Ḳıpḳızıl ḳan ḳapladı başdan başa ṣaḥrâları
Her ṭaraf mâtem içinde bitdi mı ġavġâları
'Afv olur mı rûz-ı maḥşer bunlarıñ da'vâları
Ehl-i Beyt'iñ mâlı cânı gitdi hep yağmâlara
Noldı furṣat virdi Rabbim bed-liḳâ a'mâlara

13- (Muhammes) Merşiye[76]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Yine mâh-ı Muḥarrem geldi 'âlem ġam-güsâr oldı
Resûlüñ âl ü evlâdı bu ayda ḫâk-sâr oldı
Bütün âl-i muḥibb-i Muṣṭafâ hep inkisâr oldı
Beni bildigime ḳoy yandı bağrım çün kebâb oldı
İşiñe gelmiyorsa baḳ Feżâ çün tercemân oldı

[75] Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006, s. 235.

[76] Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006, s. 255.

2 Behey zâhid kim itdiyse bu sırrı sen 'ayân söyle
Bu müşkil vaḳ'anıñ aḥvâlini bir bir beyân eyle
Eger Ḥaḳ'dan ise cebr lâfın ḳaldır îmân eyle
Beni bildigime ḳoy yandı bağrım çün kebâb oldı
İşiñe gelmiyorsa baḳ Feżâ çün tercemân oldı

3 Niçün la'net dimekden men' idersin herkesi câhil
Yezîd'iñ rûḥını şâd eyleyeni bilmezem 'âḳil
Yezîd'e la'net dimekle olur mı mezhebim bâṭıl
Beni bildigime ḳoy yandı bağrım çün kebâb oldı
İşiñe gelmiyorsa baḳ Feżâ çün tercemân oldı

4 Beni ṭa'n eyleme zâhid ḥaḳîḳat ḥâli sen söyle
Eger Ḥaḳ'dan eger ḫalḳdan utan bir kez ḥayâ eyle
Yarın rûz-ı cezâda Ḥażret-i Ḥaḳ'dan ḥazer eyle
Beni bildigime ḳoy yandı bağrım çün kebâb oldı
İşiñe gelmiyorsa baḳ Feżâ çün tercemân oldı

5 Bunı ketm eylemekle bitti mi ṣandıñ sen ey zâhid
Melâ'ık cümle ervâḥ-ı nebîler olmada şâhid
Rızâ gibi özi yanmaḳdadır biñlerce var nâşid
Beni bildigime ḳoy yandı bağrım çün kebâb oldı
İşiñe gelmiyorsa baḳ Feżâ çün tercemân oldı

14- (Gazel) Mersiye[77]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Amân mâh-ı Muḥarrem sen misin mazlûmların mâhı
Seniñ baṭnıñda olmuşdur hezârân 'âşıḳıñ vâhı

2 Şehîd-i Şâh-ı Sulṭân'ı Muḥarrem bir esîr itdiñ
Revâ mı aġlasun kabrinde ol seyyidleriñ şâhı

3 O şaḥrâ-yı belâyı ḳapladı hep al ḳızıl ḳanlar
Bizi mâtemde ḳoydı bî-günâh ma'ṣûmlarıñ âhı

4 Serîr-i ṣadr-ı Peyġamber aña âġûş iken ey dil
Yezîd-i âl-i Süfyân pây-mâl itsün ḥarem-gâhı

5 Ġubâr-ı ḫâk-i pâyı 'âşıḳâna ḳibletü'l-me'vâ
Cemî'-i aṣfiyânıñ rûz u şeb oldur naẓar-gâhı

6 Şu bed-baḫt-ı Yezîd'iñ rûḥına her demde biñ la'net
Vefâsız merḥametsiz ġâret itdi şems ile mâhı

7 Feżâ râżî degil billâh be-ḥaḳḳ-ı Ḥaydar u Zehrâ
Gürûh-ı ehl-i 'udvân târumâr itsün şehen-şâhı

[77] Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006, s. 277.

15- (Müseddes) Merşiye[78]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Kimse sîrâb itmeden ḳurbânı ḳıymaz cânına
Al ḳızıl ḳan çalḳanur baḳ Kerbelâ meydânına
Hep şusuzlukla kesilmiş Murtażâ evlâdına
Kim sebeb olmuş ise la'net aña iḥvânına
Yâ Muḥammed gel de baḳ çoḳ sevdiglifi evlâdıña
Gör neler yapdı o ẓâlimler seniñ aḥfâdıña

2 Ḥaşre dek ḳan aġlasalar çoḳ mıdır arż u semâ
İns ü cin vaḥş u ṭuyûr aġlar eyâ ṣubḥ u mesâ
Ḳana ġarḳ olmuş yanar bî-ser o maḥbûb-ı Ḫudâ
Ḳatl iden mel'ûnına her demde biñ la'net sezâ
Yâ Muḥammed gel de baḳ çoḳ sevdiglifi evlâdıña
Gör neler yapdı o ẓâlimler seniñ aḥfâdıña

3 Şorma kim yapmış diye ẓâhir olan ḥayvânları
Dîni dînâra degişmiş yoḳ imiş îmânları
Çigneyip maḥv itdiler nâṭıḳ olan Ḳur'ânları
Aṣḥâb-ı Kehf Ḳıtmir'inden dûn imiş vicdânları
Yâ Muḥammed gel de baḳ çoḳ sevdiglifi evlâdıña
Gör neler yapdı o ẓâlimler seniñ aḥfâdıña

4 Kim bular itdi ferâmûş nuṭḳ-ı pâk-i Aḥmed'i
Ehl-i Beyt'e bunlar itdi dürlü dürlü zaḥmeti
Ḳaṭ' idüp Mevlâ ba'îd itdi bulardan raḥmeti
Gün-be-gün müzdâd olur ḥalḳıñ bu ḳavme la'neti
Yâ Muḥammed gel de baḳ çoḳ sevdiglifi evlâdıña
Gör neler yapdı o ẓâlimler seniñ aḥfâdıña

5 Eylesün feryâd u zârı her Muḥarrem 'âşıḳân
Rûz u şeb eşkin döküp aġlar bu ḥâle ṣâdıḳân
Dâġ-dâr itdi ḳulûb-ı Muṣṭafâ'yı Şâmiyân
Bu Fezâ'dan rûḥına biñ la'net olsun armaġan
Yâ Muḥammed gel de baḳ çoḳ sevdiglifi evlâdıña
Gör neler yapdı o ẓâlimler seniñ aḥfâdıña

ALİ ŞÂDİ (1873-Öl. 1933'ten Sonra)

1- (Müseddes) Fedâkâr-ı Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ ve Seyyid-i Sâdât-ı Fırak-ı Şühedâ İmâm Ḥüseyn İbni 'Aliyyü'l-Murtażâ Efendimiziñ Sâḥa-i Pür-ḫûn-ı Kerbelâ'da Vuḳû' Bulan Vâḳı'ât-ı Şehâdetlerini Nâṭıḳ Merşiyedir[79]

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

1 Dikildi merkez-i meydân-ı Kerbelâ'ya 'alem
Ḥüseyn mużṭaribâne o ḫâke başdı ḳadem
Yezîdiyân bu te'esşürden oldılar ḫurrem
'Uyûn-ı bâşıra-i Ehl-i Beyt olup pür-nem
Ḥuşûle geldi o heycâda vâḳı'ât-ı Ḥüseyn
Ne ẓâlimâne heder oldı baḳ ḥayât-ı Ḥüseyn

[78] Ali Rıza Erhan Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cengiz TOSUN, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006, s. 321.

[79] Ali Şâdî, Sirişk-i Mâtem, İstanbul 1326, s. 3.

2 Gelince ḫâṭıra ḥâl-i Ḥüseyn-i pür-heyecân
Hücûm ider cigerimden ‘uyûna ḫûn-ı revân
Naṣıl ḳan ağlamayım rûḥ olur iken giryân
Cihân-ı rıḳḳatı ağlatdı ḫûn-ı mazlûmân
Düşün ki ḫâke serilmiş vücûd-ı bî-bedeli
Bürîde-ser yatıyor yerde nûr-ı çeşm-i ‘Alî

3 Zülâl-ı raḥmet iderken o gül-ruḥı sîrâb
Furât geldi nigâh-ı Ḥüseyn’e ‘ayn-ı serâb
Bu ḥâl gelmez idi ‘aḳla tâ ḳıyâm-ı ḥisâb
Ṣusuz şehîd oluversin o gevher-i nâ-yâb
Revân-ı pâk-i Ḥüseyn’i uyur mı ṣandınız âh
Ḳıtâle eylediñiz cür’et ey ‘aduvvullâh

4 ‘Ali’ye söyleyiñ ey ṭâ’irân-ı ‘arş-ı berîn
Fürûġ-ı nûr-ı Muḥammed ufûle oldı yaḳîn
Kesildi ehli Betûl’üñ ḳarardı dîn-i mübîn
Teraḥḥum eylemiyorlar Yezîdiyân-ı müḥîn
Şu ḥâl-i ḥüznini görsün Ḥüseyn-i mazlûmuñ
Gelüp de kârını alsun zavâlli ma‘ṣûmuñ

5 Zemîn-i miḥnete düşmüş Ḥüseyn cân virîyor
Feżâ-yı Kerb ü Belâ’da Furât’a ḳan gidiyor
Baḳup da yavrusı Zeynü’l-‘Abâ’ya âh idiyor
Ben işte ölmedeyim bir içim şu yoḳ mı diyor
Dirîġ o nûr-ı şebistân-ı Muṣṭafâ söndi
Żiyâ-yı dîde-i Zehrâ vü Murtażâ söndi

6 Dilim dilim ḳıyılırken vücûd-ı ma‘ṣûmân
Çıḳar mesâmi‘-i kerrûbiyâna âh u fiġân
Vücûd-ı pâk-i Ḥüseyn’e degince rumḥ u sinân
Sımâḫ-ı rûḥa gelür nâle-i Ebu’r-Reyḥân
Bu rütbe ẓulm ü ezâ ey Ḫudâ muvâfıḳ mı
Muḥadderât-ı Muḥammed bu cevre lâyıḳ mı

7 Güneş kemîn-i ufûlinde ḥâ’ir ü mebhût
Fiġân ider bu fecâyi‘le ‘âlem-i nâsût
Muḥîṭ-i Kerb ü Belâ oldı bir büyük tâbût
Semâdan indi zemîne ḳan ağlıyor melekût
Maḳâbir-i şühedâdan ḳıyâm idüp ervâḥ
Yaḳar bu ma‘reke üstünde nûrdan mışbâḥ

8 Yezîdiyâna esîr oldı ṣâbirân-ı Betûl
Şehîd olınca hemân ḳurretü’l-‘uyûn-ı Resûl
Ṣarıldı ḳolları zencîre girdi zâr u melûl
Bu demde itmiş idi şâm-gâh epeyce ḫulûl
Çevirdi leşker-i küffâr Şâm’a ṭoġrı cihet
Sürüklenüp gidiyordı o muḥterem hey’et

9 Ḫuşûle geldi merâm-ı Yezîdiyân işte
Ḫarâbdır yatıyor yerde bir cihân işte
Benim de ağlamadan çeşmim oldı ḳan işte
Ṭuyuldı ‘âlem-i lâhûtîden fiġân işte
Bütün ḳavâfil-i mel‘ûniyân-ı leşker-i Şâm
Bu ḳanlı bir güni görmekle itdiler bayrâm

2- (Muhammes) Enîn-i Rûḥ[80]

(Mefâ'îlün Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün)

1 Degil bu Kerb ü Belâ nevḥa-i ḳıyâmetdir
Belâ-yı mübrem-i hengâme-i melâletdir
Zemîn-i mehleke peyġûle-i feżâḥatdır
Ma'âşir-i şühedâ ḥavza-i felâketdir
Maḥall-i mezbaḥa-i eydî-i cinâyetdir

2 Remîde ḳaldı bu demde sülâletü'l-aṭyâb
Muḥadderât-ı Muḥammed'le ḥâsir ü bî-tâb
Ḳażâ bu maḥşer-i ḥûnîni itdirüp îcâb
Ḥüseyn'i ṭu'me-i tîr itdi ehlini enşâb
Yıḳıldı Ka'be ḥarâb oldı 'umdetü'l-aḥzâb

3 Fesâd-ı 'aks-i merâyâyı gösterince şu'ûn
Muṭahharât-ı benât-ı Muḥammed oldı zebûn
Revâḳ-ı cevve ḳadar çıḳdı nâliş-i gerdûn
Semâ yıḳılsa bu ḥâlâtı görmeseydi 'uyûn
Ḥüseyn'iñ aġlamadan oldı gözleri pür-ḥûn

4 Demirden olsa yürekler taḥammül itmez aña
İḥâta itdigi dem Kerbelâ'yı vâveylâ
O günde baġladı reng-i siyâh ser-tâ-pâ
Sütûḥ-ı şâfî-i ta'zîm Ka'betü'l-'ulyâ
Tezelzülât ile çâk oldı Yeşrib ü Baṭḥâ

5 Ḥüseyn aġlayup âh eyleyüp de bî-ârâm
Diyordı ben gibi ma'şûmdan alınmaz kâm
Bu ẓulmüñüz sizi mes'ûl ider şabâḥ-ı ḳıyâm
Te'ellümât-ı Ḥüseyn'i ṭuyunca pür-aḳdâm
'Alem-güşâ-yı ma'âdât olurdı leşker-i Şâm

6 Amân Şefî'-i ümem ey penâh-ı her dü-cihân
Bu Ehl-i Beyt'iñe yoḳ mı ḥalâṣa bir imkân
Rukiyye Zeyneb ü Gülşûm u Şehribân giryân
Ḥüseyn o gözleriniñ nûrı oldı ḥûn-efşân
Ümîd bir sañadır sen de olma böyle nihân

7 Degil mi necl-i necîb-i Muḥammed-i 'Arabî
'Alî degil mi bu ma'ṣûm-ı cân-fedâniñ ebi
Bu bir zavallı ki Zehrâ degil midir nesebi
Boġuldı gitdi de ḥûn-ı helâke bunca ṣabî
Yetişmiyor yine imdâda mu'cizât-ı Nebî

8 Ḥüseyn ḥâtem-i ḥatmü'z-zamân iken heyhât
Zemîne düşdi başı ṣanki nâzilü'l-âyât
Muḥammed uġrına itdi Ḥüseyn terk-i ḥayât
Ḥüseyn'e eyledi ol rütbe kim belâ hücûmât
Ṣusuz şehâdete ḥattâ rızâ getirdi Furât

[80] Ali Şâdî, Sırtşk-ı Mâtem, İstanbul 1326, s. 7.

9 Birer birer kesilirken bahâdırân-ı zamân
Hücûm ider idi Zeynü'l-'Abâ nigâhına kan
Gelince vakt-i şehâdet Ḥüseyn'e bir heyecân
Vururdı ṭaşlara Selmâ başın idüp efgân
Şarıldı dâmenine gitme sen deyü bir ân

10 Didi Ḥüseyn kim ey ehl-i Aḥmedü'ṣ-ṣeḳaleyn
Bu gün ki söndi çerâġ-ı Muḥammedü'l-kevneyn
Bu günde oldı şehâdet Ḥüseyn'e farżu'l-'ayn
Şehîd olur da getirmem Ḥüseyn nâmına şeyn
Benim-çün aġlamayıñ yâdigârım olsun Zeyn

11 Bitirdi nuṭḳını ṣaldırdı ṣaff-ı a'dâya
Yıġın yıġın sürerek Şâmiyânı ṣaḥrâya
O Ḥaydarâne besâletle Murtażâ-pâye
Diyordı dem-be-dem ey Şâmiyân-ı bed-mâye
Kim itdi ḳaṣd-ı ḥarem kim çıḳardı yaġmâya

12 Hezâr la'nete lâyıḳsıñız ey Âl-i Yezîd
Ṭaş atdıñız yüzüne ceddimiñ idüp tehdîd
Siz itdiñiz pederim Murtażâ'yı ḳahr u şehîd
Zehirleyüp Ḥasan'ı ol dem itdiñiz şeb-i 'îd
Bu gün Ḥüseyn mi ḳaldı ḥayâtdan nevmîd

13 Elinde ḥançer-i ḫûnîn dilinde Lafzullâh
Dönerdi ṣâ'iḳa-âsâ miyânede her gâh
Dirîġ o nûr-ı velânıñ vücûdına eyvâh
İlişdi sehm-i ḳażâ düşdi raḥşdan ol mâh
Ḥusûfa başladı nûr-ı ḥaḳîḳat oldı tebâh

14 Düşünce ḫâke Ḥüseyn İbni Murtażâ bî-tâb
Üşüşdi üstüne a'dâ-yı dîn-i kelb-ensâb
Şeref ṣanup bu ḳanı Şimr aḳıtdı bi'l-îcâb
Ḥüseyn'i öldürerek kâ'inâtı itdi ḫarâb
O anda Şehribân itdi Ḥüseyn'e şöyle ḫiṭâb:

3- (Kasîde) Ḫiṭâb[81]

(Mef'ûlü Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 Ey server-i Kerbelâ Ḥüseynim
Ey maṭla'-ı i'tilâ Ḥüseynim

2 Gitdiñ bizi kimsesiz bıraḳdıñ
İtsek kime iltiCâ Ḥüseynim

3 Ḳatliñile yıḳıldı ḫânumânım
Dünyâ baña bir belâ Ḥüseynim

4 Şarṣıldı binâ-yı Ḥuccetullâh
Çâk olsa semâ Ḥüseynim

5 Lâyıḳ mıdır oldı gül vücûduñ
Ġâret-zede-i şerâ Ḥüseynim

[81] Ali Şâdî, Sırışk-ı Mâtem, İstanbul 1326, s. 12.

6 Bir gelmiş idiñ bu ḫâk-dâna
Ey bî-kes-i cân-fedâ Ḥüseynim

7 Bir dürr-i yetîm idiñ cihânda
Olmazdı saña bahâ Ḥüseynim

8 Eyvâh ki gitdiñ şimdi elden
İtdiñ bizi de hebâ Ḥüseynim

9 Biz eylemedik saña ṣaḥâbet
Küsdüñ bize ġâlibâ Ḥüseynim

10 Âġûşuñı aç ki Şehribânû
İtsün saña cân fedâ Ḥüseynim

11 Gülşûm ile Zeyneb'iñ de ḳaldı
Öksüz gibi bî-nevâ Ḥüseynim

12 Allâh'a ṣığındı Ehl-i Beyt'iñ
Cismiñden olup cüdâ Ḥüseynim

13 Rûḥuñ bize keşf-i râh ider mi
Ey nüsḫa-i "Hel-etâ" Ḥüseynim

14 Eşkim gibi ṭutdı bî-muḥâbâ
Dâmânıñı biñ belâ Ḥüseynim

15 Sen gerçi şehîd olup da itdiñ
Cennetlere i'tilâ Ḥüseynim

16 Biz böyle ḫażîż-i ġamda ḳaldıḳ
Ḳurtar bize baḳ da Ḥüseynim

17 Eyler süfehâ-yı ḳavm-i mel'ûn
Evlâdıña biñ 'anâ Ḥüseynim

18 İtsek kime çeşm-i ḫûn-feşânla
Ẓâlimleri ışṭıkâ Ḥüseynim

4- (Kasîde) Mersiye[82]

(Mef'ûlü Mefâ'ilün Fa'ûlün)

1 Eyvâh o yegâne-i zamândır
Ḳıymaḳ aña küfre bir żamândır

2 Yerlerde ḫaḳîr olan şu devlet
Bî-çâre Ḥüseyn-i ḫûn-feşândır

3 Ḫâk oldı bugün ki bir ḫaḳîḳat
Âlûde-i ḫûn-ı bî-kerândır

[82] Ali Şâdî, Sırışk-i Mâtem, İstanbul 1326, s. 13.

4 Mel'ûn olur eyleyen ḥakâret
Ol bî-kese hangi bî-amândır

5 Ol neyyir-i kişver-i melâḥat
Ẓulmetler içinde câvidândır

6 Gencîne-i maḥż-ı faẓl-ı ümmet
Pâ-mâl-i cünûd-ı Şâmiyândır

7 Dünyâlara ṣığmayan sa'âdet
Ser-geşte sefîl ü nâ-tüvândır

8 Ḫûn oldı lıḳâ-yı âdemiyyet
Şaṭṭeyne ḳadar bu ḳan revândır

9 Birdir bu ḳıtâl-i pür-şenâ'at
Maḥṣûl-ı Yezîd-i kâm-rândır

10 Nefrîn o la'în-i bî-mürüvvet
Ḫâhiş-ger-i ḫûn-ı müslimândır

11 Ey ḳavm-i le'îm-i pür-denâ'et
Dünyâda görülmemiş bu vaḥşet

12 Bir öksüze ḳarşı bir cinâyet
Her laḥża bu sâḥada 'ayândır

13 Ey bâ'iş-i inḳılâb-ı edyân
Ey maḥşer-i ẓulm İbni Sûfyân

14 Dînsizlige var mı başḳa burhân
Meydânda Ḥüseyn-i nev-cüvândır

15 Siz itdiñiz ol hümâyı ḫâkî
Bî-çâre Ḥüseyn-i sîne-çâkî

16 Bilmez misiñiz ki cedd-i pâkî
Peygamber-i âḫirü'z-zamândır

17 İrdikde Muḥarreme Ḫudâ bir
Ḳalbimde açıldı yâre yer yer

18 Taşlarla dögünse çoḳ degildir
Şâdî ki muḥibb-i ḫânedândır

5- (Kasîde) İlhâm-ı Te'eşsür[83]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ey bâ'iş-i sa'âdet-i Âl-i 'Abâ Ḥüseyn
Ey nev-nihâl-i bâġ-ı dil-i Murtażâ Ḥüseyn

2 Ey bâr-gâh-ı berḳ-tecellâ-yı Muṣṭafâ
Ey maṭla'u'l-meḥâsin-i nûru'l-Hüdâ Ḥüseyn

[83] Alı Şâdî, Sırışk-ı Mâtem, İstanbul 1326, s. 16.

3 Ey tûtiyâ-yı çeşm-i ḫun-âşâm-ı siyâdet
Ey zübde-i bevârık-ı şemsü'd-dücâ Ḥüseyn

4 Ey nükte-i ḥakâyık-ı eşbâḥ-ı mümkinât
Ey şeb-çerâğ-ı ḥücre-i Ḫayru'n-Nisâ Ḥüseyn

5 Ey ḫâce-i ḥakîkat-ı esrâr-ı ṭâhirât
Ey server-i güzîde-i ehl-i kisâ Ḥüseyn

6 Ey gevher-i yegâne-i aṣdâf-ı ümmehât
Ey lûlu-yı ḫizâne-i kenzü'l-Ḫudâ Ḥüseyn

7 Ey neyyir-i meşârık-ı burhân-ı aṣfıyâ
Ey lem'a-i mübeccele-i Kibriyâ Ḥüseyn

8 Sen gülşen-i muḳaddes-i Rabbu'l-enâm idiñ
Senden gelirdi dillere bûy-ı devâ Ḥüseyn

9 Sen nev-şükûfte ġonca-i bâġ-ı velâ idiñ
Cellâd elinde oldı vücûduñ hebâ Ḥüseyn

10 Sen ḳurb-gâh-ı 'ızzete şâyeste nûr iken
Cây-ı ufûlûñ oldı o gün Kerbelâ Ḥüseyn

11 Ṭurdukça sînemizdeki sevdâ-yı ḫânedân
Gelmez bu eşk-i mâteme bir müntehâ Ḥüseyn

12 Ḳaldık ne ḳanlı günlere yoḳdur mu'în olan
Ehliñle meşhediñde saña veyletâ Ḥüseyn

13 Baḳ Şehribân u Zeyneb'e giryân u mużṭarib
Zeynü'l-'Abâ'yı ortaya almış da yâ Ḥüseyn

14 Zeyneb diyor ki kimsesizim söyle Şehribân
Gitdi mu'îndi cân u dile reh-nümâ Ḥüseyn

6- (Meşnevî) Bükâ-yı Ḳalb[84]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Mâtem-efzâ-yı Muḥarrem demi itdikçe ḫulûl
Şanki rûḥum oluyor ye's ile her yıl maḳtûl

2 Belki biñ kerre ölüp cân bulacaḳ olsa vücûd
Böyle pür-sûz olamaz ḳalb-i melâlet-âlûd

3 Sereyân eyledi a'ṣâbıma dek ḫubb-ı Ḥüseyn
Cisme cân virdi o sevdâ-yı Emîrü'l-Kevneyn

4 Ne fedâ eyleyim uġruñda ki olsun çesbân
Baḫş-ı cân itmek ise ḫısset-i ṭab'a burhân

[84] Ali Şâdî, Sırrşk-ı Mâtem, İstanbul 1326, s. 23.

5 Refref-i ṭâ'ir-i Cibrîl-i Emîn olsaydım
Ḥuccet-i ḳâṭı'a-i 'arş-ı berîn olsaydım

6 Ḳalem-i ḥakk ile taḥrîf-i şu'ûn eyler idim
Tâ ebed ol mehi meclâ-yı 'uyûn eyler idim

7 Ne revâ olsun o gülzâr-ı melâḥat ḥayfâ
Ḫâr-ı ilḥâd u fesâdıñ ṣademâtıyla hebâ

8 Keşret-i ümmeti meşhûr idi dîniñ o zamân
Hani yalñız görinür ortada yetmiş iki cân

9 Böyle bir ḳâfile-i muḥteremeyle o İmâm
Kerbelâ sâḥasına eyledi te'sîs-i ḥıyâm

10 İttifâḳ-ı ümemiñ ḥükmi ṣarîḥu't-tedḳîḳ
Onı olmuşdı Muḥarrem ayınıñ bi't-taḥḳîḳ

11 Maḥrekinden güneş eylerdi ẓuhûl-i seyrân
Çeşm-i mâtem gibi gül-reng idi ufḳ-ı devrân

12 Mevecât-ı fereḥânından o dem ṭurdı eşîr
Ehl-i Beyt'iñ diline itmege mâtem taḳrîr

13 Gül-i bâġ-ı emel-i ümmet-i yektâ-yı Ḥüseyn
Ġonca-i 'ışmet-i müşgîn ü imâmu'l-ḥaremeyn

14 Arż-ı Mâriyye'ye başdıḳda ḳadem ol ruḥı âl
Kerbelâ ḫâkı ṣararmışdı elemle der-ḥâl

15 Nerde ceddiñ seni âġûşa alup ḥıfẓ itsin
Ḥâliñi söylemege âh ile kimler gitsin

16 Seni görseydi babañ böyle elemle ḥayfâ
Gögsine başdırup eylerdi ölümlerle veġâ

17 Yuyacaḳ ṣaçlarıñı yoḳ mı bu câya geleli
Oḫşayan vâlideñiñ nerde o şefḳatli eli

18 Öpmege ḳıymaz iken gül yüzüñi Peyġamber
Ḳanlı ṭoprakdara lâyıḳ mı o müşg ü 'anber

19 Bir mu'în yoḳ mı bu ṣaḥrâlara düşdüñ mi yetîm
Yoḳ mı göz yaşlarıñı silmek içün dest-i kerîm

20 Ḳoca bir nehr akıyor Kerb ü Belâ şân viriyor
Sâḳî-i Kevşer'iñ evlâdı ṣusuz cân viriyor

21 Şımr-i Ẕı'l-Cevşen-i mel'ûnuñ elinde ḫançer
Kesdi ma'ṣûm Ḥüseyn'iñ serini ol ebter

22 Düşdigi demde yere cism-i şerîfi heyhât
Ḫayme-gehden işidilmişdi şu yolda nevḥât

(Mef'ûlü Mefâ'îlün Fa'ûlün)

23 Eyvâh o ne ḳanlı bir felâket
Mehtâb-ı Ḥüseyn'i boġdı ẓulmet

24 Bir merḥamet ehli yoḳ mı eyvâh
Ḳurtarsa Ḥüseyn'e itse ḫıdmet

25 Düşmüş yere cân virür Ḫudâ'ya
Ḳurbân-ı feżâ-yı mülhemiyyet

26 Zencîre vuruldı ḳollarından
Her kim ki fedâ-yı ehl-i 'işmet

27 Öksüzleri ḳaldı âşınâsız
Şaḥrâ-yı belâda bî-ḥimâyet

28 Ḫûn oldı dü-çeşm-i Ümmü Gülşûm
Ḳatliñile ey âfıtâb-ı ümmet

29 Bu sâḥada ḥükmin itdi icrâ
Dünyâda görülmeyen cinâyet

30 Hecriñ ile boynumuz büküldi
Zehr itdi ḥayâtı böyle miḥnet

31 Ḳalḳup da 'Aliyy-i Aṣġar'ı gör
Meydânda kefensiz ol sa'âdet

32 Ḳâsım ara yerde kim görürse
Bûy-ı Ḥasan eyliyor sirâyet

33 Yektâ-yı cemâl-i nev-'arûsı
Ḫayfâ ki ḳuşatdı ebr-i ẓulmet

34 Ḳurbuñda büyütdüğüñ bu ma'ṣûm
A'dâda esîr-i ẓulm-i miḥnet

35 Yerlerde sürüklenir 'ayâliñ
Mazlûma revâ mı bu eziyyet

36 Ben bî-kes ü ḫânedân perîşân
Dîn ehli bu günde pür-sefâlet

37 Olduḳda esîr-i İbni Süfyân
Feryâd ile ḳopdı biñ ḳıyâmet

38 Ḳurtar bizi zâlimiñ elinden
Ey server-i dîn-i bî-şaḥâbet

39 Derdiñile ḫaṭâlar itdim 'afv it
Olmaz bu kederle şâ'irîyyet

40 'Aşḳıñla marîż-i nâ-tüvândır
Şâdî-i nizâra ḳıl şefâ'at

7- (Kasîde ve Muhammes) Nevha[85]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Tîğ-ı mâtemle gözünden dökülür ḫûn-ı revân
Olurum merṣiye-ḫân ye's ile giryân giryân

2 Ben degil Kerb ü Belâ mâtemini yâd iderek
Aña şâyeste revâ ağlasa bu kevn ü mekân

3 Sîne-çâk olmayanıñ ṭaş mı degildir ḳalbi
Naṣıl insân ki olur böyle zamânda ferḫân

4 Merg-i şâdî duyarım Ḥaḳ bilür a'ṣâbımdan
Eylese ḫûn-ı ḥayâtım bu uğurda seyelân

5 'Azm-i Manṣûr ile bu râhda ber-dâr olurum
Terk-i sevdâ-yı Ḥüseyn itmege yoḳdur imkân

6 Ḳays yalñız ġam-ı Leylâ ile Mecnûn olmuş
Ben ise ḥubb-ı Ḥüseyn uğrına her dem ḳurbân

7 Var mıdır böyle ġamı çekmeyen Allâh Allâh
Söyle ey Âl-i 'Abâ rûḥı şehîd-i zî-şân

8 Seni söyletmedi ḥayfâ ki Yezîd'iñ tîġı
Göstereydiñ ne imiş 'âleme feyż-i burhân

9 İnşıḳâḳ-ı ḳameri sihr gören ḫalḳ-ı zalûm
Yâ naṣıl eyler idi râh-ı Ḥüseyn'e îmân

10 Büt-perestân idemez secde ṣanemden Ṣamed'e
Feyż-i Ḥaḳ eylememiş anlara baḫş-ı îḳân

11 Söyleyiñ ey ḥikem-âmûz-ı ṣanâdîd-ı Yezîd
Hangi bir ḥikmete ma'ṭûf bu fi'l-i ḫusrân

12 Hangi bir sâ'ıḳ-ı mel'ûna uyup işlediñiz
Böyle bir vaḳ'ayı ḫâvî mi kitâb-ı edyân

13 Bu mıdır âmiriñiz şaḫṣ-ı Yezîd-i gümr-râh
Dîn-i 'İsâ'ya uyup içdi şarâb-ı küfrân

14 Oldılar tâlib-i ḫusrânı ḥuṭâm-ı dehriñ
Dîn-i Allâh'ı ferâmûş iderek ḫalḳ-ı cihân

15 Üşdiler Âl-i Nebî başına bî-raḥmâne
Kimi ṭaş atdı kimi tîr ü kemend ü çevgân

16 El-'aṭaş-ḫân oluyor ḫaymede evlâd-ı Resûl
Fırḳa-i ẓâlime şâd-âb Furât u reyyân

[85] Ali Şâdî, Sırışk-ı Mâtem, İstanbul 1326, s. 27.

17 Lâle-reng oldı o gün sâhire-i Mâriyye
Şühedânıñ ḳanı eylerdi Furât'a cereyân

18 Geldigi vakt şehâdet demi giryân olarak
Ehl-i Beyt'e Ḥüseyn oldı şu yolda gûyân

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

19 Muḳârin oldı ḥayâtıñ zamân-ı mî'âdı
Emânet eyledim Allâh'a âl ü evlâdı
Te'eşşür itmeyiñ artıḳ kesiñ şu feryâdı
Ḥisâba gelmese miḥnetleriñ de ta'dâdı
Tevekkül itme bu ehliñ degil mi mu'tâdı

20 Ḥüseyn içün dökilen yaşlar olsa da ebḥâr
Olur teşâdüm-i ṭûfân-ı miḥnetimle buḥâr
Ya ben naşıl ideyim tesliyet bile düşvâr
Şaġım şolum bu elemlerle lücce-i zeḫḫâr
Ne vâlidem ne babam ḳardaşım ne kimsem var

21 'Ale'l-ḫuṣûṣ bu vâdîde ḳahr ile hederim
Kesildi bunca yigitler kırıldı bâl ü perim
Önümde bir yıġın ecsâda aġlıyor naẓarım
Ölen ḳolumdaki ma'şûm daġlıyor cigerim
Ḥutûr ider buña baḳdıḳça fikrime pederim

22 Geliñ vedâ' idelim ey benât-ı Âl-i 'Abâ
Bu iftirâḳa taḥammül çeker mi vâ ḥayfâ
Ḥarâb iderse beni çoḳ mı ḫançer-i mürdâ
Şehâdet olmasa ma'mûr olur mı her dü-serâ
Bu Ḥaydar'ıñ yoludur bunda cân olur yaġmâ

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

23 Bitirüp nuṭḳını küffâra dönüp oldı revân
Sell-i seyf eyleyerek istedi merd-i meydân

24 Ḥatve atdıḳça İmâmu'l-Ḥaremeyn'iñ eyvâh
Üstine yaġdı belâ oḳları ṭûfân ṭûfân

25 'Âḳıbet olmadı pestîye şecâ'at ġâlib
Ser-nigûn itdi o şehzâdeyi ḳavm-i Süfyân

26 Şımr-ı mel'ûnuñ elinde oluyordı heyhât
Varaḳ-ı la'l-i şehâdetle o sîmâ tâbân

27 Bûse-gâh-ı Nebevî'den dökilürken ḫûn-âb
İşidilmişdi semâdan da bu şi'r-i giryân

28 Eyyühe'l-ḳâtilûne cehlen Ḥüseynâ
Beşşirû bi'l-'aẕâbi ve't-tenkîl

29 Ḳad le'antüm 'alâ lisânin Bin Dâvud
Ve Mûsâ ve ṣâḥibü'l-İncîl

30 İdiyor işte Ḫudâ la'net o bî-îmâna
Ben niçün eyleyeyim la'net içün keff-i lisân

31 La'net it biñ kere ġam-ḫâr-ı Ḥüseyn ol Şâdî
La'netiñ varsa günâhı baña şor yâ Deyyân

ALİ VASFİ (Öl. 1910)

(Terkîb-i Bend) Merşiye[86]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Ey dil nedür bu küngüre-i 'arşda âh u zâr
Sürâdıḳ-ı kevn ü mekânı kıldı raḫne-dâr

2 Ey dil nedür bu nâliş ü feryâd-ı ins ü cin
Ḫurûşa geldi aġlayaraḳ ebr-i bî-şümâr

3 Ey dil nedür bu keşmekeş-i derd-i âteşîn
'Arş-ı berîni bir şereri yaḳdı mişl-i nâr

4 Ey dil nedür bu girye-i evlâd-ı Murtażâ
Seylâba virdi 'âlemi ol eşk-i ḫûn-nişâr

5 Ey dil nedür bu şirzime-i Yezîd-i Pelîd
Rûḥ-ı cenâb-ı Fâṭıma'yı itdi ġam-güsâr

6 Ey dil nedür bu 'arbede-i ceyş-i eşḳıyâ
Süyûf-ı ẓulmi çekdiler Ḥüseyn'e âşikâr

7 Mâh-ı Muḥarrem içre ol leşker-i Yezîd
Nuḫbe-i Âl-i Muḥammed'i itdiler şehîd

II

8 Ser-zede-i meşhûr olup miḥnet ü belâ
Deryâ-yı ḫûn oldı bugün deşt-i Kerbelâ

9 Dutdı cihânı ẓulumât-ı seḥâb-ı ġumûm
Feryâd-ı muḫadderât ile böylece âh u vâ

10 Sükkân-ı ḫuld-ı berîne hep düşdi ġulġule
Sell-i seyf idince ḥażrete ḫaşm-ı bed-liḳâ

11 Külbe-i aḥzâna döndürdi ḳaṣr-ı felegi
Cevr ü sitem-i Yezîd-i 'anîd-i pür-cefâ

12 Virdi ḫarâba mâtem-i Âl-i 'Abâ bugün
Çemenistân-ı siyâdeti eyvâh ser-â-pâ

[86] Alı Vasfî, Mersiye, (Basıldığı tarih ve yer yok), 3 s. (Bu küçük risalede Mersiye'nin başlığı şöyledir: Kefevî Tekyesi Şeyḫi 'Alı Vaṣfi Efendi'niñ İnşâd Eyledikleri Merşiyedir). (Terkîb-i Bend şeklindeki bu manzumenin bazı mısraları manzumenin asıl aruz kalıbına uymamaktadır, fazla miktarda aruz kusurları bulunmaktadır).

13 Ser-nigûn itdi bâr-geh-i Âl-i Aḥmed'i
İbni Ziyâd didükleri mel'ûn-i bî-ḥayâ

14 Nûr-ı dîde-i Fâṭıma'ya bu çarḫ-ı devvâr
Uṭanmayup ġadr eyledi nice ṣad-hezâr

III

15 Ḫâk-i siyâha düşünce ol cism-i gül-nihâl
Cûş u ḫurûşa geldi yem-i ḳahr-ı Żü'l-celâl

16 Görünce al ḳan içinde ol ġonca-femi
Mülk-i cünûna 'azm eyledi mihr ile hilâl

17 Müslim midür bu kâfı iden e y ṣûfî-i ḫar
Küfrinde ol 'adû-yı dînüñ itme ḳîl ü ḳâl

18 Râzî olur mı bu vaḳ'aya Sulṭân-ı Rüsul
Aḥfâd u emcâd-ı güzîni k'ola pür-melâl

19 Çihre-nümâ olur mı 'aceb şems ile ḳamer
Olsa bile hiç eyleyemez kesb-i işti'âl

20 Ne itdi ol pelîde kı şâh-ı enbiyâ
Sıbṭ-ı celîl-i ekremini ḳıldı bî-mecâl

21 Gehvâre-i sa'âdetini şallardı hemîn
Kemâl-i 'izz ile Ḥażret-i Cibrîl-i Emîn

IV

22 Meydân-ı ma'rekede hemân sipâh-ı Yezîd
Tîr-i belâya Ḥüseyn'i dutdılar şedîd

23 Bu günde ol kelb-i 'aḳûruñ oldı 'âḳıbet
Elest bezmindeki 'udvânı bedîd

24 Mâtem-engîz oldı o dem Cibrîl-i Emîn
Olunca server-i 'âlem çünki ser-bürîd

25 Görseydi ger bu ẓâlimlerüñ cevr ü ẓulmini
İstiġâşe iderdi şeksiz Fir'avn-ı 'anîd

26 Zeynü'l-'İbâd'dan ġayrisini bir bir o gürûh
Hep ehl-i beyt-i Peyġamber'i ḳıldılar şehîd

27 Yâ kest Cenâbı Allâh ez-în ṣıfâtuhâ
Ân kerd-i elem ver ne ber-âver âhem resîd

28 Ebedî cevr ü ẓulm ile ol ḳurretü'l-Betûl
Ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'da oldı pür-derd ü melûl

V

29 Nefrîn-i bî-ḥadd ola müdâm Yezîd-i ebtere
Ḫavf itmeyüp cevr eylediler çün o servere

30 La'net-i ṣad-hezâr ol gürûha hem
İbni Sa'îd-i pür-kîneye vü Şımr-i ekfere

31 Ḥâl-i tebâhını görirüz ol pelîdlerüñ
Vardığımız demde bütün rûz-ı maḥşere

32 Ḳurulınca yevm-i nedemde 'arża-i ḥısâb
Ḥużûr-ı Ḥaḳ'da ne cevâb virür Peyâmber'e

33 Hep la'net iderler cânuña vuḥûş u ṭuyûr
Ey Yezîd-i ekfer varınca seng ü şecere

34 Yezîd'e la'net eyle müdâm itme tereddüd
Mü'min mıdır ḳaṣd eyleyen İbni Ḥaydar'a

35 Âb-ı Furât 'aceb geçmedi mi zîr-i zemîne
Nâle-i el-'aṭaş irişdi 'arş-ı berîne

VII

36 Ol bûse-gâh-ı Ḥażret-i Aḥmed degil mıdır
Ol pâdişâh-ı mülk-i mü'eyyed degil mıdır

37 Serdâr-ı ehl-i melâmet ü şeh-i mes'adet
Ol ġonca-i gülistân-ı Ṣamed degil mıdır

38 Şems-i felek-i siyâdet ü mâh-ı şerâfet
Ol gürûh-ı 'uşşâḳa ser-âmad degil mıdır

39 Server-i behişt ü rehber-i kâffe-i ümem
Ol râz-dâr-ı nûr-ı Muḥammed degil mıdır

40 Virdüñ cenâb-ı Ḥüseyn'e renc ey dehr-i denî
Ol nûr-ı çeşm-i Ḥabîb-i Aḥmed degil mıdır

41 Şefâ'at ider bu Vaṣfî dil-rîşe elbet
O şehüñ lutf u keremi bî-ḥad degil mıdır

42 Ḫûn-ı Ḥüseyn semâvâta virdi velvele
Rûy-ı zemîne o vaḳitde düşdi zelzele

ALİ ZÂKİ (20. Yüzyıl)

1- (Müseddes) Mersiye[67]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Söyle ey dil ister iseñ ḳurb-ı Mevlâ'ya vuṣûl
Medḥ-i serdâr-ı şehîdânı budur de'b ü uṣûl
Eyle tavṣîf-i Ḥüseyn'üñ şânını zîrâ ki ol
Lûlu-yı yektâdır itmiş sûy-ı Raḥmân'dan nüzûl
'Andelîb-i bâġ-ı rıḍvândır Ḥüseyn-i Kerbelâ
Naġme-perdâz u ḫoş-elḥândır Ḥüseyn-i Kerbelâ

[67] Ali Zâkî, Medhiye ve Mersiye, İstanbul 1301, s. 2. (Toplam beş sayfalık bu küçük risalenin kapağında şöyle yazmaktadır: Medhiye ve Mersiye Der-Ḥakk-ı Nebîre-i Resûl-i Ḥudâ Cenâb-ı Hüseyn-i Şehîd-i Şaḥrâ-yı Kerbelâ. Nâẓımı: Mekteb-i Ṭıbbiye-i Mülkiyye-i Şâhâne Dördüncü Sınıfı Şâkirdânından 'Alî Zâkî).

2 Bende-i fermânıdır hep pâdişâhân-ı cihân
Lutfın istirhâm ider dâ'im o şâhuñ ins ü cân
Sîne-kûb-ı fürkat u hicrânı olsun 'âşıkân
Çünki sevdi zâtını el-ḥaḳ Ḫudâ-yı Müste'ân
Pâdişâh-ı pâdişâhândır Ḥüseyn-i Kerbelâ
Câmi'-i elṭâf u iḥsândır Ḥüseyn-i Kerbelâ

3 Żât-ı 'âlî-şânıdır dünyâ vü uḫrâ serveri
Bî-şek oldur evliyâ-yı 'ârifînüñ rehberi
Ḳalb-i pâkinde bulunmaz meyl-i dünyânuñ yeri
Nerde ḳaldı meyl-i taḫt u heşt-genc-i Ḫusrevî
Rehber-i menzil-şinâsândır Ḥüseyn-i Kerbelâ
Hem-ser-i perde-nişînândır Ḥüseyn-i Kerbelâ

4 Ḫâk-i pâyı her 'ibâda kuḥl-i 'ayn olsa sezâ
Bâb-ı feyż-i melce' ü me'vâ-yı 'âm olsa revâ
Kim yaratmış zât-ı pâkin İzid-i Żü'l-Kibriyâ
Ṭûtî-i şîrîn-edâ-yı ḫânumân-ı Muṣṭafâ
Menba'-ı envâr-ı 'irfândır Ḥüseyn-i Kerbelâ
Sâlikân-ı 'arşa sulṭândır Ḥüseyn-i Kerbelâ

2- (Müseddes) Mersiye[88]

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Ḳan yaşı döküp aġlayalım geldi Muḥarrem
Tecdîd-i keder itdi bu demde meh-i mâtem
Şemşîr-i te'eşşür dilimiz şerḥ ide her dem
Bu ayda şehîd oldı şehen-şâh-ı mu'aẓẓam
Âh Ḥüseyn'ım sînemi böldi felâket
Vâh Ḥüseyn'ım saña lâyıḳ mı ḫaḳâret

2 Hep arż u semâvâta şerârât-ı dehânı
Ġayri ṣalalım kül idelim cümle cihânı
Deryâ-yı ye'is ġarḳ idiyor pîr ü cüvânı
Sîne dögelim ḥüzn ile biz geldi zamânı
Âh Ḥüseyn'ım sînemi böldi felâket
Vâh Ḥüseyn'ım saña lâyıḳ mı ḫaḳâret

3 Tâ maḥşere dek la'net ola cân-ı Yezîd'e
Şeyṭâna uyup ḳıydı o sulṭân-ı şehîde
Hep leyl ü nehâr yalvarırım Rabb-i Mecîd'e
Tezyîd-i 'aẓâb eyleye murdâr-ı pelîde
Âh Ḥüseyn'ım sînemi böldi felâket
Vâh Ḥüseyn'ım saña lâyıḳ mı ḫaḳâret

4 Ferzend-i 'Alî'ye nice ẓulm itdi o kâfir
Bu râh-ı ḫaṭâya ne içün gitdi o kâfir
Maḥbûb-ı Ḫudâ'yı naṣıl incitdi o kâfir
Ẓulm itdi ammâ kendüsi de bitdi o kâfir
Âh Ḥüseyn'ım sînemi böldi felâket
Vâh Ḥüseyn'ım saña lâyıḳ mı ḫaḳâret

[88] Ali Zâkî, Medhiye ve Mersiye, İstanbul 1301, s. 3. (Bu müseddes şeklindeki manzumenin nakarat olarak tekrarlanan her bendinin son iki mısrası müseddesin asıl vezninden farklı olarak "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün" kalıbıyla yazılmıştır).

3- (Gazel) Merşiye[89]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Bu ne dehşet bu ne ḥayret kı beni aldı amân
Bu ne fürḳat bu ne ḥasret kı beni yaḳdı hemân

2 İdeyim nâle vü feryâdımı müzdâd bugün
Gûyiyâ ḳopdı ḳıyâmet oluna ẓann u gümân

3 El-'aṭaş âteşi içinde yanan şâh içün
İdeyim cismimi de cânımı da ben vîrân

4 Seyl-i ḫûnum aḳıdam yaş yerine öylece kim
Olayım ḫâk ile ḫûn-âb içinde ġalṭân

5 Şuña eyvâh iderim kı o gül-i bâġ-ı edeb
O ciger-gûşe-i Bu'l-Ḳâsım u Şâh-ı Merdân

6 Nice yârânı ile ḫâke düşüp a'dâsı
Oldılar mâh-ı Muḥarremde cemî'an şâdân

7 Mü'min-i 'âşıḳ olan ṣâdıḳ olan ehl-i faẓıl
Kerbelâ vâḳı'asından olur elbet giryân

8 Şühedâyı ide Ḥaḳ cennet ile şâd u be-kâm
Nâr-ı dûzaḫda yana cümle-i ehl-i ṭuġyân

9 Meded ey şâh-ı şehîdân meded ey pûr-ı 'Alî
Meded ey zât-ı kerem-kâr u 'adâlet-'unvân

10 Zâkî-i efkar u bî-çâreye talṭîf ḳılup
İdesiñ rûz-ı ḳıyâmetde şefâ'at iḥsân

ÂRİF (KETHUDÂZÂDE HACI MEHMED) (1764-1844)

(Gazel) Mersiye[90]

1 Ḳurretü'l-'ayn-ı Ḥabîb-i Kıbrıyâ'sın yâ Ḥüseyn
Nûr-ı çeşm-i Şâh-ı Merdân Murtażâ'sın yâ Ḥüseyn

2 Vâlidiñ şânında dindi "lâ-fetâ illâ 'Alî"
Maẓhar-ı sırr-ı etemm-i "lâ-fetâ"sın yâ Ḥüseyn

3 Hem ciger-pâre-i Zehrâ Fâṭımâ Ḫayru'n-Nisâ
Ehl-i Beyt-i müctebâ Âl-i 'Abâ'sın yâ Ḥüseyn

4 Ḫalḳan u ḫulḳan müşâbihsin Resûlullâh'e sen
Nâzenîn-i enbiyâ vü evliyâ'sın yâ Ḥüseyn

[89] Ali Zâkî, Medhiye ve Mersiye, İstanbul 1301, s.4.

[90] Mehmet Yalçın YIL.MAZ: Türk Din Musikisinde Mersiyeler ve Mersiyehanlar(yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006, s. 79.

5 Saña gülle ṭoḳunan ümmîd ider mi maġfiret
Ġonca-i gülşen-serây-ı Muṣṭafâ'sın yâ Ḥüseyn

6 Seyyid-i şübbân-ı cennet dindi şânıñda seniñ
Pîşvâ-yı etḳıyâ vü aṣfiyâsın yâ Ḥüseyn

7 Ehl-i maḥşer dest-i Ḥaydar'dan içerken kevṡeri
Sen ṣusuzluḳla şehîd-i Kerbelâ'sın yâ Ḥüseyn

8 Ṣad-hezârân la'net olsun ol Yezîd'iñ cânına
Nice ḳaṣd itdi saña nûr-ı Hüdâ'sın yâ Ḥüseyn

9 Ḳıl şefâ'at 'Ârif'e ceddin Muḥammed 'aşḳına
'Arṣa-ı maḥşerde maḳbûlü'r-recâsın yâ Ḥüseyn

ARŞİ BABA (16. Yüzyıl)

(Kasîde) Merşiye[91]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Şâmiyân-ı bî-ḥayâniñ şûm-ı endâmına yuf
Düşmen-i Âl-i 'Abâ ḳavm-i bed-nâmına yuf

2 Ḳaṣd-ı Âl-i Muṣṭafâ iden Yezîd evlâdınıñ
İbtidâsına mıyânına ser-encâmına yuf

3 Ḳâtil-i nefs-i zekî olup cüdâ ḥarîm-i dîn
Ḥâricî cumhûrınıñ sa'y ile ıḳdâmına yuf

4 Kimisi şeyḫ kimisi vâ'iẓ kimisi müctehid
Tâbi'-i Mervâniyânıñ cümle aḳsâmına yuf

5 Dâne vü dâm-ı riyâdır sübḥa vü seccâdesi
Ḳabâ vü destârına şeyḫ ile islâmına yuf

6 Ba'ẓı İbni Sâmirî ba'ẓısı aḳvâm-ı Yezîd
Ehl-i Şâm'ıñ mâ-ḥaṣal ebnâ-i aḳvâmına yuf

7 Mülk-i Rûm'a Şâm'ı tercîḥ eyleyen nâ-ḳâbiliñ
Anda ẓâyi' ḳıldıġı evḳât u ayyâmına yuf

8 Nân u âbı çoḳ deyü Şâm'ı tavaṭṭun ḳılanıñ
Nân-ḥârına vü hem de âb-âşâmına yuf

9 'Arşiyâ Âl-i Resûl'i sevmeyen müşrikleriñ
Devlet ü manṣıbına ta'ẓîm ü ikrâmına yuf

[91] Arşî Baba, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 1148.

ÂSIM (KÜÇÜK FİLİBELİZÂDE MUSTAFÂ ÂSIM) (1856-1904)

(Mesnevî) Nâle-i 'Uşşâḳ[92]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Vech-i ṣıḥḥat üzre böyle basṭ ider
Kerbelâ aḥvâlini ehl-i ḫaber

2 Çünkü İslâm'a emîr oldı Yezîd
Küfr ile ṭuġyânını ıtdı mezîd

3 Ḫamrı istiḥlâl ıtdı ol la'în
La'net-i Ḥaḳḳ'a ola dâ'ım ḳarîn

4 Ḫalḳa i'lân-ı emâret eyledi
Bey'at içün ḫalḳı da'vet eyledi

5 Nâmeler ba'ṣ ıtdı ḫalka ol pelîd
Birini ez-cümle tesyîr-i Velîd

6 Vâlî-i Yeṣrib Velîd açdı anı
Şöyle yazmış ıdı anda ol denî

7 Ey benim 'uẕv-ı vücûd-ı devletim
Eyle teklîf-i Ḥüseyn'e bey'atım

8 Ger ḳabûl eylerse itme pîç ü tâb
Başını gönder iderse ictinâb

9 Vaḳıf olduḳda nezâketle Velîd
Şeh Ḥüseyn'e ḳıldı mefhûmın bedîd

10 Bu sözi ṭuydığı anda ol hümâm
İtdi 'azm-i cânib-i Beytü'l-Ḥarâm

11 Cânib-i Beyt'e girince ol muṭâf
Ḳıldı Ka'be ḳible-i vechin ṭavâf

12 Pâyına zemzem aḳı tdı eşkler
Bûs-ı la'liyle Ḥacer kesb itdi fer

13 Oldı icrâ-yı meserret itmeden
Mekke şehri ġıbṭa-baḫşâ-yı 'Aden

14 İntişâr itdi cihâna bu ḫaber
Kûfe ehli çünki vâḳıf oldılar

15 Cümlesi 'ahd eyleyüp bey'at içün
Ṣaldılar meb'ûşlar da'vet içün

[92] Nâle-i Uşşâk, Küçük Filibeli-zâde Mustafâ Âsım, İstanbul 1301, s. 7. (Toplam 12 sayfalık bu küçük eserin kapağında şöyle bir bilgi vardır: "Vaḳ'a-i Ciger-sûz-ı Kerbelâ'yı Ḥâvî Olup Üdebâ-yı 'Aṣrdan Sa'âdetlü Kâzım Paşa Ḥażretleri'nifi "Rıyâż-ı Aşfiyâ" Nâm Mersiyelerini Taklîd ve Tanẓîr Şûretinde Ḳaleme Alınmışdır. Nâẓımı: Küçük Filibeli-zâde M. Âsım). Yukarıya aldığımız kısım bu eserin bir bölümüdür. Adı geçen Kâzım Paşa'nın "Rıyâż-ı Aşfiyâ" adlı eseri ise 185 beyitlik bir eser olup, Makâlîd'ı Aşk'ın basımından önce 1296 yılında ayrıca basılan küçük bir eserdir. Bu eser aynen Makâlîd-i Aşk'ın içerisinde mevcuttur ve elinizdeki eserin Kâzım Paşa bölümüne alınmıştır.

16 Yirmi biñ kimse idüp bey'at hemân
Ḳıldılar ol ḥażrete 'arż u beyân

17 Gördi kim żât-ı şehîd-i Kerbelâ
'Arż-ı dîdâr eyler eyyâm-ı belâ

18 Ḥâ'il olmaḳ dest-i taḳdîre muḥâl
Ḥükmini icrâ ider encâm-ı ḥâl

19 Mekke'den ol demde rıḥlet eyledi
Ravża-i pâkı ziyâret eyledi

20 Ṭuymadan bir kimse ol 'âlem-penâh
Ḳıldı Baġdâd semtine tevcîh-i râh

21 Rû-nümâ olduḳda deşt-i Kerbelâ
Anda yüz gösterdi biñ derd ü belâ

22 Çün olup İbni Ziyâd bundan ḫabîr
Her ṭarîḳa yolladı bir râh-gîr

23 Ḍarb içün Âl-i Cenâb-ı Aḥmed'i
Selb içün nûr-ı Nebiyy-i emcedi

24 Ḳaṭ' idüp râhın bütün Süfyâniyân
Aldı etrâfın Ḥüseyn'iñ bâġıyân

25 Âb-ı rûy-ı dîni imḥâ itdiler
Şem'a-i îmânı iṭfâ itdiler

26 Ey olan müştâḳ-ı dîdâr-ı Ḫudâ
Ḳıl ṣalât-ı ḫamse-i Âl-i 'Abâ

27 Ḳıldı çün ol şems-i eflâk-i cihân
Mâh-ı nevle Kerbelâ'da iḳtirân

28 İtdi sâl-i hicret-i Ḫayru'l-ümem
Pâye-i altmış bire vaż'-ı ḳadem

29 Anda ârâm eyledi ol nâm-dâr
İtdi tâ on gün Muḥarrem'den güzâr

30 Çoḳ veḳâyi' itdi on günde ẓuhûr
Kim ider insânı mest ü bî-şu'ûr

31 Yevm-i şâlişde 'adû-yı bî-ḥayâ
Cânib- İslâm'dan itdi ḳaṭ'-ı mâ

32 Yevm-i sâbi'da 'aṭaş oldı bedîd
İżṭırâba düşdi evlâd u ḫafîd

33 Oldı ifrâṭ-ı ḥarâret rû-nümûn
Ehl-i Beyt âlâmını itdi füzûn

34 Tâbdan ḳıldıḳça anlar nâleler
Âsumânda aġladı kerrûbîler

35 Anlar itdikçe şusuzluḳdan fiġân
Baġrını ḫûn eyledi âb-ı revân

36 Oldı bu eṣnâda el-ḥâṣıl helâk
Şiddet-i 'aṭş ile ḫaylı zât-ı pâk

37 Ehl-i Beyt itdikçe zâr u vâhlar
Ṭutdı ebr-âsâ semâyı âhlar

38 Yevm-i 'âşirde o ḳavm-i bed-liḳâ
Bî-muḥâbâ itdi ḥarbe ictırâ

39 Yetmiş iki merd-i kâmil bî-ḫazer
Dört biñ nâ-merde ḳarşu ṭurdılar

40 Ḫançer ü seyfi idince der-be-kef
İtdiler çoḳ düşmen-i dîni telef

41 Cân virüp encâm-ı kâr nâm aldılar
Vuṣlat-ı Ḥaḳ'dan güzel kâm aldılar

42 Birbirin ta'ḳîb idüp hep mü'minîn
İtdi 'azm-i ravża-i ḫuld-ı berîn

43 İşbu eṣnâda Ḥüseyn-i nâm-dâr
Oldı yetmiş bir maḥalden zaḫm-dâr

44 Ża'f olup cism-i şerîfinde nümâ
Ḫâke ṣaldı cism-i pâkin ol hümâ

45 Şimr-i Żi'l-cevş nâm bir kâfir pelîd
'Âḳıbet ol ḫażreti itdi şehîd

46 İtdi ol ḳavm-ı ḫabâṣet âşıkâr
Muṣṭafâ evlâdını maḥv u tebâr

47 Söndirüp envâr-ı dîn ü milleti
Yıḳdılar bünyân-ı islâmiyyeti

48 Kim ki itmezse bugün âh u fiġân
Dîn ü îmânında var reyb ü gümân

49 Ey olan müştâḳ-ı dîdâr-ı Ḫudâ
Ḳıl ṣalât-ı ḫamse-i Âl-i 'Abâ

50 Oldı çün zât-ı Ḥüseyn-i Kerbelâ
'Âzim-i dergâh-ı ṣâḥib-Kibriyâ

51 Oldılar a'dâ-yı bed ser-mest-i kâm
İtdiler tâ ḫayme-gâha iḳtiḥâm

52 Her ne buldılarsa tâlân itdiler
Âb-ı rûy-ı dîni rîzân itdiler

53 Ḳoymadı aldı ne kim varsa buġât
Ḳaldılar ḫıfẓ-ı Ḫudâ'da muḫṣenât

54 Eyledi bu kerre de Şimr-i la'în
Sû'-ı ḳaṣd-ı zât-ı Zeynü'l-'Âbidîn

55 Nisve vü eṭfâl idüp bundan hemân
Cümlesi bî-iḫtiyâr âh u fiġân

56 Ehl-i Beyt'iñ itdigi feryâd u zâr
Eyledi ehl-i semâyı dâġ-dâr

57 Vâḳıf olduḳda idüp ol kâfiri
İbni Sa'd ol kârdan men' u berî

58 Dîde pür-ḫûn u ciger âteş-feşân
Ṭıfl u nisvânı idüp andan revân

59 İtdiler tertîb-i 'azm ü iḫtişâm
Ehl-i Beyt'i ḳıldılar i'zâm-ı Şâm

60 Şâm'a vâṣıl oldı çün aḥfâd u âl
İtdi i'lân-ı sürûr ehl-i ḍalâl

61 Seyyidâtı gezdirüp esvâḳda
İtdiler teşhîr-i küfr âfâḳda

62 Ehl-i Beyt'e çoḳ ḥaḳâret itdiler
Ẓulmı îṣâl-i nihâyet itdiler

63 Ba'dehû ol ḳavm-i la'net-imtiyâz
Seyyidâtı eyledi sevḳ-i Ḥicâz

64 Dîde giryân sîne âteş-iştı'âl
Vâṣıl-ı Yeṣrib olup evlâd u âl

65 Cümle sükkân-ı Medîne ser-te-ser
İtdi şol rütbe fiġân u nâleler

66 Aġladı feryâdlarından ins ü cân
Nâle vü efġân ile ṭoldı cihân

67 Ḳıldılar şol rütbe kim feryâd u âh
Titredi feryâddan 'arş-ı İlâh

68 Ḥaḳḳ içün ḥüzn ü elem olsaydı ger
Ḥaḳ daḫi eylerdi iẓhâr-ı keder

69 Ġarḳ idüp ḫûn-ı sirişke 'âlemi
Ḳapladı kevni Ḥüseyn'iñ mâtemi

70 İtmedim aṣlâ ḫilâfı iḫtiyâr
Olması-çün ḥüzn ü te'ṣîre medâr

71 Kızb ile ifrâṭdan ‘ârîdir sözüm
Ṣıdḳdan olmaz cüdâ ‘Âṣım özüm

72 Ḳalb-ı nâçîzim ṣadâḳat kânıdır
Ṭoġrı söz bana Ḫudâ ıḥsânıdır

73 Vâḳı‘ât itdi bu vech ile güzâr
Şekk iden taḥḳîḳa ḳılsun ibtidâr

74 Maṭlabım ancaḳ budur Ḥaḳ’dan benim
Vaḳf-ı ‘aşḳ-ı Ehl-i Beyt ide tenim

75 Eylesün Rabbim be-câh-ı Muṣṭafâ
Nâmımı Ḳıṭmîr-i evlâd-ı ‘Abâ

76 Ola bu naẓm-ı perîşânım hemân
Bâ‘iṣ-i feyż ü ṣafâ-yı câvidân

77 Eylesün ‘uḳbâda Rabb-ı kâ’ināt
Bâdî-i luṭf u medâr-ı iltifât

78 Olalar maḳrûn-ı ‘afv-ı Müste‘ân
Dinleyenlerle oḳudan oḳuyan

79 Ey olan müştâḳ-ı dîdâr-ı Ḫudâ
Ḳıl ṣalât-ı ḫamse-i Âl-i ‘Abâ

AŞKİ (19. Yüzyıl)

1- (Kasîde) Merṣiyye-i Şehîd-i Kerbelâ Ḥażret-i İmâm Ḥüseyn[93]

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Mâh-ı mâtem geldi dostlar dîde ḳan aġlar bugün
Ṣanma kim çeşm-i ḥazînim tende cân aġlar bugün

2 Rûḥ-ı pâk-i Aḥmed-i Muḫtâr u Zehrâ-yı Betûl
Şîr-i Yezdân-ı ‘Alî ol ḳahramân aġlar bugün

3 Ṣanma kim cins-i beşer aġlar Ḥüseyn’im-çün benim
İns ü cân cümle melek hep ḳudsiyân aġlar bugün

4 Mâhiyân deryâda giryân oldıġın görme ba‘îd
Nüh-felek üzre olan kerrûbiyân aġlar bugün

5 Ḫûn-ı ‘anber-bûyı rûy-ı ḫâke düşdükde hemân
Şerm-sâr olup zemîni ḫûn-feşân aġlar bugün

6 Fürḳat-i nev-reste-i şâh-ı şehîdânım içün
‘Arş u kürs ü levḥ-i maḥfûẓ âsumân aġlar bugün

7 Düşmen-i Âl-i ‘Abâ dûzaḫda varsun aġlasun
Hep muḥibb-i ḫânedân u ‘âşıḳân aġlar bugün

[93] Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları, Haz. Cemil ÇİFTÇİ. İstanbul 2008. s. 263. (Aşkî Divanı, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü, No: 3934, v. 113a.).

8 Sâḥa-i vaḥdet-serâda Ḥakk ile meşġûl olan
Evliyâ vü etḳıyâ vü ʻârifân aġlar bugün

9 Puşt Yezîd'iñ itdıgı ẓulm-i şarîḥın gûş iden
Müslimân u şâdıḳân u kâfirân aġlar bugün

10 Kör ola bir göz ki dökmez dîdeden eşk-i fırâḳ
Fürḳat-i Şâlı-ı Ḥüseyn'e dü-cihân aġlar bugün

11 Ḳalmadı dîdemde nem nevbet göñüller aġlasun
Aġlama ey dil disem rûḥ-ı revân aġlar bugün

12 Bu cihânda aġlasun aġlatma maḥşerde gözüm
Ḳıl şefâʻat deyü ʻAşḳî el-amân aġlar bugün

2- (Gazel) Mersiye[94]

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

1 Ḥüseyn'ım yâda geldi ey ḳalem sen de gel imdâd it
Ṭaḳıldı ʻaḳl u fikrim ʻâşıḳâne âlıı muʻtâd it

2 Gül-i nev-restemiñ berḳ-i ḫazâna uğradı ḫayfâ
Dilâ bâġ-ı belâda bülbülâne durma feryâd it

3 Döküp eşk ü sirişki rûz u şeb mâtem-nişân eyle
Cihânda selb-i râḥat eyleyüp ʻâlemde bir ad it

4 Ḫayâlı ḫâṭıra geldikçe ḳaṣr-ı dil olur vîrân
İki dünyâyı sen de seyl-i eşkiñ ile berbâd it

5 Ḥüseyn'ım ʻaşḳına yaġmâya virdim ʻaḳl u idrâkim
Bugün ser-defter-i mecnûn-ı ʻaşḳım dôst irşâd it

6 Belâya ṣabr idüp rifʻatle buldı ceddini sulṭân
Bizi ol zümreye ilḥâḳ idüp yâ Rabb sen şâd it

3- (Terkîb-i Bend) Mersiye-i Ġarrâ Be-Şâh-ı Kerbelâ[95]

(Fâʻılâtün Fâʻılâtün Fâʻılâtün Fâʻılün)

I

1 Âh idersem âhdan biñ âh-ı nev peydâ olur
Âh-ı âhım gûş iden âh eyleyüp şeydâ olur

2 Âhımız bî-iḫtiyâr eyler ẓuhûr her bir nefes
Ṣanma âh u vâh-ı ʻâşıḳ lafẓ-ı bî-maʻnâ olur

3 Âh ider teskîn-i nâr-ı mâtemiñ pür-sûzişin
Âh-ı âteş-bârımız bir nebzece iṭfâ olur

[94] Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları, Haz. Cemil ÇİFTÇİ, İstanbul 2008, s. 264. (Aşkî Divanı, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü, No: 3934, v. 164a.).

[95] Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları, Haz. Cemil ÇİFTÇİ, İstanbul 2008, s. 265. (Aşkî Divanı, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü, No: 3934, v. 93b.).

4 Âh-ı âhımdan buluṭ oldı semâya perde-dâr
Bir şerer şâyed irerse âhdan ḥayfâ olur

5 Âh u vâh it ey göñül bu gülsitân-ı dehrde
Âh u vâhım duysa ebkem bülbül-i gûyâ olur

6 Âh u vâhım şemmesi maḥşerde eylerse ẓuhûr
Cümle ta'ṭîl-i terâzû-yı ḥisâbeş lâ olur

7 Vır benim destime ol günde Yezîd'i yâ İlâh
'Aḫz idem kendimce andan intiḳâm-ı âh u vâh

II

8 Rezm-gâh-ı Kerbelâ'dır ey ḳalem meydâna gel
Deşne-i tîġ-ı zebânıñ sell idüp merdâne gel

9 Âl ü Evlâd-ı 'Abâ'ya ḳaṣd iden küffâr içün
La'net ü düşnâmıñı yaz ṣafḥa-i dîvâna gel

10 Ḫâmesin ni'me'l-enîsimsin benim Allâh içün
Âh u vâhım ḥadden efzûn oldı nev-nâlâna gel

11 Âh iderken çeşme ġayret geldi ḫâmem sen de gel
Başbaşa bu külbe-i aḥzânda giryâna gel

12 Merḥamet eyler benim bu çeşm-i ḫûn-bârım gören
Raḥm kıl sen de benimle mâtem-i sultâna gel

13 Vırmediyse bir içim şu ben Ḥüseyn'im 'aşḳına
Çeşme-i eşkim sebîl itdim bugün 'aṭşâna gel

14 Âh olaydım senden evvel ben saña ḳurbân Ḥüseyn
Âh şimdi olmasaydım hecr ile nâlân Ḥüseyn

III

15 Ey Yezîd-i bed-lıḳâ kâfir imişsin sen meger
Da'vi-i islâm idersin sende yoḳ dînden eser

16 Bir gül-i nev-restedir Maḥbûb-ı sulṭân-ı rüsul
Bülbül-i bâġ-ı cinândır dâyesi şems ü ḳamer

17 Bir gören biñ cân ile 'âşıḳ olurken rûyına
Sen anı hiç görmediñ mi eylediñ ḳaṣd-ı żarar

18 Ceşm-i ḫaḳ-bînin gören kâfir müselmân oldılar
Sen ne kâfirsiñ yüzüñden şâh-ı dîn oldı heder

19 Bilmediñ mi kâfirâ kimdir bu zât-ı muḥteşem
Ceddi Aḥmed mâderi Zehrâ vü Ḥaydar'dır peder

20 Ber-semer ṭûbâ-yı 'adni ser-nigûn itdiñ yere
Bu nihâl-i ẓulm ġarsından saña la'net şemer

21 La'netiñ vird-i zebân-ı mihribândır bu cihân
Rûz-ı maḥşerde daḫi la'net iderler 'âşıḳân

IV

22 Bu ne gözdür bakmaya meh-ṭal'at-ı sîmâsına
Bu ne eldir cür'et itsün ġabġab-ı vâlâsına

23 Nûr-ı rûyın ḫâke atdıñ aṭlas u dîbâ gibi
Fi'l-i nâ-meşrû'ın iḳdâm eyledıñ icrâsına

24 Âh kım gelmez dehâna ḫâme ta'bîrin ḳanı
Fikr ü idrâk ü ḫayâlim düşdi vâveylâsına

25 Gitdi 'aḳlım ḫâṭıra geldikde ḫûn-ı ġabġabı
Gitdi cân cânânımıñ Mevlâsına şekvâsına

26 Ḫâke düşseydi eger bitmezdi bir ḳaṭre nebât
Şems-i ḫâver aldı sürdi cebhe-i bâlâsına

27 Gül gül itdiñ bûse-gâh-ı Aḥmed'i Ḥaydar ne dir
Yâ cevâbıñ var mı kâfir mâder-i Zehrâ'sına

28 Görmüş olsaydı ma'âẕallâh bunı Zehrâ Betûl
Kün-fekânı âh ile vîrân iderdi bî-'uḳûl

V

29 Tâc-ı 'arş u ferş olan re's-i sa'âdet neyledıñ
Nîze üzre gezdirüp ḫaylı ihânet eyledıñ

30 Gördiler Ḳur'ân oḳur bir tîz-i cünd-i kâfirân
Hep müselmân oldı anlar sen ḫıyânet eyledıñ

31 Seng ü âhen yumşadı hep cümle maḫlûḳ aġladı
Yâ neden ḳalbiñ seniñ kâfir cesâret eyledıñ

32 Câ-be-câ ol Ehl-i Beyt-i perde-i 'işmet-nişîn
Ḫalḳa iẓhâr eyleyüp vâfir rezâlet eyledıñ

33 Gülsitân-ı Aḥmed'i bâd-ı ḫazâna uġradup
'Andelîb-i ravżasın ḫâmûş-ı iskât eyledıñ

34 Tîġ-ı mıḳrâżıñla kâfir bezm-i şem'-i Ḥaydar'ı
Söndürüp ẓulmüñle dehre bir ḳıyâmet eyledıñ

35 Gül gül itdiñ la'l-i gül-fâmın gül-i nev-resteniñ
Çü baña ḍarbe sezâ mı dest ü pây-ı besteniñ

VI

36 Âh-ı âhım gûş iden âh eylesün ḳan aġlasun
Âh-ı 'aksimden benim kâfir müselmân aġlasun

37 'Arş u ferş ü levḥ u kürsî nüh-ḳıbâb-ı âsumân
Bî-ḳarâr olsun benim-tek çarḫ-ı devrân aġlasun

38 Aḥmed-i Muḫtâr'ıñ irsün merkad-ı vâlâsına
Ḥażret-i Zehrâ efendim Şîr-i Yezdân aġlasun

39 Ravża-ı pâk-i risâlet minber-i 'arş-ı berîn
Ḳaralar geysün dem-â-dem Beyt-i Raḥmân aġlasun

40 Ol Yezîdî-meşrebânıñ dîdesi itmez bükâ
Maḥşere varsun olar da tâ ki her ân aġlasun

41 Dilde âhım ḳalmadı çeşmimde hem nemden eser
Murġ-ı cân tenden firâr itse de bî-cân aġlasun

42 Neylediñ Şâh-ı Ḥüseyn'im ey sitem-ger Kerbelâ
Ḳurre-i 'ayn-ı Muḥammed ḳand-ı İbni Murtażâ

VII

43 Sâḳıyâ dök bâde-i gül-fâmı zehri şun bana
Nûş idem ḳan nûş ḳıldı ol Ḥüseyn-i Kerbelâ

44 Zehr-i ġam mâtemle taḥmîr oldıġından mı bu ten
Dilde te'sîri nümâyân olmadı ey sâḳıyâ

45 Rûḥ-ı pâk-i Âdem ü Ḥavvâ'ya te'sîr itdi âh
Gördiler şübbân-ı cennet ṭu'me-i tîġ-ı belâ

46 Âh-ı âteş-bârımız şu'le-fürûzân-ı cahîm
Yâ neden olmaz mü'eşşir bu Yezîd-i bed-liḳâ

47 Virme ruḫṣat ḫâmeñe 'Aşḳî yeter âh eyledi
Oldı tesbîḥ-i melâ'ik ber-semâ vâ-ḥasretâ

48 Câ'ize merşiyyemiñ bunlarla cem' olmaḳ yeter
Ḥaydar u Zehrâ Ḥasan şâhım Ḥüseyn ü Muṣṭafâ

49 Pîş-gâh-ı Aḥmed ü Zehrâ'da naẓm-ı dil-güdâz
Oḳuyaraḳ aġlayaraḳ eyledim ḫatm-i niyâz

AŞKİ (GİRİTLİ) (18. Yy. Sonu-19. Yy. Başı)

1- (Müseddes) Merşiye)[96]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Mâh-ı Muḥarrem oldı şafaḳdan çıḳup hilâl
Ḳılmış 'azâ ṭutup ḳadı ḫam ġarḳ-ı eşk-i âl
Evlâd-ı Muṣṭafâ'ya meded ḳılmamış Furât
Geçürmesün mi yerlere anı bu infi'âl
Tecdîd-i mâtem-i şühedâ ḳıldı rûzgâr
Zâr aġla ey gönül bugün oldukça iḫtimâl

2 Mâh-ı Muḥarrem oldı meserret ḫarâmdır
Mâtem bugün şerî'ata bir iḫtirâmdır
Tecdîd-i mâtem-i şühedâ nef'asız degil
Ġaflet-serây-ı dehrde tenbîh-i ḫâṣ u 'âmdır
Her medd-i âh kim çekilür Ehl-i Beyt içün
Miftâḥ-ı bâb-ı ravża-i dâru's-selâmdır

[96] Giritli Aşkî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Kadir ALPER, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2005, s. 281. (Not: Manzumenin başında şöyle denmektedir: Merşiyeden Muḳaddem Şeyḫ Efendi B u Neşâyiḥı Oḳuya).

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

3 La'net olsun şol Yezîd'üñ cânına vü tenine
Bir içim şu virmediler Muṣṭafâ'nuñ âline
Cân u dilden Muṣṭafâ vü Murtażâ'ya yâr isen
Gice gündüz oḳı la'net Şimr ile Ẕü'l-Cevşen'e
Dönmezem Âl-i 'Abâ'dan kesseler başım benim
Dönmezem 'Aşḳî vefâdan la'net olsun dönene

2- (Gazel) Merṣiye[97]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ḥüseyn-i Kerbelâ'ya cân fedâdır âl ü evlâda
Ṭutarlar mâtemin anuñ melekler cümle âmâde

2 Bugün mâtemdir ey mü'min ṭutagör mâtemin şâhûn
Dilerseñ raḥmet-i Ḥaḳḳ'ı şehâ firdevs-i a'lâda

3 Semâda ṭayr iden ḳuşlar zemîn içre akan şular
Bu ṭaġlar ḫâk ile taşlar ṭutarlar mâtem aḥfâda

4 Benim mü'min diyen 'âşıḳ gel isbât eyle nem göster
Anuñ-çün içmeyenler şu içerler kevşer 'uḳbâda

5 Bi-ḥamdillâh muḥibb-i ḫânedânız biz ezelden kim
İçürdi şerbet-i 'aşḳuñ ezel bezminde ṣahbâda

6 Bu nuṭḳı yâd iden 'uşşâḳ bugün dehr-i fenâ içre
Nice yüz bin selâm olsun ḳamu ensâb-ı ecdâda

7 Oḳuñ la'net Yezîd'e kim aña la'net ġıdâ oldı
Cefâlar ḳıldı evlâda düşürdi ḫalḳı ifsâda

8 Aña tâbi' olanlar hep anuñla ḥaşr ola yarın
Ḳışâş itdükde 'adlullâh gelüp Fâṭıma feryâda

9 Gözüñden ḳan akıt 'Aşḳî bugün mâh-ı Muḥarremdir
Ṣusuzluḳla şehîd oldı cefâlar çekdi şeh-zâde

3- (Kasîde) Hâzâ Merṣiye-i Ḥażret-i Şâh-ı Kerbelâ İmâm Ḥüseyn Raḍıyallâhu 'Anh[98]

(Aruzun Muhtelif Kalıpları İle)

1 Cân u başım eylerem yoluña ḳurbân yâ Ḥüseyn
Yine sensin ezel ebed cümleye merdân yâ Ḥüseyn

2 Ceddüñ Aḥmed hem Muḥammed atañdır 'Alî
Anañ Fâṭıma mihrü'l-Betûl nûr-ı îmân yâ Ḥüseyn

3 Ḥaḳḳ'a cân fedâ idüp meydân-ı şehâdetde ḳoç gibi
Cümle yer ü gök ehli o gün aġladı ḳan yâ Ḥüseyn

[97] Giritli Aşkî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Kadir ALPER, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2005, s. 282. (Not: Manzumenin başında şöyle denmektedir: Merşiyeden Evvel Okunur).

[98] Giritli Aşkî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Kadir ALPER, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2005, s. 283. (Not: Manzumenin başında şöyle denmektedir: Ba'dehû Merşiye Okuna). (Not: Bu manzume aruz vezniyle yazılmış olduğu halde tek bir kalıp kullanılmamış, beyit ve mısralarda muhtelif kalıplar kullanılmıştır; bazı mısralar ise aruzun hiçbir kalıbına uymamaktadır).

4 Ol ki mü'minîn ola yas mâtemünde senüñ bugün
Eşk döküp oldılar şaçuñ gibi perîşân yâ Ḥüseyn

5 Her kim ki bu Muḥarremde mâtemüñ ṭutmaya senüñ
Oldur yaḳîn-i Yezîd-i bed-gerdân yâ Ḥüseyn

6 Yer ü gök taş u ṭoprak hep aḳar şular
Senüñ-çün mâtem ider bular her ân yâ Ḥüseyn

7 Âh bu muṣîbetden ciger nice ḳan ağlamasun
Nâ-ḥaḳ cefâ ḳıldı saña Yezîd-i Mervân yâ Ḥüseyn

8 Âh o mübârek boğaz ki öpmüş idi anı Muṣṭafâ
Nice kesdiler aḳıdup ḳanın revân yâ Ḥüseyn

9 Cümle 'âlemüñ ḫalḳı bîzâr oldı ehl-i Kûfe'den
Merdûd olup itdiler saña tîri bârân yâ Ḥüseyn

10 Teslîm-i rıżâda bezl-i cân idüp zerre şalınmadı
Ṭañ mıdır giryân olalar cümle cihân yâ Ḥüseyn

11 Ol siyeh şaçlar ki ḳible-gâh-ı 'âşıḳân idi
Oldı Kerbelâ içinde ḫâk ile yeksân yâ Ḥüseyn

12 Çoḳdur ḥikâyet-i muṣîbet ü elem-i deşt-i Kerbelâ
Âh idüp zâr ağlar kevn ü mekân el'ân yâ Ḥüseyn

13 Gözden nihân olup ḫûb-cemâlüñ ey pâdişâh
Yaḳmasun mı cân u dili âteş-i hicrân yâ Ḥüseyn

14 Âb-ı Furât ki cümle vuḥûş u ṭuyûra mübâḥ iken
Men' itdiler senden leşker-i ṭuġyân yâ Ḥüseyn

15 Bizden selâm senüñ ceddüñe her dem yâ İmâm
La'net Yezîd-i Mervân'a hezârân yâ Ḥüseyn

16 Dilerem men faḳîre rûz-ı cezâ olasın şefî'
Senden olur 'Aşḳî ḳuluña derman yâ Ḥüseyn

AŞKİ (SEYYİD SÜLEYMAN AŞKİ EL-ALEVİ EL-ḤÜSEYNİ)

1- (Müseddes) Destûr Yâ Ḥüseyn[99]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün)

1 Geldi ol mâh-ı Muḥarrem ey muḥibb-i Muṣṭafâ
İdelim cümle Yezîd'e la'neti ṣubḥ u mesâ
Sîne çâk eyler bu mâtem bende-i Âl-i 'Abâ
Kesdiler Âl-i Resûl'i itmeyüp Ḥaḳ'dan ḥayâ
Âh yazıḳ oldı saña ey nûr-ı çeşm-i Murtażâ
Rûz-ı da'vâda alur ḥaḳḳuñ Cenâb-ı Kibriyâ

[99] Seyyid Süleymân Aşkî El-Alevî El-Hüseynî, Hülâsa-ı Vâveylâ Seyyidü'ş-Şühedâ-ı Kerbelâ, İstanbul 1327, s. 2. Toplam 15 sayfalık bu eserin içerisinde Mersiyeler'in dışında Kerbelâ hadisesini anlatan bölümler de bulunmaktadır. Eserin kapak sayfasında şu bilgiler yer alıyor: "Ḫülâsa-ı Vâveylâ Seyyidü'ş-Şühedâ-ı Kerbelâ, Muḥibbân-ı Ḫânedân-ı Ehl-i Beyt'e Hediyye Olmak Üzere Meydân-ı 'Aşkda Kılk-ı Za'îf ile Nâçîzâne Taḥrîre Cesâret Eylediğim İşbu Mersiye-i Şâh-ı Şühedâ-yı Kerbelâ'yı Ehl-i İmânıñ Naẓar-ı 'İrfânına Takdîm Eylerim." Eşer: Seyyid Süleymân 'Aşkî El-'Alevî El-Hüseynî, İstanbul 1327.

2 Ḳanġı mü'min sell-i seyf eyler o şâh-ı ekbere
'Arṣa-i maḥşer cevâbı var mıdır Peyġamber'e
La'net-i Yezdân sezâdır ol şaḳî-i ebtere
Şâh-ı deşt-i Kerbelâ'yı kesdiler nâ-ḥaḳ yere
Kerbelâ deştinde ḳaldı ḫânedân-ı Muṣṭafâ
Aġladı bu vaḳ'aya hep evliyâ vü enbiyâ

3 Bir alay nâ-pâkı cem' itdi Yezîd-i bî-ḥayâ
Kerbelâ ṣaḥrâsına ṭoldı gürûh-ı eşḳıyâ
Ḳorḳmayup Allâh u Peyġamber'den ol ḳavm-i belâ
Ḫânedân-ı Ehl-i Beyt'e itdiler bunca cefâ
Hangi bir ümmet ider Peyġamber oġlına ezâ
Çün aña la'net oḳur ḥûrî melek arż u semâ

4 Ol ḫavâricler imâma seyf-i ẓulmı çekdiler
Bir içim ṣu virmeyüp nehr-i Furât'ı kesdiler
Teşne-leb evlâd-ı Ḥaydar anda cânın virdiler
Baş açıḳ yalın ayaḳ feryâd u efġân itdiler
El açup baġrışdılar "Yâ Raḥmenâ yâ Rabbenâ"
Gel yetiş bî-keslerüñ imdâdına yâ Ze'l-'aṭâ

5 Zerrece raḥm itmeyüp Âl-i 'Abâ efġânına
Fâṭıma Ḫayru'n-Nisâ evlâdınuñ giryânına
Ey Yezîd-i bed-güher girdüñ Ḥüseyn'üñ ḳanına
La'net olsun ṣad-hezârân cânına a'vânına
Eyledüñ şâh-ı şehîdi ehl-i beytinden cüdâ
Sînelerde yâre açduñ ḫaşre dek la'net saña

6 Bir ṭarafdan âl u evlâd-ı Resûl eyler fiġân
Çünki al ḳanlar içinde yatmada şeh-zâdegân
Geçdi tîġ-ı eşḳıyâdan hep ṣusuz ol ḫânedân
Ḳaldı ṣaḥrâ-yı belâda yalıñuz şâh-ı cihân
At sürüp itdi hücûm ḳavm-i Yezîd-i bed-liḳâ
Atdılar tîr-i belâyı ol gürûh-ı nâ-becâ

7 Destine almış idi bir kâse ṣu şâh-ı şehîd
Dârlıġından atup hep nîzeler ḳavm-i Yezîd
Pâre pâre eyledi ḫulḳûmını tîr-i 'anîd
İçmedi bir ḳaṭre ṣu maḫzûn olup şâh-ı vaḥîd
Sâḳî-i kevṣer 'Alî evlâdına ey bî-vefâ
Virmedüñ Şımr-ı ẓalûm meftûḥ iken bir ḳaṭre mâ

8 Çün revân oldı Furât'a seyyid-i ḫayru'l-enâm
Ḳoymayup sıbṭ-ı Resûl'i ol gürûh-ı nâ-benâm
Tîr-i ġam bârân gibi şâh üstine yaġdı müdâm
Böyle bir ḳavm-i nuḫûset toḫm-ı Süfyân'dan enâm
El-'aṭaş yandı ciger-gâh-ı Ḥüseyn-i Kerbelâ
Var ḫaber vir sâḳî-i 'aṭşâna ey bâd-ı ṣabâ

9 Her ṭarafdan yürüyüp bed-mâye-i ehl-i sitem
Çıḳdı ṣaḥrâ-yı belâya ol şeh-i 'âlî-kerem
İşte teslîm-i rızâyım kim Ḥüseyn-i emcedem
Şîr-i Yezdân'dır imâm-ı sıbṭ-ı Nebî-i ekrem
Şânımı i'lân ider Ḳur'ân-ı maḥbûb-ı Ḫudâ
'Âlem-i ma'nâ menem destimdedir ḥükm-i ḳażâ

10 Nâ-tüvân ol fahr-ı sâdât içmedi bir katre şu
Aldılar nesl-i Betûl'i ortaya kavm-ı 'adû
Çekdiler gam tîğını yâ Rab su'âlimdir ne bu
Tîr-i 'udvânı atup necl-i necîbe sû-be-sû
Haymelerde ağlaşup ehl-i harem kıldı nidâ
Deşt-i gurbetde nedir bunca cefâ-yı pür-belâ

11 Yetmiş üç yâre açup şâhuñ teninde zâlımân
Kıble-i islâm-ı dîni yıkdılar şaydu'l-emân
Kangı ümmet-zâde ki Peygamber'in eyler hazân
Ağladı sîne dögüp bu vak'aya halk-ı cihân
Göz yaşın rîzân idüp âh itdiler ehl-i semâ
Sîneler şerh eyledi bu vak'a-i mâtem-fezâ

12 Düşdi sahrâya atından menba'-ı kân-ı 'ulûm
Ekfer-i kavm-i melâ'în itdiler cümle hücûm
Dest-i nâ-pâkinde tutdı lıhyesin Şimr-ı zalûm
Çevredüp şâh-ı şehîdi ol denî-i bed-rüsûm
Sîne-i eltâfına basdı ayağın bî-vefâ
Bûse-gâh-ı Mustafâ'yı zebh idüp kıldı cüdâ

13 Hûn-ı mâtemle boyandı ravza-i sultân-ı dîn
Karalar geydi melâ'ik kan ile toldı zemîn
Şerha şerha oldı efgân eyleyüp 'arş-ı berîn
Rûh-ı Zehrâ ağlayup nolduñ ciger-pârem Hüseyn
Teşne-leb cân virdi evlâd-ı 'Aliyyü'l-Murtazâ
Bî-kefen sahrâda kaldı server-i Âl-i 'Abâ

14 Takdılar bir nîze-i a'dâya re's-i emcedi
At sürüp çigneddiler zât-ı vücûd-ı akdesi
Yetmiş iki bende vü evlâd-ı nesl-i Ahmed'i
İçdiler Hak yolına cümle şehâdet şerbeti
Kara topraga serildi teşne-leb ehl-i safâ
Gurbet illerde yetîmân-ı Hüseyn-i Kerbelâ

15 Şehribânû sînesin dögdi perîşân eyledi
Kerbelâ meydânını eşkiyle 'ummân eyledi
Saçların sürdi Hüseyn'üñ kanına kan eyledi
Ehl-i Beyt'üñ cânları hep zâr u efgân eyledi
Kaldı çöller içre tenhâ âdem-i Âl-i 'Abâ
Bir mu'în yok teşne-dil hep bî-kes ü bî-akribâ

16 Hazret-i Zeyneb idüp feryâd u efgân u keder
Gördi bî-ser yatmada şâh-ı şehîdi ol güher
Saçların yoldı göñül zâr eyleyüp yakdı ciger
Çagırup Zeynü'l-'Abâ'yı bak bize noldı neler
Vâlid-i zî-şânını gördi o dem Zeynü'l-'Abâ
Didi bir savt-ı bülend ile yetiş yâ Mustafâ

17 Nevha vü feryâd idüp ol gonca-i bâg-ı rahîm
Eyledi inşâfıñuz yok mı taraf-dâr-ı elîm
Kaldılar evlâd-ı Haydar teşne-dil cümle yetîm
La'net itmez mi size ol Hazret-i Rabbü'l-Kerîm
Kanlı gömlekle varur Hakk'a Hüseyn-i müctebâ
Sizleri şekvâ ider bî-şübhe ol nûr-ı Hudâ

18 Mâ-cerâ-yı Kerbelâ her 'âşıḳuñ ezkârıdır
Mâh-ı mâtemde Yezîd'e la'neti evrâdıdır
Kim ki ceşminden döker yaş ol Ḥüseyn evlâdıdır
Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ 'âşıḳlaruñ îmânıdır
Evliyâ vü aṣfiyâya anlar oldı reh-nümâ
Cümle erbâb-ı ḥaḳâyıḳ itdiler hep iḳtidâ

19 Biz gedâ-yı ḫânedân-ı âl ü evlâd-ı Nebî
Bâb-ı luṭfında niyâz eyler ṭurup bunca velî
'Aşḳıyâ eyle ṣalât ile selâmı her demî
Ehl-i Beyt'üñ uġrına eyle fedâ cân u seri
Nice 'âşıḳ Kerbelâ'da cânların ḳıldı fedâ
Oldılar maḳbûl-i Raḥmân u Raḥîm her dü-serâ

2- (Kasîde) Mersiye[100]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Şah Ḥüseyn-i Kerbelâ'dır 'âşıḳâna muḳtedâ
Ey göñül 'âşıḳ iseñ gel ḳıl o şâha iḳtidâ

2 Vâḳı'ât-ı Kerbelâ'yı yâd idüp ḳan aġla kim
Dirligi ḳo eşk-i çeşmi eyle mecrâ-yı belâ

3 Ser-te-ser ṭutdı cihânı şâh-vâruñ mâtemi
Yaḳdı eflâki bütün hep teşnegân-ı Kerbelâ

4 Bî-kese ẓâlim eẕiyyet 'âdeti çarḫuñ mıdır
Ehl-i Beyt'i târumâr itdi o çarḫ-ı bî-vefâ

5 Ḳavm-i Süfyân'a virüp âh salṭanat sâmânını
Şâdmân oldı Yezîd-i ekfer-i la'net-fezâ

6 Bûse-gâh-ı Muṣṭafâ iken o şâhuñ gerdeni
Nice ḫançer urdılar bilmem gürûh-ı eşḳıyâ

7 Dest-i a'dâda esîr-i ẓulm ile âlûdeler
Bu revâ mı ḫânedân-ı Ḥaydar'a bunca cefâ

8 Ey Yezîd etbâ'uña ecdâduña la'net senüñ
El-amân Süfyânîlerde zerrece yoḳmuş vefâ

9 Cism-i pâk-i aḳdes-i şâh-ı şehîdânı o gün
Ḳoydılar 'uryân Yezîdân u Yezîd-i bî-ḥayâ

10 Bilmediler sıbṭ-ı ekremdir o şâh-ı muḥterem
Vâlidi şânında Ḳur'ân'da oḳundı hel-etâ

11 Ḳanġı müslim irtikâb eyler bu kâr-ı müdhişi
Ümmetimdir diyemez vallâhi Peyġamber aña

[100] Seyyid Suleymân Aşkî El-Alevî El-Hüseynî, Hulâsa-i Vâveylâ Seyyidü'ş-Şühedâ-i Kerbelâ, İstanbul 1327, s. 10.

12 Kûh-ı ġurbetde yetîmânuñ fiġân u nâlesi
Hep Ḥüseynî naġmesiyle virdi eflâke ṣadâ

13 Kılk-ı ḳudret nola yazmayaydı emr-i ḥażreti
Çünkı 'âlem şah Ḥüseyn'üñ ḳanına olmaz bahâ

14 Ḥaşre dek ḳan aġlasam bu sîneden gitmez elem
Ehl-i Beyt'üñ mâteıniyle cânımı ḳılsam fedâ

15 Dimişem ḳâlû belâ'da ḫânedâna bendeyem
Ḥamdü-lillâh kelb-i bâb-ı Ḥaydarî'yım 'Aşḳiyâ

3- (Gazel) Merṣiye[101]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Ġarḳ-ı ḫûn-ı Kerbelâ'yım yâ Ḥüseyn senden meded
Mâtemüñle ġam-fezâyım yâ Ḥüseyn senden meded

2 Sen cenâb-ı sıbṭ-ı sulṭân-ı rüsulsüñ yâ imâm
Bâb-ı luṭfuñda gedâyım yâ Ḥüseyn senden meded

3 Kerbelâ'da âl u evlâduñla ḳurbân olmuşuñ
Ben de râhuñda fedâyım yâ Ḥüseyn senden meded

4 Başımı ger kesseler dönmem cenâbuñdan şehâ
'Âşıḳ-ı Âl-i 'Abâ'yım yâ Ḥüseyn senden meded

5 Aġlarım her dem senüñ ol vaḳ'a-ı nâlânuña
Aġlamaḳla pür-cefâyım yâ Ḥüseyn senden meded

6 Vird ü ezkâr itmişim her dem Yezîd'e la'neti
Neyleyim ki mübtelâyım yâ Ḥüseyn senden meded

7 Dergehüñ dâru'l-emândır 'Aşḳî-i bî-çâreye
Râh-ı 'aşkda bî-nevâyım yâ Ḥüseyn senden meded

4- (Gazel) Merṣiye[102]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Ma'den-i cûd u seḫâvet nûr-ı Ḳur'ân'dır Ḥüseyn
Menba'-ı 'ılm ü kerâmet sırr-ı Sübḥân'dır Ḥüseyn

2 Nesl-i pâk-ı Faḫr-ı 'Âlem nûr-ı çeşm-i Fâṭıma
Ġonca-i bâġ-ı rısâlet dîn ü îmândır Ḥüseyn

3 Tâc-dâr-ı evliyâdır şâh-ı şâhân-ı cihân
Gülşen-i şâh-ı velâyet Şîr-i Yezdân'dır Ḥüseyn

4 Âsıtân-ı ḥażretidir Ka'betü'l-'uşşâḳ-ı dîn
Ẓâtıdır maḫż-ı 'ınâyet luṭf-ı Raḥmân'dır Ḥüseyn

[101] Seyyid Süleymân Aşkî El-Alevî El-Hüseynî, Hülâsa-ı Vâveylâ Seyyidü'ş-Şühedâ-ı Kerbelâ, İstanbul 1327, s. 11.
[102] Seyyid Süleymân Aşkî El-Alevî El-Hüseynî, Hulâsa-ı Vâveylâ Seyyidu'ş-Şuhedâ-i Kerbelâ, İstanbul 1327, s. 12.

5 Bilmeyüp ol Âl-i Süfyân Murtazâ evlâdına
Atdılar tîr-i denâ'et şankı düşmândır Ḥüseyn

6 Her ṭaraf pür-yâre nâzük ten ża'îf olmuş iken
Bir alay kelbe nihâyet ḳarşu zî-şândır Ḥüseyn

7 Bir içim şu virmedi ḳavm-i Yezîd ol servere
Kerbelâ deştinde ġâyet ḥüzn ü 'aṭşândır Ḥüseyn

8 Dest-i Şimr'e düşdi çünki zât-ı pâk-i ḥażreti
İçdi ṣahbâ-yı şehâdet teşne ḳurbândır Ḥüseyn

9 La'net olsun ol gürûh-ı ẓâlimâna ṣad-hezâr
Böyle bir ehl-i şeḳâvet içre giryândır Ḥüseyn

10 Yıḳdılar bünyâd-ı dîni ḥubb-ı sîm ü zer içün
Çünki miḥrâb-ı sa'âdet bâb-ı 'irfândır Ḥüseyn

11 Ehl-i 'aşḳuñ maḥremi serdâr-ı şübbân-ı cinân
Şâfi'-i rûz-ı ḳıyâmet merd-i meydândır Ḥüseyn

12 Her n e deñlü ger günâhım var ise maġfûr olur
Ḳorḳmazam bâb-ı şefâ'at kân-ı iḥsândır Ḥüseyn

13 'Aşḳıyâ cân ile başuñ şah Ḥüseyn'e ḳıl fedâ
Cümleye râh-ı selâmet yüce sulṭândır Ḥüseyn

5- (Muhammes) Mersiye[103]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Mâh-ı mâtem irdi dilde fürḳat-i hicrânı bul
Gel berü 'âşıḳ fedâ-yı cân idüp cânânı bul
Kerbelâ deştinde bî-kes teşne-leb ḳurbânı bul
Gör şehîd olmuş yatur ḳanlar ile sulṭânı bul
Var ḫaber vir ravża-i pâke şefâ'at kânı bul

2 Dutdı eflâkı melâ'ık âh iderler her demî
Hep siyâh ile ḳuşatdı Rabb-i 'İzzet 'âlemi
Farż olup her mü'mine şâh-ı şehîdüñ mâtemi
Gör şehîd olmuş yatur ḳanlar ile sulṭânı bul
Var ḫaber vir ravża-i pâke şefâ'at kânı bul

3 Nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ iken o şâh-ı muḥterem
Baḳ o mażlûma nice ḳaṣd itdiler ehl-i sitem
Bî-kes ü tenhâ ḳalup çöllerde ol ṣâḥib-kerem
Gör şehîd olmuş yatur ḳanlar ile sulṭânı bul
Var ḫaber vir ravża-i pâke şefâ'at kânı bul

4 Ehl-i Beyt'üñ ṭuydılar nâlân u hem efġânını
Zerrece raḥm itmeyüp unutdılar Allâh'ını
Ey göñül la'netle yâd it hep Yezîd a'vânını
Gör şehîd olmuş yatur ḳanlar ile sulṭânı bul
Var ḫaber vir ravża-i pâke şefâ'at kânı bul

[103] Seyyid Süleymân Aşki El-Alevî El-Hüseynî, Hulâsa-i Vâveylâ Seyyidu'ş-Şühedâ-i Kerbelâ, İstanbul 1327, s. 12.

5 Çün irişdi Kerbelâ'ya bir şadâ-yı pür-keder
Nolduñ ey oğlum Ḥüseyn 'im fürḳatüñ câna deger
Cedd-i pâküñ muntaẓırdır vuṣlatuñ bekler diler
Gör şehîd olmuş yatur ḳanlar ile sulṭânı bul
Var ḫaber vir ravża-i pâke şefâ'at kânı bul

6 Rûḥ-ı pâk-i nûr-ı çeşm-i Murtażâ'ya bu nidâ
İrdigi dem âsumânı ḳapladı âh u vâveylâ
Encüm ü şems ü ḳamer geydi siyâh nûrdan 'abâ
Gör şehîd olmuş yatur ḳanlar ile sulṭânı bul
Var ḫaber vir ravża-i pâke şefâ'at kânı bul

7 Ol nidâya cân atup şâh-ı şehîd-i Kerbelâ
Didi maẓlûmum bu ġurbet içre ey Ḫayru'n-nisâ
Bezm-i miḥnetdir bu saḥrâ-yı belâ-yı eşḳıyâ
Gör şehîd olmuş yatur ḳanlar ile sulṭânı bul
Var ḫaber vir ravża-i pâke şefâ'at kânı bul

8 Baḳ neler itdi o ẓâlim bî-vefâ mel'ûn Yezîd
Ḫânedân-ı Muṣṭafâ'ya itdiler ẓulm-i şedîd
Ḫâne-i ma'mûrı vîrân eyleyüp ḳavm-i 'anîd
Gör şehîd olmuş yatur ḳanlar ile sulṭânı bul
Var ḫaber vir ravża-i pâke şefâ'at kânı bul

9 Virme aġyâra maḥabbet dilde zevḳüñ dûr olur
'Âşıḳ-ı Âl-i 'Abâ ol köhne dil ma'mûr olur
Bu vücûd iḳlîminüñ her gûşesi ma'mûr olur
Gör şehîd olmuş yatur ḳanlar ile sulṭânı bul
Var ḫaber vir ravża-i pâke şefâ'at kânı bul

10 Tâ ezel âh u belâya mübtelâdır ehl-i dil
Bu sözümi añla ki pinhân olan esrârı bil
'Aşḳıyâ âyîne-i ḳalbden ġubâr-ı zühdı sil
Gör şehîd olmuş yatur ḳanlar ile sulṭânı bul
Var ḫaber vir ravża-i pâke şefâ'at kânı bul

6- (Gazel) Mersiye[104]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Şem'-i nûr-ı sırr-ı vaḥdetdir Ḥüseyn-i Kerbelâ
Ya'nî sıbt-ı Faḫr-ı ümmetdir Ḥüseyn-i Kerbelâ

2 Vâlidı Şîr-i Ḫudâ ya'nî cenâb-ı Murtażâ
Vâriṣ-i nûr-ı nübüvvetdir Ḥüseyn-i Kerbelâ

3 Ceddidir sulṭân-ı cümle evliyâ vü enbiyâ
Hâşimî'dir nesl-i ḫażretdir Ḥüseyn-i Kerbelâ

4 Nûr-ı çeşm-i Fâṭıma maḥbûb-ı 'âlemdir o şâh
Menba'-ı esrâr-ı raḥmetdir Ḥüseyn-i Kerbelâ

[104] Seyyid Süleymân Aşkî El-Alevî El-Ḥuseynî, Ḥulâsa-ı Vâveylâ Seyyidü'ş-Şühedâ-i Kerbelâ, İstanbul 1327, s. 15.

5 Bî-ḥayâ Sûfyânîlerden zerre râḥat görmedi
Ehl-i Beyt'e dâġ-ı ḥasretdir Ḥüseyn-i Kerbelâ

6 Mâh-ı mâtem şâd olan 'uşşâḳa la'net eyledim
'Âşıḳâna tâc-ı devletdir Ḥüseyn-i Kerbelâ

7 Ol şehün derdiyle yanmazsa göñül bîhûdedir
Çün çerâġ-ı nûr-ı himmetdir Ḥüseyn-i Kerbelâ

8 Ey göñül bîdâr olup gel ḳoḳla bûy-ı Ḥaydar'ı
Bûy-ı 'aşḳ gülzâr-ı ḥikmetdir Ḥüseyn-i Kerbelâ

9 Koymuşam cân u seri 'Aşḳî Dede cânân içün
Nûr-ı 'âlem mihr-i ṭal'atdır Ḥüseyn-i Kerbelâ

AVNİ (YENİŞEHİRLİ AVNİ) (Öl. 1883)

1- (Kasîde) Merşiye[105]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Yine mâh-ı Muḥarrem geldi mâtem ṭutdı dünyâyı
Demidür dîde rîzân eylesün eşk-i ciger-zâyı

2 Yıḳılsun kâr-gâh-ı zer-nigâr-ı çarḫ-ı nîlî-fâm
Söyündürsün felek ḳandîl-i mihr-i 'âlem-ârâyı

3 Ṭutuşsun lâle-zâr-ı ḫâr-ı gülşen dâġ-ı ḥasretdür
Tef û tâb-ı 'adem tefsîde itsün heft-deryâyı

4 Bozup bu encümen-gâh-ı fenâyı sâḳî-i devrân
Nigûn-sâr eylesün nüh-câm-ı zer-endûd-ı ḫaḍrâyı

5 Şuverden bir 'alâmet ḳoymasun ġâret-ger-i âsîb
Perîşân eylesün eczâ-yı terkîb-i heyûlâyı

6 Cigerler ḳanı gül-gûn eylesün âyîne-i çarḫı
Belâ ṭûfânı ġarḳ-âb eylesün ecrâm-ı a'lâyı

7 Yanar dağlar gibi feryâdlar âteş-feşân olsun
Aḳan şular gibi göz yaşı ṭutsuñ ferş-i ġabrâyı

8 Melek insün zemîn-i Kerbelâ'ya sûg-vâr olsun
Felek baġrında yaḳsun ṣad-hezârân dâġ-ı ḫûn-zâyı

9 Şerâr-ı hemm irişdi mâ-verâ-yı perde-i 'arşa
Ġubâr-ı ġam mükedder ḳıldı mir'ât-ı tecellâyı

10 'Aceb kim yazdı bu fermân-ı ġam-maẓmûn-ı ḫûn-rîzi
'Aceb kim çekdi bu yarlıġ-ı nâ-bercâya ṭuġrâyı

11 Niçün ol dem ḳıyâmet ḳopmadı 'arş u semâ içre
'Aceb gerdûn daḫı ne günlere ṣaḳlar Mesîḥâ'yı

[105] Yenişehirli Avnî Divanı (Doktora Tezi), Haz. Lokman TURAN, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1998, C. II, s. 602.

12 O gün feryâda çıkmışken zemînden âsumân üzre
Ḳażâ ol gün niçün indirmedi ġabrâya 'İsâ'yı

13 O gün kim Kerbelâ deştinde bârân-ı 'adüvvullâh
Rehîn-i nâr-ı Nemrûd itdiler Ṭûr-ı tecellâyı

14 O gün kim itdiler ḫâk üzre ḫûn-âġışte-i âzâr
Muḳaddes gül-nihâl-i gülsitân-ı âl-i Zehrâ'yı

15 Sezâdur dem-be-dem ḳan aġlasa Ya'ḳûb-ı dünyâ kim
Gözinden ġâ'ib itdi Yûsuf-ı Mışr-ı tecellâyı

16 Bu demde çaġlayan ḳanlar gibi göz yaşları görsün
Temâşâ itmeyen cûş u ḫurûş-ı ḫûn-ı Yaḥyâ'yı

17 Bu mâtem başka mâtemdür bu ḥasret başka ḥasretdür
Ki aġlatdı Müselmân u Yehûd u Gebr ü Tersâ'yı

18 Yehûdî müslimâna itmemişdür hem ḳabûl itmez
Yezîd'üñ Ehl-i Beyt'e itdüġi taḥḳîr ü îzâyı

19 Velî-'ahd oldı bir ġaddâre kim imkânı olsaydı
Ṭutar ḳâhir iderdi sûre-i İnnâ Fetaḥnâ'yı

20 Murâdı aḫz-ı şâr itmekdür evlâd-ı Muḥammed'den
Anuñ-çün Kerbelâ'da eyledi icrâ veṣâyâyı

21 Dür-i dendânını kesr itdiler Sulṭân-ı Kevneyn'üñ
Baña şor dâstân-ı meşher-i Hind-i ciger-ḫâyı
(Nâ-tamâm)

2- (Mu'aşşer) Merşiye[106]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Aġla ey dîde-i ḫûn-girye dem-i mâtemdür
Ki bu demlerde ġam-ı dîde-i gerdûn demdür
Ḳad-i bâlâ-yı felek bâr-ı belâdan ḫamdur
Şafaḳuñ çeşm-i ḫurûşânı yine pür-nemdür
Ṭa'na-i nâvek-i ḥasretle ḳażâ mülzemdür
Cûşiş-i eşk-i nedâmetle felekler yemdür
Kâ'inât âteş-i mâtemle caḥîm-i ġamdur
Âhlar vâṣıl-ı nüh küngüre-i a'ẓamdur
Aġla ey dîde-i ḫûn-geşte Muḥarrem geldi
'Âşıḳânuñ gözi ḳan aġlayacaḳ dem geldi

2 Cem' olup âl-i Yezîd ile hezârân kefere
Virdiler tefriḳa icrâ-yı ḳażâ vü ḳadere
Dökdiler âb gibi ḫûn-ı şehîdânı yere
İḫtirâm itmediler Ḥażret-i Faḫr-ı Beşer'e
Baḳ ciger-pâre-i Zehrâ'ya o 'âlî-gühere
Dikdiler re's-i hümâyûnını tîġ u tebere
Ġarḳ olup dîde-i ḥasret gibi ḫûn-ı cigere
Aġladı ins ü melek şâlis-i işnâ 'aşere
Aġla ey dîde-i ḫûn-geşte Muḥarrem geldi
'Âşıḳânuñ gözi ḳan aġlayacaḳ dem geldi

[106] Yenişehirlü Avnî Divanı (Doktora Tezi), Haz. Lokman TURAN, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1998, C. II, s. 604.

3

Gitdi bu ḳara ḫaber ʿâlem-i bâlâya ḳadar
Çıḳdı bu dûd-ı siyeh dergeh-i ʿulyâya ḳadar
Ẓulmet-i ġam yetişüp Ṭûr-ı tecellâya ḳadar
Düşdi zilzâl-i elem ʿarş-ı muʿallâya ḳadar
Şarşar-ı miḥnet esüp gülşen-i meʾvâya ḳadar
Ḳondı bu gerd-i keder dâmen-i ʿuḳbâya ḳadar
Berḳ-i feryâd suʿûd itdi şüreyyâya ḳadar
Aġladı nevʿ-i beşer Âdem ü Ḥavvâ'ya ḳadar
Aġla ey dîde-i ḫûn-geşte Muḥarrem geldi
ʿÂşıḳânuñ gözi ḳan aġlayacaḳ dem geldi

4

Kerbelâ günlerini yâd ile Rıdvân aġlar
Ḫuld olur cây-ı bükâ ḥûri vü ġılmân aġlar
Derd ile yerde beşer gökde sürûşân aġlar
ʿAḳl dîvâne olur ḥasret ile cân aġlar
ʿAndelîb âh çeker ġonca-i ḫandân aġlar
Dil-i şûrîde yatar dîde-i giryân aġlar
Teşnegân-ı ḥarem-i Ḥażret-i Devrân aġlar
Çeşme-i âb-ı beḳâ tâ-be-ebed ḳan aġlar
Aġla ey dîde-i ḫûn-geşte Muḥarrem geldi
ʿÂşıḳânuñ gözi ḳan aġlayacaḳ dem geldi

5

Çıḳsun ol göz ki bu hicrân ile ḫûn-bâr degül
Yansun âteşlere ol dil ki zaḫım-dâr degül
Gün yüzi görmesün ol dîde ki bîdâr degül
ʿÂḳıbet bulmasun ol kimse ki bîmâr degül
Böyle bir derd ile ölmek bize düşvâr degül
Cân fedâ itmesi dervîşlerüñ ʿâr degül
Bir müselmân ki bu gün âhı şerer-bâr degül
Bende-i bâr-geh-i Aḥmed-i Muḫtâr degül
Aġla ey dîde-i ḫûn-geşte Muḥarrem geldi
ʿÂşıḳânuñ gözi ḳan aġlayacaḳ dem geldi

6

Niçün ol dem ki ḥazîn eylediler Zehrâ'yı
Âşikâr itmediler tâmmetü'l-kübrâyı
Söndürüp şemʿa-i ḫurşîd-i cihân-ârâyı
Yakmayup yıḳmadılar küngüre-i vâlâyı
Âsumândan yere indirmediler ʿİsâ'yı
Ḫâk-dândan göge ḳaldurmadılar Mûsâ'yı
Demidür yâd ile ol devr-i felek-fersâyı
Ġarḳ-ı tûfân-ı sirişk eyleyelüm dünyâyı
Aġla ey dîde-i ḫûn-geşte Muḥarrem geldi
ʿÂşıḳânuñ gözi ḳan aġlayacaḳ dem geldi

7

Dehen-i pâkine dil-teşne iken âb-ı ḥayât
Leb-i şîrînine raḥm eylemedi âb-ı Furât
Gül ü şimşâdına ol gülşen-i ḫusnüñ heyhât
Âb-ı şemşîr-i dil-âzâr ile şu virdi ʿuşât
Şuʿle-i ʿaşḳda pervâne gibi ḳıldı ṣebât
Yandı yaḳıldı bu âzârı gören maḥlûḳât
Gerçi şâd oldı Yezîdân-ı nigûhîde-ṣıfât
Ehl-i îmâna velî aġlamadur cây-ı necât
Aġla ey dîde-i ḫûn-geşte Muḥarrem geldi
ʿÂşıḳânuñ gözi ḳan aġlayacaḳ dem geldi

3- (Kasîde) Merşiye[107]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Her sene itmek içün resm-i 'azâyı tecdîd
Mâtem-i ḫûn-ı Ḥüseyn ile gelür sâl-i cedîd

2 Böyle bir vaḳ'a-i dil-sûzı ferâmûş idemez
Ne ḳadar mâ'il-i zulm olsa daḫı çarḫ-ı 'anîd

3 Oñılur yâre ferâmûş olınur ḥâl midür
Böyle bir zaḫm-ı ciger-sûz ile bir kerb-i şedîd

4 Âsumân mişlini îḳâ' idemez bu zulmüñ
Baḫt-ı ẓâlim ne ḳadar itse de ibrâm-ı ekîd

5 Âsumân itmedi bir böyle belâyı îcâd
İdeli ḳâ'ide-i cevr ü cefâyı temhîd

6 Çıḳsun eflâke yine velvele-i vâveylâ
Ṭutsun âfâḳı yine ġulġule-i âh-ı medîd

7 Yansun âteşlere cânum gibi dâmân-ı felek
Erisün cevher-i eşküm gibi mâh u nâhîd

8 Gelmesün bir yere eczâ-yı şüreyyâ-yı münîr
Olmasun şa'şa'a-perdâz çerâġ-ı ḫurşîd

9 'Âlemüñ gözleri hep aḳsa eger yaş yerine
Yine bu mâteme nisbetle olurdı taḳlîd

10 Eşer-i nâḫun-ı ġamdur ruḥ-ı 'ıllîyyînde
Ṣanma âyîne-i gerdûnda hilâl-i şeb-i 'îd

11 Ḳaṭre-rîz olsa bu mevsimde seḥâb-ı nîsân
Dürc-i eṣdâfda ḫûn-ı dil olur mürvârîd

12 Ḳâbil olsaydı eger perdegiyân-ı melekût
Kerbelâ'ya varup elbette olurlardı şehîd

13 Bu muṣîbetle ḥazîn olmayan ehl-i kînüñ
Ḥalḳa-i la'net olur gerdenine ḥabl-i verîd

14 Ḥażret-i Fâṭıma'nuñ sevgili bir dânesini
Allah Allah ne cesâretle şehîd itdi Yezîd

15 Bu ta'addîyi düşündükçe dimezler mi 'aceb
La'anallâh Yezîden ve 'alâ âl-i Yezîd

16 Ne 'aceb vâḳı'a kim ḥikmet-i ġaybiyyesini
İfṭıḳâd eylese dîvâne olur 'aḳl-ı reşîd

[107] Yenişehirli Avnî Divanı (Doktora Tezi), Haz. Lokman TURAN, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1998, C. II, s. 607.

17 Kı ola küşte-i şemşîr o şîr olmuş iken
Seyf-i cedd ü pederi mehbiṭ-i sevgend-i Ḥamîd

18 O şehen-şâh kı evṣâfını eṣnâf-ı melek
Levḥ-i ı'câza bu ṣûretle iderler tesvîd

19 Biż'atü'l-kebd-i ciger-pâre-i Sulṭân-ı Rûsul
Ḳurretü'l-'ayn-ı Ḫudâvend-i serîr-i tefrîd

20 Perveriş-yâfte-i dûş-ı Nebiyy-i ekmel
Sâye-i endâḫte-i küngüre-i 'arş-ı Mecîd

21 Şehriyâr-ı şühedâ seyyid-i mażlûm Ḥüseyn
Kı anuñ ḳanıdur ancaḳ sebeb-i yevm-i va'îd

22 O şehen-şâh kı 'aynıyla ḫurûş-ı demidür
Cûşiş-i ḫûn-ı dil-i Ḥażret-i Yaḥyâ-yı şehîd

23 O Ḫudâvend-i ḳażâ pâyene virmezse cevâz
'Âleme eyleyemez dest-i ecel darb-ı ḥadîd

24 Eger emr itse idi başdığı ḫâk-i rehden
Cereyân eyler idi âb-ı ḥayât-ı câvîd

25 Şâh-ı mażlûm kı sükkân-ı şerâ-perde-i 'arş
Ta'ziyet-güsteridür ḥaşre dek Allâh şehîd

26 O ḫudâvend-i İlâhî-naẓaruñ olsa sezâ
Dergeh-i ḥażretine Ḥażret-i Cibrîl 'abîd

27 Ḫaşmı vâreste-i tedmîr olamaz bulsa bile
Sâḥa-i bu'd-ı mücerred gibi bir semt-i ba'îd

28 Vechi âyîneye 'aks itse o mihr-i ezelüñ
Ḳâbil-i ḳısmet olur cevher-i sırr-ı tevḥîd

29 Ola Cibrîl gibi ḳâbil-i ḳuds-i melekût
Reh-güzârında sücûd eylese iblîs-i ṭarîd

30 Lücce-i ẓâhire-i şefḳati baḥr-ı raḥmet
Ḳuvve-i ḳâhire-i saṭveti zü'l-baṭş-ı şedîd

31 Burc-ı ı'zâzda mâh-ı Żekeriyyâ-ṭal'at
Evc-i ı'câzda ḫurşîd-i Mesîḥâ-tecrîd

32 Degse ger dâmen-i temkînüñe berg-i nâçîz
Tünd-bâd-ı ḥaşır-engîze olur sedd-ı sedîd

33 Uğrasa berzaḫ-ı dâreyne nesîm-i keremi
Cevher-i rûḥ ola ḫâk-i ḳadem-i şaḥṣ-ı ḳadîd

34 Çeşm-i dilberde de ḳalmazdı ḫumâr-ı âşûb
İtse ger meykede-i dehre nigâh-ı tehdîd

35 Gelmedi gelmeyecekdür ṣadef-i gerdûna
Gevher-i zât-ı hümâyûnı gibi dürr-i naẓîd

36 Ey gül-i sürḫ-ḳabâ-yı çemen-i Âl-i 'Abâ
Ki senüñ reng-i ruḫuñdur şafaḳ-ı ṣubḥ-ı ümîd

37 Bir ġazel tarḥ ideyüm la'l-i lebüñ vaṣfında
İdeyüm Kâẓım-ı mu'ciz-demi ben de taḳlîd

38 Leb-i âlüñde o tebḫâle niçün oldı bedîd
La'l ile ḳan mı yalaşdı 'acebâ mürvârîd

39 Görmedük reng-i tebessüm leb-i gül-fâmuñda
Bir kez açılmadı ol ġonca-i gülzâr-ı ümîd

40 Câm-ı mehcûrî-i la'lüñile olup işkeste
Didi "men mâte mine'l-'aşḳ fe-ḳad mâte şehîd"

41 Öpmedi ḳana ḳana la'l-i revân-baḫşuñı âb
Ḳanlı ṭaşlarla dögünsün bi-ṭarîḳi't-te'yîd

42 Lebüñi öpmege yol bulmadı âb-ı ḥayvân
Ġayra nevbet mi virür câm-ı şarâb-ı tevḥîd

43 Yâ Ḥüseyn İbni 'Alî 'afvuñı ümmîd iderem
Ḫıdmetüñde eger itdümse de taḳṣîr-i 'adîd

44 Ḳapuña düşse eger mazhar-ı iḥsândan olur
Degül aṣḥâb-ı velâ belki Yezîd ibni pelîd

45 Çarḫ-ı gerdûn ile hengâme-i çıl-sâledeyem
Ben aña ḥaṣm-ı ḳavî ol bana bed-ḫâh mürîd

46 Ben senüñ ḫâk-i kef-i pây-ı seg-i dergehüñem
Ḫâşe-lillah ki ḳomazsun beni zâr u nevmîd

47 Getürür bir yere ṣad müşkil-i cân-fersâyı
Rişte-i 'ömrümi her laḥẓa ki eyler te'kîd

48 Kendümi râḥata bir ḥatve idersem taḳrîb
O beni redd ile eyler iki fersaḫ teb'îd

49 Yâreme rîze-i elmâs döker şebnem-i gül
Yüzüme rişte-i âzâr çeker pençe-i bîd

50 Söz tamâm oldı du'â mevsimi geldi 'Avnî
Tâ-be-key şekve-i bî-câ ile bu güft ü şinîd

51 Tâ ki sulṭân-ı ḳażâ ide Muḥarremlerde
Sûġ-vâr olmaḳ içün 'âleme irsâl-i nüvîd

52 Bendegân-ı der-i iclâline yaġmâ olsun
Ṣad-cihân kenz-i füyûż-ı naẓar-ı Rabb-i Hamîd

53 Ân-be-ân vâṣıl ola cân u dil-i düşmenüne
Lâ-yu'ad ṣâ'iḳa-i la'net ü nefrîn-i medîd

AYDİ (HACI MEHMED EFENDİ) (1812- 1866)

1- (Gazel) Merşiye[108]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Niçün ey ḳanlı ẓâlim Kerbelâ'yı pür-fiġân itdiñ
Nice biñ 'âşıḳ-ı bî-çâreniñ baġrını ḳan itdin

2 Bulup neşv ü nemâ bâġ-ı Nebî'de bir bölük eşcâr
Nice ḳıydıñ bu bâġıñ cümle evrâḳın ḫazân itdiñ

3 'Aliyyü'l-Murtażâ'nıñ nûr-ı 'aynı ḳana müstaġraḳ
Belâlar tîrine ol demde 'uşşâḳı nişân itdiñ

4 Nisâlar seyyidi Zehrâ'yı giryân eyleyüp nâlân
'Adû-yı Ehl-i Beyt'iñ cümlesini şâdmân itdiñ

5 'Aceb mi dîdelerden yaş yerine ḳan revân olsa
Resûl'üñ bûse-gâhından nice ḳanlar revân itdiñ

6 Nice mażlûmlarıñ leb-teşne başın ḳaṭ' idüp tenden
Cidâlar üzre nâ-ḫaḳ bir pelîde armaġân itdiñ

7 Urulmuş Ehl-i Beyt'iñ sînesine dâġ üzre dâġ
O dâġıñ şemmesin 'Aydî derûnında nihân itdiñ

2- (Gazel) Merşiye[109]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Vaḳt-i mâtemdir bu mâh ey zümre-i vâlâ Ḥüseyn
Çün şehîd oldı bu ayda ol ḳad-i bâlâ Ḥüseyn

2 İçdiler câm-ı şehâdet bir bir evlâd-ı 'Alî
Ṣaff-ı a'dâ içre tenhâ ḳalmadı illâ Ḥüseyn

3 Kerbelâ'da şaçdı ḳanın bir bölük güm-râh-ı dîn
Bilmediler ḳadriñi ey rütbe-i a'lâ Ḥüseyn

4 'Âlemiñ faḫrı Muḥammed Muṣṭafâ bu mâteme
Girye ḳıldı dökdi gözden lü'lü ü lâlâ Ḥüseyn

5 Hem 'Aliyyü'l-Murtażâ ol reh-nümâ-yı ehl-i 'aşḳ
Eşk-bâr oldı bu mâtemden ḳulup nâlâ Ḥüseyn

6 Ḳurretü'l-'ayn-ı Nebî ya'nî nisâlar seyyidi
Fâṭıma tekrâr ider kim âh u vâveylâ Ḥüseyn

7 Rûz u şeb feryâd iderse 'Aydî'yi 'ayb eylemeñ
İns ü cin ḫayl-i melâ'ık zâr ider ḥâlâ Ḥüseyn

[108] Aydî Divanı, Haz. Ö. Asım AKSOY, Ş. S. YENER, A. N. ÜNLER. Gaziantep 1937. s. 96.
[109] Aydî Divanı, Haz. Ö. Asım AKSOY, Ş. S. YENER, A. N. ÜNLER, Gaziantep 1937, s. 121.

AYNÎ (KARAMANLI) (Öl: 1494)

(Gazel) Mersiye[110]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Dergehüñdür Ka'be-i 'ulyâ Ḥüseyn
Merḳadüñdür cennetü'l-me'vâ Ḥüseyn

2 Ṭıynet-i pâkîze cismüñdür senüñ
Bû-Türâb'uñ cânı sensin yâ Ḥüseyn

3 Kûh-ı Ḳâf-ı 'âleme sîmurġatañ
Sen hümâ anuñ durur 'anḳâ Ḥüseyn

4 Ravżañ üzre bir gice yatmaġ ile
Oldı nâ-bînâ olan bînâ Ḥüseyn

5 Şamr ilind'olduñ şehîd iy veh saña
Kerbelâ-yı pür-belâdur câ Ḥüseyn

6 Kâfir ü mü'min Yezîd'e ḳavm ile
İtdiler la'net ḳamu eşyâ Ḥüseyn

7 Saña olan ẓulmı 'ömrinde daḥı
Ḥaḳ bilür ki görmedi dünyâ Ḥüseyn

8 Dıdiler âfâḳ u enfüs âh ile
Vâ Ḥüseyn ü vâ Ḥüseyn ü vâ Ḥüseyn

9 Ẓâlim üzre itdi la'net çünki Ḥaḳ
Ben de biñ biñ iderem añа Ḥüseyn

10 Pây-mâl olduñsa ımrûz ulısın
Her şehîdüñ serverı ferdâ Ḥüseyn

11 Dâyıreñde 'Aynî cûdur raḥm ḳıl
Merkez-i şefḳatde ey deryâ Ḥüseyn

12 Dest-gîr ol kim yetîmüñdür senüñ
Senden artuḳ kimsesi yoḳ yâ Ḥüseyn

AZBİ BABA (Öl: 1737)

1- (Terkîb-ı Bend) Mersiye[111]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

I

1 Gel bu dem mersiye-ḫân ol eyle 'arż-ı mâcerâ
Söyle ey dil tâzelensün ser-güzeşt-i Kerbelâ

2 Her ṣadâ kim el-vedâ'dan ses virür yâhû deyü
Ṣanma ki ra'd-ı felekdir âh idüp eyleṛ fezâ

[110] Karamanlı Aynî Dîvanı, Haz. Ahmet MERMER, Ankara 1997, s. 90.
[111] Azbî Baba, Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 192.

3 Ḥayret andandır kamu erbâb-ı ʻaşḳa dâverâ
Ey helâk olmuş bu ġamdan çarḫ-ı dûn olmuş dü-tâ

4 Ṣanma kim gülgûn şafaḳdandır sipihr-i bî-vefâ
Dâmen-i gerdûnı ṭutmuş ḫûn-ı Âl-i Muṣṭafâ

II

5 Kendi kesbiyle saʻâdet añlayan noḳṣânını
Ṭutmadı emr-i sünneti bilmedi sulṭânını

6 Göz göre bed-nâmlıḳ itdiñ arada ey çarḫ-ı dûn
ʻÂlem-i dîdeñ yitürdüñ dîniñi îmânıñı

7 Bî-ḥazer olduñ Ḫudâ'dan enbiyâdan bî-ḥicâb
Yoḳ yere ḳan eyledüñ dökdüñ şehîdler ḳanını

8 Şâh ʻAliyyü'l-Murtażâ'nıñ ʻırḳ-ı pâkin bî-sebeb
Yâ niçün âzürde ḳıldıñ bî-sebeb ey bî-edeb

III

9 İşbu mâtemdir kamu ʻaşḳ ehlini ḳan aġladan
İşbu mâtemdir ġam-ı hecr ile sîne daġladan

10 Pâdişâh-ı dehr olan yeksân gelür yeksân gider
İşbu mâtemle ṭoġar her kim ṭoġarsa anadan

11 İşbu mâtemdir cefânıñ mâ-verâsı hem bu dem
Ehl-i derdiñ baġrını ḫûn ḳaddini ḫam-geşt iden

12 Ol Ḥasan ḫulḳu'r-rıżâya zehr içürdüñ bî-günâh
Ḳaṣd ḳıldıñ Ehl-i Beyt'e ʻâḳıbet kim gerd-i râh

IV

13 Yoḳ yere ẓulm eyledıñ ḳadr-i vefâyı bilmediñ
Oḳuduñ ders-i Yahûdî ders-i Ḥaḳḳ'ı bilmediñ

14 Bunca ikrâmıñ görüp âdem göründi ʻâleme
ʻÂḳıbet ḳıldıñ ihânet ʻabd-i ḫâliṣ olmadıñ

15 Ḳıldıġıñ cevre ḫużûr-ı Ḥaḳ'da inṣâf yoḳ mıdır
Ḫânedân-ı Murtażâ'ya söyle ẓâlim neyledıñ

16 Virmediñ bir ḳaṭre şuyı olmadı râḥat-fezâ
Şâh Ḥüseyn oldı ṣusuzluḳla şehîd-i Kerbelâ

V

17 Hiç maḥabbet ide mi şâha pelîd ibni pelîd
Bî-naṣîb luṭf-ı Ḫudâ'dan kendisin eyler baʻîd

18 Ḳayṣer'iñ yanında ʻizzet buldı sen mü'min iken
Şirk ile ḳayṣerden ednâ zehr ile küfrüñ cedîd

19 Bre cellâd-ı feleksiñ saña la'netdir sözüm
Senden icrâ oldı gûnâ ẓulm ile cevr-i şedîd

20 Eyledíñ Zeynü'l-'Abâ'yı sen zelîl tezvîr ile
Yere geçdíñ 'âḳıbet sen ḳıldıġıñ ta'bîr ile

VI

21 Yâ niçün rencîde ḳıldıñ nûr-ı Âl-i Aḥmed'i
Çoḳ çalışdıñ kesmege 'âlemde nesl-i Aḥmed'i

22 Kesdíñ inṣâf eyle Ḥaḳḳ'ıñ rûşen olmuş şem'ini
Sen söyündürdüñ revâ mı nûr-ı aṣl-ı Aḥmed'i

23 Çün Ḳur'ân içre vücûda geldı bu zât anadan
Ḥaḳ erenler kesmeden nesl-i Resûl-i Aḥmed'i

24 Şâh Muḥammed Bâḳır'ı Ḥaḳ'dan keremdir 'âleme
Râh-ı Ḥaḳḳ'ı ḳılmaġa geldi hidâyet âdeme

VII

25 Mu'cizâtı ḳıldıñ inkâr bu kabâḥatlar nedir
Luṭf-ı Mevlâ'yı unutduñ bu ḥamâḳatlar nedir

26 Postuña ṣaman döküp hem başıña muḫ ḳaḳdırup
Nâr-ı miḥnetle ṭutuşduñ bu ḥarâretler nedir

27 Bâ'iş-i bünyâd-ı 'âlem ṣâbir-i hicrân iken
Ehl-i Beyt'e tâ bu deñlü bu ihânetler nedir

28 Pîşvâ-yı ehl-i taḥḳîḳ Ca'fer-i Ṣâdıḳ iken
Vâriṣ-i sırr-ı nübüvvet rehber-i 'âşıḳ iken

VIII

29 Bu tükenmez fikr ile ben saña la'net eylerim
Çün etiñ baña ḥarâmdır bulsam anı hep yerim

30 Buña daḫı eyledíñ yüz biñ cefâ ey ḳalṭabân
'Âḳıbet içdi şehâdet şerbetinden serverim

31 Cümle bühtândır işiñ kibr ü ḥaseddir şâhıma
Anlarıñ varsa günâhı ḥâşe-lillâh yoḳ derim

32 Çün İmâm-ı Kâẓım'ı itdiñ şehîd Mervân-ı Ḥar
Ol la'în-i sermedî bî-şerm-i Ḥaydar bî-ḥaber

IX

33 Ya'nî Ḥaḳḳ'ıñ emrini ṭutmaġa sen 'âr eyledíñ
La'neti kendiñe kendiñ sen sezâ-vâr eyledíñ

34 Cünd-i iblîs ile girdíñ sen şehîdler ḳanına
Bî-ḥisâb 'asker çeküp kibriñi izhâr eyledíñ

35 Kendi benliğiñde sen nefsiñ ṭaleb-kâr eyleyüp
Gün gibi ẓâhir olan sulṭânı inkâr eyledin

36 Ey hidâyetden ḫabersiz 'Alî'dir hâdî bâña
Ḳible-i ehl-i yaḳîndir bu imâm-ı pîşvâ

X

37 Şanma ürkütdüñ uçurduñ sen ḫużûr-ı Aḥmed'i
Her muḥibb-i ḫânedân gönlünde Ṭûr-ı Aḥmedî

38 Ḫoş gelür sulṭân-ı 'âlem her ne ḳılsa bendeye
Nâ-sezâ görmek revâ mı sen umûr-ı Aḥmed'i

39 Ḥaşre dek ḫasretdesiñ aşlâ yüzüñ gülmez seniñ
Bî-żiyâ ḳılmaḳ ne lâzım saña nûr-ı Aḥmed'i

40 Medfen-i ḫâk-i Ḫorasân şâh-ı dîn Mûse'r-Rıżâ
Mebde'-i esrâr-ı Mevlâ mâlik-i cûd u seḫâ

XI

41 Câhil ü nâdânı gör kim Ḥaḳḳ'a 'illet gösterür
Kendi dûzaḫ içredir cinsine cennet gösterür

42 Kendi söyler gözine almaz nihân 'âlem 'ayân
Sîretiñ âyînesidir gör ki ṣûret gösterür

43 Nesl-i Hâbil'den gelen Ḳâbil olur mı 'ilm ile
Yoḳ yere sa'y eyleyen kendüye zaḥmet gösterür

44 Şâh Taḳî'dir şâh-ı 'âlem vâriṣ-i sırr-ı Nebî
Anda ẓâhir oldı ẓâhir "el-veled sırr-ı ebî"

XII

45 İşbu erkândan perîşân dünyâ vü 'uḳbâ seniñ
Düşmeniñ olsa revâdır bây ile ednâ seniñ

46 Kimseden 'âlemde ẓâhir olmadı bu bed 'amel
Bu işiñden oldı maḥcûb Âdem ü Ḥavvâ seniñ

47 Eliñe ne girdi bilmem ey pelîd oğlı pelîd
Ey mürüvvetsiz neden bu ḳıldığıñ ezâ seniñ

48 Bâ-Naḳî'dir şâh-ı ḫayl-i 'ârif-i sırr-ı ezel
Kân-ı raḥmet şâfi'-i ġam dâfi-i ḫayl-i milel

XIII

49 Sen ḫużûr-ı Ḥaḳḳ'a âyâ 'âḳıbet varmaz mısıñ
Rûz-ı maḥşer ḫalḳ içinde itdigiñ bulmaz musıñ

50 Bıñ işiñ elbetde vardır fi'l-i iblîsden beter
Enbiyâ nuṭḳı kelâm-ı Kibriyâ ṭutmaz mısıñ

51 Sen seni şanma kı cînsiñ cân degil bî-cânsıñ
Sen Ḫudâ'nıñ ḳahr-ı ḫışmından 'aceb ḳorḳmaz mısıñ

52 'Askerî'dir ṣâḥib-ı esrâr-ı nûr-ı Lem-yezel
Żât-ı pâkı maẓhar-ı Ḥaḳ hem güzellerden güzel

XIV

53 'Azbî'yı bu derd-i mâtem eyledi pür-ıżṭırâb
Yüregim yanar bu ġamdan cigerim pişmiş kebâb

54 Sırrı mümkin olmayan bu derd-i mâtem 'âleme
Bülbül-i merṣiye-ḫân olmuş bu ġamdan her seḥâb

55 Ḥâliñi teftîş iderse sen anıñ maḥcûbısıñ
Sende bu buġż u 'adâvet var iken ey bî-ḥicâb

56 Mehdî-i Âl-i Muḥammed ṣâḥib-i şemşîr-edeb
Ala senden Ehl-i Beyt'iñ intiḳâmın cümle hep

2- (Kasîde) Merṣiye[112]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ḳaṣd-ı Âl-i Muṣṭafâ itmez müselmânım diyen
Ehl-i Beyt'e ġayż ṭutmaz ehl-i îmânım diyen

2 Gûş-vâr-ı 'arş iken ḳadr-i bülendi ol şehüñ
Ehl-i Beyt'e kîn ider mi ṣâḥib-ız'ânım diyen

3 Kim meger âdem degilsin şâh-ı zâtı bilmedüñ
Yoḳ mıdur cısminde cânı ṣâd u ḫandânım diyen

4 Böyle kâfirlik ider mi göz göre ey bî-ḫaber
Baña luṭfından keremler itdi Sübḥân'ım diyen

5 Saña la'net eylemekle buldı Ḥaḳ'dan raḥmeti
Ṣad-hezârân saña beñzer şâh-ı devrânım diyen

6 Dost olur bir loḳmadan kelb-i 'aḳûr sen biñ yidüñ
Böyle ḥayvânlıḳ ider mi kâmil insânım diyen

7 Ravżasın ḳılsun ṭavâf pervâne yaḳsun tenini
Şem'-i Şâh-ı Kerbelâ'da 'andelîbânım diyen

8 Cigerı yüz biñ delik olmuş muḥibb-i Ḥaydar'uñ
Bî-ḥisâbdur işbu ġamdan dil-perîşânım diyen

9 Ne virürseñ zehr idersün virmedüñ bir ḳaṭre şu
Eylemez bu vaż'-ı nâ-hemvârı düşmânım diyen

10 İşbu mâtemden yaḳup dâġ sînesin çâḳ eylesün
Dûzaḫ içre gülşen olsun nâr-ı sûzânım diyen

[112] Azbî Baba Divanı (Doktora Tezi), Haz. Mehmet EROL, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale 2002, s. 208.

11 Câna başa ḳalmasun cânâna virsün cânını
Ġuṣṣadan âzâde olsun cism-i 'uryânım diyen

12 Her belâdan der-kenârdur keştî-bân-ı Nûḥ'dur
Cân u dilden bendegân-ı Şâh-ı Merdân'ım diyen

13 Râh-ı 'aşḳda serserî bî-çâre küstâḫ 'Azbî'dür
Fî-sebîlillâh ḳo aḳsun dost içün ḳanım diyen

14 Hem ḥayâtı hem memâtı çaġırur Ḥaḳ Dost diyü
Hîç ḳaçar mı ölümden Ḥaḳḳ'a ḳurbânım diyen

3- (Terkîb-i Bend) Merṣiye[113]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

I

1 Ey göñül merṣiyye-ḫân ol mâ-cerâ-yı mâteme
Ḳıl ser-encâmın şikâyet Kerbelâ'nuñ 'âleme

2 Bende-i Aḥmed muḥibb-i Ḥaydar-ı Kerrâr iken
Tîġ çekdüñ buġż idüp nesl-i Resûl-i Ekreme

3 Sen o vesvâs oġlı vesvâssun ki aṣlâ şübhe yoḳ
Âdem olan hiç bu deñlü cevr ider mi âdeme

4 Almasun nemden ḥarâret ehl-i teşne bû deyü
Şeb olınca tîrden ḳaytûl çekerdüñ şebneme

5 Deşt-i ġamda virmedüñ âb-ı rêvânuñ tamlasın
Bu cezâyı itmedi Naṣrânî İbn-i Meryem'e

6 Şanma kim gül-gûn şafaḳdandur sipihr-i bî-vefâ
Dâmen-i gerdûnı ṭutmuş ḫûn-ı Âl-i Muṣṭafâ

II

7 Ey keremsiz ẓulmi sen maẓlûma ḳânûn eyledüñ
Kerbelâ deştinde ḫûnı miṣl-i Ceyḥûn eyledüñ

8 'Ömrüñüñ sermâyesini ḫâk ile yeksân idüp
Ḥażret-i Faḫru'n-nisâ'nuñ baġrını ḫûn eyledüñ

9 'Âlemüñ ismin mükerrer çün fenâ zikr itdürüp
Ehl-i Beyt-i Murtażâ'yı böyle maḥzûn eyledüñ

10 Ḥubb-ı dünyâ ḳaṣd-ı şâh-ı mü'minîn itdürdi de
Kâfir olduñ ittifâḳ-ı çarḫ-ı gerdûn eyledüñ

11 Çün 'adûsın ġam degil ṣuyuñ yüzin göstermeseñ
El-'aṭaşdan teşne-leb ḥâlin diger-gûn eyledüñ

12 Bâ'iṣ-i iftâr-ı ḳudret oldı fürṣat ṣandıġuñ
Ârzû-yı âb-ı kevṣerdür ḥarâret ṣandıġuñ

[113] Azbî Baba Dîvanı (Doktora Tezi), Haz. Mehmet EROL, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale 2002, s. 254.

III

13 Kerbelâ ṣaḥrâsıdur ‘uṣṣâḳı nâlân eyleyen
Dîde giryân sîne büryân ‘aḳlı ḥayrân eyleyen

14 Ṭavḳ-ı la‘netdür saña dökdüñ şehîdler ḳanını
İki ‘âlem içre sensüñ Ḥaḳḳ’a ṭuġyân eyleyen

15 Göz göre Âdem Ṣafıyyullâh’ı inkâr eyleyüp
Kâfir-i billâh degil mi ḳaṣd-ı îmân eyleyen

16 Tâbi‘-i vesvâs degil mi kendüñ inṣâf eyle gör
Şu yerine teşnegâna tîrî bârân eyleyen

17 Bir beşerden gelmedi bu mühmelât vaṣfuñ senüñ
Sensin Âl-i Muṣṭafâ’yı hep perîşân eyleyen

18 Çün risâlet bezminüñ ḳılduñ çerâġın bî-żıyâ
İşbu mâtemden perîşân oldı ḥâlım veylenâ

IV

19 Kemlige eylikden oldı bizlerüñ irşâdımız
Böyle tenbîh böyle ta‘lîm eyledi üstâdımız

20 Ḫırḳa-pûşânız ‘adûnuñ ṭa‘nınuñ ḳalkanıyuz
Çün muḥibb-i ḫânedân söylendi bizim adımız

21 Cây-ı râḥatdır beḳâ geydik nemed ‘âlem fenâ
Yâ ne var vîrâne görsek ṣûret-i âbâdımız

22 Deşt-i ġamda teşnegânız Şâh ‘Alî abdâlıyız
Cismimizde zeyn olan dâġlar yeter işbâtımız

23 Ḳaṣd-ı Âl-i Murtażâ ḳılduñ idüp pejmürde-ḥâl
Büsbütün dünyâyı ṭutsa vechi var feryâdımız

24 Ġam mıdur dâġlar yakup ḳanlar döküp âh eylesek
Baş açıḳ yalın ayaḳ feryâd idüp de inlesek

V

25 Vechi vardır aġlasaḳ eyyâm-ı mâtemdir gelen
Bizlere gülmek ḥarâmdır çün Muḥarremdir gelen

26 Dinle bu mersiyyeyi dâġ-ı derûnuñ ẓâhir it
Mâ-cerâ-yı nûr-ı çeşmim Faḫr-ı ‘Âlem’dir gelen

27 Çıḳdı cennetden fenâ bezminde demler sürdi ṭut
İ.Hâl-i ‘âlem böyledir İ.Havvâ vü Âdem’dir gelen

28 Ḳahr-ı a‘dâdan cigerüñ yansa Ḥaḳḳ’uñdur kerem
Ḥażret-i İbrâhîm’e nâr içre şebnemdir gelen

29 Şaymadı ṭûfân-ı Nûḥ’ı ehl-i mâtem derd budur
Ehl-i derdüñ dîdesinden nem degil demdir gelen

30 ‘Azbî feryâd eyle aġla ḳan dökülsün dîdeden
Aġlamaḳ ‘âdet ḳalupdur bize Âdem dededen

4- (Terkîb-i Bend) Merşiye-i Ḥażret-i İmâmân Ez-Mâtem-i Deşt-i Kerbelâ-yı Şâh-ı Şehîdân[114]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

I

1 Gel ey levḥ-i sühan-gencûr beyân-ı mâ-cerâ eyle
Şehîd-i Kerbelâ ḥâlın fıġân ile fezâ eyle

2 Girîbân rîze-nâk eyle gözüñden ḳanlı yaş gelsün
Geçüp cem'iyyet-i ḫâṭır hevâsın bir yaña eyle

3 Ḳamu 'âlem saña mâtem yüzin 'arż itdigin gör de
Oda yaḳ defter ü dîvânı cümle hep hevâ eyle

4 Sañadır ḳaṣdı gerdûnuñ fenâsın gösterür bir bir
Görürsüñ Kerbelâ sırrın yüzüñ 'âlem-nümâ eyle

5 Göñülden ber-ṭaraf eyle nişân-ı şâdîden zerre
Dirîġâ veylenâ ḥayfâ diyü âh u nidâ eyle

6 Vücûduñ çâk çâk olsun hüner meydânı merdüñdür
Bu mâtem cünbişinde ṭurma sen de cân fedâ eyle

7 Yaḳarsañ nâr-ı ḥasret yaḳ vücûduñ sûz-nâk olsun
Bu dem eyyâm-ı mâtemdır ḳo cismüñ çâk çâk olsun

II

8 Niçün ey bî-mürüvvet ḳaṣd-ı Âl-i Ḫânedân ḳılduñ
Dil-i âzürde itdüñ Murtażâ'yı pek yamân ḳılduñ

9 Niçün sen nûr-ı çeşm-i enbiyâyı eyledüñ bî-fer
Aña bir ḳaṭre âbı virmedüñ vallâh ziyân ḳılduñ

10 Peder mâder deyü cân-ı şîrinüñ Ḥaḳḳ'a ṭapşurdı
Kesüp ḥayru'l-verânuñ memesini ḫûn-feşân ḳılduñ

11 Cigeri yandı Zehrâ'nuñ bu mâtem mâ-cerâsından
Çıḳarduñ bir gözin âh âh cefâ-yı bî-amân ḳılduñ

12 Ḳalem taḥrîrine 'âciz olan ma'nâyı itdürdüñ
Düşürdüñ dillere ẓâlim bir adsız dâsitân ḳılduñ

13 Maḥabbet şîşesin ḳırduñ çıḳarduñ devleti elden
Der-âġûş-ı Resûl'i ġarḳ-ı ḫûn-ı ergavân ḳılduñ

14 Girüp ḳanına ol şâhuñ serin ġalṭân-ı pây itdüñ
Şifâ dâreynde bî-çâre-sâzı çünki ẓây itdüñ

III

15 Ne ṣaḥrâdır ki deşt-i Kerbelâ ṣaḥrâ-yı hicrândır
Ḳuş uçmaz mâ-verâsından ki ġüllar bunda ḥayrândır

16 Daġıtduñ ḫânedânı her birin taġdan taġa atduñ
Bu ne olmaz ḥikâyetdir bu ne vaż'-ı perîşândır

[114] Azbî Baba Divanı (Doktora Tezi), Haz. Mehmet EROL, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale 2002, s. 256.

17 Bu mâtem ki ḳopar bir dem serinde şehr-i ʿâşûruñ
Ḳopan gûyâ ḳıyâmetdür bu aḥvâl özge seyrândır

18 Çerâġânı fürûzân seyr idüp zînet ḳıyâs itme
Dem-i mâtemdeki âhın şerârından nümâyândır

19 Ṣadef içre yatur bir lü'lüdur yek-dâne baḥrinde
Yeri bâġ-ı naʿîm olmuş nigeh-dâr-ı cihân-bândır

20 Bu mâtem ṣoḥbetinde lâl olur dil nuṭḳa yer ḳalmaz
Bu mâtemden elem-nâk olmayan âvâre nâdândır

21 Dem-i mâtemde mecnûn kendim oldum ḫâṭırım maḥzûn
Sezâdır işbu miḥnetden dü-çeşmimden gelirse ḫûn

IV

22 Şehîdân ḳanı ol demde Furât'a ḫûn nişâr itdi
ʿAdûlar ḳanmasun deyü Furât levnin tebâr itdi

23 Ṣadâ-yı teşnegândan gökde ḫurşîdüñ yüzi ḳızdı
Ḥarâretden yarıldı yer fırâḳın âşikâr itdi

24 Yanar bûy-ı ṣafâ ṣanına ki şerḥ-i Kerbelâ eyler
Duḫân-ı âhını ʿanber alup ḫoş ber-güzâr itdi

25 Getürdüñ Kerbelâ vâdîsine deryâ-yı ḫûn itdüñ
Şu deñlü eyledüñ pejmürde evżâʿ câna kâr itdi

26 Verâ-yı perdeden âb-ı revâna tîrden sed çekdün
Nice biñ dürlü ḫîleleri evvel nâ-bekâr itdi

27 Ecel peymânesin destine ṣundı sâḳî-i devrân
İçerken üstine dökdi degil ḳan mey nişâr itdi

28 Kesilmiş baş dökülmüş ḳan dil ebkemdür göñül ḥayrân
Yatur peyveste ḫûn içre o gül-rûy ḫâk ile yeksân

V

29 Bu mâtem ser-güzeşti ṭurfa mâtem derd-i pür-ġamdır
Bize gülmek ḥarâm oldı bu dem mâh-ı Muḥarremdir

30 Bu demde sîne-büryân dîde-giryân olmayan aḥmaḳ
Ne şübhe ey dil-i şeydâ meger ol İbni Mülcem'dir

31 Ne gülmek ḳaydı çıḳsun o göz kim bî-taḥammüldür
Bu dem erbâb-ı taḥḳîḳuñ belini bükdigi demlerdir

32 Görürsün ecrini yarın bu dem ol kâr-ı mühmeldir
Ne ġam yirsin yerüñ ḫâżır ḳarar-gâhuñ cehennemdir

33 Anuñ bir ḳaṭre ḳanına nice biñ cân u dil virseñ
Musallaṭ üstüñe yine ḳażâ-yı tîġ-ı mübremdir

34 Demidir şerḥa şerḥa olsa sîneñ dökse ḳan çeşmüñ
Bu mâtemden elem-nâk olmayan ḥayrân u sersemdir

35 Bu mâtem ḥayretinden sîne-sûzân eyle ey 'Azbî
Bu şi'r-i sûz-nâkı dilde pinhân eyle ey 'Azbî

5- (Terkîb-i Bend) Merşiye[115]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

I

1 Niçün ey çarḫ-ı ġaddâr ḳaṣd-ı beyt-i Muṣṭafâ ḳılduñ
'Adâvet eyledüñ Âl-i Resûl'e bed-edâ ḳılduñ

2 Güm itdün Kerbelâ deştinde şâh-ı kurretü'l-'aynı
Çerâġ-ı nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'yı bî-żıyâ ḳılduñ

3 Miṣâl-i zemzemi semm-i helâhil eyledi fıkrüñ
Resûl'üñ sevdigine sen vefâsız çoḳ cefâ ḳılduñ

4 Sürûr-ı sîne-i Zehrâ'yı itdün bî-sebeb meksûr
Żıyâ-baḫşâyiş-i kevne cefâ itduñ ḥaṭâ ḳılduñ

5 Resûl'üñ ber-güzârın hiçe ṣayduñ oldı ḫâk-âlûd
Aña bî-merḥamet ẓâlim utanmaduñ cezâ ḳılduñ

6 Şeb-i târîkde ya'nî şeb-çerâġı eyledüñ maḥfûẓ
Bu mâtem fürḳatın ta'yîn-i beyt-i Muṣṭafâ ḳılduñ

7 Dirîġâ ol şeh-i 'âl-i cenâba yoḳ yere ḳıyduñ
Bu dünyâ mâlına ṭapduñ hevâ-yı nefsüñe uyduñ

II

8 Ne vâdîdür ki deşt-i Kerbelâ ṣaḥn-ı muṣîbetdir
Meger maẓlûma ẓulm itmek Yezîd'den ḳalmış 'âdetdir

9 Niẓâm-ı Ehl-i Beyt'i çün perîşân eyleyüp bozduñ
Bu ne bî-ma'nî evża'dır bu ne olmaz ḳabâḥatdir

10 Feżâ'âh-ı Ḥasan ile Ḥüseyn ile cihân pürdür
İki ṣaf bağlar 'âşıḳlar bu bir remz-i ḳıyâmetdir

11 Çerâġân-ı fürûzândan meger yanup yaḳılmaḳdur
Bu mâtem dem-be-dem 'âşûradan on gün iḳâmetdir

12 'Ayândır ravżasında nûr-ı sırr-ı Lem-yezel şavḳı
Ṭavâfında anuñ merşiyye-ḫân pervâne-ḫaşletdir

13 O 'azm-i 'âlem-i 'uḳbâ idince gitmek cümleye
Kesilmez aramızda tâ ḳıyâmet 'azm-i rıḥletdir

14 Girîbân tâ-be-dâmen rîze-nâk olsun bu mâtemden
Degildir munḳaṭı' âhuñ ṣadâsı işbu 'âlemden

[115] Azbî Baba Dîvanı (Doktora Tezi), Haz. Mehmet EROL, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale 2002, s. 258.

III

15 Şehîdân ḳanı ol dem ki ṭaleb âb-ı revân itdi
'Adûlar mâni' olduḳda Furât zehrin 'ayân itdi

16 Felek ḳaṣd eyledi bir ḳaṭre ṣuyı virmedi ala
İdüp bî-merḥametlik bir dem içre nice ḳan itdi

17 Lebinden urdı ol ṣâhuñ gül-i nevrestesin tîrle
Bu aḥvâle melek insân fiġân-ender-fiġân itdi

18 Şafaḳ ṣanma ḥarâretden kızardı dâmen-i gerdûn
Ṣadâ-yı teşnegânîden felek ḳaddin kemân itdi

19 O ṣâhuñ ḳalmadı bir ḳaṭre ḳanı hele yer üzre
Ḳapup iksîr-i 'aşḳa mâlik olan tende cân itdi

20 Saña sen intiḳâm itdüñ ḳıyâs itme o ṣâh gitdi
Libâs-ı cismini ḳoydı özin gözden nihân itdi

21 Hele o ṣâha ẓulm itdüñ ne şübhe bî-mürüvvetsin
Nedir maḳṣûduñ ey mel'ûn 'aceb ġaddârlıḳ itdin

IV

22 Bu eyyâm özge eyyâm işbu mâtem pür-şer ü şûrdur
Bu eyyâm içre ḥurremlik ḥarâm oldı Muḥarremdür

23 Bu demde âh u efġân eyleyüp ḳan dökmeyen nâdân
Ki ḳurb-ı Ḥażret-i Ḥaḳ'dan nebîden velîden dûrdur

24 Bu dem erbâb-ı taḥḳîḳûñ yaḳar bağrın döker ḳanın
Anuñ-çün miskîn ü mazlûm olanuñ ḳalbi meksûrdur

25 Ġazâ vaḳtinde seyrân eyleyen etfâle ṭa'n itme
Kinâyetden ġalaṭdur bu yerüñ dûzaḫda mesṭûrdur

26 Güm itdüñ cismini ṣanına o ṣâhuñ bâḳîdür raḥmet
Bu dem vaḳt-i ġanîmetdür bişer her yerde 'âṣûrdur

27 Vücûduñ çâk çâk olsun gözüñ ḳan döksün ey abdâl
Libâs-ı 'ârıyyetdür câna cismüñ terki mezkûrdur

28 Bu mâtemde dögün ṭaşlarla efġân eyle ey 'Azbî
Bu demde dîde-giryân sîne-büryân eyle ey 'Azbî

6- (Baḥr-i Ṭavîl) Mersiye[116]

(20 x Fe'ilâtün + Fe'ilün (Fa'lün))

1 Ey ḳalem gel söze feryâd iderek âh ile efġân iderek çâk-i girîbân iderek aġlayarak inleyerek başlaya hicrân sözine 'âşıḳ-ı dil-ḫasteleri zâr u perîşân u elem-nâk iderek ey dil-i bî-çâre vü sersem ṭurma

Deşt-i ġamda aña bir ḳaṭre ṣuyı virmeyüben zâr u zebûn eylediler ḥâli diger-gûn olup ṣâh-ı cihânuñ bana dermân saña hicrân ġam u endûh-ı belâ çekdi cefâ nûr-ı Ḫudâ şem'-i ṣafâ kân-ı vefâ dönmedi Ḥaḳ'dan aṣlâ

[116] Azbî Baba Divanı (Doktora Tezi), Haz. Mehmet EROL, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale 2002. s. 260.

2 Ḥaḳḳ içün oldı şehîd her günini eyledi 'îd her gicesi ḳadr-ı sa'îd eyledi ol pîr-i ża'îf nûr-ı laṭîf kân-ı kerem maḫzen-i esrâr-ı himem maṭla'-ı envâr-ı ḥarem maẓhar-ı dîdâr-ı ḳıdem tâc-ı ser-i ehl-i yaḳîn aṣl-ı nebî nesl-i velâ

Ehl-i Beyt'in reh-i Mevlâ'ya fedâ eyledi ol dürr-i yetîm maḳṣad-ı aḳṣâ-yı kerem maṭlab-ı a'lâ-yı himem atdı bu dehr-i denî şöhretini çekmedi dûn-minnetini terk-i fenâ eyleyüben 'azm-ı beḳâ itdi bârekallâh zihî 'âşıḳ-ı Rabbü'l-a'lâ

3 Ḫânedân 'ahde ṭurup cân ile baş oynadılar terk-i hevâ eylediler Aḥmed-i Muḫtâr'a uyup Ḥaydar-ı Kerrâr'ı sevüp Kerbelâ'da kimi teşne kimi maḥbûs kimi maḥzûn kimi mecrûḥ kimisi âh iderek oldı şühedâ

Bâġ-ı cennetde yerin gördi zeberced köşkler muntaẓır maḳdemine ḥûr u ġılmân bir bir bâ-ḫuṣûṣ Ḥaydar-ı Kerrâr 'arż eyledi âb-ı kevṣeri vuṣlat-ı yâre muġtenem olmaġ-çün ḳıldı sefer sen anı teşne-leb-i âb-ı Furât şanma ola

4 Ey felek neydi bu kıbr ü bu 'adâvet bu ihânet bu şeḳâvet bu felâket bu ḳabâḥat kı sen itdüñ mefḫar-ı ins ü melek vech-i felek pâdişâh-ı kevn ü mekân Aḥmed-i Muḫtâr'a cefâ Ḥaydar-ı Kerrâr'a ezâlar bes ḫâṣına sen dürlü cefâlar itdüñ

Evvelâ neydi senüñ 'arż-ı ṣadâḳatler idüp her didigi nuṭḳı ṭutup her gitdigi râha gidüp itdigüñ 'ahdi gözedüp ya'nî olup 'abd-i kemîn bende-i fermân-berînim aḥkerînim kemterînim didigin sözi ferâmûş idüp olduñ a'dâ

5 Ehl-i Beyt'e bu cefâlar bu ezâlar nedür ey İbni Yezîd 'ayn-ı pelîd zulm idici ḳan dökici cevr-i fıṛâvân idici kendüzin oda atup cenneti dünyâya ṣatup kalbüñi çünki ḫarâb eyledüñ ey hîç dîni yoḳ mezhebi yoḳ kâfır-i bî-dîn ü mel'ûn

Ṣad-hezârân saña la'net bâ'iṣ-i cismüñ olan mâder-i murdâruña la'net pederinüñ pederinüñ yedi ḳat 'ırkına la'net 'Azbî pes yâd anı her kim sever ise ola biñ cânına la'net hem ḫayâtında memâtında sezâdır aña la'net evvel ü âḫir aña la'net it hâ hâ hâ hâ

AZİZ (19. Yüzyıl)

(Tercî'-i Bend) Merşiye-i Maḥṣûṣa-i Fürḳat-nâme Der-Ḥaḳḳ-ı Cenâb-ı Ḥüseyn-i Şehîd-i Kerbelâ[117]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

I

1 Bir melek itmede 'arş üzre bugün şöyle nidâ
Diñledim gûşıma gelmekde idi böyle ṣadâ

2 Eyle tecdîd-i elem mâh-ı Muḥarrem geldi
Fürḳat-i nâr-ı Ḥüseyn ile yanar arż u semâ

3 Nice bir devr idecek devr-i zamân yetmez mi
Zümre-i ehl-i dile ḳopdı yine vâveylâ

4 Yed-i a'dâda olup âh Ḥüseyn-i mażlûm
'Âḳıbet ḳâfile-sâlâr u şâh-ı şühedâ

5 Nice ḳıydı o güle dest-i Yezîd-i mel'ûn
Biñ canım olsa idi itse idim aña fedâ

6 Ḥürmeti farż iken her mü'min ü mü'minâta
Cism-i pâkini ḳodı ḫûna o bî-dîn ü ḫayâ

[117] Azîz, Merşiye-i Maḥṣûṣa-i Fürḳat-nâme Der-Ḥaḳḳ-ı Cenâb-ı Hüseyn-i Şehîd-i Kerbelâ, (Basıldığı yer ve tarih yok), 4 s.

7 Yâdigar ḳalmış iken Faḫr-ı Cihân'dan iki gül
Âh ol el ne bir eldir ki anı ide hebâ

8 Hiç geçer mi elemi yâre-i hecriñ dilden
Yere düşmüş iken ol mîve-i naḫl-i Zehrâ

9 Gün bulup ol ḫalef-i Şîr-i Ḫudâ'ya âḫir
Bir sürı kelb-i 'aḳûr itdi hücûm bî-pervâ

10 La'net olsun aña hem yârına aṣḥâbına hem
Aña da la'net ola kim ki ṣaḥâbet îmâ

11 'Âlemiñ bâ'iş iken ḫalḳına cedd-i pâkı
Ḫânedânına anuñ böyle ḫaḳâret ne revâ

12 Bilmeyüp ḳadrini envâ'-ı ḫaḳâret itdi
Şimdi ḥâli nicedir öyle ḫabîşiñ 'acabâ

13 Baḳ ne ḥâle ḳodılar gül-bedeni bulmuş iken
Ravża-i Aḥmed-i Muḫtâr'da anıñ neşv ü nemâ

14 Eşk-i çeşmim dökerek ḥüzn ile tekrâr iderek
Oldı bu beyt bana vird-i zebân ṣubḥ u mesâ

15 Tîġ-ı hicrâna ṣu vir ṭurma akıt göz yaşıñ
Fürḳat-ı nâr-ı Ḥüseyn ile yanar arż u semâ

II

16 Ol gün envâ'-ı elem gördi cenâb-ı Zeyneb
Zaḫmına merhem olan olmadı ḫayfâ aṣlâ

17 Âl-i pâkine olup ḫaymeleri dâr-ı elem
Ḥasreti ḥaşre ḳalup oldılar ol günde cüdâ

18 Görmedi böyle ẓulüm kâfir ü mel'ûndan hiç
Nâmı islâm idi baḳ hem anlarıñ da ṣûretâ

19 Kerbelâ vaḳ'ası naḳl olsa eger ber-tafṣîl
Pâre pâre olur ol demde seng-i ḫârâ

20 'Arż olunduḳda bu ḥâlât-ı ciger-sûz bî-şek
Rûḥ-ı Aḥmed didi ol demde vâh yâ veledâ

21 Ḥükm ü taḳdîr Ḫudâ'dan idi çünki evvel
Cism-i pâkı ola bu hedef-i tîr-i ḳażâ

22 Herc ü merc olması hiç iş mi idi dünyâniñ
Yüz tutup Ḥaḳḳ'a eger eylese 'arż-ı şekvâ

23 Ba'de-zâ ta'ziyesi 'âleme raḥmet olacaḳ
İşte ol ḫulḳı kerîm bunuñ içün virdi rıżâ

24 Kerbelâ vaḳ'ası bir sûz-ı dil-i 'âlem olsun
Mâtem ü yâsını hep itdi melâ'ik icrâ

25 Yapdığın bilmeyerek yıḳdı ‘imâdü’d-dîni
Ḳaṣdı gûyâ ki Yezîd’iñ bula mülkinde beḳâ

26 ‘Adl-i Ḥaḳ bir gün olur rûz-ı cezâda görilür
Ne imiş Âl-i Resûl’e idilen cevr ü cefâ

27 Serpilüp ḫâke düşince o mücessem nûrı
Kim ki görse acımaz ṭaş daḫi olsa farżâ

28 Nice gülsün yüzi arżıñ da bahârı görsün
Anda yüz gösterüp olmuş iken hem şöyle belâ

29 Tercemân-ı dil-i maḥzûnum olan bu beyti
Yine tekrâr iderek olmadayım nâle-fezâ

30 Tîġ-ı hicrâna şu vir ṭurma akıt göz yaşıñ
Fürḳat-ı nâr-ı Ḥüseyn ile yanar arż u semâ

III

31 İtme tafṣîl ‘Azîz ‘arż-ı tażarru‘ iderek
Gel biraz vâcibetü’l-vaṣfını eyle inhâ

32 İsmi bir nüsḫa-i sermâye-i emn ü nuṣret
Cismi bir bedraḳa-i şu‘le-ver-i rûz-ı cezâ

33 Öyle bir raḥmet ü envâr-ı Ḫudâ’dır ol şâh
Nefḫ-i ḥubbıyla bulur mürde gönüller iḥyâ

34 Meşhed-i enveridir ḳible-i ehl-i ‘uşşâḳ
Oldı ḫâkinde anıñ ḫâṣṣa-i kîmyâ peydâ

35 Kim gider sîretine vâṣıl-ı ser-menzil olur
Ehl-i ‘irfâna odur meş‘ale-i râh-ı hüdâ

36 Ḫâk-i pâyın iderek sürme-i ‘ayn-ı faḫrı
Buldı ḫurşîd-i cihân bu fer-i nûr u żiyâ

37 Ḳurretü’l-‘ayn-ı Nebî merdüm-i çeşm-i ümmet
Cevher-i ṣulb-i ‘Alî şem‘-i fürûzân-ı Ḫudâ

38 Şâh-ı şâhân u mülûk ḥükmine gerden-beste
Şevket ü şân ile hem ‘âleme fermân-fermâ

39 Żühre çârîçe olur idi der-i devletine
Kimi ‘add eyler ise bâbına bir ‘abd-i gedâ

40 İki ‘âlemde Nebiyyü’ṣ-ṣeḳaleyn’den ṣoñra
Bâb-ı vâlâsıdur hem ‘âleme me’men me’vâ

41 Âsitân-ı Ḫaseneyn melce’-i ehl-i ‘işyân
Oldılar nezd-i Ḫudâ şâh-ı şefâ‘at-pîrâ

42 Ḥırz-ı cân eyler ise kim ki maḥabbetlerini
Sebeb-i maġfiret ü raḥmet-i Ḥaḳ’dır maḥżâ

43 Öyle şehzâde-i 'âlî-i 'Alî'dirol zât
İdemez kimse anıñ vaṣfını ḥaḳḳıyla edâ

44 Vaṣfına 'âcız olup ḥürmete me'lûf olaraḳ
Oldı bî-çâre göñül yine bu beyti gûyâ

45 Tîġ-ı hıcrâna şu vir ṭurma aḳıt göz yaşıñ
Fürḳat-i nâr-ı Ḥüseyn ile yanar arż u semâ

IV

46 Sırası gelmiş iken ṭurma hemân el ḳaldır
Anları Ḥaḳḳ'a tavassuṭ iderek eyle du'â

47 O kerem-pervere ḥürmetle eyâ Rabb-i Ġafûr
Luṭf idüp ta'ziyemi eyle ḳabûlüñe sezâ

48 'Âşıḳânıñ gözi yaşıyla anıñ başı içün
Dü-cihânda kerem ü luṭfuñı ḳıl baña 'aṭâ

49 Ḥayyiz-i ḥüsn-i ḳabûle irür ümmîdi ile
Nâm-ı 'âlîsine bu naẓmımı itdim ihdâ

50 Vaż'-ı ruḥsâr-ı tażarru' iderim ḥażretiñe
Beni anlardan amân eyleme yâ Rabbi cüdâ

51 Neye müncer olacaḳ ḥâl-i melâlet-eşerim
Sâye-i rif'atine almaz ise ger o hümâ

52 'Âcizâne neseb-i pâkine mülḥaḳ oldum
Ṣâḥib ol eyle kerem rûz-ı cezâ itme fedâ

53 Beni mehcûr-ı viṣâl itmeyerek baḫş eyle
Nûr-ı elṭâfıñı ey şem'-ı şebistân-ı vefâ

54 Gelmeden dehre daḥı bulmadan 'âlemde vücûd
Bende-künyet senediñ eyledim evvel imżâ

55 Zaḫm-ı dil sîne-i ṣıdḳımda nişân-ı 'izzet
Reşk ider görse eger şems-i mużî'u'd-dünyâ

56 Çâker-i bâb-ı 'Alî'yim dü-cihânda ancaḳ
Baña faḫriyye olan işte bu nâm-ı vâlâ

57 Cismimi ḥâk-i ḳadem eyle reh-i devletine
Bulayım ben daḥı hem işte bu ṣûretle beḳâ

58 Bunı evrâd-ı zebân itmedeyim rûz u leyâl
Ṣalli 'alâ nebiyyi ve 'aleyhim ebedâ

59 Ḳanlu yaşlar ṣaçaraḳ ḥâtime olmaḳ üzre
Eyledi kilk-i siyâh yine bu beyti imlâ .

60 Tîġ-ı hıcrâna şu vir ṭurma aḳıt göz yaşıñ
Fürḳat-i nâr-ı Ḥüseyn ile yanar arż u semâ

BAĞDATLİ RÛHİ (Öl. 1605)

1- (Ḳaṣîde) Menḳıbet-i Emîrü'l-Müminîn Ḥüseyn Bin 'Alî Şâh[118]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Nice bir bâr-ı ta'alluḳda ola çeşm-i emel
Nice bir girye ki irmez şecer-i rif'ata el

2 Fikr-i cem'iyyet ide 'aḳl-ı perîşân nice bir
Nice bir ṭab'a vire vesvese-i câh ḫalel

3 Ġam degül olmaz ise geşt-i me'ârib ser-sebz
Ḳurıdup âḫır anı çünkim esüp bâd-ı ecel

4 Rızḳ tekşîrine bî-fâ'ide zaḥmet çekme
Çün naşîbüñ irişür saña ger ekşer ger eḳal

5 Ne tereddüdsüz olur kem ne tereddüdle füzûn
Bozılur nesne degül defter-i Ḳassâm-ı Ezel

6 Ṭağıdup varını ol şöyle tecerrüd ki saña
Ġaybden irişe mânend-i Mesîḥâ me'kel

7 Ḫıl'at-ı ma'rifetullâha liyâḳat bulıgör
Aña sa'y eyleme ki ola libâsuñ maḫmel

8 Server-i 'âlem iken faḳr ile faḫr itdi Resûl
Ḳanı bir merd k'ola mertebe-i faḳra maḥal

9 Pâye-i rif'ata irişdi deyü aḳrânum
Nice bir eyleyesin kevkeb-i ṭâli'le cedel

10 Rif'at ey dil saña yetmez mi bu kim oldı naşîb
Ḫâk-bûs-ı der-i ferzend-i 'Aliyyü'l-ekmel

11 Nâ'ib-i maḥkeme-i ḫâtem-i ḥükkâm-ı rüsul
Vâris-i medrese-i 'ilm-i imâm-ı evvel

12 Hâdî-i râh-ı Ḫudâ server-i ḫayl-i şühedâ
Merd-i meydân-ı Hüdâ ṣaf-şiken-i ehl-i ḫıyel

13 Ol Ḥüseyn-ism ü Ḥasan-ḫulḳ u 'Alî-sîret kim
Kerbelâ'dur aña meydân-ı rızâda maḳtel

14 Matla'-ı mihr-i cihân-tâb-ı hidâyet-pertev
Neyyir-i kevkebe-baḫş-ı felek-i dîn ü düvel

15 Kâşif-i sırr-ı ezel vâḳıf-ı remz-i Ḳur'ân
'Ârif-i zât-ı Ḫudâvend-i cihân-ı 'Azze Cell

16 Żât-ı pür-derk ile âfâḳda bî-şibh ü naẓîr
Ṣıfat-ı dâniş ile dehrde bî-mişl-i düvel

[118] Bağdatlı Rûhî Dîvânı, Haz. Coşkun AK, Bursa 2001, C. I, s. 165.

17 Ḥâl kesb itmek içün luṭfına dâ'im muḥtâc
Sâlikân-ı reh-i Ḥaḳ mâżî eger müstaḳbel

18 Almadı behre o kim medrese-i faẓlından
Müftî-i 'âlem ise 'ilmine anuñ ne 'amel

19 Ḥükm ḥükmüñdür eyâ maṭla'-ı dîvân-ı kerem
Bir senüñ gibi cihânda ḳanı şâh-ı a'del

20 Sendedür sırr-ı velâyet sen imâmu'ş-şeḳaleyn
"El-veled sırrı ebî" şânuña olmuş menzel

21 Nükte-i "men-'aref" olmaz idi el'ân mefhûm
Müftî-i râyuñ eger eylemeseydi anı ḥall

22 Ruḥı maḳṣûd-ı tecellâsına mazhar düşmez
Göñül âyînesine olmasa mihrüñ ṣayḳal

23 'Azl ü naṣbında cihânuñ dilese ḳâdirdür
Ki ḳażâ vü ḳadere virmeye ḥükmüñ medḫal

24 Cânibüñden eger olmazsa niżâ Ḳâbıż-ı Rûḥ
Uzadabilmez idi rûḥuñı ḳabż itmege el

25 Âb-ı ḥayvâna irişmezdi çıḳup zaḥmetden
Dutmasa Ḫıżr öñüne neyyir-i luṭfuñ meş'al

26 Kim ki bir zerre ḳadar lezzet ala mihrüñden
Zehr-i ḳahrı felegüñ olur aña ḳand ü 'asel

27 Mihrüñüñ dâr-ı şifâsında ṭabîb-i luṭfuñ
Dâ'imâ cehl marîżinden ider def'-i 'ilel

28 Ẕâtuña vaṣf bu yetmez mi ki cedd-i pâküñ
Ola bir kimse k'ola nâṣılı-ı edyân u milel

29 Şânuña faḫr bu yetmez mi ki cedd-i pâküñ
Pederüñ kim ḳala andan kütüb-i 'ilm ü 'amel

30 Dâniş ü re'fet ile cümleden ekmel a'ẓam
Faẓl-ı 'ilmiyyet ile cümleden a'lem efḍal

31 Muḳtediyyân-ı cihâna kelimâtuñ mesned
Nükte-gûyân-ı zamâna süḫanuñ ḍarb-ı meṣel

32 Çekmeseydi işigüñ toprağını görmez idi
Ḥaşre dek şâhid-i maḳṣûd yüzin çeşm-i emel

33 Ehl-i Ḥaḳ ḳapuña yüz sürmemege çâre mi var
Sürüni sürüni lâ-büd gider olursa da şell

34 Rûḥî-i ġam-zede biñ cân ile meddâḥuñdur
Cevr-i dehr ile revâ mı ire ṭab'ına keşel

35 Luṭfuñ ümmîdi ile yüz süregeldi ḳapuña
Lâyıḳ oldur göresin luṭfuñ o miskîne maḥal

36 Vaṣfuñuñ ġâyeti yoḳ muḫtaṣar olmaḳ yegdür
Söz hemân ḫûb gerek ola ger ekṣer ger eḳall

37 Ḫatm lâzım gelicek söze du'â evlâdur
Ki du'â nûrı ile rûşen ola çeşm-i emel

38 Tâze ḥıl'at geyürüp sâl-be-sâl eşcâra
Şeh-i encüm ola tâ bâ'is-i teşrîf-i ḥamel

39 Naḫl-i ümmîdden aḥbâbuñ ola ber-ḫurdâr
Ḫaṣmuñuñ 'ömri nihâlin ḫam ide bâd-ı ecel

2- (Gazel) Merṣiye[119]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Muḥibb-i âl iseñ ṭut mâtem-i şâh-ı şehîdânı
Zemîni ġarḳ-ı ḫûn it çarḫa çek feryâd u fiġânı

2 Ezelden Ehl-i Beyt'üñ oynayup çevgân-ı 'aşkıyla
Bu yolda başların tûb eyleyenler aldı meydânı

3 Degüldür Kerbelâ deştinde yer yer lâle-i nu'mân
Çıkupdur ḳaynayup yerden şehîd olanlaruñ ḳanı

4 O ser-bâz-ı cihânuñ olmasa müştaḳ-ı dîdârı
Yüzin sürmezdi ḫâk-i râhına mühr-i Süleymânı

5 Nola ger ḳubbesini ḳubbe-i eflâke beñzetsem
Ki beñzer encüm-i raḫşâna ḳandîl-i fürûzânı

6 Nolur ḥâli Yezîd'üñ kükreyüp ṣaḥrâ-yı maḥşerde
Diye Şîr-i Ḫudâ ferzendimüñ ḳanın döken ḳanı

7 Ṣulayup ravżasın saḳḳâ-yı eşk-i çeşmi Rûḥî'nüñ
Ḫas u ḫâşâkını ref' eylesün cârûb-ı müjgânı

3- (Gazel) Merṣiye[120]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Göñül mâh-ı Muḥarremdür ḳanı feryâd u efġânuñ
Niçün virmez cihânı seyle eşk-i çeşm-i giryânuñ

2 Anuñ-çün dutdılar yıl başını mâh-ı Muḥarrem kim
Cedîd olur bu ayda mâtemi Şâh-ı Şehîdân'uñ

3 Bu mâh ol mâhdur kim Muṣṭafâ'nuñ ḳurretü'l-'aynı
Şehîd-i ḫançer-i bî-dâdı oldı Şimr-i nâ-dânuñ

4 Bu mâh ol mâhdur kim Murtażâ'nuñ naḳd-ı îmânı
Esîr oldı elinde bir bölük bî-dîn ü îmânuñ

[119] Bağdatlı Rûhî Dîvânı, Haz. Coşkun AK, Bursa 2001, C. I, s. 170.
[120] Bağdatlı Rûhî Dîvânı, Haz. Coşkun AK, Bursa 2001, C. II, s. 752.

5 Yezîd'üñ ey felek ḳuṭbı murâdı üzre dönmekden
Bozılsa yegdi pergâluñ dükense yegdi cevlânuñ

6 Ḳanı bir ḫâk-sâr-ı ḫânedân-ı Âl-i Aḥmed kim
Yaḳa bir âh ile nüh-saḳfını gerdûn-ı gerdânuñ

7 Ḥüseyn'üñ ravżasın seyr it ḳıyâmet görmek isterseñ
Ku ṭutmuş serv-ḳadler mâtemin ol Şâh-ı Devrân'uñ

8 Yeter ḳan aġla Rûḥî Kerbelâ'yı ġarḳ-ı ḫûn itdüñ
Gider seyle mezârı ḳorḳanm Şâh-ı Şehîdân'uñ

4- (Gazel) Merşiye[121]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Çâḳ ḳıl sîneñi kim mâh-ı Muḥarremdür bu
Ey göñül âh u fiġân eyle ki mâtemdür bu

2 Dökdiler ḫâke bu dem Âl-i Resûl'üñ ḳanın
Aġla ey dîde ki ḳan aġlayacaḳ demdür bu

3 Beñzemez ġayra ġam-ı vâḳı'a-i ḳatl-i Ḥüseyn
Nâr-ı ḥasretle göñüller yaḳıcı ġamdur bu

4 Añup ol vâḳı'ayı aġlamayan bî-derde
Dir melekler ne 'aceb seng-dil âdemdür bu

5 Bedenüñ dâġ-ı siyehlerle siyeh-pûş eyle
Rûḥıyâ ḳaralara gir dem-i mâtemdür bu

BASRİ (BASRİ BABA) (1874-1949)

1- (Murabba') Merşiye[122]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Mâtem it mâh-ı Muḥarrem'de eger 'âşıḳ iseñ
Ḳan aḳıt dîdeleriñden 'ahdiñe ṣâdıḳ iseñ
Âyet-i "lâ-es'elüküm" sırrına ger vâḳıf iseñ
Gel Ḥüseyn-i Kerbelâ 'aşkına 'âşıḳ 'aṭşan ol

2 Cânı vir râh-ı Ḥüseyn'de kâm alup 'âlî-şân ol
Nâmı 'âlîdır Ḥüseyn'iñ zübde-i Âl-i Resûl
Ḫâtem-i sırr-ı Muḥammed'le 'Alî hem sırr-ı Betûl
Gel Ḥüseyn-i Kerbelâ 'aşkına 'âşıḳ 'aṭşan ol

3 Dâ'imâ göz yaşıdır 'âşıḳlarıñ bir zîneti
Aġla ṭurma bulagör gel sen de küllî 'izzeti
Ey muḥibb-i ḫânedân it gel Yezîd'e la'neti
Gel Ḥüseyn-i Kerbelâ 'aşkına 'âşıḳ 'aṭşan ol

[121] Bağdatlı Rûhî Dîvânı, Haz. Coşkun AK, Bursa 2001, C. II, s. 905.
[122] Basrî Baba, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 1143.

4 Cân u dilden eyle mâtem ḥasbeten-lillâh içün
Hem ḥafîd-i müctebâ hem ol Resûlullâh içün
Şâh-ı Merdân Şîr-i Yezdân ol dem-i Allâh içün
Gel Ḥüseyn-i Kerbelâ 'aşḳına 'âşıḳ 'aṭşan ol

5 Tâbı'-i nefs-i Yezîd olma şaḳın eyle ḥazer
Zevḳı fânîdir cihânıñ fâ'idesiz sîm ü zer
Bu maḳâmât-ı Ḥüseyn'i cümleten eyle güzer
Gel Ḥüseyn-i Kerbelâ 'aşḳına 'âşıḳ 'aṭşan ol

6 On iki imâmı rü'yet eyleyüp bildiñse sen
Çârdeh-i ma'şûm-ı pâkı nûr olup gördüñse sen
Mâ-sivâ ḥubbını Başrî gönülden sildiñse sen
Gel Ḥüseyn-i Kerbelâ 'aşḳına 'âşıḳ 'aṭşan ol

2- (Gazel) Merşiye[123]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Geliñ ey ehl-i dilân dîdeyi al ḳan idelim
Geldi hem mâh-ı Muḥarrem sîne sûzân idelim

2 Dökelim yaş yerine ḳan añup ol güni bugün
Şöyle feryâd idelim dünyâyı lerzân idelim

3 Çıḳarup lebş-i sürûrı geyelim ḳaraları
Ol ḳadar aġlayalım ki Nûh tûfân idelim

4 Ḫânedân-ı Ehl-i Beyt'iñ yolına ey 'âşıḳân
Çekelim ḫançer-i 'aşḳı cânı ḳurbân idelim

5 Kerbelâ'da Ehl-i Beyt'iñ çekdigi cevr ü sitem
Ol Yezîdânıñ elinden la'n-ı Yezîdân idelim

6 Yaḳışır mı Ehl-i Beyt'e bu ḳadar cevr ü cefâ
Bir degil la'neti zâhid ṣad-hezârân idelim

7 Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ'nıñ bendesiyiz Başrîyâ
Mâtemi bir ay degil biz hemân her ân idelim

BEHİŞTİ (Öl. 1764)

(Terkîb-i Bend) Merşiye-i Behiştî Der-Ḥaḳḳ-ı İmâmeyn[124]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

I

1 Gel ey ḫâme yine bir sûz-nâk aḥvâli it taḥrîr
Ḥarîrüñ ide mâtem sırrını feryâd idüp taḳrîr

2 Dök evrâḳ üzre derdüñ hem fiġân eyle feṣâḥatle
İdüp âl-i 'abânuñ mâtemi âyâtını tefsîr

[123] Hasan Basrî Taptuk Baba Nefesleri, Haz. Kazım HACIMEYLİÇ, İstanbul 2001, s. 32.
[124] Behiştî Divanı, Haz. Yaşar AYDEMİR, Ankara 2000, s. 197.

3 Taḥammül eylemez sûzân ider âteş gibi ḥarfı
Kı imlâ eyleyüp pîrâhen üzre eyleseñ tastîr

4 Eger şâdân olup yarın cemâl-i Ḥaḳ görem dirseñ
Bu güncek it sürûrı ḳalbüñ eyle ġamla mâtem-gîr

5 Hemân Mecnûn-veş mest ol ġam-ı endûh-ı miḥnetden
Ṭaḳılsun ehl-i beytüñ mâteminde boynuña zencîr

6 Fıġân u nâlelerle şerḥalar çek sîneñe yer yer
Muḥibb-i ḫânedâna eyle mâtem ḥâlini tebşîr

7 Hemîşe dâstân-ı Kerbelâ yazup fıġân eyle
Kı sulṭân-ı şehîdân mâtemin vird-i zebân eyle

II

8 Dirîġ ey çarḫ-ı ġaddâr-ı belâ-âmîz olan devrân
Revâ mı ehl-i beyti eylemeklik böyle ser-gerdân

9 Niçün şerm ü ḥayâ ḳılmaduñ anuñ cedd-i pâkinden
Güm itdüñ Kerbelâ'da naḳd-i 'ömrin eyledüñ pinhân

10 Derûnuñ taşdan pek idügin bileydüm ey gerdûn
Bir içim şu dirîġ idüp şehîd itdüñ anı 'aṭşân

11 O gülzâruñ felek bir bergine dest-i res olmazken
Ḳoparduñ nâ-ḥaḳ-ı zehr ile andan bir gül-i ḫandân

12 O ḫurşîd-i cihân-bânuñ yanınca çoḳ ḳamer-ṭal'at
Dolundurdun seḥâb-ı zulm ile olmuş iken raḫşân

13 Ḳulûb-ı ehl-i ḥâle ey felek bir yâre açduñ kim
Oñulmaz ḥaşre dek işler cigerden ḳan idüp ız'ân

14 Ḫaṭâ-yı maḥż iken luṭfen dokunmaḳ cismine anuñ
Niçe itdüñ cüdâ re'sin bedenden sen o sulṭânuñ

III

15 Ḳaçan kim olmuş idi ibtilâ-yı Kerbelâ peydâ
Bahâr olmuşdı ezhâr-ı çemen açmış idi bînâ

16 İrişdi gülşene bâd-ı ṣabâ peyġâm-ı mâtemde
Ġam u ġuṣṣayla ezhâr-ı çemen hep ḳıldı vâveylâ

17 Ṣarardı nergisüñ beñzi benefşe boynını bükdi
Derûnın lâlenüñ yaḳdı bu ġam itdi tenin ifnâ

18 Döğünüp gömgök itdi cismini sünbül bu miḥnetle
Düşüpdür ḫançere sûsen idüp ġam resmini icrâ

19 Gülistânuñ ṣanavber-ḳadleri hep ser-nigûn oldı
Esince bâd-ı mâtem şiddet-i bâd-ı semûm-âsâ

20 Añup ol demleri encüm giceler dîdesin yummaz
Şafaḳ ḳan aġlayup şeb-nem degüldür her seḥer peydâ

21 Dem-i 'âşûredür tecdîd olur dünyâ bu mâtemle
Yanar her ehl-i dilden kim derûnı ġuṣṣa vü ġamla

IV

22 İrince Kerbelâ deştine ol şâh-ı kerem kânı
Üşüp eṭrâfın aldı bir alay ġûl-i beyâbânî

23 İḥâṭa eyledi encüm-şümâr-ı zümre-i a'dâ
Küsûf-ı ebr-veş ṭutdı şu'â'-ı mihr-i raḫşânı

24 O serv-i ḳadd-i bâlâ ḫâke çünkim sâye-veş düşdi
Ḳıyâmet üstine her yıl ḳıyâmetdür bilüñ ânı

25 Üşüp zâġ u zeġanlar başına ol şâh-ı 'anḳânuñ
Urup minḳâr-ı cevri itdiler ẓulm-i fırâvânî

26 İrişdi çünki eyyâm-ı Muḥarrem vaḳt-i mâtemdür
Muḥibb-i ḫânedânuñ tâzelendi derd-i hicrânı

27 Ṭutuşdum nâr-ı hecrüñle derûnum sûz-nâk itdüm
Beni mihrüñde ṣâbit ḳıl meded ey cânımuñ cânı

28 Şehîd-i Kerbelâ'nuñ derd-i hecri maḥż-ı ni'metdür
Gözüñden ḳan aḳıt kim cûy-bâr-ı feyż-i raḥmetdür

V

29 Yine mâh-ı Muḥarrem geldi eyyâm-ı melâletdür
Bu eyyâm içre ḫurremlik hemân maḥż-ı ḳabâḥatdur

30 Eger bir ḳaṭre nem dökseñ bükâ idüp Ḥüseyn içün
Leb-i kevṣer ḳarâr-gâhuñ maḳâmuñ ḳaṣr-ı cennetdür

31 Sirişk ile vużû-yı mâtemi tecdîd idüp ey dil
Namâz-ı giryeye ḳâmet fiġân-ı âha niyyetdür

32 Girîbân-çâk idüp ṣad şerḥa çek sîneñde ey abdâl
İṭâ'atdur Resûl'e Murtażâ'ya bil ri'âyetdür

33 Muḥibb-i ḫânedân iseñ dilâ ṣubḥ u mesâ elzem
Ḫavâric zümresine sebb ü la'n itmek 'ibâdetdür

34 Hemân ez-cân u dil tekrâr idüp vird eyle bu beyti
İki 'âlemde bî-şek bâ'iṣ-i 'izz ü sa'âdetdür

35 Yezîd'üñ âline enṣârına a'vânına dâ'im
Hemîşe ṣad hezârân la'net eyle cânına dâ'im

VI

36 Felek bu kâr-ı hemvâruñı hażm eyleyemez âdem
Revâ mı ẓâlimâne ol maḥalde eylemek ḫurrem

37 Olalar ḫânedân-ı Muṣṭafâ pâ-mâl-i ḫûn-âlûd
Cihânda bundan eşna' ibtilâ olmaz eşedd-i ġam

38 Niçün ḫâk ile yeksân olmaduñ bu vaḳ'adan ol dem
Ne vaḳte ḳatlanursın ey felek ben de anı bilsem

39 Seḥâb-âsâ sirişkin sîne-i ḫâke revân it kim
Açılsun şerḥası güller gibi yüzi ola şeb-nem

40 Cihân sûz-ı derûnından giyâh-ı ḫuşk-veş yansun
Kül olsun kûh u ṣaḥrâlar hemân mânende-i hîzem

41 O ḳavm-i bed-fi'âlüñ kîni çıḳmaz ḳalb-i mü'minden
Yaḳar ehl-i ḳulûbı ḥaşre dek bu âteş-i mâtem

42 Bu mâtemden delinmişdür ciger-gâhı Behiştî'nüñ
Yaḳar eflâki yer yer encüm-i âhı Behiştî'nüñ

BELİĞ (MEHMED EMİN) (Öl. 1730)

(Kasîde) Merşiye-i 'Alem-efrâz-ı Şufûf-ı Şühedâ Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûl-i Kibriyâ 'Aleyhi's-Selâm Ḥażret-i Ḥüseyin Raḍiyallâhu 'Anh[125]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Peşmîne câmesin yine gerdûn idüp ḳabâ
Pûşîde itdi dûşına bir perniyân ḳabâ

2 Pertâb ḳıldı lengeri lîmân-ı ḫâvere
Güm-geşte oldı keştî-i ḫurşîd-i pür-ziyâ

3 Âlûde oldı jeng ile bu dest-mâl-ı çarḫ
Ḳandîl-i âbgîne-i mâhı idüp zidâ

4 Tâbiş-figenlik itdi o dem meş'al-i ḳamer
Ḳıldı sipenc-i tîre-i gerdûnı rûşenâ

5 Ḥayrân-ı tâbiş-efgen-i ruḫsâr-ı mâh olup
Dikḳatle itdi dîdelerin ferḳadân güşâ

6 Gül-mîḫ-ı ṭâḳ-ı 'âlem-i bâlâ olup nücûm
Rûy-ı cihânı eyledi tâbişle pür-cilâ

7 Elḫân-ı çeng-zâ ile âġâz idüp sürûd
Olmuş felekde şevḳ ile zühre ġazel-serâ

8 'İbret-nümâ-yı sâḥa-i eflâki seyr içün
İtdüm güşâd-ı dîde-i câm-ı cihân-nümâ

9 Kâr-ı mu'azzamât-ı cihâna bu kâ'inât
Olmuş girifte her biri bâ-emr-i Kibriyâ

10 Goftem çü dîd şun'-ı Ḫudârâ başîretem
Sübḥâne men taḥayyere fî şun'ihi'l-verâ

[125] Beliğ Mehmed Emin Divanı, Haz. H. Gamze DEMİREL (Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2005, s. 3.

11 Ḥayretle ‘âḳıbet bu temâşâ-yı pür-şikest
Ḳıldı rüfû-yı pîrehen-i ġafletim ḳabâ

12 Kırdâr-ı levḥ-i dil-siyehim eyleyüp ḫayâl
Cây-ı bisâṭım oldı o dem gâm-ı ejdehâ

13 Zîrâ kı ketm-i bâġ-ı ‘ademden ẓuhûr idüp
Olamı enîs-i meclis-i ḫullân-ı nâ-sezâ

14 Pertev-nümâ-yı kûh-ı tecellî iken göñül
Leb-ber-leb oldı tûde-i kâlâ-yı mâ-sivâ

15 Naḳş itdi kılk-i miḥnet ile ber-nigîn-i dil
Ḥakkâk-ı ‘aşḳ ḳaralayup nâm-ı dil-rübâ

16 Ümmîd-i berg-i kâhı ile gülzâr-ı yârdan
İtdim ‘ıẓâm-ı cismimi miḥnetle keh-rübâ

17 Muṭrib demîde eylese nâḳûr u şîrini
Gûyâ kı cism-i mürdeye cânlar ider ‘aṭâ

18 Elḥân-nüvâz-ı bülbül-i gülşen-serây-ı bezm
Enfâs-ı rûḥ-baḫş ile câna virür ġıdâ

19 Meclisde naġme-i bem-i mâlîde-i kemân
Sâyîde itdi ṭab‘umı mânend-i çûb-sâ

20 Her meyle bir ḳopuş var o muṭribde kim beni
Âşüfte itdi ‘aḳlumı başdan idüp cüdâ

21 Bu tîre-gâha baḳmaz idim sâġar olmasa
Gül-câm-kâh-ı meclisi pür-tâb-ı cân-fezâ

22 Muṭrib idince târını ṭanbûrınuñ ḫırâş
Reghâ-yı cân u dil olur anuñla hem-nevâ

23 Bâl-i semender olsa eger perdehâ-yı gûş
Eyler güdâḫte anı bir âteşîn ṣadâ

24 Bir bî-‘adîl cevher iken cevher-i vücûd
Târîk-i bezm-gâh-ı ḫarâbâtı itdi câ

25 Ḳıldı şikeste mevc-i hevâ fülk-i ṭâ‘atim
Deryâ-yı pehn-i cürme düşüp eylerim şinâ

26 Bir zaḫma baḫye olmadı ‘ömrüm resenleri
Maḥv oldı zîr-i pâyda çün târ-ı bûriyâ

27 Âlâm-ı bîm-i cürm ile mesmûn iken göñül
Cevr-i felek de itmede iḳdâm idüp ezâ

28 Ḳalmaz bu zîr-i çarḫda herkes olur hebâ
Eyler şikeste dâneleri devr-i âsiyâ

29 Pâ-mâl-ı esb-i ġam olalı cism-i lâġarım
Dâġ urdı sînem üstine tamġâ-yı naḳş-pâ

30 Nâḫun degül bu pâ vü yedimde ʻayân olan
Uç virdi böyle nevk-i ser-i rişte-i ḳażâ

31 Bir ṭurfadır kı sâye-güzâr olsa çeşmime
Olur serimde erre-i âhen per-i hümâ

32 Bâlâ-yı heft-ṭâreme pertev-feşân iken
Ḳandîl-i necm-i baḫtımı çarḫ itdi bî-żiyâ

33 Bir berg ü bâr-ı mezraʻ-ı dehrim kı dâneme
Eyler ḫurûş-ı cünbiş-i dil kâr-ı âsiyâ

34 Mâlîde itdi fikret-i meşşâṭa-i ezel
Dest-i ʻarûs-ı ṭabʻıma ḫûn-ı ciger ḥınâ

35 Şemşîr-i tîz-ser gibi çeşmim dü-nîm ider
İtsem eger kı bâliş-i zerdûza ittikâ

36 Eyler vücûdıma düm-i ʻaḳreb gibi eser
Şefḳat-nigâh-ı cünbiş-i müjgân-ı aḳribâ

37 Sînemde şerḥalar çekilüp tîġ-ı ġadr ile
Oldı ṣalḫâyıf-i raḳam-ı mıstar-ı ʻanâ

38 Olsam fütâde çeşmine mûruñ bu żaʻf ile
Eyler o demde çeşmini pûşîde bî-ezâ

39 Zâl-i sipihre mihr ile meh ʻayn olmasa
Görmezdi cism-i lâġarımı itmege cefâ

40 Reng-i cünûn-ı ġam yine gülgûne-rîz olup
Sevdâ-yı pây-ı maġz-ı serim itdi pür-ḥınâ

41 Vırmez giyâh-ı ḫuşkuma neşv ü nemâ eger
Kişt-i emelde olsa revân çeşme-i beḳâ

42 Gehvâre olsa ṭıfl-ı dile pür-şebât olur
Deryâ-yı cünbiş-efgen-i sîm-âb-ı pür-cilâ

43 Dest-i felekde meh gibi ṣad-nâḫun olsa da
Pür-pîç-ı kâr-ı bî-dile olmaz girih-güşâ

44 Bulsa fürûġ-ı mevc-i sitâreyle terbiyet
Olur ḫalîde pâyıma her sebze-i giyâ

45 Sûzân-ı berḳ-i ülfet olur berg-i zâtıma
Ḫırmen-geh olsa merdümek-i dîde-i hümâ

46 Âb oldı zîr-i seng-i cefâda ḳalup dilim
Mânend-i âb-ı gevher-i ṣâf-ı girân-bahâ

47 Bir zaḫma baḫye olmadı ‘ömrüm resenleri
Maḥv oldı zîr-i pâyda çün târ-ı bûriyâ

48 Ṣad âh zaḫm-ı ḫançer-i mesmûm-ı mihnete
Kım yoḳ derûn-ı dürc-i eṭibbâda bir devâ

49 Ammâ ki erġanûn-nevâhâ-yı çarḫdan
Minnetle olmazam yine ḫâhende-i nevâ

50 Def gibi gûş-ı cân açaram ḳavl-i muṭribe
Olsam ne deñlü sille-ḫor-ı dest-i müdde‘â

51 Çâk olsa sîne ma‘den-i âhen-rûbâ gibi
Bı sûzen itmem aṭlas-ı gerdûndan recâ

52 Farḳım şikeste olsa mişâl-i ser-i ḥabâb
Ḳılmam o demde kâse-i faġfûr-veş ṣadâ

53 Dâġ-ı derûnı kâse-i deryûze itmeden
Olmaz niyâz feyż-i şehen-şâh-ı Kerbelâ

54 Ol şâh-ı âb-ı rûy-ı ḫilâfet kı âsumân
Esb-i semend-i rif‘atine oldı çıhre-sâ

55 Ol şâh-ı taḫt-ı mılket-i ma‘nâ kı eyledi
Çârûb-ı meclisi mücesin dîde-i hümâ

56 Sulṭân-ı Kerbelâ kı anuñ zât-ı pâkidür
Genc-i ṭılısm-ı gevher-i esrâr-ı enbiyâ

57 Revnaḳ-fezâ-yı devḥa-i âl-i Muḥammedî
Pertev-nümâ-yı maḥfil-i vâlâ-yı etḳıyâ

58 Naḳd-i fürûġ-ı bâşıra-i dîde-i ḳabûl
Ḳandîl-i nûr-ı merdümek-i ‘ayn-ı Murtażâ

59 Farṭ-ı keremle teşne iken oldı sîneden
Ḫûn-ı cigerle âb-dih-i ḫançer-i ḳażâ

60 Mânend-i serv maḳdemini üstüvâr idüp
Oldı muḳîm-i bâġçe-i me’men-i rıżâ

61 Seyl-i revân-ı tünd-i ḥavâdişle oldı kim
Dürr-i ṣadefçe-i kerem-i ḳulzüm-i Ḫudâ

62 Ṣad âh kım o gülbün-i bâġ-ı velâyeti
Pejmürde eyledi sitem-i ceyş-i eşḳıyâ

63 Bî-âb ol şehüñ leb-i gül-bergi çâk olup
Ḫûn-ı cigerle ġonca gibi ḳıldı iktifâ

64 Ṣad-çâk olur bu mâtemi gûş eyleyen göñül
Pür-girye eyler ‘ayn-ı serâbı bu mâ-cerâ

65 Cûş eyleyen serâb degüldüro ʻarṣada
Ḫuşk itdi anı âteş-i âh-ı ulu'l-ʻabâ

66 Bârân-ı seyl-i ebr degüldür revân olan
Yâd eyledükçe ol demi eyler felek bükâ

67 Ṣanmañ ṣafaḳla mâtem içün çarḫ ider müdâm
Ḫûn-ı cigerle câme-i peşmînesin ṭılâ

68 Mâh-ı Muḥarremüñ ḳad-i ḫarn-geştesi gibi
Bu mâtem itdi ḳâmetini ʻâlemüñ dü-tâ

69 Olsun bu maṭla'-ı süḫan-i pâk u tâb-dâr
Pür-pîç-i ṭab'a nâḫun-ı tîz-i girih-güşâ

70 Ey kâ'ināta ḫâk-i derüñ cây-ı ilticâ
V'ey naḳş-ı bûse kûçe-i luṭfuñda naḳş-ı pâ

71 Gerd-i elemle eyledim âlûde sînemi
Kim bîḫ-i ʻaşḳuñ ola derûnumda cilve-sâ

72 Çekdim derûna ḳâfile-i ḫayl-i miḥnetüñ
Oldı o cünde cünbiş-i dil nâle-i derâ

73 Tâḳ-ı sipenc-i ḫâṭıra yazdım maḥabbetüñ
Şingerf-i la'l-sûde olup ḫâk-i Kerbelâ

74 Mânend-i Zü'l-feḳâr dü-tâ olsa ḳâmetim
ʻAşḳuñ ider beni yine bir merd-i lâ-fetâ

75 İksîr-i ḫâk-i râhuñı keḥḥâl-i rûzgâr
ʻAyn-ı ʻalîle eyledi minnetle tûtiyâ

76 İtdi ḫayâl-i teng-i nebât-ı leb-i terüñ
Gülzâr-ı dehri dîde-i ʻuşşâḳa teng-nâ

77 Olsun çerâġ-ı mürde-i dil kim ki itmeye
Hem-çün sipend ʻâteş-i ʻaşḳuñda cân fedâ

78 Mânend-i mis ʻayârı olur dem-be-dem ʻayân
Her kim ġubâr-ı râhuñı bilmezse kîmyâ

79 Yâ vâriṣe'l-e'imme ve yâ eşrefe'l-ümem
Yâ menba'-ı kerâmet ve yâ aḥsene'l-verâ

80 Fermân olursa dergeh-i ʻadlüñde eyleyem
Ḫûn-ı cigerle rîḫte-i reng-i iştikâ

81 ʻUmmân-ı ma'ṣiyetde idüp ġavṭa-ḫârlıḳ
Oldı ḥabâb-ı mâ gibi dil mâ'il-i hevâ

82 Âlât-ı şevḳüñ üstine lerzân olur göñül
Mânend-i tâziyâne-i tanbûr-ı pür-nevâ

83 Şâḥ üzre görse bir gül-i ḥamrâyı ol ṣanur
Sâḳî elinde bâde-i câm-ı elem-zidâ

84 Âh eyle gûş-vâr-ı mutribde kim beni
Âşüfte itdi ʻaḳlı başından idüp cüdâ

85 Gûş itse naġmesin ser-i taṣvîr-i naḳş-ı Çîn
O dem olurdı kâse-i çînî-i pür-ṣadâ

86 Pîçîde oldı dâmen-i pâkine ḫâr-veş
Ḳaddim egerçi eyledi ol meh benim dü-tâ

87 Eyler ṭavâf-ı Kaʻbe-i kûyı bu dîdeme
Ḫâhişle mîl-i sürmeyi bir âbnûs-âsâ

88 Bir tâze naġme-keşle olur murġ-ı dil şikâr
Olmaz nevâ-yı çehçeh-i bülbülle âşinâ

89 Göñlüm esîr-i zülf-i bütân eyleyüp beni
Dâm-ı belâdan eylemedi saʻy idüp rehâ

90 Ez-cümle farṭ-ı keşme-keş-i rûzgârdan
Miḥnetle oldı hem-çü kemân ḳâmetim dü-tâ

91 Peymân-şikenlik itmegi meşk eyleyüp göñül
ʻAhdî-i bezme kâhil olup eylemez vefâ

92 Ey pâdişâh-ı kişver-i maʻnâ şitâb idüp
Geldi ümîd ile der-i vâlâña bir gedâ

93 Deryûze-kâr-ı kûçe-i iḥsânuñ olmışam
İksîr-i naḳd-i luṭfuñ ile oldı pür-nevâ

94 Der-beste itme dergeh-i luṭfuñ kı eyledem
Gül-miḫ-ı bâb-ı merḥametüñ dîde-i recâ

95 Güm-râh ider bu vâdî-i pür-ġamda reh-zenân
Luṭfuñ eger kı bendeñe olmazsa reh-nümâ

96 Bî-tâb ḳaldı tevsen-i dil eyle hem-ʻinân
Şefḳat-resâ-yı bedraḳa-ı himmetüñ aña

97 Ṭûmâr-ı naẓmı ṭayy iderek vaḳtidür Belîġ
Gül-ġonca gibi ola güşâde kef-i duʻâ

98 Tâ kım bu heft künbed-i devvâr-ı nîlgûn
Bâlâda devr ide nitekim beyża-i hümâ

99 Ḳandîl-i nûr-ı türbe-i vâlâña cân atup
Ervâḥ-ı ḳudsiyân olsa pervâne dâʼimâ

CA'FERİ BABA (19. Yüzyıl).)

1- (Kasîde) Der-Merşiyye-i İmâm Ḥüseyin 'Aleyhi's-Selâm[126]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ey kâşif-i ḥaḳâyıḳ-ı esrâr yâ Ḥüseyn
Vey maḥzen-i daḳâyıḳ-ı ebrâr yâ Ḥüseyn

2 Ceddüñ Resûl-i Ḥaḳ'dur atañ Şâh-ı evliyâ
'Ammuñ be-nâm-ı Ca'fer-i Ṭayyâr yâ Ḥüseyn

3 Kimdür birâderüñ senüñ imâm-ı dîn Ḥasan
Fâṭıma'dur anañ saña ġam-ḫâr yâ Ḥüseyn

4 Sulṭân Kerbelâ'ya vü server şehîdlere
Sensin ki senden oldı bu iẓhâr yâ Ḥüseyn

5 Mâh-ı Muḥarrem irdi yine ḳıldı cûş dil
Başladı 'aynum olmaġa ḫûn-bâr yâ Ḥüseyn

6 Ṭoġmuş iken dirîġ ki sen şems-i ḫâverî
Ḳılduñ ġurûb oldı cihân târ yâ Ḥüseyn

7 Yoluñda ḳıldılar bî-rıyâ cân u ser fedâ
Anlar ki itdiler saña iḳrâr yâ Ḥüseyn

8 Ol ḳavm ki gürûh ile ḳaṣd itdiler size
Ḳasm oldı anlara ebedî nâr yâ Ḥüseyn

9 La'net Yezîd-i kâfir ü mel'ûn u müşrike
Kim oldı Ehl-i Beyt ile aġyâr yâ Ḥüseyn

10 Şimr-i la'îne la'net iden buldı raḥmeti
Kim oldılar münâfıḳ u mekkâr yâ Ḥüseyn

11 Maḳbûl-i Ḥaḳḳ olan kılur iḳrâr cân ile
Merdûd olan ider saña inkâr yâ Ḥüseyn

12 Bu Ca'ferî'ye ḳıl şefâ'at naẓarlaruñ
Ol gün ki ḥaşr ola ḳoma nâ-çâr yâ Ḥüseyn

2- (Kasîde) Merşiye-i İmâm Ḥüseyn 'Aleyhi's-Selâm[127]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ey pîşvâ-yı rehber-i merdân yâ Ḥüseyn
Vey ser-firâz-ı server-i meydân yâ Ḥüseyn

2 Ceddüñ Ḥabîb-i Ḥaḳ'dur u hem Şâh-ı Mürselîn
Atañ 'Aliyy-i câmi'-i Ḳur'ân yâ Ḥüseyn

3 Bir bâḳî nûr idüñ yine itdüñ beḳâya 'azm
Olduñ şehîd olanlara burhân yâ Ḥüseyn

[126] Ca'ferî Baba Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Zehra BEDİR, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004, s. 285.
[127] Ca'ferî Baba Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Zehra BEDİR, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004, s. 286.

4 Sen şâh idüñ sarây-ı beḳâ idi saña cây
Ḳılduñ vedâ‘-ı ‘âlem-i imkân yâ Ḥüseyn

5 Hem ma‘rifet maḳâmına ḳuṭb-ı zamân idüñ
Yedüñde idi cümlesi fermân yâ Ḥüseyn

6 Mâh-ı Muḥarrem irdi vü mü’minler itdi yas
Maḥzûn ġamuñla şöyle perîşân yâ Ḥüseyn

7 Mü’minlerüñ gözinden akan yaşla uş bugün
Yeryüzin sel ile aldı ṭûfân yâ Ḥüseyn

8 Geydi kebûd câmeyi hem heft-âsumân
Ḳıldı melâ’ik âh ile efġân yâ Ḥüseyn

9 Mâh-ı tâbân bu derd ile döndi hilâle uş
Hem ebri ol firâḳ ile giryân yâ Ḥüseyn

10 La‘net Yezîd’e her kım oḳursa aña irer
Her dem hezâr raḥmet-i Yezdân yâ Ḥüseyn

11 Şimr-i la‘în cehennem iti ol pelîd-i kûr
Kım saña çekdi ḫançer-i bürrân yâ Ḥüseyn

12 Maḳbûl-i dergeh olmadı vü bulmadı necât
Her cân kim olmadı saña ḳurbân yâ Ḥüseyn

13 Ol gün senüñle her kı şehîd oldı bî-gümân
İrişdi aña raḥmet-i Raḥmân yâ Ḥüseyn

14 Her kım kı ḳaṣd ḳıldı saña ey imâm-ı dîn
Me’vâsı oldı dûzaḫ-ı nîrân yâ Ḥüseyn

15 Ol müşrik ü münâfıḳ u mel‘ûn-ı bed-fı‘âl
Ḳıldı saña cefâ-yı fırâvân yâ Ḥüseyn

16 Her kım yoluñda itdi ise cân u ser îṣâr
Oldı maḳâmı ravża-ı Rıḍvân yâ Ḥüseyn

17 Bu Ca‘ferî kı derdüñ ile yâr olupdur
Sizden olur aña yine dermân yâ Ḥüseyn

CEMÂLİ (CEMÂLEDDİN UŞŞÂKİ) (Öl. 1750)

1- (Gazel) Mersiye[128]

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Saña bende oldığımı cihân bilsün yâ Ḥüseyn
Bâġ-ı Muḥammed’e iki ġonca gülsün yâ Ḥüseyn

2 Birisi Şâh-ı Ḥasan ḫulḳu’r-rıżâ sırr-ı Nebî
Sırr-ı Ḥaydar isteyenler saña gelsün yâ Ḥüseyn

[128] Cemâleddin Uşşâkî Dîvanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Kemal ÜÇÜNCÜ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 1998, s. 65.

3 Ḳurretü'l-'aynı Resûl'üñ server-i şâh-ı şehîd
İsteyen ders-i ledün ol baḥre dalsun yâ Ḥüseyn

4 Vâlideñ binti Resûl-i Fâṭımatu'z-Zehrâ'dur
Atañ Şâh-ı 'Alî'den dersini alsun yâ Ḥüseyn

5 Kerbelâ'da niçün iki kişiyle olduñ şehîd
Mü'minînüñ cümlesine raḥmet olsun yâ Ḥüseyn

6 Da'vâ-yı islâm iderken niçün ḳıydılar saña
Müşrikîni ol Yezîd'e la'net olsun yâ Ḥüseyn

7 Ehl-i Beyt-ı Muṣṭafâ'nuñ meskeni firdevs olsun
Cân u dilden isteyenler seni bulsun yâ Ḥüseyn

8 Bu Muḥarrem mâhı içre dîdeler ḳan aġlasun
'Âşıḳânuñ ḫançer alup sîne delsün yâ Ḥüseyn

9 Saña yüz eyledi evet eyleyen olmaz yaḳîn
Dilerim ki tâ ebed nûr içre ḳalsun yâ Ḥüseyn

10 El-amân ḳapuña geldüm baş açup yalın ayaḳ
Dileriz ki ol muḥibb-i mü'min olsun yâ Ḥüseyn

11 Bizi ḥaşr eyle senüñle tâ ḳıyâmet yâ ebed
Her nefesde nice yüz biñ ṣalât olsun yâ Ḥüseyn

12 Es-selâm ey ḫânedân-ı Ehl-i Beyt-ı Muṣṭafâ
Dilerim ki bu Cemâlî seni bulsun yâ Ḥüseyn[129]

2- (Murabba') Merṣiye[130]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün)

1 Mâtem-ı mâh-ı Muḥarremdir bugün eyle fiġân
Gözlerimden yaş yerine durmadan ḳandur aḳan
Kerbelâ meydânına girdi iki şehzâdegân
Çaġırurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

2 Cedd-i pâki Muṣṭafâ'dur hem imâm-ı enbiyâ
Atası şâh-ı velâyetdür imâm-ı evliyâ
Vâlidesi anlaruñ Fâtıma-i Ḫayru'n-nisâ
Çaġırurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

3 Ḳurretü'l-'aynım buyurdı anlara sulṭân-ı dîn
Mü'minîne raḥmetullâhi 'aleyhim ecma'în
La'netullâhi 'alâ ḳavmi Yezîd ibni la'în
Çaġırurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

4 Birisi baḥr-ı nübüvvet 'ilminüñ 'ummânıdur
Birisi sırr-ı velâyet taḫtınuñ sulṭânıdur
İkisi de 'âşıḳânuñ dînidür îmânıdur
Çaġırurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

[129] Bu manzumenin bazı mısralarında vezin ve anlam kusurludur.

[130] Cemâleddin Uşşâkî Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Kemal ÜÇÜNCÜ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 1998, s. 348.

5 Ol Ḥasan ḥulḳu'r-rıżâya zehr içürdi Yezîd
Şâh Ḥüseyn'i Kerbelâ çölünde itdiler şehîd
Mü'min iseñ virdüñ olsun her dem ü ân la'net it
Çağırurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

6 Binbir ayaḳ üstine hep ḫalḳ durdıġı zamân
Ḳanlı gönlekle elinde gele ol ḫayru'l-enâm
Ol 'Aliyyü'l-Murtażâ da'vâ idüpdür ol zamân
Çağırurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

7 Mü'min-i kâmil olandan hiç oñulmaz bu yara
Ḥaşr olup da'vâ görince tükenmez bu mâ-cerâ
Mâtem itdi anlara ḳavmü'l-'Alî taḥte'ş-serâ
Çağırurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

8 Anlara câm-ı şehâdet şundı Allâh-ı Kerîm
Âl ü evlâdıyla mesken oldı cennâtü'n-na'îm
Maẓharu'l-esmâ-i ḥüsnâ sırr-ı Raḥmânu'r-Raḥîm
Çağırurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

9 Ey münâfıḳ hiç düşünmedin mi rûz-ı maḥşeri
Cedd-i pâkı anlaruñ ol enbiyânun serveri
Ol iki dilber degil mi dü-cihânuñ enveri
Çağırurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

10 Yâ İlâhî anlaruñdur rûz-ı maḥşer tâ ebed
Her nefes yüz biñ ṣalât ile selâm lâyıḳ ebed
Ol da var ise imâmân şefḳatiyle kıl meded
Çağırurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

11 Dem-be-dem raḥmetler olsun ol tevellâ ehline
Ṣad hezârân minnetler olsun teberrâ ehline
Ehl-i Beyt'e buyrılan sırr-ı rumûzı bilene
Çağırurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

12 Ḫânedân-ı Muṣṭafâ'nuñ çâkeriyem bî-riyâ
Andan aldılar 'ulûm feyżin sâḳi-i evliyâ
Ḫâk-i pâyı anlaruñ her demde mücrim ṣaḥrâya
Çağırurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân[131]

CEMÂLİ BABA (TEKİRDAĞLI) (1836-1914)

1- (Müseddes) Merşiye[132]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Kûfe'ye vâlî idüp İbni Ziyâd ekferini
İbni Sa'd-ı 'Ömer'i Şimr-i la'în hem-serini
Geldi cem' itdi Muḥarrem'de Yezîd leşkerini
İtdi serdâr-ı şaḳî 'askerine eñ şerini
Kerbelâ vâdîsine gönderüp ekşerlerini
Ḳatl-i evlâd-ı Resûl ḳaṣdına bed-terlerini

[131] Bu manzumenin bazı mısralarında vezin ve anlam kusurludur.
[132] Cemâlî Baba, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 117.

2 Kerbelâ içre gelüp başdı ḳadem şâh-ı güzîn
Şardı ṭarâfını yirmi iki biñ ḥâ'in-i dîn
Ordugâhını ḳurup itmedi râḥatla nişîn
Bu ṭarafdan daḫı evlâd-ı Resûl nûr-ı mübîn
Açdı sancaḳ-dâr sancaḳ-ı şerîf-i aḥdarını
'Alem-efrâz-ı semâ oldı gör ol enverini

3 Rezm-gâha yürüdi ṣaf ṣaf olup leşker-i şûm
İbtidâ ḥarbe ḳıyâm itdi serdâr-ı meş'ûm
Ḥażret-i şâh Ḥüseyn 'askerine ḳıldı hücûm
Nuṣḥ u pend itdi aña şâh-ı Ḥüseyn-i mażlûm
Gösterüp kendülere nâmeleriñ her birini
'Ahd u bey'atları ḥaḳḳındaki taḥrîrlerini

4 At sürüp ileriye geldi şaḳî-i serdâr
Aldı destine hemân âlet-i ḥarbi murdâr
'Ahd u bey'atlarını eylediler hep inkâr
Tîrin endâḫt iderek ḥażrete ḳarşı bî-'âr
Unudup âḫiretin mîzân u hem maḥşerini
Yed-i kesbiyle yapup kendi cehennem yerini

5 Ḳaraḳollarla idüp âb-ı Furât'ı mesdûd
Oldılar bâr-geh-i Ḥażret-i Ḥaḳ'dan maṭrûd
Ehl-i Beyt'ı bıraḳup teşne-lebân ol merdûd
Artırup ẓulm ü ta'addîsini gitdikçe 'anûd
Kesmege başladılar şâh-ı şehîd 'askerini
Teşne-leb sûz-ı ciger ḳoydı dilâverlerini

6 Gördiler ḥarb u ḳıtâl üzre açıldı meydân
Dînleri uġrına ceng itdi 'adûlarla hemân
Her şehîd girdi şecî'âne şaşırdı düşmân
İbtidâ Ḥürr'i şehîd itdi Yezîd-i Mervân
Merd-i meydân-ı şecâ'at idi gör dîn erini
Ḥażret-i şâh-ı Ḥüseyn 'aşḳına virdi serini

7 Ḥażret-i Ḳâsım u 'Abbâs gelüp arslan-ṣûret
Âferînler oḳudı her birine ol ḥażret
Ceng idüp düşmen-i bed-ḫâhlar ile pür-ġayret
Her ikisi de şehîden oldı 'âzım-i cennet
Kesdiler seyyid-i sâdâtıñ iki şîr-i nerini
Kese cellâd-ı ḳażâ ḳâtiliniñ ellerini

8 Żerre raḥm itmediler teşne-i sîne-çâke
Tîr-i endâḫt-ı 'adûlarla düşünce ḫâke
Bir içim suyı dirîġ eyledi ma'ṣûm-ı pâke
Ehl-i Beyt gördi anı âhı çıḳup eflâke
İtdiler oḳla şehîd ma'ṣûm 'Alî Aṣġar'ını
Kesdiler şâh-ı Ḥüseyn-zâde 'Alî Ekber'ini

9 Ḫayme-gâhına gelüp Ḥażret-i şâh-ı şühedâ
Ḥaḳḳ'a tevdî' iderek cümlesini mihr ü vefâ
Ehl-i Beyt ile idüp resm-i vedâ'ı icrâ
Seyyidât nevḥa ḳılup ḳaldılar anda ġurebâ
Çaġırup şâh Ḥüseyn Zeynü'l-'Abâ serverini
Ṭapşırup sırr-ı emânât 'ulûm-ı yek-serini

10 Żü'l-cenâḥayna süvâr oldı o sulṭân Ḥüseyn
Girîcek ma'rekeye ol şeh-i merdân Ḥüseyn
El-vedâ' resmini tekrâr ile cânân Ḥüseyn
Bildi düşmen bu geliş şâh-ı cihân-bân Ḥüseyn
Açdı meydân yerini ṭopladı ceng-âverini
Aldılar orta yere iki cihân dâverini

11 Ol menem kim pederim şâh-ı velâyet biliñiz
Vâlidem binti Resûl kân-ı şefâ'at biliñiz
Cedd-i pâkim daḥı sulṭân-ı risâlet biliñiz
İrş ile geldi bağa ḥakk-ı imâmet biliñiz
Açmayıñ kendiñize nâr-ı cehennem derini
İçmeyiñ şimdiden ol şerbet-i zaḳḳumlarını

12 Görmedi böyle żulüm ḥalḳ olalı çarḫ-ı felek
Ṭaş erir buña ṭayanmaz nice ṭayana yürek
Urdılar yetmiş iki yerine zaḫm-ı mühlik
Şimr-i mel'ûn tîġ-i ḫûn-rîzini der-ḥâl çekerek
Ḳaṭ' idüp ḳıldı cüdâ gerden-i nâzük-terini
Ser-bürîde ḳodı şâhıñ cesed-i gevherini

13 Göricek ḫâk-i ḫûn-âlûd pederin Zeynü'l-'Abâ
Yaḳalar çâk iderek saçlarını yoldı nisâ
Ehl-i Beyt ile gelüp eylediler vâveylâ
Şehribânû dögerek sînesini ḳıldı nidâ
Yıḳdılar şer'-i Nebî'niñ temel ü minberini
Dest-i żulm itdi ḫarâb miḥrâbınıñ çenberini

14 Ehl-i Beyt nâḳalar üstünde giderken maḥzûn
Ġurbet illerde çeküp cevr ü cefâ gûnâ-gûn
Seyl-i eşkin aḳıdup dîdelerinden pür-ḫûn
Ḳavm-ı ṭuġyânıñ elinde ḳalarak zâr u zebûn
Ḳoydılar ḫayf yetîm duḫter-i pâk aḫterini
Ḥażret-i Zeynü'l-'Abâ ile gör ol mâderini

15 Ḫâke düşdükde o dem şâh-ı şehîd-i şühedâ
İns ü cin dîv ü perî ḥûr u melek ḳıldı bükâ
Ḳopdı ṭûfân-ı ḳıyâmet ditredi arż u semâ
Gerdişinden düşerek çarḫ-ı felek şems ü ḍuḥâ
Perde çekdi o yevm gün yüzin şu'le-verini
Her şafaḳ aġladı ḳan aldı o şemsiñ ferini

16 Sene-i hicriyyesi altmış bire gelmişdi tamâm
Böyle itmişler anı vaḳ'a-nüvîsler i'lâm
'Aşr-ı evvelde olup ḫarb u ḳıtâl vaḳ'ası tâm
Yevm-i cum'aydı şalâtını edâ ḳıldı İmâm
Nûş idüp câm-ı şehâdetle beḳâ kevşerini
Cümle terk eylediler mülk-i fenâ kişverini

17 Her sene yâda gelüp ḥâdişe-i dil-sûz elem
İderiz dîdemize seyl-i sirişki hem-dem
Ṭutarız şâh-ı şehîd 'aşḳına ye's ü mâtem
Nice ḳan aġlamasun çeşm-i Cemâlî her dem
Âl-ı Süfyân'a felek virdi żulüm ḫançerini
Urdılar şahdamara eldeki ḳan neşterini

2- (Muhammes) Merşiye[133]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûl Şâh-ı Ḥüseyn mâh-envere
Nice lâyıḳ gördüñüz ol cism-i pâki ḫançere
Kerbelâ'da itdiñiz bunca ẓulüm ol pervere
Ḥürmet itmek böyle midir Ḥażret-i Peyġamber'e
Hem ciger-pâre-i Zehrâ nûr-ı çeşm-i Ḥaydar'a

2 Şimr-i mel'ûn çekdi ḫançer şâh Ḥüseyn gerdânına
Baḳmadı hiç Ehl-i Beyt'iñ âh ile feryâdına
Ḥażret-i Faḫr-i rüsûlüñ ḳıydıñız evlâdına
Ḥürmet itmek böyle midir Ḥażret-i Peyġamber'e
Hem ciger-pâre-i Zehrâ nûr-ı çeşm-i Ḥaydar'a

3 Bûse-gâh-ı Nebevî'den ḳaṭ' idüp ḳıldı cüdâ
Ḳopdı ṭûfân-ı ḳıyâmet ditredi arż u semâ
Bunca ẓulme neydi cür'et ey Yezîd-i bî-ḥayâ
Ḥürmet itmek böyle midir Ḥażret-i Peyġamber'e
Hem ciger-pâre-i Zehrâ nûr-ı çeşm-i Ḥaydar'a

4 Ḳatl-i evlâd-ı Resûl ḥaḳḳında itdiñiz ġulû
Virmediñiz nice mażlûmlara bir ḳaṭre ṣu
Biz Muḥammed ümmetiyiz dirsiñiz ey ḳara rû
Ḥürmet itmek böyle midir Ḥażret-i Peyġamber'e
Hem ciger-pâre-i Zehrâ nûr-ı çeşm-i Ḥaydar'a

5 Hangi mezhebde revâdır ḳatl-i evlâd-ı Resûl
Hangi ḳânûn-ı 'adâletde görülmüş bu uṣûl
Ḥaḳḳ'a bey'at itmeyüp nâ-ḥaḳḳı itdiñiz ḳabûl
Ḥürmet itmek böyle midir Ḥażret-i Peyġamber'e
Hem ciger-pâre-i Zehrâ nûr-ı çeşm-i Ḥaydar'a

6 Ḫânedân-ı Ehl-i Beyt'i Şâm'a alup gitdiñiz
Kerbelâ ṣaḥrâsını ẓulm ile al ḳan itdiñiz
Nice ṣabr itsün Cemâlî dünyâyı giryân itdiñiz
Ḥürmet itmek böyle midir Ḥażret-i Peyġamber'e
Hem ciger-pâre-i Zehrâ nûr-ı çeşm-i Ḥaydar'a

3- (Terkîb-i Bend) Merşiye[134]

(Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ilün)

I

1 Demdir ey dil alalım destimize levḥ u ḳalem
Biz de icrâ idelim ḳâ'ide üzre ḳalem

2 Ṭutalım şâh-ı şehîdân Ḥüseyn'iñ yasını
Tâzelensün senede bir kere sînemde bu ġam

[133] Cemâlî Baba, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 119.
[134] Cemâlî Baba, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 120.

3 Elem-i âhı çekûp sîne vü gögsi dögerek
Dil-i mâtem-zede ceyş-i ġama oldı hem-dem

4 Ḫûn-ı çeşmimden akan yaş kızıl ırmak olsun
Vaḳ'a-i Kerbelâ yâda gelince âh eyle her dem

5 Dest-i miḥnetle hemân çâk-ı girîbân ideyim
Teşne-leb şâh-ı şehîdân ḥâṭırına geldigi dem

6 Ehl-i Beyt cümle ciger-sûz u ġam-endûz-ı firâḳ
Nice ṣabr eylesün Allâh'ı severseñ âdem

7 Bir bir ardınca gelür ḥâdiṣe-i devr ü zamân
Bu ne ḥikmet bize yâ Rab ne ḳażâ-yı mübrem

8 Her Muḥarrem ki dilâ şâh-ı Ḥüseyn mâtemidir
Aġla ey dîde ki ḳan aġlamanıñ bu demidir

II

9 Kûfe vâlîsi olup geldi 'Ubeyd İbni Ziyâd
Ḳıldı icrâ-yı ḥükûmet nice demler bî-dâd

10 Ḫânedân-ı Ehl-i Beyt düşmeni olmuşdı Yezîd
Böyle bir cân yaḳıcı kâfir-i bî-dîn cellâd

11 Başladı Müslim 'Aḳîl ḥażretini taḥḳîḳa
Kûfe'niñ ḥalḳını teshîr idecek ümm-i fesâd

12 Buldırılup âḫirü'l-emr ḳatline idüp iḳdâm
Leşker-i Şâmî vü Kûfîler o dem ḳıldı cihâd

13 'Âḳıbet ḥażreti tenhâ bıraḳup Kûfîler
'Ahd u peymânı şikest itdi o ḳavm-i ifsâd

14 Nûr-ı îmân gibi yalñızca ḳalup ol ḥażret
Tîġ ḍarbıyla nice kâfiri itdi berbâd

15 Cân virüp şâh Ḥüseyn 'aşkına ol server-i dîn
Câm-ı şehâdet içün ġuṣṣadan oldı âzâd

16 Ey ṣabâ var yüri İmâm Ḥüseyn'e söyle
Bî-vefâ ẓâlim elinden benim ḥâlim böyle

III

17 İki şehzâde ḳalup Müslim-i 'Aḳîl'den eṭfâl
Ġonca-i bâġ-ı behişt idi dü-nevreste nihâl

18 Ma'şûmânıñ daḫı ḫaberin aldı ẓâlim
Başladı itmege taḥḳîḳ ü tecessüsle su'âl

19 Mihmân olduḳları ḫâneniñ alınca ḫaberin
Ṣâḥib-i ḫâneyi celb itdi ḥużûra der-ḥâl

20 Cehd ü sa'y itdi getürmege ol şehzâdeleri
Ḫâne ṣâḥibi olur mı idi bu emr-i muḥâl

21 Ṣâḥib-i ḫâneye itdirdi siyâset ḥâ'in
Bu sebebden ḳopdı çün ġulġule-i ceng ü cidâl

22 Bu ḫaberden müte'ellim olup eṭfâl-i güzîn
Bu ne fâl-i nâ-mübârek didi ḳardaş bu ne ḥâl

23 Bî-günâh ol iki ma'ṣûmı da katl eylediler
Tîġ-i cellâd-ı ḳażâ ḳâtiline itdi ḳıtâl

24 Sarılup birbirine ol iki nevreste fidân
Virdiler Şâh-ı Ḥüseyn uġrına anlar daḫı cân

IV

25 O 'Ubeydullâh Yezîdî Ziyâd mel'ûnı vâlî-i Yezîd
Ḳahr u tedmîr ile eṭrâfı ḳılupdur tehdîd

26 Şâh Ḥüseyn'e Yezîd'iñ bey'atın aldırmaḳ içün
Sa'd-ı Vaḳḳâṣ-ı 'Ömer'i kıldı ser-'asker o pelîd

27 Devlet-i dünyâ içün âḫiretin ḳıldı ḫarâb
Ṭaberistân Rey menşûrın alınca o 'anîd

28 Beş biñ 'askerle çıḳup 'azm-i 'Irâḳ eylediler
Şimr-i Ẕi'l-Cevşen Ḥurr İbni Reyâḥîn ü Sa'îd

29 Bulıcaḳ Ḥażret-i İmâm'ı idiñiz teklîf
Yâ ḳabûl-i bey'at ider yâḫud olur o da şehîd

30 İnḫirâf eyleyene ḳahr u siyâset iderim
Diyerek virmişdi anlara bir emr-i şedîd

31 Her biri bir ṭarafa oldı revân me'mûren
Baġladı râh-ı necât illerini hep mülḥîd

32 Kûfî-i Şâmî siyâh-rûy siyâh-ḥâl-i tebâh
Dâḫil-i cennet olur şanma anı lâ vallâh

V

33 Kûfe'ye Şâh Ḥüseyn eyleyicek 'azm ü sefer
Çün tevekkeltü 'alellâh ḳılupdur rehber

34 Ehl-i Beyt ile nice ḳaṭ'-ı merâḥil iderek
Kerbelâ menzilesin tekye-gâh itdi server

35 Orada Ḥur bin Reyâḥîn ile mülâḳî oldı
Vâḳı'u'l-ḥâle vâḳıf oluptamâm aldı ḫaber

36 Ey imâmu'ṣ-ṣeḳaleyn geriye 'azm it didi Ḥur
Ḫavfım oldur irişe ḫażretiñe bunda keder

37 Didi ey Ḥur nice tedbîr idelim biz im-şeb
Mâni‘ olmam girü ‘avdet ḳılasın nûr-ı baṣar

38 Nıṣfu’l-leylden ṣoñra göç eyledi sür‘atle İmâm
Ṣabâḥ oluncaya dek döndi dolaşdı hep arar

39 Didi var mı bu yeriñ ismin bilen ‘acebâ
Kerbelâ didi bir pîr didi Allâhu Ekber

40 Sa‘y u tedbîr ile taḳdîre olur mı çâre
Eyle ister iseñ kendiñi pâre pâre

VI

41 Ol gice tîre-i ẓulmet ile ḳaplandı cihân
Encüm ü mâh-ı felekden yoḳ idi zerre nişân

42 Büsbütün almışdı ‘âlemi tûfân-ı belâ
Gök yere yer göge ḳarışmışdı yoḳ meydân

43 Ye’s ü mâtem ṭonın geydi ser-â-ser eflâk
Her ṭaraf oldı siyâh-pûş görinmez bir yan

44 Def‘i mümkin degil âḫır bu ḳażâ-yı mübrem
Ṣabrdan ġayri bulunmaz buña hergiz dermân

45 Âfitâb itdi ṭulû‘ ‘âlemi ḳıldı tenvîr
Şeb-i ẓulmetden eṣer ḳalmadı ol demde hemân

46 Gördi Ḥur geldi imâmu’ṣ-ṣeḳaleyn didi kim
Ne ‘aceb vâḳi‘ olupdur bunda olduñ mihmân

47 Didi ey Ḥur cehd ü sa‘yde degildir taḳṣîr
Çünki taḳdîr-i Ḫudâ’dan bize böyle fermân

48 Dönmedi ḳuvve-i tedbîr ile taḳdîr-i Ḫudâ
‘Âḳıl oldur kı ḳażâya ola her demde rıżâ

VII

49 Hâtıf-ı ġaybdn olmuş idi böyle ilhâm
Kerbelâ bâdiyesinde ḳıla ol şâh ârâm

50 Meşveret eyledi Ḥur İbni Reyâḥîn ile çoḳ
Añladı keyfiyyetiñ üss-i esâsın İmâm

51 Ben mi ḥaḳḳım didi ey Ḥur bu ḫuṣûṣda yâ Yezîd
Didi ḥaḳ sende sen Ḥaḳḳ ile Yezîd ḥaḳsız tâm

52 Ḥur didi cennet ü dûzaḫ arasında ḳaldım
Ḳanġı yola gideyim bilmezem encâm-ı kelâm

53 Ṭutacaḳ olursam Yezîd’iñ emrin lâ-şek
Yarın âḫiret günidir ‘aẓâb-ı elîmdir encâm

54 Ḫâk-i pâkiñde mülâzım ger olursam şâhım
Ġażab u ḳahr u siyâsetle Yezîd alur kâm

55 İḳtidâ eyleyecek ne idi hidâyet Ḥurr'e
Ne münâsib didi 'âlemde olayım bed-nâm

56 Pâk-ervâḥ idi imâm-ı zamânı buldı
Girmeden dûzaḫa tevfîḳ irişüp ḳurtuldı

VIII

57 Ḥażret-i şâh-ı şehîdân Ḥüseyn-i yektâ
Ḳurdı ordugâhı bâdıyyeye bî-pervâ

58 Ehl-i Beyt ile hemân ṭâ'ata meşġûl oldı
Ḥażret-i İzîd-i Cebbâr'a ḳılup ḥamd u ṣenâ

59 Nuṣḥ u pend itmek içün cümlesin itdi da'vet
Ordugâhına bu üslûb ile oldı gûyâ

60 Emeli devlet-i dünyâ olan olsun tefrîḳ
Devlet-i âḫireti isteyen itsün îmâ

61 Her kım eylerse ḳabûl câm-ı şehâdet ḳalsun
Ṣoñ peşîmânlıḳ aña fâ'ide itmez aṣlâ

62 Cây-ı dikḳat burası yetmiş iki biñ kişiden
Süzile süzile yetmiş iki ḳaldı cânâ

63 Da'vâ-yı islâm idenler o zamân da bu zamân
Biñde birdir biñde bir eyleyen 'ahde vefâ

64 İştibâh eyler iseñ ger imtiḥân baḥşine çek
Cân u başdan geçecek var ise bir er işte miḥek

IX

65 Giricek meydâna Ḥurr İbni Reyâḥîn dîn-dâr
Biñ mübârize muḳâbil idi hem ol nâm-dâr

66 Görüp ol pehlevânı leşker-i a'dâ-yı dîn
Yandı yürekleri ḫavf u ḫaşyetden ey yâr

67 Rezm-gâh içre silaḥşor-ı zamân döndükçe
Ḍarb-ı tîġından idüp her biri bir yaña fırâr

68 Didi ey ḫâ'in-i bî-dîn Şimr-i Ẕı'l-Cevşen
Müslimânım deyü da'vâ da ḳılarsıñ her bâr

69 Ḥażret-i Şâh Ḥüseyn ḳatline itmişsiñ hücûm
Ḥürmet-i evlâd-ı Resûl bu mıdır ey bî-'âr

70 'Aşḳ ile kendüsini ḳalb-i sipâha urdı
Ḥurr elinden içdi şerbet-i fenâ çoḳ fuccâr

71 Ṭayanır mı tîġ-i âteş-bâra ḫâk ü ḫâşâk
Pâre pâre ider her kime irer ṣâ'iḳ-a vâr

72 Ḥaydarâne öyle ceng eyledi merd-i âgâh
'Arşa çıḳdı ol zamân na'ra-ı ceng Allâh

X

73 Ehl-i Beyt'e şuyı hiç virmedi ḳavm-i merdûd
Sû-be-sû eylediler âb-ı Furât'ı mesdûd

74 Teşne-leb ceng idüp Ḥur ṭâḳati bî-tâb oldı
Naḳd-i cânın virdi şâh uġrına oldı mecdûd

75 İbtidâ şerbet-i şehâdeti nûş eyledi Ḥur
lâ-cerem raḥmet-i Raḥmân'a irişdi maḳṣûd

76 Defn iderken dem-i Ḥur gösterem 'âşıḳa nişân
Mâcerâ bu idı kim tâ ola İmâm ḫoşnûd

77 Ḥur şehîdiñ iki birâderi arslan-ṣavlet
İḳtidâ eylediler anlara da İmâm ḳıldı dürûd

78 Hem yegâne hem şecî'âne dilâverler idi
Ḍarb-ı şemşîrleri çoḳ ḫâ'ini itdi mehcûr

79 Ḳıldılar her biri bir kesb-i sa'âdet- dâreyn
Câm-ı şehâdet nûş ile ḳılup 'azm-i Vedûd

80 Dîn yolında naḳd-i cânın her kim eylerse nişâr
Raḥmetiyle yarlıġar şübhesiz İzîd Cebbâr

XI

81 Yâdigâr-ı Ḥażret-i şâh-ı velâyet Ḥaydar
Bezm-i gülzâr-ı vefâdır o Muḥammed Ekber

82 Ṣâḥib-i seyf-i celâdet pederinden mevrûṣ
Merd-i meydân-ı şecâ'at pehlevân-ı kişver

83 Öyle bir merd-i şecî'-sehm ü ṣalâbet idi kim
Tir tir ıtrer idi ayaġınıñ başdıġı yer

84 Geyse ḳat ḳat zırhı şımşâd-ı pûlâddan ḫaşmı
Ḍarb-ı şemşîrine hergız bulamaz fevz ü ẓafer

85 Teng-nây eyler idi ḫaşmına meydân yerini
Şeh-süvâr-ı "lâ-fetâ" eyleyicek 'azm ü sefer

86 Ceng libâsıyla gelüp Ḥażret-i İmâm'a didi
Ḳalmadı ṣabra ḳarârım bugün ey cân u ciger

87 Destûruñla gideyim cenge mübâriz dileyim
Naḳd-i cân vireyim uġruña ey nûr-ı başar

88 El-vedâ' ey ḳurretü'l-'ayn-ı Resûlü'ş-şeḳaleyn
Şeb-çerâġ-ı ḫânedân-ı Murtażâ Şâh Ḥüseyn

XII

89 Girdi meydâna şecâ'at ile Ḥażret bî-bâk
Ol zamân leşker-i a'dâ an itdi idrâk

90 Ṣâḥib-i seyf ü celâdet Şîr-i Yezdân el-ḥaḳ
Kı ṭayanmaz tîġ-i âteş-bârına ḫâr u ḫâşâk

91 Âl-i Hâşım'e şecâ'at dâd-ı Ḥaḳ'dır lâ-şek
Rezm-gâh içre ider düşmeniñ baġrını çâk

92 Urmaġa başladı na'raları Ḥaydarâne
Bu ṣadâdan oldılar leşker-i a'dâ ġam-nâk

93 Birbiri ardınca hemân bir iki yüz ḳavm-i Yezîd
Ḍarb-ı tîġıyla anıñ olmuş idi ḳahr u helâk

94 Çeşme-sâr olmuş idi zaḫm-ı 'adûdan cismi
Lâle-zâr-reng ḳızıl ḳana boyanmış idi ḫâk

95 Teşnelikden ṭâḳatı ṭâḳ idi bî-tâb oldı
Geldi el-'aṭş diyerek şâh Ḥüseyn'e sûz-nâk

96 Aġzı yârından aña şundı İmâm âb-ı ḥayât
Kendi ṣusuzluḳdan 'aṭaşdan alageldi lezzât

XIII

97 Girdi meydâna be-tekrâr yine merd-i âgâh
Her görenler didi şehzâdeye mâşâ'allâh

98 Sa'd-ı Vaḳḳâṣ-ı 'Ömer olmuş idi ser-'asker
Leşkeri başına cem' itdi hemân ol rû-sıyâh

99 Didi ki biz bunlar ile yek yeke ġavġâ itsek
Cümlemizi yalıñız bu ḳıracaḳdır vallâh

100 Bir uġurdan ḥamle itmeklik içün ol şâha
Virdi ḳumandayı 'asker-i Yezîd'e ol güm-râh

101 Dâġ-dâr olmuşdı zaḫmdan ol gül-beden
Bî-mecâl ṭurdı didi edriknî ey şâh

102 Ḥażret-i Şâh irişüp aldı anı meydândan
Ehl-i Beyt gördiler hemân eylediler nâle vü âh

103 Çün ḥayâtından henüz ḳalmışdı bir ramaḳ
Nûş idüp câm-ı şehâdet didi "İnnâ lillâh"

104 Kerbelâ vaḳ'ası şanma sehildir zîrâ
Ġayri ġavġâya ḳıyâs itme Cemâlî bunı hâ

4- (Muhammes) Merşiye[135]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Ṭuyunca bu gelen eyyâm-ı mâtem oldıġın cânâ
Ḳopar mâtem-serây-ı sîne içre nice vâveylâ
Muḥibb-i ḫânedâna farż oldı bugün zîrâ
Hemîşe la'net-i nefrîn oḳuyup Âl-i Süfyân'a
Teberrâ tîġını çekmek revâdır ḳavm-i ṭuġyâna

2 Ḫâricîler teraḥḥum itmediler ma'ṣûm-ı pâke
Düşürdi teşne-leb ol nev-nihâli 'âḳıbet ḫâke
Görüp bu ḥâli Ehl-i Beyt'iñ çıḳdı âhı eflâke
Hemîşe la'net-i nefrîn oḳuyup Âl-i Süfyân'a
Teberrâ tîġını çekmek revâdır ḳavm-i ṭuġyâna

3 Geyüp mâtem ṭonın ins ü melek fi'l-cümle dünyâda
Şehîd-i Kerbelâ'nıñ mâtemi-çün geldi feryâda
Gelince ṣabr olur mı vaḳ'a-i Kerbelâ yâda
Hemîşe la'net-i nefrîn oḳuyup Âl-i Süfyân'a
Teberrâ tîġını çekmek revâdır ḳavm-i ṭuġyâna

4 Bu deşt-i Kerbelâ içre bize hem-derd olan gelsün
Çeküp âh-ı 'alem bu rezm-gâha ferd olan gelsün
Geyüp mâtem libâsın işte meydân merd olan gelsün
Hemîşe la'net-i nefrîn oḳuyup Âl-i Süfyân'a
Teberrâ tîġını çekmek revâdır ḳavm-i ṭuġyâna

5 Yine bu şehr-i mâtem tâzelendi sînede dâġlar
Dü-çeşmimden aḳan seyl-i sirişkim cûş idüp çaġlar
Gürûh-ı 'âşıḳân ye's-i Ḥüseyn'le ḳaralar baġlar
Hemîşe la'net-i nefrîn oḳuyup Âl-i Süfyân'a
Teberrâ tîġını çekmek revâdır ḳavm-i ṭuġyâna

6 Cemâlî ıḳı 'âlemde rıżâ-yı Ḥaydar isterseñ
Hem ol sâḳî-i ebrârdan ġıdâ-yı kevṣer isterseñ
Mücerred 'aşḳına şâhıñ ġazâ-yı ekber isterseñ
Hemîşe la'net-i nefrîn oḳuyup Âl-i Süfyân'a
Teberrâ tîġını çekmek revâdır ḳavm-i ṭuġyâna

5- (Muhammes) Merşiye[136]

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Ṣaf-beste-i ervâḥ-ı ezel "ḳâlû belî"de
İḳrâr dersin eyledik biz 'ahd-i ezelîde
Biz bende-i ṣâdıḳ yazılup şâh-ı şehîde
Ṣad-hezâr la'net oḳuruz biz cân-ı Yezîd'e
Evlâdına aḥfâdına hem cân-ı Yezîd'e

2 Bil çâkeriyiz Faḫr-ı rüsul Şâh-ı cihânıñ
Hem Ḥaydar-ı Kerrâr Şâh-ı Merdân-ı Ḫudâ'nıñ
Ṣıdḳ ile ṭutup dâmenini Âl-ı 'Abâ'nıñ
Ṣad-hezâr la'net oḳuruz biz cân-ı Yezîd'e
Evlâdına aḥfâdına hem cân-ı Yezîd'e

[135] Cemâlî Baba, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 124.
[136] Cemâlî Baba, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 125.

3 Her dem getirüp ḫâṭıra şâh-ı şühedâyı
Zâlimler elinden çekilen cevr ü cefâyı
Yâd eyleyerek vâḳı'a-i Kerb ü Belâ'yı
Ṣad-hezâr la'net oḳuruz biz cân-ı Yezîd'e
Evlâdına aḥfâdına hem cân-ı Yezîd'e

4 Seyr eyle Ḫavâric'de olan ṣûret-i ḥâli
Ḫâke düşürüp ẓulm ile ol şâh-ı nihâli
Her şâm u seḥer mâtem-i ḥüzn ile Cemâlî
Ṣad-hezâr la'net oḳuruz biz cân-ı Yezîd'e
Evlâdına aḥfâdına hem cân-ı Yezîd'e

CEM'Î (Öl. 1659)

(Terkîb-i Bend) Merṣiye-i Ḥażret-i İmâm Hüseyn Raḍiyallâhu 'Anhu[137]

(Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün)

I

1 Vaḳtidür ey ḫâme-i şarḳî-edâ
Ḳubbe-i çarḫı idelüm pür-ṣadâ

2 Ya'nî ki hengâme-i taḥḳîḳde
Eyleyelüm vaṣf-ı Şeh-i Kerbelâ

3 Ol ki nihâl-i ḳad-i bâlâsıdur
Zînet-i vâlâ-çemen-i "lâ fetâ"

4 Ol ki ġubâr-ı der-i feyyâżıdur
Kuḥl-ı cilâ-baḫş-ı 'uyûn-ı 'amâ

5 Ol ki bu resme yazar elḳâbını
Levḥa-i gerdûna debîr-i ḳażâ

6 Gülbün-i ser-sebz-i riyâż-ı Betûl
Tâze gül-i gülşen-i Âl-i 'Abâ

7 Jeng-zidâ-yı ruḫ-ı mir'ât-ı dîn
Râh-nümâ-yı ḥarem-i Kibriyâ

8 Ya'nî Ḥüseyn ibni 'Aliyy-i şecî'
Gevher-i zîbende-i tâc-ı refî'

II

9 Ol şeh-i Mekkî vü melek-çâkeri
Ol 'alem-efrâz-ı żafer-rehberi

10 Ol Necefî gevher-i zî-ḳıymeti
Ol Medenî devḥa-i dâniş-beri

11 Ol meh-i tâbân-ı celî-pertevi
Ol gül-i ḳudsî-çemen-i Ḥaydarî

[137] Cem'î Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Birgül KOPARAN , Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1995, s. 168.

12 Ya'nî kı bâlîn-i serı dâ'ımâ
Zânû-yı Peygamber olan serverı

13 Hâle-i âġûş-ı Nebî'de müdâm
Cılve iden mâh-ı żiyâ-güsterı

14 Düşmen-i bed-ḫâha uyup ey felek
Nitdün o şehzâde-i dîn-perverı

15 Ġarḳa-ı ḫûn itdün o ḫûn-ḫâr ile
Gerçi ciger-gûşe-i Peygamber'i

16 Lî k sen andan beter olduñ bugün
Nâvek-i âha sıper olduñ bugün

III

17 Hâdî-i vâdî-i şerî'at iken
Mehdî-i gîtî-i velâyet iken

18 Sünbül-i gül-pûş-ı şafâ-güsterı
Ebr-i çemen-tâb-ı leṭâfet iken

19 Ḳadd-i ser-efrâḫte-i dıl-keşı
Naḫl-i berûmend-i sıyâdet iken

20 Pertev-i ḫurşîd-i fürûġ-ı ruḥı
Bedraḳa-ı râh-ı hidâyet iken

21 Sîne-i mır'ât-mışâl-i dılı
Maḥfaẓa-i âyet-i raḥmet iken

22 Teşne-leb-i câdde-i ḫayrete
Sâḳî-i ser-çeşme-i şefḳat iken

23 Ḫayflar ol dürr-i cıhân-ḳıymetı
Lâyıḳ-ı ser-tâc-ı ḫılâfet iken

24 Güm-şüde-i ḫâk-ı meġâk itdiler
Tîġ-ı dirîġ ile helâk itdiler

IV

25 Ḳıydılar ol ṭûtî-i âle dirîġ
Virmediler şu o nihâle dirîġ

26 Çeşme-i vâdî-i teraḫḫum iken
Degmedi bir ḳaṭre zülâle dirîġ

27 Ḥâşılı hiç ḳılmadılar merḥamet
Ol şeh-i pâkîze-ḫışâle dirîġ

28 Üstine çün-mihr bir elden 'adû
Eyledi şad tîġ ḫavâle dirîġ

29 Cism-i semen-gûnı bu gülzârda
Ġarḳa-ı ḫûn oldı çü lâle dırîġ

30 Ṭoġdıġı sâ'atde ḫusûf-ı keder
Oldı ḥavâle o hilâle dırîġ

31 Vardı o ḫurşîd-i cihân-ı kerem
Cânib-i maşrıḳda zevâle dırîġ

32 Dehre bu eşrâṭ-ı ḳıyâmet yeter
Ya'nî ḳıyâmetden 'alâmet yeter

V

33 Âh o zamân kim ola bî-ırtıyâb
Zemzeme-i el-'aṭaş âfâḳ-tâb

34 Âh o zamân kim bu sarây-ı sipenc
Tâḳ-be-ṭâḳ ola yerinden ḫarâb

35 Âh o zamân kim ola tennûr-ı mihr
Maġz-güdâz-ı ser-i her şeyḫ u şâb

36 Âh o zamân kim ṣunula herkese
Defter-i a'mâl-i günâh u ṣevâb

37 Âh o zamân kim çıḳa ḫûnîn-kefen
Lâle-ṣıfat ḫâkden ol âfitâb

38 Âh o zamân-ı ḫıred-endâz kim
Girye-künân mûy-keşân pür-şitâb

39 Dâmen-i ḫaşma ṣarılup Ehl-i Beyt
Ṭarf-ı girîbânın alup yutar âb

40 Maḥkeme-i ḥaşra vara dâd ide
Her biri ol bâbda feryâd ide

VI

41 'Âlemi ḳalmadı bu bezm-i ġamuñ
Câmı daḫi yerlere geçsün Cem'üñ

42 'Âşıḳ-ı mecrûḥa gerekmez felek
Başuña çal ḥoḳḳa-ı pür-merhemüñ

43 Daḫi ne ümmîd iderüz çarḫdan
Daḫi ne luṭfın umaruz 'âlemüñ

44 Kim bilürüz ġarḳa-ı ḫûn oldıġın
Cismini şehzâde-i 'İsî-demüñ

45 Çarḫ-ı zebûn-küşdür iden şu'le-ḫîz
Âteş-i efsürde senüñ mâtemüñ

46 Dehre Süleymân da olursañ yine
Dîv-i felekden ḥazer it ḥâtemüñ

47 Düşme şeġâd-ı felegüñ dâmına
Bilme misin vaḳ'asını Rüstem'üñ

48 Zîr ü zeber olsa sezâdur felek
Başına ḫalḳuñ ne belâdur felek

VII

49 Biz ki rızâ-cûy-ı Ḫudâ'yuz bugün
Zerre-i ḫurşîd-i rızâyuz bugün

50 Sırrını bu dâhiye-i a'ẓamuñ
Añlamazuz ehl-i hevâyuz bugün

51 Aṣlı bu sırruñ bilinür 'âḳıbet
Muntaẓır-ı rûz-ı cezâyuz bugün

52 Ḥikmet-i Bârî'ye irişmez 'uḳûl
Ṭâbi'-i fermân-ı ḳazâyuz bugün

53 Biz ki bu meydân-ı pür-âşûbda
Bende-i Şâh-ı Şühedâ'yuz bugün

54 Cem'î-i şeydâ gibi ṣad 'özr ile
Silsile-cünbân-ı du'âyuz bugün

55 Mihr ü kamer beytüñe yüzler sürüp
Diye cenâbuñda sühâyuz bugün

56 Manẓara-i merḳadi pür-nûr ola
Ḥâfıẓ-ı bâb-ı ḥaremi ḫûr ola

CEVÂBİ (19. Yüzyıl)

(Gazel) Merşiye[138]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 İrdi çün mâh-ı Muḥarrem tende cân ağlar bugün
Terk idüp taḫt-ı cihânı 'âşıḳân ağlar bugün

2 Sen nice ġâfil dursuñ ey muḥibb-i ḫânedân
Fürḳatinden hû çeker cümle cihân ağlar bugün

3 Ḥaḳḳ'ı inkâr eyleyen münkir münâfıḳ ağlamaz
Dîdesinden nem döken ehl-i îmân ağlar bugün

4 Buña pîr ü nev-cüvân hiç ḳalmadı ağlamadan
Cedd-i pâk-i bâ-ṣafâ peyġamberân ağlar bugün

5 'Aḳl irmez ey Cevâbî Lâ-fetâ'nuñ sırrına
Yâ naṣıl ağlamayam ol bî-mekân ağlar bugün

[138] Alevi-Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Cevâbî Maddesi), Haz. İsmail ÖZMEN, Ankara 1998, C. IV, s. 237.

CEYHÛNİ (Öl. 1912)

(Müseddes) Mersiye[139]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 İrdi mâtem mâhı nev-cûlar gibi sen çağla gel
At müferrih câmeñi yüz biñ karalar bağla gel
Kaṣd-ı a'dâ eyleyüp şemşîr-i 'aşkı zağla gel
Âl ü evlâda maḥabbet eyle ḳalbüñ ṣağla gel
Bu Muḥarrem mâhınuñ mâtem günidür ağla gel
Şah Ḥüseyn'üñ 'aşḳına cân u cigerler dağla gel

2 Ḳaṣd ḳıldı Şah Ḥüseyn'e ol Yezîd ibni Yezîd
Defter-i 'uṣṣâḳdan ismi resîd oldı resîd
Bir içim ṣu virmedi ḫûbânlara bağı ḥadîd
Kerbelâ deştinde ḳıldı 'âḳıbet ṣusuz şehîd
Bu Muḥarrem mâhınuñ mâtem günidür ağla gel
Şâh Ḥüseyn'üñ 'aşḳına cân u cigerler dağla gel

3 Bir teraḥḥum ḳılmadı Mervân pelîd ibni 'avâm
Şimr-i bî-dînüñ Yezîd'üñ cânına la'net müdâm
Şah Ḥüseyn ibni 'Alî'ye eyledi münkir ḳıyâm
La'net olsun ṣad-hezârân kavm-i Yezîd'e ṣubḥ u şâm
Bu Muḥarrem mâhınuñ mâtem günidür ağla gel
Şâh Ḥüseyn'üñ 'aşḳına cân u cigerler dağla gel

4 Geldi geçdi bu cihândan çün 'Aliyyü'l-Murtażâ
Ağladı bu demde çün ins ü melek 'arş u semâ
Ditredi ḫavfından ol taḥte'ṣ-ṣerâ fevḳa'l-'ulâ
Eyle gel tâ ḥaşre dek vâ veyletâ vâ ḥasretâ
Bu Muḥarrem mâhınuñ mâtem günidür ağla gel
Şâh Ḥüseyn'üñ 'aşḳına cân u cigerler dağla gel

5 Öl de gel ġayret-keş-i Âl-i 'Abâ meydânıdur
Cân u başı terk ḳıl ehl-i vefâ meydânıdur
Ağla Ceyḥûn Şah Ḥasan Ḫulḳ-ı Rızâ meydânıdur
Sen niçün ġâfil dursun Kerbelâ meydânıdur
Bu Muḥarrem mâhınuñ mâtem günidür ağla gel
Şâh Ḥüseyn'üñ 'aşḳına cân u cigerler dağla gel

CÛDİ (19. Yüzyıl)

(Müseddes) Mersiye[140]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bugün yâhû naṣıl gündür cihânı ḳapladı ẓulmet
Dü-çeşmim başladı ḳan dökmege âyâ nedür ḥikmet
Derûnumda yanar durmaz hemân bir âteş-i fürḳat
Ne fürḳat âteş-i ḥasret ne ḥasret sûziş-i ḥurḳat
Gönül şehrin ḫarâb itdi asân ḥasret yaman ḥasret
Muḥarrem mi bugün yoḳsa virür bu cânıma şıḳlet

[139] Alevi-Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Ceyhûni Maddesi), Haz. İsmail ÖZMEN, Ankara 1998, C. IV, s. 434.
[140] Geredeli Âşık Figânî (Cûdî Bölümü), Haz. Hayrettin İVGİN, Ankara 1994, s. 146.

2 Vücûdum ḳapladı ser-tâ-ḳadem derd-i elem yâhû
Gönülde dâğlar açıldı nedendür bilmezem yâhû
Bugün bir ḳaṭre şu içsem gelür zehr ü sem yâhû
Ḥüseyn'üñ Kerbelâ'da düşdügi dem mi bu dem yâhû
Göñül şehrin ḫarâb itdi asân ḥasret yaman ḥasret
Muḥarrem mi bugün yoḳsa virür bu cânıma ṣıḳlet

3 Behey mel'ûn behey ẓâlim behey fâsıḳ behey fâcir
Ḫudâ'dan ḳorḳmadan nice Ḥüseyn'e ḳıydun ey kâfir
Ḥüseyn'e ḥubb olan itsün Yezîd'e la'net-i vâfir
Ḫudâ'nuñ emri böyleymiş buña ol Cûdiyâ ṣâbir
Göñül şehrin ḫarâb itdi asân ḥasret yaman ḥasret
Muḥarrem mi bugün yoḳsa virür bu cânıma ṣıḳlet

DÂNİŞ (MEHMED BEY) (Öl. 1837)

(Kasîde) Merṣiye-i Seyyidü'ş-Şühedâ Ḥüseyn Raḍıyallâhu Ta'âlâ 'Anhu[141]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Âh eyledikçe sûz-ı nihânım 'ayân olur
Cism-i nizârım âteş içinde nihân olur

2 Âh eyledikçe ṣafḥa-ı sînemde her elif
Gûyâ bahâr-ı şu'leye serv-i çemân olur

3 Âh eyledikçe şerḥalarım şerḥ-i ḥâl ider
Her bir zebâne-i şererim bir zebân olur

4 Âh eyledikçe kişver-i sevdâyı ẓabṭ içün
Âteş serimde bir 'alem-i zer-feşân olur

5 Âh eyledikçe âteş-i seyyâle-i sirişk
Sâğar-fürûz-ı maṣtaba-i bezm-i cân olur

6 Âh eyledikçe şu'le-i cevvâle-i fiġân
Âvâz-ı sâz-ı giryede devr-i revân olur

7 Âh eyledikçe hestî-i yek-laḥẓa-i vücûd
Hem-cilve-i nümâyiş-i berḳ-ı cihân olur

8 Âh eyledikçe germî-i 'aşḳ-ı mecâz ile
Bâğ-ı derûna bâd-ı haḳîḳat vezân olur

9 Âh eyledikçe yâd-ı ḫaṭ-ı gül-ruḫân ile
Bâd-ı seḥer çemen çemen âteş-feşân olur

10 Âh eyledikçe çarḫa girer germ olup felek
Farḳ-ı şerârem üzre şüreyyâ-feşân olur

11 Âh eyledikçe sûzişe bel bağlayup göñül
Zünnâriyâna fürḳat ile imtiḥân olur

[141] Dâniş Mehmed Bey Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Süreyyâ ÖZAVAR, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 1993, s. 55.

12 Âh eyledikçe ḳâfile-i dâġ-ı dil gelür
Her bir şerâr meş'ale-i kârvân olur

13 Âh eyledikçe dûd-ı şerer-perver-i dilim
Hem-çün libâs-ı Ka'be siyeh pemiyân olur

14 Âh eyledikçe feyż-i cünûn dilde berḳ urur
Ḫırmen-güdâz-ı 'aḳl-ı Felâṭûn-nişân olur

15 Âh eyledikçe deyr-i dile şâhid-i ḫayâl
Âteş-'izâr bir ṣanem-i dil-sitân olur

16 Âh eyledikçe şevḳ beni Ḳays'a döndürür
Mürġân-ı dâġa farḳ-ı serim âşiyân olur

17 Âh eyledikçe kûh-ı göñül âteşin saçar
Şem'-i mezâr-ı Kûh-ken'e armaġân olur

18 Âh eyledikçe maḥv olaraḳ dil şafâ bulur
Ḫâkister-i vücûd aña âyîne-dân olur

19 Âh eyledikçe her 'alevi cânımı yaḳar
Göñlümde şevḳ-ı na't-ı 'Alî müstebân olur

20 Âh eyledikçe maşrıḳ-ı sînem şafâlanup
Mihr-i Ḥasan'la ġıbṭa-i işrâḳiyân olur

21 Âh eyledikçe ḫâṭırıma Kerbelâ gelür
Yâd-ı Ḥüseyn'le cigerim ḫûn-çekân olur

22 Âh eyledikçe mihr-i tecellî ṭulû' ider
Çün feyż-i Ṭûr maṭla'-ı dîger 'ayân olur

23 Gerd-i vücûd âh ile rîg-i revân olur
Ṭavf-ı mezâr-ı Ḥaydar'a her dem devân olur

24 Maşrıḳ-fürûz-ı çarḫ-ı velâyetüñ ṭal'atı
Âyîne-i ṣabâḥa tebessüm-künân olur

25 Ya'nî 'Alî-i 'âlî-i a'lâ ki dergehi
Şermende-sâz-ı rif'at-i heft-âsumân olur

26 'Aşḳ-ı cemâli âdeme cân itdürür fedâ
Vaṣf-ı cemîli rûḥa ġıda cisme cân olur

27 Nezd-i Ḫudâ'da bir sözi ḥâşâ iki ola
Ol kim serîr-i vaḥdete şâh-ı cihân olur

28 'Afv itdürüp beni daḫi bu rütbe zenb ile
Aḥvâlım ehl-i maḥşere ḥayret-resân olur

29 Ḳurbân âl-i Aḥmed ü evlâd-ı Ḥaydar'a
Bezm-i fenâda câm-ı ecel nûş-ı cân olur

30 La'net ola o kâfir-i îmân-nedâna kim
Maḳṣûdı ḫânedân-ı 'Alî'ye ziyân olur

31 Sengînî-i ḫuṣûmetim ol bed-dilâna kim
Ser-ḫançer-ı zebânıma seng-i fesân olur

32 Dünyâ-yı bî-vefâ ki ser-â-ser ḫarâb ola
Bilmem ne yüzle anda bahâr u ḫazân olur

33 Görmez misin kı bâd-ı ġam-ı Kerbelâ felek
Şîrâze-bend-i nüsḫa-i naẓm-ı zamân olur

34 Ammâ ne ġam kı gülşen-i cennetde añsalar
Müjgân-ı ḥûr şâḫçe-i erġavân olur

35 Ammâ ne ġam kı adı ġam-ı Kerbelâ iken
Kerb ü belâsı ġayrı ġaniyy-i beyân olur

36 Derd-i derûnı farṭ-ı maḥabbetle söylesem
Ḫavfım budur kı naḳd-i diyânet ziyân olur

37 Bir dem ḫayâl-i ḫançer-i lâ-yüs'el eylesem
Her dem feżâ-yı mülk-i taḥammülde ḳan olur

38 Her çend zıkr-ı şîve-i ḥikmet berây-ı dehr
Ṭâḳat-rübâ-yı zümre-i îmâniyân olur

39 Ammâ sipihr-i bed-dile çekmek sinân-ı ṭa'n
Ekber-ġazâ-yı fırḳa-i islâmiyân olur

40 Ḳânûn-ı çarḫ o şu'le-i mâtem-terânedür
Kim bihterîn nevâsı enîn ü fiġân olur

41 Ṣad Ka'be'yi ḫarâb kılup dest-i zulm ile
Bir sûmnât yapmaġa himmet-künân olur

42 Ya'nî ḳulûb-ı Âl-i Muḥammed şikest olup
Bir kâfirüñ dil-i siyehi şâd-mân olur

43 Ya'nî çerâġ-ı minber ü miḥrâbı söndürüp
Fâcir-nihâduñ adı imâm-ı zamân olur

44 Ya'nî Ḥüseyn'e itmeyüp imdâd rûzgâr
Ġurbetde seng-diller aña bed-gümân olur

45 Ammâ murâd-ı düşmen-i ḫâkî-nijâd içün
Dâmânı gird-bâd gibi der-miyân olur

46 Añmaz mı çarḫ-ı ẓâlim 'aceb ol zamânı kim
'Adl-i Ḫudâ mu'în-i sitem-dîdegân olur

47 Bilmem o gün 'imâme-i pür-ḫûn-ı Murtażâ
Mîzân-ı 'adl-i l-ḥaḳ'da ne denlü girân olur

48 Âh ol zamân ki pîrehen-i sebz-i Mûctebâ
Zehrâbe-pâş-ı çeşm-i ternâşâyıyân olur

49 Mazlûm-ı Kerbelâ vü cüvânân-ı Ehl-i Beyt
Gül-gûn kefenle mevkıf-ı haşre revân olur

50 Ahfâd-ı Muştafâ kefen-i hûn-çekân ile
Şaf şaf huzûr-ı Hakk'a gelüp şaf-zenân olur

51 Ol şaf ki berhem itdi anı nûr-ı Kerbelâ
Berhem-zen-i şufûf-ı kıhân u mıhân olur

52 Ol gün ki sâk-ı 'arşı tutup Hazret-i Betûl
Cûyâ-yı 'adl-i Pâdişeh-i Lâ-mekân olur

53 Erkân-ı 'arşa lerziş-i berg-i hazân gelür
Erkân-ı dîn o dem ki tazallûm-künân olur

54 Vây ol sefîh-i mûdbire k'ol rûz-ı hevl-nâk
Haşmı anuñ şefî'-i güneh-pîşegân olur

55 Olmaz mı hiç sezâ-yı 'ıkâb-ı şedîd-i Hak
Şeddâd'dan eşedd idügi çün 'ayân olur

56 Zıll-i livâ-yı hamd aña hâşâ penâh ola
Ol kim Hüseyn'üñ üstine râyet-keşân olur

57 Evlâd-ı Fâtıma'yla 'adâvet kılan habîş
Yarın cedellerinde naşıl hişşe-dân olur

58 Ey hâme bes ki Âl-i 'Abâ ibtilâsınuñ
Taḥrîr olınsa noktası bir dâstân olur

59 Her sâ'ık-ı 'anîf ki ferdâ cehenneme
Sevk itmede o nâ-kesi çünkim devân olur

60 Men' eyleyen gürûhın o şâhib-fırâşdan
Feryâdı çünkim el-'ataş u ve'l-amân olur

61 Ol hâletüñ nezâresi erbâb-ı derd içün
Bir pâre belki tesliye-baḫşâ-yı cân olur

62 Yâ Rab o günde Âl-i Muhammed'le Dânış'ı
Cem' eylemez iseñ işi gâyet yamân olur

63 Yâ Rab Hüseyn'e şâmil olan raḥmetüñ kadar
Kim aña ne nihâyet ü hadd ü kerân olur

64 Eyle Yezîd'e la'net ü a'vân u âline
Tâ dûzaḫuñ zefîr ü şehîk 'ayân olur

DERDLİ (ÂŞIK DERDLİ) (1772-1846)

1- (Müseddes) İmâm Ḥüseyin Ḥakkında Merşiye[142]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ḳays-veş ṣaḥrâlara düşdüm çoḳ efġân eyledim
Leylî-veş beytü'l-ḥazende ḫûn-ı giryân eyledim
Câme-i ṣabrım ṭutup çâk-i girîbân eyledim
Tîġ-ı ṣabruñ derdini ol 'aşḳa dermân eyledim
Gerden-i mecrûḥımı kesdim ḳızıl ḳan eyledim
Kendimi 'aşḳuñ yolında şöyle ḳurbân eyledim

2 Cânıma evvel benim sûz-ı Ḥüseyn'den düşdi nâr
Âteş-i 'aşḳuñ senüñ kim çekmeye ṭâḳat mı var
El ne dirse ḳoy dısün sevdim Ḥüseyn'i kâr żarar
Gitdi elden çâre yoḳ 'inân-ı esb-i iḫtiyâr
Gerden-i mecrûḥımı kesdim ḳızıl ḳan eyledim
Kendimi 'aşḳuñ yolında şöyle ḳurbân eyledim

3 Tîġ-ı 'aşḳı merhem idüp derd-i bî-dermânıma
Kûh u ṣaḥrâlar ṭayanmaz âh ile efġânıma
Bir nişâne eyledim şâh-ı şehîd sulṭânıma
Rûz-ı maḥşerde gelüp baḳsun benim gerdânıma
Gerden-i mecrûḥımı kesdim ḳızıl ḳan eyledim
Kendimi 'aşḳuñ yolında şöyle ḳurbân eyledim

4 Kendimi âdem ṣanurdum ḥayvân-ı nâṭıḳ benim
Ḫayra dâ'ır bir 'amel yoḳ fâcir ü fâsıḳ benim
Her ne denlü cevr iderse miḥnete lâyıḳ benim
Lâkin ikrârında ṣâbit 'ahdine ṣâdıḳ benim
Gerden-i mecrûḥımı kesdim ḳızıl ḳan eyledim
Kendimi 'aşḳuñ yolında şöyle ḳurbân eyledim

5 Ḳıl 'inâyet Rabbenâ Derdli ḳuluñ 'işyânına
Raḥmeten li'l-'âlemîn ismi düşüpdür şânuña
Enbiyâ vü evliyâ muḥtâc senüñ iḥsânuña
Baş açıḳ yalın ayaḳ nice varam dîvânuña
Gerden-i mecrûḥımı kesdim ḳızıl ḳan eyledim
Kendimi 'aşḳuñ yolında şöyle ḳurbân eyledim

2- (Müseddes) Merşiye[143]

(Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Fa'ûl)

1 Sersem baḳanlar serserî efsâne dir baña
Ḥâlım görenler cân ile mestâne dir baña
Yanar yaḳılır bir ḳaşı kemâna dir baña
Yâ bir cemâl-i envere pervâne dir baña
Derdden bilenler maḥşere dek yâ ne dır baña
Bî-derd olanlar şübhesiz dîvâne dir baña

[142] Âşık Derdli Hayâtı, Dıvanı, Haz. Çankırılı Ahmed Tal'at, Bolu 1928, s. 49.
[143] Derdli Dıvanı, İstanbul 1329, s. 59. (Bu manzume çok az kullanılan bir aruz kalıbı ile yazılmıştır, yine de bazı mısralarda vezin aksamaktadır).

2 Zehr-i sitemle şoldı benim ġonca-i zerdim
Baş ḳoymuş idim ben yoluña cândan severdim
Tâ maḥşere dek ḳan dökmez isem ben nâ-merdim
Geldikçe yâda artmadadır gün-be-gün derdim
Derdden bilenler maḥşere dek yâ ne dir bańa
Bî-derd olanlar şübhesiz dîvâne dir bańa

3 Hep çekdigim Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ derdi
Ḳoy ben çekeyim ḥaşre ḳadar bî-nevâ derdi
Ḳan aġladıġım ol Ḥasan-ı Müctebâ derdi
Zâr eyledigim Derdli benim Murtażâ derdi
Derdden bilenler maḥşere dek yâ ne dir bańa
Bî-derd olanlar şübhesiz dîvâne dir bańa

3- (Muhammes) Merṣiye[144]

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ciger-gûşe-i Fâṭıma dü-çeşm-i Murtażâ
Ol bâġ-ı mürüvvetde iki verd-i dil-güşâ
Bir ḳaṭre dem-i pâkine yetmez iken bahâ
Kuḥlı gibi çekdi gözine deşt-i Kerbelâ
Ẓâlım nice ḳıydıñ saña nitdiydi Muṣṭafâ

2 Maḥşer yerine gelmez misiñ yarın ey Yezîd
Ceddi Muḥammed açsa gerek livâ-yı ḥamîd
Taḥt-ı livâya gelme yüzüñ ḳara ey pelîd
Nâm u nişâniñ olsa gerek anda nâ-bedîd
Ẓâlım nice ḳıydıñ saña nitdiydi Muṣṭafâ

3 İnṣâf yolını ṭutmadıñız ḳavm-i bâṭılân
Bunca yetîm-i pâke cefâ ḳıldıñız hemân
Kimse diyemez sizlere bunlar da müslimân
Ḳan aġladılar bu işe zemîn ü âsumân
Ẓâlım nice ḳıydıñ saña nitdiydi Muṣṭafâ

4 Bu vâḳı'adır derdimi efzûn iden benim
Bu ḳażiyyedir göñlümü maḥzûn iden benim
Bu zikr-i ḥikâyet günümü dün iden benim
Bu fikr-i muṣîbet cigerim ḫûn iden benim
Ẓâlım nice ḳıydıñ saña nitdiydi Muṣṭafâ

5 La'net Yezîd'iñ cânına yek anda ṣad-hezâr
Ṭaşdan taşa çalsun başını bulmasun ḳarâr
Yâd eyle bu merṣiyyeyi yan aġla dil-figâr
Derdli saña beñzer muḥibb-i ḫânedân mı var
Ẓâlım nice ḳıydıñ saña nitdiydi Muṣṭafâ

[144] Derdli Divanı, İstanbul 1329, s. 60. (Bu manzumede bazı mısralarda vezin aksamaktadır).

DÜRRÎ (19. yy.)

(Müseddes) Mersiye[145]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Sâḳıyâ vir ḳırbadan 'âşıḳlara bir dâne şu
Tâzelensün tâ yürekler içe ḳana ḳana şu
Kendini taşdan taşa urmakdadur her yana şu
Çâre ister derdine irem deyü dermâna şu
Vaḳ'a-i Şâh-ı Ḥüseyn'üñ 'aşḳına vir câna şu
Kerbelâ vâdîlerinde cân viren 'atşâna şu

2 Aḥmed ü Maḥmûd Muḥammed Muṣṭafâ'nuñ 'aşḳına
Sâḳî-i kevşer 'Aliyyü'l-Murtażâ'nuñ 'aşḳına
Âh ciger biñ pâre oldı evliyânuñ 'aşḳına
Şâh Ḥasan ḫulḳu'r-Rızâ ṣâḥib-vefânuñ 'aşḳına
Vaḳ'a-i Şâh-ı Ḥüseyn'üñ 'aşḳına vir câna şu
Kerbelâ vâdîlerinde cân viren 'atşâna şu

3 Ol şehîd ibni şehîd mihmân-ı arż-ı Kerbelâ
Ḫânedân-ı Murtażâ hem yâdigâr-ı Muṣṭafâ
Bir içim şu virmediler ḳavm-i şûm-ı eşḳıyâ
İtdiler Âl-i Resûl'ı hep şusuzluḳla fedâ
Vaḳ'a-i Şâh-ı Ḥüseyn'üñ 'aşḳına vir câna şu
Kerbelâ vâdîlerinde cân viren 'atşâna şu

4 Vâriş-i 'ilm-i Nebî Zeynü'l-'Abâ'dur sevdigim
Ol Muḥammed Bâḳır-ı 'aynu'l-'ulâdur sevdigim
Żikr ü fikrim nesl-i pâk-i Murtażâ'dur sevdigim
Evvel âḫır ḫânedân-ı enbiyâdur sevdigim
Vaḳ'a-i Şâh-ı Ḥüseyn'üñ 'aşḳına vir câna şu
Kerbelâ vâdîlerinde cân viren 'atşâna şu

5 Ca'fer-i Ṣâdıḳ ḥaḳîḳat pîşvâ-yı mü'minîn
Kım anuñla buldı revnaḳ mezheb ü âyîn-i dîn
Olmuş idi çâkeri bâbında ol Rûḥu'l-Emîn
İtdiler şusuz şehîd anı daḫi ol ḫâ'inîn
Vaḳ'a-i Şâh-ı Ḥüseyn'üñ 'aşḳına vir câna şu
Kerbelâ vâdîlerinde cân viren 'atşâna şu

6 Ḥażret-i Kâẓım Rızâ'nuñ 'aşḳına bir kâse âb
Sâḳıyâ tez vir cigerler yandı pışdı çün kebâb
Yana yana kım şehîd oldı şeh-i 'âlî-cenâb
Allah Allah geldi mi yoḫsa bugün yevmü'l-ḥısâb
Vaḳ'a-i Şâh-ı Ḥüseyn'üñ 'aşḳına vir câna şu
Kerbelâ vâdîlerinde cân viren 'atşâna şu

7 Aḳmasun bîhûde söyle kım oñulmaz yâreler
'Âşıḳuñ gönlinde her aḳdukça yâre tâzeler
Ol Taḳî vü bâ-Naḳî ḫayru'l-verâ dil-dâdeler
Kım şusuzluḳla şehîd oldı o dem meh-pâreler
Vaḳ'a-i Şâh-ı Ḥüseyn'üñ 'aşḳına vir câna şu
Kerbelâ vâdîlerinde cân viren 'atşâna şu

[145] Alevi-Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Dürrî Maddesi), Haz. İsmail ÖZMEN, Ankara 1998, C. IV, s. 288.

8 Baḫtiyâr oldur aḳıdan 'Askerî'ye göz yaşın
Mehdî-i ṣâḥib-zamâna kım virürse cân başın
Düşmen-i Âl-i 'Abâ'ya durmıa at la'net taşın
Tâ ola rûz-ı ḳıyâmet hep erenler yoldaşın
Vaḳ'a-i Şâh-ı Ḥüseyn'üñ 'aşḳına vir câna ṣu
Kerbelâ vâdîlerinde cân viren 'aṭşâna ṣu

9 Ol Yahûdî vü Naṣârâ ḥürmet ider dînini
Ḥayf degil mi ola islâm bilmeye âyînini
Şimr-i mel'ûn çekdi ol dem çün şehâdet tîġını
Ṭutdılar utanmadan Âl-ı Resûl'üñ kînini
Vaḳ'a-i Şâh-ı Ḥüseyn'üñ 'aşḳına vir câna ṣu
Kerbelâ vâdîlerinde cân viren 'aṭşâna ṣu

10 Ey emîr-i rûz-ı maḥşer merḥamet kânım meded
Mücrim ü bî-çâreyim her derde dermânım meded
Ma'den-i cûd u seḫâsın luṭf u iḥsânım meded
Ceddüñe 'arż eyle aḥvâl-i perîşânım meded
Vaḳ'a-i Şâh-ı Ḥüseyn'üñ 'aşḳına vir câna ṣu
Kerbelâ vâdîlerinde cân viren 'aṭşâna ṣu

11 Sâḳiyâ her kâsede eyle ṣalât ile selâm
Yâ Resûlallah meded olsun saña her dem kelâm
Ḥürmeti-çün âl ü evlâduñ şehâ yevmü'l-ḳıyâm
Ḳıl şefâ'at bu 'Alî Dürrî'ye yâ ḫayre'l-enâm
Vaḳ'a-i Şâh-ı Ḥüseyn'üñ 'aşḳına vir câna ṣu
Kerbelâ vâdîlerinde cân viren 'aṭşâna ṣu

EDHEM (Öl. 1872)

(Gazel) Vaḳ'a-i Kerbelâ[146]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Vay bu 'âlem ki gözedür yine ṣûret-i 'umrân
Ḳatl olup ḫaylı Nebî olmuş iken ḫûn-efşân

2 Oldı ez-cümle Yezîd emri ile sıbṭ-ı Nebî
Kerbelâ'da hedef-i ḫançer-i ẓulm-i bürrân

3 Nice aṣḥâb ile sâdâtı idüp âmâc-gâh
Ḳıydı ẓâlim fi'e-i bâġıye-i bî-iz'ân

4 Aġla ey dil ne 'aceb çekdi ta'ab Âl-i 'Abâ
Dest-i düşmende ṣusuzluḳla idüp 'azm-i cinân

5 Ḳıldı tenfîż o ḫabîş İbni Ziyâd emr-i Yezîd'i
Varṭa-i la'nete atdı kendin hem-çü şeyṭân

6 İbn-i Sa'd'a ne diyem kim müntekımu Mevlâ'dur
Ol şehüñ ḳatlini der-'uhde idüp oldi revân

[146] Edhem, Vaḳ'a-i Kerbelâ, İstanbul 1291, s. 49.

7 Ağlasun geldi yine 'aşr-ı Muḥarrem mâtem
Ol Yezîd'e iderek hem la'neti ehl-i îmân

8 Edhemâ vird-i zebân oldı saña vâh Ḥüseyn
Ḥubb ile emr idiyor âlini Faḫr-ı dü-cihân

EDİB HARÂBİ (1853-1917)

(Müseddes) Mersiye[147]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 İtmeyüp Şâh-ı Peyember'den ḫayâ Ḫaḳ'dan ḫazer
Kûfiyân-ı bî-vefâlar naḳż-ı 'ahd itmiş meger
Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûl'i eylemişler der-be-der
Var ise ger ḫâtır-ı Şâh-ı Resûlullâh eger
Ey ṣabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Vir bize luṭf it Ḥüseyn ibni 'Alî'den bir ḫaber

2 Teşne-gâna ḳıl naẓar bir ḳaṭre şu bulmuş mudur
Gülsitân-ı Aḥmed-i Muḫtâr'ı gör ṣolmuş mudur
Kerbelâ toprağı hep al ḳan ile dolmuş mudur
Bul Ḥüseyn-i Kerbelâ'yı baḳ şehîd olmuş mudur
Ey ṣabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Vir bize luṭf it Ḥüseyn ibni 'Alî'den bir ḫaber

3 Ḳırdılar mı gülbün-i Şâh-ı Nebî'nüñ dalını
Kesdiler mi ol 'Aliyyü'l-Murtażâ'nuñ bâlını
Hîç ṣoran var mıdur ġarîbânuñ aḥvâlini
Eyle taḥḳîḳ ḫânedân-ı Ehl-i Beyt'üñ ḥâlini
Ey ṣabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Vir bize luṭf it Ḥüseyn ibni 'Alî'den bir ḫaber

4 Gel yetîmler ḥâline raḥm it Ḫudâ'nuñ 'aşḳına
Ṣâdıḳu'l-va'du'l-emîn ol Muṣṭafâ'nuñ 'aşḳına
Fâtiḥ-i Ḫayber 'Aliyyü'l-Murtażâ'nuñ 'aşḳına
Kâffe-i ervâḥ-ı pâk-i enbiyânuñ 'aşḳına
Ey ṣabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Vir bize luṭf it Ḥüseyn ibni 'Alî'den bir ḫaber

5 Ḫażret-i 'Abbâs şehîd olmuş mı eyle cüst-cû
Kavm-i Süfyân ordugâh-ı Şâh'a itmiş mi ġulû
Żabṭına almış mıdur nehr-i Furât'ı ol 'adû
Virdiler mi baḳ yetîmâna 'aceb bir ḳaṭre şu
Ey ṣabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Vir bize luṭf it Ḥüseyn ibni 'Alî'den bir ḫaber

6 Anda var baḳ gör Ḥabîb-i Kibriyâ'nuñ ḥâlini
Sâḳî-i kevṣer 'Aliyyü'l-Murtażâ'nuñ ḥâlini
Eyle taḥḳîḳ bûse-gâh-ı Muṣṭafâ'nuñ ḥâlini
Evliyâ vü enbiyâ Ḫayrü'n-nisâ'nuñ ḥâlini
Ey ṣabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Vir bize luṭf it Ḥüseyn ibni 'Alî'den bir ḫaber

[147] Alevi-Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Edib Harâbî Maddesi), Haz. İsmail ÖZMEN, Ankara 1998, C. IV, s. 536; Bütün Yönleriyle Bektâşîlik ve Alevîlik (Edib Harâbî Maddesi): Haz. Bedri Noyan DEDEBABA, Ankara 2001, C. IV, s. 150.

7 Ẕulm ile sedd oldı mı râh-ı Şehîd-i Kerbelâ
Çıḳdı mı eflâke dek âh-ı Şehîd-i Kerbelâ
Baḳ zevâle irdi mi mâh-ı Şehîd-i Kerbelâ
Ḫûn ile âlûde mi şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ
Ey ṣabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Vır bize luṭf ıt Ḥüseyn ibni 'Alî'den bır ḫaber

8 Ma'ṣûmân u maẓlûmân hep anda ḳurbân oldı mı
Dâmen-i pâk-i Sükeyne Zeyneb al ḳan oldı mı
Ḳâsım u Leylâ Zelîḫa hep perîşân oldı mı
Ehl-i Beyt'e baḳ esîr-i Âl-i Mervân oldı mı
Ey ṣabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Vır bize luṭf ıt Ḥüseyn ibni 'Alî'den bır ḫaber

9 Bır ḫaber yoḳ mı Ḫarâbî Şâh'dan ḫasretdeyız
Aġlayup şâm u seḥer âh dûzaḫ-ı ġurbetdeyız
Ḫâṭır-ı nâ-şâd u pür-ḥüzn ü keder 'uzletdeyız
Bız ḫarâbız mâtem-i cân-sûz ile mıḥnetdeyız
Ey ṣabâ var Kerbelâ deştinden eyle bır güzer
Vır bize luṭf ıt Ḥüseyn ibni 'Alî'den bır ḫaber

EMİN (KIRATOĞLU EMİN) (1884-1934)

1- (Murabba') Merṣiye[148]

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Feryâd ıderek söyle göñül âh Ḥüseynım
Ẕulm ile şehîd oldı o dem mâh Ḥüseynım
Her dem dıyelim âh Ḥasan vâlı Ḥüseynım
Âlûde-i ḫûn oldı meded şâh Ḥüseynım

2 Sen cândan eger bendesiseñ âl-i 'abânuñ
Efġân ıdegör ḥâline şâh-ı şühedânuñ
Terk eyle vücûduñ yolına kân-ı vefânuñ
Âlûde-i ḫûn oldı meded şâh Ḥüseynım

3 Geldikde sıyeh-pûş olagör mâh-ı Muḥarrem
Çün bunda şehîd oldı o ma'ṣûm-ı mükerrem
Ḳan aġladı ṭuyduḳda bunı dîde-i 'âlem
Âlûde-i ḫûn oldı meded şâh Ḥüseynım

4 La'net oḳı her rûzda bıñ kerre Yezîd'e
Buġz eyle 'adâvet ḳıl o güm-râh-ı pelîde
Mel'ûn dimeyüp yâ ne dıyem Şımr-i merîde
Âlûde-i ḫûn oldı meded şâh Ḥüseynım

5 Ẓâlım nice ḳıyduñ bu iki şâh-ı cihâna
Vırdüñ bırine semm boyaduñ bırını ḳana
Her mâh-ı Muḥarremde Emîn başla fıġâna
Âlûde-i ḫûn oldı meded şâh Ḥüseynım

[148] Kıratoğlu Emîn Dîvanı, Haz. Mehmet Veysi DÖRTBUDAK, İzmir 2003, s. 118.

2- (Murabba') Mersiye[149]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Dehrde âlûde-i ḫûn oldı ḥayfâ nûr-ı 'ayn
Âl ü evlâd-ı Resûl'e ḳıl maḥabbet ṭuma kîn
Kım bular dünyâya fer virdi miṣâl-i neyyireyn
Gelmedi dünyâya ḫûb illâ ḥüseyn illâ Ḥüseyn

2 Her Muḥarrem geldiginde gey libâs-ı ḳaralar
Kım şehîd oldı bu ayda ol iki meh-pâreler
Âh kım gördi bular dest-i 'adûdan yâreler
Gelmedi dünyâya ḫûb illâ ḥüseyn illâ Ḥüseyn

3 Günde yüz biñ la'net it Şimr-i la'înüñ cânına
Bakmadı nîm-i nigehle anlaruñ giryânına
Girdi ḥaḳsuz ḳurretü'l-'ayn-ı Resûl'üñ ḳanına
Gelmedi dünyâya ḫûb illâ ḥüseyn illâ Ḥüseyn

4 Biridür ḫurşîd-i raḫşân biri mânend-i ḳamer
İ'tirâżûñ var ise söyle baña ey dûn ḫar
Bî-'aded geldi cihâna ḫûb-rû dirseñ eger
Gelmedi dünyâya ḫûb illâ ḥüseyn illâ Ḥüseyn

5 El-amân çoḳdur günâhım yâ şehîd-i Kerbelâ
Çâresiz ḳaldım yetiş ey nûr-ı 'ayn-ı Murtażâ
Derd-mendüñden biri mücrim Emîn-i pür-ḫaṭâ
Gelmedi dünyâya ḫûb illâ ḥüseyn illâ Ḥüseyn

3- (Murabba') Mersiye[150]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 'Âşıḳan dir kim bu cism-i 'âleme cândur Ḥüseyn
Bilmemişler kim iki 'âlemde cânândur Ḥüseyn
Vech-i pâkin şemse teşbîh eyleyenler bilmedi
Kım zevâli olmayan bir nûr-ı Yezdân'dur Ḥüseyn

2 Şaşıran kâfirleri yoldan o sünbül mûyıdur
Mü'mini râh-ı hüdâya cezb iden gül rûyıdur
Mażhar-ı nûr-ı İlâhî ḳâmet-i dil-cûyıdur
Ẓâhir ü bâṭın ḳamu emrâża dermândur Ḥüseyn

3 Berḳ urup rûy-ı zemîne şanma bârândur yaġan
Kerbelâ'yı yâd idüp aġlar zemîn ü âsumân
Nûr-ı çeşm-i dü-cihân dirsem ḫaṭâdur ey cüvân
Belki nûr-ı dü cihâna ma'den ü kândur Ḥüseyn

4 Serserî ḳılmış dü 'âlem ḫalḳını meh-rûları
Zâhidi dînden çıḳarsa çoḳ mıdur gîsûları
Secde-gâh-ı ehl-i 'aşḳ olmuş siyâh ebrûları
Çün Emînâ ehl-i dîne 'ayn-ı îmândur Ḥüseyn

[149] Kıratoğlu Emîn Dîvanı, Haz. Mehmet Veysi DÖRTBUDAK, İzmir 2003, s. 128.
[150] Kıratoğlu Emîn Dîvanı, Haz. Mehmet Veysi DÖRTBUDAK, İzmir 2003, s. 130.

4- (Müseddes) Mersiye[151]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Görmemişdi ehl-i îmân kâfirüñ ḳallâşını
Sen çeküpsin ey Yezîd evvel nifâḳuñ başını
Yayḳaduñ ḫûn-ı Ḥüseyn'le Kerbelâ'nuñ ṭaşını
Ya'ni dil-sûz eyledüñ nesl-i 'Alî yoldaşını
Nitdüñ ey kâfir Ḥasan ḫulḳ-ı Rıżâ'nuñ aşını
Yâ niçün kesdüñ Ḥüseyn-i Kerbelâ'nuñ başını

2 Hey ne mel'ûnsuñ ki girdüñ ehl-i beytüñ ḳanına
Żerrece âl-ı 'abânuñ baḳmaduñ giryânına
La'net olsun sen gibi ḫâ'in la'înüñ cânına
Ṣalduñ evlâd-ı Resûl'i Kerbelâ meydânına
Nitdüñ ey kâfir Ḥasan ḫulḳ-ı Rıżâ'nuñ aşını
Yâ niçün kesdüñ Ḥüseyn-i Kerbelâ'nuñ başını

3 Kûfe şehrinde ḫavârıc ḳavmini Şimr-i la'în
Cem' idüp nehr-i Furât'ı kesdi ol a'dâ-yı dîn
Ditredi seb'a semâvât aġladı heftüm zemîn
Yâ dimem mi "la'netullâhi 'aleyhim ecma'în"
Nitdüñ ey kâfir Ḥasan ḫulḳ-ı Rıżâ'nuñ aşını
Yâ niçün kesdüñ Ḥüseyn-i Kerbelâ'nuñ başını

4 Ehl-i beyt-i Muṣṭafâ'ya virmedüñ bir ḳaṭre âb
Ẓulm ile nesl-i 'Alî'nüñ baġrını ḳılduñ kebâb
Anlar efġân eyledükçe sen gülüp çalduñ rebâb
İtmedüñ mi cedd-i pâkinden ḥayâ Ḥaḳ'dan ḥicâb
Nitdüñ ey kâfir Ḥasan ḫulḳ-ı Rıżâ'nuñ aşını
Yâ niçün kesdüñ Ḥüseyn-i Kerbelâ'nuñ başını

5 Hep ḫavârıc bâ'iṣ oldı vaḳ'anuñ îcâdına
Naḳż-ı 'ahd itmek sebebdi bu işüñ berbâdına
Gûş idince bu du'â geldi Emîn'üñ yâdına
La'net olsun sizlere hem sizlerüñ ecdâdına
Nitdüñ ey kâfir Ḥasan ḫulḳ-ı Rıżâ'nuñ aşını
Yâ niçün kesdüñ Ḥüseyn-i Kerbelâ'nuñ başını

5- (Murabba') Muḥarremiye[152]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 İrişdi mâh-ı mâtem Kerbelâ'yı yâd ider göñlüm
Yanar âteşle cânım nevḥalar îcâd ider göñlüm
'Alevli sînem içre nâr-ı ġam müzdâd ider göñlüm
Gelince yevm-i 'âşûrâ hemân feryâd ider göñlüm

2 'Adûlar ehl-i beyt-i Muṣṭafâ'yı ḳıldılar vîrân
Sefâletle zemîn-i Kerbelâ'da ḳaldılar ḥayrân
Bu aḥvâl-i ciger-sûzı ḳabûl itmezdi bir vicdân
Gelince yevm-i 'âşûrâ hemân feryâd ider göñlüm

[151] Kıratoğlu Emîn Dîvanı, Haz. Mehmet Veysi DÖRTBUDAK, İzmir 2003, s. 162.
[152] Kıratoğlu Emîn Dîvanı, Haz. Mehmet Veysi DÖRTBUDAK, İzmir 2003, s. 108.

3 Ne mûdhiş ḥâle dûçâr oldı âl-i Muṣṭafâ anda
Ne feryâd u fiġânlar çıḳdı eflâke o meydânda
Ṣadâ-yı el-‘aṭaş bir yanda âh u nâle bir yanda
Gelince yevm-i ‘âşûrâ hemân feryâd ider göñlüm

4 Semâ şarşıldı encüm oynadı arż itdi vâveylâ
Zemîn ü âsumânı ḳapladı bir dehşet-i ‘ulyâ
Yaḳışmazdı bu aḥvâl ehl-i beytiñ şânına ḥayfâ
Gelince yevm-i ‘âşûrâ hemân feryâd ider göñlüm

5 Ḳıratoġlı yeter bu dil-ḫırâş aḥvâli yâd itdiñ
Muḥibb-i ḫânedâna tâze bir mâtem zıyâd itdiñ
Dil-i pür-sûza ya‘nî dâġ-ı ḥasret ızdıyâd itdiñ
Gelince yevm-i ‘âşûrâ hemân feryâd ider göñlüm

6- (Muḥammes) Merşiye[153]

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Diyelim rûz-ı ḳıyâmetde o sulṭânımıza
Naẓar itdikde bizim defter ü dîvânımıza
Yer ü gök aġladı aḥvâl-i perîşânımıza
Ḳaṣd ile Şimr-i la‘în girdi bizim ḳanımıza
Nîm-nigâh ile naẓar ḳılmadı giryânımıza

2 Teşnelikden leb-i ḥamrâmızı ḳıldı iki şak
Kerbelâ içre o dem itdi bizi ḳanlara ġarḳ
Gelmişiz eyle bizim ḥaḳḳımızı ‘adl ile ḥaḳ
Ḳaṣd ile Şimr-i la‘în girdi bizim ḳanımıza
Nîm-nigâh ile naẓar ḳılmadı giryânımıza

3 Teşnelikden ḳuruyup ḳalmadı âb-ı dehenim
Ġarḳ-ı ḫûn itdi beni işte budur pîrehenim
İntiḳâm şâhibi sen ḥaḳḳımı ḥaḳḳ eyle benim
Ḳaṣd ile Şimr-i la‘în girdi bizim ḳanımıza
Nîm-nigâh ile naẓar ḳılmadı giryânımıza

4 Tîġı ‘uryân iderek ḳarşımıza çıḳdı ‘adû
Ḳaṭ‘ idüp âbı bize virmedi bir ḳaṭrece şu
Âl u evlâdımızı anda şehîd itdi ḳamu
Ḳaṣd ile Şimr-i la‘în girdi bizim ḳanımıza
Nîm-nigâh ile naẓar ḳılmadı giryânımıza

5 Kerbelâ semtine biñ ẓulm ile ṣaldırdı bizi
Bir içim virmedi şu gül gibi ṣoldurdı bizi
Ḥâṣılı biñ elem ü derd ile öldürdi bizi
Ḳaṣd ile Şimr-i la‘în girdi bizim ḳanımıza
Nîm-nigâh ile naẓar ḳılmadı giryânımıza

6 Kerbelâ vaḳ‘asını yâd idüp âh eyler Emîn
Nice âh eylemesün oldı şehîd server-i dîn
Saña la‘net dimeyüp yâ ne diyem Şimr-i la‘în
Ḳaṣd ile Şimr-i la‘în girdi bizim ḳanımıza
Nîm-nigâh ile naẓar ḳılmadı giryânımıza

[153] Kıratoğlu Emîn Divanı, Haz. Mehmet Veysi DÖRTBUDAK, İzmir 2003, s. 141.

EMRİ (MURÂD EMRİ) (1851-1916)

1- (Muhammes) Mersiye[154]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ey felek şor gel baña sen nice efgân eyledin
Bağrını 'uşşâkın 'âlemde neden kan eyledin
Ser-te-ser islâmiyânı böyle giryân eyledin
Ey sipihr-i bî-vefâ cevr-i firâvân eyledin
Kerbelâ ḫâkinde zulm ile nice kan eyledin

2 La'net olsun âline ensârına kavm-i Yezîd
Sen nasıl kıydın Ḥüseyn'e ey pelîd ibni pelîd
Rûz-ı maḥşerde senin olsun 'azâbın pek şedîd
Kurretü'l-'ayn-ı Resûl'i teşne-leb kıldın şehîd
Ehl-i Beyt-i Muṣtafâ'yı zâr u giryân eyledin

3 Ey Yezîd ibni Yezîd itdin büyük bir inkılâb
Nefret itmişdir saña 'âlemde bil her şeyḫ u şâb
Ḥaşre dek kavm u kabîleñ görmesün bir katre âb
Eyledin nehr-i Furât'ı anlara 'ayn-ı serâb
Sâkiyân-ı kevseri dünyâda 'atşân eyledin

4 Târumâr itdin a zâlim sen 'adâlet goncasın
Kâ'inâtın tâ temelden öyle ḫâcet goncasın
Kıble-gâh-ı 'âşıkânın hem şefâ'at goncasın
Eyleyüp pejmürde gülzâr-ı kerâmet goncasın
Ḫayfâ kim dest-i melâmetle perîşân eyledin

5 Ben şehîd-i Kerbelâ'nın bendesiyim itme şek
Hem anın derd ü gamıyla zâr u zârım ḫaşre dek
Yalınız bir ben degil 'âlemde hep ins ü melek
Nâ-murâd itdin dü-kevnin pâdişâhın ey felek
Sen bu kec-rev devr ile ammâ ki 'işyân eyledin

6 Âh u vâh itmekde her ḫâlde bugün dîrîneler
Dağ dağ oldı Ḥüseyn'in mâteminiyle sîneler
Çâk çâk oldı dil-i 'uşşâk içün âyîneler
Görmez oldı ağlamaktan dîde-i 'ayn-bîneler
Sen bu ḫâlde Emriyâ nice ki devrân eyledin

2- (Muhammes) Mersiye[155]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Gayri terk itsem gerekdir bu cihânda minneti
İstemem artık bu cism ü cânda olsa râḫatı
İḫtiyâr itdim Ḥüseyn'in râhına çok rıhleti
Özge âteşdir belâ-yı Kerbelâ'nın mihneti
Âdemin taş olsa da kalbi götürmez ṭâkati

[154] Emrî, Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE. Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 113.
[155] Emrî, Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 113.

2 Vâḳı'ât-ı Kerbelâ virmekdedir ḥayret 'uḳûl
Ṣâḥib-i îmân olanlar hep o gün oldı melûl
Ol Yezîd'e la'net itmek oldı bir emr-i ḥuṣûl
Seyller gibi revân oldı dem-i Âl-i Resûl
Âh kim bilmem neden bu mâcerânıñ ḥikmeti

3 Ṭuydum eyvâh eyledim oldı bana dâġ-ı derûn
Çün şehîd oldı o şâh geldı bana ol dem cünûn
Çâresiz geldi dile "innâ ileyhi râci'ûn"
Nûr-ı çeşm-i Murtażâ'yı neylediñ ey çarḫ-ı dûn
Şem'-i cân iken çerâġ-ı ḫânedân-ı devleti

4 Şanmasun ḳavm-i Yezîdân kim Ḥüseyn'i levm idüp
Ḳurretü'l-'ayn-ı 'Alî'yi ser-te-ser pür-ġam idüp
Ehl-i Beyt'i her cihetden mażhar-ı bî-raḥm idüp
Cismine şâh-ı şehîdânıñ 'adedsiz zaḫm idüp
Güller açdı ser-te-ser gûyâ nihâl-i ḳâmeti

5 Maḳṣadı var muṭlaḳâ Perverdigâr'ıñ 'âḳıbet
Virdi meydânı Yezîd'e Kirdgâr'ıñ 'âḳıbet
Maḥv idüp bâġ u bahâr-ı gül-'izârıñ 'âḳıbet
Ne muṣîbetdir bu köhne rûzgârıñ 'âḳıbet
Gülsitân-ı "lî-ma'allâh"a irişdi âfeti

6 Ben ġarîb gönlüm ḥazîn hem eşk-i çeşmim oldı ḳan
Derd-i bî-pâyânımı hiç kimseler bilmez nihân
Ye's-i hicrân ile âlûde vücûdum her zamân
Rûz-ı mâtemdir siyeh-pûş oldı cümle 'âşıḳân
Dîdeler ḳan aġladı Emrî nedir âh ḥikmeti

3- (Muhammes) Merṣiye[156]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Geldi ol mâh-ı Muḥarrem Ehl-i Beyt mâtem demi
Açdı eski yâreler yoḳdur bunuñ çün merhemi
Oldı ḳurbân Kerbelâ'da itdi giryân dîdemi
Âl ü evlâd-ı Resûl'üñ ḳurretü'l-'ayn-ı demi
Kerbelâ'da kim 'aceb oldı Ḥüseyn'üñ maḥremi

2 Hiç ḫayâl ü ḫâṭıra gelmez idi baḳ bu ne ḥâl
Virmedi mel'ûn neden bir ḳaṭre hem âb-ı zülâl
Virmedi virmezdi kimse mâ-cerâya iḥtimâl
Böyle taḳdîr eylemiş yazmış ezelden Żü'l-celâl
Kerbelâ'da kim 'aceb oldı Ḥüseyn'üñ maḥremi

3 Nice ṣaḥrâlar gelüp geçdi bulunca Kerbelâ
Sürdi meydâna atın didi Yezîdâna ṣalâ
Düşdi atından Ḥüseyn geldi o demde bir ṣadâ
Kim ümîd eylerdi gelsün başa böyle bir belâ
Kerbelâ'da kim 'aceb oldı Ḥüseyn'üñ maḥremi

[156] Murâd Emrî Dîvânı, Bursa 1329, s. 5.

4 Ehl-i gök cümle melekler gördi feryâd eyledi
Düşdi atından gelüp Cibrîl imdâd eyledi
Ben şehîd oldum didi kendi dilin şâd eyledi
Hep şehîdler geldi istiḳbâle ta'dâd eyledi
Kerbelâ'da kim 'aceb oldı Ḥüseyn'üñ maḥremi

5 Aġladı mâh-ı Muḥarrem 'âşıḳân giryân ile
Ehl-i Beyt'i kim sever aġlar gezer efġân ile
Kerbelâ ṣaḥrâları ṭoldı bugün al ḳan ile
Ġayrı düşdi aġlamaḳ Emrî bize bir cân ile
Kerbelâ'da kim 'aceb oldı Ḥüseyn'üñ maḥremi

4- (Muhammes) Mersiye[157]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Muḥarrem geldi diller başladı nâlân u feryâda
Degil bir ben bütün 'uşşâḳ o Ehl-i Beyt içün dâda
Şehîd oldı zemîn ü âsumân sarṣıldı şehzâde
Ḥüseyn oldı şehîd eyvâh gelüp ḳavm-ı Yezîd şâda
O dem Cibrîl nedendür gelmedi emr ile imdâda

2 Bütün kevn ü mekân bir başḳa reng aldı nedendür bu
Düşünce ḫâke o gül-ġonca çekdi 'âşıḳân bir hû
Döküp ḳanın Ḥüseyn'üñ hem içüpdür ol Ḥasan aġu
Ḥüseyn oldı şehîd eyvâh gelüp ḳavm-ı Yezîd şâda
O dem Cibrîl nedendür gelmedi emr ile imdâda

3 Cenâb-ı Murtażâ'nuñ ḳurretü'l-'aynı şehîd oldı
Bize dünyâ ḥaram ḳavm-i Yezîd'e şimdi 'îd oldı
Sebeb bu mâ-cerâya ol Yezîd ibni Yezîd oldı
Ḥüseyn oldı şehîd eyvâh gelüp ḳavm-ı Yezîd şâda
O dem Cibrîl nedendür gelmedi emr ile imdâda

4 Geyüp ḳanlı kefen gelse ḥużûr-ı maḥşere ol şâh
Gören hep bir aġızdan çaġrışurlar âh ile eyvâh
Ne çâre böyle takdîr eylemişdür Ḥażret-i Allâh
Ḥüseyn oldı şehîd eyvâh gelüp ḳavm-ı Yezîd şâda
O dem Cibrîl nedendür gelmedi emr ile imdâda

5 Gel artuḳ başla feryâd u fiġâna bir zamân Emrî
Vedâ'lar itdi dünyâya iki şeh-zâdegân Emrî
Geyinsün ḳaralar ġayrı bütün islâmiyân Emrî
Ḥüseyn oldı şehîd eyvâh gelüp ḳavm-ı Yezîd şâda
O dem Cibrîl nedendür gelmedi emr ile imdâda

5- (Gazel) Mersiye[158]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ka'be-i 'ulyâ diseñ elbet sezâdır Kerbelâ
Öyle bir 'âlî-maḳâm hem dil-rübâdır Kerbelâ

2 Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûl'dür hem 'Aliyyü'l-Murtażâ
Anda medfûn hem imâm-ı müctebâdır Kerbelâ

[157] Murâd Emrî Divanı, Bursa 1329, s. 6.
[158] Murâd Emrî Divanı, Bursa 1329, s. 7.

3 Ḥâkine yüz sür görenler şâd ile ḫandân olur
Nûra ġarḳ olmuş maḳâm-ı evliyâdır Kerbelâ

4 Çün şehîd-i şâh sulṭânım Ḥüseyn'iñ cân evi
'Âşıḳ-ı şâdıḳlara bâb-ı mu'âdır Kerbelâ

5 Nice cân gitdi nice ḳanlar döküldi ol zamân
Bilmiş ol Emrî naẓar-gâh-ı Ḫudâdır Kerbelâ

6- (Gazel) Merşiye[159]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ey şehîd-i Kerbelâ ey şehîd-i dil-rübâ
Ey şehîd-i pür-'aṭâ mâtemüñle merḥabâ

2 Âl u evlâd-ı Resûl Kûfe'ye itdi nüzûl
Herkese geldi melûl diñle şimdi mâ-cerâ

3 Kerbelâ'ya ḥâżır ol pür-belâya ḥâżır ol
Vâveylâya ḥâżır ol ḥaḳḳa sen ol reh-nümâ

4 Sensiñ aḥfâd-ı Resûl sen şehîd olsañ melûl
Olmasañ eyle ḥulûl titriyor arż u semâ

5 Geldi Cibrîl-i Emîn müjdeler didi hemîn
Emrî Rabbu'l-'Âlemîn sizi bekler muṭlaḳâ

7- (Muhammes) Merşiye[160]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 Muḥarremdür bugün feryâd benimdür
Fedâya şimdicek ḥâżır tenimdür
Bugün muṭlaḳ benim 'ayn-ı cemimdür
Dökülen dîdeden yaşlar yemimdür
Baña ṣabrı virür Allah kerîmdür

2 Bugün eflâki ṭutdı âh u zârım
Benim bir yerde yoḳ âh ḳarârım
Fedâ olsun Ḥüseyn'e cümle varım
Dökülen dîdeden yaşlar yemimdür
Baña ṣabrı virür Allah kerîmdür

3 Feleklerde melekler âh u fiġân
İderler hep fedâ cân ehl-i îmân
Şehîd oldı bugün ol şâh-ı sulṭân
Dökülen dîdeden yaşlar yemimdür
Baña ṣabrı virür Allah kerîmdür

[159] Murâd Emrî Divanı, Bursa 1329, s. 7.
[160] Murâd Emrî Divanı, Bursa 1329, s. 8.

4 Ḥüseyn'üñ mâtemi işte bu gündür
Yezîd'üñ ḫalḳına bayram düğündür
Behey 'âşıḳ sen de dögün ṭur
Dökülen dîdeden yaşlar yemimdür
Baña ṣabrı virür Allah kerîmdür

5 Yezîd'üñ cânına biñlerce la'net
Hem 'âşıḳa vire Mevlâ selâmet
Sözüñe gel vir Emrî sen nihâyet
Dökülen dîdeden yaşlar yemimdür
Baña ṣabrı virür Allah kerîmdür

8- (Müsemmen) Merşiye[161]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Aġla ey dîdelerim aġlamanuñ geldi demi
Çek hemân ṭurma ki geldi o zamânuñ elemi
Vaḳtidür terk idegör ṭurma hemân câm-ı Cem'i
Mâ-cerâ-yı eleme yaz elüñe al ḳalemi
Kerbelâ'da dökülen ḫâṣılı eşk ile demi
Dem-be-dem yâda getür Şâh-ı Şehîd muḥteremi
Ḳalb-i pâk mü'min olan sevmede ol muḥteşemi
Mâtemin ṭut o zamân belki bulursuñ keremi

2 Geldi vaḳti idelim âh u fiġân ṭurmayalım
Geldi vaḳti dökelim eşk ile ḳan ṭurmayalım
Biz anuñ-çün idelim terk-i cihân ṭurmayalım
Terk-i var terk-i diyâr hem daḫi cân ṭurmayalım
Şimdi de ṣızlayalım geldi zamân ṭurmayalım
Semt-i 'uḳbâya Ḥüseyn oldı revân ṭurmayalım
Ḳalb-i pâk mü'min olan sevmede ol muḥteşemi
Mâtemin ṭut o zamân belki bulursuñ keremi

3 Kerbelâ ḫâṭıra geldikde belâlar açıyor
Göñlüme ḳalbime biñ dürlü âteşler ṣaçıyor
Dost olan cân viriyor düşmen olanlar ḳaçıyor
Sîneme yâreler açdı o zamândan acıyor
Kerbelâ ḫâkine ḳanlar seyl olup da aḳıyor
Ol sebebdür dil-i dîvâneme biñ derd ḳatıyor
Ḳalb-i pâk mü'min olan sevmede ol muḥteşemi
Mâtemin ṭut o zamân belki bulursuñ keremi

4 Oldı eyvâh bilelim Şâh Ḥüseyn oldı şehîd
Geldi peyġâmına Cibrîl bu senüñ-çün didi 'îd
Gördi bu ḥâli şaşırdı hele o ḳavm-i pelîd
Düşdi ḫâke ṣanki gökden yere indi ḫurşîd
Her gören kesdi ḥayâtından o şâhuñ ümmîd
Âl ü evlâd-ı Resûl'e neler itdi o Yezîd
Ḳalb-i pâk mü'min olan sevmede ol muḥteşemi
Mâtemin ṭut o zamân belki bulursuñ keremi

[161] Murâd Emrî Dîvanı, Bursa 1329, s. 9.

5 Ḥaḳḳa yüz döndürerek dehre çekince ol gün
Eyledi ḳavm-i Yezîd zevḳ u ṣafâlarla düğün
Biz de la'net idelim anlara olduḳ medyûn
Çünkü ẓâlimlere Allâh buyurmuş mel'ûn
Kerbelâ ḫâkı olup ḳan-ı Ḥüseyn'le gül-gün
La'neti ḳavm-i Yezîd'e idelim biz her gün
Ḳalb-i pâk mü'ınin olan sevmede ol muḥteşemi
Mâtemin ṭut o zamân belki bulursuñ keremi

6 Baḳ neler itdi felek itdi felek itdi felek
Âl ü evlâd-ı Resûl oldı şehîd yoḳ buña şek
Biz de anlar yolına cân virelim varsa yürek
O güli ġoncaları cân u göñülden severek
Ṭutalım mâtemini ḳavm-i Yezîd'e söverek
Ḳıl şefâ'at bize hem Şâh Ḥüseyn'im diyerek
Ḳalb-i pâk mü'min olan sevmede ol muḥteşemi
Mâtemin ṭut o zamân belki bulursuñ keremi

7 Cân fedâ itmedeyiz Emrî yolına her ḥâl
Ḥubb-ı evlâd-ı Resûl'e olalım hep meyyâl
İtmeyüp ḫâkine yüzler sürelim biz ihmâl
Ḥâṭıra gelmedigi dem ḳavm-i Yezîdân ḥâl
La'netullâhi 'aleyhim diyelim bizce ḥelâl
İdelim la'neti olsun hele aḥfâda miṣâl
Ḳalb-i pâk mü'mın olan sevmede ol muḥteşemi
Mâtemin ṭut o zamân belki bulursuñ keremi

ENDERİ (MEHMED MÜNİB ENDERİ) (1854-1936)

1- (Gazel) Merṣiye[162]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bugün mâh-ı Muḥarrem mâtem-i şâh-ı velâdır bu
Ki sîneñ çâk çâk eyle göñül bir ibtilâdır bu

2 Bugün sûzân olan şâdân olur rûz-ı ḳıyâmetde
Ṣaḳın şâd olma ey dil mâtem-i Âl-i 'Abâ'dır bu

3 Fırâz-ı 'arş-ı Raḥmân zînet-i Şebbîr ü Şübber'dir
Revâ mı eylemek iṭfâ ki mışbâḥ-ı Ḥudâ'dır bu

4 Şefâ'at menba'ı bunlar iken mücrimlere ey yâr
O şâha eyleyen 'işyân Yezîd-i bed-lıḳâdır bu

5 Çalar dil-teşne şâhıñ gerdenine seyf-i ḫûn-rîzi
Naşıl bilmezdi ẓâlim bûse-gâh-ı Muṣṭafâ'dır bu

6 Yezîd'e la'net eyle mûcib-i raḥmetdir ol la'net
Sezâdır ẓâlime la'net kelâm-ı Kibriyâ'dır bu

7 Girîv-i Enderî ta'yîb olur mı rûḥ-ı mâtemde
Güzîn-i necl-i Zehrâ'dır Ḥüseyn-i Kerbelâ'dır bu

[162] Enderî Dîvanı, Mehmed Münîb Enderi, İstanbul 1959, s. 67.

2- (Gazel) Merşiye[163]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Muḥarrem'dir bugün ḳan aġla dil-zâr ol fiġân eyle
Döküp ḫûnâb çeşmiñden gönül ṣaḥrâyı ḳan eyle

2 Sırışkı ḳana döndür sîne-çâk ol âh u feryâdla
Bugün 'aşḳ ehline bir dâsıtânı armaġân eyle

3 Ḥaḳîḳat raḥmete nâ'il olaın dirseñ dü-'âlemde
Uyup Ḥaḳ emrine ẓâlimlere la'net feşân eyle

4 'Ubeyd İbni Ziyâd'a la'net it raḥmet olur ḫâṣıl
Ḥasûduñ baġrına tîşe urup ḳanlar revân eyle

5 Bugün nâliş ider İslâm olan zîrâ Muḥarrem'dir
Ki sen de sîḫ ile sîneñ delüp Ender nişân eyle

EŞREF (1847-1912)

1- (Müseddes) Merşiye[164]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Geldi hengâm-ı Muḥarrem ġamı tecdîd idelim
Ḥüzn ile dâġ-ı derûnı yine te'yîd idelim
Resen-i âhımızı Sidre'ye temdîd idelim
Mâtemi çâk-ı girîbân ile tezyîd idelim
Kerbelâ vaḳ'asını yâd ile tecdîd idelim
La'net-i Şimr ü Yezîd'i yine te'kîd idelim

2 Şimr-i zü'l-cevşen olup tâbı'-i fermân-ı Yezîd
Eyledi ḫançer ile şâh-ı şehîdânı şehîd
Merḥamet itmedi evlâd-ı Resûl'e o pelîd
Gelelim bir yere biz de bütün ehl-i tevḥîd
Kerbelâ vaḳ'asını yâd ile tecdîd idelim
La'net-i Şimr ü Yezîd'i yine te'kîd idelim

3 La'net-i cân-ı Yezîd'e sebeb olmaz mı ki bu
Bir bölük ẓât-ı şerîf üstüne çekdi ordu
Virmedi ordusu evlâd-ı Resûl'e bir şu
Hep berâber geliñ Allâh içün olsun yâhû
Kerbelâ vaḳ'asını yâd ile tecdîd idelim
La'net-i Şimr ü Yezîd'i yine te'kîd idelim

4 Ümmü Gülsüm ṭarafından ṣaçılan nâr-ı firâḳ
Şehrebânû'yu yaḳup Zeyneb'i itdi ḥırâḳ
Böyle bir ḳanlı belâ görmedi vâdî-i 'Irâḳ
İdelim 'aşr-ı Muḥarremde merâḳ üzre merâḳ
Kerbelâ vaḳ'asını yâd ile tecdîd idelim
La'net-i Şimr ü Yezîd'i yine te'kîd idelim

[163] Enderî Dîvanı, Mehmed Münîb Enderî, İstanbul 1959, s. 69.
[164] Eşref Bütün Eserleri, Haz. Ömer Faruk HUYUGÜZEL, Şerife ÇAĞIN, İstanbul 2006, s. 526.

5 Sâḳî-i kevşer iken ceddi cenâb-ı Ḥaydar
Terk-i cân itdi şusuzluḳla 'Alî-i ekber
Dögünüp bağrını ḫûn eyledi âb-ı kevşer
Ağlasun ḥaşre ḳadar gökde melek yerde beşer
Kerbelâ vaḳ'asını yâd ile tecdîd idelim
La'net-i Şimr ü Yezîd'i yine te'kîd idelim

6 Böyle çalmış ḳalemi gerçi Cenâb-ı Yezdân
Degil ammâ bu hidâyetle dalâlet siyyân
Bundaki ḥikmeti taḥḳîḳ ider ehl-i îmân
Ey cemâ'at dökelim gözlerimizden al ḳan
Kerbelâ vaḳ'asını yâd ile tecdîd idelim
La'net-i Şimr ü Yezîd'i yine te'kîd idelim

7 Eşrefâ her sene bu vaḳ'ayı tanzîm idelim
Mâ-cerâyı yeñiden ümmete tefhîm idelim
La'neti cümle Yezîdîlere ta'mîm idelim
Şu ḳadar kim bu iki ẓâlimi taḳdîm idelim
Kerbelâ vaḳ'asını yâd ile tecdîd idelim
La'net-i Şimr ü Yezîd'i yine te'kîd idelim

2- (Gazel) Merşiye[165]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Nûr-ı Ḥaḳ nûr-ı Nebî nûr-ı Velâ'sın yâ Ḥüseyn
Mecma'-ı nûr-ı Muḥammed Murtażâ'sın yâ Ḥüseyn

2 Tâbiş-i mihr-i cemâlüñden güneş bir şu'ledür
Sen maṭâf-ı ḳudsiyân olmuş semâsın yâ Ḥüseyn

3 Bilmedi ḳadr-i refî'uñ ṭab'-ı ḫuffâş-ı 'Arab
Ḫâke inmiş lem'a-i nûr-ı Ḫudâ'sın yâ Ḥüseyn

4 Ka'be ağlar ravża-i pâk-i Muḥammed âh ider
Ġadr içinde küşte-i tîġ-ı Ḫudâ'sın yâ Ḥüseyn

5 İtmedüñ bey'at Yezîd'e mevti tercîḥ eyledüñ
Ders-i Ḥaḳ virdüñ bize Ḥaḳḳ'a fedâsın yâ Ḥüseyn

6 Ḥaḳḳ'ı ṭutduñ bâṭıla ḳarşu ḳılınç çekdüñ o gün
Żü'l-feḳâr-ı Ḥaydar'a ḥayret-fezâsın yâ Ḥüseyn

7 Ḳahramânısuñ sen el-ḥaḳ şaḥne-i 'ulviyyetüñ
Hem bu miḥnetde cihâna reh-nümâsın yâ Ḥüseyn

8 Kâ'inât ḫayrân senüñ gösterdigüñ 'ulviyyete
Reşk-baḫş-ı zirve-i 'arş-ı a'lâsın yâ Ḥüseyn

9 Düşmen oldı Şâm saña hem yüzi döndürdi Ḥicâz
Kerbelâ'da mażhar-ı kerb ü belâsın yâ Ḥüseyn

[165] Bütün Yönleriyle Bektâşîlik ve Alevîlik (Eşref Maddesi): Haz. Bedri Noyan DEDEBABA, Ankara 2001, C. IV, s. 115.

10 Sâde düşmenden degil dostum diyenlerden bile
Bâ'iş-i ḥayret ki maḥrûm-ı vefâsın yâ Ḥüseyn

11 Yüz biñ alçaḳ ümmete virdüñ ḳılıncuñla cevâb
Şîr-i Ḥaḳ Şîr-i 'Alî Şîr-i veġâsın yâ Ḥüseyn

12 Eylerim la'net Yezîd'e Eşrefâ hem ceddine
Sen baña bir şâhid-i 'adl-ilticâsın yâ Ḥüseyn

EŞREF PAŞA (BURSALI MUSTAFA) (Öl. 1894)

1- (Terkîb-i Bend) Merşiye-i İmâm Ḥüseyn Raḍiyallâhu 'Anhu[166]

I

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ey dil tefekkür eyle gel eyyâm-ı mâtemi
Yâd u tezekkür it yine mâh-ı Muḥarremi

2 Göz göz açup cigerde nice şerḥa-i elîm
Âlûde-i dem eyle dumû'-ı dem-â-demi

3 Ḫûnâbe-i sirişki revân it şu kevne kim
Ḥayrân ḳıl dü-çeşmüñ ile sâġar-ı Cem'i

4 Mest ol o rütbe bâde-i miḥnetle kim göñül
Seylâba vir ḫayâl-i ṣafâ-yı dü-'âlemi

5 Dil-ḫânede nevâle-i cânı ḳılup kebâb
Mihmânuñ eyle ḥürmet ile leşker-i ġamı

6 Âh u fiġân u çâk-ı girîbân zamânıdur
Tecdîd-i dâġ-ı şîven ü aḥzân zamânıdur

II

7 Fikr it göñül o demleri kim ehl-i şerr ü şûr
Ḫûn-ḫârlıḳla virdiler âlâyiş-i duhûr

8 İbrâz idüp cibillet-i 'udvânı her biri
Dikdi fezâ-yı mel'anete râyet-i ġurûr

9 Feryâd ḳıldılar o ḳadar kim muḫadderât
Sükkân-ı 'arşı itdi ser-âġâzı bî-ḫużûr

10 Evżâ'-ı ẓulm ü cevr cihânda 'adîm idi
Gûyâ fesâd u fitne o vaḳt eyledi ẓuhûr

11 Endek bulundı ṣınf-ı ḫumât u kümât-ı dîn
Bî-ḥadd u bî-nihâyet idi fırḳa-i fücûr

12 Zâde'l-'inâd ḫîne teberre'l-mu'ânidûn
Ḳalle's-sedâd yevme tevelle'l-mücâhidûn

[166] Eşref Paşa Divanı, İstanbul 1277, s. 16.

III

13 Ol ḳurre-i dü-çeşm-i Şehen-şâh-ı Enbiyâ
Ol tûtiyâ-yı dîde-i sulṭân-ı evliyâ

14 Gülzâr-ı ḳudsde gül-i ser-sebz iken dirîġ
Ṣoldurdı berg-i 'ârızını bâd-ı nâ-revâ

15 Sulṭân-ı 'arş-erîke-i câlı-ı ḫilâfete
Vaż'-ı ḥaḳâret eyledi ol ḳavm-i bî-ḥayâ

16 Kâfirler aġladı bu cefâ vü ihânete
Gebr ü Yehûd gördi bu âzârı nâ-sezâ

17 Gelmez beyâna ḥâdişe-i ṣaḥn-ı gîr ü dâr
Ṣıġmaz dehâna vâḳı'a-i deşt-i Kerbelâ

18 İmân yüzinde kûfre 'aceb ḥayret eylerim
La'net o ḳavme kûfr ise de la'net eylerim

IV

19 Ol ġonca-i şükûfte-i bûstân-ı Aḥmedî
Ol bülbül-i güzîde-i bâġ-ı Muḥammedî

20 Ol gevher-i yegâne-i kân-ı Betûl kim
Maḥbûb-ı Kibrıyâ'dır anuñ cedd-i emcedi

21 Vaż'-ı nigûn u gerdiş-i vârûn-ı rûzgâr
Pâ-mâl ḳıldı âḫir o serv-i ser-âmedi

22 Ceyş-i erâzil eyledi taḥḳîre ictisâr
Mevhûb iken cenâbına iclâl-i sermedî

23 Reşk-âver-i rıyâż-ı na'îm ü ḫulûddur
Ol sıbṭ-ı ekremüñ çemenistân-ı meşhedi

24 Sermâye-i ḥayâtı o sulṭân ile ṣırf
Kâlâ-yı 'aşḳ-ı şâh-ı şehîdân ile ṣırf

V

25 Ṣanma ḳad-ı sipihr dü-tâ oldı bî-sebeb
Derd-i nedâmeti çeker elbette rûz u şeb

26 Şems ü ḳamer menâzil-i ḥayretde devr idüp
Oldı nücûm-ı ŝâbit ü seyyâr beste-leb

27 Gırdâb-ı pîç ü tâbda ḳaldı mücerredât
Eflâkı lerze-nâk idüp ol ṣarṣar-ı ta'ab

28 Dest-i taḥassür ile ser-â-pâ kerûbıyân
Lâhût ilinde çâk-i girîbân itdi hep

29 Feryâd-ı müslimîn o ḳadar çıḳdı 'arşa kim
Ṣad-pâre ḳıldı heşt-behişti ġam u kereb

30 Rencûr olunca çille-güzînân-ı Kerbelâ
Ṭoldı belâ vü kerb ile meydân-ı Kerbelâ

IV

31 Eyvâh kim o vâdî-i ceng ü cidâlde
Ṣad ḥayf kim o ma'reke-i pür-ḳıtâlde

32 Ḫûn-ı Ḥüseyn'e ḳaṣd idüp ol rehṭ-i Ḫâricî
Sell-i süyûf ḳıldı yemîn ü şimâlde

33 Rencîde itdiler o vücûd-ı muḳaddesi
Encâm-ı kâr o sâḥa-i pür-iḫtilâlde

34 Ẓâhir iken vücûh ile buġż u ḥıyâneti
İmân olur mı ġayrı ol ehl-i ḍalâlde

35 Şeh-beyt-i cân-güdâzı Muḥibbî-i Mâhir'üñ
Vird-i zebânım oldı dem-i ḥasb-ı ḥâlde

36 Ber-cân-ı ḫâricî zede-em niçe çün esed
Ḫûn-ı Ḥüseyn mî-ṭalebem yâ 'Alî meded

VII

37 Ol vaḳ'a-i ihânete kevn ü mekân yanar
Hengâme-i ḫurûca zemîn ü zamân yanar

38 Ol âfet ü felâket-i sâmân-güdâz kim
Bir zerresin ifâde idersem cihân yanar

39 Âl-ı 'Abâ'ya ehl-i şeḳânuñ hücûmına
İnsân degil cemî'-ı heyûlâniyân yanar

40 Leb-teşne içdi câm-ı şehâdet emîr-i dîn
Aġlar bu mâ-cerâya Furât-ı revân yanar

41 Ol âfitâba irdigine perde-i küsûf
Elbette mihr ü meh ṭutuşur ins ü cân yanar

42 Mazlûm u münḥasif idüp ol bedr-i enveri
İḳâd ider ne yüzle felek şem'-i ḫâveri

VIII

43 Yâ Rab ne ẓulmdür ki Ḥüseyn-i bülend-câh
Maḥmil-süvâr-ı 'uzlet iken beyt-i Ḥaḳḳ'a âh

44 Tâbi' olup bi-vâsıṭa-i Müslim-i'Aḳîl
İḫlâṣ ṣûretiyle otuz bin ḳadar sipâh

45 Evvel vifâḳ-ı bey'ata bin nâme gönderüp
Âḫir nifâḳa düşdiler ol cünd-i rû-siyâh

46 Ḳıldı irâde 'avdetin ammâ imâm-ı dîn
Vâdî-i Kerbelâ'da o fevc oldı sedd-i râh

47 Heftâd mü'minîn se püser çâr dâderi
Ḳılmışdı ẓıll-i râyetini melce' ü penâh

48 Ḥasbe'l-ḳader seriyye-i Ḥaḳ bulmayup ẓafer
Ḳıldı ḳażâ ketîbe-i eşrârı kâm-ver

IX

49 Vırmez cevâz gerçi teşâḥub iden pelîd
Ser-nâme-i vücûbdadır la'net-i yezîd

50 İblîsdır ḫalîfe-i Ḥaḳ'dan 'udûl iden
Müslim mıdır cenâb-ı İmâm'ı ḳılan şehîd

51 Serdâr-ı 'âdıyât idi rûz-ı mübâreze
Ẕı'l-Cevşen-i la'în 'Ömer-i Sa'd-ı nâ-sa'îd

52 İrsâl-i Kûfe ḳıldı ser-i pâk-i aḳdesi
Ḫûnî-i eşbaḥî-i şaḳî-zâde-i 'anîd

53 İtdi ḳaḍîb ile dür-i dendâna mel'anet
Suḫriyyelerle nuṭfe-i mercâne-i mürîd

54 La'net Yezîd-i ekfer-i ġaddâra şubḥ u şâm
La'net sipâh-ı nekbet ü a'vânına müdâm

X

55 Renc-i saḳar kemîne mücâzât o fırḳaya
Kâfî cezâ caḥîm ola heyhât o fırḳaya

56 Âteş-fürûz-ı ḥavṣala-i ıḳtıdârdır
Taşvîr-i ḳahr u farż-ı 'uḳûbât o fırḳaya

57 Mâ-yestaḥıḳların niçe taḳdîr ider 'uḳûl
Mümkin degil ḫayâl-i mükâfât o fırḳaya

58 Füccâra işte aṣl ḳıyâmet o dem ḳopar
Sıccîn'de iderse mülâḳât o fırḳaya

59 Veyl-i diger meger yaradıp intiḳâm içün
İtsün 'ıḳâb ṣânı'-ı ṭâmât o fırḳaya

60 Dûzaḫ ibâ ider o gürûh-ı buġâtdan
İblîs isti'âze oḳur ol ṭuġâtdan

XI

61 Çıḳsun o göz ki yâbis-i eşk-i 'azâ olur
Mâtem deminde ḳana bedel sürme-sâ olur

62 Ḫaḳ ṭutsun ol lisânı ki la'n-ı Yezîd'e
Bîhûde beyyinât arayup ḥâj-ḫây olur

63 La'net o ḳavm-i ẓâlime kim hedm-i dîn idüp
Aẓlem Yezîd'e devlet içün ḫâk-ı pây olur

64 Nefret ġubâr u sengine kim Şâm u Kûfe'nüñ
Süfyâniyân-ı nâkes ü bed-baḫta câ y olur

65 Olsun ḫalâ-yı dûzaḫ o ḳabr-i ḫabîş kim
Na'ş-ı Yezîd-i ḫâ'ine nekbet-sarây olur

66 Âl-i Resûl'e eyledüñ âzâr ey felek
Yuf gerdiş-i nigûnuña her bâr felek

67 Yâ Rab ne mâh ımış ki Muḥarrem teres Yezîd
Ḳıldı imâm-ı muḥteremi ol zamân şehîd

68 Yâ Rab naşıl muṣîbeti çoḳ mâh-ı naḥs ımış
İbni Ziyâd'uñ eyledi ṭuġyânını mezîd

69 Yâ Rab ne ḳara gün ne 'uḳûbetli 'aşr ımış
Hiç Ehl-i Beyt'üñ itmedi feryâdını müfîd

70 Yâ Rab ne şehr-i nekbet ımış anda bî-günâh
Tîġ urdı sıbṭ-ı ekreme Zı'l-Cevşen-i pelîd

71 Yâ Rab yere geçür sen o mâh-ı bed-aḫteri
Leyl ü nehâr-ı sâ'atini eyle nâ-bedîd

72 Her sâl ehl-i ḥâli perîşân ider gider
İḫtâr-ı mâ-cerâ ile biñ ḳan ider gider

XIII

73 Yâ Rab be-câh-ı pâdişeh-i taḫt-ı ışṭufâ
Yâ Rab be-iḫtişâm-ı cihâdât-ı Murtażâ

74 Yâ Rab be-Fâṭıma be-Ḫadîce be-Ehl-i Beyt
Yâ Rab be-ḫûn-ı Şâh-ı şehîdân be-Müctebâ

75 Yâ Rab be-nûr-ı Zeynü'l-'Abâ vü be-'Askerî
Yâ Rab be-Bâḳır u Taḳî vü Kâẓımu'l-'adâ

76 Yâ Rab be-şân-ı Mehdî vü ma'şûm-ı çâr-deh
Yâ Rab be-Ca'fer ü be-Nakıyy ü 'Alî Rıżâ

77 Yâ Rab be-ṣıdḳ-ı ḫidmet-i Selmân-ı Fârisî
Yâ Rab be-leşker ü ḫadem-ı Şâh-ı Kerbelâ

78 Dûr itme kemter Eşref'i dârü'l-emândan
Dâreynde ayırma der-i ḫânedândan

2- (Gazel) Mersiye[167]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Felek 'aksi döner yanġın virüp çıḳmış medârından
Ḥüseyn-i Kerbelâ'nuñ vaḳ'a-i âteş-nişârından

2 Ṭutuşdurmaz mı dâmân-ı celâlullâhı bu âteş
Ki yandı on sekiz biñ 'âlem âfât u şerârından

3 Murâdı 'azm-i Beytullâh iken sulṭânı-ı sâdâtuñ
Tebâyı'le çevirdi ehl-i Kûfe reh-güzârından

[167] Eşref Paşa Divanı, İstanbul 1277, s. 19.

4 Cıvâr-ı Kerbelâ'ya düşdi âḫır mevkıb-i 'âlî
Ḳuşatmışdı Yezîd evvel o semti her kenârından

5 Yezîd'üñ bey'atın teklîf ile ol sıbṭ-ı zî-şâna
Şemâtet ḳopdı a'dânuñ ṣıġârından kıbârından

6 İmâmü'l-müslimîn andan olup ḥakḳ üzre rû-gerdân
Naṣîḥat itdi ammâ el çeker mi fitne kârından

7 O ṣaḥrâ-yı meşâ'ibde ḳıyâmet ḳopdı el-ḥâṣıl
Kılâb-ı 'âviyât-ı ḫâricînüñ gîr ü dârından

8 Ṣusuzluḳla o rütbe itdiler bî-tâb kim eşrâr
Felek yandı ṭutuşdı Ehl-i Beyt'üñ âh u zârından

9 Mücâhid yetmiş altı zümre-i ebrâr idi eyvâh
Şehâdet buldılar füccâr-ı dînüñ kâr-zârından

10 Fedâ-yı ma'şer-i aḥbâbdan ṣoñra şehîd oldı
Ḥüseyn-i bâ-ṣafâ Ẕı'l-Cevşen'üñ ḍarb-ı ḫasârından

11 Dirîġâ 'âşır-ı mâh-ı Muḥarrem cum'a vaḳtinde
Bu âfet işte peydâ oldı Süfyânuñ tebârından

12 İlâhî bu ne ṭuġyândur Resûl'üñ ḳurretü'l-'aynı
Nice rencîş göre hep ümmet-i la'net-medârından

13 'Azîz-ı Müntaḳımsın İzıd-ı Ġaffârsın ammâ
'Adâlet ḳıl Yezîd'üñ geçme yâ Rab aḫz-ı şârından

14 Ḫavârıcden teberrâ eyleyen ez-cân u dil Eşref
Olur dâreynde sâlım 'Alî'nüñ Ẕü'l-feḳâr'ından

3- (Kıt'a) Merṣiye[168]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Bir ihânet itdüñ Âl-ı Aḥmed-i Muḫtâr'a kim
El-'ıyâẕ eyler senüñ keydüñden iblîs-i ṭarîd

2 Öyle mel'ûnsın ki mel'ûnlar saña nefrîn oḳur
Cânuña a'vânuña la'net mezîd-ender-mezîd

3 İtdüñ istiḫlâl-i ḫamr ammâ ki olmaz şübhesiz
Ḫûn-ı evlâdı ḥelâl itmek gibi küfr-i şedîd

4 Kâfir olduñ ḳılduñ istiḫfâf-ı âdâb-ı ṣalât
Beñzemez ammâ o küfre bu fesâduñ ey 'anîd

5 Ḫarb açup çekdüñ sevâd-ı leşker-i menḥûsuñı
Kerbelâ'ya pür-belâ-yı nâ-gehân olduñ pelîd

[168] Eşref Paşa Divanı, İstanbul 1277, s. 20.

6 Cevşen-i ẓulmüñ idi Zi'l-Cevşen-i ḫâ'in senüñ
Başbuğuñ İbni Ziyâd u İbni Sa'd-ı nâ-sa'îd

7 İntiḳâm almaḳ ne mümkin saña maḫṣûṣ olmasa
Hevl-i dûzaḫdan büyük bir ḳahr-ı Ḳahhâr-ı Vaḥîd

8 Ḥâşılı sensin celâl-i Kibriyâ'nuñ menşe'i
Hep mücâzâtuñ içün âmâdedür yevmü'l-va'îd

9 Lutf u 'adlüñ maẓharı dest-i meşiyyetdür velîk
İltizâm-ı 'adl ider bu bâbda Rabb-ı Mecîd

10 Âh-ı maẓlûmânı ḳoymaz gûşe-i ihmâlde
Müntaḳim Cebbâr-ı muṭlaḳdır Ḫudâvend-i Ḥamîd

11 Eşrefâ müstaġraḳ ol ḫûn-ı sirişk-i mâteme
Âdemi dâreynde bu girye eyler rû-sefîd

4- (Kıt'a) Merşiye[169]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Emîrü'l-mü'minîn üzre Yezîdîler ḫurûc itdi
İmâmü'l-müslimîne Allah Allah bu ne 'işyândur

2 Göñül ḫâtır-nişân it ḳıṣṣa-ı dendân u ekbâdı
Resûl ü âlini dil-gîr iden hep Âl-i Süfyân'dur

3 Mesâġ-ı la'nete ḥuccet olurmuş bu'l-'aceb ma'nâ
Oḳumaḳ la'netinde bir nefes ihmâl ṭuġyândur

4 Çerâġ-ı âsitân-ı ḫânedânım iştibâh itmem
Bi-ḥamdillâh özüm pâk u yüzüm sîmâ-yı merdândur

5 Bozulmazsa 'aceb mi cevherim seyl-i ḥavâdişden
Ẓahîrim Faḫr-ı 'Âlem dest-gîrim Şîr-i Yezdân'dur

6 Siyâdet Fâṭıma Ḫayru'n-Nisâ'dandur baña mevrûs
Ḥasen ḫulḳı ile mâhiyyetim mefṭûr-ı 'irfândur

7 Ḥüseyn-i Kerbelâ'nuñ mâtemiyle gözlerim giryân
'Alî Zeynü'l-'Abâ'dan çeşm-i îmânım fürûzândur

8 Muḥammed Bâḳır'a bel bağlayup geçdim 'alâyıḳdan
İmâm-ı Ca'fer-i Ṣâdıḳ kı ḳavli maġz-ı Furḳân'dur

9 Cenâb-ı pîre ḥaḳḳâ cedd-i heştüm Mûsî-i Kâẓım
'Alî Musâ Rıżâ bâb-ı rıżâda ṣadr-ı dîvândur

10 Taḳî ṣânî Muḥammed pâdişâh-ı etḳıyâdur hem
Naḳî çârüm 'Alî'dür kişver-i taḥḳîḳa sulṭândur

[169] Eşref Paşa Divanı, İstanbul 1277, s. 20.

11 Cenâb-ı 'Askerî şânî Ḥasan hâdî laḳabdur kim
Hidâyet meslekinde ıḳtidâsı necm-i tâbândur

12 Mükerrem âl u evlâd-ı 'Alî'dür çâr-deh ma'ṣûm
Şayılmış zümre-i Âl-i 'Abâ'dan bir de Selmân'dur

13 Delîl ü ḥuccetü'l-ḳâ'im baña yetmez mi ey Eşref
Muḥammed Mehdî-i ṣâḥib-zamân her yüzde burhândur

5- (Gazel) Merşiye[170]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Mâh-ı nev eski ciger dâġını tecdîd eyler
Kerbelâ vaḳ'a-i cân-sûzını te'kîd eyler

2 Âh kim mâh-ı Muḥarrem ne muṣîbetdür âh
Zaḫm açar ġam-zedeler ḥâlini teşdîd eyler

3 Cân virüp Âl-i 'Abâ 'aşkına baḳmaz câha
Ol ki cândan heves-i devlet-i câvîd eyler

4 Âteş-i kîn-i ḫavâric bir içim ṣudan ḫayf
Sâḳî-i Kevşer'üñ evlâdını nevmîd eyler

5 Eşrefâ bâb-ı tevellâda ṭuran dervîşân
La'net-i ehl-i teberrâ ile tevḥîd eyler

6- (Gazel) Merşiye[171]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ḫûn-ı dil ṣahbâ-yı gülgûn dîde câm olsun baña
Devr-i mâtem sâḳiyâ zevḳ-i müdâm olsun baña

2 Kerbelâ ḫâṭır-nişânımdır ṣafâyı neyleyim
Külbe-i kerb ü belâ dâru's-selâm olsun baña

3 Bir içim şu ṣıbṭ-ı Ekrem'den dirîġ itdi felek
Âb nûş itmek Muḥarremde ḥarâm olsun baña

4 İrmedim ol 'aṣra kim olsam fedâ-kâr-ı Ḥüseyn
Müddet-i 'ömrüm daḫi naḳş-ı menâm olsun baña

5 Girye-i bî-iḫtiyârım daḫl ider mâtemde ḫalḳ
Varsun Eşref Râfıżî ta'bîri nâm olsun baña

7- (Gazel) Merşiye[172]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Âh u zâr eyle göñül mâh-ı Muḥarremdür bu
Mevsim-i çâk-i girîbân dem-i mâtemdür bu

[170] Eşref Paşa Divanı, İstanbul 1277, s. 20.
[171] Eşref Paşa Divanı, İstanbul 1277, s. 21.
[172] Eşref Paşa Divanı, İstanbul 1277, s. 21.

2 Dökdiler ḫûn-ı Ḥüseyn'i bugün ol ḳavm-i Yezîd
Aġla ey gözlerim al ḳan dökecek demdür bu

3 Ḫânedânın nice rencîde-i ġadr eylediler
Sıbṭ-ı 'âlî-güheri mefḫar-ı 'âlemdür bu

4 Biż'a-i Faḫr-ı Rüsul vâlide-i mâcidesi
Ḳurbet-i şâhı-ı risâletle mükerremdür bu

5 Olalı münḫasif ol mâh-ı sipihr-i 'aẓamet
Yaş döker çeşm-i seḥer ṣanma ki şebnemdür bu

6 Eşrefâ farżdur a'vân-ı Yezîd'e la'net
Kimse inkâr idemez emr-i müsellemdür bu

8- (Gazel) Mersiye[173]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Kerbelâ meydânınuñ ṣâḥib-ḳırânıdur Ḥüseyn
Ümmet-i merḥûmenüñ kehfü'l-emânıdur Ḥüseyn

2 Çarḫ-ı ẓâlim bir içim su virmedi rûz-ı cihâd
Sâḳî-i kevṣer 'Alî'nüñ naḳd-ı cânıdur Ḥüseyn

3 Bûse-gâh-ı Aḥmed'e tîġ urdı Żı'l-Cevşen la'în
Dîn içün rencîde-i gerden-keşânıdur Ḥüseyn

4 Ṭutmadı mel'ûn Yezîd emrin bilürken ḳadrini
Żât-ı pâk-i Kıbrıyâ'nuñ tercemânıdur Ḥüseyn

5 Vaḳt-i mâtemdür Muḥarremdür bugün ḳan aġla kim
Eşrefâ giryânlaruñ rûḥ-ı revânıdur Ḥüseyn

9- (Gazel) Mersiye[174]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Nûr-ı çeşm-i Fâṭıma gözden nihân oldı bugün
Bûse-gâh-ı Muṣṭafâ ḫuld-âşıyân oldı bugün

2 Ġurre-i evc-i ḫilâfet ḳurre-i 'ayn-ı 'Alî
Ṭu'me-i tîġ-i ḳażâ-yı nâ-gehân oldı bugün

3 Şevket-i câh-ı imâmet ṣabr-ı ḥussâdı yaḳup
Âfet-i 'aynu'l-kemâl-i ḫânedân oldı bugün

4 Ġonca-i ser-sebz-i bâġ-ı 'iffeti ṣoldurmaġa
Tünd-bâd-ı ẓulm her sûdan vezân oldı bugün

5 Dönmeyüp ehl-i tevellâ ṣadme-i eşrârdan
Kerbelâ meydânı ṣaḥn-ı imtiḥân oldı bugün

[173] Eşref Paşa Divanı, İstanbul 1277, s. 21
[174] Eşref Paşa Divanı, İstanbul 1277, s. 21.

6 Dostlar maḥzûn felek dil-ḫûn melek zâr u zebûn
Ceyş-i düşmen fevc-i bâğî şâd-mân oldı bugün

7 Eşrefâ 'aşr-ı Muḥarremdür hemân kan ağla kim
Mâ-cerâ-yı Kerbelâ ḫâtır-nişân oldı bugün

10- (Gazel) Merşiye[175]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Yezîd'ün la'netinden efḍal ey 'ârif ṣevâb olmaz
Aña la'net ḳılan fersûde-i yevmü'l-ḥisâb olmaz

2 Çıḳar nesli Yezîd'e ma'şer-i ecdâdı yoḳlansa
O nâ-kes kim Ḥüseyn'ün mâtemiyle dil-ḫarâb olmaz

3 Göñül tâ 'arşa çıḳsun sûz-ı dilden nâle-i cân-kâh
Ḥüseynîler maḳâmât-ı digerden neş'e-yâb olmaz

4 Dem-â-dem çağlasun ḳanlar ḳarîr-i çeşm-i terden kim
Ciger-ḫûnlar gözinde bundan a'lâ âb u tâb olmaz

5 Ezelden yüz ṭutup baş kesdim Eşref bâb-ı ḳurbîye
Kı ol bâb-ı emândan başḳa bir devlet-me'âb olmaz

11- (Gazel) Merşiye[176]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Nûr-ı Zehrâ sıbṭ-ı Ekrem'dür Ḥüseyn-i Kerbelâ
İftiḫâr-ı Faḫr-ı 'Âlem'dür Ḥüseyn-i Kerbelâ

2 Rûze mâhında şehîd-i İbni Mülcem'dür 'Alî
Bismil-i şehr-i Muḥarremdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

3 Zehr-nâk-ı Ca'de-i mel'ûnedür zât-ı Ḥasan
Zaḫm-dâr-ı Şımr-i azlemdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

4 Meslek-i işnâ-'aşerdür işr-i mazlûmiyyeti
Melce'-i Mehdî-i mülhemdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

5 Âl ü evlâdın perîşân itdiler ḳavm-ı Yezîd
Ser-fedâ-yı renc-i mübremdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

6 Vaḳ'ası veçh-i ẓuhûrıdur celâl-i İzid'ün
Özge sırrullâh-ı a'ẓamdur Ḥüseyn-i Kerbelâ

7 Vâḳı'ât-ı evvelîn Eşref nice mestûr olur
Gül-çerâğ-ı şem'-i mâtemdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

[175] Eşref Paşa Dıvanı, İstanbul 1277, s. 22.
[176] Eşref Paşa Dıvanı, İstanbul 1277, s. 127.

12- (Murabba') Merşiye[177]

(Müfte'ilün Mefâ'ilün)

1 Ṣâḥib-i deşt-i Kerbelâ
Nâ'ib-i Murtażâ Ḥüseyn
Ḳurre-i çeşm-i Muṣṭafâ
Mefḫar-ı Evliyâ Ḥüseyn

2 Fâṭıma'nuñ ferîdesi
Cevher-i ber-güzîdesi
Besmelenüñ keşîdesi
Nükte-i hel-etâ Ḥüseyn

3 Ṣadme-güzîn-i imtiḥân
Vaḳf-ı rimâḥ-ı bî-amân
Kâẓım-ı ġayẓ-ı düşmenân
Râżî-i her belâ Ḥüseyn

4 Mihr-i sipihr-i Aḥmedî
Nûr-ı dil-i Muḥammedî
Âl-i 'Abâ ser-âmedi
Server-i bâ-ṣafâ Ḥüseyn

5 Sıbṭ-ı Nebiyy-i muḥteşem
Sırr-ı vaṣiyy-i muḥterem
Ḥuccet-i ḥâcet-i ümem
Raḥmet-i Kibriyâ Ḥüseyn

6 Ḳande Betûl-i nâ-be-kâm
Ḳande 'Aliyy-i Şîr-nâm
Ḳandedür on iki imâm
Ḳande o ser-fedâ Ḥüseyn

7 Gerden-i Hâşimânesi
Oldı ḳażâ nişânesi
Ḳıbledür âsitânesi
Noldı o muḳtedâ Ḥüseyn

8 'Iṭret-i pâk-i bî-günâh
Cümle olup şehîd vâh
Oldı Dımışḳ'a rû-be-râh
Ehl-i ḥarem bilâ-Ḥüseyn

9 Ey şerefi ebed-ẓuhûr
Mefḫar-ı mehdî-i ṭahûr
Sensin imâm-ı her ḥużûr
Yâ senede'l-Hüdâ Ḥüseyn

[177] Bu murabba' Eşref Paşa'nın divanında yoktur. Hangi tarihte ve nerede basıldığı belirtilmeyen toplamı bir sayfalık ve iki manzumeden oluşan levha şeklinde bir risaleden alınmıştır. Bu tek sayfalık ve uzunca iki sayfa boyunda basılmış risalenin ikinci manzumesi Hazret-i Ali hakkında yazılmış 19 beyitlik bir kasidedir. Sadece Ankara Milli Kütüphane'deki Osmanlıca matbu eserlerin arasında nüshasını bulduğumuz bu matbu risalenin başında şöyle yazmaktadır: "Ferîḳân-ı Kirâm-ı Ma'ârif-ittisâmdan Sa'âdetlü Eşref Paşa Ḥażretleri'niñ Ele Geçürilen Bir Mersiye-i Mü'essireleriyle Bir Ḳaṣîde-i Nażîdeleridir". Bu manzûmenin şairinin yukarıda mersiyelerini verdiğimiz meşhur Eşref Paşa olup olmadığı konusunda da emin değiliz, belki de bu başka bir Eşref Paşa'dır.

10 Sendedür aṣl-ı salṭanat
Câh-ı celâl ü mekrümet
Ḳılma Yezîd'e merḥamet
Rûz-ı va'îd yâ Ḥüseyn

11 La'net ola o ma'şere
Ḳaldı bu şâr maḥşere
Ta'ziyet Âl-i Ḥaydar'a
Farżdur ey fetâ Ḥüseyn

12 Şehr-i Muḥarremü'l-ḥarâm
Nevbet-i mâtem oldı tâm
Dîdeler aġlaya müdâm
Virdimiz ola vâ Ḥüseyn

13 Mâh-ı Muḥarremi felek
'Âleme ḳoydı bir miḥek
Şâd olur anda ehl-i şek
Âh ider aṣdıḳâ Ḥüseyn

14 Ḥâricîyân-ı bî-vefâ
Eylediler nice cefâ
Oldı bu günde Eşrefâ
Târik-i mâ-sivâ Ḥüseyn

FAHİMİ (Öl. 1933)

1- (Muhammes) Merṣiye[178]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Muḥarremdir bugün mâtem güni nâlân ḳıl şeydâ
Resûl'üñ âline mâtem çeküp feryâd iden şeydâ
Ḥaḳâret eyledüñ sen Ehl-i Beyt'e ey Yezîd ḫayfâ
Bu ẓulme ey Yezîd insân degil ṣızlardı hem ṣaḥrâ
Sezâ-yı la'net olduñ ḳahr idüp rûz-ı cezâ Mevlâ

2 Yezîd Âl-i 'Abâ'nuñ ḳadd-i ṭûbâsını dâl itdüñ
Görelmedik fesâdâtuñ cihânı yaḳdı lâl itdüñ
İhânet ḳılmaġı şem'-i cihâna ḳîl ü ḳâl itdüñ
O ḫûn-ı Ehl-i Beyt'le Kerbelâ'nuñ rengin âl itdüñ
Alur bu intiḳâmı âl-ı Ḥaydar maḥşer-i kübrâ

3 Ḫudâdan ḳorḳmayup bu âl-i Süfyân ḫalḳdan 'âr itmez
Bu ẓulmi muḳtedâ-yı dîne küffâr-ı şerâr itmez
Ṣusuz bir Ehl-i Beyt'i ḳatl içün çölde şikâr etmez
Bu dînüñ şem'ini söndürmege 'âlî ḥiṣâr itmez
Ḥüseyn'e ḳıldı istiḳbâl melâ'ik zeyn olup ḫavrâ

4 Neden ümmetüñ ey ẓâlim bu dînden fı'li dönderdüñ
Eküp fitne toḫumunı bu cihânda şerri ölçerdüñ
İmâmü'l-müslimîne seyf çeküp fısḳuñla göz gördüñ
Ṣabiyy-i murża'ı pür-ḫûn idüp ezvece gönderdüñ
Degil mi bir vefâsız cîfe içün ḳıldıġuñ ġavġâ

[178] Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi). Haz. Bünyamin ÇAĞIL.AYAN. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, s. 393, (Efendizâde Abdürrahim Fahîmî, Divan, İsmet Çetin'in özel kütüphanesi).

5 Faḫîmî ‘âşık iseñ cân vir ol evlâda aḥfâda
Gözüñ yaşını seyl-âb it figân it ilе her câda
Şefâ‘atına mazhar ol Ḥüseyn’üñ yevm-i âḫirde
Bu târîḫi ki cevher tâc idüpdür re’s-i şehzâde
Olar cârında ḳıtmîr ol çü ḳılma ġayrıdan pervâ

2- (Muhammes) Merşiye[179]

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Niyâḥuñ tâzele mâh-ı Muḥarrem yevm-i mâtemdır
Ḥüseyn-i Müctebâ şâhuñ şehâdet buldığı demdir
Sevindi âl-i Süfyân eşḳıyâsı gönli ḫurremdir
Ḳulûb-ı ‘âşıḳân yandı Resûl’üñ âli pür-ġamdır
İlâ yevmi’l-ḳıyâm şân-ı Yezîd’e la‘net elzemdir

2 Bugün ḥüzn eylemez mi ehl-i îmân cinn ü cân aġlar
Duyunca Ehl-i Beyt‘üñ nâlesin kevn ü mekân aġlar
Veyâ Ḥudâh diyüp Seyyid Ḥüseyn Faḫr-ı Cihân aġlar
Bu ẓulmin âl-i Süfyân’uñ görüp kerrûbiyân aġlar
İlâ yevmi’l-ḳıyâm şân-ı Yezîd’e la‘net elzemdir

3 Esîr oldı bu ayda Murtażâ’nuñ ḳurretü’l-‘aynı
Yaḳup ẓulm ile bir âteş Yezîd iñletdi kevneyni
‘Adû-yı dîn çekip seyfin şehîd itdi imâmeyni
Ḥatâ olmaz dimek la‘net çün aġlatdı kirâmeyni
İlâ yevmi’l-ḳıyâm şân-ı Yezîd’e la‘net elzemdir

4 Buñaldı Kerbelâ’da Ehl-i Beyt-i Muṣtafâ ‘aṭşân
Ṣusuz bir murza‘ı şâhuñ elinde ḳoydılar bî-cân
Yezîd bu cîfe-i dünyâ içün bu itdigüñ ṭuġyân
İder la‘net ilâ yevmi’l-ḳıyâm ẓulmüñ duyan insân
İlâ yevmi’l-ḳıyâm şân-ı Yezîd’e la‘net elzemdir

5 Bular ibn-i ‘Aliyyü’l-Murtażâ ol ḳâli‘-i Ḫayber
Ḥaḳîḳat ‘âleminüñ bâbı Yezîd bu mühr-i Peygamber
Faḫîmî yaz Şehîd-i Kerbelâ-çün târîḫ-i cevher
Çü dök dîdeñdeki ḳanı Ḥaḳ’uñ luṭfına ol mazhar
İlâ yevmi’l-ḳıyâm şân-ı Yezîd’e la‘net elzemdir

3- (Muhammes) Alacaḫân’da Faḫîmî Baba’nuñ Sulṭân-ı Şühedâ-yı Kerbelâ Ḥażret-i Ḥüseyn-i Müctebâ Efendimiz’üñ Lisânı Üzere Yazdığı Merşiyyedir[180]

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Mâh-ı mâtem aġla ey ‘âşık bugün şehzâdıma
Kerbelâ deştinde ḳaldım kimse gelmez dâdıma
Bî-ḥayâ ḳavm-i Yezîd raḥm eylemez ecdâdıma
Ḳaldım ‘adûlar elinde yoḳ bakan feryâdıma
Yâ ‘Aliyye’l-Murtażâ gel sen yetiş imdâdıma

[179] Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi), Haz. Bünyamin ÇAĞLAYAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, s. 394, (Efendizâde Abdürrahim Fahîmî, Divan, İsmet Çetin'in özel kütüphanesi).

[180] Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi), Haz. Bünyamin ÇAĞLAYAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, s. 395, (Efendizâde Abdürrahim Fahîmî, Divan, İsmet Çetin'in özel kütüphanesi).

2 Ehl-i Beyt'imle ben oldum ḳavm-i Süfyân'a esîr
Merḥamet ḳılmaz Ḫudâ'dan ḳorḳmaz ol ḳavm-i şerîr
Kör olup ẓâlim Yezîd ḳıldı çün icrâ-yı żamîr
Kerbelâ deştinde kaldım kimse gelmez dâdıma
Yâ 'Aliyye'l-Murtażâ gel sen yetiş imdâdıma

3 Nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'yam Ḥaḳ didi Levlâk aña
Ölümüm ḳaṣd itdi ḳatlim-çün Yezîd-i bî-ḥayâ
Bir içim şu-çün ṣabî ḳatl itmek olur mı revâ
Kerbelâ deştinde ḳaldım kimse gelmez dâdıma
Yâ 'Aliyye'l-Murtażâ gel sen yetiş imdâdıma

4 Aç ṣusuz ehlimle bir ṣaḥrâda ṣayd itdüñ beni
Rıf'at-ı dünyâ içün la'net ḳazanduñ ey denî
İns cin islâm u kâfir cümle ṭa'n eyler seni
Kerbelâ deştinde ḳaldım kimse gelmez dâdıma
Yâ 'Aliyye'l-Murtażâ gel sen yetiş imdâdıma

5 Ceddimiz ḳavseyne irdi Ḥaḳḳ ile ḳıldı kelâm
Hem taḥiyyât oḳudı Ḥaḳ ḳıldı ol Şâh'a selâm
Biñ semâvât ehli ḳıldılar şehâdet ḫâṣ u 'âm
Kerbelâ deştinde ḳaldım kimse gelmez dâdıma
Yâ 'Aliyye'l-Murtażâ gel sen yetiş imdâdıma

6 Vâyideynim şânını bi'l-ḥâl itdi tebşîr ider
Rıf'at-ı 'âlîlerin levḥ u ḳalem taḥrîr ider
Ẓâlim ü ġaddâr Yezîdîler bizi taḥkîr ider
Kerbelâ deştinde ḳaldım kimse gelmez dâdıma
Yâ 'Aliyye'l-Murtażâ gel sen yetiş imdâdıma

7 Her ṭarafdan ẓulm-i a'dâ dîdemiz giryân olur
Ehl-i Beyt'üñ nâlesinden bağrımız büryân olur
Ḫavf-ı Ḥaḳ yoḳ hiç birinde böyle mi ṭuġyân olur
Kerbelâ deştinde ḳaldım kimse gelmez dâdıma
Yâ 'Aliyye'l-Murtażâ gel sen yetiş imdâdıma

8 Ben Ḥüseyn İbn-i 'Alî'yim Muṣṭafâ'dır ceddimiz
Mâderim bint-i Muḥammed râh-ı Ḥaḳ'dır seddimiz
Ehl-i Beyt'e cevr-i a'dâdan bükûldi ḳaddimiz
Kerbelâ deştinde ḳaldım kimse gelmez dâdıma
Yâ 'Aliyye'l-Murtażâ gel sen yetiş imdâdıma

9 Ol Şimir mel'ûnża'îf ḥâlimde geldi yanıma
Ṣadrıma çıḳdı la'în çaldı bıçaḳ gerdânıma
Ağlasun söyle ṣabâ ceddimle ümmüm Fâṭıma
Kerbelâ deştinde ḳaldım kimse gelmez dâdıma
Yâ 'Aliyye'l-Murtażâ gel sen yetiş imdâdıma

10 Ḫûn-ı gül-gûn-ı şehâdet ṣaçılur her yanıma
Kerbelâ'da taş toprak yüz sürer al ḳanıma
Rûḥ-ı ṭîbım çekdi kerbân 'arşda otağıma
Kerbelâ deştinde ḳaldım kimse gelmez dâdıma
Yâ 'Aliyye'l-Murtażâ gel sen yetiş imdâdıma

11 Re's-i pâkimi götürdiler Yezîd'e şâd-mân
Sızladı ṣaḥrâda ḳurd ḳuş Ehl-i Beyt ḳıldı fiġân
Didiler cinn ü melâ'ik bu ne ẓulm yâ Rab amân
Kerbelâ deştinde ḳaldım kimse gelmez dâdıma
Yâ 'Aliyye'l-Murtażâ gel sen yetiş imdâdıma

12 Bil şehîd-i Kerbelâ-çün açdı Rıḍvân cenneti
Ḥâżır itdi Ehl-i Beyt a'dâsına Ḥaḳ niḳmeti
Dûzaḫ içre yan Yezîd görme Ḫudâ'nuñ raḥmeti
Kerbelâ deştinde ḳaldım kimse gelmez dâdıma
Yâ 'Aliyye'l-Murtażâ gel sen yetiş imdâdıma

13 Bu Faḫîmî'nüñ gözinden ḳanı akar hicrân ile
Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ ḳurbında dil ü cân ile
Âh u feryâd eyle mecrûḥ sîne dolmuş ḳan ile
Kerbelâ deştinde ḳaldım kimse gelmez dâdıma
Yâ 'Aliyye'l-Murtażâ gel sen yetiş imdâdıma

4- (Muhammes) Merşiye[181]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Ṭabî'îdir Muḥarrem mâlı azar ḳalbimüñ efkârı
Şikest oldı bu ayda enbiyâ sâlârı gülzârı
Oturup ḳavm-i Süfyân eşḳıyâsı ḳahr-ı ḳahhârı
Ḳamu ḫalḳ ṭa'nına lâyıḳ yaḳup dünyâda bir nârı
'Uḳûbet ehline ser-leşker oldı ol Yezîd ḫârı

2 Düşünce Kerbelâ'ya Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ 'aṭşân
Benefşe lâle sünbül gül gibi boyn egdiler ol ân
Fiġân itdi melâ'ik mâtem eyledi ḥûr u ġılmân
Utanmayup Ḫudâ'dan ey pelîdler ḳıldınız ṭuġyân
Alur bu intiḳâmı yevm-i maḥşerde Ḳomaz Bârî

3 Baḳuben Ehl-i Beyt'e ol Ḥüseyn-i Müctebâ maḥzûn
Olur evlâd-ı Ḥaydar ḳanı ile Kerbelâ gül-gûn
Bular eşcâr-ı raḥmetle biter ol dürre-i meknûm
Ḥaḳâretle bakan göz kör olur dâreynde hem maġbûn
Şu ḫalḳuñ nefretinden başḳa göster ey Yezîd kârı

4 Muḥammed Muṣṭafâ aḥfâdına ḳurbân ḳıl cânuñ
Olardır ehl-i cennet seyyidi sâḳîsi 'aṭşânuñ
Naşıl ümmet olur şâhım aḳıdan ẓulm ile ḳanuñ
Ḥayâ ḳıl ey Yezîd dünyâ içün oldı bu 'ışyânuñ
Ḥarâm itsün umarım Ḥaḳ saña cennetle ebkârı

5 Vuḳû'ı yoḳ bu ẓulmüñ mişli bilmez 'âlim-i râsiḫ
'Adâvetle olanuñ ol imâmuñ rütbesin fâsiḫ
İdemez şu rif'at nâr şu'lesinden cevher-i nâsiḫ
Faḫîm'üñ eşk-i çeşmi câzim oldı cevherî târiḫ
Yezîd fehm it ki ceddinden alur mürseller esrârı

[181] Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi), Haz. Bünyamin ÇAĞLAYAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, s. 398, (Efendizâde Abdürrahim Fahîmî, Divan, İsmet Çetin'in özel kütüphanesi).

FÂHİR (SEYYİD YUSUF NİZÂMEDDİN) (Öl. 1752)

1- (Muhammes) Mersiye-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ[182]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Ağla ey dil ki bugün zulm-i fırâvân oldı
Gül-i gülzâr-ı Nebî soldı perîşân oldı
Bu işe ins ü melek cümlesi nâlân oldı
Ehl-i Beyt'e bu zamân gör ki ne tuġyân oldı
Ḫânedân-ı Nebevî âh ile sûzân oldı

2 Zümre-i ehl-i şıḳâḳ itdi 'inâdın i'lân
Ḫânedân-ı Nebevî oldı ġarîḳ-i aḥzân
Ağlayup mâtem ider kimde ki vardur îmân
Bu işe yandı bütün âh iderek ḫalḳ-ı cihân
Ağladı şems ü ḳamer iñledi hem kerrubiyân

3 İtdiler âl-i Yezîd kizb iderek naḳż-ı 'uhûd
İşte bu vâḳı'a-i kerb-i belâ oldı şuhûd
Düşdi ḫâk-i siyehe sâye-i sulṭân-ı vücûd
Nûr-ı çeşmân-ı 'Alî nûr-ı fu'âd-ı Maḥmûd
Eylemişken anı Ḳur'ân ile tebcîl Ma'bûd

4 Girye-nâk itdi bizi işte bu fi'l-i a'dâ
Eyledi ḍâl u mudill anları hep ḫubb-ı sivâ
Biz naṣıl itmeyelim la'neti her demde sezâ
Tîġ-ı taḥḳîre hedef oldı ḥafîd-i Tâhâ
Ditredi yâreli bir ḳuş gibi rûḥ-ı Zehrâ

5 Ḫayf kim ḳıydılar ol şâha bugün ḳavm-i Yezîd
İtdiler zulm ü şeḳâvetleri ol rütbe mezîd
Teşne-leb eyleдiler tîġ-ı ihânetle şehîd
Ḫançerin çekdi hücûm itdi o dem Şimr-i pelîd
La'netullâhi Yezîden ve 'alâ âl-i Yezîd

6 Ümmü Gülsüm yetişüp âh iderek itdi fiġân
Gördi ki re's-i Ḥüseyn ḫâk üzerinde ġalṭân
Zeyneb olmuşdı Sükeyne'yle berâber giryân
Âl u aḥfâd-ı Nebî cümlesi zâr u nâlân
Lerzeden şanki ḫarâb oldı bütün kevn ü mekân

7 Bu ne 'udvân ki Yezîdân aña virmez idi âb
Âl u evlâd-ı Nebî oldı 'umûmen bî-tâb
Şehribânû idiyor zümre-i Sufyân'a ḫiṭâb
İderek la'neti bir ṭavr-ı elemle işrâb
Didi ey ḳavm-ı Yezîdân size gelmez mi ḥicâb

8 Bu idi nûr-ı 'uyûn-ı şürefâ necm-i şafâ
Bu idi rûḥ-ı 'Alî zübde-i erbâb-ı vefâ
Bu idi cevher-i pâkîze-i rûḥ-ı Zehrâ
Bu idi nesl-i Nebî dürre-i Maḥbûb-ı Ḫudâ
Bu idi bize vaṣî eylediñüz şimdi cüdâ

[182] Fâhir, Seyyid Yûsuf Nizâmeddin Efendi, Mersiye, İstanbul 1339, 7 sayfa. Bu küçük risâlenin başında şöyle yazmaktadır: "Mersiye-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ, İşbu Mersiye-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ Rûḥ-ı Pâk-i Seyyidü'ş-Şühedâ'ya Bi'l-ittihâf İhvân-ı Dîne İhdâ Kılındı. Nâzımı, Bandırına Ḫânkâhı ve Mecîdiyye Dergâhı Post-nişîni Bandırmalı-zâde Seyyid Yûsuf Nizâmeddin Fâhir."; Selâmi ŞİMŞEK, "Bandırmalı Şeyh Yûsuf Nizâmeddin Efendi ve Mersiye-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ'sı". Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 30, Erzurum 2006, s. 65-81.

9 Faḫr-ı ʻÂlem ki anuñ ceddini teşkîl idiyor
Ḥażret-i Ḥaḳ da anı luṭf ile tebcîl idiyor
Hem de Ḳur'ân-ı Kerîm'inde de tescîl idiyor
Żât-ı ʻâlîsini her vechile taḥlîl idiyor
Żâtını mevḳi'ini ḥâṣılı tafḍîl idiyor

10 Gerdeni bûse-geh-i Mihr-i risâletdi anuñ
ʻArżı cilve-geh-i Nûr-ı velâyetdi anuñ
Gözleri sâġar-ı ser-şâr-ı nübüvvetdi anuñ
Dehen-i ġonca-i gülzâr-ı şerîʻatdı anuñ
Sözleri zübde-i esrâr-ı ḥaḳîḳatdı anuñ

11 Bu ne ẓulm ne cefâdur hele ey ḳavm-i ʻanîd
Şübhe yoḳ olmuşuñuz luṭf-ı İlâhî'ye baʻîd
Emr-i Ḥaḳḳ'ı bıraḳup olduñuz etbâʻ-ı Yezîd
İtdiñüz Âl-i Resûl'e o ḳadar ẓulm-i şedîd
Ḥürmeti vâcib iken ḳahrı revâ mı teşdîd

12 Müteveccih olarak Kaʻbe'ye ol nesl-i Betûl
Didi ey ceddî eyâ Şâh-ı Resûl
Bize gör ki ne ezâ eylediler ḳavm-i cehûl
Ṭaş da olsa bu ḳadar ḳahrı ider mıydı ḳabûl
Ne revâ ḳanlara maġrûḳ ola mâderle oġul

(Fâʻılâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

13 Böyle söylerken yetişdi Zeyneb-i ʻâlî-fiḥâm
Gördi ʻuryân ser-büîde yatmada şâh-ı hümâm
Ḫâke düşmüş ḳan ile ġalṭândur şâh-ı İmâm
Ḳıldı bir nevḥa o demde oldı ʻâlem pür-ẓalâm
Hep nidâ-yı vâh Ḥüseynâ'la cihân ṭoldı tamâm

14 Eylemişdi nûr-ı ʻayn-ı Murtażâ terk-i diyâr
Olmuş idi vâṣıl-ı żât-ı Ḫudâ-yı Kirdgâr
Her kimüñ îmânı varsa âh ider bî-iḫtiyâr
Nâle vü âh u fiġânla cism-i zârın dâġ-dâr
ʻAfv ider cürm ü günâhın lâ-cerem Perverdigâr

15 Fâḫirâ ser-tâc-ı ʻuşşâḳdur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Ḫastegân-ı ʻaşḳa tiryâḳdur Hüseyn-i Kerbelâ
Muḳtedâ-yı enfüs âfâḳdur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Vech-i pâk-i Ḥaḳḳ'a müştâḳdur Hüseyn-i Kerbelâ[183]

2- (Mesnevî) Merṣiye[184]

(Fâʻılâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Bu ne bir ġavġâ-yı dil-sûz ki ider her mâh u sâl
Sâl-ı nevle nev-be-nev ʻuşşâḳı pür-ḫûn u melâl

2 Bu ne bir ceng ü cidâl-i ġam-nişârdur ki ḳılar
Ḫânedân-ı Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ'yı dâġ-dâr

[183] Bu manzûmenin 12. bendinin ikinci mısrasında bazı kelimeler eksik yazılmış; 15. yani son bend ise 5 mısra olması gerekirken 4 mısra olarak yazılmıştır.

[184] Fâhir, Seyyid Yûsuf Nizâmeddin, Merṣiye, İstanbul 1339, s. 5.

3 Bî-sebeb bir ma'reke lâyıḳ mıdur bulsun ḥuṣûl
Anda leb-teşne fiġân itsün bütün Âl-i Resûl

4 Hangi bir ġavġâ-yı ẓulm-efzâda vâḳı'dur bu ḥâl
Kıme men' itmiş 'aceb âb-ı Furât'ı Ẕü'l-Celâl

5 Kim görür Peyġamber'üñ aḥfâdına ẓulmi revâ
Kım ider nûr-ı 'uyûn-ı "hel-etâ"ya kim cefâ

6 Kım bi-ḥaḳḳın sevmiş olsa Ḥażret-i Peyġamber'i
Şıdḳ ile îmân ile iḫlâṣ ile ol serveri

7 Eylemez elbet bu fı'l-i ġam-fezâya cür'eti
Eşk-nişâr eyler mi yâ Âl-i Ḥabîb-i 'izzeti

8 Kûfıyân teklîf-i bey'atla anı aldatdılar
Ḥażret-i Şâh-ı Şehîd'e tîġ-ı 'udvân atdılar

9 Yalvarup da'vet ḳılup ol zâde-i Peyġamber'i
Ṣoñra da nakż-ı 'ahidle döndiler bir bir geri

10 Kerbelâ-yı pür-belâda itdiler ceng ü cidâl
Teşnelikle itdiler Âl-i Resûl'i bî-mecâl

11 Yetmiş üç ser bende-i Âl-i 'Abâ şâh u gedâ
Râh-ı Ḥaḳ'da itdiler cân u seri bir bir fedâ

12 Her biri bir şavlet-i şîrânede ceng ü cidâl
Eyleyüp de itdiler dâr-ı beḳâya intiḳâl

13 Her biri bir vech-i ḫûn-rîzânede çekdi cefâ
Duymadı Âl-i Nebî bir nebzecik bûy-ı vefâ

14 Her biri bir tîġ-ı ḫûn-ḫârânede âh bi't-tamâm
Bezl-i naḳd-i câna bir bir itdiler hep ihtimâm

15 Yalıñuz ḳalmışdı ol şâh-ı ser-efrâz-ı ṣafâ
İbn-i evlâd-ı 'Aliyy-i ṣâbir-i ġamın u belâ

16 Ya'nî yâ necl-i necîb-i Murtażâ ibn-i 'Alî
Bint-i Zehrâ Fâṭıma Ḫayru'n-nisâ'dur ol velî

17 Ḫayme-gâha giderek itdi celâdetle nidâ
Didi kim ey teşnegân ey hem-nişînân-ı belâ

18 Pek ḳarîbdür bulacaḳ emr-i ḳader ḥayyiz-ḥuṣûl
Ben gerekdür pek yaḳında ḳılayım Ḥaḳḳ'a vuṣûl

19 Emr-i lâhûtî şeref-vârid olunca 'azmime
İttibâ' itsün bütün aḥfâd u bendem emrime

20 Baḳ bu da'vetde icâbet muṭlaḳâ emr-i ehem
Vuṣlat-ı Ḥaḳ'da fedâyîlik 'azîzim mültezem

21 Ḳalḳarak aldı vużû' itdi iki rek'at edâ
Bâ-ḫużû' u bâ-ḫuşû' maḥbûb-ı Rabbü'l-Kibriyâ

22 Fâriġ olduḳda ṣalâtdan ḥażret-i ṣâh bâ-niyâz
Kûfiyâna eyledi nuṣḥa tevâżu'la âġâz

23 Ey gürûh-ı mefsedet ben necl-i pâk-i Ḥaydar'ım
Nûr-ı 'ayn-ı Muṣṭafâ maḥdûm-ı Sâḳî-Kevṣer'im

24 Vâlidemdür Fâṭıma Ḫayru'n-nisâ-i zü'l-kerem
Ḥażret-i Maḥbûb-ı Ḥaḳ Maḥmûd-ı efḫamdur dedem

25 Siz naṣıl müslimsiñüz ki añа var îmânıñuz
Ṣoñra da ṣer'-i Nebî'ye ḳarşu pür-'iṣyânıñuz

26 Lâ-yu'ad muḥibb ü mürsellerle da'vet itdiñüz
İḫtiyâr-ı kizb idüp de va'd-i bey'at itdiñüz

27 Ben o va'd-i kizbe aldanmış da kılmışdım sefer
Añlaşıldı nâdim-i va'd oldıñuz siz ey şerer

28 Bâri mâni' olmayuñ 'azm-i Ḫicâz itsem gerek
Nâ-tüvân ma'ṣûmları ġamdan ḫalâṣ itsem gerek

29 Gerçi bir nefsim içün itmem size 'arż-ı niyâz
Olayım sizden mürüvvet itmeyem tek iltimâs

30 Sız 'adû-yı dîn ü Peyġamber'siñüz ey ḳavm-i şûm
Çünki Âl-i Ḥaydar'ı aġlatdıñuz siz ey ẓalûm

31 Ḳıymadan ma'ṣûmlara oḳ atdıñuz ey bî-ḥayâ
Vâlideyninden ṣabîler ẓulm ile oldı cüdâ

32 Teşnelikle kıldıñuz ḫâtûnları mecbûr-ı zâr
'Arş-ı a'lâ rûḥ-ı Aḥmed buldı ġamla inkısâr

33 İtmeyüp Ḫaḳ'dan ḥazer hem de Nebî'den hiç ḥayâ
İtdiñüz bunca ezâyı kahr u zulmi hep revâ

34 Böyle feryâd eyliyorken ḥażret-i Şâh-ı velâ
Âh u vâh-ı ġulġuleyle doldı deşt-i Kerbelâ

35 Oldı aḫfâd-ı Nebî âl-i 'Alî ġarḳ-ı keder
Yandı feryâd eyleyüp hep iñleyüp cümle beşer

36 İşte bu fi'l-i fecî'a nüh-felek aġlaşdılar
'Arş-ı a'lâda melekler ḳaralar baġlaşdılar

37 Böyle bir ẓulm-i fecî'i görmedi çarḫ u cihân
Aġlayan kerrûbiyâna pey-rev oldı âsumân

38 Fâḫirâ ben ki muḥibb-i Âl-i Beyt-i Ḥaydar'ım
Hem Ḥanîfî müslimânım bende-i Peyġamber'im

39 Bu elemle aġlarım âh eylerim her ân u în
Düşmenimdür la'net olsun âl-i Mervân-ı la'în

40 Eylerim her vechile her demde ben la'net mezîd
La'netullâhi Yezîdlen ve 'alâ âl-i Yezîd

FÂHİR (YUSUF FÂHİR BABA) (20. yy.)

1- (Murabba') Mersiye[185]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Bir elinde ḳanlı gömlek bir elinde ḳanlı baş
'Arṣa-ı maḥşerde Zehrâ gözlerinden dökdi yaş
Geldi Faḫru'l-Enbiyâ'ya itmege bu sırrı fâş
Çıḳdı 'arş-ı a'ẓamuñ bâm-ı felek-fersâsına

2 Didi Ey Sulṭân-ı zî-şân ey Nebiyy-i muḥterem
Kimseye vâḳı' mıdur bu çekdigim derd ü elem
Ümmetüñden baḳ ne rütbe çekdi evlâduñ sitem
Âlet oldı dîn-i ḥaḳ menḥûslaruñ dünyâsına

3 Ummaduḳ cevr ü cefâyı ḳavm-i ġaddâr itdiler
Ḥürmet-i Âl-i Resûl'i redd ü inkâr itdiler
Çignenip yerlerde Ḳur'ân dürlü âzâr itdiler
Başḳa ma'nâ virdiler elfâẓına imlâsına

4 Şer'üñi taġyîr ü taḥrîf itdiler de Şâmiyân
Çekdiler Âl-i Resûl'e ḫançer ü seyf ü sinân
Bir alay hem-pâya hem-rûḥ bir gürûh Sufyâniyân
Doldılar seyf ü 'alemle Kerbelâ ṣaḥrâsına

5 Başdı tûfân-ı ḍalâlet çâr-cihâtı o dem
Esdi her bir cebheden ol anda bir bâd-ı 'adem
Nice yüz biñ oḳ atup Âl-i Resûl'e dem-be-dem
Kerbelâ ṣaḥrâsı döndi ṣanki ḳan deryâsına

6 Ġarḳ-ı ḫûn oldı 'Alî 'Abbâs u 'ayn-ı Ca'fer'üñ
Boynına ṣaplandı bir oḳ altı aylık Aṣġar'uñ
Yetmiş üz yâreyle oġlum ol Ḥüseyn'im serverim
Nice ḳurbân oldı baḳ gör Kerbelâ ġavġâsına

7 Yetmiş üç evlâd u aḥfâdım olup tîġa siper
Her biri bir veçhile câm-ı şehâdet içdiler
Oġlumuz nazlı Ḥüseyn'im oldı ḳurbân ey peder
Girdi 'arş-ı Kibriyâ'nuñ ḳurb-ı ev-ednâsına

8 Bu kesilmiş baş Ḥüseyn'üñ başıdur baḳ ġarḳ-ı ḫûn
Kesdi ıslâmum diyen kâfir ü mel'ûn Şimr-i dûn
Ḳanlı gömlek de Ḥüseyn'den ḳaldı ya'nî oġlumuñ
Ümmetüñdür ḳaṣd idenler bunlaruñ imhâsına

9 Faḫr-ı Âlem bir derûnî âh idüp de nâ-gehân
Didi ey Rabb-i Kerîm'im ḫâlıḳ-ı her dü-cihân
El-amân bu vaḳ'a-i dil-sûza yandım el-amân
Ehl-i Beyt'üñ Şâmiyân girmiş ḥarîm-i ḫâṣına

[185] Fâhir Baba (Yûsuf Fâhir Baba), Mersiye-i Şerife, İstanbul 1952.

10 Ümmetimden şaymam anlar ḥürmetim terk itdiler
Dîn yolundan çıḳdılar bir başka râha gitdiler
Nâzenînim bir Ḥüseyn'im var idi incitdiler
La'net olsun ser-be-ser a'lâsına ednâsına

11 Fâṭıma Ḫayru'n-nisâ'ü'l-'âlemîn tekrâr yine
İştikâ vü ıżṭırâbın naḳl idüp mâ-ba'dine
Ḳanlı başla gömlegi Allâh'a virdi beyyine
Aġladı ḥattâ melekler âh u vâveylâsına

12 Didi Ḫaydar nerde gelsün ol 'Aliyy-ı kâm-kâr
İntiḳâmım isterim düşmâna çeksün Żü'l-feḳâr
'Arṣa-ı maḥşer bu yer mażlûmlaruñ Allâh'ı var
Ḥâkım-ı Muṭlaḳ baḳar bî-çâreler da'vâsına

13 Da'vet it ey Muṣṭafâ bir bir benât-ı Ḫaydar'ı
İşte ẓâlimler içün ḳahr-ı Ḫudâ-yı Ekberî
'Adl-i Ḥaḳḳ'a şâhid eyle cümle ehl-i maḥşeri
'İbret olsun ḥükm-i Ḥaḳ hep kâfir ü tersâsına

14 Baş dögüp saçlar yolup bint-i Resûl-i Müctebâ
Ḳanlı yaşlarla didi âh miḥnetâ vâh miḥnetâ
İrdi bu muḥrik şikâyet bî-tevaḳḳuf işte tâ
Żât-ı pâk-ı Żü'l-Celâl'üñ südde-i vâlâsına

15 Gösterüp Allâh'a bir bir hep 'Alî evlâdını
Al İlâhî Şâmıyân-ı bî-vefâdan dâdını
Bunda kes Bârî bu mażlûm yavrular feryâdını
Diyerek 'arż-ı şikâyet eyledi Mevlâ'sına

16 Bu te'elllüm bu taẓallüm bâr-gâh-ı 'İzzet'i
Lenze-nâk itdi anuñ-çün cûşa geldi raḥmeti
Bir sadâ-yı hâtifîden Ḫaḳ Ta'âlâ Ḥażreti
Şöyle bir ilhâm getürdi sevgili Zehrâ'sına

17 Sem'ine geldi Betûl'üñ şöyle bir ḳudsî nidâ
Ey Ḥabîbım nûr-ı 'aynı Fâṭıma Ḫayru'n-nisâ
Bu belâya ḳıl taḥammül böyle taḳdîr-i ḳazâ
Bu şehâdetdür sebeb baḳ ḳadrinüñ i'lâsına

18 Sen Muḥammed Muṣṭafâ'nuñ nuṭfe-i zî-şânısın
Seyyidü's-sâdât-ı 'âlem cennetüñ sulṭânısın
Sen ve oġluñ işte şimdi zâtımuñ mihmânısın
Ḳatre-i çeşmüñ sebebdür dûzaḫuñ iṭfâsına

19 Ey Betûl ey Fâṭıma ey seyyide ey zî-neseb
Ben Ḥüseyn'üñ 'aşḳına mâtem dutan 'uşşâḳı hep
'Afv u ġufrân itmege bu vaḳ'ayı ḳıldım sebeb
Kimseler girmez benimle anlaruñ arasına

20 Bu şehâdetdir iden te'yîd dîn-i Aḥmed'i
Bu şehâdetdir Ḥüseyn'e bir ḥayât-ı sermedî
Ben Ḥüseyn'üñ mâtemiyle aġlayan her ümmeti
Luṭf idüp ḳoysam gerekdür cennetüñ a'lâsına

21 Ağlayan bu vaḳ'a-ı dil-sûza yâḥud ağladan
Cennete bî-şek girer ey Fâṭıma muṭlaḳ inan
Ehl-i maḥşer ḥavf-ı dûzaḫdan iderken el-amân
Cennetüñ onlar çıḳarlar mevḳi'-i 'ulyâsına

22 Kim severse Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ'yı cân ile
Ḫatm-i enfâs eylesünler cümlesi îmân ile
Ben cemâlullâha nâ'il eylerim iḥsân ile
Mâtemi âh u bükâsı bes anuñ iḥyâsına

23 Fâṭıma ben ki Ḥüseyn'üñ bu bahâ-yı ḳanını
Ẓâtıma vuṣlatla virdim pek yüceltdim şânını
Fâḫir'üñ taltîf içün bu nâle vü efġânını
İntiḫâb itdüm Ḥüseyn'i kevṣerüñ i'tâsına

256

2- (Mu'aşşer) Merṣiye[186]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün v Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Her Muḥarrem geldiginde 'âşıḳân-ı Murtażâ
Ḳan revân eyler gözünden âh idüp ṣubḥ u mesâ
Çünki bu mâh-ı Muḥarrem günleri Âl-i Resûl
Kerbelâ-yı pür-belâda çekdiler cevr ü cefâ
Sîne çâk eyler bu günde şübhesiz islâm olan
Kesdiler Âl-i Resûl-i Şâmiyân-ı bî-ḥayâ
Ḳanlı yaşlar dökdüler bu vaḳ'aya ḥûrî melek
Ẓulm ile ağlardı zîrâ cümleten Âl-i 'Abâ
Hep şehîd olmuş yatarlar teşnegân-ı Kerbelâ
Ḳaldı ṣaḥrâda kefensiz nûr-ı Çeşm-i Muṣṭafâ

2 Müslimânım ben diyen ḳıymaz o Şâh-ı ekbere
Hem revâ görmez bu ẓulmi ḫânedân-ı Ḥaydar'a
Ẓerrece rûḥında îmân merḥamet ḥiss eyleyen
Ḳanını Âl-i Resûl'üñ hiç döker mi yerlere
Ḥazır olduḳda Ḥuẓûr-ı Ḥaḳ'da maḥşer günleri
Var mıdır bilmem cevâbı kâfirüñ Peyġamber'e
Başı pâre cism-i pâki ḳan revân olmuş yazık
Ḳıydılar ol nev-gül-i Zehrâ'ya nazlı servere
Kesdiler Şâh Ḥüseyn'i Şâmiyân-ı bî-ḥayâ
Ḳaldı ṣaḥrâda kefensiz nûr-ı Çeşm-i Muṣṭafâ

3 Cümleten zî-rûḥa şâmilken bütün âb u miyâh
Herkese şu içmegi Allâh buyurmuşken mübâh
Kerbelâ'da her ṭarafdan baḳ Yezîd'üñ 'askeri
Çekdiler Âl-i Resûl'e ḫançer ü seyf ü silâh
Ḳaṭ' idüp âb-ı Furât'ı Ehl-i Beyt-i Aḥmed'e
Bı'l-'umûm eṭfâl ü nisvân ağlaşıp da itdi âh
Virmeyüp bir ḳaṭre olsun şu 'Alî evlâdına
Buġż-ı Âl-i Ḥaydar itdi bir alay mel'ûn sipâh
Âh yazık evlâd-ı Zehrâ biz'a-ı Şîr-i Ḥudâ
Ḳaldı ṣaḥrâda kefensiz nûr-ı Çeşm-i Muṣṭafâ

[186] Fâhir Baba (Yûsuf Fâhir Baba), Mersiye-i Şerîfe, İstanbul 1952.

4 Hep ṣusuzluḳdan miyân-ı âlem düşdi iḫtilâl
El-'aṭaş âvâzı ḳıldı bâm-ı 'arşı intiḳâl
Çıḳdı âvâz u fiġânı Ehl-i Beyt'üñ göklere
'Arş u ferş sükkânına bu ġulġule virdi melâl
Didiler ki yâ Ḥüseyn ibn-i 'Alî imkânı yoḳ
Bey'at itmezseñ Yezîd'e yoḳdur aṣlâ iḫtimâl
Virmeyiz bir ḳaṭre ṣu aṣlâ senüñ evlâduña
İsteriz a'vân u enṣâruñ da olsun bî-mecâl
İşte bu teklîfe feryâd eyledi ehl-i velâ
Ḳaldı ṣaḥrâda kefensiz nûr-ı Çeşm-i Muṣṭafâ

5 Ḥikmetin iẓhâr idüp ol yerde Rabb-i Müste'ân
Ḫayme-gâhından Ḥüseyn'üñ çıḳdı bir âb-ı revân
Hep ḥavâric gördüler bu ḥikmeti 'ayne'l-yaḳîn
Bunı ta'ḳîben bütün ṣaḥrâya doldı toz duman
Geldi ḫıżmet 'arż idüp cinn ü melâ'ik ḥażrete
Kerbelâ'ya doldı ṣaf ṣaf lâ-yu'ad kerrûbiyân
Bulmadı 'adle muvâfıḳ anlaruñ teklîfini
İstemem sizden i'ânet diyerek Şâh-ı cihân
İstedi gelsün ḥuṣûle lâ-cerem ḥükm-i ḳażâ
Ḳaldı ṣaḥrâda kefensiz nûr-ı Çeşm-i Muṣṭafâ

6 Yetmiş üç oḳ hem ṣusuzluḳ yaḳdı ġâyet cânını
İçdi Şâh-ı Kerbelâ anda şehâdet câmını
Ḥükm-i taḳdîrüñ ve Ḥaḳḳ'uñ 'aşkınuñ iẓhârıdır
Ḳanla tezyîn itdi andan sîne-i büryânını
Çeşme câri oldı aṣlâ içmedi rûḥâniyân
Ḥarb içün imdâda geldi gör Ḥüseyn'üñ şânını
Terk-i cân itmezse vuṣlat 'aşıḳa olmaz naṣîb
'Âciz ü bî-çâre ṣanma Kerbelâ mihmânını
Sevdi de Allâh'ı ḳıldı cân ile cismin fedâ
Ḳaldı ṣaḥrâda kefensiz nûr-ı Çeşm-i Muṣṭafâ

7 Ḳıydılar ḳavm-i Yezîdân Muṣṭafâ aḥfâdına
Ol ḳadar ẓulm itdiler itmem taḥammül yâdına
Süd emen ma'ṣûmı ḥattâ itdiler oḳla şehîd
İtmedi dağlar taḥammül vâlidi feryâdına
Şımr-i Ẕü'l-Cevşen bedenden başını itdi cüdâ
Ol İmâm-ı 'âlemüñ varmam dilim îrâdına
Ḳavm-i Süfyân'uñ bütün evlâdınuñ etbâ'ınuñ
Bu ḫaber kâfî degil mi küfrine ilḥâdına
Bir taṣavvur eyleyüñ bilmem nedir bu mâ-cerâ
Ḳaldı ṣaḥrâda kefensiz nûr-ı Çeşm-i Muṣṭafâ

8 Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ'dır dînim îmânım benim
Anlaruñ 'aşkıyla ḳurbân eylerim cân u tenim
Ḥażret-i Faḫr-ı Cihân'uñ sevgili cân-pâresi
Ey Ḥüseyn ey Şâh-ı mażlûm ben senüñ bir bendeñim
Her ne dürlü müznib olsa şübhesiz maġfûr olur
Ehl-i Beyt'e ağlayanlar ağlayan efgendeñim
Ben ölürsem ağlamaḳdan Fâḫirâ hiç şübhesiz
Âsitân-ı Âl-i Ḥaydar'dır muḥakkaḳ meskenim
Dâġ-ı hicrân-ı elemden bende var yüz bin cefâ
Ḳaldı ṣaḥrâda kefensiz nûr-ı Çeşm-i Muṣṭafâ

FÂ'İZÎ (KAF-ZÂDE) (Öl. 1618)

1- (Kasîde) Der-Mersiyye ve Menkabet-i Hażret-i Hüseyn Bin 'Aliyy-i Velî Kerremallâhu Vecheh[187]

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Biz şemle-i ḥasret-be-ser-i Âl-i 'Abâ'yuz
Biz mâtemî-i mâtem-i Şâh-ı Şühedâ'yuz

2 Biz ağladıruz gûş ideni olsa da Cemşîd
Pür-zemzeme-i mersiyeyüz nağme-serâyuz

3 Nâdânlara nâ-ehllere söylemezüz biz
Ṣâḥib-naẓara nüsḫa-i esrâr-ı Ḫudâ'yuz

4 Ḫâr-ı sitemüz gözlerine Ḫâriciyânuñ
Gülzâr-ı maḥabbetde velî mihr-i giyâyuz

5 Şemşîrini hep bizde deñer ehl-i 'adâvet
Biz çarḫacî-i 'asker-i erbâb-ı vefâyuz

6 Zeyn oldı beden şerḥa vü ḫûn ile ser-â-pâ
Ya'nî ki o şeh-zâde içün naḫl-i 'azâyuz

7 Ḳanın ḳomazuz ceddimizüñ ḫaşm-ı 'anîde
Biz kim velî-i vâriṣ-i bî-reyb ü mirâyuz

8 Bilsün nic'olur ḫaşm derûn-ı tîrede ḫaşmı
Şemşîr-i celî-şa'şa'a-i mihr-i ziyâyuz

9 Görsün nic'olur râh-ı mezelletde keşâ-keş
Da'vâsı içün muntaẓır-ı rûz-ı cezâyuz

10 Da'vâ nice da'vâ ki alup dâmen-i şûmın
Her zerre-i ġabrâ diye biz de ḫuṣemâyuz

11 Biz de ṭaleb îṣâr iderüz ol şeh içün kim
Ser-geştegî-i ye'si ile bî-ser ü pâyuz

12 Maḫdûm-ı felek-rütbe Ḥüseyn ibni 'Alî kim
Gerdûn dır işiginde kemer gibi dü-tâyuz

13 Şeh-zâde-i a'ẓam ki şehân faḫr ile dirler
Ḫurşîd gibi dergehine nâṣiye-sâyuz

14 Maẓlûm-ı muḥakḳak ki felek 'özrin idüp dir
Ḥakḳında anuñ biz hele pür-cürm ü ḫaṭâyuz

15 Gerdûna ki pertev ṣala envâr-ı cemâli
Ḫurşîd ile meh dir biz o meydânda sühâyuz

16 Dünyâya ki âteş vire nîrân-ı celâli
Gerdûn dise câ'ız 'adem-ı maḥż u hebâyuz

[187] Kafzâde Fâ'izî Divanı (Doktora Tezi), Haz. Halil İbrahim OKATAN. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir 1995, s. 99.

17 Besdür bu ḳadar Fâ'iziyâ nevḥa-güzârî
Çün tâbi'-i fermân-ı cihân-gîr-i ḳażâyuz

18 Bir ḥikmeti vardur bu ḳażânuñ da ne şübhe
Her emrde müstenbaṭ-ı esrâr-ı Ḫudâ'yuz

19 Var bunda da bir sırr-ı ḳavî-mâye nihâyet
Fehm idemezüz ḥikmetini biz żu'afâyuz

20 Ḥıfẓ itmege ḳâdir mi degül Ḳâdir-i Muṭlaḳ
Fikr idelüm el-minnetü lillâh 'uḳalâyuz

21 Bu baḥsde taḥḳîḳımüz ancaḳ bu ḳadardur
Kim nükte-i el-emṡel ile naġme-serâyuz

22 Ammâ yine bu mertebe olmaz bize mâni'
Ḫaṡmuñ yine her ḥâlde başına belâyuz

23 Yoḳ ḳudret-i cüz'iyyesini ṡarfa cevâbı
Ḥaḳḳâ ki bu taḥḳîḳde biz gûy-rübâyuz

24 İnṡâf ile baḥṡ eyler iseñ müdde'iyâ gel
Müşkillerini ḥall idelüm 'uḳde-güşâyuz

25 Olmaz bize düstûr-ı 'amel şol kişi kim dir
Ḳatline rıżâ virdügine şübhe-nümâyuz

26 Yetmez mi buña 'ayn-ı rıżâ ḳatli o Şâh'uñ
Dirseñ yine bu 'aḳl ile belki fużalâyuz

27 Ḥaḳ-gûyluġuñ lâzım ide bunı dimek kim
Biz mu'teẓir-i la'netî-i her dü-ṡerâyuz

28 Mel'ûndur o da aña ṭaraf-dâr olan da
Bu mes'elede ṡanma bizi ehl-i hevâyuz

29 Muḫliṡlerinüñ 'avn-i Ḫudâ yâr u naṡîri
Ol ṭâ'ifeye ḥaḳ bu ki ḫâk-i kef-i pâyuz

30 Bed-ḫâhlaruñ cânına ṡad la'net ü nefrîn
Bu mâddede biz hele bî-şerm ü ḥayâyuz

2- (Kasîde) Ḳaṡîde-i Pür-sûz Der-Vaṡf-ı Temmûz ve Menḳabe-i Maḫdûm-ı Şîr-i Ḫudâ 'Aliyyü'l-Murtażâ Raḍiyallâhu 'Anhumâ[188]

(Mefâ'îlün Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün)

1 Zemîni tâbe-i pür-tâba döndürüp tef ü sûz
Ḳavurdı âteş-i bî-dâd ile cihânı temûz

2 Temûzdur çemenüñ çünki cümleten mülki
Görüñ ne şekle girer daḫı devlet-i neyrûz

[188] Kafzâde Fâ'izî Divanı (Doktora Tezi). Haz. Halil İbrahim OKATAN. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1995, s. 102.

3 Bulup ḳılıç yüzi ıss'idügin ṭayanmadı gül
Çekince tîġ-ı sitîz âfitâb-ı 'âlem-sûz

4 Çoġ ıtdı pertev-i ḫurşîde ḳarşu cilve-gerî
Ḳaṭîfesin nola ṣoldursa bûstân-efrûz

5 Ḳanı o dem ki çıḳup geşt-i bâġa ehl-i ṣafâ
Miṣâl-i cû yayılurlardı gülşene şeb ü rûz

6 Mecâl yoḳdur ayaḳ başmaġa gülistâna
Zemîni aḫker-i sûzende ḳıldı tâb-ı temûz

7 Görüp bu ḥâleti ṣandum ki âşıkâr oldı
Derûn-ı sîne-i 'uşşâḳ-ı mübtelâdaki sûz

8 Ḥavâle ıtdügimüz âh-ı âteşînimizüñ
Tamâm kînini aldı sipihr-i kîn-endûz

9 Eritdi târ-ı zerîn şu'le-i tef-i bâhûr
Bir oldı ḫâme-i ḥal-kâr u sûzen-i zerdûz

10 O bâd-ı ṣubḥ-geh-i cân-baḫş çemen-zâra
Geleydi gülşene şimdi olurdı şu'le-fürûz

11 Bu demde câm-ı Sikender'de bulına meger âb
Tef-i hevâdan olur ḫuşk ġayrı sâġar u kûz

12 Sipihr-i dîgini cûşîde eyledi 'acebâ
Ne fitne ḳaynadur ola yine bu dehr-i 'acûz

13 Şu gibi ḳaynasa yerden 'aceb degül şimdi
Olup güdâḫte zîr-i zemînde sîm-i künûz

14 Meger ki vâḳı'a-yı Kerbelâ'yı 'arż eyler
Pür ıtdi 'âlemi feryâd-ı el-'aṭaş ile temûz

15 Ne vaḳ'a ġâ'ile-i âl-i ḥarb-i yevm-meniş
Ne ġâ'ile-i sitem şâh-zâde-i fîrûz

16 Ṭırâz-ı devlet ü zîb-i vücûd-ı ḫuccet-i dîn
Züḥal-maḥall ü hilâl-i'tıbâr u mihr-bürûz

17 Seḥâb-ifâde kerem-dâr-ı ḫârıḳu'l-'âde
Şeh-i serîr-i siyâdet meh-i cihân-efrûz

18 Betûl-mâder ü Ḥaydar-peder Muḥammed-ced
Emîn-i sırr-ı Aḥad vâḳıf-ı künûz-ı rümûz

19 Cenâb-ı ḥazret-i maḫdûm-ı gül Ḥüseyn-i şehîd
Güzîde sıbṭ-ı Şeh-i şer'-sâz-ı vaḥy-âmûz

20 O şâh-zâde ki lâlâ lafın ıderdi eger
Geleydi 'aşrına Pervîz ü Behmen ü Fîrûz

21 Yüzinde pertev-i envâr-ı mekrümet ẓâhir
Sözinde nükte-i esrâr-ı ma'rifet mermûz

22 İderdi mülket-i gülzârı def'aten teshîr
Nesîm-i himmeti olsa talî'a-i nevrûz

23 Göñüllenürdi şıkârına şîr-i gerdûnuñ
Muḳârın olsa eger himmet-i bülendine yûz

24 Tabaşbuş eyleye mânend-i gürbe şîr-i felek
Ġażabla çîn idüp ebrûsın olsa kîn-endûz

25 Olaydı maẓhar-ı taḳvâsı zühre-i gerdûn
Kemân-ı 'işmete olurdı tâziyânesi toz

26 Şihâb eylemiş elde fetîlesin der-kâr
Ki ola ravża-i pür-nûrına çerâġ-efrûz

27 Gözi o ḳapuda açıldı derd-mendânuñ
Mezârın ehl-i belâ beklese nola şeb ü rûz

28 Dirîġ virmediler ol nihâl-i tâzeye şu
Şu dem ki oldı hevâ-yı 'anîd pür-tef ü sûz

29 Şuyını kesdiler ol ḫıṭṭanuñ deyü ġamla
Cihânı âba virür çeşm-i muḫlişânı henûz

30 Bulup hevâsına tâbi' gürûh-ı mekrûhı
Düşürdi vaḳtine kârın zamâne-i kîn-tûz

31 Ne cehldür siper-i la'net itdiler kendin
Uyup ḥadîḳa-ı gerdûna düşmen-i bed-rûz

32 Ne genc imiş göreler zâhir ola rûz-ı ḳıyâm
Maḥabbetin dil-i ḫâkîde eyledüm meknûz

33 Ġubâr-ı dergehidür Fâ'izî bi-ḥamdillâh
Zihî siyâdet-i bî-şübhe manṣıb-ı fîrûz

34 Şehâ kerîm-nıjâdân-ı gül saña maḫfî
Niçe zamân idi göñlümde bu idi merkûz

35 Ki medḥ-i pâküñ ile gösterem yed-i beyżâ
Hüner nedür göreler şâ'ırân-ı siḥr-âmûz

36 Mışâl-i sâḥir-i Fir'avn olalar mülzem
Müdâhin-i ẓaleme medḥ-gûy-ı kibr-endûz

37 Seni ḳoyup şu kim erbâb-ı câh medḥin ider
Tırâşe-i ḳalemi ola ḫançer-i dil-dûz

38 Mışâl-i âhen-i pür-tâb-ı ḫançer-i bîdî
Nite ki sürḫ ḳıla kûze-gâh-ı tâb-ı temûz

39 Hemîşe âb virüp ḫûn-ı ḫaşm-ı kâfirden
Müdâm tîġ-ı velâyet ola cihân-efrûz

40 O dûzaḫî-i ḍalâlet-şi'âra her laḥża
Hezâr la'n-ı belâ baḫş-ı lâ-yecûz u yecûz

FASİH (AHMED DEDE) (Öl. 1700)

1- (Kasîde) Der-Şîven-geıî-ı Mâtem-ı Şehzâde-i ‘Âlem Çâpük-süvâr-ı Meydân-ı Kerbelâ Şâh-ı Şühedâ Ḥażret-i Ḥüseyn Bin ‘Aliyyü’l-Murtażâ[189]

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

1 Biz mâ’ide-ḫârân-ı sımâṭ-ı fuḳarâyuz
Biz muġtenem-i ni‘met-i bî-ḥadd-i Ḫudâyuz

2 Terk eylemişüz tâc u küleh ber-ser-i ‘aşḳuz
Biz ḫırḳa-be-dûşân-ı ġam-ı Âl-i ‘Abâyuz

3 Biz neyleyelüm mihrini bu çarḫ-ı denînüñ
Me’lûf-ı şeb-i mâtem-i târîk-i ‘azâyuz

4 Yoḳdur dilimüzde eşer-i naḫvet-i ṭâvûs
Biz ‘âlem-i bâlâ-yı tevâzu‘da hümâyuz

5 Ḫırmen-gede-i düşmene biz berḳ-ı ḥaşal-sûz
Gülşen-geh-ı aḥbâba velî bâd-ı ṣabâyuz

6 A‘dâ gözine mâr-eşer ü mâlık-ezâyuz
Aḥbâba melek-ḫâṣiyet-i ḥûr-liḳâyuz

7 Her derde devâ-sâz Ḥakîm-i ezelîdür
Biz münkir-i Ḳânûn u Şifâ-yı ḥükemâyuz

8 Biz durġurıruz ister isek âb-ı revânı
Kim ḥâfız-ı cârî-i ḫoş-âyende-nevâyuz

9 Biz ḳondurıruz sâzımuza murġ-ı hevâyı
Te’sîr-i neġam-kârîde Dâvûd-ṣadâyuz

10 Bu girye nedür dirseñ eger gözleriñüzde
Biz dâġ-ı sitem-dîde-i gerdûn-ı dü-tâyuz

11 Bu sûz nedür hem dir iseñ sözleriñüzde
Kim gûş ideli ser-be-giıîbân-ı bükâyuz

12 Âteşlere yaḳmış dili mâtemde dükânuz
Ġavġâlara ṣalmış seri bir bî-ser ü pâyuz

13 Pür-şerḫa-i derdüz ‘alem-i âlı-be-dûşuz
Ser-ḫalḳa-i mâtem-keş-i Şâh-ı Şühedâyuz

14 Bu mâtem içün itdi siyeh Ka‘be libâsın
Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudâyuz

15 Feyż olsa Faṣîḥâ nola naẓm-ı terimüzde
Biz peyrevî-i Fâ’ızî-i pâk-edâyuz

[189] Fasih Ahmed Dede Divanı, Haz. Mustafa ÇIPAN (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1991, C. II, s. 16.

16 Mâtem nice mâtem ki bu eflâk dimekde
Âh itmedeyüz biz daḥı mu'tâd-ı bükâyuz

17 Ṣad dâġ-ı elem ber-dil ü ber-sîne-i ḥasret
Sergeşte-i hemvâre be-meydân-ı ḳażâyuz

18 Âgeh degülüz lîk murâd-ı ezelîden
Ḥayrân-ı ḥafî-ḥikmet ü teslîm-i rızâyuz

19 Bu ḥâlı su'âl eyler iseñ biz daḥı bunda
Lâ-yüs'el ile 'aḳlımuza tesliye-zâyuz

20 Teslîm ü rızâdur bize her ḥâlde dâ'ım
Biz bende-i münḳâdî-i fermân-ı Ḫudâyuz

21 Gel ḥatm-i süḫan idelüm ey ḫâme-i giryân
Kim vâṣıl-ı ser-menzile-i ḫayr-du'âyuz

22 Bârân ide Ḥaḳ meşhed-i pür-nûrına raḥmet
Tâ kim dinile ḫâk-i reh-i Âl-i 'Abâyuz

2- (Müseddes) Der-Merṣiye-i Şâhzâde-i Güzîn Nûr-i Dîde-i Zehrâ Maḥdûm-ı Her Dü-Şerâ Ḥażret-i Ḥüseyn Raḍıyallâhu 'Anh[190]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Ġurre-i mâh-ı Muḥarremdür bu
Mevsim-i sûziş-i mâtemdür bu
Bu dem-i girye-i pey-der-peydür
Vaḳt-i feryâd-ı dem-â-demdür bu
Gel gel ey dil şeb ü rûz aġlayalum
Âteş-i ġamla ciger daġlayalum

2 Ġonca-veş çâk-ı girîbân idelüm
Murġ-ı bülbül gibi efġân idelüm
Olsun eflâk-güzâr âh-ı kebûd
Eşk-i çeşm-i terimüz ḳan idelüm
Gel gel ey dil şeb ü rûz aġlayalum
Âteş-i ġamla ciger daġlayalum

3 Ceybimüzle bir idüp dâmenimüz
Âteş-i ġam idelüm me'menimüz
Çeşmimüz ḫûn-ı cigerle pür idüp
Âl idüp eşk ile pîrâhenimüz
Gel gel ey dil şeb ü rûz aġlayalum
Âteş-i ġamla ciger daġlayalum

4 Virelüm rîziş-i eşke ruḫṣat
Bulsun âh-ı dilimüz germiyyet
Bulmasun ḳalbe şafâ râh-ı duḫûl
Gelmesün ḫâṭıra 'ayş u 'işret
Gel gel ey dil şeb ü rûz aġlayalum
Âteş-i ġamla ciger daġlayalum

[190] Fasih Ahmed Dede Divanı, Haz. Mustafa ÇIPAN (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1991, C. II, s. 317.

5 Eyleyüp dîdeyi mu'tâd-ı bükâ
Rûz u şeb görmeyelüm ḫâb-ı ṣafâ
Dâġ dâġ eyleyelüm cismimüzi
İdelüm çeşmimüzi ḫûn-bâlâ
Gel gel ey dil şeb ü rûz aġlayalum
Âteş-i ġamla ciger daġlayalum

6 Uralum sînemize dâġ-ı ṣarîḥ
İdelüm ḥuccet-i iḫlâṣı ṣaḥîḥ
Çihremüz ḫâk-i niyâza sürelüm
Seyl idüp eşkimüzi hem-çü Faṣîḥ
Gel gel ey dil şeb ü rûz aġlayalum
Âteş-i ġamla ciger daġlayalum

3- (Müsemmen) Der-Merşiye-i Ḥażret-i Ḥüseyn[191]

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Geldi dem-i ferḫunde-ḳadem mâh-ı Muḥarrem
Gitsün dilimüzden ġam-ı endîşe-i 'âlem
Gelsün demidür ḫâne-i bî-minnet-i câna
Mihmân-ı mükerrem-ter-i ġam şâm u seḥer-dem
Bir elde girîbân-ı be-dâmen-res-i feryâd
Bir elde ser-i gîsû-yı ḫam-der-ḫam-ı mâtem
İcrâ idelüm mâtemin ol şâh-ı cihânuñ
Dürler dökelüm yâdına ol gevher-i cânuñ

2 Ḫûn-âb-ı cigerden virelüm dâġa ṭarâvet
Gelsün nem-i dilden o kühen-bâġa leṭâfet
Ḫuşk-ı ġamı itsün lebi ṣad-pâre-i feryâd
Âh-ı seḥerîden ide hem kesb-i ḥarâret
Âhı 'alem ü dâġı çerâġ eyleyüp ey dil
Gerdân olalum kûçe vü bâzârı tamâmet
İcrâ idelüm mâtemin ol şâh-ı cihânuñ
Dürler dökelüm yâdına ol gevher-i cânuñ

4- (Gazel) Der-Merşiye-i Ḥüseyn Raḍiyallâhu 'Anh[192]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ey göñül âmâde-i âh ol Muḥarremdür gelen
Ḥâżır ol ey dîde-i ter şehr-i mâtemdür gelen

2 Mevsim-i kaḥt-ı neşâṭ u zevk-i şâdîdür bu şehr
Şehr-i câna hep metâ'-ı ġuṣṣa vü ġamdur gelen

3 Ḫuşk-lebdür bu meh-i mâtemde baḥr u cûylar
Gelse de mikyâs-ı dilden mâ degül demdür gelen

[191] Fasih Ahmed Dede Divanı, Haz. Mustafa ÇIPAN (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1991, C. II, s. 320.

[192] Fasih Ahmed Dede Divanı, Haz. Mustafa ÇIPAN (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1991, C. II, s. 417.

4 Berḳ-ı ḫandeyle güşâd olmaz bu demlerde dehen
Vaḳt-i ebr-i âh u bârân-ı dem-â-demdür gelen

5 Yâd idüp ol tîre-eyyâmı Faṣîḥ-âsâ bu dem
Ey göñül âmâde-i âh ol Muḥarremdür gelen

5- (Gazel) Mersiye[193]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bu mâtemde olan derd ile hicrâna devâ olmaz
Bu feryâd-ı Ḥüseyn'dir buña 'uşşâḳ nevâ olmaz

2 Ḥüseyn ile Ḥasan'dır ol Resûl'üñ ḳurretü'l-'aynı
Sevenler âl u evlâdı işiginden cüdâ olmaz

3 Tevellâsın teberrâsın bilen 'uşşâḳa 'aşḳ olsun
Ṭarîḳatde budur âyîn buña illâ vü lâ olmaz

4 Ḥüseyn-i Kerbelâ'nıñ vâḳı'ât-ı mâtem-engîzi
Zebân u ḫâme vü ṣavt u ḥarf ile edâ olmaz

5 Faṣîḥâ nüh-felek yâḳût-ı rümmân ile pür olsa
O mihr-i 'âleminiñ bir ḳaṭre ḳanına bahâ olmaz

FASİHİ (Öl. 1743)

(Kasîde) Mersiye[194]

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Âhım yine ḳoydı beni ẓulmât-ı medîde
Döndi yine ser-çeşme-i ḥayvâna dü-dîde

2 Bu derd ile ḫûn mey görinür çeşmime her dem
Bu derd ile zehr oldı baña tünd-i 'aḳîde

3 Geydürmek içün çarḫ-ı zene câme-i mâtem
Dûd-ı siyehim perde çeker ebr-i sefîde

4 Ḫâk-i siyehe sürmek içün çihremi dâ'im
Bâr-ı ġam ile eyleyelim ḳaddi ḫamîde

5 Ḳaldım yine şehr-i elem ü mâtem ü ġamda
Ṣaldım yine ṣabr-ı dili bir râh-ı ba'îde

6 Yâd eyleyicek nice fiġân itmeyeyim kim
Ol günde şehîd oldı hep aṣḥâb-ı güzîde

7 Dünyâyı berend eyledi mâtemle leb-â-leb
Sâlik olıcaḳ mel'anet-i fenn-i cedîde

[193] Mehmet Yalçın YILMAZ: Türk Din Musikisinde Mersiyeler ve Mersiyehanlar (yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006, s. 100.

[194] Fasîhî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Haluk GÖKALP, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana 2001, s. 131.

8 Zehr ile göçürdi Ḥasan'ı dâr-ı beḳâya
Yâ nice ġaraż itmeyeyim öyle pelîde

9 Dûd-ı siyeh-i mâtem ü âh ile pür itdi
Bu dehrüñ ezel beñzer iken her güni 'îde

10 Dünyâda nice oldı ise 'âleme rüsvâ
Maḥşerde daḫı lâyıḳ ola nâr-ı şedîde

11 Ez-Mekke der-âmed sefer-i Baṣra ḥırâmîd
İn vâḳı'a be-gûş-ı Yezîd güşte resîde

12 Ez-ḥikmet-i Sübḥânî ki 'âlemde o demler
Düşmüş idi germiyyet-i eyyâm-ı medîde

13 Şemsiyye la'în reh-güzeriş-gerde sitîzî
Âmed çü ḳażâ 'asker-i bed-baḫt resîde

14 Pâyına varup ṣu gibi yüzler sürecekken
Ḳatline rızâ virdi şemşîr gibi tîġ-ı 'anîde

15 Zed tîr-i ḳażâ în Şimir-i kâfir-i bed-kâr
Ez-sîne zi-peykân-ı ḥadeng ḫûn-ı çekîde

16 Ditrerse nola bu işe a'żâ-yı vücûdum
Ol naḫl-i tere bâd-ı cefâ oldı vezîde

17 Ḥâk-i ḳadem-i âline yüz sürmeye deyü
Urdı ṣanasın ṣuları zencîr-i ḥadîde

18 Ḥavf itmeyüp ol Ḥażret-i Ḥallâḳ u Nebî'den
Ceng itmege her biri idüp dâmen-i çîde

19 Ḳatl eylediler ol veled-i nûr-ı Ḥüseyn'i
Âyâ neleri var idi ol pâk-i ṣabîde

20 Feryâd u fiġân ide ide teşnelik ile
Cân virdiler ol varını miḥnetde çüride

21 Olmuş olacaḳ ġayrı bunuñ çâresi yoḳdur
Ey dil olalım bu ġam ile âh-keşîde

22 Devlet degül ise arada fitneye bâ'ış
Neydi ġaraż âyâ ki o sulṭân-ı şehîde

23 Gör ḥikmeti la'netle añam dise Yezîd'i
Kim virmede her bâr dehen-i nâsa 'aḳîde

24 Âdem ne revâdur ki ala aġzına zehri
Mümkin mi taḥammül ide hiç sûzına dîde

25 Eflâk ser-engüşt-i hilâleş ber-dehen kerd
Ân Mekke şütür-bân be-bâneş-i berîde

26 Bîned ki be-yed Kârbelâhâ-yı giriftâr
Ân ḥażret-i engüşt şütür-bân-ı resîde

27 Bu cîfe-i dünyâya ṭaleb eyledi seg-vâr
Görmüş iken aḥvâli ḥadîṣ-i Nebevîde

28 Şîr pençesine kelb-ı 'aḳûr düşmişe dönsün
Maḥşerde umarım ki Yezîd dest-i 'Alî'de

29 Bu fitneleri devlet-i dünyâ içün itdi
Biz anı ḥavâle idelim Rabb-ı Mecîd'e

30 Bî-çâre Faṣîḥî ḳuluña ḥaḳk-ı şehîdân
Yâ Rab sebeb-i maġfiret ola bu ḳaṣîde

31 Yâ Rabb çıḳar sâḥil-i maḳṣûda bizi sen
Girdik dil-i dîvâne ile fülk-i ümîde

FÂZIL (BOSNALI) (Öl. 1882)

1 - (Muḥammes) Merṣiye-i Ḥażret-i İmâmeyn-i Hümâmeyn Raḍiyallâhu 'Anhümâ[195]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Unudulmaz ilâ yevmi'l-ḳıyâm eyyâm-ı mâtemdür
O rûz-ı pür-miḥen dünyâda kim maḥşerle tev'emdür
Gözüñden ḳan dökülsün yaş yerine mevsim-i ġamdur
Meded 'âşıḳ Muḥarremdür bugünki gün de mâtemdür
Anuñ-çün gice gündüz dîde-i terden aḳan demdür

2 Bugün bir ḳara gündür görmedi emṣâlini insân
Bugün aṣḥâb-ı ḥubb-ı Âl ü Ehl-i Beyt'edür efġân
Bu günde oldı Sulṭân-ı Şehîdân ḳan ile pûyân
Meded 'âşıḳ Muḥarremdür bugünki gün de mâtemdür
Anuñ-çün gice gündüz dîde-i terden aḳan demdür

3 Naṣıl ḳıydı o Şâh-ı 'Âlem'e bu bî-nemekler baḳ
'Aceb nice taḥammül itdi bu ẓulme felekler baḳ
Bugün âh u fiġân itmekdedür ins ü melekler baḳ
Meded 'âşıḳ Muḥarremdür bugünki gün de mâtemdür
Anuñ-çün gice gündüz dîde-i terden aḳan demdür

4 Bu ayda virdi ser ol Şâh-ı Enver ḳopdı vâveylâ
Ḥafîd-i Seyyid-i 'Âlem Şehîd-i Kerbelâ ḥâlâ
Ḥüseyn İbni 'Aliyyü'l-Murtażâ şâhen-şeh-i vâlâ
Meded 'âşıḳ Muḥarremdür bugünki gün de mâtemdür
Anuñ-çün gice gündüz dîde-i terden aḳan demdür

5 Ṣabâḥ-ı ḥaşre dek Ḫayru'n-nisâ kim Fâṭıma Ana
Ciger-pârem deyü âh-ı dıl ile başlar efġâna
Revân olsun sirişküñ cûş idüp 'âlemde her yana
Meded 'âşıḳ Muḥarremdür bugünki gün de mâtemdür
Anuñ-çün gice gündüz dîde-i terden aḳan demdür

[195] Fâzıl Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Mehmet Âkıf DUMAN, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 2005, C. II, s. 478.

6 Yezîd-i kâfir ü bed-ḫılḳat ü bî-raḥm u bî-dîni
Ḫudâ-yı Lâ-Yezâl'üñ düşmen-i şâyân-ı nefrîni
Her ân la'netle yâd it ol ḥabîş-i fitne-âyîni
Meded 'âşıḳ Muḥarremdür bugünki gün de mâtemdür
Anuñ-çün gice gündüz dîde-i terden aḳan demdür

7 Cihânı eyledi ol ḫâ'in-i bed-ḫû bütün maġmûm
Sürer ḥaşre degin bu da'vî-i Âl-i 'Abâ ma'lûm
Yezîd'üñ cinsine la'net oḳı kim olasın merḥûm
Meded 'âşıḳ Muḥarremdür bugünki gün de mâtemdür
Anuñ-çün gice gündüz dîde-i terden aḳan demdür

8 İki 'âlemde Fâżıl şânımızdur Ḥaydarîyüz biz
Degül 'unvânımuz zâhid ḍalâletden berîyüz biz
Dü-'âlem içre evlâd-ı 'Alî'nüñ çâkerîyüz biz
Meded 'âşıḳ Muḥarremdür bugünki gün de mâtemdür
Anuñ-çün gice gündüz dîde-i terden aḳan demdür

2- (Müseddes) Merşiye Li-Ḥażret-i İmâmeynü'l-Maḳbûleyn Raḍiye 'Anhümâ Ḫâlıḳu'l-Kevneyn[196]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Eyledi sâl-i cedîd ḥüzn ü melâli tecdîd
Dûd-ı âh ile ṭutuşdı dil-i ehl-i tevḥîd
Çünki bu şehr-i Muḥarremde imâm oldı şehîd
La'net ol kâfire olsun ki anı itdi Yezîd
Aġlayup çaġlayalım mâh-ı Muḥarrem geldi
Ḳanlı yaşı dökelim gün gice mâtem geldi

2 Gelmemişdür bu cihâna daḫı bir öyle la'în
Ser-i şehzâdeyi ḫâk üzre yuvarlatdı müheîn
Aḳıdup seyl gibi ḫûn-ı şehîdânı hemîn
Ḳana bulaşdı Ḳızıl Irmaġ'a döndi bu zemîn
Aġlayup çaġlayalım mâh-ı Muḥarrem geldi
Ḳanlı yaşı dökelim gün gice mâtem geldi

3 Bu cihân ḫalḳ olalı görmedi hiç arż u semâ
Ehl-i Beyt'e ne vuḳû' buldı bu ẓulm ile belâ
Şübhe yoḳ ḥaşre degin bitmeyecek bu da'vâ
Sûziş-i dille ider mü'min olan vâveylâ
Aġlayup çaġlayalım mâh-ı Muḥarrem geldi
Ḳanlı yaşı dökelim gün gice mâtem geldi

4 Olma bu 'aşr-ı Muḥarremde şaḳın ḫurrem ü şâd
Ḳanlı yaşuñ ile dâ'im idüp âh u feryâd
Eyle la'n ile Yezîd ü rüfeḳâsın ta'dâd
Ḫubb-ı Âl ile dü-'âlemde olasın dil-şâd
Aġlayup çaġlayalım mâh-ı Muḥarrem geldi
Ḳanlı yaşı dökelim gün gice mâtem geldi

[196] Fâzıl Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Mehmet Âkif DUMAN, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 2005, C. II, s. 534.

5 İtmeduñ zerre ḳadar merḥamet ey ḳarḥ-ı denî
Niçe ḳıyduñ iki şehzâdeye dökduñ bu ḳanı
Ṭutmasun yâver ü yâr dehrde bir kimse seni
Acımaḳ gelmedi çün saña Ḥüseyn ü Ḥasan'ı
Aġlayup çaġlayalım mâh-ı Muḥarrem geldi
Ḳanlı yaşı dökelim gün gice mâtem geldi

6 Dûzaḫa ḳoyma beni 'afvuñ ile mültefet it
Fâżıl'uñ ma'ṣiyeti çoḳ ise de maġfiret it
Ṣoñ nefesde Allâh Allâh dimemi 'âḳıbet it
Ḥasaneyn 'aşḳına Rabbım bu ḳula merḥamet it
Aġlayup çaġlayalım mâh-ı Muḥarrem geldi
Ḳanlı yaşı dökelim gün gice mâtem geldi

FAZLİ (KARA FAZLİ) (Öl. 1564)

Kasîde-i Fazlî Çelebi[197]

(Mef'ûlü Fâ'ılâtu Mefâ'îlü Fâ'ılün)

1 Ey kâşif-i ḥaḳâyıḳ-ı esrâr yâ Ḥüseyn
V'ey vâḳıf-ı daḳâyıḳ-ı eṭvâr yâ Ḥüseyn

2 Ey iḫtiyâr-ı zümre-i evlâd-ı Ḥaydarî
V'ey faḫr-ı Âl-i Aḥmed-i Muḫtâr yâ Ḥüseyn

3 İrdi cihâna pertev-i ḥüsnüñle rûşenâ
Ey vech-i pâki maṭla'-ı envâr yâ Ḥüseyn

4 Nuṭḳuñdan oldı 'âleme rûşen kelâm-ı Ḥaḳ
Ey râz-dâr-ı Ḥaydar-ı Kerrâr yâ Ḥüseyn

5 İtdi zuhûr ṣûret-i pâküñde faż'l-ı Ḥaḳ
'Arż eyleduñ cihâna çü dîdâr yâ Ḥüseyn

6 Câm-ı lebüñden içdi "Ene'l-Ḥaḳ" şarâbını
Manṣûr ki oldı cânî-i serdâr yâ Ḥüseyn

7 İḳrârımız budur ki odur münkir-i Ḫudâ
Her kım ki eyledi saña inkâr yâ Ḥüseyn

8 Bend itdi gerden-i dile ṭavḳ-ı maḥabbetüñ
Ḳaṭ' itdi her 'alâḳa-i aḫrâr yâ Ḥüseyn

9 İmân getürdi ḫubbuña bel bağladı senüñ
Her kim Ḫudâ'ya eyledi iḳrâr yâ Ḥüseyn

10 Ḫalḳ-ı cihânı eyledi âzâr Ḥaḳḳ'ı hem
Her kim ki eyledi seni âzâr yâ Ḥüseyn

11 Bilsem ki nice çekdi saña tîġ-i kîne
Mervân-ı ḫar Yezîd-i sitem-kâr yâ Ḥüseyn

[197] Kara Fazlî Dîvanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Mustafa ÖZKAT, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2005, s. 146.

12 Derdâ vü ḥasretâ vü dirîgâ ki ẓulm ile
Kıydı vücûd-ı pâküñe eşrâr yâ Ḥüseyn

13 Ẓulm ile dökdi ḫâke nidem ḫûn-ı pâküñi
Birkaç ḥabîş ü mühmil ü murdâr yâ Ḥüseyn

14 Her gice mâtemüñde revâ ḳanlar aġlasa
Tâ ṣubḥ olınca dîde-i bîdâr yâ Ḥüseyn

15 Çâk eyleyüp yaḳasını nâlişler eylesün
Her kim ola mü'min ü dîn-dâr yâ Ḥüseyn

16 Geysün kebûd ḥaşre degin mâtemüñ tutup
Olup ġam ile çarḫ nigû-sâr yâ Ḥüseyn

17 Ṣubḥ eylesün yakasını şevḳüñ eliyle çâk
Mihrüñde ṣıdḳın eyleyüp iẓhâr yâ Ḥüseyn

18 Yaḳsun derûnın âteş-i hecrüñile mihr ü mâh
Girsün semâ'a seb'a-i seyyâr yâ Ḥüseyn

19 Derd ile ra'd perde-i eflâkı çâk idüp
İdüp hezâr na'ra olup zâr yâ Ḥüseyn

20 Hevr ile giryeler ḳıluben ḳaṭre ḳaṭre yaş
Döksün gözinden ebr-i güher-bâr yâ Ḥüseyn

21 Gün toġmasun başına daḫı rûz-ı rûşenüñ
Ḳalsun bu mâtem ile şeb-i târ yâ Ḥüseyn

22 Baġrını tîġ-ı ḥasret ile ḫûn idüp şafaḳ
Yaḳsun derûnına ġam ile nâr yâ Ḥüseyn

23 Derd ile sînesini zemîn çâk çâk idüp
İtsün cihâna varını îsâr yâ Ḥüseyn

24 Cûş u ḫurûş idüp bu hevâ ile baḥr-vâr
Dögsün başını ṭaşlara enhâr yâ Ḥüseyn

25 Bu mâtem ile bâda virüp berg ü bârını
Artuḳda gülmesün gül-i gülzâr yâ Ḥüseyn

26 Bülbül hezâr nâle ile râḥat olmasun
Bâlîn ü pisterini idüp ḫâr yâ Ḥüseyn

27 Baġrına dâġ-ı ḥasret urup lâleler ḳamu
Yaḳsun başına âteşi küh-sâr yâ Ḥüseyn

28 Sûsen bu ḥasret ile düşüp ḫançer-i ġama
Yumsun gözini nergis-i bîmâr yâ Ḥüseyn

29 Ḳaddini ḥasret ile benefşe ḫam eyleyüp
Yolsun ṣaçını sünbül-i pür-târ yâ Ḥüseyn

30 Ḳan aġlasun bu mâteme derd ile cinn ü ins
Yansun bu derde mü'min ü küffâr yâ Ḥüseyn

31 Mervân-ı ḫar Yezîd-i la'în Şımr-i kâfirüñ
La'netler ola cânına her bâr yâ Ḥüseyn

32 Her kim k'ana muḥibb ü mu'în ola ḥaşre dek
Cânına ola la'net-i bisyâr yâ Ḥüseyn

33 Ceddüñ ḥakı ki cümle benî Âdem içre ol
Oldı Ḥabîb-i Ḥażret-i Dâdâr yâ Ḥüseyn

34 Hem vâlid-i kerîmüñ olan Murtażâ ḥakı
K'oldur emîn-i gevher-i esrâr yâ Ḥüseyn

35 Ümmüñ ḥakı ki ṣûret-i 'işmetde ol durur
Ümmü'l-Kıkâb'a mażhar-ı âşâr yâ Ḥüseyn

36 Aḫ-ı büzürg-vâruñ olan muḳtedâ ḥakı
Ya'nî Ḥasan emîn-i cihân-dâr yâ Ḥüseyn

37 Żâtuñ ḥakı ki mefḫar-ı evlâd u âl olup
Olduñ gürûh-ı ümmete serdâr yâ Ḥüseyn

38 Zeynü'l-'İbâd ḥaḳḳı kı oldur kemâl ile
Dürc-i vücûduña dür-i şeh-vâr yâ Ḥüseyn

39 Evlâd-ı pâküñ içre anuñ ḥaḳḳı kim odur
Bâḳır Muḥammed ol ser-i sâlâr yâ Ḥüseyn

40 Ṣâdıḳ ḥakı ki ṣıdḳ ile mânend-i ṣubḥ odur
Şems-i cemâl-i Ḥaḳḳ'a nümûdâr yâ Ḥüseyn

41 Anuñ ḥakı kı Mûsî-i Kâẓım dinür aña
A'nî emîr-i zümre-i ebrâr yâ Ḥüseyn

42 Daḫi Rıżâ Taḳî vü Naḳî 'Askerî ḥakı
Kim oldı her biri ser-i aḫyâr yâ Ḥüseyn

43 Mehdî ḥakı kı hâdî-i âḫir-zamân olup
Sırr-ı ḥaḳîḳati ider izhâr yâ Ḥüseyn

44 Ḫubbuñla ḳalb-i Fażlî'yı şol resme eyle pür
Kim ṣıgmaya derûnına aġyâr yâ Ḥüseyn

45 Her ṣubḥ u şâm vird-i zebân eyleyüp müdâm
Nâm-ı şerîfüñ eyleye tekrâr yâ Ḥüseyn

FEHİM-İ KADİM (ÖL. 1647)

(Tercî'-i Bend) Mersiye[198]

(Mef'ûlü Mefâ'ilün Fa'ûlün)

1

1 Efsûs o düşmen-i temennî
Virmez dil-i zâruma tesellî

2 Mir'ât-ı dilüm ider şikeste
Ger sehv ile eylese tesellî

[198] Fehîm-i Kadîm Divanı, Haz. Tahir UZGÖR, Ankara 1991, s. 216.

3 Müstaġnî-i ḥüsndür o resme
Ol âfet-i cân-ı dîn ü dünyî

4 Bir nîm-nigâh eylemezdi
Âyîne olaydı rûy-ı Leylî

5 Beñzerdi nihâl-i ḳâmetine
Şûr-efgen-i maḥşer olsa Ṭûbî

6 Ümmîd-i tecellîsinde müzmer
Mażmûn-ı beyân-ı "len-terânî"

7 Bu ye's ile oldı cümle 'uşşâḳ
Hem-vâḳı'a-i 'acîb-i Mûsî

8 Devrinde o ġamzenüñ ḳażâ ger
Ḳatline cihânuñ itse da'vî

9 Bî-bâk virür o çeşm-i kâfir
Bir 'işve ile ḳażâya fetvî

10 Nuṭḳında nühüfte ma'nî-i rûḥ
Merkûz lebinde rûḥ-ı ma'nî

11 Ammâ ki şehîd-i reşk-i la'li
Yüz biñ dil-i Ḫıżr u cân-ı 'İsî

12 Hep küştesi şâd-ı mergdür çün
Bu reşk ile baña ölmek evlî

13 Tâ-key ġam-ı ḥaclet-i şehîdân
Min-ba'd olayım o şûḫa ḳurbân

II

14 Ey 'aşḳ eyâ belâ-yı 'uşşâḳ
Ey ġamze gibi ḳażâ-yı 'uşşâḳ

15 Tâ-key ġam-ı hecr ile melûlüz
Ey âfet-i ġam-feżâ-yı 'uşşâḳ

16 Ol şûḫ-ı cihân-ı fitne-gerle
Âyâ nola mâ-cerâ-yı 'uşşâḳ

17 Bîgânedür ol ḳadar ki olmaz
Şaḫṣ-ı ġamum âşinâ-yı 'uşşâḳ

18 Ol şûḫ ki rûz-ı ḥaşr besdür
Kem şîvesi ḫûn-behâ-yı 'uşşâḳ

19 Mâr oldı belâ-yı ṭurrasından
Târ u pûd-ı ḳabâ-yı 'uşşâḳ

20 Ol muṭrib-i bezm-ı 'işve-kârî
Olduḳça cefâ-sezâ-yı 'uşşâḳ

21 Tâ böylc idcrsc nâza âhcng
Dünyâyı ṭutar nevâ-yı 'uşşâḳ

22 Çeşminde bulur ʻılâc gerçi
Bîmârî-i cân-gezâ-yı ʻuşşâḳ

23 Çeşmi daḫı ḫastedür ne bilsün
Merg ola meger devâ-yı ʻuşşâḳ

24 Dün kûyını gördüm ol belânuñ
Her gûşesi Kerbelâ-yı ʻuşşâḳ

25 Olmuş şühedâ-yı ehl-i dilden
Bismil-geh-i merg cây-ı ʻuşşâḳ

26 Tâ-key ġam-ı ḫaclet-i şehîdân
Min-baʻd olayım o şûḫa ḳurbân

III

27 Gûyâ ki nesîm-i âh-ı şeb-gîr
İtmişdür o ġonca-laʻle teʼsîr

28 Gördüm seḥerî şükûfte çün gül
O zülf-kemend ü ġamze-şemşîr

29 Çeşmi gibi ṣayd-ı câna itmiş
Nâz u nigehiyle nice tedbîr

30 Dest-i nigehinde ḫançer-i nâz
Çeşm-i siyehinde tîr-keş ü tîr

31 Her künc-i şikenc-i ṭurrasında
Biñ dil maḥbûs pâ-be-zencîr

32 Çeşmidür o âhuvâne câdû
Kim ḫâme-i siḥr-naḳş-ı taḳdîr

33 Hârût'a virüp libâs-ı âhû
İtmiş o fırîb-kâra teshîr

34 Müjgânından ideydi Mânî
Ger ḫâme-i mûyı vaḳt-i taḥrîr

35 Pür-naḳş-ı gül eyler idi cismin
Zaḫm-ı tîr-i nigâh-ı taṣvîr

36 Hey hey ne ṭurursın ey dil-i zâr
Ey bî-ġayret nedür bu teʼḫîr

37 Râhında yatur gürûh-ı ʻuşşâḳ
Âġışte-be-ḫûn mişâl-i naḫcîr

38 Öldürdi beni bu şerm-i cân-sûz
Telḫ itdi mezâḳum âb-ı teşvîr

39 Tâ-key ġam-ı ḫaclet-i şehîdân
Min-baʻd olayım o şûḫa ḳurbân

IV

40 Dil ġamzesini ta'aḳḳul itmez
Mecnûn ölürnin taḫayyül itmez

41 Âşüfte-dimâġ pâ-be-zencîr
Efkâr-ı belâ-yı kâkül itmez

42 Zülfinde olan dil-i belâ-keş
Nezẓâre-i zülf-i sünbül itmez

43 Feryâd o gül-i terâne-düşmen
Bülbül de olsa bülbül itmez

44 Bezininde o ḫavf ile ṣıırâḥî
Sâḳînüñ elinde ḳulḳul itmez

45 Ben ṭâlib-i ruḫṣat-ı nezâre
Ol ġamze ile teġâfül itmez

46 La'linden anuñ ki rûḥ-ı ḳudsî
Mest eylemede ta'allül itmez

47 Bir dem mi olur ki rûḥ-ı Cemşîd
Deryûze-i neşve-i mül itmez

48 Ḫûn olsun o dil ki lâle-âsâ
Dâġ-ı ġamuma taḥammül itmez

49 Gül-ġonca-ı zaḫm-ı ḫançerinden
Her mûyımı gülbün-i gül itmez

50 Cân virmede tîġ-ı çeşm-i yâre
Merdân-ı vefâ te'emmül itmez

51 Ben mest-i şehâdet-ârzûyam
Her çend o şeh tenezzül itmez

52 Tâ-key ġam-ı ḫaclet-i şehîdân
Min-ba'd olayım o şûḫa ḳurbân

V

53 İtdüm yine berḳ-i âhı bî-bâk
Âteş-zen-i dûdmân-ı eflâk

54 Çârûbî-i tîre-dûd-ı dilden
Ḳıldum mehi gerd-i nûrdan pâk

55 Zehr ola mezâḳ-ı ehl-i derde
Ger bî-elmâs olursa tiryâk

56 Ṭûfân ḫazer it ki cânum itdüm
Tîz-âbî-i ḳufl-i genc-i imsâk

57 Bir şâh-süvâra şayddur dil
İtmiş ser-i 'aşḳı bend-i fitrâk

58 Bir zülfüñ esîriyüm ki eyler
Ef'î-i belâya 'arż ṣad-çâk

59 Oldum heves-i neẕâresiyle
Âyîne-fürûş-ı çeşm-i idrâk

60 Ber-'aks-i âteşîn ruḫından
Giryân oldukça çeşm-i nem-nâk

61 Hem-pûye-i mihr-i şu'le dîvdür
Her ḳaṭre-i eşk-i germ ü çâlâk

62 Kûyındakı bâġ-ı fitne güldür
Mirrîḫ olamaz o bâġa ḫâşâk

63 Çün ġonca nesîm-i tîġ ı itmiş
Gördüm nice başı zînet-i ḫâk

64 Gülzâr-ı fenâda her birinüñ
Gül-berg-i vücûdı çâk-der-çâk

65 Tâ-key ġam-ı ḫaclet-i şehîdân
Min-ba'd olayım o şûḫa ḳurbân

VI

66 Dâġum k'ola gül-feşân-ı âteş
Eyler dili gülsitân-ı âteş

67 Her dem gül-i dâġ-ı tâze terdür
Olmaz zîrâ ḫazân-ı âteş

68 Dûd-ı dil-i pür-şerârum it seyr
Ey ṭâlib-i erġavân-ı âteş

69 Her şâḫını âşıyâne itmiş
Murġân-ı şerer-ḫârân-ı âteş

70 Aşlum ṣoran ehl-i 'aşḳ-ı cân-sûz
Sevgend-ḫârân-ı cân-ı âteş

71 Bir âh ile sûzum eyleyem fâş
Dûd oldı velî nişân-ı âteş

72 Dâġum gül-i ġonca-zâd-ı aḫker
Dil aḫker-i dûdmân-ı âteş

73 Ben şu'le-i pâk-zâd-ı 'aşḳum
Perverde-i ḫânedân-ı âteş

74 Efġân ki o berḳ-ı 'aşḳ-düşmen
O âteş-i ḫânumân-ı âteş

75 Ḫûn-rîzî-i ḫalḳa bağlamış bel
Ol şu'le-i der-miyân-ı âteş

76 Kûyında buḫâr-ı germ-i ḫûndan
Olmuş nice âsumân-ı âteş

77 Ġayret dilüm eylese ‘aceb mi
Bu sûziş ile cihân-ı âteş

78 Tâ-key ġam-ı ḫaclet-i şehîdân
Min-ba‘d olayım o şûḫa ḳurbân

VII

79 Gönlüm ki ḫazîne-i emeldür
Ye’s olsa cevâhiri maḫaldür

80 Cây ideli cevfini süveydâ
Baḫtum felek aḫteri zuḫaldür

81 Dil zevraḳ-ı baḫr-ı ‘aşḳ olaldan
Çeşmüm ṣadef-i dür-i sebeldür

82 Her ḳatre tenûr-ı eşk-i germüm
Ṭûfân-ı şerâre-der-baġaldür

83 Dîvâr u zemîn-i ḫâne-i ten
Teb-gerde-i lerze-i ḫaleldür

84 Keyf-i mey-i iżṭırâb-ı ġamdan
Dest-i dil ra‘şe-dâr-ı şeldür

85 Bir âfet-i ṣulḥ-şûḫı sevdüm
Kim cengde ġamzesi meşeldür

86 Ṣulḥ itse de çeşmi ġamze-i mest
Dâmen-zen-i âteş-i cedeldür

87 Ḥüsnine naẓîr olurdı ḫurşîd
Ammâ ki o mâh ‘aceb güzeldür

88 Âyîne-i mihr olursa bakmaz
Kim âyîne mûcib-i bedeldür

89 Gönlüm ki odur vücûd-ı evvel
Mestâne-i bâde-i ezeldür

90 Bezm-i nigehinde ol ḳażânuñ
Deryûze-ger-i mey-i eceldür

91 Tâ-key ġam-ı ḫaclet-i şehîdân
Min-ba‘d olayım o şûḫa ḳurbân

VIII

92 Sâḳî ḳanı câm o şem‘-i rûşen
Elmâs-ḳandîl ü şu‘le-revġan

93 Elmâs ammâ ki kân-ı yâḳût
Yâḳût velî bilûr-ı ma‘den

94 Fâş eyle ḳırâbe içre meyden
Ebr olduġın âfıtâba mesken

95 Ol mey k'ide âteş ile peygâr
Ger penbe-i mevci ola cevşen

96 Ol mey ki fürûġ-ı neşvesidür
Keşt-i dil ü dîne berḳ-efgen

97 Ol mey ki içerse mâtemi ger
Şükr ola lebinde ṣavt-ı şîven

98 Ḥal-gerde şerâr-ı ḳatresinden
Ġarḳ-âb-ı 'araḳ cebîn-i külḥan

99 Her ḳatre ḥabâb-ı teng ẓarfı
Bin şâhid-i neşveye nişîmen

100 Bir ḳatre-i âteşîni besdür
'Aḳl olsa eger hezâr ḥırmen

101 El-ḳıṣṣa o câm-ı mâh-tâbı
Pür eyle żiyâ-yı mihr-i meyden

102 Ṣun baña ki ḥûn-ı dilden oldı
Bismil-geh-i 'aşḳ ḥâne-i ten

103 Tâ mest olup eyleyem vücûdum
Ḳurbânî-i yâr-ı dost u düşmen

104 Tâ-key ġam-ı ḥaclet-i şehîdân
Min-ba'd olayım o şûḥa ḳurbân

IX

105 Ol şûḥ ki düşmen-âşinâdur
Bîgâne-küş olsa ger revâdur

106 Bir ḥaste ki ḳatl-i 'âm bı'ṭ-ṭab'
Derdine şifâ-dih-i devâdur

107 Çeşmi nola ḳatl-i 'âm itse
Bî-çâre o derde mübtelâdur

108 Mânend-i felek-nihâd ḥûyı
Her cüz'-i sirişte-i cefâdur

109 Alsun mı ḥayâline ḥayâlin
Dil gerçi ḥayâl-müdde'âdur

110 Bir bâġa güzâr itse tâ-ḥaşr
Bûy-ı güli düşmen-i ṣabâdur

111 Şehbâz-ı nigâhı ṣaġ olsun
Ṣayyâd-ı ecel şikeste-pâdur

112 Sübḥânallâh sübḥânallâh
Zülfi mi ya sübḥa-i belâdur

113 Allâhu ekber Allâhu ekber
Ol büt ne 'aceb belâ-fezâdur

114 Şan Ka'be-i kûyı küştegândan
Ḳurbân-geh-i vâdî-i fenâdur

115 Mir'ât-ı vücûd-ı ehl-i 'aşḳa
Çün kim keder-i ecel ṣafâdur

116 Sa'y ile vücûdum eyleyem ḫâk
Gerçi añа bin cihân fedâdur

117 Tâ-key ġam-ı ḫaclet-i şehîdân
Min-ba'd olayım o şûḫa ḳurbân

X

118 Efsâne-i ḫâb-ı ġamla bir şeb
Olmuşdı ḫayâle dil muḫâṭab

119 Ol şeb dil-i beste-revzen-i çeşm
Kûyın mı ḫayâl iderdi yâ Rab

120 K'oldı añа bir behişt ẓâhir
Dîdâr-sitân dinilse enseb

121 Ġılmânı belâ nigâhı ḥûrî
Ma'şûḳa-i 'âşıḳâne-meşreb

122 Bir gülşen-i pür-żiyâ ki olmuş
Gûyâ güli mihrden mürekkeb

123 Nâ-gâh gördüm ki ḥûr u ġılmân
Hem-çün ṭıflân-ı şûḫ-ı mekteb

124 Geldi diyü rûz-ı 'îd-i ḳurbân
Leb-rîz-i beşâret itdi her leb

125 Her gûşesi küşteden pür olmuş
Âġişte-be-ḫûn cism-i pür-teb

126 Gülzâr-ı behişt ü 'îd-i ḳurbân
Geldi bañа bu ḫayâl aġreb

127 Hâtıfden o dem ḫıtâb geldi
K'ey 'âşıḳ-ı vaṣl-ı yâr-maṭlab

128 Aç gözüñi ġâfil olma zinhâr
Olma bu ḫayâl ile müzebzeb

129 Bu kûyıdur ol cüvân-şûḫuñ
K'olmuş şühedâ ile leb-â-leb

130 Tâ-key ġam-ı ḫaclet-i şehîdân
Min-ba'd olayım o şûḫa ḳurbân

XI

131 Ne mâ'il-i ḫuld u ne na'îmem
Ne bülbül-i gülşen-i ḳadîmem

132 Âteş-zen-i gülşen-i Ḫalîl'em
Ârâyış-i Eymen-i Kelîm'em

133 Âyîne-i ḥüsn-i Lâ-yezâl'em
Sermâye-i ḥayret-i ḥakîmem

134 Üstâdam u pîş-i dilde nâdân
Nâdân-ı dü-'âlem-i 'alîmem

135 Âteş-bâzî idersem evlâ
Bezm-i şeh-i 'aşḳda nedîmem

136 Ṭâvûs-ı semenderî-nihâdam
Perverde-i şu'le-i caḥîmem

137 Âh-ı dil-i dâġ-dâr-ı 'aşḳam
Gülzâr-ı caḥîmde nesîmem

138 Bûy-ı ciger-i kebâb-ı dâġam
Gül-ġonca-i aḫker-i şemîmem

139 Dil-beste-i ḳurş-ı mihr olmam
Âzâde-i minnet-i le'îmem

140 Ol itdi beni cihânda mümtâz
Mecnûn-ı ṭabî'at-ı selîmem

141 Mahşerde ki diyeler şehîdân
Ben tîġ-ı fülân ile dü-nîmem

142 Bu ḫacletden Fehîm ölmek
Yegdür ger dir iseñ fehîmem

143 Tâ-key ġam-ı ḫaclet-i şehîdân
Min-ba'd olayım o şûḫa ḳurbân

XII

144 Ḥaydar o ġażanfer-i şehâdet
Ser-ṣafḥa-i defter-i şehâdet

145 Zehr-âbe-çeşân ol iki ma'şûm
'Aṭşân-ı leb-i kevṣer-i şehâdet

146 Kâm-ı dil-i Zeynü'l-'Âbidîn'dür
Perverde-i şekker-i şehâdet

147 Bâḳır ki odur ṭarîḳ-ı Ḥaḳ'da
Bî-perde-i rehber-i şehâdet

148 Ṣâdıḳ ki vücûd-ı pâki oldı
Maġsûl u muṭahhar-ı şehâdet

149 Kâẕım ki yaḳîn şâhuñ itdi
Mır'âtını maẓhar-ı şehâdet

150 Oldı çü Rıżâ ḳażâya râzî
Ḥaḳḳ eyledi der-ḫor-ı şehâdet

151 Ḥayyâṭ-ı ḳażâ Ṭaḳî'nüñ itdi
Destârını pister-i şehâdet

152 Deryâ-yı tevekküle Naḳî'nüñ
Oldı dili gevher-i şehâdet

153 Âh-ı dil-i 'Askerî ki oldur
Râyet-keş-i leşker-i şehâdet

154 Mehdî ki cemâline virilmiş
Ḫurşîd-i maḥşer-i şehâdet

155 Hep oldı şehîd ben de oldum
Ser-dâde-i ḫançer-i şehâdet

156 Tâ-key ġam-ı ḫaclet-i şehîdân
Mın-ba'd olayım o şûḫa ḳurbân

FENNİ (YOZGATLI MEHMED SÂ'İD) (1850-1918)

(Gazel) Merşiye Li-Cenâb-ı Ḥüseyn-i Müctebâ Raḍiyallâhu 'Anh[199]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bugün mâh-ı Muḥarremdir muḥibb-i ḫânedân aġlar
Hevâ âteş ṣaçup iñler hemâre âsumân aġlar

2 Fedâ itdi felek Şâh-ı Ḥüseyn'i bir içim ṣuya
Anup bu mâ-cerânuñ dehşetin âb-ı revân aġlar

3 Taḥammül eylemek bu vaḳ'a-i dil-sûza ḳâbil mi
Bilenler Kerbelâ ḥâlın 'ayân aġlar nihân aġlar

4 Bu sûziş eyledi bâġ-ı bahâr-ı 'âlemi dil-ḫûn
Gül aġlar sünbül aġlar bülbül aġlar gülsitân aġlar

5 Muḥibb-i ḫânedânuñ nâlişi ṣıġmaz semâvâta
Girîbân-çâk olur gerdûn zemîn aġlar zamân aġlar

6 Yezîd-i bed-sirişti la'netle yâd eyleyüp her bâr
Seven Şâh-ı şehîdânı hemân aġlar hemân aġlar

7 Yanar ṣabr u ḳarârım Fenniyâ ben eylerim feryâd
Yazarken bu ser-encâmı elimde ḫâme ḳan aġlar

[199] Fennî (Yozgatlı Mehmed Said) Divanı, Haz. Alı Şakir ERGİN, Ankara 1996, s. 221.

FERİDÛN (Öl. 1659)

(Terkîb-i Bend) Mersiye[200]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

I

1 Mâh-ı mâtem irdi kim 'uşşâķı nâlân eyledi
Mihr-i rûşen çihre-i çarḫ ebre pinhân eyledi

2 Çarḫ-ı kec-rev her seḥer şanmañ şafaķdan sürḫ olur
Eşk-i ḫûnînin döküp hep dâmenin ķan eyledi

3 Kişver-i gülzâra irdi mâtem-i cân-sûz kim
Lâle bağrın dâġlarda yaķdı sûzân eyledi

4 Bir mu'anber ṭurra gördi var ise ḫâk üzre kim
Kendüzin bâd-ı nesîm üftân ü ḫîzân eyledi

5 Kerbelâ ẓulmi güle gülşende ḫâr iẓhâr idüp
Ġoncanuñ nâzük tenin pür-zaḫm-ı peykân eyledi

6 Mâtem-i Âl-i 'Abâ ya'nî Ḥüseyn-i Kerbelâ
Ķurretü'l-'ayn-ı Resûl ibnü 'Aliyyü'l-Murtażâ

II

7 Neyledüñ âh ol gül-i gülzârı ẓâlim neyledüñ
Verd-i vaḥdet ġonca-i bî-ḫârı zâlim neyledüñ

8 Sâye-veş ḫâk eyledüñ o sâye-i nûr-ı Ḥaķ'ı
Ol sehî-ķad serv-i ḫoş-reftârı ẓâlim neyledüñ

9 Ceddini yâd itmeyüp urduñ kafâdan ḫançeri
Bûse-gâh-ı Aḥmed-i Muḫtâr'ı ẓâlim neyledüñ

10 Ġarķ-ı ḫûn itdüñ ser-â-ser ḫançer-i ḫûn-rîzle
Yâdigâr-ı Ḥaydar-ı Kerrâr'ı ẓâlim neyledüñ

11 Ķurretü'l-'ayn-ı Resûllullâh'dur ferdâ eger
Dirse Aḥmed şâhid-i ebrârı ẓâlim neyledüñ

12 Bu 'itâb-ı seng söze hiç cevâbuñ yoķ senüñ
Ḥâşılı dûzaḫdan ayru bir me'âbuñ yoķ senüñ

III

13 Bir içim ṣu virmeyüp itdüñ şehîd ol serveri
Hây ẓâlim añmaduñ ferdâ 'azâb-ı maḥşeri

14 Manṣıb-ı dünyâ içün terk itdüñ 'uķbâ câhını
Çâh-ı ẓulm itdüñ yerüñ hem-dem la'în-ı berseri

[200] Feridûn Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi). Haz. Kadriye ŞİMŞEK. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya 2002, s. 195.

15 Bî-hüner bir ḥîle-ger rûbâh-ı pür-şersüñ meger
Ḥîle düzdüñ ḳana ġarḳ itdüñ ʿaceb şîr-i neri

16 Muṣṭafâ'nuñ âline ḳahr u ʿazâlar eyleyüp
İtmedüñ aṣlâ rı'âyet ḥürmet-i Peyġamber'i

17 Murtażâ'nuñ rütbesin fehm itmedüñ ey ḫûk-rû
Ẓulm idüp itdüñ şehîd ol yâdigâr-ı Ḥaydar'ı

18 Efserin dûr eyleyüp serden anı itdüñ şehîd
Ey siyeh-rû ṣanma kım ferdâ olursuñ rû-sepîd

IV

19 Âteş-i mihr ile yansun bâm-ı çarḫ ol mâh içün
Acısun deryâlar ol dür-dâne-i Allâh içün

20 Hecr-i gülden iñlemez bülbül dimeñ feryâd idüp
Mâteminden ḫaste-dildür tâb yoḳ bir âh içün

21 Bezm-i şâdî kışver-i gülşenden olsun munḳaṭı'
Şîven olsun mâtem-i Âl-i Resûlullâh içün

22 Lâle yaḳsun baġrını bu sûz-ı cân-efrûz ile
Yumsun aġzın ḫandeden bu mâtem-i cân-kâh içün

23 Ṭurra-i dil-bend ü zülfüñ yâd idüp bâd-ı ṣabâ
Sünbülüñ ḥâlin perîşân eylesün ol şâh içün

24 İñle ey dil sâġar-ı ḫûn eyle demden dîdeye
Aġla ey göz baḥr-ı ʿummân it dil-i ġam-dîdeye

V

25 Ol gül-i raʿnâ içün dil bülbüli zâr aġlasun
Verd-i ruḫsârın añup gülşende gülzâr aġlasun

26 Çaġlayup her sû revân olsun dögünsün taşlara
Serv-i reftârın añup ser-cümle enhâr aġlasun

27 Gıceler tâ ṣubḥa dek sûz u güdâz olsun işi
Âteş-i ḫûznünden ayru şemʿ-i pür-nâr aġlasun

28 Bu felek abdâlı encümden yaḳınsun dâġlar
Raʿd ḳılsun nâle ebr ol mâhı her bâr aġlasun

29 Ḫûn-ı dilden himmet it ey dil yetişmez gözyaşı
Ol leb-i dür-bâr içün tâ çeşm-i ḫûn-bâr aġlasun

30 Ey Ferîdûn aġla ḳan ol şâhıd-i ebrâr içün
Yan yaḳıl ol yâdigâr-ı Ḥaydar-ı Kerrâr içün

FEVZİ (MUSTAFÂ FEVZİ) (1871- 1924)

(Müsebba') Meşher-i Re's-i Şerîf-i Cenâb-ı Ḥüseyn'e Ḳarşu[201]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Ḳapladı ṭûfân-ı dehşet büsbütün mülk-i dili
Mâ-verâ-yı 'aḳla düşdi şımdı 'aşḳıñ Düldül'i
Görmedim Leylâ'yı lâkin Ḳays gibi oldum deli
Tâ ezelden ḥubb-ı Ehl-i Beyt'e itmişdim belî
Âh efendim vâh gülistân-ı şehâdet bülbüli
Göñlümi ceddiñ Muḥammed 'aşḳına ḳıl müncelî
Dönmem ol bâb-ı keremden yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

2 Tâzelendi vaḳ'a-i dil-sûz-ı deşt-i Kerbelâ
Çünki gördüm ben seni ey mevżi'-i re'y-i 'alâ
Derdimi iż'âf idüp bin derdle itdiñ mübtelâ
Ḳıṣṣa-ı dehşet-fezâdan ḳalbim itdi imtilâ
Kim ki 'âşıḳdır bugün meydâna gelsün eş-şalâ
Eş-şalâ ey nûr-ı çeşm-i Fâṭıma ṣad eş-şalâ
Ve's-selâm ey ḫânedân-ı Muṣṭafâ'nıñ ecmeli

3 Söyle muṭlaḳ ṭaş mısıñ âteş mi âteş-bâr mısıñ
Yoḳsa sen de ben gibi bir 'âşıḳ-ı dil-dâr mısıñ
Mâcerâ-yı dehre vâḳıf maḥrem-i esrâr mısıñ
Söyle ġam-ḫâr-ı Ḥüseyn-i Ḥaydar-ı Kerrâr mısıñ
Kerbelâ'yı gösterür bir levḥa-i dem-sâr mısıñ
Ḳalbi vîrân eylediñ muḫrib mi yâ 'ammâr mısıñ
Derdimi taḥrîk içün bir nebzecik baḥs itmeli

4 Bî-ḫaberseñ vaḳ'adan vechiñdeki dehşet nedir
Ḥâl ü şânıñdan dil-i 'uşşâḳdaki ḥayret nedir
Çünki rengiñ ḫûn-ı mazlûmîn degil ḥumret nedir
Ṭaş iseñ ṭaşlardan artıḳ sendeki 'izzet nedir
Kerbelâ'dan dem urur ṭavrıñ seniñ ḥikmet nedir
Her gören maḥzûn olur bu ġurbet ü fürḳat nedir
Noldı söyle Ehl-i Beyt'iñ sevgili ġonca güli

5 Sen misiñ yoḳsa ser-i mazlûma hem-dem ey ḥacer
Sende mi teşhîr idildi ol şehîd-i mu'teber
Mâtem-i İbni 'Alî'den mi bulunduñ pür-keder
Şimdi var mı ḫûn-ı pâkinden 'aceb sende eşer
Seyyid-i ebnâ-yı cennetden baña vir bir ḫaber
Ol zamân maḥv olmamış niçün semâ vü baḥr u ber
Çün şehîd olmuş cihâniñ bir imâm-ı a'deli

6 Gûş-vâr-ı 'arş-ı a'lâ sende pek çok durdı mı
Çarḫ-ı kec-rev 'âḳıbet düşmenleri güldürdi mi
Zâlimân-ı bî-ḥayâ ġonca güli ṣoldurdı mı
Dûdmân-ı Aḥmed'i ḫâ'ın Yezîd söndürdi mi
Nûr-ı çeşm-i Ḥaydar'ı Şımr-i la'în öldürdi mi
Ḫânedânıñ mâtemi 'âlemleri doldurdı mı
İḫtifâ mı eyledi dîniñ o şems-i ekmeli

[201] Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları. Haz. Cemil ÇİFTÇİ. İstanbul 2008. s. 477 (Mustafa Fevzî, "Meşher-i Re's-i Şerîf-i Cenâb-ı Hüseyn'e Karşu", Cerîde-i Sûfiyye, Sayı 74, s. 275.).

7 Bî-kes ü bî-vâye ‘âciz mi ḳalaydı ḫânedân
Ol zamân mı hetk idildi ‘ırż u nâmûs-ı cihân
Ol ḥavâlîde bulunmaz mıydı hiç bir müslimân
Yoḳsa bir başḳa ‘avâlim mi ẓuhûr itdi o ân
Söyle mü’min miydi yâ kâfir mi ẓâlim düşmenân
Muṣṭafâ’dan ḳorḳmadan bu râha olmuşlar revân
O gürûh-ı bî-ḥayâ ḫûn-ḫârlarıñ en erzeli

8 Arḳasından âh ider miydi Ḥüseyn’iñ gülleri
Çoḳ mı feryâd eyledi Âl-i ‘Abâ bülbülleri
Dehşetinden yoḳsa mebhût mı bulundı dilleri
Ḫâk-i zilletde muḥaḳḳar ḳaldı mı sünbülleri
Bir ḫarâbe-zâra mı döndi o cânân illeri
Âh nasıl ḳıydı Ḥüseyn’e kâfiriñ pis elleri
Ḥaḳḳ’ı inkâr eylemek bundan daha olmaz celî

9 Bu gürûh-ı aẓleme mü’min dimek kârım degil
Sözlerimden Râfıżî dirler ise ‘ârım degil
‘Âleme kendim begendirmek de efkârım degil
Rafżı sevmem ehlini tafḍîl de iḳrârım degil
Ehl-i sünnet tâc-ı faḫrım Râfıżî yârım degil
Ol şerîre itdigim la‘net de inkârım degil
Bâd-ı la‘net ḥaşre dek rûḥ-ı Yezîd’e esmeli

10 Söyle Allâh ‘aşḳına ḫâ’in Yezîd vahşetlerin
Bî-tevaḳḳuf eyle taḳrîr Kerbelâ dehşetlerin
Ḥâl-i maẓlûmîn ile Âl-i ‘Abâ fürḳatlerin
Söyle bir bir ḫânedân-ı Muṣṭafâ ġurbetlerin
Şatdı mı dünyâya düşmen âḫiret devletlerin
Buldılar mı bî-ḥayâlar ‘âḳıbet nekbetlerin
Büsbütün kör itdi mi dünyâ o kavm-i esfeli

11 Bir su’âle cür’et itdiñ nûh-felek lerzân olur
Vaḫşetinden vaḳ‘anıñ arż u semâ sekrân olur
Mâcerâyı söylesem ‘âlem bütün vîrân olur
Ḳıṣṣaya mü’min degil kâfir bile giryân olur
Şerḥ-i mâ-fı’l-bâlime ins ü melek nâlân olur
Âh-ı derd-âlûdeme şeytân daḫi ḥayrân olur
Vaḳ‘a şerḥ olsa felekler hep ḫarâba gitmeli

12 Fevziyâ icmâl-i vaḳ‘a şöyledir ol ẓâlimûn
Ol gürûh-ı eşḳıyâ dünyâ vü ‘uḳbâ ḫâsirûn
Ḳal‘a-i dîni ḫarâb itdi kökünden fâcirûn
Ḫânedâna çoḳ ihânet itdiler ol fâsiḳûn
Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ maẓlûm u ma‘ṣûm ṣâbirûn
Ḥaḳḳ’a vuṣlat buldılar “innâ ileyhi râci‘ûn”
Ümmet-i merġûbeniñ ḳavm-i celîl-i efḍali

FEYZİ (19. Yüzyıl)

1- (Murabba') Ḥażret-i İmâm Ḥüseyn-i Şâḥ-ı Şehîd-i Kerbelâ 'Aleyhi's-selâm Efendimiz'iñ Maḥdûm-ı Mükerremleri 'Aliyy-i Ekber Ḥażretleriniñ Şehâdetleri Ḥaḳḳında Mersiye[202]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Beni söyletmege ḥâcet mi var ey tâc-ı serim
Söylüyor maḳṣadımı eşk-feşân dîdelerim
Baña da izn-i şehâdet pederim vir varayım
Eyle baba beni de peyrev-i erbâb-ı yaḳîn

2 Söylüyor maḳṣadımı eşk-feşân dîdelerim
Baña da izn-i şehâdet pederim vir varayım
Teşne-gânım ecelim feyż-i şehâdet dilerim
Redd-i mes'ûl iderek ḫâṭırımı kılma ḥazîn

3 Ehl-i Nebî idiyor dem-be-dem a'dâ tefrîḳ
Terk-i cândır bu işiñ çâresi yoḳ başḳa ṭarîḳ
Ne 'ammı ḳaldı ne ḳardaş ne ṣaḥâbe ne refîḳ
Oldılar cümlesi maḳtûl-ı reh-i dîn-i mübîn

4 Çâr u nâ-çâr o ciger-pâre-i Zehrâ-yı Betûl
'Arż-ı ḥâcâtını şehzâdesiniñ ḳıldı ḳabûl
Söyledi git oġul ammâ ṣaḳın itme 'acûl
Çünki ol ḳâmet-i mevzûnuñı lâzım tezyîn

5 Mefḫar-ı Aḥmed-i Muḫtâr'ı idüp zîb-i seri
Żü'l-feḳâr-ı Şeh-i Merdân'ı niṭâḳ-ı kemeri
Altına çekdi daḥi tevsen-i ḫayru'l-beşeri
Ḳıldı şehzâdesini cilve-ger-i ḫâne-i zîn

6 Vardı Ekber oradan vâlidesi ḫaymesine
Ḳıldı îfâ-yı vedâ' ḫâher-i ma'ṣûmesine
Ṣabr u tenbîh iderek mâder-i mażlûmesine
Didi gösterme ḳażâ vü ḳaderde çîn-i cebîn

7 Eyledi çünki 'Alî resm-i vedâ'ı itmâm
Ba'dehû taḳbîl-i kef ü pây-ı ma'âlî İmâm
Çevirüp dizgini meydâna ṭaraf ḳıldı ḫırâm
Arḳasından bakıyor vâlidi zâr u ġam-gîn

8 Eli bögründe idüp semt-i semâvâta nigâh
Kâ'inâta baḳarak çekdi cigerden bir âh
Didi ey nâṣır-ı miḥnet-zedegân yâ Allâh
Ḥâlet-i zârımı vü ḥâlet-i ferzendimi bîn

9 Yâ İlâhî bu giden nâdire-i 'âlemdir
Bu cüvân eşref-i evlâd-ı nebî âdemdir
Ḳatl-gâha bu giden işte ciger pâremdir
Vâlid-i zârına yâ Rab sen ol ḫayr ile mu'în

[202] Feyzî, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 202.

10 Ekber'imdir bu benim maktele 'âdil gidiyor
Yûsuf'umdur bu benim cânib-i kâtil gidiyor
Âh şahrâ tolusı kurda mukâbıl gidiyor
Şâhid-i hâlim ol ey dâd-res-i mazlûmîn

11 Hâşılı tîğ çekûp düşmene gösterdi hücûm
Yardı gitdi şaf-ı harbı o cüvân-ı ma'şûm
Bükdi yandan yana düşmenleri mânende-i mûm
Eyledi ekşerini tu'me-i nâr-ı siccîn

12 Tîğını kılmış idi fâyizü'l-ervâha vekîl
Sür'at-ı kabż-ı vekîle hased eylerdi aşîl
Bârekallâh dır idi şavletine 'Azrâ'îl
Eliñi vır öpeyim söyler idi Rûhu'l-Emîn

13 Kuşadup çevresini düşmen-i dîn dâ'ire-sân
Kaldı merkezde hemân nokta gibi tâze cüvân
Her tarafdan olup endâmı sihâmâta nişân
Tîr ü peykânla kanatlandı misâl-i şâhîn

14 Yâreler zahmını şekl-i hadîde itdi mezîd
Hecmeden nâ'ire-i nâr-ı 'ataş oldı şedîd
Güneşiñ sûzişi de yârelerin kıldı kadîd
Harb u darb emrini bu hâlde gördükde çetin

15 Haymeler cânibine kıldı hemân 'atf-ı 'inân
Vâlid-i zâra hıtâben didi ey gavş-ı zamân
Ekber'iñ gayri şusuzlukdan helâk oldı amân
Kıl tedârük baña bir katre baba mâ'-i ma'în

16 Karşılaşdıkda veled ü vâlid ile leb-ber-leb
Ekber'iñ agzına virdi dilini mîr-i 'Arab
Ki emüp belkı ola teşneligi def'a sebeb
Girüye çekdi ciger-sûhte Ekber kendin

17 Didi e y vâlid-i âzürde-dil ü efgende
Ki lisâniñ kurudur âh benimkinden de
Senden âb isteyişim kıldı beni şermende
Bu ne hâlet bu ne mihnet bu ne ahvâl-i hazîn

18 Diyerek maktele döndi yine mâdan mahrûm
Eyledi cünd-i belâ kendisine togrı hücûm
Bir cüvâniñ şarup etrâfını bin ferd-i zalûm
Üstüne yagdırarak şayısız tîr ü zûbîn

19 Biri dirdi ki uruñ ferd kalup kimsesi yok
Biri dirdi ki uruñ tâkati yok yâresi çok
Kimi şemşîr çalardı kimi nîze kimi ok
Çâk çâk eylediler cismini ol kavm-i la'în

20 Nâzenîn cismine yagdıkça sinân u hançer
Akdı soñ tamlası al kanı ile toldı eyer
Kalmadı cism-i latîfinde dahı kandan eser
Olmadı kuvvet-i bâzûsına dahı artuk emîn

21 Ḳoydı başını egerīñ başına bî-tâb u tüvân
Aç ṣusuz yâreler azġın yüreginde heyecân
Atınıñ boynına ṭoġrı ḳapanup bî-dermân
Bırḳaç elfâẓ kesik ṣavt ile ḳıldı telḳîn

22 Didi ki şimdi mürüvvet çaġıdır ey ḥayvân
Ṣoñ ümîdim saña kaldı yüridi aġzıma ḳan
Ṭurma babama yetişdir beni var ise imkân
Na'şımı çignemeden işbu gürûh-ı bî-dîn

23 Ḳolların gerden-i esbe atarak ża'fından
Âh baba dir idi gel yetiş imdâda sen
Başḳa bir fâcı'a bu ḥâl-i ġam-efzâda iken
Oldı bâm-ı felege velvele-endâz-ı ṭanîn

24 Ża'fdan ḳoymuş iken başını serciñ ḳaşına
Bir la'în bakmayarak anasınıñ gözyaşına
Bir ṭopuz çaldı demürden o cüvâniñ başına
Başına döndi o eṣnâda semâvât u zemîn

25 Degdi bu ḥâdişeden yek-dîgerine melakût
Oldı dehşet-zede sükkân-ı cihân-ı lâhût
Kâ'inâtı bu denî fâcı'adan kıldı mebhût
Kâş destiñ kırılaydı didiler kerrûbîn

26 Oldı bu fâcı'adan ḥâli tamâmiyle ḫarâb
Bırakup dizgini çıḳdı ayaġından rikâb
Yere atdan düşerek oldı şevḳ-rîz-i türâb
Ṣan nüzûl itdi yere 'arşdan âyât-ı mübîn

27 Üşüşüp başına dirken bir alay toḫm-ı zinâ
Ser-i meksûrını ḳat' itmek içün bî-pervâ
Yek-dîgerle var iken aralarında fâriġâ
Yetişüp vâlid-i mażlûm-ı ma'ṣiyet-âgîn

28 Kimseye bu güni gösterme eyâ Rabb-i Celîl
Görmeye bir baba evlâdını bu rütbe zelîl
Kimse bu vech ile olmuş ne şehîd ü ne ḳatîl
Bu te'eşsür yaḳar erbâb-ı dili ḥaşre degin

29 Oġlını gördi ne ṣûretde o mümtâz-ı enâm
Parçalanmış kafa a'żâ daḫı ṭoġram toġram
Aldı âheste anıñ başını diz üstine İmâm
Dökerek eşk-i te'essür didi ey mâlik-i dîn

30 Bir benim ḥâlime bir Ekber'ime eyle nigâh
Bu da ṣoñ fidyedir uġruñda seniñ yâ Allâh
Ḳuzı ḳurbânlarımı sen eyle ḳabûl-i dergâh
Sen bilürsün bu hedâyâmıñ İlâhî degerin

31 Ben ç ü ..... ḳıldı İlâhî ibḳâ
İşte ben işte oġul işte 'adû işte fedâ
Sen daḫı şânıña lâyıḳ olanı eyle edâ
Ḳıl bu mes'ûd 'abîdânemi îfâya ḳarîn

32 Ey Ḫudâ ravża-ı pâkîze-i Peyġamber içün
Pâre pâre cesedi yerde yatan Ekber içün
Süd deyü nâvek emen körpe ‘Alî Aṣġar içün
Feyżî-i ‘âcizi bizlerden ayırma âmîn
Bańa da ızn-ı şehâdet vır eyâ server-i dîn
Eyle şâhım beni de pey-rev-i erbâb-ı yaḳîn

2- (Kasîde) Merṣiye[203]

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Başlar göñül enîn ile feryâda yâ Ḥüseyn
Geldikçe miḥnet ü elemiñ yâda yâ Ḥüseyn

2 Yalñız ḳulûb-ı ehl-i maḥabbet degil ḥarâb
Yasıñ ṭutarlar âlem-i bâlâda yâ Ḥüseyn

3 Yasıñ ṭutulmuş ise feleklerde yâ neden
‘Aġlar melekler ‘arş-ı mu‘allâda yâ Ḥüseyn

4 Da‘vet olunduñ ümmeti irşâd içün faḳaṭ
Ḳatliñ teḳaddüm eyledi irşâda yâ Ḥüseyn

5 Bir müslimân bulunmadı mı Kerbelâ güni
Gelsün sańa o ḥâlde imdâda yâ Ḥüseyn

6 Ṭaḳdıñ kefen libâsını ḳurbân-ı Ḥaḳ deyü
Yetmiş iki eḳârib ü evlâda yâ Ḥüseyn

7 Bir Müslimiñ cenâzesi meslûb-ı bî-kefen
Ḳalmış mı üç gün üç gice ṣaḥrâda yâ Ḥüseyn

8 Peyġamber oġlısıñ diye mi ḳıydılar sańa
Gelmez ki başḳa gûne sebeb yâda yâ Ḥüseyn

9 Peyġamber oġlın öldüre Peyġamber ümmeti
Hıç ḫâṭıra gelür mi bu dünyâda yâ Ḥüseyn

10 Başından atdı tâcını Cibrîl anda kim
Re’siñ göründi nîze-i a‘dâda yâ Ḥüseyn

11 Kendin helâk iderdi eger bu meşâ’ibi
Zeyneb göreydi ‘âlem-i rü’yâda yâ Ḥüseyn

12 Naşıl taḥammül eyledi görmüşken âşikâr
Bilmem bu fâci‘âta ol üftâde yâ Ḥüseyn

13 Al ḳan içinde yatdıġıñı vâliden görüp
Ṣabr itdi mi sürâdıḳ-ı ‘ulyâda yâ Ḥüseyn

14 ‘Arş-ı İlâha gelmedi mi lerziş-i ‘aẓîm
Âġâz idince Fâṭıma feryâda yâ Ḥüseyn

[203] Feyzî, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 204.

15 Oġlı şehîd ocaġı sönük yurdı târumâr
Mevlâ ola mu'în o nâ-şâda yâ Ḥüseyn

16 Senden ziyâde ehl-i semâvât aġladı
Aḥvâl-ı zâr-ı seyyid-i süccâda yâ Ḥüseyn

17 Vâlid şehîd 'ammı şehîd ibni 'ammı şehîd
Bilseñ neler çekerdi o şehzâde yâ Ḥüseyn

18 Ey şâh-ı evliyâ ṣanırın enbiyâ daḫi
Ṣabr itmemiş bu ẓulm-i bî-dâda yâ Ḥüseyn

19 İllâ ṣusuzluġuñla ten-i çâk-çâkiñle
Âzürde oldı Ḥażret-i Mevlâ da yâ Ḥüseyn

20 Ḳâtilleriñ ne yüzle mülâḳî olur 'aceb
Ceddiñ Resûl'e maḥşer-i kübrâda yâ Ḥüseyn

21 La'net bu ḫâ'inân-ı Resûl'e ṣabâḥ u şâm
Vâcib degil mi şer'-i teberrâda yâ Ḥüseyn

22 İmânıyânı mâtemiñe ḳıldı mübtelâ
Mervâniyânı eyleyen âzâde yâ Ḥüseyn

23 Biz şâkiriz bu ḥâle ki ḳılmış Ḫudâ bizi
Ṣâbıt-ḳadem ṭarîḳ-i tevellâda yâ Ḥüseyn

24 Feyżî günâh-kârdır ammâ ümîd-vâr
Senden umar şefâ'ati 'uḳbâda yâ Ḥüseyn

3- (Kasîde) Mâtem-nâme[204]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ol nâzenîn ne deñlü ki nâzik cefâsı var
Ehl-i niyâz içün o cefânıñ ṣafâsı var

2 Zehrâbe-i belâ ise de şerbet-i ġamıñ
Cân u cigerde ṭa'm u ḥalâvet-fezâsı var

3 Meydân-ı 'aşḳ-ı Ḥaḳ'da cesûrâne ṭurmuşum
Ursun bu câna her ne ki tîr-i belâsı var

4 Bizler Ḥüseyniyüz ki belâdan çekinmeyiz
Bilmez misin 'aceb kı anıñ Ḳerbelâ'sı var

5 Hiç bilmediñ Ḥüseyn kim olur Kerbelâ nedir
Ancaḳ işitmişin ki bu ġam mâcerâsı var

6 Lâkin vuḳû'-ı ḥâl henüz añlaşılmamış
Bu mâcerâ-yı ḥavṣala-sûzuñ esâsı var

[204] Feyzî, Mâtem-nâme, İstanbul 1289, s. 2. (Toplam 8 sayfalık bu küçük risalede 7 adet mersiye bulunmaktadır. Eserin kapağında şöyle yazılıdır: "Ḥüseyn-i Mażlûm ve Şehîd-i Ma'sûmuñ Vekâyi'-i Ciger-sûzını Mübeyyin Fażîletlü Feyżî Efendi Ḥażretleri'niñ İnşâdına Himmet Buyurdukları Ba'żı Âşâr-ı Nâ-şenîdedir".

7 Sulṭân-ı ehl-i ʿaşḳ Ḥüseyn-i Şehîd kim
ʿUşşâḳıñ ol sitem-zedeye ıḳtıdâsı var

8 Çekdikde Kerbelâ'ya anı sâ'ıḳ-ı ḳader
Nâ-gâh gördi pek bozuḳ âb u hevâsı var

9 Enhâr aransa cedvel-i şemşîr ü tîġ-i kîn
Eşcâr añılsa tîġ u sinân-ı cefâsı var

10 Bir varṭa-ı belâ ki bulunmaz gürîz-gâh
Ḫod ʿarṣa-ı ḳıyâmete beñzer feżâsı var

11 Deryâ gibi telâṭum ider ʿasker-i belâ
Ṣaḥrâ-yı pür-belâsı ḳadar eşḳıyâsı var

12 Olmuşlar ehl-i Kûfe ile cenge müttefiḳ
Şâm'ıñ ne deñlü kim sipeh-i bî-ḥayâsı var

13 Bellerde ḫançer elde ḳılıç dilde hây u hûy
Mecmûʿunuñ muḥârebeye ıʿtinâsı var

14 Nâ-gâh ol ġarîbe hücûm-âver oldılar
Gördi ki cenge ol sipehiñ müddeʿâsı var

15 Pes şâh kim sipâha ḫiṭâb itdi ey gürûh
İnṣâf idiñ mıyânede Allâh rıżâsı var

16 Ben bir ġarîb ü bî-kes ü bî-yâr u yâverim
Bunca sitemleriñ bâña ne iḳtiżâsı var

17 Ḳanġı ḥelâl şerʿiñizi eyledim ḥarâm
Âl-i Muḥammed'iñ ne ṣuçı ne ḫaṭâsı var

18 Biz Ehl-i Beyt-i nûr-ı çerâġ-ı risâletiz
Envâr-ı zâtımızla cihâniñ ziyâsı var

19 ʿAnḳâ-yı ḳâf-ı ḳurb-ı cenâb-ı ḥaḳîḳatım
Ḥaḳḳ'ıñ başımda sâye-i bâl-i hümâsı var

20 Ceddim Muḥammed-i ʿArabî faḫr-ı kâʾinât
Ḥaydar babam gibi daḫı Şîr-i Ḫudâ'sı var

21 Hem vâlidem de Fâṭıma'dır biżaʿtü'r-Resûl
Kim cennetiñ anıñ gibi ḫayru'n-nisâsı var

22 Zehr-i cefâ şehîdi Ḥasan'dır birâderim
İsmim Ḥüseyn aṣâletimiñ ıʿtilâsı var

23 Evvel beni imâmet içün daʿvet itdiñiz
Ṣoñra bu naḳż-ı ʿahdiñ ʿaceb ne sezâsı var

24 Ceddim Resûl-i Ekrem'e var mı cevâbıñız
Elbette bu günüñ yine yevmü'l-cezâsı var

25 Bilmem ne cür'et ile bana sell-i seyf ider
Şol bî-vefâ ki ceddime şevk-i likâsı var

26 Koyvirseñiz memâlik-i islâmı terk ile
Gitsem diyâr-ı küfre ki ehl-i vefâsı var

27 Ehl ü 'iyâlimiñ bakınız hayme-gâhda
Her dem ne gûne nâle-i vâ-mihnetâsı var

28 İtdi cevâb Şimr-i siyeh-dil ki yâ Hüseyn
Sıdk-ı kelâmıñıñ eser-i gam-fezâsı var

29 Lâkin bize Yezîd-i pelîdiñ bu bâbda
Eshâli yok teşeddüd-i bî-intihâsı var

30 Yol virmeyiz firâra hem itdirmeyiz karâr
Bu vak'anıñ netîce-i sefkü'd-dimâsı var

31 Yâ bey'at-ı Yezîd'i kabûl eyle bi'ż-żarûr
Yâhud muhâlefetde şehâdet cezâsı var

32 Katlinde yâ Hüseyn idemem zerrece kusûr
Zîrâ benim başımda riyâset hevâsı var

33 Leb-teşne başını keserim tîg-i kîn ile
Bu Kerbelâ'dır işte çekilmez belâsı var

34 Bunlar harem-serây-ı nübüvvet gazâlidir
Kâbil degil şikârı ağır hûn-bahâsı var

35 Feyżî şerâr-ı kıssa-i cân-sûz-ı Kerbelâ
Dehri yakar yazılsa ne müşkil edâsı var

36 Eşvâb-ı 'afvı bulmayan ahbâb rûz-ı haşr
Gam çekmesün şefâ'at-ı Âl-i 'Abâ'sı var

4- (Murabba') Mersiye[205]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün)

Düşdi Hüseyn atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git haber vir Sultânı-ı Enbiyâ'ya

1 'Arż eyle yâ Muhammed ey pâdişâh-ı Levlâk
Dâmân-ı sabrıñ olsun min-ba'd çâk-ber-çâk
Oğluñ Hüseyn'e nitdi gör bu gürûh-ı nâ-pâk
Nefrîn ola bu kavm-i bî-şerm ü bî-hayâya

2 Eflâke çıksun artık ol rütbe şûr u şeyniñ
Bir başka hâle girmiş dünyâda nûr-ı 'aynıñ
Cellâdlar elinde muztar kalan Hüseyn'iñ
Başı kesildi geçdi ser-nîze-i cefâya

[205] Feyzî, Mâtem-nâme, İstanbul 1289, s. 3.

3 Maḳtûl olan egerçi mazlûm-ı ‘izzetiñdir
Leb-teşne-i zülâl-i dîdâr-ı ḥażretiñdir
Var ḳâtilin de seyr it kim kendi ümmetiñdir
La‘net bu ümmetân-ı bî-raḥm u bî-vefâya

4 Söyler kelâm-ı Ḥaḳḳ’ı bâṭıl gürûh işitmez
Gitdikleri ṭarîḳa gebr ü mecûsî gitmez
İslâm bu cefâyı kâfir de olsa itmez
Müslim dinilmez aṣlâ bu ḳavm-i eşḳıyâya

5 Ḳur’ân idüp tilâvet Ṭâhâ’yı öldürürler
Ḳatl eyleyüp imâmı Yâsîn iderler ezber
Geçdi ḳılıçdan eyvâh Âl-i Nebî ser-â-ser
Baḳ ne sitemler oldı evlâd-ı Hel-etâ’ya

6 Ḳande Yehûdlardan çekdi bu ẓulmi ‘İsâ
Ya ḳanġı Fir‘avun’dan gördi bu ġadri Mûsâ
Kimdir Ḥüseyn’e beñzer olsun Muḥammed-âsâ
Bu cehliyân elinde üftâde biñ belâya

7 ‘Aşḳ olsun ol şehîd-i kûy-ı vefâya el-ḥaḳ
Al ḳanı ile virdi ruḥsâr-ı ‘aşḳa revnaḳ
Meydân-ı ‘aşḳ-ı Ḥaḳ’da başı kesildi nâ-ḥaḳ
Tâ meşḳ ola bu ‘aşḳı ‘uşşâḳ-ı mübtelâya

8 Bezm-i elestiñ olmuş ser-mest-i câm-ı ‘aşḳı
Ḫalḳa lisân-ı Ḥaḳ’dan söyler kelâm-ı ‘aşḳı
İbḳâ iden bu şehdir ‘âlemde nâm-ı ‘aşḳı
Reng-i vücûd virmiş zerrât-ı mâ-sivâya

9 Feryâd cünbişiñden ey rûzgâr-ı miḥnet
Söndi çerâġ-ı îmân şoldı gül-i risâlet
Ṣayd oldı kerkesâna ‘anḳâ-yı ḳâf-ı vaḥdet
Dâm-ı ḳażâya düşdi sîmurġ-ı ‘arş-pâye

10 Ol şâha eyledikçe her dem hücûm leşker
Ok üzre ok ururlar ḫançerler üzre ḫançer
Meydânda şehper açmış rengîn ‘uḳâba beñzer
Ḫayf ol ġurâb esîri ferḫunde-fer hümâya

11 Bir ḥadde irdi zaḫm-ı şemşîr ü tîr ü nîze
Kim olmuş ol ġarîbüñ a‘żâsı rîze rîze
Âġûş-ı ‘izzetiñde baḳ beslenen ‘azîze
Bir merḥamet ider yoḳ maḥdûm-ı Murtażâ’ya

12 Eyvâh eger bu ġamdan Zehrâ olursa âgâh
Eyler cihân-ı ḳudse ‘arż-ı şerâre-i âh
Bir na‘ra ile şarşar kevn ü mekânı billâh
Mazlûmeniñ bu âhı âteş ṣaçar semâya

13 Dîvân-ı intiḳâma geldikde işbu ümmet
Dûzaḫ-miṣâl parlar hengâme-i ḳıyâmet
Kimden umar şefâ‘at kimden arar selâmet
Kim ki eziyyet eyler Peyġamber-i Ḫudâ’ya

14 Feyżî ne rütbe 'âşî olsa yine seniñdir
Ḫâr ise zîb-i şâḥ-ı gülhâ-yı gülşeniñdir
Feyż-i şefâ'atiñle ol bî-kesi sevindir
Ḥakkâ ki cân-fedâdır evlâd-ı Muṣṭafâ'ya

5- (Muḥammes) Merṣiye[206]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Ehl-i Şâm u Kûfe ṭuġyân itdiler
Bezm-i islâmı perîşân itdiler
Ḫâne-i îmânı vîrân itdiler
Batdı 'âlem ser-be-ser baḥr-i ġama
Ka'be-i 'ulyâ libâs-ı mâteme

2 Yandı nâr-ı ġamla Âl-i Bû-türâb
Teşnelikden ḳaldı cümle dil-kebâb
Kâş olaydı ol zamân 'âlem ḫarâb
Batdı 'âlem ser-be-ser baḥr-i ġama
Ka'be-i 'ulyâ libâs-ı mâteme

3 Âteş-i miḥnetde yandı Ehl-i Beyt
Âhı eflâke ṭayandı Ehl-i Beyt
Ẓulm ile ḳana boyandı Ehl-i Beyt
Batdı 'âlem ser-be-ser baḥr-i ġama
Ka'be-i 'ulyâ libâs-ı mâteme

4 Yâ Resûlallâh yâ Faḫru'l-beşer
Kerbelâ ṣaḥrâsına ḳıl bir güzer
Ehl-i Beytiñ gör ne miḥnetler çeker
Batdı 'âlem ser-be-ser baḥr-i ġama
Ka'be-i 'ulyâ libâs-ı mâteme

5 Baḳ bu ḥâle yâ 'Aliyye'l-Murtażâ
Eyle 'azm-i ḳatl-gâh-ı Kerbelâ
Gör Ḥüseyn olmuş ne ḥâle mübtelâ
Batdı 'âlem ser-be-ser baḥr-i ġama
Ka'be-i 'ulyâ libâs-ı mâteme

6 Gel temâşâ eyle yâ Ḫayru'n-nisâ
Gör ciger-pâreñ şehîd-i Kerbelâ
Şarmış eṭrâfın gürûh-ı eşkıyâ
Batdı 'âlem ser-be-ser baḥr-i ġama
Ka'be-i 'ulyâ libâs-ı mâteme

7 Ṭurma bâġ-ı cennet içre yâ Ḥasan
Kerbelâ ṣaḥrâsına 'azm eyle sen
Gör Ḥüseyn ḳardaşıñı gülgûn-kefen
Batdı 'âlem ser-be-ser baḥr-i ġama
Ka'be-i 'ulyâ libâs-ı mâteme

[206] Feyzî, Mâtem-nâme, İstanbul 1289, s. 4.

8 Ḫâkde ḳalmış ten-i ṣad-pâresi
Gül gibi yer yer açılmış yâresi
Olmuş ol deşt-i belâ âvâresi
Batdı ʻâlem ser-be-ser baḥr-i ġama
Kaʻbe-i ʻulyâ libâs-ı mâteme

9 Sâkinân-ı ʻarş ider âh u enîn
Âsumân feryâd ider dirrer zemîn
Tâcını urdı yere Rûḥu'l-Emîn
Batdı ʻâlem ser-be-ser baḥr-i ġama
Kaʻbe-i ʻulyâ libâs-ı mâteme

10 Âh o demden kim gürûh-ı pür-sitem
İtdı ḳaṣd-ı ġâret-i ehl-i ḥarem
ʻÂlem-i imkânı baṣdı seyl-i ġam
Batdı ʻâlem ser-be-ser baḥr-i ġama
Kaʻbe-i ʻulyâ libâs-ı mâteme

11 Feyżî esrâr-ı ḥarîmi ḳılma fâş
Ṭaʻna ḥâżırdur raḳîb-i dil-ḫurâş
Ḳubbe-i gerdûn yıḳılsa gitse kâş
Batdı ʻâlem ser-be-ser baḥr-i ġama
Kaʻbe-i ʻulyâ libâs-ı mâteme

6- (Muhammes) Merṣiye[207]

(Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilün)

1 Dâʼimâ eyle fiġân ebr gibi
Kim muṣîbet-zededür Âl-i Nebî
Mâtem it kendiñe bezm-i ṭarabı
Aġla ey dîde-i giryân aġla
Bu Ḥüseyn mâtemidir ḳan aġla

2 Ẓulm-i bî-ḥadd ü ḥisâb itdı felek
Ḫâne-i dîni ḫarâb itdı felek
Ehl-i îmânı kebâb itdı felek
Aġla ey dîde-i giryân aġla
Bu Ḥüseyn mâtemidir ḳan aġla

3 Kerbelâ vaḳʻasını yâd ḳılıñ
Ṭurmayup nâle vü feryâd ḳılıñ
Rûḥ-ı Peyġamber'i dil-şâd ḳılıñ
Aġla ey dîde-i giryân aġla
Bu Ḥüseyn mâtemidir ḳan aġla

4 Yâ Muḥammed bu ġam u miḥnete baḳ
Gel de bu şûrîş ü bu vaḥşete baḳ
Bir bu Ḳur'ân oḳuyan ümmete baḳ
Aġla ey dîde-i giryân aġla
Bu Ḥüseyn mâtemidir ḳan aġla

[207] Feyzî, Mâtem-nâme, İstanbul 1289, s. 5.

5 Âl ü evlâdına gör neylediler
Haklarında ne hatâ söylediler
Cümlesin teşne şehîd eylediler
Ağla ey dîde-i giryân ağla
Bu Hüseyn mâtemidir kan ağla

6 Şimr-i kâfir-dil idüp sa'y-i belîğ
Kıldı oğluñ başını 'urża-i tîğ
Bir içim şuyı dahi itdi dirîğ
Ağla ey dîde-i giryân ağla
Bu Hüseyn mâtemidir kan ağla

7 'Azm idüp tâ'ife-i küfr-medâr
İdeler 'izzet-i Peygamber'i hâr
Âhuvân-ı haremi şayd u şikâr
Ağla ey dîde-i giryân ağla
Bu Hüseyn mâtemidir kan ağla

8 Feyżiyâ açma rumûz-ı haremi
Açma nâ-mahrem-i 'aşka bu gamı
Tayy-ı tûmâr iderek kır kalemi
Ağla ey dîde-i giryân ağla
Bu Hüseyn mâtemidir kan ağla

7- (Muhammes) Mersiye[208]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Bu ne mâtemdir ki 'âlem ser-te-ser kan ağlıyor
Dîdeler kana boyanmış eşk-rîzân ağlıyor
'Âlemiñ cem'iyyeti olmuş perîşân ağlıyor
Kangı kâfirden 'aceb bunca müslimân ağlıyor
Şimr-i bed-fıtrat mıdır yâ zâlim-i dünyâ mıdır

2 Bu muşîbet işlemez mi cânlara hançer gibi
Kim şehîdân-ı sitem Ekber gibi Aşgar gibi
Büsbütün kana boyansunlar 'akîk-i ter gibi
Bahr-i ahmerde gezerler sanki mâhîler gibi
Ser-zemîn-i Kerbelâ şahrâ mıdır deryâ mıdır

3 Âteş-i mihnet kesildi şol u şağı Zeyneb'iñ
Öyle pür-dâğ itdi bağrın kavm-i bâğî Zeyneb'iñ
Kim daha merhem-pezîr olmaz bu dâğı Zeyneb'iñ
Rûzgâr-ı kahr ile söndi çerâğı Zeyneb'iñ
Çökdi bir zulmet cihâna bu ne gam eyyâmıdır

4 Âl-i Peygamber olınca teşnelikden dil-kebâb
Şakk olup bilmem neden ka'r-ı zemîne geçmez âb
Turmayup bârî olaydı anda bu 'âlem harâb
Kaldı tâ vîrâneler küncinde Âl-i Bû-türâb
Bu revâ-yı Hak mıdır yâ hâhiş-i Zehrâ mıdır

[208] Feyzî, Mâtem-nâme, İstanbul 1289, s. 6.

5 Bezm-gâh-ı vaḥdetiñ mihmânı sensin yâ Ḥüseyn
Kûy-ı ‘aşkıñ ḳoç gibi ḳurbânı sensin yâ Ḥüseyn
Ehl-i derdiñ dâ’imâ dermânı sensin yâ Ḥüseyn
Feyżî-i üftâdeniñ sulṭânı sensin yâ Ḥüseyn
‘Âşıḳ-ı ṣâdıḳ mı bilmem yoḫsa bir da‘vâ mıdır

8- (Müseddes) Merṣiye[209]

(Mef‘ûlü Mefâ‘ilün Fa‘ûlün)

1 Maṭlûb göründi Kibriyâ’ya
Tâ ‘aşkı ide bülend-pâye
Dikkatle bakıldı evliyâya
Ehliyet içün bu müdde‘âya
Gönderdi Ḥüseyn’i Kerbelâ’ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

2 Çün Ka‘be-i ‘aşkı gördi zerrât
Kim olmada ḳible-gâh-ı hâcât
Sa‘y itdi ṣafâya cümle sâdât
Tâ göstere müdde‘âya iṣbât
Gönderdi Ḥüseyn’i Kerbelâ’ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

3 Ṭurdukça arada perde-i cân
El virmez olur viṣâl-i cânân
Maḳṣûd-ı ezel bu idi her ân
Tâ şâhid-i ‘aşḳ ola nümâyân
Gönderdi Ḥüseyn’i Kerbelâ’ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

4 Ḥasret ile ider ‘aşḳ eyvâh
Kim olmadı kimse benden âgâh
Bu ḥâlet-i ye’s içinde nâ-gâh
Geldi heyecâna ġayretullâh
Gönderdi Ḥüseyn’i Kerbelâ’ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

5 İskât içün iżṭırâb-ı ‘aşḳı
Neşr itmek içün kitâb-ı ‘aşḳı
Bildirmek içün cenâb-ı ‘aşḳı
Nûş itmek içün şarâb-ı ‘aşḳı
Gönderdi Ḥüseyn’i Kerbelâ’ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

6 Vaḳt oldı güle cemâl-i Mevlâ
Âyîne-i tîġdan da peydâ
Bir ḳanlu göze ide tecellâ
Tâ kim göre başka bir temâşâ
Gönderdi Ḥüseyn’i Kerbelâ’ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

[209] Feyzi, Mâtem-nâme, İstanbul 1289. s. 7.

7 Temkînini bozmaya ḳazâdan
Ser-mest ola neş'e-i rızâdan
Ḫavf itmeye ḳavm-i eşḳıyâdan
Başı kesile ṣusuz ḳafâdan
Gönderdi Ḥüseyn'i Kerbelâ'ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

8 Seyr eyle o pâdişâh-ı 'aşḳı
Ol şâh-ı cihân-penâh-ı 'aşḳı
Göstermege bâr-gâh-ı 'aşḳı
'Âşıḳlara resm ü râh-ı 'aşḳı
Gönderdi Ḥüseyn'i Kerbelâ'ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

9 Müstaġraḳ-ı baḥr-i ḥayretim ben
Olmadı bu nükte 'aḳla rûşen
Feyżî ne idi murâd-ı Zü'l-men
Dünyâ ḳadar aşfıyâ ṭururken
Gönderdi Ḥüseyn'i Kerbelâ'ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

9- (Müseddes) Merṣiye[210]

(Mef'ûlü Mefâ'ilün Fa'ûlün)

1 İlhâm kılındı aşfıyâya
Kim ṭâlib olur ġam u belâya
Bu gevher-i pâk u cân-bahâya
Lebbeyk diyince bu nidâya
Emr oldı şehîd-i Kerbelâ'ya
Ḳurbânlarını getür minâya

2 Tâ ḫûn-ı ser-i Ḥüseyn-i ġam-nâk
Olmazsa ṭırâz-ı ṣafḥa-i ḫâk
Zîver bulamaz şafaḳla eflâk
Ḳâ'il mi buña o şâh-ı Levlâk
Emr oldı şehîd-i Kerbelâ'ya
Ḳurbânlarını getür minâya

3 Gerdiş ideli bu çarḫ-ı çenber
Hiç ḳopdığı var mı böyle maḥşer
Ecrâm-ı felek henûz ditrer
Neyler 'acabâ cenâb-ı Ḥaydar
Emr oldı şehîd-i Kerbelâ'ya
Ḳurbânlarını getür minâya

4 Ne ḥâldedür Ḥasan Ḫudâyâ
Bilmem ne ile bulur tesellâ
Ol sîne-fıgâr-ı zehr-i a'dâ
Bu vaḳ'ayı görmiyor mı Zehrâ
Emr oldı şehîd-ı Kerbelâ'ya
Ḳurbânlarını getür minâya

[210] Feyzî, Mâtem-nâme, İstanbul 1289, s. 8.

5 Feyżî çoḳ uzatma ḳâl u ḳîle
Âh eyle o seyyid-i celîle
Tâ kim ola raḥmete vesîle
Sulṭân-ı ezel irâdesiyle
Emr oldı şehîd-i Kerbelâ'ya
Ḳurbânlarını getür minâya

FİGÂNİ (GEREDELİ ÂŞIK) (19. Yüzyıl)

1- (Müseddes) Muḥarrem Ağıdı[211]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün\Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bugün mâh-ı Muḥarrem nâzenînler hep nihân ağlar
Melâ'ık ..... zemîn ü âsumân ağlar
Bu ẓulme âh u feryâd eyleyüp kevn ü mekân ağlar
Feleklerde şemis hem meh cemî'-i aḫterân ağlar
Yedi iḳlîm yedi deryâ yedi âb-ı revân ağlar
Yedi dag evliyâ hem enbiyâ hem Peyġamber ağlar

2 Ne itdiyse o Mervân-ı ḫâ'in bir Yezîd itdi
Ḫıyânet İbni Mülcem Şâh-ı Merdân'ı şehîd itdi
Aña tâbi' olanlar cehl ile ẓulm-ı şedîd itdi
Mekânın dâr-ı berzaḫ kendisin Ḥak'dan ba'îd itdi
Yedi iḳlîm yedi deryâ yedi âb-ı revân ağlar
Yedi dag evliyâ hem enbiyâ hem Peyġamber ağlar

3 Ḳuruldı Şâm'da şûrâsı Ḥüseyn'üñ ḳatline dıḳḳat
Emîrü'l-mü'minînüñ neslini kesmeklige nıyyet
'Arż-ı buġż u ḫıyânetle Ḥüseyn'i itdiler da'vet
Cesâretle İmâm'uñ cânına ḳaṣd eyledi nekbet
Yedi iḳlîm yedi deryâ yedi âb-ı revân ağlar
Yedi dag evliyâ hem enbiyâ hem Peyġamber ağlar

4 İmâm Ḥaḳḳ'a ḳavuşturduḳ geri gör neyledi mel'ûn
Furât'uñ yolların kesdi ṣusuz evlâd-ı pâk maḥzûn
Cenâb-ı Ḥażret-i Şâh-ı Ḥasan pür-zehr ile medfûn
Bu hecr-i ġam ile ağlar cihânuñ gözleri pür-ḫûn
Yedi iḳlîm yedi deryâ yedi âb-ı revân ağlar
Yedi dag evliyâ hem enbiyâ hem Peyġamber ağlar

5 Ḫuṣûmeti var imiş kim Yezîd'üñ cânına la'net
Şimir'üñ nesline ensâbına iḫvânına la'net
Yezîd'üñ Şâm'daki ol ḳurduġı dîvânına la'net
Fiġânî anlaruñ taḥrîr olan fermânına la'net
Yedi iḳlîm yedi deryâ yedi âb-ı revân ağlar
Yedi dag evliyâ hem enbiyâ hem Peyġamber ağlar

[211] Geredeli Âşık Fıgâni, Haz. Hayrettin İVGİN, Ankara 1994, s. 137.

2- (Müseddes) Merşiye-i Ḥüseyn-i Şehîd-i Kerbelâ[212]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Yevm-i mâtemdür Muḥarrem mü'minüñ zindânıdur
Emr-i Ḥaḳ'la baş u cân virmek Ḥüseyn'üñ şânıdur
Nâzenîn dergâhı maḥzûn Kerbelâ meydânıdur
Kerbelâ ṭopraġı gevherdür şehîdler ḳanıdur
Yanmayan bu ẓulmete vallâhi dîn düşmânıdur
Bî-nihâyet la'net olsun aṣlına Mervânî'dür

2 İtdiler da'vet Ḥüseyn'i Kûfe'ye ḳavm-i Yezîd
Ṭutdılar dostluḳ yüzünden ḳıldılar ẓulm-i şedîd
Ḳaldılar esfelde bâḳî oldılar Ḥaḳ'dan ba'îd
Bunca evlâd-ı Resûl'i itdiler şusuz şehîd
Yanmayan bu ẓulmete vallâhi dîn düşmânıdur
Bî-nihâyet la'net olsun aṣlına Mervânî'dür

3 Şimr-i Zü'l-cevşen Yezîd kelb ṣûretinde gezmede
Ḳudretullâh kâtibân ḥaḳḳında la'net yazmada
'Âṣıḳân nekbetlere ebyât u eş'âr yazmada
Ḥârıcî münkir pelîdüñ nesli ḥâlâ azmada
Yanmayan bu ẓulmete vallâhi dîn düşmânıdur
Bî-nihâyet la'net olsun aṣlına Mervânî'dür

4 Ḥâṭır-ı Peyġamber'e bir itmedüñ zerre edîb
Kesdüñ ırmaġın yolın şu virmedüñ ey bî-naṣîb
Bâġ-ı 'ışmet güllerin ḳılduñ ḫasâretle ġarîb
Rûz-ı maḥşerde o zâtlar Ḥaḳḳ'a maḳbûl-ı necîb
Yanmayan bu ẓulmete vallâhi dîn düşmânıdur
Bî-nihâyet la'net olsun aṣlına Mervânî'dür

5 Ey Yezîd-i bî-ḥayâ sen gör ne îcâd eyledüñ
On sekiz bıñ 'âlemüñ gönlünde ifsâd eyledüñ
Bâ'ış olduñ 'âlem-i dünyâyı berbâd eyledüñ
Ey Fıġânî çoḳ şükürler âh u feryâd eyledüñ
Yanmayan bu ẓulmete vallâhi dîn düşmânıdur
Bî-nihâyet la'net olsun aṣlına Mervânî'dür

FU'ÂDİ (ÖMER) (Öl. 1636)

(Gazel) (Mersiye)[213]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Şah Ḥüseyn'üñ fürḳatıyle aġlayan gelsün beri
Âh u vâh idüp dem-â-dem aġlayan gelsün beri

2 Kerbelâ'da çaġrışurlar yâ Muḥammed yâ 'Alî
Sînesine şerḥalarla dâġ uran gelsün beri

3 Kerbelâ-yı 'aşḳ içinde cân ile olup şehîd
Sînesin 'uryân idüp ḳanlar ṣaçan gelsün beri

[212] Geredeli Âşık Fıġânî. Haz. Hayrettin İVGİN. Ankara 1994, s. 139.
[213] Mehmet Zeki PAKALIN, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü (Mersiye Maddesi, Fu'âdî), C. 2, İstanbul, s. 486

4 Ol Yezîd'e cân u dilden la'net idenlerdenüz
Ol pelîde sebb ü la'nı eyleyen gelsün beri

5 Ḳuṭb-ı 'âlem Şeyḫ Ṣa'bân'uñ 'azîz erkânını
Leyl-i 'âşûrâda iḥyâ eyleyen gelsün beri

6 Hem Muḥammed meclisinde Çâr-yâr gelsün beri
Ey Fu'âdî ḥâl ile irşâd olan gelsün beri

FUZÛLÎ (Öl. 1556)

1- (Terkîb-i Bend) Mersiye-i İmâm Ḥüseyn Raḍıyallâhu 'Anhu[214]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Mâh-ı Muḥarrem oldı ṣafaḳdan çıḳup hilâl
Ḳılmış 'azâ dutup ḳad-i ḫam ġarḳ-ı eşk-i âl

2 Evlâd-ı Muṣṭafâ'ya meded ḳılmamış Furât
Geçürmesün mi yerlere anı bu infi'âl

3 Çoḳdur ḥikâyet-i elem-i Şâh-ı Kerbelâ
Elbette çoḳ ḥikâyet olur mûcib-i melâl

4 Fehm eyleseñ ġam-ı şühedâ şerḥin itmege
Her sebze Kerbelâ'da çeküpdür zebân-ı ḥâl

5 Tecdîd-i mâtem-i şühedâ ḳıldı rûzgâr
Zâr aġla ey göñül bugün olduḳça iḥtimâl

6 Meydân-ı çarḫı cilve-ger-i dûd-ı âh ḳıl
Gerdûn-ı dûna kisvet-i mâtem-siyâh ḳıl

II

7 Mâh-ı Muḥarrem oldı meserret ḥarâmdur
Mâtem bugün şerî'ata bir iḫtirâmdur

8 Tecdîd-i mâtem-i şühedâ nef'süz degil
Ġaflet-serây-ı dehrde tenbîh-i 'âmdur

9 Ġavġâ-yı Kerbelâ ḫaberin sehl sanma kim
Naḳş-ı vefâ-yı dehre delîl-i tamâmdur

10 Her dürr-i eşk kim saçılur zikr-i Âl ile
Seyyâre-i sipihr-i 'uluvv-i maḳâmdur

11 Her medd-i âh kim çekilür Ehl-i Beyt içün
Miftâḥ-ı bâb-ı Ravża-i Dârü's-Selâm'dur

12 Şâd olmasun bu vâḳı'adan şâd olan göñül
Bir dem melâl ü ġuṣṣadan âzâd olan göñül

[214] Fuzûlî, Hadîḳatü's-Sü'edâ, Haz. Şeyma GÜNGÖR, Ankara 1987, s. 480.

III

13 Tedbîr-i ḳatl-i Âl-i 'Abâ ḳılduñ ey felek
Fikr-i ġalaṭ ḫayâl-i ḫaṭâ ḳılduñ ey felek

14 Berḳ-ı seḥâb-ı ḥâdiṣeden tîġler çekûp
Bir bir ḥavâle-i şühedâ ḳılduñ ey felek

15 'İṣmet ḥarem-serâsına ḥürmet revâ iken
Pâ-mâl-ı ḫaṣm-ı bî-ser ü pâ ḳılduñ ey felek

16 Ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'da olan teşne-leblere
Rîk-i revânı seyl-i belâ ḳılduñ ey felek

17 Taḫfîf-i ḳadr-i şer'den endîşe ḳılmayup
Evlâd-ı Muṣṭafâ'ya cefâ ḳılduñ ey felek

18 Bir raḥm ḳılmaduñ cigeri ḳan olanlara
Ġurbetde rûzgârı perîşân olanlara

IV

19 Baṣduḳda Kerbelâ'ya ḳadem Şâh-ı Kerbelâ
Oldı nişân-ı tîr-i sitem Şâh-ı Kerbelâ

20 Düşmen oḳına ġayr siper görmeyüp revâ
Yaḳmışdı câna dâġ-ı elem Şâh-ı Kerbelâ

21 A'dâ muḳâbilinde çekende ṣaf-ı sipâh
Ḳılmışdı medd-i âh 'alem Şâh-ı Kerbelâ

22 Dûd-ı dil-i pür-âteş-i ehl-i nezâreden
İtmişdi perde-dâr-ı ḥarem Şâh-ı Kerbelâ

23 Oldukça 'ömri râḥat-ı dil görmeyüp demî
Olmuş hemîşe hem-dem-i ġam Şâh-ı Kerbelâ

24 Yâ Şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca ġam saña
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem saña

V

25 Ey derd-perver-i elem-i Kerbelâ Ḥüseyn
Vey Kerbelâ belâlarına mübtelâ Ḥüseyn

26 Ġam pâre pâre baġruñı yandurdı dâġla
Ey lâle-i ḥadîḳa-i Âl-i 'Abâ Ḥüseyn

27 Tîġ-ı cefâ ile bedenüñ oldı çâk çâk
Ey bûstân-ı sebze-i tîġ-ı cefâ Ḥüseyn

28 Yaḳdı vücûduñı ġam-ı ẓulmet-serây-ı dehr
Ey şem'-i bezm-i bâr-geh-i Kibriyâ Ḥüseyn

29 Devr-i felek içürdi saña ḳana ḳana ḳan
Ey teşne-i ḥarâret-i berḳ-ı belâ Ḥüseyn

30 Yâd it Fużûlî Âl-i 'Abâ ḥâlin eyle âh
Kim berḳ-i âh ile yaḳılur ḫırmen-i günâh

2- (Gazel) Merşiye[215]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Yâ Rab ne fitnedür ki cihân ḳıldı âşıkâr
Yâ Rab ne ẓulmdür ki 'ıyân itdi rûzgâr

2 Yâ Rab ḳażâ bu emrde çekmez mi infi'âl
Yâ Rab felek bu fi'lden olmaz mı şerm-sâr

3 Âb u hevâ-yı gülşen-i miḥnet-fezâ-yı dehr
Çün olmadı Ḥüseyn'e ṣafâ-baḫş u sâz-kâr

4 Ârâm dutmayup yere geçsün hemîşe âb
Mehd-i ferâġat üzre hevâ dutmasun ḳarâr

5 Çün ḫâk-dân-ı dehrde ârâm bulmadı
Sulṭân-ı dîn Ḥüseyn-i 'Alî şâh-ı kâm-kâr

6 Bâd-ı fenâya gitse revâdur bu ḫâk-dân
Âyîne-i vücûda 'ademden ṣalup ġubâr

7 Ey dil ḥükûmetine cihânuñ ne i'timâd
Ey dîde ḥaşmetine zamânuñ ne i'tibâr

8 Olsaydı rûzgâr nihâdında bir ṣebât
'Ahdin ḳılurdı Âl-i Resûl ile üstüvâr

9 Devrân cibilletinde ger olsaydı bir vefâ
Âl-i Resûl ḫıdmetin eylerdi iḫtiyâr

10 Ol vaḳtden ki ḫaṣm rıżâsıyla tîġ u tîr
Şâh-ı şehîdüñ eyledi a'żâsını fikâr

11 Açmış dehân te'essüf içün tîr-i tünd-rû
Çekmiş zebân taḥassür içün tîġ-ı âb-dâr

12 Yâ Rab ki tîġ çıḳmaya ḫabs-i niyâmdan
Yâ Rab ki ḳande olsa ola tîr ḫâk-sâr

GEDÂ'Î (BEŞİKTAŞLI) (Öl. 1889)

1- (Müseddes) Merşiye[216]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün)

1 Şem'-i bezm-i ehl-i 'irfândur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Nûr-ı faẓl-ı ṣun'-ı raḥmândur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Dâr-ı ḥikmet mâye-i cândur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Sırr-ı zât-ı Şâh-ı Merdândur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Seyyid-i şübbân-ı cinândur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Cevher-i cân nûr-ı îmândur Ḥüseyn-i Kerbelâ

[215] Fuzûlî, Hadîḳatü's-Sü'edâ, Haz. Şeyma GÜNGÖR, Ankara 1987, s. 432.
[216] Beşiktaşlı Gedâî. Haz. Sadeddin Nüzhet ERGUN, İstanbul (tarihsiz), s. 49.

2 Mihr ü mâh-ı nûr-ı Aḥmed'den olupdur pür-żiyâ
Şem'-i eyvân-ı ḥaḳîḳatdür 'Aliyyü'l-Murtażâ
Nûr-ı Ḥaḳ mesmûm Ḥasan mażlûm Ḥüseyn-i Kerbelâ
Maṭla'-ı şems-i nübüvvetdür daḫı Zeynü'l-'Abâ
Seyyid-i şübbân-ı cinândur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Cevher-i cân nûr-ı îmândur Ḥüseyn-i Kerbelâ

3 İster iseñ Ḥażret-i Allâh içün sen ṭoġrı yol
Yüz sür özüñi velâyetden Taḳî Sulṭân'ı bul
Gel Naḳî'nüñ kemterinüñ kemterine öz ḳul ol
'Askerî nâr-ı hidâyetle dolupdur şaġ u ṣol
Seyyid-i şübbân-ı cinândur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Cevher-i cân nûr-ı îmândur Ḥüseyn-i Kerbelâ

4 Gel Muḥammed baḥr-ı raḥmetdür ümîdüñ kesme sen
Bende ol taḳ boynuña Şâḥ-ı Velâyet'den resen
Telḫ-kâm olmaz velî zehr-i helâhil nûş iden
Sâḳî-i kevṡer enîs-i ehl-i cennetdür Ḥasan
Seyyid-i şübbân-ı cinândur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Cevher-i cân nûr-ı îmândur Ḥüseyn-i Kerbelâ

5 Verd-i gülzâr-ı şehâdetden ayırma Bâḳır'ı
Bülbül-i bâġ-ı velâyetdür unutma Ca'feri
Göncadur Kâẓım-ı Mûsâ bâġ-ı cennet gülleri
Şâh-ı 'âlemdür 'Alî Mûsâ Rıżâ'nuñ kemteri
Seyyid-i şübbân-ı cinândur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Cevher-i cân nûr-ı îmândur Ḥüseyn-i Kerbelâ

6 Mehdî-i ṣâḥib-zamân ḳuṭb-ı cihânuñ cânıdur
Dest-i żabṭında felekler devr anuñ devrânıdur
Zübde-i sırr-ı velâyet burcınuñ sulṭânıdur
Dem anuñ devrân anuñ fermân anuñ fermânıdur
Seyyid-i şübbân-ı cinândur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Cevher-i cân nûr-ı îmândur Ḥüseyn-i Kerbelâ

7 Ey Gedâ'î bunlaruñ râhında kim olmaz türâb
Ḫâk-i pâyına yüzüñ sürsen olur bir mâh-tâb
Zerre-veş kesmem ümûd olsam daḫı ehl-i 'azâb
Melce'-i dâr-ı penâhımdur benim yevm-i ḥisâb
Seyyid-i şübbân-ı cinândur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Cevher-i cân nûr-ı îmândur Ḥüseyn-i Kerbelâ

2- (Muḥammes) Merṡiye[217]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün)

1 Nûr-ı faẓl-ı Kibriyâ'sın yâ Ḥüseyn İbni 'Alî
Şem'-i bezm-i enbiyâsın yâ Ḥüseyn İbni 'Alî
Şeb-çerâġ-ı evliyâsın yâ Ḥüseyn İbni 'Alî
Nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'sın yâ Ḥüseyn İbni 'Alî
Sırr-ı zât-ı Murtażâ'sın yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

[217] Beşiktaşlı Gedâî, Haz. Sadeddin Nüzhet ERGUN, İstanbul (tarihsiz), s. 53.

2 Nûr-ı zâtın sırrıdur bî-şübhe emr-i Nûn u Kâf
Pertev-i mihr-i ruḫında oldı maḫlûḳ her ṭaraf
'Arş u kürs levḥ u semâ ṣaḥrâ-yı 'âlem kûh-ı Ḳâf
Bunca eşyâ yüz ṭutup her dem seni eyler ṭavâf
Ka'be-i Beyt-i Ḫudâ'sın yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

3 'Anberistân oldı hep Mekke Medîne çölleri
'Âlemi ḳıldı mu'aṭṭar nâr-ı zülfüñ telleri
Açdı gülzâr-ı velâyetde vefâ sünbülleri
Ruḫlaruñ âl u ḳızıl bâġ-ı risâlet gülleri
Bülbül-i "Ḳul innemâ"sın yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

4 Şems-i eyvân-ı ḥakîḳat dîn çerâġı pür-żiyâ
Maẓhar-ı nûr-ı cemâlüñ evliyâ vü enbiyâ
Verd-i gülzâr-ı nübüvvet gülşen-i Âl-i 'Abâ
Şâh-ı Merdân-ı Velâyet'den bu mîrâṣdur saña
Sen imâm-ı pîşvâsın yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

5 Cevher-i 'aşḳuñla dil beyt-i derûnda münzevî
Nûr-ı ruḫsâruñla rûşen oldı bu ḳalbim evi
Çeşm-i cân ile görür kim baḳsa şûrî ma'nevî
On sekiz biñ 'âlemüñ cânı cemâlüñ pertevi
Menbâ'-ı nûr-ı Ḫudâ'sın yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

6 Câna kâr itdi Gedâ'î Ehl-i Beyt'üñ fürḳati
Eylemem cânân içün bir câna artıḳ minneti
Şâhı sensin bu muḥibb-i ḫânedânuñ devleti
Kim seni sevmez ise eyler fürûd-ı la'neti
Sen Şehîd-i Kerbelâ'sın yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

3- (Müseddes) Mersiye[218]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Ne ḳara gündür İlâhî 'acebâ mâh-ı Muḥarrem
Bu ne bu nûr-ı tecellâyı siyeh yazdı ḳalem
İtdi bu sırrı Ḥüseyn'e Şâh-ı risâlet maḥrem
Cân u ser ḳıldı fedâ zerre ḳadar çekmedi ġam
Kerbelâ deştine düşdi yine bir dâġ-ı elem
Eyledi Âl-i Yezîd ibni Yezîd'i ḫurrem

2 Sînede lâle gibi açdı niçe yâreleri
Eyledi dâġ-ı derûn öldi ciger-pâreleri
Geydi nüh-ṭâḳ-ı felek cümlesi de ḳaraları
Gördi pür-ḫûn ile âlûde-i bî-çâreleri
Kerbelâ deştine düşdi yine bir dâġ-ı elem
Eyledi Âl-i Yezîd ibni Yezîd'i ḫurrem

3 La'net olsun o Yezîd ibni pelîde her bâr
Şerm-sâr olmadı Ḥaḳ'dan ne de bir kimseden 'âr
Düşdi evlâd-ı Resûl ḳaṣdına Şimr-i bed-kâr
Ey Ḫudâvend bu işlerde ne ḥikmetler var
Kerbelâ deştine düşdi yine bir dâġ-ı elem
Eyledi Âl-i Yezîd ibni Yezîd'i ḫurrem

[218] Beşiktaşlı Gedâî, Haz. Sadeddin Nüzhet ERGUN, İstanbul (tarihsiz), s. 90.

4 Her ne dem gelse bu devr içre Muḥarrem mâhı
Âh u efġân ile ḥayretde velâyet şâhı
İncidür derd-i Ḥüseyn rûḥ-ı Resûlullâh'ı
Ḥaşre dek mü'min olan eylesün âlı u vâhı
Kerbelâ deştine düşdi yine bir dâġ-ı elem
Eyledi Âl-i Yezîd ibni Yezîd'i ḥurrem

5 Gördi bu vâḳı'ayı aġladı hep ḫalḳ-ı semâ
Didi yâ Rab bu ne ḥâlet bu ne ḥikmet ne belâ
Ehl-i Beyt'e bu ḥaḳâret de yaraşmaz ammâ
Ḥikmetinden idemez kimse su'âlin aṣlâ
Kerbelâ deştine düşdi yine bir dâġ-ı elem
Eyledi Âl-i Yezîd ibni Yezîd'i ḥurrem

6 Rûz u şeb aġla Gedâ'î ṭutup özge mâtem
Görmemiş cins-i beşer böyle cefâ böyle sitem
Durma sen la'net oḳı ḳavm-i Yezîd'e her dem
Ḳalur ḥayretde eger görse Mesîḥ u Meryem
Kerbelâ deştine düşdi yine bir dâġ-ı elem
Eyledi Âl-i Yezîd ibni Yezîd'i ḥurrem

GÜL BABA (MİSÂLİ) (Öl. 1541)

(Kasîde) Merṣiye[219]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ey pâdişâh-ı kişver-i îmân yâ Ḥüseyn
Vey Kerbelâ-yı 'aşḳda ḳurbân yâ Ḥüseyn

2 Ey menba'-ı ḥaḳâyıḳ u envâr-ı Lem-yezel
Vey maḫzen-i serâyir-i Sübḥân yâ Ḥüseyn

3 Şems ü ḍuḥâ cemâlüñ ü ve'l-leyl sünbülüñ
Ey baḥr-ı 'ilm ü gevher-i 'irfân yâ Ḥüseyn

4 Yâsîn'dir oḳudum senüñ âyât-ı ḥüsnüñi
Ṭâhâ ḳılur bu ma'nîyi ṭıbyân yâ Ḥüseyn

5 Nuṭḳuñdan irdi Ḫıżr'a revân ey emîr-i dîn
Sensin ṭılısm-ı gencîne-i cân yâ Ḥüseyn

6 Ḥüsnüñ yanında zerre durur mihr ü mâhtâb
Feyżüñden irdi ḳaṭre be-'ummân yâ Ḥüseyn

7 Sensüñ iki cihâna ḥayât ey şeh-i ezel
Hem küntü kenz ü kâşif-i Ḳur'ân yâ Ḥüseyn

8 Ḥilm ü ḥayâ vü 'ilm ü edeb ḥüsn ile kerem
Ḫâtm oldı cümle sende zi-Yezdân yâ Ḥüseyn

9 Ey nûr-ı çeşm-i Aḥmed ü ser-tâc-ı evliyâ
Vey cevherî-i pâk-ı Şeh-i Merdân yâ Ḥüseyn

[219] Gül Baba (Misâlî) Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi). Haz. Mehmet DEDE. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya 2001, s. 327.

10 Ceddüñ Ḥabîb-i Ḥaḳ durur u vâlideñ Betûl
Ḥaydar ebüñ ki ḫusrev-i şâhân yâ Ḥüseyn

11 Bir nûr-ı Ḥaḳ'dur Aḥmed ü Ḥaydar kim ez-Betûl
Olduñ Ḥasan'la şaḳḳ idüp ışnân yâ Ḥüseyn

12 Senden ẓuhûra geldi 'Alî Zeynü'l-'Âbidîn
Oldı 'ayân Muḥammed-i Bâḳır ez-ân yâ Ḥüseyn

13 Ca'fer imâm-ı dîn ki Muḥammed'den irdi hem
Mûsâ zi-Ca'fer oldı meh-i tâbân yâ Ḥüseyn

14 Mûsâ'dan itdi gün gibi nûr-ı 'Alî ẓuhûr
K'oldur emîr ü şâh-ı Ḫorasân yâ Ḥüseyn

15 Dikdi 'alem Takî ki Muḥammed durur anuñ
Şâh-ı 'Alî'den ol iki ġayb-dân yâ Ḥüseyn

16 Oldı Naḳî'de hem 'Alî'nüñ sırrı âşıkâr
Yaḳdı Ḥasan pes ez-'Alî şem'-dân yâ Ḥüseyn

17 Ḫatm-i düvâzdeh oldı Ḥasan'dan Muḥammed uş
K'oldur yaḳîn Mehdî-i ṣâḥib-zamân yâ Ḥüseyn

18 Her kim maḥabbet eylemez evlâd u âline
La'net anuñ vücûdına her ân yâ Ḥüseyn

19 Cân ile kim ki eylemedi Şimr'e la'neti
Oldur Yezîd ü İblîs ü Mervân yâ Ḥüseyn

20 Kimdir seni ki pertev-i nûr-ı ezel dimez
Oldur meger zi-zümre-i şeyṭân yâ Ḥüseyn

21 Raḥmet seni sevenlere vü ẕikr idenlere
Ey şems-i dîn ü raḥmet-i Raḥmân yâ Ḥüseyn

22 İrdi Muḥarrem oldı yine tâze mâtemüñ
Düşdi fiġân u nâle be-dûdân yâ Ḥüseyn

23 Ervâḥ içine düşdi yine hây u hûy-ı sûz
Oldı ḳamu senüñ gibi nâlân yâ Ḥüseyn

24 Girdi felek siyehlere giryân olup seḥâb
Şu denlü iñledi zemîn ü zamân yâ Ḥüseyn

25 Aġladı âsumânda melekler bölük bölük
Göz yaşın itdi her biri bârân yâ Ḥüseyn

26 Düşdi mevâlîler içine yine âh u vâh
Bir bir aḳıtdı her birisi ḳan yâ Ḥüseyn

27 Ḥayretde ḳaldı sûsen ü çekdi tîġ-ı tîz
Çâk itdi yaḳasın gül-i ḫandân yâ Ḥüseyn

28 Dâġ urdı lâle baġrına veh kim bu derd ile
Boyandı ḳana ġonca-i nu'mân yâ Ḥüseyn

29 Kimdir seni kim acımaz ey nûr-ı zât-ı pâk
Ṣadrında olmaya meger îmân yâ Ḥüseyn

30 Sevmez çü Ḫâricî seni ḫışm eyledi çekûp
Serv-oḳ u bîd-ı ḫançer-i bürrân yâ Ḥüseyn

31 Ol dem seni kim eyledi ḳurbân Şımr-ı la'în
Ṭutuldı mâh u mihr-i dıraḫşân yâ Ḥüseyn

32 Cân-ı ḫabîşine la'net hezâr-bâr la'net
Olsun hemîşe ber-ced-i Süfyân yâ Ḥüseyn

33 Mâtem ṭonını geydi hemîn cümle kâ'ınât
Mü'mine oldı yeryüzi zindân yâ Ḥüseyn

34 Baġrı ḳanı muḥiblerinüñ oldı gözde seyl
Ḳopdı zehir şu nâliş ü efġân yâ Ḥüseyn

35 Zehr ola yıdügi vü içdügi zaḳûm hem
Şu virmeyüp olan saña düşmân yâ Ḥüseyn

36 Olduñsa Kerbelâ'da o dem teşne-leb ne ġam
Sensin şarâb-ı çeşme-i ḥayvân yâ Ḥüseyn

37 Yoluñda kim ki oldı o dem virdi Müste'ân
Kevşer meyi vü ravża-i rıḍvân yâ Ḥüseyn

38 Lutf it be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed ü Maḥmûd 'ilm ü ḥilm
Eyle Miṣâlî bendeye iḥsân yâ Ḥüseyn

39 Ṭutdı yüzin saña vü seni ḳıldı ilticâ
Ey şâh-ı dîn ü mîr-i şehîdân yâ Ḥüseyn

HÂDİ (Osman Zeki Yücebilgiç) (1887-1963)

1- (Kasîde) Mersiye [220]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

1 Elestden 'âşıḳım nûr-ı Ḫudâ'ya
Ḥabîbullâh Muḥammed Muṣṭafâ'ya

2 Ebûbekir 'Ömer 'Oşmân 'Alî hem
Yanar cânım Ḥasan ḫulḳ-ı rıżâya

3 Anası Fâṭıma nazlı Ḥüseyn'iñ
İçim sızlar şehîd-i Kerbelâ'ya

4 Hezâr la'net 'Amr'a Şımr'e 'Ubeyd'e
Çü ḳıydılar Ḥüseyn-i Murtażâ'ya

5 Hezâr la'net ḫımâr ḳavm-i Yezîd'e
Neler itdi bunlar ehl-i vefâya

[220] Hâdî (Osman Zeki Yücebilgiç) Divanı, İstanbul 1965, s. 22.

6 O ẓâlimler naṣıl revâ gördüler
Ehl-i beyt'i bunca ẓulm ü cefâya

7 Ḫaste yatup fâci'aya ağlayan
Ağlanmaz mı o genç Zeynü'l-'Abâ'ya

8 Boyanmış ḳanına başı elinde
Gele Ḥüseyn ḫużûr-ı Kıbriyâ'ya

9 Resûlullâh nedir bu ḥâl dedikde
Ne diyeler imâm-ı enbiyâya

10 Hele yan sen dil ü cân ki lehü'l-ḥamd
Ezelden bağlısın Âl-i 'Abâ'ya

11 Bu sulṭânlar içün bunda yananlar
Görür Hâdî yarın anda ḫimâye

2- (Gazel) Mersiye [221]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Âh Ḥüseyn'ım mâtemiñle gönlü külḫân eyledim
Vaḳ'a-i dil-sûzuñ añdım çeşmim al ḳan eyledim

2 Çeşm-i cânım gördügi dem Kerbelâ ḥâliñ seniñ
Âteş-i âhım ṭutuşdı âh-ı biryân eyledim

3 Öyle mest-i lâ-ya'ḳıl oldum ki sûz-ı 'aşḳıyla
Ẕâtımı bu lebs-i tenden şöyle 'uryân eyledim

4 Mâtem-i nârıñ vücûdum şehrini ḫırâḳ idüp
Ol ḳadar yandım yaḳıldım nârı ḫayrân eyledim

5 Mâtemiñle rûz u şeb yanmaḳ yaḳılmaḳ küfr ise
Ey Ḥabîbim ben bu küfre terk-i îmân eyledim

6 Ḫâṣılı cennet cehennem cümlesin terkin urup
Mâtemiñ ser-tâc idüp de ḳalbi sûzân eyledim

7 Bu vücûdum minberinden Hâdiyâ ḳıldım ṣalâ
Mezheb-i 'irfânımı âfâḳa i'lân eyledim

HÂFIZ (HASİRİ-ZÂDE HÂFIZ MEHMED) (1803-1887)

1- (Gazel) Mersiye[222]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Yine mâh-ı Muḥarrem geldi diller ḫûn olur elbet
Sirişk ile bu dem hep dîdeler Ceyḫûn olur elbet

2 Nice mesrûr olur dîn ehli çün bu mâh-ı mâtemdir
Bu ayda zerre îmânı olan maḥzûn olur elbet

[221] Hâdî (Osman Zeki Yücebilgiç) Divanı, İstanbul 1965, s. 46.
[222] Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları, Haz. Cemil ÇİFTÇİ, İstanbul 2008, s. 294. (Hasîrî-zâde Hâfız Mehmed Divanı. Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emîri Efendi, Manzum, No: 93, s. 7.).

3 Bu mâh içre ẕiyâ maḥv oldı nûr-ı çeşm-i Zehrâ'dan
Gönüller ẓulmet-i ekdâr ile meşḥûn olur elbet

4 Yezîd'iñ bey'atı bir akçe degmez sûḳ-ı nekbetde
Bu bâzâra giren dâreynde maġbûn olur elbet

5 Ḥabîşe la'nı câ'iz görmeyenler ḥüsn-i ẓann itmiş
Yaḳîn bil kim bu sû'-i ḳaṣd ile mel'ûn olur elbet

6 Fesâd u sefk-i demle çün melek ṭa'n itdi insânı
Bu gûnâ müfsid ü seffâklar maṭ'ûn olur elbet

7 İşitse Kerbelâ şaḥrâsınıñ vaṣfını bir 'âḳıl
Felâṭûn olsa da ḥayret ile mecnûn olur elbet

8 'Ali Zeynü'l-'Abâ bağrın delüp ney-veş fiġân itdi
O şâhıñ itdigi ümmetlere ḳânûn olur elbet

9 Yanup yaḳılsa bir ḳul dûzaḫ-ı âh u taḥassürde
Aña cennetde rûḥ-ı Fâṭıma memnûn olur elbet

10 Utandırdı ḥayâsız hep beşer nev'in melâ'ikden
Ḥacâletle anıñ da ḥâli dîger-gûn olur elbet

2- (Muhammes) Merşiye[223]

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Mâtem ayı geldi yine cân bunda dayanmaz
Ḳan aġlasa da dîdelerim giryeye ḳanmaz
Bu ayda yanup aġlamayan Ḥaḳ'dan utanmaz
Yansun o gönül âteşe bu ḥâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem ḳana boyanmaz

2 Bu mâhda şâḥ-ı Rüsulüñ ḳurretü'l-'aynı
Ḥaḳ sevgülüsi Fâṭıma'nıñ nâzlı Ḥüseyn'i
Düşmenler aña eylediler buġż ile kîni
Yansun o gönül âteşe bu ḥâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem ḳana boyanmaz

3 Ol pâdişeh-i kişver-i lâhût-ı imâmet
Ol gevher-i pâkîze-i deryâ-yı velâyet
'Atşân olaraḳ çekdi sere câm-ı şehâdet
Yansun o gönül âteşe bu ḥâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem ḳana boyanmaz

4 La'net ile añmaḳ ne gerek cân-ı Yezîd'i
Çün kendisi kesmiş idi raḥmetden ümîdi
Ḳahhâr bilür neyler o cebbâr-ı 'anîdi
Yansun o gönül âteşe bu ḥâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem ḳana boyanmaz

[223] Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları, Haz. Cemil ÇİFTÇİ. İstanbul 2008, s. 295. (Hasîrî-zâde Hâfız Mehmed Divanı, Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Efendi, Manzum, No: 93, s. 5.).

5 Tükür iki 'âlemde ruḫ-ı İbni Ziyâd'a
Oynatdı atın lu'b ile meydân-ı riyâda
Ol şâhı ḳodı naṭ'-ı belâ içre piyâde
Yansun o göñül âteşe bu ḥâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem ḳana boyanmaz

6 Düşdükçe o şeh zaḫm eşeri ile zemîne
Başladı ḫavâṭîn-i ḥarem âh u enîne
Ta'n eylemeyem de ne diyem Şimr-i la'îne
Yansun o göñül âteşe bu ḥâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem ḳana boyanmaz

7 Ma'şûmlarıñ baġrı ḥarâret ile yandı
Oḳlar dokunup kimisi ḳanı ile ḳandı
Bu vâḳı'adan gökde melekler de utandı
Yansun o göñül âteşe bu ḥâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem ḳana boyanmaz

8 Cum'a güni olmuş idi bu ḥâl-i melâlet
Her hafta çeker mâtemin ehl-i maḥabbet
Yıl başına taḫṣîṣ ile te'ḫîre ne ḥâcet
Yansun o göñül âteşe bu ḥâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem ḳana boyanmaz

9 Ḥâfız ḳoma elden ṭutuşup dâmen-i âhı
Aḳ eyleyegör aġlayaraḳ çeşm-i siyâhı
Göz yaşı ile yayḳayagör çirk-i günâhı
Yansun o göñül âteşe bu ḥâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem ḳana boyanmaz

HÂKÂNÎ (MEHMED BEY) (Öl. 1606)

1- (Gazel) Mersiye[224]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Aġla ey dîde-i ter kim dem-i mâtemdür bu
Yâr-ı ter kimi dürüst olmadıġı demdür bu

2 Kerbelâ vaḳ'asınuñ vaḳti muṣîbet günidür
Ehl-i Beyt'üñ cigerin pâreleyen ġamdur bu

3 Eşkimüñ nehr-i Furât'ı nola ṭuġyân itse
Bu'l-'aceb sâḥili yoḳ baḥr-i mu'aẓẓamdur bu

4 Cân gözüm yaşına aġlar cigerüm yaşına dil
Ol eger hem-dem ise mûnis ü maḥremdür bu

5 Vaṣf-ı iḥrâmı ḳo vâ'iẓ ḥarem ezkârın unut
Şehr-i zi'l-ḥicce degil mâh-ı Muḥarremdür bu

[224] Hâkânî Mehmed Bey Dîvanı (Doktora Tezi), Haz. Abdülkerim GÜLHAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara 1996, s. 589.

6 Ḥüzn-i Ya'ḳûb ile tâ kürbet-i Yûsuf'dan işit
'Âlem içre nice yüz bin ġama müdġamdur bu

7 Seḥerî meşhed-i pâkün getürüp ḫâkı bâd
Didi Ḫâḳânî senün yâreñe merhemdür bu

2- (Gazel) Merṣiye[225]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Temâşâ itmeyenler Kerbelâ'yı rûz-ı mâtemde
Furât-ı eşkimün ṭuġyânını görsün Muḥarremde

2 Ẓuhûrı vaḳtidür ol vaḳ'a-i pür-sûz-ı cân-sûzuñ
'Aceb mi ḫûn-ı eşkim telḫ olursa câm-ı dîdemde

3 Fırâḳuñ âb-ı âteş-bârına dil-teşneler ḳanmaz
Meger ḳan yudalar ehl-i muṣîbet vâdî-i ġamda

4 Melek zülf-i perîşân u felek çâk-i girîbânda
Daḫı ol demde ışlâḥ idemezler 'arş-ı a'ẓamda

5 'Ademden 'âlem-i ervâḥa başmazdı ḳadem Âdem
Bu 'udvân u mezâlim fehm olunsa nesl-i Âdem'de

6 Feżâ-yı Kûfe'yi ervâḥ-ı ḳudsî dûd-ı âhımla
Siyâh itdügi demdür mâtem-i âl-i mükerremde

7 Muḥaṣṣal cân virürdüm rûzgâr el virse Ḫâḳânî
Hemân ölsem ṣafâdan meşhedi bir daḫı görsem de

HAKKI (EBULKEMÂL İBRÂHİM HAKKI KEMÂHİ) (20. Yüzyıl)

1- (Müseddes) Merṣiye-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ[226]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ḫâme-i ḫûn-rîz ḫaber vir mâh-ı mâtemden kelâm
Noldı ḥâli ḫânedân-ı Muṣṭafâ'nuñ el-amân
Dâḫil-i dâru'l-ġumûm oldı o gün her dü-cihân
Nerde ḳaldı vâlideyni Aḥmed-i Faḫru'l-imâm
Ḫâme-i bî-ḫurremim yazma meserretden kelâm
Aġladı bu ayda Zehrâ Murtażâ Faḫru'l-enâm

2 Mâh-ı mâtemdir Muḥarrem söyle ḫâmem derdüñi
Cûy-bâr-ı eşk ile olsun ṭûfân dünyâ-yı denî
Kerbelâ ṣaḥrâsına cem' itdi Mervân cündini
Ceng idüp nâr-ı cehennemden ṣakınmaz kendini
Ḫâme-i bî-ḫurremim yazma meserretden kelâm
Aġladı bu ayda Zehrâ Murtażâ Faḫru'l-enâm

[225] Hâkânî Mehmed Bey Divanı (Doktora Tezi), Haz. Abdülkerim GÜLHAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1996, s. 671.

[226] İbrâhim Hakkı Kemâhî Ebu'l-Kemâl Divanı, Ankara Millî Kütüphane, Yz. A. 2401, v. 72b.

3 Her dü-leşker ceng içün şol dem ki hep ṣaf bağladı
Tâ seḥâb sürḫ-ı semâda ġam ṭutup ḳan ağladı
Şimr-i eşrâr-ı ḥalâyıḳ dem-be-dem seyf zağladı
Cümle enhâr-ı cihân derd ile 'âlem çağladı
Ḫâme-i bî-ḫurremim yazma meserretden kelâm
Ağladı bu ayda Zehrâ Murtażâ Faḫru'l-enâm

4 Ṣıġmadı seb'a semâya lâ-cerem rûḥ-ı Resûl
Şol zamân ki ḳanını dökdi yere ibnü'l-Betûl
Terk idüp ravża-yı pâkı eyledi 'arşa duḫûl
Bu ġażabla Kerbelâ'da ṣanki oldı nefḫ-i ṣûr
Ḫâme-i bî-ḫurremim yazma meserretden kelâm
Ağladı bu ayda Zehrâ Murtażâ Faḫru'l-enâm

5 Bu Kemâhî Bu'l-Kemâl kim ki kemâ-hî iktinâh
Eylesün ḳaldı Ḥüseyn'im Kerbelâ'da bî-penâh
Ḳoymadı imdâd ide ehl-i semâ Rabb-i İlâh
Sır bu ki şehd-i şehâdet nûş ide ol ser-sipâh
Ḫâme-i bî-ḫurremim yazma meserretden kelâm
Ağladı bu ayda Zehrâ Murtażâ Faḫru'l-enâm

6 'Âḳil-i pür-fehm iseñ añla Muḥarremden merâm
Baḳ denî dünyâya ki oldı bu ḳanlı re's-i âm
Her re'îsinde cihânda ḳalmadı emn ü emân
Nerde ḳaldı ki Yezîd ü Şimr Ziyâd ṣâḥib-ẓalâm
Ḫâme-i bî-ḫurremim yazma meserretden kelâm
Ağladı bu ayda Zehrâ Murtażâ Faḫru'l-enâm

2- (Müseddes) Merşiye Berây-ı Kerbelâ[227]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Ḫâme-i ḫûn-bâr ḫaber vir mâ-cerâ-yı Kerbelâ
Noldı ḥâl ü şânı söyle ḥâmis-i Âl-i 'Abâ
Âteş-i âh ile ıhrâḳ eylesün Ḥaḳ mâ-sivâ
Eşk-i dü-çeşm ile sönsün ṭurmasun nâr-ı leẓâ
Dâḫil-i dâru'l-ġumûm oldı bütün seb'-i semâ
Nerde ḳaldı Muṣṭafâ Zehrâ 'Aliyyü'l-Murtażâ

2 Ṣıġmadı arż u semâya lâ-cerem rûḥ-ı Resûl
Şol zamân ki ḳanını dökdi yere İbnü'l-Betûl
Terk idüp ravża-i pâkı eyledi 'arşa duḫûl
Bu ġażabla Kerbelâ'da ṣanki oldı nefḫ-i ṣûr
Dâḫil-i dâru'l-ġumûm oldı bütün seb'-i semâ
Nerde ḳaldı Muṣṭafâ Zehrâ 'Aliyyü'l-Murtażâ

3 Her dü-leşker ceng içün ol dem ki hep ṣaf bağladı
Tâ seḥâb-ı sürḫ semâda ġam ṭutup ḳan ağladı
Ol Yezîd İbni 'Alî'ye ṭurmayup seyf zağladı
Ḫakkıyâ Kes sözlerüñ cümle cigerler dağladı
Dâḫil-i dâru'l-ġumûm oldı bütün seb'-i semâ
Nerde ḳaldı Muṣṭafâ Zehrâ 'Aliyyü'l-Murtażâ

[227] İbrâhim Hakkı Kemâhî Ebu'l-Kemâl Dıvanı, İstanbul 1326, s. 19.

3- (Müseddes) Mersiye[228]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Amân mâh-ı Muḥarrem gelme tezkîr itme aḥvâli
Meded deryâ-yı ḥüzne çekme ins ü cin ġam-ı bâli
Ne mümkin nâle vü efġân-ı ġamdan kim olur ḫâlî
Görince bunca zaḥmet Muṣṭafâ'nuñ eşref-i âli
Yetiş Cibrîl cedd-i pâkine oḳı ser-encâmı
Amân imdâda gelsün bile alsun Şîr-i Yezdân'ı

2 Görenler oldı ḥayrân Kerbelâ'da merd-i merdânı
Dıdiler bârekallâh İbni Ḥaydar Yûsuf-ı şânî
Ḳıyar mı ḳatline nev'-i beşer gel eyle ız'ânı
Meger bunlar ġalîẓü'l-ḳalb imiş ez-vaḥş-ı ḥayvânî
Yetiş Cibrîl cedd-i pâkine oḳı ser-encâmı
Amân imdâda gelsün bile alsun Şîr-i Yezdân'ı

3 Şusuzlukla perîşân olmuş iken zât-ı nûr-nâşir
Uzatdı gerden-i gerdûn-bahâya el ura 'âḳır
Ḳıyâmet ḳopdı şanki çoḳ 'acâyibler olup ẓâhir
Selâb-ı eşk ile Ḥaḳḳî cihânı eyle gel ṭâhir
Yetiş Cibrîl cedd-i pâkine oḳı ser-encâmı
Amân imdâda gelsün bile alsun Şîr-i Yezdân'ı

4- (Gazel) Mersiye[229]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Cünd-i pür-cennet cenâb-ı ceddimi bilmez misiz
Muḳtedâ-yı enbiyâ nûru'l-hüdâ bilmez misiz

2 Leşker-i her dü-cihân ser-'askeri ḳılmış Ḫudâ
Ḳâdim-i 'arş-ı 'alâ ṣâḥib-livâ bilmez misiz

3 Ḳâli'-i ebvâb-ı Ḫayber'dir atam nâmı 'Alî
Ḳâtil-i ceyş-i 'adâ Şîr-i Ḫudâ bilmez misiz

4 "Lâ-fetâ illâ 'Alî" taḫtında bir şâh-ı dilîr
Vâriş-i 'ilm-i ledün Ḥaydar-laḳab bilmez misiz

5 Mâderimdir mâr-ı a'dâ ḳurret-i 'aynu'r-Resûl
Fâṭıma Zehrâ laḳab Ḫayru'n-Nisâ bilmez misiz

6 Şâh-ı şüc'ân-ı cihândır 'amm-i pâkim Ḥamza'nuñ
Ceng-i Uḥud'da 'adûya nitdigin bilmez misiz

7 'Ammim 'Abbâs'la ḳarındaşım Ḥasan imdâd-resân
Oldığı meşhûr-ı 'âlem bunları bilmez misiz

8 Kûfiyân-ı bî-vefâ yandım şusadım el-amân
Bu necîler ḫûnınuñ ḥaşmı Ḫudâ bilmez misiz

9 Kes Kemâḥî Bu'l-Kemâl bu Kerbelâ'nuñ künhini
Ger beyân ider iseñ 'âlem yanar bilmez misiz

[228] İbrâhim Hakkı Kemâhî Ebu'l-Kemâl Divanı, İstanbul 1326, s. 63.
[229] İbrâhim Hakkı Kemâhî Ebu'l-Kemâl Divanı, İstanbul 1326, s. 36.

HAKKI BEY (1822-1895)

(Terkîb-i Bend) Merṣiye[230]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Ey dil yaḳup ḥarîmüñe bin dâġ-ı pür-ġam
Mecrâ-yı ḫûn-ı eşk idegör çeşm-i bî-nemi

2 Ey sîne vaḳtidür ki çekûp âh-ı şu'le-bâr
Döndür ṣabâḥa leyle-i ẓulmâ-yı mâtemi

3 Berḳ-ı ḳazâya menzil ola öyle sîne kim
Mâtem deminde çekmeye yek âteşîn demi

4 Tîr-i belâya ola hedef ol göñül k'ânuñ
Mâh-ı Muḥarrem içre olur kânı ḫurremî

5 Çıḳsun o göz ki ṣaçmayup âteşli demleri
Farḳ ide ṣubḥ-ı rûşen ile şâm-ı muẓlemi

6 Demdür bir âh-ı serdle erbâb-ı vecd ü ḥâl
Ser-tâ-be-pây ṭoñdura nâr-ı cehennemi

7 Demdir cihânı lücce-i tûfân idüp gözüm
Emvâc-ı ḫûna başdıra çarḫ-ı mu'aẓẓamı

8 Demdür ki âh-ı şu'le-verim âşıkâr idüp
Mevḳûf-ı yek-şerâre idem kâr-ı 'âlemi

9 Yâd eyledikçe vâḳı'a-yı Kerbelâ'yı âh
Sâṭûr-ı mâtem ile yaram levḥ-i sînemi

10 Şâh-ı Şehîd'i yâd ile ol rütbe ağlayam
Reşk itdirem dü-çeşmime tâ 'ayn-ı zemzemi

11 Âfâḳı yaḳdı vâḳı'a-i Şâh-ı Kerbelâ
Ṭutsun cihânı nâle-i dil-sûz-ı ḥasretâ

II

12 İtdi fedâ Yezîd içün ol nûr-peykeri
Geçsün zemîne küngüre-i çarḫ-ı çenberî

13 Ḥayfâ ki ḳadr ü ḳıymetini bilmeyüp denî
Atdı zemîn-i 'acze o zîbende gevheri

14 Derdâ ki tîġ-ı ġadri virüp dest-i kâfire
Ḳıldı şehîd nûr-ı dü-çeşm-i Peyember'i

15 Efsûs Âl-i Aḥmed'i zâr u nizâr idüp
Mesrûr ḳıldı ḫâṭır-ı mel'ûn-ı ebteri

[230] Üsküdarlı Hakkı Bey Dıvanı, İstanbul 1292, s. 5.

16 Pejmürde itdi şarşar-ı ẓulm-i Yezîdiyân
Gülzâr-ı Kıbrıyâ'da biten naḫl-i 'ar'arı

17 Bu çâr-bâġa esmeye bir bâd-ı cân-fezâ
Şoldı 'ızâr-ı verd-i gülistân-ı Ḥaydarî

18 Vâdî-i Kerbelâ'da olunca ṣusuz şehîd
Ḫûn oldı derd-i mâtem ile ḥavż-ı kevserî

19 Söndi çerâġ-ı encümen-i baḫt-ı kâ'ınât
Bilmem ne yüzle yanmadadur şem'-i ḫâverî

20 Jeng-âver ide her nefes-i germ-i 'âşıḳân
Tâ ḥaşr olunca âyine-i mihr-i enveri

21 Söndürsün âh-ı şarşarı ehl-i maḥabbetüñ
Rûşen-fetîl-i mehle çerâġân-ı aḫteri

22 Çıḳsun sipihre zemzeme-i sûz-ı 'âşıḳân
Ṭutsun zemîni velvele-i âsumâniyân

III

23 Çün düşdi ḫâke sıbṭ-ı şehen-şâh-ı mülk-i dîn
Şarşıldı bîm ü ḫaşyet ile ṭâḳ-ı heftümîn

24 Yatdı zemîn-i ḫûnda olmazken aṭlası
Çarḫuñ ḳabâ-yı 'ızz ü 'uluvvinde âstîn

25 Bir ḳaṭre ṣuyı virmediler olmuş iken âh
Cedd-i güzîni 'illet-i terkîb-i "mâ' u ṭîn"

26 Yaḳsun çerâġ-ı ḥasret ile bağrın âsumân
Dögsün zamân-ı ḥaşre degin sînesin zemîn

27 Ervâḥ ilinde ṭutmadadur derd ü mâtemin
Çâk eyleyüp yaḳasını el'ân mürselîn

28 La'net Yezîd-i kâfire la'net hezâr-bâr
La'net Ziyâd u Şimr'e de tâ vaḳt-i vâpesîn

29 La'net Yezîd-i kâfire enṣâr u âline
Gitdükçe şâm geldügi dem ṣubḥ-ı râstîn

30 La'net iderse raḥmet olur öyle kâfire
Cümle Mecûs-ı 'âlem ü küffâr u mülhidîn

31 Bilmem ne cür'et ile idüp ḳaṣd-ı Âl-i Beyt
İki cihândan oldı o ḫınzîr-i bed-terîn

32 Âbâ-i heft-i 'ulvî ile çâr-ı mâdere
Anlar degil mi vâsıṭa-i 'ıḳd-ı evvelîn

33 Gösterdi çeşm-i 'âleme böyle müṣîbeti
Olsun Yezîd ü âline Allâh la'neti

IV

34 Yâ Rab be-nûr-ı Ḥażret-i Sulṭân-ı Enbiyâ
Yâ Rab be-câh-ı maẓhar-ı tekrîm-i "hel-etâ"

35 Yâ Rab be-zât-ı Fâṭıma-i ekmelü'l-Betûl
Yâ Rab be-ṣıdḳ-ı Bâhire-i efḍalü'n-nisâ

36 Yâ Rab be-cism-i sem-zede-i Ḥażret-i Ḥasan
Yâ Rab be-ḥaḳḳ-ı ḫûn-ı Şehen-şâh-ı Kerbelâ

37 Yâ Rab be-ḥakḳ-ı ekmel-i işnâ 'aşer imâm
Kim mü'minîne zâtları oldı muḳtedâ

38 Yâ Rab be-cem'-i cümle-i aṣḥâb-ı kümmelîn
Kim anlar oldı encüm-i gerdûn-ı ihtidâ

39 Yâ Rab be-künh-i 'ilm-i ḥaḳîḳî-i bî-ḳıyâs
Yâ Rab be-sırr-ı ekremî-i cümle evliyâ

40 Yâ Rab be-'aşḳ-ı pâk ki feyżiyle sâlikîn
Ser-menzil-i ḥaḳîḳate olmaḳdadur resâ

41 Yâ Rab be-ṣıdḳ-ı niyyet-i a'mâl k'andadur
Feyż-i 'amîm-i zâhire-i cem'-i etḳıyâ

42 Ḥakḳî-i zârı Âl-i 'Abâ ile ḥaşr ḳıl
K'ola şefî'-i ma'ṣiyeti Şâh-ı Enbiyâ

43 Olsun zebânı feyżüñ ile vaḳt-i nez'a dek
Mecrâ-yı na't-ı vâride-i pâk-i Muṣṭafâ

44 Esrâr-ı 'aşḳ-ı pâküñe yâ Rabb maẓhar it
Ḳalbin miṣâl-i âyine-i mihr-i enver it

HÂLİD (ŞEYH) (1856-1931)

1- (Gazel) Muḥarremiye[231]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Dilâ mâh-ı Muḥarremde ne itdiler dilârâmı
Virürsem de yolında cânı bulmuyor dil ârâmı

2 Nedendür Âl-i Sufyân'uñ 'adâveti o sulṭâna
'Aceb fikr eylemezler mi o maḥşerdeki hengâmı

3 İdüp küfrân-ı ni'met her birı arturdı ṭuġyânın
Ṭulû' itdükçe anlara bu dînüñ mâh-ı tâbânı

4 Hücûm itdi Yezîdîler o şâha Kerbelâ'da âh
'Adâvetler idüp izhâr ne itdiler gör encâmı

[231] Şeyh Hâlid Dîvanı, Haz. Alım YILDIZ, Sivas 2004, s. 185.

5 İdüp ref'ine ḳaṣdı cümleten ol ẓâlimân bir bir
Şehîd idüp aḥibbâsın yalñuz ḳoydılar Ḫân'ı

6 Girüp meydâna ol Sulṭân meḥâbetle idüp devrân
Şehîden ol daḥi gitdi nidem ah cânımuñ cânı

7 Eyâ Sultân cânım ḳurbân ayırma Ḫâlid'ı senden
Firâḳuñla dü-çeşminden aḳar her demde al ḳanı

2- (Gazel) Muḥarremiye[232]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Bugün mâh-ı Muḥarremdür tâzelendi yâremiz
Bulunmaz bunda dermânı ḥaşre ḳaldı çâremiz

2 İḫtiyâruñ iḫtiyârı Ḥaḳḳ'a teslîm eyledi
Dîn yolında baş u cânı terk idüp meh-pâremiz

3 Râh-ı Ḥaḳ'da ḥâl ile gösterdi râh-ı müstaḳîm
Ol sebebden dosta varın virdi hep dildâremiz

4 Sen naşıl ḳıyduñ Yezîdâ ol şehîdler şâhına
Cennete emr itmiş iken ol ulu sulṭânımız

5 Buña cânlar ṭayanur mı bu ne ṭuġyân söyle
'Acebâ neyledi saña sevgili cânânımız

6 Ey Yezîd-i nâ-ümîd Ḥaḳ saña 'adl eylesün
Neyledüñ bir kez düşün noldı bizim sulṭânımız

7 Yâ Kerîmâ sen ayırma Âl-i Beyt'den Ḫâlid'i
Âh u vâh oldı firâḳıyla yanup dil ḥânemiz

HAMDİ (19. Yüzyıl)

(Murabba') Merşiye[233]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 İrdi çün mâh-ı muḥarrem tende cân eyler fiġân
Gözlerinden yaş yerine eyleyüp ḳanlar revân
Kerbelâ meydânına girdi iki şehzâdegân
Çağrışurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

2 Cedd-i pâki Muṣṭafâ'dır hem imâm-ı enbiyâ
Atası şâh-ı velâyetdir imâm-ı evliyâ
Vâlidesi anlarıñ Fâṭıma-ı Ḫayru'n-nisâ
Çağrışurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

[232] Şeyh Hâlid Dîvanı, Haz. Alim YILDIZ. Sivas 2004. s. 189
[233] Hamdî, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 127.

3 Ḳurretü'l-'aynım buyurdı anlara sulṭân-ı dîn
Mü'minîne raḥmetullâhi 'aleyhim ecma'în
La'netullâhi 'aleyh kavm-i Yezîdi'ẓ-ẓâlimîn
Çaġrışurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

4 Birisi baḥr-ı nübüvvet 'ilminiñ 'ummânıdır
Birisi sırr-ı velâyet taḫtınıñ şâhânıdır
İkisi de 'âşıḳânıñ dînidir îmânıdır
Çaġrışurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

5 Ol Ḥasan ḫulḳu'r-rıżâ'ya zehr içürdi ol Yezîd
Şâh Ḥüseyn'i Kerbelâ çölünde itdiler şehîd
Mü'min iseñ virdiñ olsun ṭurma her dem la'net it
Çaġrışurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

6 Biñ bir ayaḳ bir ayaḳ üstünde ṭurdıġı zamân
Ḳanlı gömlek elinde çıḳınca ol ḫayru'l-enâm
Ol 'Aliyyü'l-Murtażâ da'vâ ide on bir imâm
Çaġrışurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

7 Mü'min-i kâmil olandan hiç oñulmaz bu yara
Ḥaşr olup da'vâ görünce tükenmez bu mâcerâ
Mâtem itdi anlara fevḳa'l-'alâ taḥte'ṣ-serâ
Çaġrışurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

8 Anlara câm-ı şehâdet ṣundı Allâhu Kerîm
Âl ü evlâdıyla mesken oldı cennâtu'n-na'îm
Maẓhar-ı esmâ'u'l-ḥüsnâ sırr-ı Raḥmânu'r-Raḥîm
Çaġrışurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

9 Ey münâfıḳ hiç düşünmediñ mi rûz-ı maḥşeri
Cedd-i pâki anlarıñ ol enbiyânıñ serveri
Ol iki dilber degil mi dü-cihânıñ enveri
Çaġrışurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

10 Yâ İlâhî bizi anlardan ayırma tâ ebed
Her nefes yüz biñ ṣalât u selâm-ı lâ-yu'ad
Ol düvâzde-i imâmân şefḳatiyle ḳıl meded
Çaġrışurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

11 Dem-be-dem raḥmetler olsun ol tevellâ ehline
Ṣad-hezârân la'net olsun ol teberrâ ehline
"Hel-etâ"da buyrılan sırr-ı rumûzı bilene
Çaġrışurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

12 Ḫânedân-ı Muṣṭafâ'nıñ çâkeriyim bî-riyâ
Andan aldılar 'ulûm-ı feyż-i Ḥaḳḳ'ı evliyâ
Ḫâk-i pâyı anlarıñ her demde mücrim Ḥamdiyâ
Çaġrışurlar yâ Resûlallâh şefâ'at el-amân

HAMDİ (SERBEST-ZÂDE AHMED HAMDİ İSKİLİBİ) (1864-1939)

(Müsemmen) Mersiye[234]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Aġla ey dîde-i giryân ki dem-i ġamdır âh
Aġlamaḳ tuḥfe-i dîrîne-i âdemdir âh
Âh it ey sîne-i sûzân Muḥarremdir âh
Nâle ḳıl ey dil-i nâlân ki mâtemdir âh
Kerbelâ vaḳ'ası bir vaḳ'a-i a'ẓamdır âh
Elem ü ġam dil-i 'uşşâḳda müdġamdır âh
Bu gelen rûz-ı ciger-sûz-ı Muḥarremdir âh
Aġlayup sîne dögüp âh idecek demdir âh

2 Verd-i gülzâr-ı Ḫudâ enver-i çeşm-i Ṭâhâ
Devḥa-i bâġ-ı velâyet ḫalef-i şîr-i Ḫudâ
Oldı evreng-i şehâdet şeref-i âl-i 'abâ
Nâz-perverde-i âġûş-ı cenâb-ı Zehrâ
Ṣad füsûs oldı bugün ġarḳa-i ḫûn-âb-ı belâ
Dâ'ımâ yâd iderek vaḳ'ayı ḳan aġla dilâ
Bu gelen rûz-ı ciger-sûz-ı Muḥarremdir âh
Aġlayup sîne dögüp âh idecek demdir âh

3 Ḥayret-efgende-i sükkân-ı semâvât u zemîn
Dehşet-efzâ-yı heme ṣâḥib-i îmân u yaḳîn
Ḫalḳa bu vâḳı'a ve'l-ḥâṣılı bir ḥüzn-i metîn
Şu diye âl-i Resûl eyleye efġân u enîn
Ẓulm idüp virmeye bir ḳaṭre 'adû-yı pür-kîn
Çaġla mânend-i Furât dîdeden ey eşk hemîn
Bu gelen rûz-ı ciger-sûz-ı Muḥarremdir âh
Aġlayup sîne dögüp âh idecek demdir âh

4 Heves-i manṣıb-ı mülk-i Taberistân ile sen
Eyleduñ ey veled-i Sa'd-ı ḍalâlet-efgen
Derekât-ı çeh-i ġayyâ-yı calîmi mesken
Ümmet-i Ḥażret-i Peygambere da'vâda iken
Ḳıyduñ evlâdına Mevlâ'dan ḫavf eylemeden
Aġla kim ey dil-i maḥzûn-ı pür-âlâm u mihen
Bu gelen rûz-ı ciger-sûz-ı Muḥarremdir âh
Aġlayup sîne dögüp âh idecek demdir âh

5 Dâ'ımâ eyleseñ ey çarḫ-ı 'adâvet-mu'tâd
Nice bî-dînleri nâ'il-i akṣâ-yı murâd
Eyleduñ ḳatl-i Ḥüseyn ile Yezîd'i dil-şâd
İderek aña i'âne Şimr ü İbn-i Ziyâd
Ber-ḫodeş la'net-i Ḥaḳ bâd u ber-enṣâreş bâd
Ṣad hezârân âh-ı ḥüzn ile hezârân feryâd
Bu gelen rûz-ı ciger-sûz-ı Muḥarremdir âh
Aġlayup sîne dögüp âh idecek demdir âh

[234] Hamdî (Serbestzâde Ahmed Hamdi İskilibî) Divanı, Haz. İsmail GÜLEÇ, İstanbul 2004, s. 9.

6 Nevḥa-ı bâ-helekâ zemzeme-i vâ-ceddâh
Kerbelâ semtini doldurdı ser-â-pâ vallâh
Lerze-baḫş-ı felek oldı bu fiġân-ı cân-kâh
Merḥamet eylemeyüp hîç 'adû-yı bed-ḫâh
Ẓulm ü ġadr itdiler evlâd-ı Resûl'e eyvâh
Ehl-i beyte bu ihânet nedir Allâh Allâh
Bu gelen rûz-ı ciger-sûz-ı Muḥarremdir âh
Aġlayup sîne dögüp âh idecek demdir âh

7 Ey iden dest-i ẓalûmânîde mazlûmı zebûn
Ey kılan makbûl müdebbirler elinde dil-ḫûn
Şan'atuñ fıkr ü taḥayyürde hep erbâb-ı fünûn
Ḥikmetüñ ḥavṣala-ı 'aḳl-ı beşerden bîrûn
Eyle Ḥamdî ḳuluñu âl-i Resûl'e maḳrûn
Yâd ḳıldukda bu beyti ġamım eyle efzûn
Bu gelen rûz-ı ciger-sûz-ı Muḥarremdir âh
Aġlayup sîne dögüp âh idecek demdir âh

HAMDULLAH HAMDİ (1450-1504)

(Gazel) Mersiye[235]

(Mef'ûlü Fâ'ılâtü Mefâ'îlü Fâ'ılün)

1 Ḳan aġlasun şafaḳ ḫaber-i Kerbelâ içün
Mâtem libâsı geydi gice ol 'azâ içün

2 Merdüm odur ki oldı siyeh-pûş göz gibi
Nûr u sürûr-ı çeşm ü dil-i Muṣṭafâ içün

3 Gül tâcdâr-ı devr-i bahâr olsa ṭañ mı kim
Yırtar ḳabâyı mâtem-i Âl-i 'Abâ içün

4 Ey dîde göz yaşıyla şuvar Kerbelâ'yı kim
Çekdi belâ Ḥüseyn dili anda mâ içün

5 Ebr ırmedi o cânibe çün bî-mecâl idi
Aġlamaġ ile anda olan mâ-cerâ içün

6 Ḫışm itse ra'd çalsa 'aceb mi bulutları
Şemşîr-i berḳ-i ḫâṭıf ile ol ḫaṭâ içün

7 Ol dem bulutlar itmedi sîr-âb teşneyi
Cem' olsalar ne fâ'ide şimdi bükâ içün

8 Düşmen nedür ki ḳatline anuñ ẓafer bula
Peşşe nedür ki per açа ṣayd-ı hümâ içün

9 Bu menzil-i fenâda velî ol ḳadar belâ
Ednâ bahâne oldı beḳâ-yı ṣafâ içün

10 Âl-ı Resûl'e Ḥamdî ihânet idenleri
Recm eyle seng-i la'netüñ ile Ḫudâ içün

[235] Hamdullah Hamdî Dîvanı, Haz. Ali Emre ÖZYILDIRIM, Ankara 1999, s.187.

HÂŞİM BABA (ÜSKÜDÂRİ BANDIRMAVİ) (1717-1782)

1- (Kasîde) Merşiye-i Ḫânedân-ı Nebevî[236]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Muṣṭafâ'nuñ râhına 'âşık olan rûḥ-ı 'alâ
Âl ü evlâdına yer yer it ṣalât ile ṣenâ

2 Hem Muḥarremde gerekdür terk-i 'ayş ola tamâm
Ḳıṣṣasın Kerb-i belâ'nuñ yâd ide ṣubḥ u mesâ

3 Bu ḳaṣîdem Ehl-i Beyt'üñ râhına oldı ẓımâm
Cân u dilden kim oḳursa bulur elbette beḳâ

4 Eş-ṣalât ey nûr-ı ẕât-ı Kıbrıyâ Ḫayru'l-enâm
Ve's-selâm ey kün-fekân'uñ maẓharı nûr-ı vefâ

5 Rûḥ-ı Aḥmed'den maḥabbet isteyen 'âşık müdâm
Oḳıya ebyâtımı tertîbi üzre ṭâlibâ

6 Eş-ṣalât ey maẓhar-ı küll-i ḥaḳîḳat ve's-selâm
Ḳavl-i Ḥaḳ şânında nâzil "hel etâ" hem "lâ fetâ"

7 Eş-ṣalât ey yâr-ı Aḥmed Ümmü Zehrâ ve's-selâm
Ḥaẓret-i Kübrâ Ḫadîce câ-nişîn-i Muṣṭafâ

8 Eş-ṣalât ey Ümmü sıbṭeyn tâc-ı eşrâf ve's-selâm
Zevce-i Ḥaydar Betûl Fâṭıma-ı Ḫayru'n-nisâ

9 Eş-ṣalât aṣḥâb-ı ḫayruñ cümlesine ve's-selâm
Her biri ehl-i kisâya oldılar 'avn-ı Ḫudâ

10 Eş-ṣalât ey zehr-i a'dânuñ şehîdi ve's-selâm
İsm-i ḫulḳı da Ḥasan'dur nûr-ı çeşm-i Murtażâ

11 Eş-ṣalât ey vâriş-i 'ilm-i nübüvvet ve's-selâm
Ḫuṭbe-i Ümmü'l-Kitâb'dur hem şehîd-i Kerbelâ

12 Eş-ṣalât ey Ekber-i evlâd-ı Şebper ve's-selâm
Nâm-ı Zeynü'l-'Âbidîn hem mefḫar-ı Âl-i 'Abâ

13 Eş-ṣalât ey Bâḳıru'l-'ilm-i Muḥammed ve's-selâm
Câbir ile cedd-i pâküñden selâm ırdı saña

14 Eş-ṣalât ey faḫr-ı ümmet ṣad-hezârân ve's-selâm
Ca'ferü's-Ṣâdıḳ imâmü'l-evliyâ şemsü'ḍ-ḍuḥâ

15 Eş-ṣalât ey seyf-i ḳudret hem yedullâh ve's-selâm
Mûsî-i Kâẓım veliyyü'l-mü'minîn ṣâḥib-'aṭâ

16 Eş-ṣalât ey rükn-i erkân-ı imâmet ve's-selâm
Arż-ı beyżâ meşhed-i nâmı 'Alî'dür hem Rıżâ

17 Eş-ṣalât ey ehl-i 'ırfânuñ cevâdı ve's-selâm
Şân u şöhretde Muḥammed'dür Naḳî ṣâḥib-velâ

[236] Hâşim Baba Dıvanı, Ankara Millî Kütüphane, No: Yz.A 399, v. 8b.

18 Eş-ṣalât ey maḥzen-i nûr-ı hidâyet ve's-selâm
Bu'l-Ḥasan sırr-ı 'Alî ḥakkâ Takî ḫayrü'l-verâ

19 Eş-ṣalât ey ehl-i Ḥaḳ ṣâḥib-livâsı ve's-selâm
Cünd-i vaḥdet 'Askerî'dür Ẕü'l-feḳâr-ı seyf-i lâ

20 Eş-ṣalât ol ḫâtemü'l-esrâra benden ve's-selâm
Nâmı Mehdî'dür zamânuñ ṣâḥibidür dâ'imâ

21 Her nefes olsun şerî'at ehline bizden selâm
Muṣṭafâ'nuñ fi'l ü ḫulḳın eylediler pîşvâ

22 Cân u dilden hep ṭarîḳat ehline bizden selâm
Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ'ya eylediler iḳtidâ

23 Ma'rifet ehline bizden ma'rifet üzre selâm
Nûr-ı veche muḳtedâyı bildiler kim Ḥaḳ-nümâ

24 Ḥaḳḳ'a mir'âtdur ḥaḳîḳat ehline bizden selâm
'İlm-i ḳudretle tamâmen buldılar ḥayy u beḳâ

25 Ḥâżırân ġayben erenler şânına bizden selâm
Cehl ü inkâr ẓulmetine oldılar nûr u żiyâ

26 Ḫâricîdür hem münâfıḳ bil Betûl'e cevr iden
Şâhidim aṣḥâb-ı Ḳur'ân ḳavl-i pâk-i Mücteba

27 Fâṭıma Ḥaydar Ḥasan'la hem Ḥüseyn'üñ şânına
"Hâ'ülâ'î Ehl-i Beytî" didi Şâh-ı Enbiyâ

28 Bunları taḫt-ı kisâya aldı hem didi Resûl
Bunlaruñ neslinden olmaz 'ilm-i Ḥaḳ Ḳur'ân cüdâ

29 Ḥaşrden tâ âb-ı kevşer nûş olınca bunlaruñ
Nesl-i ṣulbinden gelür her bir imâm-ı muḳtedâ

30 Hâşımâ geldi Muḥarrem zevḳ u şevḳ ola ḥarâm
Ḫânedânuñ ḥürmeti-çün ola içrâ mâ-cerâ

31 Her kim isterse maḳâm ola aña dârü's-selâm
Ehl-i Beyt'üñ yolına öz varlığın eyler fedâ

32 Tercemân-ı Âl-i Ṭâhâ'dur bu naẓm-ı ḫoş-edâ
Diñleyenler oḳuyanlar ḥaḳḳ ile bulur beḳâ

2- (Murabba') Mersiye[237]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ī Ey göñül gel mâtem it kim Kerbelâ'nuñ günidür
Ehl-i 'aşḳuñ istegi hep ḫânedânuñ ḫûnidur
Âl u evlâd-ı Ḥüseyn'üñ etkıyânuñ rûḥıdur
Ey göñül gel mâtem it kim Kerbelâ'nuñ günidür

[237] Hâşım Baba Divanı, Ankara Milli Kütüphane, No: Yz.A 399, v. 24a.

2 Ger dır iseñ ben muḥibb-i ḫânedânım ey ḥabîb
İt Yezîd'e la'neti itme tevaḳḳuf ey ġarîb
Gır gürûh-ı 'âşıḳâna olmagıl cânım rebîb
Ey göñül gel mâtem it kim Kerbelâ'nuñ günidür

3 Gel bu mâha it ri'âyet terk-i şürb ile dilâ
Ḳıl ḥazer gel olma münker başuña iner belâ
Böyle yazmışdur şavâ'iḳ lâ dıyen gelsün şalâ
Ey göñül gel mâtem it kim Kerbelâ'nuñ günidür

4 Her kimüñ îmânı varsa bu zamân eyler ẓuhûr
Derd-i mâtem âteşiyle cigerin eyler buḫûr
Ḥubb-ı Ḥaydar ġayretinde Hâşimâ itme ḳuṣûr
Ey göñül gel mâtem it kim Kerbelâ'nuñ günidür

3- (Mesnevî) Merṣiye-i Muḥarremiyye[238]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Muḥarremde ḥarâm olmaḳ gerek aġyâr ile ülfet
Teberrâ ola tesbîḥüñ ṣaḳîle eyleme raġbet

2 Yezîdî'dür teberrâdan ḫaber-dâr olmayan merdân
Tevellâ nûrını görmez şebîh-i ḫûk mûş ṭavşan

3 Muḥarremde müvâlî sünnetin icrâ gerek cânâ
Derûnuñ nâr-ı ġayretle kebâb olmaḳ gerek ammâ

4 Resûl'üñ âli nesline 'aceb kerb-i belâ geldi
Getür yâduña ey mü'min beyân-ı "ḳul kefâ" geldi

5 Şaḳın icrâ-yı âdâb-ı ṭarîḳatden bu günlerde
Semâ ile ṣafâ ıḳrâr gerekmez bil bu demlerde

6 Senüñ zikrüñ senüñ fikrüñ bu demde Kerbelâ olsun
Ḫavâricden ḥazer eyle ṣaḳîle ḫoş-edâ olsun

7 Gerekmez mü'mine mâtemden özge zevḳ-i dil aṣlâ
Münâfıḳ münkiri bilme maḥabbet eyleme ḳaṭ'â

8 Şehîd-i Kerbelâ vaṣfın 'ayân itmiş muḥaḳḳıḳlar
'Adû-yı ehl-i îmânı beyân itmiş müdeḳḳıḳlar

9 Yezîd'ün mâ-cerâsından ḫaber virsem gerek dıñle
Nübüvvet iddi'â iden Ümeyye neslidür añla

10 Şanem ihdâş iden evvel 'Arab'da ibn-i Şalt idi
Şeyâṭîne ḳarîn olmuş 'aceb kâhin 'anîd idi

11 'Arab'da 'ilm-i vesvâsa muḳaddem maẓhar olmuşdur
Veḳâyi'den ḫaber birle ḳarîni ehremi olmuşdur

[238] Hâşım Baba Divanı, Ankara Milli Kütüphane, No: Yz.A 399, v. 68b.

12 Nice eyyâm bu ḥîleyle şeyâṭîn ṭurrasın urdı
Gelince rûḥ-ı sulṭânî libâsın ehremî geydi

13 ‘Ayân idince islâmı Nebîyy-i nûr-ı Ḥaḳ Aḥmed
‘Adâvet eyledi iẓhâr Ümeyye ol ḥizî nekbed

14 Ḳamu evlâd u aḥfâdı ‘adâvet itdi yâsına
Vaṣıyyet eylemiş evvel ‘adâvet aḳribâsına

15 Ḥadîşinde Resûlullâh ḫaber virdi bu ḥikmetden
Ümeyye’yle Benî Maḫzûm berîdür nûr-ı ümmetden

16 Ümeyye putların şâh-ı velâyet eyledi ihlâk
Anuñ-çündür ‘Alî’ye ġayż ider bu ḳavm-i bî-idrâk

17 Nübüvvet mu‘cizâtıyla gelince Aḥmed-i Muḫtâr
Ümeyye cedd-i Süfyânî ‘adâvet eyledi iẓhâr

18 Ümeyy’üñ nesl-i şulbinden ẓuhûr itdi nice bed-ḫû
Kimisi ḳâtil-i aḫyâr kimi ṭâlıblere bed-gû

19 Medîne şehrini âḫir bu ẓâlimler idüp yaġmâ
‘Ayâl-i ‘ırż-ı aṣḥâbı şenâ‘atle idüp rüsvâ

20 Esîr itdiler evlâd-ı ṣaḥâbîden nice cânı
‘Aceb rüsvâlıḳ itdiler bu ḳavmüñ yoḳdur îmânı

21 Münevver Ravża-i pâki Yezîdî eyledi ḫar-gâh
Kılâblar minber-i nûra tefevvüt eyledi hey vâh

22 Dinildi vaḳ‘a-i Ḥarre bu ġadr-i ẓulm ü ifsâda
Resûlullâh bu ifsâdı ḫaber virmişdi ûlâda

23 Bu ḳavmüñ nâr-ı ḳahrıyla ḫarâba vardı Beytullâh
Püser İbni Ziyâdî’den helâk oldı ‘ibâdullâh

24 Vezâġ İbni Ziyâd ammâ Yesir mel‘ûn müsteşnâ
Biri kâfir biri mürted ikisi bir vücûd ammâ

25 Ḫaber virdi Resûlullâh bu ẓulm-i ġadr-i ‘udvânı
Muṣarraḥ eyledi la‘net Yezîd’e ol kerem kânı

26 Mu‘ayyen ism-i vaṣfıyla Yezîd’üñ kıbr-i ṭuġyânı
Kelâmullâh-ı nâṭıḳ’da beyân-ı ḥükm-i Ḳur’ânî

27 Şerî‘at münkiri ekşer Yezîdî Âl-i Mervân’ı
Mübâhî mezheb olmuşlar kimiüñ ḥükm-i şeyṭânî

28 Kimisi sevmedi Âl-i Resûl’i Şâmî şûmîdür
Żamîren ḳâtili taḥḳîḳ mülûk-i mülk-i Şâmîdür

29 Ḥüseyn ile Ḥasan Zehrâ ‘Alî’ye ḫuṭbede bunlar
Nice sebb ile la‘n itdi ḫavâric aşlıdur bunlar

30 Resûlullâh’uñ âlini ḳahırdur bunlarun şânı
Muġâyir ḳavl-i Raḥmân’a bularuñ ḥükmi nefsânî

31 Kelâmullâh-ı 'uẓmâyı murâd üzre idüp te'vîl
Ḳıyâs-ı nefs ile âḫir şerî'at itdiler tebdîl

32 Vaṣiyyü'l-mü'minîn iken muḥakkak Murtażâ Ḥaydar
'Acebdür itdiler inkâr bu ḳavm-i bed-gümân ebter

33 Rivâyet eyledi ḥaccü'l-vedâ'da bu'l-beyân aṣḥâb
Vaṣiyyü'l-mü'minîn itdi 'Alî'yi seyyidü'l-ensâb

34 Ġadîr-i Ḫum'da minberde beyân itdi Resûlullâh
Kimüñ mevlâsı oldıysam 'Alî'dür hem anuñ mevlâh

35 İlâhî sev 'Alî'yi cân ile her kim ki sevdiyse
İlâhî düşmen ol her kim 'Alî'ye düşmen oldıysa

36 Vaṣiyyet eyledi cümle umûrın Şâh-ı Merdân'a
'Aceb burhân-ı vâżıḥdur ḥadîşim ehl-i îmâna

37 Kemer-beste miyân-beste bu meclisde bulur 'unvân
Fütüvvet bâb-ı Ḥaydar'dur mürebbî cümleye Selmân

38 Velâyet maẓharı mürşid muḥakkak oldur efrâda
Ḫavâric eyleyüp inkâr sebeb oldılar ifsâda

39 Yemen ḥuccâcına tekrâr vaṣiyyet eyledi izhâr
Ġadîr-i Ḫum'da minberde Resûl-i Seyyidü'l-aḥyâr

40 'Adûlar "el-veled sırrı ebîh"e bil ki maẓhardur
Ḳamu esfelde seyr eyler Vezaġ mişliyle eşherdür

41 Kelâmuñ Hâşimâ iḳrâr iden mü'minlere kâfî
İrişmez nûr-ı iḳrâra göñül kim olmaya ṣâfî

42 Kısâ talıtında ḥaşr olmuş muṭahhar cism ü rûḥuz biz
Ḥaḳîḳat nuṭḳumuz kevşer-ṣabûḥuz hem fütûḥuz biz

4- (Meşnevî) Merşiye-i Selâm-nâme[239]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Her nefesde ṣad ṣalât olsun Resûl'e ṣad selâm
Âline evlâdına aṣḥâb-ı sırra ṣad selâm

2 Çâr-yâr-ı bâ-ṣafâya ṣad ṣalât u ṣad selâm
Hem daḫı ümmât-ı ehl-i faḳra benden ṣad selâm

3 Tâc-ı 'izzet Âmine Zehrâ'ya benden ṣad selâm
Ḥażret-i Kübrâ Ḫadîce 'avn-i dîne ṣad selâm

4 Eşca'ân-ı mü'minîn a'mâm-ı pâke ṣad selâm
Âl-i Beyt-i Hâşimî'ye ṣad ṣalât u ṣad selâm

[239] Hâşim Baba Divanı, Ankara Millî Kütüphane, No: Yz.A 399, v. 78b.

5 Ḥażret-i sıbṭeyne dâ'ım ṣad ṣalât u ṣad selâm
Efcer-i ḳavm-i Ḳureyş'e ṣad hezâr la'net tamâm

6 Her devirde devr iden Mervân'a ṣad la'net tamâm
Ḥażret-i Zeynü'l-'Abâ'ya ṣad ṣalât u ṣad selâm

7 Ḥażret-i Bâḳır imâma ṣad ṣalât u ṣad selâm
Ḫâce-i dîn Ḥażret-i Ca'fer imâma ṣad selâm

8 Ḥażret-i Mûsî-i Kâzım nûr-ı 'arşa ṣad selâm
Maẓhar-ı nûr-ı Ḫudâ her dem Rızâ'ya ṣad selâm

9 Ṣad ṣalât olsun Taḳî'ye her nefesde ṣad selâm
Maẓhar-ı sırrullâha ol 'Askerî'ye ṣad selâm

10 Âl u evlâda muḥibb etbâ'larına ṣad selâm
Vâṣıl-ı sırr-ı tevellâ 'âşıḳına ṣad selâm

11 Ol şehîd-i Kerbelâ'nuñ cümlesine ṣad selâm
Kerbelâ'ya ġayret iden mü'minîne ṣad selâm

12 Ṭâlib-i ẓıll-i fenâ aṣḥâb-ı faḳra ṣad selâm
Ḥażret-i Selmân u Ḳanber ṭâbi'îne ṣad selâm

13 Cümle-i ḫuddâm-ı dîne ṣad ṣalât u ṣad selâm
'Âlimîn-i 'ilm-i Ḥaḳḳ'a ṣad ṣalât u ṣad selâm

14 Sırr-ı tevḥîde müselsel ṭâlibîne ṣad selâm
Ân-ı dâ'imde ḥaḳîḳat 'ârifîne ṣad selâm

HÂŞİMÎ (16. Yüzyıl)

(Târîh Kıt'ası) Merşiye[240]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ġurre-i mâh-ı Muḥarrem sîneler çâk itmege
Nâgehân bir ḳanlı ḫançer eyledi peydâ yine

2 Yâ şafaḳ âteş olupdur hem fetîl-i dâġ olup
Tâzelendi derd ile dâġ-ı dil-i şeydâ yine

3 Tekye içre ol gice bir ḫûb tevḥîd itdiler
Ḳıldı ehl-i derd olanlar âh u vâveylâ yine

4 Anda eşk-i dîde-i ġam-dîdesi 'âşıḳlarıñ
Oldılar Şâh-ı Şehîdân 'aşkına sakkâ yine

5 Cümle 'uşşâḳ ol maḳâm içre Ḥüseyn'i yâd idüp
Râstî oldı nevâda bülbül-i şeydâ yine

6 Hep görenler didiler bu Hâşimî târîḫdür
"Eyledi 'İsâ-nefesler bir 'aceb iḥyâ yine" (1579)

[240] Mehmet Zeki PAKALIN, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C. II, İstanbul 1983, s. 485.

HAYDAR (19. Yüzyıl)

1- (Kasîde) Mersiye-i İmâm Ḥüseyn[241]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bugün 'aşr-ı Muḥarremdür gönül âh u fiġân eyle
'Âşıḳa rûz-ı mâtemdür gönül âh u fiġân eyle

2 Resûlüñ ḳurretü'l-'aynı cihânuñ mâh-ı tâbânı
İdüp çâk-i girîbânî gönül âh u fiġân eyle

3 Ḥüseyin girdi meydâna felekler düşdi sûzâna
Boyandı Kerbelâ ḳana gönül âh u fiġân eyle

4 Şarardı gül beden şoldı cihân efġân ile ṭoldı
Yezîdler şâd-mân oldı gönül âh u fiġân eyle

5 Melekler ṭâḳ-ı semâda ṭuyûrân rûy-ı hevâda
Şah Ḥüseyn Kerbelâ'da gönül âh u fiġân eyle

6 Yezîd İbn-i Yezîd Mülcem elinde ḫançer-i ġamġam
Yıḳıldı ḫâke ġonca-fem gönül âh u fiġân eyle

7 Ḳıyâmetden oldı nişân ṭoldı feryâd ile cihân
Ehl-i Beyt oldı perîşân gönül âh u fiġân eyle

8 Ṭutuldı ḫurşîd-i enver şehîd olınca o server
Ciger-gûşe-i Peyġamber gönül âh u fiġân eyle

9 Ne ẓâlim ḥâşın-i bî-dîn imiş mel'ûn Yezîd la'în
İde la'net olan mü'min gönül âh u fiġân eyle

10 Bu âteş ḥaşre dek sönmez bu hicrân nârı dükenmez
Bugün mü'min olan gülmez gönül âh u fiġân eyle

11 Ḳılalım âh ile zârı oḳuyup ism-i Cebbâr'ı
Şâd ola rûḥ-ı envârı gönül âh u fiġân eyle

12 Ḳuluñdur Ḥaydar-ı kemter şefâ'at ḳıl şeh-i kişver
Sensüñ şehîdâna ser-'asker gönül âh u fiġân eyle

2- (Murabba') Mersiye[242]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bu mâh-ı ġam-fezâdır ey gönül âh u fiġân eyle
Sirişküñ çaġlasun cân u ciġerden çeşmi ḳan eyle
Bu ḥasret nârıyla yan sîneñe pür-dâġ nişân eyle
Şeb-tâ-be-seḥer aġla çâk-i girîbân eyle

2 Türâb-ı âsitânından yüzüñ döndürme âh eyle
Nigâh-ı iltifât-ı ġayriden al dâ'ım vâh eyle
Murâduñ ḥaşrda cem' olmaḳ ise evlâd-ı Şâh ile
Ḥüseynîler gibi rûy u sîneñi seng ile ḳan eyle

[241] Haydar, Divan, Ankara Milli Kütüphane, No: Yz. FB 168, v. 28b. Not: Bu manzumenin bazı mısraları aruz kalıbına uymamaktadır.
[242] Haydar, Divan, Ankara Milli Kütüphane, No: Yz. FB 168, v. 28b. Not: Bu manzumenin bazı mısraları aruz kalıbına uymamaktadır.

3 O şûḫuñ pür-nûr-ı ḥüsni boyandı âh ḳızıl ḳana
Nice ḳaṣd eyledi ẓâlim ġonca-i Şâh-ı Merdân'a
Ola her demde ṣad-la'net Yezîd ibni Yezîd saña
Muḥibb-i Âl-i Resûl'i bıraḳduñ âh u giryâna

4 O sîm gerdâna lâyıḳ mıydı ẓâlim seng ile ḫançer
Bıraḳup ḫâk-i zemîne eylemek dînüñi heder
Nesl-i pâk-i Muṣṭafâ vü Murtażâ'ya bu keder
Oldı mü'minseñ eger yan aġla âh u efġân eyle

5 Muḥibb-i ḫânedân-ı Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ'yız biz
Bende-i Âl-i 'Abâ ceddi evlâd-ı Murtażâ'yız
Yanarız ḥaşre dek âl-i Şehîd-i Kerbelâ'yız biz
Sirişkûñ Ḥaydarâ 'aşḳ-ı Ḥüseyn'le büryân eyle

3- (Gazel) Mersiye[243]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bu rûz-ı mâh-ı pür-ġamdır göñül âh eyle vâh eyle
Fırâḳ-ı sûz-ı mâtemdir göñül âh eyle vâh eyle

2 Girîbân sîne çâk eyle enîn-i nâle vü âh eyle
Cihân şâhı nûş-ı semdir göñül âh eyle vâh eyle

3 Gülşen-i vaḥdet sarâyında ġonca-i şükûfesi
Ser-â-ser ġarḳa-i demdir göñül âh eyle vâh eyle

4 Muḥibb-i Âl-i Resûlüñ bu gün mâtem-fezâsıdır
Yezîdân şâd-ı hem-demdir göñül âh eyle vâh eyle

5 Nedür bu ẓulm yâ Rab meded evlâd-ı Muḥammed'e
Söyünmez sûz-ı pür-keder göñül âh eyle vâh eyle

6 Ḳan aġlar mâtem-i Ḥüseyn ile ins ü melâ'ik hep
Bâ'iş İbn-i Mülcem'dür göñül âh eyle vâh eyle

7 Ḳılalım nâleler Ḥaydar Yezîd'e idelim la'net
Derûn-ı dâġ-ı dil ġamdur göñül âh eyle vâh eyle

HAYRETİ (Öl. 1535)

(Kasîde) Der-Medḥ-i İmâm-ı Sa'îd A'nî Ḥüseyn-i Şehîd Raḍiyallâhu Ta'âlâ 'Anhu[244]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ey pâdişâh-ı zümre-i merdân yâ Ḥüseyn
Vey server-i gürûh-ı şehîdân yâ Ḥüseyn

2 Ey cân-ı pâk-i Aḥmed ü Maḥmûd u Muṣṭafâ
Vey nûr-ı dîde-i Şeh-i Merdân yâ Ḥüseyn

[243] Haydar, Divan, Ankara Milli Kütüphane, No: Yz. FB 168, v. 47a. Not: Bu manzumenin bazı mısraları aruz kalıbına uymamaktadır.
[244] Hayretî Divanı, Haz. Mehmet ÇAVUŞOĞLU, M. Ali TANYERİ, İstanbul 1981, s. 9.

3 Ey ma'den-i fütüvvet ey bahr u kân-ı cûd
Ey mahzen-i mürüvvet ü ihsân yâ Hüseyn

4 Ey cevher-i ma'ârife bir kân-ı bî-kerân
Vey gevher-i hakâyıka 'ummân yâ Hüseyn

5 Koç gibi yine cân kuzısın eyledüñ revân
'İd-i cihâd-ı ekbere kurbân yâ Hüseyn

6 Ol ser ki kân-ı cevher-i sırr-ı İlâh idi
Meydânda eyledüñ anı galtân yâ Hüseyn

7 Gerden ki bûse-gâh-ı Resûl-i Hudâ idi
Çaldılar aña hançer-i bürrân yâ Hüseyn

8 Mâh-ı Muharrem irdi yakup dâğ-ı gam göñül
Kan akıdur bu dîde-i giryân yâ Hüseyn

9 Bir gün durur bu gün ki tutar mâtemüñ senüñ
Pîr ü cüvân u bende vü sultân yâ Hüseyn

10 Yer ü gök ehli cümle kara yasludur bugün
Olup saçuñ mişâli perîşân yâ Hüseyn

11 Urdı yüzine derd ile kef acıdı saña
Çün gördi bu muşîbeti 'ummân yâ Hüseyn

12 Çağlayuban akan su degül göz yaşı durur
Oldı zamâne derd ile giryân yâ Hüseyn

13 Vâdîler itdi yakaların dest-i gamla çâk
Yüz yere urdı cümle beyâbân yâ Hüseyn

14 Taşlarla dögünüp gice gündüz akar şular
Sürer yüzini yerlere her ân yâ Hüseyn

15 Berk oldı yine bir çakım âteş bu gussadan
Ağlar sehâb u ra'd ider efgân yâ Hüseyn

16 Dâğ eyledi vücûdın ışıklar gibi nücûm
Dökdi şafak bu mâtem içün kan yâ Hüseyn

17 Şeb girdi kara çullara mâtem tutup seher
Çâk itdi dest-i gamla girîbân yâ Hüseyn

18 Döküp gözi yaşın turup ağlar yaşın yaşın
Tâ subh olınca şem'-ı şebistân yâ Hüseyn

19 Müşkün kurıdı kanı vü yandı yakıldı 'ûd
Pür-âteş oldı mecmer-i gerdân yâ Hüseyn

20 Yakup vücûd-ı nâzükine tâze tâze dâğ
Kana boyandı la'le-i nu'mân yâ Hüseyn

21 Nâz ile şîve ile kesildi şalınmadan
Bâğ-ı cihânda serv-ı hırâmân yâ Hüseyn

22 Yıllar geçer ki gülmez açılmaz gül-i ṭarî
Pür-ḫûn derûn-ı ġonca-i ḫandân yâ Ḥüseyn

23 Abdâl-ı fânî gibi nemed-pûş olup durur
Ḫâr-ı belâda bülbül-i nâlân yâ Ḥüseyn

24 Şunlar ki ḫânedânına ḳaṣd itdi Aḥmed'üñ
Dimek olur mı anlara insân yâ Ḥüseyn

25 Ḫaḳ'dan saña vü cedduñe oldukça çoḳ selâm
Olsun Yezîd'e la'net-i Yezdân yâ Ḥüseyn

26 Daḫı ol iki ẓâlime la'net ki didiler
Birine Şimr ü birine Mervân yâ Ḥüseyn

27 Tâ rûz-ı ḥaşr olınca teberrâdayuz müdâm
Ol şûm kavme ḥâşılı yeksân yâ Ḥüseyn

28 Başuma tâc u gözüme kuḥl-i cilâ yeter
Ḫâk-i reh-i gürûh-ı muḥibbân yâ Ḥüseyn

29 'İd-i murâda şol kişi irer cihânda kim
Yoluñda ḳaldı cânını ḳurbân yâ Ḥüseyn

30 Bir kelb-i bâ-vefâdur işigüñde Ḥayretî
Sürme ḳapuñdan eyleme nâlân yâ Ḥüseyn

31 Lâyıḳ degül ki redd olına rûz-ı restâḫîz
Cân u dil ile bende-i fermân yâ Ḥüseyn

32 Olmazsa em şefâ'at-i ceddüñ Ḫudâ bilür
Dutdı vücûd 'illet-i 'işyân yâ Ḥüseyn

33 Bu şerbet-i maḥabbet-i evlâd ola meger
Olursa derdine yine dermân yâ Ḥüseyn

34 Sâḳî-i bezm-i rûz-ı cezâ olıcaḳ atañ
Unutma cur'adan anı ol ân yâ Ḥüseyn

35 Budur ümîdimüz ḳamu aḥbâb-ı ḫânedân
Maḥşer güninde ḳalmaya 'atşân yâ Ḥüseyn

HAYRİ (19. Yüzyıl)

(Terkîb-i Bend) Muḥarremiyye[245]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

I

1 'Aceb mi giryeler itsem gelen mâh-ı Muḥarremdür
Benüm müjgân-ı çeşmüm ebr-i bârân-rîz-i mâtemdür

2 Bana ḫûn-ı ciger vir sâḳiyâ şahbâyı 'arż itme
Bugün câm-ı dilüm ser-şâr-ı derd ü miḥnet ü ġamdur

[245] Hayrî Dîvânı (Doktora Tezi), Haz. Hasan ŞENER, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 1999, s. 42.

3 Nücûm-ı çarḫ eşk-i ‘âşıḳân-veş yerlere geçsün
Düşen ḫâk üzre ḫûn-ı nûr-ı çeşm-i Faḫr-ı ‘Âlem’dür

4 Bu günlerde cilâ-yı rûḥ yanmaḳdur yaḳılmaḳdur
Vücûduñ yaḳ göñül mir’âtına ḫâkister it demdür

5 Dökülmüş ḳudsiyânuñ aġlamaḳdan merdüm-i çeşmi
Nümâyân baḫrde ṣanma ḥabâb-ı ṣafḥa-ı yemdür

6 Bu bâr-ı ḥasreti çekmez felekler işte seyr eyle
Taḥammül eylemez âdem sipihrüñ ḳâmeti ḫamdur

7 Felekler dâġ-ber-dildür bu âteşden degül encüm
Kı zîrâ mâtem-i Âl-i ‘Abâ emr-i mu‘azzamdur

8 Şehîd oldı bu mâh içre Resûl’üñ ḳurretü’l-‘aynı
Fırâḳ âteşlerine yaḳdı ‘arş u ferş-i kevneyni

II

9 Bu mâtemde çemende sînesin çâk eyledi güller
Pür itdi bâġ-ı dehri âh u feryâd ile bülbüller

10 ‘Amâ geldi gözine nergisüñ farṭ-ı bükâsından
Perîşân eyleyüp zülfin gülistân içre sünbüller

11 Geçilmez oldı seyl-âb-ı sirişk-i ḳudsiyândan gör
Çekildi keh-keşândan âsumânuñ ṭâḳına püller

12 Görüp ḫûn-ı Ḥüseyn’i ṣaḥn-ı ḫâk-i Kerbelâ üzre
Pür itdi penbe-i ḫûnîn ile cismin ḳaranfüller

13 Mezâḳ-ı câna semdür neş’e-i ṣahbâ-yı ġam-fersâ
Dökülsün cur‘a-i eşküm gibi ḫâk üstine müller

14 İdüp her mâh-peyker ġâze-i ruḫsârını ḫûndan
Libâs-ı mâtem olsun dûş-ı ḫûbân üzre kâküller

15 Ney-i ḫâmeñ ṭutuşsun nâra yansun ṣafḥa destüñde
Zebân-ı âteşînüñden nedür ey dil te‘âmüller

16 Bu günlerde ġurûb itdi o mihr-i maṭla‘-ı devlet
Bu demlerde cihânı ḳapladı ser-tâ-be-ser ẓulmet

III

17 Düşen ḫûn-ı Ḥüseyn-i Mücteba’dur Kerbelâ üzre
Çıḳan dûd-ı derûn-ı ehl-i îmândur semâ üzre

18 Yezîd’e la‘n peykânın urur tîr-i zebânından
Görüñ bu ẓulm ü ġadri zümre-i Âl-i ‘Abâ üzre

19 Güneş gördüm deyü rûy-ı Yezîd’i ı‘tizâr eyler
Sürüp ruḫsârını ḳabr-i Resûl-i Kıbriyâ üzre

20 Şafak ṣanma ‘arûs-ı çarḫ al pûşîdesin atdı
Görüp dem nûr-ı çeşm-i Ḥażret-i Ḫayru’n-nisâ üzre

21 Revâ mı ġonca-âsâ düşmemek ḫançerlere ey dil
Görüp re's-i şerîfüñ ol gülüñ ḫâr-ı cidâ üzre

22 Kim urduysa o nev-res şehriyâra nîze-i ġadri
Ser-i mûyını yarup şehper it tîr-i belâ üzre

23 Yezîd'üñ rûḫına la'n eylemekden olmasun ḫâlî
Bu vâcibdür zebân-ı ḫâme-i siḥr-âzmâ üzre

24 Niçün üftâde olmaz rûy-ı ḫâke ḫayme-i gerdûn
Niçün dökmez bu ḥasretle zemîne çeşm-i encüm ḫûn

IV

25 Cüdâ olduḳları-çün Kerbelâ'nuñ teşnegânından
Cihân ṭolmaḳda el'ân cûlaruñ ṣît-i fiġânından

26 Ḫıramân oldılar hep sâye-i Tûbâ-yı cennetde
Anuñ ayrılmayanlar sâye-veş serv-i revânından

27 Yetişdi bir ḳademde oḳ gibi gülzâr-ı mînûya
Yolında ol şehüñ bir gez atan tîrin kemânından

28 Süvâr-ı esb-i ġufrân oldı meydân-ı bihişt içre
Reh-i ṣıdḳ u vefâda gitmeyen zîr-i 'inânından

29 Olurlar dest-res gencîne-i iḳbâl-i câvîde
Rehinde ol şehüñ destin çekenler naḳd-i cânından

30 Ser-â-ser buldılar zer-efser-i raḥmetle ârâyiş
Geçenler reh-güzârında ser-i nâz-âşıyânından

31 Tef-i nâr-ı caḥîm içre ola ḥasretle leb-teşne
Dirîġ-i âb iden zâlim leb-i sükker-feşânından

32 Dem-â-dem girye eyler ṭopraġa yüzler sürüp iñler
Geçilmez hiç Furât'uñ cûşiş-i eşk-i revânından

33 Bu ḥasretle çemende ġonca çâk itdi girîbânın
İdüp şad-pâre güller pençe-i ḫâr ile dâmânın

V

34 Kim itdiyse cüdâ ol serveri yekrân-ı devletden
Ser-âver olmasun 'uḳbâda da ḫâk-i mezelletden

35 Zevâl irdi o mihr-i burc-ı iḳbâle deyü ey dil
Gözin yummaz felekde mâh ile encüm bu ḥayretden

36 Şehâdet râyetiyle 'arṣa-ı ḥaşra ḳudûmında
Ola cârûb-ı râhı ṭurra-i ḫûrân-ı cennetden

37 İden ol gül-'izâruñ gerdenin ḫûn ile âlûde
İlâhî olmasun vâreste-gerden ṭavḳ-ı la'netden

38 Eyâ şâh-ı serîr-i mülk-i cennet Ḫayrî-i zârı
Ferâmûş eyleme rûz-ı ḳıyâmetde şefâ'atden

39 Ḳarîrü'l-'ayn-ı vaṣl it rûz-ı 'uḳbâda pür olmuşdur
Fırâḳ u ḥasretüñile dîdesi ḫûn-âb-ı miḥnetden

40 Sülâleñden senüñ bir sînesi mecrûḥ bendeñdür
Anı ta'dâd eyle zümre-i ehl-i şehâdetden

41 Hümâ-yı rûḥuñ olsun ṭâ'ir-i gülzâr-ı kurb-ı Ḥaḳ
'Adüñı ḳa'r-ı nâra mülḥaḳ itsün Ḳâdir-i Muṭlaḳ

VI

42 Senüñ hecrüñile itmekde zemîn ü âsumân girye
İderler ḳudsıyân feryâd u nâle ḫâkıyân girye

43 Görüp ḫûn ile gül-gûn dâmenüñ gül-berg-i ra'nâ-veş
Degül şebnem gül üzre eylemekde gülsitân girye

44 Teẕekkür eyledükçe Ehl-i Beyt'üñ çeşm-i giryânın
Degül bârân ider ebr-i bahârî her zamân girye

45 Çü ḳumrî ṭavḳ-ı mâtem eyleyüp gîsû-yı müşgînin
İderler ḥacle-gâh-ı cennet içre ḥûriyân girye

46 O cevherden cüdâ düşdüñ deyü ṣanına cevâhirdür
Dökerler eşk-i ḫûnîn eyledükçe baḥr u kân girye

47 Degül emvâc eşk-i telḫ-i zehr-âmîz-i deryâdur
Senüñ-çün itmede ey gevher-i yektâ-yı cân girye

48 Görüp gül-berg-i ruḫsâr-ı münîrüñ ḫâk-âlûde
İder ezhâr-ı bûyâ-yı riyâż-ı bûstân girye

49 Feżâ-yı Kerbelâ kim mecma'-ı renc ü meṣâ'ibdür
Anuñ her bir giyâhı sîneye şemşîr-i ḳâżıbdür

VII

50 Degüldür ra'd gerdûn ḥasretüñile itmede zârı
Görüp sen gül-ruḫa 'ârıż olan seylî-i âzârı

51 Fırâḳuñ âteşine oldı sûzân sîne-i gerdûn
Feleklerde o âteşden eşerdür 'unṣur-ı nârı

52 Dü-nîm oldı ṣadef-veş ġayretinden mihr-i 'âlem-tâb
Görüp ḫâk-i siyâha düşdigin sen dürr-i şeh-vârı

53 Zırih-pûş oldı a'dâñ ile peygâr itmege cûlar
Degül emvâc iḥâṭa eyleyen ser-tâ-ser enhârı

54 Senüñ düşmenlerüñ a'nâḳını ḳaṭ' eylemek ister
Zemîn âmâde itmiş çarḫa ṭutmuş tîġ-ı kühsârı

55 Nihâde eylemek-çün gerden-i rûḥ-ı Yezîd üzre
Felek ḳılmış tehiyye hâleden ġıll-ı giriftârı

56 Ḫudâ bed-ḫâhuñı pâ-mâl-ı sümm-i raḫş-ı ġadr itsün
Eyâ cünd-i şehîdânuñ şehi sulṭânı serdârı

57 Zülâl-i re'fetüñ vir Ḫayrî-i bîmâr u nâlâna
'İnâyet eyledükçe cur'a-i lütfuñla 'aṭşâna

HAZMİ (KANBALAK-ZÂDE HAZMİ) (1856-1928)

(Müseddes) Mersiye[246]

(Mefâ'îlün Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün)

1 Muḥarrem oldı yine dîde eşk-bâr olsun
Enîn ü mâtem ile sîne dâġ-dâr olsun
Bu gülsitân-ı cihân cümle ḫâr-zâr olsun
Ṣolup nesîm-i te'essürle târ-mâr olsun
Ne gül ne ġonca ne gülşen ne cûy-bâr olsun
Bütün ḫazân-zede-i devr rûzgâr olsun

2 Bu mâh odur ki o Şâh-ı Şehîd yâda gelür

Aña cefâ-yı felek ṣanma kim 'ıdâda gelür
Elem bu mâhı düşündükçe bî-ırâde gelür

Naṣıl bu vaḳ'a-i dil-sûza ṣabrı var olsun[247]

3 Ne cür'et eyledi âyâ bozup vefâyı felek
Düşünmedi şeref-i Âl-i Muṣṭafâ'yı felek
Bezetdi ḫûn-ı şehîdânla Kerbelâ'yı felek
O mâh-ı rif'ata gördi revâ cefâyı felek
O da bu fikr-i saḳîmiyle şerm-sâr olsun
Feżâ-yı ḫaşrda maġżûb-ı Kird-gâr olsun

4 Baḳ ol mürüvveti yoḳ kec-nihâd gerdûna
Teraḥḥum eylemeyüp bunca ḳalb-i maḥzûna
Müsâ'id oldı merâm-ı Yezîd-i mel'ûna
O bî-edeb o sefîh ü o meşreb-i dûna
Ki dem-be-dem aña la'net hezâr hezâr olsun
Hemîşe la'net o kelb üzre pây-dâr olsun

5 Nedür bu cevr-i le'îmâne Âl-i 'Adnân'a
Nedür bu âteş-i ġam ḳalb-i ehl-i îmâna
Yanup yaḳıldı bu ḥasretle nâra pervâne
Ḳoyuldı mâteme gül bülbül âh u efġâna
Senüñ de Ḥazmî işüñ hep enîn ü zâr olsun
Bu aġlamaḳ saña her rûz u şeb şi'âr olsun

[246] Kanbalakzâde Hazmî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Hayrettin AYAZ, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 1987. s. 237.

[247] Müseddesin bu ikinci bendinin ikinci ve beşinci mısraları metni aldığımız yerde yoktur.

HIFZİ (ÂŞIK HIFZİ) (1833-1927)

(Müsemmen) Merşiye[248]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Geldi çün mâh-ı Muḥarrem ḳıldı dehri rûşenâ
Ḥâṭır-ı 'uşşâḳa düşdi mâ-cerâ-yı Kerbelâ
Çünki ol menzil muṣâḥib mecma'-ı baḥr-ı belâ
Teşne-dil oldı şehîd anda Ḥüseyn-i Müctebâ
Cem' olup Kûfe diyârında gürûh-ı eşḳıyâ
'Âl ü evlâd-ı Resûl'e gördiler cevri revâ
Bir 'aẓîm fitne uyandurdı Yezîd-i bî-ḥayâ
Söyle vallâhi sezâdur cânına la'net sezâ

2 Ol vefâsız bî-raḥimler ḳavl-i merġûb itdiler
Kûfe'ye da'vet ḳılup irsâl-i mektûb itdiler
Şanasın biñ cân ile cânânı maṭlûb itdiler
Şoñra 'ahdi bozdılar aḳvâli mekẓûb itdiler
Ḥâşılı anlar vefâyı orda mekẓûb itdiler
Sed çeküp bezl-i Furât'ı anda maḥcûb itdiler
Bir 'aẓîm fitne uyandurdı Yezîd-i bî-ḥayâ
Söyle vallâhi sezâdur cânına la'net sezâ

3 Çün bilürdi nûr-ı çeşm-i Aḥmed-i Muḫtâr idi
Vâlid-i âli cenâb-ı Ḥażret-i Kerrâr idi
Mâderi bint-i Resûl-i Ḥażret-i Zehrâ idi
Dâder-i pâk-i ḥasen ḫulḳ-ı Rıżâ ḫünkâr idi
Nesl-i Peyġamberligin âyâ kim inkâr eyledi
Şân-ı vâlâsı anuñ günden daḫı aẓher idi
Bir 'aẓîm fitne uyandurdı Yezîd-i bî-ḥayâ
Söyle vallâhi sezâdur cânına la'net sezâ

4 Birṭaḳım nâ-merdler münḳâd idüp fermânına
Ol livâ-yı naḥsı dikdi Kerbelâ meydânına
Ḳahrı müstaḥsen görüp Âl-i Resûl'üñ şânına
Bî-güneh maẓlûmlaruñ girdi o ẓâlim ḳanına
Manṣıb-ı dehri degişdi devlet-i îmânına
Tâ-be-maḥşer la'net olsun kendine a'vânına
Bir 'aẓîm fitne uyandurdı Yezîd-i bî-ḥayâ
Söyle vallâhi sezâdur cânına la'net sezâ

5 Allah Allâh öyle bed-baḫtuñ olup fermân-beri
Şaymadı aṣlâ ḥuḳûḳ-ı Ḥażret-i Peyġamber'i
Bir içim ṣuyı dirîġ itdi ḥavârıc leşkeri
Şûretâ islâm idi sîretde kâfir 'askeri
Olmadı böyle muṣîbet devr-i Âdem'den beri
Yâ nice yaş dökmesün erbâb-ı 'aşḳuñ gözleri
Bir 'aẓîm fitne uyandurdı Yezîd-i bî-ḥayâ
Söyle vallâhi sezâdur cânına la'net sezâ

[248] Alevi-Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Hıfzî Maddesi), Haz. İsmail ÖZMEN, Ankara 1998, C. III, s. 257.

6 Bu Muḥarremdür zemîn ü âsumân ağlar bugün
Vaḳt-i mâtemdür muḥibb-i ḫânedân ağlar bugün
Eşk-i ḥasretler döküp tâ tende cân ağlar bugün
'Âşıḳânuñ dîde-i giryânı ḳan ağlar bugün
Ḥâşılı feryâd idüp cümle cihân ağlar bugün
Ağla Ḥıfẓî 'aşḳ ile üftâdegân ağlar bugün
Bir 'aẓîm fitne uyandurdı Yezîd-i bî-ḥayâ
Söyle vallâhi sezâdur cânına la'net sezâ

HİLMİ (ABDÜLMÂLİK HİLMİ) (1865-1928)

1- (Murabba') Merşiye[249]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Mâtemin Şâh-ı Ḥüseyn'üñ ṭutalım
Cigerimiz daḫı hem ḫûn idelim
Gice gündüz nâle efġân ḳılalım
Ağla mâtemdir Muḥarremdir bu dem

2 Derdimiz ola şehîdler 'aşkı-çün
Yatdığından ḳırmızı ḳanlar içün
La'net ol kâfir Yezîd'e cânı içün
Ağla mâtemdir Muḥarremdir bu dem

3 Hem semâdan nevḥa geldi zâr u zâr
Çeşm-i pâk-i Muṣṭafâ'ya kıydılar
Âh meded beyt-i Resûl'e nitdiler
Ağla mâtemdir Muḥarremdir bu dem

4 Dökdiler hem de Ḥüsey'nüñ ḳanını
Ṭanmadılar 'âlemüñ sulṭânını
Hâviyede ḳodı Yezîd cânını
Ağla mâtemdir Muḥarremdir bu dem

5 Ḳande idi ol muḥıbbân-ı 'Alî
Yası ṭutdı âh u vâhı eyledi
Gözlerinden dökdiler ḳanlı yaşı
Ağla mâtemdir Muḥarremdir bu dem

6 Zâr ile ağladılar ṭoḳuz felek
İns ü cinn ü ḥûr u rıḍvân hem melek
'Arş u kürsîde bulunan ferşe dek
Ağla mâtemdir Muḥarremdir bu dem

7 Mâlik Ejder yanuben hem-derd ile
Şah Ḥüseynim çağırurken vird ile
Yâ meded hey meded hem derd ile
Ağla mâtemdir Muḥarremdir bu dem

[249] Abdülmâlik Hilmî Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Hüseyin ÖZCAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1991, s. 36.

2- (Gazel) Mersiye[250]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Ol Muharrem mâhıdur varlık sivâ anda harâm
Mahv-ı varlık ânıdur hestî fenâ tecrîd-i tâm

2 Terk-i cân ile vatandır hubb-ı 'âbâdan merâm
"Mâte fî hubbi 'ıbâ"dur sırr-ı mûtû ey hümâm

3 Tâbi'-i Hüseyn Rızâ'dur her ki gördi bu makâm
Cism-i kâmil Kerbelâ'dur 'âşıkına hem imâm

4 Âl-i Resûl reh-nümâdur sırr-ı tevhîde şehâm
Mâtem içre dâ'imâ ehl-i fenâdur ey babam

5 Cânı teslîm eyleyenler aña kıldılar devâm
Varlığını nefy idenler zevk-i dîdâra be-kâm

6 Cümle evsâfdan berîdür aç susuzdur hem müdâm
Mâtem-i Hüseyn iledir gice gündüz ve's-selâm

7 Âh 'azîzım Şeyh Hulûsî'dür şarâb-ı 'aşka câm
Hilmiyâ mâtem nedür bildürdi şeyhuñ bı't-tamâm

HİLMİ (MEHMED ALİ HİLMİ DEDE BABA) (1842-1907)

1- (Gazel) Mersiye[251]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Gel ey dil âh u efgâna bugün mâh-ı muharremdir
Gel ey dîde akıt seyl-i sirişki âle mâtemdir

2 Tutup dâmân-ı 'arşı çün melâ'ik şimdi kan ağlar
Bu günlerde semâdan yağdığı bârân degil demdir

3 Hüseyn-i Kerbelâ'nıñ çekdigi cevri Yezîdân'dan
Bu zulmi görmemiş bir kimse kim tâ devr-i Âdem'dir

4 Düşünce hâke tenhâ Zü'l-cenâh üstünden ol server
Olan âmâc tîr-i eşkıyâya şâh-ı ekremdir

5 Yıkıldı tîşe-i gamla tahammül hânesi billâh
Naşıl âlı itmesün insân olan bu zulm-i azlemdir

6 Anup tenhâlığın leb-teşnelikle ol şehen-şâhıñ
Cihâna velvele-endâz olan feryâd u nâlemdir

7 Yakup nâr-ı firâka cân evin Hilmî 'alev-rîz it
Bu gamlar beñzemez her bir gama bu başka bir gamdır

[250] Abdülmâlik Hılmî Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Hüseyin ÖZCAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1991, s. 37. Not: Bu manzume şekil olarak gazele benzemesine rağmen bütün mısraları aynı kafiye ile yazılmıştır.

[251] Hilmi (Mehmed Ali Hilmi Dede Baba), Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 274.

2- (Müseddes) Merşiye-i Ciger-sûz-ı Ḥażret-i İmâm Ḥüseyn-i Şehîd-i Kerbelâ[252]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Devşirüp mâh-ı Muḥarremde Yezîd 'askerini
Seçdiler Âl-i Nebî düşmeninüñ en şerini
Geydirüp zırh-ı veġâ cevr ü cefâ miġferini
Sevḳ idüp ceyş-i melâ'înüñ aşıl ekferini
Żabṭ idüp kerb ü belâ 'arṣasınuñ her yerini
Çekdiler Âl-i 'Abâ ḳatline ḫançerlerini

2 Bir ṭarafdan daḫı evlâd-ı Nebiyy-i zî-şân
Cem' idüp mü'min-i muḫlişleri sâdât-ı cinân
Geldiler yetmiş iki merd-i Nerîmân-ı cihân
Kerbelâ'ya ḳurup ordusını ehl-i îmân
Açdılar Şâh-ı şehîdüñ 'alem-i enverini
Ḳurdılar Âl-i Resûl'üñ ḫıyem-i aḥdarını

3 Ṭoldılar ṣaf ṣaf olup rezm-gehe ehl-i sitem
Ṭurdı ol ḳavme muḳâbil şeh-i ferḫunde-himem
Ḳıldı a'dâya nidâ sıbt-ı Nebiyy-i Ekrem
Ey uranlar şeref-i ni'met-i islâmdan dem
Ḳangı bir ümmet urur zâde-i Peyġamber'ini
Düşünüñ va'd olunan rûz-ı cezâ maḥşerini

4 Çıḳdı serdâr-ı şaḳî Şâh-ı şehîde karşu
At sürüp 'arṣa-i heycâda o zâlim ilerü
İtdiler naḳż-ı 'uhûd eylediler güft ile gû
Atdılar tîr-i cefâ ḫażrete ol ḳavm-i 'adû
İtmege teşne şehîd iki cihân dâverini
Yıḳdılar dîn-i ḳavînüñ şeref-i minberini

5 Başladı ceng ü cidâl itmege a'vân-ı Yezîd
Ehl-i Beyt üzre hücûm eyleyüp ol ḳavm-i 'anîd
Ḥarb idüp yetmiş iki bende vü evlâd u ḥafîd
Oldılar ma'rekede Ḥaḳ yolına cümle şehîd
Kesdiler Şâh-ı şehîdüñ veled-i ekberini
Urdılar tîr ile ma'ṣûm 'Aliyy-i Aṣġarını

6 Ḫayme-gâha gelerek şâh-ı şehîd-i mażlûm
Ehl-i Beyt ile vedâ' eyledi ol kân-ı 'ulûm
Seyyidât âh u fiġân girye-künân oldı 'umûm
Yaḳasın yırtdı ṣaçın yoldı nisâ-ı ma'ṣûm
Bağrına başdı 'Alî Zeynü'l-'Abâ peykerini
Ṭapşırup 'ilm ü emânâtuñ aña yekserini

7 Żü'l-cenâḥ üzre süvâr oldı o sulṭân-ı cihân
Girdi meydân-ı veġâya çekerek seyf ü sinân
Aldılar orta yere sıbṭ-ı Resûl'i ol ân
İtdiler yirmi iki biñ kişi tîr-i bârân
Döndirüp dîde-i ġırbâle ten-i gül-terini
Düşürüp ḫâk-i siyâh üzre cihân serverini

[252] Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı, İstanbul 1327, s. 112.

8 Düşdigi demde atından yere Şâh-ı mażlûm
Her ṭarafdan oḳ atup ḳavm-i Yezîd itdi hücûm
Ṣadr-ı envârına başdı ayaġın Şimr-i żalûm
Gözini açdı Ḥüseyn didi çekil ey meş'ûm
Farż-ı żuhrı ḳılayım feyż-i İlâh-âverini
Alayım 'ömrümüzüñ ṣoñ dem-i tekbîrlerini

9 Sîne-i pâkine başdıḳda o Şimr-i nâ-pâk
Titredi ṣabr iderek rûḥ-ı Resûl-i Levlâk
Oldı ervâḥ-ı nebîyân u velîler ġam-nâk
O dem az ḳaldı ki alt üst ola arż u eflâk
Şaşırup seb'a-i seyyâre menâzil yerini
Târumâr eyleyecekdi feleküñ miḥverini

10 Ḳıbleye ḳarşu ṭurup Ḥażret-i Sulṭân-ı şehîd
Ḳıldı erkân-ı teyemmümle vużû'ın tecdîd
Cânib-i Ḥaḳḳ'a tevekkül olup itdi taḥmîd
Oḳuyup fâtiḥa-i Ḥażret-i Ḳur'ân-ı mecîd
Secde-i evvel içinde o kerem-güsterini
İtdiler ḫâke berâber dü-cihân efserini

11 Şimr-i mel'ûn çekerek ḫançer-i cevr-efgenini
Bûse-gâh-ı Nebevî'den keserek gerdenini
Ayırup re's-i şerîfinden o nâzik tenini
Ṣoldırup ḫayf beḳâ mecma'ınuñ gülşenini
Dikdiler nîze-i 'udvâna Ḥüseyn'üñ serini
Ḳoydılar ḳanlar içinde cesed-i aṭharını

12 Ḳopdı ṭûfân-ı ḳıyâmet ṣanasın kim o zamân
Ṭutdı âfâḳ-ı cihânı żulemât-ı heyecân
İns ü cin ḥûr u melek eylediler âh u fiġân
Oldılar cümleten ervâḥ-ı muḳaddes giryân
Dökdiler ehl-i semâ dîdeden eşk-i terini
Yañılup ḥûr u melek ṭâ'at u tesbîḥlerini

13 Sâl-i hicret o meh altmış bire itmişdi duḫûl
'Aşr-ı evvelde olup vâḳı'a-i ḥarb-i melûl
Tîr-i a'dâya hedef oldı ḳamu Âl-i Resûl
Vaḳt-i cum'aydı şehîd oldıġı dem necl-i Betûl
İçdiler câm-ı şehâdetle beḳâ kevserini
Terk idüp zînet-i dünyâ ile sîm ü zerini

14 Ḳatl-gâha iricek Zeynü'l-'Abâ'nuñ güzeri
Ṣaldı dört yana fiġân eyleyerekden naẓarı
Gördi yatmaḳdadur al ḳanlar içinde pederi
Bu işe yandı bütün ḫalḳ-ı cihânuñ cigeri
Ḳatl idüp ḳavm-i 'adû teşne şehîdler erini
Cennetüñ seyyidi dünyânuñ e'az mefḫarini

15 Ḥażret-i Zeyneb ile sitt-i Rukiyye giryân
Yolarak ṣaçlarını seyyideler itdi fiġân
Şehrbânû döverek sînesin oldı nâlân
Çaġrışup nâḳalar üstinde cemî'-i nisvân
Ḳoydılar ḫayf yetîm Âl-i 'Abâ duḫterini
Ġurbet illerde ġarîb eylediler ḫâherini

16 İtmedi kimseye bir böyle ẓulüm ḳavm-i Mecûs
Ne Yahûdî ne Naṣârâ ne nüfûs-ı menḥûs
Görmemiş böyle cefâ mişlini çarḫ-ı fânûs
'Arş-ı a'lâda olup Faḫr-ı risâlet me'yûs
Açdılar ḫalḳ-ı cihân rûyına mâtem derini
Yaḳdılar nâr-ı taḥassürle gönül mücmerini

17 Nice ḳan ağlamasun âh iderek Ḥilmî Dede
Oldılar Âl-i 'Abâ ẓulme sezâ her yerde
Kimisi zehr-i helâhille olup pejmürde
Kimi de tîġ-ı cefâ ile olup rencîde
Âl-i Süfyân'a felek virdi ẓulüm şeşperini
Ḳırdılar Âl-i Resûl'ünü ol iki şehperini

3- (Kasîde) Merşiye[253]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Mest-i câm-ı "el-belâ'u li'l-velâ"sın yâ Ḥüseyn
Sen şehîd-i tîġ-ı ṭuġyân-ı cefâsın yâ Ḥüseyn

2 Cism-i pâküñde açılmış gül gibi şad-yâreler
Derd-i ḫûn-âlûd-ı çeşm-i Kerbelâ'sın yâ Ḥüseyn

3 Ḥaḳ yolında cân u ser ḳılduñ fedâ raḥmet saña
Târik-i zîb-i sürûr-ı mâ-sivâsın yâ Ḥüseyn

4 'Âlem-i hestîde sen ıẓhâr-ı Ḥaḳ ḳılmaḳ içün
Şeh-süvâr-ı merd-i meydân-ı veġâsın yâ Ḥüseyn

5 Çekmedi kimse cihânda çekdigüñ miḥnetleri
Rîḫ-veş derd ü belâya mübtelâsın yâ Ḥüseyn

6 Ḳanġı bir mezhebde câ'izdür saña buġż eylemek
Merdüm-i çeşm-i Ḥabîb-i Kibriyâ'sın yâ Ḥüseyn

7 Saña buġż itmez aṣlâ 'âlemde islâmım diyen
Sen emîrü'l-mü'minîn ẓıll-i Ḫudâ'sın yâ Ḥüseyn

8 Dîn ü îmândan saña ẓulm eyleyen maḥrûmdur
Sen ṣalât-ı nûr-ı Âl-i Muṣṭafâ'sın yâ Ḥüseyn

9 Vâlidüñdür lâ fetâ illâ 'Aliyyü'l-Murtażâ
Necl-i pâk-i ḥażret-i Ḫayru'n-nisâ'sın yâ Ḥüseyn

10 Sıbṭ-ı ekrem dâderüñdür ḫâletüñ bint-i Resûl
Mü'minîn ü mü'minâta pîşvâsın yâ Ḥüseyn

11 Zübde-i Âl-i Muḥammed'dir vücûd-ı akdesüñ
Seyyidü's-sâdât-ı sulṭân-ı seḫâsın yâ Ḥüseyn

12 Şer'-i pâk-i Aḥmed'e ḳılduñ kemâl-i inḳıyâd
Muḥyî-i dîn-i mübîn Âl-i 'Abâ'sın yâ Ḥüseyn

[253] Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı, İstanbul 1327, s. 115.

13 Aṣl-ı îmândır seni sevmek cemî'-i mü'mine
Nûr-ı çeşm-i enbiyâ vü evliyâsın yâ Ḥüseyn

14 Saña keşf oldı rumûzât-ı ma'ânî sırr-ı ġayb
Vâriṣ-i 'ilm-i ledünn-i enbiyâsın yâ Ḥüseyn

15 Nice yâd itmez saña buġż eyleyenler maḥşeri
Sen veliyy-i Ḥażret-i Rabbu'l-'Alâ'sın yâ Ḥüseyn

16 Seyyid-i şübbân-ı cennet oldıġuñ ma'lûm iken
Nice ḳıydılar saña sen aṣfıyâsın yâ Ḥüseyn

17 Ḥażret-i Peyġamber omuzında taşırken zâtuñı
Re's-i pâküñ mehçe-i küll-i ezâsın yâ Ḥüseyn

18 Meşhed olmuşken saña âġûş-ı maḥbûb-ı İlâh
Ḫâk-i ḫûn içre yatur ehl-i kisâsın yâ Ḥüseyn

19 Ümmet-i merḥûmeye râh-ı necâtı gösteren
Pertev-i mışbâḥ-ı envâr-ı hüdâsın yâ Ḥüseyn

20 La'net olsun Âl-i Süfyân'a anuñ a'vânına
Teşne-leb şâh-ı şehîd-i etḳıyâsın yâ Ḥüseyn

21 'Abd-i ḫâṣuñdur senüñ ḥilmî Dede eyle ḳabûl
Sen şefî'u'l-müznibîn kân-ı 'aṭâsın yâ Ḥüseyn

4- (Gazel) Merşiye[254]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Ṭoġdı çün mâh-ı Muḥarrem dü gözüm ḳan aġla
Sûziş-i mâtem ile durma hemân yan aġla

2 Geldi eyyâm-ı belâ Âl-i 'Abâ'ya eyvâh
Eşk-rîz ol o belâ demlerini an aġla

3 Kerbelâ'ya ḳurup ordusını ḳavm-i Süfyân
Çekdiler tîġ-ı sitem ḫançer-i bürrân aġla

4 Âl ü evlâd ile aṣḥâb-ı Ḥüseyn oldı şehîd
Yalıñuz ḳaldı amân seyyid-i şübbân aġla

5 Aldılar orta yere yirmi iki biñ ẓâlim
Tîr-i a'dâya hedef oldı o sulṭân aġla

6 Düşicek ḫâk-i siyâh üzre Ḥüseyn-i maẓlûm
Ditredi 'arşda ervâḥ-ı nebîyân aġla

7 Ḥażret-i sıbṭ-ı Nebî ḳurret-i 'aynân-ı 'Alî
Ẓulm ile oldı şehîd Şâh-ı şehîdân aġla

[254] Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı, İstanbul 1327, s. 79.

8 Ḳara gün ṭoġdı cihân rûyını ṭutdı ẓulemât
Ehl-i Beyt üzre hücûm itdi Yezîdân aġla

9 Dikdiler nîzeler üzre şühedâ başlarını
Şâmiyân itdi sürûr siz de muḥibbân aġla

10 Ẕikr idüp çekdigini Âl-i Resûl'üñ vâ'iẓ
Var ise sende eger zerrece îmân aġla

11 Dögünüp ṭaşlar ile sînemiz olsun al ḳan
Aġladı ḥûr u melek sen de gel ey cân aġla

12 Aġla ey Ḥilmî Dede aġlar bütün ḫalḳ-ı cihân
Yandı bu ma'rekenüñ nârına devrân aġla

5- (Gazel) Mersiye[255]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Gel ey aṣḥâb-ı mâtem zâra kim yevm-i belâdur bu
Fiġân eyyâmıdur rûz-ı Şehîd-i Kerbelâ'dur bu

2 Ciger-gâh-ı muṣâbe dâġ-ı fürḳat baş yaḳup sîneñ
Kebâb it cismüñi bezm-i ġam-ı ehlü'l-kisâdur bu

3 Dem-â-dem yâd idüp aḥvâl-i nûr-ı çeşm-i Zehrâ'yı
Yezîd'e la'net itmek mü'mine farż-ı Ḫudâ'dur bu

4 Enîn ü âh ile ey dil tezelzül eyle gerdûnı
Kı bunca cevr ü miḥnet Şeh Ḥüseyn'e ne revâdur bu

5 Şefâ'at-ḫâh-ı maḥşer olmuş iken ehl-i 'ışyâna
Ne 'ışyân itdi ol Şâh'a Yezîd-i pür-cefâdur bu

6 Nice ḳan itmesün ehl-i semâ dâmânını çarḫuñ
Bugün ḫâke düşen gûşvâre-i 'arş-ı 'alâdur bu

7 Çözülmüş sünbül-i gîsûları bâd-ı meşâ'ible
Ġubâr-âlûde olmuş meh-cebîn-i "hel etâ"dur bu

8 Boyanmış gül gibi Şâh'uñ cemâl-i pâkı al ḳana
O gerden kim şikeste bûse-gâh-ı enbiyâdur bu

9 Görüp bî-ser ten-i şeh-zâdeyi çün Ḥażret-i Zeyneb
Gelüp feryâda ol dem vâh Ḥüseyn-i Müctebâ'dur bu

10 O nâzik cisme mehd olmuş iken âġûş-ı Peyġamber
Yatur ḫâk üzre tenhâ naḳd-i pâk-i Muṣṭafâ'dur bu

11 Füyûz-ı şer' içün Ḥaḳ râhına ḳurbân ider cânın
Sürûr-ı sîne-i pâk-i 'Aliyyü'l-Murtażâ'dur bu

12 Akıt gözden sirişk-i ḫûnı feryâd eyle ey Ḥilmî
Bugün mâh-ı Muḥarrem mâtem-i Âl-i 'Abâ'dur bu

[255] Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı, İstanbul 1327, s. 79.

6- (Gazel)[256]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Nûr-ı ḳandîl-i mu'allâdır Ḥüseyn-i Kerbelâ
Revnaḳ-efzâ-yı muṣallâdır Ḥüseyn-i Kerbelâ

2 Tayyib ü ṭâhir muṭahhardır ṣıfât u zât ile
Rics işminden müberrâdır Ḥüseyn-i Kerbelâ

3 Râhına cânlar fedâ cânân-ı 'âlemdir ezel
Cevher-i ḥüsn-i mücellâdır Ḥüseyn-i Kerbelâ

4 Bûy-ı 'aşḳıyla mu'aṭṭardır demâġ-ı 'âşıḳân
Ca'd-ı müşgîn-i muṭarrâdır Ḥüseyn-i Kerbelâ

5 Zübde-i Âl-i Muḥammed'dir vücûd-ı nâzıkı
Mâye-i feyż-i muṣaffâdır Ḥüseyn-i Kerbelâ

6 Seyyid-i şübbân-ı ehlü'l-cennedir çün lâ-cerem
Dâver-i ṣadr-ı mu'allâdır Ḥüseyn-i Kerbelâ

7 Ẕikr ider nâm-ı şerîfin rûz u şeb Ḥilmî müdâm
Sırr-ı esmâya müsemmâdır Ḥüseyn-i Kerbelâ

7- (Gazel)[257]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Tâc-dâr u şâh-ı efḫamdır Ḥüseyn-i Kerbelâ
Nûr-ı çeşm-i Faḫr-ı 'Âlemdır Ḥüseyn-i Kerbelâ

2 Necl-i sulṭân-ı velâyet sıbṭ-ı ḫatmü'l-mürselîn
Zîb-i rükn-i 'arş-ı a'ẓamdır Ḥüseyn-i Kerbelâ

3 Cân-ı şîrîn-i cenâb-ı Fâṭıma Ḫayru'n-nisâ
Seyyidü's-sâdât-ı ekremdir Ḥüseyn-i Kerbelâ

4 Dâder-i 'âlî-tebârıdır Ḥasan ḫulḳu'r-Rıżâ
Gevher-i genc-i mükerremdir Ḥüseyn-i Kerbelâ

5 Yüz sürenler meşhed-i envârına bulur necât
Maẓhar-ı feyż-i muḳaddemdir Ḥüseyn-i Kerbelâ

6 Şâfı'-i rûz-ı nedâmetdır günah-kâr ümmete
Ma'den-i eşfâḳ u erḫamdır Ḥüseyn-i Kerbelâ

7 Çâker-i ednâsıyım ıḫlâṣ ile Hılmî Dede
Şâh-ı evreng-i mu'aẓẓamdır Ḥüseyn-i Kerbelâ

[256] Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı, İstanbul 1327, s. 12.
[257] Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı, İstanbul 1327, s. 14.

HULÛSİ (ÖMER AYDINİ) 19. Yüzyıl)

(Muhammes) Mersiye[258]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Ol Ḥasan ḥażretlerine zehr içirdiñ eşkıyâ
Hem Ḥüseyn oldı şusuzluḳdan şehîd-i Kerbelâ
Nice ḳıydıñ ḳıymadan ma'şûmlara sen bî-vefâ
Emr idince kâfir olduñ hîç şübhem yoḳ buña
Ṣad-hezârân la'net olsun tâbi'îñe hem saña

2 Bilmediñ mi iki 'âlem faḫrı ceddi Muṣṭafâ
Bilmediñ mi Fâṭıma evlâdı âl-i Murtażâ
Nice ḳıydıñ ḳıymadan ma'şûmlara sen bî-vefâ
Emr idince kâfir olduñ hîç şübhem yoḳ buña
Ṣad-hezârân la'net olsun tâbi'îñe hem saña

3 Nefsiñe uyduñ bu ilde ey Yezîd noldı saña
Ol la'în şeyṭâna döndüñ İḫaḳ'dan olduñ sen cüdâ
Nice ḳıydıñ ḳıymadan ma'şûmlara sen bî-vefâ
Emr idince kâfir olduñ hîç şübhem yoḳ buña
Ṣad-hezârân la'net olsun tâbi'îñe hem saña

4 Ḳorḳmadan Ḥaḳ'dan ḥaḳâret-bîn baḳdıñ sen aña
Ey ne bed-kâr görmediñ mi emr-i Ḳur'ân-ı Ḥudâ
Nice ḳıydıñ ḳıymadan ma'şûmlara sen bî-vefâ
Emr idince kâfir olduñ hîç şübhem yoḳ buña
Ṣad-hezârân la'net olsun tâbi'îñe hem saña

5 Ey Ḫulûṣî emr-i Ḥaḳḳ'a anlar oldılar rıżâ
Olmayaydı şol ḥaḳâret anlar olmazdı bükâ
Nice ḳıydıñ ḳıymadan ma'şûmlara sen bî-vefâ
Emr idince kâfir olduñ hîç şübhem yoḳ buña
Ṣad-hezârân la'net olsun tâbi'îñe hem saña

HULÛSİ (1840-1910)

1- (Muhammes) Mersiye[259]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Dilâ eglimdeki bu câme-i mâtem Ḥüseyn'iñdir
Aḳar her rûz u şeb dîdemdeki bu nem Ḥüseyn'iñdir
Derûnumda yanar bir âteş-i mübhem Ḥüseyn'iñdir
Giriftâr oldığım bu derd-i lâ-yüfhem Ḥüseyn'iñdir
Nihâyet ḫâne-i dilde elem hem ġam Ḥüseyn'iñdir

2 Muḥarrem mâhıdır mü'min niçün bu demde şâd olsun
Niçün eşk-i maḥabbet dökmeyüp ġamdan âzâd olsun
Niçün yâ zümre-i 'uşşâḳa mesrûru'l-fu'âd olsun
Revâdır ol şehîn 'âşıḳları mâtemle yâd olsun
'Uşâtıñ rûz-ı maḥşer derdine merhem İḥüseyn'iñdir

[258] Hulûsî Ömer Aydınî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Emine ALTINTAŞ, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya 2007, s. 219.

[259] İbrahim ASLANOĞLU, Sivas Meşhurları (Hulûsî Maddesi), Sivas 2006, C. I, s. 470.

3 Nedir âyâ bu fi'l-i nâ-becâlar ey Yezîd mel'ûn
Belâ deştinde ḳıldıñ ol şehiñ dîdesini pür-ḫûn
Dem-i Âl-i 'Alî'den seng-i ṣaḥrâ oldı hep gül-gûn
Bu âhıñ intıḳâmı oldı ancaḳ maḥşere merhûn
İrâdet rûz-ı uḫrâda Ḫudâ a'lem Ḥüseyn'iñdir

4 Bu emre nice dûr itmişdi yâ Rab ḥikmet-i pergâr
Resûl-i Ehl-i Beyt'i Kerbelâ'da ḳıldılar nâ-çâr
Ḳalemle şerḥ olunmaz işbu muḥrıḳ mâcerâ ey yâr
Ferâmûş olmaz aṣlâ ehl-i îmânı yaḳar her bâr
Cihânda her belâdan vaḳ'a-i mübrem Ḥüseyn'iñdir

5 Velâyet kişveri evrenginiñ şevketlü şâhıdır
Sa'âdetler semâsınıñ mülemmâ şems ü mâhıdır
İmâmu'l-muḳtedâ şehr-i hidâyet şâh-râhıdır
Semâda devr iden ebrî Ḥüseyn'iñ dûd-ı âhıdır
Melekler mâtemi mu'tâd ider her dem Ḥüseyn'iñdir

6 Gel ey göz girye-nâk ol kim Ḥüseyn-i müctebâdır bu
Nihâl-i bâġ-ı Ḥaydar hem ḥafîd-i Muṣṭafâ'dır bu
Çerâġ-ı çeşm-i Zehrâ ḳıdve-i ehl-i vefâdır bu
Ser-â-pâ ḳâleb içre hem de mışbâḥ-ı hevâdır bu
Ṣunan câm-ı sa'âdet sâḳî-i maḥrem Ḥüseyn'iñdir

7 'Acebdır nûr-ı çeşm-i Aḥmed'i ḥikmet ne kim yâ Rab
Şehîd itdiler anı teşne-leb ehl-i şikem yâ Rab
Girîftâr-ı caḥîm olsun Yezîd'in baḫtı kim yâ Rab
Bu mâtemle dem-â-dem âh u vâveylâ çekdigim yâ Rab
Bilürsüñ bu Ḫulûṣî 'abd-i nâm ḫurrem Ḥüseyn'iñdir

2- (Murabba') Merṣiye[260]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Dilâ zâr eyle mâtem ḳıl Muḥarrem mâlıdır bu
Tefekkür eyle evlâd-ı Resûl'üñ çekdıgı rencû
Şehîd-i Kerbelâ'yı yâd idüp çek ġuṣṣa vü ḳayġu
Dü çeşmiñden revân it rûz u şeb ḳanlu yaşı yâhû

2 Ḳalup ṣaḥrâ-yı miḥnetde ḳamusı teşne-leb 'atşân
Evvel deşt-i Kerbelâ'da virmedi âb bır ḳaṭre şu
Dem-â-dem yâd idüp aḥvâl-i Âl-i Murtażâ'yı sen
Virüp ḫûn eylediñ hem Ehl-i Beyt'iñ sînesi daġlu

3 Ne ḥâletdır ki ṣıbṭ-ı Muṣṭafâ'ya böyle sitemler
Sezâdır sîneyi çâk it her dem şemşîr-i 'âletler
Ola tâ rûz-ı maḥşer şefî' ol kemâl Ehl-i Beytler
Ḫulûṣî aġla olduysa derûnuñ derd ile memlû

[260] İbrahim ASLANOĞLU, Sivas Meşhurları (Hulûsî Maddesi), Sivas 2006, C. I, s. 471.

HÜZNÎ (YOZGATLI) (1879-1936)

1- (Müseddes) Mersiye[261]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ey ḥafîd-i Faḫr-ı 'âlem nûr-ı 'ayn-ı Murtażâ
Maḥrem-i sırr-ı hüviyyet ma'den-i ʿilm ü ḥayâ
Maẓhar-ı miftâḥ-ı raḥmet melce'-i mîr ü gedâ
Ḳıṭ'a-ı nûru'l-Betûl şol Fâṭıma Ḫayru'n-nisâ
Lâ-yu'ad ẓulm itdiler ḥaḳḳında ḳavm-i eşḳıyâ
Cânım olsun râhına ḳurbân Şehîd-i Kerbelâ

2 Câme-i ḥasret ile tâ ḥaşre dek ey pâdişâh
Ḳan dökem mâh-ı Muḥarrem vaḳti ben bî-ıştibâh
Vaḳ'a-i dil-sûzını itsün beyân kılk-i siyâh
İtmemek mümkin mıdur râhında bu 'ömrüm kütâh
Lâ-yu'ad ẓulm itdiler ḥaḳḳında ḳavm-i eşḳıyâ
Cânım olsun râhına ḳurbân Şehîd-i Kerbelâ

3 Bilmediler ḳadrini ḥayfâ gürûh-ı ẓâlimân
Ey ḥafîd-i Ḥażret-i Peyġamber-i âḫir-zamân
Ehl-i Beyt'e nâ-sezâ itdi ḥaḳâret bî-gümân
İns ü cin cümle melâ'ik itdi ol demde fiġân
Lâ-yu'ad ẓulm itdiler ḥaḳḳında ḳavm-i eşḳıyâ
Cânım olsun râhına ḳurbân Şehîd-i Kerbelâ

4 'Arş u kürsî Ḳa'be'yi itdüñ ḫarâb u nâ-bedîd
Dîn-i Aḥmed'den ḫurûc itdüñ behey ḫâ'ın Yezîd
Şübhesiz olduñ cıvâr-ı ḳurb-ı Ḥaḳ'dan nâ-ümîd
Ey fu'âd-ı Ḥażret-i Peyġamber-i Rabbu'l-Va'îd
Lâ-yu'ad ẓulm itdiler ḥaḳḳında ḳavm-i eşḳıyâ
Cânım olsun râhına ḳurbân Şehîd-i Kerbelâ

5 Kâ'ınâta ser-te-ser vaḳt-i şehâdet âşıkâr
Ḳapḳara ṭutdı ẓalâm-ı tîre-i ḳavm-i şerâr
La'netullâhi 'aleyküm ey Yezîdân-ı ḫımâr
Ḳurb-ı Ḥaḳḳ'a yer açup gitdüñ ẓulümle şehriyâr
Lâ-yu'ad ẓulm itdiler ḥaḳḳında ḳavm-i eşḳıyâ
Cânım olsun râhına ḳurbân Şehîd-i Kerbelâ

6 Ey re'îs-i müşrikân vey dehr-i dûnuñ ebteri
Nice urduñ gerden-i pâke o ḫûn-rîz ḫançeri
Şimr-i mel'ûn neyledüñ ol sıbṭa-i Peyġamberi
Ḳoydı mâtem içre gör bu vaḳ'a Hüznî kemteri
Lâ-yu'ad ẓulm itdiler ḥaḳḳında ḳavm-i eşḳıyâ
Cânım olsun râhına ḳurbân Şehîd-i Kerbelâ

[261] Yozgatlı Hüznî Dîvânı, Haz. Mustafa GÜNEŞ, Yozgat 2000, C. II, s. 326.

2- (Müseddes) Mersiye[262]

(Mef'ûlü Fâ'ılâtün Mef'ûlü Fâ'ılâtün)

1 Ey dil yine Muḥarrem ah sıbṭ-ı Muṣṭafâ'yı
O deşt-i Kerbelâ'da evlâd-ı Fâṭımâ'yı
Çün teşne ḳoydı ẓâlim sâlâr-ı evliyâyı
Giryâna şaldı eyvâh ervâḥ-ı enbiyâyı
Yâ Rab meded yetişdür imdâda Murtażâ'yı
Ḳoydı nâ-çâr Yezîdler ol Şâh-ı Kerbelâ'yı

2 Ḫınzır-ṣıfat Şimir'le ferzend-i Murtażâ'ya
Raḥm itmedi la'înler evlâd-ı Muṣṭafâya
Ma'ṣûmlaruñ fıġânı çıkdı o dem semâya
Hem nice Ehl-i Beyt'e ẓulm oldı bî-nihâye
Yâ Rab meded yetişdür imdâda Murtażâ'yı
Ḳoydı nâ-çâr Yezîdler ol Şâh-ı Kerbelâ'yı

3 Bir verd-i bâġ-ı cennet hem-genc-i sırr-ı Settâr
Vah bûse-gâh-ı ceddi boyandı ḳana izhâr
Âh itdi bunca zî-rûḥ mâtem-keş oldı her bâr
İmdâda gel yetiş sen ey Şîr-i Ḥaḳ fıraḳ var
Yâ Rab meded yetişdür imdâda Murtażâ'yı
Ḳoydı nâ-çâr Yezîdler ol Şâh-ı Kerbelâ'yı

4 Gel Ḫüznî bu ḥüzünle mâtemler izdiyâd it
Ol nûr-ı 'ayn-ı Zehrâ yuya dîdeñ murâd it
Geldi meded Muḥarrem gey ḳaralar mu'tâd it
Ol Şâh-ı Kerbelâ'nuñ yâ Rab rûḥını şâd it
Yâ Rab meded yetişdür imdâda Murtażâ'yı
Ḳoydı nâ-çâr Yezîdler ol Şâh-ı Kerbelâ'yı

3- (Müsebba') Mersiye[263]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Ṣafḥa-i ṣadrımda merbûṭ nûr-ı 'aşḳ-ı Muṣṭafâ
Levḥa-i dilde muḥakkak mâtem-i Âl-i 'Abâ
Naḳş olupdur dilde şol vaḳ'a-i dil-sûz Kerbelâ
Çeşmimi ḫûn ḳaddimi nûn eyledi bu mâ-cerâ
Başıma odlar saçup ḳanlar dökem ben ḥaşre tâ
Nûr-ı 'âlem vah Ḫüseyn'im nûr-ı çeşm-i Murtażâ
Yaḳdı cânım deldi bağrım el-meded yâ Rabbenâ

2 Gözlerim seyl-i Furât'dur dâmenim balıṭ-ı sefîd
Mâtem-i âh-ı fırâḳım sidreye oldı resîd
Ma'ṣûmân-ı Ehl-i Beyt'e ẓulmin eyleyüp mezîd
Ḫûn-ı pâkin yerlere dökdüñ niçün ḫâ'in Yezîd
Ẓulmet-i cehlüñi 'arşuñ nûrına itdüñ sedîd
Nûr-ı 'âlem vah Ḫüseyn'im nûr-ı çeşm-i Murtażâ
Yaḳdı cânım deldi bağrım el-meded yâ Rabbenâ

[262] Yozgatlı Hüzni Divanı, Haz. Mustafa GÜNEŞ, Yozgat 2000, C. II, s. 341.
[263] Yozgatlı Hüznî Divanı, Haz. Mustafa GÜNEŞ, Yozgat 2000, C. II, s. 344.

3 Arż u eflâk mâtem içün cümle geydi ḳarayı
Sîne-i dil-sûza açduñ ṣad-hezârân yâreyi
Dayayup gerdân-ı pâke ḫançer-i ḫûn-ḫâreyi
Şımr-i mel'ûn neyledüñ ol sıbṭa-i meh-pâreyi
Kısve-i mâtemde ḳoyduñ ben gibi bî-çâreyi
Nûr-ı 'âlem vah Ḥüseyn'im nûr-ı çeşm-i Murtażâ
Yaḳdı cânım deldi bağrım el-meded yâ Rabbenâ

4 Bır muḥibb-i ḫânedânım derd ile oldum deli
La'net-i sengi Yezîd'e atmadan çekmem eli
Ḳaddimi dâl dillerim lâl itdi gıryânım belî
Tende ṭâḳat ḳalmadı hiç sen meded ḳıl yâ 'Alî
Aḳıdayım dîdeden ben ḫaşre dek mâtem seli
Nûr-ı 'âlem vah Ḥüseyn'im nûr-ı çeşm-i Murtażâ
Yaḳdı cânım deldi bağrım el-meded yâ Rabbenâ

5 Ḥüznî ḥüznüm-çün ḫazân ḥüzn ile ḥüzn itsün hemân
Ḳan döker ḳalb-i ḥazînim oldı ḥüzne âşiyân
Yâ ne ẓâlimdür ki şâha virmedi zerre amân
Cism-i pâkin nûr cemâlin maḥv idüp bâd-ı ḫazân
Câm-ı mevti nûş idüp gitdi fenâdan nâ-gehân
Nûr-ı 'âlem vah Ḥüseyn'im nûr-ı çeşm-i Murtażâ
Yaḳdı cânım deldi bağrım el-meded yâ Rabbenâ

4- Müseddes, Mersiye[264]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ḳırbamı aldım Cenâb-ı Kibriyâ'nıñ 'aşḳına
İtdigim selmân Muḥammed Muṣṭafâ'nıñ 'aşḳına
Kısve-i mâtem geyindim Murtażâ'nıñ 'aşḳına
Gözlerimden ḳan aḳar Ḫayru'n-nisâ'nıñ 'aşḳına
Al bu ṭâsı eyle nûş gel Kerbelâ'nıñ 'aşḳına
Sâḳîyim ben sâḳîyim Âl-i 'Abâ'nıñ 'aşḳına

2 Her günüm mâh-ı Muḥarrem her şebim bu iftirâḳ
Ḳaddimi nûn itdi eyvâh ıżṭırâb-ı iştiyâḳ
Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûl-i Kibriyâ âh el-firâḳ
İtdiler ḳavm-i Yezîdân ḳaṭre-i âbı yasaḳ
Al bu ṭâsı eyle nûş gel Kerbelâ'nıñ 'aşḳına
Sâḳîyim ben sâḳîyim Âl-i 'Abâ'nıñ 'aşḳına

3 Bir sıyeh-pûş bende-i Âl-i 'Abâ'yım şöyle bil
Bir içim şu virmediler şâha ol ḳavm-i rezîl
Anıñ içün zümre-i 'atşâna şu ecr-i cezîl
Dest-i sâḳîden alup nûş eyle miṣl-i selsebîl
Al bu ṭâsı eyle nûş gel Kerbelâ'nıñ 'aşḳına
Sâḳîyim ben sâḳîyim Âl-i 'Abâ'nıñ 'aşḳına

4 Oldum ervâḥ-ı ezel mâtem-keşâna ḫoş refîḳ
Sîne 'uryân dîde 'ummân yalıñ ayaḳ baş açıḳ
Cânımız olsun fedâ râhında şâhıñ bil ḥaḳîḳ
Eyle nûş al gel bu şuyı derdimiz baḥr-ı 'amîḳ
Al bu ṭâsı eyle nûş gel Kerbelâ'nıñ 'aşḳına
Sâḳîyim ben sâḳîyim Âl-i 'Abâ'nıñ 'aşḳına

[264] Yozgatlı Hüznî Dîvanı, Haz. Mustafa GÜNEŞ, Yozgat 2000, C. II, s. 339.

5 Ey ṣabâ var söyle luṭf it Şîr-i Ḥaḳḳ'a ḥâlımı
Ol Ḥüseyn'iñ mâtemi cûy itdi eşk-i âlımı
Ehl-i Beyt'ıñ merḳadine söyle 'arż-ı ḥâlımı
Ḳaralar geydim çıḳardım mâtem ile âlımı
Al bu ṭâsı eyle nûş gel Kerbelâ'nıñ 'aşḳına
Sâḳîyim ben sâḳîyım Âl-i 'Abâ'nıñ 'aşḳına

6 Ol ḥımâr ḳavm-i Yezîd'e olsun eyvâh yâ İlâh
İtmediler şâh Ḥüseyn'e merḥamet bî-ışṭıbâh
Anıñ içün câme-i mâtem geyindim hep siyâh
Ḥüznî ben bir sâḳîyım destimde ṭâs başda külâh
Al bu ṭâsı eyle nûş gel Kerbelâ'nıñ 'aşḳına
Sâḳîyim ben sâḳîyım Âl-i 'Abâ'nıñ 'aşḳına

IYDÎ (HACI MEHMED) (Öl. 1865)

(Müseddes) Mersiye[265]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Geldi 'âşûr-ı Muḥarrem 'âşıḳa eyler ṣalâ
Kim olur bu dem Ḥüseyn içün fıġâna mübtelâ
Mûcib-i cennetdür el-ḥak ṣâbire kerb-i belâ
Ḳalb-i 'uşşâḳa Ḥüseyn'üñ nûrı virmişken cilâ
Bir bölük gümrâh elinde ḳaldı Şâh-ı Kerbelâ
Server-i cümle şehîdân oldı ol şân-ı 'alâ

2 Ḳıl naẓar Kûfîlerüñ Şâmîlerüñ ṭuġyânına
Bir içim şu virmediler Muṣṭafâ'nuñ âline
El-'aṭaş dürri ṣaçıldı Kerbelâ meydânına
Teşne iken kevṣer ırmaġı 'uluvv-i şânına
Bir bölük gümrâh elinde ḳaldı Şâh-ı Kerbelâ
Server-i cümle şehîdân oldı ol şân-ı 'alâ

3 Lâle-reng oldı seḥerlerde kenâr-ı âsumân
Mâtemin ṭutdı Ḥüseyn'üñ hep ṭuyûr u ins ü cân
Ser-te-ser arż u semâya ṭoldı feryâd u fıġân
Gûş-vâr-ı 'arş iken gör noldı ol ṣâḥib-zamân
Bir bölük gümrâh elinde ḳaldı Şâh-ı Kerbelâ
Server-i cümle şehîdân oldı ol şân-ı 'alâ

4 Çıḳdı bir mel'ûn anuñ tâ sîne-i 'uryânına
Urdı seyf ile o ẓâlim ol şehüñ gerdânına
İtdiler bunca ḥaḳâret dü-cihân sulṭânına
Cennet içre ḥûrîler müştâḳ iken dîdârına
Bir bölük gümrâh elinde ḳaldı Şâh-ı Kerbelâ
Server-i cümle şehîdân oldı ol şân-ı 'alâ

5 Ümmü Gülşûm ile Zeyneb vâ eḥâ dır vâ eḥâ
Hem Sükeyne şâh 'Alî Zeynü'l-'Abâ dır vâ ebâ
Ḳana müstaġraḳ olınca nûr-ı 'ayn-ı Murtażâ
'Iydî-i bî-çâre de kan aġlasun ṣubḥ u mesâ
Bir bölük gümrâh elinde ḳaldı Şâḥ-ı Kerbelâ
Server-i cümle şehîdân oldı ol şân-ı 'alâ

[265] Iydî Hacı Mehmed Divanı, Ankara Millî Kütüphane, Yz. A. 4167, v. 33b.

İBRET (MEHMED EFENDİ) (19. yy.)

1- (Muḥammes) Mersiye[266]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ṣanma şebnem dîde-i eflâk pür-nemdür bu gün
Câm-ı ḫûn-âlûd ile kevneyn sersemdür bu gün
Çeşm ü dil ḳan ağla kim ol mâh-ı mâtemdür bu gün
Mâtem-i Âl-i 'Abâ ağla Muḥarremdür bu gün
'Aşḳ yolında yâre 'arż-ı cân olan demdür bu gün

2 Çeşm-i cân Şâh-ı Şehîdân 'aşḳına ḳan ağlasun
Seyl-i eşkim ḫûn olup mânend-i Ceyḥûn çağlasun
Yer yer eflâki şerâr-ı sûz-ı âhım dağlasun
Mâtem-i Âl-i 'Abâ ağla Muḥarremdür bu gün
'Aşḳ yolında yâre 'arż-ı cân olan demdür bu gün

3 Ḳaṣd-ı cân itdi Yezîd ibn-i 'Aliyyü'l-Ḥaydar'a
Çekdi ḫançer bûse-çîn-i Ḥażret-i Peygamber'e
Gûş idince mâtem itdi geldi 'âlem bir yere
Mâtem-i Âl-i 'Abâ ağla Muḥarremdür bu gün
'Aşḳ yolında yâre 'arż-ı cân olan demdür bu gün

4 Böyle cârî olduġın gördükde fermân-ı ḳażâ
Dest-i a'dâdan alup nûş eyledi câm-ı beḳâ
Ḫûn ile âlûde oldı nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ
Mâtem-i Âl-i 'Abâ ağla Muḥarremdür bu gün
'Aşḳ yolında yâre 'arż-ı cân olan demdür bu gün

5 Ṣad hezârân bâr-ı la'net ol Yezîd-i ebtere
Mâ-cerâmız 'İbretâ ḳalmış ḥużûr-ı maḥşere
İns ü cân ḳan ağlamaḳda ḥaşre dek ol servere
Mâtem-i Âl-i 'Abâ ağla Muḥarremdür bu gün
'Aşḳ yolında yâre 'arż-ı cân olan demdür bu gün

2- (Muḥammes) Mersiye[267]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ser çeküp burc-ı şerefden mihr ü mâh-ı mülk-i dîn
Pertevinden pür-żiyâ mir'ât-ı ḳalb-i mü'minîn
Yüz sürer ta'ẓîm ile taḫt-ı ḳudûmuna zemîn
Mehdilerin taḫrîke me'mûr ḥażret-i Rûḥu'l-Emîn
Ḳurretü'l-'ayn-ı şehen-şâh-ı Nebiyyü'l-mürselîn

2 Nev-nihâl-i gülbün-i Zehrâ vü ibnü'l-Murtażâ
Ṭayyib ü Baṭḥâ'da bulmuşlar idi neşv ü nemâ
Mü'minîne sûy-ı Ḥaḳ'dan zâtlarıdur muḳtedâ
Rîze-i elmâsdan itdi biri cânın fedâ
'Âzım-ı fırdevs-i a'lâ oldı rûḥ-ı mâh-cebîn

[266] İbret Mehmed Efendi Divanı, Haz. Niyazi ADIGÜZEL (Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2000, s. 137.

[267] İbret Mehmed Efendi Divanı, Haz. Niyazi ADIGÜZEL (Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2000, s. 137.

3 Ekmeye toḫm-ı fesâdı rûy-ı arża eşḳıyâ
İtdiler 'arż-ı maḥabbet nâmelerle ẓâhirâ
Kızbı ṣıdḳa ḥaml idüp 'azm eyledi ṣâḥib-vefâ
Âl ile oldı esîr-i mübtelâ-yı Kerbelâ
Âḫırı oldı şikest ser-rişte-i şer'-i mübîn

4 Mübtelâ-yı şervet ü sâmân sipeh-sâlâr-ı kîn
Rehber-i ehl-i ḍalâlet peyrev-i râh-ı la'în
Hedm idüp miḥrâb-ı ḳudsi yapdılar şeytân evin
Kesdiler râh-ı Furât'ı ḥażretinden ḥâ'ifîn
Maẓhar-ı câm-ı şehâdet olmasın bildi yaḳîn

5 Taḫt-ı idbâra cülûs itdi Yezîd-i serserî
Bâġıyân u ḥâricîler oldılar fermân-beri
Ḳaṣd-ı cân ile Şımr-i mel'ûn çekince ḫançeri
Tîr-i âhdan çarḫ-ı gerdûnuñ kırıldı çenberi
Nitdiler kibr ile gör ehl-i fesâd u ḥâsidîn

6 Ḫûn ile âlûde olduḳda vücûd-ı nâzenîn
Kerbelâ'ya ṣâ'iḳa-perdâz olup âh u enîn
Ebr-i ẓulmet eyledi rîzân-ı la'net ber-zemîn
Rûḫın istiḳbâle kevşerlerle çıḳdı ḥûr-ı 'în
Muntaẓırdur didiler teşrîfüñe ḫuld-ı berîn

7 Âl u aṣḥâb-ı kirâm geydükde nev nev câmeler
Ehl-i Beyt aḥvâlini iḫbâr içün ḥammâmeler
Ḳuş ḳanadıyla uçurdı ḳanlı ḳanlı nâmeler
Eşḳıyâdan ne cefâlar çekdi o şâh-ı güzîn
Ehl-i Beyt ile gelür nev-reste Zeynü'l-'Âbidîn

8 Cüst ü cû eyler idi ḥâṭırların Faḫr-ı Cihân
Şem'-i bezm-i 'aşḳınuñ pervânesidür ins ü cân
Gûş idüp bu vaḳ'adan sersemlenüp kevn ü mekân
Ḫûn olup çeşm-i şafaḳ kat ḳat gögerdi âsumân
Mâteme girdi felekler ḳaralar geydi zemîn

9 Mâtem-i Âl-i 'Abâ'ya kim ki giryân olmaya
Nâr-ı hicrân-ı imâmeyn ile sûzân olmaya
Aġlamaz ol dîde kim âṣâr-ı îmân olmaya
Rûz-ı maḥşerde anuñ derdine dermân olmaya
Tâ şefâ'at itmedükçe ol Şefî'u'l-müznibîn

10 Teşne-leb ol sîm-ten ḫûn ile oldı lâle-gûn
Sûziş-i 'aşḳı muḥıbb-i âle ṣad dâġ-ı derûn
Çeşm-i dilden eşk-i ter seyl-âb olur mânend-i ḫûn
'Ârifâna mâ-cerâ-yı Kerbelâ 'İbret-nümûn
Levḥa ne taḥrîr ider bilmem kirâmen kâtibîn

11 Âsitân-ı devleti ḥâcet-revâ-yı ümmetân
Ḫâk-i râhı zerresidür tûtiyâ-yı çeşm-i cân
Türbe-i vâlâsını ḳandîl-i nûr pertev-feşân
Devr ider pervâne-vâr her demde rûḥ-ı ḳudsiyân
Hâzihî cennâtü 'adnin fedḫulûhâ ḫâlidîn

3- (Müseddes) Merşiye[268]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 N'itdi gör Âl-i 'Abâ'ya çarḫ-ı gerdûn-ı siyâh
Nesl-i pâk-i Muṣṭafâ ḥâl-i diger-gûn oldı âh
Âh deşt-i Kerbelâ ḫûn ile gül-gûn oldı âh
İns ü cin arż u semâ ye's ile maḥzûn oldı âh
Mâ-cerâ-yı Şâh Ḥüseyn derdiyle dil-ḫûn oldı âh
Seyl olup eşk-i terim mânend-i Ceyḫûn oldı âh

2 Sûy-ı cânândan egerçi esdi bir bâd-ı ḳażâ
Zevraḳ-ı ten oldı o bâd ile girdâb-ı belâ
Gird-bâdı gösterür biñ sırr-ı mir'ât-ı belâ
Gördi ol çeşm ü çerâġ-ı ins ü cân bu Kerbelâ
Mâ-cerâ-yı Şâh Ḥüseyn derdiyle dil-ḫûn oldı âh
Seyl olup eşk-i terim mânend-i Ceyḫûn oldı âh

3 Bir zamân cân u seri râhında itmezken dirîġ
Aldanup câh-ı cihâna eyledüñ sa'y-i belîġ
Bûse-çîn-i Ḥażret-i Peyġamber'e çekmege tîġ
Tîġ-ı ḳahra eyledüñ cism-i ḫabîşüñ bî-dirîġ
Mâ-cerâ-yı Şâh Ḥüseyn derdiyle dil-ḫûn oldı âh
Seyl olup eşk-i terim mânend-i Ceyḫûn oldı âh

4 Gülşen-i Zehrâ'da perverde o ġonca rûları
Mürdeye cân baḫş iden 'İsî-nefes ḫoş-gûları
Ḥażret-i Cibrîl'i görmüş dîde-i âhûları
Ġarḳa-i ḫûn eyledüñ ol zülf-i 'anber-bûları
Mâ-cerâ-yı Şâh Ḥüseyn derdiyle dil-ḫûn oldı âh
Seyl olup eşk-i terim mânend-i Ceyḫûn oldı âh

5 Dîni dünyâya degişdi çün Yezîd-i serserî
Ḳodı iḳlîm-i 'adem ṣaḥrâsına ol serveri
'Âḳıbet incitdi rûḥ-ı Ḥażret-i Peyġamber'i
Hem Ḫudâ'nuñ Şîr-i Merdân'ı 'Aliyyü'l-Ḥaydar'ı
Mâ-cerâ-yı Şâh Ḥüseyn derdiyle dil-ḫûn oldı âh
Seyl olup eşk-i terim mânend-i Ceyḫûn oldı âh

6 Seyl olup ḫûn-ı şehîdân baḥr-ı 'aşḳa çaġladı
Mâ-cerâyı gördi şeb başına ḳara baġladı
Ḫûn olup çeşm ü dili billâh şafaḳ ḳan aġladı
Nâr-ı mâtemle felek göz göz derûnın dağladı
Mâ-cerâ-yı Şâh Ḥüseyn derdiyle dil-ḫûn oldı âh
Seyl olup eşk-i terim mânend-i Ceyḫûn oldı âh

7 Görmüş iken zât-ı maḥbûb-ı Cenâb-ı 'İzzet'i
Eyledi âḫir şikest bezm-i sirâc-ı ümmeti
İre Ḥaḳḳ'uñ ṣad hezârân ṣad hezâr-bâr la'neti
Ba'd-ezîn 'İbret irer mi aña Ḥaḳḳ'uñ raḥmeti
Mâ-cerâ-yı Şâh Ḥüseyn derdiyle dil-ḫûn oldı âh
Seyl olup eşk-i terim mânend-i Ceyḫûn oldı âh

[268] İbret Mehmed Efendi Divanı, Haz. Niyazi ADIGÜZEL (Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2000, s. 169.

4- (Muḥammes) Merşiye[269]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Çekilüp sînemize kerb ü belâ destiresi
Tâ süveydâ-yı derûnumda göründi beresi
Ḳurdılar 'âleme hicrân ile âteş küresi
Tîġ-ı mâtem açalı sîneye âh penceresi
Çeşm ü dil oldı İmâm 'aşḳına bir ḳan deresi

2 Gösterür vechini derd-i dile mâh-ı mâtem
Penbe-i hecr ile 'uşşâḳa urur dâġ-ı elem
Dâġ-ı hicrânımıza dünyede olmaz merhem
Tîġ-ı mâtem açalı sîneye âh penceresi
Çeşm ü dil oldı İmâm 'aşḳına bir ḳan deresi

3 Dolunup burc-ı şerefden şeb-i ẓulmetde o mâh
Kerbelâ deştine göründi hemîşe bir âh
Cânını itdi fedâ Ḥażret-i Ḥaḳḳ'a ol Şâh
Tîġ-ı mâtem açalı sîneye âh penceresi
Çeşm ü dil oldı İmâm 'aşḳına bir ḳan deresi

4 Nîm-nigâh itmediler dîde-i giryânımıza
Ḳıydılar emr-i Yezîd ile bizim cânımıza
Urdılar âteşi bu cân u cihân-bânımıza
Tîġ-ı mâtem açalı sîneye âh penceresi
Çeşm ü dil oldı İmâm 'aşḳına bir ḳan deresi

5 'İbretâ çeşm-i çerâġân-ı Resûlü'ş-Şeḳaleyn
Dürr-i ser-tâc-ı selâtîn ü imâmü'l-ḥaremeyn
Mâtemin ḥaşre ḳadar eyleyelüm farżu'l-'ayn
Tîġ-ı mâtem açalı sîneye âh penceresi
Çeşm ü dil oldı İmâm 'aşḳına bir ḳan deresi

İFFET (BURSALI MEHMED EMİN) (Öl. 1841)

(Gazel) Merşiye Be-Cenâb-ı Ḥüseyn Raḍiyallâhu Ta'âlâ 'Anh[270]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Yoluña itsem fedâ şâyeste cân u başımı
Ey Şehen-şâh-ı Ḳureyşî ey Benîyy-i Hâşimî

2 Kerbelâ'ya her ne dem ḳan aġlasam farḳ idemem
Dâne-i yâḳût-ı aḥmer mi bu çeşmim yaşı mı

3 Aġlayup Şâh-ı Ḥüseyn'üñ mâtemiyle ba'de-zâ
'Ayn-ı Ceyḥûn eylesem bu dîde-i ḫûn-pâşımı

4 Kerbelâ deştinde zâr u nâlemi efzûn idüp
Âh u efġân eyleyem hicrân ile sır-dâşımı

5 Âḳıbet maḥv eylerim 'İffet ḳalenderler gibi
Ser-nüvişt-i bed-ḫayâl itdim ne çâre ḳaşımı

[269] İbret Mehmed Efendi Divanı, Haz. Niyazi ADIGÜZEL (Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensttüsü, Edirne 2000, s. 182.

[270] Bursalı İffet Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2005, s. 101.

İLHÂMİ (ALİ İLHÂMİ DEDE) (Öl. 1892)

1- (Kasîde) Merşiye[271]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 'Aşr-ı mâtemdir bugün ey müdrik-i şehrü'l-ḥarâm
Ḳıl rıżâ-yı Ḥaḳḳ içün Âl-i Resûl'e iḥtirâm

2 Sîne 'uryân dîde giryân aġlasun çeşm-i cihân
Ümmet-i İslâma ḳurbân oldı çün necl-i hümâm

3 Bânî-i şânî-i dîn şâh-ı Ḥüseyn'e it ḫuşû'
Cedd-i pâkinden eger ḫâhî-şefâ'at der-ḳıyâm

4 'Amm şehîd vâlid şehîd dâder şehîd evlâd şehîd
Hangi dildir eylesün bu fâcı'âtı iḳtiḥâm

5 Çâk çâk olmuş vücûdı baḳ 'Alıyy-i Ekber'iñ
Gerdânından Aṣġar'ıñ aḳmaḳda ḫûn-ı la'l-fâm

6 Bir ṭarafdan Ḥażret-i şehzâde Ḳâsım Bin Ḥasan
Nâ'il-i kâm olmadan içdi ecel şehdiyle câm

7 Yetmiş iki yâver ü şıddîḳ u erkân-ı Resûl
Hep Ḥüseyn'iñ uğrına oldı şehîd-i ı'tışâm

8 Nâḳalar üstünde zencîr-bend olup mıhr-ı Betûl
Kimsesiz düşmüş esîr-i nâ-murâd u nâ-merâm

9 Şedd-ı raḥl itmekdelerken Şâm'a ṭoġrı girye-ıîz
Leşker-i a'dâ bu ef'âle olurdı şâd-kâm

10 Nîzeler üstünde ez-cümle o dürrât-ı re's-i pâk
Şehribân u Zeyneb ü Gülşûm ü Zeynel der-ḫıyâm

11 Kûfıyân-ı mel'anet-bünyân u a'vân-ı Yezîd
Oldılar bu ḥâl ile şâdî-resâ-yı şehr-i Şâm

12 Zevḳ u şevḳinden Yezîd basṭ-ı bisâṭ-ı 'ayş idüp
Eyledi re's-i Ḥüseyn'e ḳarşı aḫz u intiḳâm

13 Şoñra bir çöp ile îmâ eyleyüp gül leblerin
Dırdı âyâ pek güzelmiş bu leb-i nûr-ıbtısâm

14 Ḫânedân-ı Muṣṭafâ'yı böyle imḥâ itdiler
Ol gürûh-ı bed-meniş ol zümre-i ibnü'l-ḥarâm

15 Ey şehîd-i Kerbelâ ey verd-i bâġ-ı Kıbrıyâ
Yoḳ yüzüm senden niyâz-ı 'afva tâ rûz-ı ḳıyâm

16 Pür-ḳuṣûrum 'âcizim muḥtâc-ı luṭfum râżıyım
Tek ḳapuñda bir gedâ İlhâmî olsun yâ İmâm

[271] İlhâmî. Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Alı Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kıtaplığı, No: U. 131, s. 107.

2- (Müseddes) Mersiye[272]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ey gül-nihâl-i ġonca-geh-i "hel-etâ" Ḥüseyn
Vey nûr-ı çeşm-i muḥterem-i Muṣṭafâ Ḥüseyn
Ḳurbân-ı Ka'be-i reh-i râz-ı ḳażâ Ḥüseyn
Ma'nâ-yı rıḳḳat-âver-i vâ-veyletâ Hüseyn
Ey derd-perver-i elem-i Kerbelâ Ḥüseyn
Vey Kerbelâ belâlarına mübtelâ Ḥüseyn

2 Seyf-i belâyı Şımr-ı şeḳâvet ki zâġladı
Ḥûnâbe-i şehâdetiñ ol demde çaġladı
Bezm-i beḳâda rûḥ-ı Nebî ḳara bağladı
Zehrâ-yı pür-ḥayâ saçını yoldı ağladı
Ġam pâre pâre cismini yandırdı dâġladı
Ey lâle-i ḥadîḳa-i Âl-i 'Abâ Ḥüseyn

3 Ol dem ki Kerbelâ'da seriñ oldı derd-nâk
'Arş-ı Ḥudâ'yı âh-ı 'Alî itdi lerze-nâk
Dil-teşne dîde sûz-ı taḥassürle girye-nâk
Düşdüñ yem-i şehâdete ey dürr-i necl-i pâk
Tîġ-ı cefâ ile bedeniñ oldı çâk çâk
Ey bûstân-ı sebze-i tîġ-ı cefâ Ḥüseyn

4 Çoḳ gördiler seni bize ol ḳavm-i pür-şerer
Ey zübde-i Kitâb-ı Ḥudâ rûḥ-ı muḫtaṣar
İtmiş iken ḳamer cemâliñ nûrını makar
Gül-ġonca-i vücûdını pejmürde itdiler
Ḥayfâ ki bilmedi seni şîven-fezâ-yı dehr
Ey şem'-i bezm-i bârgeh-i Kibriyâ Ḥüseyn

5 İlhâmî-i ġarîb ü dil-âzâr u bî-nevâ
Düşdi der-i sa'âdetiñe ey şeh-i vefâ
Vaḳtâ ki âsitân-ı şerîfiñde câ-be-câ
'Uşşâḳ-ı cân-nisârıñ olur nâ'il-i ṣafâ
Allâh içün bıraḳına o bî-çâreyi cüdâ
Ey şâfi'-i yegâne-i rûz-ı cezâ Ḥüseyn

3- (Müseddes) Mersiyye-i Seyyidü'ş-Şühedâ[273]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Muḥarrem'dir yine ḳanlar revândır çeşm-i pür-nemde
Resûl'üñ ḳurretü'l-'aynı içün dil sûz-ı mâtemde
Şehîd-i Kerbelâ'nıñ âhı bir dâġ oldı sînemde
Nice 'âşıḳları vardır yanar bu 'aşḳ ile ġamda
Dirîġâ ḳangı göz vardır ki ḳan dökmez bu 'âlemde
Meger ki olmasun rıḳḳat dil-i evlâd-ı Mülcem'de

[272] İlhâmî, Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 108.

[273] Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları, Haz. Cemil ÇİFTÇİ, İstanbul 2008, s. 330. (Divan ı Şeyh İlhâmî ve Seyyid Battal Gâzî, İstanbul 1334, s. 57.).

2 Bu ẓulm-i sîne-çâka ḳatlanur mı kimseniñ cânı
Şimir mel'ûn yere sersün o sulṭân-ı şehîdânı
Zemîn-i Kerbelâ üzre dökülsün ol şehiñ ḳanı
Güneş ẓulmetlere düşsün melekler itsün efġânı
Dirîġâ ḳangı göz vardır ki ḳan dökmez bu 'âlemde
Meger ki olmasun rikḳat dil-i evlâd-ı Mülcem'de

3 Siyeh gîsûsı vaktâ ki demiyle lâle-gûn oldı
Zemîn ü âsumân ol dem bütün feryâd ile ṭoldı
Behiştiñ verd-i ra'nâsı Resûl'üñ ġoncası ṣoldı
Taḥassürlerle Ehl-i Beyt-i 'ulyâ şaçların yoldı
Dirîġâ ḳangı göz vardır ki ḳan dökmez bu 'âlemde
Meger ki olmasun rikḳat dil-i evlâd-ı Mülcem'de

4 Şehîd-i Kerbelâ'dan iste her bir derde dermânı
Bırakma dâmen-i pâkin umarsañ ḥûr u ġılmânı
Aḳıt çeşmiñ sirişkin 'aşḳ ile doldursun 'ummânı
Bu göz yaşı sebeb düşdi irişdi deste dâmânı
Dirîġâ ḳangı göz vardır ki ḳan dökmez bu 'âlemde
Meger ki olmasun rikḳat dil-i evlâd-ı Mülcem'de

5 Ṭutuşduḳ 'aşḳ ile İlhâmî ẓâhirde yanarım yoḳ
Dilim teşne ciger büryân baña bir câm şunarım yoḳ
Aḳar çeşmim yaşı ol şâh içün bir başka kârım yoḳ
Meded ey Sâḳî-i Kevṣer ki senden ġayri yârim yoḳ
Dirîġâ ḳangı göz vardır ki ḳan dökmez bu 'âlemde
Meger ki olmasun rikḳat dil-i evlâd-ı Mülcem'de

İSMÂ'İL HAKKI (BIÇAKÇI-ZÂDE) (19. Yüzyıl)

(Müseddes) Mersiye[274]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Muḥarrem geldi âh it şîven it çâk-ı giribân it
Ḳan aġla mâtem it mâtemlerüñle ḥalḳı ḥayrân it
Bozup bezm-i neşâṭı şimdi mâtem-ḫâne bünyân it
Cihânı şûr u mâtemle miṣâl-i beyt-i aḥzân it
Şehîd-i Kerbelâ'yı yâd idüp feryâd u efġân it
Göñülde ḥubb-ı Âl-i Muṣṭafâ varsa nümâyân it

2 Bu dem deşt-i belâ ṭopraġınuñ ḳan oldığı demdir
Bu dem âb-ı Furât ırmaġınuñ ḳan oldığı demdir
Bu dem verd-i şehâdet bâġınuñ ḳan oldığı demdir
Bu dem dillerde mâtem dâġınuñ ḳan oldığı demdir
Şehîd-i Kerbelâ'yı yâd idüp feryâd u efġân it
Göñülde ḥubb-ı Âl-i Muṣṭafâ varsa nümâyân it

3 Furât'ı düşmen-i Âl-i Muḥammed żabṭ idüp her sû
Şehîd oldı bütün evlâd-ı Ḥaydar içmeden bir şu
Yezîd'e la'net it âh eyle müdhiş mâ-cerâdur bu
Yezîdîlerle farḳı ehl-i îmânuñ budur yâhû
Şehîd-i Kerbelâ'yı yâd idüp feryâd u efġân it
Göñülde ḥubb-ı Âl-i Muṣṭafâ varsa nümâyân it

[274] Bütün Yönleriyle Bektâşîlik ve Alevîlik (Bıçakçı zâde İsmail Hakkı Maddesi) : Haz. Bedri Noyan DEDEBABA, Ankara 2001, C. IV, s. 192.

4 Ciger-ḫûn teşne-leb encâl-i pâk-i Ḥażret-i Kerrâr
Yezîdîye iderdi ḥamle merdâne ġażanfer-vâr
Şusuzlukla akan kan yârelerden eyleyüp nâ-çâr
Şehîden her biri ḫâk-i fenâya düşdi âḫir-kâr
Şehîd-i Kerbelâ'yı yâd idüp feryâd u efġân it
Göñülde ḥubb-ı Âl-i Muṣṭafâ varsa nümâyân it

5 Ḥafîd-i Muṣṭafâ rûḥ-ı 'Alî nûr-ı dil-i Zehrâ
Ḳalup bî-tâb u ḳudret indi raḫşından hümâ-âsâ
Ḳoşup mel'ûn-ı bî-dîn Ḥavl Zer'a Şimr-i bî-pervâ
Kesüp re's-i Ḥüseyn'i Ehl-i Beyt'i itdiler yaġmâ
Şehîd-i Kerbelâ'yı yâd idüp feryâd u efġân it
Göñülde ḥubb-ı Âl-i Muṣṭafâ varsa nümâyân it

6 Buña ḥâlâ zemîn feryâd eyler âsumân aġlar
Cemâd iñler melekler mâtem eyler ins ü cân aġlar
Ne kim var zîr ü bâlâ-yı felekde her zamân aġlar
Seven Peyġamber'i evlâdını Ḥaḳḳî hemân aġlar
Şehîd-i Kerbelâ'yı yâd idüp feryâd u efġân it
Göñülde ḥubb-ı Âl-i Muṣṭafâ varsa nümâyân it

İSYÂNÎ (Öl. 1944)

(Kasîde) Mersiye[275]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Sen şeh-i devrân imâm-ı etḳıyâsın yâ Ḥüseyn
Derdlere dermân şehîd-i Kerbelâ'sın yâ Ḥüseyn

2 Cedd-i pâkiñdür Muḥammed hem odur Faḫr-i rüsul
Şübhesiz sen daḫı faḫr-i evliyâsın yâ Ḥüseyn

3 Ümm-i pâkiñdür Ḫadîce mâderiñdür Fâṭıma
Zâde-i ḳudsiyye-i Faḫru'n-nisâ'sın yâ Ḥüseyn

4 Vâlidüñ şânında nâzil oldı çünki "hel-etâ"
Zübde-i Ḳur'ân u Faḫr-ı "hel-etâ"sın yâ Ḥüseyn

5 Muṣṭafâ Faḫr-ı rüsul'dür cedd-i pâkiñ şübhesiz
Nûr-ı 'ayn-ı Muṣṭafâ vü Murtażâ'sın yâ Ḥüseyn

6 Dâder-i vâlâ-güherdür saña kim ḫulḳu'r-Rızâ
Sen aḫ-i pâk-i güzîn-i Mücteba'sın yâ Ḥüseyn

7 'Amm-ı ekberdür saña Ḥamza o kim şâh-ı şehîd
Sen şehîd-i teşne-leb-der-Kerbelâ'sın yâ Ḥüseyn

8 'Amm-ı pâkiñ Ca'fer-i Ṭayyâr'dur Şâh'ım senüñ
Kerbelâ deştinde Şâh-ı bî-riyâsın yâ Ḥüseyn

9 Ol Muḥammed Muṣṭafâ kim şâfı'-ı maḥşer durur
Didi şânuñda senüñ ehl-i kisâsın yâ Ḥüseyn

[275] Alevi-Bektaşi Şiirleri Antolojisi (İsyânî Maddesi), Haz. İsmail ÖZMEN, Ankara 1998, C. V, s. 191; Sivas Meşhurları (İsyânî Maddesi), Haz. İbrahim ASLANOĞLU, Sivas 2006, C. I, s. 552.

10 Vâlidûñdûr sâḳî-i kevşer bütün mü'minlere
Bir içim şu içmeden ḳatle rızâsın yâ Ḥüseyn

11 'Âşî ümmetler şehîd itdi seni hiç ḳorḳmadan
Dimediler nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'sın yâ Ḥüseyn

12 Ol Yezîd ibni Yezîd'üñ leşlerinüñ ṭa'nına
Uğrayan ser-defter-i Âl-i 'Abâ'sın yâ Ḥüseyn

13 Sen 'Ömer Sa'd 'askerine ḥuccet itmâm eyledüñ
Bildiler necl-i pâk-i Muṣṭafâ'sın yâ Ḥüseyn

14 Kerbelâ'da ḳarşı ḳoyan hep 'adûlar bildiler
Ḳurretü'l-'ayn-ı Ḥabîb-i Kibriyâ'sın yâ Ḥüseyn

15 Dîn-i islâmı Yezîdîler iderlerdi tebâh
Dîni ḳurtarmaḳlıġa 'azm-i Ḫudâ'sın yâ Ḥüseyn

16 Hâşım'e düşmândı Ümeyye o düşmânlıḳ ile
Tîġ-ı ẓulm-i düşmenâna mübtelâsın yâ Ḥüseyn

17 Ol Yezîd ümmetleri seni niçün itdi şehîd
Çünki sen ferzend-i pâk-i Muṣṭafâ'sın yâ Ḥüseyn

18 Bu 'adâvet anlara ecdâddan mîrâṣ idi
Ṭu'me-i şemşîr-i âl-i bî-ḥayâsın yâ Ḥüseyn

19 Ol ḥabîṣ Ümeyye nesli dîni eylerdi tebâh
Sen bunı men' itmege serden cüdâsın yâ Ḥüseyn

20 Ehl-i Beyt'üñ Şâm'a çıplaḳ develerle gitmesin
Bilür iken sen buña ḳalben rızâsın yâ Ḥüseyn

21 Cân virüp ümmet yolında kendüñi ḳılduñ şehîd
Ümmetüñ maḥbûbı Şâh-ı cân-fedâsın yâ Ḥüseyn

22 Server-i ümmet dinilse saña ey faḫr-ı ümem
Nola çünki sen buña elbet sezâsın yâ Ḥüseyn

23 Yetmiş iki yoldaşuñla Kerbelâ'da cân viren
Bî-gümân sen şâfi'-i rûz-ı cezâsın yâ Ḥüseyn

24 Bu faḳîr 'İṣyânî ṭutmuş dâmenüñden ṣıdḳ ile
Ḥaşrda elbet şefî'-i aṣdıḳâsın yâ Ḥüseyn

İZZET BEY (BEYLİKÇİ) (Öl: 1809)

1-(Müseddes)Der-Merşiye-iŞâh-zâde-iGüzînNûr-ıDîde-iSeyyidü'l-Mürselîn[276]
(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Ġurre-i şehr-i Muḥarremdür bu
Âh zîrâ dem-i mâtemdür bu
Nice zâr eylemesün derd ehli
Vaḳt-i efġân-ı dem-â-demdür bu
Gel gel ey dil şeb ü rûz aġlayalım
Âteş-i ġamla ciger daġlayalım

[276] Dîvân-ı İzzet Bey, İstanbul 1258, s. 5.

2 Dökelim eşkimizi ḳan idelim
Ġonca-veş çâk-i girîbân idelim
Olsun eflâke resân âh-ı derûn
Bülbül-âsâ heme efġân idelim
Gel gel ey dil şeb ü rûz aġlayalım
Âteş-i ġamla ciger daġlayalım

3 Cümle derd ehline mâtem düşdi
Vaḳt-i efġân-ı dem-â-dem düşdi
Penbe-i dillere 'aşḳ ile hemân
Yanaraḳ nâr-ı Muḥarrem düşdi
Gel gel ey dil şeb ü rûz aġlayalım
Âteş-i ġamla ciger daġlayalım

4 Vaḳtdiür na'ralaruñ ṭurma hemân
Yan yaḳıl âteş-i ġamla her ân
Dökelim hep yere biz eşkimizi
Gelmesün ḫâṭıra hîç emn ü emân
Gel gel ey dil şeb ü rûz aġlayalım
Âteş-i ġamla ciger daġlayalım

5 Ülfet itsün dil ile derd ü belâ
Eylesün murġ-ı göñül ṣavt u nevâ
Böyle günlerde hemân zâr ile
Gelmeye ḫâṭıra hıç zevḳ u ṣafâ
Gel gel ey dil şeb ü rûz aġlayalım
Âteş-i ġamla ciger daġlayalım

6 Virelim tâbiş-i 'aşḳa ruḫṣat
Bulsun âh-ı dilimiz germiyyet
Yanaraḳ yaḳılaraḳ her şeb ü rûz
'Arşa peyveste ola ṣavt-ı 'İzzet
Gel gel ey dil şeb ü rûz aġlayalım
Âteş-i ġamla ciger daġlayalım

2- (Müseddes) Merṣiye[277]

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

1 Aġla ey dîde bu Muḥarremdür
Bende-i ḫânedâna mâtemdür
Sînemi şerḥa-vâr levm eyle
Ki bu derd-i belâya maḥremdür
Gel gel ey dil benimle ḳan aġla
Âteş-i derd ile ciger daġla

2 Kâr u kirdâruñ ola ṣubḥ u mesâ
Âh u nâle fiġân u vâveylâ
Dilde fikr-i feraḥ ḥarâm olsun
Var iken bu ġumûm her şeb tâ
Gel gel ey dil benimle ḳan aġla
Âteş-i derd ile ciger daġla

[277] Dîvân-ı İzzet Bey, İstanbul 1258, s. 6.

3 Bu o gündür ki itdi bunda ḫazân
Gül-i ṣad-berg-i gülşen-i îmân
Lâne-i ṣabrı dest-i berḳ-i ġama
Nice virmez bu demde bülbül-i cân
Gel gel ey dil benimle ḳan aġla
Âteş-i derd ile ciger daġla

4 Diken oldı gözümde berg-i çemen
Gülşeni ola zâr-ı beyt-i ḥazen
Naḫl-i mâtem göründi çeşmime âh
Bâġlarda nihân serv ü semen
Gel gel ey dil benimle ḳan aġla
Âteş-i derd ile ciger daġla

5 Bu o ġamdur ki olmayan maġmûm
Şâdî-i 'aşḳdan olur maḥrûm
İşte açdım derûn-ı maḥzûnı
Eş-ṣalâ ey ġumûm eyle hücûm
Gel gel ey dil benimle ḳan aġla
Âteş-i derd ile ciger daġla

6 Ḥubb-ı Âl-i 'Alî ile billâh
Yandı sînemde nice meş'al-i âh
Câna hem-râh ola hidâyet-i 'aşḳ
Yoḫsa bu ḥâl ile olur güm-râh
Gel gel ey dil benimle ḳan aġla
Âteş-i derd ile ciger daġla

7 Ola bu sîne hem-çü lâle-i dâġ
Sûziş-i mâtem ile dâġ-be-dâġ
Kerbelâ mâ-cerâsını der-pîş
Eyleyüp ola çeşm-i ter ırmaġ
Gel gel ey dil benimle ḳan aġla
Âteş-i derd ile ciger daġla

8 Allah Allah ne sırr-ı ḥikmetdür
Ki ḫıred bunda lâl-i ḥayretdür
Cüst-cû-yı ṭarîḳa yol virmez
Çün rıżâ dûr-pâş-ı ḳudretdür
Gel gel ey dil benimle ḳan aġla
Âteş-i derd ile ciger daġla

9 Ḥubb-ı Âl-i 'Alî ile be-devâm
Aġlayup 'İzzet-i ġumûm-âşâm
Ola sencîde rişte-i eşke
Güher-i pîş-i reh ṣalât u selâm
Gel gel ey dil benimle ḳan aġla
Âteş-i derd ile ciger daġla

3- (Terkîb-i Bend) Mersiye[278]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

I

1 Aġla ey dîde Muḥarrem geldi
Ya'ni derd ehline mâtem geldi

2 Ḫânedân-ı Nebevî ḥubbı ile
Dîdeden eşk-i dem-â-dem geldi

3 Yanıyor cân u dilim vallâhi
Bu belâ başıma mübrem geldi

4 Meded Allâh içün ey Âl-i 'Alî
Ki dile biñ elem ü ġam geldi

5 Bilmezem nişledigim bu demde
Ġamla ḥayret baña tev'em geldi

6 Ger leb-i bestegî-i râh-ı edeb
Gönlüme cümleden aḳdem geldi

7 İḫtıyârım daḫi yoḳdur billâh
Ki bu sözler dile mülhem geldi

8 Ḥasaneyn 'aşḳına raḥm it yâ Rab
Mededüñ ola tesellî-i kerb

II

9 Yoḳ bu mebḥaṣda mesâġ-ı güftâr
Ya'ni kim 'aḳla tecennün der-kâr

10 Nâzenînânı ile Ḥażret-i Ḥaḳ
Eylemiş nâz u niyâzı iẓhâr

11 İremez ġavrına efkâr-ı beşer
'Aczdür bunda me'âl-i esrâr

12 Lîk mümkin mi efendisine ḳul
Olmaya mâtem-i eşk ile niṣâr

13 Âh yâ Rab saña ḥâlım ma'lûm
Müncelî maḫzen-i dilde ne ki var

14 Yoḳ irâdem ki dil-i mecrûḥum
Âteş-i derd-i maḥabbetle yanar

15 Żât-ı pâküñ ḥaḳı-çün eyle meded
Şem'-i 'aşḳı dil-i yâremde uyar

16 Ḥaseneyn 'aşḳına olam pür-dâġ
'Aleviyyetle yana dilde çerâġ

[278] Dîvân-ı İzzet Bey, İstanbul 1258, s. 8.

III

17 Yâ İlâhî be-ḥaḳ-ı Âl-i 'Abâ
Be-gırân-ḳadrî-i ḫûn-ı şühedâ

18 Be-güher-rîze-i çeşm-i 'uşşâḳ
Be-ciger-sûze-i erbâb-ı vefâ

19 Be-ġam-ı sîne-i mâtem-zedegân
Be-ṣabûrî-i ḳulûb-ı üdebâ

20 Ṣad-hezârân taḥiyyât u selâm
Vâṣıl-ı bezm-i şehîdân ola

21 Ol iki ḳurre-i 'ayn-ı îmân
Naẓar-ı merḥamet ide ḳuluña

22 Ben bağışla o şeh-zâdelere
Ola bu mürde-i endûh ıhyâ

23 Ḥubb-ı îşân ile yansun cigerim
Eyleyem dâġ-ı ġulâmî peydâ

24 Ḥaseneyn 'aşḳına ey Rabb-ı Ḳadîr
'İzzet'üñ ide niyâzı te'sîr

İZZET MOLLA (KEÇECİ-ZÂDE) (Öl. 1829)

1- (Kasîde) Maḫzenü'l-Keder Der-Na't-ı E'imme-i İşnâ 'Aşer[279]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Bir derde itdi kim beni bir derd mübtelâ
Bir derde beñzemez ki beyân eyleyem saña

2 Ben râżıyım egerçi belâya belâ bu kim
Yanımdan el-'ıyâẕ ile eyler güzer belâ

3 Bâġ-ı muṣîbetimden alur feyż-i reng ü bû
Perverde itse bir gül-i ḫûnîn-i Kerbelâ

4 Terk itdi ṣafvet üzre görüşdüklerim daḫı
Timşâlim oldı ḫâṭır-ı âyîneden cüdâ

5 Ḳaldı dü-dîde ḥalḳa-i bâb-ı baḫîl-veş
Gelmez su'âl-i ḫâṭırıma yâd u âşina

6 Güm-nâmım ol ḳadar ki kesel-baḫş-ı şît olur
Ḫamyâze-veş açılsa benim-çün leb-i nidâ

7 Açdı fetîl-i dâġ-ı siyâhım gül-i sefîd
Seyr it nedür bahâr-ı ḫazân-dîde-i cefâ

8 İtmiş ezelde tehyi'e gehvâre-i dili
Ṭıfl-ı belâ-yı mübreme âbisten-i ḳażâ

[279] Hazâna Sürgün Bahâr Keçecizâde İzzet Molla ve Dîvân-ı Bahâr-ı Efkâr: Haz. Ömür CEYLAN, Ozan YILMAZ, İstanbul 2005, s. 66.

9 Rûy-ı sa'âdeti göremez dîde ḥâbda
Bâlîn-i istirâḥatı olsa per-i hümâ

10 Baḳsam bu ża'f-ı cismle mir'âta kim gelür
Tımṣâlimüñ baña nefesi ṣarṣar-ı fenâ

11 Mümkin degil bu şekille ṣûret-pezîr olup
Âyîne-i Sikender'e olmaḳ beden-nümâ

12 Ża'f-ı baṣar o rütbe kı laġzîde-pây olur
Nezẓârem itmese ser-i müjgâna ittikâ

13 Dest-i sitemle tellerini ḳırdı rûzgâr
Ṭanbûr-ı köhne gibi göñül ḳaldı bî-nevâ

14 Zehr-âbe virdi mey yerine câm-ı ser-nigûn
Ṣahbâ-yı eşk-i çeşmimi itdim tehî hebâ

15 Gerdûn bulur fetîlini ḫaylûlet itmege
Göñlüm alursa revzene-i dâġdan żiyâ

16 Minnet Ḫudâ'ya ṭâli'imüñ yoḳ neẓâreti
Bir perde çekdi aramıza ḳâmet-i dü-tâ

17 Birdir cihânda fârıġ-ı naḥs u sa'âdetim
Dünbâl-ı bûm ile serine şehper-i hümâ

18 Var mı felekde kevkebimiz kim sa'îd ola
Bîhûde itme yoḳ yere ṭâli'den iştikâ

19 Yeksân bahâ ile ṣatılur çârsû-yı terk
Dîhîm-i ḫusrevân küleh-i köhne-i gedâ

20 Bergeşte itdi taḫt-ı Süleymân'ı rûzgâr
'Âḳıl ider mi devlet-i dünyâya i'tinâ

21 Dönseñ kemâna çûbına meyl itme 'âlemüñ
Bir ḳat daḫı ḫamîde ider minnet-i 'aṣâ

22 Âḫır olur naṣîb-i dîger ni'met-i ḫarîṣ
Taḥṣîl-i rıżḳa ditreme mânend-i âsiyâ

23 Ser-sebz olur mı ḳâmet-i 'ömri dırâz olup
Berçîde-dâmen olmasa serv-i bürehne-pâ

24 Ġalṭîde-gâh-ı mezra'a-i deşt-i miḥnetim
Ḳonmuş ḫamîr-i ṭıynetime âb-ı kehrübâ

25 Eyler hezâr ḫâr u ḫas-ı lânesin ṭaleb
İtdükde çûbîn-i ḳafesin şehper-i hümâ

26 Bir dil kı ḳopmadıḳça yerinden bulur mı fer
Cevher ġam-ı cclâ-yı vaṭandan bulur cilâ

27 Feryâd nâle nâleye feryâd olur ceres
Ġurbetde kârbân-ı belâ istemez derâ

28 Her kârbân-sarâyı ṣanur menzil-i peder
Fürḳat dili vaṭanda idüp ġurbet-âşinâ

29 Gezdim o rütbe aġlayaraḳ deşt ü kûhda
Nehr oldı cûy-ı eşkime âşâr-ı naḳş-ı pâ

30 Geh dîde gâh âbile-i pâyım aġlayup
'Aynıyla döndi ṣu kemerine ḳad-i dü-tâ

31 Kim görse bu felâketimi bilmez aṣlını
Baḫt-ı siyâhım itdi ṣanur anı iḫtiżâ

32 Meshûrdur deyü kimisi nüsḫa yazdırur
Ṣaġlıḳ virür cünûna kimi dârû-yı şifâ

33 Bilmez ki cûş idince yem-i bî-kerân-ı 'aşḳ
Eyler mi hîç fâ'ide temkîn-i nâḫudâ

34 Bir âsitâna sa'y iderim kim dü mıṣra'ı
Âyîne-i derûna ola Merve vü Ṣafâ

35 Bir âsitân-ı raḥmete cân virmek isterim
Ervâḥ-ı evliyâ ola ḫâkinde çihre-sâ

36 Bir âsitân-ı raḥmet arar kim bu mürde dil
Ma'dîkereb gibi bula olmuş iken devâ

37 Bir âsitân-ı re'fet arar kim bu çeşm-i kûr
Ḫâkinden ola dîde-i ḫurşîde tûtiyâ

38 Yâ Rab o âsitâneyi göster bu zerreye
Mihr itmeden ḥacâlet-i nûrından iḫtifâ

39 Yoḳ kârbân-ı ḥasretimüñ tâb u ṭâḳati
Ḳudret vir eyle meş'al-i tevfîḳi reh-nümâ

40 Uçmaḳdadır ḥamâme-i zerrîn-per gibi
Her şeb gözümde mâhçe-i ḳabr-i Murtażâ

41 Göster bu ḳara yüzliye mihr-i cemâlüñi
Yâ nûr-ı 'ayn-ı Fâṭıma yâ Aḥsenü'l-verâ

42 Yansun o dil ki yaḳmaz anı mâtem-i Ḥüseyn
Aḳsun o göz ki aḳmaya behr-i dem-i belâ

43 Ma'mûrdur künişt-i Naşârâ o sîneden
Bir dil ki anda itmeye Zeynü'l-'İbâd câ

44 Faḫr-ı Cihân Muḥammed-i Bâḳır ki 'ilm ile
Olmuş ezelde zîver-i ṣadr-ı ulu'l-'abâ

45 Miḥrâb-ı dîn Ca'fer-i Ṣâdıḳ ki ḳavline
'İlm-i ledünde müctehidîn eyler iḳtidâ

46 Üftâdegân-ı vâdî-i ḥırmâna dest-gîr
Mûsi'l-Kelîm-i ṣânî-i Ḫalaḳ ṣâḥibü'l-'aṣâ

47 Herkes fedâ ider yolına cân u başını
Virmez kemâl-i merḥametinden 'Alî Rıżâ

48 Râh-ı Ḫudâ'da muḳteffî-i işr-i ceddidür
Sulṭân-ı dîn Muḥammed o serdâr-ı etḳıyâ

49 Merd-ı saḫî 'Alî Nakî-i ṣâḥibü'l-Kerem
Şâh-ı yegâne çârüm-i kerrâr-ı aṣfıyâ

50 Dûzaḫdır ol ketîbeye ser-menzil-i nuḫust
Bir fırḳadan k'ola Ḥasan-ı 'Askerî cüdâ

51 Deccâle pîşvâ-yı ṭarîḳ-i ḍalâl olur
Kim itmese Muḥammed-i Mehdı'yle ihtidâ

52 Ey ḫâme geldi ḳıṣṣa-i pür-ġuṣṣa yâdıma
Feryâda eyle maṭla'-ı dîgerle ibtidâ

53 Çoḳ çekdi derd ü miḥneti evlâd-ı enbiyâ
Hîç olmadı cenâb-ı Ḥüseyn'e olan ezâ

54 La'net Yezîd'e kim ne utanmaz sefîhdir
Ḫayru'l-Betûl-i Fâṭıma'dan itmedi ḥayâ

55 Vaḥşiyken itdi Ḥażret-i Ya'ḳûb'a ma'zeret
Yûsuf ḳażiyyesinde olup gürge iftirâ

56 Ḥâşâ ki âdemî ola ol ḫûk-i bed-meniş
İnsân degil o serve anı itmez ejdehâ

57 Muḥtâc-ı nân-pâre olup ḳalsa daḫı aç
İtmez Yehûd dînini dünyâ içün fedâ

58 Mü'min ider mi devlet içün ḳaṣd-ı Âl-i Beyt
Farżâ ki olsa dehre ḫulûd üzre pâdişâ

59 İbnü'l-Kemâl'e yuf kim ider şi'rini delîl
Yetmez mi ḥükm-i küfrine burhân-ı Kerbelâ

60 Zaḫm urdı bûse-gâh-ı Resûl'e utanmadan
Kâfir ider mi böyle müselmânlıḳ iddi'â

61 Oldı ḳızıl ḳıyâmet o hengâm-ı rüste-ḫîz
Pür-ḫûn ḳıldı 'âlemi gülbang-ı ḥasretâ

62 Dünyâya âfitâb-ı ḳıyâmet ṭulû'ını
Aṣḥâb-ı Bedr'e virdi ḫaber âl-i Murtażâ

63 Müstaḳbilîn olup şühedâ-ı dem-i Ḥuneyn
'Azm itdi cedd-i emcedine Şâh-ı Kerbelâ

64 Müşgîn ġazâl-ı vâdî-i Baṭḥâ'ya ḳıydılar
Oldı maṭâf-ı rûḥı ḥarem-gâh-ı Kıbrıyâ

65 Ya'ḳûba oldı merşiye-ḫân Ḥażret-i Zebîḥ
Cennetde mâtem eyledi ışbâṭ-ı enbiyâ

66 Yâ Rab ne ḳara gündür o gün görmesün gözüm
Düşdi zemîne dîde-i lâhût-ı âşinâ

67 Gîsû-yı 'anberînini âzürde eyledi
Yanmaz mı nâra 'ûd gibi şâne-i fenâ

68 Dendân-ı dür-mişâlini rencîde ḳıldılar
Düşmez mi pîç ü tâba 'aceb rişte-i ḳażâ

69 Gül-berg-i la'l-i nâbını pejmürde itdiler
İtmez mı 'âr bâġa vezân olmaġa şabâ

70 Âb-ı ḥayâtı ẓulmete ġarḳ itmesün mı Ḥaḳ
Bir ḳaṭre şuya degmedi mı Âl-i Muṣṭafâ

71 Şad-çâk olurdı hem-çü girîbân-ı ehl-i derd
Bir kerre geçse destimize dâmen-i ḳażâ

72 Kesdi zebân-ı şekveyi mikrâż-ı lâ ile
Fermân-revâ-yı taḫt-geh-i mülk-i mâ-yeşâ

73 Ey ḫâme mıṣtar-ı edebi aşdı sözlerüñ
İtdüñ yine bir olmayacaḳ kâra ictirâ

74 Ser-dâde oldı ḥükm-i ḳażâya peyemberân
Nâ-çâr olursa bir şey aña çâredür rıżâ

75 Ḥükm-i ḳażâya çâre rıżâ olmasaydı ger
Eylerdi cânını Meleku'l-mevt aña fedâ

76 Ferş eyle ḫâk-i zillete rûy-ı tażarru'ı
Bulsun yerin cebîndeki naḳş-ı bûriyâ

77 Düş âsitân-ı ḥażretine cân u baş ile
Ḫâk-i derine ez-ser-i nev eyle ilticâ

78 Ey nerre-şîr-i şaḥn-ı çemen-zâr-ı Ḥayderî
Vey âhû-yı ḥarîm-i dil-i Zübdetü'n-nisâ

79 Virdim ṭarîḳ-i ceddüñi bir çıḳmadıḳ yola
İḥsânuñ eyle vâdî-i ḥayretde reh-nümâ

80 'Arż eyle cedd-i a'ẓamuña iltiçâmızı
Sensin 'uṣât-ı ümmete maḥşerde mültecâ

81 Ben mazharım şefâ'at-ı ehl-i kebâ'ire
Benden kebîre kârı eger var ise ṣalâ

82 Yandık firâḳuñ âteşine yaḳma dûzaḫa
Bir çûbı iki külḫana atmaḳ degil revâ

83 Ḳıtmîr'iyiz o kehf-i emânuñ amân amân
Dûr itmesün kılâb-ı derinden bizi Ḫudâ

84 Terk itmez âsitâne-i cân-baḫşını tenim
Tâ cân tenden olmaya ten cândan cüdâ

85 'Uḳbâda dâmenüñ geçe bir kerre pençeme
Eyler elim kesilse de müjgânım ilticâ

86 'İzzet o şâha 'arż-ı niyâzım tükenmeden
Geldi ne çâre sözde yine mevsim-i du'â

87 Mâdâm kim ṣafâ-geh-i mâtemdedir cihân
Ol şâha mâtem eylemeyen bulmasun ṣafâ

88 Virsün cihâna fer 'alem-i bâb-ı meşhedi
Geldikçe mihre gâh küsûf u geh incilâ

89 Ṣaf ṣaf muḳarrebîn-i melâ'ik durup müdâm
Ḳabrinde muḳtedâ ola ol ḳible-i vefâ

90 Cibrîl olup ḫabercisi elṭâf-ı Ḥażret'üñ
Bir an içinde göndere biñ kez anı Ḫudâ

91 Ma'ṣûmlar ki her birisidür kibâr-ı dîn
Meşhedlerin münevver ide nûr-ı Kibriyâ

92 Her birisi ṣadr-ı ṣuffe-i cennetde şâd olup
Düşmenleri muḫaḳḳar ola tâ dem-i cezâ

2- (Kasîde) Maṭla'u'l-Belâ Der-Menḳabet-i Mihr-i Sipihr-i Kerbelâ[280]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Mihr ü meh kim Kerbelâ'dan geçmeyüp her rûz u şeb
'Azm iderler olsa bu 'âlemde dîger rûz u şeb

2 Mihr ü meh ṣanma arar Şimr-i la'îni zâl-ı çarḫ
Destine almış iki gürz-i müdevver rûz u şeb

3 Mihr ü meh ṣanma idüp rûḥ-ı Ebâ Müslim 'urûc
Ḳaḳmada başına çarḫuñ iki eñser rûz u şeb

4 Devr iderler mâtemî abdâl-veş bu 'âlemi
Mihr ü meh pür-teff ü tâb u dâġ-beŗ-ser rûz u şeb

[280] Hazâna Sürgün Bahâr Keçecizâde İzzet Molla ve Dîvân-ı Bahâr-ı Efkâr: Haz. Ömür CEYLAN, Ozan YILMAZ, İstanbul 2005, s. 72.

5 Mihr ü mehdir kûs-ı rıḥlet ḫastegân-ı mâteme
Çalmada gerdûn anı mânend-i mehter rûz u şeb

6 Âsumân bir mihr ü mâh itdi telef kim mişlini
Olsa görmez rûz u şeb içre mükerrer rûz u şeb

7 Nûr-ı sıbṭeyn-i Resûlullâh'dan maḥcûbdur
Perde itmiş mihr ü meh çarḫı münevver rûz u şeb

8 Çeşmime 'aynek de olsa mihr ü mâh itmem nigâh
Bir ḳara gündür baña 'âlemde yek-ser rûz u şeb

9 Ṣunmam el âb-ı ḥayâta sâġar olsa mihr ü mâh
Nûş iderdi ḫûn-ı dil evlâd-ı Ḥayder rûz u şeb

10 Mihre şebnem gitme 'âdetken o mâh-ı teşne-leb
Cüst-cû eylerdi âb-ı ṣâfı yer yer rûz u şeb

11 Anlaruñken ḥavż-ı mihr ü mâh-ı enhâr-ı cihân
Ḥaḳḳ-ı mecrâ virmedi bir ḳaṭre kâfer rûz u şeb

12 Mihr içerdi ḳan şafaḳdan mâh alurdı derdini
Ġarḳ-ı ḫûn-ı âl idi Âl-i Peyember rûz u şeb

13 Çeşme-i mihr ile ṭâs-ı mâhını ursun yere
Ḥacletinden aġlayup çarḫ-ı sitem-ger rûz u şeb

14 Sâḳî-i kevşer mükâfât eylemez miydi 'aceb
Mihr ü mehden ṣunsa iki kâse-i zer rûz u şeb

15 Mihr ü mehden iki mihr-i a'ẓamı şekvâ içün
Âsumân itdi Resûl'e 'arż-ı maḥżar rûz u şeb

16 Mihr ü mâh itdükçe sıbṭeyn-i sipihr-i ṣadrına
İnḫisâfından ḫabîr idi Peyember rûz u şeb

17 Mihr-ü meh-veş ḳaṭre-i eşki olurdı lem'a-pâş
Eyleyüp neclin şehâdetle mübeşşer rûz u şeb

18 Mihr ü meh ẓann eyleme ġalṭân iderler iki ser
Yâdına geldikçe eflâkūñ dü-ser der-rûz u şeb

19 Ehl-i Şâm'uñ ẓulmini yâd eyleyüp her ṣubḥ u şâm
Mihr ider la'net Yezîd'e meh berâber rûz u şeb

20 Ḫacletinden ṣıfr-ı zâ'id-veş çıḳardı mihr ü mâh
Ẓulmine olsaydı ger evrâḳ-ı defter rûz u şeb

21 Mihr ü mâh u âsumân-ı raḥmeti ḳılduñ telef
Şimdi var ẓulmetde ḳal ey maṣdar-ı şer rûz u şeb

22 Çoḳdan istiḳbâl iderdi mihr ü mâhı âsumân
Söylese ẓulmin o kâfir ḳaḥbenūñ ger rûz u şeb

23 Sen de mihr ü mâhını vaṣf it sipihr-i raḥmetüñ
Yâd idüp ol kâfiri olma mükedder rûz u şeb

24 Kurṭa-ı gûş eyleyim şems ü ḳamer-veş 'âleme
Mihr ü mâh-ı vaṣfını kışver-be-kışver rûz u şeb

25 Mihr ḥoḳḳa mâh levḥa rîg encüm na'tını
Söylesün bu zerre-i kem-ḳadr ü aḥḳar rûz u şeb

26 Mihr-i burc-ı Murtażâ mâh-ı sipihr-i ıṣṭıfâ
Virmede dehre żiyâ iki birâder rûz u şeb

27 Mihr ü mehden bu iki şehzâdedir ancaḳ murâd
Âyet-i leyl ü nehâr'ı itdi ezber rûz u şeb

28 Mihr ü meh bir göstirişdür nâsı çarḫ iġfâl ider
'Âleme Şeppîr ü Şüpper'dür viren fer rûz u şeb

29 Mihr ü meh ẓann eyleme ṣâḥib-serîr-i kâ'inât
'Arż ider şehzâdegâna tâc u efser rûz u şeb

30 Mihri gördükçe Ḥasan ẓann eylerim mâhı Ḥüseyn
Olmamaḳ mümkin mıdür âyâ mükedder rûz u şeb

31 Mihr ü meh ḥaḳḳı anı maġlûb ṣandı düşmenân
Ol idi rezm-i ḥaḳîḳatde muẓaffer rûz u şeb

32 Âsumân ḫar-gâh idi cünd-i kevâkıb-seyrine
Mihr ü mehdi iki ṭabl-ı nevbeti her rûz u şeb

33 Olmasaydı râyet-i iclâline mencûḳ eger
Mihr ü mâha 'alem olmazdı musaḫḫar rûz u şeb

34 Mihr ü mehdi mühre-i mehdi o necl-i a'zamuñ
Âsumân gehvâresinden buldı zîver rûz u şeb

35 Ṭıfl iken eglence itmişdi ṣafâ-yı bâl ile
Mihr ü mehdi iki murġ-ı ḫâne-perver rûz u şeb

36 Sûr yüzüñ ḫâk-i niyâza mihr ü meh-veş ba'd-ezîn
Na'tı bitmez eyleseñ de tâ-be-maḥşer rûz u şeb

37 Mâh-ı encüm-leşkerâ mihr-i sa'âdet-ḫâverâ
Ey ki ẓâtuñ bi'ṭ-teba' levlâk'e maẓhar rûz u şeb

38 Mihr ü mâhı eyledim vaṣf-ı şerîfüñle tamâm
Mihr-i ḥüsnüñdür ḳalan ey mâh-peyker rûz u şeb

39 Mihr ü meh mikyâldür taḳsîm ider mücrimleri
Pâyuña düşdi bi-ḥamdillâh bu çâker rûz u şeb

40 Mihr ü mâh ile siyeh-rûz eyledüñ bu 'âlemı
Ḳıl beni envâr-ı luṭfuñla mübeşşer rûz u şeb

41 Mihr ü mâh-ı himmetüñ işrâḳ ḳılsun ḳalbimi
Ḳalmasun bu rû-siyeh bî-nûr u bî-fer rûz u şeb

42 Mihr ü mehdür iki dâġ-ı sîne-i sûzân-ı çarḫ
Ḫâk-i pâyuñdan senüñ merhem umarlar rûz u şeb

43 Mihr ü mâhuñ vaṣf iden leb-teşneden itmez dirîġ
Cur'a-i iḥsânını Sâḳî-i kevṯer rûz u şeb

44 Mihr ü mehdür ḳurṭa-i zerrîn-i gûş-ı mâderüñ
İşler anı âsumân mânend-i zer-ger rûz u şeb

45 Mihr bâlîn mâh bister 'arş-ı a'ẓam ḫacle-gâh
Vâlidüñdür Ḥażret-i Zehrâ'ya hem-ser rûz u şeb

46 Vâlideynüñden ümîd-i zerre-i iḥsân iden
Mihr ü mâhı neylesün ey bedr-i enver rûz u şeb

47 Mihr ü meh naḳd olsa dest-i 'İzzet'e bir pul mıdur
Ceddüñüñ iḥsânına olmazsa maẓhar rûz u şeb

48 Mihr ü mâhı terk idüp şimden-gürü eyle du'â
Virdüñ oldı şu iki şekl-i muṣavver rûz u şeb

49 Tâ ki bu nüh-âşiyândan mihr ü meh pervâz ide
Nâme-i na'tım olup hem-çün kebûter rûz u şeb

50 Meşhedüñden mihr ü mâh ayrılmasun tâ ḥaşre dek
Geh sefîd ü geh siyâh olduḳça ḫâver rûz u şeb

51 Mihr olup zerrîn-micmer mâh ḳurş-ı 'anberîn
Merḳad-i pür-nûruñı ḳılsun mu'aṭṭar rûz ü şeb

52 Mihr ü mâh olsun felekde encüm-i zehrâ bütün
Ḳabr-i pür-envâruña ṭoġsun ser-â-ser rûz u şeb

53 Sükker-i mihr ile şîr-i mâh ḳılsun imtizâc
Olsun eṭfâl-i Ḥüseyn'e şîr ü şekker rûz u şeb

3- (Kasîde) Vâveylâ Der-Na't-ı Ḥażret-i Şehîd-i Kerbelâ[281]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Eşkım ne dem ki zaḫm-ı dilimden nişân olur
Ḫûn-ı Ḥüseyn'dür ki gözümden revân olur

2 Ben ol mükedderim ki degil ḫande eylemek
Meyl-i tebessüm itse dehânım fiġân olur

3 Ben bir kitâb-ı derd ü belâyım ki ez-ḳażâ
Bir ḥarfini işitse 'adû şâdumân olur

[281] Hazâna Sürgün Bahâr Keçecizâde İzzet Molla ve Dîvân ı Bahâr ı Efkâr: Haz. Ömür CEYLAN, Ozan YILMAZ, İstanbul 2005, s. 76.

4 Ben ol mübârizim ki añup Kerbelâ günin
Her mû tenimde ġıbṭa-i tîġ u sinân olur

5 Ben ṭutmasam göñülde eger dûd-ı âhımı
Şu âsumânuñ üstine bir âsumân olur

6 Ol nev-cüvân içün çekilen tîr-i âhıma
Tâ ḥaşr ḳaddi pîr-i sipihrüñ kemân olur

7 Pür-âteşim o mertebe bir külḫanîye kim
Ednâ şerârı dûzaḫa nev-armaġân olur

8 Dünyâ degil o mıḥneti yâd itmek âdeme
Bâdî-i terk-i salṭanat-ı câvidân olur

9 Ol mer' ile ma'iyyet ider sırr-ı men-eḥab
Dünyâda kim ki müntesib-i ḫânedân olur

10 Yazsam eger o ġonca-i dil-ḫûna bir varaḳ
Her ḥarfi bir ḥadîḳa ḳadar dâsitân olur

11 İtsem o naẓmı pey-siper-i râh-ı Kerbelâ
Maẕmûnı vird-i ḳâfile-i ins ü cân olur

12 Meddâḥ-ı ḫânedân-ı nübüvvet olanlaruñ
En 'âcizi benim gibi mu'ciz-beyân olur

13 Âl-i Muḥammed-i 'Arabî na'tıdur sözüm
Giryem mıyâne-i sühana tercemân olur

14 Sulṭân-ı Kerbelâ şeh-i ehl-i semâ Ḥüseyn
Kim meşhedi melâz-geh-i ḳudsiyân olur

15 Cibrîl'dür muḥarrik-i mehd-i sa'âdeti
Lâlâyı gör ki eşref-i lâhûtiyân olur

16 Ḫurşîd-i vechi eylese bir zerre âşikâr
Revnaḳ-fürûz-ı pertev-i mihr-i cihân olur

17 Yâd itsem ebruvânını ol nev-hilâlimüñ
Her ḥarf-i râsı ḫançer-i cân-ı cehân olur

18 Ol iki dîde kim ḥarem-i Âl-i Aḥmed'e
Cennet ḥadîḳasında gezen âhuvân olur

19 Ol ġamze kim 'adûya nigâh itse ḫışm ile
Şemşîr-i Zü'l-feḳâr-ı 'Alî'den nişân olur

20 Yazsam o ḥâl-i vechi o ḫaṭṭ-ı mu'anberi
Ḳur'ân-ı 'aşḳa sûre-i Necm ü Duḫân olur

21 Bînî-i devleti ol hümâ-yı sa'âdetüñ
Minḳâr-ı murġ-ı cennete ḥırz-ı emân olur

22 Dürc-i dür-i kerâmet idi ḥoḳḳa-i femi
Ehl-i siyer bu sözde cevâhir-feşân olur

23 Sünbül-şemîm-i zülfini gül-bûy-ı ḫulḳını
Neşr eyledikçe ṭoplasalar gülsitân olur

24 Âgişte-ḫûn-ı ġadr olan ḳadd-i nâzenîn
Bir sîm naḫl-i nâz idi ammâ revân olur

25 Bu ḥüsn ü bu bahâ ile ol Şâh'a ḳaṣd iden
Yâ Rab ne seng-dil ne ḳatı bî-amân olur

26 Ḫançer-keş oldı bûse-geh-i Faḫr-ı 'Âlem'e
Kâfirden olsa dîne bu rütbe ziyân olur

27 Bin kerre günde ölse o kâfir dirilmeden
Şanına ziyân-ı Âl-i Resûl'e żımân olur

28 Muḥtâc-ı şebnem eylediler ġonca-i femin
Gûş itse gül açılmadan evvel ḫazân olur

29 Devletli başı varmış o maḥdûm-ı a'ẓamuñ
Kim râh-ı Ḫaḳ'da tâ-be-ḳıyâmet revân olur

30 Rüsvây ider Yehûd u Naṣârâ'ya ḫaşmını
Seyr eyleriz o kâfiri biz bir zamân olur

31 Yoḳ görmeyim o günde de ol ḳanlı ẓâlimi
Ṣabrım yanar da belki ḳıyâmetde ḳan olur

32 Dünyâyı dûd-ı âh ile göstermedi bize
'Uḳbâda kâfirüñ işi gerçi duman olur

33 İẓhâr-ı la'net itmedeyiz ehl-i bâṭınız
Ẓâhirde gerçi aña 'adâvet nihân olur

34 Bir ḥîzdür ki itdügi eṭvâr-ı fitne-ḫîz
Mevżû'-ı balış-i fâḥişegân-ı zenân olur

35 Vaḳtâ ki Âl-i Beyt'e gelince ihânete
Ol ḳaḥbe şanki 'âleme bir ḳahramân olur

36 İblîs Âdem'e bu cenâb-ı Muḥammed'e
Kıbr eyledikde ḳanġısı bilmem yaman olur

37 Ya'net Yezîd'e kendine a'vân u âline
La'n eyleyen dinürse de dûzaḫ-mekân olur

38 Neylersin ey ḳalem dehen-âlâ-yı hicv olup
'Arż-ı niyâza belki o 'ıḳd-ı lisân olur

39 Yâ Rab penâlım Âl-i 'Abâ kıl o günde kim
Zerrîn câme anda keşân-ber-keşân olur

40 Göster o nûr-ı dîde-i Zehrâ'yı çeşmime
Yâ Rab o şeb ki ḫalḳ gözimden nihân olur

41 Yâ Rab be-câh-ı şâh-ı serîr-i Necef 'Alî
Ol gün ki aña bende nice ḫusrevân olur

42 'İzzet ḳuluñ görince unutdurma anlara
'Âṣîlere o gün ki kerem râygân olur

4- (Kasîde) Merṣiye-i Ḥasaneynü'l-Aḥseneyn Raḍiyallâhu 'Anhümâ ve 'An-Şühedâ'illâh[282]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ey ḫâme ḳanlar aġla yazup şâm-ı miḥneti
Ḫûn-ı cigerle tâzele ṣubḥ-ı muṣîbeti

2 Ey ḫâme baḳma rûz-ı şebe aġla dem-be-dem
Yâd eyle mihr ü mâh-ı sipihr-i risâleti

3 Ey ḫâme ḫaḳḳ-ı âḫireti eylemem ḥelâl
Feryâd ile ḳoparmaz iseñ ger ḳıyâmeti

4 Ey ḫâme ḳıl derîde girîbân-ı ṣabr kim
Ṣad-pâre itdi dest-i elem ṣevb-i ṭâḳati

5 Yuf gülşen-i cihâna ki bir ejdehâ-nefes
Tefsîde itdi ġonca-i bâġ-ı nübüvveti

6 Bir nâ-ḫalef o ġoncayı ḳıldı telef dirîġ
Açdı yerine gül gibi dâġ-ı cerâḥatı

7 Gül-berg-i terden aḥsen olan Ḥażret-i Ḥüseyn
İçsün sülâf-ı semm ile câm-ı şehâdeti

8 Ḥayret virür zebânıma bu mebḥaṣ-ı 'amîḳ
Ger var ise emîr-i zamânuñ cerâ'eti

9 Ey ḫâme eyle sözde bu rütbeyle iktifâ
Geçmiş anuñ Resûl-i güzîn ile ṣoḥbeti

10 Oġlı sefîhe her ne kadar eyleseñ şütûm
İmânı olan eylemez aṣlâ ṣaḥâbeti

11 Kâfirdi gerçi ṣûret-i müslimde neyleyim
Şermende itdi pîş-i risâletde ümmeti

12 Müslim degil Yehûd u Naṣârâ'da miṣli yoḳ
Bî-raḥm u bî-mürüvvet ü inṣâf idi ḳatı

13 Âḫir mekân-ı ṣadr-ı behişt-i berîn olur
İblîs'e müjde yoḳsa o ḥîzuñ ḳabâḥati

14 Şeyṭân yanında ṭıfl-ı sebaḳ-ḫân-ı mefsedet
Varken cehâletinde Ebû-Cehl'e nisbeti

[282] Bir Sürgün Şâheseri Mihnetkeşân, Keçecizâde İzzet Molla: Haz. Ömür CEYLAN, Ozan YILMAZ, İstanbul 2007, s. 287.

15 İblîsi baḫş-ı fitnede şerrnende eyledi
Bir şûr ṣaldı kim bu cihâna o nekbetî

16 Ref' eyledi mıyâne-i islâmıyândan
Şemşîr-i iḫtilâf ile ṭavr-ı meveddeti

17 İḍlâl ḳıldı bir nice aṣḥâb-zâdeyi
Kim itdi mü'minîne bu rütbe ḫıyâneti

18 Sevdâ-yı mâl ü câha düşüp nice küştenî
Terk itdiler 'inâyet-i ṣâḥib-şefâ'atı

19 Sûd-ı fenâya bir ṭaḳım îmân müflisi
Ṣarf itdi Kerbelâ'da künûz-ı diyâneti

20 Bir ḳaṭre ṣuya cenneti nîrâna virdiler
Vardur bu ġabn-ı fâḥişüñ âḫir nedâmeti

21 Nehy itdiler tecerru'-ı nehr-i Furât'dan
La'lîn dehân-ı ġonca-ı bâġ-ı sıyâdeti

22 Bir ḳaṭre âb itmeyüz işrâb didiler
Taṣdîḳ olunmadıḳça Yezîd'üñ ḫilâfeti

23 Ol kim ide mütâba'at-ı Seyyidü'l-Enâm
Mümkin midür Yezîd-i pelîd ile bey'atı

24 Terk eyledi muḫâṣama-ı dünyeviyyeyi
Ma'lûm iken cenâb-ı Ḥüseyn'üñ şecâ'atı

25 Kâfirleriñ ḫuṣûmetine gelmedi sükûn
Dâru's-sekîne semtine isterdi 'avdeti

26 Eṭfâl-i Muṣṭafâ'ya bir içim ṣu isteyüp
Va'd eylemişdi anlara âb-ı şefâ'atı

27 Gül-ġoncahâ-yı bâġ-ı risâlet hücûm idüp
Ḳaṣd eyledikçe âb ile def'-i ḫarâreti

28 Ol seg-menişler eyledi dendân-ı ḥırş ile
Ṣad-pâre âhuvân-ı ḫarîm-i risâleti

29 Bî-âb u tâb ḳaldı kimi Âl-i Beyt'den
Nûş eyledi kimisi zülâl-ı şehâdeti

30 Şimr-i la'în nâmına bir dûzaḫî-nıjâd
Ser-dâde itdi ḫâke o gül-naḫl-i cenneti

31 İmâna geldi Ḥamza'yı ḳatl eyleyen kişi
Bu kâfir oldı görsene ḫubṣ-ı cibilleti

32 Peyveste itdi perde-i çarḫa muḫadderât
Vâ ḥasretâ nidâsı ile âh-ı fürḳatı

33 Güller lisân-ı ḥâl ile feryâda başladı
Ḫâmûş görüp o bülbül-i bâġ-ı belâġati

34 Gîsû-yı pâkini görüp âlûde-i ġubâr
Sünbüller itdi çâk girîbân-ı ṭâḳati

35 Pür-ḫûn görince lâle semen-zâr-ı sînesin
Ḳıldı çerâġ o gülşene dâġ-ı muṣîbeti

36 Ol seyyidüñ zebân-ı şerîfin görince lâl
Sûsenler itdi bâz dehân-ı şikâyeti

37 Dünyâyı ṭutdı ġulġule-i bang-ı yâ Ḥüseyn
Olduḳça 'andelîb recez-ḫân-ı ḥasreti

38 Ey ḫâme murġ-ı bâġ-ı muṣîbet degil misün
Aç sen de sebb ü la'na zebân-ı 'adâveti

39 Bildür Yezîd'e kendini iḥvân u âlini
Yâd eyle bir bir itdügi küfrân-ı ni'meti

40 Kim bey'at eyler idi o kâfirden alçaġa
Göstermeseydi 'âleme cüz'î diyâneti

41 İtmiş olaydı küfrini evvelce der-miyân
Geçmezdi destine daḫi Şâm'uñ emâreti

42 Ḳaṣd itme var mı dîn-i Muḥammed'de Âl'ine
Ḳanġı nebîye eyledi bu ġadri ümmeti

43 Tekfûr olaydı Rûm'a gelüp Ermenî gibi
Câ'iz olur mı ṣandı Yehûd'uñ ḫilâfeti

44 Ḳâni' olaydı ni'met-i rûzî-resânına
Olmazdı böyle nakınete mazhar o nekbetî

45 La'net-be-la'net itdügi ẓulm ü sitem ḳadar
Gelmez ḥisâba çünki o ḥîzuñ ḳabâḥati

46 Nîrânda ola bâd-zen-i nâr-ı izdıyâd
İbnü'z-Ziyâd'a virdügi menşûr-ı ruḫṣatı

47 Yetmez mi aña virdügi ruḫṣat o kâfirüñ
Ḳaṣd-ı Ḥüseyn'e yoḳsa Yezîd'üñ cesâreti

48 Her kim teşâḫub eylemek isterse Şî'iyân
İlzâm ider bu mes'elede ehl-i sünneti

49 Sizden idi Yezîd diyüp virmeli cevâb
Kâfir su'âl iderse ḫalâṣ içün ümmeti

50 Ey ḫâme itme kâfiri âverde-i zebân
Eşküñle vir zebânuña âb-ı ṭahâreti

51 Ṭufân-ı Nûḥ'ı nevha ile şerm-sâr ḳıl
Yâd eyledükçe nûr-ı dü-çeşm-i risâleti

52 Ḫâhiş-ger-i zülâl-i şefâ'at degil misün
İsâr-ı ḫâk-ı pây ı ḳıl âb-ı taḥiyyeti

53 Aç dâmen-i niyâzuñı zer-pâş-ı luṭfına
Meşhûrdur felekde o mihrüñ seḫâveti

54 Şun 'arż-ı ḥâlüñi o şehen-şâh-ı ekreme
Mebzûldür gedâlara naḳd-i 'inâyeti

55 Ey nûr-ı Çeşm-i Fâṭıma-i Muṣṭafâ Ḥüseyn
Mesrûr ḳıl nigâh-ı şefâ'atle 'İzzet'i

56 Mışrâ'sun medîne-i 'ilmüñ ḳapusına
İtdüm o bâba dînümi Ṭañrı emâneti

57 Allâh içün bu 'abd-i tebeh-kâra ṣâḥib ol
Ol gün ki kimse kimseye itmez ṣaḥâbeti

58 Maḥşerde pâre pâre idüp seg gibi etim
Ẓâhir olınca ḥırs-ı zünûbuñ nedâmeti

59 Ḳıtmîr-i müzdi kehf-i emâna alup beni
Tâ görmeyem rezâlet-i yevm-i ḳıyâmeti

60 Ḳandur zülâl-i luṭfa senüñ-çün yananları
Yâd eyleyüp ḥarâret-i rûz-ı ḥasâreti

61 'İzzet tażarru' it ki budur mevsim-i niyâz
Dergâh-ı Kibriyâ'ya açup dest-i da'veti

62 Eyler du'âñı ḳurṭa-i gûşı kerrûbiyân
Vaṣf eyledüñ cevâhir-i kenz-i kerâmeti

63 Bi'l-Muṣṭafâ ve 'ıtretihî v'ibni 'ammihî
Yâ Rabbi necci min-feterâti'l-meniyyeti

64 Yâ Rabbi bi'l-Ḥüseyni ve evlâdihı'l-kirâm
Üstür żünûbı 'abdike v'aġfir ḫaṭî'etî

İZZİ (19. Yüzyıl)

(Kasîde) Mersiye[283]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ey göñül ḳan aġla kim mâh-ı Muḥarremdür bugün
Ḫûn-ı pâk-i Âl-i Aḥmed dökilen demdür bugün

2 Çıḳsun ol göz kim bu dem ḫûn-âb aḳmaz dîdeden
Olsun ol nâ-merd kim 'âlemde bî-ġamdur bugün

[283] İzzî. Mersiye, Millî Kütüphane Hk. No: 3752, v. 36a-37b. (Mecmua içinde).

3 Şerḥalar çeksün dil ü câna muḥibb-i ḫânedân
Zehr döksün dîdesi her kim ki maḥremdür bugün

4 Ṣafḥa-i dilden gidersün zevḳ u 'işret resmini
Ol ki râh-ı istiḳâmetde mükerremdür bugün

5 Görmemişdür dîde-i devrân bu gûne mâtemi
Bu 'azâ-yı ġam-fezâdan 'akl sersemdür bugün

6 Niçe gülsün çihre-i maḳṣûd bu devr içre kim
Mâtem-i şâh-ı şehîdân u dem-i ġamdur bugün

7 Sîneyi def dîdeyi giryân dili kıl çâk kim
Server-i Âl-i 'Abâ'ya ṭurfa mâtemdür bugün

8 Bu ne mâtemdür ki farṭ-ı nevḥadan bî-ıştibâh
Rûḥ-ı aḳdes âşiyân-ı sîneden remdür bugün

9 Bu ne mâtemdür ki itdi ḫalḳı bî-tâb u tüvân
Yâd-ı eyyâm-ı ġamı her ġamdan aḳdemdür bugün

10 Bu ne mâtemdür ki şoldı gülbün-i bâġ-ı ümîd
Kışt-zâr-ı düşmen-i dîn sebz ü ḫurremdür bugün

11 Bu ne mâtemdür ki dûd-ı âh-ı mazlûmân-ı Ḥak
Nîze-i erbâb-ı bid'at üzre perçemdür bugün

12 Bu ne mâtemdür eyâ çarḫ-ı müşa'bid kim Resûl
Bu 'azâdan tâ ḳıyâmet dîde pür-nemdür bugün

13 Zerre denlü yoḳ yanında rûz-ı maḥşer bu ġamuñ
Kim ġam-ı maḥşer de bu mâtemle tev'emdür bugün

14 Zirve-i 'arş-ı berîn bu mâtemüñ ġam pâyesi
Ger olursa çoḳ mı çün bu ġam mu'aẓẓamdur bugün

15 'Âḳil ü dânâ olan ister mi bu ġamdan ferâġ
Ḫâb u ḫor ümmîdin itmez ol ki a'lemdür bugün

16 Çarḫ geydi egnine bu yâs içün nîlîn ḳabâ
Nüh zemîn ü âsumân bu ġamla derhemdür bugün

17 Çarḫ çoḳ yaş ile böyle bulmaz idi pîrlik
Bu muṣîbet ġuṣṣasından ḳâmeti ḫamdur bugün

18 Ḥûriyân jûlîde-mû Rûḥu'l-Emîn âşüfte-ḥâl
Bu 'azâdan cümleten ervâḥ ebkemdür bugün

19 Aġla kim olmaz daḫi bir böyle vaḳt-i cân-güdâz
Hevl-i maḥşer bî-süḫan bu mâteme żamdur bugün

20 Aġla kim bünyâd-ı ṣabrım oldı târâc-ı fenâ
Sûg-vârâna 'urûc-ı râh-ı süllemdür bugün

21 Aġla kim bu giryeler hep müntic-i âmâldür
Bâ'iṣ-i ḫoşnûdî-i Faḫr-ı dü-'âlemdür bugün

22 Ağla ey dil mezra'-ı ümmîdi şâd-âb eyle kim
Ḳatresi bu giryenüñ bî-şübhe zemzemdür bugün

23 Ağla cedduñe ki cedduñ ola şâdân ey göñül
Ağlamaḳ hengâmıdur vaḳt-ı ġam u hemdür bugün

24 Ḳurretü'l-'ayn-ı Nebî naḳd-i 'Aliyyü'l-Murtażâ
Küşte-i tîġ-ı muḫâlif ġarḳa-i yemdür bugün

25 Hîç kim görmüş degül 'âlemde ẓulmüñ cismini
Dîde-i ḥaḳ-bîne bu ẓulm-i mücessemdür bugün

26 Sûr u mâtem şâdî vü ġam 'arṣa-gâh-ı dehrde
Mümtezicdür bu ḥavâdişden ferâhemdür bugün

27 Bu elemden çarḫa girdi 'İsî-i gerdûn-nişîn
Bu elemden pür-elem hem rûḥ-ı Meryem'dür bugün

28 La'net olsun cân-ı nâ-pâk-i Yezîd'e tâ-be-ḥaşr
Kim ser-i evlâda ḥâżır ḥükm-i mübremdür bugün

29 La'net-i bî-ḥad Yezîd'e eyleyenler bî-gümân
Ḥaḳ bu kim raġbetle İbrâhîm-i Edhem'dür bugün

30 Cennet ü vuṣlat ümîd iden muḥibb-i Ehl-i Beyt
La'n-ı düşmen itmede yek-dâne âdemdür bugün

31 Rûz-ı bâzâr-ı ḳıyâmet oldı ol merdûd-ı dîn
Müflis-i ḫuld-ı berîn ger şâh-ı 'âlemdür bugün

32 Aldı mülk-i dûzaḫı te'yîd ile ḳavm-i Yezîd
Bu ḥikâyât-ı ba'îr ü miḫyaṭ u semdür bugün

33 Şimr-i Ẕi'l-Cevşen ki olsun ṣad-hezârân la'n aña
Kim ḳuṣûr iderse la'nın İbni Mülcem'dür bugün

34 Rûḥ-ı nâ-pâk-i ḫavâric oldı âmâc-ı belâ
Her ṭarafdan cümleye ṣad-la'n elzemdür bugün

35 Zaḫm-ı tîr-i ḳahr-ı Ḥaḳḳ'a rûz-ı maḥşer dûstân
Ḫubb-ı naġz-ı âl-i yâsîn 'ayn-ı merhemdür bugün

36 Kim ki dökdi eşk-i ḫûnîn Kerbelâ ṣaḥrâsına
Ẓuḫr-ı ferdâ eyledi cânâna hem-demdür bugün

37 Ḫâk-i ḫûn-âlûd-ı deşt-i Kerbelâ-yı pür-belâ
Cism-i pâkinden cüdâ rûḥ-ı mücessemdür bugün

38 Fikret-i Âl-i Ebû Süfyân'da mużmer oldığı
Âh kim Âl-i Resûlullâh'a müdġamdur bugün

39 İnḥirâf itmez bu yoldan hîç re'y-i nâ-ṣavâb
Fikr-i bâṭıl bu 'azîmetde muṣammemdür bugün

40 Sikke-dâr-ı şehr-i bî-dâd oldı ḳalb-i Ḫâricî
Râyic-i mülk-i cefâ vü mühr-i ḫâtemdür bugün

41 Âh ey İbni Ziyâd-ı şûm elüñden âh âh
Dâd ey mel'ûn dı kim kim senden azlemdür bugün

42 Ḫâke dökdüñ 'ırżını Âl-ı Resûl'üñ câh içün
Çâha düşdüñ meskenüñ ḳa'r-ı cehennemdür bugün

43 Eyledüñ pâ-mâl gül-berg-i sa'âdet güllerin
Çeşm-i naḥvet-bînüñe çün ḫâr-ı maḳdemdür bugün

44 Bıż'a-ı zevc-i Betûl olmaḳ revâ mı böyle ḫâr
Bu ne bid'atdür bu bid'at 'aḳla mübhemdür bugün

45 El-'aṭaş feryâdını itdüñ sütûn-ı âsumân
Ẓulm bünyâdı 'aceb râyuñla muḥkemdür bugün

46 Teşnelikden sîneler kerb-i belâ şaḥrâsıdur
Vâdî-i ẓulm içre bu saña müsellemdür bugün

47 'Itret-i pâk-i Ḥüseyn'i ṭu'me-i tîġ eyledüñ
Bu sebebden saña biñ la'n-ı Ḫudâ kemdür bugün

48 Ḳâtıl-i Âl-i Nebî olduñ eyâ mel'ûn-ı şûm
Sûy-ı Ḥaḳ'dan cânuña la'n-ı dem-â-demdür bugün

49 Ḫayme vü ḫar-gâhını itdüñ ḥabâb-âsâ tebâh
Rustaḫîz-i ṭurfa-îcâduñ muḫayyemdür bugün

50 Ḳalb-i nâ-pâkini şâd itdüñ Yezîd'üñ dimeduñ
Ḫâṭır-ı pâk-i Nebî andan muḳaddemdür bugün

51 Ey Sinân İbni Enes Âl-i Resûl'e yâ niçün
Câm-ı nâ-fercâm-ı ḳahruñleb-be-leb semdür bugün

52 Âh ey Şîş-i Rebî'-i rû-siyâh u dıl-sıyâh
Teşnegâna ḍarb-ı ḫarbüñ mâr-ı erḳamdur bugün

53 Görmemişdür çeşm-i devrân ẓulmüñi ey İbni Sa'd
Ḥaḳ bu kim ẓulmüñile lerzân 'arş-ı a'ẓamdur bugün

54 La'net-i vaḥş u ṭuyûr u cinnî vü ins ü melek
Hem Yezîd'e hem saña hem Şimr'e hem-demdür bugün

55 Ümmetim dirseñ yine ḳatline bağlarsın kemer
Ey cehennemden beter yerüñ cehennemdür bugün

56 Gitdi ol hengâm kim 'ayn-ı ġurûr u 'ucb idi
Geldi ol dem kim ḫaṭâdan ḫaşm mülzemdür bugün

57 Da'vî-i yek-rengî-i ümmet ḳılan la'n eylesün
Pey-rev-i Mervân'a kim şâyeste-i zemdür bugün

58 Cân u dilden sen de 'İzzî dem-be-dem şâm u seḥer
Söyle kim ki kâtıl-i evlâd-ı Ḫâtem'dür bugün

59 Ṣad-hezârân la'n-ı Ḥakḳ aña ilâ yevmi'l-ḳıyâm
Kim o mel'ûn düşmen-i cân-ı ..... bugün

60 Dûstân-ı Ehl-i Beyt içün müheyyâdur cinân
Düşmenân-ı Âl içün ḥâżır cehennemdür bugün

KADİMİ (20. Yüzyıl)

1- (Müseddes) Merşiye[284]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Muḥarrem ayıdır bugün Ḥüseyn içün cihân ağlar
Bu ḥâle bülbülân ağlar ser-â-pâ gülsitân ağlar
Ḥüseyn'i yâd idüp dâ'im dü-çeşmim ḫûn-feşân ağlar
Ṣafâ olmaz behey ġâfil bugün dâr-ı cinân ağlar
Geyinmiş mâtem eşvâbın bugün kevn ü mekân ağlar
Döker yaş tâ ḳıyâmet sâkinân-ı âsumân ağlar

2 Ḳırılsın elleri ḥâ'in Yezîd ibni Yezîd'iñ âh
Resûl'üñ gülbünüñ bî-raḥm eylediler maḥv u tebâh
Bir içim ṣu virmedi ol ẓâlimân teşnelere vâh
İns ile cinn âh u vâhla oldı bu ḥâle güvâh
Geyinmiş mâtem eşvâbın bugün kevn ü mekân ağlar
Döker yaş tâ ḳıyâmet sâkinân-ı âsumân ağlar

3 Kerbelâ meydânına dikdi 'alem 'aṭşân-ber-'aṭşân
Benim Peyġamberim hem de 'Alî'niñ nûrı bir sulṭân
Benim Zehrâ-yı Betûl'üñ ġoncasın lü'lü ü mercân
Benim didi ḫilâfet şâḥibi hem vâriş-i Ḳur'ân
Geyinmiş mâtem eşvâbın bugün kevn ü mekân ağlar
Döker yaş tâ ḳıyâmet sâkinân-ı âsumân ağlar

4 Vücûd-ı nâzükı yerde ser-â-pâ ḳan içindeydi
Fiġân u âhı ol anda ḥarîm-i Ka'be'ye irdi
Şimir mel'ûn talân içün ḥarîme girmek isterdi
Yetişdi pençe-i Ḥaydar o mel'ûnı yere serdi
Geyinmiş mâtem eşvâbın bugün kevn ü mekân ağlar
Döker yaş tâ ḳıyâmet sâkinân-ı âsumân ağlar

5 Cihânı yaḳdı ağlatdı Ḥüseyn'iñ mâtemi yâ Rab
Gürûh-ı ehl-i islâmıñ cigerin eyledi kebâb
Bu mâtemdir Kadîmî kemteri dâ'im ḳılan ḥarâb
Dilerim Bârî Ḫudâ'dan Yezîd çeksün ebed 'aẕâb

2- (Gazel) Merşiye[285]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Şehîd-i Kerbelâ yâdı ḳan ağladır muḥibbâna
İder la'net bütün rûḥum benim dâ'im Yezîdâna

2 Kör olsun gözleriñ ḫûn-ḫâr ḳırılsın ellerin ḳâtil
Behey ḫâ'in Yezîd murdâr naṣıl ḳıydıñ o sulṭâna

[284] Kadîmî, Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 221.
[285] Kadîmî, Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 223.

3 Ḥüseyn'iñ mâtemin ṭutdı feleklerde melekler âh
Furât'ı kesdi ẓâlimler şu virmedi o 'aṭşâna

4 Şimir mel'ûn çekûp ḫançer Ḥüseyn'iñ ḳaṣdına ol dem
Boyandı her ṭaraf birden ser-â-pâ hep ḳızıl ḳana

5 'Alî Zeynü'l-'Abâ Zeyneb ile Bânû fiġân eyler
Bütün Beyt ehlini bu ḥâl düşürdi nâr-ı sûzâna

6 Yıḳıldı dîniñ esâsı dü-çeşmim ḳan revân eyler
Ḥayâtım imtidâdınca yanarım nâr-ı hicrâna

7 Ḥüseyn'iñ 'aşḳına cânı fedâ olsun Ḳadîmî'niñ
Oḳurṭurmaz gice gündüz hemân la'net o Mervân'a

3- (Müseddes) Merşiye[286]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Vâḳı'ât-ı Kerbelâ'yı dinle Allâh 'aşḳına
Mâcerâ-yı Ehl-i Beyt'i añla Allâh 'aşḳına
Iżṭırâbıyla Ḥüseyn'iñ iñle Allâh 'aşḳına
Neyleyim âh itmeyeyim söyle Allâh 'aşḳına
Şimr Yezîd İbni Ziyâd'ı billah Allâh 'aşḳına
Bunlar içün la'neti ḫân eyle Allâh 'aşḳına

2 Kerbelâ ṣaḥrâsını ṭoldurdı leşkerle Yezîd
Hiç teraḥḥum itmedi âh Ehl-i Beyt'e ol pelîd
Yansun âteşler içinde âteşi olsun mezîd
Bir içim şu virmedi 'aṭşâna ol ẓâlim 'anîd
Şimr Yezîd İbni Ziyâd'ı billah Allâh 'aşḳına
Bunlar içün la'neti ḫân eyle Allâh 'aşḳına

3 Gülbün-i Peyġamber'i kıldı perîşân eyledi
Ḫûn-ı pâkini o şâhıñ ḫâke rîzân eyledi
Seyyidâtıñ gözyaşını seyl-i ṭûfân eyledi
'Âşıḳânı âh u zârla sîne-sûzân eyledi
Şimr Yezîd İbni Ziyâd'ı billah Allâh 'aşḳına
Bunlar içün la'neti ḫân eyle Allâh 'aşḳına

4 Kesdiler nehr-i Furât'ı Murtażâ evlâdına
Ṣad-hezârân la'net olsun ol Yezîd'iñ cânına
Âline evlâdına ecdâdına aḥfâdına
Ehl-i Beyt'iñ girdiler raḥm itmeden çün ḳanına
Şimr Yezîd İbni Ziyâd'ı billah Allâh 'aşḳına
Bunlar içün la'neti ḫân eyle Allâh 'aşḳına

5 Açmış iken Muṣṭafâ âġûşını ol envere
Hiç teraḥḥum itmediler nev-nihâl-i Ḥaydar'a
Tîġ u şemşîrle muḳâbil ṭurdılar ol servere
Bir içim şu virmediler zâde-i Peyġamber'e
Şimr Yezîd İbni Ziyâd'ı billah Allâh 'aşḳına
Bunlar içün la'neti ḫân eyle Allâh 'aşḳına

[286] Kadîmî, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 287.

6 Rû-sıyâhım cürmüm 'afv it ey şehîd-i Kerbelâ
Mażhar-ı feyż-i sa'âdet it be-ḥakk-ı Murtażâ
Ehl-i Beyt'iñ yolına cân u ser ḳıldım fedâ
Bâb-ı iḥsânıñı bekler bu Ḳadîmî-i gedâ
Şimr Yezîd İbni Ziyâd'ı billah Allâh 'aşkına
Bunlar içün la'neti ḫân eyle Allâh 'aşkına

4- (Müseddes) Merşiye[287]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bugün mâh-ı Muḥarrem'dir gözüñ yaşın aḳıt ey cân
Şehîd-i Kerbelâ yâdıyla sîneñ sen gel it sûzân
Muḥibb-i Ehl-i Beyt olan bu mâtemde olur giryân
Döker ḳan yaşı gözlerden bir ân turmaz ider efġân
Çevirüp Kerbelâ deştin hem ol şâha ḳılup 'udvân
Şu virmedi şehîd itdi Ḥüseyn'i ol Şimir Mervân

2 Çeküp 'asker ẓulüm oḳların atdı ol kerem-kâra
Aḳıtdı seyl gibi ḳanın açup yetmiş iki yâre
Çevürdi nehr-i Furât'ı yasaġ itdi dil-efkâra
Yezîd'iñ hem yüzi gibi dîni îmânı da ḳara
Çevirüp Kerbelâ deştin hem ol şâha ḳılup 'udvân
Şu virmedi şehîd itdi Ḥüseyn'i ol Şimir Mervân

3 Şimir mel'ûn gelince âh o şâhıñ ḳasdına nâ-gâh
Cihânı lerzeler aldı çekince ḫançer ol güm-râh
Düşünce ḫâke ol sulṭân idüp etrâfa bir nigâh
Göremedi ne bir ḫâher ne bir ḳardaş ne bir penâh
Çevirüp Kerbelâ deştin hem ol şâha ḳılup 'udvân
Şu virmedi şehîd itdi Ḥüseyn'i ol Şimir Mervân

4 Bütün bu ẓulm-ı 'udvâna taḥammül eyledi ebrâr
Ayırup serverîñ başın Ḫudâ'dan ḳorḳmadan ḫûn-ḫâr
Resûl'e âl ü evlâda ḫuṣûmet eyledi iẓhâr
Yarın rûz-ı ḳıyâmetde nolur ḥâlîñ behey eşrâr
Çevirüp Kerbelâ deştin hem ol şâha ḳılup 'udvân
Şu virmedi şehîd itdi Ḥüseyn'i ol Şimir Mervân

5 Görince nîzeler üzre o şâhıñ re'sini eyvâh
Ḥicâbından çeküp perde buluṭlardan yüzine mâh
Fiġâna başladı ol dem ḥarem-gâhda bütün efvâh
Feleklerde melekler hep bu ḥâle oldılar güvâh
Çevirüp Kerbelâ deştin hem ol şâha ḳılup 'udvân
Şu virmedi şehîd itdi Ḥüseyn'i ol Şimir Mervân

6 Şehîd-i Kerbelâ içün göñülden idelim ḥürmet
Yezîd'e âline hiç ṭurınayup eyleyelim la'net
Bütün evrâd u ezkârım 'Alî evlâdına raḥmet
Ḳadîmî'niñ günâhını be-ḥakk-ı Şâh Ḥüseyn 'afv et
Çevirüp Kerbelâ deştin hem ol şâha ḳılup 'udvân
Şu virmedi şehîd itdi Ḥüseyn'i ol Şimir Mervân

[287] Kadîmî, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 288.

5- (Müseddes) Mersiye[288]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bugün mâh-ı Muḥarrem'dir göñül ṭurmaz ider efġân
Muḥibb-i Ehl-i Beyt olan olurlar dâ'imâ giryân
Yıḳılsun çarḫ-ı dünyânıñ ḫarâb olsun bütün cihân
Ciger-gûşe-i Zehrâ'ya neden yâr olmadı devrân
Ḳırılsun ellerıñ Şimr kör olsun gözleriñ Mervân
Ṭutuşsun âteşîn tâbût içinde ḳalmasun nişân

2 Ḥüseyn'iñ mâtemi beñzer mi hiçbir mâteme âyâ
Fıġânı Ehl-i Beyt'iñ âh irişdi tâ semâvâta
Şehîd-i Kerbelâ içün ideriz cânımız fedâ
Bu ẓulmüñ intiḳâmını alur senden Şîr-i Ḫudâ
Ḳırılsun ellerıñ Şimr kör olsun gözleriñ Mervân
Ṭutuşsun âteşîn tâbût içinde ḳalmasun nişân

3 Ḳıyamazken o nâzük gerdeni bûs itmege Resûl
Ḫudâ'dan ḳorkmadan ṣaldırdılar ḥâric-i ez-'uḳûl
Ayırup re's-i pâkini bedenden ol Şimr-i fusûl
Cenâb-ı Fâṭıma oldı bu ḥâlden ġâyetle melûl
Ḳırılsun ellerıñ Şimr kör olsun gözleriñ Mervân
Ṭutuşsun âteşîn tâbût içinde ḳalmasun nişân

4 Mu'âviye degil midir bu fitneyi iden îcâd
Kızıl ḳana boyadı Kerbelâ ṣaḥrâsını bî-dâd
Yıḳılsun başına dünyâ cihânı eyledi ifsâd
Yezîd'iñ ẓulmini tel'în ider Nemrûd ile Şeddâd
Ḳırılsun ellerıñ Şimr kör olsun gözleriñ Mervân
Ṭutuşsun âteşîn tâbût içinde ḳalmasun nişân

5 Bu yoldan dönmem aṣlâ dökseler yolıma ḥâr u ḫas
Şehîd-i Kerbelâ'nıñ ḥasreti yaḳdı beni âḫir nefes
Vıṣâl-i devletiñ baḫş eyle derdinden idüp ḫalâṣ
Ḳadîmî ḳuluñı luṭf eyleyüp ḳıl şâhım 'abd-i ḫâṣ
Ḳırılsun ellerıñ Şimr kör olsun gözleriñ Mervân
Ṭutuşsun âteşîn tâbût içinde ḳalmasun nişân

6- (Müseddes) Mersiye[289]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Muḥarrem mâhı geldi âlı göñüller itmede feryâd
Ḥüseyn'iñ mâtemi eyler dem-â-dem eşkimiz müzdâd
Yakup fitne âteşlerin bu ayda ol Yezîd Şeddâd
Ẓulüm oḳlarını atdı cihânı eyleyüp ifsâd
Taḥammül idemez insân bu ẓulme olsa da pûlâd
Ḳalur mı yanıña itdikleriñ 'aceb behey cellâd

[288] Kadîmî. Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE. Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 1149.
[289] Kadîmî, Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 1150.

2 Cihânda mişlini görmüş degil bu rütbe bir millet
İde Peygamber'iñ evlâdına ḫun-ḫârca bir şavlet
İder mi Yezîd'e bey'at cihânda hiç o pâk-'işmet
Hezârân la'net olsun Yezîd'e ecdâdına la'net
Taḥammül idemez insân bu zulme olsa da pûlâd
Ḳalur mı yanıña itdikleriñ 'aceb behey cellâd

3 Ḥüseyn'iñ mâtemi yaḳdı ḳulûb-ı mü'minânı âh
İdüp âzürde dilleri o dînsiz hem o rû-siyâh
Cigerin yaḳdı Zehrâ'nıñ bu ḫûn-âlûd cefâ billâh
Vücûdı çâk çâk oldı yetiş imdâdına ey şâh
Taḥammül idemez insân bu ẓulme olsa da pûlâd
Ḳalur mı yanıña itdikleriñ 'aceb behey cellâd

4 Muḥibb-i Ehl-i Beyt aġlar bu gün mâh-ı Muḥarrem'dir
Bu mâtemden elem-nâk olmayan aḥmaḳ u sersemdir
Bu ayda zevḳ iden ancaḳ Şimr'le İbni Mülcem'dir
Yezîd'iñ İbni Zerḳâ'nıñ Sa'd'ıñ yeri cehennemdir
Taḥammül idemez insân bu ẓulme olsa da pûlâd
Ḳalur mı yanıña itdikleriñ 'aceb behey cellâd

5 Tefekkür eyle ey ġâfil bugün kevn ü mekân aġlar
Ḥüseyn'iñ mâtemiyle melekler hep ḳaralar baġlar
Kadîmî'nıñ gözyaşları aḳar seller gibi çaġlar
Ḥüseyn'iñ 'aşḳına cümle muḥibbân yüregin daġlar
Taḥammül idemez insân bu ẓulme olsa da pûlâd
Ḳalur mı yanıña itdikleriñ 'aceb behey cellâd

7- (Gazel) Merşiye[290]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün)

1 Demdir ey dil aġla turma tende cân aġlar bugün
Âh u efġân eyle kim cümle cihân aġlar bugün

2 Bu Muḥarrem mâhıdır mâtem demidir aġla gel
Ol şehîd-ı Kerbelâ'ya 'âşıḳân aġlar bugün

3 Ḫânedân-ı Ehl-i Beyt'e ẓulm ü 'udvân itdiler
Seyl-i eşkin aḳıdup kevn ü mekân aġlar bugün

4 Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûl'i itdiler şusuz şehîd
Nûr-ı çeşm-i Murtażâ'ya âsumân aġlar bugün

5 Görmemiş bir mişlini devr-i felek bu fitneniñ
Kâ'inât hem nüh-felek devr-i zamân aġlar bugün

6 Büküldi beli çarḫıñ gökler boyandı hep ḳana
Zâde-i Fâṭıma'ya lâhûtıyân aġlar bugün

7 Ey Ḳadîmî gözyaşlarıñ turmasun aḳsun hemân
Dökilen ḫûn-ı Ḥüseyn'e her göz ḳan aġlar bugün

[290] Kadîmî, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 1152.

8- (Müseddes) Merşiye[291]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün)

1 Ey felek yaḳdıñ bizi âh âteş-i sûzânına
Bir içim şu virmediñ girdiñ o şâhıñ ḳanına
Urdılar ḫançerlediler ḳıymadan gerdânına
Ehl-i Beyt'iñ baḳmadılar âh u zâr efġânına
Ṣad-hezârân la'net olsun ol Yezîd'iñ cânına
Ceddine ecdâdına enṣârına a'vânına

2 Yetmiş iki zâta ḳarşı yirmi biñ ḳavm-i Yezîd
Bir ṭarafdan kesdi hem nehr-i Furât'ı ol 'anîd
Bûse-gâh-ı Aḥmed'e ḫançer ḳoyup Şimr-i pelîd
Eylediler ġonca-i Zehrâ'yı leb-teşne şehîd
Ṣad-hezârân la'net olsun ol Yezîd'iñ cânına
Ceddine ecdâdına enṣârına a'vânına

3 Kimsesiz ḳaldı yetîmân Kerbelâ'da ḫûn-feşân
Ditredi bu ẓulm ü cevriñ dehşetinden kün fekân
Mâtemiñ ṭutdı melekler daḫı hem ins ile cân
Ehl-i Beyt uġrına cânın virdi bunca nev-cüvân
Ṣad-hezârân la'net olsun ol Yezîd'iñ cânına
Ceddine ecdâdına enṣârına a'vânına

4 Ey Yezîd itdiḳleriñ ḳalur mı ṣandıñ yanıña
Gör nider Ḥaydar saña vardıḳda Ḥaḳ dîvânına
Bu Ḳadîmî dâ'im eyler la'neti etbâ'ına
Hem Yezîd'e hem de ol toḫm-ı zinâ Mervân'ına
Ṣad-hezârân la'net olsun ol Yezîd'iñ cânına
Ceddine ecdâdına enṣârına a'vânına

KALBİ (19. Yüzyıl)

(Murabba') Merşiye[292]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Ey göñül ḳan aġlamaḳ eyyâmıdır
Aġla mâtemdir Muḥarrem'dir bugün
'Âşıḳ-ı ṣâdıḳlarıñ hengâmıdır
Aġla mâtemdir Muḥarrem'dir bugün

2 Mürdeler bu günde buldılar ḥayât
Aç dü-çeşmiñ feṯḥ olur her müşkilât
Ger dilerseñ bulasñ oddan necât
Aġla mâtemdir Muḥarrem'dir bugün

3 Ḫûn ile âbîde eyle yerleri
Pây-mâl it ṣaç ṣadefden dürleri
Ol muḥibb-i ḫânedâniñ 'askeri
Aġla mâtemdir Muḥarrem'dir bugün.

[291] Kadîmî. Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma). Derleyen: Ali Rıza ÖGE. Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 1155.
[292] Kalbî, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 1152.

4 Ḳaralar geydi zemîn ü âsumân
İns ile cinn âh idüp eyler fiġân
Bağrıñı eyle kebâb merd-i cihân
Aġla mâtemdir Muḥarrem'dir bugün

5 Ġâfil olma fevt iderek furṣatı
Eyle idrâk ey Muḥammed ümmeti
Gitdi elden iki 'âlem devleti
Aġla mâtemdir Muḥarrem'dir bugün

6 Nûr-ı Aḥmed şemsi Ḥaydar maḥremi
Çekdi ẓâlimler elinden ol ġamı
Ṭutdı dehri gül Ḥüseyn'iñ mâtemi
Aġla mâtemdir Muḥarrem'dir bugün

7 Ḳande ḳaldı ol Ḥüseyn-i Kerbelâ
Ehl-i Beyt'e itdi ẓâlimler cefâ
Ḳalbiyâ ḳan aġlamaḳ oldı sezâ
Aġla mâtemdir Muḥarrem'dir bugün

KÂMİ (EDİRNELİ) (Öl. 1724)

(Gazel) Berây-ı Sulṭân-ı Kerbelâ[293]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Rûḥî fidâke ey gül-i Âl-i Muḥammedî
Nev-bâve-i ḥadîka-i esbâṭ-ı Aḥmedî

2 Şîr-i şeh-i cenâb-ı şefîḳ-i Ḥasan Ḥüseyn
Bir şeh ki taḫt-gâh-ı sa'âdet mü'ebbedi

3 Nûr-ı dü-çeşm-i ḥażret-i Şâhen-şeh-i Necef
Nâzende Âl-i Beyt-i Ḥabîb'üñ ser-âmedi

4 Ehl-i 'Irâḳ'a devlet ü 'izzet yeter anuñ
Âmâl-gâh-ı 'âlem olan ḫâk-i meşhedi

5 Dergâh-ı pâk-i meşhedine yüz sürenlerüñ
Naḳd-i murâd-ı her dü-cihândur der-âmedi

6 Rû-mâl-gâh olursa sezâ ḫâk-i Kerbelâ
Âġûşa aldı sen gibi bir ẓât-ı emcedi

7 Ẓâtuñ gibi 'azîz-ı cihânuñ 'adûları
Olsun hemîşe ḳa'r-ı cahîmüñ muḫalledi

8 Besdir 'Irâḳ'a Faḫr-ı Nebî kim bi-re'sihî
Oldı sevâd-ı Şâm-ı cihânuñ ser-âmedi

9 Ol nâzenîn-i dehri belî sevmeyen Yezîd
Şâyân-ı seng-i ṭa'na degül la'n-i sermedî

10 Nâ'il-be-kâm olmaya mı Kâmî-i ḥaḳîr
Kim itdi zîb-i cebhe bu ḫâk-i mümeccedi

[293] Edirneli Kâmî Dîvanı (Doktora Tezi), Haz. Gülgün Erişen YAZICI, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1998, s. 8.

KÂMİ-İ ÂMİDİ (Öl. 1884)

1- (Mesnevî) Beyân-ı Şehâdet-i Ḥażret-i Hüseyn Raḍıyallâhu 'Anh Der-Feżâ-i Kerbelâ[294]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Çün ḫaber aldı o dem İbnü'z-Ziyâd
Ḥażretiñ teşrîfini ol bed-nihâd

2 Sa'd-ı Vaḳḳâṣ-zâdeyi buldı hemân
Eyledi biñ 'asker ile ol revân

3 Ol daḫı görmek içün işbu işi
Ḳoşdı Ḥurr İbni Yezîd'e biñ ḳişi

4 Çâr u nâ-çâr sürdi Ḥurr İbni Yezîd
Nâgehân Âl-i Ḥüseyn oldı bedîd

5 Virmiş idi aḳdemî bir er ḫaber
Ḥażret'e ḳopdıġını ṭûfân-ı şer

6 Olmuş idi mużṭarib ġâyet İmâm
Eyler iken Müslim'iñ ye'sin tamâm

7 Gördi a'dâ 'askerin bir nâm-ver
Ḳarşu vardı anlara şordı ḫaber

8 Didi Ḥurr İbni Yezîd în ü anı
Sa'd-ı Vaḳḳâṣ-zâde gönderdi beni

9 İşte budur saña şâfî ḥâl ü ḳâl
Yâ ḳabûl-i bey'at eyle yâ ḳıtâl

10 Şeh didi bey'at nicedir fâsıḳa
Soñcaḳ ferdâ ne dirsiz Ḫâlıḳ'a

11 Ḳıldılar terk-i cidâl üzre ḳarâr
İtdi bu sırrı ḳamusı iḫtiyâr

12 Nâme yazmışdı Yezîd-i pür-sitîz
Bed-nihâd İbnü'z-Ziyâd'a yine tîz

13 İbni Sa'da nâmeyi gönderdi çün
Gördigi an bağrını ṭoldurdı ḫûn

14 Ḥurr'e irdi nâme oldı ser-nigûn
Şeh Ḥüseyn'e gösterüp oldı zebûn

15 Didi ancaḳ ḳâdirem ben yâ emîn
Vireyim saña bu şebde yol hemîn

[294] Hadîka-i Ma'neviyye, Kâmî-i Âmidî, İstanbul 1279 (Taşbasma), s. 9. (Kerbelâ hadisesini, ayrıca Hz. Hasan'ın şehâdetini anlatan ve bir nevi "Maktel" olan 16 sayfalık bu manzum eserin başında şöyle denmektedir: "Ḥadîḳa-i Ma'neviyye Ez-Te'lîfât-ı Kâmî-i Âmidî Berây-ı Ḥażret-i Ḥaseneynü'l-Aḥseneyn Raḍıyallâhu 'Anhumâ". Bu eserden sadece Hz. Huseyn'in şehit edildiği bölümü aldık.

16 Göz yaşın Âl-i Resûl itdi sebîl
Gitdiler biñ ḫavf ile ṭutup delîl

17 Sürdiler şeb-tâ-seḥer anlar müdâm
Vardılar bir şûr-ı deşte müstehâm

18 Göricek anı delîl eyledi âh
Didi kim olmuş ġalaṭ ġafletle râh

19 Kerbelâ'dır işte şâhım bu feżâ
Ric'ati tedbîr ider ḥükm-i ḳażâ

20 Gûş idince ol imâmu'l-müttaḳîn
Söyledi kerbün belâ oldı yaḳîn

21 Bu güzer-gehden bize yoḳdur güzâr
Şaḥn-ı ḳabristânımızdır bu diyâr

22 Şaḳınup itme hevâ yere cedel
Böyledir taḳdîr-i Ḥaḳ 'azze ve cell

23 Naṣb-ı ḫayme itdiler ġamlar ile
Gözlerin ṭoldurdılar nemler ile

24 Bu yaña İbnü'z-Ziyâd-ı kîne-ver
Cem' idüp on biñ neferden artıḳ er

25 İbni Sa'd'ıñ geldi ẓahrından hemîn
Ḫışm ile anı göçürdi ol müḥîn

26 Çâr u nâ-çâr çekdi ol demde sipâh
Ḳıldı ardınca İmâm'ıñ 'azm-i râh

27 Âl u etbâ'ı o şâhıñ bî-gümân
Ḳırḳ süvârî yüz piyâde bil hemân

28 İrişüb İbni Sa'ad virdi selâm
İncime benden didi sen ey hümâm

29 Bu 'amelden ḳıl ferâġat iḫtiyâr
Çâkeriñ olsun ḳamu şehr ü diyâr

30 Gerçi teslîmiñde ḥâşıldır żarar
Lîk reddinden olur biñ ol ḳadar

31 Üç ṭarîḳın ġayri şeh didi muḥâl
Şâm'a Rûm'a Mekke'ye yâ irtiḥâl

32 İbni Sa'd itdi buña ruḫṣat ṭaleb
Yazdılar İbnü'z-Ziyâd'a ḥâli hep

33 Didi gelsün yanıma ol bâ-rıżâ
Gönderem nezd-i Yezîd'e merḥabâ

34 İtmedi bu ḥâleti şeh ıḫtıyâr
İtdi İslâm 'askeri eşki nişâr

35 Geçdi bir hefte bu ḥâl üzre tamâm
İntiẓâr-ı ṣulḥ umardı ḥâṣ u 'âm

36 İşidüp bu ḥâleti İbnü'z-Ziyâd
Âteş-i ḫışm oldı cânından ziyâd

37 Şımr'ı ser-'asker idüp ol ḳalbi seng
Didi ḳopsun vardıġıñ dem ḥarb u ceng

38 Ḫayli leşker daḫı ol aldı mu'în
İbni Sa'da irişüp Şımr-i la'în

39 Ḥükmini İbnü'z-Ziyâd'ıñ itdi 'arż
'Askerin ṣaf-beste ḳıldı ṭûl u 'arż

40 Gördı ol ḥâli İmâm-ı nâm-dâr
Söyledi mühlet bugün ḳavm-i şirâr

41 Virmezem bir laḥẓa Şımr itdi mehil
Düşmene mühlet olur ġâyet cehil

42 Cümle leşker ilticâya atdı ḳol
Pes żarûrî virdi mühlet ol gün ol

43 Cânıb-i âb-ı Furât'ı ol 'adû
Baġladı nûş itmesün Ḥüseyn'i ṣu

44 Âteş-i 'aṭş ile yandı sîne-tâb
Teşnegânıñ dilleri oldı kebâb

45 Elli merd ile İbni 'Abbâs itdi cû
Ḥarb ile ol ala bir mıḳdâr ṣu

46 Men' idüp ceng eyledi ḳavm-i şirâr
Şu yerine ḳanlar oldı cûy-bâr

47 Virmeyüp ṣu ḳıldılar ḥarb-i şedîd
İtdiler iki dilâver çün şehîd

48 Ol şeb İbni Murtażâ aṣḥâb ile
Yatdılar aṭşân-ı sûzân tâb ile

49 Enbiyâ mîrâṣıdır didi belâ
Ḥaḳ ḳılar sevdiklerini mübtelâ

50 Siz ḥalâṣ içün ḳılıñ bir râh taleb
Ben bırakıñ vireyim cân teşne-leb

51 Bu sözi gûş eyledi ehl-i hüdâ
Didiler olsun saña cânlar fedâ

52 Cedd-i pâkin gördi rû'yâsında ol
Söyledi tîz gel baña sen bul vuṣûl

53 Göresim geldi seni yâ ḳurretî
İç benimle şâm-ı ṣavm-ı fürḳati

54 Çünki bu ḥâletle uyandı İmâm
Didi cândan eṣ-ṣalâtü ve's-selâm

55 Söyledi aṣḥâbına rû'yâyı ol
İtdiler biñ zevḳ ile cândan ḳabûl

56 Cân taḥammül eylemez ḳopdı fiġân
Ey gözüm ḳan aġla sen de yana yan

57 Od urun ḥandaḳdaki odunlara
Virmeyiñ yol gelmege o dûnlara

58 Seyr idiñ bu demde pür-şûr-ı ḳıtâl
Tîġ-ı bürrân olsun endâz-ı şi'âl

59 Ca'fer-i Ṭayyâr'dır 'ammım benim
Dîn içündür dâ'imâ sa'yim benim

60 Şeh-süvârım 'azm-i meydân eyledi
Âteş içre devr ü cevlân eyledi

61 Cenge indi evvelâ ol pür-'anîd
Ya'nî Cu'deoġlı yârân-ı Yezîd

62 Tîġ-keşîde oldı şâh-ı muḥterem
Cu'deoġlı ḥandaḳa düşdi o dem

63 Göricek Şımr-i ḫabîş ol ḥâleti
Tâḳati ṭâḳ oldı gitdi ḳuvveti

64 Oldı îḳâd fitne-i nâr-ı hümûm
Ṣaf-be-ṣaf 'askerler itdikde hücûm

65 Ceng ü ḥarbî oldı ol dem bî-kerân
Ser-te-ser hâmûn u ṣaḥrâ ṭoldı ḳan

66 Âl ü aṣḥâb-ı Ḥüseyn itdi vedâ'
Düşmen ile ḳıldılar ceng ü nizâ'

67 Ḳalmadı aṣḥâb içinde ġayri at
Ḳıldı bî-ḥad hem Ḥüseynîler vefât

68 Üç dilâver daḫı ebnâ-yı Ḥüseyn
Buldılar 'atşân vaṣl-ı ḥûr-ı 'ayn

69 Ḳopdı ol demde ġırîv ü âh u vâh
Âsumânda yaḳdı kendin mihr ü mâh

70 Teşne olmuşdı be-ġâyet ol İmâm
Semt-i âba itdi 'azm-i ihtimâm

71 Ṭutuşup dil ṭolmuş idi sîne tâb
İstedi nûş eyleye ḳaç ḳaṭre âb

72 Ṣunmuş iken ṣuya destini emîn
Tîr-i bârân yaġdırup ḳavm-i mühîn

73 İrişüp bir oḳ mübârek aġzına
Geçdi sehmü'l-mevt gibi maġzına

74 Çâr ṭarafdan atılup tîr-i belâ
Ḳana boyandı feżâ-i Kerbelâ

75 Otuz üç yerde yiyüp zaḫm-ı elîm
Eyledi ol ḥâl ile ceng-i 'azîm

76 Teşnelik itmiş idi Şâh'ı zebûn
Cismi olmuşdı ser-â-ser ġarḳ-ı ḫûn

77 Eyledi ṭav'an rıżâ ile enîn
Ḥaḳḳ'a teslîm eyledi rûḥın emîn

78 Cehd idüp Şımr-i la'în-i bed-fi'âl
Boġazından bulmadı ḳaṭ'a mecâl

79 Öpdügi-çün ol maḳâmı Muṣṭafâ
Ḫançerin döndi yüzi itdi ḥayâ

80 Şerın ḳıldı âhen-i sengîn-fu'âd
Merḥamet itmedi ol kâfir-nihâd

81 Ol gün içre oldı bî-ḥadd-i ḳıtâl
Hem daḫı ıḥdâ vü sittîn idi sâl

82 Yevm-i âşûrâ Ḥüseyn ü hem Ḥasan
Vuṣlat-ı Ḥaḳḳ'a o günde virdi ten

83 Kerbelâ-yı 'aşḳdan bulur necât
Aġlayan derd ile iden eṣ-ṣalât

2- (Mesnevî) Faṣl-ı Merṣiyye-i Şehâdet-i Eṣniyye[295]

1 Baḳ nice oldı o günde iftirâḳ
Âhlardan dehre düşdi ihtirâḳ

2 Âh u feryâd itdi evlâd-ı Ḥüseyn
Didiler vâ-ḥasretâ ey nûr-ı 'ayn

3 Hiç olur mı bu muṣîbetden 'aẓîm
Deşt-i ġamda ḳoyasın neslin yetîm

[295] Hadîka-i Ma'neviyye, Kâmî-i Âmidî, İstanbul 1279 (Taşbasma), s. 14.

4 Cân taḥammül eylemez ḳopdı fiġân
Ey gözüm ḳan aġla sen de yana yan

5 Gösterem ben derd-i ḥasretden nişân
Cân u dilden olayım âteş-feşân

6 Ra'd-ı âteş-bâr-ı âhım berḳ-zen
Ḳan döker bu ḥâle cümle merd ü zen

7 Dûd-ı âhımdır hevâ üzre seḥâb
Eşk-i çeşmimdir döker ḥasretle âb

8 Derd ile seyyâre çarḫ-ı nîl-gûn
Sönmez âteşlerle olsun ser-nigûn

9 Çün şafaḳdan ṭoldı ṣubḥuñ baġrı ḳan
Âteş-i ḥasretle yandı hep cihân

10 Per döker murġân hevâda zâr u zâr
Ṣuda mâhîler ṭutuşsun teşne-vâr

11 Geydi 'âlem mâtem içün ḳara ṭon
Âsumândan yaġdı yaġmur gibi ḫûn

12 Ser-te-ser ḫûn-beste oldı âsumân
Çeşm-i nâsa görinürdi çoḳ zamân

13 Gökde şemsiñ 'aynını yaḳsun bu ṭâb
Yerde çalsun ṭaşlara baġrını âb

14 Kim seniñ 'aşḳıñıla olsa mübtelâ
Aña baḫşîşiñ belâ-ender-belâ

15 La'l-veş ḳan yutdurup kâmillere
Deldürürsin baġrını câhillere

16 İñledirsin ney gibi 'uşşâḳıñı
Aġladırsın derd ile müştâḳıñı

17 Nice ṣabr itsün göñül bu derde âh
Añlaşılmaz ḥikmetiñ ey Pâdişâh

18 Bunda çoḳ sırr-ı deḳâyıḳ nükte var
Bilür ancaḳ Ḥażret-i Perverdigâr

19 Boşla Kâmî eyleme bîhûde lec
Çün ola ṣabra mükâfât-ı ferec

20 Kesmiş atmışdır anı itme cedel
Tîġ-ı lâ-yüs'el ile 'Azze ve Cell

21 Bende yoḳ benden ḫaber ey Ḳirdgâr
Gitdi destimden 'inân-ı iḫtiyâr

22 'Afv kıl takṣîrimi urma yüze
Tevbe her ġayr-i rızâ olan söze

23 Kerbelâ-yı 'aşkdan bulur necât
Aġlayan derd ile iden eṣ-ṣalât

KÂMİL (HOCA-ZÂDE AHMED KÂMİL EFENDİ) (Öl. 1894)

(Kıt'a) Mersiye[296]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Aġlamaḳdan ḳan döker hep 'âşıḳânuñ dîdesi
Ṣabra ṭâḳat mı gelür hîç âh Muḥarremdür gelen

2 Mâtemi ḥaḳḳ üzre icrâ eyleyüp mâtem iden
Cân u başın terk ider eyvâh Muḥarremdür gelen

3 Ḳurretü'l-'ayn-ı Ḥabîbullâh efendim aḥseneyn
İtdi nûş şürb-i şehâdet âh Muḥarremdür gelen

4 Ḥânedân-ı ehl-i 'âşıḳ cümleten mâtemdedir
Sen daḥi gel 'âşıḳ isen vâh Muḥarremdür gelen

5 Aġla Kâmil rûz u şeb gülmez bu ayda 'âşıḳân
Çün şehîd-i Kerbelâ billâh Muḥarremdür gelen

KANBERİ (19. Yüzyıl)

(Müseddes) Mersiye[297]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ey şeh-i burc-ı hidâyet vey imâm-ı pîşvâ
Âsitân-ı 'izzetiñdir secde-gâh-ı evliyâ
Ḫâk-i dergâhiñ olupdur cism ü câna tûtiyâ
İşigiñde itdiler ervâḥ-ı ḳudse iltiCâ
Es-selâm ey nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ vü Murtażâ
Es-selâm ey ḥażret-i şâh-ı şehîd-i Kerbelâ

2 Ol zamân kim resm olundı ṭavḳa-fîrûz-ı niḳâb
Nûruñuzdan iḳtibâs itdi meh ile âfitâb
Ẓâtıñızdan münkeşifdir ma'nî-i Ümmü'l-Kitâb
Şânıñızdan Âl-i 'Abbâs geldi 'izzetden ḫiṭâb
Es-selâm ey nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ vü Murtażâ
Es-selâm ey ḥażret-i şâh-ı şehîd-i Kerbelâ

3 Ka'betullâh'da Nebî keşfinde şâh-ı "men-'aref"
Ḳıldı küfrüñ itdigi Lât u Menât'ı ber-ṭaraf
Zî-sa'âdet zî-şecâ'at zî-kerâmet zî-şeref
Ma'den-i faẓl-ı velâyet sensiñ ey şâh-ı Necef
Es-selâm ey nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ vü Murtażâ
Es-selâm ey ḥażret-i şâh-ı şehîd-i Kerbelâ

[296] Dîvân-ı Kâmil, Hoca-zâde Ahmed Kâmil Efendi, İstanbul 1889, s. 46.
[297] Kanberî, Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 215.

4 Ol zamân kim zâtıña ḳaṣd itdi ol ḳavm-i la'în
Geldi Ḥaḳ'dan la'netullâhi 'aleyhim ecma'în
Dünyâ vü 'uḳbâda sensiñ ṭayyibîn ü ṭâhirîn
Râhıña çârûb olupdur şübhesiz Rûḥu'l-Emîn
Es-selâm ey nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ vü Murtażâ
Es-selâm ey ḥażret-i şâh-ı şehîd-i Kerbelâ

5 Hem size geldi Nebî'den Şebbir ü Şübber laḳab
Yüzüñüzden iḳtıbâs itdi melâ'ik cümle hep
Nice a'mâlar göz oldı destiñizden her zeheb
Muṣṭafâ'dır ceddiñiz hem Murtażâ'dır size eb
Es-selâm ey nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ vü Murtażâ
Es-selâm ey ḥażret-i şâh-ı şehîd-i Kerbelâ

6 Ḳurretü'l-'ayn-ı Nebî'siñ hem imâmlar serveri
Meşhed-i pâkiñ seniñ nûr-ı Ḫudâ'nıñ maẓharı
Ḳapuñuzda yüz sürenler buldı ḥacc-ı ekberi
Ḳıl şefâ'at pâyıñıza geldi miskîn Ḳanberî
Es-selâm ey nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ vü Murtażâ
Es-selâm ey ḥażret-i şâh-ı şehîd-i Kerbelâ

KÂNİ (1712- 1792)

(Gazel) Der-Merşiye-i Ḥażret-i Ḥüseyn Raḍiyallâhu 'Anhu[298]

(Mefâ'îlün Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün)

1 Felek felek felek ey âsumânîsi ḳahruñ
Felek felek felek ey nâgehânîsi zehrüñ

2 Felek felek sen o mısın ki Kerbelâ içre
Kesüp emânını şehzâde-i velâ-behrüñ

3 Elinde âh helâk eyledüñ o şeh-zâdı
Bir aşlı nesli ne-dânişte-i siyeh-çehrüñ

4 'Adâvetüñ ne idi teşne-leb helâk itdüñ
Esirgedüñ şuyını Kerbelâ'daki nehrüñ

5 Felek senüñ de 'aceb yanuña ḳalur mı bu iş
Yaḫud sitemle mi zehrüñ çeker misin dehrüñ

6 Hevâ-yı germ-i temûz-ı sitemle şoldurduñ
Şükûfte güllerin ol ravż-ı nâfiḥu'z-zehrüñ

7 Üşürdüñ ol yere âhû-yı çîn-i iḳbâlüñ
Seg-i derendelerüñ başına dîh ü şehrüñ

8 Kim idebilse gerek ḳarşuluḳla tedbîrin
Bu sûg-vâr-ı devâhî-i ḳâşımu'ẕ-ẓahruñ

9 Senüñ bu mı hünerüñ ki zebûn idersüñ hep
Aşîli destlerinde sülâletü'l-'ahrüñ

[298] Kânî Dîvanı, Haz. Bilal ELBİR (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1997, s.137.

10 Bu işleri düşünürmüşsün ey sipihr-i ġaşûm
Gözüñ yumulmaz idi dâ'imî idi sehrüñ

11 Ne sır bu kim yüzi ḳızmaz utanmaz 'âr itmez
Yanında ḫufyesi birdür bu sırr ile cehrüñ

12 O ḫânedâna ne idi 'adâveti Kânî
Ne itdi idi aña şâh-zâdesi Faḫruñ

KARÂRÎ (Öl. 1827)

(Müseddes) Mersiye[299]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Perîşân oldıġım mâh-ı Muḥarrem pür-nemindendir
'Aliyyü'l-Murtażâ Şîr-i Ḫudâ şâhıñ ġamındandır
Risâlet mülkiniñ faḫrı o şâhıñ ekremindendir
Ṭarîḳ-i müstaḳîmde ḫalḳa-i cem'iñ cemindendir
Ḥasan Ḫulḳu'r-Rızâ nûş itdigi ẓulmüñ semindendir
Siyâh-pûş oldıġım billâh Ḥüseyn'iñ mâtemindendir

2 'İbâdet eyleyüp dilden oḳurdı cümleten Ḳur'ân
Çeküp leşkerle ḳuşatdı kûh-ı Kerbelâ'yı Mervân
Kesüp âb-ı Furât'ı Ehl-i Beyt'i eyledi 'aṭşân
Biri Żi'l-Cevşen-i dînsiz birisi Mülcem-i nâdân
Ḥasan Ḫulḳu'r-Rızâ nûş itdigi ẓulmüñ semindendir
Siyâh-pûş oldıġım billâh Ḥüseyn'iñ mâtemindendir

3 İmâmeyn 'aşḳına bizler girîbân eyleriz çâkî
Ṣusuzluḳla şehîd itdi ki on dört ma'ṣûm-ı pâki
Ḳızıl güller gibi ḳızardı Kerbelâ ḫâki
Ḫakâret eyleyüp Mervân ḳapatdı çâr-eflâki
Ḥasan Ḫulḳu'r-Rızâ nûş itdigi ẓulmüñ semindendir
Siyâh-pûş oldıġım billâh Ḥüseyn'iñ mâtemindendir

KÂZIM (İBRÂHİM ÇELEBİ) (Öl. 1907)

(Kasîde) Mersiye[300]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ey rûḥ-ı cism-i Ḥażret-i Ḫayru'l-verâ Ḥüseyn
Vey ḳurre-i dü-çeşm-i 'Alî Müctebâ Ḥüseyn

2 Sen nâ-şüküfte bir gül-i nevres iken henüz
Ḳaṣd itdi berg ü bâruña bâd-ı fenâ Ḥüseyn

3 İtdi vücûd-ı nâziküñi çeşm-i mest-i ḫûn
Zaḫm-ı ḫadeng-i şast-ı kemân-ı ḳażâ Ḥüseyn

4 Ḫâk üzre ẓıll-i ceddüñi ḳoymaz iken Ḫudâ
Ḫâk-i helâke ṣaldı seni eşḳıyâ Ḥüseyn

[299] Karârî, Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 214.

[300] Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi), Haz. Bünyamin ÇAĞLAYAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, s. 290, (Kâzım İbrahim Çelebi, Mecmû'a-ı Eş'âr, Ankara Millî Kütüphane, No: Yz. A 793, v. 31a.).

5 La'net o kâfirân-ı ni'am seng-dillere
Kim her birisi itdi saña biñ ezâ Ḥüseyn

6 Cism-i laṭîfüñ eylediler lâle-zâr-ı dâġ
Zaḫm-ı sinân u tîġ u ḥadeng-i belâ Ḥüseyn

7 Mânend-i kelb cümle idüp Şimr-i rû-siyâh
Sende görünce ḥükm-i ḳazâya rıżâ Ḥüseyn

8 Tîġ urdı bûse-gâh-ı Betûl u Muḥammed'e
Devletlü başuñ almaġa ol bî-ḥayâ Ḥüseyn

9 Bî-ser yatur türâb-ı siyâh içre el-meded
Perverde-i kenâr-ı Ḥabîb-i Ḫudâ Ḥüseyn

10 Al ḳan içinde böyle gelüp Ḥażret-i Betûl
Bu ḥâl ile göreydi seni Murtażâ Ḥüseyn

11 Yâ Rab ne ḳara rûz-ı ḳıyâmet idi o gün
Tâ oldı böyle ṭa'na-ı tîġ-ı cefâ Ḥüseyn

12 Yâ Rab ne bî-emân idi ol dem ki aḳdı hep
Seyl-i dumû'-ı sıbṭ-ı Resûl-i Ḫudâ Ḥüseyn

13 Leb-teşnelikle ṣâbir olup bunca yâreye
Oldı şehîd-i bâdiye-i Kerbelâ Ḥüseyn

14 Görseydi yas u mâtemini Ehl-i Beyt'inüñ
Kendin ḳoyup o ḥâle iderdi bükâ Ḥüseyn

15 Çarḫ iñler idi nâle-i vâ seyyidâhdan
Feryâd idince Zeyneb ü Zeynü'l-'Abâ Ḥüseyn

16 Ḫûn-ı şafaḳ degil görinen ḫûn-ı eşkdür
Her gün senüñ-çün aġlaşur ehl-i semâ Ḥüseyn

17 Çıḳsun o göz ki ṭolmaya ol demde ḳan ile
Yansun ol cân ki yanmaya 'aşḳuñla yâ Ḥüseyn

18 Kâẓım ḳuluñı bendeligüñe ḳabûl ḳıl
Ey menba'-ı 'inâyet ü cûd-ı seḫâ Ḥüseyn

KÂZIM PAŞA (KONİÇELİ), (Öl. 1890)
MAḲÂLİD-İ AŞK

1- (Meşnevî) Bismillâhirraḥmânirraḥîm[301]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Allah adıyla ḳılup feṯḥ-i kelâm
Virelim ḥamd ü şenâya intiẓâm

2 Başlayup tevḥîde bismillâh ile
Ḫatm-i enfâs idelim Allâh ile

[301] Kâzım Paşa. Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 2. 185 beyitlik bu manzûme Makâlîd'i Aşk'ın basımından önce 1296 yılında "Rıyâż-ı Aşfıyâ" adıyla 11 sayfalık küçük bir kitapçık halinde ayrıca basılmıştır.

3 Allah adın ṣıdḳ ile kim ḳılsa yâd
Ber-murâd eyler anı Rabbu'l-'ibâd

4 Allah adın añsa her dâ'im kişi
Feth ider Ḥaḳḳ aña her müşkil işi

5 Allah adın eyleyen vird-i zebân
Girse nâr-ı dûzaḫa görmez ziyân

6 Her kim Allah dise bir iḫlâṣ ile
Def' olur andan cemî'-i ġâ'ile

7 İsm-i pâkin zikr iden mezkûr olur
Her ne 'işyân eylese maġfûr olur

8 Cân u dilden eyleyüp âh u enîn
Allah Allah diyelim her ân u ḥîn

9 Maḥv olup sırr-ı süveydâdan sivâ
Ḳalsun ancaḳ ḥubb-ı Żât-ı Kibriyâ

10 Birdür ol rûz-ı resân-ı kâ'inât
Şekk iden tevḥîdine bulmaz necât

11 İbtidâ vü intihâ olmaz aña
Varlığı żâtından olmuş rû-nümâ

12 Derk olunmaz künh-i żât-ı Ḥażretî
Her ne işlerse ṣorulmaz ḥikmeti

13 Naḫl-ı aḫdardan ḳılup izhâr-ı nâr
Bir dikenden biñ gül eyler âşikâr

14 Eyleyüp 'uşşâḳ-ı zârın dil-ḫarâb
Düşmenin eyler anuñla kâm-yâb

15 Şîve-i takdîri pek dil-dûzdur
Ḥikmeti ġâyet taḥammül-sûzdur

16 Eyleyen ümmîd-i ḥüsn-i ḫâtıme
İtmesün ta'rîż ḥükm-i Ḥâkim'e

17 Cân u dilden döndürüp Mevlâ'ya rû
Żikri olsun her nefes Allâh hû

18 Ey iden Ḥaḳ'dan ümîd-i iltifât
Ḫamse-i Âl-i 'Abâ'ya ḳıl ṣalât

Allâhümme ṣalli ve sellim ve bârik 'alâ seyyidinâ Muḥammed ve 'Alî ve Fâṭıma Ve'l-Ḥasan ve'l-Ḥüseyn bi-'aded-i ḳaṭarât-ı baḥr-i raḥmetike'l-vâsı'a

19 Ḫâme-i 'İsî-dem-i ehl-i hüner
Ḳoymamış söylenmedik bir söz eger

20 Farṭ-ı ḥubb-ı ḫânedân-ı Muṣṭafâ
Didi kim ta'rîż idüp bir gün bana

21 Ey ġarîḳ-ı niʿmet-i Âl-i Resûl
Daʿvî-i iḫlâṣ iden merd-i ḥamûl

22 Nola yazup Kerbelâ'nuñ ḥâlini
Teşne-leb mażlûmlar aḥvâlini

23 Aġlasañ aġlatmış olsañ ʿâlemi
Ṣûret-i tevḥîde ḳoysañ mâtemi

24 Basṭ olunsa ṣûret-i ehl-i kisâ
Nâmına dinse riyâż-ı aṣfıyâ

25 Eyleyüp fermânını mengûş-ı cân
Anda bu manẓûmeyi yazdın hemân

26 Oḳuyup bu ḳıṣṣayı her reʾs-i sâl
Eyledikçe mâtem-i evlâd u âl

27 Budur ümmîdim ki erbâb-ı ṣalâḥ
Cürm ü taḳṣîrim ḳılup ʿafv-ı simâḥ

28 ʿAnber-i iḫlâṣ ile pür-râyiḥa
İdeler ihdâ bana bir fâtiḥa

29 Ey iden Ḥaḳ'dan ümîd-i iltifât
Ḫamse-i Âl-i ʿAbâ'ya ḳıl ṣalât

Allâhümme ṣalli ve sellim ve bârik ʿalâ seyyidinâ Muḥammed ve ʿAlî ve Fâṭıma Ve'l-Ḥasan ve'l-Ḥüseyn bi-ʿaded-i ḳaṭarât-ı baḥr-i raḥmetike'l-vâsiʿa

30 Devre âġâz ideli bu âsiyâb
Ḫırınnen-i ʿömrin ḳılur ḫalḳuñ ḫarâb

31 Eyler eczâ-yı vücûd-ı mümkinât
Birbirin ifnâ ile kesb-i ḥayât

32 ʿÂlemüñ tîġ-i eceldir ḥârişi
Żât-ı Bârî'dir cihânuñ vârişi

33 Lâ-cerem eşyâ olup maḥv u helâk
Vech-i bâḳîdır dem-â-dem tâb-nâk

34 Bir müsâfir-ḫânedir dünyâ-yı dûn
Kim ḳılar mihmânların zâr u zebûn

35 Her kim olsa câme-ḫâb-ârâ-yı mehd
Der-kenâr eyler anı elbette laḥd

36 Ḫalḳa kılmışdır cihânı Müsteʿân
Dâr-ı teklîf ü maḳâm-ı imtiḥân

37 Muttaṣıl renc-i ḫırâş-ı sîneden
Cân atar semt-i beḳâya her gelen

38 Görmeyüp luṭfın ʻuyûn-ı enbiyâ
Dest-i âzârından ağlar evliyâ

39 Mazhar-ı taḥyîr iken zât-ı Resûl
ʻAzm-i ʻuḳbâ itmegi ḳıldı ḳabûl

40 Anda kim bîzâr ola maḥbûb-ı Rab
Ḳanġı ḥâṭır kesb ider zevḳ u ṭarab

41 ʻÂḳıbet mesmûmen oldı ol cemîl
ʻÂzım-ı bezm-i Ḫudâvend-i Celîl

42 Gitdi ardınca cenâb-ı Fâṭıma
Az zamânda uġrayup pek çoḳ ġama

43 Ḳıṣṣasın żabṭ itmiş erbâb-ı siyer
İsteyenler anlara ḳılsun naẓar

44 Gülmedi bir gün cenâb-ı Bû-türâb
Tâ şehâdetle olınca kâm-yâb

45 Birbirin taʻḳîb idüp emvâc-ı ġam
Ḳıldı ḫûn-âb-ı sirişkin reşk-i yem

46 Oldı çün ol maḫzen-i sırr-ı nuṣûṣ
Mesned-ârâ-yı ḫilâfet bâ-ḫuṣûṣ

47 Her ṭarafdan açılup bâb-ı miḥen
Ḳapladı dünyâyı Ye'cûc-ı fiten

48 Eyledi ḳalb-i mevâlîdi ḥazîn
Mâkıṣîn ü mârıḳîn ü ḳâsıṭîn

49 İbtidâ yüz gösterüp Ḥarb-i Cemel
Âteş-i baġy oldı gitdükçe ecel

50 Vaḳʻa-ı Şâm itdi ardınca ẓuhûr
Girdiler yek-dîgere ẓulmetle nûr

51 Oldı elli biñ kişi aṣḥâbdan
Ṭuʻme-i şemşîr-i ḫûn-rîz-i fiten

52 İşte bu seyl-i belâ-yı cân-fikâr
Eyledi dîn-i mübîni raḫne-dâr

53 Kesmeden hem ceng-i ḥarbîler sesi
Çıḳdı meydâna ḫavâric fitnesi

54 Ġâyet-i küfr ü ḍalâle gitdiler
Ḥaydar-ı Kerrâr'ı tekfîr itdiler

55 Gördi kim olmaz naṣîḥat kâr-ger
Maḥv idüp ol ḳavm-i şûmı ser-be-ser

56 Eyleyince bâ-şükûh u 'ızz ü şân
Nehrevân'dan Kûfe'ye 'atf-ı 'inân

57 İbni Mülcem nâm bir kâfir pelîd
Kıldı ol şâhen-şeh-i dîni şehîd

58 Zâ'il oldı maşrık-ı dînüñ güni
Nûr-ı îmânuñ kırıldı gül-büni

59 Ey iden Ḥaḳ'dan ümîd-i iltifât
Ḫamse-i Âl-i 'Abâ'ya kıl ṣalât

Allâhümme ṣalli ve sellim ve bârik 'alâ seyyidinâ Muḥammed ve 'Alî ve Fâṭıma Ve'l-Ḥasan ve'l-Ḥüseyn bi-'aded-i ḳaṭarât-ı baḥr-i raḥmetike'l-vâsi'a

60 Çünki bâ-taḳdîr-i Żât-ı Kibriyâ
Çekdi ṣahbâ-yı şehâdet Murtażâ

61 Muḳtedâ-yı mü'minîn oldı Ḥasan
Kıldı i'lân-ı ḫilâfet Kûfe'den

62 Yüz sürüp ayaġına ṣadr u sedîr
Çeşm-i eflâk u zemîn oldı ḳarîr

63 Her ṭarafdan ṭoplanup ehl-i süyûf
Ṭutdılar zîr-i livâsında ṣufûf

64 İbni Süfyân kim bu ḥâli itdi gûş
Neş'esinden mey gibi itdi ḫurûş

65 Çıḳdı altmış biñ kişi islâmdan
Bi'l-ma'iyye anuñ ile Şâm'dan

66 Feṯḥ-i ebvâb u kıtâl u ḥarb içün
Âl u evlâd-ı Resûl'i ḍarb içün

67 Vâriṣ-i Peyġamber-i âḫir zamân
Nûr-ı çeşm-i Ḥażret-i Zehrâ Ḥasan

68 Görmeyüp ġavġâda âṣâr-ı felâḥ
İstedi ḳılmaḳlığı ṣulḥ u ṣalâḥ

69 İtdi beş teklîf ile ba'ṣ-ı resûl
Żikri eyler âdemi zâr u melûl

70 Evvelâ olunmaya bî-irtiyâb
Pâye-i minberde sebb-i Bû-türâb

71 Şâniyâ ola Ḥüseyn-i Kerbelâ
Rıbḳa-ı teklîf-ı bey'atdan rehâ

72 Şâliṣâ bir kimseyi vâlî-i Şâm
Ḳılmaya bir vech ile ḳâ'im-maḳâm

73 Râbı'â ma'lûm olan ba'zı ricâl
Olmaya maḳrûn-ı âzâr u nekâl

74 Ḫâmisâ her yıl imâm-ı zü'l-kerem
Başra'dan ala iki yüz biñ direm

75 Çünki teblîġ-i peyâm itdi resûl
Olunup bu ḫamsenüñ dördi ḳabûl

76 Didiler ḳâbıl degildür muṭlaḳâ
Olmamaḳ sebb-i 'Aliyyü'l-Murtażâ

77 Ḳanġı mescidde Ḥasan ola meger
Andan ol gün olına ṣarf-ı naẓar

78 Oldı bâḳî bu şütûm-ı kîne-ver
Tâ olınca dâver-i 'âlem 'Ömer

79 Ref' idüp ol fi'li anuñ himmeti
Yerine vaż' itdi meşhûr âyeti

80 Ḫâh u nâ-ḫâh eyledi iki ṭaraf
İşbu beş şarṭ üstine 'ahd ü ḥalef

81 Ṭurmayup 'ahdinde ammâ İbni Ḥarb
Ṭoldı ẓulmiyle diyâr-ı şarḳ u ġarb

82 Oġlını 'ahdinde itmek-çün emîr
Ḳıldı icrâ-yı mekîdet bî-naẓîr

83 Ḳande ârâm eylediyse Müctebâ
Olmadı dest-i cefâsından rehâ

84 Altı def'a zehr ile şundurdı câm
Tâ ide fevtiyle îfâ-yı merâm

85 Ḥaḳ başında isteyüp te'ḫîrini
Ḫalḳ u îcâd itmedi te'şîrini

86 'Âḳıbet vaḳt-i ecel itdi ḥulûl
Buldı ṣû'-ı maṭlaba ṭâlib vuṣûl

87 Ca'de bınti Eş'aṣ'ı Mervân ile
Mârı pâ-dâş eyleyüp şeyṭân ile

88 Eyledi ifnâ o şâh-ı 'âlemi
Gülşen-i cennetde iġvâ Âdem'i

89 Söndi şem'-i gûşe-i miḥrâb-ı dîn
Ẓulmet-i mâtemde ḳaldı mü'minîn

90 Ey cihânda ben de insânım diyen
Mü'minim ḥaḳḳâ müsilmânım diyen

91 Sîneñi jeng-i ġaraždan ṣâf ḳıl
Sen düşün Allâh içün inṣâf ḳıl

92 Vâcib itmişken Ḫudâvend-i 'ibâd
Ehl-i Beyt'e ḳılmaġı ḥubb u vidâd

93 Eyleyüp dâmâdına şetm-i şedîd
Kim ḳılar Peyġamber evlâdın şehîd

94 Ey iden Ḥaḳ'dan ümîd-i iltifât
Ḫamse-i Âl-i 'Abâ'ya ḳıl ṣalât

Allâhümme ṣalli ve sellim ve bârik 'alâ seyyidinâ Muḥammed ve 'Alî ve Fâṭıma Ve'l-Ḥasan ve'l-Ḥüseyn bi-'aded-i ḳaṭarât-ı baḥr-i raḥmetike'l-vâsi'a

95 Kerbelâ aḥvâlin erbâb-ı siyer
Böyle żabṭ itmiş be-ḳavl-i mu'teber

96 Çün emîr oldı Yezîd-i bed-tebâr
Küfrin izhâr eyledi bî-iḫtiyâr

97 İtdi istiḥlâl beng ü bâdeyi
Serdi ḳa'r-ı dûzaḫa seccâdeyi

98 Ḳıldı etrâfa perîşân nâmeler
Kim oḳur la'net gören 'allâmeler

99 Eyleyüp maḥrem Medîne 'âmilin
Aña izhâr itdi esrâr-ı dilin

100 Didi ey rükn-i rekîn-i devletim
Celb idüp 'arż it Ḥüseyn'e bey'atım

101 Ger ḳabûl eylerse olma münfa'il
Redd iderse kes başın irsâl ḳıl

102 Aḫz idüp bu nâme-i şûmı Velîd
Nâzikâne ḳıldı mefhûmın bedîd

103 Gûş idince ḳavlin ol şâh-ı cihân
'Azm-i Baṭḥâ itdi Yeṣrib'den hemân

104 Ḳıldı semt-i Merve'de kesb-i ṣafâ
Ḳurb-ı ev-ednâ'da hem-çün Muṣṭafâ

105 Girdiler birbirine rükn ü maḳâm
Secde itdi rûyına Beytü'l-Ḥarâm

106 Dökdi zemzem pâyına çok eşk-i ter
Ḫâl-i ruḫsârıyla fer buldı Ḥacer

107 Ol ḳadar icrâ-yı şehr-âyîn olur
Şehr-i Mekke reşk-i 'illiyyîn olur

108 Bu ḫaberler kim olur etrâfa şâ'
Kûfe a'yânı iderler istimâ'

109 'Ahd idüp îfâ-yı resm-i bey'ata
Ḳıldılar cür'et pey-â-pey da'vete

110 Gördi kim ol ḫâzın-ı esrâr-ı Ḥaḳ
Eyler eyyâm-ı belâ 'arż-ı şafaḳ

111 Seyl-i taḳdîre çekilmez bend ü sed
İdemez tîġ-ı ḳazâyı kimse red

112 Celb idüp İbni 'Aḳîl'i yanına
Anı gönderdi 'Irâḳ erkânına

113 İki maḥdûmın alup İbni 'Aḳîl
Oldı şehr-i Kûfe'ye çünki daḫîl

114 Bey'at itdi yirmi biñ ehl-i neberd
'Ahd idüp cân virmege hep ferd ferd

115 Müslim i'lâm eyleyüp bu ṣûreti
Eyledi da'vet 'Irâḳ'a Ḥażret'i

116 Görmeyüp lâyıḳ o şâh-ı pür-himem
Ḫûn ile rengîn ola ḫâk-i Ḥarem

117 Ref'-i râyet itdirüp oldı hemân
Cânib-i şarḳa sa'âdetle revân

118 Çün yetüp şehr-i Resûl'e bir gice
Ḳıldı icrâ-yı ziyâret gizlice

119 Ṭuymadan teşrîfin erbâb-ı şıḳâḳ
Eyledi ol şeb yine 'azm-i 'Irâḳ

120 Baḳınadı ḳaṭ'â ṣolına ṣaġına
Tâ irince Kerbelâ ṭopraġına

121 Vâḳıf-ı aḥvâl olup İbni Ziyâd
Her yola gönderdi biñ ehl-i fesâd

122 Buldırup ḳatl itdi âḫir Müslim'i
Ḥayf ḳan aġlatdı vâfir müslimi

123 Her iki ṭıfl-ı yetîmin bir pelîd
Ḳıldı ol ṣûretle kim ḳatl ü şehîd

124 Rıḳḳat izhâr eyleyüp Süfyâniyân
Dökdi bârân-ı sirişkin âsumân

125 Ey iden Ḥaḳ'dan ümîd-i iltifât
Ḫamse-i Âl-i 'Abâ'ya ḳıl ṣalât

Allâhümme ṣalli ve sellim ve bârik ‘alâ seyyidinâ Muḥammed ve ‘Alî ve Fâṭıma Ve’l-Ḥasan ve’l-Ḥüseyn bi-‘aded-i ḳaṭarât-ı baḥr-i raḥmetike’l-vâsi‘a

126 Kerbelâ’ya geldigi gün Ḥażret’üñ
Süllem-i târîḫi sâl-i hicretüñ

127 Mâh-ı nevden eyleyüp ref‘-i ‘alem
Eyledi altmış bire vaż‘-ı ḳadem

128 Anda ârâm olunup on gün tamâm
Çıḳdı ‘aşr-ı evvel-i şehr-i ḥarâm

129 Oldı bu on günde pek çoḳ vâḳı‘a
Kim virür zikri ḫırâş-ı sâmi‘a

130 Yevm-i ṣâliṣde ‘uṣât-ı bî-ḥicâb
İtdiler âl-i Nebî’den ḳaṭ‘-ı âb

131 Yevm-i sâbi‘de bulup şiddet ‘aṭaş
Iżṭırâba başladı her mâh-veş

132 Âh u zâr itdükçe eṭfâl-i güzîn
Sıdre’den ağlardı Cibrîl-i Emîn

133 Nâle çekdikçe ‘aṭaşdan seyyidât
Ḫûn iderdi bağrını âb-ı ḥayât

134 Oldı bu hengâmede çoḳ zât-ı pâk
Tîġ-ı te‘şîr-i ‘aṭaşdan çâk çâk

135 Ebr olup çıḳdı semâya âhlar
Dehri ṭutdı nâle-i cân-kâhlar

136 Yevm-i ‘âşirde gürûh-ı eşḳıyâ
Ḳıldılar ḥarb ü ḳıtâle ictirâ

137 Elli altı bende vü on altı âl
Cümlesi yetmiş iki ṣâḥib-kemâl

138 Yirmi biñ nâ-merde ḳarşu bî-telâş
Oldılar âmâde-i ḥarb u şavaş

139 El urup tîġ u sinân u ḫançere
Serdiler çoḳ düşmen-i dîni yere

140 Nûş idüp âḫir şehâdet câmını
‘Âlemüñ terk itdiler âlâmını

141 Birbiri ardınca âl ü bendegân
Ḳıldılar ‘azm-i ḥużûr-ı Müste‘ân

142 Eyledi ol ḳavm-i ‘udvân inhimâk
Cümlesin üftâde-i ḫâk-i helâk

143 Maḥv idüp Âl-i Resûl-i emcedi
Yıḳdılar bünyâd-ı şer'-i Aḥmedi

144 Her kim itmezse bugün feryâd u âh
Dîn ü îmânında vardur iştibâh

145 Ey iden Ḥaḳ'dan ümîd-i iltifât
Ḫamse-i Âl-i 'Abâ'ya ḳıl ṣalât

Allâhümme ṣalli ve sellim ve bârik 'alâ seyyidinâ Muḥammed ve 'Alî ve Fâṭıma Ve'l-Ḥasan ve'l-Ḥüseyn bi-'aded-i ḳaṭarât-ı baḥr-i raḥmetike'l-vâsi'a

146 Oldı ol dem kim Ḥüseyn-i Kerbelâ
'Âzim-i ḳurb-ı Cenâb-ı Kibriyâ

147 Mest-i câm-ı kâm olup a'dâ-yı şûm
Ḫayme-gâha itdiler birden hücûm

148 Her ne kim var idi tâlân itdiler
Ka'be-i dîni perîşân itdiler

149 Almadıḳ şey ḳoymayup ḳavm-i buġât
Ḥıfẓ-ı Ḥaḳ'da ḳaldı ancaḳ seyyidât

150 İstedi Zeynü'l-'Abâ'yı ide mest
Şımr-i zi'l-cevşen urup şemşîre dest

151 Ditreşüp bu ḥâlden ṭıfl u nisâ
Bir ağızdan ḳıldılar zâr u bükâ

152 Gûş-ı sükkân-ı semâyı itdi ker
Ehl-i beytüñ ḳılduġı feryâdlar

153 İbni Sa'd olup işe vâḳıf hemân
Eyledi ol kâfiri andan revân

154 Dîde giryân u ciger âteş-nişâr
Seyyidâtı ḳıldılar maḥmil-süvâr

155 İtdiler âheng-i âġâz-ı sürûd
Ḳatl-i Yaḥyâ ile çün ḳavm-i Yehûd

156 Zîb-i rumḥ oldı ser-i ṣad-çâkler
Ḳaldı ḫâk üzre vücûd-ı pâkler

157 Geldiler İbni Ziyâd'uñ bezmine
Oḳuyup sâpâş 'azm u rezmine

158 Her biri bir cür'etin itdi beyân
Ditredi ṣoḥbetlerinden ḳudsiyân

159 Mest olup şevḳinden ol dîv-i ġurûr
Ḫayli 'av'av itdi çün kelb-i 'aḳûr

160 Bir mükemmel ceyş tertîb eyledi
Ehl-i Beyt'i Şâm'a tesrîb eyledi

161 Şâm'a kim geldi cenâb-ı ḫânedân
Şâd-mân oldı bütün Süfyâniyân

162 Ḳıldılar her ḫânede tezyînler
İtdiler icrâ-yı şehr-âyînler

163 Ṭoplayup erkân-ı menḥûsuñ Yezîd
Eyledi teşkîl bir bezm-i cedîd

164 Celb ü iḥżâr itdi bâ-şevḳ u ṭarab
Seyyidât ile ru'ûs-ı pâkı hep

165 Şeh Ḥüseyn'üñ re'sin aldı yanına
Bir ḳaḍîb ile urup dendânına

166 Küfrini te'yîd-i ı'lân eyledi
Kâ'inâtı zâr u giryân eyledi

167 Gelmeyüp ṭâḳat bu cevr-i dâ'ime
Anda fevt oldı Ruḳiyye Fâṭıma

168 Yâdigârıydı İmâm-ı ekremüñ
Nûr-ı çeşmânı o Rûḥ-ı 'âlemüñ

169 Ḥûr-ı 'illiyyîni ḳıldı nâle-zen
Seyyidâtuñ nâlesi bu ġuṣṣadan

170 Ṣûretâ ḫattâ Yezîd-i bed-fi'âl
Gösterüp bu ḥâle ḥüzn ü infi'âl

171 İtdi iẓhâr-ı rüsûm-ı dil-nüvâz
Cümlesin i'zâz ile sevḳ-i Ḥicâz

172 Oldılar çün dâḫil-i şehr-i Resûl
Şâm-ı ġurbetden gelüp âl-i Betûl

173 Dîde pür-ḫûn u göñül zâr u ḫarâb
Sîne mecrûḥ u ciger laḫt-ı kebâb

174 Çıḳdı eflâke fiġân u nâleler
Âhdan mihr itdi peydâ hâleler

175 Âl u aṣḥâb-ı Muḥammed'le tamâm
Cümle efrâd-ı ahâlî ḫâṣ u 'âm

176 Ḳıldılar ol rütbe kim âh u fiġân
Oldı hengâm-ı ḳıyâmetden nişân

177 Ġarḳ idüp ḫûn-âb-ı eşke 'âlemi
Ṭutdı dünyâyı Ḥüseyn'üñ mâtemi

178 Yazmadım te'şîr içün ḥarf-i ḫılâf
İtmedim Kâẓım ḳabûl-i iḫtilâf

179 Râst-gûluḳ baña feyż-i ḫâṣdur
Söz degil naẓmım dür-i iḫlâṣdur

180 Oldı bu ṣûretle câî vâḳı'ât
Eylesün taḥḳîḳ şekk iden zevât

181 Budur ümmîdım be-ḥaḳḳ-ı Muṣṭafâ
Eyleye zât-ı Cenâb-ı Kibriyâ

182 Ḳadrimi hem-rütbe-i Aṣḥâb-ı Kehf
Nâmımı Ḳıṭmîr-i Sulṭân-ı Necef

183 Hem ḳılup bu naẓm-ı nâçîzım müdâm
Maẓhar-ı tevfîḳ-i 'izz ü iḫtirâm

184 Olalar müstaġraḳ-ı 'afv u emân
Dinleyenlerle oḳuyan oḳudan

185 Ey iden Ḫaḳ'dan ümîd-i iltifât
Ḫamse-i Âl-i 'Abâ'ya ḳıl ṣalât

Allâhümme ṣalli ve sellim ve bârik 'alâ seyyidinâ Muḥammed ve 'Alî ve Fâṭıma Ve'l-Ḥasan ve'l-Ḥüseyn bi-'aded-i ḳaṭarât-ı baḥr-i raḥmetike'l-vâsi'a

2- (Kasîde) Mersiye-i Mihr-i Sipihr-i Belâ Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ Raḍiyallâhu 'Anhu[302]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ġurre-i mâh-ı Muḥarrem kim ṭoġup raḫşân olur
Ehl-i îmânuñ yanar cânı sirişki ḳan olur

2 El-'aṭaş-gûyân-ı deşt-i Kerbelâ'yı yâd iden
Dîni ayrı kâfir olsa dîdesi giryân olur

3 Farḳ olunmaz rûz-ı maḥşer mi ya rûz-ı Kerbelâ
Ol ḳadar anda ġıyâv ü nâliş ü efġân olur

4 Sîḫ-veş diller deler bâng-ı fiġân-ı cân-güdâz
Ṣınf-ı eṭfâl ü nisâ kim teşne-leb nâlân olur

5 Bir içim ṣuya fedâ-yı cân idüp biñ ġonca-leb
Âb-ı tâbından Furât'uñ ḫârları reyyân olur

6 Serpilüp al ḳan içinde cismler bî-ser yatur
Bî-beden devletlü başlar gûy-veş ġalṭân olur

7 Şeb-çerâġ-âsâ yanup tütdükçe evlâd-ı Resûl
Şâd olup ḳalbi Yezîdânuñ yüzi ḫandân olur

[302] Kâzım Paşa, Makâlîd-ı Aşk, İstanbul 1301, s. 10.

8 Âsumâna ser çeker fevvâre-i ḫûn-ı Ḥüseyn
Ḳavs-ı a'dâdan ki her tîr-i sitem perrân olur

9 Ḳatl idüp âlin binâ-yı şer'in eylerler ḫarâb
İşleri dâ'ım Resûl-i ekreme 'udvân olur

10 Bu ne ḥikmetdir Ḫudâyâ olmasa mıḳrâż-ı lâ
Ḥikmetinden ben gibi hep ḳullaruñ pürsân olur

11 Neylesün mıḳrâż-ı lâ ben mest-i rüsvâyım bana
Biñ su'âle eylemek cür'et medâr-ı şân olur

12 Nây-veş demlenmemek ḳâbil degil derd ehline
Ol ki ehl-i derddir elbet bugün gûyân olur

13 Yâ naşıl şabr u sükût itsün buña erbâb-ı dil
Bâ'iş-i maḥv-ı vücûd-ı 'âlem-i imkân olur

14 Seslenen ra'd u yaġan bârân degildir nüh-felek
Yâd idüp bu vâḳı'âtı âh ider giryân olur

15 Kûr ider nergislerüñ çeşmin hücûm-ı seyl-i eşk
Ġoncanuñ baġrı gülüñ berg-i 'izârı ḳan olur

16 'Âşıḳa lâzım degil min-ba'd meyl-i geşt-i deşt
Dâġlardan yaġrı reşk-i lâle-i nu'mân olur

17 Bâri olsa fülk-i ma'kûs-ı felek ġarḳ u şikest
Seyl-i eşkinden ki ḫalḳuñ her sene ṭûfân olur

18 Ey olan ḳâ'il Yezîdânuñ yine îmânına
Böyle kâfir seng-dillerde nice îmân olur

19 Ey dem-â-dem İbni Süfyân'ı teşâḫübler ḳılan
Düşmen-i âl-i Nebî ḫubba naşıl şâyân olur

20 La'net-i Ḫaḳ ber-devâm olsun o kavm-i şûma kim
Mefsedetde her biri şeyṭândan şeyṭân olur

21 Ġam degil yanmazsa şimdi nâr-ı mâtemle dilüñ
Şabr it ey bî-derd âḫır menzilüñ nîrân olur

22 El-vedâ' ey cân ey ṣabr u taḥammül el-firâḳ
'Âşıḳım kârım bugün terk-i metâ'-ı cân olur

23 Terk-i cân 'uşşâḳa bir iş mi ṭarîḳ-i 'aşḳda
Şâh-ı devrânlar bu râhuñ ḫâkine ḳurbân olur

24 Bâ-ḫuṣûṣ ol pâdişâh-ı 'âlem-i tevfîḳ kim
Ṣabr-ı bî-pâyânına Eyyûblar ḫayrân olur

25 Şehriyâr-ı mülk-i istiġnâ Ḥüseyn-i Kerbelâ
Kim vücûdı 'âleme müstelzim-i ġufrân olur

26 Ol şeh-i mazlûm kim dökmek anuñ-çün ḫûn-ı eşk
Rûşenâ-baḫş-ı ‘uyûn-ı cevher-i îmân olur

27 Ol şehîd-i bî-mu‘âdil kim ġıyâv ü mâtemi
‘Âḳıbet bâdî-i hedm-i ‘âlem-i imkân olur

28 Şârib-i şehd-i şehâdet kim şu alsa destine
Şerm-i mecrûḥî-i gül-berg-i lebinden ḳan olur

29 Çeşme-sâr-ı ḫûn-ı hicrân-ı vücûd-ı pâkinüñ
Zaḫm-ı bî-pâyândan her mûyı ḫûn-efşân olur

30 Şâh-ı evreng-i vefâ-kârî ki maḥżâ dîn içün
Ḫânedânıyla şehîden vâṣıl-ı Yezdân olur

31 Çâk olur tîġ-ı ecel seyr itse dâġ-ı sînesin
Görse şemşîr-i ḳażâ çâk-ı serin bî-cân olur

32 Virse berk-i sûzişi ednâ şerâra takvıyet
Mihr-i maḥşer şem‘ine pervâne-i sûzân olur

33 Âba te’sîr eylese feyż-i şebâtı her ḥabâb
Nûh-revâk-ı âsumândan râsiḫ-i erkân olur

34 Çıḳsa ṣadr-ı bezme bir ḫurşîd-i evc-i ‘izz ü nâz
Girse ṣaḥn-ı rezme âteş püskürür arslan olur

35 Çekdigi bâr-ı belâ ḳonsa sipihrüñ başna
Deşt-i pehnâ-yı ‘ademde gûy-veş ġaltân olur

36 Bir yere gelse cemî‘-i ins ü cânuñ miḫneti
Defter-i âlâmına ser-nâme-i ‘unvân olur

37 Keştî-i cürm ü ḳuṣûr-ı bendegânın ġarḳ içün
Ol zamân kim herkesüñ itdükleri mîzân olur

38 Çeşm-i pâkinden aḳan ḫûn-âbenüñ her ḳatresi
Bâ‘iş-i feyż-i ḫurûş-ı lücce-i ġufrân olur

39 Dökdigi ḫûn-ı cigerler Kerbelâ ṭopraġına
Żât-ı Ḥaḳḳ’a lâyıḳ ancaḳ cevher-i rummân olur

40 Serverâ şâhâ şehîdâ seyyidâ dîn-perverâ
Ey der-i devlet-penâhı ḳible-i ekvân olur

41 Sensin ol şâhen-şeh-i mazlûm kim bî-iştibâh
Saña gülle ṭoḳunan şâyeste-i nîrân olur

42 Fürḳatüñle âh u feryâd eyleyüp ḳan aġlamaḳ
Her ‘ibâdetden büyük ‘uşşâḳa ḥırz-ı cân olur

43 Mâtemüñle yandı dil żât-ı żırâma döndi âh
Gerçi erbâb-ı vefânuñ cümlesi sûzân olur

44 Şu'le-i dâġ-ı derûnum dîgere olmaz ḳıyâs
Zerresi ḥırmen-güdâz-ı mihr-i tâb-efşân olur

45 Dil degil yek-pâre âteşdir dil-i ġam-perverim
Kim sözümden sûzişim naḳş-âver-i izân olur

46 Söz degil feryâd-ı maḥşerdir kelâm-ı mu'cizim
Gûş iden kâfir de olsa maẓhar-ı îmân olur

47 Bir ġazel ṭarḥ ideyim bâri berây-ı derd-i dil
Ṭab'ım ol gülşende bülbül gibi ḫoş-elḥân olur

48 Ol melek-sîmâ ki gözden cân gibi pinhân olur
Yûsuf-ı cân u dile cismim çeh-i zindân olur

49 Birbirine girdi müjgânım o deñlü giryeden
Seyl-i eşkim girmese ortalarına ḳan olur

50 Aġladıḳça ḥasret-i la'l-i lebüñile dâmânım
Lücce-i âteş-ḫurûş-ı 'âlem-i aḫzân olur

51 'Azm-i gülzâr eylesem fikr-i ruḫ-ı âlüñle âh
Çeşmime her berg-i gül bir ḫançer-i bürrân olur

52 Teşnelikden dil şarâb-ı vaṣluña sûzân iken
Ḫûn-ı eşkimden vücûdum lâle-veş reyyân olur

53 Ḳâmetüñ yâdıyla döksem dîdeden seyl-i sirişk
Ḥaşr olup ḳâ'ım cihân ġarḳ-âbe-i ṭûfân olur

54 Eşk-i çeşmim giydirür endâmıma ḳanlu ḳefen
Âb-ı şefḳat ṭab'-ı merdüm-zâddan neb'ân olur

55 Eyleme isnâd-ı efkâr-ı Fuzûlî ṭab'uña
Merd-i kâmilseñ Fużûlîlik saña bühtân olur

56 Çâresiz müşkil budur Kâẓım ki sende ṣabr yoḳ
Yoḫsa her müşkil cihânda ṣabr ile âsân olur

57 Bunda iẓhâr-ı cemâl it yâ veliyyullâh meded
Va'de-i ferdâ yanımda mâye-i ḫüsrân olur

58 Vaṣl içün ṣabra mecâlı olmaz erbâb-ı dilüñ
Ṣabr u ṭâḳat zâhid-i dil-mürdeye şâyân olur

59 Başlasun artıḳ du'âya ḫâme-i âteş-maḳâl
Kim du'â söz âḫirinde de'b-i meddâḥân olur

60 Tâ ki her yıl ġurre-i şehr-i ḥarâmuñ ḫançeri
Zehr-ı mâtem-rîz-i dâġ-ı sîne-i merdân olur

61 Nâ'ıl olsun devlet-i dîdâruña her ṣubḥ u şâm
Ṣubḥ u şâm ol kim ḥırâḳuñla senüñ giryân olur

3- (Kasîde) Mersiye[303]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ey gönül lebbeyk giryânsuñ belî çoḳdan mı hâ
Bâ'iṣ-i ḥüznüñ ne nolsun girye-i ehl-i vefâ

2 Seyl-i eşk-i ḫalḳ mı yoḳ yoḳ ne yâ bir başḳası
'Aşḳ u sevdâ mı ḫayır yâ söylenilmez bir belâ

3 Söylenilmez derd olur mı söz mi bu elbet olur
Söyle ey dil söylemem lillâh söyle merḥabâ

4 Bir tükenmez mâ-cerâdır eşk-i ḫûnînim benim
Kim aña nisbetle deryâlar degil yek ḳaṭre mâ

5 Añladıḳ maġmûmsuñ ġam ne ġam-ı sıbṭ-ı Nebî
Kimdir ol zât-ı mükerrem şâh-ı deşt-i Kerbelâ

6 Seyyid-i şübbân-ı cennet şâfi'-i yevm-i nedem
Ḳurre-i şâh-ı velâyet nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ

7 Noldı ol şâha ne olsun ḳıldılar ṣusuz şehîd
Yâ evet kim eyledi Şimr-i pelîd-i bed-liḳâ

8 Bûse-gâh-ı Aḥmed'e kâr itmeyüp şemşîr-i tîz
Ḳıldı re's-i ekremin farḳ-ı celîlinden cüdâ

9 Ḳanġı rûz u hefte vü mâh oldı bu kâr-ı şenî'
Ḳanġı ḫâke düşdi ol mihr-i sipihr-i ışṭıfâ

10 'Aşr-ı mâtem mâh-ı 'âşûrâ vü rûz-ı cum'ada
Kerbelâ'da vâdî-i Ṭafṭaf'da oldı rû-nümâ

11 Yalıñız o şeh mı yoḳ yâ ehl-i beyti cümleten
Hey ne söylersüñ ne ṣanduñ söyleyem bir bir saña

12 Heşt dâver çâr ibn-i 'amm u iki ibn-i aḫ
Hem dü maḫdûm-ı güzîniyle o Şâh-ı mücteba

13 Bendegânıyla geçüp cisr-i şehâdetden tamâm
Ḳaldı evlâd-ı Nebî'den yalıñız Zeynü'l-'Abâ

14 Âh-ber-leb sîne pür-sûz u dü-dîde eşk-bâr
Cism pür-teb cân u dil pâ-mâl-ı cevr-i eşḳıyâ

15 Yanlarında kimseler yoḳ mıydı var ammâ ḳalîl
Müslimânlar noldılar hep tâbı'-ı ehl-i ġuvâ

16 Allah Allâh ey ne'am var mı delîlüñ bu söze
Gün gibi meşhûr olan da'vâ delîl ister mi yâ

[303] Kâzım Paşa, Makâlid-i Aşk, İstanbul 1301, s. 12.

17 Mûcib ü îcâb neydi ẓulm-i erbâb-ı fesâd
Nitdi ol maẓlûmlar ḫalkı hidâyet-âşinâ

18 Ḳangı ceyş oldı musallaṭ Kûfıyân u Şâmıyân
Kim emîr idi o ceyşe İbni Sa'd-ı pür-cefâ

19 Anı kim sevḳ eyledi İbni Ziyâd-ı bed-nijâd
Yâ aña kim virdi bu emri Yezîd-i bî-ḫayâ

20 La'net olsun her birinüñ cânına benden daḫı
Ol ḳadar kim 'acz ide bilmekde miḳdârın ḳażâ

21 Noldı yâ Zeynü'l-'Abâ ḳaṭ' olınan başlar ile
Bir alay tertîb idüp eczâsı eṭfâl ü nisâ

22 Kûfe'ye gönderdiler andan Dımışḳ-ı Şâm'a hem
Her biri 'uryân u biryân u melûl u bî-nevâ

23 Ḫûn-ı hicrândır yemîn ü ẓulm ü 'udvândır yesâr
Âh u efġândır imâmet tîġ-i a'dâdır ḳafâ

24 Tûşehâ-yı rehleri ṭa'n-ı 'adû-yı bed-tebâr
Maḥrem-i âgehleri zâl-i sipihr-i bî-vefâ

25 Acıyan yoḳ mı bu ḥâle vâr kim zaḫm-ı derûn
Aġlayan pek çôḳ kimler ser-be-ser ehl-i semâ

26 Bu ne ḥikmetdir ne olsun biz gibi 'âşîleri
Bunlar içün aġladup 'afv eylemek ister Ḫudâ

27 Ḫırmen-i eflâke âteş urdı sûzân eyledi
Berḳ-i maḥşerdir meger Kâẓım bu naẓm-ı nev-edâ

4- (Kasîde) Mersiye[304]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Mâh-ı mâtem kim olur her yıl nümâyân yâ Ḥüseyn
Tâzeler dâġ-ı derûnın ehl-i îmân yâ Ḥüseyn

2 Âh feryâd itmesün yâ neylesün erbâb-ı 'aşḳ
Ḥasretüñle âsumân aġlar bugün ḳan yâ Ḥüseyn

3 Nola olsa ḥaşre dek ṭûlâb-ı devrân muẓṭarib
İtdi seyl-âb-ı şeḳâ iẓhâr-ı tuġyân yâ Ḥüseyn

4 Ḫûn-ı evlâd-ı 'Alî'den Kerbelâ ṭopraġınuñ
Oldı her bir rîze-sengi la'l u mercân yâ Ḥüseyn

5 Na'rahâ-yı yâ Muḥammed nâlehâ-yı vâ 'Alî
Eyedi Rûḥu'l-Emîni zâr u giryân yâ Ḥüseyn

[304] Kâzım Paşa, Makâlîd-ı Aşk, İstanbul 1301, s. 13.

6 Ḥur u ġılmânuñ ider cân u ciger-gâhın kebâb
El-'aṭaş-gûyâ olan etfâl ü nisvân yâ Ḥüseyn

7 Dest urup dâmân-ı 'arşa baḥr-ı bî-pâyân-ı eşk
Lâ-mekânı ṭutdı dûd-ı âh u efġân yâ Ḥüseyn

8 Pâre pâre eyleyüp Âl-i 'iẓâmın ḳıldılar
Muṣḥaf-ı şîrâze-i dîni perîşân yâ Ḥüseyn

9 Sâyesi üftâde-i ḫâk olmamışken ceddinüñ
Ḫâk-sâr itdi seni erbâb-ı 'udvân yâ Ḥüseyn

10 Gül gibi devletlü başuñ ṭu'me-i tîġ oldı ḥayf
İtmeyüp Allâh'dan ḫaşyet Yezîdân yâ Ḥüseyn

11 Ref' olundı 'arş-ı Raḥmân'a vücûd-ı Muṣṭafâ
Ḫûn-ı pâküñ oldığı dem ḫâke rîzân yâ Ḥüseyn

12 Sen yaturken sîne-i ṣad-çâk ile al ḳanda
Ḳanlu yaşın çoḳ mıdur dökse muḥibbân yâ Ḥüseyn

13 Fürkatüñ virdi cemâlullâha envâr-ı celâl
Âteşüñ ḳıldı Resûlullâh'ı sûzân yâ Ḥüseyn

14 Sensin ol ser-çeşme-i ehl-i şehâdet kim ider
Ḫûn-ı pâküñ ḫâne-i imkânı vîrân yâ Ḥüseyn

15 Sen o mihr-i 'âlem-i evc-i hüviyyetsüñ k'olur
Nûr-ı zât-ı Kibriyâ vechüñde raḫşân yâ Ḥüseyn

16 Dil-ḫarâb-ı derd-i 'aşḳuñdur ḳuluñ Kâẓım senüñ
Devlet-i vaṣluñla ḳıl iḥyâ vü dermân yâ Ḥüseyn

17 Dûdmân-ı pâküñe olsun ṣalât-ı bî-ḥisâb
Şem'-i bezm-i ḳudret olduḳça fürûzân yâ Ḥüseyn

5- (Terkîb-i Bend) Merşiye[305]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Yâ Rab nedür bu şûriş ü ġavġâ-yı bî-ḥisâb
Ṣaldı derûn-ı enfüs ü âfâḳa pîç ü tâb

2 Yâ Rab nedür bu ġulġule-i nâliş ü fiġân
Virdi sükûn-ı arża ḫalel çarḫa inḳılâb

3 Yâ Rab nedür bu demdeme-i âh-ı sûz-nâk
Sükkân-ı 'arşı itdi ciger-ḫûn-ı dil-ḫarâb

4 Yâ Rab ne ḳara gün ki bugün âh u giryeden
Yayıldı yerlere bayılup mâh u âfitâb

[305] Kâzım Paşa, Makâlîd-ı Aşk, İstanbul 1301, s. 14; Girye-i Mâtem, Câmi'i (Toplayan): Vâmık Şükrü, İstanbul 1327, s. 23.

5 Gûyâ bugün ḳıyâmet olup ‘âleme ‘ayân
Oldı şikeste bâr-geh-i çarḫ-ı nüh-ḳıbâb

6 Yoḳ yoḳ ġalaṭ dıdüm kı ḳıyâmet nedür kı ḥalḳ
Çeksün bu rütbe anuñ içün bîm ü ıżṭırâb

7 Keştî-i kevni eyledi ġarḳ-âb-ı baḥr-ı ġam
Emvâc-ı ḫûn-ı nâ-ḥaḳ-ı evlâd-ı Bû-türâb

8 Ta‘rîż ıdüp zamâne bugün Âl-i Aḥmed’e
Ġadr ıtdı ḫânedân-ı Cenâb-ı Muḥammed’e

II

9 Ṣad-çâk olup sürâdıḳ-ı eyvân-ı Kerbelâ
Oldı şikeste ḫayme-i sulṭân-ı Kerbelâ

10 Sürḫ-ı felek degil görinen âsumânda
Ṭutdı cihânı ḫûn-ı şehîdân-ı Kerbelâ

11 Rûḥu’l-Emîn’e oldı gelû-gîr-i inbisâṭ
Kuḥl-i ġubâr-ı ḫâk-i ḥıyâbân-ı Kerbelâ

12 Âteş savurdı ḫırmenine mihr-i malḥşerüñ
Yandı ṭutuşdı öyle kı meydân-ı Kerbelâ

13 İtdi ṣımâḫ-ı küngüre-i ‘arşı çâk çâk
Bâng-ı bülend-i nâle-i ‘aṭşân-ı Kerbelâ

14 Ḳıldı feżâ-yı ‘âlem-i lâhûtı şu‘le-zâr
Âh-ı şerer-feşân-ı yetîmân-ı Kerbelâ

15 Ḫûn-ı Ḥüseyn ile bezenüp âh her yeri
Gülzâr-ı ‘adne döndi beyâbân-ı Kerbelâ

16 Çün ceddi oldı ‘illet-i îcâd-ı kâ’ınât
Elbet Ḥüseyn’dir sebeb-i maḥv-ı mümkinât

III

17 Kâş o l zamân ḫurûşa gelüp leşker-i ‘adem
Pâ-mâl ideydi ‘âlemi İskender-i ‘adem

18 Kâş o l zamân zemîne geçüp ṭâḳ-ı nüh-ṭıbâḳ
Olsaydı ḫayyız-i dü-cihân miḥver-i ‘adem

19 Kâş o l zamân Sürâdıḳ-ı ekvân olup şikest
Ṣad-çâk ideydi mihr ü mehi ḫançer-i ‘adem

20 Kâş ol zamân kı teşne-leb aġlardı ehl-i beyt
Ḳılsaydı ḫûn-ı ḫalḳı heder ṣaf-der-i ‘adem

21 K âş ol zamân kı oldı şeh-i Kerbelâ şehîd
İtseydi ḳatl-i ‘âm-ı cihân dâver-i ‘adem

22 Kâş ol zamân ki ḳaṣd-ı ḥarem ḳıldı eşḳıyâ
Yıḳaydı ḥar-geh-i felegi ṣarṣar-ı 'adem

23 Kâş ol zamân ki oldı bu hengâme 'âlemi
Maḥv eyleseydi yeg şerer-i aḫker-i 'adem

24 Ġarḳ eyleyüp cihânı yem-i ḳahr-ı Żü'l-Celâl
Nâ-bûd olaydı mihr ü meh ü keştî-i hilâl

IV

25 Ḥubb u velâya lâzım olup mihnet ü 'anâ
Ḫân-ı belâya ḳıldılar ol demde kim ṣalâ

26 Tîr-i ḳażâya nefs-i nefîsin idüp hedef
Aldı hûdâ-yı sebḳatı Sulṭân-ı Enbiyâ

27 Nevbet gelince silsile-i şümme'l-emṣele
Tîġ-ı belâya cân u serin ṭutdı Murtażâ

28 Pey-rev olup cenâb-ı Ḥasan cedd-i pâkine
Zehr-i sitemle eyledi 'azm-i reh-i beḳâ

29 Şemşîr-i Kûfiyâna ḳılup sînesin siper
Ṭutdı ṭarîḳ-i vâlidını şâh-ı Kerbelâ

30 Derdâ ki oldı zevraḳ-ı Âl-i Nebî şikest
Meydân-ı Kerbelâ'da coşup lücce-i belâ

31 Tâ 'arşa çıḳdı zemzeme-i vâ Muḥammedâ
Ḳaṣd-ı ḥarem ḳılınca o gün ḫaşm-i bed-liḳâ

32 Dil-teng olup o nevḥadan ervâḥ-ı ḳudsiyân
Az ḳaldı lerzeden yıḳıla 'arş-ı Müste'ân

V

33 Ḫûn-ı Ḥüseyn düşdı o dem kim zemîne dek
Ḳan aġladı cihân felek-i heftümîne dek

34 Sükkân-ı âsumân u zemîn ḳara geydi hep
Ervâḥ-ı ḳudsiyân ile Rûḥu'l-Emîne dek

35 Oldı büyût-ı ḫâṭır-ı İslâmiyân ḫarâb
Erkân-ı dîn ü ḫâne-i şer'-i mübîne dek

36 Ḫâk ü helâka ṣaldı serin âh u giryeden
'Âlem bu ḥüzn ü mâtem ile ḥûr-ı 'îne dek

37 Girdi libâs-ı mâteme ervâḥ-ı enbiyâ
Tâ Bu'l-Beşer'den 'İsî-i gerdûn-nişîne dek

38 Kûr itdi çeşm-i enfus ü âfâḳı gerd-ı âh
Ferş-i ḫażîż-i ḫâkden 'arş-ı berîne dek

39 Bâ-ḳavl-i Muḥteşem o ġubâr oldı ġam-nişâr
Tâ dâmen-i Celâl-i cihân-âferîne dek

40 Emr-i muḥâldir aña ger nisbet-i keder
Bir dil kedersiz olmaz o her dilde cilve-ger

VI

41 Ḫavfım budur kı ḳâ'im olup 'arṣa-i cezâ
Mîzân-ı ma'delet olıcaḳ anda rû-nümâ

42 Destinde ḳanlu pîrehen-i Ḥażret-i Ḥüseyn
Başında nûr-ı aḫḍar-ı destâr-ı Murtażâ

43 Dil-rîş ü sîne-çâk u ciger-ḫûn u cân-figâr
Bir hey'et ile ẓâhir olup mefḫar-ı nisâ

44 Dâmân-ı rükn-i 'arşa urup pençe-i figân
Ḳalb-i ḥazîn ile idicek 'arż-ı iştikâ

45 Baḥr-ı celâl-i Rabb-i Celîl eyleyüp ḫurûş
Bir ehl-i cürme ḳalmaya ümniyye-i rehâ

46 Tâ enbiyâya dek şefe'an hep boyun büküp
Her biri kendi nefsi içün eyleye bükâ

47 Kimden ümîd-i merḥamet eyler o gün 'aceb
Âl-i Resûl'i ṭu'me-i tîġ iden eşkıyâ

48 Bir zâta ḳıydı âh kim ol ḳavm-i rû-siyâh
Yek zerredir cemâline nisbetle mihr ü mâh

VII

49 Re's-i Ḥüseyn'i nîzeye kim dikdi Kûfiyân
Destârın atdı yerlere sükkân-ı âsumân

50 Ḫurşîd çıḳdı zîr-i ufuḳdan bürehne-ser
Mâh urdı ṣadrına felegüñ tîġ-ı ḫûn-feşân

51 Şemşîr-i âh ile açılan çâk u şerḥadur
Ey dil felekde ẓâhir olur ṣanma kehkeşân

52 Ḫûn-ı şafaḳla şîşe-i ḥaccâma döndi çarḫ
Tîġ-ı ḳażâ vü ḫançer-i Mirrîḫ'i ṭutdı ḳan

53 Bir serverüñ kı mehdini ṣallardı Cebre'îl
Ta'ẓîm iderdi zâtına Ḫallâḳ-ı ins ü cân

54 Bir mecma'uñ kı her biri bir nûr-ı maḥż idi
Eylerdi sürme ḫâklerin çeşm-i ḳudsiyân

55 Şemşîr-i ẓulm ile o şehi eyleyüp şehîd
Ṭaġıtdı dest-i ġadr ile ol cem'i Şâmiyân

56 Ṭoldı dem-i Ḥüseyn ile ṣaḥrâ-yı Kerbelâ
Dünyâyı ṭutdı zemzeme-i nây-ı Kerbelâ

VIII

57 Ol ḳavm-i bî-ḥayâ kim idüp i'tisâf-ı nâm
Rumḥ üzre re's-i pâklere virdiler niẓâm

58 Ḫacletle girdi mihr-i cihân ebr-i tîreye
Ġayretle çekdi meh felege tîġ-ı intiḳâm

59 Feryâd u zâra başladı eczâ-yı kâ'inât
Âvâz-ı vâ Ḥüseyn ile ṭoldı cihân tamâm

60 Ṣaḥrâ-yı lâ-mekâna çıḳup gerd-i infi'âl
Deşt-i vücûba ṣarṣar-ı ġam ḳıldı iḳtiḥâm

61 Semt-i sitîz ü ma'rekeden eyleyüp güzer
Ṭutdı ṭarîḳ-i Kûfe'yi kim eşḳıyâ-yı Şâm

62 Oldı nümûde dîde-i ḫûn-bâr-ı Zeyneb'e
'Uryân u ser-bürîde ten-i Ḥażret-i İmâm

63 Bir âh-ı cân-güzâr ḳılup sîneden güşâd
Kevn ü mekânı eyledi müstaġraḳ-ı ẓalâm

64 Feryâd-ı âteşîn ile ol ḳurretü'l-Betûl
Döndi Medîne'ye didi yâ Eyyühe'r-Resûl

IX

65 Bu küşte-i ġarîb Ḥüseyn'üñ degil midür
Bu nûr-ı dil-fırîb Ḥüseyn'üñ degil midür

66 Efzûn teninde yâre vücûd-ı sitâreden
Bu server-i ḥasîb Ḥüseyn'üñ degil midür

67 Bu ḫâk-i ḫûn içinde yatan ser-bürîde-ten
Serdâr-ı pür-şekîb Ḥüseyn'üñ degil midür

68 A'dâ elinde âl ü 'ıyâli esîr olan
Bu seyyid-i nesîb Ḥüseyn'üñ degil midür

69 Tîġ-ı ḳażâya sînesini eyleyen siper
Bu dâver-i rebîb Ḥüseyn'üñ degil midür

70 İcrâ-yı şer'-i pâküñ içün naḳd-i cân viren
Bu ṣaf-der-i necîb Ḥüseyn'üñ degil midür

71 Maẓlûmluḳla ḥaşre dek ibḳâ-yı nâm iden
Bu ḫusrev-i lebîb Ḥüseyn'üñ degil midür

72 Döndi bu ḥâl ile yine ol sırr-ı Murtażâ
Ḳıldı cenâb-ı Fâṭıma'ya 'arż-ı iştikâ

X

73 Yâ biż'atü'r-Resûl baḳ ehl-i kisâya baḳ
Bîgâneler içinde esîr-âşinâya baḳ

74 Müşfik şefî'-i maḥşer olan nûr-ı çeşminüñ
Dest-i 'adûda çekdigi derd ü belâya baḳ

75 Pejmürde ḳıldı seng-i sitem berg ü bârını
Naḫl-i riyâż-ı dîn olan Âl-i 'Abâ'ya baḳ

76 Tîġ-ı sitemle neylediler cism-i pâkini
Da'vâ-yı müslimî iden ehl-i şeḳâya baḳ

77 Bî-ser yatur bürehne vücûd-ı mükerremi
Perverde-i kınâruñ olan meh-liḳâya baḳ

78 Ḫâr-ı sınân-ı ẓulme felek dikdi gül gibi
Baḳ ser-nüvişt-i pâdişeh-i Kerbelâ'ya baḳ

79 A'dâ-yı nâ-bekâra mu'în oldı 'âḳıbet
Devr-i muḫâlif-i felek-i bî-vefâya baḳ

80 Feryâd devr-i ẓâlim-i cevr-i'tiyâddan
Ṣad-şekve ehl-i münkir ü baġy u fesâddan

XI

81 Ey nuṭfe-i Mu'âviye ey dîv-i dil-ḫarâb
Ey necs-i kelb-i hâviye ey püşt-i bî-ḥicâb

82 Fikr eyle ḥâl-i âl-i eb ü cedd ü mâderüñ
Neslüñde var mı baḳ hele bir merd-i müsteṭâb

83 Ceddüñ şehîd idüp dür-i dendân-ı Aḥmed'i
Ḳıldı babañ la'în daḫı ḳaṣd-ı Bû-türâb

84 Ekl itdi mâderüñ ciger-i pâk-i Ḥamza'yı
Çekdüñ Ḥüseyn'e ẓulm ile sen tîġ-ı şu'le-tâb

85 Virdün sevâd-ı Yeṣrib ü Baṭḥâ'yı ġâreṭe
İtdüñ bir ikı sâġar içün küfri irtikâb

86 Sulṭân-ı enbiyâ ne cefâ ḳıldı kım saña
Ḳılduñ firâz-ı minberini menzil-i kılâb

87 Olmaz cezâsı eyledigüñ mel'anetlerüñ
Pür olsa bâr-ı la'net ile çarḫ-ı nüh-ḳıbâb

88 Yaġsun o rütbe cânıñuza la'net-i Ḳadîr
Ḳalsun muḥîṭ raḥmeti yanında çün ġadîr

XII

89 Kâẓım sükût eyle kı yandurduñ 'âlemi
Şoḳduñ libâs-ı mâteme 'arş-ı mu'aẓẓamı

90 Kâẓım sükût eyle kı feryâd-ı nâlişüñ
Añdırdı nâsa nevḥa-i âl-i mükerremi

91 Kâẓım sükût eyle kı âh-ı dem-â-demüñ
Geçdi cihânuñ itdigi âh-ı dem-â-demi

92 Kâẓım sükût eyle kı deryâ-yı ḫûn-ı eşk
Ġarḳ eyledi ḫurûşa gelüp çarḫ-ı a'ẓamı

93 Kâẓım sükût eyle ki bâng-ı fiġân-ı ḫalḳ
Başdırdı Kerbelâ'daki feryâd-ı muẓlemi

94 Kâẓım sükût eyle ki bâr-ı ġumûmdan
Zih-gîre döndi nüh-felegüñ ḳadd-i pür-ḫamı

95 Kâẓım sükût eyle ki bu naẓm-ı âteşîn
Bâm-ı felekde yaḳdı hilâl-i Muḥarremi

96 Oldı şikeste bâr-geh-i iḳtidâr-ı çarḫ
Min-ba'd ḥüsn-i gerdişe yoḳdur medâr-ı çarḫ

6- (Terkîb-i Bend) Merşiye[306]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Bir ṣubḥ dem kim eyleyüp âfâḳı lâle-gûn
Oldı bürîde-ser gibi ḫurşîd rû-nümûn

2 Eflâkı şu'le-zâr ḳılup âteş-i şafaḳ
Kânûn-ı ḫâkı eyledi girdâb-ı baḥr-ı ḫûn

3 Te'şîr-i ḥâdişât ile ervâḥ bî-ḫużûr
Feryâd-ı kâ'inât ile ecrâm bî-sükûn

4 Âteş bıraḳdı ḫırmenine 'aḳl u fikretüñ
Sükkân-ı 'adni âh u fiġân eyleyüp zebûn

5 Oldı ḳıyâm-ı sâ'ate âmâde kâ'inât
Dikdi helâk-i ḫalḳa dü-çeşmin sipihr-i dûn

6 Ra'd eyledi ṣadâ-yı bülend ile bir ḫiṭâb
Didi ki ey me'âşir-i zî-fehm ü zû-fünûn

7 Hengâm-ı restaḫîz degildir bu inḳılâb
Devr-i muḫâlif-i felek ü dehr-i bu'l-füsûn

8 Enḳâż-ı Ka'be'den ḳılup inşâ-yı Sûmenâk
Oldı fedâ-yı renc-i remed ḳurretü'l-'uyûn

9 Yüz gösterüp meṣâ'ib-i dil-dûz-ı Kerbelâ
Yaḳdı cihânı âteş-i cân-sûz-ı Kerbelâ

II

10 Zânû-yı Kerbelâ'ya idüp vaż'-ı ser belâ
Cem' oldı anda kesb-i kemâl itdi her belâ

11 Evlâd-ı Muṣtafâ'ya ḳılup intisâb-ı tâm
Anlar belâ vü anlar ile buldı fer belâ

12 Şaḥrâ-yı Kerbelâ'nuñ idüp ḫûn-ı âl ile
Seng-i sevâd u ḫâkini rengîn ü ter belâ

[306] Kâẓım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 18.

13 Ruḥsâr-ı seyyidâtı ḥırâşîde-i fiġân
Eṭfâl-i zârı ṭu'me-i tîġ-ı keder belâ

14 Nevk-i nigehde ẓâhır olup ḳaṭre ḳaṭre ḫûn
Gösterdi ḫâr ucında gül ü lâleler belâ

15 Her ḳandan itse nâvek-i tîr-ı ḳazâ ẓuhûr
Sulṭân-ı Kerbelâ'yı ṭutardı siper belâ

16 Âl-i Resûl'i eylediler teşne-leb şehîd
Yâ Rab cihânda bundan olur mı beter belâ

17 Mehd-i vücûda başmadı muṭlaḳ ayaḳ henûz
Bir derd ü ġam bu 'arṣada mânend-i Kerbelâ

18 Yandı ṭutuşdı anda ciger-gûşe-i Betûl
Yâ Rab ne dirdi görse idi Ḥażret-i Resûl

III

19 Mülk-i 'Irâḳ'a nâẓır olan kevkeb-i nifâḳ
Ṣalmışdı Kerbelâ çölüne şu'le-i şıḳâḳ

20 Bir yanda çetr-i leşker-i a'dâ-yı rû-siyâh
Bir yanda tîġ-ı şu'le-i ḫurşîd-i bed-siyâḳ

21 Dil çâk çâk u teşne ciger âb munḳatı'
Düşmen ḳavî vü baḫt denî çarḫ bî-vifâḳ

22 Feryâd u nâle maḥrem-i efvâh-ı seyyidât
Ḫûn-âb-ı dîde hem-dem-i eṭfâl-i pür-meşâḳ

23 Her bir ṭarafda ġulġule-i bâng-ı el-'aṭaş
Her yanda rû-nümûde belâyâ-yı lâ-yuṭâḳ

24 Aḥbâb mest-i câm-ı şehâdet 'adû le'îm
Ye's âşıkâre ġurre-i ümmîd der-meḥâḳ

25 Leb-teşne-i viṣâl-i Nebî şâh-ı dîn-penâh
Şevḳ-i şehâdet ile olup şekkerîn-mezâḳ

26 Meydân-ı kâr-zâra ki ḳıldı sürüp semend
İḫrâḳ-ı ḫûn-ı düşmene teşmîr-i dest ü sâḳ

27 Sükkân-ı âsumân u zemîn oldı nâle-zen
Gûş-ı cihânı ṭutdı bu naġme o nâleden

IV

28 Ref' oldı âsumâna meger millet-i Resûl
Yoḳdur 'Irâḳ u Şâm'da bir ümmet-i Resûl

29 Ḥükkâm-ı Şâm u Kûfe'ye oldı fedâ bütün
Aḥkâm-ı şer'-i enver-i Ḥaḳ sünnet-i Resûl

30 Oldı esîr-i dest-i eyâdî-i eşkıyâ
Nûr-ı 'uyûn-ı 'âlem olan 'ıtret-i Resûl

31 Ḫûn-ı Ḥüseyn'i ḳıldı o eller ki cûy-bâr
Anlarla işlemişler idi bey'at-i Resûl

32 Mefrûżken meveddet-i ḳurbâ nuṣûṣ ile
Sûfyâniyâna oldı fedâ ḥürmet-i Resûl

33 Bu ḳavm-ı şûmı la'net ile eylemez mi yâd
Her ḥâl ü her maḥalde 'aceb Ḥażret-i Resûl

34 Kâş eyleseydi 'âlemi zîr ü zeber Ḫudâ
Ol gün gelüp ḫurûşa yem-i ġayret-i Resûl

35 Rûy-ı necât görmesün evlâd-ı ibni ḥarb
Olduḳça rû-nümâ şeref ü 'izzet-i Resûl

36 Söndi çerâġ-ı dîdesi Zehrâ vü Ḥaydar'uñ
Oldı şikeste ḳalbi Cenâb-ı Peyember'üñ

V

37 Te'şîr-i teşnegiyle kim ol Ḥaydar-ı besûl
Esbinden itdi âyet-i raḥmet gibi nüzûl

38 Ġarḳ oldı gitdi baḥr-ı viṣâl-i şehâdete
Ḫurşîd-i âsumân-ı şeref eyledi ufûl

39 Girdi sevâd-ı mâteme âbâ vü ümmehât
Düşdi mużîḳ-i derd ü ġama enfus ü 'uḳûl

40 Feryâda geldi 'âlem-i ḳudsîde Cebre'îl
Sulṭân-ı enbiyâya degin aġladı fuḥûl

41 Dâmân-ı Kirdgâr'a ḳonup gerd-i infı'âl
Ḫuddâm-ı bâr-gâh-ı Ḫudâ oldı hep melûl

42 Yâ Rab ne seng-sîne imiş ḳavm-i şûm-ı Şâm
Ṭuġyânlarından itmediler zerre-veş nükûl

43 İcrâ-yı nehb ü ġâret içün bir alay pelîd
Ḳaṣd-ı ḥarem-serây-ı Nebî ḳıldı çün Moġol

44 Ḳalırından atdı maġribe cân gökde âfitâb
Şerminden itdi cây beyâbânı yerde ġûl

45 Mevcûd u mâ-melek ne ise ġaṣb idüp buġât
Ḥıfẓ-ı Ḫudâ'da ḳaldı hemân zât-ı seyyidât

VI

46 Vaż'-ı sinân olınca ser-i şâh-ı dîn-penâh
Düşdi ḥażîż-i zillete ḫacletle mihr ü mâh

47 Ḫâk oldı seyl-i eşk ile girdâb-ı âteşîn
Ḳıldı seḥâb-ı nâle semâvâtı simsiyâh

48 Subḥ itdi sanmañ 'arż-ı şafaḳ dökdi kanını
Âhû-yı âfitâba degüp nevk-i tîr-i âh

49 Çıḳdı ḥużûr-ı ‘İzzet’e feryâd-ı Ehl-i Beyt
İṣbât-ı müdde‘âya olup her biri güvâh

50 Deryâ-yı ḫûn içinde yatur çün ḥabâb-ı mey
Ol kim sürerdi dergehine âsumân cibâh

51 Şimr-i pelîdüñ oldı siper tîġ-ı zulmine
Maḥbûb-ı Ḥaḳ ki sürmüş idi ol yere şifâh

52 Nâ-maḥremân içinde ṭururlar açıḳ saçıḳ
Anlar ki rûyına ḳılamazdı felek nigâh

53 Bulmaz felâḥ vaḳ‘a-nüvîsân-ı Kerbelâ
Bu bâr-ı ġam sipihrüñ ider ḳâmetin kütâh

54 Yâ Rab nolurdı olmadan evvel bu fâci‘a
Mefḳûd olaydı ḳuvve-i idrâk u sâmi‘a

VII

55 Bâz-ı hüdâkım eyledi pervâz lâneden
Ḳaṭ‘-ı ta‘alluḳ itdi sa‘âdet zamâneden

56 Sevḳ itdi şehr-i Kûfe’ye düşmen ketîbesin
Bîzâr idüp zemîn ü zamânı çeġâneden

57 Evvel ḳademde maḳtel-i âl oldı rû-nümûn
Bir bir göründi hep şühedâ bâr-ḫâneden

58 Yek-dîgerine ḳıldı irâ’e muḫadderât
Farḳ eyleyüp şehîdlerin bir nişâneden

59 Feryâd-ı yâ ebî vü aḫî bâng-ı yâ Nebî
Tâ ‘arşa çıḳdı ḫâher ü evlâd u anadan

60 Döndürdi çarḫı şîşe-i ḥaccâma âh u zâr
Ḫûn-ı ciger çekîde olup her terâneden

61 Zeyneb kı gördi dâderini ser-bürîde-ten
Yâḳût gibi yerlere düşmüş ḫızâneden

62 Bir ṭarz-ı âteşîn ile kim eyledi fiġân
Dâmen-keşîde oldı taḥammül miyâneden

63 Ḳıldı kemâl-i ḥüzn ile ol sırr-ı Bû-türâb
Sulṭân-ı enbiyâya bu ṣûretle bir ḫiṭâb

VIII

64 Bu serv-i ser-bürîd Ḥüseyn’üñ degil midür
Bu ‘ar‘ar-ı mecîd Ḥüseyn’üñ degil midür

65 Nûr-ı cemâli encümen-efrûz-ı Kıbrıyâ
Bu neyyir-i sa‘îd Ḥüseyn’üñ degil midür

66 Ḫûn-geşte ḳalb ü ḳâlebi yâḳût-ı ter gibi
Bu seyyid-i reşîd Ḥüseyn’üñ degil midür

67 'Uryân vücûd-ı ekremi ġarḳ-âb-ı baḥr-ı ḫûn
Bu cevher-i ferîd Ḥüseyn'ün degil midür

68 Revnaḳ viren menâzil-i evc-i şehâdete
Bu kevkeb-i ümmîd Ḥüseyn'ün degil midür

69 Aḥkâm-ı ser-nüvişti ḳazâyı ḥacîl iden
Bu nüsḫa-i müfîd Ḥüseyn'ün degil midür

70 Yek-ḳaṭre ḳanı bâ'iṯ-i i'dâm-ı kâ'inât
Bu server-i vaḥîd Ḥüseyn'ün degil midür

71 Ten-çâk u ser-bürîde ciger-ḫûn u teşne-leb
Bu ṣaf-der-i şehîd Ḥüseyn'ün degil midür

72 Fi'l-cümle 'arż-ı maḳṣad idüp Faḫr-i 'Âlem'e
Döndi o ġamla didi ki Zehrâ-yı ekreme

IX

73 Yâ biż'atü'r-Resûl eyâ ḳurretü'l-ümem
Bizden nigâh-ı luṭfuñı luṭf eyle ḳılma kem

74 Dil-rîş ü sîne-çâk u ciger-ḫûn-ı ġurbetiz
Pâ-mâl-i esb-i ġadr-ı 'adû mübtelâ-yı ġam

75 Yek-ḳaṭre âba ḥasret ile virdi naḳd-i cân
Tîġ-ı sitemle yârelenüp bunca muḥterem

76 Oldı şikâr-ı pençe-i âl-i Ümiyye ḥayf
Perverde-i kenâruñ olan âhû-yı ḥarem

77 'Uryân-ı ser-bürîde yatur sîne çâk çâk
Sırr-ı Resûl-i Ekrem olan zât-ı muḥterem

78 Feryâd çarḫ-ı kec-rev ü ḥükm-i zamâneden
Kim her birinden oldı 'ayân başḳa bir sitem

79 Çekdi Ḥüseyn'e çarḫ-ı denî tîġ-ı şu'le-tâb
Virdi Ḥasan cenâbına devr-i zamâne sem

80 Her derd şaḥn-ı sînemize oldı ḥayme-zen
Her ġam der-i sarâyımıza dikdi bir 'alem

81 Teşnîf idüp bu nâle ile gûş-ı mâderin
Döndi muḫâṭab eyledi rûḥ-ı birâderin

X

82 Ey dâder-i mükerremim ey cân-berâberim
Sırr-ı 'aẓîm-i cedd ü peder cân-ı mâderim

83 Ey kâş kim yoluñda olup ben senüñ fedâ
Çıḳsaydı görmeseydi seni böyle-gözlerim

84 Gelmez ḳıyâm-ı ḥaşre ḳadar ḳalbime sükûn
Cân çıḳsa yansa âteşe dil sönse peykerim

85 Mümkin mi def'-i ẓulmet-i ġam baña ba'd-ezîn
Söndi çerâġ-ı cân u dilim düşdi aḫterim

86 Billâhi ḥâl-ı zârıma ağlarduñ ibtidâ
Ey cânı-men göreydüñ eger ḥâl-i muẓṭarım

87 Ḳıldı ıḥâṭa öyle meşâ'ib vücûdınu
Gûyâ ki kûre-i ġam u endûha miḥverim

88 Girmez meşâm-ı ḥâṭırıma bûy-ı tesliyet
Tâ ḥaşr olınca cennet-i 'adn olsa ger yerim

89 'Uryân u bî-kefen ḳoyan eller bugün seni
Ḳıldı benim de pâ-zede-i ġaṣb mı'cerim

90 Feryâd Şimr-i şûm-ı şeḳâvet-nihâddan
Ṣad-şekve İbni Sa'd ile İbni Ziyâd'dan

XI

91 Bilmem ne idi mûcib ü îcâb ey dirîġ
Büt-ḫâne oldı mescid ü miḥrâb ey dirîġ

92 Naḫl-i pelîd pâyın idüp ḥavż-ı âb-ı rû
Gülzâr-ı dîne virmediler âb ey dirîġ

93 Bir ḫâr içün ki deşt-i şeḳâvet dıraḫtıdur
İfnâ olundı bin gül-i sîrâb ey dirîġ

94 Ol saḫt sîneler ki cehennem ṭaşıydı hep
Her biri ḳırdı bin dür-i nâ-yâb ey dirîġ

95 Taḫrîb olundı gülşeni Baṭḥâ vü Yeṣrib'üñ
Ḫâk-i Dımışḳ'a virmek içün tâb ey dirîġ

96 Baḫr-ı belâ ḫurûşa gelüp ḳıldı 'âḳıbet
Keştî-i Âl-i Aḥmed'i ġarḳ-âb ey dirîġ

97 Dünyâyı tutdı velvele-i deyr ü sûmnât
Oldı şikeste minber ü miḥrâb ey dirîġ

98 Der-pençe itdi muḥr-i Süleymân'ı ehrimen
Geçdi Yezîd'e ḥükm-i cihân-tâb ey dirîġ

99 Yâ Rab nedür bu ḥikmet ü bu şîve-i ḳader
Fikr ü ḫayâli ṭaşı deler câna kâr ider

XII

100 Kâẓım hemîşe nâle çeküp âh u zâr ḳıl
Gülşen-serây-ı şîvene gönlüñ hezâr ḳıl

101 Yâd eyledikçe Âl-i Nebî teşnegânını
Ḳan ağla ḫûn-i dîdelerüñ cûy-bâr ḳıl

102 Olsun delik delik cigerüñ tîr-i âhdan
Zaḫm-ı derûn-ı cân u dilüñ bî-şümâr ḳıl

103 Her bâr muşt-ı mâtem urup vech ü sîneñe
Başdan ayağa dek bedenüñ dâğ-dâr ḳıl

104 Çetr-i sipihre âteş-i âhuñ idüp 'umûd
Mânend-i berḳ nâlelerüñ şu'le-bâr ḳıl

105 Ṭoldur cihânı dâne-i ḫûn-âb-ı eşk ile
Âhuñla ḫırmen-i felegi târ-mâr ḳıl

106 Bir naẓm-ı âteşîn ile her yıl terennüm it
Hem kendüñ ağla 'âlemi hem ḫûn-nişâr ḳıl

107 Âl-i Resûl'e fâtiḥa-ḫân-ı şenâ olup
Süfyânîyânı la'net ile seng-sâr ḳıl

108 Ṭurdukça bâr-gâh-ı sipihr ü mükevvenât
Ḳılsun Resûl u Âl-i Resûl'e cihân ṣalât

7- (Terkîb-ı Bend) Merşiye[307]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Bir bâğa oldı dil-şüde kim 'andelîb-i cân
Ṭoprağı şu yerine içer kâse kâse ḳan

2 Yek-ḳaṭre âb virmeyüp ol bâğa bâğ-bân
Dökmüş zemîne berg ü bahârın dem-i ḫazân

3 İtmiş şikeste güllerini bâd-ı imtiḥân
Ḳılmış zamâne lâlesinüñ dâğını 'ayân

4 Gülbünlerinde zâğ-ı siyeh ṭutmuş âşiyân
Olmuş dü-çeşm-i nergis-i maḫmûrı ḫûn-feşân

5 Serv-i revânı ḫâke düşüp sâye-veş hemân
Müjgân-ı ḫûn-giriftelere dönmüş ergavân

6 Bülbül görüp bu ḥâli fiġân eylesün fiġân
Bu mâ-cerâya ḥaşre ḳadar ağlasun cihân

7 Bârân idüp sirişkini sükkân-ı âsumân
Çıḳsun sipihre şu'le-i feryâd-ı 'âşıḳân

8 Ḳılsun dü-deşt-i nâliş ü feryâd-ı rûzgâr
Bâğ-ı sipihr ü ġonca-i ḫurşîdı târ-mâr

II

9 Yâ Rab ne bâġdur kı dinür aña Kerbelâ
Bâğ-ı belâ vü meşhed-i evlâd-ı Muṣṭafâ

10 Ol yerde ṭutdı 'âlemi feryâd-ı el-'aṭaş
Ol yerde aḳdı şu yerine ḫûn-ı evliyâ

[307] Kâzım Paşa, Makâlîd-ı Aşk, İstanbul 1301, s. 23.

11 Ḳıldı şikeste zevraḳ-ı Âl-i Muḥammed'i
Ol baḥr-ı bî-kenârda ḫîz-âbe-i belâ

12 Söndürdi şem'-i dîde-i Zehrâ vü Ḥaydar'ı
Ol câmi'-i müżâyaḳada ṣarṣar-ı fenâ

13 Sâdât-ı dîni eyledi bir bir bürîde-ser
Şemşîr-i i'tisâf ile ol yerde eşḳıyâ

14 Ḫâk-i helâke düşdi bütün oldı nâ-bedîd
Ezhâr-ı nâ-şüküfte-i gülzâr-ı ışṭıfâ

15 Ṭutdı cihânı zemzeme-i bâng-ı yâ 'Alî
Çıḳdı sipihre demdeme-i vâ Muḥammedâ

16 Dil-ḫûn olup o na'ra-i cân-sûzdan melek
Ġarḳ oldı baḥr-ı ḥayrete keştî-i nüh-felek

III

17 'Azm-i ġurûb-ı vuṣlat idüp âfitâb-ı dîn
Ḳaldı ẓalâm-ı mâtem içinde muvaḥḥidîn

18 Maẓlûmlar ḳanıyla şafaḳ-reng olup zemîn
Ṭâs-ı sipihri âh u fiġân ḳıldı pür-ṭanîn

19 Ḫûn-ı Ḥüseyn'den ḳızarup mihr-i jâle-çîn
Mînâ-yı çarḫuñ eyledi ruḫsârın âteşîn

20 Leb-teşnelikle iñler iken bunca nâzenîn
Ṣad-pâre itdi her birin erbâb-ı ḥiḳd u kîn

21 Göçdi tamâm-ı Âl-i Nebî zâr u dil-ḥazîn
Ḳaldı muḥadderât ile bir Zeynü'l-'Âbidîn

22 Feryâd-ı seyyidâta idüp 'arş-ı Ḥakḳ enîn
Cennât-ı 'âliyâtda zâr itdi ḥûr-ı 'în

23 Dil-teng olup bu fâci'adan ṣınf-ı müşrikîn
Yandı ṭutuşdı âteş-i ḥacletle mü'minîn

24 Yâ Rab ne ḳanlu ẓâlim-i bî-dîn imiş Yezîd
Bükdi ru'ûs-ı 'âlemi mânend-i müşk-i bîd

IV

25 Telvîş idüp o kelb emâret maḳâmını
Ref' itdi 'arşa ẓulm ü ihânet ḫıyâmını

26 Ümmü'l-ḫabâ'ışüñ ḳılup i'lân ibâḥatın
Bozdı ṭaġıtdı şer'-i ḳavîmüñ nizâmını

27 Sefk-i dem ü zinâya idüp inhimâk-ı tâm
Fısḳ u fücûruñ eyledi icrâ tamâmını

28 İbni Ziyâd u Şimr'i idüp âlet-i fesâd
Meydân-ı i'tisâfa çıḳardı merâmını

29 Sulṭân-ı Kerbelâ'ya çekûp ḫançer-i sitem
Ṣad pâre pâre eyledi âl-i 'ıẓâmını

30 Zu'mınca aldı Faḫr-ı cihân'dan bu ṭarz ile
Ecdâd-ı bed-nijâdınuñ ol intiḳâmını

31 Şetm itmeye mi kâfire sen söyle müslimân
Ḥuccet ṣanup elimde emâlî kelâmını

32 La'net o kelbe vâlidine cedd-i şûmına
Enṣâr u âl ü ḳavm u tebâr-ı ẓalûmına

V

33 Ref' olmuş âsumâna meger Dicle vü Furât
Ḫûn-ı Ḥüseyn ile ṣuladı yerleri 'uṣât

34 Zâr eyledikçe teşne-leb eṭfâl-i seyyidât
Ṭutdı cihân-ı bâng-ı fiġân-ı mu'aḳḳabât

35 Oldı 'alîl ağlamadan çeşm-i kâ'ınât
Döndi 'uyûn-ı ḫasrete ser-çeşme-i ḥayât

36 Ġamdan şaşırdı gerdişini çarḫ-ı bî-ṣebât
Ṭoñdı fütûr-ı ye's ile efkâr-ı mümkinât

37 Âl-i Resûl-i Ekrem'e 'âlem ḳılup ṣalât
Sûfyâniyâna eyledi la'net mükevvenât

38 Feryâd-ı vâ Ḥüseyn ile lerzân olup cihân
Girdi libâs-ı mâteme âbâ vü ümmmehât

39 Efġân idüp bu ġamla ṣunûf-ı mücerredât
Ḳan ağladı şükûfe-i cennât-ı 'âliyât

40 Kâş ol fiġândan yıḳılup bâr-gâh-ı 'arş
Teslîm-i cân ideydi 'umûmen sipâh-ı 'arş

VI

41 Tîr-i belâ ki ḳavs-i ḳażâdan ẓuhûr ider
Evvel Resûl-i muḫteremi bî-ḫużûr ider

42 Meydân-ı Kerbelâ'da çeker ibtidâ 'alem
Her gird-bâd-ı fitne ki dünyâyı kûr ider

43 Sulṭân-ı Kerbelâ-veş olur teşne-leb şehîd
Ḥaḳ bir ḳuluñ ki maẓhar-ı ism-i Ṣabûr ider

44 Hem-çün Yezîd ḫalḳuñ olur başına belâ
Gönlinden ol ki ḫavf-ı İlâhîyi dûr ider

45 Raḥmet o rind-i 'aşḳa ki câm-ı ġumûmdan
İẓhâr-ı şükr ü kesb-i ṣafâ vü sürûr ider

46 La'net ol ehl-i ẓulme ki buldukça iktidâr
Ḫalḳ-ı cihâna cevr ü cefâsın vüfûr ider

47 Gör sırr-ı ḥikmetin kı bu miḥnet-serâda Ḥaḳ
Erbâb-ı ḥâli fıdye-i ehl-i ġurûr ider

48 Mıḳrâż-ı lâ zebânımı ḳaṭ‘ itmeseydi âh
Bu ḥikmet-i ḫafîden olurdum cevâb-ḫâh

VII

49 Keştî-i kevne lerze şalup lücce-i celâl
Nâr-ı caḥîme virdi veleh âteş-i cidâl

50 Ḫâk-i siyâha oldı revân öyle ḫûn-ı âl
Gülzâr-ı ‘adne döndi ser-i ‘arṣa-i ḳıtâl

51 Ḥayret hezâr-ı ḳudsı idüp lâl ü bî-mecâl
Ḳıldı cünûd-ı derd ü belâ ‘arşı pâ-mâl

52 Ḳaṭ‘ eyleyüp ta‘allukın ‘âlemden ehl-i ḥâl
Düşdi derûn-ı enfüs ü âfâḳa iḫtilâl

53 İtdi iḫâṭa ‘âlemi ol rütbe kim melâl
Fevz ü felâḥa ḳalmadı ümmîd ü iḫtimâl

54 Dünyâyı ıżṭırâba şalup gerdiş-i kelâl
Zîr-i felekde ḳalmadı âṣâr-ı i‘tidâl

55 Bâlâ-yı lâ-mekâna çıḳup gerd-i infı‘âl
Az ḳaldı tîre-sâz ola deryâ-yı Lâ-Yezâl

56 Yâ Rab nedür bu fâcı‘a kim leşker-i ġumûm
Tâ ‘âlem-i vücûba ḳadar gösterür hücûm

VIII

57 Hetk eyleyüp sitâre-i nâmûs-ı ḥürmetüñ
Gör nitdi yâ Resûl bugün ‘âṣî ümmetüñ

58 Evlâd-ı pâküñ eylediler hep şusuz şehîd
Fıkr itmeyüp mu’âḫazesin Rabb-i ‘İzzet’üñ

59 Elbette sırr-ı ḥikmeti vardur velî çi-sûd
Yaḳdı metâ‘-ı ṣabrımı sırrı bu ḥikmetüñ

60 Mest-i şarâb-ı ḫâlet-i ‘aşkım ‘aceb degil
Ma‘zûr olursa sözleri mest-i maḥabbetüñ

61 Fıkr eyledükçe ṣabr u taḥammül ḳalur mı hiç
Al ḳanlar içre yatdıġını âl u ‘ıṭretüñ

62 Gâv-ı zemîni eyler idi rişte-veş nizâr
Bir cüz’i ḳonsa başına bu bâr-ı miḥnetüñ

63 Ġavvâṣ-ı baḥr-ı ḥayret olanlar bu bâbda
Bilsün kenâr u ḳa‘rı bulunmaz bu ḥayretüñ

64 Bir derde düşmüşüm ki hezârân belâsı var
Ne iḫtimâl-i ṣabr ne ṣabruñ şafâsı var

IX

65 Ey şehriyâr-ı ʿâlem-i derd ü ʿanâ Ḥüseyn
Vey noḳta-i medâr-ı ġumûm u belâ Ḥüseyn

66 Ey cevher-i yegâne-i baḥr-ı velâ Ḥüseyn
Vey maʿden-i fütüvvet ü kân-ı ʿaṭâ Ḥüseyn

67 Ey ser-fedâ-yı deşne-i tîr-i ḳażâ Ḥüseyn
Vey serv-i cûy-bâr-ı riyâż-ı rıżâ Ḥüseyn

68 Ey pâdişâh-ı maʿreke-i Kerbelâ Ḥüseyn
Vey her belâ vü her siteme mübtelâ Ḥüseyn

69 Ey âb-ı rûy-ı ḫamse-i Âl-i ʿAbâ Ḥüseyn
Vey ḫâtem-i mükerrem-i ehl-i kisâ Ḥüseyn

70 Ey nûr-ı çeşm-i Ḥaydar-ı Ḫayber-güşâ Ḥüseyn
Vey rûḥ-ı cism-i ḥażret-i Ḫayru'n-nisâ Ḥüseyn

71 Ey vâriṣ-i ʿulûm-ı Ḥabîb-i Ḫudâ Ḥüseyn
Vey baḥr-ı cûd u merḥamet-i Kibriyâ Ḥüseyn

72 Sensin şunûf-ı Âl-i Resûl'üñ ser-âmedi
Senden göründi ʿâleme ṣabr-ı Muḥammedî

X

73 Her kim bu mehd-i şûmda ser-mest-i ḫâb olur
Ḥâl ü kemâline mütenâsib muṣâb olur

74 Her kim olur bu bezm-i maḥabbetde bâde-ḫâr
Laḫt-ı derûnı nâr-ı sitemle kebâb olur

75 Merdân-ı ʿaşḳa ʿayn-ı velâdur belâ vü ġam
Ġamsız ḳalursa her ne zamân dil-ḫarâb olur

76 Ammâ nażar ḳıl Âl-i ʿAbâ'nuñ belâsına
Ḥaḳḳ'uñ nuḳûd-ı luṭfı ḳadar bî-ḥisâb olur

77 Tafṣîl olunsa miḥnet-i sulṭân-ı Kerbelâ
Nûh defter-i semâya ṣıġamaz kitâb olur

78 Yâ Rab ne âteşîndür âlâm-ı Ehl-i Beyt
Yek şuʿlesiyle mihr-i ḳıyâmet ḥabâb olur

79 Farż olmasun mı ʿâşıḳa ḳan aġlamaḳ bu dem
Kim ḫûn-ı Ehl-i Beyt ile yerler ḫıżâb olur

80 Tâ ḥaşre dek felek o demi añsun aġlasun
Büryân-ı sîḫ-i mâtem olup yansun aġlasun

XI

81 Ḳılsun ḫamîde ḳâmetini bâr-ı inḳılâb
Yaḳsun metâʿ-ı cân u dilin âteş-i ḥicâb

82 Selb eyleyüp ḳarârını âlâm u iżṭırâb
Ḫûn eylesün derûnını âşâr-ı pîç ü tâb

83 Çeşm-i ümîdi görmesün aşlâ ḫużûr u ḫâb
Bağrın şarâb-ı âteş-i endûh idüp kebâb

84 Ṭutsun cihânı eylediği âh-ı şu'le-tâb
Virsün şafaḳ gibi yüzine ḫûn-ı dil ḫıżâb

85 Seyl-âb-ı eşki gülşen-i 'ömrin ḳılup ḫarâb
Çeksün hemîşe nâliş ü feryâddan 'azâb

86 Pîşânî-i niyâzın idüp ferş-i ḫâk-i bâb
Ebr-i siyâhı 'ârıżına eylesün niḳâb

87 Her gün sürüp yüzin derûne mişl-i âfitâb
'Özr ile disün ey şeh-i zî-şân u kâm-yâb

88 Ben bir kemîne âlet-i icrâ-yı ḥikmetim
Fermân-ber-i meşiyyet ü maḥkûm-ı ḳudretim

XII

89 Yâ Rab be-câh-ı Ḥażret-i Sulṭân-ı Kerbelâ
Yâ Rab be-seyl-i ḫûn-ı şehîdân-ı Kerbelâ

90 Yâ Rab be-âh u nâle-i dil-sûz-ı seyyidât
Yâ Rab be-eşk-i çeşm-i yetîmân-ı Kerbelâ

91 Yâ Rab be-sa'y-ı hûş-rübâ-yı ġuzât-ı Bedr
Yâ Rab be-farṭ-ı himmet-i şüc'ân-ı Kerbelâ

92 Yâ Rab be-hevl-i ma'reke-i müdhiş-i aḥad
Yâ Rab be-nâlehâ-yı ġarîbân-ı Kerbelâ

93 Yâ Rab be-lâle-i ciger-i Ḥamza vü Ḥasan
Yâ Rab be-ġonca-i leb-i 'aṭşân-ı Kerbelâ

94 Yâ Rab be-ṣıdḳ-ı Fâṭıma vü Murtażâ 'Alî
Yâ Rab be-ṣabr-ı dâver-i devrân-ı Kerbelâ

95 Yâ Rab be-ḥaḳḳ-ı cevher-i dendân-ı Muṣṭafâ
Yâ Rab be-ḫûn-ı ḫusrev-i meydân-ı Kerbelâ

96 Kâżım ḳuluña devlet-i vaṣluñ 'inâyet it
İki cihânda maẓhar-ı feyż-i sa'âdet it

8- (Terkîb-i Bend) Mersiye[308]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

I

1 Ey felek nolduñ ne kesb-i rif'at ü şân eyledüñ
Bunca cân yaḳduñ gönül yıḳduñ ciger ḳan eyledüñ

2 Âdem ü Ḥavvâ'yı dûr itdün cinândan Hâbil'i
Dest-i Ḳâbil'le helâk-ı seng-i 'udvân eyledüñ

[308] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 27.

3 Nâr-ı Nemrûd'a idüp ilkâ Ḫalîl-i ekremi
Eşk-i çeşm-i Nûḥ'ı reşk-i mevc-i ṭûfân eyledüñ

4 Ḳıldı ġam Ya'ḳûb'ı a'mâ giryeden kim Yûsuf'ı
Keyd-i ıḫvân ile zîb-i çâh u zindân eyledüñ

5 Cevr-i tâḳat-sûz-ı Fır'avn'a Kelîm'i mübtelâ
Cism-i Eyyûb-ı ṣabûrı ḳût-ı kirmân eyledüñ

6 Çıḳdı çarḫ-ı çârüme ḳurtuldı ġamdan Mesîḥ
Gerden- Yaḥyâ'yı cây-ı tîġ-ı bürrân eyledüñ

7 Olmadı âzâde cevrüñden Ḥabîb-ı Kıbrıyâ
Ravża-ı rıḍvâna derd ile ḫırâmân eyledüñ

8 Dâġlardan lâle-zâra döndi ruḫsâr-ı Betûl
Aḥmed-i Muḫtârı kim ḫâk içre pinhân eyledüñ

9 Mâkışîn ü mârıḳîn ü ḳâsıṭîne el virüp
Ḥaydar-ı Kerrâr'ı dil-ḫûn u perîşân eyledüñ

10 Seyyıd-i şübbân-ı cennetken Ḥüseyn ile Ḥasan
Âh kim ḫürmetlerin icrâda noḳşân eyledüñ

11 Birini endûh-ḫâr-ı tîġ-ı âzâr-ı Yezîd
Birini zehrâbe-nûş-ı İbni Süfyân eyledüñ

12 Pençe-i âhımla ben de dâmenüñ çâk eyleyem
Evc-i istikbâruñı ruḫ-sûde-i ḫâk eyleyem

II

13 Vâlî-i Şâm oldı ol dem kim Yezîd-i bed-lıḳâ
Ḳaṣd-ı evlâd-ı Resûlullâh'a ḳıydı ictirâ

14 Gûş idüp bu vaḳ'a-i cân-sûzı erkân-ı 'Irâḳ
Şeh Ḥüseyn İbni 'Alî'den ḳıldılar bey'at recâ

15 Virmedi ruḫṣat ẓuhûr-ı fitneye Baṭḥâ'da Ḥaḳ
Oldı 'azm-i Kûfe'ye me'mûr Şâh-ı Kerbelâ

16 İbni 'ammın gönderüp evvel hem ardınca anuñ
Eyledi ol cânibe sür'atle tehzîz-i livâ

17 İtdiler ammâ cenâb-ı Müslim'i ẓulmen şehîd
Eyleyüp her cânibe sevḳ-i 'asâkir eşkıyâ

18 Kerbelâ'da iki leşker ḳavuşup yek-dîgere
Lâ-cerem der-kâr olınca âteş-i ḥarb u veġâ

19 Her kim olmuşdı muḫâlif ibtidâ ol servere
Terk ile ol ḳavmi oldı dâḫil-i ehl-i vefâ

20 'Abd ü ibn ü dâderiyle ittifâken cân virüp
Ṭutdılar iḫlâṣ ile dâmân-ı feyż-i ihtidâ

21 Ṣâniyâ şehd-i şehâdet nûş idüp aṣḥâb u âl
Ḳaldı üç maḥdûm-ı pâk ile İmâm-ı evliyâ

22 Aḫz idüp ġayret 'Aliyy-i Ekber'üñ ârâmını
Urdı ṣaff-ı düşmene kendin miṣâl-i Murtażâ

23 Destine alup 'Aliyy-i Aṣġar'ı ammâ Ḥüseyn
İstedi ol kûdek-i maẓlûm içün bir ḳaṭre mâ

24 Her ṭarafdan üstine oḳ yaġdırup ḳavm-i Yezîd
Ḳıldılar leb-teşne ol ma'ṣûmı da ḳatl ü şehîd

III

25 Bî-cemâ'at ḳaldı ol dem kim İmâm-ı ins ü cân
Tîġ-ı âteş-tâb ile mânend-i mihr-i âsumân

26 Eyleyüp rıc'at derûn-ı ḫayme-i iclâline
Ḥażret-i Zeynü'l-'Abâ'yı der-kinâr itdi hemân

27 Teşnegân-ı ehl-i beyte ṣundı âb-ı tesliyet
Dâmen-i ṣabra el urdı ol meṣâ'ib-dîdegân

28 Cümlesin ḫıfẓ-ı Ḫudâ'ya terk ü tefvîż eyleyüp
Ḳıldı meydân-ı sitîze şevḳ ile 'aṭf-ı 'inân

29 Gelmedi reng-i teġayyür himmet-i vâlâsına
Her ne ṣûretle anı ḳıldıysa Mevlâ imtiḥân

30 Her belâ kim eyledi Ḥaḳ'dan nüzûl itdi ḳabûl
Tâ olınca vâṣıl-ı żât-ı Cenâb-ı Müste'ân

31 Ḥarb idüp yek başına bir ceyş-i bî-pâyân ile
Dest-bürd-i Ḥaydar-ı Kerrâr'dan virdi nişân

32 Kesr idüp ehl-i nifâḳuñ enf-i istikbârını
Zûr ile nehr-i Furât'a girdi ol ṣâḥib-ḳırân

33 Ḳoymadı anı fütüvvet kim ḳıla def'-i 'aṭaş
Aġladırken ehl-i beytin ḥasret-i âb-ı revân

34 Çıḳdı meydâna yine ammâ ḳalup cevlândan
Esb-i pâkından inince ḫâke ol şâh-ı cihân

35 Bî-muḥâbâ üstine ṣavlet ḳılup Şimr-i pelîd
Tîġ çekdi bûse-gâh-ı Aḥmed'e ol bî-amân

36 Ka'be-i dînüñ yıḳıldı âh rükn-i a'ẓamı
'Âlemi yaḳdı ḫarâb itdi Ḥüseyn'üñ mâtemi

IV

37 Kerbelâ'yı ṭaşt-ı pür-ḫûn eyleyüp a'dâ-yı dîn
Buldı ḥükmin lâ-cerem taḳdîr-i Rabbü'l-'Âlemîn

38 Miḥnet-i a'dâyı Şâh-ı Kerbelâ gördi hemân
Ehl-i beytin ḳıldı Mevlâ şerr-i düşmenden emîn

39 Vardılar bir ḥâl ile İbni Ziyâd'uñ bezmine
Âh-ber-leb sîne pür-sûz u gönül zâr u ḥazîn

40 Sitt-ı Zeyneb'den su'âl-ı ḥâle âġâz eyledi
Gösterüp farṭ-ı tekebbürle kemâl-ı ġayẓ u kîn

41 Bî-tekellüf eyledi redd-i cevâb-ı mâ-yelîḳ
'Ammesin teskîn ile fi 'l-ḥâl Zeynü'l-'Âbidîn

42 Eyleyüp bu ḥâl kânûn-ı nifâḳın şu'le-bâr
Ḳaṣd idince ol şeh-i zî-şâna ol dîv-i la'în

43 Şarılup Zeyneb fiġân u zâra âġâz eyledi
Giryeden ṣadr-ı Sükeyne oldı pür dürr-i şemîn

44 Gönline dehşet düşüp bu nâle-i cân-sûzdan
Seyyidâtı Şâm'a gönderdi o re'îs-i müşrikîn

45 Şâm'a kim vardı cenâb-ı ḫânedân-ı ehl-i beyt
Ḳıldılar bezm-i Yezîd'e vaż'-ı pây-ı bihterîn

46 Celb idüp re's-i şehîd-i Kerbelâ'yı meclise
İtdi dür-dendânına ta'rîż ol kelb-ı mühîn

47 'Âḳıbet irsâl idüp şehr-i Resûl'e cümlesin
Ḫalḳa karşu eyledi izhâr-ı vaż'-ı dil-nişîn

48 Yüz sürüp ḳabr-i Resûl-i Ekrem'e Zeynü'l-'Abâ
Ḳıldı Zeyneb'le berâber böyle 'arż-ı iştikâ

V

49 Yâ Resûlallâh 'âṣî ümmetüñ ḳan itdiler
Terk idüp îmânların iẓhâr-ı 'udvân itdiler

50 Eyleyüp ilḥâḥ ile hem Kûfe'ye da'vet bizi
Hem yine hep iḳtidâ-yı âl-i Süfyân itdiler

51 Bey'at-ı âl-i Ebî Süfyân iden bî-dînler
Kîne-i mektûmın ibrâz u nümâyân itdiler

52 Men' idüp âb-ı Furât'ı bir alay ma'şûm ile
Her birin ḫûn-ı sirişkin reşk-i bârân itdiler

53 Pâre pâre eyleyüp evlâd-ı ekbâduñ tamâm
Ḫânedân-ı ekremüñ maḥv u perîşân itdiler

54 Bunca sâdât-ı güzîni ṭu'me-i şemşîr-i kîn
Bir pelîdüñ gönlini mebsûṭ u ferḥân itdiler

55 Ḳurre-i 'aynuñ Ḥüseyn'üñ teşne-leb oldı şehîd
Ser-bürîde cismini ḫâk içre ġalṭân itdiler

56 Râh-ı şeyṭân-ı la'îne bezl-i cân u mâ-melek
Meslek-i ṣıdḳ u ṣavâbı terk ü nisyân itdiler

57 Şekve kim Şimr ü Yezîd ü İbn Ziyâd u Sa'd'dan
Her biri bir vechile iẓhâr-ı ṭuġyân itdiler

58 Nâvek-i ta'rîż atup hem âlûñe hem şer'üñe
Hem saña hem Ḥażret-i Allâh'a 'ışyân itdiler

59 İtmedi belkı Ḫalîlullâha Nemrûd-ı la'în
Anı kim bu ḳavm-i bed-kirdâr u nâdân itdiler

60 Her cefâyı gerçi kim İbni Ziyâd itdi bize
Her ne itdiyse Yezîd-i bed-nijâd itdi bize

VI

61 Ey idenler mâtem-i âl-i Resûl-i Kıbrıyâ
Vey ḳılanlar da'vî-i ḥubb-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ

62 Fıkr idüp dâ'ım Şehîd-i Kerbelâ'nuñ ḥâlini
Âh u feryâd eyleyüp ḳan aġlayuñ ṣubḥ u mesâ

63 Âsumân-sûz ol meded ey berḳ-i âh-ı cân-güzâr
Ġarḳ-ı eşk it 'âlemi ey dîde-i ṭûfân-fezâ

64 Âteşe yansun o dil kim âh u zâr itmez bugün
Çıḳsun ol göz kim bu dem zâr eyleyüp ḳılmaz bükâ

65 Sell-i şemşîr-i teberrâ eyleyüp a'vânına
Şetm ü nefrîn it Yezîd-i bed-liḳâya dâ'imâ

66 Gösterüp farṭ-ı maḥabbet ḫânedân-ı ekreme
Żikr ü fikrüñ ola dâ'im şâh-ı mülk-i lâ-fetâ

67 Dâmen-i evlâd-ı Zehrâ'dan ayırma destüñi
Melce'üñ olsun dü-'âlemde Ḥasan ḫulḳ-ı Rıżâ

68 Terk-i cân eyle Ḥüseyn-i Kerbelâ'nuñ râhına
Olmaḳ isterseñ eger maḳbûl-i Maḥbûb-ı Ḫudâ

69 Hevl-i maḥşerden teḥâşî eylemez ol kim olur
Bende-i Bâḳır muḥibb-i ṣâdıḳ-ı Zeynü'l-'Abâ

70 Şeş-cihât-ı 'âlemüñ her biri bir sulṭânıdur
Hâdî vü Mehdî Taḳiyy ü 'Askerî Kâẓım Rıżâ

71 Cümlesi bir vechile çekmiş belâ-yı 'aşḳı lîk
Câmi'-i derd ü meṣâ'ibdür şehîd-i Kerbelâ

72 Nâle ḳıl âh it dem-â-dem 'aşr-ı mâtemdür bugün
Âh u feryâd idecek demdür Muḥarremdür bugün

VII

73 Vâḳıf-ı sırr-ı 'ulûm-ı Muṣṭafâ'sın yâ Ḥüseyn
Maẓhar-ı tâm-ı Cenâb-ı Kıbrıyâ'sın yâ Ḥüseyn

74 Nûr-ı vechüñdür ḳarîr-i çeşm-i Zehrâ-yı Betûl
Ġonca-i gülzâr-ı ṣulb-i Murtażâ'sın yâ Ḥüseyn

75 Cevher-i eczâ-yı nûr-ı 'unṣuruñdur 'aḳl-ı kül
Şu'le-i mışbâḥ-ı mişkât-ı hüdâsın yâ Ḥüseyn

76 Fayṣal-ı dâru'l-ḳazâdur cedd-i vâlâ-cevherüñ
Sen serîr-ârâ-yı kerb-i Kerbelâ'sın yâ Ḥüseyn

77 Müntesibdür her meşâ'ib dergeh-i iclâlüñe
Şehriyâr-ı mülk-i âlâm u belâsın yâ Ḥüseyn

78 Revnaḳ-ı miḥrâb u minber zînet-i arż u semâ
Rûḥ-ı 'âlem muḳtedâ-yı aṣfiyâsın yâ Ḥüseyn

79 Pâdişâhım iddi'â-yı bendegî ḥaddim degil
Ben gedâyım sen şeh-i mülk-i beḳâsın yâ Ḥüseyn

80 Dergeh-i zî-şânınuñ bir rû-siyeh ḳıtmîriyim
Cümle maḫlûḳât içün şefḳat-nümâsın yâ Ḥüseyn

81 Dâmen-i iḥsânuña düşdüm meded ḳurtar beni
'Urvetü'l-vüṣḳâ-yı erbâb-ı recâsın yâ Ḥüseyn

82 Ben ne ḥâcet söyleyem ḥâl-i dil-i nâ-kâmımı
Ḥâlime her bir cihetden âşinâsın yâ Ḥüseyn

83 Kâẓım-ı bî-çâreñem redd itme bâbuñdan amân
Baḥr-ı bî-pâyân-ı iḥsân-ı Ḫudâ'sın yâ Ḥüseyn

84 Tâ ki devrân eyleye bu âsiyâb-ı bî-ṣebât
Ẕâtuña evlâduña olsun ṣalât-ı kâ'înât

9- (Terkîb-i Bend) Mersiye[309]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

I

1 Bir 'aceb fânûs-ı ḥikmetdür ki bu çarḫ-ı berîn
Şu'le-i ḥırmân olur devr-i liḳâsından mübîn

2 Lutf u ḳahrı öyle kim yek-dîgere peyvestedür
Eyler eşkâl-ı ġarîbı 'âlemi ḥayret-rehîn

3 Ṣubḥı şâm-ı fitne-i devr-i ḳamerden munḳabiż
Şâmı ṣubḥ-ı rûz-ı maḥşerden mehîb ü âteşîn

4 Ẕerre zerre âfitâbı berḳ-ı ḥırmen-sûz-ı cân
Ḳaṭre ḳaṭre âb-ı nâbı menba'-ı deryâ-yı kîn

5 Âh elinden kim o sırr-ı ḥikmetüñ ditrer ṭurur
Saṭvetinden cevher-i sîmâb-veş Rûḥu'l-Emîn

6 Ḥırmen-i ṣabrın yaḳar elbette bir berḳ-i belâ
Olsa insânuñ żamîri reşk-ı kûh-ı âhenîn

[309] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 31.

7 Dâne-çîn-i kâm ḳılmaz girse âdem cennete
Düşmeyince dûş-ı cânından ḳabâ-yı mâ' u tîn

8 Bülbül-âsâ nola ıñlerse ṣunûf-ı evliyâ
Gül gibi ḫûnîndür ġamdan derûn-ı enbiyâ

II

9 Enbiyâya nâzil olmuşdur eşedd-i her belâ
Lücce-i raḥmetden anlar anlara cevher belâ

10 Nâr-ı 'aşḳuñ micmer-i zerrînidür ḳalb-i velî
Rû-nümâdur anuñ içün anda çün âzer belâ

11 Dil ki nîrân-ı maḥabbet âteş-i sûzânıdur
Lâ-cerem olmaḳ gerekdür aña ḫâkister belâ

12 Yâ çemen-zâr-ı ḳulûbuñ cûy-ı feyż-âşârıdur
Devr idüp sîrâb ider her gûşesin yer yer belâ

13 Ḳaçma 'ârifseñ belâyâdan ki merd-i 'ârife
Olmuş iḥsân-ı celîl-i Ḫâliḳ-ı Ekber belâ

14 Bulmasa derd ü belâ nezd-i Ḫudâ'da i'tıbâr
Meşhed-i âl-i Resûl olmazdı ḫâk-i Kerbelâ

15 Kerbelâ bir baḥr-ı bî-pâyân-ı ġam girdâbıdur
'Âlem-i imkâna hep çekmişdür andan ser belâ

16 Pâdişâh-ı Kerbelâ'dur ḳıdve-i ehl-i yaḳîn
Çekmemişdür ol ḳadar derd ü belâyâ mürselîn

III

17 Nüsḫa-i îmânların anlar ki taḥrîf itdiler
Bin kitâb-ı mefsedet te'lîf ü taṣnîf itdiler

18 Şeh Ḥüseyn'i Kûfe'ye da'vet ḳılup mel'ûnlar
Kerbelâ ḫâkinde ol mażlûmı tevḳîf itdiler

19 Ehl-i Beyt'e 'arż idüp nâ-ḥaḳ Yezîd'üñ bey'atın
Ḳudsiyâna secde-i eṣnâm teklîf itdiler

20 Eyleyüp âl-i Resûl-i muḥteremden ḳaṭ'-ı âb
Ḳanlarıyla yerleri isḳâya tehnîf itdiler

21 Ḳalḳışup şer'-i kavîm ü ḫânedânuñ maḥvına
Hem Resûlullâh'ı hem Allâh'ı tecyîf itdiler

22 İtmedi muṭlaḳ Kelîmullâh'a Fir'avn-ı la'în
Ehl-i Beyt'i öyle kim taḥḳîr ü tezyîf itdiler

23 Ân-be-ân cevr ü ezâyı arturup hem bir birin
Ẓulm ü âzâr itmege teşvîḳ u taḥlîf itdiler

24 Leyle-i 'aşr-ı Muḥarrem kim hemân oldı ṣabâḥ
Çekdi evlâd-ı Resûl'üñ üstine a'dâ sılâḥ

IV

25 Bir ṭarafdan cûşiş-i cünd-i 'adû-yı bed-nihâd
Bir ṭaradan sûziş-i mihr-i sipihr-i bî-sedâd

26 Pend bî-te'şîr ü ümmîd ü tesellî munḳaṭı'
Derd bî-ḥadd ü devâ nâ-bûd ḫâṭır nâ-murâd

27 Baḫt nâ-sâz u felek ma'kûs u devrân bed-nüvâz
Dost kem-miḳdâr u ṭâli' dûn u düşmen bî-idâd

28 Na'rahâ-yı el-'aṭaş sârnân-güdâz-ı sârnı'a
Çâk çâk-ı tîġ u ḫançer ḫânumân-sûz-ı fu'âd

29 Sîne mecrûḥ u ciger ḫûn u ḫâṭır münkesir
Cân nizâr u ten zaḫım-dâr u ḳuvâ bî-ittiḥâd

30 Ehl-i ṭâ'at ser-be-ser âmâde-i ḥükm-i ḳażâ
Eşkıyâ ṣaf ṣaf ḫadeng-endâz-ı 'udvân u 'inâd

31 Neylesün bilmezdi kim sulṭân-ı deşt-i Kerbelâ
Ḥıfz-ı ezvâc ide yâ 'azm-i cinâna ictihâd

32 Cümlesin âḫir ḳılup tevdî'-i luṭf-ı Kirdgâr
Ḳıldı nâmûs-ı şerî'at uġrına cânın nişâr

V

33 Yâd idüp ammâ veṣâyâ-yı ekîd-i dâderin
'Aḳd-i tezvîc itdi anda Kâsım'a bir duḫterin

34 Çeşm-i ḥasretle baḳup yek-dîgere ol iki nûr
Gözlerinden dökdiler yaş yerine cân cevherin

35 Ümm-i Leylâ ṣarılup oġlı 'Aliyy-i Ekber'e
Reşk-i Mecnûn eyledi ḥâl-i dil-i ġam-perverin

36 Şerḥa şerḥa eyleyüp ḳalbin Sükeyne âhdan
Deste deste yoldı Zeyneb sünbül-i gîsûların

37 Ümm-i Gülşüm bir ṭarafdan eyleyüp âh u fiġân
Çeşme-i ḫûn-ı derûn itdi mübârek gözlerin

38 Seyr idüp evc-i 'alâdan Ehl-i Beyt'üñ ḥâlini
Çâk çâk itdi felek dâmân-ı mihr-i enverin

39 'Âḳıbet ḫâb-ı ḫużûra vardı hep aṣḥâb u âl
Nûş idüp birbiri ardınca şehâdet kevşerin

40 Hey ne ḥikmet kim tecellâ eyleyüp ism-i Ṣabûr
Pây-mâl oldı seḥâb-ı ẓulmete deryâ-yı nûr

VI

41 Söndi nûr-ı dîde-i Zehrâ-yı 'iffet-kâr ḫayf
Munṭafî oldı çerâġ-ı sîne-i Kerrâr ḫayf

42 Bûse-gâh-ı Aḥmed-i Muḫtâr olan cây-ı laṭîf
Oldı yâ Rab 'urża-ı şemşîr-i âteş-bâr ḫayf

43 Dîv-bâd-ı fitneden ḥıfẓ itmeyüp fânûs-ı çarḫ
Ẓulm ile dignendi şem'-i meclis-i ebrâr ḥayf

44 Bir şeḳâvet ṭaşı kim cevr ü cefâ bünyâdıdur
Ḳırdı maḥv itdi hezârân cevher-i şeh-vâr ḥayf

45 Gülsitân-ı dîni pâ-mâl eyledi seyl-i sitem
Oldı âfet-dîde bâġ-ı 'âlem-i envâr ḥayf

46 Pâre pâre ḳıldı ḫâr-ı ġam ki bir berg-i güli
Bülbül-i ḳuds eylemişdi anı der-minḳâr ḥayf

47 Ḥikmetinden şormaḳ olmaz Ḥaḳḳ'a ammâ ḫûn ider
Âdemüñ cân u dilin bu ḥikmet ü esrâr ḥayf

48 Mest-i rüsvâ-yı maḥabbetdür dil-i âşüfte-kâr
Mestüñ olmaz şözleri şâyân-ı sem'-i i'tibâr

VII

49 Farż iken ıslâma ḥubb u ıḫtirâm-ı Ehl-i Beyt
Nâzenînân-ı İlâh iken kirâm-ı Ehl-i Beyt

50 Ḳudsiyân eylerken izhâr-ı temennî olmaġa
Ḫâk-i pây-ı Muṣṭafâ kemter-ġulâm-ı Ehl-i Beyt

51 Ḳılmadı tîġ-ı sitemden gerden-i cânın rehâ
Şeh Ḥüseyn İbni 'Alî ya'nî İmâm-ı Ehl-i Beyt

52 Ḫançer-i âzâr-ı ḳavm-i mel'anet-kirdâr ile
Pâre pâre oldı ecsâd-ı 'ıẓâm-ı Ehl-i Beyt

53 Oldı pâ-mâl-i ḫuyûl-i leşker-i a'dâ-yı dîn
Bâr-gâh-ı 'arşa hem-serken ḫıyâm-ı Ehl-i Beyt

54 Ḫâne-i şer'-i mübîn-âsâ elinde düşmenüñ
Târumâr oldı esâs-ı intiẓâm-ı Ehl-i Beyt

55 Kâvış-ı 'udvân ile faṣṣ-ı nigîn-i dehrden
Maḥv u ımḥâ olmaġa az ḳaldı nâm-ı Ehl-i Beyt

56 Her ne ẓulm 'âlemde kım bir ehl-i 'udvân eyledi
Anı evlâd-ı Resûl'e İbni Süfyân eyledi

VIII

57 Ṭaşa ursun başını âb-ı revân ḳan aġlasun
Ḫâke şalsun mihr ü mâhın âsumân ḳan aġlasun

58 Gird-bâd-ı âhın irsâl itsün 'arşa rûzgâr
'Âlemi devr eyleyüp bâd-ı vezân ḳan aġlasun

59 Çeşme-i ẓulmetde ḳalsun ḥaşre dek âb-ı ḥayât
Ḫıżr idüp âh-ı dem-â-dem nîm-cân ḳan aġlasun

60 Çâk çâk olsun gırîbânı sıpihrüñ çün seḥâb
Ḫâk-sâr itsün zemîni ġam zamân ḳan aġlasun

61 Eyleyüp Rıḍvân sarây-ı cenneti beytü'l-ḥazen
Nâle çeksün ḥûr u ġılmân-ı cinân ḳan aġlasun

62 Nevḥalar bünyâd ḳılsun Müntehâ'da Cebre'îl
Girye-bâr olsun 'uyûn-ı ḳudsiyân ḳan aġlasun

63 Çeşme-sâr olduḳça ḥûn-ı teşnegân-ı Ehl-i Beyt
İñlesün lâhûtiyân u lâ-mekân ḳan aġlasun

64 Âteş-efrûz-ı belâ vü miḥnet ü ġamdur bugün
Mâh-ı cân-sûz-ı Muḥarrem rûz-ı mâtemdür bugün

IX

65 Düşdi ol dem kim yere ḥûn-ı şehîd-i Kerbelâ
Ref' olundı 'arşa ḳabrinden Cenâb-ı Muṣṭafâ

66 Zîb-i rumḥ oldı o gün kim re's-i vâlâ-yı Ḥüseyn
Ḫâke atdı tâc u destârın cemî'-i enbiyâ

67 Ḥaydar u Zehrâ'yı ḳıldı nezd-i Ḥaḳ'da bî-ḥużûr
Ḫûn-ı erbâb-ı şehâdet eşk-i eṭfâl ü nisâ

68 İżṭırâbından ḥarâba ṭutdı yüz 'arş-ı Mecîd
Ġâret itdükçe ḥıyâm-ı ḫânedânı eşkıyâ

69 Ṣanmayuñ ḥûn-ı şafaḳdur dâmen-i âfâḳda
Âfitâbuñ berḳ-ı şemşîrinden oldı rû-nümâ

70 Seyyidâtuñ seyr idüp rûy-ı melâl-engîzini
Ḳıpḳızıl oldı ḥicâbından sipihr-i bî-vefâ

71 Ḳâbil-i icrâ degildür mâtem-i Âl-i Resûl
Olsa ḳat ḳat nüh-revâḳ-ı âsumân mâtem-serâ

72 Nûş-ı ṣahbâ-yı şehâdetdür bu derdüñ çâresi
Ölmeden Kâẓım oñulmaz ehl-i 'aşḳuñ yâresi

10- (Tercî'-i Bend) Mersiye[310]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Derdâ ki gerdiş-i felek-i bed-şiyem saña
Oldı medâr-ı miḥnet ü âlâm u ġam saña

2 Kesb-i tefeyyüż eyledi dünyâda her belâ
İẓhâr idüp inâbetin ey muḥterem saña

3 Sâġar-dih-i helâhil olan zât-ı Şepper'e
Çekdi dü-dest-i ẓulm ile tîġ-ı sitem saña

[310] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 34.

4 Taḥrîk idince Kûfe'ye râyât-ı devletüñ
Oldı şu'â'-ı âteş-i âhuñ 'alem saña

5 Yâ Şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca ġam saña
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem saña

II

6 Sen pâdişâh-ı mesned-i ḳurb-ı ḳabûlsüñ
Sen ḳurre-i dü-çeşm-i cenâb-ı Resûl'süñ

7 Serv-i riyâż-ı dîn ü ciger-pâre-i 'Alî
Nûr-ı sürûr-ı sîne-i zât-ı Betûl'süñ

8 Şîr-i Ḫudâ'dur ey şeh-i zî-şân vâlidüñ
Ḫayru'l-ḫalefsin ol şeh-i şibl-i besûlsüñ

9 Żevḳ eylemekde sâye-i ceddüñde kâ'inât
Vâ ḥasretâ ki sen yine zâr u melûlsüñ

10 Yâ Şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca ġam saña
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem saña

III

11 Meydân-ı Kerbelâ'ya çekûp râyet-i himem
Ḳılduñ rikâb-ı devletüñi mecma'-ı elem

12 Şabruñ düşürdi ḥayrete ehl-i meşâ'ibi
Bir bir gelûp mülâzemetüñ ḳıldı cümle ġam

13 Cem' oldı zîr-i ẓılline ervâḥ-ı enbiyâ
Rekz eyledüñ o menzil-i 'ulyâya kim 'alem

14 Sen ber-güzîde bir gül-i ṣad-berg iken henüz
Şındurdı naḫl-i ḳâmetüñi ṣarṣar-ı sitem

15 Yâ Şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca ġam saña
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem saña

IV

16 Çekdüñ ṣabâvetüñde ġam-ı cedd-i ekremüñ
Öksüz bıraḳdı ümm-i şefîḳ-i mükerremüñ

17 Şît-i şehâdetüñ işidüp 'amm-i pâküñüñ
Gördüñ belâ-yı vâlid-i zî-şân u erḥamuñ

18 Zehr-i fırâḳ-ı dâderi nûş eyleyüp tamâm
Ḥażm eyledüñ meşâ'ib-i evlâd-ı efḫamuñ

19 Tîġ-ı sitemle cismüñ idüp pâre pâre âh
Ḳıldı Yezîd'e tuḥfe felek re's-i a'ẓamuñ

20 Yâ Şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca ġam saña
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem saña

V

21 İtdükde Kerbelâ'ya sefer Şâh-ı Kerbelâ
Ḳılmış idi ḫûn-ı eşki siper Şâh-ı Kerbelâ

22 Bir bir görüp şehâdet-i evlâd u âlini
Gözden dökerdi ḫûn-ı ciger Şâh-ı Kerbelâ

23 Meydân-ı ṣabra tâş diküp kıldı sînesin
Âmâc-ı tîr- ḥükm-i ḳader Şâh-ı Kerbelâ

24 Gör luṭfı kim 'adûsını dil-şâd ider ḳılup
Nefsinde iḫtiyâr-ı keder Şâh-ı Kerbelâ

25 Yâ Şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca ġam saña
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem saña

VI

26 Biz mâtemüñile sîne dögersek maḥallidür
Bismil-geh-i belâña çökersek maḥallidür

27 Hem-çün kemâl-i çille-i miḥnetle ḳaddimiz
Dâl-i dile dönince bükersek maḥallidür

28 Kâẓım ḳuluñ gibi tükedüp eşk-i dîdeyi
Ḫûn-âbe-i derûn dökersek maḥallidür

29 Yâd eyledükçe çekdigüñ âlâmı çarḫa biz
Şemşîr-i âh u nâle çekersek maḥallidür

30 Yâ Şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca ġam saña
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem saña

11- (Müsemmen) Merşiye[311]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Mâh-ı mâtem kim ṭoġar her yıl bu nîlî bâmdan
Şevḳ u şâdî hicret eyler kişver-i islâmdan
El çeküp ehl-i recâ dâmân-ı istirḥâmdan
Şu'le-i ḥırmân olur peydâ çerâġ-ı kâmdan
Bî-mecâlim öyle kim âlâm-ı bî-ârâmdan
Nûr-ı ṣubḥı gözlerim seçmez sevâd-ı şâmdan
Çün demî şâd olmazam devr-i cefâ-encâmdan
Bârı hergiz ṭoġmayaydım mâder-i eyyâmdan

2 Teşne şâh-ı Kerbelâ'yı eyledikçe yâd dil
Cân olur tenden göñül cân u cihândan münfa'il
Ḳâbil olmaz tesliyet ṣabr eylemek mümkin degil
Miḥnetim artar güẓâr itdükçe 'ömrüm muttaṣıl
Âteş-i endûh idüp kânûn-ı sînem müşta'il
Ḫırmen-i ṣabrım ḳılar berḳ-ı belâyı müẓmaḥil
Çün demî şâd olmazam devr-i cefâ-encâmdan
Bârı hergiz ṭoġmayaydım mâder-i eyyâmdan

[311] Kâzım Paşa, Makâlîd-ı Aşk, İstanbul 1301, s. 36.

3 Âh u feryâdım görüp 'ayb itmesün bî-derdler
Fikr-i hevl-i Kerbelâ'dandur bana bu derd-i ser
Eyleyüp cân u dilim mihr-i mahabbet müstakar
Olmuşum rûz-ı ezelden bende-i İşnâ 'Aşer
Öyle itmişdür derûn-ı sîneme gam kim eşer
Zâ'il olmaz haşre dek mir'ât-ı cânımdan keder
Çün demî şâd olmazam devr-i cefâ-encâmdan
Bâri hergiz toğmayaydım mâder-i eyyâmdan

4 Bir dem olmaz kim gide dilden gam-ı Âl-i 'Abâ
Zikr-i vâlâ-yı Hasan fikr-i Hüseyn-i Kerbelâ
Hâşılı bilmem nedür 'âlemde âşâr-ı safâ
'Âşık-ı zârım benimle tev'em olmuşdur belâ
İnse de gökden müdâvât idemez 'İsâ bana
Hâl-i zârımdan şikâyet olmasun yâ Rabbenâ
Çün demî şâd olmazam devr-i cefâ-encâmdan
Bâri hergiz toğmayaydım mâder-i eyyâmdan

5 Dil-harâb-ı mihnetim her bâr âbâd olmazam
Mübtelâ-yı hasretim deyyâr dil-şâd olmazam
Dâ'imâ me'lûf-ı derdem zevk-mu'tâd olmazam
Bir nefes gamdan rehâ mâtemden âzâd olmazam
Merd-i mazlûmam halâş-ı dâm-ı bî-dâd olmazam
Her ne olsam hâşılı mehcûr-ı feryâd olmazam
Çün demî şâd olmazam devr-i cefâ-encâmdan
Bâri hergiz toğmayaydım mâder-i eyyâmdan

6 Hâk-i pâk-i Kerbelâ'dur cevher-i mâhiyyetim
Hûn-ı hicrânla muhammerdür hamîr-i tıynetim
Ârzû-bîgâne bir dîvâne-i ye's-ülfetim
Nâle-mu'tâdım figân-kârım bükâ-hâşıyyetim
Yokdur âşâr-ı meserretden nasîb ü kısmetim
Bir mu'azzam heykel-i hüzn-i diyâr-ı rikkatim
Çün demî şâd olmazam devr-i cefâ-encâmdan
Bâri hergiz toğmayaydım mâder-i eyyâmdan

7 Deşne-i mâh-ı Muharremden olup mecrûh-ı cân
Mâtem-i Âl-i Muhammed'le gözüm toldukça kan
Lâle-veş kıldukça bağrım dâğ-ı hûnînin 'ayân
Eyledikçe çille-i gam nâvek-i kaddim kemân
Hırmen-i sâmânımı sûzân idüp berk-i figân
Eyledim Kâzım bu mu'ciz matla'ı vird-i zebân
Çün demî şâd olmazam devr-i cefâ-encâmdan
Bâri hergiz toğmayaydım mâder-i eyyâmdan

12- (Müsemmen) Mersiye[312]
(Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün)

1 Zâlimler el urup hep şemşîr-i cân-rübâya
Kasd itdiler ser-â-pâ evlâd-ı Mustafâ'ya
Devrân olup müsâ'id o kavm-i bî-hayâya
İşâl olundı bî-dâd ser-hadd-i intihâya
Kimler ider tahammül yâ Rab bu ibtilâya
Âmâc idüp vücûdın bin nâvek-i kazâya
Düşdi Hüseyn atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl var haber vir Sultân-ı Enbiyâ'ya

[312] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 37.

2 Aşhâb u âlinüñ hep kibârı vü ṣıġârı
Bir bir ḳılup öñinde 'azm-i ḥuẓûr-ı Bârî
Dil-teng idüp ṣusuzluḳ tâ 'arşa oldı sârî
Eṭfâl ü seyyidâtuñ feryâd-ı bî-ḳarârı
Her yüzden itdi taẓyîḳ a'dâ o şehriyârı
Âḫır çıḳup elinden dâmân-ı iḫtiyârı
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl var ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

3 Yârân olup ser-â-ser mest-i mey-i şehâdet
Meydânda ḳaldı tenhâ ol neyyir-i sa'âdet
Bu ḥâl olup 'adûya sermâye-i cesâret
Eṭrâfın aldı birden eşrâr-ı pür-ḍalâlet
Yetmiş iki yerinden mecrûḥ olup nihâyet
Bundan ziyâde ḫarbe Ḥaḳ virmeyüp icâzet
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl var ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

4 Cûş eyleyüp belâyâ mânend-i mevc-i ṭûfân
Keştî-i Ehl-i Beyt'i ḳıldı şikest ü vîrân
Maḳtûl olup ser-â-ser aṣḥâb-ı âl-i ḫîşân
Yektâ-rev oldı ol mâh çün âfitâb-ı raḫşân
Ṣaldırdı her ṭarafdan ḫınzîr-veş Yezîdân
Âḫır olup vücûdı mânend-i lâle al ḳan
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl var ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

5 Ol şâh-ı dîn-penâhı tenhâ görince düşmen
İtdi hücûm u ṣavlet şiddetle her ṭarafdan
Mânend-i ḳaṣr-ı cennet açup vücûdı revzen
Her cânibinde ḳandan bir çeşme oldı rûşen
Aḥkâmın itdi icrâ taḳdîr-i Rabb-ı Ẕü'l-men
Kâẓım olup nihâyet bî-tâb ḫarb iderken
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl var ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

13- (Müsemmen) Merṣiye[313]
(Müstef'ilün Mefâ'ilün Müstef'ilün Mefâ'ilün)

1 Ey derd-i ġamdan aġlayan şâhân-ı Kerbelâ'yı gör
Cevr-i sitemden iñleyen mihmân-ı Kerbelâ'yı gör
Yanma yaḳılma ḫâlüñe sûzân-ı Kerbelâ'yı gör
Mevc-i belâya ġam yime ṭûfân-ı Kerbelâ'yı gör
Devrân ne ḫâle ḳoydı baḳ meydân-ı Kerbelâ'yı gör
Beñzer mi ẓulm-i dîgere 'udvân-ı Kerbelâ'yı gör
Gel ey Resûl-i Kibriyâ 'aṭşân-ı Kerbelâ'yı gör
Al ḳan içinde teşne-leb Sulṭân-ı Kerbelâ'yı gör

2 Senden ümîd-i luṭf idüp erbâb-ı ibtilâ 'Alî
Dâmân-ı iltifâtuña itmişler iltiçâ 'Alî
Leb-teşnelikle cân virüp evlâd-ı Muṣṭafâ 'Alî
Dönmüş feżâ-yı maḥşere meydân-ı Kerbelâ 'Alî
Ṭutmuş cihânı ser-be-ser bâng-ı nidâ-yı yâ 'Alî
Alup Betûl-i ekremi yâ rûḥ-ı Murtażâ 'Alî
Gel ey Resûl-i Kibriyâ 'aṭşân-ı Kerbelâ'yı gör
Al ḳan içinde teşne-leb Sulṭân-ı Kerbelâ'yı gör

[313] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 38.

3 Emr-i Yezîd-i şûm ile İbni Ziyâd'uñ 'askeri
Gösterdi Ehl-i Beytüñe âlâm-ı hevl-i maḥşeri
Hep pâre pâre ḳıldılar âl-i 'Aḳîl ü Ca'fer'i
Mecrûḥ-ı bî-beden yatur al ḳan içinde serleri
Seyr it ne ḥâle ḳoydılar evlâd-ı pâk-i Ḥaydar'ı
Sil eşk-i çeşm-i Zeyneb'i ḫûn-ı 'Aliyy-i Ekber'i
Gel ey Resûl-i Kıbrıyâ 'atşân-ı Kerbelâ'yı gör
Al ḳan içinde teşne-leb Sulṭân-ı Kerbelâ'yı gör

4 Eyler Rukıyye dîdeden her dem isâle ḳanlu yaş
İder Sükeyne sînesin mecrûḥ urup her taşa baş
Feryâdı Ümmü Gülşüm'üñ ḳılmış cihânı dil-ḫırâş
Zeynü'l-'Abâ'nuñ eylemiş emrâż u ġam ṣadrın fırâş
Almış vücûd-ı ekremin hep seyyidâtuñ ırtı'âş
Olmuş mı 'ayn-ı 'âlemüñ manẓûrı böyle bir şavaş
Gel ey Resûl-i Kıbrıyâ 'atşân-ı Kerbelâ'yı gör
Al ḳan içinde teşne-leb Sulṭân-ı Kerbelâ'yı gör

5 Âl-i Resûl'e eyleyüp Sûfyâniyân ḳaṣd-ı ġulû
Bir ṭıfl-ı nâza virmedi raḥm eyleyüp birisi şu
Kâzım bu ḳanlu fâci'a ḳılmaz mı çarḫı tîre-rû
Ṭolmaz mı cevv-i âsumân ḫûn-ı cigerle sû-be-sû
Ḫûn-ı Ḥüseyn'e ḳanmayup billâh o ḳavm-i fitne-cû
Cism-i laṭîfin itdiler pâ-mâl-i esb-i tünd-ḫû
Gel ey Resûl-i Kıbrıyâ 'atşân-ı Kerbelâ'yı gör
Al ḳan içinde teşne-leb Sulṭân-ı Kerbelâ'yı gör

14- Gazel) Mersiye[314]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün)

1 Ḳıldı Ḥüseyn-i mazlûm 'azm-i ḥużûr-ı Bî-çûn
Ten-çâk u ser-bürîde dil-teşne vü ciger-ḫûn

2 Yâ Rab nedür bu ḥikmet virdi 'uḳûle ḥayret
İtdi Yezîd'e ḥürmet ḳıydı Ḥüseyn'e gerdûn

3 Âl-i Nebî ḳanından seyl aḳdı her yanından
Meydân-ı Kerbelâ'nuñ ṭoprağı oldı gül-gûn

4 Ḳıldı 'Aliyy-i Ekber nûş-ı şarâb-ı kevṣer
Leb-teşne Ümm-i Leylâ derd ile oldı mecnûn

5 Urdı Sükeyne başın her taşa hem-çü emvâc
Aḳıtdı ḳanlu yaşın Zeyneb miṣâl-i Ceyḥûn

6 Gülbâng-ı Ümmü Gülşüm ditretdi şeş-cihâtı
Feryâd-ı Şehrbânû dünyâyı ḳıldı maḥzûn

7 Şemşîr-i tîr-i 'Abbâs ol ḳavm-ı şûmı yâ nâs
Gökden biçerdi çün dâs Ḥaḳ'dan olaydı me'zûn

[314] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 39.

8 Cevr ü cefâsı yârın 'uşşâḳ-ı cân-figârın
İtdi dil-i nizârın nâr-ı ġumûma kânûn

9 Kâzım gelür mi ṭâḳat bu derd-i cân-güdâza
Kim 'ıtret-i Muḥammed ola esîr ü mescûn

15- (Müseddes) Mersiye[315]

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Nâ-ḥaḳ dökilen ḳanını añdıḳça Ḥüseyn'üñ
Ey dîde aḳıt yaş yerine ḳurre-i 'aynuñ
Bu bâr-ı belâ ḳaddini bükdi ḳamereynüñ
Ḳan aġladı ḳabrinde şehîdânı Ḥuneyn'üñ
Her mûyına biñ cân fedâdur Ḥaseneynüñ
Hem Ḥaydar u Zehrâ vü Resûl-i şeḳaleynüñ

2 Ḫançer-keş-i ebrû olıcaḳ mâh-ı Muḥarrem
Dünyâyı ṭutar velvele-i şîven ü mâtem
Feryâda gelüp ravża-i fırdevsde Âdem
Müstaġraḳ-ı deryâ-yı ġumûm oldı dü-'âlem
Her mûyına biñ cân fedâdur Ḥaseneynüñ
Hem Ḥaydar u Zehrâ vü Resûl-i şeḳaleynüñ

3 Bir âh ideyim kim dü-cihân âteşe yansun
İmân getürüp âḫirete kâfir inansun
Deryâ-yı sirişkim ser-i eflâka ṭayansun
Şemşîr-i siyeh-tâb-ı ḳażâ ḳana boyansun
Her mûyına biñ cân fedâdur Ḥaseneynüñ
Hem Ḥaydar u Zehrâ vü Resûl-i şeḳaleynüñ

4 Ger ḳaṭ'-ı su'âl eylemese deşne-i taḳdîr
Dâmân-ı ḳażâya ṣarılur nâle-i şeb-gîr
Âh itmemege çâre mi var âh kim ey pîr
Dünyâyı ḫarâb itdi bu ġam yoḳ yine tedbîr
Her mûyına biñ cân fedâdur Ḥaseneynüñ
Hem Ḥaydar u Zehrâ vü Resûl-i şeḳaleynüñ

5 Bâr-ı ġam u âzâr-ı belâ bükdi belim âh
Âh eylemeden başḳa işe varmaz elim âh
Ey ehl-i vefâ müttefiḳan gel diyelim âh
Âh itmeyelim de nidelim neyleyelim âh
Her mûyına biñ cân fedâdur Ḥaseneynüñ
Hem Ḥaydar u Zehrâ vü Resûl-i şeḳaleynüñ

6 La'netle añup nâmını her bâr Yezîd'üñ
Sög a'vânına enṣârına ol ḳaḥbe pelîdüñ
Gûş eyleme aḳvâlini zühhâd-ı 'anîdüñ
Yoḳ bunda yeri laḳlaḳa-i güft ü şenîdüñ
Her mûyına biñ cân fedâdur Ḥaseneynüñ
Hem Ḥaydar u Zehrâ vü Resûl-i şeḳaleynüñ

[315] Kâzım Paşa, Mekâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 40.

7 Ey da'vî-i ıslâm iden erbâb-ı şeḳâvet
Ṣad reng-i ḥicâb-âver-i ruḥsâre-i ümmet
Âyâ ne idi bâ'iṣ-i iẓhâr-ı 'adâvet
Kim eylediñüz bunca fesâdât u ihânet
Her mûyına biñ cân fedâdur Ḥaseneynüñ
Hem Ḥaydar u Zehrâ vü Resûl-i şeḳaleynüñ

8 Dehrüñ yere mi geçdi 'aceb âb-ı ḥayâtı
Leb-teşne şehîd eylediler bunca ġuzâtı
Mın-ba'd gerekmez felegüñ ḫalḳa ṣebâtı
Çarḫı kırılup 'aksine dönsün ḥarekâtı
Her mûyına biñ cân fedâdur Ḥaseneynüñ
Hem Ḥaydar u Zehrâ vü Resûl-i şeḳaleynüñ

9 Feryâd bugün bâ'ıs-ı nakż-ı edeb olmaz
Bu vaḳ'a gibi mâteme a'lâ sebeb olmaz
Erbâb-ı dile gerçi zamân-ı ṭarab olmaz
Cân virse de ġamdan bugün âdem 'aceb olmaz
Her mûyına biñ cân fedâdur Ḥaseneynüñ
Hem Ḥaydar u Zehrâ vü Resûl-i şeḳaleynüñ

10 Ġafletle geçürme günüñi aç gözüñ ey cân
Eyle felegüñ gerdişine naẓra-i ım'ân
Billâh degildür dökilen ḳaṭre-i bârân
Sükkân-ı semânuñ oluyor göz yaşı rîzân
Her mûyına biñ cân fedâdur Ḥaseneynüñ
Hem Ḥaydar u Zehrâ vü Resûl-i şeḳaleynüñ

11 Şemşîr çekûp pâdişeh-i ḳurb-ı ḳabûle
Şu virmediler teşne-leb evlâd-ı Resûl'e
Yâd itmeyi cennet getürür ehl-i 'uḳûle
Yâ Rab bu ihânet ne revâ âl-i Resûl'e
Her mûyına biñ cân fedâdur Ḥaseneynüñ
Hem Ḥaydar u Zehrâ vü Resûl-i şeḳaleynüñ

12 Bu fâcı'a ger ḥükm-i şu'ûn-ı ezelîdür
Biñ ḥikmet ü esrâr-ı Ḫudâ bunda celîdür
Ṣabr itmege yoḳ çâre velî neylemelidür
Kim maḥşer-i ġam maḳtel-i evlâd-ı 'Alî'dür
Her mûyına biñ cân fedâdur Ḥaseneynüñ
Hem Ḥaydar u Zehrâ vü Resûl-i şeḳaleynüñ

13 Açduñ bize bir y âre kım ey çarḫ-ı sitem-zâd
Ḳan aġlıyor aḥvâlimize ḫançer-i bî-dâd
Yetmez bu ġama ḳıldıġımız nâliş ü feryâd
Erbâb-ı dil itsün yeñi feryâdlar îcâd
Her mûyına biñ cân fedâdur Ḥaseneynüñ
Hem Ḥaydar u Zehrâ vü Resûl-i şeḳaleynüñ

14 Kâẓım yetişür perde-birûn-ı edeb olma
Bir âh ile ifnâsına ḫalḳuñ sebeb olma
Meydân-ı maḥabbetde velî pür-ṭarab olma
Aġla gice gündüz naẓar-endâz-ı şeb olma
Her mûyına biñ cân fedâdur Ḥaseneynüñ
Hem Ḥaydar u Zehrâ vü Resûl-i şeḳaleynüñ

16- (Müseddes) Merşiye[316]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Destim ey cellâd-ı ġam pek bağla Allâh 'aşkına
Ḫançer-i cevr ü cefâyı zağla Allâh 'aşkına
Öldürüp bî'mâr gönlüm ṣağla Allâh 'aşkına
Ey ḥadeng-i 'aşk sînem dağla Allâh 'aşkına
Âh u feryâd ile ey dil ağla Allâh 'aşkına
Ey sirişk-i dîde ṭurma çağla Allâh 'aşkına

2 Milḥnet-i cân-sûz-ı Şâh-ı Kerbelâ'yı yâd ḳıl
Ehl-i Beyt'üñ çekdigi kürbetleri îrâd ḳıl
Bâda vir bünyâd-ı ṣabruñ nâliş ü feryâd ḳıl
Derd ile ḫûn ile bağruñ âhın âteş-zâd ḳıl
Âh u feryâd ile ey dil ağla Allâh 'aşkına
Ey sirişk-i dîde ṭurma çağla Allâh 'aşkına

3 Ağla 'âşıḳ ağla 'aşr-ı mâh-ı mâtemdür bugün
Âh u feryâd idecek demdür Muḥarremdür bugün
Âh u zâr itmek 'ibâdetden muḳaddemdür bugün
Dem-be-dem ḳan ağlamaḳ 'uşşâḳa elzemdür bugün
Âh u feryâd ile ey dil ağla Allâh 'aşkına
Ey sirişk-i dîde ṭurma çağla Allâh 'aşkına

4 Ḥayf kim tîġ-ı sitemle bir alay kelb-i 'anîd
Eyledi naḫl-i mübîn-i dîni ḳaṭ' u nâ-bedîd
Bûse-gâh-ı Aḥmed'e ḫançer ḳoyup Şimr-i pelîd
Ḳıldı rûḥ-ı Murtażâ'yı teşne-leb zâr u şehîd
Âh u feryâd ile ey dil ağla Allâh 'aşkına
Ey sirişk-i dîde ṭurma çağla Allâh 'aşkına

5 Eyleyüp şeyṭânı sebḳat bir seg-i ġaddâr ḥayf
Çekdi evlâd-ı Resûl'e tîġ-ı âteş-bâr ḥayf
Ḳaplayup kevn ü mekânı ẓulmet-i âzâr ḥayf
Şâm-ı hicrân oldı ṣubḥ-ı vuṣlat-ı dildâr ḥayf
Âh u feryâd ile ey dil ağla Allâh 'aşkına
Ey sirişk-i dîde ṭurma çağla Allâh 'aşkına

6 Kerbelâ ṭopraġına rîzân olan her ḳaṭre ḳan
Sîne-i ṣabr-ı Resûl'e açdı dâġ-ı ḫûn-feşân
Ditreyüp bu ẓulm ü cevrüñ dehşetinden lâ-mekân
Eyledi la'net Yezîdâna Cenâb-ı Müste'ân
Âh u feryâd ile ey dil ağla Allâh 'aşkına
Ey sirişk-i dîde ṭurma çağla Allâh 'aşkına

7 Beñzemez dîger belâyâya belâ-yı Kerbelâ
Ḫâric-i ṣabr u taḥammüldür cefâ-yı Kerbelâ
Eyleyüp kebş-i dil ü cânı fedâ-yı Kerbelâ
Olalım sâġar-keş-i mâtem-serâ-yı Kerbelâ
Âh u feryâd ile ey dil ağla Allâh 'aşkına
Ey sirişk-i dîde ṭurma çağla Allâh 'aşkına

[316] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 42.

8 Gûş ḳıl ehl-i nifâḳuñ cür'et-i bî-bâkini
Añmayup Ḥaḳḳ'uñ Resûl-i maẓhar-ı Levlâkini
Terk idüp ḥâk üzre sâdâtuñ ten-i şad-çâkini
Revnaḳ-ı rumḥ itdiler bir bir ru'ûs-ı pâkini
Âh u feryâd ile ey dil aġla Allâh 'aşḳına
Ey sirişk-i dîde turma çaġla Allâh 'aşḳına

9 Şanmayuñ reng-i şafaḳdan oldı aḥmer ḥâfıḳayn
Yaḳdı yandurdı cihânı şu'le-i ḫûn-ı Ḥüseyn
Eşk-i çeşmüñ ḳalmadıysa ḫûn-ı dilden eyle deyn
Kim bugün ḳan aġlamaḳdur ehl-i 'aşḳa farż-ı 'ayn
Âh u feryâd ile ey dil aġla Allâh 'aşḳına
Ey sirişk-i dîde ṭurma çaġla Allâh 'aşḳına

10 Ṭu'me-i tîġ-ı meẓâlim âl-i Zehrâ'dur bugün
Ehl-i derde her belâ vü ġam müheyyâdur bugün
Vaḳt-i mâtemdür zamân-ı beşş-i şekvâdur bugün
Rûz-ı malḫerden hezârân dehşet-efzâdur bugün
Âh u feryâd ile ey dil aġla Allâh 'aşḳına
Ey sirişk-i dîde ṭurma çaġla Allâh 'aşḳına

11 Ye's ü mâtemdür miḥekk-i imtiḥânı 'âşıḳuñ
Girye-i germ-i dem-â-demdür nişânı 'âşıḳuñ
Dîdesinden bellidür râz-ı nihânı 'âşıḳuñ
'Ayn-ı raḥmetdür dü-çeşm-i ḫûn-feşânı 'âşıḳuñ
Âh u feryâd ile ey dil aġla Allâh 'aşḳına
Ey sirişk-i dîde turma çaġla Allâh 'aşḳına

12 Ehl-i Beyt'üñ çekdigi âlâmı der-ḫâṭır ḳılup
Ża'f-ı ten virdükçe derd-i dil ḥayât-ı cân bulup
Geh ġurîbân çâk idüp geh rîş ü ruḫsâruñ yolup
Kāẓım-ı zâra hemîşe hem-dem ü hem-derd olup
Âh u feryâd ile ey dil aġla Allâh 'aşḳına
Ey sirişk-i dîde turma çaġla Allâh 'aşḳına

17- (Müseddes) Mersiye[317]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün)

1 Şanma devrân ki Muḥarrem ayın i'lân itdi
Tîġ-ı 'udvânını izhâr u nümâyân itdi
Açdı mâtem ḳapusın 'âlemi giryân itdi
Âl-i Süfyânı faḳaṭ maẓhar-ı iḥsân itdi
Ḳanını dökdi Ḥüseyn'üñ cigerin ḳan itdi
Ehl-i Beyt'üñ aḳıdup göz yaşın 'ummân itdi

2 Şimr-i mel'ûn çeküp cevr ü cefâ ḫançerini
Başdı tâ sînesine pây-ı sitem-güsterini
Bedeninden ayırup âh o mübârek serini
Ḫûn-ı pâkiyle ḫıżâb itdi ruḫ-ı enverini
Ḳanını dökdi Ḥüseyn'üñ cigerin ḳan itdi
Ehl-i Beyt'üñ aḳıdup göz yaşın 'ummân itdi

[317] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 44.

3 Ümmü Gülşüm ḳapanup yerlere hem-çün âhû
Yolaraḳ şaçlarını Zeyneb ü Şehribânû
El-'aṭaş-gû iken evlâd-ı Muḥammed yâ hû
Bu ne 'udvân ki yine virmeyüp a'dâ bir şu
Ḳanını dökdi Ḥüseyn'üñ cigerin ḳan itdi
Ehl-i Beyt'üñ aḳıdup göz yaşın 'ummân itdi

4 Veled-i aṣġarını gösterüp ol şâh-ı vaḥîd
Didi bir şavt-ı bülend ile ki ey ḳavm-i Yezîd
İtmeyüñ bâri bu ma'ṣûmı ciger-teşne şehîd
Meded Allâh içün olsun baḳuñ ol ḳavm-i pelîd
Ḳanını dökdi Ḥüseyn'üñ cigerin ḳan itdi
Ehl-i Beyt'üñ aḳıdup göz yaşın 'ummân itdi

5 Allah Allah bu ne esrâr-ı ḥikem-pîrâdur
Ḥânumân-sûz u ciger-dûz u esef-efzâdur
Beni ma'zûr ṭutuñ derd ile dil şeydâdur
İbni Sûfyân gibi nezdimde felek rüsvâdur
Ḳanını dökdi Ḥüseyn'üñ cigerin ḳan itdi
Ehl-i Beyt'üñ aḳıdup göz yaşın 'ummân itdi

6 Ey iden Aḥmed-i Muḫtâr'a ṣalât u ḥürmet
Yoḳ mıdur zerre kadar sende mürüvvet ġayret
Âl ü evlâdına eyler mi bu cevri ümmet
Yine mi itmeyelim ḳavm-i Yezîd'e la'net
Ḳanını dökdi Ḥüseyn'üñ cigerin ḳan itdi
Ehl-i Beyt'üñ aḳıdup göz yaşın 'ummân itdi

7 La'net ol kelb-i 'aḳûruñ ṣıfat u hey'etine
Dil ü cân u ciger ü peyker ü pây u serine
Ḳavm-i enṣâr u tebâr u ḫadem ü leşkerine
Ki geçüp her biri Kâzım o pelîdüñ yerine
Ḳanını dökdi Ḥüseyn'üñ cigerin kan itdi
Ehl-i Beyt'üñ aḳıdup göz yaşın 'ummân itdi

18- (Müseddes) Merşiye[318]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Meded ey çeşm-i dil ü cân aġla
Gülme bir şâniye her ân aġla
Kerbelâ vâḳı'asın yâd ḳılup
Âteş-i mâtem ile yan aġla
Aġla ey dîde-i giryân aġla
Demidür ṭurma hemân ḳan aġla

2 Mâh-ı cân-sûz-ı Muḥarremdür bu
Mevsim-i şîven ü mâtemdür bu
Bende-i Âl-i Resûl'e billâh
Yanacaḳ yaḳılacaḳ demdür bu
Aġla ey dîde-i giryân aġla
Demidür ṭurma hemân ḳan aġla

[318] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 45.

3 Eyleyüp şâhid-i ġam ʻarż-ı cemâl
Bağrımı deldi yine mâtem-i âl
Dâḫil-i gülşen-i fırdevs olsam
İdemem kesb-i meserret fi'l-ḥâl
Aġla ey dîde-i giryân aġla
Demidür ṭurma hemân ḳan aġla

4 Eşkdür ʻâşıḳ-ı nâlâna nişân
Eşkdür daʻvî-i ḥubba burhân
Bilinür ʻâşıḳ olan çeşminden
Olagör ʻâşıḳ iseñ eşk-feşân
Aġla ey dîde-i giryân aġla
Demidür ṭurma hemân ḳan aġla

5 Ẕikr-i aḥvâl-i şehîd it ṭurma
Sebb-i aʻvân-ı Yezîd it ṭurma
Var ise ḥubb-ı Ḫudâ ḳalbüñde
Girye vü zârı şedîd it ṭurma
Aġla ey dîde-i giryân aġla
Demidür ṭurma hemân ḳan aġla

6 Dem-be-dem mâteme muʻtâd olup
Girye vü ḥüzn ile nâ-şâd olup
Ẕikr-i Şâh-ı Şühedâ ḳılduḳça
Pey-rev-i seyyid-i ʻubbâd olur
Aġla ey dîde-i giryân aġla
Demidür ṭurma hemân ḳan aġla

7 Vâḳıf-ı sırr-ı maḥabbetseñ eger
Mâ'il-i devlet-i vuṣlatsañ eger
Yoluñ evlâd-ı Resûl'üñ yolına
Ṭâlib-i cennet ü rü'yetseñ eger
Aġla ey dîde-i giryân aġla
Demidür ṭurma hemân ḳan aġla

8 Miḥnet-i şâh-ı şehîdânı düşün
Ehl-i Beyt itdügi efġânı düşün
Kerbelâ ṣaḥn-ı ciger-sûzında
Tîġ-ı ġadr ile aḳan ḳanı düşün
Aġla ey dîde-i giryân aġla
Demidür ṭurma hemân ḳan aġla

9 Olayım dirseñ eger nâ'il-i kâm
Sâḥa-i ḥaşrda ber-vefḳ-ı merâm
Kâẓım-ı zâr u perîşân gibi
Yâd idüp teşne şehîdânı müdâm
Aġla ey dîde-i giryân aġla
Demidür ṭurma hemân ḳan aġla

19- (Müseddes) Merşiye[319]

(Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün)

1 Sîne döğüp ey dil ü cân mâtem it
Ḳan yaş aḳıt girye-künân mâtem it
Âh u fiġân eyle amân mâtem it
'Âşık iseñ turma hemân mâtem it
Mü'min olan mâtemi mu'tâd ider
Ḥaḳḳ'ı seven nâliş ü feryâd ider

2 Sîne döğüp ney gibi ḳıl nâleler
Dâġlar aç sîneñe çün lâleler
Ġıbṭa idüp çeşmüñe bî̇ġâleler
Ḥâlüñe ḳan aġlayalar jâleler
Mâtem it ey 'âşıḳ-ı âşüfte-dil
Mâtem ider mü'min olan muttaṣıl

3 Cû gibi ṭaşlarla döğüp sîneñi
Dest-i irâdetle ḳur âyîneñi
Ḫâke ṣalup ḫırḳa-i peşmîneñi
Mâteme vaḳf it dil-i ġam-kîneñi
Mâtem ider mü'min-i pâk-i'tiḳâd
Mü'min iseñ mâteme ḳıl i'tiyâd

4 Sineñe eşküñ aḳıdup hem-çü Nîl
Giryeden it merdüm-i çeşmüñ 'alîl
Eyle Ḥüseyn uġrına ḳanuñ sebîl
İsteme îmânuña dîger delîl
Mâtem ider maẓhar-ı îmân olan
Câna ḳıyar merd-i müsilmân olan

5 Sîneden it nâvek-i âhuñ güşâd
Ḳavs-i ḳaẓâyı bürisün gird-bâd
Öyle fiġân eyle kim ey nâ-murâd
Raḥm ide feryâduña Rabbu'l-'ıbâd
Mâtem ider Ḥaḳ'dan 'aṭâ isteyen
Sîne döger ehl-i 'azâyım diyen

6 Şerḥadan it sîneñi dâġ üsti bâġ
Ḳıl ḥarem-i 'izzete âhuñ çerâġ
Eylemeyüp zâr u fiġândan ferâġ
'Âlem-i imkânda oldukça ṣaġ
Mâtem it Allâh u Resûl 'aşkına
Yaḳ cigerüñ nûr-ı Betûl 'aşkına

7 Sîne açup ḫançer-i ḫûn-ḫâreye
Cismüñi döndür dil-i ṣad-pâreye
Bakına bu yolda açılan yâreye
Hem-dem olup Kâẓım-ı bî-çâreye
Mâtem it ey cân amân mâtem it
Ṭurma amân aġla hemân mâtem it

[319] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 47.

20- (Müseddes) Merşiye[320]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Bahr-ı raḥmetdür Muḥammed ebr-i iḥsândur 'Alî
Mihr-i ḥikmetdür Muḥammed mâh-ı 'irfândur 'Alî
Fahr-ı 'âlemdür Muḥammed şâh-ı merdândur 'Alî
Cevher-i cândur Muḥammed nûr-ı îmândur 'Alî
Nâzenîn-i Rabb-i 'izzetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Verd-i gülzâr-ı nübüvvetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

2 Şem'-i miḥrâb-ı imâmetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Minber-efrûz-ı ḥıṭâbetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Şu'le-i mişkât-ı fıṭratdur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Şems-i eyvân-ı ḥakîkatdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Bülbül-i bâġ-ı veṣâyetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Seyyid-i şübbân-ı cennetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

3 Dest-i a'dâdan helâhıl-nûş-ı şîvendür Ḥasan
Dâġ-ber-dil bir şehîd-i mekr-i düşmendür Ḥasan
Ḥüsn-i ḫulk u ḫüsn-i sîret ile aḥsendür Ḥasan
Nûr-ı çeşm-i Fâṭıma maḥbûb-ı Zi'l-mendür Ḥasan
Nuḫbe-i şâh-ı velâyetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Vâriş-i sırr-ı risâletdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

4 Maṭla'-ı şemsü'l-menâ'ımdür 'Alî Zeynü'l-'Abâ
Menba'-ı luṭf u merâḥımdür 'Alî Zeynü'l-'Abâ
Fahr-ı aṣḥâb-ı ma'âlımdür 'Alî Zeynü'l-'Abâ
Câmi'-i ḫulk-ı mekârimdür 'Alî Zeynü'l-'Abâ
Ḳıdve-i ehl-i siyâdetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Verd-i destâr-ı şerâfetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

5 Bâḳır-ı 'ilm-i ḥakîḳat Ḥażret-i Bâḳır ki Ḥak
Ḫızr ile zât-ı şerîfin eylemişdür hem-sebak
Nüh-felek mecmû'a-ı fazlında gûyâ bir varak
Sâbi'-i seb'a'l-meşânîdür be-ḳavl-i müttefak
Ḥâris-i ḥışn-ı şerî'atdur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Hâmî-i şer' u ḥakîḳatdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

6 Naḳd-i mevrûş-ı nübüvvetdür kemâl-i Ca'ferî
Maẓhar-ı "el-faḳru faḫrî"dür ḫışâl-i Ca'ferî
Luṭf-ı Ḥaḳ'dur ictihâd-ı bî-mişâl-i Ca'ferî
Ḳıldı ser-ḫayl-i e'imme imtişâl-i Ca'ferî
Mesned-ârâ-yı ḫılâfetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Ṣadr-pîrâ-yı imâmetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

7 Kâẓım-ı ġayẓu'l-e'âdî Mûsî-i Mûsâ-şiyem
Dest-i beyżâ-yı mekârim şâh-ı ḳudsiyyet-ḥaşem
Naḫl-i gülzâr-ı tecellâ Eymen-ârâ-yı ḥikem
Nûr-ı mışbâḥ-ı sa'âdetdür o şâh-ı muḥterem
Şayḳal-ı mır'ât-ı vaḥdetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Cevher-i baḥr-ı hüviyyetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

[320] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 48.

8 Âfitâb-ı evc-i rif'atdür 'Alî Mûsâ Rızâ
Mâhtâb-ı burc-ı kudretdür 'Alî Mûsâ Rızâ
Ẕâ'ik-ı zehr-âb-ı mihnetdür 'Alî Mûsâ Rızâ
Mübtelâ-yı kerb ü kürbetdür 'Alî Mûsâ Rızâ
Ṭu'me-i tîġ-ı felâketdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Şârib-i şehd-i şehâdetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

9 Pâdişâh-ı etkıyâdur zât-ı vâlâ-yı Taḳî
Dür-i baḥr-ı ıştıfâdur zât-ı vâlâ-yı Taḳî
Ṣubḥ-ı nevrûz-ı hüdâdur zât-ı vâlâ-yı Taḳî
Mîve-i naḫl-ı Rızâ'dur zât-ı vâlâ-yı Takî
Serv-i gülzâr-ı semâḥatdur Ḥüseyn-i Kerbelâ
Bûstân-pîrâ-yı re'fetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

10 'Âşır-ı işnâ 'aşer şâh-ı ser-âmeddür Naḳî
Ma'şer-i ıslâma hâdî-i mü'eyyeddür Naḳî
'Urvetü'l-vuṣḳâ-yı ümmet ḳuṭb-ı emceddür Naḳî
Vefḳ-ı bâzû-yı yemîn-i şer'-i Aḥmed'dür Naḳî
Mîl-i mîzân-ı 'adâletdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Zîb-i evreng-i emâretdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

11 Ḳıble-i ḥâcetdür ins ü câna bâb-ı 'Askerî
Cünd-i manṣûr-ı melâ'ikdür rikâb-ı 'Askerî
Baḳadur te'sîr-i şemşîr-i ḫitâb-ı 'Askerî
Seyf-i meslûl-i İlâhîdür cenâb-ı 'Askerî
Şîr-i meydân-ı şecâ'atdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Seyyid-i ehl-i celâdetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

12 Ḳuṭb-ı eflâk-i hüdâdur Mehdî-i ṣâḥib-zamân
Zübde-i Âl-i 'Abâ'dur Mehdî-i ṣâḥib-zamân
Sırr-ı pâk-i Muṣṭafâ'dur Mehdî-i ṣâḥib-zamân
Nûr-ı zât-ı Kibriyâdur Mehdî-i ṣâḥib-zamân
Âfitâb-ı evc-i ḳudretdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Muḳtedâ-yı cümle ümmetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

13 Gerçi ol şehler ki bir bâġuñ gül-i nesrînidür
Bir mükerrem naḫl-i feyżüñ mîve-i nûşînidür
Cümlesi hep bir sipihr-i 'izzetüñ pervînidür
Her biri mülk-i beḳânuñ şâh-ı pür-temkînidür
Dürre-i tâc-ı sa'âdetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Ḳurre-i 'ayn-ı 'inâyetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

14 Olalı ser-dâde-i ḥubb u velâ-yı ḫânedân
Ḥamdü-lillâh eyledim kesb-i ḥayât-ı câvidân
Nola Kâżım eylemezsem farṭ-ı cürmümden figân
Eşref-âsâ eyleyüp bu maṭla'ı vird-i zebân
Melce'-i erbâb-ı ḥâcetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Şâfi'-i yevm-i nedâmetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

21- (Muḥammes) Merṣiye[321]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Döndürüp çarḫuñ sipihr-i kîne-gerdân yâ Ḥüseyn
İtdi icrâ ḥükmini mîzâb-ı devrân yâ Ḥüseyn
Cürm ü noḳṣânın ḳılup dünyâya i'lân yâ Ḥüseyn
Mâh-ı mâtem kım olur her yıl nümâyân yâ Ḥüseyn
Tâzeler dâġ-ı derûnın ehl-i îmân yâ Ḥüseyn

2 Devre âġâz ideli peymâne-i pür-tâb-ı 'aşḳ
Dil-ḫarâb itdi cihânı teşne-i tîz-âb-ı 'aşḳ
Ṣubḥ-ı ṣâdıḳ-veş girîbân-çâk olup ebvâb-ı 'aşḳ
Âh u feryâd itmesün yâ neylesün erbâb-ı 'aşḳ
Ḥasretüñile âsumân aġlar bugün ḳan yâ Ḥüseyn

3 Ḥâlden ḥâle olup muḥkem zamâne münḳalib
Südde-i Sufyâniyâna oldı 'âlem müntesib
Olmadı gitdi felek semt-i ṣalâḥa müncezib
Nola olsa ḥaşre dek dûlâb-ı devrân mużṭarib
İtdi seyl-âb-ı şeḳâ iẓhâr-ı ṭuġyân yâ Ḥüseyn

4 Mihr-i enverdür gül-i ḥamrâsı bâġ u râġınuñ
Âb-ı kevşerden muṣaffâdur ṣuyı ırmaġınuñ
Kerbelâ gülzârıdur gûyâ ki cennet bâġınuñ
Ḫûn-ı evlâd-ı 'Alî'den Kerbelâ ṭopraġınuñ
Oldı her bir rîze-sengi la'l ü mercân yâ Ḥüseyn

5 Çigneyüp tâ lâ-mekân ṣaḥrâların hicrân yeli
Pür-ġubâr eyler riyâż-ı ḫâṭır-ı ehl-i dili
Ḳabr-i Zehrâ'dan çıḳup mecnûn ider her 'âḳili
Na'rahâ-yı vâ Muḥammed nâlehâ-yı yâ 'Alî
Eyledi Rûḥu'l-Emîn'i zâr u giryân yâ Ḥüseyn

6 Hey ne kâfir-mâcerâdur İbni Sa'd-ı bî-ḥicâb
Ḳıldı evlâd-ı güzîn-i Muṣṭafâ'dan ḳaṭ'-ı âb
Ditreyüp mânend-i Zehrâ meşhedinde Bû-türâb
Ḥûr u ġılmânuñ ider cân u ciger-gâhın ḫarâb
El-'aṭaş-gûyân olan etfâl ü nisvân yâ Ḥüseyn

7 Ḳaṭre ḳaṭre baḥr-ı bî-pâyân olup bârân-ı eşk
Keştî-i kevn ü mekânı ḳapladı 'ummân-ı eşk
Ol ḳadar cûş u ḫurûşa geldi kim tûfân-ı eşk
Dest urup dâmân-ı 'arşa baḥr-ı bî-pâyân-ı 'aşḳ
Lâ-mekânı ṭutdı dûd-ı âh u efġân yâ Ḥüseyn

8 Bir alay mel'ûn ki küfri 'ayn-ı îmân bildiler
Ḫavf-ı Ḥaḳ ḥubb-ı Resûlullâhı dilden sildiler
Ḳaṣd idüp âḫır saña cism-i laṭîfüñ dildiler
Pâre pâre eyleyüp âl-i 'iẓâmuñ ḳıldılar
Muṣḥaf-ı şîrâze-i dîni perîşân yâ Ḥüseyn

[321] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 50.

9 Küfr ü îmân tâb olup şahbâsı buġż u veddinüñ
Muḳteżâsı nâr u cennetdür ḳabûl ü reddinüñ
Añlaşılsun ḥükmi bundan kim 'adâvet ḥaddinüñ
Sâyesi üftâde-i ḫâk olmamışken ceddinüñ
Ḫâk-sâr itdi seni erbâb-ı 'udvân yâ Ḥüseyn

10 Olalı mihmân-sarây-ı 'âlem-i imkâna żayf
Görmedik şahbâ-yı derd ü ibtilâdan başḳa keyf
Bî-tekellüf üstine a'dâ çeküp şiddetle seyf
Gül gibi devletlü başuñ ṭu'me-i tîġ oldı ḥayf
İtmeyüp Allâh'dan ḥaşyet Yezîdân yâ Ḥüseyn

11 Dîv-bâd-ı Kerbelâ'dan cûş iden baḥr-ı belâ
Ḳoymadı bir gûşesinde sâḥa-i dehrüñ şafâ
Nola feryâd itse 'âlem çün hezâr-ı bî-nevâ
Ref' olundı 'arşa gül-berg-i vücûd-ı Muṣṭafâ
Ḫûn-ı pâküñ oldığı dem ḫâke rîzân yâ Ḥüseyn

12 Leşker-i a'dâ tereddüdler ḳılup her yanda
Tîġlar ellerde eller ḫançer-i bürrânda
Âl u aṣḥâbuñ fedâ-yı cân idüp meydânda
Sen yaturken sîne-i ṣad-çâk ile al ḳanda
Ḳanlu yaşlar dökseler çoḳ mı muḥibbân yâ Ḥüseyn

13 Tîġ-ı ġadr ile gidüp 'uḳbâya hep evlâd u âl
Ḫayl-i düşmenle iderken sen tek ü tenhâ cidâl
Deşt-i imkândan vücûba ref' olup gerd-i melâl
Rikkatüñ virdi cemâlullâha envâr-ı celâl
Âteşüñ ḳıldı Resûlullâh'ı sûzân yâ Ḥüseyn

14 Maẓhar-ı ġufrân olur elbet seni her kim sever
Ḥubb u buġżuñdan 'ibâretdür vücûd-ı ḫayr u şer
Ey cemâl-i bâ-kemâli ḳurre-i ḫayru'l-beşer
Sensin ol ser-çeşme-i ehl-i şehâdet kim ider
İn'idâmuñ ḫâne-i imkânı vîrân yâ Ḥüseyn

15 Bendegânuñ her ne olsa ravża-i Rıḍvân bulur
Düşmenüñ elbet miyân-ı çâh-ı ġayyâda şolur
Saña gülle ṭoḳunan bilmez mi kim âyâ nolur
Sen o mihr-i 'âlem-i sırr-ı hüviyyetsüñ k'olur
Nûr-ı żât-ı Kibriyâ vechüñde raḫşân yâ Ḥüseyn

16 Cevher-efşân-ı tecellâ eyleyüp Ḥaḳ ma'denüñ
Fer virüp bezm-i eleste şem'-i rûy-ı rûşenüñ
Girrneden mehd-i şuhûd-ı cisme gül-pîrâhenüñ
Dil-ḫarâb-ı derd-i 'aşḳuñdur ḳuluñ Kâẓım senüñ
Devlet-i vaṣluñla ḳıl iḥyâ vü dermân yâ Ḥüseyn

17 Ey sürûr-ı sîne-i Zehrâ vü rûḥ-ı Bû-türâb
Ḳurre-i çeşm-i Resûl-i Ekrem-i 'âlî-cenâb
Sende gelmişdür ẓuhûra ṣabr-ı Ḥaḳ bî-irtiyâb
Dûdmân-ı pâküñe olsun dürûd-ı bî-ḥisâb
Şem'-i bezm-i ḳudret oldukça fürûzân yâ Ḥüseyn

22- (Muhammes) Merşiye[322]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Na'l-i ceddüñ dürre-i tâc eyleyüp 'arş-ı İlâh
Ḥüsnüñe pervâne olmuşdı çerâġ-ı mihr ü mâh
İncidürken berg-i rûy-ı enverüñ târ-ı nigâh
Gül gibi re's-i şerîfüñ revnaḳ-ı rumḥ oldı âh
Yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ vâ seyyidâ vâ seyyidâh

2 Vâlideynüñ 'aḳd idüp bi'z-zât Ḫallâḳ-ı Celîl
Mehd-i vâlâ-şânuñı taḥrîk iderken Cebre'îl
Sell idüp tîġ-ı ihânet bir rezîl ibni rezîl
Ḳıldı ḫâk-i Kerbelâ'da şu gibi ḳanuñ sebîl
Yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ vâ seyyidâ vâ seyyidâh

3 Eyleyüp ḫân-ı vişâle zâtuñı Allâh żayf
Ṭab'uñ itmişken ḳarîn-i ülfet ü bîzâr-ı seyf
Bî-sebeb bir nuṭfe-i mel'ûn idüp iẓhâr-ı keyf
Çekdi dest-i Şimr-i bed-kirdâr ile şemşîr-i ḫayf
Yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ vâ seyyidâ vâ seyyidâh

4 Nûş idüp câm-ı firâkı vâlideyn-i ekremüñ
İtdüñ idrâk-ı belâ-yı hecr-i cedd-i a'ẓamuñ
Yaḳdı fevt-i dâderüñle ġam fu'âd-ı efḫamuñ
Ḳatl idüp evlâd a'dâ 'âḳıbet dökdi demüñ
Yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ vâ seyyidâ vâ seyyidâh

5 Pâdişehsüñ çekdigüñ ḳavs-ı belâ şâhânedür
Ġam senüñle dest ü dâmen derd zülf ü şânedür
Âşinâ-yı 'aşḳsuñ lâ-büd ṣafâ bîgânedür
Her belâ şem'-i cemâl-i pâküñe pervânedür
Yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ vâ seyyidâ vâ seyyidâh

6 Yüz sürüp derd ü meşâ'ib pâyuña leyl ü nehâr
İltifâtuñla belâyâ ḳıldı kesb-i i'tibâr
Devre âġâz ideli mihr-i sipihr-i bî-ḳarâr
Görmedi çeşm-i cihân zâtuñ gibi bir dil-figâr
Yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ vâ seyyidâ vâ seyyidâh

23- (Murabba') Merşiye[323]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün)

1 Mâtemüñle aġlamadan oldı çeşmânım 'alîl
Yâ şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl
Ḳoyma künc-i fürkatüñde göñlümi zâr u zelîl
Yâ şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

2 Ḫâk-i pây-ı Muṣṭafâ'dur çeşmimüñ nûr u feri
Ḥubb-ı Zehrâ vü 'Alî'dür göñlümüñ tâc-ı seri
Dâder-i sa'd-aḫterüñdür naḳd-i cânım cevheri
Yâ şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

[322] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 53.
[323] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 53.

3 Ḥażret-i Zeynü'l-'Abâ'nuñ bende-i fermânıyım
Şeh Muḥammed Bâḳır'uñ bir cân ile ḳurbânıyım
Ca'ferîyim ṣâdıḳu'l-ḳavlim ṣadâḳat kânıyım
Yâ şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

4 Munḥaṣırdur vaṣf-ı pâk-i Kâẓım'a cân u dilim
Ḥalḳa-i bâb-ı Rıżâ'dan ġayriye varmaz elim
Ḥubb-ı vâlâ-yı Takî'dür dilde ancaḳ ḥâṣılam
Yâ şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

5 Ehl-i İsti'âda hâdîdür imâm u muḳtedâ
Nûr-ı vech-i 'Askerî'dür neyyir-i evc-i Hûdâ
Mehdî-i ṣâḥib-zamândur âfitâb-ı ışṭıfâ
Yâ şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

6 Nûr-ı 'aşḳuñ eyleyüp dünyâyı ḥâḳister bana
Fürḳatüñle yetdi devrândan ne mihnetler bana
Lutf idüp rü'yâda olsun rûyuñı göster bana
Yâ şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

7 Derd-i hecrüñdür dil-i şûrîdemi nâlân iden
İftirâḳ u ḥasretüñdür sînemi sûzân iden
Mâtemüñdür dîde-i ġam-dîdemi giryân iden
Yâ şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

8 Dergeh-i devlet-me'âbuñdur melâẕ u melce'im
Meşhed-i 'izzet-nişâbuñdur melâẕ u melce'im
Sen efendimsin cenâbuñdur melâẕ u melce'im
Yâ şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

9 Rabṭ idüp dest-i recâyı gûşe-i dâmânuña
Cân-be-leb düşdüm rıyâẕ-ı dergeh-i iḥsânuña
Eyle icrâ râżıyım her ne düşerse şânuña
Yâ şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

10 Kimseyi Kâẓım gibi taṣdî'-i ḥâcât eylemem
Kimseden ümmîd-i iḥsân u 'inâyât eylemem
Dergehüñden başḳa dergâha münâcât eylemem
Yâ şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

24- (Kasîde) Ḫâk-i Pây-ı Risâlet-penâhîye Merṣiyeyi Müş'ir Na't-ı Şerîf[324]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Ṭoġunca ġurre-i mâh-ı Muḥarrem yâ Resûlallâh
Olur bâr-ı belâdan ḳâmetim ḫam yâ Resûlallâh

2 Cihân tecdîd-i lebs-i mâtem eyler ehl-i beytüñ-çün
Teceddüd eyledükçe sâl-i 'âlem yâ Resûlallâh

3 Devâ-sâz ol yetiş kuḥl-i ġubâr-ı ḫâk-i pâyuñla
'Alîl itdi gözüm eşk-i dem-â-dem yâ Resûlallâh

[324] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 55.

4 Ser-â-pâ şâne-veş dil çâk çâk-i erre-i ġamdur
Bulunmaz zaḫmıma ‘âlemde merhem yâ Resûlallâh

5 Fırâḳuñ bir ṭarafdan bir ṭarafdan mâtem-i âluñ
Vücûdum eyledi her derde maḫrem yâ Resûlallâh

6 Ben ol maġmûm-ı dil-rîşim ‘azâ-yı Ehl-i Beyt’üñle
Gören cismim ṣanur ḫüzn-i mücessem yâ Resûlallâh

7 O mehmûmum felek de çâre-baḫş olmaḳdan ‘âcizdür
Eñ ednâ derdime ‘İsî-i Meryem yâ Resûlallâh

8 Dü-‘âlemden girândur cüz’-i ferd-i lâ-teczzâsı
Ġamum bu bâbda mîzâna çeksem yâ Resûlallâh

9 Tükenmez eşk-i çeşmim mâ-cerâ-yı Kerbelâ’dandur
Ölince eylerim icrâ-yı mâtem yâ Resûlallâh

10 Bu derd-i ibtilâ hep ḫażretüñdendür baña mîrâş
Şeh-i mülk-i belâ sensin müsellem yâ Resûlallâh

11 Belâ-keşlikde yoḳdur żât-ı vâlâ-şânuña aḳrân
Meger sıbṭeyn-i pâküñ ola tev’em yâ Resûlallâh

12 Ḳuluñ Kâẓım belâdan ḫıṣṣe-yâb-ı şemm-i emşeldür
Aña her gün Muḥarrem her ṣafâ ġam yâ Resûlallâh

25- (Ġazel) Merşiye[325]

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Şem‘-i şeb-pîrâ-yı bezm-i ibtilâsuñ yâ Ḥüseyn
Merd-i gerden-dâde-i tîġ-ı ḳażâsuñ yâ Ḥüseyn

2 Ḥâṭır-ı meksûruña râḥat meger bî-gânedür
Her belâ-yı dehr-i dûna mübtelâsuñ yâ Ḥüseyn

3 Bir vücûb-âşâr-ı mümkindür vücûd-ı kâmilüñ
Vech-i Ḥaḳ sırr-ı Cenâb-ı Muṣṭafâsuñ yâ Ḥüseyn

4 Sende cem‘ oldı velâyetle nübüvvet cevheri
Cevher-i baḥreyn-i ‘ızz ü ışṭıfâsuñ yâ Ḥüseyn

5 Sendedür ḫulḳ-ı Ḥasan sırr-ı ‘Alî feyż-i Betûl
Ḳurre-i çeşm-i Ḥabîb-i Kıbriyâ’suñ yâ Ḥüseyn

6 Senden ister kâm-ı dil ger mücrim ü ger müttaḳî
Rûḥ-ı ‘âlem melce’-i şâh u gedâsuñ yâ Ḥüseyn

7 Mübtelâyım dergeh-i iḥsânuña düşdüm meded
Ehl-i ḥâcâta melâẕ u mültecâsuñ yâ Ḥüseyn

[325] Kâẓım Paşa, Makâlîd-ı Aşk, İstanbul 1301, s. 55.

8 Râh-ı 'aşḳuñda şehâdetdür murâdım ḥâṣıl it
Ḳâbil-i ḥâcât-ı erbâb-ı recâsuñ yâ Ḥüseyn

9 Yaḳdı cânım dökdi ḳanım intiẓâr u iştiyâḳ
Merḥamet ḳıl merḥamet kân-ı aṭâsuñ yâ Ḥüseyn

10 Ben ma'âṣî-pîşe bir ednâ ḳuluñ Kâẓım gibi
Sen serîr-ârâ-yı mülk-i innemâsuñ yâ Ḥüseyn

11 Ẕâtuña evlâduña olsun ṣalât-ı bî-'ıdâd
Tâ ki revnaḳ-baḫş-ı ḫâk-i Kerbelâ'suñ yâ Ḥüseyn

26- (Gazel) Merṣiye[326]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Pâdişâh-ı ṣûret ü ma'nâ Ḥüseyn-i Kerbelâ
Server-i bî-miṣl ü bî-hemtâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

2 Nûr-ı çeşm-i Faḫr-ı 'Âlem ḳurre-i 'ayn-ı ümem
Seyyid-i dünyâ vü mâ-fîhâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

3 Âb-ı rûy-i evvel ü âḫir melâz-ı mümkinât
İftiḫâr-ı Âdem ü Ḥavvâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

4 Maẓhar-ı teşrîf-i ni'me'r-râkıb olmuş ḳadr ile
Ẕât-ı Ḥaḳ'da maḥv olup ḥaḳḳâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

5 Serv-i bustân-ı siyâdet mihr-i evc-i merḥamet
Şâh-ı pür-cûd u kerem-fermâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

6 Âfitâb-ı feyż-i akdes çeşme-i ḫurşîd-i 'aşḳ
Şem'-i fânûs-ı cihân-pîrâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

7 Mültecâ-yı çâr-'unṣur ḳıble-gâh-ı şeş-cihât
Nûr-ı ẕât-ı Ḫâlıḳ-ı Yektâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

8 Mübtelâ-yı derd-i miḥnetdür bütün erbâb-ı ḳurb
Cümleden mümtâz u müştesnâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

9 Bağrına ṭaşlar başup geymekde ḫâlâ ḳaralar
Mâtem-geh-i Ka'be-i 'ulyâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

10 Gösterür ism-i Ṣabûr'a maẓhar-ı tâm oldığın
Bir belâdan ḳılmayup şekvâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

11 Dil-esîr-i derd-i 'aşḳuñdur ḳuluñ Kâẓım saña
Vuṣlatuñla eyle iḥyâ yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

[326] Kâẓım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 56.

27- (Gazel) Mersiye[327]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ḳurb-ı Ḥaḳ pîrâmenüñdür yâ Ḥüseyn İbni 'Alî
Zeyl-i ḳudret dâmenüñdür yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

2 Âb-ı rûy-ı baḥr-ı imkân olsa nola cevherüñ
Ṣulb-i Ḥaydar ma'denüñdür yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

3 Feyż-i aḳdesden nemâ bulmuş 'aceb bir dânesüñ
Baṭn-ı Zehrâ ḫırmenüñdür yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

4 Ḳurre-i çeşm-i Muḥammed şem'-i bezm-i Kıbriyâ
Nûr-ı vech-i rûşenüñdür yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

5 Maẓhar-ı tevḥîd olur çâk-ı girîbânuñ gören
Ṣubḥ-ı vuṣlat gerdenüñdür yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

6 Sen ne Yûsuf'suñ cihânı aġladan Ya'ḳûb-vâr
Vaḳ'a-ı pür-şîvenüñdür yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

7 Sensin ol mażlûm kim pâ-mâl-i esb-i eşḳıyâ
Ḫûn-feşân olmuş tenüñdür yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

8 'Aynıma almam ġubâr-ı tûtıyâyı kuḥl-i cân
Bana ḫâk-i medfenüñdür yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

9 Silk-i erbâb-ı necâta dâḫıl it Kâẓım ḳuluñ
'Arṣa-i maḥşer senüñdür yâ Ḥüseyn İbni 'Alî

28- (Gazel) Mersiye[328]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Yâ şehîd-i Kerbelâ ümmîd-gâhımsuñ benim
Ben bir ednâ çâkerüñ sen pâdişâhımsuñ benim

2 Rûzgâruñ dest-i cevrinden rehâ-yâb it beni
Çâre-sâz-ı ṣûret-i ḥâl-i tebâhımsuñ benim

3 Vuṣlatuñdan eyleme mehcûr lillâh ve'r-resûl
Zerre-i nâçîziñüm ḫurşîd ü mâhımsuñ benim

4 Ḥâşe-lillâh kim ḳuşûrum dûr ide senden beni
Sen veliyy-i ni'met-i bî-iştibâlumsuñ benim

5 Kuḥl-i çeşm-i iftiḫârımdur sevâd-ı ma'şiyet
Sen ki maḥşerde şefî'-i çâre-ḫâhımsuñ benim

6 Senden ister kâm gönlüm ġayre ḳılmaz ser-fürû
Ḳıble-gâhım melce'ım şâhım penâhımsuñ benim

7 Redd-i ṣadr eyler ḳuluñ Kâẓım ḳılup 'aczin beyân
Ben bir ednâ çâkerüñ sen pâdişâhımsuñ benim

[327] Kâzım Paşa. Makâlîd-i Aşk. İstanbul 1301. s. 56.
[328] Kâzım Paşa. Makâlîd-i Aşk. İstanbul 1301. s. 57.

29- (Ḳıṭ'a) Mersiye[329]

(Mefûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ḳılmış Ḥasan Ḥüseyn'i Ḫudâvend-i Ẕü'l-celâl
'Arşuñ dü-gûşvâre sipihrüñ dü-dîdesi

2 Olmuş yolunda kesb idüp anlar da i'tıbâr
Birisi cân-resîde biri ser-bürîdesi

30- (Kaṣîde) Der-Sitâyiş-i İmâm Ḥüseyin Raḍiyallâhu 'Anhu[330]

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

1 Fütâdeñem meded ey sâḳî-i kerem-meftûr
Şarâb-ı nâb getür "inne rabbenâ le-ġafûr"

2 Bırakma ṭa'na-i seng-i ḫumârdan devrân
Piyâle-i dil-i nâlânım eylesün meksûr

3 Esîr-i pençe-i 'aşk-ı melâmetim kerem it
Ḳoma ayaḳda beni al elim be-Rabb-ı Ġayûr

4 Pür eyle şîşemi ḳandır şarâba gönlümi gör
Çıḳar zebân-ı terimden ne lü'lü-i menşûr

5 Benem ol bâde-perest-i ṣafâ ki yoḳdur hiç
Sözümde neş'e-i naḥvet gözümde kuḥl-i ġurûr

6 Ḫarâb olursa zevâyâ-yı 'âlem olsun tek
Ḥarîm-i mey-kedede olmasun müdâm ḳuṣûr

7 Ayaġı yer mi görür âdemüñ ṣafâsından
Girince destine sâḳî vü sâġar u ṭanbûr

8 Güşâdedür dil ü cân feyż-i bâde-i terden
Nesîmden nitekim çeşm-i nergis-i maḫmûr

9 Hezâr mescid ü mey-ḫâne devr idüp gördüm
Birin nişîmen-i şîven birin sarây-ı sürûr

10 Maḳâm-ı çeşme-i âb-ı ḥayâtdur ẓulemât
Olursa künc-i ḫarâbât 'aceb mi ger ma'mûr

11 O ṭurfe ḫâkdur aṣḥâb-ı zevḳe mâye-i şevḳ
O ḫâk-i pâkdur erbâb-ı ḥâle cây-ı sürûr

12 Hevâsı bâġ-ı İrem'den laṭîf ü cân-perver
Liḳâsı cevher-i cândan mükerrem ü mebrûr

13 Ġazel-serâlıġa düşdi hezâr-ı endîşem
İdince ḫâṭırıma gül gibi piyâle ḫuṭûr.

[329] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk. İstanbul 1301. s. 57.
[330] Kâzım Paşa, Makâlîd-i Aşk, İstanbul 1301, s. 57.

14 Kimüñle olsa berâber o ḳaşları semmûr
Ṣabâḥ-ı ‘îd olur elbet aña şeb-i deycûr

15 Görince zülfüñi ‘aḳlım başımdan oldı revân
Ṭurur mı mâr ile bir âşiyânede ṭayfûr

16 Şu içdigi görinür gerdeninden ol mâhuñ
Beyân-ı ṣûret-i mâ-fi’ż-żamîr ider bilûr

16 Fütâdedür dil-i zârım o serv-ḳâmete kim
Kemîne ḳumrî-i gerden-be-ṭavḳıdur Manṣûr

17 Efendi ḫalḳa-ı bâb-ı Rıżâ’dadur naẓarım
Ḳuluñ bu Kâẓım-ı zârı derüñden eyleme dûr

18 Ḳızışdı bezm-i maḥabbet amân amân sâḳî
Bu dürd ü tîre bu ṣâfî dime hemân ṭoldur

19 Velî o bâdeden eyle kerem ki sâġarınuñ
Ola medîḥası “ke’sün mizâcuhâ kâfûr”

20 Ne bâde bâde-i kevṣer-mezâḳ-ı ḥubb-ı Ḫudâ
Ne câm câm-ı vidâd-ı şehen-şeh-i manṣûr

21 O şehriyâr-ı cihân-ı ‘ulûm-ı ‘irfân kim
Nuḳât-ı nüsḫa-i evṣâfıdur şümûs u büdûr

22 O pâdişeh kim olurdı elinde vâ-kerde
Yed-i ḳażâda güşâd olmayan ‘uḳûd-ı umûr

23 O âfitâb-ı sipihr-i kerem kim olmuşdur
Kemîne zerresi mihr-i münîr-i ‘âlem-i nûr

24 O yekke-tâz-ı firâz-ı himem ki bulmuşdur
‘Uluvv-i bâr-gehi ‘arşa rüchat-ı mevfûr

25 İmâm-ı Mescid-i Ḳuds-i ḫaṭîre-i ceberût
Ḫaṭîb-i minber-i Beyt-i Mükerrem ü Ma‘mûr

26 Ebü’l-e’imme emîr-i ketîbe-i sâdât
Sirâc-i ümmet ü sulṭân-ı merḥamet-meftûr

27 Sürûr-ı sîne-i Ḥaydar ḳarîr-i çeşm-i Betûl
Fürûġ-ı ṣadr-ı Peyember nedîm-i Rabb-i Ġafûr

28 Ḫudâygâne-i ‘âlem muḥîṭ-i ‘ilm ü ḥikem
Şeh-i vücûd u ‘adem âfitâb-ı yevm-i nüşûr

29 Ser-âmed-i şühedâ ser-firâz-ı ehl-i vefâ
Şehen-şeh-i dü-serâ dâver-i ḳażâ-menşûr

30 Meh-i sipihr-i imâmet Ḥüseyn İbni ‘Alî
K’olurdı zâtına rûşen cihânda her mestûr

31 Ḥamâm-ı serv ü ṣanavber-ḫurâm-ı ‘aşḳ-ı ḳażâ
Hezâr-ı gülşen-i vaṣf-ı celîli ism-i Ṣabûr

32 İderdi Rûḥ-ı Kudüs mehd-i devletüñ taḥrîk
Ḳılınca vâlide-i pâki ʻazm-ı ḫâb u ḫużûr

33 Şafâ-yı cevher-i zât-ı laṭîf-peykerini
Mücerredâta gelürdi görince naḳż-ı şuʻûr

34 Zamân-ı bezl ü ʻaṭâda dü-desti reşk-i biḥâr
Miyân-ı ḥarb u veġâda şebâtı mişl-i duhûr

35 Dönerdi heyʻet-i ûlâsına ʻizâm-ı remîm
Nesîm-i luṭfını şemm eyleseydi ehl-i ḳubûr

36 Ẓalâm-ı ḳahrını gündüz gözüyle görse felek
Bulurdı ḳurre-i çeşminde ʻillet-i şeb-kûr

37 Ḳarîn-i taḳviyet ü iḳtidârı olsa eger
Semâyı şehd ile imlâ iderdi bir zünbûr

38 Ḥarîm-i ḥırmen-i câh u celâlin itse mekân
Olurdı dehre Süleymân ʻuluvv-i ḳadr ile mûr

39 Şikâr şaymaz idi nesr-i ṭâʼir-i felegi
Suṭûḥ-ı ḳaṣr-ı celâlüñ maḳâm iden ʻuṣfûr

40 Segân-ı kûyınuñ ednâ sifâline degmez
Hezâr sâġar-ı Cem tâc-ı ḳayṣer u faġfûr

41 Olurdı feyż-i nesîm-i behişte ṭafra-nişâr
Biḥâr-ı merḥametinden nem alsa bâd-ı debûr

42 Şebîh-i nâḳışıdur tâb-ı zülf ü ʻârıżınuñ
Sevâd-ı sûre-i leyl ü fürûġ-ı âyet-i nûr

43 Yolında cân u cihândan geçen müsilmânuñ
Olur cemâline müştâḳ çeşm-i cennet ü ḥûr

44 Helâk-ı şayḥa-i ḳahrı olan girân-cânuñ
Şikâf-ı gûşına girmez ḥadeng-i nefḥa-i ṣûr

45 Meh-i yegâne-edâ mihr-i âsumân-ḳadrâ
Eyâ şehen-şeh-i deryâ-dil ü kerem-meftûr

46 Sen ol kerîm-i mekârim-nihâdsuñ ki senüñ
Olur kemîne ḳuluñ her müdebbir-i cumhûr

47 Ṣabâḥat-ı ruḫ-ı âlüñ delîl-i luṭf u kerem
Güşâdegî-i cemâlüñ şiʻâr-ı bezl-i vüfûr

48 Nümûde cümle ḫışâl-ı ḥamîde zâtuñda
Senüñle buldı kemâlât-ı ḫaḳ kemâl-i ẓuhûr

49 Ne rütbe saʻy-ı belîġ eyledimse medḥüñde
O rütbe ʻaczimi izhâra olmuşam meebûr

50 ʻAleʼl-ḫuṣûṣ benem şimdi ol süḫan-ver kim
Leʼâl-i naẓmıma eyler ḥased dür-i menşûr

51 Fetîl-i şem'a-ı idrâk u nâl-i ḫâmemdûr
'Aşâ-yı mu'ciz-i Mûsâ nihâl-i ravża-ı Ṭûr

52 O ḫâṣiyet mi var âşâr-ı mu'cizimde faḳaṭ
Ne deñlü ġamlı ise gûş iden ola mesrûr

53 Dökülse ḳaṭre-i bârân-ı feyż-i ṭab'ım olur
Muḥibbe şehd-i mürevvaḳ 'adûya zehr-i ḫarûr

54 'İnâyetüñ sebeb oldı bu farṭ-ı cür'etime
Ne ân ki faḫr u temedduḥ ḳıla bu 'abd-i daḫûr

55 Benem o mücrim-i bî-mişl ü bî-mu'âdil kim
Tecessüm itse dönerdi baña füsûḳ u fücûr

56 İder 'ufûnet-i çırkâb-ı cürm ü ma'ṣıyetim
Meşâm-ı Ḫızr u Mesîḥ'e ṭoḳunsa ger rencûr

57 Olunsa 'âleme ḳısmet ḳuşûr u 'işyânım
Ḳalurdı necm-i semâdan ziyâde naḳd-i küsûr

58 Eyâ şefî'-i ümem bir nigâh-ı merḥamet it
O dem ki ola nümâyân serâ'ir-i mestûr

59 Yeter niyâz u recâ söz yetişdi pâyâna
Du'âya eyleyelim bezl-i miknet ü maḳdûr

60 Şarâb-ı şevḳ ile tâ kim bu dâr-ı ẓulmetde
Münevver ola derûn-ı piyâlehâ-yı bekûr

61 Revân-ı pâki ola mest-i bâde-i vuṣlat
Dü-çeşmin eyleye dîdâr-ı Kibriyâ pür-nûr

62 Ġarîḳ-i raḥmet idüp bendegân-ı zî-şânın
'Adûların iki 'âlemde eylesün maḫûr

KELÂMİ (19. Yüzyıl)

1- (Kasîde) Merşiye[331]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ṭoldı sırışk-ı âl ile meydân-ı Kerbelâ
Ḳan ile tâze oldı gülistân-ı Kerbelâ

2 Ṭuġyân-ı eşk-i merdüm ü tûfân-ı âhdan
Baḥr oldı mevce geldi beyâbân-ı Kerbelâ

3 Sulṭân-ı Kerbelâ şeref-i 'ızz ü nâz ile
Birḳaç gün oldı ḥüzn ile mihmân-ı Kerbelâ

4 Mihmânına içürdi revân kâse kâse ḫûn
Ḫûndur meger ki mâ-ḥażar-ı ḫân-ı Kerbelâ

[331] Kelâmî Dîvanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Mustafa KARLITEPE, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007, s. 123.

5 Feryâd-ı ḫalḳ ṣanma ki cevr-i zamâneden
Eflâke çıḳdı nâle vü efġân-ı Kerbelâ

6 Mir'ât-ı mâh u mihri nola tîre eylese
Dûd-ı siyâh-ı âh-ı şehîdân-ı Kerbelâ

7 Derdâ ki düşdi ṣarṣar-ı âfât u serdden
Bu gülşen içre serv-i ḫırâmân-ı Kerbelâ

8 Ṣad-pâre oldı ḫançer-i ḫâr-ı 'adû ile
Gül-berg gibi ġonca-i ḫandân-ı Kerbelâ

9 Gerdûn 'özr libâsını geymezdi ḫaşre dek
Ger ṭutmasaydı mâtem-i sulṭân-ı Kerbelâ

10 Diller mişâl-i ġonca-i ṣad-berg çâk olur
Âzürde olalı ġam ile cân-ı Kerbelâ

11 Şâm-ı fıraḳ-âlûde encümden oldı çarḫ
Cündin hezâr çeşm ile ḫayrân-ı Kerbelâ

12 Bâr-ı hem ü ġam-ı şühedâ çarḫı ḳıldı ṭâḳ
Ol bârdan hem oldı ḫam eyvân-ı Kerbelâ

13 Nergisler oldı çeşm-i ter-i jâle-bârdan
Bâġ-ı belâda dîde-i giryân-ı Kerbelâ

14 Cem'iyyet-i neşât-ı cihâna virür ḫalel
Ẕikr-i me'âl-i ḥâl-i perîşân-ı Kerbelâ

15 Derdâ ki yaḳdı ḫırmen-i cem'iyyet-i güli
Ber-bâd ḳıldı âteş-i ḫırmân-ı Kerbelâ

16 Dâġ urdı lâle hem ciger-i çâk-çâkine
Oldı ḫarîḳ-i âteş-i ḫırmân-ı Kerbelâ

17 Gülnâr hem bu vâḳı'ada ṭoldı nâr-ven
Yandı mişâl-i meş'al-i sûzân-ı Kerbelâ

18 Baş oynamada gûy-ṣıfat râh-ı âlde
Oldı Kelâmî fâris-i meydân-ı Kerbelâ

2- (Terkîb-i Bend) Merşiye[332]

(Mefâ'îlün Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün)

I

1 Zemîne ḳanlu yaşuñ dök dilâ Muḥarremdür
Bugün zamâne ġarîḳ-i muḥîṭ-i mâtemdür

2 Hücûm-ı âteş-i ġam âdemüñ yaḳar cigerin
Bu mâtem içre degül bî-ġam ol ki âdemdür

3 Hilâl-i evc-i vefâya cefâlar itmişdür .
Yezîd'e anuñ içün i'tiḳâdımuz kemdür

[332] Kelâmî Dîvanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Mustafa KARLITEPE, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007, s. 201.

4 Zamâne ḫalḳına itiniş debîr-i dehr irsâl
Hilâl-i mâh-ı Muḥarrem ṣaḥîfe-i ġamdur

5 Cihânı velvele ṭutmuş meger ḳıyâmetdür
Bugün bu 'âlem-i fânî bir özge 'âlemdür

6 Nedür bu şu'le-i cân-sûz Kerbelâ'da yine
Nedür bu berḳ-i cihân-sûz Kerbelâ'da yine

II

7 Bu şu'le şem' gibi yandurur zebânımızı
Bu berḳ-i ġam eridür maġz u üstüḫânımızı

8 Muṣîbet-i şühedâ mâtem-i Ḥüseyn-i şehîd
Yetürdi ra'd gibi göklere figânımızı

9 Nefes nefes eridür şu'le şu'le âteş-i ġam
Yaḳar yıḳar kül ider laḥẓa laḥẓa cânımızı

10 Nihân idi ġam-ı sulṭân-ı Kerbelâ dilde
Muḥarrem eyledi fâş âteş-i nihânımızı

11 'Azâ-yı âl-i gül-i gülşen-i muṣîbet ider
Zamân zamân tökilen ḳaṭre ḳaṭre ḳanımızı

12 Revâ mıdur ki felek âteş ura cânımıza
Yezîd'i güldüre bu çeşm-i ḫûn-feşânımıza

III

13 Ḳanı Ḥüseyn-i şehîd ey zamâne-i ġaddâr
Ḳanı o merdümek-i çeşm-i Aḥmed-i Muḫtâr

14 Ḳanı o merhem-i dâġ-ı dil-i Betûl Ḥüseyn
Ḳanı o çeşm ü çerâġ-ı Resûl-i şer'-şi'âr

15 Şikeste-bâl bu mâtem-serâdan uçmış mı
Ḳanı o ṭâyır-i ḳudsî-i Ca'fer-i Ṭayyâr

16 Ne vaż' idi bu ki gösterdi çarḫ-ı bed-ḫarekât
Ne ḥâl idi bu ki eyyâm eyledi iẓhâr

17 Ol âfitâb-ı sipihr-i şeref 'azâsında
'Aceb mı ḳalmasa zerrât-ı kâyınâta ḳarâr

18 Ġam-ı Ḥüseyn'i raḳam eyledükde levḥa ḳalem
Çekildi defter-i nev'-i vücûda ḫatt-ı 'adem

IV

19 Sinân-ı ġam bu ġazâ içre câna geçmişdür
Ḫadeng-i nâle dil-i âsumâna geçmişdür

20 Bahâne ... dâr-ı eşki nişâr-ı âl eyle
Figâna başla ki vaḳt-i bahâne geçmişdür

21 Fiġânlar itmemege âh ḳalmamış çâre
Bu mâcerâda bıçaḳ üstüḫâna geçmişdür

22 Tereşşuḥ itse ciger ḳanı dîdeden yeri var
Ḫadeng-i ġam ciger-i ḫûn-feşâna geçmişdür

23 Nişâr içün yoluña dürr-i eşk lâyıḳdur
Naẓardan ol güher-i dâne dâne geçmişdür

24 Bu mâcerâ içün ey gözlerim hemân aġlañ
Esîr-i vâḳı'a-i Kerbelâ'ya ḳan aġlañ

V

25 Gelüñ bu mâtem-i a'ẓamda hep fiġân idelüm
Gelüñ bu şîven-i pür-ġamda terk-i cân idelüm

26 Gelüñ o serv-ḳad-i ravża-i şehâdet içün
Sirişk-i dîde-i ġam-dîdeyi revân idelüm

27 Gelüñ mezârınuñ üstinde ḳubbesin görelim
Cenâb-ı eşkde biz de bizi nihân idelüm

28 Gelüñ 'azâ ṭutalım ṣubḥ-ı rûz-ı maḥşere dek
Fiġân u nâle ile eşk-i çeşmi ḳan idelüm

29 Gelüñ ḳıyâmet-i kübrâyı ḫalḳa gösterelim
Şehâdet-i şühedâ ḳıṣṣasın beyân idelüm

30 Kelâmiyâ bu 'azâ şûriş-i ḳıyâmetdür
Ḥaḳîḳat ile 'alemler aña 'alâmetdür

KEMÂL (KEMAL EDİB KÜRKÇÜOĞLU)

(Muhammes) Mersiye[333]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Geçdi bir yıl yine bir mâh-ı Muḥarrem geldi
Söyle ey bâd-ı ṣabâ söyle Ḥüseyn'im nerede
Göze nem göñle elem her yaña mâtem geldi
Söyle ey bâd-ı ṣabâ söyle Ḥüseyn'im nerede
Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûlü'ṣ-Ṣeḳaleyn'im nerede

2 Ne içün ḳaṣd-ı ciger-gâh-ı Betûl eylediler
Rûḥ-ı Peyġamber-i zî-şânı melûl eylediler
Burc-ı îmânı yıḳup küfri ḳabûl eylediler
Söyle ey bâd-ı ṣabâ söyle Ḥüseyn'im nerede
Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûlü'ṣ-Ṣeḳaleyn'im nerede

[333] Mehmet Yalçın YILMAZ: Türk Din Musikisinde Mersiyeler ve Mersiyehanlar (yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006, s. 93.

3 Lutf idüp virme ḫaber Fâṭımatü'z-Zehrâ'ya
Melekûtuñ boğar âfâḳını vâveylâya
Getürür belki tezelzül mele'-i a'lâya
Söyle ey bâd-ı ṣabâ söyle Ḥüseyn'im nerede
Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûlü'ṣ-Ṣeḳaleyn'im nerede

4 Olamaz gerçi bir iş ḥükm-i ḳaderden ileri
Nice cünḥâya şitâb eylediler öyle eri
Yoḳ mı ẓulm ordusunuñ rûz-ı cezâdan ḫaberi
Söyle ey bâd-ı ṣabâ söyle Ḥüseyn'im nerede
Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûlü'ṣ-Ṣeḳaleyn'im nerede

5 Dîde-i 'ayn-ı 'Alî'de ulu bir Ṭûr idi o
Haseben hem neseben silsile-i nûr idi o
Ey Kemâl eñ yüce aḫlâḳ ile meşhûr idi o
Söyle ey bâd-ı ṣabâ söyle Ḥüseyn'im nerede
Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûlü'ṣ-Ṣeḳaleyn'im nerede

KEMÂLİ (OSMAN KEMÂLİ) (1862-1954)

(Kasîde) Merşiye-i İmâm Ḥüseyn 'Aleyhi's-Selâm[334]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Muḥarremdir ḳamer maḥzûn güneş me'yûs ḳan ağlar
Felek ser-geşte mebhût ḥayrete dalmış cihân ağlar

2 Cefâ-yı şâh-ı maẓlûma taḥammül itmeyüp dağlar
Ezelden gözlerinden âblar olmuş revân ağlar

3 Ne düşmensin behey ibnü'r-recîm ey sâḳî-i iblîs
Senüñ yapdıḳlarıña düşmen-i insân olan ağlar

4 Medîne ḫalḳına ḳıldı vedâ' ol kân-ı 'ilmü'l-ġayb
Ṭutup âfâḳı bir efġân yanar pîr ü cüvân ağlar

5 Nice günler idüp ḳaṭ'-ı merâḥıl 'âḳıbet bir gün
Durup Kerb ü belâda cümlesi Ḥaḳḳ'a divân ağlar

6 Bilinmişdi ki ol yerler ser-encâm-ı şehâdetdir
Bilinmişdi ki o yerden geçilmez ḫânedân ağlar

7 İmâmu'l-etḳıyâ ṭoplandırup etbâ' u aḥbâbın
Oḳur bir ḫuṭbe bir bir fitneyi eyler beyân ağlar

8 Ḳuruldı ḫayme-i aḥdar o gün Kerb ü belâ içre
Bu gün kerb ü belâda ḳaldı ḥâlâ 'âşıḳân ağlar

9 Yazup bir nâme re'îsü'l-'uṣâta söyledi ey ḳavm
Bu fitne şarşar islâmı yıḳar dîni îmân ağlar

10 Hezârân şetm ile Ṣa'd oğlı hem gönderdi bir nâme
Anı dil söylemez kâfir daḫi olsa zebân ağlar

[334] Kemâlî, Kemâlî Divanı'ndan Aşk Sızıntıları, İstanbul 1977, s. 217.

11 Hücûm itdi o mel'ûnlar Kitâbullâh'ı imhâya
Şanursın bir kıyâmet kopdı toz ağlar duman ağlar

12 Kesildi her tarafdan şu şabîler gül gibi şoldı
Şu ağlar servi ağlar bağçe ağlar bâğ-bân ağlar

13 Bozuldı gülşen-i bâğ-ı risâlet ḫâr ile doldı
Gül ağlar bülbül ağlar lâle ağlar erġavân ağlar

14 Hezârân ẓulm ile yetmiş iki ṣâdıḳ olup ḳurbân
Ḫalâyıḳ ditreyüp bu ḳıṣṣadan kevn ü mekân ağlar

15 Kesildi başları biñ cevr ile bir 'âşıḳ-ı zâruñ
Kesen mel'ûnlara la'net idüp seyf-i Sinân ağlar

16 'Alî Ekber'le Ḳâsım cân virüp cânânını buldı
'Alî Aṣġar ṣabî oḳla vuruldı Ümmühân ağlar

17 Vefâya da'vet itmek ṣoñra biñ dürlü cefâ itmek
Size ey ḳavm-ı seg dirsem behâyim bî-gümân ağlar

18 Yigirmi biñ kişi birden oḳ atdı Şâh-ı Maẓlûm'a
Bizi atmañ deyüp ẓâlimlere tîr ü kemân ağlar

19 Oḳ atmaḳ ḳurretü'l-'ayna degil mi aṣlını imhâ
Sebebsiz mi bugün ḥâlâ ḥaḳîḳi müslimân ağlar

20 Ciger-gâh-ı Ḥabîb-i Kibriyâ'ya oḳ atan mel'ûn
Cehennemde bugün şeyṭânla ḳurmuş âşıyân ağlar

21 Cihânuñ ṣâḥibinden bir içim ṣu kısḳanılmış âh
Furât ağlar Murâd ağlar zemîn ü âsumân ağlar

22 İmâmü'l-müttekînüñ Şimr-i mel'ûn kesdi çün başın
Cehennem ḳaynayup 'arş ṣayḥa itdi tevleşân ağlar

23 Ayaḳ başdı o mel'ûn ḳalb-gâh-ı sırr-ı Ḳur'ân'a
'Alî vü Fâṭıma Peyġamber-i âḫir zamân ağlar

24 Ḥarem-gâh-ı Ḥabîb-i Kibriyâ'ya doldı nâ-maḥrem
Bizi hep öldürüñ dirler ṣabîlere zenân ağlar

25 Çadırdan nâle vü feryâd yükseldi semâvâta
Melekler ṣordılar noldı didiler teşnegân ağlar

26 Döküldi ḫûn-ı maẓlûmân yere yer mâteme girdi
Melekler ditreytp iñler felekde kehkeşân ağlar

27 Nisâ-yı Ehl-i Beyt 'uryân u giryân ḳaldı çöllerde
Çöl ağlar dağlar ağlar vâdî-i berr ü yaban ağlar

28 O şâhuñ derdi itmiş cümle insân oğlını giryân
Bilenler bilmeyenler hep bu derd ile'inan ağlar

29 Gelüp birḳaç deve çulsuz yularsız Şimr-i mel'ûn dir
Bugün Şâm'a sefer lâzım bu emri her duyan ağlar

30 Deve 'uryân ciger büryân yürürler aç ṣusuz ṣıbyân
Deve aġlar ceres aġlar yol aġlar kârbân aġlar

31 Meşaḳḳatle develer ḳaṭ'-ı menzilden ḳalup bî-tâb
Düşüp yollarda ma'ṣûmân ider âh u fiġân aġlar

32 O yollarda o çöllerde o ışsız ġurbet illerde
Sükeyne Zeyneb'üñ aḥvâline ḥûr-ı cinân aġlar

33 Dikildi nîzeye sulṭân-ı Kevneyn'üñ ser-i pâki
Çıḳup bir nûr olur 'arş sâyesinde sâye-bân aġlar

34 Nihâyet bir ṣabâḥdı Şâm'a dâḫıl oldılar ah Şâm
O ṭâli'siz misâfirler ḳonuldı ḫâna ḫân aġlar

35 Yezîd'üñ 'askeri oynar güler yapmışdı şehrâyîn
Şehir aġlar ḳurâ aġlar yanar deyr içre çan aġlar

36 Benât-ı Ehl-i Beyt'i câriye gönderdiler Rûm'a
Görüp Rûm ḳayṣeri oldı esîr-i nâ-tüvân aġlar

37 Behâ-yı ḥüsnine bir dilberüñ biñ kişver-i ma'mûr
Virilse az gelür ikrâh ider de ḥüsn ü ân aġlar

38 İki meh-peykere dîn-i Mesîḥ'i itdiler teklîf
Didiler ṣümme ḫâṣâ tâ-be-maḥşer mü'minân aġlar

39 Temennâ-yı viṣâle mâni' oldı ġayret-i Mevlâ
Didiler bunlara hiç el sürülmez râhibân aġlar

40 Mübârek bir gice ol iki meh-rû ḥasbeten-lillâh
Fedâ-yı dîn ü nâmûs oldılar hep ḥûriyân aġlar

41 Bu ḥâle aġlayan gözler görür elbetde dîdârı
Bunuñ ġâfilleri aġlar muḥaḳḳaḳ câvidân aġlar

42 Belâ-yı Ehl-i Beyt'i yazmaġa imkân mı var aṣlâ
Söz aġlar söyleyen aġlar ḳalem aġlar yazan aġlar

43 Ḥüseyn aġlar gözi yaşı olur 'âlemlere raḥmet
Yezîd aġlar gözi yaşı olur la'net-feşân aġlar

44 Yezîd bir nâm-ı dünyâya degişdi şân-ı 'uḳbâyı
Nidem ol nâm-ı mel'ûnı ki nâm aġlar nişân aġlar

45 Evet ḥazm itmemişdi Âl-i Süfyân dîn-i islâmı
Resûl'üñ âline yapdıḳlarına kâfirân aġlar

46 'Alî nûrını iṭfâdan ġaraždı dîni maḥv itmek
İmâmü'l-Müctebâ'ya virdiler zehri yılan aġlar

47 Geçüp miḥrâb-ı dîne düşmen-i îmân imâm oldı
Bozuldı vaḥdet-i islâm namâz aġlar ezân aġlar

48 Atup zindâna Zeynü'l-'Âbidîn'i itdiler maḥbûs
Cefâ bitmez güneş girmez ṣabâ itmez vezân aġlar

49 Ezelden ağlarım akdı dü-çeşmim kanlı yaşımla
Ne ḫâbım var ne râḥat var yanan cismimde cân ağlar

50 İki göz oldı a'mâ ağlarım ey ḳurretü'l-'ayneyn
Kemâlî sûz-ı derdüñile nihân ağlar 'ayân ağlar

KEMTERİ (Öl. 1896)

1- (Terkîb-ı Bend) Merşiye [335]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

I

1 Âh kim ırdı yine mâh-ı Muḥarremdür bugün
Sîne sûzân dîde giryân olacaḳ demdür bugün

2 Ḳaldı zâlimler elinde vâriş-i sıbṭ-ı Nebî
Ağla çeşmim ḥaşre dek eyyâm-ı mâtemdür bugün

3 Kerbelâ ḫâkinde ferzend-i Resûl oldı şehîd
Bir içim ṣu virmediler çün müsellemdür bugün

4 Ehl-i Beyt'üñ çekdigin yâd eyleyüp şâm u seḥer
Ḳara bağlar durmaz ağlar ol ki âdemdür bugün

5 Kim ki bir ḳaṭre gözinden yaşı dökmezse eger
Ceddi yoḳlansa çıḳar mel'ûna ḫurremdür bugün

6 Ehl-i tuġyândan ẓuhûr itdi bu fitne iltihâb
La'net olsun ol gürûh-ı bî-ḥicâba bî-ḥisâb

II

7 İrtiḥâl itdükde 'âlemden Cenâb-ı Muṣṭafâ
Hep ser-i ḫâra hücûm itdi gürûh-ı eşḳıyâ

8 "Yâ 'Alî ente ma'a'l-ḥaḳḳı" ḥadîşi var iken
Çoḳ cefâlar gördi bu ḳavmüñ elinden Murtażâ

9 "Men ezânî" emrini ḳaṣden ferâmûş itdiler
Bâb-ı Zehrâ'ya gelüp itdi o ẓâlimler ezâ

10 Dil-şikest itdi o bî-dîn ıtret-i Peyġamber'i
Zerre îmânı olan itmez bu kâra iḳtidâ

11 Ol Yezîd-i bî-mürüvvet ẓâlimüñ itdiklerin
İrtikâb itmez bu fi'li kim ider iblîs ḥayâ

12 Ehl-i Beyt'e buġż iden ol kim münâfıḳdur hemîn
Bu ḥadîş-i pâke îmân itmeyen olur la'în

[335] Alevi-Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Kemterî Maddesi), Haz. İsmail ÖZMEN, Ankara 1998, C. IV, s. 617.

III

13 Cem‘ olup bir araya mel‘ûnlar ‘işyân itdiler
Ehl-i beyt’üñ maḥvına bi’l-cümle peymân itdiler

14 Tâ o rütbe ittifâḳ itdi münâfıḳlar ki âh
Ḥâce-i ümmü’l-fesâdı Şâm’a sulṭân itdiler

15 Ḥakk-ı Zehrâ’yı alup ġaṣb itdi âḫir ẓâlimûn
Ḫâṭır-ı Peygamber’i incitdiler ḳan itdiler

16 Ol çerâġ-ı Aḥmed’i söndürmege ḳalḳışdılar
Bunlar ol mel‘ûn ki evvel terk-i îmân itdiler

17 Bunlar iken bezm-i ḫâṣ-ı Rabb-i ‘İzzet’de ḳabûl
Ẓâlimân bu ḫânedânı zâr u giryân itdiler

18 Kim sebeb virdiyse yâ Rab la‘net olsun cânına
Âline ensâbına iḫvânına a‘vânına

IV

19 Kerbelâ’da aldılar eṭrâfını ol Ḥażret’in
Ġoncasın ṣoldurdılar ol gülsitân-ı ‘işmetin

20 Bir ṭaḳım kelb-i ‘aḳûr itdi o mazlûma ġulû
Eylediler ḫûn ile âlûde cism-i devletin

21 Ḳurretü’l-‘ayn-ı Ḥabîb-i Kibriyâ’ya nitdiler
Ol Yezîd hiç ṭutmadı Faḫr-ı Cihân’ın ḥürmetin

22 Kimseye virmezdi mel‘ûn müslimânlıḳ şânını
Ol gürûh-ı bed-siriştüñ añla islâmiyyetin

23 Düşmen-i Âl-i ‘Abâ’dur ol ki la‘net eylemez
La‘net olsun aña çekmekde Ümeyye ġayretin

24 Ṭutma ḥubb-ı düşmen-i Âl-i ‘Abâ’yı sînede
Farḳı yoḳdur lâşeden ḫıfẓ eyleme gencînede

V

25 Ol ‘anûd ibni fürû-mâye pelîd İbni Ziyâd
Başına cem‘ itdi ol kelb ‘askerin bi’l-ittiḥâd

26 İns ü cinne Ḥakk’uñ âb-ı raḥmeti meftûḥ iken
Virmedi bir ḳaṭre âbı Ḥażret’e ehl-i ‘inâd

27 Bu ne vicdândur Ḥüseyn-i Kerbelâ’ya ḳıydılar
Ol münâfıḳlar idüp emr-i Yezîd’e inḳıyâd

28 İrdi mel‘ûn kâmına la‘net o ḳavmüñ cânına
Şâm’a celb itdi ser-i pâki Yezîd-i bed-nihâd

29 Muṣṭafâ’nuñ âline bu cevri lâyıḳ gördiler
Dîni ayru kâfir olsa eylemez bunca fesâd

30 Şimr-i Żü’l-cevşen ‘Ömer bin Sa‘d ile bir de Sinân
Bunlar içün la‘net itmek bizlere farżdur hemân

VI

31 Ḥażret-i Zeynü'l-'Abâ iken imâmü'l-müslimîn
İtmediler iḳtidâ ẓulm itdiler ol ḥâ'inîn

32 Bâḳır u Ca'fer'le Kâẓım'la 'Alî Muse'r-Rıżâ
Dest-i düşmenden neler çekdi meded Âl-i Hüseyn

33 Şah Taḳî vü bâ-Naḳî vü 'Askerî serverlerüñ
Her biri cevr ile oldı şehîd ol nâzenîn

34 Ḫâtem-i Âl-i 'Abâ ol Mehdî-i ṣâḥib-livâ
Çeşm-i 'âlemden nihân oldı İmâm-ı pâk-i dîn

35 Gelmedi Âl-i Ümeyye-veş bu dehre bir pelîd
Çâr-deh ma'ṣûma şefḳat itmedi ḳavm-i la'în

36 Ḥaḳ Muḥammed'le 'Alî'ye ṣıdḳ ile îmân iden
La'net eyler Âl-i Süfyân'a müselmânım diyen

VII

37 Ey Ḫudâ luṭf it bize ol Muṣṭafâ'nuñ 'aşḳına
Ṣıhr-ı Peyġamber 'Aliyyü'l-Murtażâ'nuñ 'aşḳına

38 Ġonca-i bâġ-ı Muḥammed Fâṭıma Ḫayru'n-nisâ
Dâderi Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ'nuñ 'aşḳına

39 Ḥubb-ı Ehl-i Beyt ile al cânımı yâ Rabbenâ
Kemterî'ye ḳıl kerem Âl-i 'Abâ'nuñ 'aşḳına

40 Ḥaḳ 'aḳıllar virmiş iḥsân eylemiş her bir ḳula
Farḳ u temyîz eyle ṣûfî enbiyânuñ 'aşḳına

41 Nice âyât u eḥâdîṣ ile müṣbet gün gibi
Geç teberrâdan tevellâya Ḫudâ'nuñ 'aşḳına

42 Ehl-i Beyt'üñ rûḥına bî-ḥad ṣalât ile selâm
La'net olsun düşmen-i Âl'e ilâ yevmi'l-ḳıyâm

2- (Muhammes) Mersiye[336]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Geldi ey dil mâh-ı mâtem ṣıdḳuñı ṣaġla bugün
Kerbelâ nârıyla dâġ-ı sîneñi dağla bugün
Durma ey eşk-i terim Ceyḥûn gibi çağla bugün
Şâh Ḥüseyn'üñ mâtemidür ḳaralar bağla bugün
Ḳıṣṣahâ-yı Ehl-i Beyt'i yâd idüp ağla bugün

2 Düşmenân ba'de'n-Nebî ḳaṣd itdi 'ıtret üstine
Ḳara gün ṭoġdı cemî' ezvâc-ı ḥażret üstine
Ḫandeler oldı ḥarâm ehl-i meveddet üstine
Şâh Ḥüseyn'üñ mâtemidür ḳaralar bağla bugün
Ḳıṣṣahâ-yı Ehl-i Beyt'i yâd idüp ağla bugün

[336] Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi), Haz. Bünyamin ÇAĞLAYAN. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, s. 290, (Kemterî Alı Reşid Bey, Mecmû'a-ı Eş'âr, İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, s. 21.).

3 Yere geçsün ehl-i Kûfe şâlı da'vet itdiler
Eñ soñunda terk-i bey'at eyleyüp gör ki nitdiler
Berr ü yabânda tek ü tenhâ burakup gitdiler
Şâh Ḥüseyn'üñ mâtemidür karalar bağla bugün
Kıṣṣahâ-yı Ehl-i Beyt'i yâd idüp ağla bugün

4 Sıbṭ-ı Sulṭân-ı Risâlet ḳurretü'l-'ayn-ı Resûl
Ḳaldı bâġîler elinde żât-ı ferzend-i Betûl
Yer gök ağlar bu ḥuṣûṣda ey göñül olup melûl
Şâh Ḥüseyn'üñ mâtemidür karalar bağla bugün
Kıṣṣahâ-yı Ehl-i Beyt'i yâd idüp ağla bugün

5 La'net olsun ol Yezîd-i bî-mürüvvet ẓâlime
Daḫı bu balṣı bilüp iġmâż iden ol 'âlime
Ağlayan nâcî olur didi Muḥammed âlime
Şâh Ḥüseyn'üñ mâtemidür karalar bağla bugün
Kıṣṣahâ-yı Ehl-i Beyt'i yâd idüp ağla bugün

6 Ḫâlıḳuñ bunda rızâsın bulmaġı ister iseñ
Aḥmed-i Muḫtâr'a ümmet olmaġı ister iseñ
Kevşer-i Ḥaydar'la câmuñ dolmaġı ister iseñ
Şâh Ḥüseyn'üñ mâtemidür karalar bağla bugün
Kıṣṣahâ-yı Ehl-i Beyt'i yâd idüp ağla bugün

7 Mâ-cerâ-yı sûzişi gûş eyleyen ḳan ağladı
Ehl-i îmânım diyen bu bâbda her ân ağladı
Kemterî gökde melâ'ik yerde her cân ağladı
Şâh Ḥüseyn'üñ mâtemidür karalar bağla bugün
Kıṣṣahâ-yı Ehl-i Beyt'i yâd idüp ağla bugün

KEN'ÂN (KEN'ÂN RİFÂ'İ) (1867-1950)

(Murabba') Muḥarrem Ayı[337]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ağlasın gözler Muḥarrem geldi âh ḳan ağlasın
Ṭaşsın hem Dicle Fırât Seyḥûn u Ceyḥûn çağlasın
Ditresin yer gök boyansın ḳana cümle kâ'ınât
Âh-ı cân-kâh ile 'uşşâḳ ḳalblerin hem dağlasın

2 Cümle mevcûdâta raḥmet gönderilmişken Resûl
Ḳaldı ẓâlimler elinde Âl ü evlâd-ı Betûl
Raḥmetiñ şükrü şeḳâvetse Resûl'üñ âline
'Âr olur insân dimek kendine insân-ı cehûl

3 Hangi millet ḳıydı peygamberiniñ evlâdına
Hiç teraḥḥum itmeden ma'sûmlarınñ feryâdına
Bu münâfıḳ münkirân insân mıdır Allâh içün
Şad-hezâr ḥayf kâ'ınâtıñ bu denî cellâdına

[337] İlâhiyyât-ı Ken'ân, Haz. Yusuf ÖMÜRLÜ - Dinçer DALKILIÇ, İstanbul 1988, s. 39.

4 Yirmi biñ ḫûn-ḫâr gelmiş Kerbelâ meydânına
Ehl-i Beyt'iñ biñ ẓulümle ḳıymaḳ içün cânına
Yirmi biñ ḫâ'ın İlâhî yetmiş iki arslana
Hiç gelen bir müslimân yoḳ onlarıñ imdâdına

5 Yetmiş üç yerden vuruldı âh Ḥüseyn-i Mücteba
Ḳan içinde yerlere düşdi ḥabîb-i Muṣṭafâ
Âh ẓâlimler ne iş bu bir içim ṣu virmeden
Ḳıydılar Şâh-ı Ḥüseyn'e eyleyüp cevr ü cefâ

6 Secdede şâhıñ mübârek başını ḳat' itdiler
Sîne-i mâderde ma'ṣûmân-ı pâkı kesdiler
Ehl-i Beyt'e idilen ẓulme cihân ḳan aġladı
Ḳızları ḳadınları hep bir bir 'uryân itdiler

7 Ẓulm-i gûnâ-gûnı bu nesl-i Yezîd gördi revâ
Zevḳ duydı eylemekle Ehl-i Beyt'e biñ ezâ
Ḳorḳu 'âr yoḳ Ḥażret-i Allâh'la Peygamber'den hiç
Gelmemiş mişli bu nesliñ ḥayret-i bî-intihâ

8 Cümle evlâdı Ḥüseyn'iñ hep şehîd olmuş idi
Ḫânedânından bir marîż Zeynü'l-'Abâ ḳalmış idi
Pâyını zencîrleyüp biñ zaḫm ile sevḳ itdiler
Ṣad-hezâr miḥnet ḥaḳâretlerle ḳurtulmuş idi

9 Pek büyük ḥikmetdir el-ḥaḳ vaḳ'a-i Kerb ü Belâ
Yoḳsa çiġnetmezdi Ehl-i Beyt'i füccâra Ḫudâ
Âh-ı sûzân ile Ken'ân'ıñ budur virdi hemân
Sâye-i Şâh-ı Ḥüseyn'den itme Allâh'ım cüdâ

KENZİ (KIBRISLI ÂŞIK) (1795-1839)

1- (Gazel) Merşiye-i Ḥażret-i Ḥüseyn[338]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ṭa'n mıdır ḳan aġlasaın cânım Muḥarremdir bugün
'Arşa çıḳsun âh u efġânım Muḥarremdir bugün

2 Ol Ḥasan Şâh u Ḥüseyn-i Kerbelâ'nuñ 'aşḳına
Dökülüpdür yerlere ḳanım Muḥarremdir bugün

3 Mâh-ı mâtem gelicek gitdi demâġım lezzeti
Zehr olur sükker ise nânım Muḥarremdir bugün

4 Nice feryâd itmesün murġ-ı dil-i nâlânımız
Ṣoldı verd-i bâġ u bustânım Muḥarremdir bugün

5 Ḳorḳarım ki aġlasam deryâlara 'âlemleri
Ġarḳ ider pür-ḫûn-ı efşânım Muḥarremdir bugün

[338] Kıbrıslı Âşık Kenzî Divanı, Haz. Harid FEDAİ, Kıbrıs 1993, C. II, s. 239.

6 Şad hezârân la'net olsun ḳavm-i Mülcem cânına
Oldı müzdâd dilde hicrânım Muḥarremdir bugün

7 Yerde gökde ins ü cin ġam-nâkdir ey Kenziyâ
Aġlasun ḳo çeşm-i giryânım Muḥarremdir bugün

2- (Gazel) Merşiye[339]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Ehl-i Beyt'e nice ḳaṣd itdiñüz ey fırḳa-i dûn
Âl u evlâdı ḳırup eyledüñüz ġarḳa-i ḫûn

2 Yâ Muḥammed dimedüñ mi 'Alî bevvâmımdur
Ḥasan ile Ḥüseyin ikisi dürr-i meknûn

3 'Alî Zeynü'l-'Abâ'nuñ oġlı Muḥammed Bâḳır
Ca'fer-i Ṣâdıḳ ile Mûsa-i Kâẓım mevzûn

4 'Ali Rıżâ Taḳî Naḳî Ḥasanü'l-Askerî hem
Mehdî ma'ṣûmlar ile olmadı sizden memnûn

5 Hem şefâ'at umasız hem anuñ evlâdlarına
Kimine zehr içüresiz kimisine ḳurşun

6 Görinen ḳavs-i ḳuzaḥ Şâh-ı şehîdüñ yaşılı
Ḥaşre dek 'ibret içün aṣdı semâya gerdûn

7 Naẓar it şems ile mâhı iki tûb itdi felek
Kı döge sînesini mâtem ile zâr u zebûn

8 Nice ḳan aġlamasun ḳara geyüp bây u gedâ
Tâzeler derdlerin ol ḳavm-i Yezîd-i mel'ûn

9 La'net olsun ten ü ervâḥına Âl-i Sufyân
Ne diyüp ḳıydıñuz ol şâhlara ey millet-i bûn

10 Bûse-gâh-ı Nebî'ye oḳlar atup tîġ urasız
İtmedi itdigüñüz Nemrûd u Şeddâd Fir'avun

11 Oñulur mı yarası 'âşıḳ-ı dil-ḫastelerüñ
Kı ciger-gâhına geçdi olaruñ cevri füzûn

12 Mâh-ı mâtem gelicek mü'minân aġlar sızlar
Kenzî'nüñ göñli gözi yaş dökup aġlar her gün

3- (Kasîde) Merşiye-i Şâh-ı Şehîdân[340]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Nice bir Aḥmed-i Muḫtâr bize hicrân nice bir
Âlüñi sevdigimiz-çün bize bühtân nice bir

2 Żül'-feḳâr ṣâḥibisün ẓâhir ü bâṭın ya 'Alî
Nice bir itmeyesün mü'mini ḫandân nice bir

[339] Kıbrıslı Âşık Kenzî Divanı, Haz. Harid FEDAİ, Kıbrıs 1993, C. III, s. 20.
[340] Kıbrıslı Âşık Kenzî Divanı, Haz. Harid FEDAİ, Kıbrıs 1993, C. III, s. 36.

3 Yâ Ḥasan ḫulḳ-ı Rıżâ zehr-i helâhil içdüñ
Ḳadrüñi bilmesün ol zümre-i ḥayvân nice bir

4 Nice bir ḳara geyüp mâtem ide ins ü melek
Ḫûnuñ aḫz olmaya mı Şâh-ı Şehîdân nice bir

5 Biz ki ol Şah 'Alî Zeynü'l-'Abâ'nuñ ḳuluyuz
Ḳullarına nice bir itmeye iḥsân nice bir

6 Nûrsuñ başdan ayaġa ya Muḥammed Bâḳır
Münkirân görmeye bu nûrı nümâyân nice bir

7 Sensüñ ol Ca'fer-i Ṣâdıḳ her 'ilimüñ sırrı
Baş ḳoduḳ râhuña ey server-i erkân nice bir

8 Âh idüp ḳan dökeriz Mûsa-i Kâzım diyerek
'Âşıḳ-ı ṣâdıḳa cevr ü cefâ cânân nice bir

9 Ṣıdḳ ile baş ḳomuşuz 'Âlî Rıżâ bâbında
Bizi şâd itmeye mi Şâh-ı Ḫorasân nice bir

10 Şah Muḥammed Taḳî'nüñ bende-i efgendesiyüz
Bize raḥm itmeye mi ol meh-i tâbân nice bir

11 Merḥamet menba'ısun Şah 'Alî Nâḳî kerem it
Dönmeye maḳṣûdumuz üzre bu devrân nice bir

12 Ḥasanü'l-'Askerî'nüñ 'askeriyüz biz ezelî
Leşker-i Şâh ile pür olmaya meydân nice bir

13 Vaḳtidür eyle ḫurûc Şâh Muḥammed Mehdî
Gözlerüz râhuñı biñ cân ile her ân nice bir

14 Ḳala mı yerde demi çardeh-i ma'ṣûm-ı pâkin
Nice bir âh idelüm Şâh-ı Şehîdân nice bir

15 Şah Ḥüseyn 'aşḳına aġlar yer ü gök ḫalḳı bugün
Biz de gözden yere cân dökmeyelim ḳan nice bir

16 Bir içim ṣuya degişdi Âl-i Süfyân ol şehi
Nice bir ṣabr ide bu işlere iḫvân nice bir

17 La'net olsun cânına Şimr ile Mülcem köpegin
Ḫar-ı Mervân u Yezîd nesli firâvân nice bir

18 Nice bir ḫûn ile müstaġraḳ ola arż u semâ
Nice bir çâk ola hecr ile muḥibbân nice bir

19 Ḳıydılar Muṣṭafâ'nuñ âline evlâdına âh
Nice bir fürce bula zümre-i Mervân nice bir

20 Ol pelîd ibni Yezîd ceddine la'net la'net
Kavm-ı Mâviyye'yi ḳahr itmeye Sübḥân nice bir

21 Kanġı cinsdür ki senüñ kırdı düketdi neslüñ
Dîni ayrı gidi itmez bunı yârân nice bir

22 İsmiñüz gibi ḳamu müslim ü sünnî sünevî
Ḳıydıñuz ẓulm ile nâ-ḥaḳ yere ʻatşân nice bir

23 Ehl-i Beyt'i sevene buġz u ʻadâvet ne revâ
Kenziyâ ḫâk ile yeksân ola ʻırfân nice bir

24 Oldı mâtem ile göñlüm evi ḳapḳara ḫışâr
Bir güler yüz baña göstermedi devrân nice bir

25 Ehl-i Ḥaḳḳ'ı ḫor ider cevr ile dâ'im ʻaksin
Nice bir devr ide bu gerdiş-i sekrân nice bir

26 Bu bizim derdimize çâre nihâyet yoḳ mu
Nice bir eyleyelim çâk-ı girîbân nice bir

27 İntiḳâm almayalım mı o Yezîd ḳavminden
Nice bir aġlayalım dîde-i giryân nice bir

KUDDÛSİ (19. Yüzyıl)

(Gazel) Mersiye[341]

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Ceddiniñ emriyle gitdi Kerbelâ'ya Şâh Ḥüseyn
Şevḳ ile ʻazm eyledi râh-ı rıżâya Şâh Ḥüseyn

2 Gördi rü'yâsında zîrâ ceddini ol yâr-ı Ḥaḳ
Didi nûş it ḫamr-ı eʻazzi ʻulâya Şâh Ḥüseyn

3 İbn-i ʻAbbâs didi gitme saña düşmândur Yezîd
Didi râżî olmuşam ḥükm-i Ḫudâ'ya Şâh Ḥüseyn

4 Evliyâ aḫlâḳıdur teslîm-rıżâ ṣabr-ı cemîl
Ṣabr idüben oldı serdâr evliyâya Şâh Ḥüseyn

5 Daʻvet itdiler 'Irâḳ'a idelim şûrâ deyü
Oldı râżî Ḥaḳ rıżâsı-çün ḳażâya Şâh Ḥüseyn

6 İtdi ẓann ol Yezîdîler eyledik ḫudʻa deyü
Bilerek düşdi varup dâm-ı ezâya Şâh Ḥüseyn

7 Sırrını bu vaḳʻanıñ ceddi bilürdi kendi hem
Ol ecilden ṣâbir oldı her belâya Şâh Ḥüseyn

8 Bize keffâret anıñ hep çekdigi cevr ü sitem
İtdi ḳurbân nefsini bizlere fedâ Şâh Ḥüseyn

9 Ḳanınıñ ḳokusı maḥşer ḫalḳına virür ṣafâ
Ġarḳ ider mü'minleri baḥr-ı ṣafâya Şâh Ḥüseyn

[341] Kuddûsî Divanı, Haz. Ahmet DOĞAN, Ankara 2002, s. 461.

10 Hem anıñ ṣusuz şehîd oldığınıñ sırrı bu kim
Şu viriser ümmet-i ḫayru'l-verâya Şâh Ḥüseyn

11 Olmasa bu ümmete hiç bir şefî' ol şeh yeter
'Avn ider maḥşerde ceddi Muṣṭafâ'ya Şâh Ḥüseyn

12 Aġla Ḳuddûsî şehîdler serveri içün hemân
Çün ḳavuşmuşdur atası Murtażâ'ya Şâh Ḥüseyn

LEBİB (Öl. 1867)

1- (Terkîb-i Bend) Mersiye[342]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

I

1 Ṭurma aġla ey gönül 'aşr-ı Muḥarremdür bugün
Mevsim-i feryâddur hengâm-ı mâtemdür bugün

2 Ez-ser-i nev dâġ-dârân-ı maḥabbet aġlasun
Köhne zaḫm-ı mâteme göz yaşı merhemdür bugün

3 Ḫânedâna bu olan aḥvâl-i pür-ehvâlden
Sîne çâk idüp fiġân itmek müsellemdür bugün

4 Ḫûna ġarḳ itdi 'adû şeh-zâdegân-ı ekremi
Ey dil-i giryân u nâlân işte ol demdür bugün

5 Farḳdan ḳalup zemîn ü âsumânı 'âşıḳân
Kendüsinden geçse derd ehli o 'âlemdür bugün

6 Giryenüñ hengâmıdur feryâd u zâr eşnâsıdur
Mâ-cerâ-yı 'âşıḳân eşk-i dem-â-demdür bugün

7 Sîne-kûb olsun mükedderlensün erbâb-ı velâ
Ḫâricîler nâṣıbîler şâd u ḫurremdür bugün

8 Pek mu'azzebdür maḥabbet-kârlar dillerdeki
Sûziş-i ġam ṣadme-i maḥşerle tev'emdür bugün

9 Meşreb-i ehl-i velâya nâlesidür dest-gîr
Mezheb-i 'uşşâḳda efġân elzemdür bugün

10 Rişte-i endîşeler pür-pîç ü tâb-ı iżṭırâb
Mûy-ı Zengî gibi her efkâr derhemdür bugün

11 Dîger eyyâma ḳıyâs itme bu vaḳt-i mâtemi
Ehl-i ḥâl üftâdeler bi'lcümle pür-ġamdur bugün

12 Bugün itdi ol Şeh-i Zî-şânı a'dâsı telef
Aġlayup elbet muḥibb-i ḫânedân eyleṛ esef

[342] Lebîb, Mersiye, İstanbul 1275, 7 sayfa.

II

13 Ey muḥibb-i Âl-i Aḥmed âh idüp feryâd ḳıl
Rûz u şeb efgân u zâr u nâleyi mu'tâd ḳıl

14 Eski tûfânı yeñiden eyle i'lân 'âleme
Cûy-bâr-ı ḫûn-ı dilden çeşme-sâr îcâd ḳıl

15 Dâġ-ber-dâġ eyle sîneñ 'akluñı it târ-mâr
Ḫâṭır-ı âzürde-i vîrânuñı âbâd ḳıl

16 Düşmen-i Âl-i 'Abâ'nuñ cânına la'net oḳu
Rûḥ-ı vâlâ-yı şehîd-i Kerbelâ'yı şâd ḳıl

17 Ey dil ey dil vaḳ'a-i Şâh-ı Şehîdân'ı müdâm
Ḫâṭıruñdan dûr itme derdüñi müzdâd ḳıl

18 Kerbelâ aḥvâlin efkâr eyleyüp leyl ü nehâr
Sâḥa-i endîşeñi ol ġamla derd-âbâd ḳıl

19 Ḫânedâna bende-i dil-bend it de kenduñi
Başḳa gûne ḳayddan vâreste vü âzâd ḳıl

20 Ḫâk-i dergâh-ı Ḥüseyn-i efḫama çâkerlige
'Aşḳ u şevḳ-i cân u dilden kesb-i isti'dâd ḳıl

21 Raḥle-zîb-i fenn-i ḥubb-ı ḫânedân it göñlüñi
Andan oḳı ders-i 'aşḳı kenduñe isnâd ḳıl

22 Verziş idüp vâye-mend-i ḥubb-ı fillâh olmaġa
Gâh Zehrâ'dan gehî Ḫaydar'dan istimdâd ḳıl

23 Şapma şeh-râh-ı maḥabbetden diger bir cânibe
Cân u göñlüñ rû-be-râh-ı meslek-i emcâd ḳıl

24 Ḫażret-i Peyġamber'üñ aḥfâdına çâkerlik it
Âl ü evlâd-ı cenâb-ı Ḫaydar'a yâverlik it

III

25 Sâye-bân-ı ravżasıdur şehper-i Rûḥu'l-Emîn
Taḫt-gâh-ı devleti zânû-yı Faḫru'l-Mürselîn

26 Nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ bedr-i münîr-i ictibâ
Şâh-zâd-ı muḥterem ḫurşîd-ṭal'at meh-cebîn

27 Server-i 'âlî-himem ṣâḥib-kerem vâlâ-şiyem
Ced-be-ced efḫam mükerrem şehriyâr-ı nâzenîn

28 Bendegân-ı cân-sipâr-ı dergehi kerrûbiyân
Ârzû-mend-i cemâli evvelîn ü âḫirîn

29 Nev-nihâlânıyla ol Ṭûbâ-yı fırdevs-i kemâl
Tîşe-i ġadr-i 'adûdan oldılar ser-ber-zemîn

30 Gitdiler dil-teşne ol şîrîn-lebler yek-be-yek
Oldılar şehd-i şehâdetle ser-â-ser kâm-bîn

31 Cedlerinüñ sâyesinde nâ'il olmuşlar iken
Gevher-i îmâna yek-ser mü'minîn ü müslimîn

32 Anlar ile bulmuş iken 'âlem-i dünyâ şeref
Anlar ile olmuş iken revnaḳ-ı dîn-i mübîn

33 Ḥayf kim herkes uzaḳdan baḳdılar bu ḥâlete
Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûl'e olmadı kimse mu'în

34 Bilmiyor mı düşmen-i bed-kârlar ol ḥażretüñ
Vâcib itdi iḥtirâmın ḥalḳa Rabbu'l-'Âlemîn

35 Olmasun mı dil şikâf-ender-şikâf-ı tîġ-ı ġam
İtmesün mi bendegân efġân u feryâd u enîn

36 Ey Ḥüseyn-i muḥterem ey dâver-i bî-kes-nüvâz
Senden iḥsân u 'ınâyet eylerim her dem niyâz

IV

37 Öyle bir şâhen-şeh-i 'âlî-neseb dâd-âveri
Kerbelâ'da eyledi pâ-mâl 'adûnuñ 'askeri

38 Leşker-i iblîs-i mel'ûn eyledi zâr u zebûn
Bir felek-mesned melek-ḫaşlet güzîde serveri

39 Müslimândur kim dır öyle ḳavme kim itsün telef
Âl u evlâd-ı Cenâb-ı Ḥażret-i Peyġamber'i

40 Âh kim "desteş büıîde bâd" bir kâfir köpek
Gerden-i sîmînine urdı o şâhuñ ḫançeri

41 Ma'reke-ârâ-yı mâtem oldı her sû kâ'ınât
Nâle vü feryâd u zâr itdi iḥâṭa her yeri

42 Şaşdıġından devrini şaşurdı dûlâb-ı felek
Çarḫ-ı nüh-tâḳ-ı semâvâtuñ kırıldı mıḥveri

43 Mihr ü mâh az ḳaldı kim ola fütâde-ber-zemîn
Seb'a-i seyyârenüñ seyrânları ṭurdı geri

44 Ḥasret-i pâ-bûsı ile itmede rûd-ı Furât
Ṭaşlar ile dögünüp efġân o demlerden beri

45 Sâḥa-i ḳalbı olur başdan başa cây-ı keder
Kim ki der-ḫâṭır ider ol vaḳ'a-i şîven-geri

46 Kâfir-i bî-dînlik mel'ûnluḳ rüsvâylık
Ol Yezîd-i nâ-be-hencâr-ı le'îmüñ işleri

47 Şâh-râh-ı baġyde şeyṭânı idüp pîş-vâ
Muḳtedâ itdi Ebû Cehl-i la'în-i ebteri·

48 Nâle ḳılsun âh itsün bende-i nâlânlar
Çıḳsun eflâke ḳadar feryâdlar efġânlar

V

49 Ġoncalarla nev-gül-i şâd-âbı itdi nâ-bedîd
'Âlemi ḳıldı ḥazân-âbâd o çingâne Yezîd

50 'Aḳl u fikre gelmemiş gûş olmamış cevr ü sitem
İtdi evlâd-ı cenâb-ı Ḥaydar'a ḥâ'in pelîd

51 Yoġ olası ẓâlim-i ḫûn-ḫâr o seb-meşreb 'aḳûr
Fâṭıma Ḥazretleri'nüñ oġlını ḳıldı şehîd

52 Kâfir-i ni'metlik itmez idi Âl-i Aḥmed'e
Cedd-i pâkinden şefâ'at itmiş olsaydı ümîd

53 Her Muḥarremde gelür feryâd u âh u nâleye
Sûg-vârân-ı maḥabbet ṭab'ına şevḳ-i cedîd

54 Dâ'imâ der-ḫâṭır ammâ bu elem 'uşşâḳda
Ṣadme-i mâtem olur 'aşr-ı Muḥarremde şedîd

55 Müslimânlıḳ iddi'âsında olan maġmûm olur
Rûz-ı 'âşûrâda elbetde budur ḳavl-i sedîd

56 Dâr-ı dünyâda olan bu vaḳ'adan âzürde-dil
'Âlem-i 'uḳbâda eyler 'îd-ber-bâlâ-yı 'îd

57 Bendelik it âl u evlâd-ı Nebî'ye ey göñül
Feyż-i Ḥaḳ'dan olmaḳ isterseñ egerçi müstefîd

58 Ḫânedân a'dâsına düşnâm u nefrîn eylerim
Diñlemem bi'l-farż 'âlem itse de güft ü şenîd

59 La'net olmazmış diyen nâdâna yaklaşmam anuñ
Maḫż-ı evhâm itdigi da'vâ 'aḳıllardan ba'îd

60 Ben Ḥüseyn-i Kerbelâ'ya itmişimdür intisâb
Maḳsem-i raḥmet anuñ dergâhıdur bî-irtiyâb

VI

61 Âl u evlâd-ı Muḥammed oldı yek-ser pây-mâl
'Arṣa-gâh-ı Kerbelâ'da bu ne ḥâl-i pür-melâl

62 Ol zemînde şoldı gitdi göz göre oldı telef
Bunca nergis-çeşm ü sünbül-mûy dilber gül-cemâl

63 Düşdi ḫâke sû-be-sû meh-pâreler cân-pâreler
Oldılar ḫurşîd-rûlar vâṣıl-ı fey'-i zevâl

64 İtmediler mi Resûl-i Kibriyâ'dan hiç ḥayâ
Ḳorḳmadı mı ḳahr-ı Mevlâ'dan 'aceb ol ḳavm-i ḍâl

65 Bilmediler mi ider bu ḳâr-ı bed-âṣârdan
Rûz-ı maḥşerde Ḫudâ anlardan elbetde su'âl

66 Enbiyâ vü evliyâ dil-ḫûn olmaz mı buña
Bu elem kerrûbiyânı eylemez mi ḫaste-ḥâl

67 Mü'mini bu vâkı'a lâ-büd ider işkeste-dil
Müslimân olanlar eyler birbiriyle ḥasb-ı ḥâl

68 Kâr-ı eshel mevsim-i mâtemde feryâd u fiġân
Sögmemek Âl-i Nebî a'dâsına emr-i muḥâl

69 Ḫâṭıra gelmez şey idi bu keşâ-keşli elem
Olmaz idi kimseye bu gûne kâr aṣlâ ḫayâl

70 Yâ gücenmez mi cenâb-ı Fâṭıma bu işlere
Ḥaydar-ı Kerrâr'a gelmez mi bu ġamdan infı'âl

71 Şimdilerde ṣusmaz erbâb-ı velâ feryâd ider
Dil-ḫarâb üftâdegâna nâleden gelmez kelâl

72 Luṭf u iḥsân u 'ınâyet eylesün Rabb-ı Celîl
Bu taḥammül olmaz âlâma hemân ṣabr-ı cemîl

VII

73 Rûz-ı âşûrâda hem-râz ehl-i derde zâr olur
Nâleler efkâr olur feryâdlar ezkâr olur

74 Bu gün ol gündür ki oldı ser-nigûn şeh-zâdeler
Bu gün ol gündür ki ḳandan eşk deryâ-bâr olur

75 Cân ṭayanmaz bir göñül tâb-âver olmaz ḳıṣṣadır
Çâresiz efġân u zâr u âhlar tekrâr olur

76 Girye-mend-i mâtemüñ gözyaşınuñ her ḳaṭresi
Gevher-i 'âlem-bahâ la'l ü dür-i şeh-vâr olur

77 Müslimânlar dost olur evlâdına Peyġamber'üñ
Düşmen-i Âl-i Muḥammed lâ-cerem küffâr olur

78 Ḫânedân-ı Ḥaydar'uñ a'dâsı bî-reyb ü gümân
Ḫâ'in-i bed-kâr olur ẓulm-âzmâ ġaddâr olur

79 Öyle maḥbûb-ı dilârâ serverâna ḳaṣd iden
Mârdan ḫınzîrden alçaḳ seg-i murdâr olur

80 Kim ki la'net eyleyüp sögmez Yezîd-i azleme
Düşmene yâverlik idüp dostlara aġyâr olur

81 Nâ-becâlıḳdır Yezîd'den la'neti itmek dirîġ
Ol ḫabîsüñ itdigi işler naṣıl inkâr olur

82 Ḥufre-i murdârına ol ḫâ'inüñ ol nâ-kesüñ
Dûd-ı âh-ı dil dem-â-dem ebr-i âteş-bâr olur

83 Şübhe itmem ki benim her yapdığım merşiyyeler
Encümen-ârâ-yı nezd-i zümre-i ebrâr olur

84 Vâz gelmem ben bu ṣoḥbetden ilâ yevmi'l-ḳıyâm
Şâhid olsunlar benim bu 'ahdime her ḫâṣ u 'âm

VIII

85 Cây-gâh-ı mâtem itdi ‘âlemi ser-tâ-be-pâ
Vaḳ‘a-i dehşet-fezâ-yı mâ-cerâ-yı Kerbelâ

86 Bu naşıl işdür naşıl cür’et behey ẓâlim Yezîd
Eyledüñ Peyġamber’üñ aḥfâdına bunca cefâ

87 Ḥîz-i nâ-hemvâr ey me’bûn ey nâ-kes köpek
Ey fürû-mâye ḫabîş ey nâ-ḫalef mâder-ḫaṭâ

88 Ġadr u ḫayf idüp Ḥüseyn-âsâ celîl ü efḫama
Öyle zâtı manṣıb-ı dünyâ içün itdüñ hebâ

89 Öyle şîr-i bîşe-i ‘irfânı ḳılduñ kı telef
Sen gibi yüz biñ köpek bir mûyına olmaz bahâ

90 Oldılar nâ-bûd u nâ-peydâ senüñ ẓulmüñ ile
Zâde-gân-ı Fâṭıma binti Resûl-i Kibriyâ

91 Sû’-ı ḳaṣd ile Benî Hâşım’den itmek aḫz-ı şâr
Mâ-bihi’l-faḫr u mübâhât oldı ey mel‘ûn saña

92 Ḳalmaduñ aṣlâ girü bir ḫaṭvecik emṣâlden
Nâ-bekâr eslâfuñuñ mişvârın itdüñ muḳtedâ

93 Olsun ey nâ-merd oġlan ey sefîh-i rûzgâr
Cânuña her laḥẓa ṣad-la‘net ilâ yevmi’l-cezâ

94 Çün bizim yaḳduñ dil-i nâlânımız itdüñ ḫarâb
Sen de ẓâlim tâ-ebed bulma cehennemden rehâ

95 Yanuña ḳalmaz görürsin rûz-ı maḥşerde alur
İntiḳâmın senden elbetde ‘Aliyyü’l-Murtażâ

96 Ġayret ibrâm itmese ey ḳahbe-i rüsvâ-yı ‘âm
Nâmuñ añup eylemezdim böyle telvîş-i kelâm

IX

97 Ḥamdü-lillâhi Ta‘âla bu Lebîb âşüfte-zâr
Bulmuşumdur ḥubb-ı evlâd-ı Nebî’de iştihâr

98 Ḥażret-i pûr-ı ‘Alî’den eyleyüp deryûzeyi
Eylerim ol şâh-ı ‘âlî-şâna ‘arż-ı iftiḳâr

99 Zâde-gân-ı ḫânedâna ḳulluġumda şâbitim
Bendelikle itmişim ol serverâna iftiḫâr

100 Râfiżî-mişvârlıḳdan ḫıfẓ ide Rabb-i ‘Alîm
Cân-sipâr-ı ḫânedânım ḫâk-i pây-ı Çâr-yâr

101 ‘Âlem-i dünyâda da berzaḫda da ‘uḳbâda da
Ḳılsun Allâhu Ta‘âlâ i‘tiḳâdım ber-ḳarâr

102 Diñlemem ehl-i ta‘aṣṣub sözlerin lâ vü ne‘am
Ḳılmam aṣlâ ol maḳûle yâve-gûya i‘tibâr

103 Düşmenim Âl-i Nebî a'dâsına ez-cân u dil
Buġż-fillâhı hemîşe itmişimdür kâr u bâr

104 Cümle 'âlem ṭuydı sen ġâfilsüñ ey münkir henüz
Neyledi nitdi Yezîd-i bed-mizâc u bed-tebâr

105 Düşme te'vîle utan Allâh'dan ey herze-gû
Ṣaḳlanur inkâr olur şey mi o emr-i âşikâr

106 Bilmiyorsın bâri ṭa'n itme muḥibbâna senüñ
'Ayn-ı mûsîḳârdur şamt u sükûtuñ lâl-vâr

107 Kim ṣaḥâbet ki ider Âl-i Nebî a'dâsına
Ber-ṭaraf olmuşdur ol nâdândan nâmûs u 'âr

108 Yâ Rab itme ben ḳuluñ Âl-i Muḥammed'den cüdâ
Olayım dergehlerinde dâ'imâ kem-ter gedâ

2- (Kasîde) Merşiye-i Ḳurretü'l-'Ayn-ı Nebî ve Nûr-ı Çeşmân-ı Zehrâ ve 'Alî Raḍiyallâhu 'Anhu[343]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Yine mi geldi meh-i mâtem-i işkeste-dilân
Yine mi eyledi tecdîd-i velâ devr-i zamân

2 Yine mi şu'le olup meş'ale-i âh-ı derûn
Yine mi itdi göñül ḫânelerini sûzân

3 Yine mi ḳopdı ḳıyâmetleri ehl-i derdüñ
Yine mi maḥşere döndürdi cihânı efġân

4 Yine mi lücce-i deryâ-yı esef itdi ḫurûş
Yine mi eyledi emvâc muḥîṭ-i ṭuġyân

5 Yine mi eyledi iḫtâr o dem-i ma'hûdı
Nâliş-i gerdiş-i dûlâb-ı sipihr ü devrân

6 Yine mi tâzeledi zaḫm-ı derûnı mâtem
Yine mi oldı ciger ḳanları gözden rîzân

7 Yine mi geldi o hengâm ki şeh-zâdelere
Ḳıydı raḥm eylemeyüp ceyş-i sefîh u nâdân

8 Yine mi geldi o demler ki o maḫdûm-ı güzîn
Nûş-ı şehd-âb-ı şehâdet ile oldı reyyân

9 Yine mi geldi o demler ki cihân lerzelenüp
İhtizâz eyleye ol ḥâlete 'arş-ı Raḥmân

10 Bu o demler mi degil ḫâk-i siyeh-fâma düşüp
Bu ḳara günde küsûf itdi o mihr-i tâbân

[343] Lebîb, Mersiye, (Basıldığı yer ve tarih yok), 2 sayfa.

11 Bâd-ı mesmûm ‘aṭaş ḳoydı seḥâb-ı ġadre
Nâ-bedîd oldı bu ‘âlemden o mâh-ı raḫşân

12 Sâḳî-i Kevşer’üñ evlâdını bu günlerde
Ḥasret itdi bir içim şuya gürûh-ı ḥızlân

13 ‘Aḳl u îmânı olan aġlayup âh itmez mi
Kerbelâ vaḳ‘ası der-ḫâṭır olunca her ân

14 Nedür ol ḥâl kı ḥayret virür ehl-i hûşa
Nedür ol ma‘reke-i mûdhişe-i şûristân

15 Ne cesâret ne sefâhat o Yezîd’üñ ṭavrı
Nedür ol nâ-ḫalefüñ itdigi ẓulm ü ‘udvân

16 Nesin almışdı Yezîd’üñ o mu‘allâ-elḳâb
Ne żarar eylədi ḫâ’in-menişe ol sulṭân

17 Ṣuç mıdur yoḫsa anuñ ceddi Peyember idügi
Yâ ‘Alî-zâdelik ol şâha ḳabâḥat mı hemân

18 Mâder-i biż‘a-i Aḥmed idüginden mi ‘aceb
Bu ḳadar ẓulme sezâ gördiler ehl-i ṭuġyân

19 Âh lâyık mı idi öyle güzîde gevher
Ḫâk ü ḫûnuñ arasında düşüp olsun ġalṭân

20 Bu sezâ mı kı anuñ gibi şeh-i mülk-i şeref
Kerbelâ’da ola ġam-dîde-i ẓulm-i dûnân

21 Buña feryâd olunmaz mı olup pejmürde
Ḫas u ḫâruñ ola pâ-mâli o verd-i ḫandân

22 Bula dil-ḫûn-ı sitem Âl-i Muḥammed ne dimek
Ola dil-şâd u be-kâm Âl-i saḫîf-i Mervân

23 Âh ṣad âh nedür ey felek-i sifle-nevâz
Ġarażuñ itmeden erbâb-ı kemâli giryân

24 Taḫt u baḫt ile be-kâm ola Yezîd-i fâcir
Laḫt laḫt ola ciger-gûşe-i Şâh-ı Merdân

25 Sîneler çâk olacak yer mi degildür burası
Böyle bir ġuṣṣalı ḳıṣṣa işidildi mi amân

26 Şâh’dan eylese deryûze gedâ ‘ayb olmaz
Ben de böyle diyerek yalvarırum ân-be-ân

27 Yâ Ḥüseyn ibn-i ‘Alî ey şeh-i iḳlîm-i kerem
Nigeh-i luṭfuñ ile eyle Lebîb’i şâdân

28 Ḫâk-i pâyuñda daḫîlim beni ḳurtar kı sözüñ
Geçer elbette senüñ ceddüñe bî-reyb ü gümân

3- (Terkîb-i Bend) Zekâyî Ḳuddise Sırruh Ḥażretlerinüñ Merṣiyesini Tanẓîrdür[344]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

I

1 Bugün şol mest ü ḥayrânım şu'ûrum ḳalmadı aṣlâ
Diger-gûn ḥâl ü zâr u vâlih ü şûrîde vü şeydâ

2 Sirişk-i ḥasretim cûş eyleyüp mânende-i deryâ
Görinmez dîde-i giryânıma dünyâ vü mâ-fîhâ

3 Ṣafâ-yı ḫâṭırım yoḳdur beni söyletme ey zâhid
Ḳırıḳdur gönlümüñ âyînesi muġber iken ḥâlâ

4 Bu âteşler ki vardur ḫâṭırında tâb-ı ḥasretden
Yaḳar bir âh-ı sûzânım cihân mülkini ser-tâ-pâ

5 Cefâ-kâr oldıġın bildim sipihr-i bî-vefânuñ ben
İder her bir devirde gûne gûne derd-i dil peydâ

6 Mu'âf idüp sitem-kârânı ḳânûn-ı cefâsından
Ne ḥikmetdür ider her ehl-i dilde 'âdetin icrâ

7 Bozulsun intiẓâm-ı devri çarḫuñ bî-devâm olsun
Ḫarâb-ender-ḫarâb olsun ser-â-ser 'âlem-i dünyâ

8 Felekler ṣarṣılup ḫâke dökülsün encüm ü mâhı
Esâsı lerze-nâk olsun yıḳılup künbed-i mînâ

9 Felek ġadr eyledüñ âteş bıraḳduñ ḳalb-i 'uşşâḳa
Bir âteşdür o âteşler ki deryâ idemez iṭfâ

10 'Alev-ḫîz olmasun mı dilde âh u âteşîn-feryâd
Gürûh-ı ḫânedâna nâ-sezâ dûr eyledüñ ḫayfâ

11 Aḳıt seyl-i sirişki dem-be-dem mâh-ı Muḥarremdür
Bu demlerde gönüllerden geçen ḫûnâbe-i ġamdur

12 Elüñ degdükçe feryâd u fiġân u âh idüp hem de
Dilâ çâk-ı girîbân eyle kim eyyâm-ı mâtemdür

II

13 Bugün erbâb-ı 'aşḳuñ nâle vü zârı zamânıdur
Bütün sermâye-i efkârı feryâd u fiġânıdur

14 O cellâd-ı ḳażâ nâ-ḥaḳ nice ḳan dökdi kim ḥâlâ
Degüldür mâh-ı nev çarḫuñ o tîġ-i bî-emânıdur

15 Şehâdet câmını nûş itdi evlâd-ı Resûlullâh
O ser-mestân-ı 'aşḳa neş'e-baḫş-ı câvidânîdür

16 Fenâ işde bulundı zümre-i a'dâ nedür çâre
Beḳâsı yoḳ bu dünyâ-yı denînüñ gerçi fânîdür

[344] Lebîb, Mersiye, Millî Kütüphane, Yz. A. 377, v. 2b-4a.

17 Perîşân oldı ‘âlem bunda ḥikmet neydügin bilmem
Belî ‘uşşâḳ-ı zâruñ ibtilâlar imtiḥânıdur

18 Ḳader buldı yerin a‘dâyı âlet eyledi taḳdîr
İrişdi Ehl-i Beyt’e bir ḳażâ-yı nâ-gehânîdür

19 Ezelden ketb olunmuş levḥ-i taḳdîr-i efâżılda
Bu ḥâlet ser-nüvişt-i ehl-i derdüñ tercemânıdur

20 Ne çâre ḥükm ü fermân-ı İlâhîdür bu keyfiyyet
Çekerler cevr-i a‘dâyı belâ-yı âsumânîdür

21 Fedâ olsun yolında cân u başım â l ü evlâduñ
Benim gönlüm bu rezm-gâh-ı ‘aşḳuñ pehlevânıdur

22 Fu’âdım naḳşıdur reng-i tevellâ ser-te-ser zîrâ
Maḥabbet anlara ehl-i derûnuñ ḥırz-ı cânıdur

23 Żiyâ-yı çeşm-i cânım ḫâk-i pây-ı Muṣṭafâ’dandur
Benim-çün rûşenâlıḳ şem‘-i ‘aşḳ-ı Müctebâ’dandur

24 Ḳıyâs itmeñ żiyâ ḳandîl-i ‘aşḳa mâ-sivâdandur
Bu nûr-ı Ḥaḳ baña vech-i ‘Aliyyü’l-Murtażâ’dandur

III

25 Resûl’üñ ḳurretü’l-‘aynı ḥabîb-i Ḥażret-i Bârî
Maḥabbet ehlinüñ iki gözi envâr-ı âşikârı

26 Bi-ḥamdillâh dâ’im rûşenâ çeşmim ki ‘âlemde
Ḥasan’dur cismimüñ cânı cihânı ṭutdı envârı

27 Ḥüseyn-i Kerbelâ cânım o şehdür dînim îmânım
Efendim hem de cânânım ḥabîbim ‘örnrümüñ varı

28 Ben ol şâh-ı şehîdân-ı cihânı eyledim her dem
Gönül taḫtında sulṭânım anuñ-çün iderim zârı

29 Bular nûr-ı velâyetdür gül-i bâġ-ı risâletdür
Çemen-zâr-ı velâyetdür riyâż-ı ‘aşḳuñ ezhârı

30 Naṣıl ehl-i liyâḳatdur bilürlerken ne cür’etdür
Giriftâr-ı şehâdetdür gel imdi gör bu esrârı

31 Biri mâh-ı sa‘âdetdür biri şems-i hidâyetdür
İki nûr-ı siyâdetdür bu ṣoḥbet şübheden ‘ârî

32 Dü-genc-i dürr-i ḥikmetdür velâkin cân-ı kıymetdür
Ẓuhûr iden ḥaḳîḳatdür bulardan itme inkârı

33 Ġumûm-ı dehre lâyıḳ mı giriftâr oldılar bunlar
Revâ mıdur ḥimâyet itmek a‘dâ-yı tebeh-kârı

34 Ḫudâ rüsvây u bed-nâm eylesün hengâm-ı maḥşerde
Ola ḳavm-i Yezîdî la‘net-i Ḥaḳḳ’uñ sezâ-vârı

35 Yanar dâ'im bu ġam ehl-i dilüñ göñlinde âteşdür
Çıḳar eflâke dek zîrâ bu âteş ḫaylı ser-keşdür

36 O ẓâlimlerle aṣlâ âştî mümkin degül zîrâ
Gürûh-ı ḫâricîlerle işimiz hep keşâ-keşdür

IV

37 Velâyet maẓharı 'âlemde Zeynü'l-'Âbıdîn oldı
O ḥażret ḳulluġında bulunanlar kâm-bîn oldı

38 Naṣıl ez-cân itmez dergehinde bendelik 'âşıḳ
'İnâyet ma'deni 'uşşâḳa ol sulṭân-ı dîn oldı

39 Muḥammed Bâḳır ol şâhım göñül burcındakı mâhım
Dem-â-dem ḳalb-i âgâhım sezâ-yı âferîn oldı

40 Ben ol âşüfte güm-râhım fiġân u zâr hem-râhım
Anuñ-çün na'ra-i âhım çıḳup 'arşa ḳarîn oldı

41 İmâm-ı Ca'fer-i Ṣâdıḳ ḫilâfet şânına lâyıḳ
O şehdür cümleye fâ'ıḳ imâmü'l-müslimîn oldı

42 Nevâhîden ḫavâricden teberrâ itmede dâ'im
O şâhuñ mezhebi 'âşıḳ bana ḥabl-i metîn oldı

43 Dil-i Mûsâ-yı Kâẓım'da tecellî ḳıldı nûr-ı Ḥaḳ
Bu ṭavr-ı Ṭûr-ı ma'nâya baḳuñ 'ayne'l-yaḳîn oldı

44 Güşâyişlendi göñlüm rûşenâlıḳ geldi efkâra
O şâhuñ pertev-i ḥüsni bana nûr-ı cebîn oldı

45 Rıżâ şâh-ı cihânım âsitânı ḳıble-gâhımdur
Anuñ ḫâk-i deri zîbâyiş-i levḥ-i cebîn oldı

46 Olur iḥrâm-bend ol semte ṭoġru 'âşıḳân elbet
Ḥarem-gâh-ı viṣâlı beyt-i Rabbü'l-'Âlemîn oldı

47 Dü-'âlemde 'ınâyet ḫânedân-ı Muṣṭafâ'dandur
Bu da'vâ şimdi oldı ṣanmayuñ tâ ibtidâdandur

48 Hemân sen 'arż-ı ḥâl it cümlesi ehl-i vefâdandur
Mürüvvet ehli bunlardur kerem Âl-i 'Abâ'dandur

V

49 İmâm-ı Evliyâ'u'l-Ḥaḳ Taḳî ol şâh-ı ekremdür
Şeh-i mülk-i velâyet şâh-ı şâhân-ı mu'aẓẓamdur

50 Aña ḳulluḳ cihânuñ şâhı olmaḳdan da a'lâdur
Eñ ednâ bende-i dergâhı bir sulṭân-ı 'âlemdür

51 Naḳî'nüñ ḫâk-i pâyıdur benim derdime dermânım
Ġubâr-ı dergehi zaḫm-ı dil-i 'uşşâḳa merhemdür

52 Yüzüñ sür dergeh-i şâhânesinde ol kerem-kâruñ
Türâb-ı âsitânı şübhesiz iksîr-i a'ẓamdur

53 Cenâb-ı 'Askerî maḥbûb-ı Ḥaḳ'dur ol ḳamer-ṭal'at
O ḫurşîd-i kerem-pertev hem efḫamdur hem ekremdür

54 Cihân-ı ma'rifetde âfitâb-ı 'âlem-ârâdur
Yüzi nûrı żiyâ-baḫş-ı derûn-ı pür-ġam u hemdür

55 İmâm-ı Ḥaḳ Muḥammed Mehdî-i ṣâḥib-zamân oldı
Ta'aṣṣub itmemek aṣḥâb-ı 'aḳla bunda elzemdür

56 Ẓuhûr-ı nûr-ı ma'nâ-yı ḥaḳîḳat bundadur zîrâ
Tecellî-gâh-ı 'aşḳı ol şehüñ firdevs-i şînemdür

57 Selâm olsun cemî'an ḫânedân-ı Şâh-ı Kevneyn'e
Kelâmın vird iderse yek-ser 'âşıḳlar müsellemdür

58 Lebîb ayrılma ḳullukdan bu dergâh-ı mu'allâya
Bu bâbuñ bendegânı bâr-gâh-ı Ḥaḳ'da mükremdür

59 Żekâyî Ehl-i Beyt'e cânını ḳurbân idüp geldi
Zihî taḫṣîl-i kâm u rütbe vü 'unvân idüp geldi

60 Güzel bir çâre buldı derdine dermân idüp geldi
Der-i şâh-ı velâyetde fedâ-yı cân idüp geldi

4- (Kasîde) 'İzzet Molla Merḥûmuñ Merṣiyesini Tanẓîrdür[345]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Eşkim ne dem ki zaḫm-ı dilimden nişân olur
Ḫûn-ı cigerle la'le döner rengi ḳan olur

2 Dâġ-ı derûn menba'ıdur ḳanlu yaşıma
Ḫûn-ı Ḥüseyn'dür ki gözümden revân olur

3 Ben bir kitâb-ı derd ü belâyım ki ez-ḳażâ
Bir baḫṣ açılsa ḥaşre ḳadar dâstân olur

4 Ser-nâme-i nüvişte-i kilk-i melâlimin
Bir ḥarfini işitse 'adû şâdmân olur

5 Ben ol mübârizim ki añup Kerbelâ günin
Âhım sütûnı destime gürz-i girân olur

6 Âl-i Nebî 'adûsını tenkîl içün hemân
Her mû tenimde ġıbṭa-i tîġ u sinân olur

7 Ol nev-cüvân içün çekilen tîr-i âhıma
Ṭaşdan da olsa ḳalb-i 'adûsı nişân olur

8 Bilmez ne çille çekdigin ol ḳaşı yânuñ âh
Tâ ḥaşr ḳaddi pîr-i sipihrüñ kemân olur

9 Pür-âteşim o rütbe der-i külḫanîye kim
Âh eyledikçe sûz-ı derûnum 'ayân olur

[345] Lebîb, Mersiye, Millî Kütüphane, Yz. A. 377, v. 4b-6a.

10 Bir nâra yaḳdı göñlimi kim kâfirüñ işi
Ednâ şerârı dûzaḫa nev-armaġân olur

11 Ben ṭutmasam göñülde eger dûd-ı âhımı
Şâyed ki mihr ü mâhı cihânuñ nihân olur

12 Yâ ʻarşa dek iḥâṭa idüp dehri sû-be-sû
Şu âsumânuñ üstine bir âsumân olur

13 Dünyâ degül o miḥneti yâd itmek âdeme
Heşt-behişti unudacaḳ derd-i cân olur

14 Ol şâh-zâde vaḳʻası ʻâşıḳ olanlara
Bâdî-i terk-i salṭanat-ı câvidân olur

15 O mer' ile maʻıyyet ider sırr-ı "men-eḥabb"
Selmân ile cinâna ḳadar hem-ʻinân olur

16 ʻUḳbâda elbet anlar ile ḥaşr ider Ḫudâ
Dünyâda kim ki müntesib-i ḫanedân olur

17 Yazsam eger o ġonca-i dil-ḫûna bir varaḳ
Kaġıd ḳalem mürekkeb ü elfâẓ ḳan olur

18 Biñde birin o gül-ruḫuñ itsem ġamın beyân
Her ḥarfi bir ḥadîṯa ḳadar dâstân olur

19 İtsem o naẓmı pey-siper-i âh-ı Kerbelâ
Maʻnâsı yollar almayacaḳ kârbân olur

20 Her lafẓı zâd-ı râh-ı dil-i ehl-i ʻaşḳ olup
Maẓmûnı vird-i ḳâfile-i ins ü cân olur

21 Meddâḥ-ı ḫânedân-ı nübüvvet olanlaruñ
Ḥassân u Kaʻb ḥaḳlarına naʻt-ḫân olur

22 Rûḥu'l-Emîn yâver olup ṭabʻ-ı pâkine
Eñ ʻâcizi benim gibi muʻciz-beyân olur

23 Âl-i Muḥammed-i ʻArabî naʻtıdur sözüm
Laʻl ü dürr-i maʻâniye elbetde kân olur

24 Ben ortalıḳda vâsıṭayım âh u nâleye
Giryem miyâne-i sûḫana tercemân olur

25 Sulṭân-ı Kerbelâ şeh-i ehl-i semâ Ḥüseyn
Dergâhına melekler anuñ pâs-bân olur

26 Şâhân ḫâk-i dergehin itse sezâ penâh
Kim meşhedi melâz-geh-i ḳudsiyân olur

27 Gehvâresinde ṭıfl iken ol nâzenîn henüz
Lâlâsı gör ki eşref-i lâhûtiyân olur

28 Ḫurşîd-i vechi eylese bir zerre âşikâr
ʻAnḳâ-yı mihre evc-i ḥayâ âşiyân olur

29 Ol âfitâb-ṭal'atuñ envâr-ı behceti
Revnaḳ-fürûz-ı pertev-i mihr-i cihân olur

30 Yâd itsem ebruvânını ol nev-hilâlimüñ
Peykân-ı âha levḥa-i sînem nişân olur

31 Yâ ḳaşlarına dâ'ir olan cümle şoḥbetüñ
Her ḥarf-i râ'sı ḫançer-i cân-ı cihân olur

32 Ol iki dîde kim ḥarem-i âl-i Aḥmed'e
Çün mihr ü mâh şâm u seḥer dîde-bân olur

33 Ol nûr-ı çeşm-i 'âlemiyânuñ nigehleri
Cennet ḥadîḳasında gezen âhuvân olur

34 Ol ġamze kim 'adûya nigâh itse ḫışm ile
Ger 'Amr u 'Anter olsa daḫi nâ-tüvân olur

35 Ḫançer çekerse ḳaşları a'dâsı üstine
Şemşîr-i Żü'l-feḳâr-ı 'Alî'den nişân olur

36 Yazsam o ḫâl-i vechi o ḫaṭṭ-ı mu'anberi
Tefsîr-i ḥüsn ü 'aşḳ ne şeymiş beyân olur

37 Âyât-ı beyyinât-ı cemâli o gül-veşüñ
Ḳur'ân-ı 'aşḳa sûre-i necm ü duḫân olur

38 Bînî-i devleti o hümâ-yı sa'âdetüñ
Sîmurġ-ı ḥüsn ü behcete nev-âşiyân olur

39 Yâḫud o enf-i zî-şeref-i bülbül-i cinân
Minḳâr-ı murġ-ı cennete ḥırz-ı emân olur

40 Dürc-i dür-i kerâmet idi ḫoḳḳa-i femi
Dendân-ı gevherînle el-ḥaḳ 'ayân olur

41 İncü gibi dizerdi sözi dişleri miṣâl
Ehl-i siyer bu sözde cevâhir-feşân olur

42 Sünbül-şemîm-i zülfini gül-bûy-ı ḫulḳını
İtse hediyye gülşene reşk-i cinân olur

43 Ol gül-cemâl nükhetini 'âleme ṣabâ
Neşr eyledikçe ṭoplasalar gülsitân olur

44 Âġişte-ḫûn-ı ġadr olan ol ḳadd-i nâzenîn
Bir servdür ki reşk-i dil-i erġavân olur

45 Böyle ḫazân-dîde olan gül-nihâl âh
Bir sîm naḫl-i nâz idi ammâ revân olur

46 Bu ḥüsn ü bu bahâ ile ol şâha ḳaṣd iden
Kâfir degül mi öyle naṣıl müslimân olur

47 Ol gevheri cihânda żâyı' iden 'adû
Yâ Rab ne seng-dil ne ḳatı bî-amân olur

48 Ḫançer-keş oldı bûse-geh-i Faḫr-i ‘âlem’e
“Desteş bürîde-bâd” sözi her zamân olur

49 Müslim olan bu kâr-ı ḫaṭar-nâkı eylemez
Kâfırden olsa dîne bu rütbe ziyân olur

50 Biñ kerre günde ölse o kâfir dirilmeden
Bir mûyına dinilmez anuñ yan beyân olur

51 Âl-i Ümeyye yerlere geçse bütün bütün
Ṣanma ziyân-ı Âl-i Resûl’e żimân olur

52 Muḥtâc-ı şeb-nem eylediler ġonca-ı femin
Bülbül şaşar bu işlere eşki revân olur

53 Ol gül-cemâle ḫâr u ḫasın itdigin eger
Gûş itse gül açılmadan evvel ḫazân olur

54 Devletlü başı varmış o maḥdûm-ı a‘ẓamuñ
Her bâr zikri tâc-ı ser-i ‘ârifân olur

55 Gûy-ı ḥaḳîḳat oldıġı-çün deşt-i ‘aşḳda
Kım râh-ı Ḥaḳda tâ-be-ḳıyâmet devân olur

56 Rüsvây ider Yehûd u Naṣârâ’ya ḫaşmını
Kâfir ne ẓâlim oldıġı bir gün ‘ayân olur

57 Maḥşer güninde ẓâhir olur da rezâleti
Seyr eyleriz o kâfiri biz bir zamân olur

58 Yoḳ görmeyem o günde ben ol ḳanlu ẓâlimi
Ḳalmaz şu‘ûr bizde gözüm pür-dumân olur

59 Elbet taḥammül eyleyemem gördigim zamân
Ṣabrım yanar da belki ḳıyâmetde ḳan olur

60 Dünyâyı dûd-ı âh ile göstermedi bize
Ẓâlim Yezîd âh ne bed dûdmân olur

61 Dünyâda mâtem âteşine yaḳdı cânımı
‘ Uḳbâda kâfirüñ işi gerçi dumân olur

62 İzhâr-ı la‘net itmedeyiz ehl-i bâtınız
Ol söz nihân olur mu ki zîb-i lisân olur

63 Biz gizlesek de ṣaḳlayamaz âh u vâhımız
Ẓâhirde gerçi aña ‘adâvet nihân olur

64 Bir ḫîzdür ki itdigi etvâr-ı fitne-ḫîz
Şerm-i muḥanneṣân u ġam-ı ibnegân olur

65 Nâ-merd puştuñ eyledigi ḳaḥbelik ammâ
Mevżû‘-ı baḥş-i fâḥişegân-ı zenân olur

66 Vaḳtâ ki Âl-i Beyt’e gelince ihânete
Ol kelbi gör ki tev’em-i şîr-i jiyân olur

67 Evlâdına Peyâmberüñ sû'-ı ḳaṣdda
Ol ḳaḥbe ṣanki 'âleme bir ḳahramân olur

68 İblîs Âdem'e bu cenâb-ı Muḥammed'e
Ḳaṣd-ı ihânet eylemede tev'emân olur

69 Şeytân ile uḫuvvet idüp hem de birleşüp
Kıbr eyledükde ḳanġısı bilmem yamân olur

70 La'net Yezîd'e kendine a'vân u âline
'Âşıḳlarız bu bizlere vird-i zebân olur

71 Ḫâşâ ben i'timâd idemem böyle ṣoḥbete
La'n eyleyen dinürse de dûzaḫ-mekân olur

72 Neylersin ey ḳalem dehen-âlâ-yı hecv olup
Yoḳdur Yezîd nerde añılsa mehân olur

73 Uġraşma artık öyle necâsetle muḥtemel
'Arż-ı niyâza belki o 'ıḳd-ı lisân olur

74 Yâ Rab penâhım Âl-ı 'Abâ ḳıl o günde kim
Ḫıl'at-be-dûş-ı maġfiretüñ muḫliṣân olur

75 Ḳıl ḫırḳa-pûş-ı ḥubb u velâ ḳâmetim o dem
Zerrîn câme anda keşân-ber-keşân olur

76 Göster o nûr-ı dîde-i Zehrâ'yı çeşmime
Ol demde kim cihân 'adem-âşıyân olur

77 Nûr-ı cemâli dîdemi tenvîr eylesün
Yâ Rab o şeb ki ḫalḳ gözümden nihân olur

78 Yâ Rab be-câh-ı şâh-ı serîr-i Necef 'Alî
Kim vaṣf-ı pâki dilde şeh-i merdümân olur

79 Yâ Rab be-ḥaḳḳ-ı server-i maḥşûş-ı "hel etâ"
Ol gün ki añа bende nice ḫusrevân olur

80 'İzzet ḳuluñ görince unutdurma anlara
Ol dem ki anda dost ile düşmen 'ayân olur

81 Yâ Rab Lebîb'e Âl-i Muḥammed şefî' ola
'Âṣîlere o gün ki kerem râygân olur

5- (Müsemmen) Mersiye[346]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Ey dil ey dil yine feryâd-ı dem-â-dem demidür
Âh u efġân idelim 'aşr-ı Muḥarrem demidür
Açalım yâreleri ḫâṭıra mâtem demidür
Yaḳalım dâġları sînemize ġam demidür
Aġlasun inlesün endûh ile 'âlem demidür
Dîdeden ḳan aḳıdurlar ise hem dem demidür
Biz hemân nâle vü feryâd idelim leyl ü nehâr
'Âşıḳ-ı zâra budur şimdicek elzem ey yâr

[346] Lebib, Mersiye, Millî Kütüphane, Yz. A. 377, v.7a-8b.

2 Ḥüseyn İbn-i 'Alî ḥażretinüñ ḥâk-i rehi
'Arş u ferş ü melegüñ zîver-i ṭarf-ı külehi
Çarḫ ḳurbân iderken yolına mihr ü mehi
İtdi pâ-mâl-ı sitem ẓâlim 'adûlar o şehi
O gürûhuñ sögerim cânına yoḳdur günehi
Benim efġânımı feryâdımı sen ṣanma tehî
Çıḳma ṣâḥib o köpek ibne Yezîd'e cânım
Ḳâ'il olmaz buña zinhâr benim îmânım

3 Ne şekil ḥâl idi ol ḥâl bilür misin 'aceb
Bu ḳadar ẓulm-ı fırâvâna 'aceb neydi sebeb
Ḥaḳḳını eyler iken ol şeh-i zî-şân ṭaleb
Şâhid iken anuñ 'unvânına burhân ne sebeb
Bu naṣıl cür'et a ẓâlim bu naṣıl sû'-i edeb
Neden îcâb idiyor ol şehe bu cevr ü ta'ab
Sögmemek gelmez elimden saña ey ḫîz-i pelîd
Ebter ü fâcir ü azlemsin a çingâne Yezîd

4 Kerbelâ vaḳ'asını gûş iden efġân eyler
Nâle vü zâr iderek çâk-i girîbân eyler
Sîne-gâha gözinüñ yaşını rîzân eyler
Zaḫmına rîze-i elmâs ile dermân eyler
Her Muḥarremde fiġân itmegi idmân eyler
Bende-i Âl-i Nebî oldıġın i'lân eyler
Bendeñiz de ḳulum ol şâh-ı kerem-kirdâra
Ḳulluġum ḥażretine 'arż iderim hemvâre

5 Neler itdi neler âh ol bir alay dûzaḫiyân
O gül-i cennet olup ġoncalarıyla nâlân
Oldı ser-nâme-i islâm zemîne ġaltân
Ḥâşe-lillâh bu kârı ide ehl-i îmân
Ḳıydılar sıbṭ-ı Nebî'ye bu olur mı ey cân
Çâresizdür eger 'âşıḳlar iderse efġân
Aġlamaz mı işiden bunca felâketleri âh
Cân ṭayanmaz bu fenâ işlere vallâh billâh

6 Kerbelâ'da bugün efġân-ı fırâvân oldı
Âl u evlâd-ı Nebî zâr u perîşân oldı
O ciger-pâreleri teşne-dil ü cân oldı
Her biri bir tarafa düşdi nice ḳan oldı
Sû-be-sû Âl-i Nebî vâlih u giryân oldı
Düşmenüñ güldi yüzi bu işe ḫandân oldı
Biz hemân derdleşelim aġlaşalım dünyâda
Güleriz ḥâl-i 'adûyı göricek 'uḳbâda

7 Ümmet-i Aḥmed-i Muḫtâr'a düşer mi ḫayfâ
İde evlâdına bu mertebede cevr ü cefâ
Oldı mı millet-i âḫerde bu âşûb u belâ
Bir içim şuyı dirîġ eyledi ẓâlim a'dâ
Eyle inṣâf taḥammül mi ider cân buña
Kerbelâ'da ide evlâd-ı Nebî vâveylâ
La'netullâhi 'aleyhim o gürûh-ı ḫızlâna
Ebedî olsa cehennemde sezâdır sûzâna

8 Eyler elbetde bugün ‘âşık olanlar feryâd
İşidilmiş mi görülmiş mi bu gûne bîdâd
Şimr-i ḫâ’in ü zâlim ile ol İbni Ziyâd
Neler itdi neler ol şâha ḫilâf-ı mu‘tâd
Ḳıldılar kevne mezâlim o melâ‘în îcâd
Oldı dil-ḫûn-ı cefâ ḫayfla âl u evlâd
Âh u ṣad-âh ne şekil ṣabr ideyim bu ḥâle
Gelmiyor derd-i dilüñ biñde birisi ḳâle

9 Müşkil iş ‘aşr-ı Muḥarremde bize def‘-i melâl
Sîneler mâtem ile ġamla olup mâl-â-mâl
Bu mezâlimleri bir ḫâṭır ider mıydı ḫayâl
İtmemiş olsa o ẓâlimleri şeyṭân iḍlâl
Kâşkî olmamış olsaydı bu gûne aḥvâl
Kerbelâ ḥâlini naḳl eyler isem bi’l-icmâl
Tâ dem-i ḥaşra ḳadar bitmez idi efsâne
La‘net olsun sebeb oldı aña bir çingâne

10 Sizüñ ey Âl-i Nebî ḳullarıñuzdur ‘âlem
Luṭf u iḥsânuñuz âfâḳı idüpdür ḫurrem
Bendeñiz de sizüñ a‘dâñuzı aṣlâ sevmem
Ḳulluġumdur size ‘indimde her işden aḳdem
Ḥaḳ cüdâ eylemesün sizden efendim bir dem
Kerem ü cûduñuz ‘âlemde Lebîb’e elzem
Yâ Ḥüseyn eyle kerem ben de sizüñ bendeñizem
Seg-i dergâhıñuza tev’emem efgendeñizem

6- (Tercî‘-i Bend) Taşṭîr-i Merṣiyye-i Zekâyî Efendi[347]

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

I

1 Bî-vücûd ol ey göñül ehl-i fenâya hem-dem ol
Ḳayda düşme rûz u şeb âzâdelikle ḫurrem ol

2 Meclis-i bîgâneye zinhâr olma âşinâ
Bezm-i ḫâṣ-ı ṣoḥbet-i erbâb-ı ‘aşḳa maḥrem ol

3 Geç bu fânîde ḳamu âlâyiş ü lezzâtdan
Zerrece ârâyiş-i gerdûna baḳma eslem ol

4 Büt idüp ṭapma hevâ-yı nefsüñe şeyṭândur
Terk-i ṣûret eyle ma‘nâ ‘âleminde âdem ol

5 Ârzû-yı mâ-sivâ ḳaydın göñülden ḳaṭ‘ idüp
Cümleden ümmîdi kes ye’s ü ferâġa tev’em ol

6 Ḫıl‘at-ı yek-rengî-i Âl-i ‘Abâ besdür saña
Ḫırḳa-i faḳr u fenâda fâriġ-i dü-‘âlem ol

7 Ḥakk olunsun var ise sîneñde âşâr-ı sürûr
Kerbelâ’yı yâd idüp ḫayretle zâr u sersem ol

[347] Lebîb, Mersiye, Millî Kütüphane, Yz. A. 377, v.8b-11a.

8 İki destüñle ṭutup dâmân-ı ḥüzn ü ḥasreti
Gel Muḥarremdür bu günde sîne-çâk-ı mâtem ol

9 Mâh-ı nev ṣanma felek ḳıldı güşâde bır 'alem
Leşker-i 'uşşâḳa ey dil ḳarışup ferruḫ-dem ol

10 İşbu gün 'aşr-ı Muḥarremdür ne lâzım başḳa iş
Sen de derd-âlûd-ı evlâd ile ehl-i mâtem ol

11 Dâġ dâġ oldı Ḥüseyn'üñ mâtemiyle sîneler
Ḥaşre dek âh eylesem çıḳmaz göñülden kîneler

12 Yâda geldikçe Muḥarremde ġam-ı dîrîneler
Çâk çâk oldı dil-i 'uşşâḳ çün âyîneler

II

13 Ey sıpihr-i bî-vefâ cevr-i fırâvân eyledüñ
Bî-raḥimlik 'âleminde ḥayli ṭuġyân eyledüñ

14 Hây ḫûnî yoġ imiş sende mürüvvetden eser
Kerbelâ ḫâkinde ẓulm ile nice ḳan eyledüñ

15 Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûl'i teşne-leb ḳılduñ şehîd
El-'aṭaş-gûyân ol şâhânı ḳurbân eyledüñ

16 Yoḳ mıdur inṣâfuñ a'dâ zümresin ḫandân idüp
Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ'yı zâr u giryân eyledüñ

17 Eyledüñ nehr-i Furât'ı anlara 'ayn-ı serâb
Gözlerinüñ yaşını mânend-i bâdân eyledüñ

18 Bır içim ṣudan niçün maḥrûm idüp ol şehleri
Sâḳıyân-ı kevṣeri dünyâda 'aṭşân eyledüñ

19 Eyleyüp pejmürde gülzâr-ı kerâmet ġoncasın
Bülbül-âsâ sû-be-sû dil-zâr u nâlân eyledüñ

20 Devşir 'aḳluñ başuña gül-deste-i dîni felek
Ḫayf kim dest-i melâmetle perîşân eyledüñ

21 Nâ-murâd itdüñ dü-kevnüñ pâdışâhın ey felek
Nâ-bekâr a'dâsını mesrûr u şâdân eyledüñ

22 Bır dönüp de semt-i hencâr-ı ṣavâba baḳmaduñ
Sen bu kec-rev devr ile ammâ kı 'ışyân eyledüñ

23 Dâġ dâġ oldı Ḥüseyn'üñ mâtemiyle sîneler
Ḥaşre dek âh eylesem çıḳmaz göñülden kîneler

24 Yâda geldikçe Muḥarremde ġam-ı dîrîneler
Çâk çâk oldı dil-i 'uşşâḳ çün âyîneler

III

25 Özge âteşdür belâ-yı Kerbelâ'nuñ mihneti
Çoḳ zamânlar geçdi ammâ geçmedi germiyyeti

26 Bir güher ḳırdı ki seng-i fitne-i gerdûn o dem
Âdemüñ ṭaş olsa da ḳalbi getürmez ṭâḳati

27 Seyller gibi revân oldı dem-i Âl-i Resûl
Ḳanġı kâfir-mâcerâ eyler idi bu cür'eti

28 Kerbelâ'da ḫûndan fevvâreler itdi ẓuhûr
Âh kim bilmem nedür bu mâ-cerânuñ ḥikmeti

29 Nûr-ı çeşm-i Murtażâ'yı neyledüñ ey çarḫ-ı dûn
Yoḫsa ma'lûmuñ degül miydi anuñ mâhiyyeti

30 Böyle söndürmek neden birdenbire pertevlerin
Şem'-i cân iken çerâġ-ı ḫânedân-ı devleti

31 Cismini Şâh-ı Şehîdân'uñ 'adû pür-zaḫm idüp
Eyledi ġalṭân ḫâk u ḫûnda ol ḥazreti

32 Yâreler urdukça ol şâha ḥadeng-i ġadr ile
Güller açdı ser-te-ser gûyâ nihâl-i ḳâmeti

33 Ne muṣîbetdür bu köhne rûzgâruñ 'âḳıbet
Âl u evlâda ışâbet itdi âḫir nekbeti

34 Güllerin ṭaġıtdı itdi bâġ-ı dînüñ târumâr
Gülsitân-ı "lî-ma'allâh"a irişdi âfeti

35 Dâġ dâġ oldı Ḥüseyn'üñ mâtemiyle sîneler
Ḥaşre dek âh eylesem çıḳmaz göñülden kîneler

36 Yâda geldikçe Muḥarremde ġam-ı dîrîneler
Çâk çâk oldı dil-i 'uşşâḳ çün âyîneler

IV

37 Rûz-ı mâtemdür siyeh-pûş oldı cümle 'âşıḳân
Bu ḳara günde ider dil-dâdeler âh u fiġân

38 Cân yandı ġamla ṭoldı sîne-i ḥasret-keşân
Dîdeler ḳan aġladı seyl-i sirişk oldı revân

39 Şerḥa şerḥa sînesin pür-dâġ-ı hicrân eyleyüp
Zaḫm açsun 'âşıḳân ḳan aġlasun ṭursun hemân

40 Nâle vü feryâdlar tâ 'arşa dek çıḳsa sezâ
Sû-be-sû ehl-i maḥabbet ḳılmada âh u fiġân

41 Ehl-i îmânuñ yıḳıldı ḫâne-i ḳalbi tamâm
Oldı vîrân-ḫâne yek-ser ḫâṭır-ı islâmiyân

42 Ser-nigûn oldı o gül-naḫl-i sa'âdet ba'd-ezîn
Yıḳılup 'âlem ḫarâb olsun ḳamu kevn ü mekân

43 Bî-ḳarâr iden bu mâtemdür dil-i ġam-nâkımı
Böyle bir ġam kı bu ġam bitmez tükenmez bî-gümân

44 Kerbelâ'nuñ vaḳ'asın mâdâm kı yâd eylerim
Cây-ı âsâyış degildür bana bu fânî cihân

45 Ḳaṣd idüp Âl-i Resûl'üñ ḳatline ol ḫâ'inîn
Tîġ-ı ḫayf ile şehîd oldı niçe nev-res cüvân

46 Ol gürûh-ı fitne-cû ẓâlim köpeklerden o dem
Kerbelâ'da bir ḳażâdur kim irişdi nâ-gehân

47 Dâġ dâġ oldı Ḥüseyn'üñ mâtemiyle sîneler
Ḥaşre dek âh eylesem çıḳmaz göñülden kîneler

48 Yâda geldikçe Muḥarremde ġam-ı dîrîneler
Çâk çâk oldı dil-i 'uşşâḳ çün âyîneler

V

49 Gör o maḥbûb-ı Ḫudâ'ya neyledi bu rûzgâr
Mâ-bihi'l-faḫr-ı cihânken itmedi hiç i'tibâr

50 Serverân-ı Ehl-i Beyt'üñ Kerbelâ bezmindeki
Ser-güzeştin söylesem her dem olurduñ zâr zâr

51 Nûr-ı 'ayn-ı 'âlemi ẓâlim ḳatîl-i cevr idüp
Bir iş itdi kim kör olsun ol Yezîd-i nâ-bekâr

52 Âteş-i ẓulmı 'alev-ḫîz eyleyüp kâfir köpek
Ehl-i îmânuñ derûnın eyledi ıḥrâḳ-ı nâr

53 Çekdi evlâd-ı Resûlullâh'a seyf ehl-i ḍalâl
İḫtiyâr-ı küfr ü ṭuġyân eyleyüp encâm-ı kâr

54 Sell-i seyf-i ġadr idüp Âl-i Muḥammed üstine
Eylediler 'âḳıbet ẓulm ü nifâḳı âşikâr

55 Gırdiler cevr eyleyüp Âl-i Resûl'üñ ḳanına
Ẓâlim ü bî-dîn ü ḫâ'in ol gürûh-ı ḫûn-ḫâr

56 Her biri ṣad-gûne ḫayf itdi o cân-ı 'âleme
La'net olsun cânına ḳavm-ı Yezîd'üñ ṣad-hezâr

57 Âteş-i ġamdur göñül mülkin perîşân eyledi
Yandı ṣabrım ser-te-ser efkârım oldı târumâr

58 Ṭutuşup tâb-ı maḥabbetle Lebîb'üñ sînesi
Ḳalb-i maḥzûn-ı Zekâyî nâr-ı ġayretle yanar

59 Dâġ dâġ oldı Ḥüseyn'üñ mâtemiyle sîneler
Ḥaşre dek âh eylesem çıḳmaz göñüldeп kîneler

60 Yâda geldikçe Muḥarremde ġam-ı dîrîneler
Çâk çâk oldı dil-i 'uşşâḳ çün âyîneler

7- (Terkîb-i Bend) Mersiye[348]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

I

1 Açılsun gülleri bâġ-ı bahâr-ı mâtem-ârânıñ
Görünsün lâle-i dâġ-ı dili erbâb-ı sevdânıñ

2 Yine mâtem-serâlansun cihâtı dâr-ı dünyânuñ
İrişsün 'arşa dek nâlişleri 'uşşâḳ-ı şeydânıñ

3 Dökülsün rîzelensün mihr ü mâhı çarḫ-ı mînânıñ
Yıḳılsun ṭâḳ-ı eyvânı sipihr-i kîne-fersânıñ

4 Çözülsün târ-ı bendi târumâr olsun şüreyyânıñ
Bulansun dem-be-dem ḳana sirişki çeşm-i giryânıñ

5 Ḳaçırsun keyfini endîşeler ser-mest-i şahbânıñ
Muḥarremdir anılsun mâcerâsı pûr-ı Zehrâ'nıñ

6 Bu demlerdir o demler Kerbelâ deryâ-yı ḫûn oldı
Dü-'âlem şehriyârı ḫâke düşdi ser-nigûn oldı

II

7 O naṣb-ı 'ayn-ı ümmet nûr-ı çeşm-i Ḥaydar u Zehrâ
O mihr-i burc-ı rif'at sâye-baḫş-ı 'âlem-i dünyâ

8 O dürr-i baḥr-ı ḥikmet gevher-i yektâ-yı bî-hemtâ
O şeh-zâd-ı nübüvvet nâzenîn-i Ḥażret-i Mevlâ

9 O gül-naḫl-i sa'âdet serv-ḳâmet ġonca-i zîbâ
O ser-tâc-ı fütüvvet pâdişâh-ı mülk-i istiġnâ

10 O bedr-i tâb-ı 'işmet reşk-i mihr-i 'âlem-i bâlâ
O mir'ât-ı kerâmet sîne-ṣâf-ı ṣûret-i ma'nâ

11 Melâz-ı dîn ü millet ḳahramân-ı 'arṣa-i 'uḳbâ
Ḥüseyn bin 'Alî-i 'âlî-şiyem mihr ü ḳamer-sîmâ

12 Revâ-yı Ḥaḳ mıdır ḫâk-i siyâh içre ola ġalṭân
Bunı lâyıḳ görür mi zerre îmânı olan insân

III

13 O bir güldür ki âġûş-ı Resûlullâh gül-zârı
O bir dürdür ki genc-i 'işmet olmuşdur güher-dârı

14 O bir şehdir ki taḥte'l-emr ider nûh-çarḫ-ı devvârı
Mesîḥ'e bir baḳarsa eyler ıhyâ çeşm-i bîmârı

15 Naşıl şehdir o şeh ḥubb-ı Muḥammed'dir vefâ-dârı
Güzîde meşrebi 'âlem-pesend eṭvâr u kirdârı

[348] Lebîb, Mersiyeler (Baskı yeri ve tarihi yok), s. 4.

16 Kerâmet cümle etvârı sütûde yek-ser âşârı
Naşıl vaşf eyleyem bilmem şaşırdım bunda güftârı

17 Şehîd itdi zemîn-i Kerbelâ'da ol kerem-kârı
Cihânıñ şaḥş-ı murdârı dü-'âlem merd-i bî-'ârı

18 Bu günlerde o mażlûma neler itdi neler a'dâ
Bu demlerde neler oldı neler ey 'âşıḳ-ı şeydâ

IV

19 Bu eşnâda yıḳılsun ehl-i derdiñ ḳalb-i vîrânı
Getürsün gönlüne âh eyleyüp şâh-ı şehîdânı

20 Aḳıtsun çeşm-i ḥasret yeñiden eşk-i fırâvânı
Resîde eylesün şeb-tâ-seḥer 'ayyûḳa efġânı

21 O derd-i fürḳatiñ feryâd olur olursa dermânı
Neden oldı bu ḥâl-i ġam-fezâya ol şeh erzânî

22 Semûm-ı fitneden lâyıḳ mı ṣolmaḳ verd-i ḫandânı
Sezâ mıydı küsûfa ḳoymaḳ ol mihr-i dıraḫşânı

23 Ne itmişdi Yezîd-i bî-ḥayâya ol kerem kânı
O demlerde Ḥüseyn'iñ yoġ iken 'âlemde aḳrânı

24 Yezîd-i fâcir ü ẓâlim o ḫîz-i mel'anet-kirdâr
O şâha ḳıydı küfrân-ı ni'amlıḳ eyleyüp iẓhâr

V

25 Felek ehl-i velâya mâtemi pek râygân itdi
Bu günlerde 'adû-yı ḫânedânı kâm-rân itdi

26 O nûr-ı çeşm ü cân-ı cümle âfâḳı nihân itdi
Yezîd-i ḫâ'in ü mel'ûnı bunda şâd-mân itdi

27 'Aceb kâr itdi yek-ser 'âlemi mâtem-sitân itdi
Ḳulûba pek doḳundı ehl-i 'aşḳı nâ-tüvân itdi

28 Züḥaldan ḫûy mı ḳapdı Kerbelâ'da bir ḳırân itdi
Muḥibb-i ḫânedânıñ ḥâlini ġâyet yamân itdi

29 Furât-âsâ sirişk-i çeşm-i 'uşşâḳı revân itdi
Vefâsız çarḫ-ı gerdûn oldıġın el-ḥaḳ beyân itdi

30 O nev-res teşne-leb teşrîf itdi bezm-i ḥavrâyı
Görür Sâḳî-i Kevşer rûz-ı maḥşerde bu da'vâyı

VI

31 Bu günlerde 'adû-yı Âl-i Aḥmed kâm-ver oldı
Cihânda mişli sebḳat itmemiş bir şûr u şer oldı

32 O demlerden beri geldi müselsel bir keder oldı
'Adû şeyṭâna uydı maẓhar-ı fevz ü ẓafer oldı

33 'Acâyib ḥâldir erbâb-ı ġayret kûr u ker oldı
Teġâfül itdi ḫalḳ Âl-i Nebî'ye baḳ neler oldı

34 Gönüllerde oñulmaz zaḫm açıldı bir eşer oldı
Bu derd ü ġam düşüp âfâḳa gitdikçe beter oldı

35 Bir âteş düşdi erbâb-ı ḳulûba şu'le-ver oldı
Tutuşdı sîneler ṣabr u taḥammül derbeder oldı

36 Bu sözde tâ-be-maḥşer ṣâbitim eylemişim ışrâr
Yezîd-i fâcire dâ'im 'adâvet eylerim izhâr

VII

37 Niçün bir ḳaṭre ṣuya teşne-leb gitdi o meh-peyker
Ṣusuzluḳdan niçün pejmürde oldı öyle bir gül-ter

38 'Acebdir duymamış bu ḥâli yoḫsa çeşme-i Kevṣer
Aḳup yüzler sürerdi pây-gâhında anıñ yer yer

39 Cihânı ġarḳ-ı raḥmet eylemişken ceddi ser-tâ-ser
Neden ḥasret çeker âb-ı Furât'a öyle bir server

40 Ne sengîn-dil vefâsız ẓâlim imiş düşmen-i ebter
Bu rütbe teşnelikle Kerbelâ'da eyledi yek-ser

41 O 'âlî-ḥażreti evlâdını etbâ'ını muġber
Dehenler lâl olup bunda şaşar ḥayretlenüp diller

42 Resûl-i Kıbriyâ'nıñ ibn-i binti mâh-sîmâsı
Olup nâlân u ḫaste şâd-mân olmuşdur a'dâsı

VIII

43 Bu günlerde şehîd oldı o şâh-ı mes'adet-vâye
Bu günlerde zemîne ser-nigûn oldı o meh-sâye

44 Bu eşnâda irişdi çeşm-i zaḫm ol mihr-i vâlâya
Bu dem yâd el doḳundı ġonca-i naḫl-i dil-ârâya

45 'Acâyib dehşet ü ḥayret bıraḳdı çarḫ-ı dünyâya
Gönüller düşdi sevdâya 'aḳıllar gitdi yaġmâya

46 Muḥarrem eyleyüp tecdîd derdi pîr ü bernâya
Yeñiden geldi sersemlik yine 'uşşâḳ-ı şeydâya

47 Naṣıl itdi felek bilmem taḥammül bu temâşâya
Nice ṭâḳat getürdi böyle ḥâl-i dehşet-ârâya

48 'Adûnuñ seng-i ḫârâ mı 'aceb ḳalb-i siyeh-kârı
Teraḥḥum itmeyüp nâlân itdi ol kerem-kârı

IX

49 Bugün 'aşr-ı Muḥarrem'dir gönüller dâġ-dâr olsun
Fıġânım dutsun âfâḳı şu'ûrum târumâr olsun

50 Derûn-ı sîneden râz-ı nihânım âşikâr olsun
Ḥüseyn'iñ bendesinden olduġum şöhret-şi'âr olsun

51 Ḫadeng-i âh yol bulsun da dilde ber-güzâr olsun
Velâ-yı Âl-i Aḥmedden derûnum vâye-dâr olsun

52 Maḥabbet ḫânumânı cân u dilde ber-ḳarâr olsun
İlâhî düşmen-i Âl-i Muḥammed ḫôr u zâr olsun

53 Yere batsın gebersin nâ-be-kâm u ḫâk-sâr olsun
Kesilsün nesl ü 'ırḳı kevnde nâ-pây-dâr olsun

54 Benim cân u dilim peyveste-i nâr-ı maḥabbetdir
Ḥüseyn-i Kerbelâ'ya ḳulluġum devlet sa'âdettir

X

55 Lebîb aldıḳça yâda ol şeh-i ḫûbân-ı zî-şânı
'Aceb ṭaşdı döküldi dildeki esrâr-ı pinhânî

56 Sezâ eşk-i taḥassür itse icrâ kâr-ı ṭûfânı
Bitürdi her sene idrâk itdikçe bu âvânı

57 Dem-â-dem sînede gül-ġonca-i dâġ-ı firâvânı
Bugünlerde o dil-zâra sükûtuñ yoḳdur imkânı

58 Yezîd'e la'net eyler artırup âh-ı firâvânı
Nesin aldıydı ol ḫâ'in ḥarîfiñ cânımın cânı

59 Ḳıyaḳ ẓâlim düşürdi ḫâk ü ḫûna öyle sulṭânı
'Aceb câhil imiş dünyâya ṣatdı dîn ü îmânı

60 Muḥibb-i âl-i evlâdım Ḥüseyn'e bendeyim bende
Olardan dûr idüp yâ Rabb bendeñ itme şermende

LEYLÂ HANIM (Öl. 1848)

1- (Terkîb-i Bend) Merṣiye-i Zîbâ Der Ḥaḳḳ-ı Şehîd-i Kerbelâ[349]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

I

1 Ey gözüm ṭurma hemân aġla Muḥarrem geldi
Ḫâb-ı ġafletden uyan aġla Muḥarrem geldi

2 Yâd-ı gül-ġonca-i gülzâr-ı nübüvvetle hemân
Ser-be-ser ḳana boyan aġla Muḥarrem geldi

3 Gül gibi ḫûn-ı Ḥüseyn açdı cigerde yâre
Sen de bu derd ile ḳan aġla Muḥarrem geldi

4 Eyleme meyl-i tebessüm bu fenâ gülşende
Sûziş-i 'aşḳ ile yan aġla Muḥarrem geldi

5 Nâleler eyledi bu günde semâvât u zemîn
Ḳaralar geydi cihân aġla Muḥarrem geldi

6 Gice gündüz añup ol demleri feryâd eyle
Ey göñül 'âlemi bir âh ile ber-bâd eyle

[349] Leylâ Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2003, s. 159.

II

7 Eyleyüp dînine ‘aḳlınca naṣârâ ḫıdmet
Ṭâlib-i cennet olup eyler ümîd-i raḥmet

8 Baḳ Yezîd’e ne uṭanmazmış o ḫarr-ı nâ-pâk
Bu ḳadar ẓulme neden eyledi bilmem cür’et

9 Çünkı kâfirden eşedd oldığına burhândır
İtmedi zerre ḳadar âl-i Resûl’e ḥürmet

10 Ehl-i ‘aşḳız ‘Alevî Muṣṭafavîyüz zâhid
Gice gündüz ideriz cân-ı Yezîd’e la‘net

11 Zîver-i ‘arş-ı Ḫudâ ġurre-i ‘ayn-ı Zehrâ
Server-i Âl-i ‘abâ verd-i rıyâż-ı cennet

12 Teşne-leb eyledi gülzâr-ı na‘îmi me’vâ
Ḫaricîler ne revâ eyleye bu rütbe ezâ

III

13 Âh ey çarḫ-ı denî dâd elinden ṣad âh
Ne denâ’et ki bir içim ṣuya degmedi o şâh

14 Sâḳi-i Kevşer ola vâlid-i ‘âlî-şânı
Cedd-i zî-şânı iken Ḥażret-i Maḥbûb-ı İlâh

15 Uṭanup âb-ı Furât eşk-i nedâmet döksün
Bitmesün maḥşere dek Kûfe diyârında gıyâh

16 İḳtidâ eylediler ḥayf Yezîd’e ṣad ḥayf
Ehl-i derde bu felâket nedir Allâh Allâh

17 İḥtirâz eylemeyüp seyf-i ‘Alî’den ḳaṭ‘â
Ne cesâretle hücûm itdi sefîh-i bed-ḫâh

18 Ḳatı bî-dîn idi ḫavf eylemeyüp Mevlâ’dan
Hîç ‘âr eylemedi Fâṭıma-ı Zehrâ’dan

IV

19 Seng-dil kâfir idi Şımr ü Yezîd ü Mervân
Ehl-i beyte nice ḳaṣd eyleye îmânı olan

20 İbni Âdem ola ḥâşâ o gürûh-ı mekrûh
Ẓulm ile ‘âlemi bu ümmete itdi zindân

21 İntiḳâmın ḳomaz Allâh iki şeh-zâdeleriñ
Olıcaḳ ‘arṣa-i maḥşerde anıñçün dîvân

22 Görürüz oldığını Gebr ü Yehûd’a rüsvâ
Gülecekdir köpegiñ ḥâline cümle insân

23 Ehl-i dûzaḫ görüp ol kelbi iderler nefret
Meger ol kâfire maḫṣûṣ ola ancaḳ nîrân

24 Yerde ḳalmaz dem-i sulṭân-ı melâ’ik-leşker
Ṭoldurur dûzaḫı ceyşiyle Yezîd-i ekfer

V

25 Ḳıl ‘ınâyet revâ ey nûr-ı dü çeşm-i Zehrâ
Eyledi bâr-ı elem ḳaddimi bir rütbe dü-tâ

26 Cedd-i zî-şânıña ‘arż eyle görüp aḥvâlim
İltıcâ itmege yoḳsa iderim istiḥyâ

27 Defterimde yazılan cürm ü ma‘âṣîdir hep
Elde sermâye hemân âh u enînimle bükâ

28 Ḥıfẓ it îmânımı âḫır nefesimde yâ Rab
İtme Leylâ’yı amân düşmen-i dîne rüsvâ

29 ‘Afv it ‘ışyânımı ol günde be-câh-ı sıbṭeyn
Ayaḳ altına buraḳma ḳulıñı bî-ser ü pâ

30 Âl ü evlâd ile aṣḥâbına yâ Rab bu du‘âm
Her nefesde ola biñ kerre taḥiyyât u ṣenâ

2- (Terkîb-ı Bend) Vâveylâ Der-Muṣîbet-i Âl-i ‘Abâ[350]

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün)

I

1 Yine geldi meded mâh-ı Muḥarrem
Gözümden ḫûn rîzân olacaḳ dem

2 Yine bir yâre açdı çarḫ-ı ġaddâr
Bu yanıḳ sîneme yoḳ aña merhem

3 Muḥammed ümmeti ḳan aġlamaz mı
Ġarîḳ-ı ḫûn ola maḫdûm-ı a‘ẓam

4 Neden lâyıḳ bu rütbe cevre ḥâṣâ
Dü-çeşm-i Muṣṭafâ sıbṭeyn-i ekrem

5 Muḥibb-ı ḫânedân ehl-i ḥaḳîḳat
Bu günde nûş ider ṣu yerine sem

6 Bu günde ḳaṣd idüp âl-i ‘abâya
Yezîd ibni sefîh ehl-i cehennem

7 Degildir âdemî ol bed-meniş ḫûk
Bu ẓulmi irtikâb eyler mi âdem

8 Ne cür’et ile bilmem ḳaḥbe ḫınzîr
Ḥüseyn’i eyledi bu rütbe dil-gîr

II

9 O şâhı şûretâ itdi mükedder
Nihâl-i ḳaddini ḫâke berâber

10 Ḥaḳîḳatde Ḫudâ itmişdi ammâ
Gürûh-ı evliyâya tâc-ı ber-ser

[350] Leylâ Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2003, s. 162.

11 İki gül-ġoncasıdır Muṣṭafâ'nıñ
İmâm-ı evliyâ evlâd-ı Ḥaydar

12 Ḥaḳâret ẓann idüp ṣûretde ḫınzîr
Şeh-i ehl-i semâya çekdi ḫançer

13 Müslimânlıḳ idermiş iddi'â ḫayf
Bu günden ṣoñra ol mel'ûn-ı ebter

14 Yarın dîvân-ı Ḥaḳ'da seyr iderler
O ḳanlı kâfirî hep ehl-i maḥşer

15 İki dünyâda da Bârî Ta'âla
Anı Gebr ü Yehûd'a itdi rüsvâ

III

16 Delîl ü rehber isterseñ Ḫudâ'ya
Yüzüñ sür ḫâk-i pây-ı Murtażâ'ya

17 Anup ey dil o rûz-ı rüstaḫîzî
Hemân aġla şehîd-i Kerbelâ'ya

18 Virüp Zeynü'l-'İbâd'ıñ nûr-ı vechi
Cihânda zîneti arż u semâya

19 Muḥammed Mehdî ile ihtidâ it
Ki bunlar oldı serdâr etḳıyâya

20 Kıbâr-ı dîn idüp ma'ṣûmları Ḥaḳ
Müşâbih her birisi enbiyâya

21 Der-i "İṣnâ 'Aşer"den ġayrı bâba
Gider mi ehl-i bâṭın iltıcâya

22 Dem-â-dem 'arż-ı ḥâcât eyle ey dil
Cenâb-ı Fâṭıma ḫayrü'n-nisâya

23 İlâhî eyle yarın rûz-ı maḥşer
Penâhım zevce-i Sâḳî-i Kevṣer

IV

24 Bu kem-ter bendeñe eyle 'ınâyet
Meded ey Ḥażret-i Şâh-ı Velâyet

25 Yeter yandıḳ yeter sûz-ı furâḳa
'Iṭâşa âb-ı Kevṣer eyle himmet

26 Teraḥḥum itmeyüp bir seng-dil ḥîz
Ḥüseyn'e ide bu rütbe ihânet

27 Der-i vâlâsına mensûb olanlar
Olurlar maẓhar-ı feyż-i kerâmet

28 Şehîd-i Kerbelâ maḥdûm-ı zî-şân
Ṣusuz nûş eyledi câm-ı şehâdet

29 O dem mâ'ü'l-ḥayâtı ẓulmete ġarḳ
Anınçün eylemişdir Rabb-i 'İzzet

30 Ne kâfir rû-siyeh bir bî-amândır
Yezîd'iñ âl ü a'vânına la'net

31 Yeter küfrine burhân bu meşâ'ib
Cehennemde ola yâ Rab mu'azzeb

V

32 Bu vîrân-ḫâneyı ẓann itme ma'mûr
Degil cây-ı meserret olma mesrûr

33 Ḫarâb olmuşdı vaḳt-ı Kerbelâ'da
Olur mı köhne dünyâ ġayrı ma'mûr

34 Hemân evṣâf-ı âl-i beyte 'ömrüm
Cihânda tâ-be-maḥşer ola maḥṣûr

35 Bu ḳara yüzli Leylâ'yı İlâhî
Der-i "İṣnâ 'Aşer"den eyleme dûr

36 Melâz u melce'im âl-i 'abâ ḳıl
O dem 'ışyân ile olduḳda maḥşûr

37 Ola her bir nefesde biñ taḥiyyât
Ḫudâ meşhedlerin itdikçe pür-nûr

38 Bağışla cürmimi ḫayrü'l-Betûl'e
Gözümden nûr-ı vechiñ itme mestûr

39 'Uṣâta 'âdeti luṭf u 'aṭâdır
Şefî'im Binti Maḥbûb-ı Ḫudâ'dır

3- (Terkîb-i Bend) Merşiye-i Âl-i 'Abâ[351]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

I

1 İtmeyüp luṭf-ı Ḫudâ'dan hele biz ḳaṭ'-ı ümîd
İderiz mâtemin ol şâh-ı Ḥüseyn'iñ tecdîd

2 Ehl-i cennet itmesün mı bu fenâdan şekvâ
Virdi ruḫṣat yine bir kâfire bu çarḫ-ı 'anîd

3 Hîç 'âr eylemeyüp Ḫażret-i Peyġamber'den
Ḳıydı evlâd-ı Resûl'e o Yezîd ibni Yezîd

4 Żerre 'âr itmeden ol şâhıma ḫançer-keş olup
Ne ṣanur kendini bilmem 'aceb ol ḫınzîr-i pelîd

5 Nice ol ẓâlime kâfir dimeyin ṣubḥ u mesâ
İtd şeh-zâdeleri mâh-ı Muḥarrem'de şehîd

[351] Leylâ Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2003, s. 179. Bu Terkîb-i Bend'in bütün bendleri 7 beyitten meydana geldiği halde II. Bend 6 beyitlidir.

6 Bilmem ol kelbi cehennem de ḳabûl eyler mi
İtdigi ẓulmi ḳadar olsun 'aẕâbı teşdîd

7 Ya niçün şerm ü ḥicâb itmedi Ḥaḳ'dan nekbet
İdelim âline a'vânına yüz biñ la'net

II

8 Pek şaḳın rengine boyanma bu dünyâ fânî
İñledir gûşe-i miḥnetde dil-i nâlânı

9 Ḥazer it zevḳine aldanma bu çarḫ-ı dûnuñ
Gör hele neyledi şeh-zâde-i 'âlî-şânı

10 Ḫâk-i Zehrâ'ya daḫi itmedi zerre ḥürmet
Ḥaşmiyânıñ eline virdi iki sulṭânı

11 Gör belânıñ büyügüni bu günehden soñra
Müslimânım dir idi hiç yoġidi îmânı

12 Ne ṭurur bilsem 'aceb gördi anı çarḫ-ı felek
Maḥv olurdı şu gibi olsa anıñ iz'ânı

13 Geliñ efgân idelim bülbül-i gûyâ yerine
Eşk-i pür-ḫûn içelim bâde-i ḥamrâ yerine

III

14 Ḥaseneyn 'aşḳına gel sînemizi çâk idelim
Şerḥalarla dil-i mecrûḥı zaḫım-nâk idelim

15 Eşk-i gül-gûn içelim mey yerine şâm u seḥer
Çeşm-i pür-ḫûnımızı eşk ile nem-nâk idelim

16 Yâd idüp mâtemini gözlerimizden her ân
Aḳıdup ḳanları zaḫm-ı dile tiryâk idelim

17 Râh-ı 'aşḳında anıñ aġlayup âh eyleyerek
Gerd-i ġamdan göñül âyînesini pâk idelim

18 Fikr idüp şâm u seḥer 'âḳıbet-i aḥvâli
Bî-vefâdır bu cihânı hele idrâk idelim

19 Bir gün ola budur ümmîd ḥuẓûr-ı Ḥaḳ'da
Ḫâk-i pâyında o şâhıñ yüzimiz ḫâk idelim

20 Ehl-i 'aşḳa umarız eyleye şefḳatle nigâh
Anlarıñ ḥürmetine maḥv ola hep cürm ü günâh

IV

21 Eylemem çarḫa bîhûde yere da'vâyı
Gör ne ḥâle ḳodı ol mihr-i cihân-ârâyı

22 Câh-ı dünyâ içün oldı bu belâlar ẓâhir
İstemem ben daḫi bu yoḳ olası dünyâyı

23 Nice âh eylemeyim ol güni yâd itdikçe
İns ü cin ḥûr u melek aġlasa yoḳ mı câyı

24 Renc-i 'ışyâna devâdır çekeyim kuḥl-âsâ
Dîdeme ḫâk-i reh-i Fâṭımatü'z-Zehrâ'yı

25 Ḫâk-i pâyında Ḫudâyâ bizi maḥşûr eyle
Bana itdirme o günlerde de vâveylâyı

26 Nâr-ı şiddetden emîn eyle be-'aşk-ı Ḥaydar
Dûzaḫa yaḳma kerem eyle ḳuluñ Leylâ'yı

27 Luṭf idüp 'afv eyle cürmümizi yevm-i 'araṣât
İdelim âline aṣḥâbına yüz biñ ṣalavât

LUTFİ (MUHAMMED LUTFİ) (1868-1956)

1- (Gazel) Mersiye[352]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bugün mâh-ı Muḥarremdir muḥibb-i ḫânedân aġlar
Bugün eyyâm-ı mâtemdir bugün âb-ı revân aġlar

2 Ḫüseyn-i Kerbelâ'yı ḳan ile elvân iden gündür
Bugün 'arş-ı mu'aẓẓamda olan 'âlî dîvân aġlar

3 Bugün Âl-i 'Abâ'nuñ gülşeninüñ gülleri şoldı
Düşüp bir âteş-i dil-sûz ḳamu ehl-i îmân aġlar

4 Bugün gülzâr-ı Muḫtâr-ı Ḫudâ'ya bir ḫazân esdi
Zemîne düşdi vâveylâ felekde kehkeşân aġlar

5 Bugün ḫûn-bâr olur elbet gözi Ḥaydar-ı Kerrâr'uñ
Görür Zehrâ'yı ḫûn-efşân Resûl-i 'âlî-şân aġlar

6 Bugün evlâd-ı Ḥaydar hem daḫı aḥfâd-ı Peyġamber
Döküldi gül gibi yerler yüzine âsumân aġlar

7 Gülistân-ı Muḥammed'üñ gül-i ḫamrâların derdi
Yed-i ḳahr ile o ġaddâr bugün devr-i zamân aġlar

8 Risâlet gül-gülistânı nübüvvet bâġ u bostânı
Ḫüseyn'i ol nûristânı gören pîr ü cüvân aġlar

9 Gürûh-ı ḫânedâna Luṭfiyâ ḳurbân ola cânım
İlâ yevmi'l-ḳıyâme cân ile ehl-i îmân aġlar

2- (Gazel) Mersiye[353]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Ḥabîb-i Kibriyâ aġlar bugün eyyâm-ı mâtemdir
'Aliyyü'l-Murtażâ aġlar bugün eyyâm-ı mâtemdir

2 Semâvât u zemîn aġlar bugün 'âlem ḳara baġlar
Bugün Ḫayru'n-nisâ aġlar bugün eyyâm-ı mâtemdir

[352] Muhammed Lutfî, Hulâsatü'l-Hakâyık, Yayınlayan: Seyfeddin Mazlumoğlu, İstanbul 1996, s. 175.
[353] Muhammed Lutfî, Hulâsatü'l-Hakâyık, Yayınlayan: Seyfeddin Mazlumoğlu, İstanbul 1996, s. 168.

3 O şâhıñ derdine yandı bu 'âlem ḳana boyandı
Bugün âh 'arşa dayandı bugün eyyâm-ı mâtemdir

4 Cinânıñ ḥûr u ġılmânı bugün aġlar o sulṭânı
Melekler eyler efġânı bugün eyyâm-ı mâtemdir

5 Görünce şems-i sâdâtı cihân nûr-ı hidâyâtı
İder eşyâ münâcâtı bugün eyyâm-ı mâtemdir

6 Ḥüseyn evlâd-ı Zehrâ'dır muḳarreb 'ind-i Mevlâ'dır
Zihî ḳadr-i mu'allâdır bugün eyyâm-ı mâtemdir

7 Bu ḥikmet-ḫânede sulṭân olunca ḳan ile elvân
Bugün aġlar zevi'l-îmân bugün eyyâm-ı mâtemdir

8 Ḫudâ'nıñ Luṭfî iḥsânı olur dostları ḳurbânı
Yere dökülür al ḳanı bugün eyyâm-ı mâtemdir

3- (Gazel) Merşiye[354]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Mâh-ı mâtem geldi ey dil dîdeler ḳan eyleyen
Ḳan döken cânlar söken ma'mûrı vîrân eyleyen

2 Bir belâ deryâsıdır 'âlemde mişli gelmemiş
Kerbelâ germ-i belâya emr ü fermân eyleyen

3 Dest-i ḳahr ile deren Âl-i 'Abâ güllerini
Ḫûn-ı evlâd-ı 'Alı'yle sengı mercân eyleyen

4 Ḥaydar-ı Kerrâr'ı şavdıñ ey felek nittiñ bugün
Rûḥ-ı pâk-ı ḫânedânı tenden 'uryân eyleyen

5 Ey felek günden güzel nûr-ı Muḥammed'den eşer
Gösteren nûr-ı Ḥüseyn'i ḳana ġaltân eyleyen

6 Ḫâdımı Cibrîl olan taḫt-ı şehâdet şâhını
Var mı sen-tek ey cefâ-kâr zâr u giryân eyleyen

7 Ehl-i Beyt'iñ başdığı yerlere Luṭfî yüz sürer
Ḫâliş İslâmdır bu günde âh u efġân eyleyen

4- (Gazel) Merşiye[355]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Muḥarrem'dir gülistân-ı gönüller baḫr-i ḳan olsun
Vücûd ıḳlîmine ḫûn-ı ciger âb-ı revân olsun

2 Çözülsun mafṣal-ı ebdân dökülsün dîdeden ḳanlar
Dal olsun serv-ḳâmetler ḳıyâmetden nişân olsun

3 Muḥarrem'de muḥibb-i ḫânedânıñ ḳalbi âteş-bâr
Dilerim kı ḳıyâmetde Yezîd'i nâr-feşân olsun

[354] Muhammed Lutfî. Hulâsatü'l-Hakâyık. Yayınlayan: Seyfeddin Mazlumoğlu, İstanbul 1996, s. 383.
[355] Muhammed Lutfî, Hulâsatü'l-Hakâyık, Yayınlayan: Seyfeddin Mazlumoğlu, İstanbul 1996, s. 377.

4 Ḥüseyn'i cilve-i ḥubb-ı İlâhî mübtelâ itdi
Velâyet şâhına baldır belâlar 'âlî-şân olsun

5 Bugün evlâd-ı Zehrâ âl-i Muḫtâr-ı İlâhî'dir
Ne yapdı başlarına ol Yezîd la'net-mekân olsun

6 Gülistân-ı risâletden dökülür ḫâke bülbüller
Nübüvvet gülleri şoldı nedir ḥikmet 'ayân olsun

7 Ḥüseyn sâdât-ı kirâruñ şühedâsına rehberdir
Ḥużûr-ı Ḥażret-i Ḥaḳ'da Yezîd de ser-keşân olsun

8 Şehâdet şerbeti Âl-i 'Abâ'ya kevşer-i ma'nâ
Bütün ehl-i îmâna cümlesi dârü'l-emân olsun

9 Muḥammed Luṭfî'yi rûz-ı cezâ dûr eyleme yâ Rab
Ma'iyyet-i şühedâda o gün ehl-i îmân olsun

5- Gazel (Merşiye)[356]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Muḥarrem'dir bugün cânâ gönüller ḫûn-feşân olsun
Mükerremdir o cân-dâde bu yolda 'âlî-şân olsun

2 Ḥüseyn-i Kerbelâ'nıñ sergüzeştin söylerem ey dil
Dökülsün dâne-i dürler dü-'âlemde nişân olsun

3 Bugün dergâh-ı Muḫtâr'a revâdır enbiyâ varsun
Virüp eflâke ḫayretler melekler ġam-keşân olsun

4 Bugün Ḫayru'n-nisâ bir câme-i gülgûn ile görsün
Ḥüseyn-i gül-beden ṭûfân-ı ḳanda keştibân olsun

5 Ḥasan aġlar Ḥüseyn aġlar 'Alî vü Fâtıma aġlar
Felek aġlar melek aġlar gerek ins ile cân olsun

6 Kevâkib seyr ider evlâd-ı peyġamberleri görüp
Gülistân-ı nübüvvet güllerініñ baġrı ḳan olsun

7 Ḥüseyn Ḫaydar-ı Kerrâr'a şecâ'atda mu'âdildir
Muḥammed mazharı ol şân nedir ḥikmet 'ayân olsun

8 Mu'aṭṭar emr-i Levlâk ile memdûḥ bir Muḥammed'dir
Muḥammed Lutfı'ye luṭf eyle yoldaşı îmân olsun

6- (Gazel) Merşiye[357]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Aġla ey dil cân söken ḳanlar döken geldi yine
Ehl-i îmân ḳalbine âteş eken geldi yine

2 Bu Muḥarremü'l-ḥarâm'da mâcerâ-yı Kerbelâ
Ẓahr-ı İslâm'ı ḳırup beller büken geldi yine

[356] Muhammed Lutfî, Hulâsatü'l-Hakâyık, Yayınlayan: Seyfeddin Mazlumoğlu, İstanbul 1996. s. 392.
[357] Muhammed Lutfî, Hulâsatü'l-Hakâyık, Yayınlayan: Seyfeddin Mazlumoğlu, İstanbul 1996, s. 451.

3 Ol ḳamer-ṭal'at Ḥüseyn'in kâkül-i gül-bârını
Dâne dâne yerlere eyvâh eken geldi yine

4 Ehl-i eflâk u arâżî cümleten eşyâ bugün
Dağlanurlar ḫânedâna dâġ çeken geldi yine

5 Lutfıyâ dâr-ı fenâ bây u gedâyı ağladır
Doğduġuñ günde de ki devlet-fiken geldi yine

MÂHİR ABDULLAH (1649-1710)

(Gazel) Mersiye[358]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Hilâl it cismüñi abdâl-ı dil eyyâm-ı mâtemdür
Kesüp yaḳ na'l-i dâġ-ı derdi çün mâh-ı Muḥarremdür

2 Şafaḳ ẓann itme ḫûn-ı Kerbelânuñ pertev-i nûrından
Felek âlûde-dâmen mihr ṣanına ḳaṭre-i demdür

3 Ḥüseyn-i ḳurretü'l-'ayn-ı Resûl-i Ḫâlıḳ-ı eşyâ
Gürûh-ı ehl-i ḥâlden rûḥı belki rûḥ-ı Âdem'dür

4 Bu derdüñ mâ-cerâsın yâd idüp kimler bükâ itmez
Bu cevr-i cân-güdâzuñ ḫâleti ma'lûm-ı 'âlemdür

5 Ḳoyasun ḥaşr olınca sîne Mâhir dâġ-ı ḥasretle
Dil-i ġam-gîne künc-i miḥnet içre şem'-i ġamdur

MAHMUD NEDİM PAŞA (1818-1883)

(Kasîde) Mersiye-i Seyyid-i Şühedâ[359]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ey nûr-ı ḫânedân-ı Muḥammed İmâm-ı Ḥaḳ
Ey ḳurre-i dü-çeşm-i 'Alî Şâh yâ Ḥüseyn

2 Ey mebde'ü's-siyâde ciger-gûşe-i Betûl
Ey menba'u'l-velâye naẓar-gâh yâ Ḥüseyn

3 Ḥamd-i Ḥüseyn ṣûretin emr itdi mü'mine
Ḳur'ân içinde Ḥażret-i Allâh yâ Ḥüseyn

4 Vaṣṣâfı ḳadr u şân-ı celîlüñ Naṣûḥ'dur
Ey taḫt-gâh-ı dîne şehen-şâh yâ Ḥüseyn

5 Allah kelâmına nice pey-revlik eylesün
Nuṭḳ-ı 'ibâd u ḫâme-i kûtâh yâ Ḥüseyn

[358] Mâhir Abdullah Dîvânı (Doktora Tezi), Haz. Hasibe KAYHAN, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1999, s. 217.

[359] Mahmûd Nedim Paşa Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Mehmet Akif KÜRKÇÜOĞLU, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2004, s. 31.

6 Vaṣfuñda ʿaczim itdi beni lâl ü bî-mecâl
Sensin penâh-ı ʿacz ü meded-gâh yâ Ḥüseyn

7 Bu iftiḳâr ile beni söyletdi çâresiz
Sûz u güdâz-ı defʿa-i cân-kâh yâ Ḥüseyn

8 Şehr-i Muḥarrem irdi yine ḳara geydi mâh
Eflâki ṭutdı âh-ı ciger-gâh yâ Ḥüseyn

9 ʿAṣr oldı tâzelendi yine derd-i mü'minîn
Âh u fiġândan oldı devâ-ḫâhı yâ Ḥüseyn

10 Ceddüñ cihâna bâʿiṣ-i ḫılḳat iken saña
Çoḳ gördiler bu ʿâlemi eyvâh yâ Ḥüseyn

11 Aṣḥâb u Âl-i Beyt'üñi ẓât-ı celîlüñi
Melʿûnlar itdi cümle şehîd âh yâ Ḥüseyn

12 İñletdi Kerbelâ'yı bu günlerde Âl-i Beyt
Dünyâyı ṭutdı bang-ı bükâ vâh yâ Ḥüseyn

13 Ceddüñ senüñ Muḥammed ʿAlî vâlidüñ iken
Aṣlâ teraḥḥum itmedi bed-ḫâh yâ Ḥüseyn

14 Memdûḥ-ı Ḥaḳ nebîre-i Maḥbûb-ı Ḥaḳḳ iken
Ḳıydı saña da kîne-i güm-râh yâ Ḥüseyn

15 Ḫoşnûd olur mı saña cefâdan veliyy-i dîn
Sırr-ı ḫiṭâb imiş aña mevlâh yâ Ḥüseyn

16 Ḥaḳḳ'uñ Resûli'nüñ ḳızı öz vâlideñ ola
Laʿnet saña ḳıyanlara her gâh yâ Ḥüseyn

17 Pür-ḫûn iden Nebî vü Velî bûse-gâhını
Olmaz mı reşk-i laʿnet-i efvâh yâ Ḥüseyn

18 Sen sıbṭ-ı pâk-i Raḥmet-i Raḥmân iken dirîġ
Menʿ oldı bir içim ṣu saña âh yâ Ḥüseyn

19 Zânû-yı Fâṭıma saña bâlîn-i nâz iken
Ṭoprağı ḳıldılar serüñe câh yâ Ḥüseyn

20 Maḳṭaʿ-ı ḫâb u râḥat olursa sezâ cihân
Bu günde neş'elenene vallâh yâ Ḥüseyn

21 Câyuñ kenârı dûş-ı Muḥammed ʿAlî iken
Ḫâke bıraḳdılar seni nâ-gâh yâ Ḥüseyn

22 Ṭaşlar ile dögünse sezâ sîne-i enâm
Ḳanlar aḳıtsa dîde revâ âh yâ Ḥüseyn

23 Âḫır nefesde fürḳatüñ aġlatdı Aḥmed'i
Sûy-ı cinân iken o şeh e râh yâ Ḥüseyn

24 Derdüñle aġlamaz mı anuñ ümmeti ola
Rûz u leyâl her sene her mâh yâ Ḥüseyn

25 Her kım kı aġlamaz saña merdûd-ı Ḥakḳ olur
Vallâh şümme şümme ve billâh yâ Ḥüseyn

26 Her kım saña ḳıyanlara la'net dimez ise
Mü'minler andan itmeli ükrâh yâ Ḥüseyn

27 Ol kâfır İbni Sa'd ile İbni Ziyâd'dan
Almaz mı dâduñı senüñ Allâh yâ Ḥüseyn

28 A'dâ-yı Âl-i Beyt'e 'adâvet farîżadur
Ber-vefḳ-i ḥükm-i "'âde men 'âdâh" yâ Ḥüseyn

29 La'net Yezîd'e Allah a'dâsı ẓulmine
Her laḥża her dakîḳa vü her gâh yâ Ḥüseyn

30 Cedd-i büzürg-vâruña zât-ı celîlüñe
Olsun ṣalât ṣubḥ u şebân-gâh yâ Ḥüseyn

31 Vaṣfuñda lâl olur ıdı maḥlûḳ olaydı ger
Zerrât-ı kâ'ınât içün efvâh yâ Ḥüseyn

32 Maḥmûd der-sa'âdet kı aña daḫîldür
Enżâr-ı raḥmetüñ aña dil-ḫâh yâ Ḥüseyn

33 Olsun selâm cedduñe evlâduña saña
Tâ kım doġa felekde güneş mâh yâ Ḥüseyn

34 Ḳan aġlasun felekde melekler cıhânda nâs
Dünyâyı ṭutsun âh Ḥüseyn vâh yâ Ḥüseyn

35 Bu 'abd-i 'âcize keremüñ var ola müdâm
Ey taḫt-gâh-ı dîne şehen-şâh yâ Ḥüseyn

MEBNİ BABA (Öl. 1891)

1- (Gazel) Merşiye[360]

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Müştâḳ-ı dilüñ maḥbûb-ı Sübḥân Ḥüseyn'e
Ol kân-ı kerem maḳbûl-i Raḥmân Ḥüseyn'e

2 Hem Ḥażret-i Faḫr-ı Cihân'uñ ḳurretü'l-'aynı
Ferzende-i pâk ol Şeh-i Merdân Ḥüseyn'e

3 Bir nûr-ı baṣar ol kı ciger-pâre-i Zehrâ
Hem ceddi Muḥammed o kerem kânı Ḥüseyn'e

4 Her şâm u seḥer zârî ḳılup bülbüli oldum
Ol bâġ-ı nübüvvet gül-i ḫandân-ı Ḥüseyn'e

5 Hep varım anuñ cân daḫı 'âlemde neyim var
Cânım fedâ ol Şâh-ı Şehîdân-ı Ḥüseyn'e

[360] Bektaşi-Kızılbaş Alevi Şairleri ve Nefesleri (Mebni Maddesi), Haz. Sadeddin Nüzhet ERGUN, İstanbul 1956, s. 382.

6 Ḫançer ki çekûp ḳıydı o evlâd-ı Resûl'e
La'net Yezîd'e girdigi-çün ḳan-ı Ḥüseyn'e

7 Ben nice aña itmeyeyim la'neti her dem
Ol kâfir-i dîn ḳıydığı-çün cân-ı Ḥüseyn'e

8 Biz bende-i ol ṣâdıḳ-ı evlâd-ı Resûl'üz
La'net ideriz dâ'imâ düşmân-ı Ḥüseyn'e

9 Aḥvâl-i şehîdânı ki ḳıldukça taṣavvur
'Aḳlım dağılur ḥâl-i perîşân-ı Ḥüseyn'e

10 Ḳan aġla gözüm yâd iderek ḫûn-ı Ḥüseyn'i
Bir emr-i 'aẓîm oldı bu iḥvân-ı Ḥüseyn'e

11 Ey Mebnî o şehler şehinüñ râhına cân vir
Vâṣıl olasın belki o cânân-ı Ḥüseyn'e

2- (Muhammes) Mersiye[361]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 İrdi çün mâh-ı Muḥarrem mâtem-i Şâh'dır bugün
Şâh Ḥüseyn'üñ çünki işhâd oldığı mâhdır bugün
Dîde-i ehl-i îmân ṣan ḫûn-ı pür-çâhdır bugün
Ehl-i derdüñ ḳıldığı ṣad nâle-i âhdır bugün
Âh Ḥüseyn'im vâh Ḥüseyn'im Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ

2 Ḳurretü'l-'ayn-ı Ḥabîb-i Kibriyâ'sın yâ Ḥüseyn
Pâk ferzend-i 'Aliyyü'l-Murtażâ'sın yâ Ḥüseyn
Hem cigerler pâresi Ḫayru'n-nisâ'sın yâ Ḥüseyn
Ḥażret-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ'sın yâ Ḥüseyn
Âh Ḥüseyn'im vâh Ḥüseyn'im Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ

3 Cedd-i pâküñdür Muḥammed Muṣṭafâ şâhım Ḥüseyn
Hem atañdır Şâh 'Aliyyü'l-Murtażâ şâhım Ḥüseyn
Mâderüñdür ḥażret-i Ḫayru'n-nisâ şâhım Ḥüseyn
Dîni yoḳ ḳavm-i Yezîd ḳıydı saña şâhım Ḥüseyn
Âh Ḥüseyn'im vâh Ḥüseyn'im Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ

4 Nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ maḥbûb-ı Sübḥân'dır Ḥüseyn
Vâriş-i sırr-ı Nebî hem Şâh-ı Merdân'dır Ḥüseyn
Hâdî-i râh-ı Ḫudâ'dır genc-i pinhândır Ḥüseyn
Mażlûmân-ı şâh-ı sâlâr-ı şehîdândır Ḥüseyn
Âh Ḥüseyn'im vâh Ḥüseyn'im Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ

5 Bilmeyüp ḳadrüñ saña ḳıydı şehâ ḳavm-i Yezîd
Bî-mürüvvet bî-ḥamiyyet bî-edeb nesl-i pelîd
Dîni yoḳ îmânı yoḳ cedd-i ḫabîş kelb-i 'anîd
Żât-ı pâküñ Kerbelâ'da teşne-leb ḳıldı şehîd
Âh Ḥüseyn'im vâh Ḥüseyn'im Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ

[361] Mebnî Baba Divanı, Ankara Millî Kütüphane, No: Yz. FB 169/4, v. 105a.

6 Evvelâ Mervân ḳopardı fitneyi ḳıldı fesâd
İbn-i mel'ûn ol Yezîd kim eyledi ṭurdı 'inâd
Çekdi 'asker Kerbelâ'ya cem' idüp İbn-i Ziyâd
Ḫânedân-ı Ehl-i Beyt'üñ dâdına ḳıldı bî-dâd
Âh Ḥüseyn'ım vâh Ḥüseyn'ım Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ

7 Ḳavm-i mel'ûn ṭutmayup gör ḥürmet-i Peyġamber'i
Nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ ferzend-i pâk-i Ḥaydar'ı
Gerden-i pâkine çaldı Şimr-i mel'ûn ḫançeri
Kerbelâ'nuñ ḫâkine dökdi o ḫûn-ı aḥmeri
Âh Ḥüseyn'ım vâh Ḥüseyn'ım Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ

8 La'net olsun ol Yezîd'üñ ṣad hezâr biñ cânına
Hem hezârân la'net olsun ḳavmine yârânına
Ehl-i Beyt'üñ hiç teraḥḥum ḳılmayup nâlânına
Girdiler şâhım Ḥüseyn-i Kerbelâ'nuñ ḳanına
Âh Ḥüseyn'ım vâh Ḥüseyn'ım Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ

9 Âteşim aṣlâ söyünmez la'net itsem ḥaşre dek
Âteşimden ṣanki pür-sûz olmada bu nüh-felek
Âteş-i âhımla ervâḥ-ı Yezîd yansa gerek
Âh kim gelmez elimden ben bugün ṣabr eylemek
Âh Ḥüseyn'ım vâh Ḥüseyn'ım Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ

10 Ḳaralar bağlar bugün hep zümre-i ehl-i îmân
Sîneler çâk eyleyüp eyler gözinden ḳan revân
Yer gök ehli mâtem eyler hem daḫı ehl-i cinân
Mâtem eyler bende-i Âl-i 'Abâ ez-dil ü cân
Âh Ḥüseyn'ım vâh Ḥüseyn'ım Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ

11 Nice fehm itmez eyâ bu ḥâli insânım diyen
Bunı idrâk eyler ancaḳ vardır iz'ânım diyen
Buña inṣâf eyler ol kim ben müslimânım diyen
Ḫûn döker çeşmi dem-â-dem ehl-i îmânım diyen
Âh Ḥüseyn'ım vâh Ḥüseyn'ım Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ

12 Biz gürûh-ı nâciyüz hem bende-i Âl-i 'Abâ
Eyleriz tecdîd-i mâtem sâl-be-sâl biz dâ'imâ
Âh bugündür mâtem-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ
Gözlerüñden ḳan döküp aġla bugün ey Mebniyâ
Âh Ḥüseyn'ım vâh Ḥüseyn'ım Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ

MEHMED CELÂL (1867-1912)

(Kasîde) Fużûliyâne Mersiye[362]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ṣubḥ-dem gördüm gezer ḳalmış ġarîb ü âvâre ṣu
Mâ-cerâ-yı Kerbelâ'dan düşmüş âh u zâra ṣu

2 Ṣaçdı bârân-ı ḥarâret Kerbelâ meydânına
Ġayrı çalsun başını taşdan taşa bî-çâre ṣu

[362] Mehmed Celâl, Zâde-i Şâ'ir, İstanbul 1311, s. 101.

3 Teşne-leb görseydi öyle âb-ı rûy-ı ümmeti
Çeşme-i çeşmân-ı Zehrâ'ya inerdi ḳara ṣu

4 Kerbelâ'da sen mi taḳsîm itdüñ ey gerdûn-ı dûn
Nûr-ı 'ayn-ı Muṣṭafâ'ya ḳanlı yaş ġaddâre ṣu

5 Âl ü evlâd-ı Resûlullâh'a bir fevvâre zehr
Leşker-i a'dâ-yı bî-inṣâfa bir fevvâre ṣu

6 Kerbelâ'dan ḳan mı düşdi ḥavż-ı pâk-i kevṣere
Bâri sen ey Ḥażret-i Cibrîl git de ara ṣu

7 Ṭutdı maḥdûmın Ḥüseyn elde didi ẓâlimlere
Ey Yezîdân bâri bu ma'ṣûm içün bir pâre ṣu

8 Baḳ şu mel'ûnâna ḳıldı bir içim ṣuyı dirîġ
Ḥâlet-i nez'inde düşmenler virür bîmâra ṣu

9 Ebr-i raḥmet verd-i ruḥsâr-ı Ḥüseyn'e dökdi eşk
Nitekim tâb u ṭarâvet baḫş ider ezhâra ṣu

10 Ḳalb-i Şimr'e Ehl-i Beyt'üñ göz yaşı kâr eylemez
Eylemez baḫş-ı ḥayât elbet ḳuru eşcâra ṣu

11 Tâ o günden cûşa gelmiş baş urur bî-iḫtiyâr
Mest-i lâ-ya'ḳıl gibi dîvârdan dîvâra ṣu

12 Sen niçün ġark itmedüñ dünyâyı ey ṭûfân-ı eşk
Virmemişler ḫânedân-ı Aḥmed-i Muḫtâr'a ṣu

13 Sen niçün cûş itmedüñ ẓulmetde ey âb-ı ḥayât
Ḫıżr ile göndermedüñ ol mihr-i pür-envâra ṣu

14 Sen niçün bir ḳaṭre olsun söyle ey ẓâlim Furât
Virmedüñ nûr-ı 'uyûn-ı Ḥaydar-ı Kerrâr'a ṣu

15 Çevremi seyl-i sirişkim aldı bâri dôstlar
Gözlerim ṣaçsun ġubâr-ı dergeh-i dildâra ṣu

16 Dönsün artıḳ 'aksine isterse dûlâb-ı felek
Başlasın özlerse her bir teşneyi âzâra ṣu

17 Meyl aḳıtmam ben bu 'âlemde ṣarâb-ı neşveye
Cân daḥı baḫş itse ḳoymam sâġar-ı ser-şâra ṣu

18 Çaġlasın eşkimle cûlar kim olur baḥre revân
Aġlasın âhımla dâġlar ki döker enhâra ṣu

19 Öyle bir dîdârı çoḳ gördi 'adû kim Cebre'îl
'Âlem-i ḳuds içre serperdi o gül-dîdâra ṣu

20 Bulmamış mı kendine dünyâda bir mest-i ġurûr
Teşnelerden başlamaḳ lâzım mı aḫz-ı ṣâra ṣu

21 Yandı baġrım özge bir âteşle dâġ açdım dile
Bir ġazel serperse serper ḳalb-i âteş-bâra ṣu

22 Yoḳ mı dirken âh bir ḳaṭre dil-i ġam-ḫâre ṣu
Yâr ṣundı kâse-i billûr ile aġyâra ṣu

23 Seyr-i bâġ itmek gerekmez ḳâmet-i dil-cûsına
Vehmim oldur meyl ider ol serv-i ḫoş-reftâra ṣu

24 Bir içim ṣu isteyince ben olaydım âh âh
Eşk-i çeşmânımla virseydim nolurdı yâra ṣu

25 Ṣuya virdi cürmimi yâd-ı ruḫ-ı gül-gûn-ı yâr
Gözlerimden cûş ider her gün aḳar gülzâra ṣu

26 Rûz u şeb eşkim revândur ḳalbimi iṭfâ içün
Resmdür yanġında serperler dem-â-dem nâra ṣu

27 Ġonca-ı ḫûn oldı çeşmim ḫâr müjgânım Celâl
Aġladım da şebnem-i eşkimle virdim ḫâra ṣu

28 Meyl idüp de eylesem esrâr-ı âbı cüst-cû
Şöyle bir beyt-i raḫîḳ ile gelür iḳrâra ṣu

29 Âteş-i 'ışyânımı deryâlar ıṭfâ eylemez
Düşmesün nâr-ı celâl-i Ḥażret-i Ḳahḥâr'a ṣu

30 Külbe-i aḥzânda bîdârım ġamuñla yâ Ḥüseyn
Tañrı ḥaḳḳı-çün ḳıl iḥsân 'âşıḳ-ı bîmâra ṣu

31 Ḳansun ervâḥ-ı şehîdân selsebîl-i naẓmıma
Virdi seylâb-ı sirişkim gülşen-i eş'âra ṣu

32 Cûy-bâr-ı ḥavż-ı çeşmimdir bu naẓm-ı âb-dâr
Virdim andan lâle-zâr-ı 'âlem-i güftâra ṣu

33 Nisbetüñle faḫr idenler kevṣer içsün yâ Ḥüseyn
Dem-be-dem bârân-ı la'net yaġdıra küffâra ṣu

34 Kim Yezîd'e la'net itmekden iderse iḥtirâz
Sâḳî-i kevṣer elinden içmesün bir pâre ṣu

MEMDUH (MEHMED MEMDUH PAŞA) (Öl. 1925)

1- (Kasîde) Der-Vaṣf-ı Şehîd-i Deşt-i Kerbelâ İmâm Ḥüseyn Raḍıyallâhu 'Anhu[363]

(Mefâ'îlün Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün)

1 Hilâl-i mâh-ı Muḥarrem ki ḫûn-çegân görinür
Miṣâl-i tîġ yine ehl-i derde ḳan görinür

2 Bu dem o dem ki eger cûşa gelse âb-ı ḥayât
Yine maʾîż-i ġam-ı 'aşḳa terk-i cân görinür

[363] Mehmed Memduh Paşa, Dîvân-ı Eş'âr, İstanbul 1332, s. 46.

3 Nigâh-ı kerem ideyim âfitâb-ı raḫşâna
Ki medd-i şu'lesi 'aynımda bir sinân görinür

4 Cihâna göz açamam ben bu demde mihre degil
Ki her mücjem daḫı şemşîr-i cân-sitân görinür

5 Olunca böyle ser-â-pâ vücûd meşher-i zâr
Reg-i beden baña bir ḫaṭṭ-ı imtiḥân görinür

6 Nedür bu 'arbede-i rüstaḫîz-eşer ki dile
Ne meyl-i nefs ü hevâ vü ne ḫod cihân görinür

7 Nedür bu ḫayret-i kübrâ ki sırr-ı pâkimde
Cilâ-yı âyine-i cân gibi nihân görinür

8 Neden bu dîde-i tâḳat-güdâz-ı şu'le-bedûş
Tenûr-ı âfet-i ṭûfân olup hemân görinür

9 Neden bu dâġ-ı tevâ'ıb-sürâġ-ı âteş-i 'aşḳ
Zebâniyân-ı caḥîm ile hem-zebân görinür

10 Şu cism-i zâr 'aceb ṣaḥn-ı Kerbelâ mı nedür
Ki anda peyk-i belâ böyle râygân görinür

11 Fedâ-yı Şâh-ı Şehîdân olur meger ki bu cân
Fezâ-yı ḫubb-ı velâda zamân zamân görinür

12 Sütûde sıbṭ-ı Nebî-yi Ḫudâ cenâb-ı Ḥüseyn
Ki dest-i 'âṭıfeti genc-i şâyegân görinür

13 Erîke-baḫş-ı velâyet ki feyż-i cûdından
Gedâ-yı dergehi Keyḫusrev-i cihân görinür

14 Şeh-i sürûş-sipâh-ı ḫazîre-i lâhût
Ḥarem-sarây-ı celâlinde ḳudsiyân görinür

15 Hilâl ṣanma semâ saḳf-ı ebruvânında
Kemâl-i şerm ile engüşt-ber-dehân görinür

16 Anuñ mekânını görmekde 'acz olur nâẓır
'Uyûn-ı ehl-i dile gerçi lâ-mekân görinür

17 Yine felek ele almış kemend-i zer-târın
Şeb-i siyâhda ẓann itme kehkeşân görinür

18 Yolında itmegi kurbân ġazâle-i mâhı
Feżâ ḫulûṣ ile dâmân-der-miyân görinür

19 'Uluvv-i câhına nisbet olunsa 'arş-ı 'aẓîm
Ġubâr-ı deşt gibi pest ü nâ-tüvân görinür

20 Rıdâ-yı ḫûn-nümâsıyla âh o ġonca-beden
Riyâż-ı nâzda bir naḫl-i ergavân görinür

21 O serv-ḳâmet içün ḳatre âb olundı dirîġ
Zülâl-i raḥmet-i Bârî'de ân-be-ân görinür

22 O nakd-i vakti telef kıldı hâzin-i devrân
Ne yüzle 'âleme hurşîd-i zer-feşân görinür

23 O dürri eyledi galtîde bahr-i âşûba
Ne dürlü ma'zeret izhârda kân görinür

24 Gubâr olup göge çıksun zemîn-i sifle-nihâd
Neden 'aceb yere geçmez de âsumân görinür

25 Figâna başlayalum biz zamânıdur şimdi
Cüyûş-ı nevha-fürûş-ı figâniyân görinür

26 Bu bir zamân-ı keder kim hümâ-yı kuds ise de
Hücûm-ı za'f ile cisminde üstühân görinür

27 Bu bir zamân-ı muşîbet-nişân ki kavm-i 'adû
Rahîk-i kîne ile mest-i ser-girân görinür

28 Görünmesün bize bârî şafakla çarh-ı kebûd
Kı zahm-zedegî dem bahr-ı bî-kerân görinür

29 Yeter cihânı yine Fâ'ik eyledüñ sûzân
Burâk-ı berk ile bu şu'le hem-'inân görinür

30 Şikâyet eyleme vaż'-ı garîb-i devrândan
Şikâyet ehl-i dile çünki kesr-i şân görinür

31 Sevâd-ı a'zam-ı mâtemde tâ ki gurre-i sâl
Siyâh-pûş-ı hacâlet olup şebân görinür

32 Şehîd-i vâdî-i 'aşk olana bu demde hemân
Hacer 'akîk ü şecer tîg-ı hûn-feşân görinür

2- (Kasîde) Mersiyye-i Dîger Der-Şenâ-yı Kurretü'l-'Ayn-ı Cenâb-ı Resûl Hüseyn-i Şehîd Radiyallâhu 'Anhu[364]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Hâsıl itdi dilde hicrânuñ ile her yâre şu
Hey ne gülşendür nümâyân anda ara ara şu

2 Hikmet-i Hak Hızr'a kıldı zulmeti 'ayn-ı hayât
Dîde-i İskender'e zulmet getürdi kara şu

3 Reşha-pâş olmaz mısın mahrûr-ı 'aşkuñ dâğına
Bâğ-bânlar faşl-ı germâda virür gülzâra şu

4 Derd-mend-i hecrüñe etvâruñı nerm eyle kim
Penbelerle şarf iderler muhtażar bîmâra şu

5 'Aşk ile sûzân olan âb-ı hayâtı neylesün
Kâr ider mi hiç habîbim murg-ı âteş-hâra şu

[364] Mehmed Memduh Paşa, Dîvân-ı Eş'âr, İstanbul 1332, s. 47.

6 İltihâb-ı ‘aşk eşk ile olur mı muntafî
Bir yanar ṭağa ne mümkindür ki ḳılsun çâre şu

7 Ḳaṭresin bârî ḳabûl eyle sirişk-i çeşmimüñ
Gâh olur kim bir gedâ taḳdîm ider ḫünkâra şu

8 İtdi istî‘âb ṭarf-ı gülşeni eşk-i revân
Nergisüñ ḥaḳḳı-çün irdi devlet-i bîdâra şu

9 Nevk-i müjgânım cigerden tâb olur revnaḳ bulur
Ḫûn-ı dilden tîşe-i Ferhâd-ı şîrîn-kâra şu

10 Mey içerken la‘lüñe çesbân degül bârid kelâm
Yüz virür ḫavf eylerim yâḳût-ı ḳıymet-dâra şu

11 Bâdeyi itme ḳadeḥde âb ile âmîḫte
Âteş-i seyyâle besdür ḫâne-i ḫammâra şu

12 Leblerin şâhiddür and içdigime nûş itmeyem
Ḳonsa ṭâs-ı zer-nigâr-ı mihr-i pür-envâra şu

13 Teşne-i dîdâr olursam d a naẓar-bend olmayam
Girse Yûsuf-veş terâzûlar ile bâzâra şu

14 Bir içim şu bulmadı Sulṭân-ı deşt-i Kerbelâ
Sâḳî-i Kevşer ayaġına ne yüzle vara şu

15 Âb-ı rûyı ḥürmeti-çün ḫalḳ olunmuşken cihân
Virmedi eşrâr Âl-i Aḥmed-i Muḫtâr’a şu

16 El-‘aṭaş-gûyân olurdı bir ṭarafda Ehl-i Beyt
Ẓâlimân icrâ iderdi ḫançer-i ḫûn-ḫâra ṣa

17 Şu‘le-i âşûb ṭutdı dehri te’sîr itmedi
Bû-Leheb-ṭıynetleriüñ ṭarḥ eyledigi nâra şu

18 Taşlara sille-zen olup da öñinde yâ neden
Çekmedi sengîn-ḥışâr a‘dâ-yı bed-kirdâra şu

19 Ḥıddetinden göklere çıḳsa becâdur nâr eger
Ḫacletnden yerlere geçse revâ hemvâre şu

20 Çâre-cûdur maġfiret-ḫâh olmaġa cû sû-be-sû
Ol sebebden gözyaşı eyler revân enhâra şu

21 İdemez bu ḫûn-ı nâ-ḫaḳ lekkesin şûyîde âh
Çeşme-i ḫurşîd aḳıtsa ḫaşre dek kühsâra şu

22 Ġoncaya göndermesün gülşende nâme nâmıye
Dökmesün dûlâb-ı çarḫ ezhâra şu eşmâra şu

23 Düşdi ḫoy-gerde ruḫından ḫâke müşg-efşân saçı
Ḳan gelür elbette nâf-ı âhu-yı Tâtâr‘a şu

24 Var mıdur imkân-ı tecdîd-i vużû kim ba‘de-mâ
Şûret-i ḫuşk-ı serâb oldı ulu’l-ebṣâra şu

25 Gerd-i ġam mevcûd anuñ ile teyemmüm eyleriz
Dostlar lâzım degildür zümre-i ebrâra şu

26 Vaḳt-i ṭûfânda ser-i kühsârı şarmışdı mıyâh
Şu muṣîbetde irişdi künbed-i devvâra şu

27 Bir muṣîbetdür bu kim mâh aġladı çâh aġladı
Cûşiş-i Zemzem'le çıḳdı Ka'bede astâra şu

28 Raḥmet-i Ḥaḳ'dur vücûdı oldı arż üzre muḥîṭ
Ebr rîzân itmese 'ayn-ı ṣavâb âbâra şu

29 Gösterürdi feyż-i 'aksinden cinânı Âdem'e
Ṣâf bir âyîne dutsaydı o gül-i ruḥsâra şu

30 Vâye-mend-i meşrebı olmuş meger kim her ḥabâb
Şimdi reşk-endâzdur Cemşîd-i sâġar-dâra şu

31 Aḫker-i ṭâḳat-güdâzından biter naḫl-i enâr
Olsa rûyından çekîde dûzaḫ-ı ḳahhâra şu

32 Kesb iderdi ney-şeker ḫâṣıyyetin sebz-âb-ı baḥr
Ḳulzüm-i pür-şûra ilḳâ eylese yek-pâre şu

33 Biri olurdı Süleymân dîgeri Rıḍvân-ı ḫuld
Rîḳ-i berrâḳı 'aṭâ ḳılsaydı mûr u mâra şu

34 Ḫıdmete âmâdedür bir pâk-dâmen câriye
'Âşıḳ-ı giryân imiş şâh-ı Cem-i mıḳdâra şu

35 Ḫâme-i Memdûḥ'da görsün midâd-ı şâ'irân
Ṣanki bir murġ-âbdur almış yine minḳâra şu

36 Baña zerrîn nâv-dân-ı Ka'be-i esrârdur
Bezl ider rûḥ-ı Ḥüseyn'üñ 'aşḳına züvvâra şu

37 Yâ İlâhî eyleme ol dem beni tefsîde-leb
Dest-i pür-cûd-ı 'Alî'den irişe aḫyâra şu

MİHRÂBİ (MİHRÂBİ İBRÂHİM BABA) (Öl. 1920)

(Müseddes) Mersiye[365]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Başım açsam ṭaġlara çıḳsam da efġân eylesem
Âteş-i âhım ile 'arş u kürsi vîrân eylesem
Kerbelâ yâdıñ ḳılup eşkimle ṭûfân eylesem
Mâcerâ-yı Ehl-i Beyt'i ḫalḳa ı'lân eylesem
Âl-i Süfyân'a Yezîde la'net-i ḫân eylesem
Çoḳ degildir cümleten tel'în-i merdân eylesem

[365] Mihrâbî, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 266.

2 Bunları gördükde şeytân la'neti itmez ḳabûl
Nerde bunlar nerde şeytân secdeden itdi nükûl
Yetmiş iki fırḳa olur ümmetim didi Resûl
Ḳanġı fırḳadan 'aceb ta'ḳîb olundı bu uṣûl
Âl-i Süfyân'a Yezîde la'net-i ḫân eylesem
Çoḳ degildir cümleten tel'în-i merdân eylesem

3 Hiç Nebî evlâdına vâḳı' degildir böyle ḥâl
Bu naṣıl dîn ü dıyânet bu naṣıl emr-i muḥâl
Ẓâlime la'net ider Ḳur'ân'a itdim çün su'âl
Bundan özge ẓulm içün yoḳdur beşerde iḥtimâl
Âl-i Süfyân'a Yezîde la'net-i ḫân eylesem
Çoḳ degildir cümleten tel'în-i merdân eylesem

4 Yirmi biñ müfsid gelince aġladı ḳan Kerbelâ
'Arṣa-i maḥşer kesildi ḳurdı mîzân Kerbelâ
Ehl-i Beyt'iñ pâyına yüz sürdi nâlân Kerbelâ
Münkiri dûzaḫda gördi oldı ḫandân Kerbelâ
Âl-i Süfyân'a Yezîde la'net-i ḫân eylesem
Çoḳ degildir cümleten tel'în-i merdân eylesem

5 Ey Yezîd münkir mu'annid ey şaḳî-i dil-ḫarâb
Öyle ẓulm itdiñ ki mişliñ görmeye yevmü'l-ḥisâb
Gözlerim yaşıyla rengîn olsa çoḳ mı bu türâb
Gir bugün Miḫrâbî fülk-i Nûḥ'a oldı inḳılâb
Âl-i Süfyân'a Yezîde la'net-i ḫân eylesem
Çoḳ degildir cümleten tel'în-i merdân eylesem

MUALLİM NÂCİ (1850-1893)

(Gazel) Merşiye[366]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Furât'a dönse eşkim çoḳ mudur mâh-ı Muḥarrem'dir
Zamân-ı girye-i pey-der-pey ü âh-ı dem-â-demdir

2 Revâdır dökse ḳanlar a'yün-i ehl-i maḥabbet kim
Fezâ-yı Kerbelâ'nıñ ġarḳa-i ḫûn oldıġı demdir

3 O deşti eylemiş olmaḳla ḫûn-ı ḫânedân müşgîn
Turâb-ı 'anberîni sırr-ı mâh-ı 'ayn-ı 'âlemdir

4 Ḫayâl itdikçe ḫâk-i Kerbelâ'nıñ olduġın rengîn
Naṣıl ḫûn olmaz ol dil kim muḥibb-i sıbṭ-ı ekremdir

5 Cihân târîk olup şâd oldı ḫuffâşân ġurûb ile
O mihr-i 'arş-pîrâniñ ki bir nûr-ı mücessemdir

6 Añılsun mâcerâ ey dîde dök demm-i şafaḳ-rengiñ
Siyeh gey sen daḫi ey âh kim hengâm-ı mâtemdir

[366] Mu'allim Nâcî, Yâdigâr-ı Nâcî, İstanbul 1314, s. 92.

7 Naşıl itdiñ ihânet âh bilmez miydiñ ey ẓâlim
Kı ol şeh nûr-ı çeşm-i seyyid-i evlâd-ı Âdem'dır

8 Yezîdâna icâze virmemişdir la'na ba'ż ammâ
O ḳavm-i bî-ḥayâya la'neti tecvîz elzemdir

9 Delîl îrâdına ḥâcet görülmez Nâciyâ zîrâ
Bu da'vâ şâḥib-i inşâf 'indinde müsellemdir

10 Dilâ ayrılma âl-i şâh-ı kevneyne maḥabbetden
Kı zaḫm-ı ma'nevîye ḥubb-ı Ehl-i Beyt merhemdir

11 Olursun kâma nâ'il hangisinden itseñ isti'tâf
Eḳâlîm-i beḳâda her biri şâh-ı mu'aẓẓamdır

12 Bizi ey Münzilü'l-Ḳur'ân bağışla ol şehen-şâha
Kı peygamberligi îcâd-ı Âdem'den muḳaddemdir

MUHARREM EFENDİ (Öl. 1861)

(Terkîb-i Bend) Mersiye-i Muḥarrem Efendi[367]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Başuñda ey fırîfte-i dehr-i bî-direng
Tâ-key hevâ-yı zînet-i dîhîm-i nâm u neng

2 Bilmem ne neş'e virdi saña aldayup ṭurur
Bu lâciverd ḫoḳḳa-i ma'cûn-ı pür-şereng

3 Bir mîz-bân-ı şûḫ-ı siyeh-kâsedür bu kim
Mihmân-keşi olupdur o mekkâr-ı kâr u neng

4 Bir laḥẓa rûşen eyler ise çeşmüñe ider
Yıllarca ġamla çeşme-i ḫurşîdi târ u teng

5 Ḫâk sirişk-i mâtem ile ġam-sirişt iken
Virmez vücûd ferḥatine ehl-i hûş reng

6 Yâd eyle ḫânedân-ı Resûl'üñ cefâsını
Bâḳî degil midür gör e mir'ât-ı dilde zeng

7 Yâ Rab bu kâr-bân-ı Muḥarrem midür gelen
Bâr-ı metâ'-ı girye vü mâtemi teng teng

8 Bu beyt-i nevḥa-ḫîz ile şaḥrâ-yı 'âlemi
Ḫûn-ı sirişk-i mâtemiyân itdi lâle-reng

9 Âh o güzîde sıbṭ-ı Resûl-i Ḫudâ Ḥüseyn
Sâlâr-ı aṣfıyâ ḫalef-i Murtażâ Ḥüseyn

[367] Muharrem Efendi, Mersiye-i Muharrem Efendi, İstanbul 1290, 10 sayfa; Muharrem Efendi, Mecmû'a-i Merşiye-i Ḥażret-i İmâm Ḥüseyin, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Bölümü, No: 4737, s. 4-10; Ağribozî Muharrem Efendi, Merşiye-i Ḥażret-i İmâm Ḥüseyin Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü, No: 3484/1, v. 158a.-160b. Not: Bu terkîb-i Bend'in her bendi on beyitten oluşmaktadır. Buna rağmen bu üç nüshada da ilk bend 10 beyit olması gerekirken 9 beyittir.

II

10 Ey çarḫ-ı kîne-cûy bu ġadre nedür sebeb
Ḫavf eylemez misin o güni yâd idüp 'aceb

11 Ol gün ki lerze-nâk ide ḫûn-ı Ḥüseyn ile
Ṣaḥrâ-yı ḥaşrı zelzele-i dehşet ü ġażab

12 Âl-i Resûl pîrehen-i ḫûn-çegân ile
Maḥşerde senden eyleyeler ḳanını ṭaleb

13 Virdüñ Yezîd'e kâmını ḳatl-i Ḥüseyn ile
A'vân u leşkeriyle ḳılup şâd-ı pür-ṭarab

14 Gitdi fiġân-ı mâtemiyân ṭâḳ-ı 'arşa dek
Ḳan aġladı bu mâtem ile ḳudsiyân hep

15 Aṣḥâb-ı Ehl-i Beyt ciger-ḫûn u zâr ile
Ḳavmiyle şâd ola o daġal-bâz-ı bî-edeb

16 Ḳaṣdıyla Ehl-i Beyt'e daḫi ḥürmet itmeyüp
Deşt-i belâda virdi nice zaḥmet ü ta'ab

17 Ey çeşm-i girye-ḫîz döküp ḫûn-ı nâb-ı eşk
Yâd it o pâdişâh-ı şehîdânı rûz u şeb

18 Baḳ ol vücûd-ı muḥterem-i nâz-pervere
Ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'da yatur teşne ḫuşk-leb

19 Perverde-i kenâr-ı Resûl-i Ḫudâ'yı gör
Nûr-ı dü-çeşm-i Fâṭıma vü Murtażâ'yı gör

III

20 Çâk oldı şerḥa şerḥa lebi teff ü tâbdan
Oldı müzâb maġz-ı seri âfitâbdan

21 Ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'da şitâb eyle sû-be-sû
Âb-ı revân ümîd iderdi serâbdan

22 Ol ḥâlet ile ḥażreti gördükde şerm idüp
Ḫurşîd ḳaçdı zîr-i zemîne ḫicâbdan

23 Lerzendedir o dehşet ile tâ-be-rûz-ı ḥaşr
Ârâm bulmaz oldı felek ıżṭırâbdan

24 Bârân degil o ḫînde rîzân olan daḫı
Ḫân-âbe-i sirişk idi çeşm-i seḥâbdan

25 Yâ Rab ḳoma o ẓâlime bu ẓulmı tâ ebed
Ḳurtulmasun İlâhî o bed-baḫt 'azâbdan

26 Nehr-i Furât'ı baġladı 'özr ile men' idüp
Ceyş-i İmâm'a virmedi bir ḳaṭre âbdan

27 Cân virdi bunca tâb ile 'aṭşân-ı teşne-leb
Cem'-i keşîr ma'rekede şeyḫ u şâbdan

28 Ṭâḳat getürmeyüp çoḡı cân atdı kevşere
Dil-teşnegân müzâyaḳa-i âb u tâbdan

29 Efgân-ı teşnegân ile ṭoldı cihât-ı şeş
'Ayyûḳ'a çıḳdı nâle vü feryâd-ı el-'aṭaş

IV

30 Âh ol zamân ki server-i 'âlî-nijâd ile
Aṣḥâb cümle zümre-i ehl-i reşâd ile

31 Ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'da 'ibâdet-nişîn idi
Meşġûl-i ẕikr-i Ḥażret-i Rabbu'l-'ibâd ile

32 Her birisi mecâ'at u dil-teşnegî ile
Nâm-ı Ḫudâ ta'addîye eylerdi yâd ile

33 Nâ-gâh aḳdı seyl-i belâ gibi baġteten
'Ömer bin Sa'd leşker-i İbni Ziyâd ile

34 Sulṭân-ı dîn ḥaymesine ḥürmet itmeyüp
İtdi hücûm fırḳa-i bâġî 'inâd ile

35 Çıḳdı ḥarîm-i bâr-geh-i Kibriyâ'ya dek
Feryâd-ı Ehl-i Beyt-i Ḥarem dâd dâd ile

36 Merdâne ceng eylədi ebrâr 'âḳıbet
Gitdi cinâna her biri râh-ı sedâd ile

37 Düşdi zemîne sâye gibi nûr-ı dîn daḫı
Ḥükm-i ḳażâya virdi rızâ inḳıyâd ile

38 Re's-i şerîfi ol Şeh-i Merdân'uñ 'âḳıbet
Ḳaṭ' oldı âh ḫançer-i ehl-i fesâd ile

39 Efsûs o sîm-gerden-i kâfûr-ı ṣâfa ḥayf
Kim ola bûse-gâh-ı Nebî bûse-cây-ı seyf

V

40 Aḳdı çü seyl-i ḫûn-ı şehîdân-ı Kerbelâ
Açıldı niçe lâle vü bustân-ı Kerbelâ

41 Mânend-i ḫurde-rîze-i mercân ḳıpḳızıl
Ḳana boyandı rîg-i beyâbân-ı Kerbelâ

42 Ol gün ki ḳurṣ-ı tâb-ver-i âfitâb-veş
Vardı ġurûba şems-i dıraḫşân-ı Kerbelâ

43 Çıḳdı cenâb-ı duḫter-i Şîr-i Ḫudâ daḫı
Yanınca niçe ḫayme-nişînân-ı Kerbelâ

44 Eylerdi cüst ü cû şühedâ içre nâ-gehân
Gördi yatur o server-i meydân-ı Kerbelâ

45 Düşmüş ten-i mübâreki serden cüdâ olup
Bî-iḫtiyâr ḫâher-i sulṭân-ı Kerbelâ

46 "Hâzâ aḫî Ḥüseyn" ile nevḥa-ḫîz olup
Ḳopdı ġirîv-i merṣiye-ḫânân-ı Kerbelâ

47 Feryâd ile derîde-girîbân güşâde-rû
Ol ġavṭa-ḫârda yem-i ṭûfân-ı Kerbelâ

48 Tâ meşlied-i 'Alî'ye varup ḳanlar aġladı
Yanınca niçe çâk-ı girîbân-ı Kerbelâ

49 K'ey ġam-güsâr ġam-zedegân dehr-i pür-cefâ
Berbâd ḳıldı varımızı eyledi hebâ[368]

VI

50 Yâ Rab nedür bu nâvek-i ḳavs-ı ḳażâ mıdur
Âmâc-gâh-ı sîne-i Âl-i 'Abâ mıdur

51 Ḥayretdeyim ḥudûşına bâ'iş bu fitnenüñ
Yâ Rab Yezîd'e yâd kühen mâ-cerâ mıdur

52 Aḫz itdi sâr-ı Ḥanẓala ile Ümeyye'yi
Zu'munca didi Ġazve-i Bedr intiḳâmıdur

53 İnṣâf eyle ey muta'aṣṣıb 'ınâdı ḳo
Böyle ḫabîṣe la'net-i nefrîn ḫaṭâ mıdur

54 Ḳatl-i İmâm'a emr ile küfrinde şübhe yoḳ
Ḳavl-i İmâm-ı Cevvâ'ya baḳ nâ-becâ mıdur

55 Ey İbn-i Sa'd ihânet ile rumḥa ṭaḳdığuñ
Re's-i şerîf-i sıbṭ-ı Resûl-i Ḫudâ mıdur

56 Yıḳduñ binâ-yı dînüñi ümmîd-i câh ile
Ey bed-gümân bu olacaḳ iddi'â mıdur

57 Olduñ dürûġ-ı İbn-i Ziyâd'a fırîfte
Deh-rûze câh devlet-i mülk-i beḳâ mıdur

58 Kâfir misin ya münkir-i rûz-ı cezâ musın
Âl-i Resûl'e böyle ḫaḳâret revâ mıdur

59 Şevḳ-i emâret-i Ṭaberistân-ı mülk-i Rey
Çekdi seni cehenneme hey İbn-i Sa'd hey

VII

60 Bend eyleyüp miyâna niṭâḳ-ı şeḳâveti
Ref' eyledüñ livâ-yı ḫurûc u ġavâyeti

61 İtdüñ sülûk semt-i sı'âyâta farż iken
İmâniyâna zümre-i ḳurb-ı meveddetî

[368] Bu bendden sonra 10 beyitlik Farsça bir bend bulunmaktadır.

62 Şunduñ kemend-i zülf-i şeh-i ḥüsne dest-i ḥayf
Ṭaḳduñ elüñle gerdenüñe ṭavḳ-ı la'neti

63 Cevr ile böyle yerlere çalmaḳ sezâ mıdur
Ol pâdişâh-ı taḫt-nişîn-i velâyeti

64 Şerm itmeduñ cenâb-ı risâlet-penâhdan
Evlâd-ı Ehl-i Beyt'e idüp bu ihâneti

65 Çeşm-i Resûl'e degdi oḳuñ gör ki neyleduñ
Ḫançerle doğraduñ o ciger-i pâk-i ḥażreti

66 Bu ẓulm ile ümîd-i şefâ'at ider misin
Ey bed-nihâd u bed-dil ü bed-baḫt nekbetî

67 Yâd itmeduñ o vaḳti ki feryâd-ı Fâṭıma
Lerzende eyleye 'araşât-ı kıyâmeti

68 Cûş ide lücce-i ġażab-ı ḳahr-ı Żü'l-celâl
Sükkân-ı ḥaşrı ḳaplaya emvâc-ı dehşeti

69 Ey gürg-i deşt-i kîn mükâfâta ḥâżır ol
Meydân-ı ḥaşre var göreyim nuṭḳa ḳâdır ol

VIII

70 Ol gün ki Ehl-i Beyt olup Şâm'dan süvâr
Ḫâṭır-şikeste 'aḳl-perâkende dil-fikâr

71 Yâ Eyyühe'r-Resûl diyüp girdiler yola
Giryân u ser-güşâde vü ferḫâl târ-mâr

72 Nâ-geh göründi ravża-i Sulṭân-ı Enbiyâ
Gördükde Bint-i Ḥaydar-ı Kerrâr-ı nâm-dâr

73 Hevdecden atdı kendüyi giryân u sîne-çâk
Gîsûlarını itdi türâb ile ḫâk-sâr

74 Gitdi piyâde nâle vü feryâd u âh ile
Ser pâ-bürehne çihre ḫırâşîde pür-ġubâr

75 Tâ ravża-i Resûl-i 'Aleyhi's-selâm'a dek
Aḳdı sirişk-i dîdesi mânend-i cûy-bâr

76 Yüz sürdi ḫâk-i dergeh-i Faḫr-ı Risâlet'e
Efġân u zâr ile didi ey cedd-i ġam-güsâr

77 Feryâd ımtınân-ı ḍalâlet-şi'âr dan
Lâyıḳ mı ḫânedânuñ ide böyle ḫâr u zâr

78 Billâh ḳopdı ġulġule ol gün Medîne'de
Göz ḳalmadı ki olmaya mâtemle eşk-bâr

79 Andan Baḳî'a vardı o dür-dâne-i Betûl
Giryân u zâr didi ki yâ buḳ'atu'r-Resûl

IX

80 Ey duḫter-i sa'îde-i Sulṭân-ı Enbiyâ
Vey hem-ser-i şefîḳa-i sâlâr-ı evliyâ

81 Ḳaldır ser-i mübâreküñi gör ki geldiler
Miḥnet-keşân-ı bâdiye vü kerb-i Kerbelâ

82 Biz ol gürûh-ı ġam-zedegân-ı ḥaḳâretiz
Kim dergeh-i 'inâyetüñe itdük iltiçâ

83 Luṭf eyle biz yetîmlerüñ intiḳâmın al
Yoḳ itdi ḫânedânuñı a'dâ-yı bed-liḳâ

84 Perverde-i kenâruñ olan Ḥażret-i Ḥüseyn
Deşt-i cefâda çekdi nice miḥnet ü belâ

85 Ol nev-nihâl-i devḥa-ı bâġ-ı velâyeti
Ḫâke düşürdi sâye gibi ġadr-i eşḳıyâ

86 Ḳaṭ' eyleyüp ḥaḳâret ile rumḥa taḳdılar
Re's-i şerîfini cesedinden idüp cüdâ

87 Feryâd-ı duḫter-i Esedullâh ile o gün
Yandı yaḳıldı mâtem idüp yâd u âşinâ

88 İtdi ġirîv-i nevḥa-ı vâ ḥasretâ ile
Ṭâs-ı sipihri ġulġule-i ḫulḳ-ı pür-ṣadâ

89 Dünyâyı ṭutdı âh u fiġân oldı gök duman
Teff-i semûm-ı mâtem ile ser-be-ser cihân

X

90 Maḥzûn göñül bu mâh-ı Muḥarremdür aġlasun
Hengâm-ı âh u eşk-i dem-â-demdür aġlasun

91 Zinhâr terk-i şarṭ-ı edeb ile gülmesün
Ümmet olan bu mâh meh-i ġamdur aġlasun

92 Eyler cilâ-pezîr bu dem tûtiyâ-yı eşk
O göz ki teşne-i siyel ü nemdür aġlasun

93 Gül gibi ḫubb-ı âl ile ḫandân olan göñül
Hengâm-ı sûz u girye vü mâtemdür aġlasun

94 Döksün seḥâb eşk-i firâvân ol daḫi
Mâtem-keş-i Ḥüseyn-i mükerremdür aġlasun

95 Dil-ḫûn olan muṣîbet-i ġadr-i Ḥüseyn ile
Yâd eylesün o vâḳı'ayı demdür aġlasun

96 Añdıḳça ol muṣîbeti şâd olmasun göñül
Ol ḫârḫâr-ı sînede muḥkemdür aġlasun

97 Dögsün Yezîd başını taşlarla ińlesün
Bilsün maḳâmı çâh-ı cehennemdür aġlasun

98 Söz yoḳ bu ayda aġlamasun baġrı taş olan
Rıḳḳat ile o dîde kı pür-nemdür aġlasun

99 Ey çeşm-i ter seḥâb gibi aġlamaz mısın
Ey eşk-i dîde cûy gibi çaġlamaz mısın

XI

100 Muḥarrem yeter fiġân ile kılk-i şerer-feşân
Yaḳdı cihânı âteş-i mâtemle el-amân

101 Gûş eyleyüp bu naẓmı bükâ ile dökdiler
İmâniyân yaş yerine ḳaṭre ḳaṭre ḳan

102 Bâlâ-rev oldı âteş-i efġân dırek dırek
Ḫavfım budur yanup ṭutuşa saḳf-ı âsumân

103 Yâ Rab o nûr-ı dîde-i Faḫr-i Cihân içün
Dâ'im budur ḫulûṣ ile da'vât-ı ins ü cân

104 Olsun Burâḳ'a cennet-i fırdevsde süvâr
Gül-geşt-i bâġ u râġ ide ceddiyle hem-'inân

105 Dâru'l-maḳâme-i aḥadiyyetde dâ'imâ
Bulsun 'uluvv-i rütbe ile ḳurb-ı câvidân

106 Ben de be-âb-ı rûy-ı Ḥüseyn eylerim recâ
İḥsân-ı 'afv u maġfiret ey Rabb-i Müste'ân

107 Yevmü'l-cezâ bu ta'ziye-nâmemle umarım
Ceddi şefâ'at ide 'alâ-raġm-ı düşmenân

108 Bizden İlâhî nice taḥiyyât ile selâm
Olsun Resûl ü âl ile aṣḥâba bi't-tamâm

109 Bî-baḫş-i lâ-yecûz hemîşe Yezîd'e de
La'net aña mu'âvin olan her 'anîde de

MUHTÂR (1820-1901)

(Gazel) Mersiye[369]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ṣad-hezârân la'net olsun ol Yezîd'iñ cânına
Âline evlâdına ezvâcına cânânına

2 Tâbi'iñ etbâ'ına aṣḥâbına a'vânına
Yârine aḳvâline ef'âline eṭvârına

3 Nâmına aḥfâdına ervâḥına ensâline
Mâżîsine ḥâline ḫużżâr-ı istiḳbâline

4 Ṣaġlığında başdığı hem yatdığı ṭopraġına
Mâlına emvâline hem isminiñ zükkârına

[369] Muhtâr, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 264.

5 Akribâ akvâmına bir zerre muhibbânına
Pek ba'îd merbûtiyet peydâ iden huddâmına

6 Çerçive-âsâ eger merbût iseñ îmânıña
Muhtarâ at haşre dek la'net Yezîd'iñ kanına

MUHYÎ (Nazîf Bey-zâde Şerîf Yahyâ Bey) (19. Yüzyıl)

(Terkîb-i Bend) Mersiye-i Cenâb-ı İmâm Hüseyn-i Müctebâ[370]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

I

1 Devr-i nâ-sâz ile ashâb-ı dile çarh-ı 'anîd
Eyledi sâl-i gamı mâh-ı belâyı tecdîd

2 Teng ü târ olsa sezâ dîde-i 'uşşâka cihân
Şeb-i deycûr-ı elem oldı bu dem rûz-ı sefîd

3 İdüp âheng-i cefâ yine sipihr-i gaddâr
Kıldı ahvâlini âzürde-dilâniñ tecdîd

4 Nice kan ağlamasun mü'minin-i pâkîze-nihâd
Âl-i mahbûb-ı Hudâ teşne-lebân oldı şehîd

5 Geldi ol dem ki hemân nâle-i pür-sûzum ile
Sîne-i mihr-i cihân-tâba yakam dâğ-ı cedîd

6 Böyle bir vak'a-i cân-sûza tahammül idemez
Âdemiñ bağrı eger olsa dahı seng ü hadîd

7 Çâk ider zehresini hâl-i Hüseyn'i añarak
Sûz-ı dil nâle kılar bezm-i felekde nâhîd

8 İtmeyüp bîm-i gazab âb-ı Furât'ı mel'ûn
Sâkî-i kevser'üñ evlâdına kıldı tesdîd

9 Bu şekâvetle nice eyleye ümmîd-i felâh
Gerçi bir kimse degil rahmet-i Hak'dan nevmîd

10 Sûziş-i kahrı kabûl itmeye bir münkir-i dîn
Yohsa bir veyl-i diger içre yana cism-i Yezîd

11 Nâr-ı mâtemle göñül dâğını îkâd idelim
Felegi âh-ı şerer-nâk ile berbâd idelim

II

12 Ey felek sifle-nihâdânı ne olsun i'zâz
İtmedin böyle sitem devre idelden âgâz

13 Teşne-leb ma'rekede şâh-ı şehîdânı koyup
Hâ'in-i dîn ü sitem-pervere olduñ hem-râz

[370] Muhyî (Nazîf Bey zâde Şerîf Yahyâ Bey), Mersiye (Basıldığı yer ve tarih yok), 8 s. (Bu küçük risalenin başında şöyle bir bilgi vardır: "Nazîf Bey zâde Şerîf Yahyâ Beg'iñ Âsâr ı Tab'ı Olan Na't ve Mersiyedir). Bu risale iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde 1 3. sayfalar arasında "Na't ı Şeheni şâh ı Kevneyn" başlığıyla 21 beyitlik kaside şeklinde bir Hz. Muhammed na't ı vardır. 4 8. sayfalar arasında ise "Mersiye ı Cenâb ı İmâm Hüseyn ı Müctebâ" başlığıyla yukarıya aldığımız Terkîb ı Bend şeklindeki mersiye yer almaktadır.

14 Nice lâyıḳ ki ola Âl-i Muḥammed dil-ḫûn
Aẓlem-i ḫalḳ-ı cihân ide meserret iḫrâz

15 Rûzgâr eylemedi ġayret-i ḳadrin der-pîş
Ser-nigûn oldığı dem ḫâke o serv-i mümtâz

16 Sîne-i bûse-geh-i yâr-ı Ḫudâ'ya ḥayfâ
Kâfirân eylediler tîr-i 'adâvet-endâz

17 Server-i dîn ola ġalṭîde-i ḫûn-ı nâ-ḥaḳ
Ḳanġı meẕhebde olur böyle ta'addîye cevâz

18 Câh-ı 'uḳbâyı idüp manṣıb-ı dünyâya fedâ
Kîne-i mel'anetin itdi Yezîdî ibrâz

19 Bu ne cür'et ne şeḳâvet ki degildir meşhûd
Ḫalḳ olaldan beri nûh-ṭâḳ-ı sipihr-i nâ-sâz

20 Ra'd u bârân-ı felek ṣanma ki göz yaşı döküp
Ḳudsiyân itmede ol ḥâlete âh u âvâz

21 Yanmasun cân-ı cihân nice taḥammül ḳılsun
Olmadı ol şehe bir kimse mu'în ü dem-sâz

22 Ba'd-ezîn çeşm-i felek eşk-i nedâmet döksün
Sînesin ḥaşre degin dest-i elemle dögsün

III

23 Gördiler nice revâ Âl-i Resûl'e âzâr
Ḳomaz itdiklerini anlara elbet Ḳahhâr

24 İntisâb-ı der-i bî-dîni bilüp maḥż-ı şeref
Ḳıldılar cevr ü cefâ naḫl-i Betûl'e iẓhâr

25 İtdiler kîne-i efkâr-ı Yezîd'i taḥrîk
Şimr'e vü Sa'd u Ziyâd'a ola la'net her bâr

26 Bâ'iṣ-i raḥmet olur anlara sebb ü la'net
İtse ger mücrim-i ṣad-sâle-i ḫayl-i bed-kâr

27 Fir'avun eylemedi böyle isâ'et hergiz
Nefsine 'â'id idi itdigi kâr-ı düşvâr

28 İki 'âlemde ḳalup ḫâ'ib ü ḫâsir ḫınzîr
Bu ta'addîyi nice kâmına 'add itdi medâr

29 İtmedi ḫavf u ḥayâ Ḥażret-i Ḥaḳ'dan mel'ûn
İtdi ef'âline Tersâ vü Yahûdî bile 'âr

30 Ḫayf ey ẓâlim-i bed-kîş-i iḫânet-endîş
Ḳatl-i evlâd-ı Nebî hîç ide mi beẕl-i mesâr

31 Urdı bir tîġ-ı elem zaḫmı cigerden gitmez
Mü'min-i pâk-dile dîv-i Yezîd-i ġaddâr

32 Âh ṣad âh o şeh-i mülk-i velâyet kim anıñ
Derdi zâr itmeye mi ehl-i dili leyl ü nehâr

33 Ṭurmayup ehl-i velâ çâk-i girîbân itsün
'Âlemi girye-i ḫûnîn ile ol ḳan itsün

IV

34 Âh o ḫûn-rîz-i denî ma'reke-ârâ-yı sitem
Yâreler açdı virüp şâh-ı şehîdâna elem

35 Yâd idüp ḥâl-i esef-nâkini her dem o şehiñ
Eylesün ins ü perî ḫûr u melâ'ik mâtem

36 Pür-ḫurûş oldı görüp teşne-lebânı tesnîm
Telḫ-kâm oldı añup ḥâl-i Ḥüseyn'i zemzem

37 Nice bir la'net ü şetm ile olunmaz tezkîr
Düşmen-i Ḥażret-i Ḥaḳ hâdim-i beyt-i a'ẓam

38 Bende-i Âl-i 'Abâ'yım ki degildir kâbil
Eyleyem ben bu ġam u derdi ferâmûş ölsem

39 Ey şehen-şâh-ı kerem-perver-i ṣâḥib-şefaḳa
İtme bu Muḥyî-i bî-çâreñi maḥrûm-ı kerem

40 Mücrim ü kem-'amelim vay nola ḥâlim eyvâh
Senden olmazsa 'aṭâ baña eger rûz-ı nedem

41 Her dü-'âlemde benim yâr u şefî'im sensiñ
Bıraḳup dâmenüñi kimden 'ınâyet dilerem

42 Ḥürmet-i ceddiñ içün ḳoyma beni zâr u zebûn
Nigeh-i 'âṭıfet-i luṭf ile eyle ḫurrem

43 Esḥıyâ-ı şüfe'âsın ki degil sâde kuluñ
Der-i luṭfuñda seniñ câ'ize ister ḫâmem

44 Rûḥ-ı pâkiñe seniñ ola taḥiyyât u ṣalât
Tâ ki devrinde felek bulmaya ârâm u ṣebât

MURÂD (MOLLA MURÂD) (19. yy.)

1- (Muhammes) Mersiye-i Ḥażret-i İmâm Hüseyn Raḍiyallâhu Ta'âlâ 'Anhu[371]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ey göñül âmâde ol kim geldi mâh-ı ġam-fezâ
Başla feryâda ki oldur derd-i 'uşşâḳa devâ
Ey felek lâyıḳ mıdur böyle niçün gördüñ revâ
İçdiler câm-ı şehâdet ḫânedân-ı bâ-ṣafâ
Cân fedâ olsun yoluñda ey Ḥüseyn-i Kerbelâ

[371] Dîvân-ı Molla Murâd, İstanbul 1290, s. 15.

2 Cedd-i pâkūñden ḥayâ ḳılmadı ol ẓâlimler âh
Ey ṣaçı sünbül yanaġı gül yüzi şems ile mâh
Mâtemüñ ṭutdı felek ḳan aġlayup her ṣubḥ-gâh
Ḳıydılar sen gibi sulṭâna dirîġ ey âh vâh
Cân fedâ olsun yoluñda ey Ḥüseyn-i Kerbelâ

3 Vâriṣ-i sırr-ı ḫilâfet ḳılmış ol Rabb-ı Celîl
Eylemiş icrâ-yı aḥkâm itmege anı vekîl
Bu bedîhî sözlerime ister iseñ sen delîl
Ceddinüñ biri Muḥammed biri İbrâhîm Ḫalîl
Cân fedâ olsun yoluñda ey Ḥüseyn-i Kerbelâ

4 Pârelensün aṭlas-ı zîbâ-yı çarḫ-ı bî-ḳarâr
İtmesün 'âlemde bir daḫi hevâ vü rûzgâr
Gelsün faṣl-ı zemistân u ḫarîf ü nev-bahâr
Çünkim itdüñ şerbet-i câm-ı şehâdet iḫtiyâr
Cân fedâ olsun yoluñda ey Ḥüseyn-i Kerbelâ

5 Vâḳı'ât-ı Kerbelâ'ya nice ḥayrân olmayam
Şem'-veş tâ ṣubḥ olınca nice giryân olmayam
Deşt-i ġamda ben niçün pür âh u nâlân olmayam
Âh-ı şîven ile ben âfâḳı sûzân olmayam
Cân fedâ olsun yoluñda ey Ḥüseyn-i Kerbelâ

6 Kim severse Muṣṭafâ evlâdını 'ızzet bulur
Ḥaşr olur anlar ile Ḥaḳḳ'a nice raḥmet bulur
Sînesin çâk eyleyenler Kevṣer ü cennet bulur
Gel Murâdâ şeh Ḥüseyn'e aġlayan devlet bulur
Cân fedâ olsun yoluñda ey Ḥüseyn-i Kerbelâ

2- (Kasîde) Merṣiye-i Ḥażret-i İmâm Ḥüseyin Radıyallâhu Ta'âlâ 'Anhu[372]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Kerbelâ'da şeh Ḥüseyn'üñ ḥâlini ehl-i beyân
Söyledi bir bir helâk olur işiden cism ü cân

2 Kesdiler nehr-i Furât'ı evvelâ başdan başa
Virmediler ḳaṭre ṣu ol gün aña kâfir-dilân

3 Tîġ u tîr ile ḥużûrında 'Aliyy-i Ekber'i
Pâre pâre itdiler aġlardı aña ins ü cân

4 Kâfir eyler mi bu ġadri ey Muḥammed ümmeti
Söyle Allâh'ı severseñ ḳılma müşkildür beyân

5 Sürdi anlar âh iderdi cümle eṭfâl-i Ḥüseyn
Hem ḥarâretden çocuḳlar şusamışdı ol zamân

6 Gönderüp orduya eṭfâlini ki saḳy ideler
Virmediler bir içim ṣu raḥm ide ol ẓâlimân

[372] Dîvân-ı Molla Murâd, İstanbul 1290, s. 16.

7 Cümle ḳavmüñ ḫâ'inî olmuş iken ḳavm-i Yehûd
İrtikâb ider mi bu ẓulmi 'aceb ol ḫâ'inân

8 Hem recâ itdi sebîlin itselerdi taḥliye
'Âzim-i şehr-i Medîne ola ol rûḥ-ı revân

9 Anı da redd itdiler anuñla bey'at itdiler
Dağılur mı hey begim 'unf u 'inâd-ı bî-nişân

10 İştiġâl itdi 'aceb nâr-ı ḥarâret bî-mişâl
Cân fedâ itdi yolına cümleten pîr ü cüvân

11 Hep şehîd olup cinânuñ bâğına 'azm itdiler
Çünki anlar oldılar gülzârda nâle-künân

12 Çünki yek başına ḳaldı ḳurre-i 'ayn-ı Resûl
Cûlar oldı şanki sürdi raḫşını ol bî-amân

13 Ḫayli nuṣḥ itdi bu bâġî ẓâlim ü ḫâ'inlere
Nuṣḥ-ı pâkin ṭutmadılar ẓâlimân u ḫâ'inân

14 Tîr-i bârân gibi yaġdı başına oḳ bî-ḥisâb
Bilmiş iki mevżi'de ḥamd ider oldı bir zamân

15 'Âḳıbet dürc-i dehân-ı pâkine oldı muṣîb
Cûş idüp deryâ gibi oldı feminden ḫûn revân

16 On gün olmuşdı ki aṣlâ içmedi bir ḳaṭre şu
Keşret-i zaḫm ile ten za'fı düşürdi ol zamân

17 İtdiler re's-i şerîfin cism-i pâkinden cüdâ
Üşdiler hep yanına cem' oldı ḫayli kâfirân

18 Cümlesi irdi murâda sürmelendi hep o gün
Hem virildi cünlesine derk-i esfelden mekân

19 Yoḳ mı inṣâfuñ efendi ḳandedür bu mes'ele
Ḳurre-i 'ayn-ı Muḥammed böyle olsun müstehân

20 Bul maḥallin göster Allâh'ı severseñ ey ḫâce
Söylemem ben dinlerem sen söyle sen eyle beyân

21 Cedd-i pâki ravżasından çıḳmış olsaydı o dem
Ne buyururdı bu ḥâle söyle ṣûfî bî-gümân

22 Âferîn ümmetlerim ṣad-âferîn olsun size
Böyle mi dirdi 'aceb anlara ol Faḫr-i Cihân

23 Mülḥaḳ olurduñ o bî-dîn ḫâ'in ü ẓâlimlere
Fehm olunur bu teṣâḫubdan olayduñ ol zamân

24 Bilmem ecdâduñ mıdur anlar 'aceb ġayretdesin
Ġayretiyle anlaruñ ḥâlüñ hele oldı yaʼmân

25 Ġayreti yoḳ mı Muḥammed Muṣṭafâ'nuñ sende hiç
Âlini evlâdını dâ'im idersin imtiḥân

26 Râfiżî dirsin muḥibb-i Ehl-i Beyt'e tüf saña
'İlmüñe hem 'aḳluña tüf ey 'adû-yı ḫânedân

27 Tavṣiye itdi Resûl-i Kibriyâ Ḳur'ân ile
Dimedi mi 'ıtretimi ḫoş tutuñ ey ümmetân

28 Pek eyü ṭutduḳ veṣâyâ-yı Resûl'i biz daḫi
Kimini ḳatl eyledik kimini de tesmîm-i cân

29 Şoñra gelenler daḫi itdi teṣâḫub anlara
Ehl-i Beyt'i yâd idenlere didiler râfiżân

30 Şâfı'î didi 'aleynek ḥubbı ise rafż eger
Râfiżînüñ evvelîyim bilmiş oluñ ṭâ'ınân

31 Çünki beytinde bu maẓmûnı buyurdı Şâfı'î
Ben daḫi 'ayniyle böyle söylerim ey sûḫtegân

32 Sevmek Âl-i Aḥmed'i farż oldıġında şübhe yoḳ
Sûre-i şûrâda fi'l-ḳurbâ'ya ol naẓra-künân

33 Nâzil olınca bu âyet ṣordı aṣḥâb-ı Resûl
Kimdür âlüñden meveddet farż olan eyle beyân

34 Pes buyurdı ki 'Alî'dür birisi hem Fâṭıma
İkisi daḫi Ḥasan ile Ḥüseyn-i ḳurretân

35 Bunları sev ki seni sevsin Ḫudâ-yı Lem-yezel
Düşmenine düşmen ol ki olasın cennet-mekân

36 La'net eyle gice gündüz ṭurma ol ḫâ'inlere
La'nete lâyıḳ degül mi kim bu ḳavm-i bâġiyân

37 Câm-ı 'aşḳ-ı Ehl-i Beyt ile idüp mest-i müdâm
Bende-i Âl-i Muḥammed ḳıl Murâd'ı her zamân

38 Faẓl u luṭfuñdan du'âmı eyle yâ Rab müstecâb
Ḥaşr idüp Âl-i Muḥammed şevḳine ḳıl şâd-mân

MUSTAFA RÛMİ (GEREDELİ ŞEYH) (1814-1877)

(Müseddes) Vaḳ'a-i Kerbelâ-yı İmâm Ḥüseyn[373]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Bir ḳażâ geldi irişdi Kerbelâ'ya nâ-gehân
Ol zamân yıḳdı cihânı eyledi bunca vîrân
Bir daḫi ı'mâra ḳâbil olmadı geçdi zamân
Kerbelâ'ya itmedi şefḳat vefâsız bu cihân
Bir ḳażâdur Kerbelâ'nuñ âteşi ḥâlâ yaḳar
Sîneler ṭâḳat getürmez cânları illâ yaḳar

[373] Mustafa Rûmî Efendı (Şeyh-Geredelı) Dıvanı, Haz. Abdulkerim ABDULKADİROĞLU, Mustafa TATÇI, Ankara 1998, s. 157.

2 Kerbelâ'ya itmedi şefkat vefâsız rûzgâr
Yer yüzini şarşalayup eyledi hep târ u mâr
Hikmet-i Hak'dur bilinmez Kerbelâ'daki esrâr
Her kişiyi vâkıf itmez sırına Perverdigâr
Bir każâdur Kerbelâ'nuñ âteşi ḥâlâ yakar
Sîneler ṭâkat getürmez cânları illâ yakar

3 Çekdi bunca 'askeri Şâh-ı Şehîd'üñ öñine
Ṭakdı ol dem seyfini Şâh-ı Hüseyn de beline
Didi ceddım ḥakkı-çün hiç korkmazam sizden yine
Gör neler itdi o zâlim enbiyânuñ âline
Bir każâdur Kerbelâ'nuñ âteşi ḥâlâ yakar
Sîneler ṭâkat getürmez cânları illâ yakar

4 Kurretü'l-'ayn-ı Resûl'üñ kıydı zâlim cânına
Ol vakıt ṭakıldı la'net ḥalkası gerdânına
Bî-raḥım ḫâ'ın nice girdi Hüseyn'üñ kanına
Ehl-i îmânuñ kulûbı yandı şefkat nârına
Bî-nihâyet Kerbelâ'nuñ âteşi ḥâlâ yakar
Sîneler ṭâkat getürmez cânları illâ yakar

5 Cümle 'uşşâkuñ kulûbı yıkılup oldı ḫarâb
Nâr-ı şefkatle yanup ciğerleri oldı kebâb
Mâtem itdi hep melekler cümle insân şeyḫ u şâb
Koy yıkılsun bu cihân cekilmesün bunca 'azâb
Bir każâdur Kerbelâ'nuñ âteşi ḥâlâ yakar
Sîneler ṭâkat getürmez cânları illâ yakar

6 Eyledi zâlim Yezîd şerr ü fesâda raġbet
Meskeni oldı cehennem nefsine yüz biñ la'net
Dest-i cânândan şunuldı şerbet-i şehâdet
Girdi Hüseyn cennete buldı Hudâ'ya vuṣlat
Bî-nihâyet Kerbelâ'nuñ âteşi ḥâlâ yakar
Sîneler ṭâkat getürmez cânları illâ yakar

7 Kerbelâ'da ehl-i Beyt'üñ çekdigi derd ü belâ
Bir içim şu virmedi İmâm Hüseyn'e eşkıyâ
Virdiler zehri Hüseyn şehîde itdi nûş eyâ
Cân gözini açdı tâ gördi ki sâkî Kıbrıyâ
Bir każâdur Kerbelâ'nuñ âteşi ḥâlâ yakar
Sîneler ṭâkat getürmez cânları illâ yakar

8 Şâm ilinde şol Yezîd'üñ eyledigi ḥâli gör
Böyle evlâd-ı Resûl'üñ başına geleni gör
Nâkalar üstinde 'uryân itdigi tahkîri gör
Hak katında sevgilinüñ çekdigi belâyı gör
Bî-nihâyet Kerbelâ'nuñ âteşi ḥâlâ yakar
Sîneler ṭâkat getürmez cânları illâ yakar

9 Dâġ-ı dil oldı derûnı Muṣṭafâ'nuñ neylesün
Zârı zârı ağlasun tâ ḥaşr olınca gülmesün
Ko kırılsun çarḫı eflâküñ nizâm düzülmesün
Ol Resûl'üñ âline cânın fedâlar eylesün
Bir każâdur Kerbelâ'nuñ âteşi ḥâlâ yakar
Sîneler ṭâkat getürmez cânları illâ yakar

MÜŞTÂK BABA (Öl. 1817)

(Murabba') Muḥarremiye[374]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 Dilâ geldi yine eyyâm-ı mâtem
Bu rûz-ı bî-vefâda olma ḫurrem
Hemân ḫasretle ḳan aġlar dem-â-dem
Muḥarremdür meded ey dil Muḥarrem

2 Bugün ol bir siyeh gündür ki ey cân
Şehîd oldı o Sulṭân-ı Şehîdân
Bugün ehl-i maḥabbet eyler efġân
Muḥarremdür meded ey dil Muḥarrem

3 Bugün derd ile devr eyler felekler
Bugün ḫasretle âh eyler melekler
Siyeh-pûş oldı aṣḥâb-ı dilekler
Muḥarremdür meded ey dil Muḥarrem

4 Ḫudâ ba'ṣ eyleyüp Cibrîl-i Emîn'i
Ḥüseyn'ün depredürken beşigini
Döküldi ḫâke ḫûn-ı nâzenîni
Muḥarremdür meded ey dil Muḥarrem

5 Ṣabâḥ-ı ḥaşre dek Fâṭıma Ana
Ciger-gûşem deyü başlar fiġâna
Gözüñden ḳanlar aksun dâne dâne
Muḥarremdür meded ey dil Muḥarrem

6 Bu ayda ḫâke düşdi mâh-ı enver
Ḥafîd-i Faḫr-ı 'Âlem ibni Ḥaydar
Vücûd-ı nâz-perver ḳaldı bî-ser
Muḥarremdür meded ey dil Muḥarrem

7 Bugün la'netle yâd eyle Yezîd'i
Ḫudânuñ düşmeni mel'ûn pelîdi
Şehîd itdi dirîġâ ol sa'îdi
Muḥarremdür meded ey dil Muḥarrem

8 Dilâ Müştâḳ-veş biz Ḥaydarîyüz
Velî rafż u cehâletden berîyüz
'Alî'nüñ Ḳanber'inüñ çâkeriyüz
Muḥarremdür meded ey dil Muḥarrem

[374] Müştak Baba Divanı, İstanbul 1264, s. 59; Mecmû'a-i Mersiye-i Ḥażret-i İmâm Ḥüseyin, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Bölümü, No: 4737, s. 11.

NÂ'İLİ (Öl. 1667)

(Kasîde) Der-Menḳıbe-i Ḳurretü'l-'Ayn-ı Resûl-i Müctebâ Şehîd-i Deşt-i Kerbelâ Ḥażret-i Ḥüseyn Raḍıyallâhu 'Anh[375]

(Mefâ'îlün Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün)

1 Bu rûzgâr-ı siyeh-dil ḳalursa böyle 'anîd
Çerâġ-ı mihrini söndürmemek degül mi ba'îd

2 Ḳażâ ki mânî'-i tevfîḳ-i ehl-i dânişdür
Ḥuṣûl-i kâm u ümîde olur mı sa'y müfîd

3 Ḳader ki perde-i ḫalvet-serây-ı ḥikmetdür
Ne mâ-verâsı hüveydâ ne perde-dârı bedîd

4 Ḳıyâm-ı merkez-i ḫayret medâr-ı ḳurb-ı viṣâl
Verâ-yı ḳurb-ı meṭâlib mebâdî-i teb'îd

5 Cihân girîve-i âşûb u rûzgâr ġarîm
Ma'âd u mebde'i ḫayret emânı maḫż-ı va'îd

6 Cidâl sîne-ḫırâş u sitîze rûḫ-gezâ
Ḳażâ ḫilâf-ı rıżâ sulḥ mâye-i tesdîd

7 Hezâr Yûsuf-ı güm-geşte-i emel çâhî
Hezâr dîde-i Ya'ḳûb iştiyâḳ-ı sefîd

8 Bu rûzgâra gelelden ki itdi sevḳ ḳażâ
Meşiyyet-i dili mevḳûf-ı dest-gâh-ı ümîd

9 Çekildi gerdiş-i pergâr-ı çarḫdan fi'l-ḥâl
Ḥarîm-i manẓara-i ârzûya sedd-i sedîd

10 Düşürdi destine dellâl-ı çarḫ-ı bed-güherüñ
Metâ'-ı himmetimi imtinâ'-ı bey'-i yezîd

11 Bu bey'-gâh-ı esâfilde kim mu'ayyendür
Revâc-ı gûyî vü kûrî kesâd-ı dâniş ü dîd

12 Bu şâh-rehde ki semt-i ḫaṭardur ey dil-i zâr
Ne ḥâṣıl olsa da sa'yüñ müṣâdif-i te'yîd

13 Ki rûzî-i ser-i Ferhâd u Ḳays ola âḫir
Ḫırâş-ı ḫâr-ı cefâ zaḫm-ı tûşe-i tehdîd

14 Tamâm geldi baña kâm-ı dilden istiġnâ
Vifâḳ-ı baḫtdan oldum vücûh ile nevmîd

15 Refâh-ı ḥâli taṣavvur fütüvvetimde ḫarâm
Vefâ-yı 'ahdi tevehhüm taṣavvurumda ba'îd

16 Melâletim mütemâdî meserretim maʿdûm
Meşiyyetim müte'assir meşaḳḳatim câvîd

[375] Nâilî Dîvanı, Haz. Haluk İPEKTEN, Ankara 1990, s. 42.

17 Gel e y göñül olalım tâbi‘-i ḳader çünkim
Olur ḳażâya rıżâ mûcib-i felâḥ-ı ‘abîd

18 Biraz da şûret-i ḥâle nezâre-senc olalım
Olup müşâhid-i esrâr-ı Żü’l-Celâl-i Vaḥîd

19 Yed-i taṣarruf-ı Bârî’dedür taḥavvül-i ḥâl
Maḳâm-ı emrde mecbûrdur şaḳî vü sa‘îd

20 Bulur niṣâb-ı tesâvî bu bâġda gül ü ḫâr
Olur bu memlaḥada hem-‘ayâr pâk u pelîd

21 Bu lücce-gehde olur ṣarṣar-ı ḥavâdiṣden
Ḫurûş-ı mevc-i belâ geh nihân u geh bedîd

22 Ne deñlü mużṭarib-i pîç ü tâb-ı ‘acz olsañ
Bulur o mertebe ser-rişte-i Ḳażâ taḳṣîd

23 Ne deñlü râh-neverd-i şikâyet olsa ‘ibâd
Maḳâm-ı ḳurb-ı rıżâdan olur o deñlü ba‘îd

24 Bu yolda tîġ-ı rıżâ ile çâk çâk olanuñ
Derûn-ı lâle gibi dâġ-dârıdur ḫurşîd

25 Bisâṭ-ı emrdür ey dil bu mevḳif-i ḥayret
Olur ḳıyâmı karîn-i rıżâ-yı Rabb-i Mecîd

26 Medâr-ı Nîl-i sa‘âdâtdur bu menzilde
Dilîr-i ma‘reke-i Kerbelâ Ḥüseyn-i şehîd

27 Ḥasan birâderi perverde-i kinâr-ı Resûl
Fürûġ-ı nûr-ı dü-çeşm-i ‘Alî imâm-ı sa‘îd

28 Sipeh-büd-i su‘adâ nûr-ı dîde-i Zehrâ
Ki levḥ-i ‘arşa olunmuş mü’eşşiri tesvîd

29 O şâhzâde ki itmiş vüfûr-ı baḫşâyiş
Ḫızâne-i keremi bî-niyâz-ı ḳufl u kilîd

30 O ser-nüvişt-i şecâ‘at ki itmedi eşerin
Dem-i ḫilâfet-i Bû Bekr Ḫâlid ibni Velîd

31 O yekke-tâz-ı şehâdet ki Kerbelâ’da tamâm
Mesîḥ’e eyledi tefhîm neydügin tecrîd

32 O şeb-çerâġ-ı necâbet ki ḥacletinden olur
Varâ-yı dâmen-i ‘İsî’de muḫtefî ḫurşîd

33 Fürûġ-ı ṣavletin itdükçe ḳahṭ-ı âb füzûn
‘Adû ya ṣâ‘iḳa-bâr oldı ol ḳażâ-temhîd

34 Ṣalup ser-â-ser-i âfâḳa pençe oldı tamâm
Miṣâl-i tîġ cihân-gîr-i âfitâb-ı ferîd

35 Zihî irâdet-i ḥükm-i ezel zihî teslîm
Bu iḳtidâr ile ol pençe-tâb-ı ḫaşm-ı 'anîd

36 Ḳażâya virdi rıżâ bildi olduġın âḫir
Mezîl-i devlet-i fânî sa'âdet-i teb'îd

37 Ser-i mübârekine ḳaṣd idenlerüñ olsun
Gezende mâr-ı siyeh gerdeninde ḥabl-ı verîd

38 O naḫl-ı bâr-vere Kerbelâ zemînninde
Şu virmeyenler ola mübtelâ-yı lerziş-i bîd

39 Bu fitne âteşin îḳâd iden la'înüñ ola
İdüp 'azâbını Ḳahhâr laḥża laḥża medîd

40 Teni caḥîm-i nedâmetde tûde-i aḫker
Zebânı kûre-i âteş-fürûz-ı ġamda ḥadîd

41 Gel ey göñül 'alem-efrûz-ı âh olup idelim
O şâh-zâdeye mâtem merâsimin tecdîd

42 'Arûs-ı mâtemine dîdeden niṣâr idelüm
Dizüp ṭabaḳça-i yâḳûta la'l u mürvârîd

43 Mücâhidân-ı ġazâ muḳbilân-ı Ḥażretdür
Şabâḥ-ı ḥaşr olur a'dâya mâtem anlara 'îd

44 Bu infi'âl ile maḥşûr olanlaruñ virilür
Kef-i neşâṭına maḥşerde nâme-i te'yîd

45 Vuḳû'-ı mâtem olaydı eger zamânında
Bu bezm-gâhda ṣunmazdı câma el Cem-şîd

46 Bu ġamla lây-ı ḥumı cevher-i neşâṭ ise de
Ḥamîr-i mâye-i endûh olur şarâb-ı nebîd

47 Ḥırâş-ı nâḥun-ı âzârdur bu meclisde
O zaḫmeler ki urur târ-ı çengine Nâhîd

48 Na'îm-i ḳurba zülâl-i viṣâle teşne idi
Olup muḳârin-i tevfîḳ u sa'yı oldı müfîd

49 Çekildi 'âlem-i keşretden oldı ol sulṭân
Ġarîḳ-i lücce-i envâr-ı maşrıḳ-ı tevḥîd

50 Cevâbı var ise ḫaşmuñ hemân dilîr olsun
Ṭutunca dâmenini Ehl-i Beyt rûz-ı va'îd

51 Budur ḫulâṣa ki maḥż-ı ḫilâf-ı ḥikmetdür
Sezâ-yı la'n ise ancaḳ bu mâ-cerâda Yezîd

52 Zebân-ı cebr ü ḳader gibi lâl-i ḥayretdür
Ẓuhûr-ı vâḳı'a-i Kerbelâ'da 'akl-ı reşîd

53 Zihî maḳâm-ı taḥayyür ki vaḥşetinden olur
Zebân-ı nâṭıḳa ebkem muḥâl güft ü şenîd

54 Bu râzı derkde kem-mâyedür ḫıred yâ Rab
Rıżâsı cûşiş-i seylâb-ı vehme sedd-i sedîd

55 Bize rıżâ-yı şerîfüñ gerek Ḫudâvendâ
Ne ḥarf-i çûn u çerâ ne zebân-ı pür-ta'ḳîd

56 O gün ki 'arż olınur seyyi'ât ḥażretüñe
Siyâh-nâme-i âmâl-i nâ-resîd ü resîd

57 İdüp mu'âmele lutfuñla Nâ'ilî'yi ḳoma
Girifte-dâmen ü teb-lerze-i 'uḳâb-ı şedîd

542

58 Yüzi şuyına o sulṭânuñ eyleyüp irsâl
Emân-ı âteş-i dûzaḫdan ol ġarîbe nüvîd

59 Vüfûr-ı 'âṭıfetüñ itsün ol güneh-kâruñ
Ġarîḳ-i ni'met-i ġufrânuñ oldıġın te'yîd

60 Dem-i güzârîş-i ḫurşîd-i maḥşer ol şâhuñ
Ḥimâyetinde olam dir emân-ı ẓıll-i medîd

61 Eziyyet-i dil-i dânâda tâ ki çarḫ-ı denî
Alur ḫuşûmına âl-i Muḥammed'üñ taḳlîd

62 Bulup cezâsını bir yerden olmasun yâ Rab
O cem'-i ḫâ'ife dûzaḫda ḳâbil-i tefrîd

63 Ola o fırḳa-i dûzaḫ-ḳarâra rûz-ı cezâ
Duḫân-ı silsile-tâb-ı caḥîm ḫabl-ı verîd

NÂMIK KEMÂL (1840-1888)

(Gazel) Mersiye[376]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün)

1 Meh-tâb sanma düşmüş deryâya pâre pâre
Dil nûr içinde gitmiş Mevlâ'ya pâre pâre

2 Bir nûr içinde ḫâlâ biñ pâre bir siyehlik
Beñzer o nûr-ı âl-i Zehrâ'ya pâre pâre

3 Olmuş Ḥasan cihân-ı ḥürriyyetüñ şabâḥı
Virmiş Ḥüseyn cismin ifnâya pâre pâre

4 Şaḥrâ-yı Kerbelâ'da ḥürriyet oldı nâ-bûd
Ḥaḳḳ'uñ ḥuḳûḳı gitdi uḫrâya pâre pâre

[376] Nâmık Kemâl'in Şairliği ve Bütün Şiirleri, Haz. Önder GÖÇGÜN, Ankara 1999, s. 345.

5 Ḥaḳ var imiş cihânda meydân-ı imtiḥânda
Âl-i Nebî'de yazmış dünyâya pâre pâre

6 Ṣubḥ-ı ezelmiş itdi âfâḳı ḫûn içinde
Nûruñ mıdur düşen âl ṣaḥrâya pâre pâre

7 Yâ ḫûn-ı Müctebâ'dur çıḳmış semâya yâḫud
Ḳan fışḳırur gözümden bâlâya pâre pâre

NÂZIM (KAYTAZ-ZÂDE MEHMED NÂZIM EFENDİ) (Öl. 1924)

(Kasîde) Merṣiye[377]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün)

1 Ey dil yine nedendür bu rütbe âh u zârıñ
Feryâd ile geçer hep bu 'ömr-i bî-ḳarâruñ

2 Bâ'iṣ nedür bu ḥüzne bu ḥâl-i ġam-fezâya
Ey dil ne âh idersin yoḳ mı yanuñda yârüñ

3 Ḫûnâbe-i sirişküñ durmaz aḳar hemîşe
Âlûde-i kederdür dâmân-ı pür-vaḳâruñ

4 Bir mevsim-i ḥazânda geldüñ bu bâġ-ı dehre
Âlâm içinde geçdi ḥayfâ ki nev-bahâruñ

5 Esrâr-ı ḳalbe vâḳıf her ḥâl ü kâra 'ârif
Ẓann itme bî-ḫaberdür senden o dil-şikâruñ

6 Ṣûretde gerçi ayrı düşdüñ o şems-i cândan
Ma'nen cüdâ degilsün manżûrusın nigâruñ

7 Çoḳdan uçup giderdüñ ḳanadsız o yâre
'Âlemde ger olaydı pervâza iḳtidâruñ

8 Geldi dem-i Muḥarrem ġarḳ oldı ḥüzne 'âlem
Geydi libâs-ı mâtem 'uşşâḳ-ı dil-figâruñ

9 Merṣiyeler oḳunsun diller kederle dolsun
Cûş u ḫurûşa gelsün ḳalb-i vefâ-ṣı'âruñ

10 Mâdem ki sende yoḳdur sıbṭ-ı Nebî'ye ḥürmet
'İndimde de benim yoḳ hiç ḳadr ü i'tibâruñ

11 Sen ey Yezîd-i bed-kâr ḳıydun o şehriyâra
Ḳa'r-ı cehennem olsun dâ'im senüñ ḳarâruñ

12 Âl-i Resûle ḳıymaḳ lâyıḳ mıdur a ẓâlim
La'netle yâd olunsun nâm-ı ḫabîş-niṣâruñ

[377] Nâzım (Kaytaz-zâde Mehmed Nâzım Efendi), Rûh-ı Mecrûh, Şiirler, Haz. Harid FEDAİ-Bekir AZGIN, İstanbul 1993, s. 12.

13 Dûçâr-ı baḥr-ı ḥayret olmaz mı ehl-i inṣâf
Ef'âline cihânda ol ḳavm-i nâ-be-kâruñ

14 Olsun hezâr taḥiyyât Âl-i Resûl'e ol dem
Anlardur ey dil ancaḳ ser-tâc-ı iftiḫâruñ

15 Zeyl-i 'ināyetüñle mestûr ola 'uyûbı
Muḥtâc-ı merḥametdür bu 'abd-i ḫâk-sâruñ

NAZİF (19. yy.)

(Murabba') Mersiye[378]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ṭutmayan Sulṭân Ḥüseyn'üñ mâtemin mecnûndur
Her ne tebşîr itseler ḳalbim yine maḥzûndur
'Aks iden nehr-i Necâ'da cûy-bâr-ı ḫûndur
Biñ Ziyâd ile Şimir iblîsden mel'ûndur

2 Kerbelâ'da çekdigüñ sulṭân Ḥüseyn ibn-i 'Alî
Gûş iden râh-ı beyâbânı ṭutup oldı velî
Yoḳ idi ol fitnede iblîs-i mel'ûnuñ eli
Biñ Ziyâd ile Şimir iblîsden mel'ûndur

3 Sîneye sulṭân Ḥüseyn aldı 'Aliyy-i Aṣġar'ı
Âh bu ma'ṣûmuñ didi üç gün ṣususdur lebleri
Bir içim şu virmedi mel'ûn Yezîd'üñ 'askeri
Biñ Ziyâd ile Şimir iblîsden mel'ûndur

4 Tîr ile la'linden ol ma'ṣûm-ı pâki urdılur
İşte ol mel'ûnlar bunı revâ gördiler
Meşhed-i noḳṭa olan sengi yerinden sürdiler
Biñ Ziyâd ile Şimir iblîsden mel'ûndur

5 Bir gice sulṭân Ḥüseyn'üñ re's-i pâk-i enveri
Ḳıldı istiḳbâl ḳırḳ kez Ḥażret-i Peygamber'i
Faḫr-ı 'Âlem sîneye ṣardı o gül-ġonca seri
Biñ Ziyâd ile Şimir iblîsden mel'ûndur

6 İdelim ta'ẓîm biñ sulṭân Ḥüseyn'üñ şânına
Ḳalmadı ḳalmaz yine kâfirlerüñ bu yanına
La'net olsun Kûfe ile ehl-i Şâm'uñ cânına
Biñ Ziyâd ile Şimir iblîsden mel'ûndur

7 Ḫıdmetim sulṭân Ḥüseyn'e de bu olsun ey Naẓîf
Eşk-i ḥasret ile her bir dîde ṭolsun ey Naẓîf
İtdigin maḥşerde mel'ûnân bulsun ey Naẓîf
Biñ Ziyâd ile Şimir iblîsden mel'ûndur

[378] Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi), Haz. Bünyamin ÇAĞLAYAN. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, s. 290, (Nazîf Dîvanı, Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Manzum No: 562, v. 19.).

NAZİM (YAHYÂ) (Öl. 1727)

(Terkîb-i Bend) Merṣiye-i Muḥarremiye[379]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Demdür fiġâna başla gel ey cân-ı nâ-tüvân
Dutsun cihânı velvele-i nevḥa vü fiġân

2 Demdür fırâḳ-ı mâtem-i Şâh ile 'âlemi
Ġarḳ eyle eşk-ârâ ile ey çeşm-i ḫûn-feşân

3 Eyle hücûm-ı ḥasret ile nâleñi bülend
Olsun ṣadâ-yı âh ile pür çarḫ-ı âsumân

4 Düşsün zemîne velvele-i mâtem-i Ḥüseyn
Çıḳsun sipihre ġulġule-i âh-ı 'âşıḳân

5 Ḳılsun bu demde sînesini pâre pâre ḥalḳ
Olsun bu demde ḫûn-ı ciger dîdeden revân

6 Ḳaddin hemîşe çarḫ egüp ḳanlar aġlasun
Girsün siyâh câmelere ḥayl-i ḳudsiyân

7 Mâh-ı Muḥarrem oldı göñül mâtem eyle gel
Demdür bu sûz-ı şîven ile yansun ins ü cân

8 Sûz-ı fırâḳ-ı Şâh-ı Şehîdân-ı Kerbelâ
Düşdi cihâna mâtem-i Sulṭân-ı Kerbelâ

II

9 Yansun derûn-ı sîne-i çarḫ-ı sitîze-kâr
Çıḳsun sipihre şu'le-zenân âh-ı pür-şerâr

10 Mâh-ı felek fırâḳ ile zerd ü nizâr olup
Olsun hezâr ḥasret ile mihri bî-ḳarâr

11 Ol serv-i sidre-ḳâmete ṣad-ıştiyâḳ ile
Ser-geşte-ḥâl cûy-ı çemen lâle dâġ-dâr

12 La'lin meger ki ġonca anup oldı baġrı ḫûn
Her bir şükûfe ḫançer-i mâtemle dil-fiġâr

13 Ḳılsun benefşe ser-be-zemîn şîven eylesün
Sünbül-veş olsun ol da perîşân-ı rûzgâr

14 Pîrâhenini pârelesün ġoncalar olup
Bâd-ı elemle güllerüñ evrâḳı târumâr

15 Merṣiye-ḫânı oldı meger şimdi derd ile
Her gül-bün üzre nâlede ṣad-'andelîb-i zâr

16 Pür-yâre itdi lâleleri tîr-i mâtemi
Ṣad-pâre ḳıldı gülleri şemşîr-i mâtemi

[379] Nazîm Dîvânı, İstanbul 1257, s. 305.

III

17 Ey luṭfı yoḳ mürüvveti yoḳ çarḫ-ı ser-nigûn
Âl-i Resûl'i miḥnet ile eyleyen zebûn

18 Ḳıyduñ o şâha nice ihânetler eyledüñ
Dâmânuñ oldı 'âḳıbetü'l-emr ġarḳ-ı ḫûn

19 Bir ḳaṭre şuya teşne idüp eyledüñ dırîġ
Cevr ü cefâlar itdüñ aña ey sipihr-i dûn

20 Ḫavf itmedüñ mi ḫışm-ı Ḫudâ'dan 'aceb o dem
Ey cevr-pîşe dehr-i denî devri bâz-gûn

21 Devrüñ tamâm olmaġa yaḳlaşdı var ise
Kâruñ müdâm olmadadur mekr ile füsûn

22 Ṣaḥrâ-yı maḥşere gele ḫûn-pâş ser-be-kef
Meydân-ı ḥaşrı eyleye ol dem kı âl-gûn

23 Âyâ olur mı sende o demde mecâl-i nuṭḳ
Ey Âl-i Muṣṭafâ'ya ḳıyan çarḫ-ı bî-sükûn

24 Geçsün derûn-ı sîne-i çarḫa ḫadeng-i âh
Geysün hezâr zâr iderek âsumân siyâh

IV

25 Ḳalmaz bu cürm yanuña ey çarḫ-ı pür-şitâb
Mes'ûl olınca rûz-ı cezâda nedür cevâb

26 Ḫavf itmedüñ mi Ḥaḳ'dan idüp böyle cür'eti
Faḫr-ı Cihân'dan eylemedüñ ṭutalum ḥicâb

27 Cism-i laṭîfin eyledüñ âġışte ḫûn ile
Ḳıyduñ o nâzenîne idüp cevr-i bî-ḥisâb

28 Ḫalḳ-ı cihân bu vâḳı'adan dil-figâr olup
Girsün siyâha mâtem idüp aġlasun seḥâb

29 Mâtem zamânı geldi geyüp kisve-i siyâh
Dök eşk-i âl-gûnuñı gel ey dil-i ḫarâb

30 Şîven zamânı geldi yanup yaḳılup müdâm
Sür ḫâke rûy-ı zerdüñi mânend-i âfitâb

31 Eyle ṣadâ-yı nâleñi peyveste-i felek
Te'sîr-i sûz-ı âh ile ḳıl sînesin kebâb

32 Kimdür bu demde sînesi çâk olmayan göñül
Kimdür bu demde menzili ḫâk olmayan göñül

V

33 Gel ey Naẓîm-i zâr yeter eyle mâtemi
Ḫâkister itdüñ âteş-i naẓmuñla 'âlemi

34 Gel ey Naẓîm-i zâr yeter sûziş-i derûn
Yaḳduñ şerâr-ı âh ile nüh-ṭâḳ-ı ṭâremi

35 Gel ey Naẓîm-i zâr yeter eyledüñ fiġân
Terk eyle sen de nâle vü âh-ı dem-â-dem

36 Gel ey Naẓîm-i zâr yeter âh-ı girye-ḫîz
Ġarḳ itdüñ eşk-i germle mâh-ı Muḥarremi

37 Gel ey Naẓîm-i zâr yeter şunma fâriġ ol
Ser-mest-i câm-ı mâteme bu kâse-i ġamı

38 Gel ey Naẓîm-i zâr yeter eyledüñ yeter
Fevvâre-sâz-ı ḳaṣr-ı 'azâ çeşm-i pür-nemi

39 Gel ey Naẓîm-i zâr yeter nâle vü enîn
Bezm-i fenâda eyle biraz sen de ḫurremi

40 Demdür şarâb-ı naẓm ile medhûş ol ey ḳalem
Oldı tamâm mersiye ḫâmûş ol ey ḳalem

NECMİ ALİ (19. Yüzyıl)

1- (Muhammes) Mersiye[380]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Yürî gel aġla ey çeşmim Ḥabîb-i Kibriyâ gitdi
Cenâb-ı Aḥmed ü Maḥmûd Muḥammed Muṣṭafâ gitdi
Fiġân it ḥaşre dek cândan 'Aliyyü'l-Murtażâ gitdi
Gel ey göz zehr-i eşkiñ dök Ḥasan ḫulḳ-ı rıżâ gitdi
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

2 Nice ḳıydı şehîd itdi Yezîd ol ḳalb-i mehmûmı
Muḥammed Muṣṭafâ vü Murtażâ sevgüli maḥdûmı
Nice zikr itmeyem zâr olmayam ol nûr-ı mesmûmı
Yoġurduñ ḳan içinde Kerbelâ'da gör o maẓlûmı
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

3 Tamâm yetmiş iki evlâd-ı pâki eyledüñ yeksân
Buña ḳâ'il olur mı Muṣṭafâ vü Murtażâ Mennân
Saña biñ la'net olsun ey Yezîd-i ni'met-i küfrân
Fezâ-yı Kerbelâ'da saña ne oldı ki dökdüñ ḳan
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

4 Yine dönüp de inkâr eyledüñ ḳatl-i Ḥüseyn'i sen
Emir göndermiş iken ẓâhir itdi anı Żü'l-Cevşen
Utanmaz mısın ey ẓâlim Muḥammed'den ve Mevlâ'dan
Saña ṣad-la'net olsun işbu bâb üzre faḳaṭ benden
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

5 Çeküp bin fenn ile ṣalın-ı belâya nûr-ı ma'lûmı
Velî dünyâ murâdı-çün şehîd itdüñ o maẓlûmı
Şefî'im didigüñ zâtdan ki olduñ şimdi maḥrûmı
Nice inkâr ḳılduñsa Ḫudânuñ yine maʻlûmı
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

[380] Necmî Alî Dîvânı, Millî Kütüphane, Yz. A. No: 1842, v. 39a-40b.

6 Nice mü'minleri ḥâk ile yeksân eyledüñ ol ân
Yezîd-i nâ-bekâr oldıġuñ iṣbât eyledüñ ḥayrân
Yarın rûz-ı cezâda ne cevâbuñ ola ey düşmân
Senüñ itdüklerüñ bilmez mi yâ ol Ḥażret-i Yezdân
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

7 Bilürsin kım ḳıyâmetde saña da'vâcıdur Mevlâ
Girişdüñ zebḥ-i a'ẓam ḳatline ḳanmaz mısuñ ḥâlâ
Daḥı Zeynü'l-'Abâ'yı da mı istersüñ ola yaġmâ
Buña râżî mıdır Allâh ey mel'ûn-ı bî-pervâ
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

8 Ser-â-pâ Ehl-i Beyt'i ḳatl ḳılduñ böyle ne vaḥşet
Bu devlet saña kimden ḳaldı fikr eyle behey nekbet
Babamdan ḳaldı dirsin aña kimden ḳaldı bu ṣûret
Ḥasan destinden aldı ol babañ zûr ile bi'l-ḳuvvet
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

9 Degülken müstaḥaḳḳ bu imâmet bu ne istiḥḳâḳ
Ḥasan ḫulḳ-ı rıżâ destinden itdi zûr ile iṭlâḳ
Bunı fikr eylemez misin bu ne riḳḳat bu ne aḫlâḳ
Ki böyle müstaḥaḳḳı bilmeye mi Ḥażret-i Ḫallâḳ
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

10 Velî Zeynü'l-'Abâ'ya virmedi temkîn evlâduñ
Bu şuġle ibtidâ itdükde senüñ kelb-i emcâduñ
Saña 'ayb olmaya bu da'vâ aṣl-ı 'ırḳa ecdâduñ
Yezîd-i la'netullâhi 'aleyh yâd olunur aduñ
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

11 O da buldı şehâdet hem daḥı Bâḳır daḥı Ça'fer
İmâm-ı Musî-i Kâẓım naẓîm-i ezfer ü ezher
'Alî Mûse'r-Rıżâ şâh-ı Ḫorasân ol ḳamer azher
Ki senden oldı bu fitne ḳamu oldı şehîd ekşer
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

12 Taḳî vü bâ-Naḳî daḥı şehâdetle olup hem-nâm
Cenâb-ı zât-ı pâk-i 'Askerî ol mükrem ü ikrâm
Muḥammed Mehdî-i ṣâḥib-zamân ol eşbeh-i efḫâm
Anuñ daḥı şehâdet buldıġı sendendür ey bed-nâm
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

13 Saña tâ ḥaşre dek la'net oluna bildüñ ey mel'ûn
O Mervân-ı ḥımâr u tâbı'uñ fi'l-cümle hep maġbûn
Yezîd İbni Mu'âviyye deyü ẕikr ideler sen dûn
Ki derkât-ı caḥîme cümle bi'l-cümle ola maḳrûn
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

14 İhânet eyleyen kim ise Ehl-i Beyt'e nâkirdür
Münâkisdür melâ'indür ḫusûṣâ daḥı kâfirdür
Ḫudâ vü Ḥażret-i Maḥbûbı bildi bu müşâhirdür
Şehîd oldı ol ammâ iki 'âlemde de ṭâhirdür
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

15 İlâhî bunlaruñ yüzi şuyına 'afv it 'ışyânım
Cemî'an Ehl-i Beyt'e raḥmet olsun zâr u giryânım
Olaruñ yüzi şuyıdur sebeb 'afvıma sulṭânım
Ḳuluñ Necmî şefâ'at-cûydur luṭf it benim cânım
Hemân ḳan aġla ey çeşmim Ḥüseyn-i Kerbelâ gitdi

2- (Mu'aşşer) Merşiye Berây-ı İmâm Ḥüseyn[381]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ey nûr-ı çeşm-i Ḥabîb-i Kıbrıyâ yâ Ḥüseyn
Vey gevher-i ṣulb-i Murtażâ yâ Ḥüseyn
Ey mengûşe-i 'arşu'l-'alâ yâ Ḥüseyn
Sensiñ rumûz-ı innemâ yâ Ḥüseyn
Sensiñ ma'nî-i zât-ı hel-etâ yâ Ḥüseyn
Ciger-gûşe-i lâ-fetâ yâ Ḥüseyn
Hem nûr-ı çeşm-i Fâṭımatü'z-Zehrâ yâ Ḥüseyn
Ey yâdigâr-ı Ḥasan ḫulḳ-ı rıżâ yâ Ḥüseyn
Vây ebe'l-'ayneyni'l-a'lâ yâ Ḥüseyn
Ey şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ yâ Ḥüseyn

2 Gör ol Yezîd'i ki ne ihânet ḳılur saña
Râżî mıdur buña hıç o zât-ı Kıbrıyâ
Ḳâ'il olur mı yoḳsa buña zât-ı Muṣṭafâ
Ruḫṣat virür mi ḥażret-i sulṭân-ı lâ-fetâ
Yâ aġlamaz mı Fâṭımatü'z-Zehrâ ol vefâ
Şâhid degül mi zehr-i mesmûm-ı bâ-ṣafâ
Ḳâ'il degül idi bilürüm nûr-ı hel-etâ
Düşdi zemîne oldı şehîd şâh-ı Kerbelâ
Vây ebe'l-'ayneyni'l-a'lâ yâ Ḥüseyn
Ey şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ yâ Ḥüseyn

3 Câh-ı cihâna ṭapdı Yezîd İbni bâ-pelîd
Yetmiş iki evlâd-ı Nebî eyledi şehîd
Daḫi nice pençe-keşî itdüñ ey 'anîd
Rûz-ı cezâda olma şefâ'atla müstefîd
Ol nice ḳalb idi yâ ḥacer miydı yâ ḥadîd
Rehber mi oldı size mel'anetle ol şedîd
Yâ nice ḳıyduñ anlara ey nâ-bekâr Yezîd
La'net saña ki itmedüñ inṣâf ey ḳadîd
Vây ebe'l-'ayneyni'l-a'lâ yâ Ḥüseyn
Ey şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ yâ Ḥüseyn

4 Ey Kûfe ḫalḳına idesüñ muḳtedâları
Va'd u va'îd ile ṭukasuñ mübtelâları
Evlâd-ı Muṣṭafâ'ya idüp iftirâları
Cümle başuña ṭopladuñ ol bî-vefâları
Vırdüñ o Kûfe şehrine baḫşîş 'aṭâları
Cem' eyledüñ başuña kamu bed-liḳâları
Fi'l-cümle Ehl-i Beyt'e ne itdüñ ezâları
Düşünmedüñ mi idecegin ol ḫaṭâları
Vây ebe'l-'ayneyni'l-a'lâ yâ Ḥüseyn
Ey şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ yâ Ḥüseyn.

[381] Necmî Alî Dîvânı, Millî Kütüphane. Yz. A. No: 1842. v. 37b-39a. (Not: Bu manzumenin birçok mısrasında aruz kalıbında aksaklıklar vardır bazı mısralarda da farklı aruz kalıpları kullanılmıştır).

5

Gör ol Yezîd'i kim ne ihânet kılur saña
Seller yürütdi nehr gibi deşt-i Kerbelâ
Kıyduñ kamusına bu ihânet degül sezâ
Kundakda tıflîler dahı oldı şehîd tâ
Ey çarḫ-ı dûn Âl-i Resûl'e bu ne ezâ
Râżî olurmı idi buña zât-ı Muṣṭafâ
Ḳâ'il degül idi bilürüm nûr-ı hel-etâ
Düşdi zemîne oldı şehîd şâh-ı Kerbelâ
Vây ebe'l-'ayneynı'l-a'lâ yâ Ḥüseyn
Ey şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ yâ Ḥüseyn

6

Dûçâr oldı cümlesi bu derd ü miḥnete
Çarḫ-ı felek düşürdi evlâdı meşakkate
Ḳoyduñ muḥibb-i âli bütün derd-i fürḳate
Vâ ḥasretâ göñülleri aṭduñ mı ḥasrete
Vâ fürḳatâ Yezîd'i ḳoduñ bu ihânete
Ḳan yaġdı yer yüzine bu dâru'l-ḥarâbete
Nehr-i Furât akmadı meydân-ı kürbete
Âteş saçıldı şaḥn-ı belâ vü kıyâmete
Vây ebe'l-'ayneynı'l-a'lâ yâ Ḥüseyn
Ey şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ yâ Ḥüseyn

7

Aġlaşdı buña ol dem gör ins ü cin ü perî
Żî-rûḥ yerde hem dahı gökde melekleri
Boyandı ḳana âh o Ḥüseyn'üñ o peykeri
Cinn ü perî olur idi anda musaḫḫarı
Terk itmedi Ḥüseyn bilüp emr-i muḳarreri
Ḳana boyandı şöyle ki rûy-ı münevveri
Ey çarḫ-ı dûn neyledi saña yâ o perî
Ḫâke bıraḳdıġuñ nedür ol serv ü 'ar'arı
Vây ebe'l-'ayneynı'l-a'lâ yâ Ḥüseyn
Ey şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ yâ Ḥüseyn

8

Ervâḥ-ı pâk ḥâżır u âmâde çün cinân
'Azm-i behişt eyledi rûḥ-ı şehîdıyân
Ol ḳible-gâh-ı cümle ümem kâşifü'l-beyân
Ey vây Ḥüseyn İbni 'Alî Şîr-i Müste'ân
Pervâz-ı dâr-ı cennet olup ḫûn-ı dıraḫşân
Yer yüzi cümle ġarḳa-i tûfân akdı ḳan
Olsun Yezîd ü ḳavmi dahı dûzaḫa revân
La'net hezâr cümlesine eyle her zamân
Vây ebe'l-'ayneynı'l-a'lâ yâ Ḥüseyn
Ey şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ yâ Ḥüseyn

9

Ben nice ḳan aġlamayım ey şâh-ı Kerbelâ
'Âşıḳ durur bu Necmî-i bî-çâre gör saña
Yâ ḥażret yüzi şuyına Âl-i Muṣṭafâ
Olġıl şefî' ben ḳuluña eylerim bükâ
Ey pâdışâh-ı dîn şefî' ol sen baña
Emr ü ḳader durur ki bu vâḳı' olur saña
Senden murâdım ol ola kim raḥm ḳıl baña
Merşiyye oḳuyan dahı bir hû diye nola
Vây ebe'l-'ayneynı'l-a'lâ yâ Ḥüseyn
Ey şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ yâ Ḥüseyn

NECEF (18. Yüzyıl)

(Gazel) Mersiye[382]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Çok zamândır görmedim zîbâ cemâlüñ yâ Ḥüseyn
Ol sebebden oldı çeşmim çeşmesi deryâ Ḥüseyn

2 Kerbelâ-yı 'aşḳ içinde baş açuḳ abdâl-vâr
Sîneme çekdim elifler ḳâmetüñ-çün yâ Ḥüseyn

3 Dâġ-ı 'aşḳuñla beni maḥşerde görüp ehl-i derd
Cûş idüp gögsin dögüp her dem didiler yâ Ḥüseyn

4 Sen kemân-ebrû ġamından atmaġa âh okların
Başıma kirş eyledim ḳaddimi ḳıldım yâ Ḥüseyn

5 Ḫulḳ ile sen Ḫaydarîsin hem mücâhidsin Żü'l-feḳâr
Bu Necef kemter ḳuluñ Ḳanber gibidür yâ Ḥüseyn

NESİMİ (Öl. 1404)

1- (Kaside) Muḥarremiye[383]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Şaḳdı bu 'âleme yine müşg-i siyeh semâ
Ḳadd-i benefşe oldı ġam u derd ile dü-tâ

2 Ḳan oldı lâlenüñ cigeri derd ü dâġ ile
Ṣarardı ṣayru oldı çemenler çü keh-rübâ

3 Zerd oldı yine şâhid-i sîmîn-ber-i çemen
Geydi biri ḳızıl biri ṣaru biri ḳara

4 Gelmez bu gülsitâna daḫi ġonca ġunc ile
Gelmez bu âsitâna daḫi nükhet-i ṣabâ

5 Âvâz u ṣavt u nuṭḳını unutdı 'andelîb
Meclisde çenge çeng urur iseñ dimez ṣadâ

6 Sürmez sürûd zevḳini bülbül neşâṭ ilen
Görmez ḥużûr vaḳtini gül bülbülin revâ

7 Sûsen dilin çıḫardı ne dir erġavâna gör
Yaḫma elüñ ḫınâya Muḥarremde ḳıl ḥayâ

8 Cevr itdiler bu ayda çü Âl-i Muḥammed'e
Ger mü'min iseñ aġla digil vâ muṣîbetâ

9 Âl-i Muḥammed'e nice ẓulm itdi ol Yezîd
La'net anuñ vücûdına her ṣubḥ u hermesâ

[382] Alevi-Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Necef Maddesi), Haz. İsmail ÖZMEN, Ankara 1998, C. III, s. 345.
[383] Alevi-Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Nesîmî Maddesi), Haz. İsmail ÖZMEN, Ankara 1998, C. I, s. 279.

10 Ġonca çemende dopdolu ḳan bağrı derd ile
Bülbül aġaçda nâle ḳılur âh u ḥasretâ

11 Nergis çemende uyḥuya varmaz bu derd ile
Gülşende gül gülerse dutar yüzlerin bükâ

12 Ol gün durur bu gün ki şehîd oldı Şâh-ı dîn
Ol dem durur bu dem ki aḥdı be-mişl-i mâ

13 Ol gül budaġı kim var anuñ iki ġoncası
Biri Ḥasan durur birisi Şâh-ı Kerbelâ

14 Zeynü'l-'İbâd u Bâḳır u Ṣâdıḳ İmâm-ı Ḥaḳ
Mûsî-i Kâẓım ol şeh-i dîn Mûsî-i Rıżâ

15 Şâhım Taḳiyy ü bâ-Naḳî hem Şâh-ı 'Askerî
Sulṭân-ı dîn Muḥammed-i Mehdî-i muḳtedâ

16 Her kim ki sevdi cân ile Âl-i Muḥammed'i
Yarın şefî' olur aña mecmû'-ı enbiyâ

17 Âh eyle âh gör nicedür 'âlemüñ işi
Kim Âl-i Muṣṭafâ'ya müselmân ḳılur cefâ

18 Sen kim Resûl'üñ âlini sevmezseñ ey pelîd
Ṭâ'at u zikr ü ḫayruñ olur cümleten hebâ

19 Ger ġarḳ-ı baḥr-ı ma'ṣiyet iseñ Nesîmî sen
Ġam yime kim şefî' durur saña Muṣṭafâ

2- (Gazel) Mersiye [384]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Sâḳiyâ bir cur'a şun ehl-i ṣafânuñ 'aşḳına
Sâḳî-i Kevṣer 'Aliyyü'l-Murtażâ'nuñ 'aşḳına

2 Lâle öz başını yarmışdur Ḥüseynîler kimi
Ḳana boyanmış Şehîd-i Kerbelâ'nuñ 'aşḳına

3 Lâ fetâ illâ 'Alî'nüñ ma'nîsin fehm eyleyen
Çağrışur ol kim 'Aliyyü'l-Murtażâ'nuñ 'aşḳına

4 Kerbelâ'da çoḳ belâlar geçdi ol şehzâdeye
Sen daḫi oynat başuñı ol belâ'nun 'aşḳına

5 Şâhımuñ 'aşḳı durur göñlüm içinde der-ezel
Kün-fekân'dan geçmişim Âl-i 'Abâ'nun 'aşḳına

6 Ḫâdim-i faḳr oldı Aḥmed ezdi engûr şerbetin
Ḳırḳlar nûş itdi anı Muṣṭafâ'nun 'aşḳına

[384] Nesîmî Dîvanı, Haz. Hüseyin Ayan, Ankara 2002, C. II, s. 670.

7 Kim muḥibb-i ḫânedâna bende oldı ṣıdḳ ile
Oynadı başını şâh-ı evliyânuñ 'aşḳına

8 Oḳugıl la'net hemîşe ol la'în ü müşrike
Bir içim ṣu virmedi âḫır Ḫudâ'nun 'aşḳına

9 Ey Nesîmî seng ile öldür Yezîd-i müşriki
Er degildür kim ki çalmaz tîġı Şâh'un 'aşḳına

NEŞÂTİ (Öl. 1678)

(Terkîb-i Bend) Mersiye Li- Ḥażret-i İmâm Ḥüseyn[385]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

I

1 Aḳıt ḫûnâbe-i çeşmüñ gelen mâh-ı Muḥarremdür
Yine mâh-ı Muḥarrem bâ'iṣ-i endûh-ı 'âlemdür

2 Ciger-ḫûn olmamaḳ mümkin mi 'âlem derd ile şimdi
Zamân-ı mâtem-i şeh-zâde-i zî-şân-ı ekremdür

3 Vücûdın pâre pâre eyleyüp meh derd-i mâtemle
Ṭaġıtmış ebr kendin seb'a-i seyyâre derhemdür

4 Güsiste rişte-i 'işret perîşân ḫâne-i şâdî
Şikeste çeng-i Zühre ḥâl-i gerdûn cümle pür-ġamdur

5 Atar bir gün vücûdın ḫâke seyr it çün şihâb ol da
Niçe demdür felek ġamla demâġ-âşüfte sersemdür

6 Meger bülbül çemende merṣiye-ḫân oldı ezhâra
Perîşân ḥâl-i sünbül ġoncalar mebhût u ebkemdür

7 'Aceb mi şâḫ-ı gül pür-dâġ iderse şimdi bâzûsın
Nola ḫûnîn 'alem ḳaldursa lâle vaḳt-i mâtemdür

8 Gezer gülşende zencîrin sürür mecnûn olup cûlar
Benefşe ser-figende bâr-ı ṣad endûh ile ḫamdur

9 Bu bir mâtemdür el-ḥaḳ kim buña mümkin degül ṭâḳat
Nola olsa derûn-ı ġonca pür-ḫûnâbe-i ḥasret

II

10 Çeker çâk eyleyüp gül dest-i mâtemle girîbânı
Cigerler ḫûn ider bülbüllerüñ feryâd u efgânı

11 Olur pür-nem çemende çeşm-i nergis eşk-i şebnemle
Görüp her ṣubḥ-dem ḫûnîn-şafaḳ ḫurşîd-i raḫşânı

12 Ḫayâl-i Kerbelâ eyler ki ġalṭân itdiler ḫâke
Dem-âlûde ser-i şeh-zâde-i yektâ-yı zî-şânı

13 Dirîġ ol dem şihâb-âsâ niçün maḥv olmadı bilsem
Düşüp ḫâke sipihrüñ âfitâbı mâh-ı tâbânı

[385] Neşâtî Divanı, Haz. Mahmut KAPLAN, İzmir 1996, s. 17.

14 Dirîġ ol dem niçün gerdûn girûp şad perde-i şerme
Yerin mülk-i 'ademde itmeye bir künc-i pinhânî

15 Dirîġ ol dem niçün ṭûlâb-ı çarḫuñ aḳmayup ḳanı
Felek şoldurdı ol nev-res nihâl-i gülşen-i cânı

16 Dirîġ ol dem niçün ḳan aġlayup ebr-i siyeh ġamla
Cihânuñ olmaya her sengi bir yâḳût-ı rummânî

17 Dirîġ ol dem niçün şad lücce-i mâtem gelüp cûşa
Tecâvüz itmeye ṭûfân-ı girye ḥadd-i imkânı

18 'Aceb ḥâl-i muṣîbet bu'l-'aceb ḥayret-fezâ mâtem
Revâdur tâ ḳıyâmet olsa 'âlem derd ile pür-ġam

III

19 Cigerler âteş-i ḥasretle yansun şu'le-ḫâr olsun
Göñüller derd ile pür dîdeler hem eşk-bâr olsun

20 Yine bir mertebe ṭutsun cihânı nevḥa-ı mâtem
Melâ'ik dîde-giryân ehl-i 'âlem cümle zâr olsun

21 Çıḳup dûd-ı derûn-ı ehl-i mâtem evc-i gerdûna
Siyehler geysün 'âlem şâm-ı ḥasret âşıkâr olsun

22 Kesüp geh naḫl-i tâze geh yaḳup bir dâġ-ı pür-ḥasret
Felek mâtem-geh-i 'âlemde dâ'im dil-figâr olsun

23 Aḳıtsun dîdeden feryâd ile ebr-i siyeh eşkin
Derûnı derd ile mâhuñ da yansun dâġ-dâr olsun

24 Yıḳılsun saḳfı gerdûnuñ dökülsün dâne-i encüm
Dil-i 'uşşâḳ-ı şeydâ gibi ol da târumâr olsun

25 Atılsun mihr-i 'âlem-tâb ḫâke bâm-ı gerdûndan
Düşüp rûy-ı zemîne hem-çü sâye ḫâk-sâr olsun

26 Görüp bu mâtemi cûlar da dögsün seng ile cismin
Cihânı geşt idüp ḥasretle dâ'im bî-ḳarâr olsun

27 Figân şad-âh ile çarḫ-ı denî-i sifle-perverden
Kı ayırdı cihânı böyle bir pâkîze gevherden

IV

28 Nedür bâ'iṣ bu deñlü kîne bilsem çarḫ-ı ḫod-râya
Şikest olmaḳ neden ol gevher-i pâk-i girân-mâye

29 Neden ol gevher-i yektâyı devrân eylemek żâyi'
Ne gevher kim fürûġı ṭa'na eylerdi şüreyyâya

30 Seḥâb ol gevher-i yektâyı ṭurmaz cüst ü cû eyler
Kemâl-i işṭiyâḳından iner geh rûy-ı deryâya

31 'Alev-zâr oldı her bir dil ṭutuşdı ser-be-ser 'âlem
'Aceb âteş bıraḳdı çarḫ-ı ẓâlim cân-ı dünyâya

32 Nola ḫûn-ı şafaḳ dâmânını eylerse âlûde
Ṭoḳındı seng-i fitne ʻaks idüp nûh çarḫ-ı mînâya

33 Ne dâmânı ḳala gör çarḫ-ı dûnuñ ne girîbânı
Hele gör sen de seyr it pençe-i pür-zûr-ı daʻvâya

34 Ne daʻvâ ki ola erbâb-ı maḥşer cümle pür-ḥasret
Ne daʻvâ kım düşe dehşetle lerze ʻarş-ı aʻlâya

35 Ne daʻvâ kım ḳopa nev bir ḳıyâmet daḫı ol demde
Gele bir mertebe meydân-ı maḥşer şûr u ġavġâya

36 Dönüp ḫûnîn-kefenle lâle-zâra ʻarṣa-ı maḥşer
Aḳar her dîdeden ṣad derd ile cûy-ı belâ yek-ser

V

37 Neşâṭî gel yeter feryâdı ḳo dehrı ḫarâb itdüñ
Eritdüñ zehre-i ḫurşîdi mâhı dil-kebâb itdüñ

38 Neşâṭî gel yeter âteş burakduñ ḫırmen-i ṣabra
Ḫıraş-ı cevr ile cân u dili pür-ıżṭırâb itdün

39 Neşâṭî gel yeter virdüñ sipihre ḫavf ile lerze
Ciger-ḫûn eyledüñ geh mihre geh mâha ʻitâb itdüñ

40 Neşâṭî gel yeter ḳoyduñ sipihrı perde-i şerme
Niḳâb-ı ebr ile mihrı giriftâr-ı ḥicâb itdüñ

41 Nedür bu naẓm-ı pür-sûzuñda âteş-pâre mażmûnlar
Dil-i sükkân-ı çarḫı cümle hep pür-sûz u tâb itdüñ

42 Nedür bu dîde-i terden aḳan ḫûnâbe-i ḥasret
Çemen-zâr-ı ġamuñ seng-i siyâhın laʻl-i nâb itdüñ

43 Nedür bu cûş-ı ṭûfân-ḫîz-i ḥasret cism-i zârunda
Aḳıtduñ lücce-i çeşmüñ cihânı ġarḳ-ı âb itdüñ

44 Nedür bu derd ile şîven yeter żabṭ eyle feryâduñ
Ki ʻaḳlı rû-be-râh-ı ḥayret ü ṣabrı ḫarâb itdüñ

45 Yeter virdüñ yeter ruḫṣat beyân-ı hecre ḫâmûş ol
Çeküp ṣahbâ-yı ʻaşkı gel biraz ser-mest ü medhûş ol

NEŞ'ET (HOCA SÜLEYMÂN) (1735-1807)

(Muhammes) Merṣiyye-i Ḥażret-i İmâm Ḥüseyin[386]

(Mefʻûlü Fâʻilâtü Mefâʻîlü Fâʻilün)

1 Ey çeşm uyan aġla İmâm-ı Ḥüseyn içün
Ey cism-i cân aġla İmâm-ı Ḥüseyn içün
Ey dil hemân aġla İmâm-ı Ḥüseyn içün
Ey dîde ḳan aġla İmâm-ı Ḥüseyn içün
Ey seyl-i ḫûn çaġla İmâm-ı Ḥüseyn içün

[386] Hoca Neş'et Divanı, Haz. Rıza OĞRAŞ (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1991, s. 97.

2 Der-pîş idüp de vâḳı'a-i Kerbelâ'yı sen
Yâd eyle ehl-i beyte olan mâ-cerâyı sen
Âlî 'abâya nâzil olan bu belâyı sen
Ey dîde ḳan aġla İmâm-ı Ḥüseyn içün
Ey seyl-i ḫûn çaġla İmâm-ı Ḥüseyn içün

3 Ol nâzenîn ki medḥini Cibrîl gâh gâh
Cünbân olurdı tâ ide ârâm-ı ḫâb-gâh
Deryâ-yı ḫûn içre şinâver olan mâh
Ey dîde ḳan aġla İmâm-ı Ḥüseyn içün
Ey seyl-i ḫûn çaġla İmâm-ı Ḥüseyn içün

4 Zânû-yı 'arş-sâye-i Faḫr-ı Peyâmberân
Olmuşdı taḫt-gâh o sulṭâna bir zamân
Âġışte-ḫûn u ḫâk-i reh-i Kerbelâ olan
Ey dîde ḳan aġla İmâm-ı Ḥüseyn içün
Ey seyl-i ḫûn çaġla İmâm-ı Ḥüseyn içün

5 Bir ḳaṭre eşk-i şâh-ı şehîdân mâtemi
Ġarḳ-âb-ı baḥr-ı raḥmet ider cümle 'âlemi
Yâd eyle Kerbelâ'da olan mâtem ü ġamı
Ey dîde ḳan aġla İmâm-ı Ḥüseyn içün
Ey seyl-i ḫûn çaġla İmâm-ı Ḥüseyn içün

6 Neş'et gibi bu sûz-ı derûn ile eyle âh
Ol sîne-kûb rûz u şebân eyle âh vâh
Ṭûfân-ı eşke ġarḳ ola çarḫ ile mihr ü mâh
Ey dîde ḳan aġla İmâm-ı Ḥüseyn içün
Ey seyl-i ḫûn çaġla İmâm-ı Ḥüseyn içün

NEVRES (1820-1876)

(Terkîb-i Bend) Mersiye[387]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

I

1 Demdür ey dil alayım destime levḥ u ḳalemi
Şûr-ı mâtem ile tecdîd ideyim köhne ġamı

2 Tîġ-ı ḫâmemle sipihrüñ cigerin ḳan ideyim
Ben de icrâ ideyim ḳâ'ide-i Muḥteşem'i

3 Derd ile vây Ḥüseynim deyu feryâd ideyim
Yaḳayım âteş-i ḥasretle ḳulûb-ı ümemi

4 Sînemi yandırayım âteş-i endîşem ile
Dâġ idüp şu'le-i şi'rimle dil-i pür-elemi

[387] Osman Nevres, Divan, İstanbul 1290, s. 6; Girye-i Mâtem, Câmi'i (Toplayan): Vâmık Şokrü, İstanbul 1327, s. 37; Nevres, Mersiye, (Yer ve tarih yok), Taş baskı, 6 sayfa. Bir risale halindeki Mersiye'nin başlığı şu şekildedir: Sâbıḳâ Bağdâd ve Hâlâ İkinci Ordu-yı Hümâyûn Muḫâsebecisi Sa'âdetlü Nevres Efendi'niñ Zâde-i Ṭab'-ı 'Âşıḳâneleri Olan Mersiye-i Belîğalarıdır. (Bu manzume Divan'da ve Girye-i Mâtem'de 96 beyit, risalede 93 beyit halindedir).

5 Bir bir ardınca gelür ḥâdişe-i devr-i zamân
Eksük olmaz felegüñ ‘âleme ẓulm ü sitemi

6 Ben de çarḫa çıḳarup nâlelerim yandırayım
Âh-ı pey-der-pey ile ḥâdişe-i dem-be-demi

7 Gitdi feryâd iderek ḥasret ile mevsim-i ‘ayş
Aġla ey dîde ki ḳan aġlamanuñ geldi demi

8 Bu Muḥarrem mehidür mâtem-i şîven demidür
Âh idüp derd ile ḳan aġlamanuñ mevsimidür

II

9 İşte bu mâh-ı Muḥarremde Ḥüseyn oldı şehîd
Her ne kim perdede maḫfî idi hep oldı bedîd

10 Ġarḳ olup ḫalḳ-ı cihân cümle siyeh câmelere
Girye-i mâtem ile dîdeleri oldı sepîd

11 Eyleyüp ẓulm ile ol seyyidi âġişte-i ḫûn
Lâyıḳ-ı la‘net ü ḳahr-ı ebedî oldı Yezîd

12 O dem az ḳaldı ki zîr ü zeber olsun ‘âlem
Ki düşüp ḫâke boyandı ḳana ol naḫl-ı ümîd

13 Nîze üzre ser-i pür-ḫûn-ı Ḥüseyn’i göricek
Ḥayretinden baş açıḳ ṭaġlara indi ḫurşîd

14 Nüve-i Aḥmed-i Muḫtâr’ı şehîd eylediler
Nitdiler Âl-i Resûl’e görüñ ol ḳavm-i ‘anîd

15 Açdılar bâb-ı ġam u mâtemi ḫalḳuñ yüzine
Urdılar ḳufl-i der-i merḥamet ü ‘afva kilîd

16 Ẓulm ile sîne-i pür-nûrını çâk eylediler
Sidre-i raḥmeti üftâde-i ḫâk eylediler

III

17 Âh kim ẓulm ile âġişte-i ḫûn oldı Ḥüseyn
‘Alem-i raḥmet iken ḫâke nigûn oldı Ḥüseyn

18 ‘Arṣa-i hâ’il-i teslîmde merdâne ṭurup
Ḳuvvet-i pençe-i taḳdîre zebûn oldı Ḥüseyn

19 Ḳaṭ‘ idüp gerden-i gerdûndan emel zencîrin
Ḫalḳa sermâye-i sevdâ vü cünûn oldı Ḥüseyn

20 Mest olup câm-ı şehâdetle vefâ zümresine
Bâ‘iṣ-i rîş-i dil ü dâġ-ı derûn oldı Ḥüseyn

21 Naḳşını dîde-i merdümden idüp maḥv-ı vedâ‘
Sebeb-i cûşiş-i enhâr-ı ‘uyûn oldı Ḥüseyn

22 Gün gibi şu‘le-ver-i bezm-i şuhûd olmuş iken
Mey-i taḳdîr ile medhûş-ı büṭûn oldı Ḥüseyn

23 Kerbelâ ḥâdişe-gâhında düşüp teşne-ciger
Ḫayme-i mâtem-i eflâke sütûn oldı Ḥüseyn

24 Biz daḫı ey dil-i mâtem-zede âh eyleyelim
Âhımız dûdı ile çarḫı siyâh eyleyelim

IV

25 Kâş ol dem felegüñ ḳaṣrı ḫarâb olsa idi
Dil-i ḫalḳ âteş-i ḥasretle kebâb olsa idi

26 Yıḳılup lâne-i bülbül ḳuruyup gülşen-i dehr
Mesken-i ḫâr u ḫas-ı bûm u ġurâb olsa idi

27 Ṣarṣar-ı ḳahr ile ṭûfân-ı ecel mevce gelüp
Keştî-i 'ömr-i cihân ġarḳa-i âb olsa idi

28 Ḳaplayup her ṭarafın ebr-i ġażab dünyânuñ
Ümem-i rûy-ı zemîn cümle ḫarâb olsa idi

29 Çalḳanup zelzele-i maḥşer ile arż u semâ
Ümem-i rûy-ı zemîn cümle türâb olsa idi

30 Felek-i ḥâdişeden ṣâ'iḳalar nâzil olup
Sîr-âb-ı emel-i ḫalḳ serâb olsa idi

31 Ġaybdan 'âlemi ṭûfân-ı ḳıyâmet büriyüp
Künbed-i heft-felek anda ḥabâb olsa idi

32 İrmeseydi veled-i Fâṭıma'ya tek bu sitem
Olmasaydı ciger-i ḫalḳ kebâb-ı mâtem

V

33 Bu mürüvvet mi ki ehl-i ḥarem-i Ḫayr-ı Beşer
Bî-sebeb ma'rekede teşne-ciger cân vireler

34 Ḳanġı bî-merḥamet eyler bu ḳadar ẓulmı ḳabûl
Kım ider cevr ü cefâ Âl-i Resûl'e bu ḳadar

35 Ḫânedân-ı Nebevî teşne-leb üftâde-i ḫâk
Nice çarḫ olmadı ol ḥâli görüp zîr ü zeber

36 Nâle-i vâ-'aṭaşâ vâ-ebetâ vâ-ümmâh
Ṣaçdı eflâke çıḳup ḫar-geh-i ḫurşîde şerer

37 Bir ṭaraf na'ra-i a'dâ vü hücûm-ı düşmen
Bir ṭaraf nâle-i ferzend ü fıġân-ı mâder

38 Mûye-ger mûye-ger ol ma'rekede ehl-i Ḥüseyn
Cümlesi ḫuşk-zebân sûḫte-cân teşne-ciger

39 Baş açıḳ yalın ayaḳ cümlesi a'dâya esîr
Ṣankı ol ṭâ'ifenüñ başına ḳopdı maḥşer

40 Ḳaralar geydi o gün mâtem idüp çarḫ-ı felek
Âh idüp derd ile aġladılar cümle melek

VI

41 Benden ol vâḳı'a-i müdhişeyi itme su'âl
Ki beyân eyleyemez vâḳı'ını fikr ü ḫayâl

42 Veled-i Ḥaydar'ı ol Şimr olacaḳ bî-îmân
Zebḥ idüp ḳanı ile eyledi ṣaḥrâları âl

43 Râst geldikçe ciger-gâh-ı Ḥüseyn'e peykân
'Arşda ditrer idi Rûḥ-ı Resûl-i Müte'âl

44 Coşdı ṭûfân-ı belâ çalḳalanup mavc-i biḥâr
Ḳopdı evtâd-ı zemîn pârelenüp ṣulb-i cibâl

45 Pâkdur zât-ı Ḫudâ böyle ṣıfatdan yoḫsa
Dâmen-i 'izzete ḳondı dir idim gerd-i melâl

46 Şehribânû göricek cism-i Ḥüseyn'i bî-ser
Nâvek-i düşmen ile her yanı ġırbâl-mişâl

47 Alup âġûşına ol peyker-i ḫûn-âlûdı
Didi ey vây Ḥüseyn'im saña noldı ne bu ḥâl

48 Ne içün ḫâke düşüp ḳana boyanduñ böyle
Nedür ey mûnis-i cân sende bu ḥâlet söyle

VII

49 Söylemezsin niçün ey serv-i çemen-zâr-ı ṣafâ
Saña noldı cigerim yandı amân söyle baña

50 İşte ḫurşîd ṭoġup itdi cihânı rûşen
Aç gözüñ ḫâbdan ey nergis-i gülzâr-ı vefâ

51 Bu mürüvvet mi ki sen zâde-i Ḥaydar olasın
Pây-mâl-ı sipeh-i düşmen ola âl-ı velâ

52 Dün beḳâ meclisinüñ şem'-i şeb-efrûzı iken
Bugün olduñ mey-i taḳdîr ile medhûş-ı fenâ

53 Nefes-i âfet-i düşmen ile ḫâmûş olduñ
Şem'-i dîdâruñ iken meclis-i îmâna ziyâ

54 Her ṭarafdan yürüyüp geldi sipâh-ı düşmen
Ḳalḳ aman ġayrı uyan ey ḫalef-i Şîr-i Ḫudâ

55 Yazıḳ oldı saña ey seyyid-i Âl-i Hâşım
Nideyim çâre nedür böyle imiş ḥükm-i ḳażâ

56 'Ömrüm oldukça hemân derd ile feryâd ideyim
Ḫâne-i 'âlemi feryâd ile berbâd ideyim

VIII

57 Sen nihâl-i çemenistân-ı dil-i Ḥaydar iken
Ḳurre-i bâṣıra-i Ḥażret-i Peyġamber iken

58 Şem'-i ḫalvet-gede-i ḫâne-i râz-ı melekût
Ṣadef-i ma'rifet-i Lem-Yezel'e gevher iken

59 'Âlim ü 'ârif ü dânâ vü emîn ü ṣâdıḳ
Feyż-i esmâ-i İlâhî'ye bütün maẓhar iken

60 Dîde-i rûḥa żiyâ âyine-i ḳalbe cilâ
Beşere râh-nümâ vü melege rehber iken

61 Bâġ-bân-ı ceberûta gül-i nev-ḫîz-i çemen
Pâdişâh-ı melekûta güher-i efser iken

62 Nüsḫa-i ḥikmet ü 'ilm ü 'amele şîrâze
Meclis-i vâsı'-i ḥilm ü kereme zîver iken

63 Ḥüsn-i aḫlâḳ ile mülk-i edebe ḥükm-revâ
Neseb-i pâk ile burc-ı şerefe aḫter iken

64 Beni bu derd ile encâm bıraḳduñ gitdüñ
Cigerim âteş-i ḥasret ile yaḳduñ gitdüñ

IX

65 Çeşm-i giryânıma şimden-girü demdür hem-dem
Dil-i mâtem-zedeme derd-i elemdür maḥrem

66 Bu muṣîbet bu belâ 'âleme yüz göstereli
Gözümüñ yaşı gibi çıḳdı gözümden 'âlem

67 Devr-i peymâne-i sûr olsa da sensiz görinür
Bana hicrânuñ ile ḫalḳa-i dâm-ı mâtem

68 Umarım memleket-i sînemi senden şoñra
Dem-be-dem eyleye pâ-mâl-i fenâ leşker-i ġam

69 'Ömr-i şîrînimi telḫ itsün ecel pârelesün
Bî-sütûn-ı emelim tîşe-i Ferhâd-ı elem

70 Şu'le-i berḳ-i fenâ ḫırmenim itsün berbâd
Mûy-ı âşüfte gibi ḫâṭırım olsun derhem

71 Neylerim kişver-i cân-sûz-ı cihânı sensiz
Bana menzil ola şimden-girü ṣaḥrâ-yı 'adem

72 Nice biñ âteş-i âbım ile yansun cigerim
Eylesün merdümi ġarḳ-âb-ı belâ çeşm-i terim

X

73 Bir ṭarafdan daḫi feryâd ile Zeyn-i 'Ubbâd
Ṣarılup vâlidine itdi figân u feryâd

74 K'ey benim vâlidım ey seyyid-i Âl-i Hâşim
Aḫter-i burc-ı hüdâ ḳuṭb-ı medâr-ı irşâd

75 Nice dâd eylemeyim derd ile ḳan aġlamayım
Ki irişdi bize a'dâ-yı Ḫudâ'dan bî-dâd

76 Ẓulm idüp sîneñi çâk eyledîler ḫançer ile
Nice ḳıydı saña bilmem bu sipihr-i cellâd

77 Bu mürüvvet mi ki al ḳana boyansun cismüñ
Âdemüñ ḳalbi ṭayanmaz buña olsa pûlâd

78 Ḫayf kim oldı esüp şarşar-ı kîn-i düşmen
Ḫırmen-i silsile-i Âl-i Muḥammed berbâd

79 "Fe-limen ba'deke eşkû elemî yâ ebetî
Keyfe emsî fereḫan nârüke tekvi'l-ekbâd"

80 Bu revâ mı ki pedersiz ḳalayım böyle yetîm
Ne muṣâḥib ne muvâfıḳ ne refîḳ u ne nedîm

XI

81 Kâş kûr olsa idi gözlerim ey mihr-i felek
Görmeseydim seni bu ḥâlde ey reşk-i melek

82 Kâş ol nîze benim pâreleseydi cigerim
İrmeseydi bu ziyân ol beden-i nâzüke tek

83 Saña a'dâ-yı Ḫudâ ḫayli sitem eylediler
Yazıḳ oldı saña ey ẕât-ı Muḥammed-meslek

84 Ẕât-ı pâküñ gibi bir seyyid-i nîgû-gühere
Gör ne bî-dâd u ne ẓulm itdi 'adû-yı bed-reg

85 Umarım derd ü elem ḫançeri senden şoñra
Ferahuñ naḳşın ide ṣafḥa-i sînemden ḥak

86 Beni ḥasret ile ḳoyduñ bu fenâ dârında
'Azm-i iḳlîm-i beḳâ eyleduñ Allâh ma'ak

87 Kime şimden-girü râzım güherin keşf ideyim
Yalıñuz bir sen iduñ gevher-i esrâra miḥek

88 Sen de ey mâh bugün dîdeden olduñ mehcûr
Girye-i mâtem ile çeşmimi itduñ bî-nûr

XII

89 Gör ne gelmiş başına Âl-i 'Abâ'nuñ Nevres
Neler irmiş güline bâġ-ı velânuñ Nevres

90 'Ayb olunmaz bu muṣîbetlere ḳan aġlar ise
Ḥaşre dek dîdesi erbâb-ı vefânuñ Nevres

91 Derd ü âh u ġam-ı mâtem ile târîk olsa
Yeri var âyinesi ehl-i ṣafânuñ Nevres

92 Nice bunca sitem ü ẓulmi görüp derdinden
Ser-nigûn olmadı eyvânı semânuñ Nevres

93 Kim ider tîr ile a'dâ-yı Ḫudâ'dan başka
Üstüḫânını şikest öyle hümânuñ Nevres

94 Ẓulm ile zâde-i Zehrâ'yı şehîd itsünler
Hîç mümkin mi vuḳû'ı bu belânuñ Nevres

95 Ṣabrdan ġayrı ne çâre elimizden ne gelür
Nidelim böyle imiş ḥükmi Ḫudâ'nuñ Nevres

96 Bunı kim itdi ise rûḥına yüz biñ nefrîn
İtsün Allâh anı dûzaḫda mü'ebbed âmîn

NÛREDDİN (16. Yüzyıl)

(Mesnevî) Şi'r-i İmâm Ḥüseyn[388]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ''ilün)

1 Yüzini dergâha ṭutup ḳıldı âh
Didi ṣıġındım saña ey pâdişâh

2 Bunça eyyâmdır ki hiç ṣu virmedi
Bize bu ḳavm-i Ḫavâric rû-siyâh

3 İşbu ḫayfı kimse aṣlâ görmedi
'Âleme devr ideli ḫurşîd ü mâh

4 Oldı evlâd-ı Resûl ḫôr u ḫakîr
Gitdi mâl u mülki cümle 'izz ü câh

5 Zâr u gryân eylediler ṣu deyü
'Ömrimiz bunda bugün oldı tebâh

6 Didi 'Amr-ı naḫsa ey bî-vefâ
Key 'aceb ḳıldıñ bize cevr ü cefâ

7 Nâme yazup oḳuduñ andan beni
Böyle mi idiñ didiñ ḳavliñ beni

8 'İzz-i dünyâya bugün maġrûrsun
Raḥmet-i Raḥmân'a yarın dûrsun

9 Bu işi kendiñe lâyıḳ ḳılmadıñ
Daḫı hiç kâr u ziyânıñ bilmediñ

10 İtmediñ ṣabr u ḳanâ'at varına
Ṣoñra yanasın nedâmet nârına

11 Yüridi ol dem Ḥüseyn-i şehbâz
Ḫâricîden yaña sulṭân-ı Ḥicâz

12 Ḫışm ile aldı eline Ẓü'l-feḳâr
Leşkeri ḳıldı hemân-dem târumâr

[388] Nûreddîn, Vak'-ı Kerbelâ, (Taşbasma), İstanbul Tarihsiz, s. 45. (Toplamı 79 sayfa olan bu eser Kerbelâ ıtadisesini baştan sona kadar anlatan bir Maktel-i Hüseyin'dir. Eserde yer yer aruz kalıbına uymayan mısralar bulunmaktadır. Öyle zannediyoruz ki bu durum eserin halk için yazılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Eserin bazıları taşbasma olarak birçok baskısı vardır. Biz bu eserden sadece Hazret-i Hüseyin'in şehit olduğu bölümü alıyoruz ki bu bölümün bir kısmı Şehîd-i Kerbelâ'nın kendi lisanından söylenmiştir.

13 Kime gürz ü kime gönder kime oḳ
Ol çerîden ḳırdı âdem ḳatı çoḳ

14 Ẕü'l-feḳâr ile kimin iki böler
Şöyle kim at ḳamçıyı ḳanda beler

15 Atu âdem cümle ġarḳ oldı ḳana
Yüzini dönderdi kim leşker ṣına

16 Seyyid ol dem gine geldi çadıra
Diñlenüp tâ kim biraz 'aḳlın dire

17 Yedi yerde pârelenmişdi teni
Her birinde ḳanı çoḳ aḳmış ḳanı

18 Yârelerini anıñ bağladılar
Yaş yerine anda ḳan ağladılar

19 Adı Zeynü'l-'Âbidîn bir oġlı
Var idi Seyyid didi ṣaḳlañ anı

20 Daḫi ancaḳ yedi yaşında idi
Hem sa'âdet tâcı başında idi

21 Seyyid eydür añа ṭaşra çıḳmasun
Neslimiz bu dünyadan kesilmesün

22 Oġlı kızıyla ḥelâllaşdı o dem
Didi şâyed dünyadan şimdi gidem

23 Gözlerini öpdi bağrına başup
Bindi ata kendüden ümmîd kesüp

24 Didi at meydâna vardı yürı mâh
Oġlı kızı ağlaşup dır âh âh

25 İtmek içün Seyyid'e mekr ile âl
Meşveret ḳıldı Ḫavâric bed-fi'âl

26 Didiler bu leşkeri bölmek gerek
Kim Ḥüseyn'i ortaya almaḳ gerek

27 Hem çerîniñ cümlesin dört böldiler
Her birisi bir yañadan geldiler

28 Kendi Seyyid yalıñız yoḳ bir eşi
Ol sa'âdet devletiniñ güneşi

29 Bildi kim mümkin degil bulmaḳ necât
Ḫâricîler arasına ṣaldı at

30 Ṣağ elinde Ẕü'l-feḳâr ṣolda teber
Rüstem-i Zâl görse öñinden ṣapar

31 Leşkeri böldi alaylar ṭağıdur
İllâ kim anlar îmânsız bâġîdür

32 Gel gör imdi bak naşıl olur şavaş
Şiddet ile oldı şanmañız yavaş

33 Ḍarb-ı tîġdan çoḳ Ḫavâric virdi cân
Ḳanda çuḳur yer var ise ṭoldı ḳan

34 Âdemiñ tozdan görünmezdi yüzi
Gök duman oldı bu dünyânıñ yüze

35 Ḫâricî'den öldürür ḥaylı ricâl
Seyyid'iñ cismünde ḳalmadı mecâl

36 Yoġ idi ceng itmege hiçbir çâresi
Uġraşurdı daḫı ol cân pâresi

37 İssiden şusuz yanılmışdı lebi
Gül gibi şolmuş mübârek ġabġabı

38 Ḳan ile olmuş libâsı cümle al
Ḳadd-i zîbâsı bükülmüş şankı dâl

39 Gövdesi görünmez oldı yâreden
Diledi çıḳa girü ol aradan

40 Ḫâricîler her ṭarafdan çökdiler
Seyyid'i ol dem atından yıḳdılar

41 Bindigi at Seyyid'i terk itmedi
Ṭurdı üstünde Ḥüseyn'iñ gitmedi

42 Gördiler yaḳın iletmez kimseyi
Didiler at olıcaḳ olur eyi

43 Her yañadan pes aña oḳ atdılar
Şöyle kim oḳdan görünmez itdiler

44 Geldi at İmâm Ḥüseyn'iñ yanına
Aġlayup sürdi yüzini yüzine

45 Şıçrayup ol aradan çıḳdı hemîn
Cümle Ḫâricîler oldılar emîn

46 Seyyid'iñ çadırına irişdi at
Ḳaldı meydân içre Şâh-ı kâ'ināt

47 Göricek anı Ḥüseyn'iñ ṭayası
Bildi düşmüş ol sa'âdet sâyesi

48 Çadır içinde olanlar ḳıldı yas
Geydi ol dem cümlesi esved libâs

49 Zâr u efġân eyleyüp baş açdılar
Gözlerinden ḳanlu yaşlar saçdılar

50 Ḫâricîler geldi hep bir araya
Her biri diler Yezîd'e yâreye

51 Ortalarında yatur Seyyid düşüp
Ḳıldılar tîz meşveret cümle üşüp

52 Kimi dir bunı alup gitmek gerek
Kimi eydür bunda ḳatl itmek gerek

53 Şimr-i ẓâlim aldı ḫançer destine
'Azm idüp vardı Ḥüseyin üstine

54 Şâh-ı merdân dir ki gel sözüm işit
Ġâfil olmaġıl sözüm dinle işit

55 Bir içim şu virseñ aġzıma benim
Kim ḥelâl ide idim saña ḳanım

56 Şâhid olsun ki saña Rabbü'l-'İbâd
Âḫiretde ḳılmayam ben seni yâd

57 Rûz-ı maḥşerde şikâyet itmeyem
İşbu ḥâliñden ḥikâyet itmeyem

58 Şimr ider aña ey kân-ı kerem
Ummaġıl ki saña bugün şu virem

59 Ger şu olsa taġ taş cümle turâb
Virmez idim saña ben bir ḳaṭre âb

60 Pes Ḥüseyn ol dem ayaġın ḳaldırur
Ḥaḳ diyüp bir kez yere tepme urur

61 Çıḳdı ayaġınıñ altından hemân
Bir 'acâ'ib 'ayn-ı ḫûb âb-ı revân

62 Şöyle bil kim lezzeti şekkerde yoḳ
Ḳardan aḳ idi vü hem ġâyet şovuḳ

63 Pes Ḥüseyn ider aña ey nâ-bekâr
Gör Ḥaḳ'ıñ emriyle oldı bu pınar

64 Bize eksik mi olur şu ey la'în
Ger şımadım ben Ḫudâ'nıñ buyrıġın

65 Bize böyle emr ü fermân eylemiş
Anları şusuz helâk idem dimiş

66 Seyyid eydür gögsüñi aç göreyim
Didi ki dedem nişânı göreyim

67 Açdı gögsin çün Ḥüseyn gördi anı
Didi şaddaḳ yâ Muḥammed ol durur

68 Şimr ider yâ Ḥüseyn-i bâ-ṣafâ
Neye şaddaḳ didiñ ey kân-ı vefâ

69 Söyledi ol dem Ḥüseyn-i pâk-dîn
Baña dedem dimiş idi ey la'în

70 Didi seni öldürürler ey yerâ
Zâġa beñzer ola gögsi ḳapḳara

71 Pes seniñ gögsüñ ḳara ḳuzġun gibi
Böyle buyurdı nebîler Serveri

72 Didi Şımr başıñı kessem gerek
Milk-i Rabb'i iletüp alsam gerek

73 Seyyid'i yaturdı tîz ṣaġ yanına
Ḫançeri çaldı mübârek boynına

74 Çaldı üç kez ḫançeri kâr itmedi
Bir ḳılın daḫı kesüp incitmedi

75 Didi Seyyid Şımr'e ey dîn düşmeni
Dönder eñsemden boġazlaġıl beni

76 Boynumı öpdi Muḥammed Muṣṭafâ
Anı ḫançer mi keser ey bî-vefâ

77 Şundı ol murdâr elin kim yapışa
Ditredi cümle cihân başdan başa

78 Ḳorḳup Allâh'dan şoñın hiç añmadı
Hem Resûl'den daḫı hiç utanmadı

79 Şımr-ı müfsid ü münâfıḳ bî-amân
Seyyid'i ol dem şehîd itdi hemân
(İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'ûn)

80 Her kimiñ ola Ḥüseyn'e şefḳatı
'Aşḳ ile itsün Yezîd'e la'neti

PERTEV (MUVAKKİT-ZÂDE MEHMED EFENDİ) (Öl. 1807)

1- (Kasîde) Merşiye-i Nûr-ı Dîde-i Ḥabîb-i Ḫudâ Kebed-pâre-i Fâṭımatu'z-Zehrâ Şehîd-i Kerbelâ Sulṭân-ı Şühedâ Ḥażret-i İmâm Ḥüseyn Bin 'Aliyyü'l-Murtażâ Raḍiyallâhu Ta'âlâ 'Anhümâ[389]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Tâzelendi yine zaḫm-ı kühen-i dâġ-ı derûn
Dâġ dâġ oldı yine cümle derûn u bîrûn

2 Laḫt laḫt oldı ciger ḫûn-ı sirişk itdi ḫurûş
Yeridür yaş yerine dökse ciger-pâre 'uyûn

3 Kerbelâ'da yine cûş eyledi ḫûn-ı şühedâ
Mevc-i ḫûnîn ile deryâlara döndi hâmûn

[389] Muvakkit-zâde Mehmed Pertev Divanı (Doktora Tezi), Haz. Mehmet ULUCAN, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2005, s. 247.

4 Felegi oldı muḥîṭ eşk-i muḥibbân-ı Ḥüseyn
Oldı eflâk anuñ üstinde ḥabâb-ı vârûn

5 Âsumânuñ boyadı rûyını ḫûn-âb-ı sirişk
Yeridür olsa şafaḳ-gûn ser-â-ser gerdûn

6 Gelicek ḫâṭıra ol vaḳ'a-ı dehşet-efzâ
Ṭaşt-ı pür-ḫûna dönüp çeşmim olur ḳalbim ḫûn

7 Gelicek yâda 'aṭâş-ı şühedâ-yı vaḳ'a
Dîdemüñ yaşı olur eşk-fezâ-yı Seyḫûn

8 Cûş-ı ḫûn-âb-ı sirişk ile dü-çeşm olsa sezâ
Ḳızılırmaġ birisi birisi rûd-ı Ceyḫûn

9 Ḳanġı birin diyeyim derd-i derûnum çoḳdur
Oldı göñlüm o elemlerle benim zâr u zebûn

10 Ya'nî kim kâfir-i bî-dîn o Yezîd-i mel'ûn
Ki odur ehl-i cehenneme olan râh-nümûn

11 'Aḳla gelsün mi anuñ itdügi kâfirlikler
Ki anuñ itdüġini itmedi bir ehl-i cünûn

12 Yoḳ nice ehl-i cünûn u nice dehrî kâfir
Bunı Fir'avn-ı la'în eylemez olsa mecnûn

13 Geldi îmâna bu ḥâle acıyup nice Yehûd
Ḳatl-i Âl eyleyüp ol kâfir olurdı memnûn

14 Bûse-gâhıydı o ruḫsâr Resûlullâh'uñ
İtdi ol kâfir-i bî-dîn anı ġalṭîde-ḫûn

15 Pertevâ ehl-i maḥabbet nice itmez la'net
Fi'l-i şeyṭân buña nisbetle baḳılsa mâ-dûn

16 Le'anallâhu Yezîden ve 'alâ ḳavmi Yezîd
La'net a'vânına enṣârına efzûn efzûn

2- (Gazel) Merşiye-i Ḥażret-i İmâm Ḥüseyn Raḍiyallâhu Ta'âlâ 'Anhu[390]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Bu Muḥarremdür muḥibbân-ı dil-efgâr aġlasun
Gülmesün gül gülşen içre bülbül-i zâr aġlasun

2 Bu Muḥarremdür añılsun vaḳ'a-ı dehşet-fezâ
Dildeki ḫubbın muḥibbân itsün izhâr aġlasun

3 Bu Muḥarremdür aḳıtsun yaşını kühsârlar
Ṭaşlara ursun başın ṭaġlarda cûy-bâr aġlasun

[390] Muvakkit zâde Mehmed Pertev Divanı (Doktora Tezi), Haz. Mehmet ULUCAN. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Elazığ 2005, s. 249.

4 Bu Muḥarremdür ṣanavber varsun olsun nevḥa-ger
Çeşminüñ yaşın döküp ebr-i güher-bâr ağlasun

5 Bu Muḥarremdür yanup feryâd ḳılsun ra'd u berḳ
Eşk-i ṭûfân-bâr ile bu çarḫ-ı ǧaddâr ağlasun

6 Bu Muḥarremdür boyansun reng-i ḫûna la'l-i berg
Sînesin delsün ṣadefde dürr-i şeh-vâr ağlasun

7 Bu Muḥarremdür şafaḳ ḫûnında yüzsün âfitâb
Şebnem-i eşkin döküp mâh-ı pür-envâr ağlasun

8 Bu Muḥarremdür derûn-ı sînesin yaḳsun çenâr
Tâk-i giryân gibi her bir şâḫ-ı eşcâr ağlasun

9 Bu Muḥarremdür ki Pertev dîdeler ḳan ağladı
Her Muḥarrem zâr olup tekrâr tekrâr ağlasun

3- (Gazel) Merşiye-i Ḥażret-i İmâm Ḥüseyn Raḍıyallâhu Ta'âlâ 'Anhü[391]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 Felekden itmeyem mi dâd u feryâd
İdüp ol ẓâlım-i bî-dîne imdâd

2 Şehîd itdi Ḥüseyn'i Kerbelâ'da
O kâfir-mâ-cerâ bî-âb bî-dâd

3 Muḥibb-i âli itdi zâr u giryân
Yezîd'i eyledi mesrûr u dil-şâd

4 Kimi kâm-âver itdi kimi nâ-kâm
Kimi şâd eyledi baḳ kimi nâ-şâd

5 Ḫavâric ber-murâd olsun revâ mı
Ḳızıl ḳan içre yatsun âl ü evlâd

6 Hezârân la'net ü pür-şetm ü nefrîn
Ber-û ber-ḳavm ü ber-a'vân-ı û bâd

7 Bu vaḳ'a çünki böyle oldı Pertev
Felekden itmeyem mi dâd u feryâd

4- (Gazel) Merşiye-i Ḥażret-i İmâm Ḥüseyn Raḍıyallâhu Ta'âlâ 'Anhü[392]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün)

1 On ḳat olsun nevḥalar 'aşr-ı Muḥarremdür bugün
Kim dem-i zârî vü giryânî-i mâtemdür bugün

2 Rüsta-ḫîz-i pür-tezelzüldür ki bu bî-nefḫ-ı ṣûr
Lerziş-i dehşet-fezâ-yı 'arş-ı a'ẓamdur bugün

[391] Muvakkıt zâde Mehmed Pertev Dîvanı (Doktora Tezi), Haz. Mehmet ULUCAN, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2005, s. 251.

[392] Muvakkıt-zâde Mehmed Pertev Dîvanı (Doktora Tezi), Haz. Mehmet ULUCAN, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2005, s. 288.

3 Bâr-gâh-ı ḳudsde kim dır kı yoḳ cây-ı melâl
Ḳudsıyânuñ serleri der-zânû-yı ġamdur bugün

4 Cân u cin tâ cins-i âdem iken oldı nevḥa-ger
Kim 'azâ-yı eşref-i evlâd-ı âdemdür bugün

5 Gûyıyâ maġrib-zemînden tâlı' oldı âfitâb
Kim tamâmî-i pür-âşûbî-i 'âlemdür bugün

6 Bu naşıl bir tîre-rûzuñ şubḥıdur kim tâ-be-şâm
Kâr-ı maḥlûḳât-ı 'âlem cümle derhemdür bugün

7 Nûr-ı 'ayn-ı Muṣṭafâ'yı itdiler çünkim şehîd
Cümle eyyâm-ı meşâ'ibden mu'aẓẓamdur bugün

8 Ḥâl-i yevm-i vaḳ'ayı Pertev nice şerḥ eylesün
Vâḳı'â tedbîri güç bir sırr-ı mübhemdür bugün

5- (Taḫmîs) Taḫmîs-i Türkî Be-Merşiye-i Fârisî Ḥażret-i İmâm Ḥüseyin Raḍıyallâhu 'Anh Li-Cenâb-ı Ḥâce Nuṣret Efendi Raḥmetullâhi 'Aleyh[393]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün)

1 Her Muḥarremde olur tecdîd-i taḳvîm-i velâ
Bu zamândur ehl-i derde mevsım-i ḥüzn ü bükâ
Gerçi her dem dilde fikr-i vaḳ'a-i dehşet-fezâ
Rûz-ı âşûrest rûz-ı mâtem-i Âl-i 'Abâ
Bûy-ı ḫûn âyed künûn ez-semt-i deşt-i Kerbelâ

2 Oldığı demdür bu dem maḥzûn derûn-ı Ehl-i Beyt
Mevc urur meşhedde ḫûn-ı lâle-gûn-ı Ehl-i Beyt
Dîdeler pür-ḫûn gerek hem-çün uyûn-ı Ehl-i Beyt
Kerbelâ ımrûz deryâ şod zi-ḫûn-ı Ehl-i Beyt
Gıryen-ı maḥzûn-ı ma'zûrî ne-dânî mâ-cerâ

3 'Arş u kürs ü âsumân u vaḫş u ṭayr u ehl-i arż
Birbirinden mâtem içün naḳd-i efġân aldı ḳarż
Ehl-i dil yârân-ı derde sen de ḳıl bu beyti 'arż
Düşmenî bâ-düşmen-i Âl-i 'Abâ farżest farż
Ḥubb-ı fillah buġż-ı fillah-râ şınev ez-Müctebâ

4 Oldılar bâdî o ẓâlimler bu kâr-ı derheme
Ḳıldı ol bî-dînler Âl-i Resûl-i Ekrem'e
Gelmedi eslâf u aḫlâfında beñzer âdeme
Ez teh-i berr-i Yezîd ü tâbı'ân-ı û heme
La'netî berkeş k'ez-ân mesrûr-kerded Murtażâ

5 Eyleseñ biñ yıl eger bîhûde taklîb-i varak
Bu rumûzuñ fehmi nâ-mümkin ber-în-nehc ü nesaḳ
Ger muḥibb-i ḫânedân iseñ sözümden al sebaḳ
Fetvâ-yı fıḳh-ı maḥabbet dâdeest ez-dîn-i Ḥaḳ
Râfızî şev enderîn yek mes'ele behr-i Ḫudâ

[393] Muvakkıt-zâde Mehmed Pertev Dıvanı (Doktora Tezi), Haz. Mehmet ULUCAN, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2005, s. 288.

6 Müstaḥaḳḳ-ı la'n u nefrîndür çü şeyṭân-ı la'în
Cânına olsun hezârân la'net ü nefrîn ḳarîn
Nehy-i nefrîn eyleyen kimseyle olma hem-nişîn
Ân ki men'-i la'net-i îşân köned mîdân yaḳîn
K'ez müselmânî nemîdâned be-ġayr-ez-nefy-i lâ

7 Pertevâ Âl-i Resûl'üm ḥamdü-lillah bî-gümân
Eylerim ceddim Ḥüseyn-i Murtażâ içün fiġân
Hem muḥibbâna muḥibbim hem 'adûya ḫaşm-ı cân
Dûstî bâ-dûstâneş düşmenî bâ-düşmenân
Dîn-i men înest Nuṣret ḥaḳḳ-ı dîn-i Muṣṭafâ

RACÛLİ (19. Yüzyıl)

1- (Gazel) Mersiye[394]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Dâġ-ı sînem 'aks ider ol şanma kim zînet-semâ
Mâtem-i âh-ı Ḥüseyn'i gösterir encüm baña

2 Bağrıma revzen açup gösterme ey dil şem'alar
Taḫt-ı sulṭânı donatdı âteş-i âhım nümâ

3 Allah Allah bir içim şu virmeyüp ḳaṣd eyledi
Ḳaldı al ḳan içre eyvâh gitdi Şâh-ı Kerbelâ

4 Zümre-i Âl-i Resûl bi'l-cümle anda ḥaşr olup
Ḥaşr meydânında 'aṭşân ḳaldı bunca şühedâ

5 Ol Yezîd'e la'net itmeyüp nice ṣabr eyleyem
'Âlem-i ẓâhirde müftî virmez imiş fetevâ

6 La'net olsun ṣad-hezârân Şimr-i mel'ûn cânına
Anda hiç bir dîn ü îmân merḥamet var mı ḥayâ

7 Cân u dilden ol Yezîd'e la'net itmez ḫavf ider
Cinsini işbât ider Süfyânî'dir ehl-i riyâ

8 Gözümüñ yaşı yere yüz sürdi kim Ḥaḳḳ'a revân
Tâ ḥużûr-ı Bârî'ye ḳaldı göñülde mâcerâ

9 Ḥaḳḳımı ḥaḳḳ eyle yâ Rab sen benim yevm-i ḳıyâm
Ben yetîm-i Ehl-i Beyt'im vâriş-i Âl-i 'Abâ

10 Sûre-i Ṭâhâ 'adedi remzidir ma'ṣûm-ı pâk
Gösterüp ḥurûf-ı muḳaṭṭa' yedinde enbiyâ

11 Nice ḳaṣd itdi Yezîd-i ḫâr ġonca güllere
Nâ-revâ dînsiz îmânsız nâ-revâdır nâ-revâ

12 Açdı tâze gül gibi sînemde yine yâreler
Şerḥ çekdi 'arż-ı ḥâlım gösterem rûz-ı cezâ

[394] Racûlî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Esma KARAKAŞ, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar 2008, s. 22.

13 Ḳâdî-i fânî bizim da'vâmızı faṣl itmedi
Ḥâkimü'l-ḥâcât-ı 'âdil Ḥażret'ünüdür ey Ḫudâ

14 Ben Racûlî bendeñem yâ Rab 'inâyet gözlerem
İşte bu da'vâ içün göz yaşı töküp dâ'imâ

2- (Müseddes) Merṣiye[395]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 İḳtidâ eyle imâm-ı 'aşḳa sene başıdır
'Âşıḳân miḥrâbı çünki Şâh Ḥüseyn'in ḳaşıdır
Şebnem-i bârân töker çeşmim nîsân ferâşıdır
Açdı eşdâf aġzını kim tökülen göz yaşıdır
Ḥasreti nârıyla baġrımız pişer cân âteşidir
Yas ṭutar mâtem Muḥarrem didiler Bektâşî'dir

2 Mesken-i şehr-i vücûdum hecr-i ġam deryâsıdır
Öyle ġavvâṣım ki dîdem la'l ü yâḳût tâsıdır
Sînem üzre dağılan baḥr-i 'Aden meyvâsıdır
Cevher-i ḫûn-âb çeşnimiñ bugün yaġmâsıdır
Ḥasreti nârıyla baġrımız pişer cân âteşidir
Yas ṭutar mâtem Muḥarrem didiler Bektâşî'dir

3 Dürr-i yektâlar dizilüp ṣâf ṣaf müjgânıma
Ṣaçılup tezyîn ider vücûdıma her yanıma
Dağılur mercâna nisbet gösterür düşmânıma
Şu'le-i ḥasret geçer te'şîr idüp tâ cânıma
Ḥasreti nârıyla baġrımız pişer cân âteşidir
Yas ṭutar mâtem Muḥarrem didiler Bektâşî'dir

4 Kimseden fâ'ide yoḳdur derdlenürüz biz bize
Ḳalbdedir bâzârımız ızhâr olup çıḳmaz yüze
Âl-ı 'Abâyız ḥaḳîḳat ḫor görünürüz göze
Ẓâhiriñ ṭa'n itmeden bilmem nedir merâm bize
Ḥasreti nârıyla baġrımız pişer cân âteşidir
Yas ṭutar mâtem Muḥarrem didiler Bektâşî'dir

5 Şâh Ḥüseyn'e Şimr-i mel'ûn ḳaṣd idüp ol ma'ṭûf
Raḥmet-i Ḥaḳ'dan o Yezîd nice olmaz maḥzûf
Her neye bâliġ olur ḥisâb-ı ebcedde ḥurûf
Sayısınca la'net olsun ḳavm-i ecdâdına yûf
Ḥasreti nârıyla baġrımız pişer cân âteşidir
Yas ṭutar mâtem Muḥarrem didiler Bektâşî'dir

6 Ey Racûlî gün-be-gün âh-ı enîn artar ferâġ
Şu'leler virüp derûnda ẓâhir oldı pür-çerâġ
Pûte-i cismimde maḥv oldı tükendi gitdi yaġ
Sînem üzre âteş aldı yandı bir 'azîm ocaġ
Ḥasreti nârıyla baġrımız pişer cân âteşidir
Yas ṭutar mâtem Muḥarrem didiler Bektâşî'dir

[395] Racûlî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Esma KARAKAŞ. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar 2008, s. 318.

3- (Müseddes) Mersiye[396]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Mâtem-i mâh-ı Muḥarremdir bugün âh vâh Ḥüseyn
Ḥasret-i dâġ-ı derûnum âh âteş-gâh Ḥüseyn
Ḳıldıñ öz cânıñ fedâ sen ḥasbeten-lillâh Ḥüseyn
Aġlamaḳdan zîr-i çeşmim oldı râh râh Ḥüseyn
Nesl-i nûr-ı Muṣṭafâ Âl-i 'Abâ'sın âh Ḥüseyn
Sen şehîd-i pâdişâh-ı Kerbelâ'sın vâh Ḥüseyn

2 Ol muḥânet Ehl-i Beyt 'atşân iken ġâyet şedîd
Ẓulm idüp mazlûma bunca ẓâlim ü bî-dîn pelîd
La'net olsun ṣad-hezârân Şimr-i mel'ûn ol Yezîd
Bir içim şu virmeyüp âh eyledi seni şehîd
Nesl-i nûr-ı Muṣṭafâ Âl-i 'Abâ'sın âh Ḥüseyn
Sen şehîd-i pâdişâh-ı Kerbelâ'sın vâh Ḥüseyn

3 Böyle taḳdîr-i Ḫudâ taġyîr olunmaz kim necâr
Kerbelâ'ya düşdi dem çıḳdı semâya âh u zâr
Âteşe atdı vücûdın encüm-i nîrân yanar
Gözlerinden yaş töker saña feriştehler hezâr
Nesl-i nûr-ı Muṣṭafâ Âl-i 'Abâ'sın âh Ḥüseyn
Sen şehîd-i pâdişâh-ı Kerbelâ'sın vâh Ḥüseyn

4 Dâ'imâ ehl-i sülûk niyâz idüp başın büker
Mâtemi yasın ṭutup elbette göz yaşı töker
Her kimiñ ḳalbinde varsa zerre îmândan eser
Ẓâhir ü bâṭın seniñ-çün aġlayup bir âh çeker
Nesl-i nûr-ı Muṣṭafâ Âl-i 'Abâ'sın âh Ḥüseyn
Sen şehîd-i pâdişâh-ı Kerbelâ'sın vâh Ḥüseyn

5 Pertev-i âhım semâya çıḳmasa düşse hemîn
Büsbütün âteş olur başdan başa rûy-ı zemîn
'Arż-ı ḥâlim çün saña ma'lûm Rabbu'l-'âlemîn
Yâ İlâhî vâriṣiyim ceddim İmâm-ı Ḥüseyin
Nesl-i nûr-ı Muṣṭafâ Âl-i 'Abâ'sın âh Ḥüseyn
Sen şehîd-i pâdişâh-ı Kerbelâ'sın vâh Ḥüseyn

6 Tâ ḳıyâmet ḥaşre dek olmaz 'adîm-i Ehl-i Beyt
Ḫânedân-ı Âl-i 'Abâ'dır ḳadîm-i Ehl-i Beyt
Ey Racûlî eyle da'vâ-yı cesîm-i Ehl-i Beyt
Baş açıḳ yalın ayaġ ḳaldım yetîm-i Ehl-i Beyt
Nesl-i nûr-ı Muṣṭafâ Âl-i 'Abâ'sın âh Ḥüseyn
Sen şehîd-i pâdişâh-ı Kerbelâ'sın vâh Ḥüseyn

[396] Racûlî Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Esma KARAKAŞ, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar 2008, s. 322.

RÂ'İF (20. Yüzyıl)

(Müseddes) Mersiye[397]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Dü-çeşm-i ḫûn-feşânımdan dümû' ol mâcerâdandır
Dem-â-dem girye-i nâlem şu'ûn-ı Kerbelâ'dandır
Ḥasan ile Ḥüseyn ol nesl-i pâk-i Murtażâ'dandır
Aña buġż eyleyen ẓâlim gürûh-ı eşkıyâdandır
Ḥüseyn'i sevmeyen mel'ûn 'adû-yı Kıbrıyâ'dandır
Ḳasem olsun ki ol insân Yezîd'e aḳribâdandır

2 Seven Âl-i 'Abâ'yı rûz u şeb ṭurmaz fiġân eyler
Döger sîne döker eşki dü-çeşmden ḳan revân eyler
Nice evlâd pedersiz çöl içinde el-amân eyler
Muḥibbânıñ Ḫudâ ḳabrin hemân dâr-ı cinân eyler
Ḥüseyn'i sevmeyen mel'ûn 'adû-yı Kıbrıyâ'dandır
Ḳasem olsun ki ol insân Yezîd'e aḳribâdandır

3 Ḥüseyn'i ṭutdı a'dâsı 'Aliyyü'l-Murtażâ yoḳ mı
Ṣabîler âh ider ḫâ'in yarın rûz-ı cezâ yoḳ mı
Behey ḳâtil bizi bî-kes ḳoduñ Ḥaḳ'dan ḥayâ yoḳ mı
Ezelden bî-vefâ ẓâlim babamla merḥabâñ yoḳ mı
Ḥüseyn'i sevmeyen mel'ûn 'adû-yı Kıbrıyâ'dandır
Ḳasem olsun ki ol insân Yezîd'e aḳribâdandır

4 Yıḳıldı ḳubbe-i ekvân felek zîr ü zeber olsun
Dü-çeşmimden Furât-âsâ hemân ḳanlar aḳup coşsun
Bu mâtemde bütün iḫvân açup başın ṣaçın yolsun
'Adâvet eyleyen Âl-i 'Abâ'ya ṣad-hezâr la'net olsun
Ḥüseyn'i sevmeyen mel'ûn 'adû-yı Kıbrıyâ'dandır
Ḳasem olsun ki ol insân Yezîd'e aḳribâdandır

5 'Adûdan intiḳâm almaḳ diler gönlüm dem-â-dem âh
Dimez mi Fâṭıma anda şehîd oldı Ḥüseyn'ım vâh
Yıḳıldı 'âḳıbet ma'mûr bu câh içre binâ'ullâh
Semâda aġladı bu vak'aya cümle melek her gâh
Ḥüseyn'i sevmeyen mel'ûn 'adû-yı Kıbrıyâ'dandır
Ḳasem olsun ki ol insân Yezîd'e aḳribâdandır

6 İmâm'ı ḳatl iden Şimr'i görürsem rûz-ı maḥşerde
Diyem mel'ûn maḳâmıñ mâ-ḥażar veyl-i cehennemde
Sürüyüp âteşe atsun zebânîler o sâ'atde
Mu'în olsun saña Râ'if 'Alî bâb-ı şefâ'atde
Ḥüseyn'i sevmeyen mel'ûn 'adû-yı Kıbrıyâ'dandır
Ḳasem olsun ki ol insân Yezîd'e aḳribâdandır

[397] Râ'if, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 145.

RÂSİH (Öl. 1837)

(Muhammes) Mersiye[398]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 İtdiler 'aşr-ı Muharremde 'adûlar sûr-ı 'îd
Kıydı evlâd-ı Resûl-i Hakk'a ol kavm-i 'anîd
İtmesün ceddi Muhammed'den şefâ'at hiç ümîd
Defter-i rahmetden itsün nâmını Mevlâ resîd
Bende-i Şâh-ı Hüseyn'ım düşmen-i cân-ı Yezîd

2 İtmeyüp şehzâde-i sultân-ı dehre inkıyâd
İtdi biñ dürlü hakâretler aña bagy u 'inâd
Yâd idüp ol vak'ayı lehb ü gazab oldı ziyâd
Eylerim cân-ı habîs-i kâfiri la'netle yâd
Bende-i Şâh-ı Hüseyn'ım düşmen-i cân-ı Yezîd

3 Ehl-i Beyt-i Mustafâ'nuñ bakmadı efgânına
Girdi Âl-i Şâh-ı Kevneyn'üñ o kâfir kanına
İtdi bu hâ'inligi o 'âlemüñ sultânına
Şad-hezârân la'net-i nefrîn Yezîd'üñ cânına
Bende-i Şâh-ı Hüseyn'ım düşmen-i cân-ı Yezîd

4 La'net itmekdür 'adû-yı hânedâna meşrebim
Bu me'âli kalb ider icrâ sükût itse lebim
Ta'n idenler eylesün budur benim de mezhebim
İntisâb-ı Fahr-i 'Âlem'dür bu yüzden matlabım
Bende-i Şâh-ı Hüseyn'ım düşmen-i cân-ı Yezîd

5 Şu deyü ol gâziyân-ı Kerbelâ itdikçe zâr
Virmedi ruhsat idüp düşmenligini âşikâr
Hûn-ı eşkimle olursa nola çeşmim cûy-bâr
Ümmet-i Ahmed olan olmaz mı Râsih bî-karâr
Bende-i Şâh-ı Hüseyn'ım düşmen-i cân-ı Yezîd

REFİ'-İ KÂLÂYİ (Öl. 1821)

(Kasîde) Mersiyye[399]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Hezâr efgân ki vakt-i mâtem-i evlâd-ı Haydar'dur
Nice sabruñ var ey şûfî dilüñ var ise mermerdür

2 Saña gelmez mi gam Şâh-ı Şehîdân'a olan zulme
Ki tâ mahşer bu nâr-ı gam dil-i mü'minde mu'merdür

3 Kebâ'ir 'add idersin zerre noksân görseñ âherde
Niçün Âl-i Resûl'üñ mihneti 'indüñde asgardur

4 Eger mîzân-ı hakk üzre cihân ekdârı vezn olsa
Gürûh-ı ehl-i îmâna bu endûh andan ekberdür

[398] Râsih. Mecmû'a-i Mersiye-i Hazret-i İmâm Hüseyin. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Bölümü, No: 4737, s. 3.
[399] Dîvân-ı Refî'-i Kâlâyî, İstanbul, 1284, s. 13.

5 Babañ mülkı mıdür cennet ḳomazsun kimseyı lîkin
Ṣorulsa seyyıd-ı şübbân-ı ehli-cenne kimlerdür

6 Düşürmezken yere bir ḳaṭre eşkin Ḥaḳ şabâvetde
Anı deryâ-yı ḫûna ġarḳ iden kâfirden ekferdür

7 Cıvâr-ı cedd-i pâkinde olur cennet añа 'âşıḳ
Kime Âl-i Resûl'üñ ḥubbı dünyâda muḳadderdür

8 Muḥibb-i Âl iseñ bu demde eşküñ reng-i âl eyle
Kı zîrâ rûy-ı 'âşıḳ dâ'imâ mânende-i zerdür

9 Dü-'âlem pâdişâhına ıkı şeh-zâdedür anlar
Kı ḳadr ü şânları 'arş-ı 'aẓîm ile berâberdür

10 Naṣıl ḳıyduñ o cân-ı cân-bahâ-yı 'âleme ey seg
Bilürken ol muḳaddes rûḥ-ı aḫfâd-ı Peyember'dür

11 Rehâ yoḳ pençe-i Şîr-i Ḫudâ'dan ḫod bilürdüñ sen
O sıbṭ-ı zât-ı pâk-i necl-i şebdîz-i Ġażanfer'dür

12 Refî'â mâ-cerâ-yı Kerbelâ'yı añdıġım demler
Ṣanur kim görse eşk-i çeşmimi kıbrît-ı aḥmerdür

REMZİ (AHMED REMZİ AKYÜREK) (1872-1944)

(Gazel) Merşiye[400]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 'Âşıḳânıñ pîşvâsı yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî
Ehl-i derdiñ muḳtedâsı yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

2 Nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ vü Murtażâ maḳbûl-i Ḥaḳ
Evliyânıñ evliyâsı yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

3 Nâzenîn-i Ḥażret-i Maḥbûb-ı Rabbü'l-'âlemîn
Dil-rübâlar dil-rübâsı yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

4 Ẕâtına ta'ẓîm iderken zümre-i ins ü melek
Her belânıñ mübtelâsı yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

5 Gerdeniñ bûse-gâh-ı Ḥażret-i Ḫayru'l-beşer
Oldı bir tîġıñ fedâsı yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

6 Ḳaṣd iden elbet saña şerrü'l-ḫalâyıḳ şübhesiz
Derk-i esfeldir sezâsı yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

7 Çoḳ mudur ḳan aġlasaḳ mâh-ı Muḥarrem'dir yine
Yoḳ bu derdiñ bir devâsı yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

[400] Ahmet Remzi Akyürek ve Şiirleri, Haz. Hasibe MAZIOĞLU, Ankara 1987, s. 41.

8 Ḥâşe-lillâh ben dimem sen teşne-leb maġlûbsun
Sendedir Kevşer şifâsı yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

9 El-belâ li'l-enbiyâya mazhariyyet başkadır
Böyle mi 'aşkıñ şafâsı yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

10 Ḫâk-i pâyından şefâ'at-ḫâh olan Remzî ḥakîr
Bâbınıñ kemter gedâsı yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

REMZİ (ÂŞIK MUSTAFÂ REMZİ-İ KIRKAĞACİ) (20. Yüzyıl)

1- (Gazel) Mersiye[401]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bu gün 'aşr-ı Muḥarremdir gel ey dil âh u efġân it
Döküp seyl-i sirişküñ gözlerüñden dehre ṭûfân it

2 Bu gün mâtemdedür ins ü beşer gökde melâ'ikler
Uyan gel ḫâb-ı ġafletden aman sen daḫı nâlân it

3 Şehîd itdi şusuzluḳla Yezîd evlâd-ı Zehrâ'yı
Ḫabîşüñ rûḥına la'net hemân her laḥza her ân it

4 Yezîd'üñ itdügi ẓulme Ḥüseyn'e her düşündükçe
Girîbânuñ idüp şad-çâk sîneñ al ḳızıl ḳan it

5 Revâ mı ehl-i îmâna bu günde şâd-mân olmaḳ
Göñülden zevḳ u şâdî târmâr eyle perîşân it

6 Ne lâyıḳ Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ'ya ey gözüm nûrı
Ola bunca ḥaḳâret sen de bir inṣâf-ı îmân it

7 Gelüp bülbül gibi güftâra Allâh 'aşkına Remzî
Oḳu bu vak'a-i dil-sûzı cümle ḫalḳa giryân it

2- (Gazel) Mersiye[402]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Bundaki ḥikmet nedür yâ Rabbi bildür bizlere
Ġâlib oldı âl-i Süfyân nesl-i pâk-i Ḥaydar'a

2 Farż iken ḥürmet meveddet ol velâyet şâhına
Sebb ü şetm itdi münâfıḳlar çıḳup minberlere

3 İbn-i Mülcem eyledi Şâh'ı ṣalât içre şehîd
Secdedeyken re's-i pâki üzre urdı ḫançere

4 Ca'de binti Eş'aşa teşvîḳ idüp Şâm ḫalḳını
Zehr ile şoldurdılar şehzâde-i nâzik-tere

[401] Kenan ERDOĞAN, "Âşık Mustafa Remzî-i Kırkağacî'nın Çeşitli Manzumelerinde Ehl-i Beyt Sevgisi, Kerbelâ Hâdisesi ve Bununla İlgili Yazdığı Şiirler", II. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik Bilgi Şöleni, C. I, Ankara 2007, s. 238.

[402] Kenan ERDOĞAN, "Âşık Mustafa Remzî-i Kırkağacî'nın Çeşitli Manzumelerinde Ehl-i Beyt Sevgisi, Kerbelâ Hâdisesi ve Bununla İlgili Yazdığı Şiirler", II. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik Bilgi Şöleni, C. I, Ankara 2007, s. 238.

5 Dökdi ḫâk-i pâke çoḳ aṣḥâb-ı kıbâr ḳanını
Ḫûn-ı 'Oṣmân'ı bahâne eyleyüp nâ-ḥaḳ yere

6 Oġlın istiḫlâf idüp gitdi cihândan ol pelîd
Baḳ ḫoca nitdi o evlenmem diyen Peyġamber'e

7 Öyle ẓulm ile şehîd itdi Ḥüseyn maẓlûmı kim
Tâ-be-maḥşer yazılsa bitmez bu vaḳ'a deftere

8 Âline evlâdına bir bir ṣusuz doġradılar
İtdiler inkâr yediler âyet-i "küllû sere"

9 Şehribânû Ümmü Gülşüm hem cenâb-ı Zeyneb'i
Baş açuḳ yalın ayaḳ gezdürdiler ġurbetlere

10 Yâ Şehîd-i Kerbelâ ceddüñ Muḥammed 'aşḳına
Rûz-ı maḥşerde şefâ'at ḳıl bu Remzî kemtere

3- (Muḥammes) Merṣiye[403]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Degildür giryeden bir laḥẓa ḫâlî çeşm-i giryânım
Ḫarâb oldı esâsından yıḳılup ḳalb-i vîrânım
Muḥarremdir çıḳarsa çoḳ mı 'arşa âh u efġânım
Eyâ sıbṭ-ı Nebiyy-i Muḥterem Şâh-ı Şehîdânım
Fedâ olsun bilâ-minnet saña cismimdeki cânım

2 Bu ḳanlı vaḳ'aya ma'lûm sebeb ġaṣb-ı ḫilâfetle
Fezâ-yı dehri gül-gûn itdiler ḫûn-ı şehâdetle
Münâfıḳ zümresi pür-kîn olup Şâh-ı Velâyet'le
Şehîd eylediler Âl-i Resûl'ı bin ḥaḳâretle
Ne ḥikmetdir bu ḥikmet yâ İlâhî ben de ḥayrânım

3 Olup nûrun-'ale'n-nûr 'aşḳ-ı Ḥaydar'la içim ṭaşım
Dökülsün dîdeden Şâh-ı Şehîdân 'aşḳına yaşım
Benim yoḳ kimseden ḫavfım velî dervîş-i Bektâş'ım
Senüñ-tek ey ṣofu zındîḳ degil ḫâliṣ ḳarındaşım
Alî'dir cân u cânânım ' Alî'dir dînim îmânım

4 Henüz techîz ü tekfîn olmadan Peyġamber-i zî-şân
Ḫilâfet derdine düşdi Ebû Bekr ü 'Ömer 'Oṣmân
Ḫalîfe itdiler Ṣıddîḳ'ı ta'cîl eyleyüp ol ân
Çeküp cebren 'Aliyyü'l-Murtażâ'yı mescide düşmân
Didi kim bey'at şimdi yapış da dest-i dâmânım

5 Resûl'üñ ol Fedek Bâġı ne oldı bak şu ma'nâya
Vefâtından anı pes bil muḳaddem virdi Zehrâ'ya
Yalandan bir ḥadîṣ vaż' itdiler mel'ûnlar ortaya
Mîrâṣ olmaz diyerek enbiyânuñ mâlı da'vâya
Girişdi ol zamân şâhid diyenler ben müselmânım

[403] Kenan ERDOĞAN, "Âşık Mustafa Remzî-i Kırkağaçî'nın Çeşitli Manzumelerinde Ehl-i Beyt Sevgisi, Kerbelâ Hâdisesi ve Bununla İlgili Yazdığı Şiirler", II. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik Bilgi Şöleni, C. I, Ankara 2007, s. 239.

6 Resûl'üñ âline ḥürmetle emr itdi bizi Ḳur'ân
Revâ mı Fâṭıma Zehrâ'ya ıtmek cevr-i bî-pâyân
Ḥasan zehr-i sitemle oldı Remzî vâṣıl-ı Raḥmân
Ḥüseyn'i çoḳ fecî' ṣûretde teşne itdiler ḳurbân
Buña ṭaş olsa da insân dayanmaz âh sulṭânum

4- (Müseddes) Mersiye[404]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Dilâ 'aşr-ı Muḥarremdir cigerler dâġ-dâr olsun
Siyeh geysün müselmânlar bütün bî-iḫtiyâr olsun
Seçilsün zümre-i nâcî Yezîdler şerm-sâr olsun
Sevenler Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ'yı âşıḳâr olsun
Ḥüseyn'e âline ḳaṣd eyleyenler ḫâk-sâr olsun
Yezîd'üñ ḳavmine ecdâdına la'net hezâr olsun

2 Ḥüseyn'i itdiler yüz yırmi dört mektûb ile da'vet
Didiler eyledik bizler Yezîd'den cümlemiz nefret
Budur senden rıcâmız ey emîrü'l-mü'minîn elbet
Buyur bey'at içün teşrîfüñe hep muntaẓır millet
Ḥüseyn'e âline ḳaṣd eyleyenler ḫâk-sâr olsun
Yezîd'üñ ḳavmine ecdâdına la'net hezâr olsun

3 Alup ehl ü 'ıyâlin 'azm-i Kûfe eyledi ol Şâh
Yanında var idi yetmiş iki peyrev cüvân hem-râh
Olunca âh ol mel'ûn Yezîd bu vaḳ'adan âgâh
Düşürdi Kerbelâ'ya ḳatl içün ol serveri eyvâh
Ḥüseyn'e âline ḳaṣd eyleyenler ḫâk-sâr olsun
Yezîd'üñ ḳavmine ecdâdına la'net hezâr olsun

4 Cem' oldı peşine üç biñden ziyâde bir 'aẓîm leşker
Yaġardı Kûfe'den Şâm'dan hemân yaġmur gibi 'asker
Ṣusuzluḳla şehîd oldı ḳamu evlâd-ı Peyġamber
Degildir müslimân billâh bu günde şâd olan diller
Ḥüseyn'e âline ḳaṣd eyleyenler ḫâk-sâr olsun
Yezîd'üñ ḳavmine ecdâdına la'net hezâr olsun

5 Ṭaḳıldı nîzeye başı şehîdânuñ cesâretle
Esîr oldı cemeller üzre Ehl-i Beyt ḫaḳâretle
Düzüldi Şâm'a mel'ûnlar ḳamu şevḳ u şetâretle
Nice âh itmesün Remzî bu gün nâr-ı ḥarâretle
Ḥüseyn'e âline ḳaṣd eyleyenler ḫâk-sâr olsun
Yezîd'üñ ḳavmine ecdâdına la'net hezâr olsun

5- (Gazel) Mersiye[405]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Ne itdi saña ey ẓâlim Yezîd evlâd-ı Peyġamber
Ḥüseyn'e Kerbelâ'da eyledüñ dürlü ḫaḳâretler

2 Tefekkür eyle kim ey cinsi alçaḳ ḳıydıġuñ ẓâtın
Buyurdı vâlidi ḥaḳḳında Mevlâ Sâḳî-i kevşer

[404] Kenan ERDOĞAN, "Âşık Mustafa Remzî-i Kırkağacî'nın Çeşitli Manzumelerinde Ehl-i Beyt Sevgisi, Kerbelâ Hâdisesi ve Bununla İlgili Yazdığı Şiirler", II. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik Bilgi Şöleni, C. I, Ankara 2007, s. 240.
[405] Kenan ERDOĞAN, "Âşık Mustafa Remzî-i Kırkağacî'nın Çeşitli Manzumelerinde Ehl-i Beyt Sevgisi, Kerbelâ Hâdisesi ve Bununla İlgili Yazdığı Şiirler", II. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik Bilgi Şöleni, C. I, Ankara 2007, s. 241.

3 İderdi mehd-i nâzın ṭıfl iken Rûḥu'l-Ḳudüs taḥrîk
Ne cür'etle o şâhuñ üstine çekdüñ 'aceb leşker

4 Saña her kim ki la'net eylemezse ey Yezîd ibni Mu'âviye
Bilâ-şek ol ḥabîşüñ sen gibi îmânıdur lâğar

5 Sözüñ ey 'Amr ey İbni Ziyâd ey Şimr-i Zi'l-cevşen
Denâ'etde 'aceb emşâliñüz görmüş mıdır kişver

6 Ḥüseyn'üñ kendi maktûl âl u evlâdı esîr oldı
Buña cânlar dayanmaz gel yetiş ey Ḥażret-i Ḥaydar

7 Bu mâtemle degil ins ü melek kevn ü mekân ağlar
Nice leyl ü nehâr zâr itmesün bu Remzî-i kemter

6- (Gazel) Merşiye[406]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bu gün Şâh-ı Şehîd'üñ zâr u giryân olduġı gündür
Bu gün ḳavm-i Yezîd'üñ şâd u ḫandân olduġı gündür

2 Bu gün dünyâ vü mâ-fîhâ degil ervâḥ-ı 'âlem hep
Ḥüseyn'üñ mâtemiyle eşk-rîzân olduġı gündür

3 Bu gün düşdi türâb-ı zillete evlâd-ı Peyġamber
Bu gün rûḥ-ı Muḥammed 'arşda lerzân olduġı gündür

4 Bu gün yetmiş iki ṣâḥib-sa'âdet hep ṣusuzlukla
Ḥużûr-ı Ḥaḳḳ'a pey-der-pey şitâbân olduġı gündür

5 Gürûh-ı Ehl-i Beyt'den yalıñız Zeynü'l-'Abâ ḳaldı
Büyük güççük cemî'-i Ḥaḳḳ'a ḳurbân olduġı gündür

6 Dikildi nîze-i ẓulme şehîdânuñ ser-i pâkı
Bedenler çölde başsız ḳana ġalṭân olduġı gündür

7 Bu gün ḳırḳdan bir eksik ḳız u 'avret hep açık çıplaḳ
Esîr düşmüş yedeyn-i âl-i Mervân olduġı gündür

8 Bu gün 'aşr-ı Muḥarremdir yaḳışmaz gülmek eglenmek
Bu gün her müslimânuñ ḳalbi vîrân olduġı gündür

9 Bu gün 'aşr-ı Muḥarremdir Muḥarrem Remzî âgâh ol
Cemî'-i kâ'inâtuñ çeşmi ṭûfân olduġı gündür

7- (Gazel) Merşiye[407]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Mürşid-i kâmilden açdıḳ dîde-i idrâkimiz
Buldı ḳuvvet ol sebeb 'akl u dil-i çâlâkimiz

2 Çâre yoḳ merhem ḳabûl itmez dem-â-dem iñler âh
Tâ cigerden yaralanmış sîne-i şad-çâkimiz

[406] Kenan ERDOĞAN, "Âşık Mustafa Remzî-i Kırkağaçî'nin Çeşitli Manzumelerinde Ehl-i Beyt Sevgisi, Kerbelâ Hâdisesi ve Bununla İlgili Yazdığı Şiirler", II. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik Bilgi Şöleni, C. I, Ankara 2007, s. 241.
[407] Kenan ERDOĞAN, "Âşık Mustafa Remzî-i Kırkağaçî'nin Çeşitli Manzumelerinde Ehl-i Beyt Sevgisi, Kerbelâ Hâdisesi ve Bununla İlgili Yazdığı Şiirler", II. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik Bilgi Şöleni, C. I, Ankara 2007, s. 242.

3 Ḥâdişât-ı Kerbelâ itdi bizi ser-mest-i ġam
Teskîn olmaz ḥaşre dek feryâd-ı âteş-nâkımız

4 İşte biz bu derd ile çıḳdıḳ vaṭandan ġurbete
Düşdi gözden yârımız evlâdımız emlâkimiz

5 Biz añar aġlar iken zâhid güler bu vaḳ'aya
Ḫoş gelür mel'ûna ẓannım âh-ı endûh-nâkimiz

6 Cân u dilden bendeyiz bizler cenâb-ı Ḥaydar'a
Ol Ḳızılbaşız ki yoḳdur kimseden hiç bâkimiz

7 La'net olsun kim ki sevmezse Ḥüseyn'i Remziyâ
Cedd-i pâkidir o Şâh'uñ çün Şeh-i Levlâkimiz

8- (Gazel) Mersiye[408]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Aldanup ḳavm-i Yezîdân iblîsüñ iġvâsına
İtdiler tedbîri evlâd-ı Resûl ifnâsına

2 Gösterüp evvelce izhâr-ı ṣadâḳat Kûfiyân
İtdiler da'vet Ḥüseyn'i hep başup imżâsına

3 Ḥâṣılı biñ mekr ile tedbîr ile ol ḳavm-i ḍâl
Çekdiler Şâh-ı Şehîd'i Kerbelâ ṣaḥrâsına

4 Âl u evlâdın ḳırup leb-teşne tenhâ ḳoydılar
Muṣṭafâ vü Murtażâ'nuñ şem'-i bezm-ârâsına

5 Seksen üç biñ Ḫâricî birden o şâha ḳaṣd idüp
Ḳıldılar tîre hedef gülden güzel a'żâsına

6 Ḳıldılar dürlü ḥaḳâretlerle encâmı şehîd
'Âlemi ġarḳ itdiler mâtemle ġam deryâsına

7 La'net ol müftî-i bî-idrâke Remzî ṣad-hezâr
Viremez ḳavm-i Yezîd'e la'netüñ fetvâsını

9- (Gazel) Mersiye[409]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 'Aşḳdır şeb rûz bâ'iş âhıma efġânıma
Kimse ta'yîb itmesün bülbül gibi nâlânıma

2 Ben yanup maḥv olmuşum zinhâr baña ölmek yaḳın
Siz de bârî yanmayun bu âteş-i sûzânıma

3 Eyledim Ḳâlû Belâ bezminde muḥkem bilmiş ol
Faḫr-ı 'Âlem Muṣṭafâ'ya dînime îmânıma

[408] Kenan ERDOĞAN, "Âşık Mustafa Remzî-i Kırkağaçî'nin Çeşitli Manzumelerinde Ehl-i Beyt Sevgisi, Kerbelâ Hâdisesi ve Bununla İlgili Yazdığı Şiirler", II. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik Bilgi Şöleni, C. I, Ankara 2007, s. 243.

[409] Kenan ERDOĞAN, "Âşık Mustafa Remzî-i Kırkağaçî'nin Çeşitli Manzumelerinde Ehl-i Beyt Sevgisi. Kerbelâ Hâdisesi ve Bununla İlgili Yazdığı Şiirler", II. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik Bilgi Şöleni, C. I, Ankara 2007, s. 243.

4 Cân u dilden intisâbım Ḥaydar-ı Kerrâr'adır
Bende oldum ṣıdḳ ile ol sevgili sulṭânıma

5 Şah Ḥüseyn-i Kerbelâ'nuñ 'aşḳına Remzî bugün
Bir Ḳızılırmaḳ ṣıġarlar dîde-i giryânıma

10- (Gazel) Merṣiye[410]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 İçmeden bir ḳaṭre şu bulduñ şehâdet yâ Ḥüseyn
Ümmete dâġ-ı derûn oldı bu ḥâlet yâ Ḥüseyn

2 Seksen üç biñ ḥâ'ine ḳarşı o gün gösterdiñüz
Yetmiş iki merd ile dehşet şecâ'at yâ Ḥüseyn

3 La'net olsun İbni Sa'd ile 'Ubeydullâh'a kim
Ḳıldılar ol günde iẓhâr-ı 'adâvet yâ Ḥüseyn

4 Ḳıydılar bir bir dirîġâ âline evlâdına
İtdiler bu ẓulme bî-pervâ cesâret yâ Ḥüseyn

5 Şimr-i mel'ûn eyledi tenden ser-i pâkiñ cüdâ
Ditredi 'arş-ı Ḫudâ billâh o sâ'at yâ Ḥüseyn

6 Şübhesiz bir âh ile Zehrâ yıḳardı 'âlemi
Görmüş olsaydı seni ol demde şâyet yâ Ḥüseyn

7 Ḥaḳ'dan olsun ṣad-hezâr la'net Yezîd'üñ cânına
İtmedi Ḥaḳ'dan Peyamber'den ḥacâlet yâ Ḥüseyn

8 Nîzeye dikdi mübârek başunı meş'al gibi
Ḳatlüñ itmezmiş gibi gûyâ kifâyet yâ Ḥüseyn

9 Ṣad-hezâr olsun selâm evlâduña aṣḥâbuña
Ḳıl şefâ'at Remzî'ye rûz-ı ḳıyâmet yâ Ḥüseyn

RİF'AT (HACI RİF'AT MEHMED KARSLI) (19. Yüzyıl)

1- (Kasîde) Merṣiye[411]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Şeb ü rûz aġla gönül mâh-ı Muḥarremdür amân
Ne revâ cümleden elzem saña bu âh u fiġân

2 Ṭutalım mâtem-i şehzâdeyi biñ sûziş ile
Yanaraḳ çâk-ı girîbân idelim işte zamân

3 Hecr ile nâlemizüñ ger ola te'şîrâtı
Yıḳılup bu denî dünyâ heme olsun vîrân

[410] Kenan ERDOĞAN, "Âşık Mustafa Remzî-i Kırkağaçî'nın Çeşitli Manzumelerinde Ehl-i Beyt Sevgisi, Kerbelâ Hâdisesi ve Bununla İlgili Yazdığı Şiirler", II. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik Bilgi Şöleni, C. I. Ankara 2007, s. 244.

[411] Rif'at Mehmed Karslı Divanı, Millî Kütüphane, Yz. FB. 234, v. 21a-21b.

4 Heft-ṭabaḳ arża eşer eylesün eşk-i dîdem
Dem-be-dem na'ra-i dil-sûz ile olsun lerzân

5 Ey göñül ġafleti terk eyle gözüñ aç bir kez
Kerbelâ vaḳ'asını ḥâme ider şerḥ u beyân

6 Kı Ḥasan şâha zehir virdi o ḥâ'in bedler
İttifâḳ ile fesâd ehli Yezîd ü Mervân

7 Daḥı çün eylediler şâh Ḥüseyn'e çoḳ ezâ
Âḫirü'l-emr şehîd eylediler anı hemân

8 Cümle fermân-ber iken ins ü melek ol şâha
Ne revâ ḥükm-i Yezîd eyleye ol bî-îmân

9 Düşdi râh-ı ḥaṭara İbni Ziyâd ser-'asker
Aldılar ḳapladılar her ṭarafı hem-çü yılan

10 Urdı murdâr yediyle tîġını Şimr ol bî-dîn
Âh ol gerdene kim bûse-geh-i Faḫr-ı cihân

11 Ol Ḥüseyn ḥażret-i şâhı bıraḳup dil-teşne
'Âḳıbet itdi şehîd İbni Mülcem bî-iz'ân

12 Ḳurusun elleri yâ Rab ne ḳabâḥatdur bu
Bu ḳadar cevr ü cefâ eyledi ehl-i ṭuġyân

13 O ciger-gûşe-i Peyġamber'e ḳaṣd eyledi âh
Oḳusun la'neti her demde şitâb u çesbân

14 Cedd-i pâkinden utanmaz mı o kâfir ferdâ
İtdigi cürm ü ḳabâḥat hiç olur mı pinhân

15 Pederi Şîr-i Ḫudâ mâderi Zehrâ olsun
Hîç olur mı bu işe râżî daḥı Faḫr-ı cihân

16 Nev'-i insânı Ḫudâ cümleden eşref ḳıldı
La'net olsun size etbâ'ıñuza dinmez insân

17 Ne ḳıyâmet ḳopacaḳdır başuña ey mel'ûn
Rûz-ı maḥşerde görürsin hele olsun dîvân

18 Ṭoġmasun mâh-ı felek bir daḥı dünyâ yüzine
Ehl-i îmâna niçün olmadı 'âlem zindân

19 Söylesem ḥaşre degin ḥâme uşanmaz billâh
Gidecek rûz-ı cezâ yevmine dek bu hicrân

20 Kurıla bir daḥı dünyâ göremez çeşm-i felek
Böyle bir sûziş-i nâlân ile efġân devrân

21 Baḥr-ı dil cûşa gelüp mevc-i te'essüfle bugün
Söyledi merşiye-i sûziş dîde giryân

22 İdelim la'neti ol cân-ı Yezîd'e şeb ü rûz
Âl u evlâdına etbâ'ına her dem her ân

23 Dil-i mecrûḥıma vir merhemi sînem meşrûḥ
Eyledim ġuṣṣa tamâm ḳıl meded ey şâhım amân

24 Ḥakkımız almaya senden ideriz istimdâd
Eyle iḥḳâḳ-ı ḥuḳûḳ kâfire ferdâda hemân

25 Yâ Resûlu'ş-şeḳaleyn şâh Ḥüseyn-i ma'ṣûm
Kim degül bî-kes ü sensiñ aña ṣâḥib her ân

26 Rû-siyâh Rıf'at'a ol şâh Ḥüseyn ḥürmetine
Eyle ferdâda şefâ'at ola şâha cîrân

2- (Muhammes) Merşiye[412]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Ey göñül geldi Muḥarrem bizedir sûz ile âh
Ye's-i mâtemle ciger ṭaġlamalı dil her gâh
Bir daḥı ẓulm-i Yezîde diyelim âh eyvâh
İdelim çâk-i girîbân giyelim şevb-i siyâh
Sâḳî-i kevṡer iken teşne şehîd oldı o şâh

2 Kerbelâ vaḳ'asını sûziş ile yâd idelim
Dûd-ı âh ile bugün nâleyi müzdâd idelim
Rûḥ-ı nâ-pâkine hem la'neti ta'dâd idelim
İdelim çâk-i girîbân giyelim şevb-i siyâh
Sâḳî-i kevṡer iken teşne şehîd oldı o şâh

3 Hecr ile ḳoydı bizi meskeni nîrân olsun
Rûz u şeb derd ile aḥvâli perîşân olsun
Yıḳılup başına dünyâ heme vîrân olsun
İdelim çâk-i girîbân giyelim şevb-i siyâh
Sâḳî-i kevṡer iken teşne şehîd oldı o şâh

4 Yâ raḥîm âh-ı felek-sûzişime eyle naẓar
Ne revâ Âl-i Resûl'e ola bu ẓulm ü keder
Gire Şimr'üñ yedine bûse-geh-i Peyġamber
İdelim çâk-i girîbân giyelim şevb-i siyâh
Sâḳî-i kevṡer iken teşne şehîd oldı o şâh

5 İdelim ṣubḥ u mesâ cân-ı Yezîd'e la'net
Ḳanı bî-raḥm mürüvvet bu mı insâniyyet
Ne cesâret ne ḥamâḳat ki ḥafîd-i midḥat
İdelim çâk-i girîbân giyelim şevb-i siyâh
Sâḳî-i kevṡer iken teşne şehîd oldı o şâh

6 Bu ezâya ola mı râżî şehen-şâh-ı 'aṭâ
Koya mı ḥaḳkını ferdâ pederi Şîr-i Ḫudâ
Dâd elüñden senüñ ey kâfir ü bî-dîn ü ḥayâ
İdelim çâk-i girîbân giyelim şevb-i siyâh
Sâḳî-i kevṡer iken teşne şehîd oldı o şâh

[412] Rıf'at Mehmed Karslı Divanı, Millî Kütüphane, Yz. FB. 234, v. 21b-22b.

7 Ḫâṭıra gelmedi mı çâh-ı ʻazâb-ı ʻuḳbâ
Yoḳsa bâḳî mı ḳalur saña bu fânî dünyâ
Kerbelâ'da neler ıtdüñse bulursuñ ferdâ
İdelim çâk-i girîbân giyelim şevb-i siyâh
Sâḳî-i kevṣer iken teşne şehîd oldı o şâh

8 Eyle dil âh u fiġân ola resîd rûz-ı ḥisâb
Gözlerim şu yerine her dem aḳıtsun ḫûn-âb
Teşne-leb gitdi cinâna ola mı böyle ʻıḳâb
İdelim çâk-i girîbân giyelim şevb-i siyâh
Sâḳî-i kevṣer iken teşne şehîd oldı o şâh

9 Günde biñ laʻnet ola cân-ı Yezîd'e her bâr
Öleyim gerçi ider seng-i mezârım tekrâr
Ġayrı yoḳ baña tesellî budur ancaḳ ezkâr
İdelim çâk-i girîbân giyelim şevb-i siyâh
Sâḳî-i kevṣer iken teşne şehîd oldı o şâh

10 Merṣiye buldı ḫıtâm dil ne ʻaceb cevr ü cefâ
Ḥaşre dek eyle göñül sûziş ile âh-ı nevâ
Görmedi çeşm-i felek böyle meşaḳḳat ḥayfâ
İdelim çâk-i girîbân giyelim şevb-i siyâh
Sâḳî-i kevṣer iken teşne şehîd oldı o şâh

11 ʻÖmr oldukça yazarsam idemez ḥâme beyân
Ḳubbe-i çarḫ-ı ʻadem bir daḫi olsun lerzân
Rıfʻat'a rûz-ı cezâ eyle meded şâh-ı cihân
İdelim çâk-i girîbân giyelim şevb-i siyâh
Sâḳî-i kevṣer iken teşne şehîd oldı o şâh

12 ʻArż-ı ḥâlıme naẓar ḳıl der-i iḥsân sende
Ne yüz ile varacaḳ ḥaşre bu ʻâciz bende
Lâyıḳ-ı şânı ṭutar mı olayım şermende
İdelim çâk-i girîbân giyelim şevb-i siyâh
Sâḳî-i kevṣer iken teşne şehîd oldı o şâh

RİYÂZİ (1672-1645)

(Gazel) Merṣiye[413]

(Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilün)

1 Dâġlar yandıralum mâh-ı Muḥarrem geldi
Yine derd ile yanup yaḳılacaḳ dem geldi

2 Ḫûn-feşân oldı bugün dâġları abdâlıñ
Dîdelerden yine yaşlar yerine dem geldi

3 Dâldır derd ü ġama mâh-ı Muḥarremde hilâl
Ḳalmazız ey dil-i âvâre bize kem geldi

[413] Riyâzî Dîvânı, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. No: 5536, v. 107a.

4 Gülşen-i dehriñ olur goncası dem-beste-i gam
Sanma kim 'âleme bir ḥâṭır-ı ḥurrem geldi

5 Ey Rıyâżî donadup cismimizi dâğ-ı siyâh
Şâh-ı ġamdan bize bir ḥıl'at-ı mâtem geldi

RUHSATİ (1835-1911)

(Gazel) Mersiye[414]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Biz muḥibb-i ḥânedânız olsa dünyâ bir ṭaraf
Şâh-ı şehîd-i Kerbelâ ḳalbde da'vâ bir ṭaraf

2 Herkesiñ başlı başına bir gûnâ sevdâsı var
Benim de her kisb ü kârım 'aşḳ u sevdâ bir ṭaraf

3 Mürüvvetsiz 'âşî mel'ûn nasıl ḳıydıñ gülüme
Yandı cânım 'arż-ı ḥâlim Ḥaḳḳ'a şekvâ bir ṭaraf

4 Ḥûb cemâliñ göremezsem bârî yoluñda ölem
Âteş-i 'aşḳı ḳoyuldı geldi câna bir ṭaraf

5 Bir yanında nâr-ı ḥasret sînemi ḥûn eyledi
Olmadı dönmedi rûyuñ gül-i ra'nâ bir ṭaraf

6 Fürḳat-i ma'şûm 'aşḳından gözlerim ḳan ağlıyor
Şarardı beñzim kül oldı şoldı ḥayfâ bir ṭaraf

7 Âh bu ḥasret vâh bu fürḳat maḥşere ḳaldı yine
Eşk-i çeşmim sele döndi oldı deryâ bir ṭaraf

8 Ey Ruḥsatî 'âşıḳ mısın böyle da'vâ görürsün
Yolına virmediñ cânı ḳurı feḥvâ bir taraf

RÜŞDİ (HASAN RÜŞDİ) (1834-1919)

1- (Müseddes) Mersiye[415]

(Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ılün)

1 Ḳapladı derd-i şehîdân yine dil ḫânesini
Şaldı şaḥrâlara Mecnûn gibi dîvânesini
Bekledir bûm-ı ġumûm 'âşıḳa vîrânesini
Bilmedi ḳavm-i Yezîd şân u şeref ḫânesini
Çünki iẓhâr iderek mezheb-i küfrânesini
Yezîd âlûde-i ḫûn itdi o dür dânesini

2 Ḫażret-i şâh-ı Ḥasan ile Ḥüseyn enver iken
Her biri burc-ı ḥaḳîḳatde birer aḫter iken
Dedesi Faḫr-ı cihân rehber-i peyġamber iken
Pederi şâh-ı velâyet laḳabı Ḫaydar iken
Çünki iẓhâr iderek mezheb-i küfrânesini
Yezîd âlûde-i ḫûn itdi o dür dânesini.

[414] Âşık Ruhsatî, Haz. Doğan KAYA, Sivas 199, s. 144.
[415] Rüşdî, Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 147.

3 Rüşdiyâ şâh-ı şehîdânı kemâ-kân diyemem
Vâṣıf olsa cihân medhine şâyân diyemem
La'li esrâr-ı Ḫudâ gül-bedeni ḳan diyemem
Ḥâşılı a'dâ-yı Resûl'i şâḥib-i îmân diyemem
Çünki iẓhâr iderek mezheb-i küfrânesini
Yezîd âlûde-i ḫûn itdi o dür dânesini

2- (Gazel) Mersiye[416]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Nûr-ı 'ayn-ı Muṣṭafâ'sın ey şehîd-i Kerbelâ
Sen nebîre-i nebîsin ey şehîd-i Kerbelâ

2 Müşâbihsin sen Resûl'e kimse inkâr eylemez
Evliyâlar serverisin ey şehîd-i Kerbelâ

3 Şâh-ı Merdân Şîr-i Yezdân sırrısın sen şübhesiz
Nûr-ı çeşm-i Murtażâ'sın ey şehîd-i Kerbelâ

4 Duḫter-i pâkîze-i Zehrâ gülüsün yâ Ḥüseyn
Ehl-i Beyt-i müctebâsın ey şehîd-i Kerbelâ

5 Şânıña dinse revâdır ser-defter-i evliyâ
Nâzenîn-i enbiyâsın ey şehîd-i Kerbelâ

6 Cedd-i pâkiñdir Muḥammed umarız biz şefâ'at
Kı sen Âl-i 'Abâ'dansın ey şehîd-i Kerbelâ

7 Teşne-lebler rûz-ı maḥşer dest-i Ḥaydar'dan ḳanar
Sen ṣusuzluḳla şehîdsin ey şehîd-i Kerbelâ

8 Zerre deñlü buġż idenler hiç umar mı maġfiret
Çünki sen nûr-ı Ḫudâ'sın ey şehîd-i Kerbelâ

9 İtmeyüp ceddiñe ḥürmet ḳıydılar cânıñ seniñ
Bilmediler cüz'-i zâtsın ey şehîd-i Kerbelâ

10 Hezâr ṣad-hezâr la'net ol Yezîd'iñ cânına
Ḫânedânıñ serverisin ey şehîd-i Kerbelâ

11 Teşnelikle Kerbelâ'da eylediñ cânıñ fedâ
Cümlesine sen imâmsın ey şehîd-i Kerbelâ

12 Şefâ'at ḳıl Rüşdî'ye sen Şâh-ı Merdân 'aşḳına
Rûz-ı maḥşerde şefî'sin ey şehîd-i Kerbelâ

[416] Hasan Rüşdî Divanı, Haz. M. Adnan BAŞOĞLU - Necdet OKUMUŞ, Manisa 2003, s. 41.

SABÛHÎ (ŞEYH AHMED DEDE) (Öl. 1647)

(Gazel) Merşiye[417]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Dilâ feryâd u nâle eyle kim mâh-ı Muḥarremdür
Ciger ḳan sîne sûzân dîde giryân olacaḳ demdür

2 Tenüñde şerḥalar çek sîneñi dög seng-i miḥnetle
Siyehler gey duḫân-ı âha boyan rûz-ı mâtemdür

3 Ḥüseyn-i Kerbelâ aḥvâlini yâd eyleyüp şol kim
Bu ġamdan behre bulmaz iki 'âlem içre pür-ġamdur

4 Bizi nâr-ı belâ-yı mâtem-i hicrân yaḳmışdur
Ciger ḳan olmayanlar şanmayun bizimle hem-demdür

5 Şabûḥî cân u dilden bende-i Âl-i Peyember'dür
Bu sözde zerrece yoḳ şübhemiz Allâhu a'lemdür

SA'DÎ (HÂFIZ SA'DÎ) (Öl. 1882)

(Murabba') Murabba' Fî Merşiyeti Ḥażret-i İmâm Ḥüseyin Radıyallâhu Ta'âlâ 'Anhu[418]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ey şehîd-i Kerbelâ'ya göz yaşın 'ummân iden
Mâtem it bu gün Muḥarremdür şehîd oldı Ḥüseyn
Nâr-ı fürḳatle cigerler daġlayup biryân iden
Mâtem it bu gün Muḥarremdür şehîd oldı Ḥüseyn

2 Yana cânuñ ne ṭurursuñ aġla işüñ zâr ola
Âteş-i hicrân ile yan ki tenüñ pür-nâr ola
Ger dilerseñ menzilüñ 'uḳbâda gül gülzâr ola
Mâtem it bu gün Muḥarremdür şehîd oldı Ḥüseyn

3 Ey Ḥüseyn-i nev-cüvân içün çekenler fürḳatı
Ṭurınayalum idelüm cân-ı Yezîd'e la'neti
Ey şehâdet şâhına cândan çekenler ḥasreti
Mâtem it bu gün Muḥarremdür şehîd oldı Ḥüseyn

4 Kimdür ol şâh-ı şehîd-i Kerbelâ dirseñ baña
Ḳurretü'l-'ayn-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ âl-i 'abâ
Mâderidür Fâṭıma ceddi Muḥammed Müctebâ
Mâtem it bu gün Muḥarremdür şehîd oldı Ḥüseyn

5 Çâr-yâr ile Muḥammed cümlesi oldı şehîd
Seyf yâ zehr ile ḳıydı anlara niçe 'anîd
Mâtem it Sa'dî Ḥüseyn'e ḳıydı ol Şimr ü Yezîd
Mâtem it bu gün Muḥarremdür şehîḍ oldı Ḥüseyn

[417] Sabûhî (Şeyh Ahmed Dede) Divanı (Doktora Tezi), Haz. Mehmet SARI, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara. s. 202.

[418] Dîvân-ı Gülzâr Li-Hâfız Sa'dî, İstanbul 1284, s. 106.

SA'DÎ (MU'ALLİM SA'DÎ) (Öl. 1916)

(Müseddes) Nevḥa-i Me'yûsâne[419]

(Fa'ilâtün Fa'ilâtün Fa'ilâtün Fa'ilün)

1 Maḫzen-i esrâr-ı Ḥakk'ım ḥakkı idrâk eyleyiñ
Öldürüñ nâ-ḥaḳ yere âhım pür-eflâk eyleyiñ
Ḥakk'ı ḥaḳdan döndürüñ aṣḥâb-ı seffâk eyleyiñ
Siz Yezîd-i mażhar-ı levlâke levlâk eyleyiñ
Rûḥ-ı pâk-i Ḥażret-i Levlâk'ı ṣad-çâk eyleyiñ
Aġladın Cibrîl'i ervâḥı elem-nâk eyleyiñ

2 Ey Yezîdân öldürüñ Peyġamber'iñ evlâdını
Ḳoymayıñ 'âlemde şer'-i pâkiniñ bünyâdını
Yeryüzinden ḳaldırıñ ceddim Muḥammed adını
Ehl-i Beyt'iñ göklere îṣâl idiñ feryâdını
Rûḥ-ı pâk-i Ḥażret-i Levlâk'ı ṣad-çâk eyleyiñ
Aġladın Cibrîl'i ervâḥı elem-nâk eyleyiñ

3 Çaldırıñ pâ-mâl idiñ İslâm'ı İslâmiyyeti
Beyyinâtı çiġneyiñ yırtıñ ridâ-yı sünneti
Dîn-i pâkiñ ḳalmasun dünyâda bir 'ulviyyeti
Ḥaşre dek dil-ḫûn idiñ siz Ehl-i Beyt-i ümmeti
Rûḥ-ı pâk-i Ḥażret-i Levlâk'ı ṣad-çâk eyleyiñ
Aġladın Cibrîl'i ervâḥı elem-nâk eyleyiñ

4 Ḳalmamaḳ maṭlûbuñuzsa dîn-i Ḥaḳ'dan bir nişân
Ḳatl-i evlâd-ı 'Alî bîhûde virmez ferr ü şân
Ḥaṣm oluñ siz Ḥażret-i Allâh'a eñ evvel hemân
Pâre pâre doġrayıñ Ḳur'ân'ı ey Süfyânîyân
Rûḥ-ı pâk-i Ḥażret-i Levlâk'ı ṣad-çâk eyleyiñ
Aġladın Cibrîl'i ervâḥı elem-nâk eyleyiñ

5 Bir yeñi mezheb idiñ îcâd ey ḳavm-i pelîd
Küfr ü ẓulmi iḫtivâ itsün o âyîn-i cedîd
Eyleyiñ siz ceddımıñ maḥv itdigi şirki mezîd
Ehl-i tevḥîdi faḳaṭ evvel idiñ bir bir şehîd
Rûḥ-ı pâk-i Ḥażret-i Levlâk'ı ṣad-çâk eyleyiñ
Aġladın Cibrîl'i ervâḥı elem-nâk eyleyiñ

6 Ka'betullâh'ı yıḳıñ beytü'ṣ-ṣanem olsun yine
Ḳıble-gâh-ı Aḥmedî küffâr ile dolsun yine
Gülşen-i bâġ-ı risâlet ḫâr olup ṣolsun yine
Yeṣrib ü Baṭḥâ o eski ḥâlini bulsun yine
Rûḥ-ı pâk-i Ḥażret-i Levlâk'ı ṣad-çâk eyleyiñ
Aġladın Cibrîl'i ervâḥı elem-nâk eyleyiñ

7 Ben Ḥüseyn'im tîġ uruñ ḫançer çekiñ ḳanım fedâ
Ḳurretü'l-'ayn-ı 'Alî'yım ben fedâ cânım fedâ
Âl ü evlâdım fedâ yârân u iḫvânım fedâ
Zâde-i Peyġamber'im ben itmem îmânım fedâ
Rûḥ-ı pâk-i Ḥażret-i Levlâk'ı ṣad-çâk eyleyiñ
Aġladın Cibrîl'i ervâḥı elem-nâk eyleyiñ

[419] Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları, Haz. Cemil ÇİFTÇİ, İstanbul 2008, s. 454. (Mu'allim Sa'dî, "Nevḥa-i Me'yûsâne", Cerîde-i Sûfiyye, 5 Kânun-ı Evvel 1329, Sayı: 75).

SÂFÎ (16. Yüzyıl)

(Kaside) Mersiye-i İmâm-ı Hümâm Hażret-i Ḥüseyn[420]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ey nûr-ı çeşm-i Aḥmed-i Muḥtâr yâ Ḥüseyn
Ey yâdigâr-ı Ḥaydar-ı Kerrâr yâ Ḥüseyn

2 Ey cân u dil serîrine sulṭân yâ Ḥüseyn
Vey Kerbelâ'da Şâh-ı şehîdân yâ Ḥüseyn

3 Çeşm ü çerâġ-ı 'âleme nûr-ı cemâl-i Ḥaḳ
Cân u cihâna raḥmet-i Raḥmân yâ Ḥüseyn

4 Rûşen yüzüñde sûre-i ve'ş-şems ve'ḍ-ḍuḥâ
Şânuñda nâzil âyet-i Ḳur'ân yâ Ḥüseyn

5 Ḫâk-i rehüñ ḳatında şehâ seng-i rîzedür
Dürr-i 'Aden'le la'l-i Bedaḫşân yâ Ḥüseyn

6 Ḥüsnüñ gülinde olmaya bir berg-i sebzce
Bâġ-ı behişt ü ravża-ı Rıḍvân yâ Ḥüseyn

7 Ceddüñ Resûl-i kevneyn atañ Şâh-ı Murtażâ
'Ammüñ 'Uḳayl Ca'fer-i Ṭayyâr yâ Ḥüseyn

8 Ey nûr-ı çeşm-i Fâṭıma maḥbûb-ı ins ü cân
İñletdi bizi miḥnet-i devrân yâ Ḥüseyn

9 Mâh-ı Muḥarrem irdi dem-i mâtem oldı yâhû
Oldı bu ayda gün gibi pinhân yâ Ḥüseyn

10 Ḳan aġladı felekde şafaḳ şefḳatüñde âh
Ol dem ki itdiler seni ḳurbân yâ Ḥüseyn

11 Devr-i zamâne döndi vü 'âlem yıḳıldı şan
Ṭutdı cihânı nâle vü efġân yâ Ḥüseyn

12 Mâtem donını geydi bulutlar bölük bölük
Bârân-ı ġamla ḳopdı çü ṭûfân yâ Ḥüseyn

13 Gökler boyandı mâteme gün geydi ḳaralar
Maḥv oldı arada meh-i tâbân yâ Ḥüseyn

14 Yırtdı yüzini nâḫun-ı ḥasretle mihr ü mâh
Aġladı yer ü gök saña yeksân yâ Ḥüseyn

15 Çarḫuñ büküldi beli vü şındı sitâresi
Encüm şaçıldı yere çü-bârân yâ Ḥüseyn

16 Deryâlar acıdı saña aḳarşular daḫi
Ṭaşlar alup döğündi fiṛâvân yâ Ḥüseyn

17 Ḳanlar döküp fiġân ile her kişi dir ki âh
Ḳanı ne oldı sevgüli cânân yâ Ḥüseyn

[420] Mecmû'a, Ankara Millî Kütüphane, No: Yz. A. 2191/2, v. 11b-16a (Manzume bu nüshada 31 beyit, aşağıdaki nüshalarda 29 beyit halindedir); Mecmû'a-ı Eş'âr, Ankara Millî Kütüphane, No: Yz. A. 3508/1, v. 19a; Alevi-Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Sâfî Maddesi), Haz. İsmail ÖZMEN, Ankara 1998, C. II, s. 521; Bektaşi Şairleri ve Nefesleri (Sâfî Maddesi), Haz. Sadeddin Nüzhet ERGUN, İstanbul 1955, s. 236.

18 Gül gibi çihre ḳana boyandı firâḳ ile
Çâk itse ṭañ mı ġonca girîbân yâ Ḥüseyn

19 Sünbül saçını çözdi vü gül gitdi kendiden
Sûsen elinde ḫançer-i bürrân yâ Ḥüseyn

20 İder zebân-ı ḥâl ile kim ḳanġı yerdedür
Şimr-i la'în ü nekbet-i Mervân yâ Ḥüseyn

21 Âl-i Resûl'e ḳanġı yüzi ḳara böyl'ider
Olsun Yezîd'e la'net-i Yezdân yâ Ḥüseyn

22 Her kim seni vü âlüñi cân gibi sevmese
İtden beterdür ol nice insân yâ Ḥüseyn

23 Bezm-i ġamuñda âteş-i ḥasretle yanmayan
Olsun hemîşe ney gibi nâlân yâ Ḥüseyn

24 Derdâ ki tâs-ı çarḫ-ı felek ḫânedânuña
Gâhî içürdi zehr gibi ḳan yâ Ḥüseyn

25 Sen deşt-i Kerbelâ'da şusuz bunda âh u vâh
Yere mı geçdi çeşme-i ḥayvân yâ Ḥüseyn

26 Dervîşem âsitânuña yüz süre gelmişem
Şâh-ı keremsüñ eylegil iḥsân yâ Ḥüseyn

27 Maḥşer güninde el benim etek senüñ şehâ
Ḳomaġıl anda teşne vü 'uryân yâ Ḥüseyn

28 Ḳandur şarâb-ı kevşere Sâfî ḳuluñı sen
Geydür libâs-ı ḥulle-i Rıḍvân yâ Ḥüseyn

29 Olsun ḳamu muḥibbüñe rûzî yarınkı gün
Şürb-i na'îm ü ni'met-i ġufrân yâ Ḥüseyn

30 Raḥmet seni sevüp yoluña cân virenlerüñ
Olsun hemîşe ḫıl'atı elvân yâ Ḥüseyn

31 Olsun saña vü âlüñe Rûḥu'l-Emîn müdâm
Kerrûbiyânla ḥamd ü şenâ-ḫân yâ Ḥüseyn

SAFVET (MUSTAFA GALATAVİ) (1794-1866)

(Müstezâd) Merşiye-i Dil-sûz[421]

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)
(Mef'ûlü Fa'ûlün)

1 Ey ḫâme zebân virdi saña Ḥażret-i Sübḥân
Ḳıl şükr-i fırâvân
Lutf eyle senüñle idelim şoḥbet-i cânân
Gûş eylesün ıḫvân

[421] Safvet Mustafa Galatavî Divanı, Millî Kütüphane, Yz. A. 3672, v. 25b-27b.

2 Taḥkîr idüp kendüñi ṣanma ḳurı neysüñ
Pek bir eyi şeysüñ
Ḥaḳ ḳıldı seni hem-dem-i feryâd-ı süḫan-dân
Gel idelim efġân

3 Şemşîre degişmez seni ey dâver-i a'ẓam
'Aḳlı kesen âdem
Ẓâtuñ gibi ḫalḳ eylememiş Ḫâlıḳ-ı ekvân
Bir ṣâḥib-i fermân

4 İmlâya getürdüñ nice me'lûf-ı fesâdı
Erbâb-ı 'inâdı
Kevneyn eger olsa ḳalem-rev saña çesbân
Ḥükmindedür el'ân

5 Vaḥşî vü ṭuyûr ins ü perî bendelerüñdür
Fermân-berüñdür
Münşî-i ḳader itdi seni ṣâḥib-i dîvân
Mânend-i Süleymân

6 Yoḳ şübhe ki sen ḫâk-i reh-i Âl-i 'Abâsın
Me'lûf-ı bükâsın
Yaz aġlayalım derdimiz ey 'âşıḳ-ı zî-şân
Cûşân u ḫurûşân

7 Nevrûz ile geldi bu sene şehr-i Muḥarrem
Ya'nî meh-i mâtem
Tecdîd idiyor eski ġamı nâle-i yârân
Feryâd-ı muḥibbân

8 Her lâle açup dâġ-ı siyeh göñline nâ-gâh
Mâtemle yanar âh
Aġlar görinür dîdeme çün bülbül-i nâlân
Her ġonca-i ḫandân

9 Bilmem naẓar-ı 'âşıḳ-ı ġam-dîde mi degmiş
Pek boynuñı egmiş
Ḥüzn ile ider şeb-nem eşki yere rîzân
Her nergis-i ḫayrân

10 Yuf ḫârına dehrüñ gül ü gülzârına yuf hem
Lâyıḳdur idersem
Noldı ol iki ġonca-gül-i gülşen-i îmân
Ol sünbül ü reyḥân

11 Ya'nî ki ciger-gûşe-i Zehrâ-yı felek-câh
Nûr-ı Esedullâh
Sıbṭeyn-i Muḥammed iki şeh-zâde-i zî-şân
Mihr ü meh-i 'ırfân

12 Kım itdi cenâb-ı Ḥasan'ı zehr ile ifnâ
Âgeh misin âyâ
Münkirlere de bâ'işini eylesem i'lân
Yırtardı girîbân

13 Sulṭân-ı cünûd-ı şühedâ zât-ı Ḥüseyn'ün
Ol ḳurre-i 'aynuñ
Terk eylediler bey'atını bir sürî nâdân
Bî-ḥaşyet-i Yezdân

14 Üç def'a idüp Kûfe ahâlîsi feleklik
Âh itdi döneklik
İtmişler iken bedr-i ḫilâfet ile peymân
Naḳż itdi o dûnân

15 Mecmû'a-i şetm eylemenüñ geldi yeri âh
Vardur degeri âh
Hem 'ahde vefâ eylemedi ol leşker-i şeyṭân
Hem eyledi 'işyân

16 Yazmış idi Sa'd Oğlı daḫi kizb ile nâme
Teşrîf-i imâma
Döndi olıcaḳ ḥâkim-i rây-ı Ṭaberistân
Bey'atdan o fettân

17 Dünyâsına düşdi bıraḳup dînini efsûs
Çün ḥâ'in-i menḥûs
Çâpük gebertüp ḳaldı girü şervet ü sâmân
Oldı yeri nîrân

18 Aşdı ḳılıcı 'arşa şecâ'at ile Muḫtâr
Raḥmet ide Ġaffâr
Çoḳ kâfir-i bî-dînüñ idüp ḫûnini rîzân
Şâr aldı o sulṭân

19 Şübbân-ı cinânuñ birisi ḳana boyansun
Zühre yeri kansun
Ekvânı niçün seyl-i sirişk itmedi vîrân
Mânende-i ṭûfân

20 Ey çarḫ nolurdı yıḳılayduñ temelüñle
Ḫût u ḫamelüñle
Ḫazz eyler idüñ olsa idüñ ḫâk ile yeksân
Geçse yere Keyvân

21 Ey çarḫ-ı 'acûz 'aḳreb-i mûzî gibisüñ sen
Feryâd elüñden
Nîş-i siteminden niçe biñ zühre-cebînân
Düşdi yere ġalṭân

22 Ey çarḫ-ı naḫîs acımaduñ şâh-ı sa'îde
Uyduñ mı Yezîd'e
Şaḥrâda ḫusûf eyledi ol aḫyer-i devrân
Çün bedr-i duraḫşân

23 Ey çarḫ-ı sitem-ger o şehe itmedüñ imdâd
Ol sen daḫi berbâd
Lâyıḳ mı çeküp ḫançer ü tîġuñı her ân
Nâ-ḫaḳ dökesin ḳan

24 Ey çarḫ-ı denî cürmüñi 'afv eylemez elbet
Ol Ka'be-i ümmet
Şevrüñ ile cedyüñ daḫı itseñ bulup imkân
Ḳoç başına ḳurbân

25 Ey çarḫ ḥicâb it Esedullâh 'Alî'den
Kerrâr u velîden
Bir ḳaṭre ile itmedüñ evlâdını reyyân
Yoḳ mı idi bârân

26 Gehvâresini ṣallaya Cibrîl Raḥîm'üñ
Ol ibn-i kerîmüñ
Şoñra bu ḥaḳâretle ola 'âzım-ı rıḍvân
Leb-teşne vü 'aṭşân

27 Dünyâ ḳurılaldan berü olmuş degül aṣlâ
Bu güne belâyâ
Ṭuysa şu olur ḥarfini kûh-ı ḥaceristân
Ṭâḳat mı ider cân

28 Gerçi idemem ḥikmetini şormaġa cür'et
Yoḳ bende cesâret
Ol rûzı añup hem olurum derd ile sûzân
Hem eylerim efġân

29 Hem de sıçarım cânına mel'ûn-ı Yezîd'üñ
Ol ibn-i pelîdüñ
Sı..ın anasın şâma degin kelb-i ışırġan
Ḫınzîr-i beyâbân

30 Ḥıll itdi girüp dîn-i Mesîḥâ'ya şarâbı
Gör ḫâne-ḫarâbı
Olmaz mı ḫabîşüñ bu sözi küfrine burhân
Bâ-ḥuccet-i Ḳur'ân

31 La'n itme Yezîd'e deyü ṣâḥib de çıḳar âh
Çoḳ ṣûfî-i güm-râh
Eyler bu ta'aṣṣub düşünüp eylese iz'ân
A'dâyı da ḫayrân

32 Baḥsi kim o bâba gelicek herzeler eyler
Kim şordı ki söyler
Şoḳa dilini kejdüm anuñ ṭoġrısı şâyân
'Afv eyleye Ġufrân

33 İtdükleri ġadr u sitemi Âl-i 'Abâ'ya
Cümle şühedâya
İtmiş mi selefde 'acebâ Rûm u Yehûdân
Fikr eyle müslimân

34 Yetmiş iki zât-ı şeref-âyât-ı güzîne
Hem ol şeh-i dîne
Nâ-ḫaḳ yere ẓulm eyledi ol mel'ûn-ı nâdân
Sevsün niye insân

35 Nefrîn iderim Şimr ü Sinân İbn-i Ziyâd'a
Ġâyetle ziyâde
Her kim ise bu vaḳ'ada enṣâr ile a'vân
La'net ide Yezdân

36 Mü'min olamaz âl-i Resûl'e olan a'dâ
Billâhi Ta'âlâ
Ol ḳavmi ḳabûl eylemez olsa şeh-i şâhân
Peyġamber-i Mennân

37 Yâ ḥażret-i Zehrâ vü 'Alî'nüñ Ḥaseneyni
Dînüñ ḳamereyni
Ṣafvet ḳuluñuzdur buyuruñ maẓhar-ı iḥsân
'Âṣîdür o nâlân

38 Cüz zât-ı şümâ derd ü cihân hîç kesem nîst
Ziyâd-resem nîst
Elṭâfıñuz itmezse bu dil-ḫasteyi şâdân
Kimler ide dermân

39 Aşdı bilürüm başımı ḫîzâb-ı günâhım
Ġarḳ-âb-ı günâhım
Mest-i mey-i fısḳ itdi beni nefs ile şeyṭân
İtdim nice 'işyân

40 Vay ḥâlime ḳılmaz iseñüz rûz-ı nedâmet
İmdâd u 'inâyet
Şeksiz olurum âteş-i dûzaḫ ile biryân
Nâlende vü giryân

41 Envâ'-ı 'inâyet ile sıbṭeyn-i Resûl'e
Ḥaydar'la Betûl'e
İḳrâr iderek vaḥdet-i zâtuñ vireyim cân
Yâ Ḥażret-i Sübḥân

SÂKIB DEDE (Öl. 1735)

(Kasîde) Merṣiye-i Ciger-Şikâf-ı Ḥażret-i Sultânü'ş-Şühedâ Radiyallâhu Ta'âlâ 'Anhu[422]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Degüldür mâh-ı nev bezm-i felekde belki câm-ı ġam
Gelüp devre vücûdın eylemiş ser-ḫalḳa-ı mâtem

2 Görince dîde-i mihr ü melek şekl-i hilâlîsin
Biri teb-dâr olup itdi birisi iḫtiyâr-ı rem

3 Nümâyışde hilâl ü keştî-i ṭûfân-ı demdür lîk
Siyâh u nâḫudâsıdur anuñ gûyâ dil ü dîdem

4 Gehî sûr-ı ḳıyâmet gâh şemşîr-i ḳażâ-ṣûret
Olur neẓẓâresinden dîdeler girdâb-ı âḫir-dem

[422] Sâkıb Dede ve Dîvânı, Haz. Ahmet ARI, Ankara 2003, s. 95.

5 Gehî engüşt-i tehdîd ü gehî ḫançer-nümâ ya'nî
Dem-â-dem itmede bünyâd-ı kâr-ı zâr-ı müstaḥkem

6 Ḥayât-ı tâze buldı nâle vü efġân 'ahdinde
Şeb-i hicrâna döndi dûd-ı dilden ḫayme-i 'âlem

7 O câm-ı pür-ser-encâmuñ ḫumâr-ı neş'e-i devri
Ser-i hûşa ḳıyâmetler ḳopardı neş'eden aḳdem

8 O resme eyledi Beytü'l-ḥazen eyvân-ı keyvânı
Kı ṣad müdġam tamâm oldı dil-i vîrânede müdġam

9 Ne ḳâbil lehce-i kilk-i beyân ol vaḳ'ayı ta'bîr
Degül ḫod görmüş anuñ zerresin zürriyyet-i Âdem

10 Meger devr-i ḳamer ḥükmin Muḥarrem eyleyüp icrâ
Çekilmiş ḫar-geh-i kerb ü belâya mâh-ı 'ayş u dem

11 O demlerde nihân olmuş Şehîd-i Kerbelâ gözden
'Aceb mi 'ayn-ı 'âlemden elem dûr olmasa yek-dem

12 Ḥarâm olsa nola min-ba'd resm-i şûr u şehr-âyîn
Kı rûy-ı şâdumânî oldı çeşm-i ḫalḳa nâ-maḥrem

13 Görünmez rûy-ı râḥat bir daḫı oldukça ol tâli'
Dile âh u enîn ü dîdeye ḫûn-âbdur her dem

14 Senüñdür ey felek bî-şek bu bârân-ı belâ her sâl
Kı ḫâr-ı pâyı itdün gevher-i efser ḳadar mükrem

15 Ser-i Âl-i 'Abâ'ya teng idüp pehnâ-yı devrânı
Çıḳarduñ başa seng-i râh-ı sûr-ı ḫânedânı hem

16 Zamânuñda leked-kûb-ı ġubâr-ı inkısâr oldı
Ruḫ-ı âyîne-i ḳalb-i Ḥabîb-i Ḫâlıḳ-ı Ekrem

17 Ḫazân-ı ġadr ile pejmürde itdüñ gülşen-i neslin
Dü-deste sünbül-i Zehrâ'ya virdün zehr ile derhem

18 Sen ol pîr-i kühen-tedbîr-i ceng-i ehl-i ḫaksın kim
Saña şâkird olımaz câdû-yı ezraḳ ile Bel'am

19 Mıyân-ı ümmete şerm itmeyüp tâ dâmen-i maḥşer
Bıraḳduñ cirm-i 'ayn-ı cürmine mânend bir balġam

20 Nıẓâm-ı seyrüñe şîrâze olsun vaż'-ı nâ-hemvâr
Esâs-ı 'ayş-ı Ehl-i Beyt'i itdüñ cevr ile berhem

21 Şikest olsun ser-i şâhîn-i mîzân-ı ḫaṭâ-sencüñ
Kı hem-seng oldı keffinde ser-â-ser ḳadr-i bîş ü kem

22 'Alâ raġmı'l-'Alî yâr olup eclâfa luṭf itdüñ
Gelür ḫaḳḳuñdan elbet ḳahr-ı bî-zinhâr-ı müstaḥkem

23 Düşer lâ-büd bu kâruñ 'aksi mir'ât-ı mücâzâta
Ḳalur mı ol maḳûle cür'etüñ encâmı hiç mübhem

24 Neden pûr-ı Ziyâd ile Yezîd'i ber-mezîd itmek
Niçün girdi şumâr-ı i'tibâra Şimr-veş aẓlem

25 Ḫar-ı dûlâb-ı devlet eyledüñ merdânı devrüñde
Licâm-ı ḫall ü 'aḳdi eyleyüp teslîm -i bin Mülcem

26 'Adâlet mesnedin itdüñ künâm-ı rûbeh ü kelbi
Ṭılısm-ı ġadre olduñ âşikârâ heft-ser erḳam

27 Cihânuñ ḳurretü'l-'aynın göze göstermeyüp aṣlâ
Mü'ekked eyledüñ ḳat ḳat saña aṣlî olan 'uḳdem

28 Süleymân-ı velâyet taḫtını berbâd idüp virdüñ
Dirîġâ dest-i rîv ü ḫayf dîve furṣat-ı ḫâtem

29 Bir iş itdüñ ki ḫoşnûd eyledüñ kendüñden iblîsi
'Iyâẕen billâh olduñ cümleden gitdükçe sen eş'em

30 Düşer mi sifle-perverlik 'uluvv-i himmet ehline
Ḫuṣûṣâ sen zümürrüd gevher anlar ef'î-i pür-sem

31 'Acebdür ḫum-nişîn-i ḥikmete ins-i ḫılâf-ı cins
Sezâdur itse vaṣfuñ bi't-tabi' erbâb-ı meşreb zem

32 Ḫadîd-i 'özre bes rûmâl-i iḫlâṣ-ı şeb ü rûz ol
Ki evc-i rû-sefîdidür cenâb-ı dergeh-i erḥam

33 Vücûduñ ḫalḳa-i gûş-ı 'ubûdiyyet idüp câna
Kemer-bend-i miyân-ı ḫıdmet olsun kehkeşânuñ hem

34 Reh-i ḫürmetde eyle aṭlasuñ ol şâha pây-endâz
Nişâr-ı ṣâbit ü seyyâruñ it şükrâne-i maḳdem

35 İderse pertev-i mihr-i ḳabûli ḫâneñi rûşen
Oldur ḫâlî ayaġ-ı ser-nigûnuñ reşk-i câm-ı Cem

36 Dem-â-dem ḫâk-i pây-ı zâ'irân-ı Kerbelâ ol kim
Hemîşe zîr ü bâlâda olasın server-i a'ẓam

37 Gülistân-ı ser-i kûy-ı şehen-şâh-ı şehîdâna
Nücûmuñ âb-ı rûy-ı merdüm-i çeşmini ḳıl şebnem

38 Ser-â-ser 'arż-ı ḫâl-i âsitân-ı tevbe ol tâ kim
Ola engüşter-i zinhâruñ ol ḳadd-i ḫam-ender-ḫam

39 Ḳuli ḳurbânı ol cân u serüñle cümle esbâṭuñ
Ki bâzâr-ı sa'âdetde budur sermâye-i mu'ẓam

40 Kemîne mûları bed-ḫâhına virme amân yek-dem
Ki def'-i şerr-i a'dâdur ḫayır-ḫâh olana elzem

41 Dökerse âb-ı rûy-ı câm-ı bezmin sen de ḳanın dök
Odur semt-i hevâ-dârîde zîrâ minhec-i aḳvem

42 Olursañ nâvek-i sû'ü'l-ḳażâ-bâr ol ser-i ḫaṣma
Kemân-ı ġayret ol ya'nî dime şarṭ-ı rehi bilmem

43 Ḫavârıc mülkini târâc-ı Tâtâr-ı belâ eyle
Murâd üzre bulınca nâm-ı nîk ü ṭâli'-i ḫurrem

44 Niçün bâdî naẓarda olmaya dem-beste vü râlde
'Alemdür ḫod şıhâb-ı şâḳıbuñ dîv itmede mülzem

45 Gehî neyl-i nemed-berdûş u geh cell-i siyeh-pûş ol
Ḫulâṣa defter-i eyyâma eyle mâtemi ḫâtem

46 Rehîn-i ıḫtırâḳ it kevkeb-i tâli'lerüñ dâ'ım
Yeter bu iş velî olsun senüñ sa'yüñ daḫi munẓam

47 Saña yanınaḳ yakılmaḳ anları ıḫrâḳdur ancaḳ
Ki ḫâr-ı râh-ı Ḥaḳḳ'a berḳdür bi'l-ittifâḳ eslem

48 Nedür sûdı vücûduñ ṭu'me-i tîġ-ı hilâl itseñ
Hemân yek-pâre ṭavḳ-ı la'net-i bed-gû ol ey ebkem

49 Olurdı müdde'â-yı dîn-i ehl-i kînden ber-câ
Olaydı ḫiṣṣe-mend-i nükhet-i gül-bînî-i aḫşem

50 Saḳardur bu revişle 'asker-i baġye maḳar dirdi
Verâ-yı perde-i esrâr olaydı vâ'ıẓ-ı müfhem

51 Meger bir kâmil-i âgeh görür 'aynıyla rü'yâda
K'ider mâlüñ şerârıyla şerârı birbirine żam

52 Su'âl itdükde aḥvâl-i Yezîd ü ḫaylini andan
Dimiş var ise dûzaḫdur o sırruñ keşfine mülhem

53 Ziyân-ı her zebâna nutḳ ider fi'l-ḥâl ḳudretle
Cevâbında dimiş hel-min mezîd ey ehl-i dil f'efhem

54 Ne ḫâcet yâfe-i la'n ile telvîṣ-i dehân itmek
Ezelden ḫod Yezîd ü ḫaylı olmuş la'n ile tev'em

55 Velî resm-i ṣadâḳat düşmen-i yâra 'adâvetdür
Sezâdur nîm-cû kînine itsem la'n-i mıl'u'l-fem

56 Ne bilsün leẕẕet-i nefrîn-i bî-pervâyı ol ḳavme
Olan ẕihn-i saḳîmi 'illet-i evhâm ile esḳam

57 Seḫâsın vaḳf-ı râh-ı la'n iderdi 'ömri oldukça
Göreydi anlaruñ kirdâr-ı pür-küfrânını Ḥâtem

58 Gönül pür-neş'e-i ṣahbâ-yı 'aşḳ-ı âl-i aḫdur
Ḫayâl-i ḫâṭırumda ġayra yer yoḳdur Ḫudâ a'lem

59 Ḳuṣûr itmezdi ṭarḥ-ı farṭ-ı mâtem itmede meşreb
Dimâġ-ı ṭab' u ḫûşum itmeseydi dûd-ı dil sersem

60 Kebûd-ı seng-i mâtem eyleyen ruḫsâre-i zerdin
Dü-'âlemde olur pîşânî-i ġarrâ ile mu'lem

61 Zebânı la'l ü cânı nâl ü cismi kîr-gûn oldı
İdince ḫâme ḫarf-i Kerbelâ'nuñ mühmelin mu'cem

62 'Acebdür Zâl olmazsa o rezm-i ġadr-ı bî-'özrüñ
Görince zehr-i gerd-i zehre-çâkın dîde-i Rüstem

63 Ne mümkindür devâ vü tesliyet derd-i 'azâdur bu
Ṭabîbâ terk-i tedbîr eyle 'âzil sen daḥi epsem

64 Bu zaḫm-ı cân-güzâra ey dil-i ṣad-pâre-i Ṣâḳıb
Vire Rabb'üñ meger dârü'ş-şifâ-yı ṣabrdan merhem

65 Siper rûy-ı rızâ vü sîne-i teslîmdür ancaḳ
Ḳısıyy-ı nüh-felekden olsa bir tîr-i ḳażâ mübrem

66 Kerîmâ Żü'l-Celâlâ behre-mend-i 'ibret it cânı
Çü ḥikmetden degül ḫâlî cemî'an muġnem ü muġrem

SALACIOĞLU (GİRİTLİ MUSTAFÂ CELVETİ) (Öl. 1825'ten sonra)

(Murabba') Merṣiye-i Ḳuṭbu'ş-Şühedâ Cenâb-ı Ḥüseyn Bin 'Aliyyü'l-Murtażâ[423]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 Bugün 'âşıḳlaruñ ḳaddi büküldi
Maḥabbet bâġınuñ gülleri ṣoldı
Ḥüseyn'üñ mâtemi dünyâya doldı
A sulṭânım ah efendim Ḥüseyn'im

2 Söyündi ḫâne-i Aḥmed çerâġı
Gidüp Âl-i 'Abâ'nuñ yavrucaġı
Ḫarâb itdi dil-i 'uşşâḳı dâġı
A sulṭânım ah efendim Ḥüseyn'im

3 Gelüp mâh-ı Muḥarrem irdi mâtem
Ṭutuşdı fürḳatiyle cümle 'âlem
Nice ṣabr eylesün bu derde âdem
A sulṭânım ah efendim Ḥüseyn'im

4 Ṣalacıoġlı ḳılar âh u zârı
Ḫazân oldı mürüvvet gül-'ızârı
Şehîd oldı Resûl'üñ şîve-kârı
A sulṭânım ah efendim Ḥüseyn'im

SÂMİ (19. Yüzyıl)

(Terkîb-i Bend) Merṣiye-i Cenâb-ı Şehen-şâh-ı Kerbelâ[424]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Cûş eyleyüp Yezîd-i pelîdüñ şeḳâveti
Âl-i Resûl'e oldı eñ evvel iḫâneti

2 Mehcûr idüp cenâb-ı Ḥüseyn'i Medîne'den
Rencîde ḳıldı seyyid-i şübbân-ı cenneti

[423] Giritli Salacıoğlu Mustafa Celveti Divanı. Haz. Cemal KURNAZ. Mustafa TATÇI. Yaşar AYDEMİR, Ankara 2000, s. 111.
[424] Sâmî, Mersiye, İstanbul 1290, 8 sayfa.

3 Mecbûr u mübtelâ idüp ol şâh-ı efḫamı
Meydân-ı Kerbelâ'da ḳıtâle nihâyetî

4 Zâr eyledi o sâḥa-i pür-hevl-nâkde
Leb-teşnelikle ḥażret-i Şâh-ı velâyeti

5 Âmâde oldı ḳavm-i 'adû ḥarb u ḍarba hep
Kâr itmeyüp cenâb-ı İmâm'uñ naṣîḥati

6 Bu ḥâl-i pür-melâl ile gün ḳılup güzâr
Ferdâya ḳaldı ṣûret-i icrâ-yı kâr-zâr

II

7 Ol ḳurre-i dü-çeşm-i Şehen-şâh-ı enbiyâ
Ol necl-i pâk-i Şîr-i Ḫudâ Şâh-ı Kerbelâ

8 Taḫşîl-i ruḫṣat eyledi hep fâriġ oldılar
Endîşe-i veġâdan o şeb mevkıb-i 'alâ

9 'Aşr-ı meh-i Muḥarrem idi ol gice meger
Cümle 'ibâdet eylediler ṣubḥ olınca tâ

10 Yetdi ṣavâmı'-i melekûta ṣadâları
Ol rütbelerde eylediler nevḥa vü bükâ

11 Sükkân-ı âsumânuñ inüp eşki yerlere
Ebvâb-ı ḥüzn ü mâtemi çâk eyledi semâ

12 Semt-i semâdan oldı o dem bir ses istimâ'
Kim gûş idenler eyledi dehşetle hep semâ'

III

13 Geldi ḥużûr-ı ḥażrete Gülşûm-ı nâzenîn
Geh gevher-i sirişk döküp gâh idüp enîn

14 Aḥvâl-i pür-melâleti yâd eyleyüp didi
Mesmû'-ı pâkuñ oldı mı ol ṣavt-ı âteşîn

15 Virdi aña cevâb kım ol şâh-ı dîn-penâh
Şimdi baña buyurdı ki Sulṭân-ı Mürselîn

16 Hep intiẓâr-ı rûḥ-ı şerîfüñdedür senüñ
Ervâḥ-ı enbiyâ ile bi'l-cümle ḥûr-ı 'în

17 Gûş eyleyince bu sözi Gülsûm idüp fiġân
Ṭâs-ı sipihri eyledi âvâzı pür-ṭanîn

18 Ma'lûm olup cenâb-ı İmâm'uñ şehâdeti
Derdüñ bidâyetinde göründi nihâyeti

IV

19 Cem' idüp ehl-i beytini ol şâh-ı dâd-ger
Her birisine eyledi bir luṭf ile naẓar

20 Didi sizüñle eylerim ey dostlar vedâ'
Zîrâ teḳarrüb eyledi hengâme-i sefer

21 Az ḳaldı kim bütün ḳafesin çâk çâk idüp
Sîmurġ-ı rûḥ-ı pâkim aça 'arşa bâl ü per

22 Gözler hemîşe leẕẕet-i dîdârımı benim
Ervâḥ-ı enbiyâ ile hep Seyyidü'l-Beşer

23 Bir bir çeküp kinârına evlâd u âlini
Âh eyleyüp buyurdı ki ey nûr-ı dîdeler

24 Aḥvâliñüz 'aceb ki ne-ṣûret-nümâ olur
Bu ḳavm ile sizüñ de ser-encâmıñuz nolur

V

25 Bir yanda Şehribânu girîbân-ı ṣabrı âh
Çâk eyleyüp dır idi ki ey şâh-ı dîn-penâh

26 Sen böyle 'azm-i vuṣlat idince ḳoyup bizi
Âyâ bu şâh-zâdelere kim ḳılar nigâh

27 Bir yana derd-i ġurbet ü bir yana hecr-i dost
Gönülüm bu iżṭırâb ile bulsun naṣıl refâh

28 Maḥzûn-ı bî-sükûn-ı ciger-ḫûn-ı ḥasretim
Zâr itmesün benim gibi bir kimseyi İlâh

29 Bir yanda Ümmü Gülşûm ile Zeyneb âh idüp
Eflâke geydürürler idi câme-i siyâh

30 Çalḳardı 'arşı nâle-i feryâd-ı Ehl-i Beyt
Ḳalmışdı Ḥaḳḳ'a ṣûret-i imdâd-ı Ehl-i Beyt

VI

31 Çarḫ eyleyüp bu vâḳı'adan 'arż-ı iżṭırâb
İtdi sevâd-ı şâmı çeküp rûyına niḳâb

32 Zîr-i seḥâb-ı âha çeküp kendini ḳamer
Döndürdi ḥaşre 'âlemı âṣâr-ı pîç-tâb

33 Feryâd iderdi bir nice etfâl şu deyü
Kim şiddet-i 'aṭaşdan olup her biri ḫarâb

34 Bu iżṭırâb ile eşer-i ṣubḥ idüp ẓuhûr
Şeh-zâde itdi farż-ı İlâhî içün şitâb

35 Oldı cemâ'atine teyemmüm ḳılup imâm
Çıḳdı ḥarem-serâdan o dem miṣl-i âfitâb

36 Âṣâr-ı iştiġâl-i namâz olmadan tamâm
Âġâze-i du'âya daḫi virmeden ḫıtâm

VII

37 Meydân-ı Kerbelâ'ya 'alemler çeküp hemân
Bir bir ġulûya başladı a'dâ-yı bed-gümân

38 'Azm-i teveccüh itdi sipâh-ı ẓafer-penâh
İcrâ-yı rezme emr-i imâm ile ol zamân

39 Müzdâd idüp celâdetini keşret-i 'adû
Şemşîr ü rumḥın aldı ele oldı esb-rân

40 Virdi cünûd-ı devletine ḥüsn-i intiẓâm
Meydân-ı rezme 'azm ile ol Şâh-ı kâm-rân

41 Ceyş-i 'adûya şoñra muḳâbil ṭurup didi
Ey bey'at-ı Yezîd iden aḳvâm-ı bed-nişân

42 Ben ḳurre-i dü-çeşm-i Cenâb-ı Peyember'im
Ben necl-i pâk-i ḥażret-i Zehrâ vü Ḥaydar'ım

VIII

43 Ey ehl-i Şâm u Kûfe eyâ ḳavm-i kîne-cû
Ey leşker-i Dımışḳ u 'Irâḳ-ı nifâḳ-ḫû

44 Hem da'vet itdiñüz beni sizler bu mevḳi'e
Hem şimdi böyle eylediñüz üstüme ġulû

45 Yâ yol virüñ Medîne'ye 'avdet ḳılam yaḫud
Şâm'a gidem Yezîd ile olmaġa rû-be-rû

46 Her bir ṭarafdan üstine tîr itdiler revân
Gûş itmeyüp kelâmını ol serverüñ 'adû

47 Nâ-çâr döndi virdi icâzet sipâhına
Kim ideler muḳâtele ber-vech-i ârzû

48 Bir bir girüp muḥârebeye cünd-i cân-sipâr
Nûş-ı mey-i şehâdet ile oldı neş'e-dâr

IX

49 Şemşîr-i ictihâdı çeküp ḥażret-i İmâm
Meydân-ı ḥarbe eyledi yek başına ḫırâm

50 Ol tîġ-ı âb-dâr ile çoḳ merd-i nâ-kesüñ
Keştî-i 'ömrin eyledi ġarḳ-ı yem-i ẓalâm

51 Ḳalmışdı esb-i pâki tek ü tâzdan dırîġ
Oldı piyâde ḳıldı ḳıtâle yine devâm

52 İẓhâr idüp netîce kemâl-i müşâberet
Yetmiş iki cerîḥa-i cân-ḫâr ile tamâm

53 Dest-i celâdetin ṭutup âḫir yed-i ḳazâ
Fermân-ı Ḥaḳḳ'a ḥüsn-i rızâsıyla ḳıldı râm

54 Elden bıraḳdı tîġın idüp ḫâke ittikâ
Oldı güşâde vechine dîdâr-ı Kibriyâ

X

55 Ol şâh-ı dîn-penâhı görüp Şimr-i fitne-kâr
Al ḳanlar içre oldıġını zâr u bî-ḳarâr

56 Ḳıldı ḥavâle ṣadrına kâfir ayaḳ başup
Bûseş-geh-i Muḥammed'e şemşîr-i âb-dâr

57 Çeşm-i mübârekin açup ol seyyid-i kerîm
Didi celâdet ile kim ey Şimr-i kîne-dâr

58 Bir laḥẓa vir amân ki edâ-yı ṣalât idüp
Leb-teşne ḥâcetim ḳılayım 'arż-ı Kirdgâr

59 Redd itmeyüp bu emrini bâ ḥükm-i Żü'l-Celâl
Kâfir çekildi ṭurdı namâza o şehriyâr

60 Başın ki ḳoydı secdeye ḳaldırmadan hemân
Başın bedenden itdi cüdâ âh o bed-güman

XI

61 Zâhid bu ẓulmi eyleyen ol mâh-ṭal'ata
Lâyıḳ degil midür hele sen söyle la'nete

62 Bu rütbe cevr ider mi 'aceb müslimân olan
Nûr-ı dü-çeşm-i Aḥmed ü Şâh-ı velâyete

63 Bilmem ne yüzle cür'et idüp bu işe Yezîd
Ḳalḳışdı zât-ı pâk-i Ḥüseyn'e 'adâvete

64 Dest-i elemle sîne dögüp ḳılsun âh u zâr
Tâ ḥaşr olınca ḫalḳ-ı cihân bu felâkete

65 Bârân idüp sirişkini hemvâre nüh-felek
Yaḳsun vücûdın ins ü melek nâr-ı ḥırḳate

66 Âsân degül şehâdet-i Sulṭân-ı Kerbelâ
Ḳan aġladı bu ḥâdiṣeye çeşm-i enbiyâ

XII

67 Ey 'âşıḳ-ı şikeste meded ṭurma mâtem it
Ta'ẓîm-i âl ü ḥürmet-i mâh-ı Muḥarrem it

68 Keştî-i cismüñ eyleye ġarḳ-âb-ı baḥr-ı ḫûn
Çeşmüñ o rütbe eşk-i taḥassürle pür-nem it

69 Bâr-ı ġumûm-ı vâḳı'a-i Kerbelâ ile
Mânend-i dâl ḳâmet-i eflâki pür-ḫam it

70 Yâd eyle teşne-leb gül-i gülzâr-ı Aḥmed'i
Yek nâlişüñile bülbül-i gülzârı ebkem it

71 Geh gözden eyle eşküñi seylâbe-veş revân
Geh nây-ı bî-nevâ gibi âh-ı dem-â-dem it

72 Her kimde varsa ḥubb-ı Resûl ü Ḫudâ bu gün
Sâmî-i dil-şikeste-veş eyler bükâ bu gün

SÂMÎ (ŞEYH SÂMÎ) (1876-1934)

1- (Gazel) Muḥarrem[425]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 Muḥarremdir tecellî-gâh-ı Mevlâ
Muḥarremdir cemâle râh-ı Ḳuṣvâ

2 Muḥarrem oldı mâtem-gâh-ı sâdât
Muḥarremdır 'ıbâdet-gâh-ı zîbâ

3 Muḥarremdır bahâr-ı ḥüzn ü endûh
Muḥarrem maşrıḳ-ı necm-i belâyâ

4 Muḥarremdır meḥârimden Muḥarrem
Muḥarremdır şuhûr içre mükerrem

5 Muḥarremdır şehâdet mihr ü mâhı
Muḥarrem ıtdıren 'uşşâḳa âhı

6 Muḥarremde ẓuhûr ıtdı beliyyât
Hevâ-yı Ehl-i Beyt'e geldi âfât

7 Muḥarremdır iden çeşmânı çeşme
Muḥarrem ıtdıren fettâna fitne

8 Muḥarremdır şuhûrda mâh-ı mâtem
Olurlar 'âşıḳûn müstaġrak-ı ġam

9 Muḥarremde şehîd oldı İmâmeyn
Muḥarremde ġarîb oldı hümâmeyn

10 Muḥarrem aġladır 'uşşâḳı her dem
Muḥarrem baḫş ider 'uşşâḳa mâtem

2- (Müseddes) MerşiyeMuḥarrem[426]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Seyyidü'l-kevneyn Muḥammed 'âlemiñ sulṭânına
Kâ'inât yüz sürmege geldikde âsıtânına
Sen ne yüzle varacaḳsın âḫiret meydânına
Çünkı ḳıydıñ nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'nıñ cânına
Vâcib iken ḥürmet itmek Ehl-i Beyt'iñ şânına
'Âḳıbet girdiñ neden Âl-i 'Abâ'nın ḳanına

2 Evliyâlar Ehl-i Beyt'iñ yüz sürer aḳdâmına
Kâ'inât ḥürmet ider hep nesl-i Aḥmed nâmına
Virmediñ bir ḳatre âbı Ehl-i Beyt eytâmına
Ẓulm ile ḳaṣd eyledin Âl-i 'Abâ ı'dâmına
Vâcib iken ḥürmet itmek Ehl-i Beyt'iñ şânına
'Âḳıbet girdiñ neden Âl-i 'Abâ'nın ḳanına

[425] Şeyh Sâmî, Nâme-i Muharrem, İstanbul 1327, s. 2.
[426] ŞeyhSâmî, Nâme-i Muharrem, İstanbul 1327, s. 9.

3 Didiler kı ceddimiz peygambere ḥürmet idiñ
Beñzi şararmış olan ma'şûmlara şefḳat idiñ
Cigerimiz yandı şusuzlukla merḥamet idiñ
Ṭaş mıdır ḳalbiñ bu vâveylâya lînet itmediñ
Vâcib iken ḥürmet itmek Ehl-i Beyt'iñ şânına
'Âḳıbet girdiñ neden Âl-i 'Abâ'nın ḳanına

4 Ẓulm ile ḳanlar döküp 'âlemde Ceyhûn eylediñ
Muṣṭafâ vü Murtażâ'yı bil kı maḥzûn eylediñ
Tâ-be-maḥşer 'âşıḳînıñ ḳalbini ḫûn eylediñ
Nefsiñe maġlûb olup iblîsi memnûn eylediñ
Vâcib iken ḥürmet itmek Ehl-i Beyt'iñ şânına
'Âḳıbet girdiñ neden Âl-i 'Abâ'nın ḳanına

5 Bir tedâvî mümkin olmaz yâre açdıñ 'âleme
Hep semâvât ehlini müstaġraḳ itdiñ mâteme
Fâ'iḳ oldı ẓulm ü 'ışyânıñ seniñ her ẓâlime
Fikr-i bî-inṣâfa çekdiñ büsbütün sen ḫâtime
Vâcib iken ḥürmet itmek Ehl-i Beyt'iñ şânına
'Âḳıbet girdiñ neden Âl-i 'Abâ'nın ḳanına

6 Var mı söyle ḫâk-i pây-ı Muṣṭafâ'ya ḥürmetiñ
Hem veliyyü'l-Müctebâ'ya Murtażâ'ya raġbetiñ
Şer'-i Aḥmed'de görülseydi seniñ ciddiyyetiñ
Ehl-i Beyt'e mutlakâ olmazdı hiç żıddiyyetiñ
Vâcib iken ḥürmet itmek Ehl-i Beyt'iñ şânına
'Âḳıbet girdiñ neden Âl-i 'Abâ'nın ḳanına

7 Böyle maḥzûn eylemek mi maḳṣadıñ peygamberi
Yoḳsa dil-ḫûn eylemek mi sâḳiyân-ı kevseri
Vâriş-i ḳuṭbiyyet-i Aḥmed olan bir dilberi
Ẓulm ile ḳıydıñ nasıl bu ġonca-i nâẓük-teri
Vâcib iken ḥürmet itmek Ehl-i Beyt'iñ şânına
'Âḳıbet girdiñ neden Âl-i 'Abâ'nın ḳanına

8 Böyle mıdır Ehl-i Beyt'e ḥürmet-i şânıñ seniñ
Böyle mi âyet ḥadîşe dîn ü îmânıñ seniñ
Yoḳ mıdır Kur'ân'da âyâ ḥaşr u mîzânıñ seniñ
Böyle mi âlûde vaḥşetlerle vicdânıñ seniñ
Vâcib iken ḥürmet itmek Ehl-i Beyt'iñ şânına
'Âḳıbet girdiñ neden Âl-i 'Abâ'nın ḳanına

9 Ceddi peygamber Muḥammed Muṣṭafâ Faḫr-i Ḫudâ
Vâlidı Ḫaydar 'Aliyyü'l-Murtażâ bedr-i 'alâ
Mâderi Ḫayru'n-Nisâ olmuş iken Zehrâ aña
Sen ne yüzle lâyıḳ olduñ bey'ata ey bî-ḥayâ
Vâcib iken ḥürmet itmek Ehl-i Beyt'iñ şânına
'Âḳıbet girdiñ neden Âl-i 'Abâ'nın ḳanına

10 Bilmediñ mi anlarıñ bâḳîde ḫünkâr oldıġın
Bezm-i vaḥdet gülşeninde verd-i bî-ḫâr oldıġın
Ḥürmet-i Âl-i 'Abâ'da nice âşâr oldıġın
Naşş ile ẓâlimleriñ la'na sezâ-vâr oldıġın
Vâcib iken ḥürmet itmek Ehl-i Beyt'iñ şânına
'Âḳıbet girdiñ neden Âl-i 'Abâ'nın ḳanına

11 Ḥaḳḳ'a îmânı olan vicdân bunı itmez ḳabûl
Aḥmed'e ümmet olan insân bunı itmez ḳabûl
Ehl-i Beyt ḳadrin bilen 'ırfân bunı itmez ḳabûl
Sâmıyâ 'âlemde hiç bir cân bunı itmez ḳabûl
Vâcib iken ḥürmet itmek Ehl-i Beyt'iñ şânına
'Âḳıbet girdiñ neden Âl-i 'Abâ'nın ḳanına

SÂMİH RİF'AT (1874-1932)

1- (Müseddes) Merşiye[427]

(Mefâ'îlün Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün)

1 Muḥarrem oldı degildir gözümde şimdi cihân
Temevvüc itmede pîşimde ḥûn-ı mazlûmân
Ḥüseyn düşmüş atından zemîne şayḥa-künân
'Alî fiġân idiyor âsumânda pür-heyecân
Helâk olup gidiyor hep Muḥammed evlâdı
Nedir bu vâ ebetî vâ ebetî feryâdı

2 Ḥazîn ḥazîn geliyor bir bükâ-yı cân-fersâ
Resûl-i muḥteremiñ rûḥ-ı bî-ḳarârından
Ayırmayıñ diye her laḥza aġlıyor o ṣadâ
Ḥüseyn'ı sevgili evlâd-ı ġam-güsârından
Resûl'e ḳarşı naşıl eyledi ġulüvde şebât
Ḥudâ'yı bir ṭanıyan kimse yoḳ mıdır heyhât

3 'Irâḳ çöllerinin ufḳ-ı şu'le-bârında
'Ayân olup bakıyor Kerbelâ'ya Betûl
Dü-dest-i ḥayreti gîsû-yı târumârında
Ḥüseyn'ım âh Ḥüseyn'im diyor ġarîb ü melûl
Vücûd-ı nâzükin itmiş iḥâṭa ebr ü şafaḳ
Bulut degil bu anıñ ḥûn-ı ḳalbidir muṭlaḳ

4 Şu yanda bir yigidiñ sâ'id-i metânetini
Teninden ayrı bıraḳmış zemînde tîġ-ı cefâ
Bu yanda bir melegiñ na'ş-ı pür-ṣabâḥatini
Semend-i ġadrine çignetmek istiyor a'dâ
Yezîdiyân utanır şanma yâ 'Alî Ḥaḳ'dan
Yetiş o yavruyı ḳaldır eliñle toprakdan

5 Bürîde-ser yatıyor şâh-ı Kerbelâ yerde
Ne bir kefenle ṣarılmış ne pîrehen ḳalmış
Ser-i mübâreki eñ nâ-muvâfıḳ ellerde
Ġażâb-ı ḥûn ile bir şekl-i âteşîn almış
Nedir bu manzara yâ Rab nedir bu müdhiş ḥâl
Şerî'atiñ oluyor dem-be-dem rehîn-i zevâl

6 Ḥarem-serây-ı nübüvvetde bir ḥazîn âvâz
Diyor hemîşe uyan sevgilim uyan Ḳâsım
Güzel dehâniñi aç sevdigiñle ol dem-sâz
Sen ölme ben öleyim âh ey cüvân Ḳâsım
Kim itdi ġayyız-i iskât söyle ḳanıñla
Naşıl ḳıyar saña insân bu ḥüsn ü âniñla

[427] Sâmih Rif'at, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 149.

7 Rukiyye Fâtıma ḥâlâ o nev-resîde ṣabî
Bütün şu bulmaḳ içün gitdiler ḫayâlinde
O intiẓâr ile her ân didikçe eyne ebî
Şu isterim sözi peydâ lisân-ı ḥâlinde
Öpüp dehânını Zeynü'l-'Abâ melûl u ḫarâb
O mâh-pâreyi eşkiyle eyliyor sîr-âb

8 Güneş ġurûb idiyor kârbân-ı leşker-i şâm
Ẓalâm içindeki çölden uzaḳlaşup gidiyor
O kârbânla giden Ehl-i Beyt-i bî-ârâm
Dönüp dönüp baḳıyor Kerbelâ'ya âh idiyor
O yerde şimdi esen rûzgâr öten murġân
Ḥüseyn'i yâd ile Sâmiḥ fıġân idiyor her ân

2- (Murabba') Muharremiye[428]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 Hezârân per açup reng-i ẓiyâdan
Ufûl itmiş güneş ṣaḥn-ı semâdan
Şebistân-ı elem ḥâlî ṣadâdan
Göñül pür-girye ḥâl-i inzivâdan

2 Ne beklersin ḳılup ey bâd-ı şeb-ḫîz
Dem-â-dem ṭurra-i ezhârı tehzîz
Getür luṭf eyle bir bûy-ı dil-âvîz
Meşâm-ı câna ḳabr-i Murtażâ'dan

3 Uzaḳdan yalvarup ebr-i bahâra
Didim gel şöyle meyl it bir kenâra
Ḥüseyn'imden ḫaber vir ḳalb-i zâra
Eger geçdiñse deşt-i Kerbelâ'dan

4 İlâhî-meşrebim vaḥdet-perestim
Şarâb-ı cilve-i ḥayretle mestim
O sâġardır ki zînet-sâz-ı destim
Dolar ḫum-ḫâne-i Âl-i 'Abâ'dan

5 Bu demdir ṭab'ımıñ devr-i melâli
Sever ẓulmetle rûḥum ḥasb-i ḥâli
Ṣadâlar duymanıñ var iḫtimâli
Ḳarañlıḳlarda âmâḳ-ı ḫafâdan

6 Ne mümkin sevmemek Sâmiḥ Ḥüseyn'i
Ḳabûl eyler mi insân böyle şeyni
Resûl-i Kibriyâ'nıñ nûr-ı 'aynı
Mu'azzezdir bizim-çün enbiyâdan

[428] Mehmet Yalçın YILMAZ: Türk Din Musikisinde Mersiyeler ve Mersiyehanlar (yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006, s. 107.

SEBÂTİ (HÂFIZ MEHMED SEBÂTÜDDİN) (1846-1905)

1- (Ḳaṣîde) Merṣiye Der-Ḥaḳḳ-ı İmâm Ḥüseyn[429]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Na'l-ı sümm-i merkebüñden dil fürûzân yâ Ḥüseyn
Mâ-cerâsından ol esbüñ sîne sûzân yâ Ḥüseyn

2 Sen şehen-şâh-ı şehîdân oldıġuñ demden berü
Yaş döker çeşm-i semâ mânend-i bârân yâ Ḥüseyn

3 Añmadılar mı 'aceb rûz-ı cezânuñ 'aṭşını
Kim seni ḳoydı dirî ġâ öyle 'aṭşân yâ Ḥüseyn

4 Dûdmân-ı Ḥaydar'a ta'ẓîm key vâcib iken
Kesdiler bir bir sizi mânend-i ḳurbân yâ Ḥüseyn

5 Ḳıldılar pâ-mâl şer'-i üstüvâr-ı Aḥmed'i
İtdiler dîvâr-ı dîni ḫâke yeksân yâ Ḥüseyn

6 Göz göre ol biẓ'a-i pâküñ 'Aliyy-i Ekberi
Ser-bürîde itdiler der-ḫûn ġalṭân yâ Ḥüseyn

7 Ba'de-hâzâ pâk u ma'ṣûm ol 'Aliyy-i Aṣġar'a
Bâ-şehâdet şu yerine şundılar ḳan yâ Ḥüseyn

8 'Azm-i meydân eyledüñ çün bî-kes ü tenhâ ġarîb
Oldı hep ehl-i semâ nâlân u giryân yâ Ḥüseyn

9 'Arṣa-i rûz-ı cezâda gör cezâsın anlaruñ
Gideler ṭamuya hep üftân ü ḫizân yâ Ḥüseyn

10 Dûdmân-ı Ḥaydar'a her dem Ḥudâ'nuñ raḥmeti
Anlara nefrîn ola her laḥẓa vü ân yâ Ḥüseyn

11 Cedd-i pâküñ ḥürmetine bu Şebâtî bendeñe
Ḳıl şefâ'at luṭf idüp bâ-izn-i Raḥmân yâ Ḥüseyn

2- (Kasîde) Merṣiye[430]

(Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ılün)

1 Luṭf ile bir eyle naẓar yâ Ḥüseyn
Tâ ola dil na'tuñı gûyâ Ḥüseyn

2 Ey yüzi âyîne-i envâr-ı Ḥaḳ
Şa'şa'a-i şems-i tecellâ Ḥüseyn

3 Şems ü ḳamer meh yüzüñ âyînesi
Ḥâk-i peyüñ gözlere tûtiyâ Ḥüseyn

[429] Sebâtî (Hâfız Mehmed Sebâtüddîn) Divanı, İstanbul 1309, s. 57.
[430] Sebâtî (Hâfız Mehmed Sebâtüddîn) Divanı, İstanbul 1309, s. 58.

4 Ref'-ı nıḳâb eyle cemâlüñ görem
Muntaẓıram olsa da rü'yâ Ḥüseyn

5 Sen kı şehen-şâh-ı şehîdânsın
Cây saña cennet-i me'vâ Ḥüseyn

6 Sensiz iken cenneti ḫoş görmedi
Çıḳdı o dem Âdem ü Ḥavvâ Ḥüseyn

7 Saṭḥ-ı felek rûḥuña olmaz mekân
Ḥayyiz olur 'arş-ı mu'allâ Ḥüseyn

8 Ṣabr u şebâtuñ bize göstermege
Gör ne ḳażâ eyledi Mevlâ Ḥüseyn

9 Çarḫ-ı felek seyr ideli tâ bu gün
Görmedi bir öylece ġavġâ Ḥüseyn

10 Vaḳ'a-yı dil-sûzuñı gûş eyleyüp
Ṣoldı ṣarardı yine ayvâ Ḥüseyn

11 Lâle-ṣıfat dâġ çekip sîneye
Söyledi gül rûyuña eyvâ Ḥüseyn

12 Rûz-ı cezâ sen bize ol dâd-res
Olmayalım 'âleme rüsvâ Ḥüseyn

13 Feyżüñ ile ḳaṭre-i nâçîzler
Olsa nola vâṣıl-ı deryâ Ḥüseyn

14 Çâker-i dîrîne Şebâtî seni
Yâd idiyor şevḳ ile her câ Ḥüseyn

15 'Arṣa-i maḥşerde yetiş dâdına
Luṭf ile bir eyle naẓar yâ Ḥüseyn

SELÂMİ (Öl. 1813)

1- (Gazel) Merşiye[431]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Revân it eşk-i çeşmiñ ey göñül mâh-ı Muḥarrem'dır
Ciger-ḫûn eyle âl-ı Muṣṭafâ'ya vaḳt-i mâtemdir

2 Nice mâtem kı râhında nişâr itmek gerek cânı
Kı zîrâ ḳurretü'l-'ayn-ı Ḥabîb-i Faḫr-ı 'âlemdir

3 Vücûduñ la'l-reng olsun zemîn-i Kerbelâ-mânend
Boyansun pîrehen al ḳana ol dem başḳa bir demdir

[431] Selâmî, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 171.

4 O dil dil mi ki yanmaz âteşinde âl ü evlâdıñ
O göz çıḳsun ki dem dökmez bu demde şâd u ḫurremdir

5 Selâmî nûş ider dest-i 'Alî'den kâse-i kevşer
Şu 'atşân kim Ḥüseyn ile Ḥasan'dır diye pür-ġamdır

2- (Gazel) Merşiye[432]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Mü'min oldur ki Muḥarrem gününe ḥürmet ider
'Uzlet-i ḫalḳ ile mâtem-kede-i ḫalvet ider

2 'Âşıḳ-ı Âl-i 'Abâ'yım deyü da'vâ iden er
Bugün erbâb-ı ġam u derd ile ünsiyyet ider

3 Sen de 'âşıḳ iseñ ey dil ġam ile aġla müdâm
Yerde eşkin dökene gökde melek raḥmet ider

4 Kerbelâ vaḳ'asını yâd ḳılan derd ehli
Giryeyi kendüsine vâcibe-i zimmet ider

5 Dökülen ḳanı gibi dîdeleriñden ḳan dök
Saña da ecr-i şehâdet gibi Ḥaḳ ḳat ḳat ider

6 Yeriñi mâtem ü endûh ile beytü'l-ḥazen it
Yarın 'uḳbâda yeriñ Ḥażret-i Ḥaḳ cennet ider

7 La'net it sen de Selâmî melek ü ins ü perî
Ḥaseneyn İbni 'Alî ḳâtiline la'net ider

SENİH-İ MEVLEVİ (Öl. 1866)

1- (Müseddes) Merşiye[433]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Yine geldi Muḥarrem Kerbelâ eyyâmını yâd it
Beyân eyle fiġân-ı cân-güdâz-ı âl ü evlâd it
Ḥüseyn-i müctebâya noldı bir kez zikr ü ta'dâd it
Bozup gülşen-sarây-ı zevḳi beyt-i nevḥa bünyâd it
Dem-â-dem külbe-i aḥzân-ı ḳalbiñ mâtem-âbâd it
Şehîd-i Kerbelâ'nıñ fürḳatiyle âh u feryâd it

2 Vücûb-ı ḥubb-ı evlâd-ı Resûl emr-i müsellemdir
Maḥabbetde ṣadâḳat eylemek çün şarṭ-ı a'ẓamdır
Ḥafâyâ-yı ṣudûr-ı 'âlemî Allâhu a'lemdir
Muḥibb-i ḫâliṣ olduñsa bu mâh işte muḥarremdir
Dem-â-dem külbe-i aḥzân-ı ḳalbiñ mâtem-âbâd it
Şehîd-i Kerbelâ'nıñ fürḳatiyle âh u feryâd it

[432] Selâmî Divanı, İstanbul 1287, s. 129.
[433] Senîh, Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 154.

3 Nice şehzâdegân bunca gül-i bâġ-ı şeref eyvâh
Muḳarreblerle oldı ʻarṣa-ı tîġ-ı telef eyvâh
Gidüp Zeynü'l-ʻAbâ'dan başḳa ḫayru'l-ḫalef eyvâh
ʻİbâd-ı muḫlişîne ḳaldı endûh u esef eyvâh
Dem-â-dem külbe-i aḥzân-ı ḳalbiñ mâtem-âbâd it
Şehîd-i Kerbelâ'nıñ fürḳatiyle âh u feryâd it

4 Ḳılup aʻdâ o şâhıñ evvelâ aʻvânını işhâd
Şehâdet buldı şoñra bir bir iḫvân ʻıtret ü evlâd
Ḳalup tenhâ şehîd oldı yegâne ol kerem-mu'tâd
Senîḥ işte be-her sâl eyleyüp merṣiyyeler inşâd
Dem-â-dem külbe-i aḥzân-ı ḳalbiñ mâtem-âbâd it
Şehîd-i Kerbelâ'nıñ fürḳatiyle âh u feryâd it

2- (Gazel) Der-Vaṣf-ı Celîl-i Cenâb-ı Ḥüseyn-i Kerbelâ[434]

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Sıbṭ-ı Maḥbûb-ı Ḫudâ'sın yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ
Cüz'-i zât-ı Murtażâ'sın yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

2 Cevher-i cân-ı Ḥasan rûşen-çerâġ-ı Fâṭıma
Server-i Âl-i ʻAbâ'sın yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

3 Çün şerâfet sende feṭḥ oldı ḫilâfet sende ḫatm
İbtidâ vü intihâsın yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

4 Menbaʻuñ baḥr-ı vücûd-ı Sâḳî-i Kevşer'dedür
Çeşme-i feyż-i ʻaṭâsın yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

5 Eylemiş Ḳur'ân'da Ḥaḳ tavṣîf ehl-i beytüñi
Sırr-ı vaḥy-i innemâ'sın yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

6 Cevher-i feyż-i şehâdetdür saña ancaḳ bedel
Naḳd-ı Şâh-ı lâ-fetâ'sın yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

7 Bâb-ı luṭfuñdan Senîḥ-i mücrimi redd eyleme
Ḳâbil-i ʻözr ü recâsın yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

3- (Müseddes) Der-Vaṣf-ı Münîf-i Ḥażret-i Şâh-ı Şehîdân[435]

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Bünye-zîb-i ḳalb-i vîrânım Ḥüseyn-i Kerbelâ
Bâʻiş-i iḥyâ vü ʻumrânım Ḥüseyn-i Kerbelâ
Tûtiyâ-yı çeşm-i imʻânım Ḥüseyn-i Kerbelâ
Lemʻa-sâz-ı ʻayn-ı îkânım Ḥüseyn-i Kerbelâ
Pertev-efrûz-ı dil ü cânım Ḥüseyn-i Kerbelâ
Nûr-baḫş-ı dîn ü îmânım Ḥüseyn-i Kerbelâ

[434] Senîḥ-i Mevlevî Dîvanı, İstanbul 1275, s. 8.
[435] Senîḥ-i Mevlevî Dîvanı, İstanbul 1275, s. 8.

2 Ḳâbiliyyetce degilsem de sezâ-yı iḫtişâş
Maḥż-ı luṭfından beni ḳılmış efendim ʿabd-i ḫâṣ
Ḥaḳḳıma iḥsânuñı görsün ʿavâm ile ḫavâṣ
Ẓulmet-i cehl ü ḍalâletden beni eyler ḫalâṣ
Pertev-efrûz-ı dil ü cânım Ḥüseyn-i Kerbelâ
Nûr-baḫş-ı dîn ü îmânım Ḥüseyn-i Kerbelâ

3 Şâh-ı ʿâlemdür dü-ʿâlemde nice yüz biñ ḳula
Uymayan aña ne mümkin kim reh-i Ḥaḳḳ'ı bula
Rehber oldı neyyir-i ʿaşḳı baña girdim yola
Ben fürûġ-ı miḥrinüñ iḥyâsıyam olsa nola
Pertev-efrûz-ı dil ü cânım Ḥüseyn-i Kerbelâ
Nûr-baḫş-ı dîn ü îmânım Ḥüseyn-i Kerbelâ

4 Fer bulup ḫurşîd-i ʿaşḳından dil-i sûz-efgenim
Tâb-dâr oldı ziyâsıyla çerâġ-ı rûşenim
Gûyiyâ bir şuʿledür şemʿ-i maḥabbetden tenim
Zerreyim ben âfıtâb-ı zâtına olmuş benim
Pertev-efrûz-ı dil ü cânım Ḥüseyn-i Kerbelâ
Nûr-baḫş-ı dîn ü îmânım Ḥüseyn-i Kerbelâ

5 Dest-gîr-i ʿâcizândur Ḥażret-i Şâh-ı Necef
Sen daḫîl-i âsitânısın Senîḥâ lâ-tuḥaf
Melce'üñdür necl-i pâkı çekme ʿâlemde esef
Ẕikr idüp bu maṭlaʿ-ı ġarrâyı ḳıl kesb-i şeref
Pertev-efrûz-ı dil ü cânım Ḥüseyn-i Kerbelâ
Nûr-baḫş-ı dîn ü îmânım Ḥüseyn-i Kerbelâ

4- (Terkîb-i Bend) Merṣiye-i Cenâb-ı Ḥüseyn ibni Murtażâ Der-Ṣûret-i Beyân-ı Vuḳûʿât-ı Kerbelâ[436]

(Mefʿûlü Fâʿilâtü Mefâʿîlü Fâʿilün)

I

1 İrmişdi yevm-i tâsıʿi eyyâm-ı mâtemüñ
Olmuşdı leyl-i ʿâşırı ʿaşr-ı Muḥarremüñ

2 Ḳılınmışdı laḥẓa laḥẓa teḳarrüb şehâdeti
Sulṭân-ı Kerbelâ vü Ḥüseyn-i muʿaẓẓamuñ

3 Bulmuşdı çarḫ-ı kîne-ver esbâb-ı iḫtilâl
İḫlâl-i intiẓâmına aḥvâl-i ʿâlemüñ

4 Gelmişdi ol zamân kim ola ḫâṣıl iftirâḳ
Cemʿinde Ehl-i Beyt-i Resûl-i mükerremüñ

5 Çünkim o demde mevkib-i Sulṭân-ı Kerbelâ
Olmuşdı sâye-efgeni ol sâḥa-i ġamuñ

6 Geldi muḳaddemâtı ẓuhûra vücûh ile
Ḥükm-i ḳazâ-yı Ḥażret-i Ḳayyûm-ı Aḥkem'üñ

[436] Senîh-i Mevlevî Dîvanı, İstanbul 1275, s. 10; Senîh, Mersiye, İstanbul 1273.

7 Ḳaṣd-ı Ḥüseyn-i pâkde ḥadden füzûn idi
Cûş u ḫurûşı ḥaşm-ı bed-endîş-i azlemüñ

8 Encâm-ı kâr u ʿâḳıbet-i ḥükm-i rûzgâr
Maʿlûmı oldı Ḥażret-i Sulṭân-ı Mülhem'üñ

9 Bildi ḥaḳîḳat üzre bu ḥâle netîceyi
Emr-i vedâʿa eyledi taḫṣîṣ o giceyi

II

10 Mühlet alup ʿadûdan o ser-defter-i beşer
Ḳıldı ferâġ-ı ḥarb ile fi'l-cümle defʿ-i şer

11 Cemʿ eyleyüp levâḥıḳ u etbâʿını tamâm
Gösterdi ışṭıġâl-i ʿibâdet o tâc-ı ser

12 ʿArşa irişdi ol şeb inâş u zükûrdan
Bâng-ı duʿâ vü nevḥa vü tehlîl tâ seḥer

13 Batdı o şeb sürâdıḳ-ı ʿulvî teġayyüre
Düşdi o şeb ʿavâlim-i süflîye lerzeler

14 Gerdûn şerm-sâr u zemîn bî-ḳarâr idi
Ḥâl-i saʿîd ü fi'l-i şaḳîye ḳılup naẓar

15 Ḥayretle açdı dîde-i bîdâr ṣubḥa dek
Mefḳûd olup sitârede tedbîrden eşer

16 Geydi ʿarûs-ı ʿâlem o şeb kisve-i melâl
Ḳıldı muḥadderât içün ʿarz-ı ġam u keder

17 Şîven-geh-i zalâma girüp ḫusrev-i nücûm
Mâtemde idi Şâh-ı Şehîdân içün ḳamer

18 Sükkân-ı âsumân u zemîn pür-melâl idi
Ḥâli cihânuñ ol gice bir özge ḥâl idi

III

19 Bir ṣavt irişdi ʿâlem-i ʿulvîden ol zamân
Virdi ḫulûl-i vaḳt-i şehâdetden ol nişân

20 Efkâra ṣaldı Ḥażret-i Gülşûm'ı ol ṣadâ
Taʿcîl ile maḳâm-ı İmâm'a olup revân

21 Didi ki e y birâder-i ṣâḥib-saʿâdetim
Mesmûʿuñ oldı mı ʿaceb ol bâng-ı cân-sitân

22 İḳbâl ile buyurdı Şeh-i Kerbelâ belî
Ḥâlâ ki vâḳıʿamda hem ey uḫt-ı mihribân

23 Gördüm Resûl-i Ekrem'i tebşîr idüp bana
Virdi peyâm-ı ḳurb-ı şehâdet deyüp ʿayân

24 Ey nûr-ı çeşm-i Fâṭıma vü Murtażâ Ḥüseyn
Cehd it ḥuzûrumuzda gel iftâr ḳıl hemân

25 Teşrîf-i rûḥ-ı pâkūñ içün intizâr ider
Ervâḥ-ı enbiyâ ile sükkân-ı âsumân

26 Gûş itdi bu peyâmı o faḫru'l-muḥadderât
Ḳıldı kemâl-i rikḳat ile girye vü fiġân

27 Cem' eyledi ḥużûr-ı İmâm'a nihâyetî
Eṭfâl u ṣâliḥât-ı ḥarîm-i velâyeti

IV

28 Şefḳat göziyle her birine eyleyüp nigâh
Böyle buyurdı ol şeh-i kerrûbiyân-sipâh

29 Ey dôstlar vedâ' iderim vaḳt-i hecrdür
Per açdı murġ-ı rûḥum ider 'arşı cilve-gâh

30 Mıṣr-ı ḳabûl-i Yûsufî'yem ḥabs-i ten geçüp
Zindân-ı teng-i dehrden oldum güşâde-râh

31 Hecrimle ıżṭırâbdadur şâh-ı evliyâ
Vaṣlım-çün intizârda Peyġamber-i İlâh

32 Dirdi muḥadderât-ı güzîn vâ-muṣîbetâ
Eylerdi sünbülân-ı riyâż-ı velâyet âh

33 Bağrına başdı rikḳat ile bir bir anları
Emr-i vedâ'ı eyleyüp icrâ cenâb-ı Şâh

34 Bir yanda Şehrbânû-yı 'işmet-güzîn-i pâk
Çâk eyleyüp taḥammüli eylerdi âh u vâh

35 Dirdi ki ey ġarîblere luṭfı ġam-güsâr
Vey zâr u dil-şikestelere sâyesi penâh

36 Âyâ bu şâh-zâdeleri eyleyüp yetîm
Kime bıraġup eyledüñ 'azm-i reh-i na'îm

V

37 Bunca emâneti kime teslîm idüp şehâ
Ṭutduñ 'azîmet-i ḥarem-i ḳurb-ı Kerbelâ

38 Yâ Rabbi kimse bencileyin olmasun ḥazîn
Her vechile teveccüh idüp miḥnet ü belâ

39 Bir yaña derd-i ġurbet ü bir yaña hecr-i dost
Çeşm olmasun mı pür-nem ü dil zâr u bî-nevâ

40 Bir cânibinde Ḥażret-i Gülşûm-ı pür-hümûm
Âġâz-ı nevḥa eyleyüp eylerdi kim nidâ

41 Ey şem'-i ḫânedân-ı risâlet nedür bize
Birbirini te'âḳub iden bunca ibtilâ

42 Bâdî-i tesliyet Ḥasan-ı müctebâ idi
Ḳılduḳda 'azm ravża-i Rıḍvân'a Murtażâ

43 Bulduḳda ol daḫı şeref-i i'tilâ-yı ḳurb
Ẓıll-i ḥimâyetüñdi bize me'men-i recâ

44 Ammâ ki senden özge kim ola penâhımız
Kim maḥremiyyet üzre tesellî ḳıla revâ

45 Eylerken ol gice bu muṣîbet ile güzâr
Oldı ṣabâḥ-ı rûz-ı şehâdet ṭalî'a-dâr

VI

46 Ol dem ḥarem-serâdan idüp Şâh-ı dîn ḥurâm
İtdi edâ-yı farż-ı İlâhî'ye ihtimâm

47 Ya'nî temîm eyleyüp icrâ ṣalât-ı ṣubḥ
Ḳıldı cemâ'atiyle edâ ḥażret-i İmâm

48 Encâma işṭiġâl-i namâz irmedin henüz
Âġâze-i du'â vü niyâz olmadın tamâm

49 Nâ-gâh ḳopdı ġulġuleler sûy-ı ḫaşmdan
Âheng-i kâr-zâra ḳılup eşkıyâ ḳıyâm

50 Ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya 'alemler yürütdiler
Ṣaflar düzüp sipâh-ı 'adû gösterüp ġarâm

51 Ceyş-i şaḳî süvâr u piyâde ẓuhûr ile
Gösterdi ḳaṣd-ı Âl-i Resûl üzre izdiḥâm

52 Merdân-ı cân-sipâr-ı cihâd u ġazâ daḫı
Ḥâṣıl ḳılup bu ġulġuleden intibâh-ı tâm

53 Meydân-ı rezme 'azm ü teveccüh buyurdılar
Ruḫṣat alup İmâm'dan ol fırḳa-i hümâm

54 Gül-bâng-ı Aḥmedî ile tesbîḥ iderek
Ṭurdı sevâd-ı cinne muḳâbil nice melek

VII

55 Dergâh-ı Bî-niyâz'a sürüp cebhe-i niyâz
Hîç itmedi füzûnî-i a'dâdan iḫtirâz

56 Peyġamber'üñ 'imâme vü seyf ü ridâsını
Geydi ḳuşandı Ḥażret-i Şâh-ı muḥib-nüvâz

57 Raḫş-ı Resûl'e kim 'alemi Ẕü'l-cenâḥ idi
Râkib olup sa'âdet ile ḳıldı türktâz

58 'Abbâs bin 'Alî eline virdi râyeti
Ṣaff-ı ẓafer-penâhına oldı ketîbe-sâz

59 İki ṭarafdan oldı müretteb ṣufûf-ı ḥarb
Buldı miyân-ı bâṭıl u Ḥaḳ farḳ u imtiyâz

60 Ceyş-i şaḳî yigirmi iki biñ pelîd idi
Cünd-i sa'îd yetmiş iki merd-i cân-güdâz

61 Ṭurdı ẓalâm-ı ḥaşma muḳâbil mısâl-i nûr
Ṣafdan çıḳup cenâb-ı Şehen-şâh-ı ser-fırâz

62 Ṣavt-ı ṣalâbet ile ḫıṭâb eyleyüp didi
Ey fırḳa-i ḍalâlet ü ey ḳavm-i kîne-bâz

63 Ben vâris-i 'ulûm-ı Cenâb-ı Peyember'im
Ben nûr-ı çeşm-i Ḥażret-i Zehrâ ve Ḥaydar'ım

VIII

64 Ben bir zamânda kizb ü ḫılâf itmedim ḳabûl
Hiç ṭutmadım muḫâlefet-i İzîd ü Resûl

65 Ol dem müsâfır-i ḥarem-i Muṣṭafâ idim
Ṭutmuş idim mücâveret-i Ḥażret-i Betûl

66 Beyt-i Ḫudâ'da ṣoñra ḳılup ḳaṣd-ı i'tıkâf
Peyġûle-i ḳanâ'ata itmiş idim duḫûl

67 İlḫâḥuñuz beni ḳomadı kendü ḥâlime
Sizden muḥarrerât u mürâsıl bulup vuṣûl

68 Da'vetle siz beni bu diyâra getürdiñüz
Ḥâlâ kelâm-ı evveliñüzden ḳılup nükûl

69 Şimdi baña bu mertebe ġaddârlıḳ nedür
Ey ehl-i Kûfe ey rü'esâ-yı sipâh-ı ġûl

70 Hîç itmeyüp naṣîḥat o ẓâlimlere eşer
Tîr itdiler o Şâh'a revân ḥâric-ez-'uḳûl

71 Ol leşker içre Ḥürr-i vefâ-dârı bu 'amel
İtdi tefekkür-i ḥaḳ u bâṭıl ile melûl

72 Der-ḥâl ḳıldı mevkib-i Sulṭân'a ilticâ
Yüz sürdi ḫâk-i pây-ı Ḥüseyn'e ḳılup recâ

IX

73 Ey intisâb-ı ḫâk-i derüñ mâye-i sürûr
Vey gerd-i pâk-i reh-güzerüñ kuḥl-ı çeşm-i ḥûr

74 'İṣyân u cürme itmişem iḳdâm bilmeyüp
Böyle isâ'et idecegin ḥaşm-ı pür-ġurûr

75 Ben bilmedim ki ḥürmetüñi ṭutmayup senüñ
Ola bu ẓulmi mürteḳib ol ḳavm-i bî-şu'ûr

76 Ey eşfa'-ı 'uṣât budur 'arż-ı ḥâcetim
Mestûr-ı zeyl-i 'afvuñ ola töhmet ü ḳuṣûr

77 El-ḥâṣıl eyleyüp bu ṭarîḳ ile çoḳ niyâz
Ḥaḳḳında buldı 'afv u 'inâyet şeref-ẓuhûr

78 Buyrıldı cânib-i Şeh-i 'âlî-nijâddan
Bâlâ-yı 'arż-ı ḥâline pîrâye-i ṣudûr

79 Ey Ḥûr maḳâm-ı me'men-i 'afv u emândan
Erbâb-ı i'tizârı ider mi Kerîm dûr

80 Mücrim ki i'tirâf ide sehv ü ḫaṭâsına
Memdûḥ olup hemîşe bulur ni'met-i ḥużûr

81 Ol merd-i cân-sipâr idüp iḥsân-ı şâhı cezm
Aldı icâzet eyledi 'azm-i feżâ-yı rezm

X

82 Der-ḥâl idüp müsâra'at-ı sâḥa-i cidâl
Keşretle ḳıldı ḳatl-i melâ'îne iştiġâl

83 Hâtifden irdi gûşına nâ-gâh bir ṣadâ
Çün müjde-i şehâdet idi ġâyet-i me'âl

84 Kim ey Ḥûr intiẓârdadur vech-i pâküñe
Ġılmân u ḥûr bâ-eşer-i iştiyâḳ-ı bâl

85 Ḳılmışdı ol beşâret ile kâr-zârı germ
Zaḫm-ı kesîr idüp anı âḫir fütâde-ḥâl

86 "Edrıknî yâ İmâm" deyü şayḥa eyledi
Mânend-i Ḫıżr irişdi hemân ol melek-ḥışâl

87 Taḫlîş idüp miyân-ı 'adûdan o serveri
Naḳl itdi öz maḳâmına ża'fı bulup kemâl

88 Zânûsı üzre ḫûn-ı cebînin iderdi pâk
Şemm-i revâyiḥinden açup çeşm-i irtiḥâl

89 Ḳalb-i şeıîfüñ oldı mı râzî 'aceb deyü
Ḥaḳkında iltifât-ı İmâm'ı ḳılup su'âl

90 Bildi rıżâ-yı pâkini ḫayr-ı du'â ile
Oldı revân behişte hemân ol ṣafâ ile

XI

91 Rub'-ı nehâr idince o gün ḥâṣılı güzâr
A'vân-ı Şâh'dan nice merdân-ı cân-sipâr

92 Oldı ġarîḳ-i ḫûn-ı şehâdet birer birer
Leb-teşneler 'azâsına aġlardı cûy-bâr

93 Şâhân-ı Ehl-i Beyt'e yetüp nevbet-i cihâd
Her biri ḳıldı fart-ı şecâ'atle kâr-zâr

94 Evlâd-ı Murtażâ vü Ḥasan'dan ṭoḳuz zevât
Ṭutdı maḳâm-ı ḫıdmet-i cedd-i büzürgvâr

95 İki gül-i şüküfte vü neşküfte-i Ḥüseyn
Oldı ṭırâz-ı gülşen-i fırdevs-i Kırdgâr

96 Naḳd-i 'Aḳîl ü Ca'fer-i Ṭayyâr'dan daḫı
Ṣaḫn-ı ġazâda oldı şehîd altı şehriyâr

97 Ol cümle-i mübârekeden Ḳâsım-ı Ḥasan
Kım âfitâb-ı evc-i ṣabâḥatdı tâb-dâr

98 Gördi vefât-ı dâder ü a'mâm-ı pâkini
Oldı taḥassür-i şühedâ ile bî-ḳarâr

99 Ol daḫi anlar eylediği râha 'azm içün
Taḥṣîl-i ruḫṣat eyledi icrâ-yı rezm içün

XII

100 İtdükde bezm-i rezme teveccüh o nâzenîn
Cümleyle ḳıldı girye bu ḥâle şeh-i güzîn

101 Zîrâ kı yâdigâr-ı cenâb-ı Ḥasan idi
Andan gelürdi râyiḥa-i Müctebâ hemîn

102 Hem de benât-ı ḥażret-i Şâh-ı Şehîd'den
Olmuşdı nâm-zed aña bir gevher-i şemîn

103 Girdi ḥarem-serâya ṭutup dest-i Ḳâsım'ı
İḫżâr-ı şâh-zâdeyi emr itdi Şâḥı-ı dîn

104 Geydürdiler libâs-ı 'arûsâne ol güle
Tavṣîl olundı birbirine iki meh-cebîn

105 Ḥayrân iken o şâliḥanuñ veçh-i pâkine
A'dâdan irdi na'ra-i eyne'l-mübârizîn

106 Ol ân ġazâ tedârükin itdükde dâmenin
Men' ile ṣâliḥât ṭutup ḳıldılar enîn

107 Setr-i ḥicâba âteş urup berḳ-i âh ile
Fi'l-ḥâl o nev-'arûsa-i nâ-kâm-ı dil-ḥazîn

108 Ḥasretle didi ey gül-i gülzâr-ı Müctebâ
Olduḳda Kerbelâ'ya bedel 'arṣa-i cezâ

XIII

109 Âyâ bana ne yerde naṣîb ola vuṣlatuñ
Anda 'aceb neden bileyim ben 'alâmetüñ

110 Giryân olup buyurdı o şeh-zâde-i güzîn
Temîn-i ḫâṭırı-çün o gül-naḫl-i 'işmetüñ

111 Maḥşer güni beni eşer-i sîne-çâk ile
Bulmaḳ olur yanında çerâġ-ı risâletüñ

112 Andan idüp müfâraḳat oldı o teşne-leb
Âb-ı revânı çeşme-i feyż-i şehâdetüñ

113 Şemşîr-i âb-dârı ile buldı raḫneler
Ṣaff-ı sipâhı fırḳa-i küfr ü ḍalâletüñ

114 Âḫır çü-sâye düşdi zemîn-i şehâdete
Naḫl-ı ḳadı o gülbün-i bâġ-ı velâyetüñ

115 Ol demde üstine yetişüp 'amm-i ekremi
İḳdâm ḳıldı naḳline ol serv-ḳâmetüñ

116 Geldikde ḫayme-gâha cihânı pür eyledi
Feryâdı şâlihât-ı ḥarîm-i ṭahâretüñ

117 Açdı gözini anlara bir bir eyleyüp nigâh
Ḳıldı tebessüm eyledi firdevsi cây-gâh

XIV

118 Geldi o dem ki ḥükm-i şehâdet bulup kemâl
Vâṣıl ola nihâyetine muḳteżâ-yı ḥâl

119 Geldi o dem ki devr-i ḫilâf-ı sipihrden
Mihr-i ümîd-i 'âlemiyân kesb ide zevâl

120 Ya'nî muḳarrebân ile şâhân-ı Ehl-i Beyt
Ḳılduḳda bir bir 'izz-i şehâdetle irtiḥâl

121 Nevbet yetüp ḫulâṣa-i eşrâf-ı 'âleme
İrdi zamân-ı da'vet-i Ḫallâḳ-ı Lâ-yezâl

122 Eṭfâl u şâlihât ile tekrâr idüp vedâ'
Terk itdi Ḥaḳḳ'a cümlesini zâr u pür-melâl

123 Başdı rikâb-ı raḫş-ı hümâyûnına ḳadem
Ḳıldı nice münâfıḳı ḳatl ile pây-mâl

124 Bârân-ı tîr-i ḫaşmdan eyvâh o teşne-leb
Oldı netîce keşret-i zaḫm ile bî-mecâl

125 Yetmiş iki cerîḥa olup çeşme-sâr-ı ḫûn
Düşdi zemîne ża'f ile ol cism-i bî-miṣâl

126 Bir kâfirüñ yed-i sitemiyle olup şehîd
Girdi seḥâb-ı raḥmete ol ġurre-i ümîd

XV

127 Tekmîl olup ġuzât-ı Şeh-i Kerbelâ ile
Hep irdiler şehâdete tîġ-i cefâ ile

128 Ta'rîfi mümkin olmaz o günki muṣîbetüñ
Lafż u ḥurûf u ḫâme vü ṣavt u nidâ ile

129 Mażlûmlar fiġânı ṭutup rûy-ı 'âlemi
'Azm itdiler mürâfaḳat-ı eşḳıyâ ile

130 Cümle muḥadderât-ı güzîn-i ḥarem-serâ
Naḳd-i Ḥüseyn ḫażret-i Zeynü'l-'Abâ ile

131 Şâm'a 'azîmet itdiler andan Medîne'ye
Setr-i 'afâf u ḥıfẓ-ı Cenâb-ı Ḫudâ ile

132 Ehl-i Medîne'ye düşüp ol demde velvele
Mecmû'ı ḳarşu çıḳdı zükûr u nisâ ile

133 Ẓâhir olınca kısve-i mâtemle Ehl-i Beyt
Ṭoldurdılar sipihri ṭanîn ü ṣadâ ile

134 Feryâd idüp bu ḥâle ṣığâr u kıbârı hep
İcrâ-yı mâtem itdiler âh u bükâ ile

135 Ḥayretle pîş-i ḳâfileye ḳıldılar şitâb
Âṣâr-ı ḥüzn ile didiler eyleyüp ḫiṭâb

XVI

136 Ey leşker-i şikeste sipeh-dârıñız ḳanı
Vey fırḳa-i mükerreme ḫünkârıñız ḳanı

137 Ey sübḥa-i mu'aẓẓama-i cem' u intiẓâm
Noldı imâme-i dür-i şeh-vârıñız ḳanı

138 Ṭutmuş ġubâr-ı ṣaḥn-ı keder vech-i pâkiñüz
Billâh ṣafâ-yı neş'e-i dîdârıñız ḳanı

139 İ'lâm idüñ bize nice oldı o şehriyâr
Şâh-ı cihân Ḥüseyn-i kerem-kârıñız ḳanı

140 Ḳande bıraḳdıñız su'adâ-yı mükerremi
Evlâd-ı pâk-i Ḥaydar-ı Kerrârıñız ḳanı

141 Noldı iki nihâl-i gül-i gülşen-i Ḥasan
Ol sünbülân-ı ravża-i ebrârıñız ḳanı

142 Şeh-zâdegân-ı Şâh Ḥüseyn'e ne oldı ḥâl
Pîrâye-i ḥadîḳa-i aḫyârıñız ḳanı

143 Eşcâr-ı bûstân-ı 'Aḳîl'i ne yapdıñız
Eşmâr-ı bâġ-ı Ca'fer-i Ṭayyârıñız ḳanı

144 Ṭoġrı idüp müsâra'at-ı ravża-i Resûl
Ol ḥâl ile selâm virüp ḳıldılar duḫûl

XVII

145 Bâb-ı şikâyete yüz urup itdiler nidâ
Yâ seyyidâh u cedd şefîḳan Muḥammedâ

146 Biz mübtelâ-yı bâdiye-i hecr ü ġurbetiz
Âzürdegân-ı vâḳı'a-i deşt-i Kerbelâ

147 Biz reh-neverd-i 'arṣa-i derd ü felâketiz
Geldik der-i 'inâyetüñe zâr u bî-nevâ

148 Şem'-i ümîdimiz söyünüp bâd-ı fitneden
Olduḳ ḳarîn-i ẓulmet-i endûh u ibtilâ

149 Gör neyledi o yerde şaḳî ümmetüñ bize
Anlar daḫı şefâ'atüñe olmasun sezâ·

150 Ḫâke berâber eyledi cism-i laṭîfini
Gördi Ḥüseyn-i pâküñe a'dâ sitem revâ

151 Âb-ı Furât'ı cümle enâma mübâḥ iken
Ketm itdi necl-i Sâḳî-i Kevṣer'den eşkıyâ

152 Ṣaḥn-ı belâda ṭutmadılar ḥürmetin senüñ
Evlâd ü âlüñ itdiler âzürde-i cefâ

153 Böyle sürûd u nevḥayı 'arşa yetürdiler
Lâhûtiyâna rıḳḳat ü ḥayret getürdiler

XVIII

154 Bu mâ-cerâ kı naḳl ü beyâna ḳarîn olur
Gûş eyleyen fırâḳ ile endûh-gîn olur

155 Mâh-ı Muḥarrem ırdıgı dem âh u giryeden
Mâtemle âsumân u zemîn pür-ṭanîn olur

156 İcrâ-yı resm-i ta'ziyet-i Âl-i Muṣṭafâ
Ta'ẓîm-i şer' u ḥürmet-i islâm u dîn olur

157 Me'yûs-ı raḥmet olsun o ḳavm-i pelîd kim
Ḳaṣd-ı sitemle Âl-i Resûl'e mühîn olur

158 Tecdîd-i ḥüzn ü mâtem-i Sulṭân-ı Kerbelâ
Bâdî-i intibâh-ı dil-i ġâfilîn olur

159 'Aşḳ olsun ol maḥabbet-i ehl-i vefâya kim
Kârı bu günde girye vü âh u enîn olur

160 Hicrân-ı necl-i Sâḳî-i Kevṣer'le yaş döken
Maḥşerde ıztırâb-ı 'aṭaşdan emîn olur

161 Fârûḳ-ı beyn-i bâṭıl u ḥaḳdur bu vaḳ'a kim
A'dâ ferîḥ u şâd u alıbbâ ḥazîn olur

162 Mü'min olan Senîḥ bugün mâtem itmeli
'Ömr oldıġınca derd-i maḥabbetle gitmeli

5- (Mu'aşşer) Merṣiye Berây-ı Şâh-ı Şehîdân-ı Kerbelâ[437]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Aġla ey dîde-i ter 'aşr-ı Muḥarremdür bu
Aġlayup cân u ciger daġlayacaḳ demdür bu
Farżdur girye bu dem emr-i müsellemdür bu
'Âlem-i mâtemi tecdîd iden 'âlemdür bu
Girye ḳıl girye kı her kârdan aḳdemdür bu
Saña bir vaḳ'a disem bâ'iṣ-i mâtemdür bu
Diñle bu vâḳı'ayı vâḳı'a-i ġamdur bu
Ḳıṣṣa-i Şâh-ı Şehîdân-ı mükerremdür bu
Ben o sulṭân-ı kerem-pervere ḳurbân olayım
Gelicek şehr-i ġam-ı mâtemi giryân olayım

[437] Senîḥ-i Mevlevî Dîvanı, İstanbul 1275, s. 16.

2 Kerbelâ ḳıṣṣası sûz-efgen-i cism ü cândur
Sîneler fıkr ile bu vâḳı'ayı sûzândur
Kimde var ḥubb-ı Ḥüseyn ol eşer-i îmândur
Ehl-i îmâna bu dem vaḳt-i ġam u aḥzândur
Mevsim-i fürḳat ü rûz-ı elem-i hicrândur
Mâtem-i Şâh-ı Şehîdân-ı celîlü'ş-şândur
Ehl-i tevḥîd ki bu vâḳı'adan giryândur
Şübhesiz ḳatre-i eşki sebeb-i ġufrândur
Ḥubb-ı evlâd-ı Nebî'de bulunur fevz ü necât
Maẓhar-ı 'afv u emân ola ḥavâric heyhât

3 Kerbelâ vâḳı'ası vâḳı'a-i müşkildür
Fıkr olundukça buña ṣabr nice ḳâbildür
Keder eyyâmı ki re's-i seneyi ṣâmildür
Böyle dünyâ-yı denîden ne ṣafâ ḥâṣıldur
Râḥat eyler o ki bu vâḳı'adan ġâfıldür
Vâḳıf-ı ḥâlde ârâm u sükûn zâ'ıldür
Ḳıṣṣa-ı Şâh-ı Ḥüseyn âfet-i cân u dıldür
Nice ḳan aġlamayam varsa ṭarîḳi bildür
Kim ki ıḫlâṣ ile ol pâdişehe bende olur
Rûz u şeb mâtem idüp ḥüzn ile giryende olur

4 Necl-i Zehrâ vü 'Alî nuḫbe-i evlâd-ı Nebî
Yâdigâr-ı Ḥasan u sıbṭ-ı Resûl-i 'Arabî
Kerbelâ'nuñ şeh-i ḳudsî-sipeh-i münteḫabı
'Âlemüñ aña 'ubûdiyyet iken öz ṭalebi
Düşmenân bilmedi ḳadr-ı şeh-i 'âlî-nesebi
Öyle sulṭâna cefâ gördi revâ ḥaşm-ı ġabî
O pelîdüñ yoġ imiş zerrece dîn ü edebi
Mü'minîn aña naṣıl ḳılmaya kîn ü ġażabı
Ḳâtil-i sıbṭ-ı Resûl oldı Yezîd-i menḫûs
Bir ḥaṭâ eyledi kim itmez anı millet-i Rûs

5 Ḳurretü'l-'ayn-ı 'Alî zînet-i zânû-yı Resûl
Cevher-i cân-ı Ḥasan ya'nî Ḥüseyn ibni Betûl
Serverân-ı ḥarem-i dîne ṣalup feyżi şümûl
Şeref-i rütbeti ol ġâyete bulmuş ki vuṣûl
Rıf'at-i menzilesin derkde 'âcizdür 'uḳûl
Bu ḳadar olmuş iken nezd-i Ḫudâ'da maḳbûl
Böyle bir servere ġadr itdi Yezîd-i maḫzûl
Naṣıl eyler bu işi mü'min olan haźm u ḳabûl
Buġżıma ġayri sükûnet mi gelür bir şeyle
Nice la'n itmeyem Allâh içün inṣâf eyle

6 Ḥażret-i Şâh Ḥüseyn iken imâm-ı bi'l-ḥaḳ
Aña maḥṣûṣ iken 'aṣrında ḫilâfet muṭlaḳ
Öyle sulṭân-ı mu'allâya felek neyledi bak
Şimdi ḳan aġlayup itse nola ıẓhâr-ı şafak
Server-i dîni yem-i ḫûna ḳılup müstaġraḳ
Gördi evreng-i Süleymân'a bir 'ifrîti eḥaḳ
Bunda bir sırr-ı ġarîb oldığı ẓâhir ancaḳ
Farḳ ola tâ ki sa'îd ile şaḳî bâṭıl u ḥaḳ
Nisbet-i Âl-i Muḥammed'dür 'alâmât-ı sa'îd
Kim şaḳîdür olur elbette ṭaraf-dâr-ı Yezîd

7 Gel ne dünyâya ne ‘uḳbâya nigâh eyleyelim
Cism-i mâtem-zedeye dâġ açup âh eyleyelim
Felek âyînesin âh ile siyâh eyleyelim
Ḳaddımız bâr-ı melâl ile kütâh eyleyelim
‘Ömrümüz râh-ı maḥabbetde tebâh eyleyelim
Rûz u şeb fürḳat ile mâtem-i şâh eyleyelim
Ân-be-ân la‘n-i Yezîd itmegi râh eyleyelim
La‘net ol dîve günâh ise günâh eyleyelim
Buġż-ı a‘dâ-yı velî şâ’ibe-i ġayretdür
Ḥubb-ı evlâd-ı Nebî vâsıṭa-i raḥmetdür

8 Çâre ne şîve-i taḳdîr ile ez-hükm-i ḳadîm
Olmuş ebnâ-yı beşer çün iki ṣınfa taksîm
Birisi faż̈l-ı sa‘âdetle bulup feyż-i ‘amîm
Birine ṣaldı şeḳâvet eşer-i şuġl-ı zemîm
Ṣınf-ı es‘addan olup Şâh-ı Şehîdân-ı kerîm
Ḳısm-ı dîgerde Yezîd oldı ḥabâṣetle vesîm
Olup anuñ-çün o ḥar ḥalḳı ile ehl-i caḥîm
Oldılar lâyıḳ-ı la‘net bir alay ḳavm-i le’îm
Varsa la‘n itmede ol ḳavm-i le’îme bîmüñ
Ḳıl naẓar âḥirine Sûre-i İbrâhîm’üñ

9 Terk-i iḳbâl-i fenâ ḳıldı Ḥüseyn-i maẓlûm
Raġbet-i câh-ı beḳâ ḳıldı Ḥüseyn-i maẓlûm
Ṭâlib-i Ḥaḳḳ’a nidâ ḳıldı Ḥüseyn-i maẓlûm
İntiḥâb-ı su‘adâ ḳıldı Ḥüseyn-i maẓlûm
Meyl-i aḥkâm-ı ḳażâ kıldı Ḥüseyn-i maẓlûm
Kerbelâ ḥâkini câ ḳıldı Ḥüseyn-i maẓlûm
Teşne-leb ‘azm-i Ḥudâ ḳıldı Ḥüseyn-i maẓlûm
Özini Ḥaḳḳ’a fedâ ḳıldı Ḥüseyn-i maẓlûm
Kim ḥüseyn’e ḳul ola bâ-eşer-i ‘aşḳ-ı Ḥasan
Ḥüsn-i ḥâl ile dü-‘âlemde olur müstaḥsen

10 Ḳurret-i a‘yün-i Faḫr-ı dü-serâdur Ḥaşeneyn
Naḳd-ı kâm-ı dil-i Kerrâr-ı Ḥudâdur Ḥaşeneyn
Dü ciger-pâre-i Sulṭân-ı nisâdur Ḥaşeneyn
Serverân-ı ḥarem-i Âl-i ‘Abâ’dur Ḥaşeneyn
Mihr ü mâh-ı felek-i ṣıdḳ u ṣafâdur Ḥaşeneyn
Neyyireyn-i şeref-i evc-i ‘alâdur Ḥaşeneyn
Sûy-ı Ḥaḳ’dan bize iḥsân u ‘aṭâdur Ḥaşeneyn
İki ḳandîl-i fürûzân-ı hüdâdur Ḥaşeneyn
Eşer-i mihrleriyle pür olup ḳalb-i münîr
Nûr-ı îmânınuzı eyleye Mevlâ tekşîr

11 Yâ Rab ol pâdişeh-i her dü-serâ ḥürmetine
Murtażâ vü Ḥasan u Faḫr-ı nisâ ḥürmetine
Yâ Rab ol Şâh-ı Şehîdân-ı Ḥudâ ḥürmetine
Zînet-i dîn-i ḥalef Âl-i ‘Abâ ḥürmetine
Bâḳır u Ca‘fer-i pür-ṣıdḳ u vefâ ḥürmetine
Mûsî-i Kâẓım u Sulṭân-ı Rıżâ ḥürmetine
Şeh Taḳî vü Naḳî-i ‘izz ü ‘alâ ḥürmetine
Ḥasan-ı ‘Askerî vü Nûr-ı hüdâ ḥürmetine
O şehen-şâhlara bende-i ḫâṣ eyle beni
Düşmüşem varṭa-i hicrâna ḫalâṣ eyle beni

12 Girye kıl nevhalar it eşk nisâr eyle Senîh
Akıdup hûn-ı dili nakş-ı 'izâr eyle Senîh
Dâğ açup sîneñe bin şerha şümâr eyle Senîh
Dâğunı merhem-i zahm-ı dil-i zâr eyle Senîh
Giceyi gündüze kat nâleyi kâr eyle Senîh
Rûzı şeb fürkat ile leyli nehâr eyle Senîh
Her nasıl eyler iseñ hüzn ile var eyle Senîh
Mâtem-i Şâh-ı Şehîdân'a medâr eyle Senîh
Her sene tâzeleyüp mâtemini âh ideyim
'Ömrüm âhır olıcak derd-i ğam ile gideyim

6- (Mu'aşşer) Merşiye Berây-ı Cenâb-ı Şehîd-i Kerbelâ İmâm Hüseyn-i Müctebâ[438]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Dehre ol dem ki Muharrem dinilen mâh gelür
Dil-i sevdâ-zedeme bin ğam-ı cân-kâh gelür
Yâdıma vak'a-i şehzâde-i Cem-câh gelür
'Aklım ol hayret ile gâh gider gâh gelür
Derd ile her nefesimden şerer-i âh gelür
Her kılımdan neğam-ı nâliş-i Allâh gelür
Bu melâl ile cihândan bana ikrâh gelür
Leb-i efsûsıma sad hayf u sad eyvâh gelür
Ben nasıl mâtem idüp cân u ciger dağlamayım
Çâk çâk eyleyerek sînemi kan ağlamayım

2 Gelicek vâki'a-i şâh-ı şehîdân yâda
Düşdi bir âteş-i cân-sûz dil-i nâ-şâda
Öyle cevr itdi ki ol şâha 'adû dünyâda
Görmedi kavm-i Yahûdî'den anı 'İsâ da
Nice zâlim dimeyim şol felek-i bî-dâda
Neler itdi o şehen-şâh-ı kerem-mu'tâda
Tâb-ı germâ ile leb-teşne idüp sahrâda
Tîğ-ı ğadr ile şehîd itdi yed-i a'dâda
Buldı rahmet-geh-i Rahmân'ı Hüseyn-i mazlûm
Oldı müstağrak-ı la'net bir alay kavm-i zalûm

3 Yıkılup çarh düşüp mihr ü kevâkib hâke
Sarsılup hâk-i zemîn çıksa sezâ eflâke
Kerbelâ'yı boyayup hûn-ı Hüseyn-i pâke
Kıydı ğaddâr felek âl-i Şeh-i Levlâk'e
Kudreti yok mı idi kim idügin idrâke
Ne diyem âh o mürüvvetsiz olan bî-pâke
Düşdi nâr-ı ğam-ı endûh dil-i sad-çâke
Yanarak başladı dil nâle-i âteş-nâke
Âh idersem bu harâretle yanar nâra felek
Tutuşur sûziş-i feryâdım ile ins ü melek

[438] Senîh-i Mevlevî Divanı, İstanbul 1275, s. 18.

4 Öyle server ki Ḥasan ile Ḥüseyn-i tâhir
Cedd-i emcedleri maḥbûb-ı Ḫudâ-yı Ḳâdir
Eb-i zî-şânları şîr-i Ḫudâ-yı Ḳâhir
Mâder-i pâkleri Fâṭımatü'z-Zehrâ'dır
Ḫılḳatinde birinüñ şems-i kerâmet ẓâhir
Ṭal'atında birinüñ nûr-ı velâyet bâhir
Cevr iden anlara âyâ naṣıl olmaz kâfir
İtdi cür'et buña bir nice le'îm-i fâcir
Ben o kâfirleri la'netle iderdim ta'dâd
İstemem eylemem ismi ile düşmenleri yâd

5 Ne ḳadar mücrim isem de sen idüp 'afv-ı ḳuṣûr
Ḳılma yâ Rab beni şâh-ı şühedâdan mehcûr
Dergehinde bulayım kendime bir cây-ı ḥużûr
Dâḫil-i ṣaff-ı kılâb eyleyüp eyle mesrûr
Ḥażret-i Faḫr-ı Rüsul 'aşḳına ey Rabb-ı Ġafûr
Perde-i maġfiretüñile günehim ḳıl mestûr
Eşer-i 'aşḳları ḳalbimi ḳılsun pür-nûr
Eyleme ḫâk-i der-i Âl-i 'Abâ'dan beni dûr
Ḳulları olma Senîḥ'uñ şeref ü 'izzetidür
Maḳṣadı ancaḳ o şâhânuñ 'ubûdiyyetidür

7- (Müseddes) Merṣiye Berây-ı Şâh-ı Şehîdân-ı Kerbelâ[439]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Mâh-ı Muḥarrem irdi deyüp şimdi yâ Ḥüseyn
Âh eylerim berây-ı Şeh-i Müctebâ Ḥüseyn
Rûşen-çerâġ-ı Âl-i Resûl-i Ḫudâ Ḥüseyn
Virdi Ḫudâ yolında ḳażâya rıżâ Ḥüseyn
Oldı bu dem şehîd-i Şeh-i Kerbelâ Ḥüseyn
Nûr-ı dü-çeşm-i Fâṭıma vü Murtażâ Ḥüseyn

2 Cünbân iderdi mehdini Cibrîl gâh gâh
Ḫâbîde olsa ol şeh-i kerrûbiyân-sipâh
Ḳıldı cefâ dirîġ aña a'dâ-yı kîne-ḫâh
Giryân olup idersem 'aceb mi fiġân âh
Oldı bu dem şehîd-i Şeh-i Kerbelâ Ḥüseyn
Nûr-ı dü-çeşm-i Fâṭıma vü Murtażâ Ḥüseyn

3 Çeşmân-ı ḫûn-feşândan aḳup eşk bitmede
Ḫalḳ-ı cihân hep âh deyüp âh işitmede
Bu günde bâng-ı âh u nevâ çarḫa gitmede
Sükkân-ı arż u ehl-i semâ mâtem itmede
Oldı bu dem şehîd-i Şeh-i Kerbelâ Ḥüseyn
Nûr-ı dü-çeşm-i Fâṭıma vü Murtażâ Ḥüseyn

4 Yâ Rab be-ḥaḳḳ-ı Ḥażret-i Sulṭân-ı Enbiyâ
Şâhân-ı Ehl-i Beyt'den itme beni cüdâ
Ḳıl cismimi türâb-ı der-i Şâh-ı lâ-fetâ
Olsun bu vaḳt-i pür-ġama cân u cihân fedâ
Oldı bu dem şehîd-i Şeh-i Kerbelâ Ḥüseyn
Nûr-ı dü-çeşm-i Fâṭıma vü Murtażâ Ḥüseyn

[439] Senîh ı Mevlevî Divanı, İstanbul 1275, s. 19.

5 Yâ Rab be-Ḥażret-i Şeh-i Ḫayber-güşâ 'Alî
Yâ Rab be-ḥürmet-i Ḥasan-ı aḥsen-i velî
Sînemde nûr-ı 'aşḳların eyle müncelî
Giryân olam gelince Muḥarrem deyüp belî
Oldı bu dem şehîd-i Şeh-i Kerbelâ Ḥüseyn
Nûr-ı dü-çeşm-i Fâṭıma vü Murtażâ Ḥüseyn

6 Geldikçe yâdıma o şeh-i kâmrânım âh
Nâr-ı fırâḳ ile yanıyor cism ü cânım âh
Mişl-i Senîḥ-i zâr ḳılup hem-zebânım âh
Bu maṭla' oldı şimdi medâr-ı fiġânım âh
Oldı bu dem şehîd-i Şeh-i Kerbelâ Ḥüseyn
Nûr-ı dü-çeşm-i Fâṭıma vü Murtażâ Ḥüseyn

8- (Muḥammes) Merşiye Berây-ı Sıbṭ-ı Nebî Cenâb-ı İmâm Ḥüseyn-i Velî[440] 625

(Mefâ'îlün Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün)

1 Muḥarrem irdi bu demlerde zikr-i şâh idelim
Maḳâm-ı şîven ü efsûsı cây-gâh idelim
Derûnı leşker-i endûha şâh-râh idelim
Geyüp libâs-ı siyeh-reng mâtem-i âh idelim
Cenâb-ı pâk-i Ḥüseyn içün âh u vâh idelim

2 Gelince vaḳ'a-ı Sulṭân-ı Kerbelâ yâda
Düşer bir âteş-i cân-sûz ḳalb-i nâ-şâda
Bu demde ġuṣṣadan âdem olur mı âzâde
Zamân-ı mâtem ü ġamdur göñül bu eşnâda
Cenâb-ı pâk-i Ḥüseyn içün âh u vâh idelim

3 Dirîġ u ḫayf o ciger-pâre-i cenâb-ı Betûl
Şehîden eyledi 'azm-i viṣâl-gâh-ı Resûl
Baḳ işte geldi o dem vaḳt-i mâtem itdi ḥulûl
Olup bu vaḳ'ayı yâd ile girye-nâk u melûl
Cenâb-ı pâk-i Ḥüseyn içün âh u vâh idelim

4 O nûr-ı dîde-i Sâḳî-i ḥavz-ı kevşerden
Dirîġ eyledi bir ḳaṭre âbı ehl-i fiten
Çün oldı âteş-i ġayret derûna sûz-efgen
Nişâr-ı cûy-ı sirişk eyleyüp be-'aşḳ-ı Ḥasan
Cenâb-ı pâk-i Ḥüseyn içün âh u vâh idelim

5 Ne rütbe vardur o şeh-zâde-i mükerremde
Kı câ-nişîn idi zânû-yı Faḫr-ı 'Âlem'de
Şehîd olup yed-i ġadr-ı Yezîd-i azlemde
Cinâna oldı ḫırâmân bu vaḳt-i mâtemde
Cenâb-ı pâk-i Ḥüseyn içün âh u vâh idelim

6 Yezîd-i mel'anet-endîş ü Şımr-ı dîv-nihâd
O Şâh-ı 'Âlem'e eyvâh ḳıldılar bî-dâd
Ḥudâ'dan itmedi ḫavfİbni Sa'd u İbni Ziyâd
Hezâr la'net ile cümlesin idüp ta'dâd.
Cenâb-ı pâk-i Ḥüseyn içün âh u vâh idelim

[440] Senîh-i Mevlevî Divanı, İstanbul 1275, s. 20.

7 Fezâ-yı ḥaşrda yâ Rab be-ḥaḳḳ-ı Âl-i 'Abâ
Beni E'imme-i İṣnâ 'Aşer'den itme cüdâ
Muḥibb ü müntesibiz anlara Senîḥ-âsâ
Deriz gelince Muḥarrem idüp bu gûne nidâ
Cenâb-ı pâk-i Ḥüseyn içün âh u vâh idelim

9- (Tercî'-i Bend) Merşiye-i Şerîf[441]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Vâḳi' olup müfâraḳat-ı Ḥażret-i Resûl
Oldı cenâb-ı Fâṭıma dil-ḫaste vü melûl

2 Te'sîr-i irtiḥâl-i Ḥabîb-i İlâh'dan
Buldı kemâl-i ḥüzn ü elem ḫâṭır-ı Betûl

3 Oldı bu vaḳ'anuñ derecât-ı meşâ'ibi
Ḫayru'n-nisâ'ya nisbet ile ḫâric-ez-'uḳûl

4 Ḳılmaz idi cerîḥası hiç kesb-i iltiyâm
Ḳalb-i ḥazîni itmez idi tesliyet ḳabûl

5 Her ṣubḥ u şâm o seyyidenüñ eşk-i mâtemi
Ṭurmaz iderdi dîde-i ġam-dîdeden nüzûl

6 Aġlardı şâmlar bitüp irdükçe vaḳt-i ṣubḥ
İñlerdi rûzlar geçüp itdükçe şeb ḥulûl

7 Eylerdi zâr u nevḥa diyüp vâ Muḥammedâh
Şebler idince ravża-i Peyġamber'e duḫûl

8 Sıbṭeyn ü Ehl-i Beyt ile Zehrâ vü Ḥaydar'a
Her laḥẓa oldı mâtem-i Faḫr-ı cihân uṣûl

9 Faḫr-ı Cihân u Ḥaydar u Zehrâ ile müdâm
Sıbṭeyn ü Ehl-i Beyt-i Resûl'e ola selâm

II

10 Çün oldı böyle ta'ziyet-i Faḫr-ı Enbiyâ
Ârâm-ı cân-ı Ḥażret-i Zehrâ'ya dâ'imâ

11 Beş altı mâh geçdi bu ḥâl ile aradan
Kim nevḥa-gâh-ı mâtem idi beyt-i Murtażâ

12 Bir gün gelüp sarâyına Kerrâr-ı dîn 'Alî
Nâ-gâh ider müşâhede kim Mefḫaru'n-nisâ

13 Giysüleriyle şevbini evlâd-ı pâkinüñ
Ḥâżır ḳılar yumaḳ içün âb-ı gülâb-âsâ

14 Hem de ḫamîr tehyi'e eyler ki ṭabḫ ile
Anlar içün müretteb ola loḳma-i ġıdâ

[441] Senîh, Mersiye-i Şerîf, İstanbul 1288.

15 Ḥayret idüp bu ḥâlete şordı lüzûmını
Zât-ı Betûl'e böyle diyüp Şâh-ı lâ-fetâ

16 Bu rütbe iltifâtuñı dünyâ umûrına
Hiç bir zamânda görmedim ey yâr-ı pür-vefâ

17 Ḳıldı ḥikâye Ḥaydar'a Faḫr-ı Cihân'dan
Bir vâḳı'a o mâder-i sıbṭeyn-i müctebâ

18 Faḫr-ı Cihân u Ḥaydar u Zehrâ ile müdâm
Sıbṭeyn ü Ehl-i Beyt-i Resûl'e ola selâm

III

19 Rü'yâsını beyâna çeküp eyledi ḫaber
Kim dün gice göründi baña Seyyidü'l-beşer

20 Bâlînim üzre sâye-res-i merḥamet olup
Gördüm ider mülâḥaẓa eṭrâfı ser-te-ser

21 Ol ân didim ki yâ ebetî yâ Ḥabîb-i Ḥaḳ
Hecr ü firâḳuñ itdi dil ü cânıma eşer

22 Sen ḳandesin efendim amân iltifât idüp
Âlâm-ı fürḳatı dil-i mehcûrdan gider

23 Feryâdıma teraḥḥum idüp Ḥażret-i Resûl
Virdi peyâm-ı vaṣl-ı şerîfiyle müjdeler

24 Didi yarın gice olasın mîhmân baña
Sa'y u şıtâb ḳıl ki murâd ola cilve-ger

25 Ḥâlâ teveccüh eylemişim bu ümîd ile
Ḳurb-ı Resûl'dür baña maḳṣûd u muntaẓar

26 Ol ḫażretüñ viṣâli dil-efrûzdur senüñ
Cân-sûzdur müfâraḳat-ı devletüñ eger

27 Faḫr-ı Cihân u Ḥaydar u Zehrâ ile müdâm
Sıbṭeyn ü Ehl-i Beyt-i Resûl'e ola selâm

IV

28 Bildürdi zât-ı Ḥaydar'a Zehrâ-yı nîk-ḫû
Esbâb-ı iştiġâlini ber-vefḳ-i ârzû

29 Didi bugün benim o ciger-pâreler içün
Celb-i ḥavâyic itmeme oldı vesîle şu

30 Kim rıḥletim muṣîbeti vâḳı' olup yarın
Şâyed cenâb-ı pâküñi meşġûl idince bu

31 Şeh-zâdelerde olmaya endîşe-i ġıdâ
Hem bir sebeble dökmeyeler ġayre âb-ı rû

32 Bilmem 'aceb ki ḥâlleri nola ba'd-ezîn
Yâ kimler ola anlara ġam-ḫâr u ḫayr-cû

33 Çün Murtażâ işitdi bu ġam-gîn ḫaberleri
İtdi sirişk-i ḥüzn-eşeri dîdeden ġulû

34 Ḳıldı o nûr-ı dîdelere dil-nüvâzlıḳ
Ümm-i Şefîḳa yanına cem‘ eyleyüp ḳamu

35 Evlâdını vedî‘a idüp ehl-i beytine
Şevḳ ile ṭutdı cânib-i Faḫr-i Cihân’a rû

36 Faḫr-i Cihân u Ḥaydar u Zehrâ ile müdâm
Sıbṭeyn ü Ehl-i Beyt-i Resûl’e ola selâm

V

37 İşte cenâb-ı Fâṭıma hengâm-ı irtiḥâl
Ḳıldı ‘aceb mu‘âmele-i ‘ibret-iştimâl

38 Aḫlâfa ya‘nî ḥürmet-i evlâd u âlini
Gösterdi nûr-ı dîde-i Maḥbûb-ı Żü’l-celâl

39 Yevm-i vefât-ı Ḥażret-i Peygamberî’de de
Emr oldı iltizâm-ı kitâb ihtirâm-ı âl

40 Ta‘żîm-i Ehl-i Beyt-i Resûl’üñ vücûbına
Böyle nice me’âşir-i maḳbûle oldı dâl

41 Me’mûr olup maḥabbete bi’l-cümle mü’minîn
Aşlâ ḫurûca dâ’ireden yoḳken iḥtimâl

42 Söndürdi şeb-çerâġ-ı ḥarîm-i nübüvveti
Ya‘nî Ḥüseyn-i ekreme ḳıydı gürûh-ı ḍâl

43 Bu ẓulm ü i‘tisâf ile îmân u i‘tiḳâd
Bir yerde cem‘ olur dimege var mıdur mecâl

44 Bi’l-cümle oldılar müte’ezzî bu vaḳ‘adan
Faḫr-i Cihân u Ḥaydar u Zehrâ bi-eyy-i ḥâl

45 Faḫr-i Cihân u Ḥaydar u Zehrâ ile müdâm
Sıbṭeyn ü Ehl-i Beyt-i Resûl’e ola selâm

VI

46 Ḳılmış Cenâb-ı Ḥâlıḳ’uñ îcâb-ı ḥikmeti
Tefrîḳ ezelde râh-ı şeḳâ vü sa‘âdeti

47 Her iki yol meẓâhirine virmiş iḫtilâf
Yek-dîgerine her birinüñ żıdd ḥaḳîḳatı

48 Maḥṣûṣdur sa‘âdete Faḫr-i Cihân ile
Evlâd u aṣdiḳâsı cemî‘-i ḳarâbeti

49 Mensûbdur şeḳâvete maḥż-ı şıḳâḳ ile
Ol cem‘-i ışṭıfâya idenler ḫuṣûmeti

50 Hâşim ile Ümeyye arasındaki teżâd
Ḳısmeynüñ oldı fâriḳa-ı maẓhariyyeti

51 Hem 'Abd-ı Muṭṭalib ile mâ-beyn-i ḥarbde
Var ol muġâyeret ki bu sırruñ 'alâmeti

52 Ol cümleden Cenâb-ı Resûl-ı mükerreme
Ma'lûm olan Ebû Süfıyân'uñ 'adâveti

53 Hem andan işte şâh-ı serîr-i velâyete
Bu rütbe İbni Âkile'nüñ buġż u şiddeti

54 Faḫr-ı Cihân u Ḥaydar u Zehrâ ile müdâm
Sıbṭeyn ü Ehl-i Beyt-i Resûl'e ola selâm

VII

55 Fark oldı işte leyle-i ẓulmet ṣabâḥ-ı nûr
Her birisinüñ eyledi mâhiyyeti ẓuhûr

56 Buldı maḳâm-ı sa'da Ḥüseyn ıḫtişâş-ı tâm
Ḳurb-ı şerefden oldı Yezîd-i pelîd dûr

57 Ḳıldı anı sa'âdet-i mecbûle ḫayr-ı maḫż
Ṣaldı buña şeḳâvet-i mevrûṯe şerr ü şûr

58 İtdi tamâm lâzıme-i maẓhariyyetin
İẓhâr-ı ẓulm ü ġadr ile ol dîv-i bî-şu'ûr

59 Virdi hebâya ḥürmet-i Âl-i Peyember'i
Taḫfîf-i emr-i dîn idüp ol ḫâ'in-i cesûr

60 Necl-i necîli eyledi Sâḳî-i Kevṯer'üñ
Leb-teşne 'azm-i bezm-geh-i bâde-i ṭahûr

61 Ḳatl eyledi o seyyid ile tîġ-ı i'tisâf
Evlâd u aḳribâsını bir bir bilâ-fütûr

62 Aḳsun o nûr-ı dîdelere dîdeden sirişk
Günler bu mâtem-i şühedâda idüp mürûr

63 Faḫr-ı Cihân u Ḥaydar u Zehrâ ile müdâm
Sıbṭeyn ü Ehl-i Beyt-i Resûl'e ola selâm

VIII

64 Ey nûr-ı çeşm-i Ḫayr-ı Nisâ Şâh-ı Kerbelâ
Vey şem'-i cem'-i Âl-i 'Abâ Şâh-ı Kerbelâ

65 Ey pertev-i sa'âdet ile vech-i enveri
Mihr-i sipihr-i 'ızz ü 'alâ Şâh-ı Kerbelâ

66 Dünyâda ḳadrüñ 'âlî vü 'uḳbâda ser-bülend
Ey pâdişâh-ı her dü-ṣerâ Şâh-ı Kerbelâ

67 Oldı eger eşedd-i belâ ḥâṣıluñ velî
Ḳıldı seni Cenâb-ı Ḫudâ Şâh-ı Kerbelâ

68 Olduñ fedâ-yı cân idüp iẓhâr-ı Ḥaḳḳ içün
Serdâr-ı zümre-i su'adâ Şâh-ı Kerbelâ

69 Mü'min midür saña senüñ evlâd u âlüñe
Cevr ü ezâ idenler eyâ Şâh-ı Kerbelâ

70 Feryâd ider kemîne ġulâmuñ Senîḥ olup
Vird-i zebânı ṣubḥ u mesâ Şâh-ı Kerbelâ

71 Faḫr-ı Cihân u Fâṭıma vü Ḥaydar 'aşkına
Eyle ḳabûl o kemteri yâ Şâh-ı Kerbelâ

72 Faḫr-ı Cihân u Ḥaydar u Zehrâ ile müdâm
Sıbṭeyn ü Ehl-i Beyt-i Resûl'e ola selâm

10- (Terkîb-i Bend) Merṣiye-i Cenâb-ı Şehen-şâh-ı Kerbelâ[442]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

I

1 Biz muḥibb-i ḫânedânız derdiniz düşvâr olur
Kârımız âh âhımız pür-sûz u âteş-bâr olur

2 Seyyid-i sâdâtımızdır Şâh-ı deşt-i Kerbelâ
Çün muḳarrebler eşedd-i ibtilâya yâr olur

3 Vaḳ'a-i Şâh-ı Ḥüseyn'i derk iden mü'minlerüñ
Kârı bu eṣnâda feryâd u fiġân u zâr olur

4 Ḥaşr olunca birbirin ta'ḳîb idüp rûz-ı melâl
Ol şehüñ her yıl başında mâtemi tekrâr olur

5 Her Muḥarrem câme-i endûhı tecdîd eylerüz
Zînet-i endâmımız ṣevb-i ġam u ekdâr olur

6 Aġla ey çeşm aġla kim eyyâm-ı mâtemdir yine
Çaġla ey eşk-i revân 'aşr-ı Muḥarremdir yine

II

7 Farṭ-ı zulm ü ġadrini gör düşmen-i kîn-âverüñ
Lâyıḳ-ı tîġ itdi endâmın cenâb-ı Ḥaydar'uñ

8 Zehre şâyân eyledi a'dâ dehân-ı pâkini
Dâver-i 'âlem Ḥasan gibi yegâne gevherüñ

9 Seyf ile ḳatl itdi ẓâlim gerden-i berrâkını
Nuḫbe-i âdem Ḥüseyn-âsâ sütûde-serverüñ

10 Ol iki şeh-zâdenüñ ḫaḳḳâ dehân u gerdeni
Bûse-câhı olmuş idi Ḥażret-i Peyġamber'üñ

11 Ḫânedân-ı Muṣṭafâ'ya ḳıydı ḫâ'inler dirîġ
Hevlini fikr itmeyüp aṣlâ 'azâb-ı maḥşerüñ

12 İşte âḫir oldılar dünyâda la'netle be-kâm
Bunlara 'uḳbâda da ġayyâ-yı dûzaḫdır maḳâm

[442] Senîh, Merşiye, İstanbul 1290, s. 2.

III

13 Kâm-ı cân-ı Fâṭıma naḳd-i Peyember'dir Ḥüseyn
Ḳurretü'l-'ayn-ı Ḥasan maḥdûm-ı Ḥaydar'dur Ḥüseyn

14 Mişli yoḳdur var ise ancaḳ cenâb-ı dâderi
Ḫulḳ-ı maḥmûd-ı Resûlullâh'a mazhardır Ḥüseyn

15 Seyyid-i şübbân-ı ehlü'l-cennedür ḥaḳḳâ Ḥasan
Faẓl-ı zâtıyla o sulṭâna berâberdir Ḥüseyn

16 Hem imâmü'l-müslimîn ü hem emîrü'l-mü'minîn
Âb-ı rûy-ı mescid ü miḥrâb u minberdir Ḥüseyn

17 Ẓât-ı pâki mürşid-i şûrî delîl-i ma'nevî
Evliyâya rehber ehl-i şer'a dâverdir Ḥüseyn

18 Böyle şâha ḥürmet itmez mi müsilmânım diyen
Ḳatlini tecvîz ider mi ehl-i îmânım diyen

IV

19 Nûr-ı vech-i Kıbrıyâ'dır zîb-i zânû-yı Resûl
Mihr-i burc-ı ışṭıfâdır şem'-i ümmîd-i Betûl

20 Pertev-i 'ayn-ı 'Alî'dır cevher-i cân-ı Ḥasan
Şâh-ı deşt-i Kerbelâ ser-defter-i ehl-i ḳabûl

21 Farż iken bir böyle sulṭân-ı 'aẓîme iḥtirâm
Dînde ol servere ta'ẓîm iken aṣl-ı uṣûl

22 Bilmeyüp bir vechile a'dâ 'uluvv-i ḳadrini
Ḳatl idüp ol şâhı Ehl-i Beyt'i ḳıldı melûl

23 Da'vî-i islâm ile itdi şu kâfirlikleri
Fikrler bu fitneye ḥayretde 'âcizdir 'uḳûl

24 Dôstânıyla Yezîd-i dîv-i kâfir-mâcerâ
Yâd olunsun la'net ü nefrîn ile her dâ'imâ

V

25 Gûş iden bu vaḳ'ayı mümkin mi pür-cûş olmasun
Biñ ġam u endûha 'âşıḳlar naṣıl dûş olmasun

26 Diñleyüp bu ḳıṣṣayı 'aḳlı olan inṣâf ider
Müdde'îlerde meger yâ ġûş yâ hûş olmasun

27 Ka'betullâh ḳaralar geydi bu mâtemden görüñ
'Âlem ü âdem ne ṣûretle siyeh-pûş olmasun

28 Yâd olunsun ân-be-ân keyfiyyet-i sıbṭ-ı Resûl
Ḫâṭır-ı erbâb-ı ḥayretden ferâmûş olmasun

29 Ol Şeh'e raḥmet Yezîd'e la'net itsün dâ'imâ
Ḥâṣılı ehl-i maḥabbet lâl u ḫâmûş olmasun

30 Mâtem ehl-i ḥâl olan insâna farż-ı 'ayn olur
Rûy-ı 'âşıḳ ḫûn-ı eşk-i dîdesiyle zeyn olur

VI

31 Ehl-i arża raḥmeten olmuşdı ḥâk içre defîn
Cism-i pâk-i Ḥażret-i Faḫr-i Cemî'u'l-Mürselîn

32 Ümmete ḳalmışdı ferzend-i kerîmi yâdigâr
Bilmeyüp bu ni'meti vâh itdi żâyi' ehl-i kîn

33 Ya'nî yerler gökler incindi żuhûrından bunuñ
Öyle bir fi'le cesâret itdi kim a'dâ-yı dîn

34 Aġladı bu vaḳ'adan bi'l-cümle sükkân-ı semâ
Oldı maḥrûm işte ol iḥsândan rûy-ı zemîn

35 Hîç itmiş mi cihânda böyle bir fitne żuhûr
Hem Yezîdîler gibi gelmiş mi bir ḳavm-i la'în

36 Nefret ü nefrîn Yezîd'üñ ṭıynet-ı murdârına
La'net olsun tâ ebed a'vânına enṣârına

VII

37 İtdigi-çün baḳ bu mâhuñ vâḳı'âtından ḥicâb
Çarḫ rûy-ı mihrine geh geh çeker sem ü niḳâb

38 Ya'nî ekşer tâzelendükçe hilâl-i âsumân
Ṭoġmadın ġurre girer şekl-i küsûfa âfitâb

39 Görinen ṣanma kevâkib urdı gerdûn sîneye
Mâtem-i Şâh-ı Şehîdân ile dâġ-ı bî-ḥisâb

40 Seyr idüp nakş-ı semâyı kehkeşân itme ḳıyâs
Şerḥa açdı hey'et-i eflâke tîġ-i inḳılâb

41 Âl-i Sufyân üstine yaġmaḳda la'n-ı âteşîn
Dîv ü şeyṭân üzre gûyâ atılur gökden şihâb

42 Böyle devre irmedi devr ideli çarḫ-ı felek
Bu kederle aġladı yerde beşer gökde melek

VIII

43 Ḥaşre dek 'uşşâḳ bu hicrânı ansun aġlasun
Gözleri hep ḫûn-ı reşk ile boyansun aġlasun

44 Eylesün sûzân cihânı vâḳı'ât-ı Kerbelâ
Cân u diller âteş-i fürḳatle yansun aġlasun

45 'Âlemi bu ġuṣṣa her bir kârdan bîzâr ider
Gûş iden cân u cihânından uṣansun aġlasun

46 Öyle yaş döksün ki her dem dîde-i giryânımız
Ḫalḳ-ı 'âlem nevḥa vü zârîye ḳansun aġlasun

47 Ehl-i mâtem giryeden bir laḥża ḫâlî ḳalmasun
Kâ'inâtuñ gûş-ı feryâda mecâli ḳalmasun

IX

48 Oldı ‘âlî câh-ı Şâh-ı mücteba-yı Kerbelâ
Ol sebebden kim eşeddür ibtilâ-yı Kerbelâ

49 İbtilâsınca olur herkesde ıstı‘dâd-ı ḳurb
Bir belâya beñzemez zîrâ belâ-yı Kerbelâ

50 Ḫûn-ı Ehl-i Beyt ile âlûdedir her bir yeri
La‘l-zâr-ı feyżdır ḫâk-i feżâ-yı Kerbelâ

51 Ol şehîd-i teşne-leb içün yanup yaḳılmadan
‘Âleme şaldı ḥarâret mâ-cerâ-yı Kerbelâ

52 Döndı Ceyḥûn u Furât’a eşk-i çeşm-i ‘âşıḳân
Dîdeler ḳan aġlıyor her dem berây-ı Kerbelâ

53 Ol zamândan ẓâhır olmuşdur seḥerde çarḫa baḳ
‘Aks-i ḫûn-ı eşk-i ‘âşıḳdandır âşâr-ı şafaḳ

X

54 Bilmeyen bilsün budur tevfîḳ-ı Ḥaḳ Celle Celâl
Olmuşum Âl-i ‘Abâ’ya bende-i ṣıdḳ-ıştimâl

55 Rîze rîze itseler her pâre cism-i zârımı
Terk-i ḥubb-ı Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ emr-i muḥâl

56 Şerḫa şerḫa ḳılsalar ser-tâ-ḳadem endâmımı
Ketm-i buġż-ı eşḳıyâ bence ‘adîmü’l-iḥtimâl

57 Eylerim icrâ tevellâ vü teberrâyı dürüst
Neyse hiç ḳalmam girü ol bâbda îcâb-ı ḥâl

58 Her ne dirse müdde‘î varsun disün ḥâlim budur
Ḫâh nâḫış ḫâh ‘add itsün beni ehl-i kemâl

59 Ḥamdü-lillâh ‘abd-i Âl-i Ḥażret-i Peyġamber’im
Hîç şübhem yoḳ ki tevfîḳ-i Ḫudâ’ya maẓharım

XI

60 Yâ Ḥüseyn-i Müctebâ yâ sıbṭ-ı Maḥbûb-ı İlâh
Yâ şehîd-i Kerbelâ vâ seyyidâ vâ seyyidâh

61 Sen degil misin o kim ḥubbuñ cemî‘-i ümmete
Emr-i Ḥaḳ’la farżdır mişl-i ṣalât-ı penc-gâh

62 Sen degil misin o kim ta‘ẓîmüñi ḫîn-i vedâ‘
Cedd ü pâküñ emr ü fermân eyledi bî-ıştıbâh

63 Sen degil misin o kim behr-i ḥużûr-ı mâderüñ
Mehdüñi Cibrîl-i Ḥaḳ taḫrîk iderdi gâh gâh

64 Böyle iken rütbe-i iclâl ü ḳadr-i devletüñ
Bilmedi aṣlâ Yezîd-i kîne-perver vâh vâh

65 Ḳıydı ẓâlimler saña evlâduña aṣḥâbuña
Duşdi mâtem ḥaşr olınca şî‘a vü aḥbâbuña

XII

66 Yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ bu cân u dil ḥasret saña
İştiyâḳım var be-ḥaḳḳ-ı Ka'be-i 'izzet saña

67 İki 'âlemde daḫîl-i dergeh-i iḥsânuñam
Lâyıḳ-ı ḥüsn-i ḳabûlüñdür düşen elbet saña

68 Eylemez cürmüm beni nevmîd-i feyż-i merḥamet
İstinâdım var ḫulûṣ-ı ḳalb.ile ġâyet saña

69 Her nefesde 'âşıḳân-ı ṣâdıḳânuñdan müdâm
Bin selâm olsun revân Ḥaḳ'dan nice raḥmet saña

70 Bir ġarîbimdir deyü maḥşerde emr it ḥakkıma
Hep Senîḥ-i müstemendüñden budur ḥâcet saña

71 'Abd-i memlûk u ġulâm-ı kemterînüñdür senüñ
Çâker-i ḥalḳa-be-gûşuñdur ḥazînüñdür senüñ

11- (Müseddes) Mersiye Der-Taʿzmîn-i Maṭla'-ı Mîr Kâẓım[443]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Sen 'uluvv-i ḳadr ile ey sıbṭ-ı Maḥbûb-ı Celîl
Ḳurretü'l-'ayn-ı Żebîḥu'l-lâhsın sırr-ı Ḫalîl
Devletüñde ben kemîne çâkerim zâr u zelîl
Seyl-i eşkim şâh-râh-ı vaṣla olmaz mı delîl
Ḥasretüñile aġlamaḳdan oldı çeşmânım 'alîl
Yâ Şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

2 Aldı âh elden 'inân-ı iḫtiyârım iştiyâḳ
Şaldı câna nâr-ı dil-sûz-ı maḥabbet iḫtirâḳ
Sîne sûzân dîde giryân tâḳatim tâḳ oldı tâḳ
Birbiriyle mezc olup ḫûn-ı dil ü eşk-i firâḳ
Ḥasretüñile aġlamaḳdan oldı çeşmânım 'alîl
Yâ Şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

3 İlticâ ile der-i iḥsânuña ṭutdum yüzüm
Ehl-i Beyt'üñden cüdâ düşmüş kemîne öksüzüm
Ṭıfl-veş giryân giryân luṭfuña dıkdım gözüm
Çûşiş-i eşk-i maḥabbet şaldı seyl-âba özüm
Ḥasretüñile aġlamaḳdan oldı çeşmânım 'alîl
Yâ Şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

4 Derdimi eyyâm-ı 'aşr on ḳat füzûn itdi füzûn
Cânda pinhân idi çıḳdı ẓâhire dâġ-ı derûn
Oldı câri 'ayn-ı mâtemden sirişk-i lâle-gûn
Ḳıldı peydâ nehrler ırmaġlar seyl-âb-ı ḫûn
Ḥasretüñile aġlamaḳdan oldı çeşmânım 'alîl
Yâ Şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

5 Nîl-i eşkim çaġlasa şâyestedir mişl-i Furât
Sen şusuzluḳla şehâdet bulduñ ey 'ayn-ı ḥayât
Gözyaşından sû-be-sû deryâ kesildi şeş-cihât
Vir Senîḥ'e varṭa-i hicrândan luṭf it necât
Ḥasretüñile aġlamaḳdan oldı çeşmânım 'alîl
Yâ Şehîd-i Kerbelâ anı daḫîl anı daḫîl

[443] Senîḥ, Mersiye. İstanbul 1290, s. 9.

12- (Müseddes) Der-Medḥ-i Celîl-i Ḥażret-i Sulṭân-ı Kerbelâ[444]
(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Şâh-ı şühedâ mâh-ı mü'eyyedsin efendim
Faḫr-ı su'adâ es'ad u emcedsin efendim
Şem'-i ḥarem-i Ḥażret-i Aḥmed'sin efendim
Teşrîf-i şehâdetle müşeyyedsin efendim
Sen nâm-ı Ḥüseyn ile ser-âmedsin efendim
Ferzend-i 'Alî sıbṭ-ı Muḥammed'sin efendim

2 Hem fâtiḥasın aṣl-ı aṣîl-i şürefâda
Hem ḫâtimesin silk-i celîl-i ḫulefâda
Ḳadrüñ yücedür 'ind-i mu'allâ-yı Ḥudâ'da
Bâ-'izz ü şeref ḫamse-i aṣḥâb-ı 'abâda
Sen nâm-ı Ḥüseyn ile ser-âmedsin efendim
Ferzend-i 'Alî sıbṭ-ı Muḥammed'sin efendim

3 Dünyâyı yaḳan vaḳ'a-i sûziş-figenüñdür
Mâtem-geh-i fânîde cihân nevḥa-zenüñdür
Hem-pâye saña dâder-i pâk-i Ḥasan'uñdur
İḳbâl ü sa'âdet iki 'âlemde senüñdür
Sen nâm-ı Ḥüseyn ile ser-âmedsin efendim
Ferzend-i 'Alî sıbṭ-ı Muḥammed'sin efendim

4 Ḫurşîd-i cemâlüñ idicek 'âlemi rûşen
Zânû-yı Resûl oldı vücûduñla müzeyyen
Bir cüz' dinildi saña Maḥbûb-ı Ḥudâ'dan
Olsañ nola her ṣûret ile ecmel ü aḥsen
Sen nâm-ı Ḥüseyn ile ser-âmedsin efendim
Ferzend-i 'Alî sıbṭ-ı Muḥammed'sin efendim

5 Çoḳdur keremi Ḫâlıḳ-ı bî-mişl ü 'adîlüñ
İtmiş beni mânend-i Senîḥ işte daḫîlüñ
Her laḥza ḳılup vird-i zebân ism-i cemîlüñ
Tekrâr ider evṣâfuñı bu 'abd-i zelîlüñ
Sen nâm-ı Ḥüseyn ile ser-âmedsin efendim
Ferzend-i 'Alî sıbṭ-ı Muḥammed'sin efendim

13- (Kasîde) Mersiye-i Şerîfe[445]
(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Bülbül-i mu'cız-nümâ-yı innemâ'sın yâ Ḥüseyn
Âyet-i iḥsân-ı zât-ı Kibriyâ'sın yâ Ḥüseyn

2 Cilve-gâhuñ pây-taḫt-ı ḫıṭṭa-i levlâkdur
Zînet-i zânû-yı Maḥbûb-ı Ḥudâ'sın yâ Ḥüseyn

3 Mâderüñdür ḥazret-i Ḫayru'n-nisâ'ü'l-'âlemîn
Seyyid-i şübbân-ı firdevs-i beḳâsın yâ Ḥüseyn

4 Serv-i ser-sebz-i çemen-zârı şehâdet dâderüñ
Sen gül-i âl-i riyâż-ı ibtilâsın yâ Ḥüseyn

[444] Senîh. Mersiye. İstanbul 1290. s. 10.
[445] Senîh, Mersiye, İstanbul 1290, s. 12.

5 Ṭal'atuñ burc-ı nübüvvetden münevver şu'ledür
Mihr-i raḫşân-ı sipihr-i ışṭıfâsın yâ Ḥüseyn

6 Kişver-i feyż-i şehâdet câhuña mensûbdur
Pâdişâh-ı taḫt-gâh-ı Kerbelâ'sın yâ Ḥüseyn

7 Tîġ-ı ġadre virdi âbı ketm idüp senden 'adû
Eyledi icrâ şehâdet mâ-cerâsın yâ Ḥüseyn

8 İtmedi muġber ġubâr-ı Kerbelâ jeng-i belâ
Sırr-ı Ḥaḳ âyîne-i ṣıdḳ u ṣafâsın yâ Ḥüseyn

9 Sâye-i mihrüñde 'âṣıḳ şâh-ı mülk-i feyż olur
'Arş-ı a'lâ-yı sa'âdetde hümâsın yâ Ḥüseyn

10 Şarşar-ı cevr-i 'adû şoldırdı berg ü bârunı
Gül-nihâl-i ravża-i Âl-i 'Abâ'sın yâ Ḥüseyn

11 Mihr-i 'ulvîsin ki zerrâtuñ gürûh-ı evliyâ
Vâriṣ-i şâh-ı velâyet Murtażâ'sın yâ Ḥüseyn

12 Ben Senîḥ-âsâ daḫîl-i dergeh-i iḥsânuñam
Sen esîr-i 'aşḳa ni'me'l-mültecâsın yâ Ḥüseyn

14- (Müsemmen) Merṣiye Berây-ı Şâh-ı Şühedâ-yı Kerbelâ[446]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ta'ẓîm ü iḫtirâm ikeñ emr-i ehem saña
'İnd-i 'adûda oldı ezâ mültezem saña
Zîrâ ḳılup vücûh ile cevr ü sitem saña
Ẓâlim hem Ehl-i Beyt'üñe ḳaṣd itdi hem saña
İrâṣ idüp bu ẓulm ü ta'addî elem saña
Virdi kemâl-i ḥüzn ü melâl-i etem saña
Yâ Şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca ġam saña
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem saña

2 Sen sıbṭ-ı pâk-i zât-ı Ḥabîb-i Ḥudâ iken
Sen naḳd-i cân-ı Ḥaydar-ı Ḫayber-güşâ iken
Sen nûr-ı çeşm-i ḫażret-i Ḫayru'n-nisâ iken
Sen maṭlab-ı dil-i Ḥasan-ı Müctebâ iken
Sen şem'-i cem'-i Ḫamse-i Âl-i 'Abâ iken
'Âlemde ḫaste-i ġama mihrüñ devâ iken
Yâ Şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca ġam saña
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem saña

3 Ḥîn-i vedâ' ḳıldı vedî'a Ḥabîb-i Rab
Aṣḥâb u mü'minîne iki şey'-i müntaḫab
Biri kitâb dîgeri sâdât-ı âl hep
Ol cümledensin işte sen seyyid-i 'Arab
Çekdüñ cefâ-yı ḫaṣm ile çoḳ renciş ü ta'ab
Ḳadrüñ 'azîm iken bu ḳadar bilmezem 'aceb
Yâ Şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca ġam saña
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem saña

[446] Senîh, Merşiye, İstanbul 1290, s. 13.

4 Tâ kım ḳuruldı ma'reke-i deşt-i Kerbelâ
Ṣaf çekdi sû-be-sû su'adâ ile eşḳıyâ
Oldı şehîd önüñce hep etbâ' u aḳrıbâ
Meydânda sen yegâne ḳalup eyledüñ ġazâ
İşhâduña hücûm idüp a'dâ-yı bî-ḥayâ
Ḳıldı saña teveccüh olanca ġam u belâ
Yâ Ṣâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca ġam saña
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem saña

5 Sıbṭ-ı celîl-i Ḥazret-i Maḥbûb-ı Żü'l-celâl
Ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'da ṣusuz ḳıldı irtiḥâl
Tîġ u ḥadeng üşürdi aña bir gürûh-ı ḍâl
Fikr eyleyen bu ḥâli ḥazîn olmamaḳ muḥâl
Ḳıldı Senîḥ naẓm-ı Fużûlî'yi ḥasb-i ḥâl
Böyle dır aġlar eyleyüp 'arż-ı ġam u melâl
Yâ Ṣâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca ġam saña
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem saña

15- (Kasîde) Merṣiye-i Cenâb-ı Ṣâh-ı Şühedâ[447]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ey şeb-çerâġ-ı beyt-i Resûl-i Ḥudâ Ḥüseyn
Vey nûr-ı çeşm-i pâdişeh-i "hel etâ" Ḥüseyn

2 Ey naḳd-i cân-ı muḥterem-i ḥażret-i Betûl
Vey neş'e-i dil-i Ḥasan-ı Müctebâ Ḥüseyn

3 İñler hezâr bülbül-i bâġ-ı maḥabbetüñ
Ey gülbün-i ḥadîḳa-i Âl-i 'Abâ Ḥüseyn

4 Her yer bu demde 'âşıḳuña Kerbelâ olur
Ey kişver-i belâya şeh-i mübtelâ Ḥüseyn

5 'Arż eyleyüp felekde hilâl-i Muḥarremi
Ṣaplar ġamuñla cânlara ḫançer ḳażâ Ḥüseyn

6 Ġarḳ-âb-ı baḥr-i ḫûn olup olduñ nihân dirîġ
Ey gevher-i ḫızâne-i 'ızz ü 'alâ Ḥüseyn

7 Bir ḳatre âbı ketm idüp a'dâ-yı seng-dil
Gördi saña o demde cefâyı revâ Ḥüseyn

8 Taşlarla hep dögündi Furât eyledükde sen
Leb-teşne 'azm-i bâr-geh-i Kibriyâ Ḥüseyn

9 'Uşşâḳ nice aġlamasun bu belâlara
Olmuş ḳażâ-yı vâḳı'a-i Kerbelâ Ḥüseyn

10 Bu fi'le kimden oldı ẓuhûr-ı muḳaddemât
Ma'lûm hep muḥiblerüñe hem saña Ḥüseyn

11 Dâ'ım budur bu 'abd-i żelîl ü kemînenüñ
Senden niyâzı ey meh-i burc-ı 'aṭâ Ḥüseyn

12 Faḫr eyleyem Senîḥ benim çâkerim deyü
Emr eyle 'arṣa-gâh-ı ḳıyâmetde yâ Ḥüseyn

[447] Senîh, Merşiye, İstanbul 1281, s. 7.

16- (Gazel) Mersiye[448]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ḳıl naẓar 'âşıḳlaruñ feryâd iderler yâ Ḥüseyn
Mâtemüñde nevḥalar bünyâd iderler yâ Ḥüseyn

2 Ġam çeküp mâh-ı Muḥarremde niçe bî-çâregân
Ḥüzn ile ḫâṭırların nâ-şâd iderler yâ Ḥüseyn

3 Her zamân aġlar fırâḳuñla muḥibbânuñ velî
'Aşr içinde giryeyi müzdâd iderler yâ Ḥüseyn

4 Kerbelâ içün aḳar seyl-âb-ı eşk-i 'âşıḳân
Her ne dem ol mâ-cerâyı yâd iderler yâ Ḥüseyn

5 Ehl-i îmân olsalar a'dâ şusuzlukla seni
Ehl-i Beyt'üñle naşıl işhâd iderler yâ Ḥüseyn

6 La'net ol füccâra kim çirkâbe-i dünyâ içün
Ḫânumân-ı dînlerin berbâd iderler yâ Ḥüseyn

7 Ḳıl şefâ'atla Senîḥ'e iltifât ol demde kim
Ehl-i maḥşer senden istimdâd iderler yâ Ḥüseyn

17- (Gazel) Mersiye[449]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ẓulm ü ezâsı âl-i Resûl-i celîledür
Ḳavm-i Benî Ümeyye ne ḫûnî ḳabîledür

2 Te'sîs-i fitne eyledi evvel bu dînde
Âṣârı İbni Âkile'nüñ mekr ü ḥîledür

3 Buġżum Yezîd'e ḥiddetim ol ḳanlı ẓâlimüñ
Ġayret-keşânı bir nice herze-vekîledür

4 Müslim midür o kim bu ḳadar ḳaṣd u kînesi
Sıbṭ-ı Ḥabîb-i pâdişeh-i bî-'adîledür

5 Ḳıl mâtem-i Ḥüseyn'i be-'aşḳ-ı Ḥasan edâ
Ḥubb u velâ-yı âl-i ḫıṣâl-i cemîledür

6 Cûy-ı sirişki Ka'be-i maḳṣûda rehber it
Eñ başlı iḫtiyâc bu yolda delîledür

7 Feyż-i deḫâlet-i ḥarem-i ḫâṣ-ı Aḥmed'e
Âl-i 'Abâ maḥabbeti bâb-ı vesîledür

8 Eyle Senîḥ cevher-i eşki nişâr kim
Müstelzim-i ḥuṣûl-i ücûr-ı cezîledür

[448] Senîh, Mersiye, İstanbul 1281, s. 10.
[449] Senîh, Mersiye, İstanbul 1281, s. 12.

SERMEST (KİLİSLİ ABDULLAH HÂLİS) (1819-1890)

(Muḥammes) Mersiye[450]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Her ayı ḳıldı Muḥarrem güni 'âşûrâyı
Vaḳ'a-i kerb-i belâ-yı ciger-i Zehrâ'yı
Seyle virmez mi ṣanur memleket-i kisrâyı
Göz yaşı ḫûn-ı ciger la'l ḳılup ṣaḥrâyı
Yâd idüp Fâṭıma-i vâlide-i kübrâyı

2 Ḳıldı bu ḥâdiṣe efkâr u 'uḳûli ber-bâd
Uymadı kevn-i fesâdına bunuñ gibi fesâd
Gebr ü Tersâ vü Yahûdî'den olurdı imdâd
Bilselerdi olacaḳ böylece âl ü evlâd
Müslimânız diyerek böyle ṭutup ġazâyı

3 Hetk-i nâmûs-ı beşer ḳıldı Yezîdî ferşi
'Ulvî süflî bulunan kevn-i vücûda ḳarşı
Ḫânedân-ı Nebî kim nâmına ḳurdı türşî
Ẓulm ile âḫir-i kâr yıḳdı 'imâd-ı 'arşı
Çekdi mel'ûn-ı ebed olmasına tuġrâyı

4 Aġladur ḥaşre ḳadar mü'min-i ḥayy u meyyiti
Mâtem-i Şâh-ı Şehîdân ile Ehl-i Beyt'i
Nîl-gûn eyledi ḥüzn ile cüvân u yigiti
Âh heyhât didi vâh le'all ü leytî
Görmeyeydim yıḳılaydım böyle ḥabṣ-ârâyı

5 Kim idi bilmediler Ehl-i 'Abâ-yı Âlî
Ne diyek bunları beñzetmege yoḳ emṣâli
İte ḳurbân olalar it gibi añup yalı
Bilerek neylediler noldılar âḫir ḥâli
La'neti birbirine ḳıldı zihî gebrâyî

6 Böyle mel'ûn-ı ebed görmedi kevnüñ gözi
Lâyıḳ-ı yâd degil meclise ismi sözi
Kûfe'nüñ uyuz iti domuzı Şâm'uñ büzi
Kim olur ibn-i 'acûze gide ẓulmi sûzi
Hâşimî leyte fedâ-zâdelere Zevrâ'yı

7 La'neti ḳıldı Ḫudâ ẓâlime bunlar elzem
Ne ola aḥvâli o itlerüñ Allâhu a'lem
Bir içim ṣuya revâ görmedi cümle 'âlem
Âl ü evlâd-ı Resûl'e ne belâ-yı azlem
Al ḳanı ile ḳażâ ḳıldı ḳızıl ḫaḍrâyı

8 Ġarḳ-ı ḫûn eyleyelim mülk-i 'Irâḳ u Şâm'ı
La'net ol salṭanat u mülke de ṣubḥ u şâmî
Almaḳ olmaz ḳuru da'vâ ile intiḳâmı
Merd iseñ terk idegör câh u celâl-ı kâmı
Tâ ki ḫoşnûd ide Peyġamber-i dâr-ı râyı

[450] Kilisli Abdullah Sermest (Hâlis) Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Abdullah ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 1998, s. 285.

9 Bir imâmeyn ki mesnedleri müsteşnâdır
Murtażâ babaları cedleri Muṣṭafâ'dır
Nenesi Ḫayru'n-Nisâ anaları Zehrâ'dur
Ṭûb u çevgânları cennet ile ṭûbâdır
Ḫâlışî bendeleri kevn ü mekân-ârâyî

SERVET (AHMED SERVET BEYBABA) (NEVHA-İ DİL) (Öl. 1895)

(Terkîb-i Bend) Nevḥa-i Dil[451]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

I

1 Beni yâ Rab mey-i 'aşḳuñ ile şeydâ eyle
Dilimi zikr-i şehîdân ile gûyâ eyle

2 Bir dükenmez yola 'azm eylemişim bedraḳasız
Ḳuluñı vâṣıl-ı ser-menzil-i a'lâ eyle

3 Sözümi şevḳ ile maḳbûl-i enâm it yâ Rab
Eşer-i ḫâmemi gencîne-i ma'nâ eyle

4 İkilikden beni tevḥîdüñe îṣâl ḳılup
Cümle göñlümde olan varlığı yaġmâ eyle

5 Âl ü evlâd-ı Resûl'e beni ḳıl bende-i ḫâṣ
Bu ten-i mürdeyi luṭfuñ ile iḥyâ eyle

6 Eşer-i 'âṭıfetüñ ḥamd iderim yâ Mennân
Ḳıldı bu çâkeri müstaġraḳ-ı baḥr-i iḥsân

II

7 Cân u dilden iderim şevḳ ile tâ rûz-ı ḳıyâm
Ḥażret-i Aḥmed-i Muḫtâr'a ṣalât ile selâm

8 Ḥaydar u Fâṭıma sıbṭeyni göñülden severim
Çâr-yâruñ ḳuluyum çâker-i aṣḥâb-ı kirâm

9 Ḫamse-i Âl-i 'Abâ ḥürmetine 'afv eyle
Cümle 'işyânımı ey ḳâbıl-i ḥâcât-ı enâm

10 Çâkerüñ ḫâk-i mezelletde bıraḳma meded it
Eyle maḳrûn-ı der-i Şâh-ı Şehîdân-ı 'iẓâm

11 Kerbelâ vaḳ'asını yazmaġa ḳıldım cür'et
Eyle luṭfuñ ile yâ Rab anı mevṣûl-i ḫitâm

12 İdicek bâr-geh-i 'izzetüñe 'arż-ı niyâz
Eyledim yazmaġa ḥâl-i şühedâyı âġâz

[451] Ahmed Servet Beybaba, Nevha-i Dil, İstanbul 1311, 32 sayfa.

III

13 Bu Muḥarremde Ḥadîḳa oḳur iken tenhâ
Oldı bu çâkere ilhâm-ı Ḫudâ râh-nümâ

14 İttiḫâẕ eyleyerek çün o kitâbı me'ḫaẕ
İktibâs eyledim andan nice dürlü ma'nâ

15 Şerḥ idüp ḥâlını maẓlûm Ḥüseyn-i pâkün
Kerbelâ vaḳ'asın icmâl ile ḳıldım inşâ

16 Nâm-ı manẓûmeyi tesmiyye idüp "Nevḥa-i Dil"
Eyledim bezm-i muḥibbân-ı Ḥüseyn'e ihdâ

17 Ḳalem-i 'afv ile ıṣlâḥ iderek noḳṣânın
Var ise zerre ḳadar ḳoymayalar sehv ü ḫatâ

18 Eyledim rûşen 'ibârât ile şebt ü taḥrîr
İdeyim dinile hemân ḥâl-i Ḥüseyn'i taḳrîr

IV

19 Ḥażret-i Faḫr-ı Cihân virmiş idi böyle ḫaber
Kerbelâ'da gözümün nûrı şehâdetle gider

20 Dâġ urup sînesine rikḳat ile ağlar idi
Bu süḫan itmiş idi Ḥażret-i Zehrâ'ya eşer

21 Ḳalbi maḥzûn olup ol rütbe ki bî-hûş oldı
Bir zamân ḳâdir-i nuṭḳ olmadı ol kân-ı güher

22 Dıdı maḥdûm-ı ciger-pârem içün yâ Ebetî
Ḥürmet ü ta'ziye ol günde 'aceb kimler ider

23 Ümmet-i muḫlişimiz ġam yime yâ Fâṭıma kim
Her sene mâtem idüp yandıralar cân u ciger

24 Şarılup gûşe-i dâmân-ı Resûlullâh'a
Ṣabr ile ḳıldı tevekkül yaradan Allâh'a

V

25 Şâm ahâlîsi olup tâbı'-ı ehl-i 'ışyân
İtdiler emr-i Yezîd ile ser-â-ser ṭuġyân

26 Yazdı bir nâme Velîd'e o Yezîd-i ġaddâr
Bey'atım al ki ṣaḳın virme Ḥüseyn'e meydân

27 Girmeyüp dâ'ire-i bey'ata eylerse 'inâd
Dıdı ḳatl eyle hemân itme ta'allül bir ân

28 Nâme sırrı olıcaḳ Şâh-ı enâma ma'lûm
Dıdı ḫâşâ ki olam tâbı'-i Âl-i Süfyân

29 Baña mevrûṣ iken taḫt-ı ḫilâfet el-ḥaḳ
Aña bey'atla reh-i dîne getirmem noḳṣân

30 Ravża-ı Ḥażret'e ol ḥiddet ile oldı revân
Ḳıldı ḥâl-i dilini ağlayarak şerḥ u beyân

VI

31 Didi e y cedd-i ma'âlî-ḳadirim ḳavm-i buġât
Baña göstermediler râḥat ile rûy-ı ḥayât

32 Sâye-i rif'atüñi bunda penâh itmiş iken
Bî-vefâlar baña hiç virmedi terkîn ü ṣebât

33 Bir nice düşmen-i dîn ḳatlime âheng itmiş
Saña geldim aman ey şâfi'-i yevmü'l-'araṣât

34 O gice ḥayret ile nevḥa vü tehlîl iderek
Oḳudı ṣubḥa degin rûḥ-ı Resûl'e ṣalavât

35 Ba'd-ez-ân oldı varup şem'-i mezâr-ı Zehrâ
Yanaraḳ 'arż-ı derûn itdi o 'âlî-derecât

36 Didi ey vâlide geldim ki vedâ' eyleyeyim
Baña ẓâlimlerüñ itdiklerini söyleyeyim

VII

37 İdicek anda daḫı resm-i vedâ'ı itmâm
Ḫâne-i rif'atine sür'at ile ḳıldı ḫırâm

38 'Âzim-i ṣavb-ı Ḥicâz oldıġını cem' iderek
Ehl-i Beyti ile evlâdlarına virdi peyâm

39 Kendi evlâdı vü aḥbâb-ı hümâyûnı ile
'Azm-i râh eyledi ol ḳıble-i aṣḥâb-ı kirâm

40 Ḥâşılı ḳaṭ'-ı menâzil ü merâḥil iderek
İrdi çün Mekke'ye iḳbâl ile ol Şâh-ı enâm

41 Mekke eşrâfı çıḳup cümlesi istiḳbâle
Kesb-i feyż itdi ḳudûmıyle cemî'-i aḳvâm

42 O melek-ḫılḳati i'zâz ile eşrâf-ı Ḥicâz
Aldılar şehre hemân eyleyerek 'arż-ı niyâz

VIII

43 O şehen-şâh olıcaḳ Mekke'de çün ṣadr-nişîn
Bir zamân olmuş idi ṭa'na-ı düşmândan emîn

44 İtdiler bir nice mektûb u merâsil irsâl
Ḥażret'e bey'at içün Kûfeden erbâb-ı mühîn

45 İḳtıdâmız sañadır ġayre degildir ne ola
Pîşvâ olsa bize sen gibi bir ehl-i yaḳîn

46 Ḳademüñ ḫâkine cân bâş fedâyız ḳılsañ
Bizi teşrîf ile reşk-âver-i firdevs-i berîn

47 Olıcaḳ Ḥażret'e bu ṭarz ile çün 'arż-ı niyâz
Eyledi Müslim'i bu emre mübâşir ta'yîn

48 Didi var anlara bizden daḥı ḳıl 'arż-ı selâm
Müte'âḳıb geliyor ol Şeh-i aṣḥâb-ı kirâm

IX

49 Ḥażret-i Müslim icâzetle olup râha revân
Açdı hecr âteşi ṣadrında anuñ dâġ-ı nihân

50 Bir daḥı ḥażrete âyâ ki mülâḳât naṣîb
Olıcaḳ mı deyü ḥayret ile eylerdi fiġân

51 Zâr zâr aġlar idi ṭayy-ı merâḥil iderek
Yetdi pâyâna sefer bir gün olup Kûfe 'ayân

52 Dâr-ı Muḫtâr'a nüzûl eyledi mihmân oldı
Geldiler bey'ata eşrâf u ekâbir yek-sân

53 Yapışup dest-i irâdet ile bey'at itdi
On sekiz biñ kişi dâmân-ı 'Aḳîl'e ol ân

54 Ṣıdḳ u iḫlâṣını bu ṭâ'ifenüñ Şâh-ı enâm
Nâme-i Müslim ile eyledi tefhîm tamâm

X

55 Ol zamân ḥâkim idi Kûfe'de Nu'mân Beşîr
Müslim'üñ geldigine bey'at içün oldı ḫabîr

56 İttifâḳ ile yazup Şâm'a Yezîd'e nâme
Mâ-cerâyı ne ise eyledi bir bir taḳrîr

57 Kûfe'ye itdi 'Ubeyd İbni Ziyâd'ı ḥâkim
Ḳıldı Nu'mân Beşîr 'azline dâ'ir tedbîr

58 Bundan özge o zamân ḥâkim-i ẓâlim yoġ idi
Cebr ile itmiş idi mülk-i 'Irâḳ'ı teshîr

59 Kûfe eşrâfını cem' eyledi hep meclisine
Cümleye şetm iderek eyledi bî-ḥad tekdîr

60 Müslim'i ḫânesine gizlediği oldı bedîd
İtdi mel'ûn o zamân ẓulm ile Hânî'yı şehîd

XI

61 Âteş-i ḥarb o gün iki ṭaraf oldı ziyâd
Aḳdı seyl-âb-ı belâ gibi dem-i ehl-i fesâd

62 Kûfe ḫalḳında ezel ḳâbil-i îmân yoġ idi
Oldılar münhezimen tâbi'-i erbâb-ı 'ınâd

63 Ḳaldı meydânda o şehbâz-ı velâyet tenhâ
Ḳatline tîġ çekûp ḳavm-ı 'Ubeyd İbni Ziyâd

64 Kimseler yetmedi feryâdına ol mazlûmuñ
Cânib-i ḳıbleye yüz ṭutdı idüp istimdâd

65 Ey ṣabâ ḥâl-i dil-i zârımı bildir ki Ḥüseyn
Ba'd-ez-în itmeye bu cânibe iẓhâr-ı vidâd

66 Ża'fdan düşdi yere böyle iderken âvâz
'Arşa itdi o zamân ṭâ'ir-i rûḥı pervâz

XII

67 İki evlâdını ol zât-ı ma'âlî-'unvân
Bile almışdı meger Kûfe'ye olduḳda revân

68 Birinüñ nâmı Muḥammed biri İbrâhîm idi
Nâ-şüküfte iki ol ġonca-i gülzâr-ı cinân

69 Anları ḫânesine almış idi bir ḫâtûn
Nân u ni'met virüp eyler idi bir yerde nihân

70 Vardı bir zevci hem ol ṣâliḥanuñ Ḥâris-nâm
Çün o nevreslerüñ ardınca olurdı pûyân

71 İltifâtına olup İbni Ziyâd'uñ maġbûn
İtdi mel'ûn oları küşte-i tîġ-ı 'udvân

72 Kım ki bu ḫâdişeyi yâd ile giryân olmaz
Şübhesiz ol kişide dîn ile îmân olmaz

XIII

73 Müslim ol gün ki buyurmuş idi 'uḳbâya güzer
İttifâḳ itmiş imâm-zâde daḫi 'azm-i sefer

74 Şarılup dâmenine şevḳ ile eşrâf-ı Ḥicâz
Didiler Kûfe'ye 'azm eyleme ey kân-ı güher

75 Pederüñ daḫi varup anda giriftâr oldı
Nice biñ dürlü beliyyâta amân eyle ḫazer

76 Didi ol cânibe 'azm itmemek olmaz ḫâṣâ
Müslimânlar bize ḫuccet ile şevḳ 'arż eyler

77 Oldı bir vaḳt-i seḥer Kûfe diyârına revân
Mekke'den bir nice eşrâf ile ol nûr-ı baṣar

78 Ḫâne-i Ka'b'a varup âh iderek bağrına ṭaş
Çeşm-i zemzemden o dem aḳdı hemân ḳan ile yaş

XIV

79 Nâ-gehân yolda irüp Şâh-ı enâma bu peyâm
Müslim'i Kûfe'de ḳatl eylediler leşker-i Şâm

80 Cânib-i Kûfe'ye 'azm eyleme ey ṭâ'ir-i ḳuds
Seni ṣayd itmege her cânibe ḳurmuşlar dâm

81 İrişince bu ḫaber çünki ol 'âlî-câha
Oldılar ġarḳa-ı deryâ-yı ġumûm u âlâm

82 Kûfe'nüñ 'askeri ol buḳ'ayı şarmışdı meger
Bulmadı andan öte râh gürûh-ı islâm

83 Bu tereddüd ile pâyâna yetüp ḥükm-i sefer
Kerbelâ 'arṣasına eylediler naṣb-ı ḫıyâm

84 Ḫâke başdıḳda ayaġın didi Şâh-ı şühedâ
Biliñüz işte budur 'arṣa-ı kerb ü belâ

XV

85 Şehrbânû'ya didi ey gül-i gülzâr-ı vefâ
Maḥv ider zevraḳ-ı ümmîdi bu girdâb-ı fenâ

86 Ten-i mecrûḥ ile gördükde bu mevżi'de beni
Düşmene ḳarşı ṣaḳın itmeyesiz vâveylâ

87 Ḳılmayuñ nevḥa girîbânuñuzı çâk iderek
K'olmaya bâ'iṣ-i tezyîd-i sürûr-ı a'dâ

88 Ümmü Külsûm'a daḫı eyleyerek 'aṭf-ı nigâh
İtdi tekrâr yine işbu veṣâyâyı edâ

89 Ehl-i Beyt'üñ bu ḫaber baġrını büryân itdi
Cümlesi rikḳat ile eylediler âh u bükâ

90 Didi ṣabr eyleyiñüz böyle imiş çün taḳdîr
Ne ḳadar sa'y-i belîġ eyleseñ olmaz taġyîr

XVI

91 Kerbelâ buḳ'asına çünki Yezîd-i ġaddâr
Şâh'ı ḳatl itmege çekmişdi sipâh-ı ḫûn-ḫâr

92 Ehl-i îmândan itmişdi Furât'ı mesdûd
İbni Sa'd idi o leşkerde sipâh-ı sâlâr

93 Cünd-i islâmda olmuşdı ta'aṭṭuş peydâ
Âteş-i ḥasrete yanmışdı ṣıġâr ile kibâr

94 Ṭoḳuzuncı gün idi şehr-i Muḥarremde hemân
Kâr-zâr itmege virmişdiler ol günde ḳarâr

95 Nâle-i nây u nefîr 'âleme dehşet ṣaldı
Rezme 'azm itdiler ol demde o ḳavm-i cebbâr

96 Aldı ferzend-i Nebî ol şeb 'adûdan mühlet
Oldı meşġûl-i 'ibâdet o esîr-i ġurbet

XVII

97 Cem' olup bir yere tehlîl ile tâ ṣubḥa ḳadar
İştiġâl eyledi ol vâḳıf-ı esrâr-ı ḳader

98 'Arşa irdi o gice şavt-ı inâş ile zükûr
Ḳıldılar nevḥa vü tesbîḥ u du'â tâ-be-seḥer

99 Çekdi şeb-renge-i ẓulmâta özün şâh-ı nücûm
Mâteme girdi o şeb ḥayret ile ḳurş-ı ḳamer

100 Dest urup dâmen-i ḥurşîde Mesîḥâ o gice
Men' iderdi ki ṭulû'ıyla cihân bulmaya fer

101 O gice kisve-i mâtemle 'arûs-ı 'âlem
Sînesin çâk ile 'arż eyledi ġam ile keder

102 Pür-melâl idi o şeb sâkin-i 'arż ile semâ
Ġayri bir ḥâl idi ol gicede ḥâl-i dünyâ

XVIII

103 İrdi dehşet ile bir şavt semâdan o zamân
Virdi hengâm-ı şehâdetden o âvâz nişân

104 Ol ṣadâ Ḥażret-i Küls̱ûm'ı ṣalup efkâra
Oldı ḥayret ile me'vâ-yı İmâm'a pûyân

105 Didi ey dâder-i 'âlî-ḳadirim mesmû'uñ
'Acebâ oldı mı ol bâng-ı ḥazîn-i nâlân

106 Didi hemşîresine luṭf ile ol Şâh belî
Oldı ḥâlâ bu gice vâḳı'ada ceddim 'ayân

107 Baña tebşîr ile peyġâm-ı şehâdet virdi
Didi teşrîfüñe sükkân-ı semâ hep nigerân

108 Bu peyâmı diyüp ol şâh-ı serîr-i 'aẓamet
Eyledi nezdine evlâd u 'ıyâlin da'vet

XIX

109 İderek her birine dîde-i şefḳatle naẓar
Bir ḫiṭâb eyledi ol zübde-i evlâd-ı beşer

110 Vaḳt-i hecr irdi vedâ' eyleyelim ey dostlar
'Arşı seyr itmege cân murġı çün açdı şehper

111 Nice ihmâl ideyim mülk-i beḳâ 'azminde
Şâm-ı 'ömrüm ki benim eyledi iẓhâr-ı sefer

112 Şevḳ-i teşrîfime yanmaḳda cenâb-ı Zehrâ
Muntaẓır leẓzet-i dîdârım içün Peyġamber

113 Anları rikḳat ile bağrına başdı bir bir
Dem-i hicrânda ol necl-i cenâb-ı Ḥaydar

114 Nâr-ı fürḳatle yanup ol gül-i gülzâr-ı vefâ
Ḳıldı bu veçhile çün emr-i vedâ'ı icrâ

XX

115 Şehrbânu iderek bir ṭarafında eyvâh
Yaḳasın çâk ḳılup fürḳat ile nâle vü âh

116 Dâr-ı ġurbetde nolur ḥâli bu dil-teşneleriñ
Dirdi kim cümleye ey sâye-i ṭûbâli penâh

117 Yed-i a'dâya bu şeh-zâdeleri zâr u yetîm
Bıraḳup olmadasın 'âzım-ı dergâh-ı İlâh

118 Hecr-i dost bir ṭarafa bir yaña ḳahr-ı ġurbet
Kimseler olmayalar bencileyin baḫt-ı siyâh

119 Bu emânetleri cânâ kime teslîm itdüñ
Diyerek Şâh'dan eylerdi su'âl ol yüzi mâh

120 Ol ḳadar eyledi rikḳat ile kim âh u enîn
Ḳaldı ḥayretde duyup âhını sükkân-ı zemîn

XXI

121 Ümmü Külsûm daḫı bir yandan idüp vâveylâ
Sînesin çâk idüp eylerdi bu vechile nidâ

122 Baña mânend ḥazîn olmaya yâ Rab kimse
Çekmeye bencileyin kimseler endûh u cefâ

123 Dirdi ey şem'-i velâyet ki nedir bunca bize
Birbirin ẓulm ile ta'ḳîb iden bunca belâ

124 Bâ'is-i teslîyet ol demde Ḥasan idi bize
Ravża-i cennete olduḳda revân Şîr-i Ḫudâ

125 Senden özge 'acebâ maḥremimiz kimler olup
Kim olur ḫâṭır-ı vîrâna tesellî-baḫşâ

126 O gice eyler iken böyle muṣîbetle güzâr
İtdi âşâr-ı seḥer ruż-ı şehâdet iẓhâr

XXII

127 Şâh-ı dîn itdi ḥarem-gâhdan ol demde ḫurâm
Ḳıldı te'diyye içün farż-ı İlâhî'ye ḳıyâm

128 Ya'nî icrâ-yı ṣalât üzre teyemmüm ḳıldı
Oldı meşġûl cemâ'atle namâza o hümâm

129 Henüz encâma resîd olmadan eşġâl-i namâz
Bulmamışken daḫı evrâd-ı du'â ḥadd u ḫitâm

130 Cânib-i ḫaṣmdan ol demde ḳopup ġulġuleler
Rezme 'azm eylədiler leşker-i Kûfe ilə Şâm

131 Kerbelâ deştine biñlerce 'alemler yürüdüp
Anda gösterdiler evlâd-ı Resûl üzre ziḥam

132 Cünd-i islâm daḫı ḳıldı cesâret ḥâṣıl
Oldılar Ḥaḳ diyerek 'arṣa-i rezme vâṣıl

XXIII

133 Dergeh-i Ḥaḳḳ'a yüzin sürdi o pâkîze-ḫıṣâl
İtmeyüp zerre ḳadar keşret-i a'dâyı ḫayâl

134 Beline çekdi hemân tîġ-ı Resûlullâh'ı
Daḫı destâr u ridâsın geyinüp bi'l-iclâl

135 Ẕü'l-cenâḥ esbine ikbâl ile oldı râkib
O İmâm ibni İmâm itmek içün ceng ü cidâl

136 Virdi râyât-ı ẓafer-âyeti 'Abbâs eline
Düzdiler ṣaflarını hey'et-i eşrâf-ı ricâl

137 Dü-ṭarafdan olıcaḳ çünki müretteb ṣaf-ı ḥarb
Oldı temyîz mecâz ile ḥaḳîḳat fi'l-ḥâl

138 Kendi bi'z-zât celâdet ile ol şâh-süvâr
İtdi mü'minlerüñ îmân gibi ḳalbinde ḳarâr

XXIV

139 Ṣaff-ı a'dâya muḳâbil ṭurub ol feyz-me'âb
Ḳıldı ol fırḳa-i güm-râha ṣalâbetle ḫıtâb

140 Didi ben ġonca-i Zehrâ-yı Betûl'üm ki Ḫudâ
Şân-ı ecdâdıma ta'ẓîm ile gönderdi kitâb

141 Bu yere da'vet ile siz beni celb eylediñüz
Şimdi gösterdiñüz inkâr ile hep rûy-ı 'itâb

142 Baña bu mertebe ġadr itme nedendür âyâ
Yoḳsa gelmez mi fikriñüze yarın rûz-ı 'azâb

143 Nuṣḥ u pend itmeyüp ol seng-dilâna te'ṣîr
İtdiler tîr revân ḫâric-i ez-ḥadd u ḥısâb

144 Ṣaf-be-ṣaf oldı yigirmi iki biñ ceyş-i pelîd
Ehl-i îmân daḫı yetmiş iki merd-i sa'îd

XXV

145 Bu süḫan eyledi Ḥurr İbni Yezîd'e te'ṣîr
Oldı tekbîr iderek 'âzim-i dergâh-ı Emîr

146 İltıcâ eyledi dergâh-ı İmâm'a ol ân
Sürdi dâmân-ı Ḥüseyn'e yüzin ol pâk-żamîr

147 Didi 'ışyâna günâh eyleyüp iḳdâm itdim
Bilmedim böyle isâ'et ide bu ḳavm-i şerîr

148 Aman ey Ḳâbil-i ḥâcât budur me'mûlüm
Luṭf ile 'afv olına eylediġim cürm-i keşîr

149 Didi meftûḥ der-i dergeh-i iḥsân ey Ḥurr
İ'tizâr ehline her dem o şeh-i 'arş-ı serîr

150 Cezm idince kerem-i şâhı o merd-i bî-bâk
Oldı ḥiddetle hemân âteş-i ḫâr u ḫâşâk

XXVI

151 İzn alup şâhdan i'zâz ile ol merd-i ġayûr
Buldı tîġıyla hemân raḫneler erbâb-ı fücûr

152 Berḳ-i şemşîri ile yandı ṣufûf-ı a'dâ
Aḳdı seyl-âb-ı belâ gibi dem-i ehl-i ġurûr

153 İrdi hâtıfden o dem gûşına nâ-geh bir ṣavt
Müjde-i câm-ı şehâdet idi kim buldı sürûr

154 Muntaẓırdır dem-i teşrîfüñe ey Ḥurr cehd it
Nigerândır yoluña dîde-i ġılmân ile ḥûr

155 'Arşa-i rezmi idûp işbu beşâret ile teng
Ḥarbden buldı kemâl ile teni ża'f u fütûr

156 Edriknî deyü bir ṣayḥa urup itdi nidâ
Ḫıżr-veş irdi o dem yanına Şâh-ı şühedâ

XXVII

157 Aldı Ḥurr'u hemân ol mâh-ı sipihr-i devlet
Ḫayme-gâha anı naḳl itmege ḳıldı himmet

158 Oldı mı bütün 'aceb ḳalb-i şerîfüñ râżî
Deyü ol ḥâlet ile itdi su'âle cür'et

159 İderek ḫâṣılı taḫṣîl-i rıżâ-yı 'âlî
Eyledi câm-ı şehâdetle behişte rıḥlet

160 Leşker-i Şâh'dan o gün göçmüş idi rub'-nehâr
Nice ceng-âver olup vâṣıl-ı bâġ-ı cennet

161 Her biri farṭ-ı şecâ'at ile itdükde güzâr
Ehl-i Beyt erlerine geldi o demde nevbet

162 Murtażâ ile cenâb-ı Ḥasan'uñ cünd-i Yezîd
Ṭoḳuz evlâdını bu ma'rekede ḳıldı şehîd

XXVIII

163 İki evlâdını Şâh-ı şühedânuñ devrân
Birisi ġonca iken biri açılmış reyḥân

164 İtdi müstaġraḳ-ı deryâ-yı belâ leb-teşne
Ehl-i Beyt'üñ cigerin ḳıldı bu âteş-büryân

165 Müslim'üñ daḫı ciger-pâreleri üç nev-res
Oldılar her birisi nâvek-i a'dâya nişân

166 Üç nefer oğlı daḫı Ca'fer-i Ṭayyâr'uñ âh
Oldılar cânıb-ı fırdevse şehâdetle revân

167 Ḳâsım ibni Ḥasan ol cümle içinde ammâ
Ḥüsn ile olmuş idi şem'-i şebistân-ı cihân

168 Göricek dâder ü a'mâmını ḫâke yeksân
Ḥasret-i câm-ı şehâdet ile oldı nâlân

XXIX

169 Rezme 'azm itdigi dem ol meh-i erbâb-ı yaḳîn
Aġladı rıḳḳat ile dîde-i sükkân-ı zemîn

170 Gül-i gülzâr-ı Ḥasan idi o verd-i tâze
Pederi râyıḥası var idi zülfinde hemîn

171 Duḫter-i Ḥażret-i Şâh-ı şühedâdan çünki
Nâm-zed olmuş idi hem aña bir dürr-i şemîn

172 Ḳâsım'ı aldı ḥarem-gâha cenâb-ı şühedâ
Ḳıldı şeh-zâdenüñ ıḫżârına fermân-ı mübîn

173 Geydirüp ol gül-i ra'nâya 'arûsâne libâs
Oldı çün birbirine vâṣıl iki mâh-cebîn

174 Ḳâsım olmuşken o pâkîze cemâle ḥayrân
Kendüye cânıb-i a'dâdan oḳundı meydân

XXX

175 Gûş idince bunı a'dâdan o ferḫunde-cemâl
Tîġını çekdi hemân eyleyerek ḳaṣd-ı ḳıtâl

176 Ehl-i Beyt ol gül-i bâġ-ı edebi men' iderek
Ṭutdılar dâmenini itdiler iẓhâr-ı melâl

177 Çün vedâ' eyledi ḥayretle 'arûsa nâ-gâh
Dermeden ġonca-i maḳṣûdı o nâ-kâm-ı vıṣâl

178 'Azm-i rezm itdi hemân ṣa'ṣa'a-i tîġından
Düşdi a'dâ ṣafına sâ'iḳa-i iżmiḥlâl

179 Raḫneler buldı hücûmıyla sıpâh-ı a'dâ
Tîġın urduḳça celâdetle o pâkîze-ḫıṣâl

180 Zaḫm-dâr itdi ten-i pâkını peykân-ı belâ
Düşdi âḫır yere ol gülbün-i bâġ-ı şühedâ

XXXI

181 Edriknî deyü bir ṣayḥa urup itdi nidâ
Üstine yetdi hemân ḥażret-i Şâh-ı şühedâ

182 Ḫayme-gâha yetürüp 'ızz ile ol serv-kadı
Ehl-i Beyt ol derece eylediler âh u bükâ

183 Cümlesi mâtem idüp sînelerin çâk itdi
Ṭutuşup yandı bu şîven ile sükkân-ı semâ

184 Bir içim şuya taḥassür ile ol teşne-lebüñ
Ten-i pâkinde nice çeşmeler oldı peydâ

185 Ḫâk-i ḫûnîni o nûr âyetinüñ vechinden
Pâk iderlerdi tebessümle olup dîde-güşâ

186 Çeşm-i ḥayret ile her birisine ḳıldı nigâh
Cân virüp eyledi dergâh-ı mu'allâyı penâh

XXXII

187 Geldi ol dem ki felek devr-i muḫâlifle hemân
Mihr-i ümmîdi ide ḫâk-i siyâha pinhân

188 Bâġ-ı fırdevse ne kim var ise merdân-ı Ḫudâ
Oldılar birbiri ardınca şehîden pûyân

189 Ḥarbe nevbet yetüp zübde-i nev'-i beşere
Nitekim geldi dem-i da'vet-i Ḫallâḳ-ı cihân

190 Ehl-i Beyt'ın çağırup eyledi tekrâr vedâ'
Terk idüp cümlesini Ḥaḳḳ'a ḥazîn ü nâlan

191 Başdı çün raḫş-ı hümâyûna sa'âdetle ḳadem
Cânib-i ma'rekeye sür'at ile oldı revân

192 Ṭurdı a'dâya muḳâbil o kerîm ü cevâd
Derd-i hicrân ile bu şi'ri buyurdı inşâd

XXXIII

193 Ey eyâ tâbi'-i fermân-ı Yezîd-i ġaddâr
Sizde yoḳ zerre ḳadar ḫavf-ı cenâb-ı Ḳahhâr

194 Bunca mü'minleri dil-teşne şehîd eylediñüz
Ḳanı inṣâfıñız ey ḳavm-i ẓalûm u cebbâr

195 Beni bu cânibe da'vet ile celb eylediñüz
Naḳż-ı 'ahd eyleyerek şimdi idersiz inkâr

196 Ciğerin yaḳdıñız etfâl ü nisânuñ bî-âb
İtmeyüp Faḫr-ı risâlet ile Allâh'dan 'âr

197 Geliñüz itdiğiñüz cevre peşîmân oluñuz
Olmadan ṣâḥib-i 'işyân u günâh-ı bisyâr

198 Çünki Ḫaḳ'dan utanup itmediñüz zerre ḥicâb
Ne virirsiz yarın ecdâdıma maḥşerde cevâb

XXXIV

199 İttifâḳen didiler Şâh'a o kavm-i ḫussâd
Hîçbir vechile bizden olamazsın âzâd

200 İnḳıyâd itmez iseñ emr-i Yezîd'e şimdi
Ḳatlüñe lâḥıḳ olur ḥükm-i 'Ubeyd ibni Ziyâd

201 Ḳıldı ol fırḳa-i güm-râha be-tekrâr ḫiṭâb
Geliñüz olmayıñuz bânî-i bünyâd-ı fesâd

202 Bu diyâra beni celb eyledüñüz da'vet ile
Bunda ben gelmemişim itmek içün ceng ü cihâd

203 Mâni'-i reh-güzerim olmayıñuz tâ varayım
Şorayım Şâm'a Yezîd'e nedir esbâb-ı 'inâd

204 Bu naṣîḥat daḫı ol ḳavm-i pelîde te'ṣîr
İtmeyüp çekdiler ol Şâh'a süyûf u şemşîr

XXXV

205 Tîġını çekdi celâdet ile ol ḫayr-ı ḫalef
Ḳıldı bir ḥamlede çoḳ kimseleri maḥv u telef

206 Tîr bârân iderek her yañadan ḳıldı ġulûv
İtdi ol Şâh'ı 'adû sehm-i belâyâya hedef

207 Ten-i pâkinde olup yetmiş iki çeşme revân
Yere düşdi hemen ol maḫzen-i esrâr-ı 'aref

208 Şırr-ı Zü'l-Cevşen-i bed-baḫtuñ elinde âḫir
Şerbet-i câm-ı şehâdet ile kesb itdi şeref

209 Ehl-i Beyt'den o zamân çarḫa çıḳup âh u fiġân
Daḫı sükkân-ı semâ ḳıldı bu aḥvâle esef

210 Ol ḳadar mâtem idüp eyledüler âh u bükâ
Oldı çün nevḥaları velvele-endâz-ı semâ

XXXVI

211 Nîzeler üzre virüp re's-i şehîdâna nizâm
Ḳaldı meydânda bî-ser cesed-i pâk-i İmâm

212 Dil-i büryân ile eṭfâl ü nisâyı ṣad-âh
Bindirüp nâḳalara itdiler 'azm-i reh-i Şâm

213 Yetdiler Şâm'a o gün çünki ahâlî-yi Dımışḳ
Şehr-âyîn idüp itmiş idiler seyre ḳıyâm

214 Ehl-i Beyt ile berâberce cenâb-ı Zeynel
Şâm'dan ṣoñra Medîne'ye dönüp ḳıldı ḫırâm

215 Çıḳdılar ḳarşı ahâlî-yi Medîne cümle
Ehl-i Beyt'i göricek kisve-i mâtemde tamâm

216 Ṭurdılar kâfileye karşu hemân şeyḫ ile şâb
Ḳıldılar ḥüzn ile mâtem iderek böyle ḫiṭâb

XXXVII

217 Ḳanı ol şâh-ı kerem-kârıñuzı neylediñüz
Bize ı'lâm idüñ ḫunkârıñuzı neylediñüz

218 Noldı maẓlûm Ḥüseyn ibni Cenâb-ı Zehrâ
Şânî-i Ḥaydar-ı Kerrâr'ıñuzı neylediñüz

219 Nice oldı iki gül-deste-i gülzâr-ı Ḥasan
Sünbül-ı ravża-i ebrârıñuzı neylediñüz

220 Ḳaplamış gerd-i melâlet gül-i ruḫsârıñuzı
Nitdiñüz neş'e-i dîdârıñuzı neylediñüz

221 Nice oldı iki gül-deste-i gülzâr-ı Ḥasan
Sünbül-ı ravża-i ebrârıñuzı neylediñüz

222 Türbe-i Ḥażret'e yüz sürdiler andan nâ-gâh
Ḳıldılar ḥâl-i dil izhâr ile âh-ı cân-kâh

XXXVIII

223 Ey Resûl-ı dü-cihân ḳıble-geh-i ehl-i 'ayân
Bize bî-dâd ile gör nitdi sipihr-i gerdân

224 Mübtelâ ḳıldı bizi bâdiye-i ġurbetde
Düşmen-i dûn murâdınca idüp vâh devrân

225 Şem'-i iḳbâlimizi ẓulm ile iṭfâ itdi
Ẓâlim-i Şâm ile Kûfîler idüp çün ṭuġyân

226 Ḳıydılar cân-ı Ḥüseyn'e o sipâh-ı ḫûn-ḫâr
İtdiler ḫâke hemân cism-i laṭîfin yeksân

227 Ṭutmayup ḥürmetüñi bezm-i belâda bî-âb
Ḳırdılar âlüñi yâ Şâfı'-i yevmı'l-mîzân

228 Virdiler nâle ile ḫalḳa tamâmen ra'şe
Ol ḳadar nâle ki çün lerze getürdi 'arşa

XXXIX

229 Şimr-i Ẕü'l-Cevşen ile ehl-i fesâda la'net
Ehl-i Beyt ḫâṭırına ḳılmadı zerre ḥürmet

230 Rûy-ı râḥat göremez cân-ı 'Ubeyd ibni Ziyâd
İtdigini yanına hiç ḳor mı Cenâb-ı 'İzzet

231 Âl u evlâd-ı Nebî ḳatline şemşîr çeken
Rûz-ı maḥşerde 'azâbın çeker elbet elbet

232 Kerbelâ teşnelerin yâd ile her ṣubḥ u mesâ
Oḳuya mü'min olan rûḥ-ı Ḥüseyn'e raḥmet

233 Cân u dilden ola evlâd-ı Resûl'e bende
Bulmaḳ ister ise her kim derecât-ı rif'at

234 Oḳusun ehl-i 'adûya gice gündüz la'net
Her kim ister ise dâreynde bulmaḳ 'izzet

XL

235 Kerbelâ deştinüñ âvârelerin yâd idelim
Saḳf-ı gerdûnı yıḳup âlı ile berbâd idelim

236 Ḳalbimiz eyleyelim çirk-i ma'âşîden pâk
Dilimiz ẕikr-i şehîdân ile mu'tâd idelim

237 Ḥaḳḳ ile bâṭılı bu vaḳ'a ider çünki temyîz
İricek şehr-i ġam u mâteme feryâd idelim

238 Duyalar nâlemizi hem daḫı sükkân-ı semâ
Âh u fiġânımızı şevḳ ile müzdâd idelim

239 Servetâ var ise eşrârı teşâḥub eyler
Bezmimizden anı tevbîḫ ile ib'âd idelim

240 Nâr-ı mâtemle yaḳup cân u ciger daġlayalım
Añup ol vâḳı'ayı ḥaşre ḳadar aġlayalım

SEYFİ (SEYYİD SEYFULLAH NİZAMOĞLU) (Öl. 1601)

1- (Murabba') Mersiye[452]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Ḫânedân-ı Nebevî barḳını ḳan eylediler
Baş açıḳ yalın ayaḳ Şâm'a revân eylediler
Ortada ḳaldı yetîmân gürûh-ı üserâ
Aġlayup cümlesi feryâd u fiġân eylediler

2 Şimr-i la'în aldı emir eyledi infâẕa ḳıyâm
Ehl-i Beyt'e didi ey zümre-i evlâd-ı kirâm
Yürüyüñ ki yoluñuz cânib-i medfûre-i Şâm
Ümerâ böyle bana emr ü beyân eylediler

3 Eli bögründe ḳalup çekdi cigerden bir âh
Ḳavm-i Süfyân yüzini her dü-cihân eyle siyâh
Didi bî-keslere feryâd-res eyle ey İlâh
Kı bizi böylece bir ḫatm-i cihân eylediler

4 Bir ḳatar nâḳa ṭaleb eylediler âh o zamân
Nâḳalar geldi ne çul var ne seḥer var ne meḥâr
Ḥażret-i Zeyneb idüp cümlesini nâḳa-süvâr
Şâm'a ṭoġrı üserâ 'aṭf-ı 'inân eylediler

5 Kendisi yerde ḳalup yâresi çoḳ merhemi yoḳ
Nâḳaya binmege kendisiniñ hiç maḥremi yoḳ
Yârı yoḳ yavrusı yoḳ ḳardaşı yoḳ hem-demi yoḳ
Kûfe'de tenhâ ḳalup cigerin ḫûn eylediler

[452] Seyfî, Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 171.

6 Nereden çatdı baña bu ḳażâ-yı mütedehhiş
Nereden başa geldi bu belâ âh bu çetin iş
Düşdüm ey ḳardaşım ʻAbbâs u ʻalem-dârım yetiş
Sînemi nâvek-i ʻâleme nişân eylediler

7 Elleri ḳolları baġlı gözi yaşlı o çocuḳlar
Bindiler develere hep ikişer âh o yetîmler
İşte bu giden ḳâfile-i muḥnet ü ġam
Şühedâ başlarını zînet-i destân eylediler

8 Görmemiş çeşm-i felek mażlûmeniñ böylesini
Ḳırdılar ʻarş-ı aʻlâ âl-i Nebî lâlesini
İḥtimâl ehl-i îmân eylesün cümlesini
Zaḫm-dâr-ı ʻalemi Seyf ü sinân eylediler

2- (Gazel) Mersiye[453]

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Ḳurretü'l-ʻayn-ı Resûl olanları
Nice itdiler işidiñ anları

2 Dimediler neslidir Peyġamber'iñ
Ḥâliyâ tamtâze idi tenleri

3 Şimdiki evlâdına hem âline
Şimdiki ʻaṣrıñ olan merdânları

4 Çoḳ mıdur bu deñlü taḥḳîr anlara
Zîrâ yoḳdur münkiriñ îmânları

5 İleri gelmekde her bir nâ-ḫalef
Yere ġarḳ olmaḳda gevher kânları

6 Gitdi ḥürmet ḳalmadı ʻâlimlere
Şerʻa ġâlib oldı ʻörf ḥâkimleri

7 Bilmeyenler Seyfî Âl-i Aḥmed'i
Ḥâke yeksân itsün Allâh anları

3- (Gazel) Mersiye[454]

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

1 Dirîġâ vâdî-i ġamda ḳalan âvâreler sizsiz
Bu deşt-i Kerbelâ'da bî-kes ü bî-çâreler sizsiz

2 Ḳaçan kim ʻasker-i aʻdâ sizi bir bir şehîd eyler
Derûn-ı sînede billâh baġrım pâreler sizsiz

[453] Seyfî, Bektaşî Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 174.
[454] Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi). Haz. Bünyamin ÇAĞLAYAN. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997. s. 96, (Seyfî, Seyyid Seyfullah İbn-i Nizâmeddin, Mecmu'a, Ankara Milli Kütüphane, Yz. A. 3958, v. 10a.).

3 Nidem hiç ṭoġmadı baḫtım güneşi burc-ı miḥnetden
Dirîġâ ebr-i ẓulmetde ḳalan meh-pâreler sizsiz

4 Nola ger devlet-i dünyâ müyesser olmasa bunda
Muḳarrer dâr-ı ʻuḳbâda ḳamu şeh-zâdeler sizsiz

5 Ḳıyâmet güni âzâd eylegör Seyfî'yi ṭamûdan
Resûlullâh'uñ evlâdı olan âzâdeler sizsiz

4- (Gazel) Mersiye[455]

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Yâ Resûlallâh bize gör nitdi ʻâṣî ümmetüñ
Görmeye anlar daḥi rûz-ı ḳıyâmet şefḳatüñ

2 Şâh Ḥüseyn'üñ itdiler ḫâke berâber cismini
Ḳılmadılar ol münâfıḳlar senüñ hiç ḥürmetüñ

3 Kerbelâ'da yâ Muḥammed ger göreydüñ ḥâlimiz
Tâ ḳıyâmet sâkin olmazdı bizim-çün fürḳatüñ

4 Kim ki ʻâlem faḫrinüñ evlâdına buġż eyleye
Eyleme aña müyesser yâ İlâhî cennetüñ

5 Biz muḥibb-i ḫânedân-ı Muṣṭafâ'yız Seyfiyâ
Rûz u şeb nesl-i Resûlullâh'a olsun midḥatüñ

5- (Gazel) Mersiye[456]

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Ṭâlib-i râh-ı ḥaḳîḳat buġż-ı evlâd eylemez
Buġż-ı Âl-i Ḥaydar'ı kendüye muʻtâd eylemez

2 Ehl-i îmânım diyen ṭutmaz Yezîd'iñ cânibin
Şefḳatinden Muṣṭafâ'nıñ gitdigin yâd eylemez

3 Biz muḥibb-i Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ'dan olmuşuz
Anuñ içün cevr ider devrân bizi şâd eylemez

3 Devlet-i dîdâr-ı bâḳî isteyen yevmü'l-ḥisâb
Miḥnet-i derd ü belâdan bunda feryâd eylemez

4 Kerbelâ'da Şâh Ḥüseyn'iñ kim işitse ḥâlini
Seyfiyâ vîrân ider göñlini âbâd eylemez

[455] Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi), Haz. Bünyamin ÇAĞLAYAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, s. 97, (Seyfî, Seyyid Seyfullah İbn-i Nezâmeddin, Mecmuʻa, Ankara Millî Kütüphane, Yz. A. 3958, v. 15a.).

[456] Seyyid Seyfullah, Şeref-i Siyâdet, İstanbul 1326, s. 36.

SEYRÂNÎ (EVEREKLİ) (Öl. 1866)

(Gazel) Mersiye[457]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ah Yezîd'iñ ruḥına eylerdim ammâ la'neti
Olmasa 'işyânıma ġâlib Raḥîm'iñ raḥmeti

2 Ġam ile yoġrulduġunda şübhe yoḳdur 'âlemiñ
Ẓulm ü deşt-i Kerbelâ'dan al ḫaber duy zaḥmeti

3 Laḥm-ı cism-i Murtażâ'yı kendi laḥm-ı cismine
Faḫr-ı 'Âlem mâl idüp bildirdi şân u şöhreti

4 'İnd-i Ḥaḳ'da olmamak mümkin degil bir vech ile
Cevher-i ṣulb-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ'nıñ ḳıymeti

5 Şâh Ḥüseyn'iñ ḳanını fânî riyâset uġrına
Eyleyen itmiş telef senden selef al 'ibreti

6 Ḥaḳ'dan istimdâd idinmek gelmemiş mi ḳalbine
Yâ Ḥüseyn'iñ Ḥaḳḳ'a maḳbûl olmamış mı minneti

7 Bir tesellî bâbına muḥtâclıġım var müşkilim
Ḥall ider bir lafẓ u ma'nâ yoḳ ne bilmem ḥikmeti

8 "Ḳul hüvallâhu aḥad" Aḥmed Muḥammed lafẓınıñ
İtdi ma'nâsı bile Seyrânî'ye emniyyeti

SEZÂYİ-İ GÜLŞENİ (1669-1738)

(Murabba') Mersiye[458]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ey Şehîd-i Kerbelâ'ya aġlayan
Aġla mâtemdür Muḥarremdür bugün
Âteş-i ḥasretle sîne daġlayan
Aġla mâtemdür Muḥarremdür bugün

2 Sînede serde gerekdür dâġ ola
Ḳanlı yaşuñ dîdeden ırmaġ ola
Ger dilerseñ menzilüñ uçmaġ ola
Aġla mâtemdür Muḥarremdür bugün

3 Gice gündüz ey Muḥammed ümmeti
İdelüm cân-ı Yezîd'e la'neti
Dirseñ ire saña Ḥaḳḳ'uñ raḥmeti
Aġla mâtemdür Muḥarremdür bugün

[457] Sânihât-ı Seyrânî, İstanbul 1340, s. 52.
[458] Sezâyî-i Gülşenî Dîvânı, Kâhire 1256, s. 78.

4 Kimdür ol Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ
Nûr-ı çeşm-i Murtażâ Âl-i 'Abâ
Ebb ü ceddidür 'Alî hem Muṣṭafâ
Ağla mâtemdür Muḥarremdür bugün

5 Her seher şanma şafaḳla şebnemi
Añdı ḳan ağlar felekler ol demi
'Âlemi ṭutdı Ḥüseyn'üñ mâtemi
Ağla mâtemdür Muḥarremdür bugün

6 Çâr-yâr ile Muḥammed ey sa'îd
Oldılar tesnîm-i zehr ile şehîd
Ḳıydılar raḥm itmeyüp bunca 'anîd
Ağla mâtemdür Muḥarremdür bugün

7 Ey Sezâyî bilmiş ol Şâh-ı Ḥüseyn
Cümleye sevmekdür anı farż-ı 'ayn
Şeksiz ehlullâha oldı nûr-ı 'ayn
Ağla mâtemdür Muḥarremdür bugün

SIDKİ BABA (1865-1928)

1- (Gazel) Merşiye[459]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ağlayalım 'arşa çıḳsun âh ile efgânımız
Mâh-ı mâtemdir bugün çün ey bizim iḫvânımız

2 Biz gürûh-ı bende-i Âl-i 'Abâ'yız cân ile
Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ'dır ṣâḥibü'l-fermânımız

3 Ol Yezîd-i bed-liḳâlar ḳıldılar ṣusuz şehîd
Nûş idüp şehd-i şehâdet gitdi ol sulṭânımız

4 La'net olsun ol Yezîd-i bed-liḳâya ṣad hezâr
Çoḳ ḥaḳâret gördi andan ol şefâ'at kânımız

5 Yâd ḳıldukça Ḥüseyn-i Kerbelâ aḥvâlini
Çıḳmasun mı 'arş-ı a'lâya ḳadar nâlânımız

6 Âl ü evlâd-ı Resûl'i sevmek içün âşikâr
Âyet-i "ille'l-meveddet" ḥuccet ü burhânımız

7 Mâ-cerâ-yı Kerbelâ çün var iken Sıdḳî gedâ
Ġayr-ı mümkin şâd ola bu çeşm-i ḫûn-efşânımız

2- (Gazel) Merşiye[460]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Geldi çün mâh-ı Muḥarrem ağla ey dil cân ile
Çaġlasun Ceyḥûn mişâli âb-ı çeşmim ḳan ile

[459] Sıdkî Baba Hayatı ve Şiirleri, Haz. Muhsin GÜL, Ankara 1984, s. 218.
[460] Sıdkî Baba Hayatı ve Şiirleri, Haz. Muhsin GÜL, Ankara 1984, s. 218.

2 Şah Ḥüseyn ile Ḥasan'dır nûr-ı 'ayn-ı Muṣṭafâ
Bunlara farżdır maḥabbet ḥuccet ü burhân ile

3 Bunlara her kim ḥaḳâret eyler ise bî-gümân
Atılur nâr-ı caḥîme çatılur şeytân ile

4 Ḳıldığı-çün Şah Ḥüseyn'i ḳaṣd ile ṣusuz şehîd
La'net itdi Ḥaḳ Yezîd'e âyet-i Ḳur'ân ile

5 Her kim aġlar Şah Ḥüseyn'üñ 'aşḳına mâtem güni
Ḥaḳ cinân-ı pâkini baḫş eylesün iḥsân ile

6 'İd-i vaṣl-ı pâkini arz'eylerim iḫlâṣ ile
Âsitân-ı devletinde cânımı ḳurbân ile

7 Ṣıdḳî'nım geldim ḳapunā ey Ḥüseyn-i Kerbelâ
Yâreme em ḳıl mürüvvet derdime dermân ile

3- (Gazel) Merṣiye[461]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Geldi çün mâh-ı Muḥarrem 'âṣıḳân aġlar bugün
Ḳaralar baġlar melâ'ik âsumân aġlar bugün

2 Yasa girdi cennet içre ḥûriler ġılmân ile
Mâ-cerâ-yı Kerbelâ'ya ins ü cân aġlar bugün

3 Aḳdı seller çeşmimizden oldı tûfân-ı cedîd
Ġarḳ olup ḫûn-âb-ı ġamda kün fe-kân aġlar bugün

4 Âl ü evlâd-ı Resûl'i ḳıldılar ṣusuz şehîd
Âh u feryâd ile her bir müslimân aġlar bugün

5 Ey münâfıḳ derd ile sen aġlamazsın yâ niçün
Ol Yezîd'üñ itdigine kâfirân aġlar bugün

6 Mâtem-i mâh-ı Muḥarrem âyîn-i dîn-i mübîn
Yer ile gök mihr ile meh cümle ḳan aġlar bugün

7 Ṣad-hezârân la'net olsun ol Yezîd'üñ cânına
Ḳıldı ẓalâm-ı ṣarîḫa hep cihân aġlar bugün

8 Ehl-i Beyt'üñ çekdigi derd ü belâyı yâd idüp
Daġ ile taş ḳurd ile ḳuş hep ḥayvân aġlar bugün

9 Dem-be-dem âh eyle Ṣıdḳî nâle vü feryâd ile
Merḳadinde derd ile peyġamberân aġlar bugün

[461] Sıdkî Baba Hayatı ve Şiirleri, Haz. Muhsin GÜL, Ankara 1984, s. 219.

4- (Müseddes) Merşiye[462]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Geldi çün mâh-ı Muḥarrem nâ-gehân aġla göñül
Eyleyüben gözlerüñden ḫûn-feşân aġla göñül
İtme bu 'aşḳın yolında ḳayd-ı cân aġla göñül
Kerbelâ sulṭânlarından ṭut dâmân aġla göñül
Rûz u şeb bülbül mişâli ḳıl fiġân aġla göñül
Şah Ḥüseyn-i Kerbelâ'ya her zamân aġla göñül

2 Ḳatl olundı dîn yolında niceler ol şâh ile
İçmediler bir ḳaṭre şu yetmiş üç hem-râh ile
Aġladı cümle melâ'ik gökde güneş mâh ile
Yâd idüp ol mâ-cerâyı dem-be-dem biñ âh ile
Rûz u şeb bülbül mişâli ḳıl fiġân aġla göñül
Şah Ḥüseyn-i Kerbelâ'ya her zamân aġla göñül

3 Ḳatl içün Âl-i Resûl'ı bir alay baġrı ḥadîd
Sürdiler at Kerbelâ'ya oldılar Ḥaḳ'dan ba'îd
Bendegânıyla Ḥüseyn'i ḳıldılar ṣusuz şehîd
Söyle her dem la'netullâhi 'alâ ḳavm-i Yezîd
Rûz u şeb bülbül mişâli ḳıl fiġân aġla göñül
Şah Ḥüseyn-i Kerbelâ'ya her zamân aġla göñül

4 Mâh-ı mâtemdir bugün çün nâleler inşâd ile
Terk-i ḫâb it mâ-cerâ-yı Kerbelâ'yı yâd ile
'Afv olur cümle günâhuñ âh ile feryâd ile
Terk-i cân eyledi o şâh âl ile evlâd ile
Rûz u şeb bülbül mişâli ḳıl fiġân aġla göñül
Şah Ḥüseyn-i Kerbelâ'ya her zamân aġla göñül

5 Kesdiler nehr-i Furât'ı el-'aṭaş âh el-'aṭaş
Yandı ṭutuşdı fezâ-yı Kerbelâ âh el-'aṭaş
Yâreler aç yüregüñde ola aṣla çâre-keş
Sîneñe dâğlar vuruben Ṣıdḳî-i bî-çâre-veş
Rûz u şeb bülbül mişâli ḳıl fiġân aġla göñül
Şah Ḥüseyn-i Kerbelâ'ya her zamân aġla göñül

5- (Gazel) Merşiye[463]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Kim ki Şâh-ı Kerbelâ'nuñ 'aşḳına giryân olur
Rûz-ı maḥşerde günâhı 'afv ile ġufrân olur

2 Kim ki bu mâh-ı Muḥarrem mâtem eyler âh ile
Cennet-i dâru's-selâm'da şâd ile ḫandân olur

3 Şah Ḥüseyn'üñ mâtemiyle kim ki geyse ḳaralar
Nûr ile olmuş müzeyyen ḫulleler iḥsân olur

[462] Sıdkî Baba Hayatı ve Şiirleri, Haz. Muhsin GÜL, Ankara 1984, s. 219.
[463] Sıdkî Baba Hayatı ve Şiirleri, Haz. Muhsin GÜL, Ankara 1984, s. 220.

4 Mâ-cerâ-yı Kerbelâ'ya ağlayan nâlân ile
Gözlerinüñ yaşı her bir derdine dermân olur

5 Ağlayan içün Ḥüseyn'e cânıb-i Ḥaḳ'dan daḫı
Ehl-i cennetdür bu bendem diyerek fermân olur

6 'Ayş u 'işret eylese bir kimse bu mâtem güni
Me'kûlâtı cehennemde âteş-i sûzân olur

7 Âl u evlâd-ı Resûl'e maḥabbet farż cümleye
Anlara buġż u ḥaḳâret eyleyen Mervân olur

8 Sûre-i Kevṡer'de kevṡer'den murâddır Ehl-i Beyt
Ehl-i Beyt-i sevmeyenler zümre-i şeyṭân olur

9 Ḫamse-i Âl-i 'Abâ'ya kım maḥabbet eylemez
Ḳılduġı zühd ü ṭâ'atıñ cümlesi ḫüsrân olur

10 Âl-i Resûl'e maḥabbet eyleyen ıḫlâṡ ile
Lâ-teḫaf seyr eylesün her işleri âsân olur

11 Nâleler ḳıl mâh-ı mâtemdür bugün Ṣıdḳî gedâ
Ağlayanlar Ehl-i Beyt'e 'afv ile ġufrân olur

SIRRİ (EGRİBOZLU MEHMED EMİN) (19. Yüzyıl)

1- (Murabba') Merṡiye-i Şâh-ı Şehîdân-ı Kerbelâ İmâm Ḥüseyin[464]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Yine ḥasret nârına yandı cihân
Mâh-ı mâtem geldi feryâd idelim
Dûd-ı âhımdan ḳarardı âsumân
Mâh-ı mâtem geldi feryâd idelim

2 Gör neler itdi Ḥüseyn'e ol Yezîd
İtmedi Ḫaḳ'dan ḥayâ aṣlâ pelîd
Eyledi ol serveri teşne şehîd
Mâh-ı mâtem geldi feryâd idelim

3 Başımız urmaḳ gerekdir ṭaşlara
Her gören seldir disünler yaşlara
Uralım dil şehrini âteşlere
Mâh-ı mâtem geldi feryâd idelim

4 Çün bu mâh içre şehîd oldı o şâh
Mâtemin ṭutup felekler mihr ü mâh
Ehl-i 'aşḳıñ bağrını ḫûn itdi âh
Mâh-ı mâtem geldi feryâd idelim

[464] Egribozlu Mehmed Emîn Sırrî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Sıddık CANSEVER, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2005, s. 4.

5 Âteş-i ḥasretle yandı cânımız
Heft gerdûna çıḳar efġânımız
Kerbelâ'da virdi cân sulṭânımız
Mâh-ı mâtem geldi feryâd idelim

6 Ey Yezîd bed-nâm-ı bî-dîn ü ḥayâ
Eyleduñ şâh-ı cihâna biñ cefâ
Ṣad hezârân cânıña la'net sezâ
Mâh-ı mâtem geldi feryâd idelim

7 Sırrî virdi itdi Yezîd'e la'neti
Eylemez Sufyânîlerle ülfeti
Ey dostlar ey Muḥammed ümmeti
Mâh-ı mâtem geldi feryâd idelim

2- (Murabba') Merşiye-i Şâh-ı Şehîdân-ı Kerbelâ İbni 'Aliyyü'l-Murtażâ Raḍıyallâhu 'Anhu[465]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 Göñül mâh-ı Muḥarremdır fıġân it
Dü-çeşmim nûr-ı şâhım âh Ḥüseyn
Gözüñden ḳanlıca yaşlar revân it
Dü-çeşmim nûr-ı şâhım âh Ḥüseyn

2 Yezîd ḳaṣd itdi nesl-i Murtażâ'ya
Velâyet ma'deni cûd u seḫâya
Döküldi ḫûn-ı pâki Kerbelâ'ya
Dü-çeşmim nûr-ı şâhım âh Ḥüseyn

3 Döküldi ol şehîdiñ yere ḳanı
Ḥaḳîḳat ehliniñ yanmaḳda cânı
Göñül şimden girü neyler cihânı
Dü-çeşmim nûr-ı şâhım âh Ḥüseyn

4 Ne miḥnet Kerbelâ'da çekdi ol şâh
Ezelden böyle taḳdîr itdi Allâh
Yanalım nâr-ı ḥasret ile her gâh
Dü-çeşmim nûr-ı şâhım âh Ḥüseyn

5 Yeter ḳan aġla ey Sırrî-i kemter
Cihânı ḫûna ġarḳ itdiñ ser-â-ser
Muḥammed nesl-i pâki ceddi Ḥaydar
Dü-çeşmim nûr-ı şâhım âh Ḥüseyn

[465] Egribozlu Mehmed Emîn Sırrî Dîvanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Sıddık CANSEVER, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2005, s. 6.

3- (Murabba') Merşiye-i Şâh-ı Şehîdân-ı Kerbelâ İmâm Ḥüseyn Raḍıyallâhu 'Anh[466]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Cânıma düşdi yine nâr-ı firâḳ
Ey gözüm ḳan aġla mâtemdir bugün
Cism ü cânı âteş-i ḥasretle yaḳ
Ey gözüm ḳan aġla mâtemdir bugün

2 İrdi ol mâh-ı Muḥarrem ey hümâm
Ẕevḳ u râḥat çün bize oldı ḥarâm
La'net olsun Yezîd'e kânî müdâm
Ey gözüm ḳan aġla mâtemdir bugün

3 Ḳaṣd idüp bunca pelîd ol servere
Ol imâm u reh-nümâ-yı rehbere
Kerbelâ'da dökdiler ḳanın yere
Ey gözüm ḳan aġla mâtemdir bugün

4 Âh Ḥüseyn-i Kerbelâ şâh-ı cihân
Râh-ı Ḥaḳ'da virdi bu mâh içre cân
Ger dilerseñ meskeniñ olsun cinân
Ey gözüm ḳan aġla mâtemdir bugün

5 Ol şehîdiñ mâtemin ṭutup felek
Ḥûri ġılmân ile Rıḍvân hem melek
Bunca derd çekdi o server sen de çek
Ey gözüm ḳan aġla mâtemdir bugün

6 Ḳanlı yaşlar idelim gözden revân
Ṭutalım ḫâr u belâda âşiyân
Kârımız şimden girü olsun fiġân
Ey gözüm ḳan aġla mâtemdir bugün

7 İtmediñ mi ey Yezîd Ḥaḳ'dan ḥayâ
Eyledin ol servere dürlü cefâ
Muṣṭafâ'dır nesli ceddi Murtażâ
Ey gözüm ḳan aġla mâtemdir bugün

8 La'net itdi Sırrî Yezîd'iñ cânına
Ṣad hezârân dînine îmânına
Girdi nâ-ḫaḳ ol şehîdiñ ḳanına
Ey gözüm ḳan aġla mâtemdir bugün

[466] Egriboz'lu Mehmed Emîn Sırrî Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Sıddık CANSEVER, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2005, s. 7.

SÛZİ (AHMED SÛZİ) (1765-1830)

1- (Murabba') Mersiyetü'l-Ḥaseneyn Radıyallâhu Ta'âlâ 'Anhümâ[467]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bu günler yevm-i mâtemdür idelim âh u vâveylâ
Ciğerler ḳan bedenler çâk idelim göz yaşın seylâ
Ḥabîbüñ ḳurretü'l-'aynı daḫi maḥbûb-ı Ḥaḳ Mevlâ
Âh Ḥasanâh vâh Ḥüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ[468]

2 O maẓlûmân u ma'ṣûmân u 'aṭşân u dili sûzân
Ḥarîm-i ḳuds-i Mevlâ'da idüpdür cânların ḳurbân
O günde Kerbelâ ṣaḥrâsı ṭaġları ider efġân
Âh Ḥasanâh vâh Ḥüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

3 Semâvât u zemîn iñler feleklerde melekler hem
Daḫi ins ile cin dirler amân ey cümleden erḥam
Bu derdüñ çâresi ancaḳ ṣabırdur yoḳ buña merhem
Âh Ḥasanâh vâh Ḥüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

4 Dögelim taşlar ile sînemiz bu zâr u fürḳatle
Añalım ol demi her dem nedâmetle vü ḥasretle
Ciger zaḫmını tecdîd idelim tâze cerâḥatla
Âh Ḥasanâh vâh Ḥüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

5 Cihâna ġulġule düşdi o günüñ hevl-nâkinden
Vuḥûş ile ṭuyûr cümle iñiler tâb-nâkinden
Muḳaddesler ururlar dem olaruñ 'aşḳ-ı pâkinden
Âh Ḥasanâh vâh Ḥüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

6 Bütün ervâḥ nebî mürsel öñinde muẓṭarib oldı
Ṣadâ-yı âh u ḥasretle ḳamu kevn ü mekân ṭoldı
Melekler tesbîḥin koyup dilinde bu sözi buldı
Âh Ḥasanâh vâh Ḥüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

7 O ḥażret düşdigi sâ'at cihân şarşıldı ser-tâ-ser
Ḳıyâmet ḳopdı şandılar ḳamu emvât u aḥyâlar
İşidüp cümle maḥlûḳât didiler ḥüzn ile yek-ser
Âh Ḥasanâh vâh Ḥüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

8 Ḥuṣûṣâ cedd-i pâki Ḥażret-i Faḫr-ı risâlet kim
O ḳubbe-i sa'âdetle semâya ṣıçradı ol dem
Bu heybetden muḳarrebler ḳamusı oldılar sersem
Âh Ḥasanâh vâh Ḥüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

9 Muḥibb-i ḫânedân olan bu günlerde olur maḥzûn
Bu derd-i pür-melâletle cigerleri olur pür-ḫûn
Bu sırrı añlamaz nefs-i hevâ ile olan mecnûn
Âh Ḥasanâh vâh Ḥüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

[467] Sûzî (Ahmed) Dîvanı, İstanbul 1290, s. 14.

[468] Bu murabba'ın her bendinin son mısraları yani nakarat olarak tekrarlanan mısraları manzumenin yazıldığı aruz kalıbına hatta bilinen aruz kalıplarından hiçbirine uymamaktadır.

10 Olaruñ rûḥ-ı pâkine diyelim günde biñ raḥmet
Yezîd-i bed-liḳâ necsüñ özine günde biñ la'net
Buları sevmeyen münkir münâfıḳlardan it nefret
Âh Ḥasanâh vâh Ḥüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

11 Gel imdi Sûziyâ Âl-i 'Abâ'ya cân fedâ eyle
Bu şâhlar ḫıdmetin her dem ḫulûṣâne edâ eyle
Taḥassürle taḥazzünle gice gündüz nidâ eyle
Âh Ḥasanâh vâh Ḥüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

2- (Muḥammes) Ḳaṣîdetün Fî Vaṣfı Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ İmâm Ḥüseyn Raḍiyallâhu Ta'âlâ 'Anhu[469]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Maḥrem-i sırr-ı velâyet nefḫa-i cân nûr-ı 'ayn
Lücce-i baḥr-ı kerâmet ol Ḥüseyn-i aḥseneyn
Mîve-i eşcâr-ı raḥmet 'umde-i ehl-i yaḳîn
Ġonca-i bâġ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çoḳ güzel illâ Ḥüseyn illâ Ḥüseyn

2 Ḳurretü'l-'ayn-ı Muḥammed ṣulbe-i Şâh-ı 'Alî
Dürretü'l-beyżâ-ı ḳudret zübde-i cümle velî
Lücce-i deryâ-yı ḥikmet lem'a-i sırr-ı Nebî
Ġonca-i bâġ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çoḳ güzel illâ Ḥüseyn illâ Ḥüseyn

3 Cedd-i pâkı Aḥmed-i Maḥmûd-ı Rabbü'l-'Âlemîn
Ḫâdimi peyk-i celîl-i Ḥażret-i Cibrîl Emîn
Ümmidür ol Fâṭıma ümmü'n-nisâ'ü'l-mü'minîn
Ġonca-i bâġ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çoḳ güzel illâ Ḥüseyn illâ Ḥüseyn

4 Ḥüsn-i Yûsuf'dur cemâli Ḫıżr u Mûsâ bî-miṣâl
Ṭûtî vü bülbül olurlar nuṭḳ-ı pâkinde çü lâl
Ol dehân-ı ḫoḳḳasınuñ ḳaṭresi âb-ı zülâl
Ġonca-i bâġ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çoḳ güzel illâ Ḥüseyn illâ Ḥüseyn

5 Server-i cümle imâmân ol Ḥasan Şâh-ı Ḥüseyn
Hem ciger gûşesi anuñ Şâh Zeynü'l-'Âbidîn
Oldılar şeh-zâde bunlardur semâvât u zemîn
Ġonca-i bâġ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çoḳ güzel illâ Ḥüseyn illâ Ḥüseyn

6 Ol Ḥüseyn-i Seyyid-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ
Hem sürûr-ı sîne-i Ḥaydar 'Aliyyü'l-Murtażâ
Hem daḫı sâlâr-ı ma'ṣûmân u mażlûm-ı Ḫudâ
Ġonca-i bâġ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çoḳ güzel illâ Ḥüseyn illâ Ḥüseyn

[469] Sûzî (Ahmed) Dîvânı, İstanbul 1298, s. 16.

7 Bilesince Şâh Ḥüseyn'üñ ol şehîdân-ı Ḫudâ
Var ise biñ cânımız anlara idelim fedâ
Raḥmet-i Ḥaḳ cânlarına hem daḥı ḫayr u şenâ
Ġonca-i bâġ-ı nübüvvet bülbül-i bustânı-ı dîn
Dehr içinde çoḳ güzel illâ Ḥüseyn illâ Ḥüseyn

8 Ol imâmân Bâḳır u Ca'fer ü Kâẓım her biri
Hem 'Alî Mûsâ Rıżâ bunlar velîler rehberi
Şâh Taḳî vü bâ-Naḳî'dür dîn ü îmân erleri
Ġonca-i bâġ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çoḳ güzel illâ Ḥüseyn illâ Ḥüseyn

9 'Askerî'dür on birinci evliyâya muḳtedâ
On ikinci seyf-i Mevlâ Mehdî'dür ṣâḥib-livâ
Dîn-i islâm buldı ḳuvvet bunlar ile hem nemâ
Ġonca-i bâġ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çoḳ güzel illâ Ḥüseyn illâ Ḥüseyn

10 Sev buları hem daḥı sevenleri öñden ṣoña
Sevmeyene buġż ideriz tâ ḳıyâmet ey şehâ
Ḥânedânuñ kulı kurbânı olur Sûzî gedâ
Ġonca-i bâġ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çoḳ güzel illâ Ḥüseyn illâ Ḥüseyn

SÜKÛTÎ (19. Yüzyıl)

1- (Muhammes) Merṣiye-i Ḥażret-i İmâm Ḥüseyn Raḍiyallâhu 'Anh[470]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Şâh Ḥüseyn-i Kerbelâ'nuñ mâteminde Ḥaḳ mürîd
Her yılı bir yâre açdı ḳalbine tâze cedîd
Hem ṣusuzluḳ her cihetden berhizi itdi şehîd
Âh Ḥüseyn'ım vâh Ḥüseyn'ım ẓulm ile oldı şehîd
Ḥaşre dek dâ'ım oḳuruz cânuña la'net Yezîd

2 İşbu mâhda mü'minîne aġlamaḳ oldı revâ
Şâh Ḥüseyn'e Kerbelâ'da ḳıldı ẓâlimler cefâ
Âh nice cânlar dayansun bir tükenmez mâ-cerâ
Âh Ḥüseyn'ım vâh Ḥüseyn'ım ẓulm ile oldı şehîd
Ḥaşre dek dâ'ım oḳuruz cânuña la'net Yezîd

3 Ehl-i îmânuñ bu demde sînesi 'uryân ola
Ḳan döküp dîdelerinden rûz u şeb giryân ola
Âl-i Mervân'a hezârân la'neti her ân ola
Âh Ḥüseyn'ım vâh Ḥüseyn'ım ẓulm ile oldı şehîd
Ḥaşre dek dâ'ım oḳuruz cânuña la'net Yezîd

4 Muṣṭafâ'nuñ nûr-ı 'aynı hem ciger-pâre 'Alî
Fâṭıma Ḫayru'n-Nisâ'nuñ bâġ-ı cennet bir güli
Bunlaruñ 'aşḳına ṭutmaḳ mâtemi rûşen celî
Âh Ḥüseyn'ım vâh Ḥüseyn'ım ẓulm ile oldı şehîd
Ḥaşre dek dâ'ım oḳuruz cânuña la'net Yezîd

[470] Sükûtî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Nurgül ÖZCAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2001, s. 63.

5 Bilûr iken ceddi kimdür hem anuñ yâ mâderi
Hiç terahhum itmez oldı bunlara âhir biri
Kimden ola yâ şefâ'at bir gün ola mahşerî
Âh Hüseyn'ım vâh Hüseyn'ım zulm ile oldı şehîd
Haşre dek dâ'ım okuruz cânuña la'net Yezîd

6 Az vakitde itdigini her biri çün buldılar
Vay aña kim Ahmed-i Muhtâr'a hâ'in oldılar
Kerbelâ'nuñ büsbütün hâkini pür-hûn kıldılar
Âh Hüseyn'ım vâh Hüseyn'ım zulm ile oldı şehîd
Haşre dek dâ'ım okuruz cânuña la'net Yezîd

7 Söylesem Dervîş Sükûtî Kerbelâ'nuñ hâlini
Cân tahammül itmez olur karalar gey şâlını
'Âşıkı ol mâtemin tut bakma münkir kâlini
Âh Hüseyn'ım vâh Hüseyn'ım zulm ile oldı şehîd
Haşre dek dâ'ım okuruz cânuña la'net Yezîd

2- (Gazel) Merşiye-i İmâm Hüseyn[471]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Kurretü'l-'ayn-ı Habîb-i Kibriyâ'sın yâ Hüseyn
Nûr-ı pâk-i şâh-ı kevneyn Mustafâ'sın yâ Hüseyn

2 Hak yaratdı kâ'ınâtı sizüñ içün cümleten
Bâ'iş olduñ îcâda nûr-ı Hudâ'sın yâ Hüseyn

3 Sensin ol şâh-ı şehîd-i Kerbelâ sultânı hem
Pâdişâh-ı dü-cihân her dem sezâsın yâ Hüseyn

4 Ceddüñ olmuş gerçi şâfi' 'arsa-i mahşerde hem
Mücrim 'âşîlere sen ol dem recâsın yâ Hüseyn

5 Mâderüñ şânında gelmiş "biż'ate minnî" bugün
Nûr-ı 'ayn-ı Fâtıma Hayru'n-nisâ'sın yâ Hüseyn

6 Ol 'Alî hakkında Ahmed "lahmüke lahmî" didi
Zât-ı pâk-i Haydar'a Hak'dan 'atâsın yâ Hüseyn

7 Hâk-i pâyuñ kemteri Dervîş Sükûtî tâ ezel
Senden umar şefkat ancak rûz-ı cezâsın yâ Hüseyn

3- (Kasîde) Merşiye-i Hazret-i İmâm Hüseyn Radıyallâhu 'Anh[472]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ehl-i Beyt-i Mustafâ'dır nûr-ı Yezdân yâ Hüseyn
Nesl-i Ahmed Âl-i Haydar şâh-ı merdân yâ Hüseyn

[471] Sükûtî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Nurgül ÖZCAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2001, s. 207.
[472] Sükûtî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Nurgül ÖZCAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2001, s. 208.

2 Teşnegân-ı ümmet içre kevşere sâkî olan
Murtazâ'dır şâh-ı 'âlem merd-i meydân yâ Hüseyn

3 Böyle iken zât-ı pâkûñ cevher-i aṣl-ı ḳadîm
Yâ niçün ḳaṣd itdi saña ḫâricî devrân yâ Ḥüseyn

4 Tertibinde nâr-ı dûzaḫ bunlaruñ bezm-i ezel
Yerlerini Ḥaḳ yaratdı heft-nîrân yâ Ḥüseyn

5 Ẓulm ile çoḳ Kerbelâ'da itdiler cevr ü cefâ
Kimden umar yâ şefâ'at ḳavm-i Mervân yâ Ḥüseyn

6 Olmuş iken cürnle nâsa âb-ı Furât hem mübâh
Maẖbûṭ itdi şu yerin hep ehl-i ṭuġyân yâ Ḥüseyn

7 Oldı 'aṭşân-ı şehîdân Kerbelâ'da bunca dem
Cismini ḳıldı ḫarâbe nâr-ı sûzân yâ Ḥüseyn

8 Sen gibi şâha iden ḳaṣd elleri muṭlaḳ ḳurur
Ber-murâd olmaz ḫavârıc fı'l-i 'ışyân yâ Ḥüseyn

9 Bunca a'dâ ḳahr ile itdi ḫavâle seyfini
Cism-i pâkûñ iki böldi Şimr Yezîdân yâ Ḥüseyn

10 Kerbelâ'ya irdi ol dem özge ṭûfân mişl-i Nûḥ
Ḳana ġarḳ oldı şehîdân bunca ıḥvân yâ Ḥüseyn

11 Raḥm yoḳ aşlâ Yezîd'üñ ḳalbi mermerden ḳatı
Nârı dûzaḫda beḳâdır mişl-i küfrân yâ Ḥüseyn

12 Kim nereden ḥâṣıl olmuş ol Yezîd-i Ḫâricî
Kim umar andan mürüvvet ḳavm-i Süfyân yâ Ḥüseyn

13 Ṣad-hezârân la'net olsun cânına her dem anuñ
Cins-i Mervân bir münâfıḳ dîv-i şeyṭân yâ Ḥüseyn

14 Hiç ḳalur mı itdügi zâlim sitem-kâr yanına
İntiḳâmın Ḥaḳ alur ḳahr ile her ân yâ Ḥüseyn

15 Yas ṭutup gökde melekler zâr idüp eyler fiġân
İns ü cinn ü vaḥş u ṭuyûr oldı giryân yâ Ḥüseyn

6 Teskîn olmaz ey Sükûtî Kerbelâ'nuñ âteşi
Dîdemizden şu yerine aḳdı hep ḳan yâ Ḥüseyn

4- (Gazel) Mersiye[473]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Geldi çün şehr-i Muḥarrem 'âşıḳa mâtem bugün
Çeşm-i ḫûnuñ işbu mâhda dökmege elzem bugün

[473] Sükûtî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Nurgül ÖZCAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2001, s. 210.

2 Kerbelâ'nuñ mâ-cerâsı teskîn olmaz ḥaşre dek
Ehl-i 'aşḳuñ ḳalbi mecrûḥ bî-devâ merhem bugün

3 On iki gün şâ'ın olmaḳ Muṣṭafâ'nuñ 'aşḳına
Nice yüz biñler 'amelden ḫayr ile aḳdem bugün

4 Ol şehîd-i Kerbelâ'da Şâh Ḥüseyn'e cân viren
Ehl-i Beyt'üñ zümresine ḳayd olup ekrem bugün

5 Rûz-ı mâtem zâr ile feryâd ider vaḥş u ṭuyûr
Ḳan döküp gökde melekler gözleri pür-nem bugün

6 La'net itmek ol Yezîd'e çünki farż oldı bize
Âl-i Mervân'a hezârân la'n idüp muḥkem bugün

7 Ḳan revân it dîdeñüzden ey Sükûtî rûz u şeb
Şefḳat ider saña Aḥmed şehr-i bir a'ẓam bugün

ŞÂKİR (ÇUHADAR-ZÂDE HOCA SEYYİD MEHMED) (Öl. 1836)

1- (Müseddes) Muḥarremiye[474]

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

1 Ey dil-i bî-ḥamiyyet ü rüsvâ
Ḳanı dîdeñde eşk-i ḥasret yâ
Eyler iseñ maḥabbet-i da'vâ
Dâġ-dâr eyle sîneñi zîrâ
Vaḳt-i ḫurrem degil Muḥarremdir
Ġarḳ-ı ḫûn eyle çeşmi mâtemdir

2 Ḫânedâna olan ezâyı düşün
Rütbe-i Şâh-ı Kerbelâ'yı düşün
Ḳudret-i Ḥażret-i Ḫudâ'yı düşün
Bir de bu şehr-i pür-cefâyı düşün
Vaḳt-i ḫurrem degil Muḥarremdir
Ġarḳ-ı ḫûn eyle çeşmi mâtemdir

3 Her seḥer eyleyüp şafaḳ şefḳat
Câm-ı ḫûn nûş idüp ider ḫürmet
Mâ-cerâyı bilüp çeken ġayret
Cân-ı şîrînine hezâr raḥmet
Vaḳt-i ḫurrem degil Muḥarremdir
Ġarḳ-ı ḫûn eyle çeşmi mâtemdir

4 Ḳıl tefekkür o ḥâl-i pür-kederi
Hem Yezîd-i pelîd-i kelb-i teri
Derk-i esfel ola mu'înî yeri
Da'vî-yi 'aşḳ iderseñ al ḫaberi
Vaḳt-i ḫurrem degil Muḥarremdir
Ġarḳ-ı ḫûn eyle çeşmi mâtemdir

[474] Çuhadar-zâde Hoca Seyyid Mehmed Şâkir Divanı, Ankara Millî Kütüphane, No: Yz. FB, 329, v. 16a.

5 Kûşış it nefs-i şûm râm olsun
'Âşık-ı ṣâdıḳa imâm olsun
Dâġdan sîne lâle-fâm olsun
Zevḳ-ı dünyâ ḫayâl-ı ḫâm olsun
Vaḳt-i ḫurrem degil Muḥarremdir
Ġarḳ-ı ḫûn eyle çeşmi mâtemdir

6 Nedür ey çarḫ-ı bî-vefâ bu fiten
Neden oldı bu ḫânedâna mıḥen
Nice buldı bu ruḫṣatı düşmen
K'oldı ġarḳ-âb-ı ḫûn o nâzük ten
Vaḳt-i ḫurrem degil Muḥarremdir
Ġarḳ-ı ḫûn eyle çeşmi mâtemdir

7 El-'aṭaş el-'aṭaş deyü ḳat ḳat
İtmedüñ âh u vâhına raġbet
Ey Yezîd-i pelîd-i bî-devlet
Saña a'vânuña bütün la'net
Vaḳt-i ḫurrem degil Muḥarremdir
Ġarḳ-ı ḫûn eyle çeşmi mâtemdir

8 Gûşe gûşe enîn idüp neyler
Sûziş-i 'aşkı söyleşüp iñler
Teşne-i la'l iken bütün cûlar
Mâ-ḥaṣal hiç bulunmadı şular
Vaḳt-i ḫurrem degil Muḥarremdir
Ġarḳ-ı ḫûn eyle çeşmi mâtemdir

9 Mest ü ḫayrân-ı vaḥdetim ey dil
Mâye-dâr-ı meveddetim ey dil
Rûşenâ-baḫş-ı keşretim ey dil
Mübtelâ-yı ḳabâḥatım ey dil
Vaḳt-i ḫurrem degil Muḥarremdir
Ġarḳ-ı ḫûn eyle çeşmi mâtemdir

10 Men o âlûde-ceyb ü dâmânım
Men o maġlûb-ı nefs ü şeyṭânım
Lîk ġavvâṣ-ı baḥr-i 'ırfânım
Kım muḥibb-i ṣaḥîḥ-i şâhânım
Vaḳt-i ḫurrem degil Muḥarremdir
Ġarḳ-ı ḫûn eyle çeşmi mâtemdir

11 Baḥr u enhâr telâṭumınca tamâm
Bı'ṭ-ṭabı' rûḥına ṣalât u selâm
Sırr-ı ceddüñile ol hemîşe be-kâm
Şâkirâ eyle bunda ḫatm-i kelâm
Vaḳt-i ḫurrem degil Muḥarremdir
Ġarḳ-ı ḫûn eyle çeşmi mâtemdir

2- (Muḥammes) Merṣiye[475]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 Muḥarrem mâhı mâhlar serveridür
Bu mâh 'âṣıḳlaruñ cân u seridür
Bu mâhda ehl-i diller cân eridür
Ḥüseyn'üñ ḳâtili dînden berîdür
Oḳunursa aña la'net yeridür

2 Seni ey çarḫ almaz bir sıfle pula
Ne itdüñ aña ol Âl-i Resûl'e
Yaman ḳaṣd itdüñ evlâd-ı Betûl'e
Nice ḳıyduñ felek nesl-i Resûl'e
Bu ol Âl-i Resûl'uñ bihteridür

3 Budur bir ḳâ'ide-i naẓm-ı mevzûn
Faḳat bu emri ḳılmaz çarḫ-ı gerdûn
Şehîdânuñ ḳılanlar sînesin ḫûn
O 'Amr u Âṣ ile ol Şimr-i mel'ûn
Yezîd-i bî-dinüñ ser-'askeridür

4 Eyâ İbni Ziyâd yañılmaduñ mı
Hezâr nefrîn ile añılmaduñ mı
Be ẓâlim hîç inṣâf ḳılmaduñ mı
O şâhuñ vâlideyni bilmedüñ mi
Velâyet ma'deni Şâh Ḥaydarî'dür

5 Bu emre hîç kimse râżı olmaz
Bu vizri kimseler boynına almaz
Yezîdîler rıżâ-yı Ḥaḳḳ'ı bulmaz
Anuñ itdükleri kendüye ḳalmaz
Evlâdın ḫâṣı Ḥaḳ Peyġamberidür

6 Bu dem şol k'olmaya gönlinde hem ġam
Olur bu dem Yezîdîden o âdem
Bu pendi şâh ḳıl kendüñe elzem
Ḥüseyn-i Kerbelâ yâd oldıġı dem
Ḳamu la'net Yezîd'üñ perveridür

7 Dili eyler şehîdân şi'ri nâlân
Oḳundukça olur cân u çeşm giryân
Muḥammes itdi anı Şâkır el'ân
Zihî merṣiyye naẓm-ı cân-sûzân
Ḥüseynî şâ'irinüñ ezberidür

[475] Mehmed Şâkır Efendi Enîsü'l-Uşşâk Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cihat EROL, Gazi Üniversitesi Sosyal BilimlerEnstitüsü, Ankara 1995, s. 224.

3- (Kasîde) Mersiye-i İmâm Ḥüseyn Raḍiyallâhu 'Anhu[476]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 'Aşḳuñ ile cân u dil sûzân u nâlân yâ Ḥüseyn
Her göñül ḫayrân saña her dîde giryân yâ Ḥüseyn

2 Her muḥibb-i Ehl-i Beyt'e dehr bir mâtem-gede
Çarḫda her dem Muḥarrem mâh-ı tâbân yâ Ḥüseyn

3 Ol Ḥüseyn sensin ki ceddüñ nâmuñı ḳıldı Ḥüseyn
Ṭoġduġuñ demde olup ḫüsnüñe ḫayrân yâ Ḥüseyn

4 Sensin ol pâk-i neseb şehzâde 'âlî nûr-ı 'ayn
Sende yoḳdur zerrece 'ayb u noḳṣân yâ Ḥüseyn

5 Geldi ḫaḳḳâ ırs ile seccâde ceddüñden saña
Żü'l-feḳâr Düldül saña Ḥaydar'dan iḥsân yâ Ḥüseyn

6 Nice mel'ûn-ı ḫavâric ḥâsid ü bed-ḫû ehline
Sensin ol Şâh-ı Şehîdân pâk-dâmân yâ Ḥüseyn

7 Ḫâdım-ı gehvâren olduġında Cibrîl-i Emîn
Şübhe yoḳ anda melek ḫaylı nigeh-bân yâ Ḥüseyn

8 Şâyı' oldı ṭoġdıġuñ demde şehâdetüñ saña
Ceddüñe İzîd Ta'âlâ ḳıldı ı'lân yâ Ḥüseyn

9 Mâtemüñ ṭutdı o demde Ḥażret-i Faḫr-ı Cihân
Ṭutmayan bu mâtemi olmaz müselmân yâ Ḥüseyn

10 Gûş iden demlerde bu aḫbâr-ı dil-sûzânını
Aġladı gökde melekler yerde insân yâ Ḥüseyn

11 Kerbelâ zikri bir âteşdür dil ü cân yandurur
Hiç yoḳ bu ḳıṣṣa-i sûzâna pâyân yâ Ḥüseyn

12 Tîre ḳıldı rûzgârın şûmiyân-ı Şâmiyân
Virdiler alup ḳarârın râh-ı hicrân yâ Ḥüseyn

13 Bir ṭarafdan ḳavm-i kâzibler ḳudûmuñ yâdına
Eylediler ḫażretüñe 'ahd ü peymân yâ Ḥüseyn

14 Başuña üşdi mekes-âsâ ḳudûmuñda hemân
Eyledi cem'iyyetüñ nâdân perîşân yâ Ḥüseyn

15 Görse idi Muṣṭafâ vü Murtażâ nolduḳların
Ehl-i Beyt'üñ virdi oldı "naḫnü 'atşân" yâ Ḥüseyn

16 Dehr-i dûn nâ-pâki şâd pâkâni nâ-şâd eyledi
Dostlaruñ giryân ḫaşmuñ oldı ḫandân yâ Ḥüseyn

[476] Mehmed Şâkir Efendi Enîsü'l-Uşşâk Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cihat EROL, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1995, s. 225.

17 Şîr-i mâder isteyüp câm-ı şehâdet içdiler
Ḥayf-kim ol çâr-deh ma'ṣûm-ı pâkân yâ Ḥüseyn

18 Bir şehîd üzre namâz o bî-namâzlar ḳılmadı
Kûfî vü Başrîler itdi cürm ü ṭuġyân yâ Ḥüseyn

19 Ḳılmadı ol telḫ dillerde melîḥ nuṭḳuñ anı
Ẓâhir itdün çoḳ kerâmet nice burhân yâ Ḥüseyn

20 Bî-merâ sensin o sulṭân-ı zemîn ü âsumân
Ẓulm ile mülküñ elüñden aldı düşmân yâ Ḥüseyn

21 Da'vî ḳılmaḳ saña mümkin mi Yezîd-i rû-siyâh
Bir sefîh câhildür ol sen ehl-i 'irfân yâ Ḥüseyn

22 Çekmedi evlâd-ı Âdem çekdigüñ miḥnetleri
Her cefâsın sende îcâd itdi devrân yâ Ḥüseyn

23 Pârelendi 'arṣa-gâh-ı rezmde nâzik tenüñ
Bulmadı zaḫmuñ devâ derdüñe dermân yâ Ḥüseyn

24 Sen gibi mażlûm-ı pâke bu naṣıl ẓulm-i ṣarîḥ
Cism-i pâküñ ḳaldı nâ-medfûn 'uryân yâ Ḥüseyn

25 Bûse-gâh-ı Muṣṭafâ olmuşdı nâzik gerdenüñ
Nice tîġ urdı aña ol Şimr-i nâdân yâ Ḥüseyn

26 Âl ü etbâ'uña geldi şöyle bir ḥâlât âh
Devr ider rumḥ-ı sinânda re's-i pâkân yâ Ḥüseyn

27 Âferîn yetmiş iki yârânuña ṣad âferîn
Fî-sebîlillâh senüñle virdiler cân yâ Ḥüseyn

28 Ḫıdmet-i pâküñde taḫṣîl-i şehâdet eyleyüp
Ḫayr ile yâd oldılar dillerde her ân yâ Ḥüseyn

29 İltıcâ eyler saña zeyl-i şefâ'atuñ ṭutup
Şâkir-i mücrim ḳuluñdur merṣiye-ḫân yâ Ḥüseyn

4- (Kasîde) Merṣiye-i Şühedâ ve Târîḫ-i Vefât-ı İmâm Ḥüseyn-i Ṣabî[477]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 Yine mâh-ı Muḥarrem oldı tâbân
Yine sâl-i cedîd oldı nümâyân

2 Muḥarrem mâhıdur mâh-ı Muḥammed
Ḳılar ḥürmet aña her ehl-i edyân

3 Ṭoġar burc-ı 'Alî'den mâh-ı Muḥarrem
On iki menzil on iki imâmân

[477] Mehmed Şâkır Efendi Enîsü'l-Uşşâk Dîvanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Cihat EROL, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1995, s. 265.

4 Ḥüseynîler Yezîdîler olur farḳ
Muḥarrem mâhı olduḳda dıraḫşân

5 Ḥüseynîyim fedâ rûḥum Ḥüseyn'e
Yezîdîden berîyim şükr her ân

6 Erişdi yas u mâtemler zamânı
Gel ey göz aġla gel ol ey ciger ḳan

7 Belâ-yı Kerbelâ a'ẓam meṣâ'ib
Ta'âlâ'dan bu ımış emr ü fermân

8 Ferâmûş ıdüp Allâh'ı Resûl'ı
Derildi nice ḳavm-ı ehl-i 'ışyân

9 Ḳılup pejmürde Zehrâ ġoncasını
Biraz güm-râh ḳıldı küfr ü ṭuġyân

10 Revâ-yı ḥaḳ mı nef'-i dünyevî-çün
Revâ görürler Ehl-i Beyt'e ḫüsrân

11 Degil mi Ehl-i Beyt Sâḳî-i kevŝer
Revâ mıdur ki teşne-leb vire cân

12 İçürdi evlâd-ı Zehrâ'ya zehirler
Furât'ı men' iden ḳavm ez-şehîdân

13 Bu ḳavm ıtmez ḳabûl bir dîn ü millet
Ki anlardan biri ıslâm u îmân

14 Resûl'üñ âline ḳaṣd eyleyenler
Degil vallâhi billâhi müselmân

15 Ḥużûr-ı pâke gelüp ümmet olup
Ġıyâbda oldılar âline düşmân

16 Ser-encâmı budur ol bed-fi'âlüñ
Olurlar ḥaşre dek bed-nâm u bed-şân

17 Beni ol çâr-deh ma'ṣûm yaḳdı
Bu mıṣrâ'ı oḳurlardı şehîdân

18 Olupdur çâr-deh ma'ṣûm ḫâdim
Bu ṭıflım eyledi Sübḥân ihsân

19 Muḥarremde üçünci evlâd Şâkir
"Ḥüseyn oldı Ḥüseyn rûḥına ḳurbân (1262)

ŞEFİK (1808-1857)

(Muhammes (Mersiye)[478]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Gitdi eyyâm-ı ṣafâ 'âleme bir ġam geldi
'Âṣıḳân aġlayalım aġlanacaḳ dem geldi
Baña ye's ile cihân dopdolu 'âlem geldi
Ḳaralar geydi cihân mevsim-i mâtem geldi
Aġla ey dîdelerim aġla Muḥarrem geldi

2 Şeb-i yeldâ-yı emelde ḳalup âh eyler iken
Maṭla'-ı ṣubḥ-ı ümîdime nigâh eyler iken
Baḳarak gâhi siyeh baḫtıma vâh eyler iken
Ḳaralar geydi cihân mevsim-i mâtem geldi
Aġla ey dîdelerim aġla Muḥarrem geldi

3 Kerbelâ vaḳ'asını eylemede yâd göñül
Başını urmada ṭaşdan ṭaşa nâ-şâd göñül
Ḥaşre dek itse benimle nola feryâd göñül
Ḳaralar geydi cihân mevsim-i mâtem geldi
Aġla ey dîdelerim aġla Muḥarrem geldi

4 Ṣubḥ-dem rûz u şeb vaḳt ile eyle nigâh
'Ömr-i 'âṣıḳ gibi oldı şeb-i 'âlem kûtâh
Giceden gündüz alur mâtem içün ṣevb-i siyâh
Ḳaralar geydi cihân mevsim-i mâtem geldi
Aġla ey dîdelerim aġla Muḥarrem geldi

5 Âteş-i ġamla göñül sînecigiñ daġla bugün
Ẕât-ı vâlâ-yı Ḥüseyn'i añarak aġla bugün
Başıña sen de benim gibi siyeh baġla bugün
Ḳaralar geydi cihân mevsim-i mâtem geldi
Aġla ey dîdelerim aġla Muḥarrem geldi

6 Yâd idüp iki gözüm ḫûn-ı Ḥüseyn'i her bâr
Başla ḳan aġlamaġa âh iderek leyl ü nehâr
Farż-ı 'ayn oldı bize aġlama zîrâ dil-i zâr
Ḳaralar geydi cihân mevsim-i mâtem geldi
Aġla ey dîdelerim aġla Muḥarrem geldi

7 Mey-i ġam itdi beni bezm-i cihânda bî-hûş
Ḳudretim ḳalmadı efġâna dilim oldı ḫamûş
Eşkim itse nola çün baḥr-ı siyeh cûş u ḫurûş
Ḳaralar geydi cihân mevsim-i mâtem geldi
Aġla ey dîdelerim aġla Muḥarrem geldi

[478] Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları, Haz. Cemil ÇİFTÇİ, İstanbul 2008, s. 203. (Şefik Dîvânı, Fâtih Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Manzum, No: 229, v. 8.)

ŞEKİB (TOKÂDİ-ZÂDE ŞEKİB) (1871-1932)

(Müseddes) Şehîd-i Kerbelâ'ya[479]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ey şehîd-i akdes ey sıbṭ-ı Nebiyy-i Zü'l-Celâl
Geldi yevm-i nıhletiñ olduḳ bugün bergeşte-ḥâl
Ḳalbimiz pür-sûzdur çeşmânımız pür-eşk-i âl
Oldı yâd-ı fâci'añdan ḥüzne müstaġraḳ ḫayâl
Zaḫm-dâr-ı tîġ-i bî-dâd olduġuñ demdir bugün
Bir dem-i derd ü belâ bir yevm-i mâtemdir bugün

2 Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûl-i müctebâsıñ yâ Ḥüseyn
Mefḫar-ı Âl-i Cenâb-ı Muṣṭafâ'sıñ yâ Ḥüseyn
Vâriṣ-i şân-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ'sıñ yâ Ḥüseyn
Âh kim ḳurbân-ı aḥkâm-ı ḳażâsıñ yâ Ḥüseyn
Rûḥ-ı sâfım yâd-ı pür-sûzuñla ḥâlâ nâle-sâz
Âh o demler âh o fâci' vaḳ'a-i ḫâṭır-güzâr

3 Ben naṣıl olmam sirişk-âlûd-ı mâtem bî-ḳarâr
Ḫûn içinde teşne-leb itdiñ bu 'âlemden güzâr
Olsa lâyıḳdır bugün rûḥ-ı Muḥammed girye-bâr
Ey nebî-sîret me'âlî-perver-i Ḥaydar-vaḳâr
Sen şehîd olduñ yıḳıldı Ka'be-i 'ulyâ-yı Ḥaḳ
Meşhediñden oldı vâṣıl Ḥaḳḳ'a vâveylâ-yı Ḥaḳ

4 Ḫaṣm-ı bed-mâyeñ o süflî müfteriş ḫaṣm-ı İlâh
Ḫânedân-ı Seyyidü'l-Kevneyn'e çoḳ ẓulm itdi âh
Ḥaḳḳı dest-i mel'anet-kârında eylerken tebâh
Çihre-i ġarrâ-yı ḥikmet elbet olmuşdur siyâh
Tâ-be-maḥşer vaḳ'a-i dil-sûzuñuñ giryânıyız
Biz bu ḥükm-i cân-güdâz-ı ḳudretiñ ḫayrânıyaz

5 Şavletiñ lerzân iderken ḫaṣm-ı bî-îmâniñi
Görmüş olsaydı eb-i zî-necdetiñ cevlâniñi
Dirdi taḳbîl eyleyüp şemşîr-i ḫûn-efşâniñi
Tâ fırâz-ı 'arş-ı a'lâ itdiñ el-ḥaḳ şânıñı
Âferîn ey ḳahramân-ı zî-mehâbet âferîn
Dest-i pür-zûruñla faḫr itsin şu seyf-i âteşîn

6 İtmediñ dünyâya tenzîl-i nigâh-ı iltifât
Merg-i hâ'ilden ḫazer göstermediñ itdiñ şebât
Oldı ḫayrân-ı 'uluvv-i ictihâdıñ kâ'ınât
Mevt-i pür-şâniñla bulduñ başka bir feyż-i ḫayât
İtdi te'mîn-i ẓafer ḫayfâ o mel'ûn-ı mühîn
Sen şehîd olduñ şehâdet aldı şân-ı berterîn

[479] Şekîb, Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları, Haz. Cemil ÇİFTÇİ, İstanbul 2008, s. 501. (Mahfil Dergisi, 1340 Muharrem, Sayı: 15, s. 45.).

7 Sâḥa-ı heycâda ey şîr-efgen-i Ḥaydar-tüvân
Zûr-ı 'Azrâ'îl'i her ḍarbeñle eylerdiñ 'ayân
Berḳ-i şemşîriñ iderken ḫaṭf-ı çeşm-i âsumân
Dirdi ḫayretlerle ḫavl-ı 'arşdan kerrûbiyân
Rezm-ı şîrâneñle şîtiñ oldı bâlâ-ter seniñ
Vâlidiñ 'uḳbâda elbet iftiḫâr eyler seniñ

8 Maḳṣadıñ şâyeste-i takdîs idi fikriñ sedîd
Oldı her ḳavliñde her fı'liñde 'ulviyyet bedîd
Ḫalḳa beht-âverdi iẓhâr itdigiñ 'azm-ı şedîd
Mevti bî-bâkâne istiḳbâr idüp olduñ şehîd
'Arş-ı nûr-âgîn-i iclâl oldı ḳabr-i berteriñ
Fevḳ-i idrâkindedir 'ulviyyetiñ ḫâkîleriñ

9 Şimdi her yer girye-zâr-ı Kerbelâ'dır yâ Ḥüseyn
Şimdi her ses bir enîn-i ġam-fezâdır yâ Ḥüseyn
Pür-te'eṣṣür sen de aġlarsañ revâdır yâ Ḥüseyn
Mâcerâ ḫâlâ o fâcı' mâcerâdır yâ Ḥüseyn
Biz bugün maḥkûm-ı ye'siz pek perîşânız yine
Âh-ı dem-sâz-ı enîn-i renc-i ḫüsrânız yine

ŞEMSEDDİN MISRİ (Öl. 1936)

1- (Gazel) Mersiye[480]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Sînelerde dâġ-ı hicrân oldıġı demdür bugün
'Âşıḳân ḥasretle aġlar çünki pür-ġamdur bugün

2 Ḥażret-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ'ya aġlamaḳ
Aġlamaḳ 'uşşâḳa 'aynen farż-ı aḳdemdür bugün

3 Teşne-leb itdi Şehîd-i Kerbelâ'yı ol pelîd
La'net olsun ḫâ'inâna kim ki ḫurremdür bugün

4 Rûz u şeb ḳıl la'neti ol fı'le zinhâr itme şek
Düşmen-i Âl-i Resûl'e la'net elzemdür bugün

5 Ehl-i Beyt'e Şemsî-i Mışrî fedâ ḳıl cânuñı
Olma mesrûr aġla dâ'im yevm-i mâtemdür bugün

2- (Gazel) Mersiye[481]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Gel ey dil ḫurrem olma bu fenâ mülkinde her gâh
Nice âbâd u ma'mûrı ḫarâb itmekdedür eyvâh

[480] Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi), Haz. Bünyamin ÇAĞLAYAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, s. 399, (Mehmed Şemseddin Mısrî, Divan, s. 134, Mustafa Tatçı'nın özel kütüphanesi).

[481] Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi), Haz. Bünyamin ÇAĞLAYAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, s. 400, (Mehmed Şemseddin Mısrî, Divan, s. 145, Mustafa Tatçı'nın özel kütüphanesi).

2 Kime 'adl ile dâd itmese saña reh ile iḥsân
Hemîşe ḫizmeti anuñ ta'addî eylemekdür vâh

3 Resûl'üñ nûr-ı çeşmi hem velînüñ yâdigârını
Müzâb itdi ruḫın al ḳan ile âh âh hezârân âh

4 Zamân-ı devr-i Âdem'den beri hiç kimseye aṣlâ
Ne olmuşdur ne olacaḳ bunuñ gibi ẓulüm nâ-ḫâh

5 Şehîd-i Kerbelâ'ya ümmetüñ itdigi bu ġadri
Ne ḳavm-ı 'Âd itmişdür ne de ḳavm-ı Ḫalîlullâh

6 İlâhâ pâdişâhâ 'azîz-i zû-intiḳâmsın sen
Ḳomazsın âh-ı maẓlûmı Ġayûrsın bilirim Allâm

7 Muḥibb-i ḫânedândan Şems-i 'abdüñ eyler istirḥâm
Şefî' olsun bize rûz-ı ḳıyâmetde Resûlullâh

3- (Gazel) Merṣiye-i Cenâb-ı İmâm-ı Ma'ṣûm[482]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Mâh-ı mâtem geldiginde 'âşıḳân feryâd ider
Âh idüp ḳan yaş döküp Şâh-ı Şehîd'i yâd ider

2 Fikr iden ḥâl-i Ḥüseyn'i kâfir olsa raḥm idüp
Ehl-i Beyt'e ḥürmet ile anlara imdâd ider

3 Âl-i Süfyân'da bulunmaz dîn ü îmân merḥamet
Ẓâlim ü ġaddâr olurlar mü'mine bî-dâd ider

4 Âl u evlâd-ı Resûl'e gördiler ẓulmi revâ
Kâfir-i bî-dîn olan mâtemde kendin şâd ider

5 Düşmen-i Âl-i 'Abâ'ya la'net olsun ṣubḥ u şâm
'Âşıḳân Süfyâniyâna la'neti mu'tâd ider

6 Ḥubb-i fillâhdır maḥabbet-ḫânedânî eylemek
Ḥaḳ muḥibb-i Ehl-i Beyt'üñ ḳalbini âbâd ider

7 Eylemek ta'lîm tevellâ meslegimizdir bizim
Şemsî-i Mışrî bu yolda sâliki irşâd ider

4- (Gazel) Merṣiye-i Şâh-ı Şühedâ[483]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ġurre-i mâh-ı Muḥarrem geldi dil giryân olur
'Âşıḳ-ı ṣâdıḳlaruñ ḳalbi yanar büryân olur

[482] Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi). Haz. Bünyamin ÇAĞLAYAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, s. 401, (Mehmed Şemseddin Mısrî, Divan, s. 371, Mustafa Tatçı'nın özel kütüphanesi).

[483] Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi), Haz. Bünyamin ÇAĞLAYAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, s. 402, (Mehmed Şemseddin Mısrî, Divan, s. 382, Mustafa Tatçı'nın özel kütüphanesi).

2 Âl ü evlâd-ı Resûl'üñ râhına baş ḳoymuşuz
Anlar içündür zebânım lâ'în-i Süfyân olur

3 Vaḳ'a-i Şâh-ı Şehîd'i diñleyen 'uşşâḳ-ı Haḳ
Gözleri pür-nem olup sînesi sûzân olur

4 Nice sûzân nice giryân olmasun erbâb-ı dil
Aġlayanlar mâteminde cin melek insân olur

5 Ta'ziye ṭutmaḳ bu günde dîne ḥürmet şübhesiz
Ẓann ider zâhid bu demde aġlamaḳ 'ışyân olur

6 Teşne-leb oldı şehîd sulṭân-ı deşt-i Kerbelâ
Dest-i a'dâda Muḥammed âli ser-gerdân olur

7 Sen de inṣâf it behey dil-mürde zâhid ẓulmı gör
Ḥażret-i Ḳur'ân bile ẓâlime la'net-ḫân olur

8 İñilemek Âl-i Nebî vü müslimâna şübhesiz
Bende-i Âl-i 'Abâ'ya mûcib-i ġufrân olur

9 Şemsî-i Mışrî tevellâ ehliyiz Haḳ'dan bize
Ḥubb-ı Ehl-i Beyt zîrâ bâ'iş-i iḥsân olur

ŞEMSİ (OSMAN ŞEMSİ) (Öl. 1893)

1- (Muhammes) Merşiye-i Cenâb-ı Seyyidü'ş-Şühedâ[484]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bu gün mâh-ı Muḥarrem vaḳt-i mâtemdür ṣafâ olmaz
Fürûġ-ı dîde-i giryân ġamdan rûşenâ olmaz
Göñül âyînesinde gerd-i mâtemden cilâ olmaz
Derûn içre ḫazenden ġayrı ṣûret rû-nümâ olmaz
Muḥibb-i Âl'e bu mâtem gibi derd ü belâ olmaz

2 Gözüm ḳan aġla mâh-ı mâtem-i Âl-i 'Abâ geldi
Zamân-ı kürbet-i Şâh-ı Ḥüseyn-i Kerbelâ geldi
Girân-bâr-ı belâlarla zamân-ı pür-cefâ geldi
Bu mâtemle dil-i nâlân ezelden mübtelâ geldi
Muḥibb-i âl ü evlâd olmayanlar mübtelâ olmaz

[484] Osman Şemsî, Mersiye, İstanbul 1327, 8 sayfa; Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar, No: 5310, 9 varak. Bu küçük risalenin kapağında şöyle yazmaktadır: "Merşiye-i Cenâb-ı Seyyidü'ş-Şühedâ. Nâẓımı: E'ẓam-ı Ricâl-i Kâdiriyye'den Üsküdârî Merḥûm 'Oşmân Şemsî Efendi Ḥażretleridir. Mü'ellifi: Üsküdâr'da Kâ'in Ṭarîḳat-ı 'Aliyye-i Rufâ'iyye'den Çehâr-şenbe Dergâh-ı Şerîfi Seccâde-nişîni Şeyḫ Ḫayrullâh Tâcüddîn. Bu manẓumenin 28, 29 ve 32. bentleri Vâmık Şükrü'nün topladığı ve 1327'de İstanbul'da basılan "Girye-i Mâtem" adını verdiği 64 sayfalık bir Kerbelâ Mersiyeleri antolojisinin son sayfasına alınmıştır. Vâmık Şükrü'nün adı geçen eseri tahminimize göre "Girye-i Mâtem" adı altında, Kerbelâ Mersiyeleri'ni ihtiva edecek ve cüzler halinde yayınlanacak olan külliyatın ilk cüz'üdür. Yine tahminimize göre bu külliyatın ilk cüz'ü yayınlanmış fakat devamı gelmemiştir. İlk cüz'ün kapağında şu bilgi vardır: "Girye-i Mâtem, Cüz': 1, Bu Cüz'üñ Muḥteviyâtı: Fâṭıma Raḍiyallâhu 'Anhâ'nıñ, Ḥassân Raḍiyallâhu 'Anh'ıñ, Muḥteşem-i Kâşânî'niñ, Kâẓım Paşa'nıñ, Nevres Efendi'niñ, İbni Mü'tûḳ'uñ, Şîrzâd'ıñ, 'Oşmân Şems Efendi'nin Merşiyeleri ve Tercüme-i Ḥâlleri, Câmi'i: Vâmık Şükrî".

3 Bil ey dil vaḳt-i ser-mestân-ı bezm-i Kerbelâ'dur bu
Şeb-i ser-ḫâb-ı çeşm-i nûr-ı çeşm-i enbıyâdur bu
Seher-gâh-ı ḫumâr-ı neş'e-i Şîr-i Ḫudâ'dur bu
Dem-i ṣubḥ-ı ṣabûḥ-âşâm-ı vaṣl-ı Kıbrıyâ'dur bu
Bu meyden içmeyenler Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ olmaz

4 Bu râzı ṭuymaḳ isterseñ eger sen ey dil-i dânâ
İdersin cur'a-i câm-ı Ḥüseynî'den nevâ peydâ
Bulup bezm-i şehâdetde mezâḳ-ı neş'e-i Yaḥyâ
Muḥaḳḳaḳ olmayanlar maẓhar-ı esrâr-ı "mâ-evḥâ"
Dem-i râz-ı Ḥüseyn-i Müctebâ'ya âşinâ olmaz

5 Ḥüseyn-i Kerbelâ şâhen-şeh-i ḫayl-i mü'eyyeddür
Ḥüseyn-i Kerbelâ mişkât-ı envâr-ı mümeccedd ür
Ḥüseyn-i Kerbelâ bûse-geh-i la'l-i Muḥammed'dür
Ḥüseyn-i Kerbelâ nûr-ı fürûġ-ı çeşm-i Aḥmed'dür
Kı bil nûr-ı mücessem ṭu'me-i tîġ-ı cefâ olmaz

6 İmâm-ı dîn-i ekberdür Ḥüseyn-i Kerbelâ fehm it
Vaṣıyy-i 'ilm-i Ḥaydar'dur Ḥüseyn-i Kerbelâ fehm it
Hem-âġûş-ı Peyember'dür Ḥüseyn-i Kerbelâ fehm it
Serîr-i nûr-ı aẓherdür Ḥüseyn-i Kerbelâ fehm it
Serîr-i nûr ferş-i pây-ı cünd-i bî-ḫayâ olmaz

7 O şâhuñ vâḳı'ât-ı mâtem-engîz-i maḳâlâtı
Ḫilâf-ı ḥürmet ü şân üzre geçdi ḥadd ü ġâyâtı
İdüp taḥrîr kesb-i ḥüzn içün dürlü 'ibârâtı
İderler żımn ile işbât-ı 'acz ile mücâzâtı
Selâṭîn-i İlâhiyyûna böyle iftirâ olmaz

8 Budur taḥḳîḳ kim Kûfîler oldı bey'ata meyyâl
İmâm-ı Kerbelâ hem itmek üzre Kûfe'ye iḳbâl
Bu emr üzre olunduḳça ḳadem-cünbân-ı isti'câl
Gelüp hep ehl-i Mekke eylediler ma'raż-ı âmâl
Didiler gitme ey şâh-ı serîr-i irtiżâ olmaz

9 O dem irdi ḫıṭâb-ı Lâ-yezâlî k'ol meh-i seyyâr
Seyâḥat emrini enṣâr u âline ide tekrâr
Olup îcâb-ı ḥükm ü 'ahd ü mîṣâḳ-ı ezel izhâr
Civâr-ı Lâ-mekân u Bî-nişâna eyleye reftâr
Kı bir ṣûret ile taġyîr-i taḳdîr-i ḳażâ olmaz

10 İdüp taḥrîk-i pây-ı el-vedâ' ol şâh-ı 'âlî-şân
Ser-â-ser ehl-i Baṭḥâ çıḳdılar teşyî'ine nâlân
Çün irdi Kerbelâ'ya reh-güzâr-ı mevkib-i sulṭân
Nihân oldı naẓardan râh-ı her cünd oldılar cûyân
Anı fehm itdiler kim ḥükm-i Bârî reh-nümâ olmaz

11 Kuruldı Kerbelâ'ya ḫayme-i şâh-ı felek-dîvân
İhâṭa itdi etrâfın gelüp ceyş-i Yezîd ol ân
Fem-i Âl-i Resûl'e virmeyüp şu ol şaf-ı nâdân
Leb-i ser-çeşme-i âb-ı hayâtı kıldılar 'aṭşân
Bu yüzden düşdiler bir derde kim aşlâ devâ olmaz

12 Mıyân-ı âle düşdi ızdıyâd-ı 'aṭşdan bir ḥâl
K'olup ṭâs-ı felek âvâz-ı el-'aṭş ile mâl-â-mâl
'Uyûn-ı mest-i sekrân-ı şehâdet nüh-felek-emṣâl
Tecellâ-yı zülâl-ı la'l-i yâre oldılar seyyâl
Bu aḥvâle mu'âdil vaḳ'a-ı sûziş-fezâ olmaz

13 Gelüp ol dem Yezîdân itdiler ey gül-ruḫ-ı Kerrâr
Ḫilâfet mâ-cerâsında Yezîd'e eyle gel iḳrâr
Sözümüz dinler iseñ hep senüñdür ravża vü enhâr
Kı yoḫsa tîġ u 'aṭş ile saña çoḳ eylerız âzâr
Ḥışâr-ı zulmümüzden saña hiç râlı-ı rehâ olmaz

14 Didi ol mu'cız-enbâz-ı Ḥabîb-i Ḥażret-i Bârî
Bu veche yâ 'adüvvallâh eylerim ḥâşâ kı iḳrârı
Şusuzluḳdan çekem ẓann itmeyiñ zinhâr âzârı
Ve hem itdi zemîn-i ḫaymeden bâ-ḳudret-i Bârî
Revân bir nehr kım ḥâlet-pezîr-i inḳızâ olmaz

15 İrişdi ḫıdmete ol demde kerrûbîn ile hem-râz
Fırişteler ü cinnîler idüp ol merkeze pervâz
Didiler emr kıl fermân senüñdür bugün ey şehbâz
İdelim Kerbelâ'yı menzil-i Ḳârûn ile dem-sâz
Bu ecnâda müşâbih bir gürûh-ı bî-vefâ olmaz

16 Didi ben bu fezâ-yı Kerbelâ'da eylerim seyrân
Düşüp 'aṭş âteşine çün Ḫalîl-i Ḥażret-i Raḥmân
Egerçi vaṣfıñuz maḳbûldür 'indimde ey yârân
Velî bu derd içün bir kimseden itmem ṭaleb dermân
Fedâyîler yolında Ḥaḳḳ'a daḫı iltıcâ olmaz

17 Olup meşhûd hem Şâh-ı Resûl ü Ḥaydar u Zehrâ
İmâm-ı Kerbelâ'ya şundılar bir câm-ı pür-ṣafâ
Didiler cânımız şoldurmasun gül-rûyuñ istiġnâ
Buyur enhâr-ı bâġ-ı Lâ-Mekân'a ey gül-i ra'nâ
Leb-i la'lüñe lâyıḳ cûy-bâr-ı Kerbelâ olmaz

18 Didi ol cân-ı 'âlem ey selâṭîn-i kerem-kârân
Yaḳar cân u dilim ḫaylı zamândur âteş-i hicrân
Fırâḳ-ı yâr ile âlâm-ı düşmen dildedür mihmân
Bu gün 'aṭş-ı cigerle anlar içün eylerim biryân
Ṭutuñ ma'zûr kım ferḫunde bir demdür fedâ olmaz

19 Bu rûz ol rûzdur kım eylerim taẕyîf mihmânı
Bu rûz ol rûzdur kım yâre ḳurbân eylerem cânı
'Uyûn-ı 'âleme izhâr idüp taḳdîr-i Sübḥân'ı
Varam maḫrem-sarâya terk idüp a'yân u imkânı
Bana kevn ü mekân şımden-gürü mesken-serâ olmaz

20 Egerçi Kerbelâ vaṣfında ḫûn-efşân olur ḫâme
Fezâ-yı nüh-felek dil-teng olur elvâḥ u a'lâma
'Urûc itmek içün ol rûḥ-ı 'âlem dâr-ı in'âma
Şu vech ile irişdi kım ḳażâ ḥükmi ser-encâma
Zebân-ı kilk-i âdâb anı tafṣîle rıżâ olmaz

21 İrişdi emr-i "isrâ" çünki Şâh-ı Kerbelâ üzre
Dem-i mi'râc geldi ya'nî Âl-i Enbiyâ üzre
Olup zâhib reh-i i'câz rûḥ-ı Kerbelâ üzre
Nümâyân oldı bir i'câz kim dâr-ı fenâ üzre
O rütbe ḳudrete maẓhar gürûh-ı evliyâ olmaz

22 Olup mânend-i 'İsâ ḳuvve-i nezzâreden pinhân
Göründi ḫalḳa bir ṣûret miṣâli zât-ı nûr-efşân
Nihâlinden cüdâ olmuş gibi bir ġonca-i ḫandân
Ser-â-ser dâġ-dâġ-ı ḫûn-ı la'lîn içre ser ġalṭân
Vücûd-ı nâzenîni dâġlardan ışṭıfâ olmaz

23 İrişdi bir nidâ-yı cân-güdâz ol dem cihân içre
Düşüp ol bângdan bir velvele kevn ü mekân içre
Meger Şâh-ı Nübüvvet ravża-i bâġ-ı cinân içre
Olurdı bülbül-âsâ naġme-perdâz âşiyân içre
Dir idi kim baña bundan eşed cevr ü cefâ olmaz

24 Bu gün ḫayfâ te'essüf ḫâṭırımda ser-bedîd oldı
Ki cân-pârem Ḥüseyn'im tîġ-ı 'aṭş ile şehîd oldı
Bu gün mü'minlere mâtem nifâḳ ehline 'îd oldı
Bu yüzden ol gürûh-ı bî-vefâ benden ba'îd oldı
Sitem-kârân-ı Ehl-i Beyt baña hîç aḳribâ olmaz

25 O bâng-ı mâtem-engîz ile ṭoldı künbed-i ekvân
Ṭuyup ġayb 'âleminden oldılar arż u semâ lerzân
Gözinden çıḳdı 'arşuñ miḥver-i eflâk-i âb-efşân
Elinden gitdi ferşüñ kürre-i gencîne-i sâmân
Didiler ki yıḳılsa bu fenâ dârı fenâ olmaz

26 Sirişk-i dîde-i fürḳatle oldı mâh der-hâle
Büründi ḫacletinden vech-i neyyir mu'ciz-i âle
Miṣâl-i eşk-i çeşm-i ḫasret oldı çarḫ-ı cevvâle
Girüp Şâh-ı Şehîdân mâtemiyle şeb siyeh şâla
Didi mâtem şebinde sînede rengîn-ḳabâ olmaz

27 Hevâ-yı âh-ı dilden geldi cûşiş baḥr-ı 'ummâna
Felek keştîsini ġarḳ itmek içün eşk-i ṭûfâna
Temevvüc itdi pür-cûş oldı çıḳdı ṭâḳ-ı keyvâna
'Uyûn-ı lücceyi ref' eyleyüp tâ 'arş-ı Raḥmân'a
Didi Âl-i Resûl'e bunca îẕâ re'y-i Ḫudâ olmaz

28 Ṭoġup evc-i şehâdet maṭla'ından çün meh-i tâbân
Olup mânend-i neyyir nûr-ı Aḥmed içre ser-gerdân
Żiyâ-pâş oldı deşt-i Kerbelâ'ya eyledi seyrân
Şehîden oldı çün ol ḳıble-i dîn vâṣıl-ı Sübḥân
Gürûh-ı 'âşıḳâna bundan özge pîş-vâ olmaz

29 Olup bir ḳaṭre dem cünbân sûy-ı evc-i 'ulyâya
Düşüp mânend-i şebnem ġonca-i firdevs-i a'lâya
İrüp seyrâni âḫir dâmen-i 'arş-ı mu'allâya
Varınca dergeh-i maḥrem-sarây-ı ḫâṣ-ı Mevlâ'ya
Didi ḳurbân-ı 'aşḳa senden özge mültecâ olmaz

30 Didi Ḥaḳ merḥabâ ey gül-ruḫ-ı cân-pâre-i cânân
Saña meftûḥdur maḥrem-sarây-ı Ḥażret-i Raḥmân
Serîr ü 'arşımı çün eylemişdim pâyına pûyân
İdüp zâtımda fânî zâtını ey nûr-ı nûr-efşân
Serây-ı lî-ma'allâhî buyur emrine lâ olmaz

31 Didi kim yâ İlâhî yaḳdı ḥasret ṣabr u sâmânım
Ṭabâ-yı lâle-veş çâk eyledim çekdim girîbânım
Zulâl-ı tîġ-ı 'aşḳuñla suvardım la'l-i 'aṭşânım
Gülistân eylədim ḫûn-ı dilimle çevre dâmânım
Bu gülşende benim gibi gül-ı ṣadberg-edâ olmaz

32 Didi Ḥaḳ gül idüñ ol dem ki ser-sebz-i sinân olduñ
O dem bülbül idüñ kim beste-i âh u fiġân olduñ
Ġarîb olma ḳarîb-i âşiyân-ı lâ-mekân olduñ
Görünmüşdüm senüñle şimdi sen bende nihân olduñ
Bu maḥrem-gâh-ı 'âlîdür ki bunda mâ-sivâ olmaz

33 Didi geçdim Ḫudâyâ bu şehâdet mâ-cerâsından
Ḫaber-dârım ezelden ol ḥicâbuñ mâ-verâsından
Velî geçmem senüñle itdigim 'ahd iḳtiżâsından
Geçüp cân u cihândan geçmezem ḳanım bahâsından
Eger ki diyyetim virmez iseñ saña revâ olmaz

34 Didi Ḥaḳ ey şehîd-i cân-fedâ-yı 'abd-i ferdiyyet
Ne ise eyle vâżıḥ muḳteżâ-yı 'ahd u ünsiyyet
Bu veche görinür kim ḳaṣd-ı akṣâ-yı ulûhiyyet
Vıṣâl-i bî-mişâl-i zâtım olsun ḳanuña diyyet
Egerçi gevher-i gül-reng-i ḳanuña bahâ olmaz

35 Didi ey Rabb-i 'Âlem şöyledür îcâb-ı peymârum
K'olup cânım saña ḳurbân olasın cânıma cânım
Bu gün ki Kerbelâ deştinde ben ḫûn içre ġaltânım
Ola hem-pâlarım vaşlında hep 'uşşâḳ-ı nâlânım
Kı anlar mâtemim nârındadur nâra sezâ olmaz

36 Didi Ḥaḳ ey feraḥ-baḫşâ-yı bezm-i kevşer ü 'irfân
Olunca meclis-i maḥşerde 'âlem zâr u ser-gerdân
Kebâb itmek diler laḫt-ı cigerden âteş-i nîrân
Bütün 'uşşâḳ-ı nâlânı saña baḫş eyledim ol ân
Senüñdür anlar ey maḥbûb nâra mübtelâ olmaz

37 Didi kim ey dü-'âlem Kirdgâr-ı merḥamet-kârı
Dem-i rûz-ı cezâda isterim cümle siyeh-kârı
Kı yoḳsa başım alup destime çün eylerim zârî
Sirişk-i ḫûn ile ġarḳ eyleyüp âb eylerim nârı
Celâlüñ Ḥażretinden kimse me'ḫûz-ı cezâ olmaz

38 Didi Ḥaḳ ey fedâyî sen ki virdüñ yoluma cânı
Saña virdim kılîd-i dûzaḫ u miftâḥ-ı Rıḍvân'ı
Eger çeşmüñ dökerse maḥşere eşk-i gül-efşânı
Ḥazer kim âteş-i raḥmım yaḳar cennât u nîrânı
Beḳâ mülkinde bir cây-ı penâh ey meh-liḳâ olmaz

39 Bu resme eyleyüp peymân çün ol seyyid-i ʿâlem
Sarây-ı lî-maʿallâh içre oldı yâr ile hem-dem
Egerçi cân u cânân oldılar bu vechile ḥurrem
Cihânı ṭutdı ammâ zeng-bâr-ı ṣarṣar-ı mâtem
Dem-i hevl-i ḳıyâmet ṣubḥına bâd-ı ṣabâ olmaz

40 Muḥibb-i âl u evlâd-ı Muḥammed oldılar ġam-nâk
Figân u mâtemiyle itdiler ḥayli zamân dil-çâk
Yezîdân-ı laʿîni ṭuʿme-i tîġ itdiler bâk
Süyûf u tîġlarla itseler tâ rûz-ı ḥaşr ihlâk
Yine bir mûy-ı pâkı ḥürmeti ḥakḳı edâ olmaz

41 Eyâ Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ vey dü-cihân-fermâ
O şehsin kı müsellemdür saña dünyâ vü hem ʿuḳbâ
Zülâl-i şefḳatüñ gül bağçesidür cennetü'l-me'vâ
Naʿîm-i luṭfetüñ tennûrı oldı dûzaḫ u ġayyâ
Zemîn ü âsumân içre saña kimler gedâ olmaz

42 O şehsin kı göründüñ ḥıl'at-ı Faḫr-ı Cihân içre
Sen ol nûr-ı mücessemsin göründüñ dehre ḳan içre
O bülbülsün kı gülbânguñ ṭoludur âsumân içre
O gülbünsün yetişdüñ şaḫn-ı bâġ-ı lâ-mekân içre
Senüñ ḥâruñ daḫı feyż-i gülinden bî-nevâ olmaz

43 O deryâsın kı mevcüñ maẓharıdur ʿâlem-i imkân
O neyyirsin kı zerreñ kevkeb-i mâhiyyet-i aʿyân
O âdemsin vücûduñ ẓıllidür ser-tâ-be-ser ekvân
Cihân-ı câmiʿ-i ekbersin oldı cân saña cânan
Saña yâr olmayanlar maḥrem-i râz-ı ʿabâ olmaz

44 Olunca âferîniş rû-nümâ nûr-ı cemâlinden
Kesildi ḫâme-i dest-i ḳazâ ḳadd-i nihâlinden
Midâd-ı levḥ-i taḳdîr oldı çünkı ḫûn-ı âlüñden
O ṣûretle göründüñ ʿâleme levḥ-i miṣâlinden
Bedâyıʿde naẓîrüñ ey Ḥüseyn-i müctebâ olmaz

45 Maḳâm-ı "Ḳâbe ḳavseyn"e işâretdür ebruvânuñ
Delîl-i noḳṭa-i vaḥdetdür ol çâh-ı zenaḫ-dânuñ
Gülistân-ı velâyet servidür ḳadd-i ḫırâmânuñ
Ḳazâ-yı Kerbelâ'ya düşdi âḫir sâyesi anuñ
Egerçi nûr-ı aḳdes sâye-endâz-ı ḳazâ olmaz

46 Ṣalât-ı bî-ḥad olsun ẓâtuña ey Cebre'îl-ḫuddâm
Saña tâc-ı velâyetdür ser-i mesʿûd-ı pür-ıfhâm
Şehâdetle geyüp "ısrâ" deminde ḫıl'at-ı gül-fâm
Şefâʿatle ʿuṣât u ʿâṣıḳâna eyledüñ ikrâm
Şuhûd-ı müddeʿâdur bu bana çûn u çırâ olmaz

47 Bize maḫṣûṣdur ey rûḥ-ı ʿâlem minnet-i ẓâtuñ
Berâber cedd-i pâkünile görüp mâhiyyet-i ẓâtuñ
Ṣalât-ı bî-ʿadd ile eyleriz hem midḥat-i ẓâtuñ
ʿAdûlar bilmeyüp çün kılmadılar ḥürmet-i ẓâtuñ
Bizim-çün anlara laʿnet-resân olmaḳ ḫaṭâ olmaz

48 Saña ḥürmet iderlerdi ‘adûlar ḫoş-nihâd olsa
Bilürlerdi Yezîdîler seni Ḥakḳ’a ‘ibâd olsa
O deñlü la‘net olsun ol gürûh üzre ki yâd olsa
Kifâyet itmesün terḳîmine deryâ midâd olsa
Tevellâ vü teberrâ ehliyüz bizde riyâ olmaz

49 Olanlar neş’e-i zevḳ-i mey-i ‘aşḳuñla dem-beste
Ġumûm-ı mâtemüñle ġayri ġamdan oldı vâreste
Olup ser-mest-i şahbâ-yı vişâlüñ Şems-i dil-ḫaste
Bi-ḥamdillâh olupdur âsitânuñda kemer-beste
İki ‘âlemde ey kân-ı kerem senden cüdâ olmaz

50 Tecellâ-yı cemâlüñle dilim her bâr ḳıl pertev
Dil-i mâtem-keş ü maḥzûnum eyle luṭf ile mesrûr
Ḫatâ itdimse sehven dâmen-i ‘afvuñla ḳıl mestûr
Saña lâyıḳ degil merşiyyem ey şâhım buyur ma‘zûr
Şenâ-yı zât ile levḥ u ḳalemde ictirâ olmaz

2- (Murabba‘) Kerbelâ Merşiyesi[485]

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Kerbelâ vâḳı‘asın yâd ile kan aġlayalım
Aḳıdıp yaş yerine cevher-i cân aġlayalım
Nâr-ı fürḳatle yaḳup cân u cenân aġlayalım
İdelim mâtem ile âh u fiġân aġlayalım

2 Geldi ol gün ki sivâdan dilimiz pâk idelim
Mâtem-i Âl-i Nübüvvet ile ġam-nâk idelim
Pençe-i ḥasret ile sînemizi çâk idelim
İdelim mâtem ile âh u fiġân aġlayalım

3 Geldi ol dem ki sönüp şem‘-i sarây-ı Nebevî
Ḳaldı târîk-i ġumûm içre bütün ‘âlem evi
Ki ṣusuzluḳla şehîd oldı Ḥüseyn-i ‘Alevî
İdelim mâtem ile âh u fiġân aġlayalım

4 Kerbelâ’ya irişüp leşker-i ẓulm ü ‘udvân
Çekdiler Âl-i Resûl üstine şemşîr ü sinân
İtdiler Şâh Ḥüseyn’iñ demini seyl-i revân
İdelim mâtem ile âh u fiġân aġlayalım

5 Boyanup ḫûn-ı şehîdân ile ey Şems zemîn
İñledi nâle-i el-‘aṭş ile eflâk-ı berîn
Nice ṭâḳat getürüp itmeyelim âh u enîn
İdelim mâtem ile âh u fiġân aġlayalım

[485] Osman Şems Divanı, Süleymaniye Kütüphanesi, Arslan Kaynardağ bölümü, No: 198, v. 40a.

3- (Kasîde) Mersiye Li-Ḥażret-i Seyyidü'ş-Şühedâ İmâm-ı Hümâm-ı Ḥüseyn-i Deşt-i Kerbelâ[486]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ey nûr-ı çeşm-i Aḥmed-i Muḫtâr yâ Ḥüseyn
Vey yâdigâr-ı Ḥaydar-ı Kerrâr yâ Ḥüseyn[487]

2 Tâzelendi sînelerde dâġ-ı hicrân yâ Ḥüseyn
Mâtemiñle oldı 'âlem beyt-i aḥzân yâ Ḥüseyn

3 Geldi ol dem ki olup mâh-ı Muḥarrem âşıkâr
Eyledi tîġ-ı hilâli çarḫ 'uryân yâ Ḥüseyn

4 Açdı erbâb-ı vefâniñ sînesine tâze dâġ
Oldılar hep ḫûn-ı fürḳat içre ġalṭân yâ Ḥüseyn

5 Ḳaralar geydi ser-â-ser mâtemiñle ehl-i 'aşḳ
Ḳaldı endûh-ı şeb-i ẓulmetde ḥayrân yâ Ḥüseyn

6 Fürḳatiñle oldı gözler yaşı hep seyl-i revân
Zemzeme virdi cihâna âh u efġân yâ Ḥüseyn

7 Âh yüz biñ âh kim olduñ bugünler sen şehîd
Ehl-i Beyt'iñ oldılar nâlân u giryân yâ Ḥüseyn

8 Âh yüz bin âh kim olduñ ṣusuzluḳla şehîd
Virmedi ḥayfâ saña ṣu ehl-i ḫusrân yâ Ḥüseyn

9 Hem ṣusuz hem dâġ-ı ẓulm-i leşker-i a'dâ ile
Oldı gül-naḫl-i vücûduñ bir gülistân yâ Ḥüseyn

10 Jâle vü şebnem degil gül-ġonca da bâġ-ı bahâr
Aġlayup dâġ-ı dilin eyler nümâyân yâ Ḥüseyn

11 Ḫâr-ı gülbün ṣanma gördükde şikeste ḳâmetin
Sînesine mîḫlar urdı nihâlân yâ Ḥüseyn

12 Fürḳat-ı zülf ü 'ızârıñla ṣarardı gül yüzi
Pister oldı sünbüle ḫâk-i şehîdân yâ Ḥüseyn

13 Ġonca la'luñ gördi kim ḫâmûş ḫâk üzre yatur
Lâl olup bülbül ü ṣoldı verd-i ḫandân yâ Ḥüseyn

14 Teşne-la'liñ gûş idince aġlayup cûy-ı revân
Ḥacletinden yerlere geçdi şitâbân yâ Ḥüseyn

15 Ḫânedân-ı Ehl-i Beyt'iñden daḫı çoḳ nev-cüvân
İçdiler câm-ı şehâdet virdiler cân yâ Ḥüseyn

[486] Risâle-i Hüseyniyye, İsmâil Hakkı, (Basılı yeri ve tarihi yok), s. 34. (İsmâil Hakkı tarafından yazılan bu mensur eserde özellikle âyetlerden deliller de getirilerek Hüseyin isminin özellikleri üzerinde durulmaktadır, eserin sonunda ise Osman Şems'in (Şemsî) üksini buraya aldığımız üç manzumesi bulunmaktadır).

[487] Bu kasidenin aruz kalıbı "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" olmasına rağmen ilk beyit "Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

16 Döndi deşt-i Kerbelâ deryâ-yı ḫûna ey dirîġ
Şu yerine aḳdı yer yer çeşme-i ḳan yâ Ḥüseyn

17 Ḳanlı gömlek oldı sancaġıñ şehîdân 'askeriñ
Sensin ol ser-çeşme-i ḫayl-i şehîdân yâ Ḥüseyn

18 Fürḳatâ vâ fürḳatâ vâ ḥasretâ vâ veyletâ
Kım saña raḥm itmeyüp ḳıydı Yezîdân yâ Ḥüseyn

19 Sensin ol mażlûm-ı dest-i leşker-i 'udvân kım
Çekdiler nâ-ḥaḳ saña şemşîr-i bürrân yâ Ḥüseyn

20 Cümleden Şımr ü Sinân u İbni Mercâne Yezîd
Hem daḫı İbni Ziyâd-'unvân-ı nâdân yâ Ḥüseyn

21 Çün saña ẓulm ile oldı düşmen-i kâfir-nihâd
La'net-i Ḥaḳḳ'a sezâ-vâr oldı her ân yâ Ḥüseyn

22 Sen imâm-ı 'âdil ü ḥaḳsın ki şekk ü şübhesiz
İḳtıdâ eyler saña hep ehl-i îmân yâ Ḥüseyn

23 Şol zamân kım baş açıḳ yalıñ ayaḳ ḫalḳ-ı cihân
Olalar ḳâ'im ṭutup maḥşerde dîvân yâ Ḥüseyn

24 Cem' ola ol 'arṣada hep ḫânedân-ı Ehl-i Beyt
Olalar 'ızz-i ḥużûr-ı Ḥaḳ'da nâlân yâ Ḥüseyn

25 Ḥażret-i Zehrâ ṭutup destinde ḳanlı gömleginiñ
Ola ol dîvân içinde râyet-efşân yâ Ḥüseyn

26 Vâ Ḥüseynâh ile ide nâle vü feryâdlar
Eyleyüp da'vâ-yı ḥaḳḳ-ı ẓulm-i 'udvân yâ Ḥüseyn

27 Diye kim yâ Rab Ḥabîb-i Ekrem'iñ cân-pâresin
İtdiler ṣusuz şehîd erbâb-ı ḫızlân yâ Ḥüseyn

28 Kım benim oġlum gözüm nûrı Ḥüseyn'e ẓulm idüp
Eylediler baġrımı fürḳatle püryân yâ Ḥüseyn

29 Diye hem olmuş iken gehvâre-dârı Cebre'îl
Ḳıldılar ol cism-i pâkı ḫâke yeksân yâ Ḥaseyn

30 İsterim dâdın o mażlûmuñ bugün bu 'arṣada
Nice bir yaḳsun derûnum nâr-ı sûzân yâ Ḥüseyn

31 'Arş-ı Raḥmân ola berḳ-i nâlesinden lerze-nâk
Açılup gökler ide çâk-ı girîbân yâ Ḥüseyn

32 Eyleye dâmân-ı 'arşı dîdesi ġarḳ-âb-ı eşk
Cûş ide deryâ-yı raḥmet ola ṭûfân yâ Ḥüseyn

33 Ġarḳ ide ser-cümle 'işyân-ı 'uṣât-ı mü'mini
Söndürüp nârı ide cennât-ı Rıḍvân yâ Ḥüseyn

34 Diye Ḥaḳ ey neyyir-i ‘ışmet-serây-ı mülk-i dîn
Nûr-ı çeşm-i Faḫr-ı ‘Âlem rûḥ-ı Raḥmân yâ Ḥüseyn

35 Ḳan bahâsı oğluñuñ ‘afv-ı ‘uṣât-ı mü’minîn
Hem Yezîdâna ḫulûd-ı nâr-ı nîrân yâ Ḥüseyn

36 Ol münâfıḳlar olup nîrân-ı esfelde ḫacîl
Mü’minîn olsun saña cennetde mihmân yâ Ḥüseyn

37 Ola râżî Ḥażret-i Ḫayru’n-nisâ bu müjdeden
Eyleye Ḥamd-i Ḫudâ mesrûr u şâdân yâ Ḥüseyn

38 Sütre-i nâr-ı caḥîm olsa gerek pîrâheniñ
Ḳatre-i ḫûnuñ olup deryâ-yı ġufrân yâ Ḥüseyn

39 Kim o pîrâhen ile eyler şefâ‘at ‘âleme
Ḥażret-i Zehrâ elinde ḫûn-rîzân yâ Ḥüseyn

40 Sen o nûr-ı çeşm-i Sulṭân-ı Nübüvvetsin k’olur
Ḫâk-i pâyiñ tûtiyâ-yı çeşm-i a‘yân yâ Ḥüseyn

41 Pertev-endâz-ı cihân olmaz seḥerde feyż alup
Ḫâkiñe yüz sürmese mihr-i dıraḫşân yâ Ḥüseyn

42 Sen o nûr-ı çeşm-i sulṭân-ı velâyetsin k’olur
Feyż-i çeşmiñ mâye-i envâr-ı îmân yâ Ḥüseyn

43 Bı’l-verâşe raḥmet olduñ ‘âṣiyân-ı ümmete
Cân-ı şîriniñ idüp bu yolda ḳurbân yâ Ḥüseyn

44 Olsun ecdâd-ı ‘izâmıñla saña bî-ḥad ṣalât
Tâ ider ser-cümle mevcûdât devrân yâ Ḥüseyn

45 Çâkeriñ bu Şems-i zârıñ mâtem ü merṣiyyesin
Ḳıl kerem ḥüsn-i ḳabûle eyle şâyân yâ Ḥüseyn

46 Kevşer-i feyziñ ‘aṭâ ḳıl ‘âşıḳ-ı ṣâdıḳlara
Kim olurlar mâtemiñle zâr u giryân yâ Ḥüseyn

4- (Gazel) Merṣiye[488]

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Nev-nihâl-i Murtażâ’sın yâ Ḥüseyn-i Müctebâ
Verd-i bâġ-ı “hel-etâ”sın yâ Ḥüseyn-i Müctebâ

2 Âṣiyâniñ serv-i gülzâr-ı nübüvvetdir seniñ
‘Andelîb-i ışṭıfâsın yâ Ḥüseyn-i Müctebâ

3 Cevher-i zâtıñdadır sırrî-ı “mâ-zâġa’l-baṣar”
Nûr-ı çeşm-i enbiyâsın yâ Ḥüseyn-i Müctebâ

[488] Risâle-i Hüseyniyye, Bursevî İsmâil Hakkı, (Baskı yeri ve tarihi yok), s. 40.

4 Ḫıl'at-ı gül-fâmdır ḫûnîn pîrâhen saña
Tâc-dâr-ı evliyâsın yâ Ḥüseyn-i Müctebâ

5 Fi'l-ḥaḳîḳa maẓhar-ı sırr-ı zebîḥullâhsın
Kim fedâ-yı kibriyâsın yâ Ḥüseyn-i Müctebâ

6 Ḫûn-bahâ 'afv-ı 'uṣât-ı ümmeti itdiñ ḳabûl
Şâfi'-i rûz-ı cezâsın yâ Ḥüseyn-i Müctebâ

7 Sûziş-i mâtemle devrân eylerim mânend-i Şems
Kim şehîd-i Kerbelâ'sın yâ Ḥüseyn-i Müctebâ

ŞEMSİ (HÜSEYİN ŞEMSİ ERGÜNEŞ) (Öl. 1968)

(Murabba') Mersiye[489]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Kerbelâ'da bir ḳıyâmet ḳopdı mâtemdir bugün
Ehl-i dil me'yûs Yezîdî şâd u ḫurremdir bugün
'Âşıḳânuñ gözlerinden cûş iden demdir bugün
Ey muḥibbân aġla mâtemdir Muḥarremdir bugün

2 Âsumân ḳan aġlayup gökden döker eşk-i cefâ
Yaḳdı her bir mü'mini ceryân-ı ḥâl-i Kerbelâ
Parlıyorken böyle söndi mâh u ḫurşîd-i Ḫudâ
Ey muḥibbân aġla mâtemdir Muḥarremdir bugün

3 Yâdigâr-ı Muṣṭafâ bil ġarḳ-ı ḫûn oldı bugün
Böyle bir bâġ-ı risâlet maḥv olup ṣoldı bugün
Bunca evlâd-ı Muḥammed ġam ile ṭoldı bugün
Ey muḥibbân aġla mâtemdir Muḥarremdir bugün

4 Aġlayan göz cân u dilden şübhesiz nem-nâk olur
Ḥâl-i Şâh'ı yâd iden ḳalbler yanar ġam-nâk olur
Râżı olmaz gönli ḳaṭ'iyyen bu ḥâle çâk olur
Ey muḥibbân aġla mâtemdir Muḥarremdir bugün

5 Sâde Sûfyânî olanlar aġlamaz anlar güler
Varma aṣlâ böyle bir meclise dâ'im ḳıl ḥazer
Ehl-i Beyt'üñ sevgisinden olmasun dûr reh-güzer
Ey muḥibbân aġla mâtemdir Muḥarremdir bugün

6 Eñ büyük sermâyemizdir ḥubb-ı Âl-i Muṣṭafâ
Vedd-i ḳurba emr-i Ḥaḳ'dır nâsa iḥsân-ı Ḫudâ
Sen de Şemsî çoḳ ṣarıl ḳurbâya farżı ḳıl edâ
Ey muḥibbân aġla mâtemdir Muḥarremdir bugün

[489] Şemsî Dîvânı, Hüseyin Şemsi ERGÜNEŞ, (Derleyen: Muhiddin Ergüneş), Ankara 1976, s. 93.

ŞEMSİ (KARA ŞEMSİ) (1828-1886)

(Kasîde) Ḳaşîde-i Bahâriyye Der-Sitâyiş-i İmâm Ḥüseyin ve Vaḳ'a-i Dil-sûz-ı Kerbelâ Der-Mâh-ı Muḥarrem[490]

(Mefâ'îlün Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün)

1 Bahâr irince güşâyiş bulup zemîn ü zamân
Kı oldı ferruḫ u ferḫunde-dem mekîn ü mekân

2 Virince dâye-i ebr-i bahâr perverişin
Bu mehd-i arżda benât u nebât şod ḫandân

3 Zemîne bâd-ı ṣabâ ferş-i zümrüdîn-güster
Olınca ehl-i ṣafâya irişdi müjde-i ân

4 Çemen ḥikâyet-i arż-ı behiştî eyleyicek
Hemân sâḳî-i gül-fem olup ḳadeḫ-gîrân

5 Nevâ-yı ġulġul-i bülbül virince bezme ṣafâ
Ṣurâḥî ḳulḳul ile oldı câma mül-rîzân

6 Mu'aṭṭar oldı meşâmı gürûh-ı 'uşşâḳuñ
Nesîm-i bâd-ı bahârî olınca bâġa vezân

7 Feraḥla çâk-ı nıḳâb eyledi gül-i aḥmer
Rıyâża revnaḳı virdi çü 'ârıż-ı ḫûbân

8 Açıldı nergis-i şehlâ-yı 'âlem-ârâ hem
Göründi sünbül-i ra'nâ çü zülf-i maḥbûbân

9 Düşünce ber-ruḫ-ı lâle le'âlî-i jâle
'İzâr-ı pür-'araḳı hem-çü şâhid-i ġażabân.

10 Ġıdâ-yı bûy-ı maḥabbet virürdi ehl-i dilüñ
Demâġ-ı cânına rîḥ-ı mübârek-i reyḥân

11 Hevâ-yı vuṣlat-ı verd 'andelîb-i pür-derdi
İderdi naġme-serây-ı menâbır-ı ḳaṣabân

12 O serv-ḳadd-i rıyâż-ı kerâmeti gör kim
Cihân sâye-i luṭfında buldı emn ü emân

13 Nihâl-i bâġ-ı şerî'at gül-i ḥadîḳa-i dîn
Ḥüseyn bin 'Alî-i sâye-bân-ı kevn ü mekân

14 Żıyâ-i 'adl ile virdi cihâna ferr-i tamâm
O şem'-i bezm-i velâyet o pertev-i Yezdân

15 Sirâc-ı râh-ı hüdâ reh-nümâ-yı ehl-i yaḳîn
İmâm-ı ehl-i vefâ pîşvâ-yı zî-'ırfân

16 Olursa 'arşa nola gûşvâre-i zînet
O dürr-i baḥr-ı rısâlet o cevher-i îḳân

[490] Dîvânçe-i Kara Şemsî, İstanbul 1305, s. 55.

17 İki güher ki Ḥasan'la Ḥüseyn nûrıyla
Müzeyyen eyledi erkân-ı cenneti Mennân

18 Semâ vü arża viren zîneti iki cevher
Biri Ḥasan birisi Şâh Ḥüseyn it ız'ân

19 Ser-â-ser 'âlemi müstaġraḳ-ı sürûr itdi
O sâḳî-i mey-i vaḥdet o şâhid-i Raḥmân

20 Fedâ olunsa nola zâtuña heme 'âlem
Nişâr olunsa nola ḫâk-i pâyuña biñ cân

21 Midâd olsa baḥirler ḳalem ḳamu eşcâr
Beyân-ı vaṣfuña şâhım irişmez hîç imkân

22 Cihân ser-be-ser âsûde-ḥâl olmuş iken
Zamân reşk ile virdi ẓuhûra buġż-ı nihân

23 Fiġân ki çarḫ-ı denî ber-'aks idüp devrin
Gül-i riyâż-ı kerem ḳaṣdına ider devrân

24 Düşürdi bâdiye-i ġurbete o şeh-nâzı
Yürütdi dîde-i ġam-dîdesinden eşk-i revân

25 'Irâḳ'a çekdi ḳażâ ol 'inân-ı irâdetini
İderdi vâdî-i ġamda müsâfir ü mihmân

26 Revâ mı Âl-i Resûl ey sipihr-i bed-girdâr
Ki ola tîh-i belâda sefîl ü ser-gerdân

27 O şehr-i Kûfe ki zîr-i zemîne ġarḳ olsun
O ehl-i Kûfe ki oldı heme şikest-peymân

28 Açıldı 'arṣa-i bî-dâd-ı Kerbelâ ol dem
Döşendi bezm-i belâya bisâṭ-ı ġam-ḫârân

29 O şîr-i bîşe-i heybet girince meydâna
İderdi bârıḳa-i tîġı 'âlemi sûzân

30 Semend-i ṣâ'ıḳa-reftârı zîr-i pâyında
O şeh-süvâr-ı zamânuñ hezâr cân ḳurbân

31 O şâh-ı ḳıble-i 'âlemdür ey 'adû şerm it
Hedef olur mı o tîr-i cefâya ol sulṭân

32 İrişdi tîġ-ı sitem âh ki dest-i a'dâdan
O bûse-gâlı-ı Resûl-i Ḫudâ'ya ey yârân

33 Ne dâġ çekdi o ġam 'âşıḳân sînesine
Ne ḳan dökdi o dem âh bu dîde-i giryân

34 Ne fitne ẓâhire virdi sipihr-i dûn-perver
Ne 'aks-i devr ile devr itdi çarḫ-ı kej-gerdân

35 Demiyle Âl-i Resûl'üñ feżâ-yı kerb-i belâ
Ḳabâ-yı lâle-i ḫûn-rengle oldı ṣevb-pûşân

36 Ḫarâb itdüñ a ẓâlim binâ-yı îmânı
Senüñ de ḫâne-i ḳalbüñ ola ebed vîrân

37 Dirîġ-ı âb-ı Furât eyleyüp o 'aṭşâna
Sıpihr-i ẓâlimüñ âyâ nedür bu dökdigi ḳan

38 Ḫurûşa virdi semâvâtı yoḳ mı inṣâfuñ
Ṣadâ-yı el-'aṭaş el-'aṭş ile o ma'ṣûmân

39 Rıżâ virür mi 'aceb Ehl-i Beyt'e bu ẓulmi
İçinde zerrece îmân olan müselmânân

40 Hezâr la'net olsun Yezîd'e ḳavmine hem
Kı itdi Âl-i Resûl'e cefâ-yı bî-pâyân

41 'Adû kı Âl-i Resûl'üñ demin revân itdi
Beyân it Allah'uñ 'aşkına bu mıdur îmân

42 Sezâ degül mı anuñ cânına hezâr la'net
Kı şer'a raḫne bıraḳdı o ḳavm-i bî-dînân

43 Sürûr-ı sîne-i Zehrâ vü nûr-ı çeşm-i Resûl
Fırâḳı âteşi itdi cigerleri biryân

44 Gel imdi 'âşıḳ-ı ṣâdıḳ iseñ vefâ göster
Dem-â-dem âh-ı ciger-sûz ile olup nâlân

45 Ḳarârı var mı bu dehr-i denînüñ ey 'âşıḳ
Ṣebâtı var mı bu köhne sarâyuñ ey iḫvân

46 Bu bâġ-ı dehre eser ṣarṣar-ı fenâ lâ-büd
Bu naḳş u reng ile âḫır ḫarâb bu bustân

47 Meger hilâl-i Muḥarrem görindi dîdesine
Büküldi ḳaddi felek derd ile döker bârân

48 Maṭar degil dökilen eşk-i dîde-i eflâk
Ebir degil çekilen dûd-ı âh-ı mazlûmân

49 Ḫamîde ḳadd ile âh-ı nedâmet eyleyerek
Bu çarḫ tâ-be-ḳıyâmet olur sirişk-efşân

50 Bükâ-yı mâtem-i Âl-i 'Abâ ile her dem
Sirişk-i dîde-i ḥasret döker ḳamu ekvân

51 Amân bu ḳıṣṣa-i pür-ġuṣṣanuñ beyânında
Ne ḳan dökdi meded ḫâme-i şikeste-zebân

52 'Aceb bu dârda Şemsî senüñ gibi var mı
Ġarîb ü 'âşıḳ-ı bî-kes faḳîr-i bî-sâmân

ŞEMSİ PAŞA (Öl. 1580)

(Gazel) Mersiye[491]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Her Muḥarrem kim hilâl olsa hüveydâ yâ Ḥüseyn
Sînede yüz na'l olur ol demde peydâ yâ Ḥüseyn

2 Kerbelâ'da teşne-leb cân virdügüñe acıdı
Anuñ içün şûr oldı âb-ı deryâ yâ Ḥüseyn

3 Gûş urdum ra'da añladum ki abdâl-ı felek
Çağırur gögsin dögüp eydür dirîgâ yâ Ḥüseyn

4 Ben Şehîd-i Kerbelâ gibi ölünce teşne-leb
Aşşı itmez sâḳî biñ yıl dise sakḳâ yâ Ḥüseyn

5 Nâr-ı ġamdan Şemsiyâ döndi ṭurunca ṭal'atı
Bâġ-ı dehri hîçe almayup dir eyvâ yâ Ḥüseyn

ŞEREF HANIM (Öl. 1861)

1- (Kasîde) Mersiye[492]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Geldi Muḥarrem ey dil ü cân aġlamaz mısın
Mâtem zamânı rûz u şebân aġlamaz mısın

2 Nitdi Yezîd merdümek-i Faḫr-i 'âlem'e
Yâd eyleyüp o vakti amân aġlamaz mısın

3 Gâhî Ḥüseyn'i geh Ḥasan'ı fikr idüp göñül
Tâ ġarḳ idince çeşmiñi ḳan aġlamaz mısın

4 Zehr ile Ḥażret-i Ḥasan'ı eyledi telef
Bu derd ü bu kederle her ân aġlamaz mısın

5 Yâ Ḥażret-i Ḥüseyn'e neler itdi ol pelîd
Bilmez misiñ nihân u 'ayân aġlamaz mısın

6 Ser-çeşme-i ḥayât iken oldı şusuz helâk
İdüp sirişki âb-ı revân aġlamaz mısın

7 Zîver olurdı 'arşa eger ḳaṭre ṭamlasa
Ol ḫûn olur da yere feşân aġlamaz mısın

8 Yoḳdur iki cihânda yeriñ ancaḳ ey Yezîd
Oldı yüzüñden iki ziyân aġlamaz mısın

9 Aġlatdıñ 'âlemi bu ġam-ı cân-güdâz ile
Rûz-ı cezâda sen daḫi şan aġlamaz mısın

[491] Şemsî Paşa Divanı (Doktora Tezi), Haz. Ahmet AKKAYA, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1992, s. 515.
[492] Şeref Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 122.

10 Kendiñe itdigiñi seniñ düşmen eylemez
Nâdim olup da âh u figân aglamaz mısın

11 Ferdâ ḥużûr-ı Ḥaḳ'da virirsiñ cevâbını
Gör ḥâliñi 'anîd o zamân aglamaz mısın

12 Ceddi şefâ'at eyler iken cümle ümmete
Sen ḳalasın açıḳda hemân aglamaz mısın

13 Yâ dirse mâder ü pederi yandı câmız
Var sen de nâr-ı dûzaḫa yan aglamaz mısın

14 Nefs-i ḫabîşiñe uyup itdiñ cehennemiñ
A'lâ yerini câ vü mekân aglamaz mısın

15 İtdiḳleriñ ḫaṭâya olup nâdim ey Yezîd
Gâh âşıkâr u gâhı 'ayân aglamaz mısın

16 Bu töhmet ile ḥaşre ḳadar saña ey denî
Sebb ide cümle ḫalḳ-ı cihân aglamaz mısın

17 Âl-i Resûl'e ümmet olan cân fedâ ider
Lâzım mı derdiñ 'arż u beyân aglamaz mısın

18 Olmazsalar Şeref ol iki şâh eger şefî'
Ḥâliñ olur seniñ de yaman aglamaz mısın

2- (Kasîde) Merşiye[493]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Muḥarrem'dir yine derd-i nihânım âşıkâr olsun
Muḥarrem'dir yine kânım hemîşe âh u zâr olsun

2 Muḥarrem'dir yine dâġ-ı derûnum eyledim iẓhâr
Muḥarrem'dir yine aġzımdan âteşler nişâr olsun

3 Elem ṭufânı başdan aşdı ġam cûş u ḫurûş itdi
Muḥarrem'dir sirişk-i dîde baḥr-i bî-kenâr olsun

4 Açıldı gül gül oldı zaḫm-ı sînem eylerim feryâd
Muḥarrem'dir yine murġ-ı dilim şekl-i hezâr olsun

5 Añup ol vaḳ'a-i cân-sûzı gönlüm eylesin mâtem
Muḥarrem'dir yine dilde nice ṣabr u ḳarâr olsun

6 Zemîn-i Kerbelâ'yı al ḫayâle ey gözüm şimdi
Muḥarrem'dir yine dök ḳanlı yaşıñ cûy-bâr olsun

7 Yezîd itdi iki şâhen-şehi dil-gîr ü rencîde
Bu deñlü cürme bu 'işyâna nice ictisâr olsun

[493] Şeref Hanım Dîvanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 124.

8 İṭâ'atdan çıḳardı azdırup şeyṭân gibi nâsı
Ṭaraf-dârıyla ẓâlim ḫâr u zâr u şerm-sâr olsun

9 Ṭaġıtdı ḫânedân-ı Muṣṭafâ'yı bir takım ḫûn-rîz
İlâhî 'ırḳ u nesli cümlesiniñ târ u mâr olsun

10 İmâmeyn-i hümâmeyne olur mı sû'-i ḳaṣd itmek
Le'îmâna hediyye la'netim leyl ü nehâr olsun

11 Peder mâder o iki şâh-ı 'âlî-câha el-inṣâf
Cenâb-ı Fâṭıma'yla ât-ı ṣâḥib-Zü'l-feḳâr olsun

12 Birine zehr olup ṣu biri gitdi teşne-leb 'adne
Ḥarâretle ṭutuşdum nâr-ı ġayret pür-şerâr olsun

13 Muḥibb-i âl ü evlâd-ı Resûl-i müctebâyım ben
Baña her sâl bir merṣiyye inşâdı şi'âr olsun

14 Bilinsin yazayım derd-i derûnum 'ömrüm olduḳça
Gelen iḫvâna benden ṣoñra ey dil yâdigâr olsun

15 Olunmaz itdigi ḫâ'inleriñ biñ beyt ile ta'rîf
Tükenmez mâ-cerâdır 'arż-ı ḥâlim iḫtiṣâr olsun

16 Be-ḥaḳḳ-ı ḥażret-i Âl-i 'Abâ yâ Rab dem-i raḥmet
Gürûh-ı mücrimân içre Şeref nâmı şümâr olsun

17 Baña ḫîn-i şefâ'at cedlerine olmaġa vâṣıl
Mu'în ât-ı Ḥasan rehber Ḥüseyn-i pür-vaḳâr olsun

18 Olup maġrûr-ı 'afv öyle kerem-kârânı itdim yâd
Hemân şimden girü cümle kelâmım i'tibâr olsun

3- (Kasîde) Merṣiye[494]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Aġla ey dîdelerim mâh-ı Muḥarremdir bu
Ḳana ġarḳ eyle gözüm yaşını mâtemdir bu

2 Ey göñül ṭurma Yezîd'e yine eyle düşnâm
Her nefes la'net ile yâd idecek demdir bu

3 İki şeh-zâdeye ḳaṣd eyledi kâfir dimedi
Nesl-i Peyġamber ü evlâd-ı mu'aẓẓamdır bu

4 Pederi Şîr-i Ḫudâ mâderi olsun Zehrâ
Ne cesâret ne feẓâḥat naṣıl âdemdir bu

5 Geçdi Fır'avn ile Nemrûd-ı 'anûdı mel'ûn
Cümlesinden baña ḳalursa derim kemdir bu

[494] Şeref Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 125.

6 Gülmesin yâ Rab anıñ da iki ‘âlemde yüzi
Ehl-i islâma belâ vü ġam-ı tev’emdir bu

7 Getürüp yâda Ḥasan’la Hüseyin ḳıṣṣasını
Başla feryâda dilâ cümleden aḳdemdir bu

8 Birini zehr ile Şimr ile birin itdi şehîd
Allah Allah nice endûh u nice ġamdır bu

9 Zehr-i ‘ışyâna şefâ‘atları tiryâḳ iken
Ḳıydı ol cism-i laṭîfe ne ‘aceb semdir bu

10 Kerbelâ vaḳ‘asını yâd iderek ḥaşre ḳadar
Yanalım aġlayalım cümleye elzemdir bu

11 Zâde-i Sâḳi-i Kevṡer’ken o şâh-ı şühedâ
Bir içim ṣuyı dirîġ itdi ne sersemdir bu

12 Cedd-i vâlâsı dimez mi aña maḥşerde ṣanur
Sen de yan işte bu gün nâr-ı cehennemdir bu

13 El uzatmaḳ ne revâdır o vücûd-ı pâke
Bâ-ḫuṣûṣ bûse-geh-i Şâh-ı mükerremdir bu

14 Yoḳ mı ‘aḳlı ḳanı fehmi ḳanı idrâki ‘aceb
Hiç dimez mi baña da ḳalmaya ‘âlemdir bu

15 Olsa i ‘âni eger başına aġlardı müdâm
Ṣandı ol günleri kâfir dem-i ḫurremdir bu

16 İtmeyüp merdümek-i çeşm-i Resûl’e ḥürmet
Çıḳası gözlerini dikdi ne aẓlemdir bu

17 Yoḳ Yezîd’iñ yeri dünyâ degil ‘uḳbâda bile
Anı dûzaḫ da ḳabûl itmeye şübhemdir bu

18 İdüp inkâr dise vâlidi maḥşerde nola
Gelmesin yanıma yâ Rabbi benim nemdir bu

19 Nice dökdi yere nâ-ḥaḳ yere ẓâlim dimeyüp
Sürme-i bâṣıra-i ḥûr olacaḳ demdir bu

20 Ḫacletinden göreli ol dem-i mûḥiş-eseri
Ter döker arż u semâ ṣanma ki şeb-nemdir bu

21 Yeter ey ḫâme bu tafṣîl-i süḫan besdir bes
Ṣanına kim ḳıṣṣa-i Pervîz ile Rüstem’dir bu

22 Birḳaç ebyât ile ḫaddim mi dimek merṡiyye
Eşer-i âh-ı dil ü şerḥa-i sînemdir bu

23 ‘Arż-ı ḥâl eylemeden maḳṣad ümîd-i şefḳat
Cümle erbâb-ı süḫan içre müsellemdir bu

24 Nic'olur ḥâl dimezse Şerefâ rûz-ı cezâ
Mü'minât zümresine luṭf ile munżamdır bu

25 Diyeler ḥîn-i şefâ'atde meded cedlerine
'Afv u iḥsânımıza cümleden eslemdir bu

4- (Kasîde) Merşiye[495]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Dem-i mâtemde gözüm yaşına ġâyet mi olur
İtdigim nâle vü feryâda nihâyet mi olur

2 Yine yıḳdı başıma çarḫ-ı felek dünyâyı
Żevḳ u şevḳ ile baña ba'd-ez-în ülfet mi olur

3 Her sene tâzelenür dilde oñulmaz yârem
Żaḫmıma merhem-i Loḳmân ile ṣıḥḥat mi olur

4 Yılda bir mâh-ı Muḥarrem diyerek dâġ-ı dili
'Arż ider arż u semâ ketme liyâḳat mi olur

5 Ḳurdı ordusını ġam leşkeri şimden soñra
'Âlem-i dilde hiç âsâyiş ü râḥat mı olur

6 Sâḳi-i bezm-i ḳażâ zehr-i sitem şundı baña
Nûş-ı bâdeyle gönül kesb-i şeṭâret mi olur

7 Coşdı baḥr-i elem orṣa-boca başdan-ḳara it
Fülk-i endîşeye sâḥilde ṭḳâmet mi olur

8 Ḳalmadı ṣabra mecâl itsem 'aceb dünyâyı
Gülle-i âh ile ber-bâd sefâhat mi olur

9 Derdimiñ olmaġa yoḳ ḳâbili encâm-pe îr
Nice ḳan aġlamayım elde irâdet mi olur

10 Âh bir kâfir iki pâdişehi itdi şehîd
Böyle ġam böyle keder böyle muṣîbet mi olur

11 Żât-ı vâlâ-yı Ḥüseyn ile cenâb-ı Ḥasan'a
Sû'-i ḳaṣd itmege âdemde cesâret mi olur

12 Merdüm-i dîdesine Fâṭımatü'z-Zehrâ'nıñ
Nice dikdiñ gözüñi böyle feżâḥat mi olur

13 Ḳanı âdâb u rı'âyet meded inṣâf inṣâf
Ḥażret-i Âl-i 'Abâ ile ḫuṣûmet mi olur

14 Sâḳi-i Kevṣer ola vâlidi evlâdı 'aceb
Âteş-i żulm ile şâyân-ı ḥarâret mi olur

[495] Şeref Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 127.

15 Zâde-i duḫter-i Peyġamber'i dil-gîr itdiñ
Saña şimden girü ümmîd-i şefâ'at mi olur

16 Girdi a'dâ yedine bûse-geh-i Faḫr-i cihân
Daha bundan büyük 'âlemde felâket mi olur

17 Âh ey Şimr-i la'în-i ebed ey İbni Ziyâd
Öyle kem-mâye bed-aḫlâḳa refâḳat mi olur

18 Esedullâh 'Alî oġluna ey ḫar-menişân
Allah Allâh 'acebâ 'arż-ı şecâ'at mi olur

19 Zu'muñuzca meşelâ itdigiñiz cürm-i ḳabîḥ
Rûz-ı maḥşerde size mûcib-i 'izzet mi olur

20 Âdemi eşref-i maḫlûḳ yaratdı Allâh
Nev'-i insânda bu deñlü ḥamâḳat mi olur

21 Her nefesde o le'îmâna disem ṣad-la'net
Yine dîvâne göñül ḳâni'-i la'net mi olur

22 Ḳıl bu vâdî-i cihân-sûzdan ey ḫâme gü er
Kerbelâ vaḳ'ası şartınca ḥikâyet mi olur

23 'Arż-ı ḥâl-i Şeref-i rû-siyehi it taḥrîr
Tâ-be-key bu derece keşret-i ġaflet mi olur

24 Yâ Resûlallâh eger sen baña yevmü'l-'araşât
Merḥamet itmez iseñ cây-ı selâmet mi olur

25 Mücrimim mücrimim ammâ seniñ ey kân-ı kerem
Ümmetiñ lâyıḳ-ı âzâr u ḫaḳâret mi olur

26 Ḥüseyin 'aşḳına raḥm eyle efendim yoḫsa
Ḳuluña ġayriden imdâd u 'inâyet mi olur

27 Bendeñe Zeynü'l-'Abâ Bâḳır u Ṣâdıḳ ferdâ
O bizimdir dise bundan yüce devlet mi olur

28 Kâẓım u Mûsa Rıżâ gibi penâhım var iken
İltıcâ itmeye bir kimseye ḥâcet mi olur

29 Bes degil mi iki 'âlemde Naḳî ile Taḳî
'Askerî Mehdi yeter âḫere minnet mi olur

30 Dâḫil-i ṣaff-ı muḥibbânım ezelden Şerefâ
O İmâmeyne denî-ṭab' cemâ'at mi olur

5- (Kasîde) Merşiye)[496]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Yıḳılup çarḫ-ı felek ḫâk ile yeksân olsun
'Alev-i âh-ı derûnum ile sûzân olsun

2 Ḳıldı devrân göñül mülkini ber-bâd u ḫarâb
Dilerim bencileyin ol daḫı vîrân olsun

3 Yine bir ardı alınmaz eleme dûş oldum
Nice feryâdıma şimden girü pâyân olsun

4 Ġuṣṣa deryâsı taşup yine başımdan aşdı
Aġlayım ḳaṭreleri eşkiniñ 'ummân olsun

5 Yâremiñ merhemi yoḳ neyleyeyim Loḳmân'ı
Derdiniñ var mı 'ilâcı baña dermân olsun

6 Ġonca-i gül gibi açıldı hezârân zaḫmım
Yine kârı dil-i şûrîdeniñ efġân olsun

7 Lâle-i dâġ-ı derûnumla donandı sînem
Mîr-i âlây-ı ġama cây-ı çerâġân olsun

8 Sünbül ü nergisi âhımla ṣolup dünyâniñ
İntiẓâm-ı çemenistânı perîşân olsun

9 Dilde bir ḳıṣṣa-i cân-sûz var ifşâ idemem
Gûş idüp ins ü perî vâlih u ḫayrân olsun

10 Yine mâtem-zedeyim mâh-ı Muḥarrem geldi
Ḳanlı yaşım dökeyim yerlere ṭûfân olsun

11 'Abd-i muḫliṣlerine be l-i vücûd itme nedir
Cân u ser Âl-i 'Abâ yoluna ḳurbân olsun

12 Kerbelâ vaḳ'ası der-kâr iken ehl-i îmân
Sûr u 'îd ile ne ḫandân u ne şâdân olsun

13 Dil-i maḥzûnuma billâh bunuñ fevḳinde
Olamaz bir daḫı hicrân ki hicrân olsun

14 Âh ey ẓâlim ü ġaddâr u sitem-kâr Yezîd
İtdiğiñ cürm ü ḳabâḥat nice i'lân olsun

15 Zehr ile ât-ı Ḥasan vâh cenâb-ı Ḥüseyin
Tîġ-i ẓulmüñle seniñ şâh-ı şehîdân olsun

16 Ḳor mı ferdâ yanıña ḳanın o şeh-zâdeleriñ
Mâder-i müşfiḳı Zehrâ gibi sulṭân olsun

[496] Şeref Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 130.

17 Bâ-ḫuşûş ol iki şâhen-şehiñ Allâh Allâh
Cedleri Ḥażret-i Peyġamber-i î-şân olsun

18 Sâḳî-i Kevşer'iñ evlâdı revâ mı a denî
Teşne-leb 'adne ḥarâretle şıtâbân olsun

19 Yoḳ mı ġayret ḳanı inṣâf nolurdı a felek
Yaġsa ol rûz-ı cihân-sûzda bârân olsun

20 Ehl-i Beyt'i hîç olur mı o kerem-kârıñ esîr
Ẓât-ı 'âlîleri kim muḳbil-i Yezdân olsun

21 O ḥarem mûcid-i 'ışmetdır a bî-'âr u edeb
Ten-i nâzükleri şâyeste mı 'uryân olsun

22 Duḫter-i Faḫr-i Cihân'ıñ o ciger-pâreleri
Bu ḳadar cevr ü e âya nice şâyân olsun

23 Bu ihânetligi Ḳıbṭî vü Naṣârâ ve Yehûd
İdemez âh bu kâfirse müsilmân olsun

24 Ẓâlimiñ 'afv olacaḳ cürm degildir cürmi
Bir de itdiklerine şimdi peşîmân olsun

25 Dimek insân ḫaṭâdır aña ḥâşâ ḥâşâ
Böyle 'ışyâna tecâsûr iden insân olsun

26 Sen de ey İbni Ziyâd kelbi düşün bir kerre
Daḥi bundan büyük 'âlemde ne 'ışyân olsun

27 Düşürüp ardına rüsvâ bir alay ḫınzîri
Öyle arslana hücûm itme ne imkân olsun

28 Zâde-i Şîr-i Ḫudâ ile güreşmek mı olur
Hîç mümkin mı 'aceb mûr Süleymân olsun

29 El uzatınaḳ nic'olur ât-ı Ḥabîbullâh'ıñ
Bûse-gâhı o gümüş gerden-i raḫşân olsun

30 Ḳurusun ḳopsun eliñ ayaġıñ ey Şimr-i la'în
İki 'âlem dilerim başıña zindân olsun

31 Ḥâżır ol vaḳt-i mücâzâta ḫużûr-ı Ḥaḳ'da
Görürüz ḥâliñi murdâr o dîvân olsun

32 Geldi ḥikmetle vuḳû'a o ḫuşûş-ı cân-sûz
Şanma dîvâne bu furṣat saña her ân olsun

33 Sû'-i ḳaṣd itdiler ol cism-i laṭîfe yâ Rab
Nâr-ı dûzaḫda yanup cümlesi büryân olsun

34 Ḳıydılar 'âḳıbetin bilmeyüp öz cânlarına
Ne ḥamâḳat bu ḫabâşet bu ne ṭuġyân olsun

35 'Arż-ı ḥâl eyle gönül ġayrı o da'vâ bitmez
Yüce ṭağlarca günâhım nice pinhân olsun

36 Yâ 'Alî el-meded ey Binti Resûl el-ıḥsân
Bu siyeh-rû ḳula elṭâfınız erzân olsun

37 Yılda bir merṣiye ḫûn-ı cigerimle yazarım
El-amân rûz-ı cezâ ḥuccet-i ġufrân olsun

38 O İmâmeyn-i güzîniñ baña yevm-i 'araṣât
Biri rehber biri yâ Rabbi nigeh-bân olsun

39 İntisâbı der-i maḥbûbına mücrim Şeref'iñ
Yâ İlâhî Ḥüseyin 'aşḳına âsân olsun

6- (Kasîde) Merṣiye[497]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Terk idelim hemân gönül ḥâb u râḥatı
Çâk itmeniñ zamânı girîbân-ı ṭâḳati

2 Ye's ile yine cûş u ḫurûş itme vaḳtidir
Geldi cihânı başıma târ itme sâ'ati

3 Eyyâm-ı mâtem itdi ḥulûl el-amân amân
Ḳalur mı ṣabrıñ elde zimâm-ı liyâḳati

4 İtdi ẓuhûr yine hilâli Muḥarrem'iñ
Geldi derûna ḥayf Yezîd'iñ ḥikâyeti

5 Ṭoldur devâtı iki gözüm ḫûn-ı eşk ile
Bu dem ne demdir eyle benimle refâḳati

6 Bir âteşîn ḳıṣṣa beyân idecek ḳalem
Ḫâkister itmege dil-i ehl-i ṣadâḳati

7 Âh ey Yezîd âh ne bî-raḥm imişsin âh
İtdiñ telef iki güher-i pür-leṭâfeti

8 Ḫalḳ olalı cihân seniñ gibi bir daḥı
Kim itdi bu 'uḳûbeti böyle ḥasâreti

9 Böyle işe a ẓâlim ü ġaddâr u kîne-ḫâr
Nemrûd u Fır'avun bile itmez cesâreti

10 Lâyıḳ mı Ḥażret-i Ḥasan ile Ḥüseyn'e âh
Uyduñ ḫabîṣ nefsiñe ḳıydıñ nihâyetî

11 Nice içirdiñ ol iki şeh-zâdeniñ 'aceb
Birine zehr ü birine câm-ı şehâdeti

[497] Şeref Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 133.

12 Mâder cenâb-ı Fâṭıma olsun peder ‘Alî
Öyle evât ile nice itdiñ ‘adâveti

13 Ümmet olan a kâfir ü bî-dîn ü bî-edeb
Âl-i Resûl’e böyle mi eyler ri‘âyeti

14 Ey kâş gelmeseydi vücûduñ cihâna hiç
Görmez idik bu miḥneti böyle felâketi

15 Ṣaḥrâ-yı ‘âleme ‘acebâ ṣığmadıñ mı hiç
Yere düşürdüñ iki nihâl-i sa‘âdeti

16 Dîniñ gibi meger seniñ ‘aḳlıñ da yoḳ imiş
Bir iki günlük ‘ömre mi itdiñ bu ġafleti

17 Kalur mı ṣandıñ itdigiñ ‘ışyânı yanıña
Yâd itmediñ mi maḥşeri rûz-ı ḳıyâmeti

18 Gerçi dirîġ idüp bir içim ṣuyı virmediñ
Yaḳdıñ şerâr-ı ẓulm ile ol serv-ḳâmeti

19 Bir kez düşün revâ mı a dil-teşne-i fesâd
Sâḳî-i Kevṣer’iñ çeke oġlı ḥarâreti

20 Meydân-ı Kerbelâ’da degil yalıñız hüner
Var nâr-ı dûzaḫ içre de göster şecâ‘ati

21 Ey mâr-ı sem muḳâbili zaḳḳûm ile hemân
İtsin saña caḥîmde Mâlik ẓiyâfeti

22 Anlar ‘azîz ü mu‘teber ü sen elîl ü ḫor
Ferdâ görürsüñ ey ḫar-ı mutlaḳ ḳıyâfeti

23 Var mı cevâb Ḥaḳḳ’a ne dirsin ḥabîbine
Çekmez misin o demde ‘a âb-ı ḫacâleti

24 Yâ vâlideyni eyleyicek ḳanını ṭaleb
Neylersiñ ol zamân görürsüñ rezâleti

25 İtdikleriñ o şâh-ı şehîdâna yetmeyüp
Evlâdına ‘ıyâline itdiñ ihâneti

26 Saña nice dinür a denî müslimân ‘aceb
Kâfir bile esîrine itmez ḥaḳâreti

27 İnsân çünki eşref-i maḫlûḳdur pelîd
İnsân olaydıñ itmez idiñ ol ḳabâḥati

28 Azdırdıñ ‘âlemi çıḳarup başdan ‘âḳıbet
Şeytâniñ olmalı saña ẓannım ḳarâbeti

29 Nice le’îm aldanup âl ü fırîbiñe
Elden bıraḳdı ḥalḳa-ı bâb-ı itâ‘ati

30 Ḳopsun o Şimr'iñ iki eli ṭutup emrini
Ḳana boyadı gerden-i şâh-ı siyâdeti

31 Yâ nice itdi âyâ sağa idüp inḳıyâd
İbni Ziyâd kelbi bu gûne sefâhati

32 Öyle vücûd-ı pâke naṣıl sû'i-ḳaṣd olur
Yoḳınuş birisiniñ de dirîġâ dirâyeti

33 Bitmez netîce söylesem 'ömrüm ne çâre âh
Kâfir Yezîd'iñ itdigi ẓulm ü ḫabâṣeti

34 Yâd itme batası adın ey ḫâme pek de çoḳ
Şâyed ki ṭoḳunur sağa da bir şe'âmeti

35 Sür dergeh-i niyâza yüzüñ i'ti âr eyle
'Arż it biraz da ḳaṣd-ı dil-i pür-melâleti

36 Naẓmın virür 'aṭiyye alur çünki tâ ezel
Eyler vesîle şâ'ir-i sâ'ir bu 'âdeti

37 Ben de şikeste-beste bu mersiyyeme nola
İtsem ümîd-i câ'ize luṭf u 'inâyeti

38 Yâ Ḥażret-i Ḥasan meded ü yâ Ḥüseyn amân
Allâh içün idiñ bağa ferdâ delâleti

39 Olmazsañuz mu'înim eger ḥâl olur yaman
Bulmaḳ muḥâldir bağa cây-ı selâmeti

40 Dûzaḫ-nişîn olur ḳalurum tâ ebed meded
İtmezseñiz bu mücrime ferdâ şefâ'ati

41 Ṭaġlarca olsa maḥv ider Allâh günâhımı
Siz dest-gîrim olup idince i'âneti

42 Ceddiñize geçer sözüñüz diyesiz hemân
Bu rû-siyeh Şeref bizim eyle şefâ'ati

7- (Kasîde) Mersiye[498]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Ey göñül yine gelen mâh-ı Muḥarrem'dir amân
Vaḳt-i mâtem dem-i ġam mevsim-i âh u efġân

2 Başla feryâda degil ṣabr u taḥammül vaḳti
Çâk çâk olmanıñ eyyâmıdır işte bu zamân

3 Eger irseydi bu eyyâm-ı elem encâma
Yûsuf'ı añmaz idi ḥüzn ile Pîr-i Ken'ân

[498] Şeref Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 136.

4 Eşer-i nâlem ile bencileyin dünyânıñ
Yıḳılup her ṭarafı ben gibi olsun vîrân

5 Yedi ḳat yerlere geçsin yine seyl-i eşkim
Na'ra-i âhım ile nüh-felek olsun lerzân

6 At göñül pîrehen-i ġafleti başdan diñile
Saña bir ḳıṣṣa-i cân-sûz ideyim şerḥ u beyân

7 İki şeh-zâde-i 'uẓmâyı şehîd eyledi âh
Birleşüp ehl-i fesâd ile Yezîd ü Mervân

8 Ẓulm ile 'âḳıbet ol ḫâ'in-i bed-sîretler
Nitdiler ḳanı Ḥasan ḳanı Ḥüseyn-i î-şân

9 Şuyı zehr itdi birine birine virmedi hiç
Yanmasın mı bu ḥarâret ile ṣabr u sâmân

10 Bu ḳadar cevr ü e â itmegi ẓâlim 'acebâ
O İmâmeyn-i güzîne nice gördüñ şâyân

11 Böyle cürme idemez kimse cesâret bilsem
Nedir aḳṣâ-yı merâmıñ ne bu deñlü ṭuġyân

12 Anlarıñ emrine fermân-ber iken ins ü melek
Da'vi-i ḥükm-i ḫilâfet nedir ey bî-i 'ân

13 Ḥażret-i Fâṭıma'nıñ merdüm-i çeşmânına sen
Nice dikdiñ çıḳası gözleriñi ey nâdân

14 Cedlerinden de mi hîç eylemediñ ḫavf u hirâs
'Aceb ey kâfir-i bî-dîn ü ḥayâ vü îmân

15 Kim ider âh ciger-gûşe-i Peyġamber'e ḳaṣd
Ṭa'n iderse yeri varsa ki beşikde ṣıbyân

16 Ḳalmadı tâb ü tüvânım nice söylenmeyim âh
Bu ḳadar derd ü elem dilde olur mı pinhân

17 Ṭoġmasın mâh-ı siyâdetle sa'âdet güneşi
Ehl-i îmâna nice olmasın 'âlem zindân

18 Kerbelâ'da olan aḥvâli añup leyl ü nehâr
Demidir iki gözümden dökeyim yaş ile ḳan

19 Olup it sürisine İbni Ziyâd ser-'asker
Birleşüp ḫırlaşaraḳ düşdi yola ḫınzîrân

20 Zâde-i Şîr-i Ḫudâ'ya hiç olur mı bu hücûm
Güleşür mi bir alay kelb ü ḫar ile arslan

21 Nic'olur öyle evât ile 'adâvet heyhât
Birisinde yoḳ imiş errece 'aḳl u 'irfân

22 Nice şundı yed-i murdârını Şimr-i bî-'âr
Âh ol gerden idi bûse-geh-i Faḫr-i cihân

23 Dilerim ḳopsun iki eli ayaġı birden
Yüzi üzre sürüne rûz-ı cezâ hem-çü yılan

24 Allah Allah ne cesâret ne feżâḥat bunlar
Geçdi Fir'avn ile Nemrûd'ı bilâ-şekk ü gümân

25 Sebeb olduñ bu ḳadar fitneye fikr it a Yezîd
Müntaḳımdır yanıña ḳor mı Cenâb-ı Yezdân

26 Ne ḳıyâmet ne 'uḳûbet ḳopacaḳdır başıña
Rûz-ı maḥşerde ḳurulsun hele ṣabr it dîvân

27 Ṭutuşur âteş-i ġayretle sizi gördükde
Yeñi başdan olur elbetde cehennem sûzân

28 Bu ġam-ı renciş ü miḥnetle Ḥabîbullâh'ıñ
Yaḳdıñ ümmetleriniñ cânını var sen daḫı yan

29 Żâtına ehline evlâdına iḫvânına ḥayf
Bu mudur ḥürmetiñiz böyle mi eyler merdân

30 Olmasañ böyle ider miydiñ a kem-mâye denî
Şekl-i insânda bir aḥmaḳ u ebleh ḥayvân

31 Nev'-i insânı Ḫudâ eşref-i maḫlûḳ itdi
Hâşe-lillâh saña etbâ'ıña dinmez insân

32 Ben ölürsem yine la'net oḳusun ḥaşre ḳadar
Rûḥ-ı nâ-pâkiñize ḫâk-i mezârım her ân

33 Bilmeyüp aşlın a bî-fehm ü dirâyet gûyâ
Zûr-ı bâzum ile itdim diyü olduñ şâdân

34 Nice esrâr u rumûzât u nice ḥikmet ile
Olacaḳdı o iş ammâ size oldı erzân

35 Ehl-i dûzaḫ daḫı la'net idecekdir âḫir
Ḳalacaḳ anlar ile tâ ebed ol mel'ûn tan

36 Ne ḳadar söylesem ey ḥâme tükenmez billâh
Maḥşere bile benimle gidecek bu hicrân

37 Ġayrı yâd itme yeter nâm-ı le'îmânı biraz
Benim aḥvâl-i perîşânımı eyle i'lân

38 Mevc-i ṭûfân-ı te'essüfle idüp cûş u ḫurûş
Yazarım her sene bir merṣiye giryân giryân

39 Der-i elṭâfıñıza geldi Şeref nâmında
'Arż-ı ḥâl itmege bir 'âciz ü bî-çâre heman

40 Zât-ı 'âlîñizı ḫalḳ eyledi muṭlaḳ Allâh
Dest-gîr-i żu'afâ müşfiḳ-i ehl-i 'işyân

41 Bu siyeh-rûy-ı kerem-cûy u şefâ'at-ḫâhıñ
Olmasın ḥâline ḫayrân 'araṣât u mîzân

42 Bir faḳîr ümmetiyim ceddiñizıñ rûz-ı cezâ
Yâ Ḥasan el-meded ü yâ Ḥüseyin el-iḥsân

43 Mücrim isem de şu düşmenlere ḳarşı dilerim
Sâye-i devletiñizde bulayım emn ü emân

8- (Kasîde) Merṣiye[499]

706 (Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Bir söyünmez âteşe yandı derûnum micmeri
Yaḳayım âh-ı ciger-sûz ile çarḫ u çenberi

2 Bûy-ı ġam irdi dimâġ-ı câna ġayri neyleyim
Gülsitânıñ olsa da şeb-bûy u verd-i aḫmeri

3 Ben şarâb-ı ye's ile mest ü ḫarâbım sâḳıyâ
Ġayre şun sen sâġar-ı pür-neş'eyi şimden geri

4 Vaḳt-i mâtemdir Muḥarrem'dır yine ḳan aġlayam
Kerbelâ ṣaḥrâsına dönsün cihânıñ her yeri

5 Ḫırmen-i ṣabrım ṭutuşdı bir ṭaḳım eşrâr âh
Ḳoydı şusuz zâde-i Sâḳî-i ḥavż-ı Kevṣer'i

6 Ḫânumânın eyledi ber-bâd Faḫr-i 'âlemiñ
Ol fürû-mâye ne bilsin ḥürmet-i Peyġamber'i

7 Ey denî-ṭıynet Yezîd ey lâyıḳ-ı la'net pelîd
Zehr ile ât-ı Ḥasan göçdi nic'oldı dâderi

8 Şâh Ḫüseyn'i ḫançer-i ġadr ile eylerken şehîd
Hiç tefekkür itmediñ mi Żü'l-feḳâr-ı Ḫayder'i

9 Yere düşürdüñ dirîġ ol serv-i bâġ-ı 'izzeti
Ḳadriniñ olmaz iken 'arş-ı mu'aẓẓam hem-seri

10 Mâ-cerâ yetmez amân ol iki ât-ı muḥterem
Olalar bu kem-teriñ ferdâ delîl ü rehberi

11 Bu Şeref nâmında mücrim ümmetiñ var yâd ḳıl
Ey şefâ'atle iden memnûn ehl-i maḥşeri

[499] Şeref Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 139.

9- (Müseddes) Mersiye[500]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Yandı cânım rûz u şeb feryâd u efgân eylesin
Ḍarb-ı nâlem ḳubbe-i eflâkı lerzân eylesin
Ben ḫarâb oldum felek ġayrıyı şâdân eylesin
Mâh-ı mâtemdir göñül çâk-ı girîbân eylesin
Ḳanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i ṭûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

2 Şanına bezm-i 'âleme dil-şâd u ḫurremdir gelen
Pür-ġam u miḥnet ile elbetde tev'emdir gelen
Bâ-ḫuṣûṣ ey dil yine 'aşr-ı Muḥarrem'dir gelen
Nice ṣabr eylersiñ ol eyyâm-ı pür-ġamdır gelen
Ḳanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i ṭûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

3 Her-çı-bâd-âbâd ḫâk olsun tenim şimden girü
İstemem cennet olursa meskenim şimden girü
Öyle maḥzûndur dil-i sûz-efgenim şimden girü
Kimse memnûn idemez ḳalbim benim şimden girü
Ḳanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i ṭûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

4 Ṣıġmadıñ vüs'at-serây-ı 'âleme gûyâ pelîd
Yoḫsa bâkî mı ḳalur ṣandıñ cihânı ey Yezîd
Zehr ile itdiñ Ḥasan ḫażretlerini nâ-bedîd
Eylediñ ṣoñra Ḥüseyn-i nâ-murâdı da şehîd
Ḳanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i ṭûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

5 Eylediñ gerçi iki şeh-zâdeyi birden hebâ
Ḳor mı ẓâlim yanıña Binti Resûl-i Kibriyâ
Ḳanın itmez mi ṭaleb ferdâ 'Aliyyü'l-Murtażâ
Yâda geldikçe seniñ bu itdigiñ cürm ü ḫaṭâ
Ḳanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i ṭûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

6 Bu mudur Âl-i 'abâ'ya ḫurmet 'indiñde 'aceb
Ola lâyıḳ mı ḥużûr-ı Ḥaḳḳ'a vâṣıl teşne-leb
Zâde-i Sâḳî-i Kevṣer iken ol 'âlî-neseb
Bir içim ṣuyı dirîġ itdiñ a bî-raḥm u edeb
Ḳanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i ṭûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

7 Hem seni hem tâbi'îniñi ilâ-yevmi't-tenâd
Ben degil ḫâk-i mezârım eylesin la'netle yâd
Neyledik nitdik ki saña ey ebû-ẓulm ü fesâd
Uydı cümle eşḳiyâ Şimr-i ḫabîs İbni Ziyâd
Ḳanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i ṭûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

[500] Şeref Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 262.

8 Ḥaddiñi bilmez misiñ kimsin sen ey dûzaḫ-nişîn
Dest-i ḳahrıñla zebûn ola İmâmeyn-i güzîn
Ḥikmete mebniydi ol furṣat saña ammâ la'în
Bilmeyüp aṣlın ḳıyâs itdiñ ki olduñ kâm-bîn
Ḳanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i ṭûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

9 Olmasa ger şîve-i ḥükm-i ḳażâ-yı Kird-gâr
Ḫânedân-ı Muṣṭafâ'yı idemezdi târ u mâr
Bilür isem de bu remz ü nükteyi bî-iḫtiyâr
Ser-gü eşt-i Kerbelâ itdikçe ḫâṭırdan gü âr
Ḳanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i ṭûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

10 Besdir ıṭnâb-ı süḫan ey ḫâine-i mu'ciz-beyân
İ'ti âr eyle biraz da 'arż-ı ḥâl eyle hemân
Eski yârem üzre açdıñ tâze yâre el-amân
Çünki bir elden gelür yoḳ eylemek lâzım fiġân
Ḳanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i ṭûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

11 Oḳuyup merşiyyeyi eyler iken feryâd u âh
Merḥamet itmezse ger aḥvâlime ol iki şâh
Ḥâl-i düşvârım perîşândır Şeref yoḳ iştibâh
Rûz-ı maḥşerde eger olmazsalar baña penâh
Ḳanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i ṭûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

10- (Müseddes) Merşiye[501]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Feryâda başlayım yine ey dil idüp fiġân
Zîrâ degil taḥammül ü ṣabr idecek zamân
Şavruldı bâd-ı miḥnet ile ḥırmen-i tüvân
Cûş u ḫurûşa geldi yine baḫr-i ġam amân
Seyl-âb-ı eşkimi ideyim yerlere revân
Âhım şerârı ile donansın nüh-âsumân

2 Âhım odıyla yine ciger dağlarım göñül
Ṣabr idemem Furât gibi çağlarım göñül
Gördüm meh-i Muḥarrem'i ḳan ağlarım göñül
Mâtem zamânı ḳaraları bağlarım göñül
Seyl-âb-ı eşkimi ideyim yerlere revân
Âhım şerârı ile donansın nüh-âsumân

3 Yâd eyledikçe vaḳ'a-i evlâd-ı Ḥayder'i
Ṣayḥam ile cihân ḫarâb olsa var yeri
Seyr it Yezîd didikleri bî-dîn kâfiri
Rencîde itdi ḫâṭır-ı Binti Peyember'i
Seyl-âb-ı eşkimi ideyim yerlere revân
Âhım şerârı ile donansın nüh-âsumân

[501] Şeref Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 265.

4 Zehr ile Ḥażret-i Ḥasan'a nitdiñ ey Yezîd
Âḫir Ḥüseyn'i daḫi şehîd itdiñ ey Yezîd
Böyle reh-i ḫilâfa naṣıl gitdiñ ey Yezîd
Âl-i 'Abâ'yı 'âḳıbet incitdiñ ey Yezîd
Seyl-âb-ı eşkimi ideyim yerlere revân
Âhım şerârı ile donansın nüh-âsumân

5 Ḳıydıñ iki şehen-şehe hiç şefḳat itmediñ
Bilür iken ḳaderlerini dikḳat itmediñ
Âl-i Resûl-i muḥtereme ḥürmet itmediñ
Ḥaḳḳında ey 'anîd ne 'aceb ḥaşyet itmediñ
Seyl-âb-ı eşkimi ideyim yerlere revân
Âhım şerârı ile donansın nüh-âsumân

6 Ḥaḳdan utanmadıñ mı a bî-'âr u bî-edeb
Sâḳî-i Kevṣer'iñ ola maḥdûmı teşne-leb
Bir ḳaṭre ṣu nedir ki dirîġ eylediñ 'aceb
Yan âteş-i te'essûf ile sen de rûz u şeb
Seyl-âb-ı eşkimi ideyim yerlere revân
Âhım şerârı ile donansın nüh-âsumân

7 Gelsin hele zamân-ı mükâfât ṣâbır ol
Erseñ cevâba maḥkeme-i Ḥak'da ḳâdir ol
Billâh çün ḫıṭâb olacaḳ saña ḥâżır ol
Bil ḥaddiñ 'izz ü şân-ı İmâmeyn'e nâẓır ol
Seyl-âb-ı eşkimi ideyim yerlere revân
Âhım şerârı ile donansın nüh-âsumân

8 Ne cür'et ile uydurup itdiñ a bed-nihâd
İbni Ziyâd kelbini ser-'asker-i fesâd
Ḳıldıñ ḫabâṣet ile der-i fitneyi küşâd
Ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'daki aḥvâl olunca yâd
Seyl-âb-ı eşkimi ideyim yerlere revân
Âhım şerârı ile donansın nüh-âsumân

9 Şimr-i la'în 'aceb nice el şundı âh âh
Maḥbûb-ı Ḥaḳḳ o gerdeni itmişdi bûse-gâh
Ḳurbân-ı ḫânedân-ı Resûl'üm yoḳ ışṭıbâh
Taṣdîḳe eşk-i çeşm ile âhım yeter güvâh
Seyl-âb-ı eşkimi ideyim yerlere revân
Âhım şerârı ile donansın nüh-âsumân

10 Rûḥ-ı ḫabîşlerine be-her leyl ü her nehâr
Olsun hediyye la'net-i bî-ḥadd ü bî-şümâr
Yoḳdur elimde çâre ne dâmân-ı iḫtiyâr
Bu ḳıṣṣadır iden beni billâh zâr u zâr
Seyl-âb-ı eşkimi ideyim yerlere revân
Âhım şerârı ile donansın nüh-âsumân

11 İḥsân yâ Ḥüseyn amân el-amân Ḥasan
Düşdüm der-i ümîde bulundum recâda ben
Olmaz iseñ mu'în elimden nedir gelen
Görmezse ger şefâ'ata şâyeste şimdiden
Seyl-âb-ı eşkimi ideyim yerlere revân
Âhım şerârı ile donansın nüh-âsumân

12 Lutf eyleyüp dimezseñiz ol kân-ı şefkate
Rahm eyle mücrim ise de muhtâc 'ınâyete
Evlâd u ümmetiñ Şeref-i bî-liyâkata
Çıkmak muhâldir yolı râh-ı selâmete
Seyl-âb-ı eşkimi ideyim yerlere revân
Âhım şerârı ile donansın nüh-âsumân

11- (Müseddes) Mersiye[502]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Geldi meh-i Muharrem elem didi merhabâ
Mâtem demidir eyleyelim rûz u şeb bükâ
Gönlümde tâzelendi yine eski mâ-cerâ
Yâd olmasın mı vak'a-i cân-sûz-ı Kerbelâ
Ben hâk-i pây-ı Âl-i 'Abâ'ya bilâ-riyâ
Bin cânım olsa cümlesini eylerim fedâ

2 Yine zamân-ı âh u figân oldı neyleyim
Bakmam cihâna başka cihân oldı neyleyim
Gül-gonca-i ümîd hazân oldı neyleyim
Hâl-i dilim kederle yaman oldı neyleyim
Ben hâk-i pây-ı Âl-i 'Abâ'ya bilâ-riyâ
Bin cânım olsa cümlesini eylerim fedâ

3 Kıydın iki şehen-şehe eyvâh ey Yezîd
Kor mı bu cürmi yanına Allâh ey Yezîd
Yıkdın cihânı başımıza âh ey Yezîd
Düşnâm eylerim saña her gâh ey Yezîd
Ben hâk-i pây-ı Âl-i 'Abâ'ya bilâ-riyâ
Bin cânım olsa cümlesini eylerim fedâ

4 Şâyân mı a Şimr-i la'în dinilen köpek
Ol penbe cismi kan ile gül-gün eylemek
Andıkça âh o demleri hûn oluyor yürek
Şabrıñ tutup yakasını çâk eylerim felek
Ben hâk-i pây-ı Âl-i 'Abâ'ya bilâ-riyâ
Bin cânım olsa cümlesini eylerim fedâ

5 Toplandı it sürisi gibi cünd-i bî-şümâr
İbni Ziyâd hâ'ini murdâr-ı kîne-hâr
Hayfâ ki hânedân-ı Resûl ola târ u mâr
Feryâd u dâd eliñden amân çarh-ı sifle-kâr
Ben hâk-i pây-ı Âl-i 'Abâ'ya bilâ-riyâ
Bin cânım olsa cümlesini eylerim fedâ

6 Ferdâ gelür Habîb-i Hudâ Çâr-yâr ile
Alur cevâbı senden 'Alî Zü'l-fekâr ile
Söyleş liyâkatıñ var ise Kird-gâr ile
Ben de derim o demde hezâr âh u zâr ile
Ben hâk-i pây-ı Âl-i 'Abâ'ya bilâ-riyâ
Bin cânım olsa cümlesini eylerim fedâ

[502] Şeref Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 274.

7 İtmez mı ât-ı Ḥażret-i Zehrâ a bî-edeb
Maḥşerde âh ḫûn-ı ciger-pâresin ṭaleb
Câm-ı şehâdet içdi elinden dü-ġonca-leb
Âhımla yaḳsam 'âlemi şâyeste rûz u şeb
Ben ḫâk-ı pây-ı Âl-i 'Abâ'ya bilâ-riyâ
Bin cânım olsa cümlesini eylerim fedâ

8 Ol dem ki yine cem' ola bir yere cân u ten
Döşümde rîze rîze olup döküle kefen
Ṣayḥamla ehl-i maḥşer ola zâr u pür-miḥen
Ol nâzenîn vücûdlara ḳaṣd eyledinse sen
Ben ḫâk-ı pây-ı Âl-i 'Abâ'ya bilâ-riyâ
Bin cânım olsa cümlesini eylerim fedâ

9 Yâ Rab be-ḥürmet-i Ḥaseneyn eyle merḥamet
Çâk itdi ṭâḳatım bu ġam-ı miḥnet 'âḳıbet
Bir vechile göñül bulamaz oldı tesliyet
Yoḳ ḳayd-ı cân u ser baña bu rûḥ 'âriyet
Ben ḫâk-ı pây-ı Âl-i 'Abâ'ya bilâ-riyâ
Bin cânım olsa cümlesini eylerim fedâ

10 Ey ât-ı pâkı muḳbil ü maḥbûb-ı Zü'l-Celâl
İtdim der-i cenâbıña takdîm-i 'arż-ı ḥâl
Gördüm dil-i ḥazînimi żabṭ eylemek muḥâl
Merṣiyye söyledim yine mücrim Şeref-mışâl
Ben ḫâk-ı pây-ı Âl-i 'Abâ'ya bilâ-riyâ
Bin cânım olsa cümlesini eylerim fedâ

11 Bî-keslere der-i keremiñ olıcaḳ güşâd
Allâh içün penâhım ol ey şâfı'-ı 'ıbâd
Nâm-ı faḳîri ḥîn-i şefâ'atde eyle yâd
Ḥaşrımı Yezîd'e ḳarşı beni itme nâ-murâd
Ben ḫâk-ı pây-ı Âl-i 'Abâ'ya bilâ-riyâ
Bin cânım olsa cümlesini eylerim fedâ

12- (Müseddes) Merṣiye[503]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Âh âh ey çarḫ-ı kec-rev ü sipihr-i bî-vefâ
Eylesin 'aṣr-ı Muḥarrem'dir yine ġam merḥabâ
Ẓulm-i düşmenle revâ mı incine Âl-i 'Abâ
Ola lâyıḳ mı mükedder ḳalb-i pâk-ı Muṣṭafâ
El-amân Bintı Resûlullâh meded yâ Murtażâ
Deldi bağrım yaḳdı cânım mâ-cerâ-yı Kerbelâ

2 Ba'd-ez-în kimse ne ḫandân ola ne mesrûr ola
'Âlemiñ her cânibi göñlüm gibi meksûr ola
Ḫâtırım yapmaḳ muḥâl oldı felek ma' ûr ola
Ben ḫarâb oldum nice dil ḫânesi ma'mûr ola
El-amân Bintı Resûlullâh meded yâ Murtażâ
Deldi bağrım yaḳdı cânım mâ-cerâ-yı Kerbelâ

[503] Şeref Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 276.

3 Żât-ı vâlâ-yı Ḥasan içmek revâ mı semli şu
Şâh Ḥüseyn'e eylemek şâyeste mi düşmen ġulû
Bu te'essüfle muḥibb-ı ḫânedân ağlar kamu
Ṭutdı dört el ile furṣat dâmenin ḥayfâ 'adû
El-amân Binti Resûlullâh meded yâ Murtażâ
Deldi bağrım yaḳdı cânım mâ-cerâ-yı Kerbelâ

4 Nice girdi ẓâlim o şeh-zâdegânıñ ḳanına
Ceddiniñ "Levlâke Levlâk" dinmiş iken şânına
Nice la'net itmeyim her dem Yezîd'iñ cânına
Degdi göz iki cihâniñ merdüm-i çeşmânına
El-amân Binti Resûlullâh meded yâ Murtażâ
Deldi bağrım yaḳdı cânım mâ-cerâ-yı Kerbelâ

5 Zâde-i Sâḳî-i Kevṣer teşne-leb oldı şehîd
Âteş-i dûzaḫdan ister mi rehâ yine Yezîd
Âh 'aceb İbni Ziyâd ile ya ol Şimr-i 'anîd
Raḥmet-i Ḥaḳ'dan şefâ'atdan iderler mi ümîd
El-amân Binti Resûlullâh meded yâ Murtażâ
Deldi bağrım yaḳdı cânım mâ-cerâ-yı Kerbelâ

6 Dûd-ı âhım rûz u şeb peyveste-i eflâk olur
Dest-i ġayretle girîbân-ı taḥammül çâk olur
Bu devâsız derd ile elbet kişi ġam-nâk olur
Nev'-i âdem yâ nice bu rütbe bî-idrâk olur
El-amân Binti Resûlullâh meded yâ Murtażâ
Deldi bağrım yaḳdı cânım mâ-cerâ-yı Kerbelâ

7 Nice itdi böyle bî-ma'nâ ḫaṭâyı ol le'îm
İtmedi cür'et bu deñlü cürme şeyṭân-ı racîm
İdemez iṭfâ göñülde âteşim nehr-i 'aẓîm
Sûz-ı sînemden benim şermendedir nâr-ı caḥîm
El-amân Binti Resûlullâh meded yâ Murtażâ
Deldi bağrım yaḳdı cânım mâ-cerâ-yı Kerbelâ

8 Vaḳt-i ḥaşr olsun bilür mıḳdârını ol kîne-ḫâr
Añlar aḥvâli neye müncer olur encâm-ı kâr
Her zamân esmez murâd üzre müsâ'id rûzgâr
Neyleyim itdi bizim başımıza dünyâyı târ
El-amân Binti Resûlullâh meded yâ Murtażâ
Deldi bağrım yaḳdı cânım mâ-cerâ-yı Kerbelâ

9 Her gün añsın ağlasın 'ışyânını ol bed-ḫışâl
Söz uzar her itdigin söylersem artar ḳîl ü ḳâl
Ḳalmadı ol vaḳ'ayı şerḥ itmede dilde mecâl
Yazayım şimden girü kendim içün bir 'arż-ı ḥâl
El-amân Binti Resûlullâh meded yâ Murtażâ
Deldi bağrım yaḳdı cânım mâ-cerâ-yı Kerbelâ

10 Dest-gîr olsun İmâmeyn-i hümâmeyn-i güzîn
İtmeyim ayaḳlar altında meded âh u enîn
Mücrim isem de amân Allâh içün oluñ mu'în
Ümmetim disin Cenâb-ı Raḥmeten-li'l-'âlemîn
El-amân Binti Resûlullâh meded yâ Murtażâ
Deldi bağrım yaḳdı cânım mâ-cerâ-yı Kerbelâ

11 Ola Zeynü'l-'Âbidîn ü Bâḳır u Ṣâdıḳ penâh
Kâẓım u Mûsâ Rıżâ'dan dâd-ḫâhım dâd-ḫâh
Çeşm-i şefḳatle Naḳî ile Taḳî ḳılsın nigâh
Rehber itsin 'Asker ile Mehdî'yi ferdâ İlâh
El-amân Binti Resûlullâh meded yâ Murtażâ
Deldi bağrım yaḳdı cânım mâ-cerâ-yı Kerbelâ

13- (Müseddes) Merşiye[504]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Yalıñız mâtem demi itmem bükâ
Her zamân mâh-ı Muḥarrem'dir bana
Hîç çıḳmaz ḫâṭırımdan Kerbelâ
Al Yezîd'den âhımı rûz-ı cezâ
El-amân Binti Resûl-i Kibriyâ
El-amân Sâḳî-i Kevşer Murtażâ

2 Merdüm-i çeşm-i Resûl iken o şâh
Ẓulm-i düşmenle ṣusuz oldı tebâh
Olmasın mı ṭâḳat u ṣabrım kütâh
Âteş-i ġayretle yandım âh âh
El-amân Binti Resûl-i Kibriyâ
El-amân Sâḳî-i Kevşer Murtażâ

3 Eyledi bilmem ne cür'etle Yezîd
Ol dür-i pâki cihândan nâ-bedîd
İtdigi 'işyânı yoḫsa ol 'anîd
Yanına ḳalur mı ẓann ider pelîd
El-amân Binti Resûl-i Kibriyâ
El-amân Sâḳî-i Kevşer Murtażâ

4 Yâda geldikçe o vaḳt-i cân-güdâz
Gönlüme gelür 'a âb-ı dûzaḫ az
İtmeyüp Ḥaḳ'dan Resûl'den ıḫtirâz
İtdi bâb-ı fitne vü ifsâdı bâz
El-amân Binti Resûl-i Kibriyâ
El-amân Sâḳî-i Kevşer Murtażâ

5 Göricek maḥşerde ber-dûş-ı kefen
Dest-gîr olsun Ḥüseyn ile Ḥasan
Ayaḳ altında ḳalursa cân u ten
İtmem ümmîd-i recâ bir kimseden
El-amân Binti Resûl-i Kibriyâ
El-amân Sâḳî-i Kevşer Murtażâ

6 Oluñuz ferdâ meded-ḫâh-ı Şeref
İtdim 'ömr ü vaḳti bîhûde telef
Ehl-i maḥşer cem' olunca ṣaf-be-ṣaf
Bulayım râh-ı necâta bir ṭaraf
El-amân Binti Resûl-i Kibriyâ
El-amân Sâḳî-i Kevşer Murtażâ

[504] Şeref Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 280.

14- (Müseddes) Merşiye[505]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Ey gönül geldi Muḥarrem ġamı mu'tâd idelim
Ye's ü mâtemle hemân giryeler îcâd idelim
İtdigi ẓulmı Yezîd'iñ yine ta'dâd idelim
Rûḥ-ı nâ-pâklerin la'net ile yâd idelim
Yaḳalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıḳalım 'âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

2 Cigerim yaḳdı yeri âteş-i sûzân olsun
'Aḳl u fikrim gibi aḥvâli perîşân olsun
Ba'd-ez-în kimse ne ḫandân u ne şâdân olsun
Dil-i zârım gibi dünyâ daḫi vîrân olsun
Yaḳalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıḳalım 'âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

3 Nice itdi telef öyle iki şâhen-şâhı
Nice incitdi 'aceb âl-i Resûlullâh'ı
Bu ḫuṣûṣda yalıñız ṣabrı degil vallâhi
Yanar elbet buña insân olanıñ cân-gâhı
Yaḳalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıḳalım 'âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

4 Cedd-i 'âlîleriniñ bendesi her şâh u gedâ
Mâderi Ḥażret-i Zehrâ pederi Şîr-i Ḫudâ
Nic'olur öyle evâta bu cefâ vü bu e â
Dâd eliñden seniñ ey kâfir-i bî-dîn ü ḥayâ
Yaḳalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıḳalım 'âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

5 Zehr ile ḳıydı İmâm-ı Ḥasan'a âḫir-i kâr
Dâderin daḫi telef itdi dirîġ ol ḫûn-ḫâr
İtmedi âh ne Ḥaḳ'dan ne Ḥabîbinden 'âr
Yâda geldikçe o demler o zamânlar nâ-çâr
Yaḳalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıḳalım 'âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

6 Ey felek ey felek ol ḫâ'ın-ı sifle-perver
Ne revâdır ki Ḥüseyn üstüne çeksin 'asker
Tende hiç tâb ü tüvân ḳor mı bu endûh u keder
Girdi Şimr'iñ eline bûse-geh-i Peyġamber
Yaḳalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıḳalım 'âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

7 Âh ṣad-âh amân tâ olıcaḳ rûz-ı ḥisâb
Gözlerim aġlayaraḳ her dem aḳıtsın ḫûn-âb
Teşne-lebken bir içim ṣuya o dürr-i nâ-yâb
Şerbet-i câm-ı şehâdet ile oldı sîr-âb
Yaḳalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıḳalım 'âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

[505] Şeref Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 281.

8 Ḳanı inṣâf u mürüvvet ḳanı ‘âr u ġayret
Nerede ḳaldı ‘aceb ḥaḳḳ-ı veliyyü’n-ni‘met
Birisinde yoḳ imiş neyleyim insâniyyet
Ḥaẕm olur mı bu ḳadar derd ü belâ vü miḥnet
Yaḳalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıḳalım ‘âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

9 Hîç yâd eylemediñ mi a Yezîd ‘uḳbâyı
Yoḫsa bâḳî mi ḳalur ṣandıñ ‘aceb dünyâyı
Kerbelâ’da neler itdiñ neler ey hercâyî
Yâ naṣıl uydı saña İbni Ziyâd rüsvâyî
Yaḳalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıḳalım ‘âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

10 Olmasa böyle Şeref tâ ezelî ḥükm-i ḳader
Nice mümkindi Yezîd gibi pelîd bula ẓafer
Bozamaz çâre ne tedbîr ile taḳdîri beşer
Gel hemân bencileyin yandı ise ṣabrıñ eger
Yaḳalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıḳalım ‘âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

11 Bitmez ol ḳıṣṣa yeter ḫâme biraz da bârî
Yaz o şeh-zâdelere ḥâl-i dil-i düşvârı
Eger añmazlar ise rûz-ı cezâ nâ-çârı
Şimdiden aġlayaraḳ derd ile zârî zârî
Yaḳalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıḳalım ‘âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

12 Yâ Ḥüseyn eyle meded yâ Ḥasan eyle iḥsân
Elde merṣiyye ḥużûra gelicek girye-künân
Ehl-i maḥşer olur aḥvâlime zîrâ ḥayrân
Şeref-i mücrime itmezseñiz imdâd hemân
Yaḳalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıḳalım ‘âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

15- (Müsemmen) Merṣiye[506]

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Yine mâtem mıdır bu düşmen-i evḳ u ṣafâyım ben
Muḥarremdir gelen ġarḳ-âb-ı deryâ-yı belâyım ben
Nola feryâd idersem özge derde mübtelâyım ben
Helâk olsam eger bu miḥnet ü ġamla sezâyım ben
Nice âh itmeyim ṣabr u taḥammülden cüdâyım ben
İmâmeyn-i güzîne ḫâk-i pây-ı bî-riyâyım ben
Bi-ḥamdillâh muḥibb-i Ḥażret-i Âl-i ‘Abâ’yım ben
Ezelden ḫânedân-ı Muṣṭafâ’ya cân-fedâyım ben

[506] Şeref Hanım Divanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 295.

2 Felek hicrân ile itdiñ sarây-ı ḫâṭırım ber-bâd
Sezâ mı dostı ıtmek nâ-murâd u düşmenı dıl-şâd
Senıñ ṣad-dâd elıñden dâd elıñden ey sıtem-mu'tâd
Vırüp furṣat Yezîd'e eyledıñ ey çarḫ-ı dûn ımdâd
Olunca ser-gû eşti âh o ıkı şehr-yârıñ yâd
Yalıñız ben degıl seng-ı mezârım da ıder feryâd
Bı-ḥamdıllâh muḥıbb-ı Ḥażret-ı Âl-ı 'Abâ'yım ben
Ezelden ḫânedân-ı Muṣṭafâ'ya cân-fedâyım ben

3 Kımıne gülşen eyler ṭâḳ-ı çarḫa ser çeken nârı
Kımıne külḫan eyler teng ıder ṣaḥrâ vü gülzârı
Bilinmez ḥall olunmaz müşkılât-ı ḥıkmet-ı Bârî
Cemî'-ı fi'lıniñ var nice remz ü nice esrârı
Bilürsem de yine haẓm ıdemem bu derd-ı düşvârı
Ḥuṣûṣ-ı Kerbelâ'dır böyle gönlüm eyleyen zârî
Bı-ḥamdıllâh muḥıbb-ı Ḥażret-ı Âl-ı 'Abâ'yım ben
Ezelden ḫânedân-ı Muṣṭafâ'ya cân-fedâyım ben

4 Ḥasan gıbı şecî'a ṣuyı zehr ıtdı ne cür'etle
Şehîd ıtdı ṣusuz ât-ı Ḥüseyn'ı nice zaḥmetle
Gıde lâyıḳ mı evlâd-ı 'Alî 'adne ḫarâretle
Revâ mı Fâṭıma maḥdûmına baḳmaḳ ıhânetle
Naṣıl yâd olmasın ẓâlim Yezîd'iñ rûḥı la'netle
Cıger-gâhım yanar tâ ḥaşre dek bu nâr-ı ġayretle
Bı-ḥamdıllâh muḥıbb-ı Ḥażret-ı Âl-ı 'Abâ'yım ben
Ezelden ḫânedân-ı Muṣṭafâ'ya cân-fedâyım ben

5 Ne 'aḳla uyduñ ey İbni Ziyâd ey kâfir-i murdâr
Hücûm ıtdiñ o şâha bir ṭaḳım kelbe olup serdâr
Nice el ṣundı yâ Şimr-ı la'în ü bî-edeb ġaddâr
Degıl mıdır o gerden bûse-gâh-ı Aḥmed-i Muḫtâr
Naṣıl ḳan aġlayup yâd ıtmeyim ol demleri her bâr
Oñulmaz işler ölünce yürekden nice yârem var
Bı-ḥamdıllâh muḥıbb-ı Ḥażret-ı Âl-ı 'Abâ'yım ben
Ezelden ḫânedân-ı Muṣṭafâ'ya cân-fedâyım ben

6 Ḳanı ḥürmet bu mı şarṭ-ı edeb ey bî-vefâ rüsvâ
'Aceb hîç ıtmedıñ mi cedlerınden ḫavf u ıstıḥyâ
Ḳalur mı yanıña ṣandıñ 'aceb bu cürm-i lâ-yuḥṣâ
Ṭaleb ıtmez mı ẓann eyler o ḫûn-ı nâ-ḥaḳı Mevlâ
Göñül ṣabr it görür ḥâlin bulur ıtdıklerin ferdâ
Tükenmez mâ-cerâdır eyleyim her ân vâveylâ
Bı-ḥamdıllâh muḥıbb-ı Ḥażret-ı Âl-ı 'Abâ'yım ben
Ezelden ḫânedân-ı Muṣṭafâ'ya cân-fedâyım ben

7 Degıl merṣiyyeden maḳṣûdumuz 'arż-ı hüner billâh
Hemân bir intisâb ıtmekdir ümmîd-i dil-i güm-râh
Şeref düşdi ḳapıñıza olup her dem şefâ'at-ḫâh
Mu'în ü dest-gîr olsun baña ol ıkı şâhen-şâh
Meded Şâh-ı velâyet el-amân Bınti Resûlullâh
Bu tesliyyetle ġayri kendi kendim egleyim her gâh
Bı-ḥamdıllâh muḥıbb-ı Ḥażret-ı Âl-ı 'Abâ'yım ben
Ezelden ḫânedân-ı Muṣṭafâ'ya cân-fedâyım ben

16- (Terkîb-i Bend) Mersiye[507]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Nolduñ neden bu rütbe perîşânsın ey göñül
Dünyâya geldigine peşîmânsın ey göñül

2 Te'şîr-i âh u nâliş ü efgânıñ 'âḳıbet
Yaḳdı derûnum âteş-i sûzânsın ey göñül

3 Billâhi bir büyük ġamıñ elbetde var seniñ
Virmişsiñ 'aḳl u ṣabrıñı ḥayrânsın ey göñül

4 Derdiñ eger ben añladıġım derd ise felek
Bir âh-ı cân-güdâzıñ ile yansın ey göñül

5 Gördüñ ise benim gibi mâh-ı Muḥarrem'ı
Gel giyelüm seniñ ile eṣvâb-ı mâtemi[508]

II

6 İrdik o ḳara günlere yıḳsam yine yeri
Seng-i sitemle ḳubbe-i çarḫ-ı sitem-geri

7 Yansın benim gibi dili ehl-i maḥabbetiñ
Yâd eylemek gerekdir o sûzişli demleri

8 Bilmem ne cür'et ile Yezîd âh âh âh
İtdi telef dirîġ u meded iki serveri

9 Yâ Rab ne 'aḳl ile 'acebâ eyledi heder
Evlâd-ı pâk-i Ḥażret-i Zehrâ vü Ḥayder'i

10 Göz dikdi nice merdüm-i çeşmân-ı Aḥmed'e
Bir kez düşünmedi mi 'aceb rûz-ı maḥşeri

11 İtdiklerini yanına ḳalur mı ṣandı hep
Ol raḥmı yoḳ mürüvveti yoḳ dîni yoḳ 'aceb

III

12 Zehr ile Ḥażret-i Ḥasan'a ḳıydı ibtidâ
Ḳaṣd eyledi Ḥüseyn'e de ṣoñra o bî-vefâ

13 Bir ḳatre ṣuya zâde-i Sâḳî-i Kevṣer âh
İtsin revâ mı teşne-leb 'azm-i reh-i beḳâ

14 Bârân da mı tükendi idi ol zamân 'aceb
Yoḳmuş seniñ de ġayretiñ ey çarḫ-ı kec-nümâ

15 Sönmez derûnum âteşi âh-ı sirişk ile
Der-kâr iken bu vaḳ'a-i dil-sûz-ı Kerbelâ

[507] Şeref Hanım Dîvanı, Haz. Mehmet ARSLAN, İstanbul 2002, s. 297.

[508] Bu Terkîb-i Bend'in ilk bendinde bir beyit eksiktir.

16 Lâyıḳ mı el ṣuna ruḳebâ sû'-ı ḳaṣd ile
Bir gerdene ki bûs ide Maḥbûb-ı Kibriyâ

17 Âhen mi ṭaş mıdır dil-i murdârıñ ey Yezîd
Şeh-zâde-i dû-kevni nice eylediñ şehîd

IV

18 Olsaydı 'aḳl u fikr ile ünsiyyetiñ seniñ
Böyle fesâda olmaz idi cür'etiñ seniñ

19 Atdıñ eliñle kendiñi ḳa'r-ı cehenneme
Öz cânıña meger yoḳ imiş şefḳatiñ seniñ

20 İbni Ziyâd u Şımr ü le'îmân-ı sâ'iri
Dûzaḫ-nişîn eyledi bu ḫıdmetiñ seniñ

21 Ṣorduḳda mâder ü pederi ḫûn-ı nâ-ḥaḳın
Ḳalur mı söyle nuṭḳa o dem ḳudretiñ seniñ

22 Âyâ nedir cevâbıñ 'aceb dirse cedleri
Âl-i 'Abâ'ya böyle mıdır ḥürmetiñ seniñ

23 La'net hezâr la'net ola rûz u şeb revân
Hem saña hem saña uyan aḥbâbıña hemân

V

24 Ey ḫâme geç o vâdi-i mıḥnet-gü ârdan
Yârem yeñiledi benim ol ḳıṣṣa-i kühen

25 Ol şâh-zâdegâna beyân eyle ey ḳalem
Aḥvâl-i pür-melâlimi yaz söyleyim de ben

26 Ḥâli tebâh rûyı siyâh kârı hep günâh
Yoḳdur benim gibi kım olur baña beñzeyen

27 Ferdâ bu merṣiyemle ḫużûra gelüp eger
Dirsem meded Ḥüseyn amân el-amân Ḥasan

28 Allâh içün şefî' u mu'în-i Şeref oluñ
Ey nûr-ı çeşm-i Fâṭıma vü Murtażâ da sen

29 Ceddiñize diyiñ olayım ben de ber-murâd
Bu mücrim ümmetini şefâ'atle ide şâd

ŞEVKET (URFALI MEHMED ŞEVKET) (1861-1919)

1- (Muḥammes) Mersiye[509]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Kerbelâ'da dem-be-dem maḥzûn u zâr olduñ Ḥüseyn
Ṣad-hezârân miḥnet ile dil-figâr olduñ Ḥüseyn
Cevr-i bî-dâd-ı felekden bî-ḳarâr olduñ Ḥüseyn
Al ḳızıl ḳana boyanduñ zaḫm-dâr olduñ Ḥüseyn
Ṣad-hezârân miḥnet ile bî-ḳarâr olduñ Ḥüseyn

2 Teşne-leb ḫûnîn ciger feryâd iderdi Ehl-i Beyt
El-meded rûḥ-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ imdâda yet
Gel eriş evlâduña aḥfâduña bir himmet et
Kerbelâ'da dem-be-dem maḥzûn u zâr olduñ Ḥüseyn
Ṣad-hezârân miḥnet ile bî-ḳarâr olduñ Ḥüseyn

3 Çağrışur ṭıfl-ı yetîmân vâ Şehîd-i Kerbelâ
Yalıñuz tenhâ bizi ġurbetde ḳoyma bî-nevâ
Fürḳatüñile ağlaruz ḳaldıḳ yetîm-i pür-cefâ
Kerbelâ'da dem-be-dem maḥzûn u zâr olduñ Ḥüseyn
Ṣad-hezârân miḥnet ile bî-ḳarâr olduñ Ḥüseyn

4 Ümmü Gülşûm ile Zeyneb teşne-leb îrâd ider
Ṭıfl-ı ma'şûme diyüp "eyne ebî" feryâd ider
Şimr Şâh'uñ gerdenine tîġ urup bî-dâd ider
Kerbelâ'da dem-be-dem maḥzûn u zâr olduñ Ḥüseyn
Yetmiş iki yâre ile zaḫm-dâr olduñ Ḥüseyn

5 Şevket it cânuñ fedâ Âl-i 'Abâ'nuñ 'aşḳına
Şâh-bâz-ı burc-ı 'izzet "Lâ-Fetâ"nuñ 'aşḳına
İns ü cin feryâd ider bu mâ-cerânuñ 'aşḳına
Kerbelâ'da dem-be-dem maḥzûn u zâr olduñ Ḥüseyn
Ṣad-hezârân miḥnet ile dâġ-dâr olduñ Ḥüseyn

2- (Gazel) Mersiye[510]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 İrdi çün mâh-ı Muḥarrem ins ü cân ağlar bugün
Cân u dil maḥzûn olup rûḥ-ı revân ağlar bugün

2 Ehl-i Beyt-i Murtażâ'ya cümle 'âlem ağladı
Âh kim bu vaḳ'adan kevn ü mekân ağlar bugün

3 Cennetü'l-a'lâ içinde Rûḥ-ı 'Âlem ağladı
Ḥażret-i Rûḥu'l-Emîn eyler figân ağlar bugün

4 Ḳan döküp Mûse'İbni 'İmrân İbni Meryem ağladı
Mâtem-i Şâh-ı şehîdâna cihân ağlar bugün

[509] Urfalı Mehmet Şevket ve Şiirleri, Haz. Abdülkadir KARAHAN, Ankara 1991, s. 155.
[510] Urfalı Mehmet Şevket ve Şiirleri, Haz. Abdülkadir KARAHAN, Ankara 1991, s. 169.

5 Şevketâ ḳan aġlamaḳ ‘âşıḳlara sermâyedür
Âh u feryâd eyleyüp hep ‘âşıḳân aġlar bugün

3- (Gazel) Mersiye[511]

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Düşdi çünkim Kerbelâ’ya gözleri şehlâ Ḥüseyn
Kâ’ināta lerze düşdi didiler hep vâ Ḥüseyn

2 Aḳdı ol dem Kerbelâ deştinde ṭûfân-ı belâ
Al ḳızıl ḳan içre ḳaldı ruḥları ḫamrâ Ḥüseyn

3 Her Muḥarrem cem‘ olup anda gürûh-ı ‘âşıḳâı
Âh u feryâd eyleyüp dirler ḳamusı yâ Ḥüseyn

4 Çekdiler tîġ-ı cefâyı dûdmân-ı Ḥaydar’a
‘Âşıḳân ḳanlar döküp çağırdılar veylâ Ḥüseyn

5 Mâtem-i Âl-i ‘Abâ çün geydi mü’minler siyâh
Şâd olup bu vaḳ‘adan hep zümre-i a‘dâ Ḥüseyn

6 Şevketâ bu vaḳ‘adan ḳan aġlamaḳ hengâmıdur
Kerbelâ’da oldı ser-gerdân ḳad-i bâlâ Ḥüseyn

4- (Murabba‘) Mersiye[512]

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Cem‘ olup erbâb-ı ṭuġyân Kerbelâ dîvânına
Girdiler nâ-ḥaḳ yere Âl-i Muḥammed ḳanına
Şımr-i bed-aḫter urup tîġın Ḥüseyn’üñ cânına
İtmeyüp aṣlâ teraḥḥum Ehl-i Beyt efġânına

2 Rûz-ı ḥaşr olduḳda Zehrâ derd ile efġân ider
Dîdesinden eşk-i çeşmin dem-be-dem rîzân ider
‘Âşıḳânı mâtem ile aġladup nâlân ider
Celb idüp sitt-i şehîdeyni o dem dîvânına

3 İntiḳâmım al deyü feryâd ider Ḫayru’n-nisâ
Ḳanlı gömlek elde destâr-ı ‘Aliyyü’l-Murtażâ
Hem daḫı pîrâhen-i mesmûm Ḥasan ḫulḳı Rıżâ
Sâḳ-ı ‘arşa şarılup kimse ulaşmaz yanına

4 Men‘ ider anı bu dem zât-ı Ḥabîb-i Kibriyâ
Ehl-i ‘ışyâna şefâ‘at idelim ey pür-ṣafâ
İntiḳâm vaḳti degül şimdi diye Şemsü’d-Ḍuḥâ
Ṣabr ḳıl yâ Fâṭıma ẓâlimlerüñ ṭuġyânına

5 Ḳâtil-i Âl-i ‘Abâ Şevket olur maḫhûr u zâr
Anlara me’vâ ider Ḥaḳ dûzaḫı bi’se’l-ḳarâr
Ehl-i Beyt’e aġlamaz mı ehl-i îmân eşk-bâr
Çün ḳılar raḥmet Ḫudâ bu vaḳ‘anuñ giryânına

[511] Urfalı Mehmet Şevket ve Şiirleri, Haz. Abdülkadir KARAHAN, Ankara 1991, s. 170.
[512] Urfalı Mehmet Şevket ve Şiirleri, Haz. Abdülkadir KARAHAN, Ankara 1991, s. 188.

ŞEVKÎ (İBRÂHİM EFENDİ) (Öl. 1897)

(Murabba') Fî Medḥ-i Ḥażret-i Ḥüseyn Raḍıyallâhu 'Anh[513]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Nûr-ı 'işmet cevher-i pâk-i Ḥüseyn-i Kerbelâ
Vaḳ'a-i dehşet-fezâ 'aşr-ı Muḥarrem'dir bugün
Dâġ-ı miḥnet dâġ-ı derd ile olanlar mübtelâ
Mâtem-i yevm-i fezâ 'aşr-ı Muḥarrem'dir bugün

2 Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûl u şâh-ı şehbâz-ı Ḥudâ
Naṣb-ı 'ayn-ı Ḥażret-i şâh-ı veliyyü'l-Murtażâ
Eyledi cür'et bugün ma'şûm-ı pâke eşḳıyâ
Ehl-i îmâna cezâ 'aşr-ı Muḥarrem'dir bugün

3 Yana yana idelim sebb-i Yezîd'e la'neti
Yıḳdıġı-çün ṭâḳ-ı eyvân-ı semâ-yı künbedi
Tâ-be-maḥşer böyledir kim eşḳıyânıñ 'âdeti
Ehl-i derde nev-fezâ 'aşr-ı Muḥarrem'dir bugün

4 Hep Necef vâdîleri düşdi bugün bir dehşete
Cümle ehl-i miḥnet irdiler hep ḥayrete
Yâ niçün irmez ḥalel edvâr-ı çarḫ-ı künbede
Yanmaġa oldı sezâ 'aşr-ı Muḥarrem'dir bugün

5 Hep vücûd-ı 'âşıḳânda ḳalmadı aṣlâ mecâl
Ḥânedânıñ ḥasreti virdi derûna özge ḥâl
Dem-be-dem geldikçe sûz ile Muḥarrem sâl-be-sâl
Aġla ey Şevḳî kezâ 'aşr-ı Muḥarrem'dir bugün

ŞİRZÂD (19. yy.)

1- (Kasîde) İşbu Manzûme Ḳurretü'l-'Ayn-ı Ehl-i Sünnet ve Mażlûm-ı Ehl-i Beyt-i Rısâlet Ḥażret-i Ḥüseyn Raḍıyallâhu 'Anh Efendimizüñ Meydân-ı Kerbelâ'da Eşḳıyâ-yı Şâm ve Kûfe'ye Ḳarşu Lisân-ı Ḥâl İle Serd ü Beyân Buyurmuş Olduḳları Ḫiṭâbât-ı 'İtâb-âyâtı Mutażammındur[514]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Her 'âşıḳuñ ki devlet-i Âl-i 'Abâ'sı var
Esbâb-ı ḳurb-ı bâr-geh-i Kibriyâ'sı var

2 Anuñ ki ḳalbi maḥfaza-i ḥubb-ı âldür
Gencînesinde gevher-i 'âlem-bahâsı var

[513] Şevḳî İbrâhim Efendi Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Esma TEZCAN, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya 2007, s. 229.

[514] Şirzâd, Mersiye (Tarih ve yer yok), 45 sayfa. Üzerinde basıldığı yer ve tarih bulunmayan 45 sayfalık bu mersiyeler kitabının şâiri dış kapakta belirtilmemesine rağmen içerisindeki manzumelerden anlaşılacağı üzere Şirzâd adlı birisidir. Şirzâd bu kitabında Kerbelâ hâdisesinin seyrini muhtelif manzumelerle bir bütün halinde anlatmıştır. Kitabın kapağında şöyle denmektedir: "Ḳurretü'l-'Ayn-ı Ehl-i Sünnet ve Mażlûm-ı Ehl-i Beyt-i Rısâlet Ḥażret-i İmâm Ḥüseyn Raḍıyallâhu 'Anh Efendimiz Ḥażretlerinüñ 'Arṣa-i Kerbelâ'da Şehâdetlerine Dâ'ir Fuṣûl-i Şu'arâ-yı 'Aṣrdan Bir Żât-ı Muḫterem Tarafından Rişte-i Nazma Çekilen Mersiyedir." Şirzâd'ın bu eserinden bazı bölümler, "Girye-i Mâtem, Câmi'i (Toplayan): Vâmık Şukru, İstanbul 1327", kunyeli eserin 56-60. sayfaları arasına alınmıştır.

3 Bîgâneler şefâ'atine ihtiyâcı yoḳ
Anuñ ki Ehl-i Beyt gibi âşinâsı var

4 Maḳṣûdı ḳurb-ı bâr-geh-i Zü'l-Celâl'dür
Her sâliküñ ki dâ'iye-i ibtilâsı var

5 Bizler Ḥüseynîyiz ki belâdan çekinmeyiz
Bilmez misin meger ki anuñ Kerbelâ'sı var

6 Kimdür Ḥüseyn vâḳı'a-i Kerbelâ nedür
Diñle bu mâ-cerâ-yı fecî'uñ esâsı var

7 Sulṭân-ı ehl-i 'aşḳ Ḥüseyn-i şehîd kim
'Uşşâḳuñ ol sitem-zedeye iḳtidâsı var

8 Çün Kerbelâ diyârına ḳıldı şeref-menzil
Gördi ki ḳaḥṭ-ı âb ile fâsid hevâsı var

9 Bir varṭa-i belâ ki bulunmaz gürîz-gâh
Ḫod 'arṣa-i ḳıyâmete beñzer feżâsı var

10 Deryâ gibi telâṭum ider 'asker-i nifâḳ
Ṣaḥrâ-yı pür-belâsı ḳadar eşḳıyâsı var

11 Olmuşlar ehl-i Kûfe ile cenge müttefiḳ
Şâm'uñ ne ḳadar kim sipeh-i bî-ḥayâsı var

12 Bellerde ḫançer elde ḳılıç dilde hây u hûy
Ceng ü cidâle cümlesinüñ i'tinâsı var

13 Nâ-gâh ol ġarîbe hücûm-âver oldılar
Çün gördiler ki ḥükm-i fenâya rızâsı var

14 A'dâya ḳarşu ḳıldı ḫiṭâb ol veliyy-i Ḥaḳ
Ḳavm-i 'Arab'da ġayret ü raḥm iddi'âsı var

15 Ben bir kişi ġarîb-i diyâr-ı niyâz iken
Bunca 'asâkirüñ size ne iḳtizâsı var

16 Hiç bildiñiz mi ben kimim ey fırḳa-i ḍalâl
'Irḳ-ı celîlimüñ şeref-i bî-ḳıyâsı var

17 Ben nuḫbe-i sülâle-i aṣlâb-ı ṭâhirim
Evṣâfımuñ kemâl-i mezîyyet-fezâsı var

18 Ceddim Muḥammed-i 'Arabî Faḫr-ı Kâ'ınât
Ḥaydar babam gibi daḫı Şîr-i Ḫudâ'sı var

19 Hem vâlidem de Fâṭıma'dur biz'atu'r-Resûl
Kim cennetüñ anuñ gibi Ḫayru'n-nisâ'sı var

20 Zehr-i cefâ şehîdi Ḥasan'dur birâderim
Nâmım Ḥüseyn aṣâletimüñ i'tilâsı var

21 Evvel beni imâmet içün da'vet itdiñüz
Şoñra bu naḳż-ı 'ahdüñ 'aceb ne sezâsı var

22 Ceddim Resûl-i Ekrem'e var mı cevâbıñuz
Elbette bu günüñ yine yevmü'l-cezâsı var

23 Bilmem ne cür'et ile baña sell-i seyf ider
Ol bî-ḥayâ ki ceddime şevḳ-i liḳâsı var

24 Ḳoyvirseñiz memâlik-i islâmı terk ile
Gitsem diyâr-ı küfre ki ehl-i vefâsı var

25 Ehl ü 'ıyâlimüñ baḳıñuz ḫayme-gâhda
Her dem ne gûne nâle-i vâ-miḥnetâsı var

26 Bunlar ḥarem-sarây-ı nübüvvet ġazâlidür
Câ'iz degül şikârı aġır ḫûn-bahâsı var

27 Hangi ḥelâl şer'iñizi eyledim ḥarâm
Âl-i Muḥammed'üñ ne ṣuçı ne ḫaṭâsı var

28 Virdi cevâb Şimr-i la'în kim bu sözlerüñ
Bizce daḫı ḥaḳîḳat-i ṣıdḳ-iḫtivâsı var

29 Lâkin bize Yezîd-i pelîdüñ bu bâbda
İmhâli yoḳ teşeddüd-i bî-intihâsı var

30 Biz bir alay Yezîd-perest eşḳıyâlarız
Dînüñ diyânetüñ bize ne iḳtiżâsı var

31 Yol virmeyiz firâra hem itdirmeyiz ḳarâr
Bu vaḳ'anuñ netîce-i sefkü'd-dimâsı var

32 Yâ bey'at-ı Yezîd'i ḳabûl eyle bi'ż-żarûr
Yâḫud muḫâlefetde şehâdet cezâsı var

33 Ḳatlüñde yâ Ḥüseyn idemem hiç müsâmaḥa
Zîrâ benim başımda riyâset hevâsı var

34 Leb-teşne başuñı keserim tîġ-i kîn ile
Bu Kerbelâ'dur işte çekilmez belâsı var

35 Ṭıfl-ı ṣaġîr ki ne olur bir içim ṣudan
Peykân-ı âb-dârdan anuñ ġıdâsı var

36 İḫrâḳ ider ḫıyâmuñı hem ġâret eylerim
Eytâm-ı bî-kesüñ ne ki fâḫir libâsı var

37 Bir anda târumâr iderim ḫânumânuñı
Diñile bu cevr ü ẓulm-i fecî'uñ dahası var

38 Rûm u Fireng esîri diyüp de benâtuñı
Hep belde belde gezdürürüm ben şütür-süvâr

39 Ḳaṣduñ ḳavurduñ ‘âlemi ey ḫâme epsem ol
Yazma bu vâḳı‘âtı ki muḫrıḳ edâsı var

40 Dil-ḫûn ider bu vaḳ‘a-i dil-sûz anı kim
Ḳalbinde ḥubb-i Âl-i Resûl ıḫtisâsı var

41 Her ḳaṭresi le’âlî-i iklîl-i ḥûr olur
Ol dîdenüñ ki işbu şehîde bükâsı var

42 Eşk-i te’essürâtla ‘ışyâna çâre bul
Ey derd-mend derd-i günâhuñ devâsı var

43 Yâ Rab ayırma bizleri Âl-i Resûl’den
Ṣubḥ u mesâ bu yolda faḳîrüñ du‘âsı var

2- (Müseddes) Cânib-i Aḥadiyyetden İmâm-ı Mazlûmuñ Şehâdet Ḫaberini Ḥażret-i Faḫr-ı Kâ’ināt ‘Aleyhi Efḍalü’t-Taḥiyyâta Teblîġ İtmek Üzere Cenâb-ı Cebrâ’îl’e Ḫiṭâben Şeref-ṣâdır Olan Vaḥy-i İlâhînüñ Me’âl-i Taḳrîbîsidür. Ṭâmmetü’l-Kübrâ.

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün)

1 ‘Arż eyle yâ Muḥammed ey pâdişâh-ı Levlâk
Mânend-i zât-ı aḳdes ol sen daḫı elem-nâk
Oġluñ Ḥüseyn’e nitdi gör bu gürûh-ı nâ-pâk
Nefrîn ola bu ḳavm-i bî-şerm ü bî-ḥayâya
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ’ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ’ya[515]

2 Ey cedd-i ser-firâzî nûreyn-i neyyireynüñ
Bir başka ḥâle girmiş dünyâda nûr-ı ‘aynuñ
Dûş-ı mübâreküñde gezdirdigüñ Ḥüseyn’üñ
Başı kesildi geçdi ser-nîze-i cefâya
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ’ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ’ya

3 Maḳtûl olan egerçi mazlûm-ı ‘ıtretüñdür
Leb-teşne-i zülâl-i dîdâr-ı Ḥażret’üñdür
Var ḳâtilin de seyr it kim kendi ümmetüñdür
La‘net bu nâ-kesân-ı bî-raḥm u bî-vefâya
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ’ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ’ya

4 Söyler kelâm-ı Ḥaḳḳ’ı bâṭıl gürûh işitmez
Gitdikleri ṭarîḳa Gebr ü Mecûs gitmez
İslâma bu cefâyı kâfir de olsa itmez
Müslim dinilmez aṣlâ bu ḳavm-ı eşḳıyâya
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ’ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ’ya

[515] Bu manzumenin nakarat beyti olan "Düşdi Hüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya / Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya" beytinin dipnotunda şöyle denmektedir: "Ma'lûm ya, kime sorarsañ bu beyt Kâzım Paşa'nıñdır der! Çünki Paşa-yı merḥûm bunı bi'l-intiḥâl kendi mâlımdur deyü ortaya neşr ü işâ'a iderek o şûretle daḫı ṭab' ıtdırmış ıdı. Hâlbuki merḥûmuñ da'vâsı büsbütün muḫâlif-i ḥaḳîḳat olup, çünki Şirzâd beyt-i mezbûruñ bâvî oldığı manẓûmeyi 1289 târîḫinde ṭab' ıtdırmışdır ve Paşa'nıñ beyt-i mezkûrı kendi nâmına işâ'a vo neşr itmesi bu târîḫden çok soñra vuḳû'a gelmişdir!!". Gerçekten de Kâzım Paşa'nın bu beyti nakarat olarak kullandığı müsemmen şeklinde yazılmış bir manzumesi vardır. Bu beyitle aralarındaki tek fark ikinci mısradaki "git" kelimesinin Kâzım Paşa'da "var" olarak kullanılmasıdır. Kâzım Paşa'nın Müsemmen şeklindeki bu manzumesi için bu kitabın "Kâzım Paşa, Makâlîd-i 'Aşk" bölümüne bakınız.

5 Ḳur'ân idüp tilâvet Ṭâhâ'yı öldürirler
Ḳatl eyleyüp İmâm'ı "Yâsîn" iderler ezber
Al ḳanlara boyandı dür-dâne-i Peyember
Baḳ ne sitemler oldı evlâd-ı "hel-etâ"ya
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

6 Nerde Yehûdlardan çekdi bu ẓulmı 'İsâ
Fir'avndan bu ġadri görmüş degildi Mûsâ
Kımdür Ḥüseyn'e beñzer olsun Muḥammed-âsâ
Bu cehliyân elinde üftâde biñ belâya
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

7 'Aşḳ olsun ol şehîd-i kûy-ı vefâya el-ḥaḳ
Al ḳanı ile virdi ruḥsâr-ı 'aşḳa revnaḳ
Meydân-ı 'aşḳ-ı Ḥaḳ'da başı kesildi nâ-ḥaḳ
Tâ meşḳ ola bu 'aşḳı 'uşşâḳ-ı mübtelâya
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

8 Bezm-i elestüñ olmuş ser-mest-i câm-ı 'aşḳı
Ḫalḳa lisân-ı Ḥaḳ'dan söyler kelâm-ı 'aşḳı
Teşrîf içün ḳudûm-ı pâki maḳâm-ı 'aşḳı
Başı elinde girdi dergâh-ı Kibriyâ'ya
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

9 Feryâd-ı cünbişüñden ey rûzgâr-ı mihnet
Söndi çerâġ-ı îmân ṣoldı gül-i risâlet
Ṣayd oldı kerkesâna 'anḳâ-yı ḳâf-ı vaḥdet
Dâm-ı ḳażâya düşdi sîmurġ-ı 'arş-pâye
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

10 Ol şâha eyledikçe her dem hücûm leşker
Oḳ üste ok ururlar ḫançerler üste ḫançer
Meydânda şehper açmış ṭâvûs-ı 'arşa beñzer
Ḥayf ol ġurâb esîri ferḫunde-per hümâya
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

11 Bir ḥadde irdi zaḫm-ı şemşîr ü tîr ü nîze
Kim olmuş ol ġarîbüñ a'żâsı rîze rîze
Âġûş-ı 'izzetüñde baḳ beslenen 'azîze
Bir merḥamet iden yoḳ maḥbûb-ı Murtażâ'ya
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

12 Eyvâh eger bu işden Zehrâ olursa âgâh
Eyler cihân-ı ḳudsi ma'rûż-ı şu'le-i âh
Bir na'ra ile şarṣar hep kâ'inâtı billâh
Mazlûmenüñ bu âhı âteş saçar semâya
Düşdi Ḥüseyn atından ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

13 Dîvân-ı intiḳâma geldükde işbu ümmet
Ol dem olur hüveydâ âteş-feşân ḳıyâmet
Kimden umar şefâ'at kimden arar selâmet
Kim ki eziyyet eyler Peyġamber-i Ḫudâ'ya
Düşdi Ḥüseyn atından şaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

14 Ey 'arş tâc-dâr vey sidre şeh-süvâr
Maḥrûm-ı luṭfuñ itme bu 'abd-i sûg-vâr
Feyż-i şefâ'atüñle güldür o eşk-bâr
Geldikde rûz-ı maḥşer dîvân-ı Kibriyâ'ya
Düşdi Ḥüseyn atından şaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

15 Necl-i mükerremüñ-çün giryân olan muḥibbân
Ḫandân olur o gün kim eyler cihânı giryân
Sensüñ şefî'-i 'işyân sensüñ kefîl-i ġufrân
Bi'l-cümle dôstân-ı Sulṭân-ı evliyâya
Düşdi Ḥüseyn atından şaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibrîl git ḫaber vir Sulṭân-ı Enbiyâ'ya

3- (Müseddes) Muṣîbet-i 'Uẓmâ, Ḥażret-i İmâm-ı Şehîdüñ Re's-i Mübârekini Ẕebḥİtmek Maḳṣad-ı Mel'ûnânesiyle Şimr-i La'în İmâm-ı Müşârün-ileyhüñ Ṣadr-ı Pâk-i Ṣad-çâkine Başup Çıḳdıġı Eṣnâda Mel'ûn-ı Merḳûm Ḥaḳḳında Olan Ḫiṭâb-ı Pür-'itâbı Mübeyyendür

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Rûḥa olmuşdur mübeddel cismimüñ mâhiyyeti
Müncelî görmekdeyim rûḥumda raḥmâniyyeti
Söyle ey ẓâlim meger bu taḫt-gâh-ı 'izzeti
Boş mı ṣanduñ pâdişehler pâdişâhı andadur
Başma ẓâlim sîneme 'arş-ı İlâhî andadur
Ḳalb dirler nâmına Ḥaḳ cilve-gâhı andadur

2 Ṭutdıġım yol râh-ı Ḥaḳ'dur şâh-râh-ı 'aşḳdur
Zaḫm-ı mühlikler vücûdumda güvâh-ı 'aşḳdur
Taḫta-i sînem müşebbek taḫt-gâh-ı 'aşḳdur
Mülk-i 'aşḳuñ pâdişâh-ı ġam-sipâhı andadur
Başma ẓâlim sîneme 'arş-ı İlâhî andadur
Ḳalb dirler nâmına Ḥaḳ cilve-gâhı andadur

3 Başımı tenden cüdâ itmekse ḳaṣduñ ey la'în
Ṣadrım incitmeksizin olmaz mı bu emr-i 'aẓîm
Büsbütün olsun mı dirseñ ḫurd u ḫâş ol sîne kim
Ḳâ'inâtuñ ḳıble-i 'âlem-penâhı andadur
Başma ẓâlim sîneme 'arş-ı İlâhî andadur
Ḳalb dirler nâmına Ḥak cilve-gâhı andadur

4 Bûse-gâh-ı Ḥażret-i Zehrâ'yı ṣad-çâk eyleme
Şûm ayaġuñla maḳâm-ı pâkı nâ-pâk eyleme
Ẕât-ı pâk-i Mâliki'l-mülki elem-nâk eyleme
Mülk-i 'adlüñ Vâḥid ü Ḳahhâr şâhı andadur
Başma ẓâlim sîneme 'arş-ı İlâhî andadur
Ḳalb dirler nâmına Ḥaḳ cilve-gâhı andadur

5 Başdığuñ şadra sezâdur Mescidü'l-Aḳṣâ disem
Bî-muḥâbâ sürme Beytü'l-Maḳdis'e levṣ-ı ḳadem
Çıḳma bâm-ı Ka'be-i tevḥîde ey 'Abdü'ṣ-ṣanem
Çünki esrâr-ı İlâhiyye kemâ-hî andadur
Başına ẓâlim sîneme 'arş-ı İlâhî andadur
Ḳalb dirler nâmına Ḥaḳ cilve-gâhı andadur

6 Cân çekilmiş her ṭarafdan cismimüñ bâlâsına
Ârzû-mend-i liḳâdur Ḥażret-i Mevlâ'sına
Uçmaḳ ister dem-be-dem lâhûtiyân şaḥrâsına
Murġ-ı rûḥuñ lâne-i 'arş-iştibâhı andadur
Başma ẓâlim sîneme 'arş-ı İlâhî andadur
Ḳalb dirler nâmına Ḥaḳ cilve-gâhı andadur

7 Ẓâten olmuşken göñül mülki ḫarâb-ı ḳaḥṭ-ı âb
İtme bu ma'mûreyi ẓâlim ḫarâb-ender-ḫarâb
'Arş-ı Raḥmân'dur bu belki 'arşdan da müsteṭâb
Şeb-çerâġ-ı 'arş âh-ı ṣubḥ-gâhı andadur
Başma ẓâlim sîneme 'arş-ı İlâhî andadur
Ḳalb dirler nâmına Ḥaḳ cilve-gâhı andadur

8 Kimse öldürmez bu zilletle daḥı müşrikleri
Sen naṣıl i'dâm idersüñ bir muvaḥḥid serveri
Baḳ Medîne semtine der-ḫâṭır it Peyġamber'i
Tâc-dâr-ı enbiyânuñ ḫâb-gâhı andadur
Başma ẓâlim sîneme 'arş-ı İlâhî andadur
Ḳalb dirler nâmına Ḥaḳ cilve-gâhı andadur

9 Bir içim ṣu virmedüñ ne Ekber'e ne Aṣġar'a
Ḳanıma beñzer Furât aḳmış taġılmış çöllere
Ḳalsun artıḳ hep şikâyâtım ṣabâḥ-ı maḥşere
Zümre-i bî-çâregânuñ dâd-ḫâhı andadur
Başma ẓâlim sîneme 'arş-ı İlâhî andadur
Ḳalb dirler nâmına Ḥaḳ cilve-gâhı andadur

10 Degmedik ḫançer mi yâ peykân mı ḳaldı sîneye
Yâreler açduñ derin bu sîne-i bî-kîneye
Böyle 'âlü'l-'âl ṣadrı vaḥşiyâne çigneme
Rabb-i A'lâ'nuñ mu'allâ bâr-gâhı andadur
Başına ẓâlim sîneme 'arş-ı İlâhî andadur
Ḳalb dirler nâmına Ḥaḳ cilve-gâhı andadur

4- (Müseddes) Şimr-i Mel'ûnuñ Ḫançeri Altında Ḥażret-i İmâm-ı Şehîd'üñ Cenâb-ı Rabbü'l-'İzzet'e Ḳarşu Olan Ḥasb-i Ḥâl-i Ḍarâ'at-İştimâlidür. Münâcât.

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ḥażret-i Cânân'a terk-i cân ise şarṭ-ı vuṣûl
Ṣûret-i ḥâlimden artıḳ buldı maḳṣûda ḥuṣûl
Yâ İlâhî oldı mı nâçîz ḳurbânım ḳabûl
Oldı mı şâyeste-i taḳdîm bu cân-ı zebûn
İşte ḥulḳûm-ı ża'îfım işte tîġ-ı Şimr-i dûn
Yâ İlâhî şâhid ol "innâ ileyhi râci'ûn"

2 Yâ İlâhî şâhid ol oldum 'alâyıḳdan berî
'Ahdime ḳıldım vefâ terk eyledim cân u seri
Bu ṣusuzluḳdan yanan ḥançer bu Şimr'üñ ḥançeri
Bu ḳılıç bu nîze bu peykân bu cism-i la'l-gûn
İşte ḥulḳûm-ı ża'îfim işte tîġ-ı Şimr-i dûn
Yâ İlâhî şâhid ol "innâ ileyhi râci'ûn"

3 Lîk ġâyet şerm-sârım senden ey Ma'bûd-ı pâk
Kim degil şâyân-ı ḳurbânı bu cism-i zaḫm-nâk
Neyleyim düşmenler itmiş ḥurd u ḫâş u çâk çâk
Zaḫmdan bu ḥâle gelmiş bu ten-i âlûde-ḫûn
İşte ḥulḳûm-ı ża'îfim işte tîġ-ı Şimr-i dûn
Yâ İlâhî şâhid ol "innâ ileyhi râci'ûn"

4 Eşk-bâr-ı zevḳ-i vaṣl-ı dostdur çeşm-i terim
Aġlamaz ġamdan cemâlullâhı görmüş gözlerim
Gerçi mühlik yârelerden göz göz olmuş peykerim
Sû-be-sû itmiş revâne çeşme çeşme eşk-i ḫûn
İşte ḥulḳûm-ı ża'îfim işte tîġ-ı Şimr-i dûn
Yâ İlâhî şâhid ol "innâ ileyhi râci'ûn"

5 Ḥaḳḳ'a ḳurbân eyledim yetmiş cüvân-ı meh-cebîn
Ḳanlarıyla lâle-zâr olmuş bütün rûy-ı zemîn
Kerbelâ ṣaḥrâsın itdim reşk-i firdevs-i berîn
"Hâzihî cennâtü 'adnin fe'dḫulûhâ ḫâlidûn"
İşte ḥulḳûm-ı ża'îfim işte tîġ-ı Şimr-i dûn
Yâ İlâhî şâhid ol "innâ ileyhi râci'ûn"

6 Cezbe-i 'aşḳ-ı İlâhî böyle itdi iḳtiżâ
Cânımı emvâlimi etfâlimi ḳıldım fedâ
Tâ ki olsun meslekim erbâb-ı 'aşḳa reh-nümâ
Meşrebim tâ evliyâ'ullâha olsun reh-nümûn
İşte ḥulḳûm-ı ża'îfim işte tîġ-ı Şimr-i dûn
Yâ İlâhî şâhid ol "innâ ileyhi râci'ûn"

7 Her belâ her ẓulm ḫâżır bu dil-i âgâh içün
Sîne-i pür-zaḫmda tâkat mı ḳalmış âh içün
Bir müselmân yoḳ ki imdâd eylesün Allâh içün
Her cihetden düşmenân-ı dîn füzûn-ender-füzûn
İşte ḥulḳûm-ı ża'îfim işte tîġ-ı Şimr-i dûn
Yâ İlâhî şâhid ol "innâ ileyhi râci'ûn"

8 Gerçi ẓâlimler cihânda ḫaylice ḳan eylemiş
Söyleyüñ bu zulmi hangi nâ-müselmân eylemiş
Süd emer ma'ṣûmı kim sîrâb-ı peykân eylemiş
Öldürür âḫir beni billâh bu dâġ-ı derûn
İşte ḥulḳûm-ı ża'îfim işte tîġ-ı Şimr-i dûn
Yâ İlâhî şâhid ol "innâ ileyhi râci'ûn"

9 Yüz çevirdi ḫayme-gâha ṭoġrı düşmen el-amân
Gel yetiş imdâda ey Peyġamber-i âḫir zamân
Ehl-i Beyt'üñ oldı yâ ceddâ esîr-i düşmenân
Kâ'ınâta çökmesün mi dehşet-i reybü'l-menûn
İşte ḥulḳûm-ı ża'îfim işte tîġ-ı Şimr-i dûn
Yâ İlâhî şâhid ol "innâ ileyhi râci'ûn"

10 Ḫayme-gâha ḳoşmadan maḳṣadları âyâ nedür
Kâ'ınâtı ditreden bu âh u vâveylâ nedür
Yoḫsa ḳaṣdı düşmenüñ etfâl-i ma'ṣûmânadur
Ḳandedür tâb u taḥammül ḳandedür ṣabr u sükûn
İşte ḥulḳûm-ı ża'îfim işte tîġ-ı Şimr-i dûn
Yâ İlâhî şâhid ol "innâ ileyhi râci'ûn"

11 Eylese ikmâl bârî ḳâtilim bî-dâdını
Ḥulḳuma sür'atle çalsa ḫançer-i fûlâdını
Duymasam evlâdımuñ cânlar yaḳan feryâdını
Olmasa derd-i derûnum bu meṣâ'ible füzûn
İşte ḥulḳûm-ı ża'îfim işte tîġ-ı Şimr-i dûn
Yâ İlâhî şâhid ol "innâ ileyhi râci'ûn"

12 Kâş evvelce olaydım râh-ı 'uḳbâ sâlikî
Yâ bu tâli'de anamdan ṭoġmayaydım kâşkî
Ẓulm ü cevrinden sipihrüñ dâd bir feryâd iki
Ol daḫı baḫtım gibi yâ Rabbî olsun vâj-gûn
İşte ḥulḳûm-ı ża'îfim işte tîġ-ı Şimr-i dûn
Yâ İlâhî şâhid ol "innâ ileyhi râci'ûn"

13 Ehl-i Beyt'üñ ḥaḳḳını itmiş tebâh âl-i Yezîd
Nâr-ı dûzaḫla 'azâbı dem-be-dem olsun şedîd
Yâ İlâhî ey müzilli külli cebbârin 'anîd
Eyle etbâ'-ı Yezîd'üñ ḫânumânın ser-nigûn
İşte ḥulḳûm-ı ża'îfim işte tîġ-ı Şimr-i dûn
Yâ İlâhî şâhid ol "innâ ileyhi râci'ûn"

5- (Müseddes) Ḥażret-i İmâm-ı Mażlûm Ṭarafından Nâ-merdân-ı Şâm ve Melâ'în-i Kûfe'ye Ḳarşu İrâd Buyurılan Ḫiṭâbe-i Şedîdü'l-Me'âldür. Fâci'a.

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Ḳıble-gâhım Ka'bedür maḳṣûd u ma'bûdum İlâh
Ḳavlime ikrârıma ceddim Peyember'dür güvâh
Bî-günâhım cümle edyân u milelde bî-günâh
İntisâbımdur günâhım var ise Peyġamber'e
Ehl-i Ḥaḳḳ'ı Şâmiyân öldürmeyüñ nâ-ḥaḳ yere
Görmeyüñ bu ẓulmı câ'ız ḫânedân-ı Ḥaydar'a

2 Bildiñüz mi ben kimim çeşm-i çerâġ-ı Ḥaydar'ım
Biż'a-i pâkîze-i ḫâtûn-ı rûz-ı maḥşerim
Nev-gül-i gülşen-sarây-ı Ḥażret-i Peyġamber'im
Yoḳ mıdur îmâniñüz âyâ o vâlâ-gevhere
Ehl-i Ḥaḳḳ'ı Şâmiyân öldürmeyüñ nâ-ḥaḳ yere
Görmeyüñ bu ẓulmı câ'ız ḫânedân-ı Ḥaydar'a

3 Ḳatlimüñ esbâbını iżâḥ idüñ âyâ nedür
Mevc-zen deryâ gibi leşkerle bu ṣaḥrâ nedür
Bir nefer mażlûmı öldürmekde bu ġavġâ nedür
Ben ki mevte teşneyim ḥâcet mi var bu leşkere
Ehl-i Ḥaḳḳ'ı Şâmiyân öldürmeyüñ nâ-ḥaḳ yere
Görmeyüñ bu ẓulmı câ'ız ḫânedân-ı Ḥaydar'a

4 Mültezimse tâ'at-ı emr-i Yezîd-i bî-ḥayâ
İtmeyüñ benden anı ümmîd ey ehl-i hevâ
Uḳtulûnî uḳtulûnî bi'l-cefâ'ı ve'l-ezâ
Ṭavranuñ ey ẓâlimân şemşîr ü tîr ü ḫançere
Ehl-i Ḥaḳḳ'ı Şâmiyân öldürmeyüñ nâ-ḥaḳ yere
Görmeyüñ bu ẓulmı câ'iz ḫânedân-ı Ḥaydar'a

5 Ṣâliḥım fısḳ u fücûrı irtikâb eyler miyim
Fâsıḳ u fâcir Yezîd'e intisâb eyler miyim
Dîn-i Tersâ üzre ben şürb-i şarâb eyler miyim
Ehl-i Ḥaḳḳ'ı Şâmiyân öldürmeyüñ nâ-ḥaḳ yere
Görmeyüñ bu ẓulmı câ'iz ḫânedân-ı Ḥaydar'a[516]

6 Bâṭılı taṣdîḳ idüp de ḥaḳḳı inkâr eylemem
Kendimi fermân-ber-i serdâr-ı eşrâr eylemem
Rûḥ-ı pâk-i Aḥmed'i maḥẓûn u bîzâr eylemem
Tâbi'ım her vechile aḥkâm-ı şer'-i envere
Ehl-i Ḥaḳḳ'ı Şâmiyân öldürmeyüñ nâ-ḥaḳ yere
Görmeyüñ bu ẓulmı câ'iz ḫânedân-ı Ḥaydar'a

7 Vâlî-i Şâm oğlına bey'at muḥâl-ender-muḥâl
Pâre pâre itseñüz de yoḳ bu emre iḥtimâl
İşte meydân işte ben lâzım degildür ḳîl ü ḳâl
Hiç teraḫḫum itmeyüñ bu bî-kes ü bî-yâvere
Ehl-i Ḥaḳḳ'ı Şâmiyân öldürmeyüñ nâ-ḥaḳ yere
Görmeyüñ bu ẓulmı câ'iz ḫânedân-ı Ḥaydar'a

8 Eyleyüñ ḳatlimde isti'câl nâ-merdân-ı Şâm
Hep idüñ icrâya bu fi'l-i fecî'i ihtimâm
Muntaẓırdur rûḥum istiḳbâle l-Ḥayy-ı Lâ-yenâm
Ḫûn-çekân girsem gerek bezm-i ḫużûr-ı Dâver'e
Ehl-i Ḥaḳḳ'ı Şâmiyân öldürmeyüñ nâ-ḥaḳ yere
Görmeyüñ bu ẓulmı câ'iz ḫânedân-ı Ḥaydar'a

9 İ'tilâ-yı rûḥımı ehl-i semâvât istiyor
Enbiyâ vü evliyâ feyż-i mülâḳât istiyor
Da'vî-i 'aşḳa Ḥabîbim benden işbât istiyor
Naḳd-ı cândur pişkeş-i ma'şûḳ 'âşıḳ pervere
Ehl-i Ḥaḳḳ'ı Şâmiyân öldürmeyüñ nâ-ḥaḳ yere
Görmeyüñ bu ẓulmı câ'iz ḫânedân-ı Ḥaydar'a

10 Oğlumuñ al ḳanına maḫlûṭ idüñ göz yaşımı
Öldürüñ evlâdımı dâmâdımı ḳardaşımı
Cedd-i pâkim nîzelerde görmek ister başımı
Ḫoş gelür ḥâlim bu ṣûretle cenâb-ı Ḥaydar'a
Ehl-i Ḥaḳḳ'ı Şâmiyân öldürmeyüñ nâ-ḥaḳ yere
Görmeyüñ bu ẓulmı câ'iz ḫânedân-ı Ḥaydar'a

11 Ṭurmasun fâsıḳ Yezîd islâmı maḥẓûn eylesün
Ḥâmilân-ı Ḥażret-i Ḳur'ân'ı dil-ḫûn eylesün
Gökleri 'aksiyle tâ maḥşer şafaḳ-gûn eylesün
Bu muḳaddes cismimüñ aḳdıḳça ḳanı yerlere
Ehl-i Ḥaḳḳ'ı Şâmiyân öldürmeyüñ nâ-ḥaḳ yere
Görmeyüñ bu ẓulmı câ'iz ḫânedân-ı Ḥaydar'a

[516] Manzumenin bu beşinci bendi diğer bendler gibi altı mısra olması gerekirken dördüncü mısra yazılmamıştır.

12 Ḳatlimi ḳanlı yazıyla alnıma yazmış felek
Teşne-leb tîġ-ı ihânetle şehîd olsam gerek
Âl-i Süfyân'da bu neng ü 'âr ḳalsun ḥaşre dek
Kim Peyember oġlını öldürdiler nâ-ḥaḳ yere
Ehl-i Ḥaḳḳ'ı Şâmiyân öldürmeyüñ nâ-ḥaḳ yere
Görmeyüñ bu ẓulmi câ'iz ḫânedân-ı Ḥaydar'a

13 Ey Resûl-i Kibriyâ 'işyânı çoḳ bir bendeyim
Ancaḳ evlâduñ tevellâsıyla ḳalbi zindeyim
Nâ'il-i feyż-i şefâ'at olmaḳ ümmîdindeyim
Bu cihândan 'âzim olduḳda cihân-ı dîgere
Ehl-i Ḥaḳḳ'ı Şâmiyân öldürmeyüñ nâ-ḥaḳ yere
Görmeyüñ bu ẓulmi câ'iz ḫânedân-ı Ḥaydar'a

6- (Müseddes) Bu Daḫi Nâ-Kesân-ı Şâm'a Ḫiṭâben Bir Maḳâle-i Tevbîḫânedür. Ṣâ'iḳa.

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Cedd-i pâkimdür Muḥammed bâb-ı zî-şânım 'Alî
Benden eyler aḫz-ı âṣâr-ı velâyet her velî
Cebhe-i pâkimde envâr-ı İlâhî müncelî
Maẓhar-ı esrâr u esmâ-yı Ḫudâ'yım öldürüñ
Şâmiyân ben nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'yım öldürüñ
Öldürüñ rûḥ-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ'yım öldürüñ

2 Ḳanımı dökmekse ger maḳṣûduñuz nâ-ḥaḳ yere
İrşdür maẓlûmen ölmek cümle Âl-i Ḥaydar'a
Fikriñüz yoḫsa eziyyetse eger Peyġamber'e
İşte ben sıbṭ-ı Resûl-i Kıbriyâ'yım öldürüñ
Şâmiyân ben nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'yım öldürüñ
Öldürüñ rûḥ-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ'yım öldürüñ

3 Ḳatlim olmuş bâ'is-i iḥyâ-yı şer'-i muḥterem
Rûḥ-ı reyḥândur anuñ-çün cânıma tîġ-ı sitem
Şerḥa şerḥa itseñüz a'żâmı aṣlâ yoḳ dimem
Ben rıżâ-yı şîve-i ḥükm-i ḳażâyım öldürüñ
Şâmiyân ben nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'yım öldürüñ
Öldürüñ rûḥ-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ'yım öldürüñ

4 İtmeyüñ ḳatlimde ihmâl ey gürûh-ı nâ-bekâr
Bir mu'înim yoḳ ki itsün ḳâtilimden aḫz-ı şâr
Ḳardaşım 'Abbâs yâ oġlum 'Alî Ekber mi var
Bî-kes ü bî-yâver ü bî-aḳribâyım öldürüñ
Şâmiyân ben nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'yım öldürüñ
Öldürüñ rûḥ-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ'yım öldürüñ

5 Ġam yimem tîġ-ı ḫuṣûmetle kesilse ellerim
Yerlere Ceyḫûn gibi aḳdıḳça ḫûn-ı peykerim
Ṣafḥa-i ḫâke Kelâmullâh'ı taḥrîr eylerim
Bâṭın-ı Ḳur'ân imâm-ı evliyâyım öldürüñ
Şâmiyân ben nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'yım öldürüñ
Öldürüñ rûḥ-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ'yım öldürüñ

6 Şûret-i cânân göründi çeşm-i ḫûn-âlûdıma
Ḳanlu gözlerle gerek bakṣam ruḫ-ı Ma'bûdıma
Bir dem evvel Şâmıyân reh-yâb idüñ maḳṣûdıma
Öldürüñ ser-mest-i ṣahbâ-yı rıżâyım öldürüñ
Şâmıyân ben nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'yım öldürüñ
Öldürüñ rûḥ-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ'yım öldürüñ

7 Ehl-i Beyt'e ẓulm Sûfyânîleri şâd eyleyüñ
Ka'be'yi vîrân idüp de Şâm'ı âbâd eyleyüñ
Bâr-gâh-ı Żü'l-celâl'i mâtem-âbâd eyleyüñ
Ben ki râh-ı Żü'l-celâl'e reh-nümâyım öldürüñ
Şâmıyân ben nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'yım öldürüñ
Öldürüñ rûḥ-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ'yım öldürüñ

8 Ḳatl idüñ ferzend-i ma'ṣûm-ı Nebiyy-i Raḥmet'i
Eyleyüñ ṣad-çâk tâ-maḥşer ḳulûb-ı ümmeti
Öldürüñ Şâh-ı Şehîdân-ı diyâr-ı ġurbeti
İşte ben Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ'yım öldürüñ
Şâmıyân ben nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'yım öldürüñ
Öldürüñ rûḥ-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ'yım öldürüñ

9 Fıkr-i istimdâd gelmez bu dil-i âgâhıma
Sız Yezîd'e faḫr idüñ ben de Resûlullâh'ıma
Baḳmayuñ zûr-ı 'aṭaşdan böyle âh u vâhıma
Mâhî-i âteş-geh-i baḥr-ı belâyım öldürüñ
Şâmıyân ben nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'yım öldürüñ
Öldürüñ rûḥ-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ'yım öldürüñ

10 İtdigin herkes bulur 'uḳbâda ey ḳavm-i li'âm
Şanmayuñ ḳalsun cezâsız fi'liñüz yevmül-ḳıyâm
Bendesin elbet şefâ'atle ider ceddim bekâm
Nûr-ı çeşm-i Şâfi'-i rûz-ı cezâyım öldürüñ
Şâmıyân ben nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'yım öldürüñ
Öldürüñ rûḥ-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ'yım öldürüñ

7- (Müseddes) Nevḥa

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 Müselmânım diyen bir nâ-müselmân
Bu emr-i nâ-sezâya virdi fermân
Ḳatîl islâm ḳâtil de müselmân
Ḳatîli bildiñüz mi ey 'azîzân
Şehîd-i ḫançer-i Şimr-i sitem-ger
Peyember oġlıdur Allâhu Ekber

2 Yetîmânı ḳalan beytü'l-ḥazensiz
Gezen başı cıdâlarda bedensiz
Yatan ṣaḥrâda cismi pîrehensiz
Düşen toprakḷara na'şı kefensiz
Şehîd-i ḫançer-i Şimr-i sitem-ger
Peyember oġlıdur Allâhu Ekber

3 Yezîd ey bed-terîn-i ḫalḳ-ı ‘âlem
Duşün bir ḳıydığuñ zât-ı mükerrem
Degil Mûsâ degil ‘İse’bn-i Meryem
Degil Yaḥyâ degil İdrîs ü Âdem
Şehîd-i ḫançer-i Şimr-i sitem-ger
Peyember oğlıdur Allâhu Ekber

4 “Elâ ta‘sen lekûm” ey sifle-ümmet
Umar mıydı bunı sizden o ḫażret
Ki görsün Ehl-i Beyt’i biñ ihânet
Olan ġaltîde-i ḫûn-ı şehâdet
Şehîd-i ḫançer-i Şimr-i sitem-ger
Peyember oğlıdur Allâhu Ekber

5 Su’âl itdüm şehâdetle mübâhî
‘Aceb kimdür bu maḥbûb-ı İlâhî
Ki aġlar ḥâline hep murġ u mâhî
Didi ṣorma o şâh-ı güm-sipâhı
Şehîd-i ḫançer-i Şimr-i sitem-ger
Peyember oğlıdur Allâhu Ekber

8- (Müseddes) Ṣayḥa

(Mef‘ûlü Mefâ‘ilün Fa‘ûlün)

1 Maṭlûb göründi Kibriyâ’ya
Tâ ‘aşḳı ide bülend-pâye
Dikḳatle baḳıldı evliyâya
Ehliyyet içün bu müdde‘âya
Gönderdi Ḥüseyn’i Kerbelâ’ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

2 Ḥasretle iderdi ‘aşḳ eyvâh
Kim olmadı kimse benden âgâh
Bu ḥâlet-i ye’s içinde nâ-gâh
Geldi heyecâna ġayretullâh
Gönderdi Ḥüseyn’i Kerbelâ’ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

3 Ṭurduḳça arada perde-i cân
Elvirmez olur viṣâl-i cânân
Maḳṣûd-ı ezel bu idi her ân
Tâ şâhid-i ‘aşḳ ola nümâyân
Gönderdi Ḥüseyn’i Kerbelâ’ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

4 Olmaḳ diledi cemâl-i Mevlâ
Âyîne-i tîġdan da peydâ
Bir ḳanlu göze ide tecellâ
Tâ kim göre başka bir temâşâ
Gönderdi Ḥüseyn’i Kerbelâ’ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

5 İskât içün ıżṭırâb-ı 'aşḳı
Neşr itmek içün kitâb-ı 'aşḳı
Bildirmek içün cenâb-ı 'aşḳı
Nûş itmek içün şarâb-ı 'aşḳı
Gönderdi Ḥüseyn'i Kerbelâ'ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

6 Temkînini bozmaya ḳażâdan
Ser-mest ola neş'e-i rıżâdan
Ḫavf itmeye ḳavm-i eşḳıyâdan
Başı kesile ṣusuz ḳafâdan
Gönderdi Ḥüseyn'i Kerbelâ'ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

7 Seyr eyle o pâdişâh-ı 'aşḳı
Ol şâh-ı cihân-penâh-ı 'aşḳı
Göstermege bâr-gâh-ı 'aşḳı
'Âşıḳlara resm ü râh-ı 'aşḳı
Gönderdi Ḥüseyn'i Kerbelâ'ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

8 Müstaġraḳ-ı baḥr-ı ḥayretim ben
Âyâ ne idi murâd-ı Żü'l-men
Dünyâ ḳadar aşfıyâ ṭururken
Bunca ṣuleḥâ-yı dîn içinden
Gönderdi Ḥüseyn'i Kerbelâ'ya
Ġarḳ eyledi lücce-i belâya

9- (Müseddes) Şîven. 'Âlem-i Menâmda Ḥażret-i Ḫâtemü'l-Enbiyâ Ṭarafından Nûr-ı 'Aynı Olan Cenâb-ı İmâm Ḥüseyn'e Hemân Kerbelâ Cânibine 'Azîmet İtmesi İçün Vuḳû'a Gelen Tavṣiye ve Taḥrîżât-ı Ḥikmet-âyât-ı Risâlet-penâhî'yi Müş'irdür

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Terk-i cândur ḳurb-ı Rabbu'l-'İzzet'e râh-ı vuṣûl
Himmet it ol devlet-i 'uẓmâyı kesbe çâre bul
Zevḳi yoḳ âlâmı çoḳ 'ömre nihâyet vir oġul
Vâdî-i 'aşḳuñ çekil iḳlîm-i feyż-efzâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

2 İtmedikçe 'âşıḳ-ı müştâḳ ifnâ-yı vücûd
Görmez envâr-ı ḥaḳîḳatden tecellâ-yı şuhûd
Ḥâk ü ḫûna düşmedikçe yoḳdur imkân-ı ṣu'ûd
Bâr-gâh-ı sidrenüñ bâm-ı felek-fersâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

3 Żebḥden bâk itme çün ibnü'z-zebîḥüñ oġlısuñ
Şibl-i Ḥaydar'suñ daḫı Sultân-ı Kevneyn oġlısuñ
Cilve-fermâ-yı maḳâm-ı "Ḳâbe ḳavseyn" oġlısuñ
Çıḳ 'azîzim sen de ḳavs-i ḳurbuñ "ev-ednâ"sına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

4 Ger teḳarrübse murâduñ 'aşḳ şâhen-şâhına
Var götür ḳurbânlaruñ teslîm-i bismil-gâhına
Bakma bî-kes ümmehâtuñ nâle-i cân-kâhına
Hem ilişme anlaruñ feryâd u vâveylâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

5 Ḳatlüñi temhîd içün bî-ḫâb u râḥatdur Yezîd
İtme tedbîrüñden aṣḥâb-ı Suḳayf'ı nâ-ümîd
Olsun a'dâ-yı Ḥudâ tenhâlıġuñdan müstefîd
Nînova'nuñ rıḥlet eyle deşt-i şîven-zâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

6 Ummadıḳ cevri baña bu ḳavm-i ġaddâr itdiler
Emrimi müstehziyâne redd ü inkâr itdiler
'Âḳıbet Ḳur'ân'ı da iḥrâḳ-bı'n-nâr itdiler
Ġayrı ma'nâ virdiler elfâẓına imlâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

7 Şer'imi tezyîfe ḳalḳışdı gürûh-ı eşḳıyâ
Pây-ı taḫḳîrât ile çignendi aḥkâm-ı Ḥudâ
Çekdigim zaḥmetler oldı hep hebâ-ender-hebâ
Âlet oldı dîn-i Ḥaḳ .....lerüñ dünyâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

8 Żâyi' olmuş ḥaḳḳımı sa'y it de istirdâd ḳıl
Târumâr olmuş binâ-yı şer'imi âbâd ḳıl
Kendüñi ifnâ ile ibḳâsına imdâd ḳıl
Büsbütün maḥv olmadan bârî çalış iḥyâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

9 Başdı ṭûfân-ı ḍalâlet arżı ey Nûḥ-ı zamân
Ümmet-i merḥûmeyi fülk-i necâta al hemân
Aç o fülk-i himmete ḳanlı kefenden bâd-bân
Zevraḳ-ı cismüñ daḫi ṣal ḫâk ü ḫûn deryâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

10 Bildigim maḥlûḳ ise bu zümre-i Mervâniyân
Bî-ḥayâ bir ḳavmdür maẓlûma virmezler amân
Ḳan güderler aḫz-ı şâr itmek dilerler her zamân
Benden ol Bedr ü Ḥuneyn eşyâḫına ercâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

11 Muḳteżâ-yı maṣlaḥat ṣulḥ eyledi oġlum Ḥasan
Ḥarbdür şimdi faḳat ışlâḥ-ı dîni gösteren
Başḳa dürlü sönmez işbu âteş-i cevr-ü fiten
Seyl-i ḫûn-âb-ı şehâdet çâredür itfâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

12 Ḫârıḳu'l-'âde şehâdetle eyâ Şâh-ı Ḥicâz
Enbiyâ vü evliyâdan bul kemâl-i ımtıyâz
İsm-i pâküñ la'l-gûn ḳanuñla "Sârallâh" yaz
Bâr-gâh-ı Żü'l-celâl'üñ ṭârem-i a'lâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

13 Ḳanuña ḳanı ḳarışsun şîr-ḫâre Aṣġar'uñ
Ġarḳ-ı ḫûn olsun daḫı 'Abbâs u 'Avn u Ca'fer'üñ
Ḫılḳaten ḫulḳan bañа beñzer 'Alıyy-ı Ekber'üñ
Kendi destüñle kefen geydür ḳad-i zîbâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

14 Ḳardaşuñ ḳolsuz şehîd olsun da devrilsün 'alem
Şerbet-i şâfî deyü bîmâruñ içsün zehr-i ġam
Âhuvân-ı Yeṣrib ü Baṭḥâ ġazâlân-ı Ḥarem
Cümle ṣayd olsun dıyâr-ı Kûfe'nüñ nesnâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

15 Destüñe degmezse 'âṣûrâda ger âb-ı Furât
Âbdest al ḳan ile ḳıl 'âṣıḳâne bir ṣalât
Ditresün tekbîr ü tehlîlüñden oġlum kâ'inât
Lâyıḳ olsun ḳıldıġuñ mevlâlaruñ Mevlâ'sına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

16 Ḫâme-i dil-dûz-ı peykân bâm-dâd-ı ḫûn-ı ser
Muṣḥaf-ı ruḫsâruña yazsun mübârek sûreler
Naḳş olunsun nâṣiyeñde ḫaṭṭ-ı "ve'n-şaḳḳa'l-ḳamer"
Mazhar olsun ṣûretüñ tefsîrine ma'nâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

17 Cânıbeynüñde şehîdân-ı melâyık-manẓaruñ
Çâk-ber-çâk oldıġı ḥâletde nâzık peykerüñ
Re's-i maḳṭû'uñ bir elde dîger elde Aṣġar'uñ
Gir bu ṣûretle Ḫudâ'nuñ maḥşer-i kübrâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

18 Dök feżâ-yı maḥşere yek-ser benât-ı Ḥaydar'ı
Da'vet it ẓâlimlere ḳahr-ı Ḫudâ-yı Ekber'i
Dâd-ḫâh ol târumâr eyle ṣufûf-ı maḥşeri
Başḳa bir şûrış-füzûn it maḥşerüñ ġavġâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

19 Her beliyyâta ḥamûl olsun ten-i milḥnet-resüñ
Ḥażret-i Ḳur'ân gibi yansun ḫıyâm-ı aḳdesüñ
Bî-peder etfâl-i ma'ṣûmuñ benât-ı bî-kesüñ
Dest-gîr olsun gerek Şâm'uñ eşerr-i nâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

20 Maḥv-ı muṭlaḳ ol nüfûz-ı ḥükme eyle ictihâd
Ḳıl cahîm ü cenneti fermân-pezîr-i inḳıyâd
Düşmenânuñ nâ-murâd it dôstânuñ ber-murâd
Çâre-sâz ol anlaruñ dünyâsına 'uḳbâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

21 Ḥâlıḳ ihmâl eylemez a'dâya mühlet virse de
Ḥaḳḳı elbette ider iḥḳâḳ-ı "nârun mü'ṣade"
Var ḳıyâs it ḥâl ü şân-ı ḥaşmı zîrâ ḥaşrda
Müdde'î bi'z-zât Mevlâ'dur bu ḳan da'vâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

22 Zaḫm-ı ḫûnîn-i şehîdân gül gibi ḥâlâ güler
Güller açmışdur ten-i nâzüklerinde yâreler
Gülşen-i Peyġamber'i seyr itmek isterseñ eger
Uġra bir dem Kerbelâ'nuñ dil-güşâ ṣaḥrâsına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

23 Seyr ḳıl bir kerre sen ol zâhid-i bî-ġayreti
Eylemiş bu feyżden maḥrûm ehl-i sünneti
Kendüsince 'îd-i ekberdür mezâruñ vaḥşeti
Kim ki eyler i'tinâ Şâh-ı Şehîd'üñ yasına
Ḥâżır ol oġlum Ḥüseyn'im Kerbelâ ġavġâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ ṣaḥrâsına

10- (Müseddes) Bu Daḫi O Me'âlî Mutażammındur

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Pây-ı menḥûsuñla başma bu müşebbek sîneme
Seng-i miḥnetle ṭoḳunma ḫurd u ḫâş âyîneme
Beyt-i Ma'mûr-ı İlâhî'dür bu sîne çigneme
Düşme kâbûsâne böyle ḳalb-i vîrân üstüne
Yâreli sînemde başma nâ-tüvân cân üstüne
Çıḳma ey bî-raḥm kâfir 'arş-ı Raḥmân üstüne

2 Şoñ nefesde Rabbimi tesbîḥe bârî vir mecâl
Sîne-i ṣad-çâkimi itme bu rütbe pây-mâl
Andadur maḥfûẓ âyât-ı Kerîm-i Żü'l-celâl
Çıḳma ey 'Abdu'ṣ-Ṣanem âyât-ı Ḳur'ân üstüne
Yâreli sînemde başma nâ-tüvân cân üstüne
Çıḳma ey bî-raḥm kâfir 'arş-ı Raḥmân üstüne

3 Bir nefer maẓlûmı bu zilletle ey Mervâniyân
Kimse öldürmez eger müşrik de olsa bî-gümân
Ḳatline bir müslimüñ yetmez mi bir zaḫm-ı girân
Urmadan maḳṣad nedür peykân peykân üstüne
Yâreli sînemde başına nâ-tüvân cân üstüne
Çıḳma ey bî-raḥm kâfir 'arş-ı Raḥmân üstüne

4 Cümle ḥayvânât iken bu ḳıṭ'ada sîr-âb-ı âb
Âl-i Peygamber neden ḳalsun 'aṭaşdan dil-kebâb
Hangi dînde hangi mezhebde revâdur ey kılâb
Şaldıra bin nâ-müselmân bir müselmân üstüne
Yâreli sînemde başma nâ-tüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-raḥm kâfir 'arş-ı Raḥmân üstüne

5 Hangi milletden şudûr itmiş bu gûne fi'l-i şûm
İşte aḳvâm u milel işte Mecûs u işte Rûm
Vahşiyâne hangi ḳavm-i bî-ḥayâ itmiş hücûm
Ḫançer ü şemşîr ile sulṭân-ı zî-şân üstüne
Yâreli sînemde başma nâ-tüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-raḥm kâfir 'arş-ı Raḥmân üstüne

6 Ârzûñuz benden ey a'dâ-yı dîn Sufyânıyân
Bir la'în ibnü'l-la'îne aḫz-ı bey'atdur hemân
Hey Ḫudâ-neşnâslar lâzım degüldür bir zamân
Lât u 'Uzzâ'ya ṭapınmaḳ ehl-i îmân üstüne
Yâreli sînemde başma nâ-tüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-raḥm kâfir 'arş-ı Raḥmân üstüne

7 Olmayaydı ey Ḫudâ ism-i Ṣabûr'uñ cilve-ger
Kâş olaydı bâr-gâh-ı âsumân zîr ü zeber
Anda kim her sûdan itdi Şâmiyân-ı bed-güher
Ẓâlimâne ḥamleler Şâh-ı Şehîdân üstüne
Yâreli sînemde başma nâ-tüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-raḥm kâfir 'arş-ı Raḥmân üstüne

8 Geçmedi bilmem neden bu kâr-gâh-ı kün-fekân
Yerlere ol dem ki ḳaṣd itdi Ḥüseyn'e Kûfiyân
Şanki oldı ḥamle-âver bir ṭaḳım rûbeh-dilân
Yârelenmiş ḫâk ü ḫûn-âlûd arslan üstüne
Yâreli sînemde başma nâ-tüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-raḥm kâfir 'arş-ı Raḥmân üstüne

9 Belde-i islâm imâmü'l-müslimîne oldı teng
Avladı ḫâk-i Ḥıcâz âhûların ḫûk u peleng
Dindi âlullâha vâveylâ esîrân-ı Fireng
Seyf-i 'udvân çekdiler Maḥbûb-ı Yezdân üstüne
Yâreli sînemde başma nâ-tüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-raḥm kâfir 'arş-ı Raḥmân üstüne

10 Mecma'-ı islâmı Şâmîler perîşân itdiler
Cümleten deryâ-yı ġufrânı ḳızıl ḳan itdiler
Tek İmâm-ı 'aṣra mı Allâh'a 'işyân itdiler
Ḳıldılar Mervâniyân ṭuġyân ṭuġyân üstüne
Yâreli sînemde başma nâ-tüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-raḥm kâfir 'arş-ı Raḥmân üstüne

11 Perverîş-yâb-ı yed-i Peygamber olmuş bir beden
Yandı üç gün tâb-ı cân-sûz-ı şu'â'-ı şemsden
Peyker-i şad-pâresin gördükde bî-ġasl u kefen
Perde çekdi ḫâk ü ḫûn ol na'ş-ı 'uryân üstüne
Yâreli sînemde başma nâ-tüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-raḥm kâfir 'arş-ı Raḥmân üstüne

12 Nerde ḳaldı ḥürmet-i Peyġamber-i âḫır zamân
Bu cefâlar âline şâyeste mi ey ẓâlimân
Hic ġażûbâne yürür mi tâbi‘-i islâm olan
Bir ṭaḳım bî-dâd-res eṭfâl-i nâlân üstüne
Yâreli sînemde başma nâ-tüvân cân üstüne
Çıḳma ey bî-raḥm kâfir ‘arş-ı Raḥmân üstüne

13 Ṭutdıñuz ḳayd-ı esâretde benât-ı Ḥaydar’ı
Ḳıldıñuz küffârı hep tezyîf-i islâma cerî
Dôstânı aġladup güldürdüñüz düşmenleri
Aldıñuz dâreynde ḫüsrân ḫüsrân üstüne
Yâreli sînemde başma nâ-tüvân cân üstüne
Çıḳma ey bî-raḥm kâfir ‘arş-ı Raḥmân üstüne

14 Ber-ḥayât oldukça ġamdan eşk-rîz olsam gerek
Bu muṣîbet ‘âleme dâġ-ı derûndur ḥaşre dek
Hiç elem-nâk olmaduñ mı ey cefâ-perver felek
Ḥamlesinden ol şeyâṭînüñ Süleymân üstüne
Yâreli sînemde başma nâ-tüvân cân üstüne
Çıḳma ey bî-raḥm kâfir ‘arş-ı Raḥmân üstüne

11- (Müseddes) Şehâdet. İmâm-ı Mazlûmuñ Ḫâtime-i Ḥayâtı Olaraḳ Żü’l-Cenâḥ Üzerinden Âyet-i Raḥmet gibi Yere Şeref-Nüzûli

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

1 Ġam-ḫâne-i arżdan ziyâde
Ġavġâ-yı ‘aẓîm var semâda
Gûyâ ki zemîn-i Kerbelâ’da
Atdan yere düşdi Ḥuccetullâh
Vâ-Fâṭımetâh vâ-‘Aliyyâh
Atdan yere düşdi Ḥuccetullâh

2 Ey ḥâl-i cihâniyân zebûn ol
Ey ṣafḥa-i ḫâk baḥr-ı ḫûn ol
Ey ḳubbe-i çarḫ ser-nigûn ol
Atdan yere düşdi Ḥuccetullâh
Vâ-Fâṭımetâh vâ-‘Aliyyâh
Atdan yere düşdi Ḥuccetullâh

3 Baġlandı ‘ibâda bâb-ı raḥmet
Çökdi ruḫ-ı kâ‘inâta ẓulmet
Yâ Rab bu ne âteşîn ḳıyâmet
Atdan yere düşdi Ḥuccetullâh
Vâ-Fâṭımetâh vâ-‘ Aliyyâh
Atdan yere düşdi Ḥuccetullâh

4 Ya Rab bu ne ẓulm-i nâdir-emṣâl
Kim şer‘-i Nebî idildi iḅṭâl
Ḳur’ân-ı Kerîm olundı pâ-mâl
Atdan yere düşdi Ḥuccetullâh
Vâ-Fâṭımetâh vâ-‘Aliyyâh
Atdan yere düşdi Ḥuccetullâh

5 Şâm ehli Yezîdiyân-ı gümr-râh
Evlâd-ı Resûl'e kıydı eyvâh
Gelmez mi zuhûra gayretullâh
Atdan yere düşdi Ḥuccetullâh
Vâ-Fâṭımetâh vâ-'Aliyyâh
Atdan yere düşdi Ḥuccetullâh

12- (Mesnevî) Du'â-nâme-i Bezm-i 'Azâ

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

1 Aḥadâ 'izzet ü celâlüñ içün
Ṣamedâ zât-ı Żü'l-celâlüñ içün

2 Enbiyâ-yı 'iẓâm ḥürmetine
Evliyâ-yı kirâm ḥürmetine

3 Yâ İlâhî be-ḥürmet-i Ḳur'ân
Be-Nebiyy-i muḳaddes-i zî-şân

4 Ḫâtemü'l-enbiyâ Resûlullâh
Şâfi'-i ümmetân-ı nâme-siyâh

5 Ehl-i Beyt-i Resûl ḥürmetine
Nesl-i pâk-i Betûl ḥürmetine

6 Anlaruñ çekdigi muṣîbet içün
Kerbelâ'da ḳopan ḳıyâmet içün

7 Pâre pâre düşen bedenler içün
Hep ḳızıl ḳan olan kefenler içün

8 Ḥaḳḳ'a ḳurbân olan cüvânlar içün
Ḥaḳ yolında şehîd olanlar içün

9 Kesilen teşne-kâm başlar içün
Dökilen la'l-fâm yaşlar içün

10 Ehl-i Beyt'üñ fiġân u âhı içün
Kerbelâ Şâh-ı ġam-sipâhı içün

11 Bu muḥaḳḳar 'azâyı eyle ḳabûl
Ḳıl bu cem'üñ du'âsını maḳbûl

12 Nerede var ise 'azâ-yı Ḥüseyn
Meclis-i mâtem ü bükâ-yı Ḥüseyn

13 Cümlesin ḳıl muṭâbıḳ-ı me'mûl
Vâṣıl-ı bâr-gâh-ı ḥüsn-i ḳabûl

14 Reh-neverdân-ı ḫâk-i pâk-i Ḥicâz
Ḥâcıyân-ı ḥarîm-i 'arş-ṭırâz

15 Zâyirân-ı e'imme-i eṭhâr
'Âkifân-ı meşâhid-i ebrâr

16 Cümlesin eyle ḫurrem ü ḫoş-ḥâl
Kendi dâr u diyârına îṣâl

17 Ḳıl 'umûmen bilâd-ı islâmı
Behre-mend-i refâh u ḫoş-kâmî

18 Dîn-i islâmı pây-dâr eyle
Düşmen-i dîni ḫâr u zâr eyle

19 Pâdişâhân-ı mülk-i islâmı
Tâc-dârân-ı ma'delet-kâmı

20 Hele 'Abdü'l-Ḥamîd Ḫân-ı zamân
Ol mu'aẓẓam ḫalîfe-i zî-şân

21 Pây-ı taḫtında fârıġu'l-bâliz
Sâyesinde emîn ü ḫoş-ḥâliz

22 'Ömr ü iḳbâlini füzûn eyle
Ḫaşmını maḥv u ser-nigûn eyle

23 Kışverin şen memâlikin ma'mûr
Ḫâṭırın eyle ḫurrem ü mesrûr

24 Düşmeni maḥv u bî-mecâl olsun
Pây-ı ḳahruñla pây-mâl olsun

25 Vükelâ-yı fiḫâm-ı devletini
Ümerâ-yı 'iẓâm-ı şevketini

26 Ḳıl muvaffak umûr-ı ḫayra müdâm
Cümlesin eyle baḫtiyâr u be-kâm

27 Ḫâṣa ol ḫusrev-i sitâre-sipâh
Şeh-i İrân Muẓafferü'd-dîn Şâh

28 Ḫusrev-i Cem-ḫadem cihân-ârâ
Câ-nişîn-i Sikender ü Dârâ

29 'Ömr ü iclâlin ile rûz-efzûn
Ḳalbine vir sürûr-ı gûnâ-gûn

30 Eyle maḥzûn ra'iyyetin dil-şâd
Ḫalḳın âsûde kışverin âbâd

31 Siyyemâ ḫażret-i sefîr-i kebîr
Ṣâ'ibü'r-re'y ü ṣâḥib-i tedbîr

32 Dâ'im olsun şükûh u iḳbâli
Pây-dâr olsun 'ömr ü iclâli

33 Sâyesin başımızdan eyleme kem
Mihribân ḳıl ra'iyyete her dem

34 Yâ İlâhî be-ḥakk-ı Âl-i Resûl
Şîrzâd-ı fakîrî itme melûl

35 Muḫtaṣar ḫıdmetin ḳabûl eyle
Lâyıḳ-ı dergeh-i Resûl eyle

36 Ḳıl kederden bu mecma'ı âzâd
Bi'n-Nebiyyi ve âlihi'l-emcâd

TÂHİR (18. Yüzyıl)

(Gazel) Merşiye[517]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 'Âlemi ṭutdı şehîd-i Kerbelâ'nuñ fürḳatı
Mâ-cerâyı gûş iden merdüñ ḳalur mı ṭaḳatı

2 Kerbelâ'da yâ Muḥammed yâ 'Alî âvâzesi
Çıḳdı heft-âsumâna ey Muḥammed ümmeti

3 Eylediler Şâh Ḥüseyn'i 'âḳıbet anlar şehîd
İtmediler ḫânedân-ı Muṣṭafâ'ya ḥürmeti

4 Dâ'imâ cân-ı Yezîd'e hem de ḳavm ü nesline
La'netullâh ile olsun mü'minînüñ la'neti

5 Sâlık-ı 'aşḳa budur Ṭâhir hemân vird-i zebân
Ehl-i Beyt'üñ cümlesine ola Ḥaḳk'uñ raḥmeti

TÂHİRÜ'L-MEVLEVİ (TÂHİR OLGUN) (1877-1951)

1- (Murabba') Şehîd-i Kerbelâ'ya[518]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilün)

1 Ey serîr-i ibtilâya şâh-ı bî-efser Ḥüseyn
Ser-fedâyân-ı ṭarîḳ-i ḳurbete server Ḥüseyn
Böyle yâd eyler seni ḳalb-i elem-perver Ḥüseyn
Nesl-i Zehrâ şıbl-i Ḥaydar sıbṭ-ı Peygamber Ḥüseyn

2 Cedd-i pâküñ nâ'il olmuşduñ rükûb-ı dûşına
Fer virürdüñ vâlid-i zî-şânuñuñ âġûşına
Ḥażret-i Faḫru'l-Betûl'üñ sîne-i pür-cûşına
Cism-i pür-nûruñda el-ḥaḳ zînet ü zîver Ḥüseyn

3 Âh o cismüñ re's-i maḳtû'ı olup âvâresi
Gerden-i mazlûmuñ oldı ḫâke ḳan fevvâresi
Ḫûnuñuñ her ḳaṭresi bir sönmez âteş pâresi
Muḥterik ḥâlâ o âteş-pâreden diller Ḥüseyn

[517] Tâhir, Mecmû'a-i Eş'âr, Ankara Millî Kütüphane, No: Yz.A 5347/2, v. 11b.
[518] Tâhir Olgun (Tâhirü'l-Mevlevî) Edebiyat Lügatı, Haz. Kemal Edib KÜRKÇÜOĞLU, İstanbul 1973, s. 98.

4 Ẓulme tâbı‘ olmaduñ dünyâya olduñ ḥaḳ-nümâ
Bir cihân-ı ḥırṣa ḳarşı durduñ ey merd-i Ḫudâ
Ḥaḳḳ’ı i‘lâ itmek üzre kendüñi ḳılduñ fedâ
Oldı ṭavruñ sâlikân-ı Ḥaḳḳ içün rehber Ḥüseyn

5 İndirâs-ı şer‘-i ġarrânuñ ḳoşup imdâdına
Sîne gerdüñ iḫtirâsuñ ṣavlet-i bî-dâdına
Baḳmaduñ ḥattâ bu yolda sevgili evlâduña
Cân-sipâr-ı ‘azmüñ oldı Aṣġar u Ekber Ḥüseyn

6 La‘l-i pâküñ bulmamışken ḫaylı dem bir ḳaṭre ṣu
İncilâ itmiş iken zâtuñda sırr-ı vaḥdehû
İtmeduñ Allâh içün ehl-i şeḳâya ser-fürû
Oldı ḥâlüñden nümûde mâye-i Ḥaydar Ḥüseyn

7 Her cerîḥañdan temevvüc itdi bir deryâ-yı nûr
Oldı her mızraḳ tenüñde pür-tecellî naḫl-ı Ṭûr
Kesdi ṣoñ ser-rişte-i hestîyi şemşîr-i şürûr
Böyle açdı rûḥ-ı bî-ḳayduñ senüñ şehper Ḥüseyn

8 Süllem-i mi‘râc olup zaḫmı ten-i mecrûḥuñuñ
Kerbelâ bir “ḳurb-ı ev ednâ”sı oldı rûḥuñuñ
Cilve-i ‘âşıḳ-nüvâzı eyledi Subbûḥuñuñ
Ẓâtını bir luṭf-ı ‘âlü’l-‘âl ile maẓhar Ḥüseyn

9 Cedd-i ḳudsî-ḫılḳatüñ Şâh-ı Rısâlet ‘aşkına
Murtażâ-yı Kıbriyâ Zehrâ-yı ‘işmet ‘aşkına
Dâder-i ekrem o ser-mest-i şehâdet ‘aşkına
Eyle Ṭâhir bendeñi bâbuñda bir Ḳanber Ḥüseyn

2- (Müsemmen) Merşiye[519]

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün)

1 Ehl-i velâ ezelden ḳâ’il olup belâya
Kesb itdi i‘tilâyı ṣabr eyleyüp cefâya
Oldı bu yol güzer-gâh evlâd-ı Muṣṭafâ’ya
Girdi Ḥüseyn-i maẓlûm vâdî-i ibtilâya
Evlâd u âli bir bir gitdi reh-i beḳâya
Ḳaldı yegâne ḫayfâ meydânda en-nihâye
Cism-i şerîfi düşdi ṣaḥrâ-yı Kerbelâ’ya
Rûḥ-ı laṭîfi uçdı tâ ‘arş-ı Kıbriyâ’ya

2 Cân virdiler pey-â-pey iḫvân u yâr u yâver
Yâ Rab naṣıl bu ḥâle insân taḥammül eyler
Ḳıldı ḳader o câyı Âl-i Nebî’ye maḥşer
Pîşinde pâre pâre oldı ‘Aliyy-i Ekber
Destinde çâk idildi ḫulḳ-ı ‘Aliyy-i aṣġar
Cism-i şerîfi düşdi ṣaḥrâ-yı Kerbelâ’ya
Rûḥ-ı laṭîfi uçdı tâ ‘arş-ı Kıbriyâ’ya.

[519] Tâhir Olgun, İslam Yolu Mecmuası, 18 Kasım 1948, Sayı 7, s. 4.

3 Gûşında ceyyidâtuñ efgân-ı ıżṭırârı
La'linde ḳaḫṭ-ı âbın âlâm-ı ışṭıbârı
Çeşminde aşfıyânuñ ecsâd-ı dil-figârı
Cismînde eşkıyânuñ peykân-ı ḫûn-nişârı
Ḳalbinde iştiyâḳ-ı ceddiyle şevḳ-i Bârî
Bî-tâb idüp nihâyet ol şâh-ı yek-süvârı
Cism-i şerîfi düşdi ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Rûḥ-ı laṭîfi uçdı tâ 'arş-ı Kibriyâ'ya

4 Âmâc idince cismin her tîri eşkıyânuñ
Ditrerdi rûḥ-ı pâkı Sulṭân-ı Enbıyâ'nuñ
Aldıḳça bir cerîḥa ferzendi Muṣṭafâ'nuñ
Ḳanlar dökerdi çeşmi Zehrâ vü Murtażâ'nun
Bulduḳda intihâ-yı envâ'ı ibtilânuñ
Cândan idüp icâbet fermânına Ḫudâ'nun
Cism-i şerîfi düşdi ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Rûḥ-ı laṭîfi uçdı tâ 'arş-ı Kibriyâ'ya

5 Mecrûḥ idüp vücûdın yetmiş iki yerinden
Revzenler açdı dosta seyr ide ġadr-i düşmen
İñletdi kâ'ınâtı feryâd u âh u şîven
Ṭâhir bu vaḳ'a oldı dünyâya dehşet-efgen
Evṣâf-ı cedd-i pâkı minberde söylenirken
İtdi cihâna sırr-ı zihn-i 'aẓîmı rûşen
Cism-i şerîfi düşdi ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'ya
Rûḥ-ı laṭîfi uçdı tâ 'arş-ı Kibriyâ'ya

TÂ'İB (TÂ'İB MEHMED ÇELEBİ) (17. Yüzyıl)

Terkîb-i Bend Der-Şân-ı Reyḥâneteyn-i Gülzâr-ı Şehâdet ve Seyyideyn-i Ṣadr-ı Siyâdet[520]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

I

1 Nic'olur derd-i cihân-sûz-ı ḳıyâmet-zâdı
Olmada cûşış-i ṣad-giryeye her dem bâdî

2 Niçe bulsun eşer-i tâb-ı şumâr-ı ġamdan
Ṭab'-ı erbâb-ı ḫıred ḫâṭıra-i âzâdı

3 Niçe redd eylemesün luṭfını dehrüñ âdem
Göricek zîr-i kemâlinde olan bî-dâdı

4 Niçe itsün yine gül-geşt-i gülistân diller
Niçe bir ḫâr-ı elem bülbül ider feryâdı

5 Niçe olsun ser-i ümmîde 'aceb sâye-fiken
Bâl-i ser-beste-hümâyân-ı sürûr u şâdî

[520] Tâ'ib Mehmed Çelebi Divanı (Yüksek Lisans Tezi). Haz. Güler DOĞAN, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003, s. 106.

6 Nic'olur dilde güzârende-i keştî-i ḫayâl
Ġarḳa-i ḥayret iken lücce-i isti'dâdı

7 Niçe âh eylemesün derd ile ser-geşte-dilân
Seyr idüp çarḫ-ı kühen-zâda bu resm-i 'âdı

8 Nedür âyîne-i gerdişde olan naḳş-ı fenâ
Nedür ol vaḳ'a-i ḥayret-ger-i ḥâl-i şühedâ

II

9 Añup ol vaḳ'ayı ṣad red ile ḫâmûş oldum
Dûd-ı şeb-kâle-i âhımla siyeh-pûş oldum

10 Şaḥş-ı hicrân ile şeb-gâh-ı taḥayyülde dirîġ
Zaḫm-ı sînem gibi hem-ḫâb u hem-âġûş oldum

11 Ẕikr-i feryâd-ı 'aṭaş-cûy-ı Ḥüseyn ile gehî
Âh u zâr itmede dem-beste vü medhûş oldum

12 Yâd idüp dehr-i sitem-nûşını la'l-i Hasan'ı
Ḫûn-ı dil nûş iderek cân ile ser-ḫoş oldum

13 Gâh geh ḫâṭıra geldükçe 'ıyâl-ı şühedâ
Bir 'aceb çâresi yoḳ derd-i ġama dûş oldum

14 O güher-pârelerüñ diñlemege destânın
Dâġ-ı ḫûnîn ile ser-tâ-be-ḳadem gûş oldum

15 Bezm-i medḥinde olup ol iki şâhuñ her dem
Sâġar-ı fürḳat ile mest-i keder-nûş oldum

16 Biri dürr-i ṣadef-i baḥr-i nübüvvet-perver
Biri gülzâr-ı siyâdetde şüküfte gül-i ter

III

17 Görüñ ol ẓâlim-i bî-raḥm 'adû-yı bed-ḫâh
Eyledi ḥâl-i dilin rûz-ı ḳıyâmetde penâh

18 Laḫt laḫt itdi ciger-pâresini zehr anuñ
Tîġ-ı teşvîr ile ḫayfâ ki o maġżûb-ı İlâh

19 Ḫûn-ı pâk ile la'l-gûn idüp deşt ü deri
Oldı gûyâ ki zemîn âyîne-i âteş-gâh

20 Lâle-veş cism-i laṭîfinde olan dâġlaruñ
İtmede her biri ol ẓâta taḥassürle nigâh

21 Ẓulmet-i mekri ṭutup rûy-ı cihânı yek-ser
Mâh u ḫurşîde olur perde-keş-i ebr-i siyâh

22 Dest-i kûtâh-ı tazallümle olup târ-efgen
Kerbelâ deştine zeyn eyledi ṣad gülbün-i âh

23 Bu ta'aṣṣubla dil-i 'âlemi mecrûḥ itdi
Buña râżî mı olur Ḥażret-i Mevlâ-yı İlâh

24 Düşdi bu şerm ile teşnî'-i 'itâba raġbet
Tâ ki teskîn ola göñlümde bu sûz u fürḳat

IV

25 Ki eyâ kâsır-ı maḳṣûre-nişînân-ı 'ınâd
Ḫalef-i dûde-i Peyġamber'i itdüñ ber-bâd

26 Eylemez eyledigüñ cevri Yezîdâ kâfir
Var mı dünyâda 'aceb sencileyin seng-nihâd

27 Maḥv idüp âb-ı şeḳâvetle ḥaḳîḳat resmin
Ṣafḥa-i 'âleme ḥaḳḳâ ki ḳoduñ cevr ile ad

28 Semt-i ışrâr-ı ḍalâletde yektâsuñ sen
Saña hem-ser olamaz rütbede Fir'avn ile 'Âd

29 Vâye-dâr olmuş iken ol güher-i vâlâdan
Ḫasf idüp feyż-i kemâlin eşer-i mâder-zâd

30 Dehre bir âteş-i cân-sûz-ı fenâ şalduñ kim
Kâh-ı ḫırmen gibi yanmaḳda derûn-ı 'annâd

31 İtdüñ ol gevher-i nâ-süfteyı ḫâk-âlûd
Bezm-i gerdûnda ḳoparduñ yine yer yer feryâd

32 Saña her vechile ma'ḳûl sezâdur la'net
Ne sezâ belki dü 'âlemde cezâdur la'net

V

33 Gerçi çoḳdur hevesüm şetm ile teşnî'a velî
Bu da besdür saña ey esfel-i bezm-i ezelî

34 Lafẓ-ı tel'în-i vücûduñla degüldür lâyıḳ
Ola ḫâyîde-ârâ güfte-i evṣâf-ı celî

35 Ne revâdur ki vire rişte-i güftâra nizâm
Her ḫazef-pâre-i bî-reng ḫaṭâ vü zeleli

36 Hem olur mânı'-i ta'rîf-i mezâyâ-yı niyâz
Hem olur bâb-ı temennâya ḥicâb-ı emeli

37 Yetişür ḫaclet-i âsîb-i kıyâm-ı maḥşer
Yetişür aña meḫâfât-ı şumâr-ı 'ameli

38 Yetişür fikr-i ḳażâyâ-yı ḥuḳûḳ-ı şühedâ
Yetişür aña küdûrât-ı ġam-ı âl-i 'Alî

39 Yine tekrâr iderek ol iki şâhuñ vaṣfın
Biz hemân 'arż idelüm dilde olan mâ-ḥaṣalı

40 El açup dergeh-i Bârî'ye du'â eyleyelüm
Ḥaḳḳ-ı imkânı ḥaḳîrâne edâ eyleyelüm

VI

41 Dem-be-dem vâṣıl-ı âṣâr-ı peyâm it yâ Rab
Kerem ü cûd ile i'ṭâ-yı selâm it yâ Rab

42 Birini gülşen-i bâġ-ı ḥarem-i 'Adn içre
Serv-i nev-bâve-i âzâd-ı ḫırâm it yâ Rab

43 Birini devḥa-i Ṭûbâ'da mışâl-i bülbül
Murġ-ı ḳudsî-nefes-i ẕikr-i müdâm it yâ Rab

44 Her birin zümresi olan Resûlullâh'uñ
Nâ'il-i rütbe-i 'ulyâ-yı maḳâm it yâ Rab

45 O iki çeşm-i cihân-bîni ki rûz-ı maḥşer
Ser-be-ser nâẓır-ı aḥbâb-ı kirâm it yâ Rab

46 Bu fırâḳ ile ġam-âlûde olan 'uṣṣâḳı
Dem-i maḥşerde de hem-ḥaşr-ı ḳıyâm it yâ Rab

47 Biz de bir 'âṣî-i pür-sehv ü ḫaṭâ-perdâzuz
Bizi de vâṣıl-ı aṣḥâb-ı 'iẓâm it yâ Rab

48 Sûziş-i nâle-i âh-ı şühedâ ḥürmetine
Ḥâlet-i zemzeme-i 'aşḳ-nümâ ḥürmetine

VII

49 Çâh-ı ḥırmân-ı maḥabbetde göñül üftâde
Cân ise ḫâk-i reh-i 'aşḳa olup ser-dâde

50 Naḳş-ı nisyân ile pür levḥ-i şu'ûr-ı ḫâṭır
Niçe mümkin ola her vechile ṣâf u sâde

51 Dâġ ursun sere hep seng-i fırâḳ-ı Ḥaseneyn
Ne ġam erbâb-ı dil olmazsa eger âzâde

52 Kân-cû olsa da âşûb-ı ḫayâlı besdür
Cısının 'uṣṣâḳ bu âteşle ḳo virsün bâda

53 Şunmasun sâġar-ı luṭfın yine sâḳî-i felek
Ḥîre-mestân-ı ġama neş'e virür mi bâde

54 Yâ İlâhî dil-i vîrâne mühim-sâz olsun
'Âmir-i ḥikmet-i luṭfuñ o ḫarâb-âbâda

55 Nefḫa-i bûy-ı ḳader-baḫş-ı gül-i ḥikmetle
Olmada ṣad-be-ṣad âşüfte-demâġ âmâde

56 Cân ile bendelerüñden biri de Tâ'ib'dür
Luṭf-ı tevfîḳüñe her ḥâl ile ol râġıbdur

TEVFİK (1826-1901)

(Terkîb-i Bend) Merşiye[521]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

I

1 Geldi ol demler kı 'âlem âh u nâlân eylesün
Sînesin pür-dâġ idüp çâk-ı girîbân eylesün

2 Geldi ol eyyâm kim ehl-i zemîn ü âsumân
Âh-ı ṣubḥ u şâm ile âfâḳı vîrân eylesün

3 Yâ idüp girdâb-ı eşk-ı ḥasrete ġarḳ-ı vücûd
Âteş-i ġayretle yâ cismini sûzân eylesün

4 Ya'nî kim 'aşr-ı Muḥarrem geldi bu ḳalb-i ḥazîn
Derdini mâtem-serây-ı dehre i'lân eylesün

5 İtdiler sıbṭ-ı Resûl-i Ekrem'i anda şehîd
Ḥâşe-lillâh kim bu ḥâli ehl-i îmân eylesün

6 Böyle kâfir ẓâlimiñ ḥâmîsiniñ Ẕü'l-intiḳâm
Ġonca-ı âmâlini gül-nâr-ı ḥırmân eylesün

7 Mâcerâ-yı Ehl-i Beyt'i yâd idüp âdem olan
Yalıñız bu dem degil her ân efġân eylesün

8 İntiḳâm almaḳ o kâfirden eger mümkin ise
Dil o vâdîde fedâ-yı cevher-i cân eylesün

9 Âsumân ister ise 'âlemde rif'at bulmaġa
Mâh u mihrin ol daḫı bu yolda ḳurbân eylesün

10 La'net olsun tâ ebed la'net Yezîd'iñ cânına
İ'tibâr itmem anıñ hiç şübheli îmânına

II

11 Ḳurre-i 'ayn-ı Resûl-i Aḥmed-i Muḫtâr iken
Ġonca-ı gül-naḫl-i gülzâr-ı dil-i Ḳerrâr iken

12 İtdiler üftâde-i ḫûnîn-i ḫâk-i Kerbelâ
Nâzenîn perverde-i mehd-i sa'âdet-zâr iken

13 Nüh-felek ıẓhâr-ı mâtem itdi ol gün 'âleme
Kimseye raḥm eylemez bir ẓâlim ü ġaddâr iken

14 Cümleye olsun ḥarâm aḫz u 'aṭâ-yı zevḳ u şevḳ
Şimdi bâzâr-ı gönül ḫâhiş-ger-i ekdâr iken

15 Âhımız tâb-efgen-i kevn ü mekân olsa nola
Sûziş-i ġayretle dâ'im sîne âteş-bâr iken

[521] Kasâ'id-i Tevfik, İstanbul 1304, s. 22.

16 Böyle dil-sûz-ı cihân bir emr-i âḫar yazmadı
Kilk-i dîvân-ı ḳażâ bir kâtib-i esrâr iken

17 Görmedi mişlin bu ḥâl-i pür-melâliñ nüh-ḳıbâb
Ḫayli demdır kâ'inâtı rûz u şeb seyyâr iken

18 Damlayınca ḫûn-ı maẓlûm-ı şehîd-i Kerbelâ
Lerze-dâr itdi zemîni cây-ı istiḳrâr iken

19 Neş'esinden mest-i şahbâ-yı ġurûr oldı Yezîd
Ehl-i Beyt'iñ ol dem-i dehşetde ḥâli zâr iken

20 Destini âlûde-i ḫûn-ı şehîdân eyledi
Kendini şâyeste-i ḥırmân-ı ġufrân eyledi

III

21 Düşdi tâbût-ı zemîn üzre o cism-i nâzenîn
Ḫoḳḳa-i yâḳûtda mânende-i dürr-i şemîn

22 Âh u feryâd-ı 'Alî'den ol dem-i dil-sûzda
Çâk çâk oldı ḳulûb-ı enbiyâ vü mürselîn

23 Şâhid-i ḫâbîde-i bâl-i hümâ-yı 'izz iken
İtdiler ḫâşâk u ḫasdan penbe-i ḫâbisterin

24 Cur'a-peymâ-yı şafâ âzâde-i âlâm iken
Mübtelâ-yı derd ü miḥnet oldı hep ḥavrâ-yı 'în

25 İnkisâr-ı ḫâṭır-ı fürḳat-nişânından o dem
Birbirine ta'ziyet eylerdi eflâk ü zemîn

26 Revġan-ı ġamla fetîl-i âhdan bu derd ile
Yandırır gönlünde her şeb biñ çerâġ 'arş-ı berîn

27 Ser-nigûn ağlardı ye'sinden o demde zâr zâr
Naḫl-i ṭûbâ-yı cinân her bir nihâl-i yâsemîn

28 Ümm-i Dünyâ ḥasretinden ol ḳadar ḳan ağladı
Ḫayli dem gül-gûn aḳdı çeşme-i mâ'-i ma'în

29 Peyk-i nuṣret sen niçün itdiñ dirîġ-i merḥamet
Ḫânedân-ı Muṣṭafâ'ya cevr iderken kâfirîn

30 Vara beñzer medḫaliñ bunda seniñ de ġâlibâ
Düşmeniñ miydi behey ẓâlim seniñ Âl-i 'Abâ

IV

31 Ḳaldırup Allâh'dan ḫavf u ḫicâbı ol le'îm
Cânına ḳıydı Ḥüseyn'iñ cismini itdi dü-nîm

32 Âline evlâdına öyle cefâlar eyledi
Ser-sefîl oldı o demde öyle encâl-i kerîm

33 Kimse inṣâf itmeyüp bir kimse mihmân itmedi
Bî-ṣadef ḳaldı açıḳda bir nice dürr-i yetîm

34 Jâle ṣanmañ ṣubḥ-dem nâzil olan ol vaḳ'adan
Ṣu kesildi yerlere geçdi ḥicâbından nesîm

35 Öfkesinden çatlayup her dem şerer-pâş olmada
Düşmen-i Âl-i 'Abâ'ya kîn ü ġayżından caḥîm

36 Meşhede bağrın sürüp ol demde âhû-yı Ḫuten
İştihâr aldı anıñ-çün nâfe-i 'anber-şemîm

37 Her kim olsa reh-rev-i mi'râc-ı kûy-ı Murtażâ
Müjdeler olsun aña hâżâ ṣırâṭun müstaḳîm

38 Bilmedilerse ne mâni' ḳıymet-i iclâlini
Ol serîr-ârâ-yı 'izziñ bir ṭaḳım ṭab'-ı saḳîm

39 Ṣarf ider gencîne-i yâḳût-ı eşkin yoluña
Köhne bâzâr-ı maḥabbetden alan feyż-i 'amîm

40 Feyż-i dergâh-ı 'Alîden eyleriz kesb-i nişâb
Kim odur revnaḳ-fezâ-yı ravża-i Ümmü'l-Kitâb

V

41 Ol ne gündür ki ẓuhûrından ḫarâb oldı cihân
Ẓulmet-âbâd-ı fesâd oldı zemîn ü âsumân

42 Ol ne gündür sırrını idrâkden 'âciz 'uḳûl
Ol ne gündür bâ'iş-i ḥayret-fezâ-yı ins ü cân

43 Ol ne gündür heybetinden lerze-dâr oldı felek
Beyt-i Ma'mûr oldı bir köhne-sarây-ı kârbân

44 Ol ne gündür ġayretinden kendüsin pür-tâb ider
Ser-bürehne ṭaġlara düşdi bütün kerrûbiyân

45 Iżṭırâb-ı ḫâṭırından böyle bir hengâmede
Sidrede başın açup Cibrîl dirdi el-amân

46 Bağrına ṭaş başdırup iñlerdi ḥüznünden Furât
Kûhdan kûha şitâb eylerdi ebr-i ḫûn-feşân

47 Terk idüp zevḳ-i na'îmi girdiler hep mâteme
Ḳaralar ber-dûş idüp ġılmân u ḥavrâ-yı cihân

48 Ḥiddetinden çatlayup ol günde fânûs-ı felek
Sînesinde ḳaldı âṣârı degildir kehkeşân

49 Gördi kim Âl-i Resûl'i oldılar bî-âb u tâb
Ṭâṣdan ṭaşa çalardı başını âb-ı revân

50 Telḫ-kâm oldı bu ḫâletden mizâc-ı selsebîl
Tesliyet-baḫş-ı ḳulûb olsun bize ṣabr-ı cemîl

VI

51 Ḥayretinden ḳudsiyân eylerdi tevcîh-i ḥiṭâb
Birbirine dirdi ol gün hâzihî şey'ün 'ucâb

52 Kimse me'mûl eylemezdi kim ola ṣûret-nümâ
Perde-i taḳdîrde bir böyle emr-i nâ-ṣavâb

53 Bî-ser ü sâmân idüp ġâret-gerân-ı Kerbelâ
Ḳoydılar dûşîzegân-ı Ehl-i Beyt'i bî-niḳâb

54 Atlas-ı çarḫı ḥayâsından melâ'ik çâk idüp
Her biri bir pâresinden rûyına itdi ḥicâb

55 Ḥükmini icrâda şefḳat eylemezken 'âleme
Ḳalb-i sengîn-i ḳażâya virdi bu ḥâl iltihâb

56 Ser-fürû-bürde bu ḥâletden ḳader ser-mest iken
Düşdi başında olan zerrîn külâh-ı âfitâb

57 Ḥikmetinden ṣorsalar bu vaż'-ı nâ-hemvârınıñ
İḳtidârı var mı dehriñ itmege redd-i cevâb

58 İtmeyüp tenfîz-i aḥkâm-ı Ḥüseyn'i rûzgâr
Düşmeniñ eylerdi imżâ-yı berâtında şitâb

59 Olmayınca necl-i Peyġamber cihânda ber-murâd
Kim olur çarḫ-ı mu'allâ-yı fenâda kâm-yâb

60 Maḥşere terk eyledik biz şimdilik da'vâmızı
Orda seyr eyle vefâsız dehr sen ġavġâmızı

VII

61 Meclis-i üns-i 'alâda hir kim olsa muḥterem
Dehriñ 'indinde aña cevr eylemek gerçi ehem

62 Lîk evlâd-ı 'Alî'ye itdigin bir kimseye
İtmedi 'ömrinde aṣlâ ol sefîh-i bî-kerem

63 Ser-bürehne oldılar üştür-süvâr-ı râh-ı züll
Dürre-i nâ-süfte-i iḳbâl olan ḫayru'l-ümem

64 Çaġrışırlardı bu aḥvâli görüp murġ-ı hevâ
Bir olup ṣayyâd ile aġlardı âhû-yı ḥarem

65 Bî-kes ü bî-vâye gördükde nice şehzâdeyi
Âh idüp ol gün ṣarardı rûy-ı dînâr u direm

66 'Âleme i'lâm içün dâġ-ı dilin köhne zemîn
Yaḳdı her gün başına âteş o dem her bir 'alem

67 Telḫî-i ġam lezzet-i şehd-i ṣafâyı başdırup
Câm-ı leb-rîz-i elem devrârudır 'âlem bu dem

68 Ẕikr ü tesbîḥ-i melâ'ikden bu naẓmım gûş idüp
Neş'e-yâb olsun ṣafâsında 'ademden Muḥteşem

69 Nâ-bedîd oldı yine zevḳ u ṣafâsı 'âlemiñ
Böyle günde yâ naṣıl Tevfîḳ olmaz pür-elem

70 Yalıñız bir sen misin bu derd ile nâlân olan
Saña hem-demdir göñül bu yolda müslimân olan

TEVFİK (HASAN TEVFİK) (1834-1908)

1- (Terkîb-i Bend) Muḥarremiye

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

I - Su'âl-i Evvel Be-Mâh-ı Muḥarrem[522]

1 Ey Muḥarrem maḳdemiñ virmekde ṣad-ḥüzn ü melâl
Rû-nümâ olduḳça envâr-ı ṭulû'uñ ey hilâl

2 Tîġ-ı mâtem urılur her bir göñül elvâḥına
Yâreler eyler teceddüd yılda bir kez bu ne ḥâl

3 Ser-ber-efrâz-ı şuhûd olduḳça nûruñ ġam virür
Ser-firâz-ı eşhur u eyyâm iken ey re's-i sâl

4 Ol seḥâb-ı ẓulmet-i ġam içre eylersin mürûr
Her sene erbâb-ı 'aşḳa 'ârız oldı dürlü ḥâl

5 Zîr-i çeşm-i 'âşıḳân bir nehr-i ḫûn olmuş aḳar
Âh u feryâd ile eyler serv-ḳadân ḳaddi dâl

6 Sende bir ḥâlet mi var yâḫud ki nûruñ münḥasıf
Pertev-i envâr-ı cismiñ buldı mı ey mâh zevâl

7 Server-i İṣnâ-'aşersin ḳadriñ anlardan füzûn
Köhne mi oldı libâs-ı hâle-i rûy-ı cemâl

8 Nûh-ḳubâb-ı âsumânıñ zîveri olmuş iken
Ḳondı dâmân-ı cihâna perde-i gerd-iḫtilâl

9 Ḳanġı ḥâldir böyle maġmûm u mükedder eyleyen
Anı taḳrîr eyle ey mâh isterem aṣdaḳ-maḳâl

10 Ṭolmadı güftâr-ı ehl-i ḥâl ile ṭûmâr-ı 'aşḳ
Sırr-ı mübhem var mı ḥâlâ baḫş ider ehl-i kemâl

11 Her ne ḥikmet var ise bu ḥâl-i ġam-efzâda dı
Vâḳi-i ḥayretde ḳaldım ey meh-i ferḫunde-fâl

12 Dökdi çün eşk-i taḥazzün seyl gibi çeşm-i terim
Ḥâdiṣât-ı 'âlemi hep eylerim senden su'âl

[522] Ravza-i Âl-i 'Abâ, Hasan Tevfîk, İstanbul 1293, s. 16.

13 Virînede eyyâm-ı ‘aşrıñ ḥüzn ü ġam bâ‘iş nedir
Tâb-ı nûruñ gösterür hep derd ü hem bâ‘iş nedir

II - Cevâb-ı Evvel Ez-Mâh-ı Muḥarrem

14 Vâlî-i Şâm oldı çün çeşm-i cihândan nâ-bedîd
Yerine geçdi ḥükûmet eyledi oġlı Yezîd

15 Ol serîr-i salṭanat üzre teşaytun eyledi
Başına cem‘ eyleyüp ol bî-ḥisâb ḳavm-i ‘anîd

16 Eyledi teklîf-i bey‘at der-‘aḳab ol bî-ḥayâ
Ḥażret-i ṣıbṭu’n-Nebiyy-i ekreme anda pelîd

17 İtdi hep a‘vânına bu re’yini iḫbâr u emr
Bey‘at itmek mâddesin def‘ât ile ḳıldı ekîd

18 Bendeniñ sulṭân olur mı re’y-i cebrine muṭî‘
Leşker-i ẓulm ü sitem olsa daḫi yüz biñ Yezîd

19 Söyledi ḳavl-i ṣavâb ol ḳurre-i ‘ayn-ı Resûl
İttibâ‘ itmek aña çün bana bir emr-i ba‘îd

20 İtmedi çünkim iṭâ‘at emrine İbni ‘Alî
Eyledi aḫbeṣ nihâyet râyet-i cevri keşîd

21 İtmeyince zînet-i rûy-ı zemîn çün imtiṣâl
Gösterüp anda hezârân şeş-per-i rûy-ı şedîd

22 Çün Yezîd-i bed-fi‘âl eṭrâfa nâme gönderüp
Her ṭarafda Ehl-i Beyt’e oldı ṣad-düşmen bedîd

23 Mekke vü hem de Medîne olmadı cây-ı emân
Bulmadı şehzâde ârâm itmege arż-ı sa‘îd

24 Kûfe ehli yazdılar teşrîfine çoḳ ‘arż-ı ḥâl
‘Azm ü niyyet eyledi ol cânibe dürr-i ferîd

25 Pây-mâl-ı zillet-i ‘âlem olup ol ẓâlimîn
Eylesün rüsvâ-yı ‘âlem anları Rabb-ı Mecîd

26 Gelmedi bezm-i cihâna böyle aẓlem eşḳıyâ
Eylesün faṣl-ı de‘âvî ol Ḥabîb-i Kıbriyâ

III - Su’âl-ı Ṣânî Be-Mâh-ı Muḥarrem

27 Ey Muḥarrem rûy-ı arżda yoḳ mı idi mü’minîn
Vey Muḥarrem nerde ḳaldı bunca ceyş-i müslimîn

28 Cân u mâl u başını bu yolda itsünler fedâ
Böyle bir ḥâl-i reḥâvet içre olsaydı mu‘în

29 İtdiler mi cünd-i İslâm hep Yezîd’e ittibâ‘
Ḳanda ḳaldı ol zamân ġamda aṣḥâb-ı güzîn

30 Ḥikmet ü bâ'iş nedir kim itdiler cevr ü cefâ
Kerbelâ semtinde evlâd-ı Resûl oldı ḥazîn

31 Ḳaldı mı ġaflet içinde ol zamân ins ü melek
Ḫâlî mi ḳaldı 'adâletden eyâ rûy-ı zemîn

32 Nûh-ḳıbâb-ı âsumâna irdi çün zâr u fiġân
Ṣâbit ü seyyâre hem 'arş-ı 'aẓîm itdi enîn

33 Rîze rîze dökilüp olsaydı ber-bâd âsumân
Döndi ber-veḥ-i murâd oldı şaḳîler kâm-bîn

34 Ḫâk-rûb-ı ravża-i Peyġamber iken her melek
Neyledi bu ḥâle âyâ gökde Cibrîl-i Emîn

35 Ḫırmen-i iḥsân u luṭf-ı Muṣṭafâ'da rûz u şeb
Oldılardı lâ-cerem bu ḳavm-ı aẓlem ḫûşe-çîn

36 Raḥm u şefḳat itmeyüp evlâdına cevr itdiler
Bunlara iḥsân iderken dâ'imâ Sulṭân-ı dîn

37 Ḥikmet-i Yezdân'a merbûṭdur bu ḥâl-i pür-melâl
Baḥr-ı ḥayretde ḳalupdur ser-te-ser ehl-i yaḳîn

38 Noldı âyâ ba'd-ezîn erkân-ı dîniñ ḥâlleri
Rişte-i îzâḥa naẓm it vaḳ'a-i dürr-i ṣemîn

39 Ḳanġı burc u menzile naḳl itdi mihr-i mes'adet
Ḳanġı ṣaḥrâyı münevver itdi mâh-ı mekrümet

IV - Cevâb-ı Ṣânî Ez-Mâh-ı Muḥarrem

40 Ey muḥibb-i âl u aṣḥâb-ı Resûl-i Kibriyâ
Ey mükibb-i ḫâk-zâr-ı vaḳ'a-i fevḳa'ṣ-ṣerâ

41 Bu su'âle lâ-cerem virmek cevâb emr-i 'aẓîm
Muḳtedir degil zebân-ı ḥâl ü bâlim bî-riyâ

42 Bir vuḳû'ât oldı meşhûdum ki anı görmedi
Tâ olaldan çeşm-i 'âlem şâhid-i arż u semâ

43 Hep seḥâb-ı ẓulmet aldı çâr-cihâtım ol zamân
Ol sebebden ḳalmadı zâtımda hiç tâb u żiyâ

44 Żerredir hicrân-ı Âdem ḳatredir ṭûfân-ı Nûḥ
Aña nisbet leyse-bi-şey'in belâ-yı enbiyâ

45 Çünkim ol mihr-i velâyet eyledi naḳl-i 'Irâḳ
Tâbi' oldılar muḥibb-i ḫânedân-ı Muṣṭafâ

46 Kûfe'de cem' oldı ḫaylı ehl-i 'işyân sû-be-sû
Külbe-i aḥzân-ı ḥasret oldı deşt-i Kerbelâ

47 Oldı mır'ât-ı mücellâ-yı ḳulûbı pür-ġubâr
Anda oldılar hezârân-gûne derde mübtelâ

48 Sû-be-sû ṣaḥrâ-yı 'aşḳda itdiler ceng ü cidâl
Her biri şehd-i şehâdet içdiler ṣubḥ u mesâ

49 Ol Yezîd'iñ leşkeriyle bed-nihâd İbni Ziyâd
Virmedi 'atşâna anda içmege bir ḳaṭre mâ

50 Böyle bir ḥâl-i melâlet-iştimâl buldı vuḳû'
Merkez-i ḥayretde ḳaldı cümle ecrâm-ı semâ

51 Teşnegâniñ ḳalmadı tâb u tüvânı 'âḳıbet
'Arşa te'şîr eyledi hep sûziş-i Âl-i 'Abâ

52 Yevm-i 'aşrımda olup bu vaḳ'a-i dil-sûz ẓuhûr
Münḥasıf oldum hemân-dem ḳalmadı zâtımda nûr

V - Su'âl-i Şâliş Be-Mâh-ı Muḥarrem

53 Ey Muḥarrem ṭal'atıñ maḥzûn ider her ṣubḥ u şâm
Dâ'imâ pür-ḫûn ider çeşm-i dil-i her ḫâṣ u 'âm

54 Ġurre-i ġarrâ-yı zâtıñ menzili baḫt-ı siyâh
Bir şeb-i deycûr olur sende görinen bedr-i tâm

55 Ḫâne-i dilde güşâde ṣad-hezâr dervâzeden
Ẓulmet-i derd ü elem eyler tehâcüm ber-devâm

56 Sîne-i mecrûḥa tîr-i pür-cefâdır ḫûn-feşân
Bir muḳavvesdır hilâl-âsâ vücûdum tâ ḳıyâm

57 Ceyş-i a'dâ-yı elem żabṭ eyledi mülk-i teni
Deşt-i ṣaḥrâ-yı dile hep itdiler naṣb-ı ḫıyâm

58 Sell-i seyf eyler hemîşe her bir ecnâd-ı hümûm
Oldı âmâc u hedef bu levḥa-i cân müstedâm

59 Ḥikmet ü tedbîr-i Loḳmân çâre itmez ey ṭabîb
Ḥaşre dek bu yâreler itmez ḳabûl-i iltiyâm

60 Çâr-cihât-ı 'âleme menşûr olur tâb u feriñ
Zîr-i çeşmiñde görinür sû-be-sû Baġdâd u Şâm

61 Burc u bârû-yı vücûd-ı ehl-i dil oldı ḫarâb
Ol ḳadar itdi tehâcüm cünd-i düşmen ṣubḥ u şâm

62 Ḥükm ider 'âlem seniñ naḳş-ı cemâliñ nûrına
Noldı envâr-ı vücûduñ şevḳı yoḳ ey bedr-i tâm

63 Rü'yet-i żav'-ı hilâliñ bâ'iş-i ẓulmet olur
Pertev-i tâb-ı ḳudûmüñ bâdî-i zâr-ı enâm

64 Hem saña eyler işâret hep görenler yaş döker
Başḳa bir ḥâlet virür vir gel baña bundan peyâm

65 Maḳdemiñ her yıl göñülde âteş-i sûzân olur
Ḥaml u ḥiddet âsumân âhımla hep giryân olur

VI - Cevâb-ı Ṣâliş Ez-Mâh-ı Muḥarrem

66 Âh kim ol zümre-i maṭ'ûne tuġyân itdiler
Terk idüp râh-ı sedâdı ẓulme pûyân itdiler

67 Âsumânı geçdi irdi 'arş-ı a'lâya fiġân
Cevr ile ṭutup cihânı nûrı noḳṣân itdiler

68 Gülşen-i cem'iyyet-i Âl-i Resûl'e ḳaṣd idüp
Hep ḫazân-ı ẓulm ile ḫayfâ perîşân itdiler

69 Âl-i Aṣḥâb-ı Yezîd'iñ her biri ṭâġî olup
Ḫavf u ḫaşyet itmeyüp Yezdân'a 'ışyân itdiler

70 İrtikâb itmez bu ḥâli kâfir-i billâh olan
Her biri tîġ-ı cefâ destinde cevlân itdiler

71 Kimine zehr-i helâhil 'arż u işrâb itdiler
Kiminiñ ġurbet ilinde ḫûnın efşân itdiler

72 İbni Mülcem kâfiri bir kâra cür'et itdi kim
Yerde gökde hep melâ'ik zâr u efġân itdiler

73 Yeşrib ü Baṭḥâ degil semt-i 'Irâḳ'ı teng idüp
Tîġ-ı cevr ile hemân dünyâyı zindân itdiler

74 Perde-i nâmûs u 'ârı hetk idüp ol bî-ḥayâ
Vâdî-i ġurbetde ma'ṣûmîni giryân itdiler

75 Ḳaralar geydi ser-â-ser aṭlas-ı gerdûn-ı dûn
Ḥâl-i mâtemde kevâkib seyr ü devrân itdiler

76 Öyle bir ef'âle cür'et itdiler kim tâ ḳıyâm
A'yün-i ehl-i dili giryâna şâyân itdiler

77 Ḫılḳat-ı kevn ü mekânıñ 'illet-i ġâ'iyyesi
Ol Ḥabîb-i Ekrem ekbâdını nâlân itdiler

78 Ḳanġı māh u sâl içinde vâḳi' oldı böyle ḥâl
Ḳanġı vaḳ'a olınur bu vaḳ'aya ḍarb-ı miṣâl

VII - Su'âl-i Râbi' Be-Mâh-ı Muḥarrem

79 Ey meh-i raḫşende-i ṣaḥrâ vü deşt-i çeşm-i cân
Vey meh-i tâbende-i rûy-ı zemîn ü âsumân

80 Çâresi müşkil olan bir derde dûçâr olmuşum
Yandı tennûr-ı göñülde âteş-i ġayret hemân

81 Dilleri mecrûḥ iden bir ḫançer-i bürrân mıdır
Her sene bir kez gelince ol hilâl-i ḫûn-feşân

82 Görmedim bu ḥâl u şânı seb'a-i seyyârede
Perteviñ taḥte'ş-şerâda oldı mı âyâ nihân

83 Bu peyâmıñ oldı ser-tâ-ser baña dâġ-ı derûn
Levḥ-i dilde ṣad-hezârân yâre açdıñ bî-gümân

84 Ṭal'atıñ âfâḳı al ḳan eyledi rûz u leyâl
Maḳdemiñ rûy-ı zemîne bâ'iṣ-i zâr u fiġân

85 Müşrif-i vîrân olur hep bâġ-ı 'âlem sû-be-sû
Serv-ḳaddân ḳaddini dâl eylemekde ân-be-ân

86 Ḫâr u ḫâşâke mübeddel ġonca-i gülzâr-ı dil
Ser-te-ser giryân olur bu demde cümle bülbülân

87 Maḳdemiñden gûşe-i ġamda ḳalur erbâb-ı 'aşḳ
Seyr-i mehtâba çıḳar geldikçe mâh-ı dîgerân

88 Zehr-i ḳâtildir bu bezmiñ bâde-i câm-ı Cem'i
Gûyiyâ devrân ider cellâd miṣâli sâḳiyân

89 Nolduñ ey mâh-ı münevver sende bu ḥâlet nedir
Eylese lâyıḳ ta'accüb böyle ḥâle aḫterân

90 Şevḳ-i nûrı istifâde itmediñ mi bu ne ḥâl
İḳtibâs-ı żav'-ı mihre yoḳ mıdır tâb u tüvân

91 Noldı ey mâh neylediñ nûr-ı ḳadîmiñ ḳandedir
Münḫasif mi oldı ol tâb-ı 'azîmiñ ḳandedir

VIII - Cevâb-ı Râbi' Ez-Mâh-ı Muḥarrem

92 Ḳavm-i aẓlem vardılar ġaṣb-ı ḫilâfet itdiler
Âl ü evlâd-ı Resûl'e hep 'adâvet itdiler

93 Yeşrib ü Baṭḥâ'da râḥat itmeyüp bir ân hele
Kerbelâ deştinde ârâm u iḳâmet itdiler

94 Anda ol şâh-ı şehîdân dem-be-dem maḥzûn olup
Çünki ol ḳavm-i erâzil çoḳ reḥâvet itdiler

95 Ol Yezîd'iñ leşker-i bed-aḫteri itdi hücûm
Ḫânedân-ı Muṣṭafâ'ya hep şeḳâvet itdiler

96 'Âleme mebzûl olan nehr-i Furât'ı ḳaṭ' idüp
Teşne-gânıñ leblerin çâk-i ḫarâret itdiler

97 Râyet-efrâz-ı şeḳâvet oldı ol İbni Ziyâd
Ḫançer-i ẓulmi çeküp ebrârı ġâret itdiler

98 Ḥażret-i Faḫru'l-enâm'ıñ luṭfını inkâr idüp
Cümlesi 'işyân idüp dürlü ḥaḳâret itdiler

99 Bû-Cehil ta'yîb iderdi vâḳıf olsa vaḳ'aya
Çünki ol ḳavm-i le'îm her dem iḫânet itdiler

100 Kerbelâ deşti ser-â-pâ oldı bir deryâ-yı ḫûn
Nûr-ı 'ayn-ı Muṣṭafâ'ya dürlü ḥâlet itdiler

101 İtdi icrâ ol Yezîd'iñ emrini İbni Ziyâd
Kûfe'de Âl-i Resûl'e çoḳ feżâḥat itdiler

102 Anlar ol ḥâl-i le'âmet-işti mâli yapdılar
Ḥaşre dek bir nâ-melek kesb-i liyâḳat itdiler

103 "Hel etâ" esrârına maẓhar olan Âl-i 'Abâ
Râh-ı Ḥaḳ'da cân virüp cûd u seḫâvet itdiler

104 Ehl-i îmân aġlasun bu ḥâle her ân tâ-ḳıyâm
İde maḥşerde 'inâyet Ḥażret-i Rabbü'l-enâm

IX - Su'âl-i Ḫâmis Be-Mâh-ı Muḥarrem

105 Ey Muḥarrem 'asker-i Sulṭân-ı dîn mıḳdârını
Vey Muḥarrem leşker-i 'udvân-ı dîn a'dâdını

106 Eyle ta'dâd u beyân ol 'arṣada hem ḥâllerin
İctisâr-ı düşmeni Şâh-ı şehîd eṭvârını

107 Böyle ḥâli eylemez îḳâ' hele insân u cânn
Vaḥşî ḥayvân irtikâb itmez bile ef'âlini

108 Bunlar âyâ ḳanġı evṣâf ile mevṣûf oldılar
İtdiler ẓulm ü cefâniñ şiddet ü envâ'ını

109 Eylemez gürgân-ı ḫûn-ḫârân bu ḥâli irtikâb
İtmediler fikr ü ız'ân böyle kâr encâmını

110 İḫve-i Yûsuf idince iftirâ gürgâna çün
Ya'ḳûb'a 'arż itdiler hep ḫîle-i evlâdını

111 Eşkıyânıñ kim idi ol 'arṣada ser-gerdesi
İtdiler nehb ü perîşân Ehl-i Beyt aḥvâlini

112 Ḳalblerinde raḥm u îmân yoḳ mı idi anlarıñ
İnḥışâra aldılar Faḫr-ı Cihân aḥfâdını

113 Derk ü îḳân itmeyüp encâm-ı kârı eşkıyâ
Böyle telvîş itdiler emvâtınıñ ecdâşını

114 Erzel-i maḫlûḳ-ı 'âlem bunlarıñ serdârları
Nâm-ı bedle yâd ider ins ü melek ervâḥını

115 Ġayret-i Yezdân niçün bir itmedi anda ẓuhûr
Başlarına yıḳmadı ol ḳubbe-i eflâkini

116 'Ahd ü peymân eylemişdi ehl-i Kûfe Ḥażret'e
Ḳırdılar mı anlar âyâ rişte-i iḳrârını

117 Neyledi ecrâm-ı 'ulvî böyle ḥâle şâm u bâm
Neyledi ekvân-ı süflî vaḳ'aya ey bedr-i tâm

X - Cevâb-ı Ḫâmis Ez-Mâh-ı Muḥarrem

118 Ey mürîd-i vaḳ'a-i evlâdî-i Ḫayru'l-enâm
Vey mürîd ü ṭâlib-i ṣıdḳ-ı rivâyât u kelâm

119 Ehl-i Kûfe cem' olup gerçi muḳaddem sû-be-sû
Naḳż-ı peymân itdiler ṣoñra idüp cenge ḳıyâm

120 Eşḳıyâya tâbi' oldı ekşeri ṭuġyân idüp
Ḫançer-i cevri çekdüp buldı ḳuvâyı ehl-i Şâm

121 Var idi yetmiş iki ercmend-i Âl-i Muṣṭafâ
Zeynü'l-'Âbidin'le ḳaldı 'âḳıbet cengde İmâm

122 Leşker-i a'dâ otuz bin azlem ü aḫbeş idi
Buldı bed-baḫtân orada çünki her kez izdiḥâm

123 Hicretiñ altmış ikinci bir ṣabâḥ cum'a güni
'Âşir-i şehr-i Muḥarrem içre buldı iḫtitâm

124 Ḳaplayınca Kerbelâ'yı ser-te-ser gerd-i melâl
Geldi bir şaḫṣ-ı mühîb ol Ḥażret'e virdi selâm

125 Ben saña imdâda geldim izn ü ruḫṣat vir hemân
Alayım ol bî-ḥayâlardan bu sâ'at intiḳâm

126 Za'fer-i Cünyî'dir adım gördüm aḳdem Ḥaydar'ı
Dîvleri İslâm iderken buldum andan iḫtirâm

127 Virmedi ruḫṣat velâkin itdi izhâr-ı sürûr
Didi olmuşdur müheyyâ nezd-i ceddimde maḳâm

128 Aldı yetmiş iki yâre cism-i mes'ûd-ı Ḥüseyn
Atdılar çün ḳavm-i azlem sû-be-sû yüz bin sihâm

129 'Âḳıbet işrâb-ı ṣahbâ-yı şehâdet itdiler
Şimr-i Żi'l-Cevşen aña ẓulm eyleyüp oldı be-kâm

130 Baḥr-ı ḫûna ġarḳ olunca Tevfîḳâ rûy-ı zemîn
İtdiler ehl-i semâvât mâtem ü âh u enîn

2- (Kasîde) Mersiye-i Mutṭarîde[523]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Gülşen-i evlâd u âl-i Muṣṭafâ vü Ḥaydar'ı
İtdi pejmürde Yezîd-i bed-nihâdıñ ṣarṣarı

2 Eyledi da'vâ-yı îmân işleri ẓulm ü ḍalâl
İtdiler âlûde-i ḫûn çoḳ melâ'ık-peykeri

3 Ḳıldı mir'ât-ı 'izâr-ı bî-günâhânıñ ġubâr
Naḳż-ı peymân eyledi anda ser-â-ser leşkeri

4 Nice re's-i ṭıflı kıldı cism-i pâkinden cüdâ
Nice ma'ṣûmîni giryân itdi zaḫm-ı ḫançerî

5 Nice mażlûmîniñ itdi rişte-i 'ömrin şikest
Mihr ü mâhıñ ḳalmadı ol dem hemân tâb u feri

6 Raḥmeten-li'l-'âlemîn'den itmedi şerm ü ḥayâ
Lerze-nâk itdi o ẓâlim ravża-i Peyġamber'i

7 Kevkeb-i re's-i şehîd-i Kerbelâ'yı bî-beden
Ẓâlimân ber-tîġ idüp gezdirdi şehr ü kişveri

8 Ehl-i Beyt ile berâber Şâm'a îṣâl itdiler
Naḳl idüp andan Medîne içre Âl-i Ḥaydar'ı

9 Sû-be-sû nûr-ı kerâmet gösterüp ol rükn-i dîn
Râh-ı rıc'atde hidâyet buldı ḫalḳıñ ekseri

10 Pertev-endâz-ı menâzil oldı çün Âl-i Resûl
Naḳl idüp andan daḫi burc-ı şehâdet aḫteri

11 Ol ser-i meh-efseri ḳıldı ziyâret lâ-cerem
Câmi'-i dîn-i mübîniñ ol ḫaṭîb-i minberi

12 İtdiler ḫattâ ziyâret hep 'alâ ḳavli eṣaḥḥ
Enbiyâ vü evliyâ ḫayru'n-nisânıñ her biri

13 Ẓulmet ü ġam aldı olduḳda cihânı münḫasif
Ol velâyet burcunuñ mâh-ı münîr ü enveri

14 Mâtem ü feryâd u efġân eyledi ṭayr u vuḥûş
Ḳaralar geydi melâ'ık aġladı ins ü perî

15 Devlet-i 'âriyye-i dünyâ içün ṭuġyân idüp
Hep ferâmûş itdiler çün hevl-i rûz-ı maḥşeri

16 İntiḳâm alur bilâ-şekk anda Şâh-ı Enbiyâ
Anları ṣad-pâre eyler evliyânıñ serveri

[523] Ravża-i Âl-i 'Abâ, Hasan Tevfîk, İstanbul 1293, s. 21.

17 Şâh-ı evreng-i şehâdet râhına cânlar fedâ
Oldı Tevfîḳ bâb-ı Ehl-i Beyt'ıñ 'abd-i kemterî

3- (Kasîde) Merşiye-i Müstaṭride[524]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Ah nolaydı kim olaydıñ ḫâk ile yeksân felek
Zîr-i ḫâk-i zillet içre nâgehân pinhân felek

2 Gülsitân-ı ḥubb-ı sevdânıñ gül-i ḫandânların
Eyledi ñ bâd-ı ḫazân-ı cevr ile giryân felek

3 Bâġbân-ı kudret-i Yezdân ile ma'mûr iken
Seyl-i a'dâ ile ḳıldıñ 'âḳıbet vîrân felek

4 Ol velâyet bâġınıñ hem bülbül-i ḫoş-ḫânları
Oldılar lâl u ḫamûş u bî-zebân devrân felek

5 "Küllü şey'in ḥayy" olan âb-ı mıyâh oldı dirîġ
Oldı gülzâr-ı nübüvvet sû-be-sû 'aṭşân felek

6 Yoḳ mı inṣâf u 'adâlet seyr ü devriñde seniñ
Ber-murâd-ı veḳ-i düşmen eyledi ñ devrân felek

7 Âteş-i zulm ü cefâ-yı zâlimîn iṭfâsına
Virmedi ñ bir ḳaṭre âb-ı dil-keşi bir ân felek

8 'Ulvî vü süflî vü ecrâm-ı semâvât ba'd-ezân
Ḥamd ü ḥût-ı âsumân olsa sezâ biryân felek

9 Sifle-perver bî-vefâlıḳda olup şöhret-şi'âr
Başıña geçse revâdır ḳubbe-i eyvân felek

10 Zînet ü zîbâyiş-i ebrâc u aṭlasla bile
Âh-ı âteş-bâr-ı ehl-i derde her dem yan felek

11 Ġonca-i şâḫ-ı dıraḫt-ı gülsitân-ı vaḥdeti
'Arṣa-i 'âlemde ḳıldıñ lâyıḳ-ı aḫzân felek

12 Ṣoldurup berḳ-i nihâl-i devḥa-i bâġ-ı kerem
Serverân-ı 'âlemi hep eyledi ñ nâlân felek

13 Oldı mı ḳadd-i dü-tâyıñ ey cefâ-kâr üstüvâr
Eyledi ñ a'dâ-yı dîni ḫurrem ü şâdân felek

14 Encüm-i evc-i 'alâ-yı zât-ı Vaḥdet Tevfîḳâ
Rehber-i râh-ı ḥaḳîḳat maẓhar-ı Raḥmân felek

[524] Ravza-i Âl-i 'Abâ, Hasan Tevfik, İstanbul 1293, s. 23.

TEVHİDE HANIM (1847-1901)

(Müseddes) Mersiye[525]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Çün Muḥarremdir bugün gel tâzelensün yâreler
Ehl-i cennet cümle melekler büründi ḳareler
Kendisin şaḥrâya şaldı hecr ile dîvâneler
Tâ ḳıyâmet nâra yanar ḥüzn ile pervâneler
Nûr-ı Ḥaḳḳ'a ḳarışup gitdi o dem meh-pâreler
Ḥaşre dek ḳan aġlasunlar 'âşıḳ-ı bî-çâreler

2 Ṣad hezârân la'net-i pâyân Yezîd'iñ cânına
Bî-sebeb ordu açdı Kerbelâ meydânına
İtmedi ḥürmet Resûl'üñ âline evlâdına
Bunca aṣḥâb-ı Resûl'üñ girdi ol dem ḳanına
Nûr-ı Ḥaḳḳ'a ḳarışup gitdi o dem meh-pâreler
Ḥaşre dek ḳan aġlasunlar 'âşıḳ-ı bî-çâreler

3 Ol Ḥaṣan ḥażretlerine zehr içürdi eşḳıyâ
Hem Ḥüseyn oldı ṣusuzluḳdan şehîd-i Kerbelâ
Unmasun Yezîd şefâ'at itmez Muḥammed Muṣṭafâ
Hem şu virmez ḥavż-ı kevşerden 'Aliyyü'l-Murtażâ
Nûr-ı Ḥaḳḳ'a ḳarışup gitdi o dem meh-pâreler
Ḥaşre dek ḳan aġlasunlar 'âşıḳ-ı bî-çâreler

4 Ḳanlı pîreheni gelince maḥşeriñ meydânına
Ehl-i maḥşer ḥayrân ḳalur Fâtıma efġânına
Ne yüz ile varıcaḳ bilmem Ḥaḳ'ıñ dîvânına
Yâ İlâhî ḳoyma Şımr-ı mel'ûnı cinânına
Nûr-ı Ḥaḳḳ'a ḳarışup gitdi o dem meh-pâreler
Ḥaşre dek ḳan aġlasunlar 'âşıḳ-ı bî-çâreler

5 Geldi çün mâh-ı Muḥarrem dîdeler çaġlar bugün
Bil muḥib ṣâdıḳ olanlar sînesin daġlar bugün
Çıḳarup alları 'âşıḳlar ḳara baġlar bugün
Şah Ḥüseyn'iñ 'aşḳına Tevḥîde ḳan aġlar bugün
Nûr-ı Ḥaḳḳ'a ḳarışup gitdi o dem meh-pâreler
Ḥaşre dek ḳan aġlasunlar 'âşıḳ-ı bî-çâreler

TURÂBİ (YANBOLULU ALİ BABA) (1868)

1- (Müseddes) Mersiye-i Ḥażret-i İmâm Ḥüseyin[526]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Mâh-ı mâtem irdi 'âşıḳlar dil-i sûzânına
Gûş ḳıl seyr eyle sen bu vâḳı'a seyrânına
Ser-güzeşt ü mâ-cerâ-yı Kerbelâ meydânına
Yâ nice raḥm itmedüñ kim ehl-i beyt efġânına
Ey Yezîd-i dûn-ı ḫar girdüñ Ḥüseyn'üñ ḳanına
Ṣad hezârân la'net olsun ṣad hezârân cânına

[525] Tevhîde Hanım ve Dîvânı, Haz. Gürol PEHLİVAN - Bülend BAYRAM - Mehmed Veysi DÖRTBUDAK, Manisa 2007, s. 52.
[526] Turâbî Dîvânı, Ankara Millî Kütüphane, HK. No: 485, v. 95b-96b; Turâbî Dîvânı. Haz. Bâki Yaşa ALTINOK, İstanbul 2006, s. 215.

2 Bilmedüñ ibn-i 'Alî ceddi Muḥammed Muṣṭafâ
Mâderi bint-i Resûl-i Fâṭıma ḫayru'n-nisâ
Yâ nola ḥâlüñ senüñ ma'lûm olur rûz-ı cezâ
Neyledüñ nâ-yâb olan gevherleri sen bî-ḥayâ
Ey Yezîd-i dûn-ı ḫar girdüñ Ḥüseyn'üñ ḳanına
Ṣad hezârân la'net olsun ṣad hezârân cânına

3 Âl ü evlâda ḥaḳâretlerle ḳılduñ pür-cefâ
Ḳatl idüp neşkufte gül ma'şûmları bî-vefâ
Dü cihânda rû-sıyâhuñ derdine yoḳdur devâ
Tîz-ḫançer ol mâhuñ gerdânına gördüñ revâ
Ey Yezîd-i dûn-ı ḫar girdüñ Ḥüseyn'üñ ḳanına
Ṣad hezârân la'net olsun ṣad hezârân cânına

4 Bir içim ṣu virmeyüp Nîl'i Furât'ı kesdiñüz
Çâr-sû pîrâmeninden her nebâtı kesdiñüz
Teşne dillerle ḳoyup cândan ḥayâtı kesdiñüz
La'net-i Ḥaḳ sizlere siz şöyle ẓâtı kesdiñüz
Ey Yezîd-i dûn-ı ḫar girdüñ Ḥüseyn'üñ ḳanına
Ṣad hezârân la'net olsun ṣad hezârân cânına

5 Böyle şiddet bir muṣîbet görmemişdür bu cihân
Ol vaḳit ta'cîbe ḳaldı nüh felek devr-i zamân
Şimr-i Mel'ûn ḳaṭ'-ı ser itdükde ol şâhı 'ayân
Deşt-i hâmûn içre eyvâh ḫûnını itdi revân
Ey Yezîd-i dûn-ı ḫar girdüñ Ḥüseyn'üñ ḳanına
Ṣad hezârân la'net olsun ṣad hezârân cânına

6 Cedd-i pâke naşıl ḳıyduñ ey ki arż-ı Kerbelâ
Yezîd'e raḥm ider mi ṣanduñ ol Muḥammed Muṣṭafâ
Rûz-ı maḥşerde ḥâlüñ nolısar ki 'acabâ
Ṭard olunmuşlar libâsın sen giyersüñ boynuña
Ey Yezîd-i dûn-ı ḫar girdüñ Ḥüseyn'üñ ḳanına
Ṣad hezârân la'net olsun ṣad hezârân cânına

7 Nice ḳaṣd eyler görüp âyâ anuñ dîdârını
Hiç tefekkür itmediler âḫıret bâzârını
Ḳâdî-i Cebbâr öñinde gör yarın mikdârını
La'l-gûn itdüñ İmâm'uñ çihre-i ruḫsârını
Ey Yezîd-i dûn-ı ḫar girdüñ Ḥüseyn'üñ ḳanına
Ṣad hezârân la'net olsun ṣad hezârân cânına

8 Ey Turâbî mü'min-i ṣâdıḳ olan geysün siyâh
Dâ'imâ rûz-ı Muḥarrem eylesün âh ile vâh
Aġlasun itsün melek gökde sitâre şems ü mâh
Ẓulm-ı efzûn itdiler Âl-i Resûl'e bî-günâh
Ey Yezîd-i dûn-ı ḫar girdüñ Ḥüseyn'üñ ḳanına
Ṣad hezârân la'net olsun ṣad hezârân cânına

2- (Kasîde) Merşiye-i Ḥażret-i İmâm Ḥüseyin[527]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ey şeh-i dürr-i velâyet yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî
Ḳurretü'l-'ayn-ı risâlet yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

2 Cedd-i pâküñ Ḥażret-i Sulṭân-ı Kevneyn-i Resûl
Mâderüñ Zehrâ ne ḥâcet yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

3 Sensin ol gevher dü-deryâdan hemân lem'ân iden
Maṭla'-ı şems-i sa'âdet yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

4 Maḫzen-i sırr-ı 'ulûm-ı bâṭınî 'ilm-i ledün
Sende derc oldı nihâyet yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

5 Bilmediler mi saña baḫş oldıġın Süfyânîler
Ḫâtem-i mühr-i imâmet yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

6 Zümre-i Mervân-ı ḫâric ḳadrüñi fehm itmeyüp
Ḳıldılar buġż u 'adâvet yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

7 Kûfiyân-ı bî-vefâlar evvelâ iḳrâr idüp
Çıḳdılar âḫir ḫıyânet yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

8 La'net-i Ḥaḳ Şimr ü Mervân u Yezîd'e ṣad-hezâr
Virdim olsun tâ ḳıyâmet yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

9 Ḳat'-ı ser itmeklige iḳdâm tertîb itdiler
Bu ne bîhûde ḥacâlet yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

10 Bilmezem âyâ ki ferdâ kimden ol ẓâlimlere
Rûz-ı maḥşerde şefâ'at yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

11 Âh nidem ḥikmet yedinden 'âḳıbet nûş eyleduñ
Şerbet-i câm-ı şehâdet yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

12 Devr-i Âdem'den menend-i Kerbelâ hengâmesi
Yâ kime oldı bu ḥâlet yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

13 Kûy-ı ḳurbuñdur murâdım ḫûb-cemâlüñ isterem
İştiyâḳımdur be-ġâyet yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

14 Bâb-ı raḥmuñda nişînem dîde-nigrânam meded
Dâmenüñ itmem ferâġat yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

15 Ser-güzeştüñ vaṣfına 'âciz Turâbî nâ-tüvân
Eyledim ḫatm-i ḥikâyet yâ Ḥüseyn İbn-i 'Alî

[527] Turâbî Dîvânı, Ankara Millî Kütüphane, HK. No: 485, v. 85a-86b; Turâbî Dîvânı, Haz. Bâkî Yaşa ALTINOK, İstanbul 2006, s. 199.

VEHHÂC (1855-1913)

1- (Gazel) Mersiye[528]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Fârig ol âlâyiş-i çırkâb-ı dünyâdan göñül
Maḥrem ol da lezzet al gel ehl-i ıfnâdan göñül

2 Mâ-sivâdan geç 'alâyıḳ rişte sin maḳtû' ḳıl
"Men-'aref" dersin oḳı dervîş-i dânâdan göñül

3 Terk ḳıl âşâr-ı te'sîrin eger varsa bugün
Ḳaralar pûş it ḳan aġla dehr-i ednâdan göñül

4 Âh neler çekdi bu mâhî menşe'-i âlâmda
Ḳurretü'l-'ayn-ı risâlet dest-i a'dâdan göñül

5 Ḫânedân-ı Ḥażret-i Peyġamber üzre dehr-i dûn
Durmadı hiçbir vaḳitler cevri icrâdan göñül

6 Ḳâ'il olmaz bu işe gögsünde îmânı olan
Ḳalbi ḫâ'iniñ eşeddir seng-ı ḫârâdan göñül

7 Bir belâdır Kerbelâ'nıñ vaḳ'a-ı dil-sûzı kim
Müżṭaribdir ehl-i vaḥdet bu ḳazâyâdan göñül

8 Kerbelâ'da bu belâ-engîz gün âh itmediñ
Ḳalmadı taḥte'ş-şerâ fevḳa'l-mu'allâdan göñül

9 Vehhâc-âsâ düşmeniñ etbâ'ına enṣârına
La'net it ki nâ'il-i vaṣl ol dilârâdan göñül

2- (Müseddes) Muḥarremiye[529]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 'İllet-i 'aşḳa bugün âh taḥammül ne gerek
Dayanır mı 'aceb 'âlemde bu hengâma yürek
Ne tedâbîr-i yamân itdiñ a bî-mihr felek
Añladı gerdiş-i mekkâriñi aṣḥâb-ı dilek
Mâtem-i şâh-ı şehîdânı dutar ins ü melek
Virelim yolunā cân biz de Ḥüseyn'im diyerek

2 Ḳıldıñ efkâr-ı pelîd üzre muṭâbıḳ devri
Ġayret-i şâh-ı şehîd eylemediñ mûy eseri
Bu ḥacâlet ile çek ḥaşre kadar germ ü seri
Neylediñ çarḫ-ı muḫâlif o güzel şîrin eri
Mâtem-i şâh-ı şehîdânı dutar ins ü melek
Virelim yolunā cân biz de Ḥüseyn'im diyerek

[528] Çankırı Şâ'irleri. Haz. Ahmed Talat ONAY, C. I, Çankırı 1930, s. 327.
[529] Çankırı Şâ'irleri, Haz. Ahmed Talat ONAY, C. I, Çankırı 1930, s. 331.

3 Açdı gülzâr-ı nübüvvet iki gül-ġonca-i fem
Biri âşâm-ı sem oldı biri müstaġrak-ı dem
Nîl olur ehl-i vefâ dîdesi rûz-ı mâtem
Bugün âlâm ile tecdîd ola sâl-i 'âlem
Mâtem-i şâh-ı şehîdânı dutar ins ü melek
Virelim yolunâ cân biz de Ḥüseyn'im diyerek

4 Derd-i bî-çârede 'aşḳ ehli bu hengâm olalı
Oldı nâ-kām dü-'âlem o Yezîd kâm olalı
Nüh-felek heft-zemîn 'âlem-i ecsâm olalı
Görmedi böyle bir âlâmı bu 'âlem olalı
Mâtem-i şâh-ı şehîdânı dutar ins ü melek
Virelim yolunâ cân biz de Ḥüseyn'im diyerek

5 Ḫânedân düşmenine vâcib âh-ı la'net oḳı
Hele fehm it kim ider Ḥażret-i Muḫtâr'a ġulû
Bu Yezîd'iñ işine çekmede 'alem ḳayġu
Hîç Vehhâc-ı ġarîb gözine girmez uyḳu
Mâtem-i şâh-ı şehîdânı dutar ins ü melek
Virelim yolunâ cân biz de Ḥüseyn'im diyerek

VİRÂNİ ABDAL BABA (16. Yüzyıl)

(Müseddes) Mersiye-i İmâm Ḥüseyn[530]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ey mevâlî dinile şımdı nuḳ-ı Ḥaḳ faźl-ı İlâh
Rûz-ı maḥşerde muḥaḳḳaḳ mü'mine püşt ü penâh
Âl u evlâd-ı Nebî'dür şöyle bil bî-işṭıbâh
İrdi çün şehr-i Muḥarrem aġladı şems ile mâh
Ey Ḥüseynîler bugündür mâtem-i evlâd-ı Şâh
Göz yaşıñı ḳana döndür eylegil feryâd u âh

2 Yer ü gök aġlar bugün aġlayıñ ey mü'minân
Zâr ider cümle melâ'ik ḥûr u ġılmân ins ü cân
Nâr-ı zaḥmetden bulayım dir iseñ hergiz amân
La'net eyle ol Yezîd'e ṣad-hezârân bî-gümân
Ey Ḥüseynîler bugündür mâtem-i evlâd-ı Şâh
Göz yaşıñı ḳana döndür eylegil feryâd u âh

3 Ger dilerseñ Ḥaḳ ḳatında bulasın sen 'izzeti
Evliyâ vü enbiyâdan umar iseñ şefḳati
Söylegil bu nuṭḳı dâ'im çekmeyesin zaḥmeti
La'netîdir toḫm-ı Mervân la'netîdir la'netî
Ey Ḥüseynîler bugündür mâtem-i evlâd-ı Şâh
Göz yaşıñı ḳana döndür eylegil feryâd u âh

4 Ḳurretü'l-'aynım didi aña Resûl-i mürselîn
'Âşıḳ iseñ 'âşıḳâne olagör ehl-i yaḳîn
Olmaḳ isterseñ ḥaḳîḳat külliyen ġamdan emîn
La'netullâh virdiñ olsun Şimr-i Süfyân-ı la'în
Ey Ḥüseynîler bugündür mâtem-i evlâd-ı Şâh
Göz yaşıñı ḳana döndür eylegil feryâd u âh

[530] Virânî Abdal Baba Divanı, Süleymaniye Kütüphanesi, Ali Nihat Tarlan Bölümü, No: 4, v. 19b-20b.

5 Nesl-i Şâh-ı enbıyâdur hâdî-i râh-ı Hüdâ
Ḥâricîler bilmediler oldılar Ḥaḳ'dan cüdâ
Anlarıñ cânına la'net söylerem men dâ'imâ
Ṣad-hezârân la'net-i Ḥaḳ ṣad-hezârân bî-riyâ
Ey Ḥüseynîler bugündür mâtem-i evlâd-ı Şâh
Göz yaşıñı ḳana döndür eylegil feryâd u âh

6 Bil ḳaçan oldı şehîd ol nûr-ı pâk-i Kıbrıyâ
İrdi ol demde semâdan nâle-i nuṭḳ-ı Ḥudâ
Âh Ḥüseyn-i Kerbelâ vü vâh Ḥüseyn-i Kerbelâ
Yezîd'e itmek teberrâ mü'mine 'ayn-ı şifâ
Ey Ḥüseynîler bugündür mâtem-i evlâd-ı Şâh
Göz yaşıñı ḳana döndür eylegil feryâd u âh

7 Ben Virân Abdal faḳîrem derd-mendem bir gedâ
İsterem rûz-ı ḳıyâmetde 'Alî'den iltiçâ
La'net olsun kim ki oldı düşmen-i Âl-i 'Abâ
Zerre deñlü buġż idenüñ cânına la'net sezâ
Ey Ḥüseynîler bugündür mâtem-i evlâd-ı Şâh
Göz yaşıñı ḳana döndür eylegil feryâd u âh

VUSLATİ (Öl. 1768)

1- (Murabba') Mersiye[531]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Devr-i eyyâm eyleyüp 'aşr-ı muḥarremdür gelen
Añla ey dil cümle varı aġladan mâtem budur
Bu 'ayândur dost rızâsı-çün şehîd-i cân olan
Cümle ḫalḳı zârî zârî iñleden mâtem budur

2 Kerbelâ'da mâ-ı zehrî eşḳıyânuñ şundıġı
Ol Ḥasan ḫażretleri nûş ile teslîm oldıġı
Şâh Ḥüseyn'üñ ol güzel kâkülleri ḳan doldıġı
Yer ü gögi 'arş u kürsî iñleden mâtem budur

3 Ḥulle gönderdi cinânından Ḫudâ anlara bil
Vaḳt-i 'îdde anı tebşîr eyledi peyk-i celîl
Sürḫ u zerd Ḥüseyn'i şâhın istedükde Cebre'îl
Ol ḫaberle Muṣṭafâ'yı iñleden mâtem budur

4 İki şâhuñ böyle ḥâli emr ile tebşîr olup
Ḥikmet ile Fâṭma Ana göñli ḥasretle dolup
Ḥükm-i Ḫallâḳ-ı ezel icrâsına teslîm olup
Ṭañrı arslanı 'Alî'yi iñleden mâtem budur

5 Ḥasret ile cümle-i zî-rûḥı ol dem aġladup
Evliyâya emr ile dergâhına el baġladup
'Aşḳ-ı sûzân içre Vuṣlat cân u göñlin daġladup
Derd ile her dem seni ḳan aġladan mâtem budur

[531] Vuslatî Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Duygu ERKAL, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2000, s. 165.

2- (Murabba') Mersiye[532]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Çün muḥarrem geldi gözler yaşı döndi sellere
Mâtemünile yandı cânım ey şehîd-i Kerbelâ
Ḥasretünile zikr-i hicrân oldı tekrâr dillere
Mâtemünile yandı cânım ey şehîd-i Kerbelâ

2 Bir yere cem' oldı cümle Ḥaḳḳ'a 'âşıḳ ḳulları
Alıseneynüñ fürḳatı yaḳdı yine gönülleri
Ṭañrı arslanı 'Alî ḥażretlerinüñ gülleri
Mâtemünile yandı cânım ey şehîd-i Kerbelâ

3 Eşḳıyâdan içdi zehri ol Ḥasan ḥażretleri
Gör ki noldı Fatma Ana bağçesi sünbülleri
Ḳana boyandı Ḥüseyn'üñ ol siyeh kâkülleri
Mâtemünile yandı cânım ey şehîd-i Kerbelâ

4 Cedd-i a'lâsı Muḥammed'dür o şâhînüñ velî
Enbiyâ vü evliyânuñ iñledi cân u teni
Cümle pîrân-ı ṭarîḳat hem daḫi Vuslat ḳulı
Mâtemünile yandı cânım ey şehîd-i Kerbelâ

YAZICIOĞLU MEHMED (Öl. 1453)

(Kasîde) Vefâtü'l-Ḥasan Ve'l-Ḥüseyn[533]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Rivâyetde gelür bir gün Resûlullâh olupdı şâd
Kı dizinde oturmuşdı Ḥüseyn ile Ḥasan şeh-zâd

2 Ḥüseyn'i öpdi boynından Ḥasan ağzın dudağından
İkisin bâb-ı şefḳatde bu resme eyledi îrâd

3 İrişdi Cebre'îl der-ḥâl elinde var idi üç şal
Biri ḳara biri ṣarı biri ḳızıl idi vekkâd

4 Didi Allah selâm ider buyurur kim revâ mıdur
Beni nice sever çünkim bana ḳarşu öper evlâd

5 Benim 'aşḳım anı ister ki benden ġayri ṣığmaya
Benem maḥbûb gönül mülki benim ile olur âbâd

6 Bu ḳara donı pes geysün ki bu yas donıdır didi
Ṣarı donı Ḥasan geysün kim aġu içiser bî-dâd

7 Ḳızıl donı Ḥüseyn alsun şehîd olur didi zîrâ
Daḫi Ḥaḳ şöyle buyurdı gerek kim olasın münḳâd

[532] Vuslatî Dîvanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Duygu ERKAL, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2000, s. 342.
[533] Muhammediye, Yazıcıoğlu Mehmed, Haz. Âmil Çelebioğlu, İstanbul 1996, C. II, s. 305.

8 Benim ‘izzüm celâlim-çün anı kim öpdüñ aġzından
Aña aġu virem içe dudaġından ide infâd

9 Hem anı kim boġazından öpüpdüñ yâ Ḥabîbım dir
Ḳafâsından boġazladam budur ikisine mî‘âd

10 Ṣoñucı böyle oldı hem kı ḳaṣd itdi Yezîd mel‘ûn
Birine zehr içürdiler birini itdiler işhâd

11 Yezîd’e la‘net olmazdı zamân-ı evvel içinde
Velî ṣoñra gelen itdi ideriz itme istib‘âd

12 Resûlullâh’uñ ol zîrâ ihânet eyledi ehlin
Pes oldı la‘nete lâyıḳ çü Ḥaḳ’dan eyledi ilhâd

13 Kı zîrâ bunlaruñ vaṣfın ḳanı dil kim idem taḳrîr
Ḳanı bir levḥ-i ṣâfî kim ṣıfâtında olam naḳḳâd

14 Resûlullâh meger bir gün kemâl-i maḥż-ı şefḳatden
Omuzına alupdı kim Ḥasan ider idi isnâd

15 Didi kim severem bunı pes Allâhümme sev sen de
Ḳıyâs it öyle olıcaḳ ne deñlü buldı ol irşâd

16 Buyurınuşdur daḥi bir kez Ḥüseyn benden Hüseyn’den ben
Bunı seven sever Ḥaḳḳ’ı pes anı sevdiler evtâd

17 Gerekdür imdi sâdâta ḥalâyıḳ ideler ta‘zîm
Kı zîrâ sevilür seven sevilmez sevmedi ḥussâd

18 Ḥasan bârî aġu içdi ża‘îf oldı ḳatı ḥâli
Ḥüseyn anı ṣorageldi didi itme cezâ inşâd

19 Kı bir mülke varursın kim gözüñ açup görürsin kim
Resûlullâh ‘Alî ile bağışlar nûr-ı isti‘dâd

20 Aṭañdur bu iki sulṭân beḳâda ṭutdılar evṭân
Pes anda sen de istiṭân ḳılup ḳıl Ḥaḳ’dan istimdâd

21 Ḫadîce Fâṭıma anda anandur bu iki ḫâtun
Mübârek yüzlerin görüp idesin anda istişhâd

22 Hem anda Ca‘fer ü Ḥamza bu ikisi durur ‘ammuñ
Göresin bunlaruñ yüzin ola göñlüñ be-ġâyet şâd

23 Didi ol yanaġı gül-gûn bir işe ırmışem bu gün
Kı bu gündür baña düğün iderdüm bu güni inşâd

24 Sefer ḳıldı pes Allâh’a irişdi yüce dergâha
Ulaşdı şol şehen-şâha kim emridür lebi’l-mirşâd

25 Ḥüseyn de bildi kim anı alurlar gövdeden cânı
İşit pes ol güzel ḫânı ne resme bağladı ersâd

26 Ḫiṭâbet eyledi ḫalḳa şenâlar eyledi Ḥaḳḳ'a
Didi şöyle bilüñ ḥaḳḳâ ki cem' oldı bugün eżdâd

27 Ne ḥaḳ üzre 'amel olur ne bâṭıldan yıġılınur
Nite işrâḳ ide pes nûr ya mü'minler ola emcâd

28 Çü öyle geldi bu gelmek sa'âdetdür baña ölmek
Ki ẓâlimlerle derilmek ḫaṭâdur 'ömredür ifsâd

29 Pes andan dökdiler ḳanı şehîd eylediler anı
Şımarladı Ḥaḳ'a cânı o gözler nûrı bî-endâd

30 Mübârek boynını anuñ Resûlullâh çün öpmüşdi
Bıçaḳ kesmedi ol yerden ḳafâdan itdiler ifrâd

31 Çü 'âşûra günıydı kim Ḥasan Ḥüseyn şehîd oldı
Sevinüp sürmelendiler göñül şehri olup Baġdâd

32 Pes ol gün sürme dürtünmek Yezîd'e beñzemeklikdür
Revâ mıdur ki mü'minler bu işe olalar mu'tâd

33 'Aceb mıdür eyâ maġrûr bu iş ġaddâr dünyâdan
Kimi ḳodı kimi ḳoya elinden âh anuñ feryâd

34 Ḳanı Âdem ḳanı İdrîs ḳanı 'ilm ü ḳanı tedrîs
Ḳanı kıbr eyleyen iblîs ḳanı göster Semûd u 'Âd

35 Ḳanı Hârût ile Mârût ḳanı Ṭâlût ile Câlût
Geyüp ekfân ile tâbût ḳara yerde yatar ecnâd

36 Ḳanı Ḍaḥḥâk u Efrîdûn ki dûn itdi anı gerdûn
Ḳanı Nemrûd u İbrâhîm Ḳanı İskender ü Şeddâd

37 Yele urdı Süleymân'ı idindi loḳma Loḳmân'ı
Remîm itdi Nerîmân'ı ne ḳılur gör cihân bî-dâd

38 Ḳanı Yûsuf Zelîḫa hem Ḳubâd u Keyḳubâd u Cem
Ḳanı Keyḫusrev ü Ḫusrev ḳanı Şîrîn ile Ferhâd

39 Ḳanı Fır'avn ile Mûsâ ḳanı Yaḥyâ ile 'İsâ
Belirsüz oldılar fersâ ṣavurdı tozlarını bâd

40 Muḥammed Muṣṭafâ ḳanı kim ol nûr idi ḥaḳḳânî
Vırıbmişdi Ḥaḳ anı ol idi ḥâṣıl-ı îcâd

41 Aña da gör ki nitdiler rivâyet öyle itdiler
Ḳuzıya aġu ḳatdılar yedi ol mefḫar-ı efrâd

42 On iki yıl ki çün ṭoldi didi şimdi o vaḳt oldı
Yürekden ebher üzüldi çün öyle eyledi üstâd

43 Ebû Bekr ü 'Ömer ḳanı işitgil 'ömr-i men ḳanı
Ki 'Oşmân u 'Alî fânî oluban dökdiler ecsâd

44 'Acebdür bu senüñ özüñ ki dönmez dünyeden yüzüñ
Baḳar döymez aña gözüñ biliştin olamazsın yâd

45 Bilür misin saña nola seni de göndere yola
Gözüñ yaşlar ile ṭola 'aceb ider misüñ hiç yâd

46 Ecel ḳapladı ṣaġ u ṣol gözedür iki gözüñ yol
Saña senden yaḳındur ol ki ṭoġmuşdur bile hem-zâd

47 Başın eline almışdur alup meydâna gelmişdür
Gözüñ yüzüñde ḳalmışdur seni ṭutmuş durur cellâd

48 Ecel ṣayyâdınuñ nâ-gâh çü düşdi aġına bir ḳuş
Ṭutup ḳodı adın âdem gözet neyler anı ṣayyâd

49 Ḳafesden eyledi zindân zebânîler ḳodı derbân
Bu derde bulımaz dermân nebî mürsel velî zühhâd

50 Bu ḳuş anda uşanısar ḳafes bir gün uşanısar
İçinden ḳuş boşanısar ḳafesden olısar âzâd

51 Bu yerden gidicek yurdı ya olur 'âlem-i envâr
Ya olur 'âlem-i âfât çü yoḳdur günbede bünyâd

52 Düşiser ṭoprağa cısmi belirsüz olısar resmi
Unudıla anuñ ismi ne devlet fânîye ne ad

53 Bozar naḳşı ki yazmışdur yıḳar köşki ki düzmüşdür
Şu beydaḳlar ki dizmişdür derer bir bir girü nerrâd

54 Pes aldanma nuḳûşına nedür kendi nuḳûşı ne
İrersin yol yoḳuşına eger ṭutmaz iseñ Nûn Ṣâd

YESÂRİ (CEMAL KANDEMİR) (Öl. 1971)

(Gazel) Mersiye[534]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Derûnumdan gelen âhım ki ṭab'-ı mübtelâdandır
Faḳîrüñ zâr u feryâdı tamâm "ḳâlû belâ"dandır

2 Dem-â-dem ṣızlayan yârem degildir dünyevî ḥulyâ
Ta lâhûtiyyete ırmiş Şehîd-i Kerbelâ'dandır

3 Añup âh eylemek mü'min içün câ'iz görülmüşdür
Ṣorarsañ aṣlını yâhû ḥadîṣ-i Muṣṭafâ'dandır

4 Aña âh eylemek revnaḳ virür ḳalb-i selîmâna
Ki zîrâ kendisi hem de Betûl-i meh-liḳâdandır

[534] Kerbelâ Mersiyeleri (Doktora Tezi). Haz. Bünyamin ÇAĞLAYAN, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, s. 420, (Yesârî (Cemal Kandemir), Müellif hattı Demir Doğan Kandemir'in özel kütüphanesi).

5 Muḥarrem mâhını maḥzûn geçirmek pek ṣevâb anmâ
Dem-â-dem aġlamaḳ mü'min ḳulûbına cilâdandır

6 Yüzüm ṭutdum saña yâ Rab rezîl it rûz-ı maḥşerde
Şıkâyâtım hemân-dem ol Yezîd-i pür-cefâdandır

7 Şehîd itdi ṣusuzluḳla o nûr-ı 'ayn-ı Zehrâ'yı
Ṣusuzluḳ ehl-i îmâna anuñ içün devâdandır

8 Eger her kim bu mâtemle iderse kendini dil-ḫûn
Ḥüseyn-i Kerbelâ ile muḥibb-i Murtażâ'dandır

9 Taḥaṭṭur eyleyüp bu mâ-cerâyı eylemek şîven
Yesârî bilmiş ol elbetde fermân-ı Ḫudâ'dandır

ZAHMİ (ÇANKIRILI) (Öl. 1863)

1- (Müseddes) Merşiye[535]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Dilâ tecdîd-i mâtem ḳıl bugün mâh-ı Muḥarremdir
Melâ'ık ins ile cinnî bugün hep ehl-i mâtemdir
Velâyet şâhınuñ yâhû şehîd oldıġı bu demdir
'Adû-yı ekberim ancaḳ benim bir iki âdemdir
Birisi Şimr-i zü'l-cevşen birisi İbni Mülcem'dir
Bulara dâ'imâ la'net oḳumaḳ mü'mine elzemdir

2 Ḳopardı fitneyi Mervân Yezîd ile idüp ṣoḥbet
Ḥüseyn'i Kûfe'den Şâm'a dururken itdiler da'vet
'Ubeydullâh irişdi Kerbelâ'ya itdi cem'iyyet
O dem emr-i ḳabîḥa eyleyen iḳdâm ile sür'at
Birisi Şimr-i zü'l-cevşen birisi İbni Mülcem'dir
Bulara dâ'imâ la'net oḳumaḳ mü'mine elzemdir

3 Muḥarrem mâhınuñ cum'a güninde ḳopdı bu hengâm
Namâza sa'y iderken ol cenâb-ı ḥazret-i İmâm
Şehîd idüp o şâhı âh Yezîdân itdiler bayrâm
'Alî'nüñ ḳatline ġayret Ḥüseyn'i eyleyen i'dâm
Birisi Şimr-i zü'l-cevşen birisi İbni Mülcem'dir
Bulara dâ'imâ la'net oḳumaḳ mü'mine elzemdir

4 Behey zâlim o şâh-ı dîn degil mi ḥürmete lâyıḳ
Bu fi'l ile behey mel'ûn degilsün raḥmete lâyıḳ
Ṣusuzluḳla o ma'ṣûmı sen itdüñ miḥnete lâyıḳ
Gürûh-ı ḳavm-i bâṭıldan olanlar la'nete lâyıḳ
Birisi Şimr-i zü'l-cevşen birisi İbni Mülcem'dir
Bulara dâ'imâ la'net oḳumaḳ mü'mine elzemdir

[535] Ahmet Talat ONAY, Çankırı Şairleri (Zahmî Maddesi), Çankırı 1932, C. II, s. 174; Alevi-Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Zahmî Maddesi), Haz. İsmail ÖZMEN, Ankara 1998, C. IV, s. 145.

5 Buña râźî degil billâh ḥabîbüñ Muṣṭafâ yâ Rab
Ḥużûruñda ider da'vâ 'Aliyyü'l-Murtażâ yâ Rab
Bu Zaḥmî'nüñ yine derdin çoġaltdı mâ-cerâ yâ Rab
Saña ma'lûm durur ancaḳ o şaḥş-ı bî-vefâ yâ Rab
Birisi Şimr-i żü'l-cevşen birisi İbni Mülcem'dir
Bulara dâ'imâ la'net oḳumaḳ mü'mine elzemdir

2- (Müseddes) Merşiye[536]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Âh ḳamer devri olup geldi Muḥarrem mâhı
Sen de gel mü'min iseñ it bugün âh u vâhı
Hîç fikr itmediler şoñra ḥużûrullâhı
Görmedi dîde-i bed nûr-ı Resûlullâh'ı
Âh şehîd itdi Yezîd nesl-i muṭahhar şâhı
La'net-i Ḥaḳ ebedî oldı aña vallâhi

2 Şâh Ḥasan ile Ḥüseyn ol iki dâne er idi
Mu'ciz-i şaḳḳ-ı ḳamer sırrına hem maẓhar idi
Mâderi bint-i Muḥammed pederi Ḥaydar idi
Bûse-gâh-ı nazarı Ḥażret-i Peyġamber idi
Âh şehîd itdi Yezîd nesl-i muṭahhar şâhı
La'net-i Ḥaḳ ebedî oldı aña vallâhi

3 İbn Mu'âviyye ezel vaḳt-i sa'âdetde iken
Ḳurdılar bu düzeni ceddi ḫilâfetde iken
İşte bu ḳavm-i Yezîd da'vî-i ümmetde iken
Kerbelâ Şâh'ı Ḥüseyn Ḥaḳḳ'a 'ibâdetde iken
Âh şehîd itdi Yezîd nesl-i muṭahhar şâhı
La'net-i Ḥaḳ ebedî oldı aña vallâhi

4 Bir içim ṣuya bedel içdi beḳâ kevserini
Ṣusuz âlûde-i ḫâk itdi o şâhuñ serini
Boyadı ḳana nübüvvet bâġınuñ güllerini
Şimr-i mel'ûn çeküp ol demde hemân ḫançerini
Âh şehîd itdi Yezîd nesl-i muṭahhar şâhı
La'net-i Ḥaḳ ebedî oldı aña vallâhi

5 Kerbelâ'da olıcaḳ vâḳı'a-i resm-i melâl
Ditredi 'arş-ı 'aẓîm raḳṣa gelüp zîr-i cibâl
Dâr-ı fırdevsde âh itdi Resûl-i Müte'âl
Kendi vâriyle vücûd itmiş iken 'izz ü celâl
Âh şehîd itdi Yezîd nesl-i muṭahhar şâhı
La'net-i Ḥaḳ ebedî oldı aña vallâhi

6 Zaḥmî sînem gibi bu dîdelerim pür-ḫûndur
Bende-i Âl-i 'Abâ cümlesi hep maḥzûndur
Devr-i 'âlemde bu günler daḫi ol bir gündür
Tâ tevellâ-yı teberrâda bu bir ḳânûndur
Âh şehîd itdi Yezîd nesl-i muṭahhar şâhı
La'net-i Ḥaḳ ebedî oldı aña vallâhi

[536] Ahmet Talat ONAY, Çankırı Şairleri (Zahmî Maddesi), Çankırı 1932, C. II, s. 178.

ZARİFİ (RUSÇUKLU ÖMER) (Öl. 1795)

1- (Gazel) Mâtemiyye Berây-ı Şehîd-i Kerbelâ[537]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Eyâ mü'min ḳarındaşlar Muḥarrem'de ḳılıñ mâtem
Aḳıdup ḳan ile yaşlar Muḥarrem'de ḳılıñ mâtem

2 Muḥammed Muṣṭafâ içün 'Aliyyü'l-Murtażâ içün
Şehîd-i Kerbelâ içün Muḥarrem'de ḳılıñ mâtem

3 Olup 'ayn-ı cem 'âşıḳlar yüregi nâra yanuḳlar
Gelüp bir yere ṣâdıḳlar Muḥarrem'de ḳılıñ mâtem

4 Aluben eline ṭaşlar döğüñüz sîne vü başlar
Aḳıdup dîdeden yaşlar Muḥarrem'de ḳılıñ mâtem

5 Cemâlin 'arż idüpdür gül anıñ-çün zâr ider bülbül
Geyinüp câme-i gülgül Muḥarrem'de ḳılıñ mâtem

6 Firâḳ-ı Kerbelâ'dır bu göñülde mâ-verâdır bu
Dükenmez mâcerâdır bu Muḥarrem'de ḳılıñ mâtem

7 Bugün deryâ gibi cûş it özüñi gel ferâmûş it
Erenler pendini gûş it Muḥarrem'de ḳılıñ mâtem

8 Dilerseñ 'abd-i ḫâṣ olmaḳ dilin îmân ile dolmaḳ
Dü-'âlem 'ızzetin bulmaḳ Muḥarrem'de ḳılıñ mâtem

9 Bükâ-i derd ü fürḳatle ḥazîn olup melâletle
Ẓarîfî gibi ḥasretle Muḥarrem'de ḳılıñ mâtem

2- (Murabba') Mâtemiyye-i Mâh-ı Mâtem Berây-ı Şehîd-i Kerbelâ[538]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Sende giryân olısardır ḫâṣ u nâs
Ḥasretâ ey mâh-ı mâtem ḥasretâ
Sende olur fürḳat ile ulu yas
Ḥasretâ ey mâh-ı mâtem ḥasretâ

2 Sende göçdi nûr-ı 'ayn-ı Muṣṭafâ
Sende göçdi zâde-i Şîr-i Ḫudâ
Sende göçdi ol şehîd-i Kerbelâ
Ḥasretâ ey mâh-ı mâtem ḥasretâ

3 Sende aġlar ins ü cin perrî melek
Sende eyler cümlesi Ḥaḳḳ'a dilek
Sende aġlar necm ü mâh u nüh-felek
Ḥasretâ ey mâh-ı mâtem ḥasretâ

[537] Zarîfî Dîvânı, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. No: 3863, v. 27a.
[538] Zarîfî Dîvânı, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. No: 3863, v. 27a-28b.

4 Sende maḥzûn olısar şâh u gedâ
Sende düşer ‘âleme ḥüzn ü bükâ
Sende geyer yas ṭonın arż u semâ
Ḥasretâ ey mâh-ı mâtem ḥasretâ

5 Tâ ezelden böyle imiş yazısı
Kerbelâ’nıñ hem şehîd hem ġâzisi
Sende göçdi Fâṭma Ana ḳuzısı
Ḥasretâ ey mâh-ı mâtem ḥasretâ

6 Yaraşur giryân ola nâs ile ‘âm
Anıñ ile bulalar tâ nîk-nâm
Sende gülmek ‘âşıḳa ‘ayn-ı ḥarâm
Ḥasretâ ey mâh-ı mâtem ḥasretâ

7 Gel Yezîd’i itme teşbîh özüñe
Ḳan ile yaşlar revân it yüzüñe
Sürme çekme ey ḳarındaş gözüñe
Ḥasretâ ey mâh-ı mâtem ḥasretâ

8 Yınür onuncı güni ‘âşûrâ aş
Onbirinci güni olunur terâş
Sende ‘âşıḳlar döker ḳan ile yaş
Ḥasretâ ey mâh-ı mâtem ḥasretâ

9 Sende doldı ḥüzn ile ‘arş u zemîn
Aġladı hem Raḥmeten li’l-‘âlemîn
Sende geydi yas ṭonın Cibrîl Emîn
Ḥasretâ ey mâh-ı mâtem ḥasretâ

10 ‘Âşıḳa lâyıḳ durur girye hemîn
Baḥr-ı Ceyhûn ideler çeşm-i demin
Göz yaşıyla lâle-zâr ola zemîn
Ḥasretâ ey mâh-ı mâtem ḥasretâ

11 Ḳalbi ḳara yüregi seng ü ḥadîd
La‘netullâhi ‘alâ ḳavmin Yezîd
Âh Ḥüseyn’i ḳıldılar ṣusuz şehîd
Ḥasretâ ey mâh-ı mâtem ḥasretâ

12 Heft-deryâ dîdesin nem eyledi
Cümle zî-rûḥ yaşların yemm eyledi
Ṭaġ u ṭaşlar sende mâtem eyledi
Ḥasretâ ey mâh-ı mâtem ḥasretâ

13 Dâġlar yaḳup vücûdum dağlarım
Çağlarım giryân oluben çağlarım
Ağlarım ‘âşıḳ Zarîfî ağlarım
Ḥasretâ ey mâh-ı mâtem ḥasretâ

ZEKÂYİ (Öl. 1812)

1- (Tercî'-i Bend) Merşiye[539]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Âyâ ne gûne devr idiyor çarḫ-ı bî-vefâ
Ehl-i derûna eylediği ṭavr-ı nâ-sezâ

2 Mir'ât-ı ḫâṭırımda ṣafâ olsa rû-nümâ
Taṣvîr iderdi şâhid-i ma'nâyı ṣûretâ

3 Keşf eylesem bu râzı ki feṯḥ ola mâcerâ
Ḳaldı göñülde 'uḳde-i ser-beste mücmelâ

4 Zâhid bu remzi ḫall idemez söylesem aña
Olmaz bu sırr-ı mübheme bîgâne âşinâ

5 Metn-i murâdı şerḥ idemem neyleyim saña
Üstâd-ı 'aşḳa 'arż idemem müşkilim dilâ

6 Müslim midir 'Alî'ye cefâ iden eşḳıyâ
Mü'min midir ḫalîfe-i Ḥaḳ'dan iden ibâ

II

7 Şîr-i Ḫudâ ki şâh-ı velâyet degil midir
Dâmâd-ı ḫâṣ-ı Faḫr-i nübüvvet degil midir

8 Rûz-ı ġazâda ṣâḥib-i ḳuvvet degil midir
Ḫayber-güşâ-yı pençe-i ḳudret degil midir

9 Düldül-süvâr-ı arż-ı şecâ'at degil midir
Mâh-ı münîr-i evc-i kerâmet degil midir

10 Müşkil-güşâ-yı 'ilm-i şerî'at degil midir
Gencîne-i rumûz-ı ḫaḳîḳat degil midir

11 Mesned-nişîn-i taḫt-ı ḫilâfet degil midir
Sulṭân-ı bâr-gâh-ı imâmet degil midir

12 Müslim midir 'Alî'ye cefâ iden eşḳıyâ
Mü'min midir ḫalîfe-i Ḥaḳ'dan iden ibâ

III

13 Maḥbûb-ı Kibriyâ Ḥasan-ı müctebâdır ol
Sırr-ı Ḫudâ vü mefḫar-ı Âl-i 'Abâ'dır ol

14 Ḳurbân olam Ḥüseyn'e şâh-ı Kerbelâ'dır ol
Nûr-ı dü-çeşm-i pâdişâh-ı "lâ-fetâ"dır ol

[539] Zekâyî, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 134.

15 Zeynü'l-'Abâ kı Ḥaḳ yoluna reh-nümâdır ol
Bâḳır İmâm Ca'fer-ı kân-ı vefâdır ol

16 Mûsî-i Kâẓım ile 'Aliyy-i Rıżâ'dır ol
Sırr-ı Taḳî Naḳî'de 'ayân rû-nümâdır ol

17 Ḥaḳḳâ kı 'Askerî kerem-i Kıbrıyâ'dır ol
Âl-i Resûl Mehdî-i ṣâḥıb-livâdır ol

18 Müslim mıdır 'Alî'ye cefâ iden eşḳıyâ
Mü'min mıdır ḫalîfe-i Ḥaḳ'dan iden ibâ

IV

19 Bir gün geçer o nûr-ı velâyet ẓuhûr ider
Âfâḳa şems-i 'adli ile baḫş-ı nûr ider

20 Luṭfıyla ehl-i mâteme bezl-i sürûr ider
Sûfyânıyânı ṭu'me-i şemşîr-i zûr ider

21 'Ayn-ı 'adûyı ḫançer-i ḳahr ile kûr ider
Ref'-i fesâd u fitne idüp def'-i şûr ider

22 Elbet gelen bu dehr-i denîden 'ubûr ider
Bir cısr-ı köhnedir kı ḳamu kes mürûr ider

23 'Uşşâḳı ḫânedân elemi bî-ḫużûr ider
Dilden ḫayâl-ı zînet-i dünyâyı dûr ider

24 Müslim mıdır 'Alî'ye cefâ iden eşḳıyâ
Mü'min mıdır ḫalîfe-i Ḥaḳ'dan iden ibâ

V

25 Mâh-ı Muḥarrem oldı nice cân niṣâr ola
Nider Żekâ'î derd ile bî-ıḫtiyâr ola

26 Gülzâr iken sezâ mı şehîdâna zâr ola
Ḫâk-i Necef bu dem dem ile lâle-zâr ola

27 Yâ Rab ne bâd-ı fitne denî rûzgâr ola
Güller fütâde-i yem-i ḫûn u ġubâr ola

28 Bir âh idem kı çarḫ-ı felek târumâr ola
Devri dönüp nizâmı daḫı bî-ḳarâr ola

29 Lâyıḳ mı Ehl-i Beyt-i Nebî raḫne-dâr ola
La'net revân-ı Şimr ü Yezîd'e hezâr ola

30 Müslim mıdır 'Alî'ye cefâ iden eşḳıyâ
Mü'min mıdır ḫalîfe-i Ḥaḳ'dan iden ibâ

2- (Tahmîs) Merşiye-i Emrî Taḥmîs-i Zekâ'î[540]

(Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılâtün Fâ'ılün)

1 Ben bugün mâh-ı Muḥarrem'dir gözlerim ḳan eyleyüp
Vaḳ'ayı ḥâṭırlayup kendimi sûzân eyleyüp
Gûşe-i vîrâneyi meskenle efgân eyleyüp
Şerḥa şerḥa sînesin pür-dâġ-ı hicrân eyleyüp
Sû-be-sû ehl-i maḥabbet ḳılmada âh u fıġân

2 Kerbelâ ḥâkinde cân virdi şehîd oldı İmâm
Eyledi feryâd u zâra ehl-i îmân ihtimâm
Şâd u ḥurrem oldı ol ḳavm-i la'înân ve's-selâm
Ehl-i îmânıñ yıḳıldı ḥâne-i ḳalbi tamâm
Yıḳılup 'âlem ḫarâb olsun ḳamu kevn ü mekân

3 'Aḳl u fkrim ḳalmadı maḥv eyledim idrâkimi
İstemem dünyâyı artıḳ istemem emlâkimi
Ben ayırmam bir dem anlardan bu ḳalb-i pâkimi
Bî-ḳarâr iden bu mâtemdir dil-i ġam-nâkimi
Cây-ı âsâyiş degildir baña bu fânî cihân

4 Çekdi ḥançer turmadan geldi Ḥüseyn'e ol la'în
Pey-rev oldı Şimr-i mel'ûna sipâh-ı ẓâlimîn
Eyledim virdi "la'netullâhi 'aleyhim ecma'în"
Ḳaṣd idüp Âl-i Resûl'üñ ḳatline ol ḥâ'inîn
Kerbelâ'da bir ḳażâdır kim irişdi nâgehân

5 Ḳande varsam dil dime elbetde maḳṣûdın arar
Âl ü evlâd-ı Resûl'dür maḳṣadım leyl ü nehâr
Ẓâlimânıñ ḳıldığı cevr ü cefâ pek âşıkâr
Gör o Maḥbûb-ı Ḥudâ'ya neyledi ol rûzgâr
Ser-güzeştin söylesem her dem olurduñ zâr u zâr

6 Pek büyük şân u 'alâmetle bu dünyâdan gidüp
Enbiyâ vü evliyâ ervâḥı hep ḳarşu gelüp
Ḫâzin-i cennet ser-â-ser ḳaşrını tefrîş ḳılup
Nûr-ı 'ayn-ı 'âlemi ẓâlim ḳatîl-i cevr idüp
Ehl-i îmânıñ derûnın eyledi ıḥrâḳ-ı nâr

7 Cân virürsem ḳan dökersem yoluña cânım ḥelâl
Olmaḳ ister her zamân gönlüm yoluñda pây-mâl
Baña beñzer var ise gelsün ḳılalım hem ḥasb-ı ḥâl
Çekdi evlâd-ı Resûlullâh'a seyf ehl-i ḍalâl
Eylediler 'âḳıbet ẓulm ü nifâḳı âşıkâr

8 Şapladı ḥançer Ḥüseyn'iñ ḳıymadan gerdânına
Ol sebebden la'net eyler ḳavm-i mü'min cânına
Biz de la'net idelim hem âline aṣḥâbına
Girdiler cevr eyleyüp Âl-i Resûl'üñ ḳanına
La'net olsun cânına ḳavm-i Yezîd'iñ ṣad-hezâr

[540] Zekâyî, Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 113.

9 Ḫâṭıra geldi İmâmeyn Emrî nâlân eyledi
Aġladı mâh-ı Muḥarrem'dir gözin ḳan eyledi
Her gice tâ ṣubḥa dek âh ile efġân eyledi
Âteşîn ġamdır göñül mülkin perîşân eyledi
Ḳalb-i mecrûḥ-ı Zekâ'î nâr-ı ġurbetle yanar

3- (Terkîb-i Bend) Merṣiye-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ[541]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

I

1 Gel Muḥarremdür Necef vâdîlerin yâd it dilâ
Yâreler aç sîneñ üzre tâ bilinsün mâ-cerâ

2 Ḳaralar gey ehl-i îmânuñ ġazâsı vaḳtidür
Mâtem-i şâh-ı şehîdânı ṭutup eyle bükâ

3 Eşḳıyâdur şübhesiz Âl-i 'Abâ'ya ẓulm iden
Ol 'adûlardan teberrâ farż-ı 'ayn oldı saña

4 Gûş iden bu ḳıṣṣa-i cân-sûzı 'aḳlın aldurur
Nice cânın virmeye bu derd ile ehl-i vefâ

5 Fikr idüp bu ḥâli inṣâf eyle Allâh 'aşkına
Żerre îmânı olan ḳalbinde virür mi rıżâ

6 Ben şehîd-i Kerbelâ'nuñ yolına cân vireyim
Tek o şâhuñ ḫâk-i pây-ı devletine ireyim

II

7 La'net ol ḳavm-i pelîde bunca efsûs eyledi
Raḥmetinden anları Allâh me'yûs eyledi

8 Dâġlardur sînesinde çarḫ-ı ġaddâruñ nücûm
Şol nedâmetden ki ḳaddin bükdi ma'kûs eyledi

9 Şem'-i bezm-i ḫânedânı ḥaşre dek yansun deyü
Ḳubbe-i gerdûnı Ṣânı' şekl-i fânûs eyledi

10 Sen ḳatîl-i tîġ-ı a'dâ itdüñ ey ẓâlim felek
Ol şehi kim Faḫr-ı 'âlem gerdenin bûs eyledi

11 Ḳanı yerde ḳalmadı irişdi seyf-i intiḳâm
Ḥamdü-lillâh devlet-i Mervân'ı menkûs eyledi

12 Sînesinde cevher-i îmân olan ehl-i yaḳîn
Miḥnet-i Âl-i Resûlullâh'ı añsın aġlasun

III

13 Çekdiler sancâḳlar 'âşıḳlaruñ ey Żü'l-kerem
Pâdişehsin devletüñde oldılar ṣâḥib-'alem

[541] Zekâyî (Şeyh Mustafa) Dıvanı, İstanbul 1288, s. 11.

14 Ḥaşr olınca ḳalb-i ʿâşıḳda çerâğuñdur yanar
Nâr-ı ġayret şuʿle-i dem âteş-i cân-sûz-ı ġam

15 Cûş iderse şübhesiz nâr-ı caḥîmi söndürür
Rûz-ı mâtem Kerbelâ'da dökilen eşk ile dem

16 Nola taḥrîk eylese mehd-i şerîfüñ Cebre'îl
Nûr-ı Ḥaḳ'dur ḳurretü'l-ʿayn-ı Ḥabîb-i muḥterem

17 Yârelenmiş Kerbelâ ḫâkinde nûr olmuş yatur
Güller açmış cism-i pâki ṣanma meʿcrûḥ-ı sitem

18 Şerḥa şerḥa sînemi mecrûḥ ider bu ġam benim
Rûz-ı mâtem gözlerimden ḳan aḳar her dem benim

IV

19 Sâ'ilân-ı dergehüñ ḳıldı güşâde ṣad-livâ
Çağrışurlar rûz-ı mâtem yâ Ḥüseyn-i Kerbelâ

20 Her biri bir mâlik-i üştür öñinde ceng ider
Bendegânuñ ḳıldılar aʿdâ ile nice ġazâ

21 Ehl-i Beyt'üñ serveri Âl-i Resûl'üñ seyyidi
Serv-ı bâġ-ı "lâ fetâ" sıbṭ-ı Ḥabîb-i Kıbriyâ

22 Âl u evlâduñ ġamıyla yandı mecrûḥ oldı dil
Ben daḫı yansam yaḳılsam sîne-çâk olsam nola

23 Cânına laʿnet o ḳavmüñ kim Ḥüseyn'e ḳıydılar
Kûfe şehri yere geçsün itmediler iḳtidâ

24 Âh dest-i zâlime dûş oldı ol Şâh-ı Ḥarem
Bî-vefâlardan irişdi ʿâḳıbet cevr ü sitem

V

25 Âb-ı rûyı ḥürmetine yaradılmışken cihân
Bir içim ṣu virmediler Ehl-i Beyt'e ẓâlimân

26 Bir içim ṣu içmedi bîhûde aḳsun aḳmasun
Kâşkî nehr-i Furât'uñ yerine ḳan aḳsa ḳan

27 ʿÂşıḳânuñ dûd-ı âhıdur ki eflâke çıḳar
Ṣanma ebr u yâ seḥâb oldı semâda sâye-bân

28 Gözi yaşı olsa eflâkuñ nola inen maṭar
Aġladı ol mâtem içün cümleten kerrûbiyân

29 Cân fedâ eyle Zekâyî Şâh-ı Merdân ʿaşḳına
Cümle erbâb-ı himem terk itdiler bu yolda cân

30 Şehr-i ʿilmim dıdı çün ol meftaḥar-ı ins ü melek
Ol şehen-şâhuñ ḳapusı kelbiyim bî-reyb ü şek

4- (Kasîde) Merşiye-i Ḥażret-i İmâmân[542]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bu dâr-ı miḥneti ẓann itme cây-ı istirâḥatdur
Cihân içre sa'âdet 'âḳil iseñ terk-i râḥatdur

2 Denî dünyânuñ âḫir mülki fânî ḥükmi zâ'ildür
Sürûrı ġam ṣafâsı bâ'iṣ-i renc ü meşaḳḳatdür

3 Ḳomaz bâġ-ı fenâda 'âḳıbet bır serv-i âzâde
Bu köhne rûzgâr-ı bî-vefâ pür-zûr u şiddetdür

4 Perîşân itdi bârân-ı muṣîbet yaġdırup kevne
Ne dehr-i fitne-perverdür ne çarḫ-ı bî-mürüvvetdür

5 Ḳıyâmet ḳopdı dünyâda muḫâlif devr idüp gerdûn
Diger-gûn oldı aḥvâl-ı ḫalâyıḳ gör ne ḥâletdür

6 'Aceb mi ḫâki ḫûnîn olsa deşt-i Kerbelâ'nuñ hep
Döşenmiş pister-i sürḫ ile meydân-ı şehâdetdür

7 Görinen ser-te-ser encüm degildür sîne-i eflâk
Ḥüseyn'üñ mâtemiyle dâġ-dâġ-ı derd ü miḥnetdür

8 Ecel câmın ṣusuz nûş itdüginden ol dem ol mazlûm
Furât'uñ tâ-be-maḥşer dökdigi eşk-i nedâmetdür

9 Felek lerzân olur ehl-i dilüñ âh u fiġânından
Siyeh-pûş oldı îmân ehli yâ Rab ne muṣîbetdür

10 Belâ ṣaḥrâsına düşdi Resûl'üñ ḳurretü'l-'aynı
Ḳamu 'âḳıllerüñ bu dem yeri vâdî-i ḫayretdür

11 Ḥicâbından kızardı vechi gerdûnuñ ḫacâletle
Semâda nev-be-nev peydâ olan ḫumret o ḫumretdür

12 Nola tâc-ı ḫilâfetle imâm-ı evliyâ olsa
O şâhen-şeh ki cedd-i pâki Sulṭân-ı risâletdür

13 Sezâdur şânına el-ḥaḳ emîrü'l-mü'minîn olmaḳ
Anuñ kim nesl-i pâk-i ḫażret-i Şâh-ı velâyetdür

14 Dinilse zâtına Nûr-ı Ḫudâ lâyıḳdur ol mâhuñ
Nihâl-i ḳâmeti serv-i gülistân-ı nübüvvetdür

15 Ḳażâ kim ḫânedân-ı Muṣṭafâ'yı raḫne-dâr itdi
Bozuldı hey'et-i mecmû'a-i 'âlem ne ḥikmetdür

16 Giriftâr oldılar ẓulm ile ḫayfâ cevr-i a'dâya
Şular kim âsitân-ı dergehi dâr-ı selâmetdür

17 Degül ebr ü seḥâb ol âl u evlâduñ firâḳıyla
Semâvâta çekildi dûd-ı âh-ı ehl-i ġurbetdür

[542] Zekâyî (Şeyh Mustafa) Divanı, İstanbul 1288, s. 16.

18 Şehîdân ḳanı da'vâsın nice faṣl ide ḳâḍîler
Bu özge müdde'â vâbeste-i rûz-ı ḳıyâmetdür

19 Resûl-ı Kibriyâ Sulṭân-ı Kevneyn'e ḫılâfetle
'Aliyyü'l-Murtażâ gencîne-i nûr-ı ḥaḳîḳatdür

20 Ḥüseyn ile Ḥasan nûr-ı cemâl-i Ḥażret-i Ḥaḳ'dur
Biri şems-i hidâyetdür biri mâh-ı sa'âdetdür

21 İmâm-ı evliyâ Zeynü'l-'Abâ sırr-ı Ḫudâ'dur ol
Şeref-baḫş-ı imâmet maṭla'-ı nûr-ı kerâmetdür

22 Muḥammed Bâḳır oldur pâdişâh-ı 'âlem-i ma'nâ
Rıyâż-ı ḫânedân u menba'-ı feyż-ı sıyâdetdür

23 İmâmu'l-'ârifîn el-ḥaḳ cenâb-ı Ca'fer-i Ṣâdıḳ
Türâb-ı âsitânı secde-gâh-ı ehl-i vuṣlatdur

24 Kerem kânı velâyet maẓharı Mûsâ-yı Kâẓım'dur
Dil-i âgâhı mir'ât-ı cemâl-i pâk-i ḥażretdür

25 'Alî Mûse'r-Rıżâ'nuñ yolına cânım fedâ olsun
Melâz u melce'im 'âlemde ol kân-ı mürüvvetdür

26 Taḳî'dür âl-i Peyġamber Naḳî'dür vâriṣ-i Ḥaydar
Ḫudâ'nuñ sırrına maẓhar meh-i evc-i hüviyyetdür

27 İmâm-ı 'Askerî kevn ü mekânuñ pâdişâhıdur
Anuñ zât-ı şerîfi mesned-ârâ-yı imâmetdür

28 Ḫılâfet Mehdî-i âl-i Resûl'üñdür iṭâ'at ḳıl
Ẓuhûrı ol velînüñ kâ'inâta 'ayn-ı raḥmetdür

29 Ṣalât olsun Ḫudâ'dan Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ üzre
Cemî'an ḫânedân-ı devleti kân-ı şefâ'atdur

30 Ma'âṣî eyleyüp dergâh-ı Faḫr-ı 'âleme düşdüm
Ṣığındım şol der-i iḥsâna kim dâr-ı 'inâyetdür

31 Ümîd-i 'afv idüp bâb-ı recâya geldi bir miskîn
Ne deñlü cürm ile şâyeste-i zecr ü 'uḳûbetdür

32 Libâs-ı faḳr ile künc-i fenâda fâriġu'l-bâl ol
Zekâyî bende-i Âl-i 'Abâ'yız biz ne devletdür

5- (Tercî'-i Bend) Merṣiye-i İmâm Ḥüseyin Raḍiyallâhu 'Anhu[543]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

I

1 Bî-vücûd ol ey gönül ehl-i fenâya hem-dem ol
Bezm-i ḫâṣ-ı ṣoḥbet-i erbâb-ı 'aşḳa maḥrem ol

[543] Zekâyî (Şeyh Mustafa) Divanı, İstanbul 1288, s. 18.

2 Geç bu fânîde ḳamu âlâyiş ü leẕẕâtdan
Terk-i ṣûret eyle ma'nâ 'âleminde âdem ol

3 Ârzû-yı mâ-sivâ kaydın göñülden ḳaṭ' idüp
Ḥırḳa-ı faḳr u fenâda fâriġ-i dü-'âlem ol

4 Ḥakk olunsun var ise sîneñde âṣâr-ı sürûr
Gel Muḥarremdür bu günde sîne-çâk ol pür-ġam ol

5 Mâh-ı nev ṣanma felek ḳıldı güşâde bir 'alem
Sen de derd-âlûd-ı evlâd ile ehl-i mâtem ol

6 Dâġ dâġ oldı Ḥüseyn'üñ mâtemiyle sîneler
Çâk çâk oldı dil-i 'uşşâḳ çün âyîneler

II

7 Ey sipihr-i bî-vefâ cevr-i fırâvân eyledüñ
Kerbelâ ḫâkinde ẓulm ile nice ḳan eyledüñ

8 Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûl'i teşne-leb ḳılduñ şehîd
Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ'yı zâr u giryân eyledüñ

9 Eyledüñ nehr-i Furât'ı anlara 'ayn-ı serâb
Sâḳiyân-ı kevṣeri dünyâda 'aṭşân eyledüñ

10 Eyleyüp pejmürde gülzâr-ı kerâmet ġoncasın
Ḥayf kim dest-i melâmetle perîşân eyledüñ

11 Nâ-murâd itdüñ dü-kevnüñ pâdişâhın ey felek
Sen bu kec-rev devr ile ammâ ki 'ışyân eyledüñ

12 Dâġ dâġ oldı Ḥüseyn'üñ mâtemiyle sîneler
Çâk çâk oldı dil-i 'uşşâḳ çün âyîneler

III

13 Özge âteşdür belâ-yı Kerbelâ'nuñ miḥneti
Âdemüñ ṭaş olsa da ḳalbi getürmez ṭâḳati

14 Seyller gibi revân oldı dem-i Âl-i Resûl
Âh kim bilmem nedür bu mâ-cerânuñ ḥikmeti

15 Nûr-ı çeşm-i Murtażâ'yı neyledüñ ey çarḫ-ı dûn
Şem'-i cân iken çerâġ-ı ḫânedân-ı devleti

16 Cismini Şâh-ı Şehîdân'uñ 'adû pür-zaḫm idüp
Güller açdı ser-te-ser gûyâ nihâl-ı ḳâmeti

17 Ne muşîbetdür bu köhne rûzgâruñ 'âḳıbet
Gülsitân-ı "lî-ma'allâh"a irişdi âfeti

18 Dâġ dâġ oldı Ḥüseyn'üñ mâtemiyle sîneler
Çâk çâk oldı dil-i 'uşşâḳ çün âyîneler

IV

19 Rûz-ı mâtemdür siyeh-pûş oldı cümle 'âşıḳân
Dîdeler ḳan aġladı seyl-i sirişk oldı revân

20 Şerḥa şerḥa sînesin pür-dâġ-ı hicrân eyleyüp
Sû-be-sû ehl-i maḥabbet ḳılmada âh u fiġân

21 Ehl-i îmânuñ yıḳıldı ḫâne-i ḳalbi tamâm
Yıḳılup 'âlem ḫarâb olsun ḳamu kevn ü mekân

22 Bî-ḳarâr iden bu mâtemdür dil-i ġam-nâkımı
Cây-ı âsâyiş degildür bana bu fânî cihân

23 Ḳaṣd idüp Âl-i Resûl'üñ ḳatline ol ḫâ'inîn
Kerbelâ'da bir ḳażâdur kim irişdi nâ-gehân

24 Dâġ dâġ oldı Ḥüseyn'üñ mâtemiyle sîneler
Çâk çâk oldı dil-i 'uşşâḳ çün âyîneler

V

25 Gör o maḥbûb-ı Ḫudâ'ya neyledi bu rûzgâr
Ser-güzeştin söylesem her dem olurduñ zâr zâr

26 Nûr-ı 'ayn-ı 'âlemi ẓâlim ḳatîl-i cevr idüp
Ehl-i îmânuñ derûnın eyledi ıḥrâḳ-ı nâr

27 Çekdi evlâd-ı Resûlullâh'a seyf ehl-i ḍalâl
Eylediler 'âḳıbet ẓulm ü nifâḳı âşikâr

28 Girdiler cevr eyleyüp Âl-i Resûl'üñ ḳanına
La'net olsun cânına ḳavm-i Yezîd'üñ ṣad-hezâr

29 Âteş-i ġamdur göñül mülkin perîşân eyledi
Ḳalb-i mecrûḥ-ı Żekâyî nâr-ı ġayretle yanar

30 Dâġ dâġ oldı Ḥüseyn'üñ mâtemiyle sîneler
Çâk çâk oldı dil-i 'uşşâḳ çün âyîneler

6- (Terkîb-i Bend) Mersiye[544]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Bugün şol mest-i ḫayrânım şu'ûrum ḳalmadı aṣlâ
Görinmez dîde-i giryânıma dünyâ vü mâ-fîhâ

2 Ṣafâ-yı ḫâtırım yoḳdur beni söyletme ey zâhid
Yaḳar bir âh-ı sûzânım cihân mülkini ser-tâ-pâ

3 Cefâ-kâr oldığın bildim sipihr-i bî-amânuñ ben
Ne ḥikmetdür ider her ehl-i dilde 'âdetin icrâ

[544] Zekâyî (Şeyh Mustafa) Divanı, İstanbul 1288, s. 23.

4 Bozulsun intizâm-ı devri çarḫuñ bî-devâm olsun
Esâsı lerze-nâk olsun yıḳılsun künbed-i mînâ

5 Felek ġadr eyleduñ âteş buraḳduñ ḳalb-i 'uşşâḳa
Gürûh-ı ḫânedâna nâ-sezâ devr eyleduñ ḥaḳḳâ

6 Aḳıt seyl-i sirişkuñ dem-be-dem mâh-ı Muḥarremdür
Dilâ çâk-ı girîbân eyle kim eyyâm-ı mâtemdür

II

7 Bugün erbâb-ı 'aşḳuñ nâle vü zârı zamânıdur
Degildür mâh-ı nev çarḫuñ o tûġ-ı bî-amânıdur

8 Şehâdet câmını nûş itdi evlâd-ı Resûlullâh
Beḳâsı yoḳ bu dünyâ-yı denînuñ gerçi fânîdür

9 Perîşân oldı 'âlem bunda ḥikmet neydügin bilmem
İrişdi Ehl-i Beyt'e bir ḳażâ-yı nâ-gehânîdür

10 Ezelden ketb olunmuş levḥ-i taḳdîr-i efâżılda
Çekerler cevr-i a'dâyı belâ-yı âsumânîdür

11 Fedâ olsun yolında cân u başım âl ü evlâduñ
Maḥabbet anlara ehl-i derûnuñ ḥırz-ı cânıdur

12 Żiyâ-yı çeşm-i cânım ḫâk-i pây-ı Muṣṭafâ'dandur
Bu nûr-ı Ḥaḳ baña vech-i 'Aliyyü'l-Mutażâ'dandur

III

13 Resûlüñ ḳurretü'l-'aynı ḥabîb-i Ḥażret-i Bârî
Ḥasan'dur cismimüñ cânı cihânı ṭutdı envârı

14 Ḥüseyn-i Kerbelâ cânım benim hem dînim îmânım
Göñül taḫtında sultânım anuñ-çün iderim zârî

15 Bular nûr-ı velâyetdür gül-i bâġ-ı risâletdür
Giriftâr-ı şehâdetdür gel imdi gör bu esrârı

16 Biri mâh-ı sa'âdetdür biri şems-i hidâyetdür
Ẓuhûr iden ḥaḳîḳatdür bulardan itme inkârı

17 Ġumûm-ı dehre lâyıḳ mı giriftâr oldılar bunlar
Ola ḳavm-i Yezîdî la'net-i Ḥaḳḳ'uñ sezâ-vârı

18 Yanar dâ'im bu ġam ehl-i dilüñ gönlinde âteşdür
Gürûh-ı Ḫâricîlerle işimiz hep keşâ-keşdür

IV

19 Velâyet maẓharı 'âlemde Zeynü'l-'Âbidîn oldı
'İnâyet ma'deni 'uşşâḳa ol sulṭân-ı dîn oldı

20 Muḥammed Bâḳır ol şâhım göñül burcındaki mâhım
Anuñ-çün na'ra-i âhım çıḳup 'arşa ḳarîn oldı

21 İmâmım Ca'fer-i Ṣâdıḳ ḫilâfet şâhına lâyıḳ
O şâhuñ mezhebi 'âşıḳ baña ḥabl-i metîn oldı

22 Dil-i Mûsâ-yı Kâẓım'da tecellî ḳıldı nûr-ı Ẕât
O ẕâtuñ pertev-i ḥüsni baña nûr-ı mübîn oldı

23 Rıżâ şâh-ı cihânım âsitânı ḳible-gâhımdur
Ḥarem-gâh-ı vişâli Beyt-i Rabbu'l-'Âlemîn oldı

24 Dü-'âlemde 'ınâyet ḫânedân-ı Muṣṭafâ'dandur
Mürüvvet ehli bunlardur kerem Âl-i 'Abâ'dandur

V

25 İmâm-ı evliyâ'u'l-Ḥaḳ Taḳî o şâh-ı ekremdür
Eñ •ednâ bende-i dergâhı bir sulṭân-ı 'âlemdür

26 Naḳî'nüñ ḫâk-i pâyıdur benim derdime dermân
Türâb-ı âsitânı şübhesiz iksîr-i a'ẓamdur

27 Cenâb-ı 'Askerî maḥbûb-ı Ḥaḳ'dur ol ḳamer-ṭal'at
Yüzi nûrı żiyâ-baḫş-ı derûn-ı pür-hem ü ġamdur

28 İmâm-ı Ḥaḳ Muḥammed Mehdî-i ṣâḥib-zamân oldı
Tecellî-gâhı-ı 'aşkı ol şehüñ firdevs-i sînemdür

29 Selâm olsun cemî'an ḫânedân-ı Şâh-ı Kevneyn'e
Bu bâbın bendegânı bâr-gâh-ı Ḥaḳ'da mükremdür

30 Żekâyî Ehl-i Beyt'e cânını ḳurbân idüp geldi
Der-i Şâh-ı Velâyet'de fedâ-yı cân idüp geldi

7- (Kasîde) Mâtem-ı Şâh-ı Ḥüseyn-i Kerbelâ Raḍiyallâhu 'Anhu[545]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün)

1 Ṭoġdı Muḥarrem ayı çarḫ açdı ḳanlı râyet
Mâtem günidür 'âşıḳ lâzım bu günde ġayret

2 Ol server-i şehîdân bu günde oldı maẓlûm
Şâd olmasun şu dil kim anda ola ḥamiyyet

3 Ḳıldı o gül-'izârı ol serv-ḳad nigârı
Âḫir sipihr-i ẓâlim üftâde-i melâlet

4 La'net o ḳavme olsun ḳaṣd itdi ḫânedâna
Evlâd-ı Muṣṭafâ'ya lâyıḳ mıdur ihânet

5 Ol şâh-ı 'âlem-ârâ 'azm itdi Kerbelâ'ya
Ehl-i belâ seçildi yâ Rab nedür bu ḥikmet

6 Şerḥ eyle sîneñi dil mâtem güninde 'âşıḳ
Bu yolda cân nişâr it tâ ola câna râḥat

[545] Zekâyî (Şeyh Mustafa) Divanı, İstanbul 1288, s. 25.

7 Ol gün ki çarḫ-ı ẓâlim devr-i muḫâlif itdi
Lâyıḳ idi ki ancaḳ ol dem ḳopa ḳıyâmet

8 Cismünde güller açmış yer yer yatur şehîdân
Ṣaḥrâ-yı Kerbelâ mı yâ gülşen-i şehâdet

9 Sen cân-ı 'âlem idüñ ḥayf itdi bî-vefâlar
Cânlar fedâ yoluñda ey maẓhar-ı velâyet

10 Gülzâr-ı Murtażâ'da nevreste serv-ḳaddüñ
Ceddüñ Ḥabîb-i Ekrem şâhen-şeh-i risâlet

11 Şîr-i Ḫudâ 'Alî'dür nûr-ı Hüdâ 'Alî'dür
Sırr-ı velâ 'Alî'dür ol ma'den-i kerâmet

12 Ẓâtındadur şecâ'at şânındadur ḫilâfet
Evlâd-ı Murtażâ'ya vâcib durur iṭâ'at

13 Sulṭân-ı "lâ-fetâ"dur maḥbûb-ı Kibriyâ'dur
Dâmâd-ı Muṣṭafâ'dur şâh-ı serîr-i 'izzet

14 Bilmüñ mı şeh-süvârı ol merd-i zü'l-vaḳârı
Çekdikde Ẓü'l-feḳâr'ı ḫaşma virür hezîmet

15 Düldül-süvâr-ı ṣaf-der sâḳî-i ḥavż-ı kevşer
Nâmeş 'Alî vü Ḥaydar müşkil-güşâ-yı ümmet

16 Anlar ki muḳtedâdur sıbṭeyn-i Muṣṭafâ'dur
Evlâd-ı Murtażâ'dur ḥakkındadur ḫilâfet

17 Nesl-i 'Alî'dür anlar lâzım ki ola bunlar
Hem ḥâmil-i ḫilâfet hem vâriṣ-i imâmet

18 Sen ey sipihr-i ġaddâr vey ẓâlim-i sitem-kâr
Olduñ ḫilâfa devvâr ẓulm eyledüñ be-gâyet

19 Şehzâde-i hümâmı ol nûr-ı Ḥaḳḳ imâmı
Zehr-i cefâ içürdüñ virdüñ 'adûya ruḫṣat

20 Nitdüñ o nûr-ı 'aynı şâh-ı cihân Ḥüseyn'i
Ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'da ḳılduñ ġarîḳ-i miḥnet

21 Sulṭân odur cihâna hem kevn ü hem mekâna
Ḫâk-i deridür ancaḳ sermâye-i sa'âdet

22 Ol şeh ki âsitânı mânend-i 'arş-ı a'lâ
Dergâhınuñ türâbı maḥṣûl-i bâġ-ı cennet

23 Âh ey Yezîd-i mel'ûn yıḳduñ esâs-ı dîni
Olsun saña Ḫudâ'dan her dem hezâr la'net

24 Veyl ola yeri yâ Rab Mervân-ı ḳalṭabânuñ
Çün eyledi o merdûd şerr ü fesâda raġbet

25 Ey Ḫâricî-i bî-dîn vey kâfir-i bed-âyîn
Dûzaḫ mekânuñ olsun ey Şimr-i bî-diyânet

26 Lâyıḳ mıdur a ẓâlim bir loḳma cîfe içün
Kelb-i 'aḳûra döndüñ ey 'Amr-ı bî-mürüvvet

27 Ḳa'r-ı cehennem olsun İbni Ziyâd'a mesken
Hiç ḳılmadı o ẓâlim Âl-i Resûl'e ḥürmet

28 Gör Şîş-i mürde-cânı ol şûm-ı bed-zebânı
Bâḳî ṣanup cihânı ḳıldı nice ḫasâret

29 Geçdi o gün Sinân'uñ câna sinân-ı cevri
Nâ-merd idi ki itdi bu fitneye cesâret

30 Vâcib saña taḥarrî bunlardan it teberrî
Âl-i 'Abâ'ya itmez mü'min olan 'adâvet

31 Dâ'im budur niyâzım Bârî Ḫudâ'dan olsun
Ervâḥ-ı Ehl-i Beyt'e her demde biñ taḥiyyat

32 Her kim olur cihânda Âl-i Resûl'e bende
Ol merd-i Ḥaḳ Zekâyî bulur hemîşe devlet

8- (Terkîb-ı Bend) Merṣiye-i Ḥüseyn-i Kerbelâ Raḍiyallâhu 'Anhu[546]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

I

1 Maḳṣûda vâṣıl olmaġa ṣarf eyle himmeti
Ey dil bu yolda cân viregör bul sa'âdeti

2 Bir köhne sâl-ı pîre-zenüñ düşme âline
Zinhâr o bî-vefâya ṣaḳın itme raġbeti

3 Merhem dilerse hem virür ammâ ki muttaṣıl
Gülzâra varsa zâr ider ehl-i maḥabbeti

4 Ger ḳahramân iseñ seni bir kündeden atar
Zâr-ı sipihr-i dûn ile germ itme ülfeti

5 Dâ'im güşâde ḳılmadı bir ḫâṭırı felek
Her ḥâl ile ṣafâsına ġâlib kudûreti

6 Gel gel bu dehr-i pür-eleme ḳılma i'tibâr
El-ḳıṣṣa cây-ı mezlaḳadur ṣanma pây-dâr

II

7 Degmez ġumûm-ı miḥnetine devlet-i cihân
Ḫayfâ bu ise mâ-ḥaṣal-ı kân-ı "kün fe-kân"

[546] Zekâyî (Şeyh Mustafa) Divanı, İstanbul 1288, s. 27.

8 Bir ġonca var mı ḳılmadı pejmürde rûzgâr
Gülşen mi yoḫsa ırmedı ezhârına ḫazân

9 Ber-muḳteżâ-yı ḥubb-ı vaṭan rıḥlet itdiler
Ehl-i ṣafâ bu bâdıyede ṭutmadı mekân

10 'Âlem ḫarâbe-ḫâne vü gerdûn bî-ḳarâr
Cellâd-ı çarḫ ẓâlim ü ġaddâr u bî-amân

11 Söndürdi dûdmân-ı risâlet çerâġını
Bâd-ı fiten ġumûm u miḥen gerdiş-i zamân

12 Ey ḳurretü'l-'uyûn-ı ḳamu mü'minîn Ḥüseyn
Ey nûr-ı pâk-i dîde-i îmân u dîn Ḥüseyn

III

13 Ey çarḫ-ı dûn zerre ḳadar ġayret itmedüñ
Endîşe ḳılmadun ser-i mû dıḳḳat itmedüñ

14 Evlâd-ı Murtażâ'ya görüp raḫneler revâ
Peyġamber Ehl-i Beyti'ne hiç ḥürmet itmedüñ

15 Ehl-i fesâda vefḳ-ı murâd üzre devr idüp
Sıbṭ-ı Nebiyy-i Muḥterem'e 'izzet itmedüñ

16 Bâd-ı muḫâlif esdirüp ol naḫl-i dil-keşe
Âsûde-ḥâl-i dâ'ire-i râḥat itmedüñ

17 Âḫir o serv-i nâzı vaṭandan cüdâ ḳılup
Mażlûma ġurbet ilde niçün şefḳat itmedüñ

18 Âl-i Resûl'e ẓulm ile ḳan itdüñ ey felek
Ṣaḥrâ-yı Kerbelâ'da revân itdüñ ey felek

IV

19 Zehr içmedi mi nûr-ı Ḫudâ müctebâ Ḥasan
Ḥakk'uñ rıżâsın istedi terk itdi cân u ten

20 Yâ Şâh-ı Kerbelâ ki şehâdetle ser-firâz
A'dâ elinde oldı dil-âzürde-i miḥen

21 Bunlar ki nûr-ı dîde-i Sulṭân-ı Enbiyâ
Âl-i 'Abâ ki maḳṣad-ı aḳṣâ bu cümleden

22 Bir vaḳ'adur ki mâtemi tâ ḥaşre dek sürer
Eyler ḳulûb-ı ṣâḥib-i îmânı pür-ḥazen

23 Ehl-i nifâḳ idince ġulû Şâh-ı 'âleme
Kevnüñ nizâmı gitdi cihân oldı pür-fiten

24 Ey Şâh-ı Kerbelâ saña cân u serim fedâ
Cânımdan özge var ise hep eylerim fedâ

V

25 Bir şâha bendeyim ki şecâ'atle nâm-dâr
Şîr-i Ḫudâ vü Ḥaydar-ı Kerrâr-ı kâm-kâr

26 Sulṭân odur ki Ḳanber'inüñ ḫâk-i pâyını
Tâc eyler idi başına şâhân-ı rûzgâr

27 Düldül-süvâr-ı 'arṣa-i ma'nî-i "lâ-fetâ"
Ḥaḳḳındadur ḫilâfet ü destinde Żü'l-feḳâr

28 Söndürdi ḍarb-ı tîġ ile küfrüñ ocaġını
Ḫayber-güşâ-yı ma'reke-fermâ-yı gîrûdâr

29 Miḥrâb-ı dîne şâh-ı velâyet imâmdur
Ẓâhir yüzinde nûr-ı kerâmât ü âşikâr

30 Yâ Rab be-ḥaḳḳ-ı Âl-i 'Abâ Murtażâ 'Alî
Şems-i ḥaḳîḳat ola Zekâyî'ye müncelî

9- (Muhammes) Merṣiye-i Şâh-ı Şehîdân[347]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Şehîd-i Kerbelâ'nuñ mâtemi tâ rûz-ı maḥşerdür
Dem-i Âl-i 'Abâ'yı sanma her ḳana berâberdür
Anuñ bir ḳaṭresi ḫurşîd-i 'âlem-sûz-ı enverdür
Ḳızıl rengiyle şol dem Kerbelâ arżı muṣavverdür
Döşenmiş ḫâkine ḫûn-ı şehîdân sürḫ-pisterdür

2 Olunca Şâh-ı 'âlem Kerbelâ ḫâkında efgende
Açıldı ser-te-ser yetmiş cerâḥat gül gibi tende
Resûl'üñ öpdügi yer berk ururken ṭavḳ-ı gerdende
Aḳıtduñ ḳanını mażlûmuñ ey gerdûn-ı dûn sen de
Bu câfî ḳıldıġuñ dem dem degül yâḳût-ı aḥmerdür

3 Muḥarremdür siyeh-pûş oldı 'uṣṣâḳuñ nedür ḥâli
Felek tecdîd ider mâtemle her yıl mâh ile sâli
Degül ins ü melek bi'l-cümle ḫalḳuñ münkesir bâli
Seḥâb u ebr ile dûd-ı siyehden olamaz ḫâlî
Nedâmetden sipihr-i ẓâlimüñ ḫâli mükedderdür

4 Der-i iḥsânuñ ey nûr-i İlâhî melce'-i ümmet
Ḫilâfet zâtuña maḫṣûṣ iken bî-reyb ü bî-minnet
Saña ẓulm eyleyenler dü-cihânda bulmasun raḥmet
Türâb-ı âsitânuñdur şehâ sermâye-i devlet
Şefâ'at kânı ceddüñ vâlidüñ sâḳî-i kevṣerdür

5 Ġarîb ü bî-kese dâ'im idersin luṭf u iḥsânı
Nolur bilmem bu 'âṣî mücrimüñ ḥâl-i perîşânı
Şarâb-ı kevṣere ḳandur taḥassürde ḳoma ânı
Ulaşdur ceddüñe rûz-ı cezâda ey kerem kânı
Zekâyî bendegân-ı dergehüñden 'abd-ı kemterdür

[347] Zekâyî (Şeyh Muṣṭafa) Dîvânı, İstanbul 1288, s. 30.

10- (Terkîb-i Bend) Merşiye-i Evlâd-ı 'Alî[548]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

I

1 Gel Muḥarremdür bu mâtem-gehde ġam-nûş ol yüri
Yâd idüp âlâm-ı dehri mest-i medhûş ol yüri

2 Kerbelâ vâdîlerinde şu yerine ḳan aḳar
Mâ-cerânuñ ḥikmetinden ṣorma ḥâmûş ol yüri

3 İster iseñ iresüñ sen de şehâdet bezmine
Kerbelâ-yı 'aşḳa var anda siyeh-pûş ol yüri

4 Gel senüñle derd ile semt-i cünûna gidelim
'Aḳl u idrâkı ferâmûş eyle bî-hûş ol yüri

5 Râh-ı Ḥaḳ'da seyr ile ma'mûre-i tenden geçüp
Var melâmet kûçesinde ḫırḳa-ber-dûş ol yüri

6 Âteş-i âh-ı seḥer-gâh ile yaḳ sîneñde dâġ
Dâġ-ı sîneñden derûnuñda uyandur bir çerâġ

II

7 Ehl-i derdüñ çekdigi yâ Rab bu miḥnetler nedür
Atılan tîr-i ḳażâ ammâ ki şiddetler nedür

8 Çarḫ-ı ẓâlim zümre-i aḥyâra ḥürmet ḳılmadı
Yâ ḳıyâmet ḳopmaz ise bu 'alâmetler nedür

9 Ehl-i 'aşḳı ḳulzüm-i miḥnetde ġarḳ-âb eyleyüp
Rûzgâruñ virdigi a'dâya ruḫṣatlar nedür

10 Zehr imiş Soḳrâṭ-ı dehrüñ virdigi dârû degül
Sînesinde âl u evlâduñ cerâḥatlar nedür

11 Dûn-perversin hele bîhûde devr itme felek
Ṭâli'uñda istiḳâmet yoḳ bu ric'atler nedür

12 Ḫâṭır-ı ehl-i dili âzürde ḳıldı rûzgâr
'Âdetidür ġoncalar pejmürde ḳıldı rûzgâr

III

13 Evliyâdan yücedür Şâh-ı şehîdüñ pâyesi
"Ḳâbe ḳavseyni ev-ednâ"dan alınmış mâyesi

14 Yeşrib u Baṭḥâ'da ḫurşîd-i tecellî berḳ urup
Kerbelâ ṭopraġına düşdi o nûruñ sâyesi

15 Cedd-i pâkı bâ'iş-i kevneyn olınca ol şehüñ
Nola Cibrîl ḫâdim olsa rûḥ-ı Meryem dâyesi

[548] Zekâyî (Şeyh Mustafa) Divanı, İstanbul 1288, s. 31.

16 Tâ ḥarîm-i ḳurbete dikdi şehâdet râyetin
Miḥnet ü cevr ü belâ ol devletüñ sermâyesi

17 Bendegân-ı dergehüñ tâ ḥaşre dek mâtem-güzîn
Düşmenüñ şâd oldı ey ṣadr-ı kerem pîrâyesi

18 Ḳurretü'l-'ayn-ı Ḥabîbullâh'a oldı ṣad dirîġ
Ḳıldılar ehl-i şeḳâvet servere bî-ḥad dirîġ

IV

19 Ey sipihr-i bî-vefâ nitdüñ o mâh-ı enveri
Evliyânuñ rehberi Âl-i 'Abâ'nuñ serveri

20 Ḥayf ol maẓlûma kim nûr-ı cemâlinden anuñ
Rûşenâ idi çerâġ-ı ḫâne-i Peyġamberî

21 Ḳurretü'l-'ayn-ı Resûlullâh'ı ṣalduñ ġurbete
Kerbelâ ḫâkinde nâlân eyledüñ ol dilberi

22 Sen murâd-ı Ehl-i Beyt üzre dönerdüñ ey felek
Olmaduñ ṣâbit-ḳadem bîhûde dönme serserî

23 Rûz-ı maḥşerde Ḥüseyn olsa nola ṣâḥib-livâ
Zümre-i ḫayl-i şehîdânuñ odur ser-'askeri

24 Şâh-ı iḳlîm-i velâyetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ
Maṭla'-ı nûr-ı kerâmetdür Ḥüseyn-i Kerbelâ

V

25 Bu'l-'aceb gerdûn-ı dûn ammâ ki dehr-i pür-elem
Tâ-be-key devr-i muḫâlif tâ-be-key ḳahr u sitem

26 Açdı gülzâr-ı nübüvvet iki ra'nâ ġonca gül
Biri zehr-âşâm-ı miḥnet biri ġarḳ-ı baḥr-i dem

27 Nîl olur seyl-i sirişkim derd ile mâtem güni
Gicesi göz yaşını mânend-i deryâ eyleyem

28 Bunlaruñ tâc-ı sa'âdetdür ġubâr-ı dergehi
Başına iren olur iki cihânda muḥterem

29 Sür yüzüñ her dem Ẕekâyî âsitânı ḫâkine
Ḫânedân-ı devlet-i Âl-i 'Abâ'dandur kerem

30 Her nefesde eylesün yüz biñ ṣalât ile selâm
Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ'ya Ḥażret-i Rabbü'l-Enâm

ZİHNİ-İ ÇERMİKİ (19. yy.)

1- (Kasîde) Mersiye-i Muḥarremiyye[549]

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Çeşmim ne dem ki girye ile ḫûn-feşân olur
Sînem hezâr derd ü ġama gülsitân olur

2 Derdim ne rütbe oldığını itsem âşikâr
Ḥayret-fezâ-yı müdrike-i ins ü cân olur

3 Âhım vezîde olsa çemen-zârı 'âleme
Evvel-bahârda bâġ-ı cihân hep ḫazân olur

4 Ednâ şerâr-ı âh-ı dil-i pür-ḫazînimüñ
Pertev-fürûz-ı meş'ale-i âsumân olur

5 Giryem iderse cûş taḥassürle nâ-gehân
Mânend-i Nîl ḫûn-ı sirişkim revân olur

6 Bir dem nefîr-i nây-ı dilim çalsa nevbetin
Arż u semâda velvele-i râygân olur

7 Artar bu derd ü renc ü belâ ṣad fiġân kim
Her dem ki devr-i dehr mücedded zamân olur

8 Lâ-siyyemâ ki mâh-ı Muḥarrem zamânıdur
Maḫṣûṣ-ı sâl-i derd ü belâ ân-be-ân olur

9 Bir mâhdur ki Ḥażret-i Sulṭân-ı Kerbelâ
Der-dest-i ḳavm-i kîne-ver-i bî-amân olur

10 Bir mâhdur ki nûr-ı dil ü dîde-i 'Alî
Âmâc-gâh-ı nâvek-i tîġ u sinân olur

11 Bir mâhdur ki bûse-geh-i Şâh-ı Enbiyâ
Âlûde-ḫûn u zaḫm-ḫor-ı ẓâlimân olur

12 Bir mâhdur ki ṣubḥ u mesâ ceyb ü dâmenim
Dest-i cefâ-yı ġamda keşân-ber-keşân olur

13 Rûşen olur mı dîde-i ḳalbi bu mâhda
Semt-i hevâ-yı nefsine kim dîde-bân olur

14 Sükkân-ı 'arş u ferşi bütün ḫîre-mend ider
Mâtem deminde ġulġule-i 'âşıḳân olur

15 Maḥrûm-ı zevḳ-i her dü cihân olsun ol le'îm
Ṭutmaz o şâhuñ mâtemini kâm-rân olur

16 Ḥaḳḳâ ki yâd-ı ma'reke-i deşt-i Kerbelâ
Sermâye-dâr-ı derd-i dil-i mü'minân olur

[549] Zihnî-i Çermikî Divanı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Nale ERDEMİR, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2005, s. 76.

17 Geldikçe ḫâṭıra ruḫ-ı gül-gûn-ı Şâh-ı Dîn
Çeşm-i terimden âb gibi ḳan revân olur

18 Degdikçe maġz-ı cân u dile bûy-ı kâküli
Dûd-ı sıyâh-ı âh göge sâye-bân olur

19 Ol ḳıble-gâh-ı 'âlem olan ebruvânını
Yâd eyledükçe ḳâmet-i ḳaddim kemân olur

20 Ẓâlım odur ki saltanat-ı mülk-i dehr içün
Ḫaḳdan dönüp de tîġ-keş-i ḫânedân olur

21 Merdûd odur ki cîfe-i dünyâ içün müdâm
A'dâ-yı âl-i ḫusrev-i kevn ü mekân olur

22 Sevmem Yezîd ü efsaḳ u bed-baḫtı bî-gümân
Re's-i Ḥüseyn Şâh'ı görüp şâd-mân olur

23 Ẓulmet ḥisâbı üzre hezâr ẓulmeti bula
Mâ-dâm devr-i çarḫ-ı felek câvidân olur

24 Nâm-ı ḫabîş-i Şımr-i denî gelse yâdıma
Her mû tenimde ġayret ile bir sinân olur

25 Âb-ı Furât'ı men' ḳılan Âl-i Ḥaydar'a
Seg-veş serâb-ı deşti görince devân olur

26 Elbet o şâh-ı 'arş-penâh üzre tîġ çeken
Rûz-ı cezâda masḫara-i 'âṣiyân olur

27 Bir şâhdur ki südde-i 'ışmet-penâhınuñ
Çârûbı zülf-i ḫam-be-ḫam-ı ḥûriyân olur

28 Bir şâhdur ki peyk-i sebük-pây-ı himmeti
Râh-ı hüdâda bedraḳa-i nâciyân olur

29 Bir pâdişâh-ı dîn-i mübîndür ki pâyına
Ferş-i zemîni bâl ü per-i ḳudsiyân olur

30 Bir pâdişâh-ı mülk-i velâdur ki rûz şeb
Ḫâk-i derinde Rûḥu'l-Emîn pâsbân olur

31 Bir pâdişâh-ı ṣadr-ı a'lâdur o pâk zât
Ednâ ġulâmı milket-i dünyâya ḫân olur

32 Ey pâdişâh-ı mülk-i beḳâ vü penâh-ı dîn
Ḫâk-i derüñ ki mücrime kehfü'l-emân olur

33 Ḥâşâ fe-ṣümme ḥâşa gele 'aḳla bu yaḳîn
Şîr-i jiyâna kelb-i denîden ziyân olur

34 Şımr-i denî vü ḫûk-nihâduñ ne ḫaddi var
Sen gibi şîre ḳarşu ṭurup rezm-bân olur

35 Âl-i Resûl'e ḳande Yezîd eylesün cefâ
Ammâ ne çâre Şâh ḳadar ḥükm-rân olur

36 Ḥükm-i ḳażâ-yı Ḥaḳḳ'a rıżâ-dâdlıḳ yine
Ancaḳ velî-i a'ẓam olan zâta şân olur

37 Maḥrûm-ı luṭf itme amân Żihnî bendeñi
Nîm-nigâhuñ mâ-ḥaṣal-ı kün fe-kân olur

38 Çeşm-i 'alîl-i eşk-feşânımdan itme dûr
Gerd-i rehüñ ki sürme-i 'ayn-ı 'ayân olur

39 Yaḥşı nigâh ḳılmaz iseñ bu ḥaḳîre ger
Maḥşer gününde ḥâli yamân pek yamân olur

40 Evlâd-ı Muṣṭafâ'ya ola ṣad-hezâr selâm
Tâ-be-ebed ki ṣa'ṣa'a-i neyyirân olur

2- (Kasîde) Merşiye-i Muḥarremiye[550]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Muḥarremdür göñül żann itme ki vaḳt-i ṣafâdur bu
Muḥibb-i ḫânedâna bir dem-i mâtem-fezâdur bu

2 Belâya uğradı Âl-i Resûlullâh vâveylâ
Ne gündür ki bu gün yâ Rabb rûz-ı pür-belâdur bu

3 Muḥarrem ġurresin ṭarf-ı semâda mâh-ı nev ṣanma
Yed-i ẓâlim felekde tîġ-ı meslûl-i cefâdur bu

4 Ne ḥikmetdür ḳıyâmet ḳopmadı ṣad bu'l-'aceb ol gün
Baña leyl ü nehâr endîşe-i bî-intihâdur bu

5 Yezîd'üñ itdügi żulme Yahûdîler daḫı söyler
Bu ḫâ'ın fi'lidür Âl-i Resûl'e nâ-sezâdur bu

6 Niçün ḳıyduñ aña ey ḫûk-ṣûret Şimr-i bed-nâm
Ki şîr-i bî-naẓîr-i bîşe-zâr-ı lâ-fetâdur bu

7 Rıżâ virdüñ o şâhuñ ḳatline ey aẓlem-i maḫlûḳ
Nedür bu ẓulm ü fısḳuñ vey ne bî-câ iddi'âdur bu

8 Ne nûr oldıġını bilmez inidüñ ol gerden-i pâküñ
Mübârek bûse-gâh-ı pâdişâh-ı enbiyâdur bu

9 Müselmânım diyen eyler mi ḳaṣd-ı Âl-i Peyġamber
Ne re'y-i nâ-sezâdur vey ne tedbîr-i ḫaṭâdur bu

10 Nice âġişte-i ḫûn itdüñ ol şehzâdeyi ẓâlim
Mükerrem muḥterem sulṭân-ı iḳlîm-i velâdur bu

[550] Żihnî-i Çermikî Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi). Haz. Nale ERDEMİR. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2005, s. 80.

11 Revâ mıdur kı ḫûn-âlûd ola sıbṭ-ı Resûlullâh
Nedür bu kec-edâ ey çarḫ ne devr-i nâ-becâdur bu

12 Bahâ olmaz şehîdân şâhınuñ bir mûyına 'âlem
Ḥüseyn'dür bu Ḥüseyn'dür nûr-ı çeşm-i Muṣṭafâ'dur bu

13 Düçâr oldı belâya enbiyâ vü evliyâ yek-ser
Belâ-yı Kerbelâ efzûndur pek rûşenâdur bu

14 Fiġân-ı âh-ı 'âlem-sûza başla ey dil-i maḥzûn
Zamân-ı mâtem-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ'dur bu

15 Siyâhî câmeler ilbâs idüp ḳıl nevḥa vü girye
Meded ey 'âşıḳ-ı şûrîde hengâm-ı 'azâdur bu

16 Pür olsun vâdî-i ṣaḥrâlar icrâ-yı sirişküñle
Kı ġayri mâ-cerâya beñzemez bir mâ-cerâdur bu

17 Yezîd'e ḳavmine sen de 'adâvet eyle taṣrîḥen
Kı rûz-ı ẓulmet-efrûz-ı Yezîd-i bed-liḳâdur bu

18 Yezîdîler cefâsından ḥaḳâret gelmez ol şâha
İki 'âlemde şâh-ı kişver-i 'izz ü 'alâdur bu

19 Söyünmez nûrdur hiç yâd-ı bî-dâd-ı ḫavâricden
Çerâġ-ı ḫânedân-gâh-ı 'Aliyyü'l-Murtażâ'dur bu

20 Rıżâ vir her ḳażâya râżî ol emr-i İlâhî'ye
Ne çâre Żihniyâ ṣabr eyle taḳdîr-i Ḫudâ'dur bu

21 Ṣalât ile selâm it Muṣṭafâ'ya âl u aṣḥâba
Ser-â-pâ mü'minîne vâcib-i ṣubḥ u mesâdur bu

3- (Kasîde) Merṣiye-i Muḥarremiye[551]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Mâh-ı mâtemdür fiġânuñ ḫîre ḳılsun 'âlemi
Eylesün cûş u ḫurûş deryâ gibi çeşmüñ nemi

2 Seyle virsün rûy-ı dünyâyı sirişküñ ser-be-ser
Bâd-ı âhuñ târ-mâr itsün bu çarḫ-ı serserni

3 Âl ü evlâd-ı Resûlullâh içün ḳan aġla kim
Ḳaṭre-i çeşmüñ ola gülzâr-ı 'adnüñ şebnemi

4 Yalıñuz mâh-ı Muḥarremde degül her mâh u sâl
Olsa lâyıḳ ḥaşre dek Şâh-ı Ḥüseyn'üñ mâtemi

5 Seyyidü'ş-şübbân ehlü'l-cenne maḥdûmu'l-kerîm
Żât-ı maḥbûb-ı İlâhî'nüñ ḥafîd-i ekremi

[551] Zihnî-i Çermikî Dîvânı (Yüksek Lisans Tezi), Haz. Nale ERDEMİR, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2005, s. 82.

6 Nûr-ı çeşm-i Ḥażret-i bintü'r-Resûl-i Mücteba
Şâh-ı iḳlîm-i velâ Şîr-i Ḫudâ'nuñ hem-demi

7 Dest-gîr-i ehl-i îmân ṣaf-şikâf-ı ẓâlimân
Mültecâ-yı 'âcizân Ḥaḳḳ'uñ veliyy-i a'ẓamı

8 Oldı deşt-i Kerbelâ'da mübtelâ-yı pür-belâ
Çekdiler meydâna ġaddârlar o şâh-ı efḫamı

9 Virmedi merdûdlar bir ḳaṭre şu ol ḥażrete
Ḥürmeti-çün Ḥaḳ kerem ḳılmışken âb-ı zemzemi

10 Çaldılar şemşîr-i kîn gerdân-ı nûr-efşânına
Bûse-gâh-ı ḳudsıyân iken mübârek maḳdemi

11 Oldı teslîm-i rıżâ içdi şehâdet câmını
Dîn içün baş virdi ol esrâr-ı Ḥaḳḳ'uñ maḥremi

12 'Arşı lerzân itdi vâveylâ-yı Ehl-i Beyt o dem
Ṣaçdı bu ḥasret melâ'ık üzre bârân-ı ġamı

13 Zerre îmânı olan bu ḥâline güryân olur
Âh u zâr ile güzâr eyler cihânda her demi

14 Mü'min-i ṣâdıḳ muḥibb-i Ehl-i Beyt'e her zamân
Farżdur cürm ile yâd itmek Yezîd-i aẓlemi

15 Bes bu evṣâf-ı dil ü cân-sûz-ı mâtem Ẓihniyâ
Âteşe yaḳduñ bütün evlâd-ı ibn-i Âdem'i

4- (Kasîde) Merṣiye-i Muḥarremiye[552]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Çünki gırdûñ ey dil-i şûrîde mâh-ı mâteme
Öyle aġla cûy-ı eşküñile cihân dönsün yeme

2 Kerbelâ deştindeki maẓlûmları fıkr eyleyüp
Sen hemân ḫüsrân oḳı her dem Yezîd-i aẓleme

3 Sûziş-i âh-ı şerâr-bâruñila yansun nüh-felek
Zelzele virsün fiġânuñ ṭâḳ-ı 'arş-ı a'ẓama

4 Öyle efġân eyle kim hengâme-i Şâh-ı Ḥüseyn
Ġulġule ṣalsun ser-â-pâ on sekiz biñ 'âleme

5 Nâ-münâsıbdür bu gün geymek libâs-ı sürḫ-reng
'Âşıḳ iseñ gey siyeh câme vücûd-ı pür-ġama

6 Kim Yezîd'e ḳavmine itse 'adâvet Ḥaḳḳ içün
Şübhe yoḳ lâyıḳ olur luṭf-ı Resûl-i Ekrem'e

[552] Zihnî-i Çermikî Dîvanı (Yüksek Lisans Tezi). Haz. Nale ERDEMİR, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2005, s. 83.

7 Yâd idüp ruḥsâr-ı gül-gûn-ı Ḥüseyn'i dem-be-dem
Ağlamaḳdan ḳan ṭolsun ṭâs-ı çeşm-i pür-neme

8 Vey nice maṭrûd imiş kim tâbi'-i şeyṭân olup
Şâh-ı Merdân'ı münâsib gördi tîġ-ı şamṣama

9 Vey nice mekkâre kim uyup hevâ-yı nefsine
Zehr içürdi Şâh Ḥasan ḫulḳ-ı rıżâ-yı gül-feme

10 Vey nice ẓâlim imiş merdûd imiş ol bed-lıḳâ
Çaldı ḫançer gerden-i pâk-ı Ḥüseyn-i efḫama

11 Ẓulmet-i Ḥaḳ tâ ebed olsun ziyâde rûz u şeb
Ca'de'ye vü Şimr-i bed-nâma hem ibn-i Mülcem'e

12 Dâmen-i iḥsânuñı ṭutmuşdur ey şâh-ı kerem
Dest-gîr ol rûz-ı maḥşer Zihnî-i bî-hem-deme

ZİYÂ PAŞA (Öl. 1880)

1- (Gazel) Mersiye[553]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Göñüller dâġ-dâr olsun ki hengâm-ı Muḥarremdir
Muḥarrem ehl-i 'aşḳa mevsim-i endûh u mâtemdir

2 Ḫayâl it kim bugün ġarḳ-âb-ı ḫûn-ı ġadr olan gerden
Ziyâ-yı çeşm-i ümmet bûse-gâh-ı Faḫr-i 'Âlem'dir

3 Bürehne-pâ vü ser Âl-i Nebî ser-geşte olmuşdı
Anuñ-çün şimdi a'vân-ı Ümeyye şâd u ḫurremdür

4 Budur bir vaḳ'a-ı mâtem-fezâ kim olmayan dil-sûz
Meger İbni Ziyâd u yâ Yezîd ü İbni Mülcem'dir

5 Kemîne bende-i Âl-i 'Abâ'yız ḳavm-i Süfyân'a
Dem-â-dem la'net imek farżdır hem farż-ı aḳdemdir

6 Vücûdum rîze rîze itseler tîġ-ı felâketle
Yine her rîzesinde ḥubb-ı Ehl-i Beyt müdġamdır

7 Ziyâ sırr-ı tevellâ vü teberrâyı bilen 'ârif
Gehî bülbül gehî mânend-i pervâne-i ebkemdir

[553] Ziyâ Paşa'nın Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Bütün Şiirleri: Haz. Önder GÖÇGÜN, Ankara 1987, s. 119.

2- (Müseddes) Mersiye[554]

(Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün)

1 Ağlasun ol şâh-ı vefâyı seven
İñlesün ol mihr-i ḥayâyı seven
Nâra yanar nûr-ı ṣafâyı seven
Başmaz ayaḳ bunda riyâyı seven
Mâtem ider Âl-i 'Abâ'yı seven
Sîne döger bunda Ḫudâ'yı seven

2 'Aşr-ı Muḥarremdir olup bî-ḳarâr
Ağlayalım iñleyelim zâr u zâr
Ağlamaḳ ile ideriz iftiḫâr
Elde degildir bu zamân iḫtiyâr
Mâtem ider Âl-i 'Abâ'yı seven
Sîne döger bunda Ḫudâ'yı seven

3 Ehl-i ġamuñ ṣâḥib-i 'irfâruyuz
Âl-i Nebî çâker-i iḥsânıyuz
Bâb-ı 'Alî bende-i fermânıyuz
Şâh Ḥüseyn'üñ ḳulı ḳurbânıyuz
Mâtem ider Âl-i 'Abâ'yı seven
Sîne döger bunda Ḫudâ'yı seven

4 Emr-i tevellâyadır îmânımız
Ḥükm-i teberrâya fedâ cânımız
'Arşa çıḳar nâle vü efġânımız
Ağlamadır şimdi bizim şânımız
Mâtem ider Âl-i 'Abâ'yı seven
Sîne döger bunda Ḫudâ'yı seven

5 Âl-i Nebî şânlarını yâd idüp
Ḥâl-i perîşânlarını yâd idüp
"El-'aṭaş" efġânlarını yâd idüp
Ḫâke düşen ḳanlarını yâd idüp
Mâtem ider Âl-i 'Abâ'yı seven
Sîne döger bunda Ḫudâ'yı seven

6 Nâlemiz ol Şâh içündür bugün
Derd ü elem bizde bütündür bugün
Fırḳa-i a'dâya düğündür bugün
Ḫûn-ı Ḥüseyn aḳduġı gündür bugün
Mâtem ider Âl-i 'Abâ'yı seven
Sîne döger bunda Ḫudâ'yı seven

7 Seyl gibi çaġla Żiyâ mâtem it
Sînecigüñ daġla Żiyâ mâtem it
Ḳaraları baġla Żiyâ mâtem it
Aġla Żiyâ aġla Żiyâ mâtem it
Mâtem ider Âl-i 'Abâ'yı seven
Sîne döger bunda Ḫudâ'yı seven

[554] Ziyâ Paşa'nın Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Bütün Şiirleri: Haz. Önder GÖÇGÜN, Ankara 1987, s. 120.

ZÜHDİ (ABDÜLMECİD) (Öl. 1772)

1- (Terkîb-i Bend) Vâveylâ Der-Muṣîbet-i Âl-i 'Abâ[555]

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

I

1 Göründükçe baña mâh-ı Muḥarrem
Döker ḫûn-rîz olup dîdelerim dem

2 Sîneme yâreler açdı o gülzâr
Oñulmaz derdimize sürme merhem

3 Sezâ mı ḳana memlû ḫâkde olmaḳ
Ḥafîd-i Muṣṭafâ Ḥaydar-ı a'ẓam

4 Ṣusuz câm-ı şehâdet içdi anda
Bugünden ṣoñra baña ṣad ola sem

5 O zâta sövüben ḳaṣd eyledükçe
Görür mi yüzi cennet öyle âdem

6 Mükedder virdi hep Âl-i 'Abâ'ya
Ola yâ Rab yeri anuñ cehennem

7 Keşîde seyf idüp destinde Şimmîr
Ḥaḳâretle Ḥüseyn'i itdi dil-gîr

II

8 O günden berü ḫalḳ oldı mükedder
Olunca ḳâmeti ḫûn ḫâke ber-ser

9 Ḫudâ yazmış idi taḳdîrde böyle
Kelâmım gûş idüp sen eyle ezber

10 Dü-çeşm-i 'ayn-ı nûrı Muṣṭafâ'nuñ
İki gül ġoncası evlâd-ı Ḥaydar

11 Ḫaḳâret sövme ḳaṣdıyla yürüyüp
Gürûh-ı evliyâya ṣoḳdı neşter

12 Ne cevâb vireceksüñ aña anda
Varınca maḥşere ey ḳanlı ekfer

13 Dîvân-ı Ḥaḳ'da anı seyr idince
O mel'ûn ekferi hep ehl-i maḥşer

14 İlâhî dûzaḫa ḳoy anı vâfir
Ki cennet yüzi görmeye o kâfir

[555] Zuhdî Abdülmecid Dîvanı, Ankara Millî Kütüphane, No: Yz. FB 340, v. 6a.

III

15 Eger dil rehber isterseñ Ḫudâ'ya
Hemîşe iltiCâ ḳıl Murtażâ'ya

16 Fıkır eyler iseñ merdim o rûzı
Añup aġla şehîd-i Kerbelâ'ya

17 Cemâl-ı nûrı Zeynü'l-'Âbidîn'üñ
Zemîni doldurup çıḳdı semâya

18 Kıbâr-ı evliyâ hem-demleri ol
Şebîh olmuşdur anlar enbiyâya

19 Eyâ işnâ 'aşerden ġayrısına
Gider mi ehl-i ḥâcet iltiCâya

20 Muḥammed Mehdî'den sen ibtidâ it
Kimi geldi kimi gitdi beḳâya

21 O rûzda Fâṭıma sâḳî-nisâdır
Cemî'-i ümmete kevṣer-'aṭâdır

IV

22 Derinde kemter olmaḳ 'âlî-himmet
Biz ednâya yetişir mi bu devlet

23 Yanup kül oldı vücûdum bu nâra
Yetiş imdâdıma burc-ı velâyet

24 Ḥüseyn'e ḳaṣd olınca âb-ı kevṣer
İrişür nûş ider câm-ı şehâdet

25 Anuñ-çün ẓulmete mâ'ü'l-ḥayâtı
O sâ'at eyledi ġarḳ anı 'izzet

26 Sirişkim ḳan döker dîdede meded
'Aceb itmez mi o ẓâlim nedâmet

27 Ḳıyâmet günine dek durmayup dil
Cünûdıyla Yezîd'e eyle la'net

28 Cehennemde yana ol bî-mü'eddeb
Ola müştedd aña yâ Rab mu'aẕẕeb

V

29 Olur mı bir daḫı bu dünyâ ma'mûr
'Aceb kimler olurlar anda mesrûr

30 Gözümden şöyle çıḳdı köhne cihân
Ki vaḳt-i Kerbelâ'da oldı mehcûr

31 Ṣabır vire Ḫudâ ol Âl-i Beyte
Ṭayanmaz yüregim bu vaḳ'a meşhûr

32 Bize Âl-i 'Abâ luṭf eylemez mi
Ben 'işyânım ile olduḳça menşûr

33 Bu Züḥdî kemteri işnâ 'aşerden
Ḳıyâmet rûzı yâ Rab eyleme dûr

34 Olur biñlerce günde biñ taḥıyyât
Ḫudâ ravżasını eyleye pür-nûr

35 Ḳıyâmetde şefi'îm Muṣṭafâ'dır
'Uṣât-ı ümmete luṭfı 'aṭâdır

2- (Tercî'-i Bend) Merşiye-i Zîbâ Der-Ḥaḳḳ-ı Kerbelâ[556]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

I

1 Durmayup eyle fiġân mâh-ı Muḥarrem geldi
Âteş-i 'aşḳ ile yan mâh-ı Muḥarrem geldi

2 Yâd olınca gül-i gülzâr-ı nübüvvet ey dil
Dîdeler dökmez mi ḳan mâh-ı Muḥarrem geldi

3 Ḫûn-ı Ḥüseyn benim sîneme açdı yâre
Ḳan ile cismim boyan mâh-ı Muḥarrem geldi

4 Eyleme dünyede sen zerre tebessüm merdüm
Gey ḳaraları hemân mâh-ı Muḥarrem geldi

5 Bir devâ ḳılmaz ḳabûl hîç dil-i rencûrem âh
Ṭayanur mı buña cân mâh-ı Muḥarrem geldi

6 Heft semâyî vü zemîn nâleler eyler her ân
Aġla ey ḫalḳ-ı cihân mâh-ı Muḥarrem geldi

II

7 Dînine eyler iken cümle naṣârâ dikkat
Dâ'imâ Ḥaḳ'dan ümîd eyleyüp umar raḥmet

8 İki gül ġoncasınuñ ḳatline itdi fermân
Ḳıldığı kârı Ḫudâ Yezîd'e eyle nekbet

9 Ḳaṣdı mülḥidden eşedd oldığına yoḳ şübhe
Sengî-dildür eylemez Âl-i Resûl'e şefḳat

10 'Alevî-meşreb olup âle maḥabbet eyle
Ey göñül leyl ü nehâr cân-ı Yezîd'e la'net

[556] Züḥdî Abdülmecîd Dîvanı, Ankara Millî Kütüphane. No: Yz. FB 340. v. 7b. Not: Bu manzûmenin bazı mısralarında vezin tutmamaktadır.

11 Ḳurretü'l-'aynı Ḫudâ ceddine idüp vâṣıl
İtdi vâlideyn ile bezm-i rıyâż-ı cennet

12 Heft semâyî vü zemîn nâleler eyler her ân
Aġla ey ḫalḳ-ı cihân mâh-ı Muḥarrem geldi

III

13 Ceddine ḥürmet idüp çekmedi elin güm-râh
Çıḳdı ḥarb itmege meydâna bu bed-baḫt eyvâh

14 Zerre ḫavf eylemedi itdigi efkârlardan
Dilerim ḳoya vücûdını dûzaḫa Allâh

15 Menba'-ı çeşm-i Furât dökdi nedâmet eşkin
Ḳuruyup bitmedi Kûfe'nüñ arżında giyâh

16 Yezîd'e güm-râhîler oldı ṭabîb-i tâbı'
Anlaruñ maḥşerde Ḫaḳ rûyın ide siyâh

17 Seyf-i 'Alî'den ḥazer eylemedi bu zümre
Cennete girmege virmeye Ḫudâ anlara râh

18 Heft semâyî vü zemîn nâleler eyler her ân
Aġla ey ḫalḳ-ı cihân mâh-ı Muḥarrem geldi

IV

19 Şurû' itmez bu işe 'aḳlı olan bir insân
Gösterür mi aña rûy-ı rıżâ ehl-i îmân

20 Añılınca Şemîr'üñ Yezîd ile bed-nânu
İki gözden iki çeşme revân oldı bu ân

21 İki şeh-zâdelerüñ ḥaḳḳını ḥaḳḳ itya Rab
Ḳurılur anuñ içün maḥşere 'âlî dîvân

22 Nice ḳıyduñ iki gül ġoncasına ey ẓâlim
Buña râżî mi olur zümre-i ehl-i Ḳur'ân

23 Cümle insân dâ'imâ andan idince nefret
Eylemez mi birini anlaruñ âline nîrân

24 Heft semâyî vü zemîn nâleler eyler her ân
Aġla ey ḫalḳ-ı cihân mâh-ı Muḥarrem geldi

V

25 Żikr-i cemîliñüz eyledi bu göñlüm iḥyâ
Benden eyleme dirîġ luṭf-ı şefâ'at ferdâ

26 Defterim cürm-i ma'âṣî ile bütün ṭoldı
Varmaya 'âlî ḥużûra iderim ḫavf u ḫayâ

27 Bî-şumâr oldı benim eyledigim bu 'işyân
Meded it olmayayım uḫrâda ḫalḳa rüsvâ

28 Baḳma ḳuşûrıma sen eyledim ben âhlar
Gûş idince ḳalmasun ṭâḳat-ı ṭaḳlar aṣlâ

29 Günde biñ kerre taḥiyyât u şenâ it Zühdî
Mesken itdi aña Ḥaḳ bâġ-ı na'îmi me'vâ

30 Heft semâyî vü zemîn nâleler eyler her ân
Aġla ey ḫalḳ-ı cihân mâh-ı Muḥarrem geldi

MÜELLİFİ BİLİNMEYEN MERSİYE I

1- (Tercî'-i Bend) Merşiye, Ravża-i Nebîdeki 'Âlem-i Menâm-ı Ḥażret-i İmâm Ḥüseyn 'Aleyhi's-Selâm[557]

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

I

1 Âh mażlûmum Ḥüseyn'ım nûr-ı 'aynım diñle gel
'Arṣa-i fânîde mümkin mi beḳâ ṭutsun temel

2 Gelse de dünyâda boşdur boş ḥuşûle her emel
Yazdı pîşânî-i pâkiñ üzre kilk-i Lem-yezel

3 Git ḳızıl ḳana boyan it ḳanlı bir ceng ü cedel
Kerbelâ meydânına gir oġlum eyle seyfi sel

4 Şibl-i Ḥaydar olduġuñ görsün 'adû-yı pür-ḥıyel
Ḳoyma şer'-i pâkimi elden Yezîd'e virme el

5 Bil ki âh oġlum faḳat bekler seni anda ecel
Çâresizdir nûr-ı dîdem böyledir ḥükm-i ezel

6 Ḳoy başıñ şusuz kesilsün ṭab'ıña virme kesel
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde oġlum böyle yazmış 'Azze Cell

7 Bil ki kevşerdir bahâ-yı ḫûnuña oġlum bedel
Git şehîd ol Kerbelâ'da öyle al ḳanıñla gel

II

8 Öyle al ḳanıñla ṭur gökden iner Cibrîl hemân
Dir ki gel müştâḳıñ oldı şimdi Rabb-ı Müste'ân

9 Şehper-i ḳudsîsi üzre sen uçasıñ ol zamân
İşte mihmân-ı İlâhî geldi dır lâhutiyân

10 'Arşda gül-bâng oḳur şevḳıñ ile kerrûbiyân
Bezm-i ḫâṣu'l-ḫâṣ-ı Mevlâ'ya idersiñ iḳtirân

11 Ol zamân düş âsitân-ı Ḥaḳḳ'a it 'arż u beyân
Lebleriñ göster di ki Rabbim şusuzdur bu dehân

[557] Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 102.

12 'Arż iderler kevşeri içmem di ey rûḥ-ı revân
Cedd-i pâkim ravżasında âh iderken bir zamân

13 Göñlüm olmaz kevşeriñle cennetiñle kâm-rân
Kerbelâ şaḥrâsı ṭoldı ḫûn ile ey Żü'l-Menân

14 Bil ki kevşerdir bahâ-yı ḫûnuña oġlum bedel
Git şehîd ol Kerbelâ'da öyle al ḳanıñla gel

III

15 Öyle al ḳanıñla ṭur görsün seni Rabbu'r-Raḥîm
Ḫâdim-i cennet ḳoşar dır ol zamân dâru'n-na'îm

16 Muntaẓır teşrîfiñe sen gitme e y necl-i kerîm
El-cezâ'u'l-ıntıḳâm el-'adl di gelsün caḥîm

17 Anda gör ḳavm-ı Yezîd'iñ ḥâlını bî-ḫavf u bîm
Nârdan bir ḳaşr oturmuş anda şeytânu'r-racîm

18 La'n u ṭa'n eyler Yezîd'e dır ki ey şaḫṣ-ı le'îm
İtmedim ben gerçi secde Âdem'e oldum elîm

19 Yoḳdı Ḳur'ân ortada 'ındıyyet-i ḫılḳat 'aẓîm
Gelse emr itseydi Ḥaḳ dünyâda Allâhu'l-'alîm

20 Secde eylerdim Resûlullâh'a bi'l-ḳalbi'ṣ-ṣamîm
İşte sen benden denîsiñ ben saña olmam nedîm

21 Bil ki kevşerdir bahâ-yı ḫûnuña oġlum bedel
Git şehîd ol Kerbelâ'da öyle al ḳanıñla gel

IV

22 Öyle al ḳanıñla çıḳ görsün Yezîd İbni Yezîd
Âteşîn bir şaylıa çek di işte ben geldim şehîd

23 Ni'met-i 'uẓmâ benim kevşer benim âh ey pelîd
İşte ẓulmüñ işte 'adlullâh gör baḳ ey 'anîd

24 Bî-ḥayâ ol dem dısün âh el-ġıyâṣ âh ey sa'îd
Bir de baḳ ġayyâda ef'îler şarılmış nâ-ümîd

25 Âteşîn aġlâl içinde ḳâtiliñ olsun bedîd
O dısün âh el-ġıyâṣ eyvâh ḫüsrânım şedîd

26 Sen di gir ey ẓâlım di olsun evlâdıñ mezîd
Bir içim şu virmediñ sen görmediñ re'sım sedîd

27 Eyledıñ ḳanımla şu mâ'-ı caḥîmi sen ḫarîd
Şimdi ḳurtarsun seni gelsün şu ġayyâḍan Yezîd

28 Bil ki kevşerdir bahâ-yı ḫûnuña oġlum bedel
Git şehîd ol Kerbelâ'da öyle al ḳanıñla gel

V

29 Öyle al ḳanıñla dön git âsitân-ı ʿizzete
Secde-i şükre ḳapan ḥamd eyle sen ol ḥażrete

30 Elleriñ ḳaldır duʿâ it Ehl-i Beyt'e ümmete
Ḥâzın-i cennet yine başlar niyâza daʿvete

31 Bir daha var secdeye girmem di girmem cennete
Ben tek ü tenhâ mı düşdüm Kerbelâ'da mıḥnete

32 Âl ü evlâdım sipâhım ḫayr-ḫâhım devlete
İrmedikçe cennete girsem de irmem râḥata

33 Ol zamân birden ṭalarsın ʿâlem-i ʿulviyyete
Âl ü evlâdıñ sipâhıñ ḫayr-ḫâhıñ vuṣlata

34 Nâʾil olmuşlar bulursuñ ġarḳ olursuñ niʿmete
Anları al şemʿ-i cemʿ ol sen o ʿulvî heyʾete

35 Bil ki kevşerdir bahâ-yı ḫûnuña oġlum bedel
Git şehîd ol Kerbelâ'da öyle al ḳanıñla gel

VI

36 Öyle al ḳanıñla git sen kevşeriñ ḳurbânısıñ
Kerbelâ'da ser-bürîde bir ṣusuz mıhmânısıñ

37 ʿArşa çıḳmışsıñ gözüm nûrı şehâdet ḳanısıñ
Zîver-i levḥ-i İlâhî ravżamıñ Ḳur'ânısıñ

38 Sen ʿAliyyü'l-Murtażâ'nıñ necl-i ʿâlî-şânısıñ
Ḫânedân-ı ceddiñe Ḥaḳḳ'ıñ büyük ıḫsânısıñ

39 Evliyâ-i aṣfiyânıñ mâye-i ʿirfânısıñ
Sen şehîdânıñ serîr-i sidrede sulṭânısıñ

40 Ehl-i Beyt'iñ pîşvâsı bâʿiṣ-i ġufrânısıñ
Nûr-ı ʿaynımsıñ Ḥüseyn'im dînimiñ burhânısıñ

41 Ehl-i ʿaşḳıñ âh oġlum cânısıñ cânânısıñ
Mâtemiñle aġlayan dermândeler dermânısıñ

42 Bil ki kevşerdir bahâ-yı ḫûnuña oġlum bedel
Git şehîd ol Kerbelâ'da öyle al ḳanıñla gel

VII

43 Öyle al ḳanıñla git Âdem'le Ḥavvâ aġlasun
Nûḥ yansun nevḥa itsün âh u deryâ aġlasun

44 Nâr-ı ʿaşḳıñla Ḫalîlullâh-ı dânâ aġlasun
Ġabġabıñ göster zebîḥullâh necîbâ aġlasun

45 Ḫûn-ı gül-gûn-ı lebüñle rûḥ-ı Yaḥyâ aġlasun
Ey Ḥüseynʿim ḫüsnüñe Yûsuf Zelîḫâ aġlasun

46 Rûḥ-ı Meryem eylesün feryâd u 'İsâ ağlasun
Bir gören yanmış lebüñile Ṭûr-ı Sînâ ağlasun

47 Âteş-i la'lüñile ḥayret-zâd Mûsâ ağlasuñ
'Arż-ı dîdâr eyle sen nûr-ı tecellâ ağlasun

48 Dem-ḥurûşân ol tevellâ vü teberrâ ağlasun
'Alleme'l-esmâ ṭutuşsun 'arş-ı a'lâ ağlasun

49 Bil ki kevşerdir bahâ-yı ḫûnuña oğlum bedel
Git şehîd ol Kerbelâ'da öyle al ḳanıñla gel

VIII

50 Öyle al ḳanıñla gir dergâh-ı ehllullâh'a âh
Mürşid-i Ḥayy-ı İlâhî'sıñ seniñdir ḫân-kâh

51 Ḳalb-i dervîşân saña olsun mu'allâ taḫt-gâh
İt ṭarîḳat ehline 'aşḳ u niyâzıñla nigâh

52 Aç merâtib mülkine feyż-i demiñle şâh-râh
Reh-nümâ-yı 'aşḳ-ı yâr ol ehl-i tevḥîde penâh

53 Yâreli ḳalbiñ yanıḳ la'liñle eyle âh u vâh
Vır sülûk erbâbına ḳanıñla oğlum intibâh

54 Yerde żikr it gökde istiḳbâle çıḳsun dâd-ḫâh
Raḳṣa gelsün şevḳ-i 'aşḳıñla sende żikr-i İlâh

55 Hem du'â ol hem icâbet ey mükerrem necl-i şâh
Añlasun 'ulviyyetiñ görsün Yezîd olsun tebâh

56 Bil ki kevşerdir bahâ-yı ḫûnuña oğlum bedel
Git şehîd ol Kerbelâ'da öyle al ḳanıñla gel

IX

57 Öyle al ḳanıñla görsün Fâṭıma'm Zehrâ seni
Düş o ḫâk-i pâke ḳan olsun mübârek medfeni

58 Âh yâ ümmâh di göster o ḫûnîn gerdenî
Öpmege ḳıymaz iken âh işte bu gül-gûn teni

59 Baḳ ne ḥâle ḳoydı ḥaşm-ı dîn o ẓâlimler beni
Żikr ü ta'dâd it Yezîd ü Şimr ü İbnü'l-Cevşen'i

60 Saçların yolsun bükâ itsün o şefḳat ma'deni
Lerze-baḫş-ı kâ'inât olsun figân u şîveni

61 Buḳ'a-i pür-nûrını itsün meşâ'ib maḫzeni
Öyle görmek istiyor oğlum seni Rabbu'l-Ġanî

62 Bil ki kevşerdir bahâ-yı ḫûnuña oğlum bedel
Git şehîd ol Kerbelâ'da öyle al ḳamıñla gel[558]

[558] Diğer bendleri 7 beyit olan manzumenin bu bendi 6 beyittir.

X

63 Öyle al ḳanıñla git görsün 'Aliyyü'l-Murtażâ
Meşhed-i pâkı ṭutuşsun aġlasun bâbu'r-rıżâ

64 Bir yanık feryâd çek dı yâ ebâ zü'l-mücteba
Âl ü evlâdım ṣusuz oldı şehîd-i Kerbelâ

65 Bak ne ḫûn-âşâm geldim Şâm'da Zeynü'l-'Abâ
Ümmü Gülşûm ile Zeyneb ḳaldılar yâ vâlıdâ

66 Baş açık yalın ayak 'uryân ten vâfir cefâ
Meşhedinden ṣıçrasuñ bir âh ile gülsün feżâ

67 Anda gelsün aġlasun levḥ-i ḳader kılk-i ḳażâ
Ehl-i Beyt'e böyle mi eylerdi ey çarḫ ıktizâ

68 Vâh Ḥüseynâ vâh 'aynâ dısün de vâh beniyyâ
Öyle görmek istiyor oġlum seni Rabbü'l-'Alâ

69 Bil kı kevşerdir bahâ-yı ḫûnuña oġlum bedel
Git şehîd ol Kerbelâ'da öyle al ḳanıñla gel

MÜELLİFİ BİLİNMEYEN MERSİYE II (Müseddes) Mersiye[359]

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Bu gice göklere ḳara çekilür
Bu gice başıma âteş dökilür
Bu gice ḳâmet-i Zeyneb bükilür
Kı ṣabâh Ekber 'Abbâs ölecek
Bu gice çâk-ı girîbân olacaḳ
Bu gice nâle-i efġân olacaḳ

2 Bu gice Ḥaydar olur zâr u melûl
Bu gice efġân ider bintı Resûl
Bu gice yatmayacaḳ âl-i Resûl
Kı ṣabâḥ ḫaymeleri oḳlanacaḳ
Bu gice çâk-ı girîbân olacaḳ
Bu gice nâle-i efġân olacaḳ

3 Bu gice çoḳ olacaḳ miḥnetler
Bu gice ẓulm idecek ümmetler
Bu gice ṣaç yolacaḳ 'işmetler
Kı ṣabâḥ zülfini Zeyneb yolacaḳ
Bu gice çâk-ı girîbân olacaḳ
Bu gice nâle-i efġân olacaḳ

[359] Bektaşi Şiirleri Antolojisi (Yazma), Derleyen: Ali Rıza ÖGE, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0. 131, s. 286.

4 Bu gice başa urur Rûḥu'l-Emîn
Bu gice lerzelenir 'arş-ı berîn
Bu gice yatmayacaḳ Şimr-i la'în
Ki ṣabâḥ dostları hem tûġlayacaḳ
Bu gice çâk-ı girîbân olacaḳ
Bu gice nâle-i efġân olacaḳ

5 Bu gice çoḳ olacaḳ mıḥnet ü ġam
Bu gice cûşa gelür baḥr-ı elem
Bu gice efġân ide ehl-i ḥarem
Ki ṣabâḥ bî-kes ü muẓṭar ḳalacaḳ
Bu gice çâk-ı girîbân olacaḳ
Bu gice nâle-i efġân olacaḳ

6 Bu gice leyle-i ḥasret demidir
Bu gice yevm-i şehâdet demidir
Bu gice yevm-i ḳıyâmet demidir
Ki ṣabâḥ Kerbelâ ḳan ṭolacaḳ
Bu gice çâk-ı girîbân olacaḳ
Bu gice nâle-i efġân olacaḳ

7 Bu gice 'arşa çıḳar şîve-nişîn
Bu gice ḳara giyer ehl-i ḥaremeyn
Bu gice Fâṭıma'nıñ oġlı Ḥüseyn
Ki ṣabâḥ ümmete ḳurbân olacaḳ
Bu gice çâk-ı girîbân olacaḳ
Bu gice nâle-i efġân olacaḳ

8 Bu gice resm-i vedâ' oldı 'ayân
Bu gice sırr-ı nıhân oldı beyân
Bu gice Zeynü'l-'Abâ aġladı ḳan
Ki ṣabâḥ merd-i yetîmân ḳalacaḳ
Bu gice çâk-ı girîbân olacaḳ
Bu gice nâle-i efġân olacaḳ

İnsanlık tarihinin "en korkunç, en hazin, en ibret verici, en çok gözyaşı döktüren, en çok anılan, üzerine en çok eser yazılan" olaylarının başında "Kerbelâ Hadisesi" gelmektedir. Hz. Muhammed'in omzunda gezdirdiği sevgili torunu, Hz. Ali ve Fatıma'nın göz bebeği, cennet gençlerinin efendisi, Ehl-i Beyt dostlarının üçüncü imamı, Pençe-i Âl-i Abâ'nın beşincisi olan Hz. Hüseyin'in Hicrî 10 Muharrem 61 (Miladî 10 Ekim 680) tarihinde Kerbelâ'da feci bir şekilde şehit edilmesi, o günden bu güne bütün insanlığın kapanmaz bir yarasıdır. Bu üzücü hadise o günden beri her yıl ve her mekânda dünyadaki bütün Müslüman toplumlar tarafından anılmış, bu konuda eserler yazılmış, her millet kendine göre törenler düzenlemiş; bu vesileyle Kerbelâ Hadisesi'nin unutulmaması, gönüllerde yer etmesi sağlanmıştır.

Elinizdeki eser yıllar süren çalışmalar sonucunda yüzlerce kaynağın taranmasıyla meydana getirilen bir nevi "Kerbelâ Mersiyeleri" antolojisidir. Bu eserde aruz vezniyle ve divan edebiyatı nazım şekilleriyle yazılmış, 15. yüzyıldan günümüze kadar tespit edilebilen 204 şaire ait 517 manzume bulunmaktadır. Eserin baş kısmında Kerbelâ hadisesi ile direkt veya dolaylı olarak ilgili birçok konuda da detaylı bir inceleme sunulmuştur ki bu incelemede şu konular yer almaktadır:

Kerbelâ, Hz. Hüseyin, Kerbelâ Hadisesi, Ehl-i Beyt, Arap Edebiyatında Kerbelâ, Fars Edebiyatında Kerbelâ, Türk Edebiyatında Kerbelâ, Başka Milletlerin Edebiyatlarında Kerbelâ, Mersiye, Ağıt, Muharrem Ayı ve Muharremiyeler, Musikide Kerbelâ ve Mersiyehânlar, Aşure ve Aşure Törenleri, Matem Kültürü ve Su Orucu, Goygoycular, Taziye.

ISBN : 978 - 975 - 6355 - 52 - 7

9 789756 355527